

De ontbrekende nummers zijn:
onderwerp 1,afd.1,stuk 7.

1922
VII

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

1922 (dl 7)

INHOUDSOPGAVE DER BIJLAGEN.

Ond. I. 1ste ALGEMEENE AANVULLINGSBEGROOTING VAN NEDERLANDSCH-INDIE VOOR HET DIENSTJAAR 1923.

- ✓ Stuk A. Geleidebrief.
- ✓ " B 1. Ontwerp van besluit.
- ✓ " B 2. " " " (8 blz.).
- ✓ " C 1. Eerste nota van wijzigingen op het ontwerp-besluit B 1.
- ✓ " C 2. " " " " " " " B 2 (6 blz.).
- ✓ " D. Staat van veranderingen.

Afd. I. Regeering en Hooge Colleges.

- ✓ Stuk 1. Memorie van Toelichting.
- ✓ " 2. Afdeulingsverslag, algemeene beschouwingen (5 blz.).
- ✓ " 3. Afdeulingsverslag (2 blz.).
- ✓ " 4. Memorie van Antwoord, algemeene beschouwingen (5 blz.).
- ✓ " 5. Memorie van Antwoord (2 blz.).
- ✓ " 6. Mededeeling.
- ✓ " 7. Amendement-Schumann e. s. (subsidie Nederlandsch-Indische groep Interparlementaire Unie).
- ✓ " 8. Motie-Dahler (telegrammen-abonnement bij Aneta).

Afd. II. Departement van Justitie.

- ✓ Stuk 1. Memorie van Toelichting (3 blz.).
- ✓ " 2. Afdeulingsverslag (3 blz.).
- ✓ " 3. Memorie van Antwoord (4 blz.).
- ✓ " 4. Toelichtingen Iste nota van wijzigingen.
- ✓ " 5. Afdeulingsverslag Iste nota van wijzigingen.

Afd. III. Departement van Financiën.

- ✓ Stuk 1. Memorie van Toelichting (8 blz.).
- ✓ " 2. Afdeulingsverslag (4 blz.).
- ✓ " 3. Memorie van Antwoord (6 blz.).
- ✓ " 4. Toelichtingen Iste nota van wijzigingen (6 blz.).
- ✓ " 5. Afdeulingsverslag Iste nota van wijzigingen.
- ✓ " 6. Memorie van Antwoord Iste nota van wijzigingen.
- ✓ " 7. Motie-Cramer (aardoliebelasting).
- ✓ " 8. " " (wachtgeldregeling).
- ✓ " 9. " Burer (kinderaftrek bij inkomstenbelasting).
- ✓ " 10. " Aay e. s. (wachtgeldregeling).

Afd. IIIA. Indische Schuld.

- ✓ Stuk 1. Memorie van Toelichting.
- ✓ " 2. Afdeulingsverslag.
- ✓ " 3. Memorie van Antwoord.

Afd. IV. Departement van Binnenlandsch Bestuur.

- ✓ Stuk 1. Memorie van Toelichting (14 blz.).
- ✓ " 2. Afdeulingsverslag (5 blz.).
- ✓ " 3. Memorie van Antwoord (8 blz.).
- ✓ " 4. Toelichtingen Iste nota van wijzigingen (6 blz.).
- ✓ " 5. Afdeulingsverslag Iste nota van wijzigingen.
- ✓ " 6. Memorie van Antwoord Iste nota van wijzigingen.

Tz b
9390
T

Cb g 3950

Ond. 2.

- ✓ a. Algemeen gedeelte (2 blz.).
- ✓ b. Afd. I: Regeering en Hooge Colleges (4 blz.).
- ✓ c. Afd. II: Departement van Justitie (4 blz.).
- ✓ d. Afd. III: " " Financiën (5 blz.).
- ✓ e. Afd. IIIA: Indische Schuld (2 blz.).
- ✓ f. Afd. IV: Departement van Binnenlandsch Bestuur (9 blz.).
- ✓ g. Afd. V: " " Onderwijs en Eeredienst (9 blz.).
- ✓ h. Afd. VI: " " Landbouw, Nijverheid en Handel (7 blz.).
- ✓ i. Afd. VII: " " der Burgerlijke Openbare Werken (6 blz.).
- ✓ j. Afd. VIII: " " van Gouvernementsbedrijven (3 blz.).
- ✓ k. Afd. IX: " " Oorlog (5 blz.).
- ✓ l. Afd. X: " " der Marine (6 blz.).
- ✓ m. Afd. XI: Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur (3 blz.).

- ✓ Stuk 4. Afdeelvingsverslag (4 blz.).
- ✓ " 5. Memorie van Antwoord (6 blz.).

Ond. 3. Herziening van het Regeeringsreglement.

- ✓ Stuk 1. Geleidebrief (van de Memorie van Antwoord op het afdeelvingsverslag 1ste gewone zitting 1922, Ond. 5 — stuk 5).
- ✓ " 2. Memorie van Antwoord.
- ✓ " 3. Bijlage I der Memorie van Antwoord (stelsel van verkiezing voor den Wetgeven-
- ✓ " 4. " II " " " " " (Nota van wijzigingen). (53 blz.).
- ✓ " 5. " III " " " " " (Gewijzigd ontwerp van wet).
- ✓ " 6. " IV " " " " " (Tekst van de wet op de Staatsinrichting).
- ✓ " 7. Amendementen-Kerkkamp e.s. betreffende Hfdst. I R.R. (3 blz.).
- ✓ " 8. " " " " " " II " (5 blz.).
- ✓ " 9. " " " " " " III " (3 blz.).
- ✓ " 10. " " " " " " IV " (2 blz.).
- ✓ " 11. " " " " " " V "
- ✓ " 12. Amendement " " " " VIII "
- ✓ " 13. " " " " " " de Overgangsbepalingen.
- ✓ " 14. Moties " " " " Hfdst. I R.R. (2 blz.).
- ✓ " 15. Brief van de Regeering betreffende kiesrechtregeling voor den Volksraad.
- ✓ " 16. Amendementen-Cramer e.s. betreffende Hfdst. I R.R. (2 blz.).
- ✓ " 17. " " " " " " II " (3 blz.).
- ✓ " 18. " " " " " " III "
- ✓ " 19. " " " " " " de Overgangsbepalingen.
- ✓ " 20. Motie " " (verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal tegenover Volks-
- ✓ " 21. " " " " (voor een ieder gelijke aanspraak op bescherming).
- ✓ " 22. " " " " (overgang van bekleeders of oud-bekleeders van hooge ambten in be-
- ✓ " 23. Amendementen-Engelenberg e.s. betreffende Hfdst. I R.R.
- ✓ " 24. " " " " " " II "
- ✓ " 25. " " " " " " IV "
- ✓ " 26. " " " " " " V "
- ✓ " 27. Moties " " " " I "
- ✓ " 28. Afdeelvingsverslag betreffende de ingediende amendementen (6 blz.).
- ✓ " 29. Amendement-Cramer e.s. betreffende Hfdst. I R.R.
- ✓ " 30. " Van Gennep e.s. betreffende Hfdst. III R.R.
- ✓ " 31. Amendementen-Buffart e.s. betreffende Hfdst. II R.R.
- ✓ " 32. Sub-amendementen-Bergmeijer e.s. betreffende Hfdst. II R. R.
- ✓ " 33. Amendement-Van Gennep e.s. betreffende Hfdst. IV R.R.
- ✓ " 34. 2e Nota van wijzigingen op het Regeeringsontwerp (2 blz.).
- ✓ " 35. Amendement-Engelenberg e.s. betreffende Hfdst. V R.R.
- ✓ " 36. " " " " " " I "
- ✓ " 37. " Buffart e.s. " " " " II "
- ✓ " 38. " Bergmeijer e.s. " " " " I "
- ✓ " 39. " Engelenberg e.s. " " " " II "

Ond. 3.

- ✓ Stuk 40. Wijziging van de amendementen-Cramer e.s. (stukken 17 en 18).
- ✓ " 41. Amendement-Cramer e.s. betreffende Hfdst. VI R.R.
- ✓ " 42. Amendementen-Cramer e.s. betreffende de Overgangsbepalingen.
- ✓ " 43. Motie-Bergmeijer e.s. (benoeming van desa-hoofden).
- ✓ " 44. Mededeeling betreffende intrekking van amendementen-Kerckamp e.s.
- ✓ " 45. Wijziging van amendementen-Kerckamp e.s. (stukken 7 en 8).
- ✓ " 46. Overzicht van alle ingediende amendementen en moties.
- ✓ " 47. Overzicht van de aangenomen amendementen en moties.
- ✓ " 48. Tekst van het geamendeerd ontwerp, zooals het door den Volksraad is aangenomen.
- ✓ " 49. Alfabetisch register.

Ond. 4. Herziening van de ijkwetgeving.

- ✓ Stuk 1. Geleidebrief.
- ✓ " 2. Ontwerp-ordonnantie
- ✓ " 3. Memorie van Toelichting (13 blz.).
- ✓ " 4. Afdeelvingsverslag (2 blz.).
- ✓ " 5. Memorie van Antwoord (2 blz.).
- ✓ " 6. Amendement-'s Jacob e.s.

✓ Ond. 5. Balans der Ned.-Ind. aardolie maatschappij.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — STUK A.

—

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

—

GELEIDEBRIEF.

Mijne heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden een ontwerp van besluit tot wijziging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923.

De overgelegde toelichtende bescheiden bevatten de gronden, waarop het ontwerp rust.

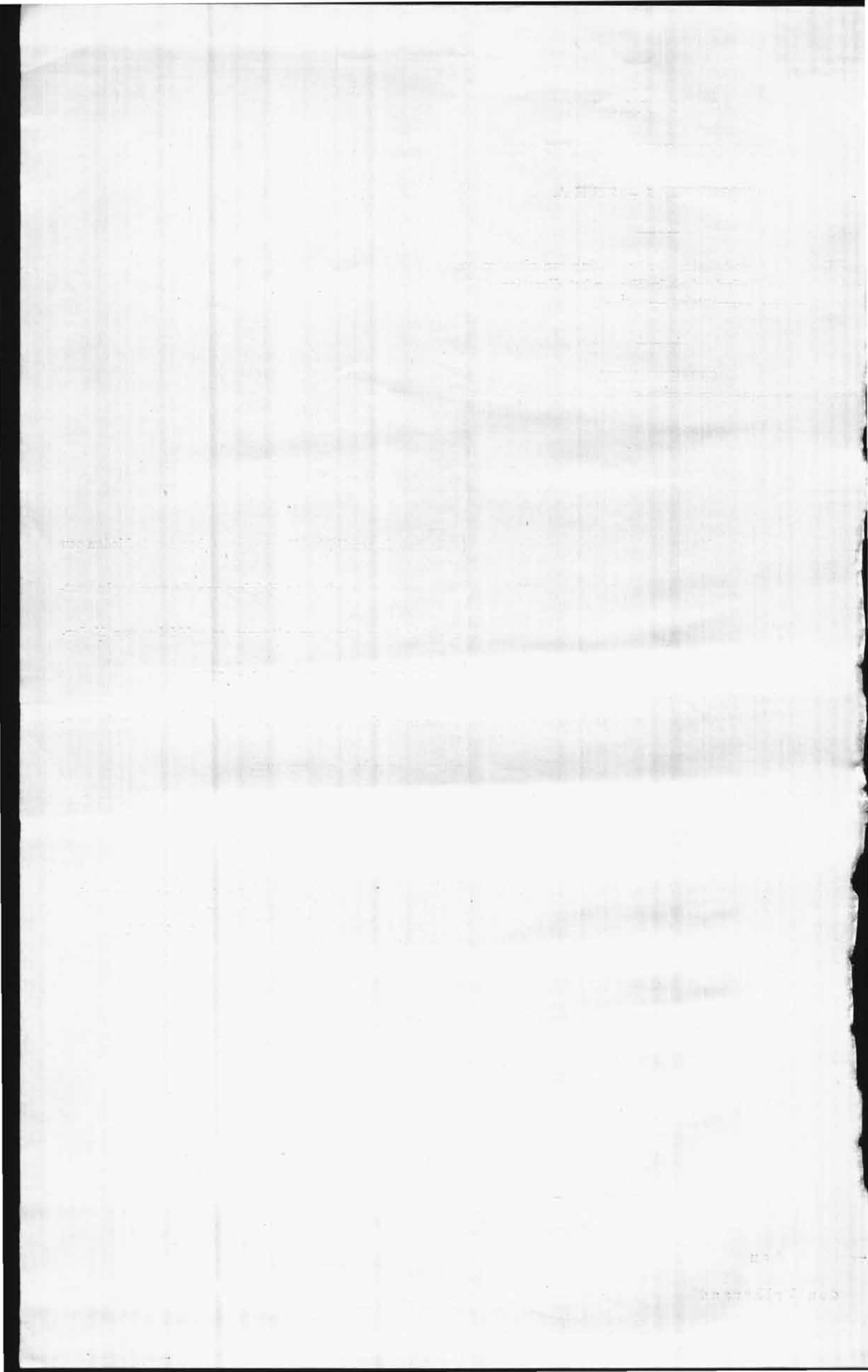
Buitenzorg, den 2 November 1922.

De Gouverneur-Generaal,

D. FOCK.

Aan

den Volksraad.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — STUK B 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

ONTWERP VAN BESLUIT.

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

Uitgaven in Nederland. In het 1e hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 14 Juli 1922 N° 1 (Javasche Courant van dien dag N° 56), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 301. Algemeene kassen. Het bedrag wordt vastgesteld op f 1 250.

Onderafdeeling 325. Paketvaart en andere stoomvaartdiensten, f 800. De onderafdeeling vervalt.

AFDEELING IIIA.

Indische Schuld.

Onderafdeeling 355. Aflossing van vaste schuld, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven, wordt verminderd met f 1 325 000.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 404. Opleiding van candidaat-ambtenaren voor Chineesche zaken en daarmede in verband staande uitgaven, wordt verminderd met f 7 000.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 614. Nijverheid en handel, wordt verhoogd met f 4 600.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

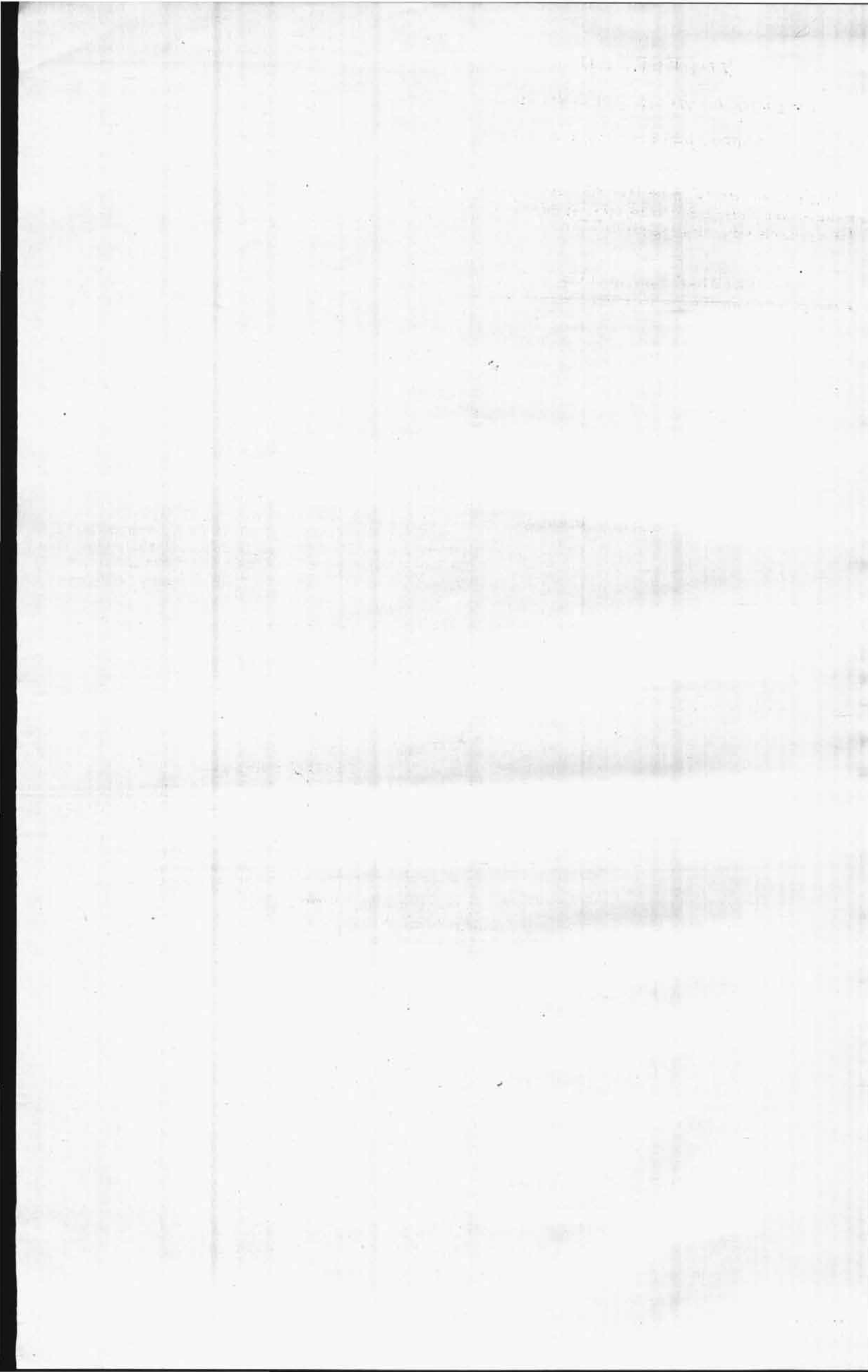
Onderafdeeling 901. Militairen in buitengewonen dienst, wordt verminderd met f 60 100.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Tusschen de onderafdeelingen 1014A en 1015 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 1014B. Paketvaart en andere stoomvaartdiensten, f 800.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — STUK B2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

ONTWERP VAN BESLUIT.

Overwegende, dat de wenschelijkheid is gebleken tot wijziging en verhooging van de voorloopig vastgestelde begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

Uitgaven in Indië. In het 11e hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, voorloopig vastgesteld bij artikel 1 van het besluit van 14 Juli 1922 № 2 (Javasehe Courant van dien dag № 56), worden de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Onderafdeeling 108. Personeel van den Volksraad, wordt verminderd met f 3 500.

Onderafdeeling 109. Verdere uitgaven voor den Volksraad, wordt verhoogd met f 34 600.

Onderafdeeling 116. Reis- en verblijfkosten en zittinggelden, wordt verhoogd met f 57 000.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 202. Verdere uitgaven van het departement, wordt verhoogd met f 12 000.

Onderafdeeling 205. Personeel van de raden van justitie, wordt verhoogd met f 20 000.

Onderafdeeling 209. Personeel van Inlandsche en inheemsche rechtbanken, wordt verminderd met f 5 160.

Onderafdeeling 214. Toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang, zoome de vergoeding voor vervoerkosten, wordt verminderd met f 17 200.

Onderafdeeling 215. Personeel van de wees- en boedelkamers, wordt verhoogd met f 19 240.

Onderafdeeling 216. Verdere uitgaven van de wees- en boedelkamers, wordt verhoogd met f 6 500.

Onderafdeeling 220. Personeel van het gevangeniswezen, wordt verminderd met f 89 740.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 304. Personeel van de algemeene kassen, wordt verhoogd met f 5 040.

Onderafdeeling 305. Verdere uitgaven voor de algemeene kassen, wordt verminderd met f 7 325.

Onderafdeeling 308. Verdere uitgaven voor den dienst der belastingen, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt verminderd met *f* 6 000.

Onderafdeeling 311. Verderé uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen, wordt verminderd met *f* 67 000.

Onderafdeeling 312. Verponding, wordt verhoogd met *f* 8 000.

Onderafdeeling 314. Verdere uitgaven voor de openbare verkooping, wordt verminderd met *f* 1 500.

Onderafdeeling 316. Opiumverkoop, wordt verminderd met *f* 58 000.

Onderafdeeling 319. Pandhuizen in eigen beheer, wordt verminderd met *f* 3 400.

Onderafdeeling 331. Paketvaartdienst, *f* 550 000. De onderafdeeling vervalt.

AFDEELING IIIA.

Indische schuld.

Tusschen de onderafdeelingen 351 en 352 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 351A. Uitgaven in verband met het aangaan van vlottende schuld, Memorie.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 403. Personeel van het Europeesch bestuur, wordt verminderd met *f* 120 026.

Onderafdeeling 410. Personeel voor Chinesche Zaken, wordt verminderd met *f* 4 500.

Onderafdeeling 412. Personeel van het Inlandsch bestuur, wordt verminderd met *f* 2 700.

Onderafdeeling 414. Kantoorkosten, drukwerk, advertentiekosten, kosten van gedeeltelijke inrichting van woningen, kantoren en vergaderplaatsen van bestuursambtenaren en andere kleine uitgaven voor het Europeesch en Inlandsch bestuur, wordt verminderd met *f* 800.

Onderafdeeling 415. Hulpeschrijvers op de kantoren, onder het departement van binnenlandsch bestuur behoorende, wordt verminderd met *f* 180.

Onderafdeeling 416A. Hervorming van het bestuur ter hoofdplaatsen Batavia, Semarang en Soerabaja, wordt verminderd met *f* 127 500.

Onderafdeeling 416B. Ontvoogding van het Inlandsch bestuur in een aantal afdeelingen op Java en Madoera, wordt verminderd met *f* 200 000.

Onderafdeeling 416C. Hervorming van de bestuursmiddelen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden, wordt verminderd met *f* 35 000.

Onderafdeeling 417. Personeel der politie, wordt verminderd met *f* 22 090.

Onderafdeeling 418. Personeel van de politieschool te Batavia, wordt verminderd met *f* 2 880.

Onderafdeeling 420. Opleidingsdepôt te Buitenzorg voor de veldpolitie, wordt verminderd met *f* 14 760.

Onderafdeeling 421. Verdere uitgaven voor de politie, wordt verhoogd met *f* 100 000.

Onderafdeeling 422. Andere uitgaven in het belang van het bestuur en van de openbare orde en veiligheid, wordt verhoogd met *f* 14 600.

Onderafdeeling 423. Telefonische gemeenschap voor bestuursdoeleinden, wordt verminderd met *f* 100 000.

Onderafdeeling 427. Verdere uitgaven voor de landelijke inkomsten, wordt verhoogd met *f* 183 100.

Onderafdeeling 428. Personeel voor de agrarische zaken en verplichte diensten, wordt verhoogd met *f* 10 920.

Onderafdeeling 429E. Rente verschuldigd wegens uitstel van betaling van een gedeelte van de koopsom van het particuliere land „Tjitrap”, in Indië te voldoen, wordt verminderd met *f* 18 000.

Onderafdeeling 432. Uitgaven in verband met de voorgenomen geleidelijke opheffing van perdikan-privileges der daarvoor in aanmerking komende desa's van de gouvernementslanden op Java en Madoera, wordt verminderd met *f* 10 000.

Tusschen de onderafdeelingen 437 en 438 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 437A. Tegemoetkoming aan de Inlandsche rechtsgemeenschappen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden ter verzekering van een passende belooning aan de Volkshoofden, *f* 4 630.

Onderafdeeling 438. Inlandsche Zelfbesturen en grooten, wordt verhoogd met *f* 86 000.

Onderafdeeling 442, waarvan de omschrijving gewijzigd wordt in: Verschaffing van krediet ten behoeve van op kleine schaal gedreven land- of tuinbouw- en veeteeltondernemingen, wordt verhoogd met *f* 21 000.

Onderafdeeling 456. Toelagen wegens dure levenswijze, wordt verminderd met *f* 250 000.

Onderafdeeling 457. Toelagen uit hoofde van dienstbelang, wordt verminderd met *f* 80 000.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Onderafdeeling 503. Onderwijsraad, wordt verminderd met *f* 7 500.

Onderafdeeling 512. Uitgaven voor den leergang voor de zeevaartkunde, wordt verhoogd met *f* 22 380.

Onderafdeeling 550. Personeel van het openbaar voortgezet- en vakonderwijs voor Inlanders, wordt verminderd met *f* 94 900.

Onderafdeeling 551. Verdere uitgaven voor het openbaar voortgezet- en vakonderwijs voor Inlanders, wordt verminderd met *f* 51 300.

Onderafdeeling 568. Bijdrage voor de Groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond, wordt verminderd met *f* 1 200.

Onderafdeeling 577. Verdere uitgaven voor kunsten en wetenschappen, uitgezonderd natuurwetenschappen, wordt verminderd met *f* 1 500.

Onderafdeeling 582. Armwezen, wordt verhoogd met *f* 2 250.

Onderafdeeling 597. Personeel van de centrale burgerlijke, burgerlijke en gouvernements-Inlandsche ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en andere geneeskundige instellingen, wordt verhoogd met *f* 28 460.

Onderafdeeling 598. Verdere uitgaven voor de centrale burgerlijke, burgerlijke en gouvernements-Inlandsche ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en andere geneeskundige instellingen, wordt verhoogd met *f* 161 550.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 640. Verdere uitgaven voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst, wordt verhoogd met *f* 166 375.

Onderafdeeling 641. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling nijverheid, wordt verminderd met *f* 2 400.

Onderafdeeling 642. Verdere uitgaven voor de afdeeling nijverheid, wordt verminderd met *f* 2 000.

Onderafdeeling 649. Toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang aan de in de buitengewesten geplaatste landsdienaren, wordt verminderd met *f* 61 540.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Tusschen de onderafdeelingen 703 en 704 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 703A. Reorganisatie van den Waterstaatsdienst, Memorie.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voorzoover niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt verminderd met f 1746 000.

Onderafdeeling 711. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken, wordt verminderd met f 50 000.

Onderafdeeling 712. Bevloeiings-, afwaterings- en waterkeeringswerken, wordt verminderd met f 427 500.

Tusschen de onderafdeelingen 711 en 712 wordt ingelast:

Onderafdeeling 711A. Werken in het belang van Inlandsche Zelfbesturen, Memorie.

Onderafdeeling 715. Verdere uitgaven van den dienst van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken, met uitzondering van die bedoeld bij onderafdeeling 717, wordt verminderd met f 62 000.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Onderafdeeling 817. Toekenning van toelagen wegens duurte aan eenige groepen van landsdienaren in de gewesten buiten Java en Madoera, wordt verminderd met f 33 500.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog

Onderafdeeling 909. Verdere uitgaven voor den trein, wordt verminderd met f 228.

Onderafdeeling 914. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie, wordt verminderd met f 29 124.

Onderafdeeling 915. Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie, wordt verminderd met f 18 270.

Onderafdeeling 916. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie, wordt verminderd met f 1 080.

Onderafdeeling 917. Verdere uitgaven voor het wapen der cavalerie, wordt verminderd met f 760.

Onderafdeeling 918. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie, wordt verminderd met f 6 350.

Onderafdeeling 919. Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie, wordt verminderd met f 2 970.

Onderafdeeling 920. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke Inlandsche korpsen, wordt verminderd met f 420.

Onderafdeeling 924. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het wapen der genie, wordt verminderd met f 2 080.

Onderafdeeling 925. Verdere uitgaven voor het wapen der genie, wordt verminderd met f 450.

Onderafdeeling 926. Geniewerken, wordt verhoogd met f 7 267.

Onderafdeeling 928. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst, wordt verminderd met f 1 560.

Onderafdeeling 929. Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst, wordt verminderd met f 96.

Onderafdeeling 934. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen, wordt verminderd met f 55 826.

Onderafdeeling 935. Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen, wordt verhoogd met f 8 100.

Onderafdeeling 942. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen voor wie van landwege ten laste van de oorlogsbegroting in de voeding enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik, uit-

gaven voor het aanhouden van officiersdienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurdere levenswijze, uitgaven voor de verlichting, voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onder druk en kosten met de voornemde voorzieningen verband houdende, wordt verminderd met f 584 816.

Onderafdeeling 943. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrootingsposten, wordt verminderd met f 5 226.

Onderafdeeling 955. Uitgaven voor graslanden in eigen beheer, wordt verminderd met f 910.

Onderafdeeling 967E. Oprichting van een vliegekamp te Andir nabij Bandoeng, wordt verhoogd met f 240 000.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeeling 1011. Personeel van den hydrografischen dienst, wordt verminderd met f 25 000.

Onderafdeeling 1012. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst, wordt verminderd met f 8 000.

Tusschen de onderafdeelingen 1013 en 1014 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 1013A. Toelagen op de bezoldigingen van de inspecteerende ambtenaren van den dienst van scheepvaart in afwachting van eene herziening dier bezoldigingen, f 13 800.

Onderafdeeling 1015. Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van scheepvaart en werktuigkundigen der Gouvernements-Marine belast met het toezicht op aanbouw en herstelling, wordt verminderd met f 1 000.

Tusschen de onderafdeelingen 1015 en 1016 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 1015A. Toelagen op de bezoldigingen van de werktuigkundigen bij den dienst van scheepvaart in afwachting van eene herziening dier bezoldigingen, f 15 000.

Onderafdeeling 1017. Personeel van de Gouvernements-Marine, wordt verminderd met f 49 400.

Onderafdeeling 1019. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen, wordt verminderd met f 2 172.

Onderafdeeling 1020. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen, wordt verminderd met f 17 944.

Onderafdeeling 1021. Personeel van de bebakening en kustverlichting, wordt verminderd met f 9 000.

Onderafdeeling 1023. Personeel van den haven- en loodsdiens, wordt verminderd met f 13 900.

Tusschen de onderafdeelingen 1025 en 1026 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 1025A. Paketvaartdienst, f 550 000.

Onderafdeeling 1026. Soldijen, belooningen toelagen enz. voor zoover die behooren tot de algemeene kosten der Zeemacht, wordt verminderd met f 29 000.

Onderafdeeling 1027. Verdere algemeene kosten der Zeemacht, wordt verminderd met f 31 000.

Onderafdeeling 1031. Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader, wordt verminderd met f 31 000.

Onderafdeeling 1032. Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader, wordt verminderd met f 11 000.

Onderafdeeling 1033. Personeel van de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst, de kweekschool te Makasser en den marine-luchtvaartdienst), wordt verminderd met f 26 000.

Onderafdeeling 1034. Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst, de kweekschool te Makasser en den marine-luchtvaartdienst), wordt verminderd met f 11 000.

Onderafdeeling 1035. Personeel van den marine-luchtvaartdienst, wordt verminderd met f 12 000.

Artikel 2.

Middelen in Indië. In het eenig artikel van het besluit van 14 Juli 1922 № 4 (Java-sche Courant van dien dag № 56), houdende voorloopige aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen tot goedmaking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

No. 302. Verpachte middelen:

b. vogelnestklippen.

Het onderdeel vervalt.

Tusschen de nummers 312 en 313 wordt ingelascht:

No. 312A. Aardoliebelasting.

No. 328A. Bijdrage van den post-, telegraaf- en telefoondienst in de uitgaven voor het doen onderhouden eener geregelde stoom-paketaart in den Indischen Archipel.

Het middel vervalt.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Tusschen de nummers 404 en 405 wordt ingelascht:

No. 404A. Vergoeding voor de herstelling in de werkplaatsen te Buitenzorg en Soerabaja van de bij de politie in gebruik zijnde motor- en andere rijwielen.

Tusschen de nummers 425 en 426 wordt ingelascht:

No. 425A. Vergoeding voor het keuren van rolprenten ten behoeve van openbare bioscoopvertooningen.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

No. 532. De omschrijving van het middel wordt gewijzigd in „Vergoedingen voor de verpleging in de burgerlijke en Gouvernements-Inlandsche ziekeninrichtingen en bij de poliklinieken voor Inlanders”.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

No. 622. De omschrijving van het middel wordt gewijzigd in: Verhuur en verpachting van vogelnest- en meststofgrotten.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Tusschen de nummers 708 en 709 wordt ingelascht:

No. 708A. Vergoeding door het Departement van Binnenlandsch Bestuur voor in het belang van Inlandsche zelfbesturen uit te voeren groote werken.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Tusschen de nummers 916 en 917 wordt ingelascht:

No. 916A. Vergoeding wegens afstand van twee gouvernementswoningen aan de vereeniging „R. C. Kweekschool te Moentilan”.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Tusschen de nummers 1009 en 1010 wordt ingelascht:

No. 1009A. Bijdrage van den post-, telegraaf- en telefoondienst in de uitgaven voor het doen onderhouden eener geregelde stoom-paketaart in den Indischen Archipel.

**WIJZIGING EN AANVULLING VAN DE RAMING DER MIDDELEN IN NEDERLANDSCH-INDIË VOOR
HET DIENSTJAAR 1923.**

De ondervolgende middelenposten worden voorloopig geacht te zijn geraamd als is aangegeven.

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.	Na wijziging als volgt:		
					Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.
AFDEELING III.							
Departement van Financiën.							
302	Verpachte middelen: b. vogelnestklippen	—	—	Vervalt.	f — 35 995	f — 16 968	f — 52 963
305	In- en uitvoerrechten en accijnzen en andere ontvangsten daarmede in verband: c. uitvoerrecht	f 2 500 000	f 2 500 000	f 5 000 000	— 50 000	— 5 450 000	— 5 500 000
312 A	Aardoliebelasting	Memorie.	Memorie.	Memorie.	+ Memorie.	+ Memorie.	+ Memorie.
328 A	Bijdragen van den post-, telegraaf- en telefoon- dienst in de uitgaven voor het doen onder- houden eener geregelde stoompaketvaart in den Indischen Archipel	—	—	Vervalt.	— 100 000	—	— 100 000
AFDEELING IV.							
Departement van Binnenlandsch Bestuur.							
401 A	Terugbetaling van in het belang van In- landsche zelfbesturen gedane uitgaven	— 192 400	— 5 300 000	— 5 492 400	+ 60 000	—	+ 60 000
404	Bijdragen in de kosten, verbonden aan de indienststelling van politie-personeel in het belang van bijzondere ondernemingen	278 403	66 000	344 403	+ 250 011	+ 32 610	+ 282 621
404 A	Vergoeding voor de herstelling van in de werkplaatsen te Buitenzorg en Soerabaja van de bij de politie in gebruik zijnde motor- en andere rijwielen	100 000	—	100 000	+ 100 000	—	+ 100 000
412	Landelijke inkomsten en andere grondlasten: a. landrente	28 300 000	—	28 300 000	+ 1 300 000	—	+ 1 300 000
	b. Inlandsche verponding	1 043 000	—	1 043 000	+ 1 000 000	—	+ 1 000 000
	c. inkomsten verkregen uit de geleidelijke invoering van de landrente-regeling in de residentie Bali en Lombok met gelijktijdige opheffing van de belas- ting op de sawah's en de tegelvelden en tuinen	—	1 940 000	1 940 000	—	— 9 000	— 9 000
425 A	Vergoeding voor het keuren van rolprenten ten behoeve van openbare bioscoop-ver- tooningen	48 000	—	48 000	+ 48 000	—	+ 48 000
AFDEELING V.							
Departement van Onderwijs en Eeredienst.							
532	Vergoedingen voor de verpleging in de bur- gerlijke en Gouvernements-Inlandsche zie- keninrichtingen en bij de poliklinieken voor Inlanders	—	—	Omschrij- ving ge- wijzigd.	—	—	—
AFDEELING VI.							
Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.							
622	Verhuur en verpachting van vogelnest- en meststofgrotten	48 695	37 368	86 063	+ 35 995	+ 16 968	+ 52 963
AFDEELING VII.							
Departement der Burgerlijke Openbare Werken.							
708 A	Vergoeding door het departement van Binnen- landsch Bestuur voor in het belang van Inlandsche Zelfbesturen uit te voeren groote werken	Memorie.	Memorie.	Memorie.	+ Memorie.	+ Memorie.	+ Memorie.

		Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.	Na wijziging als volgt:			
					Java en Madoera.	Buiten- gewesten.	Totaal.	
AFDEELING IX.								
Departement van Oorlog.								
907	Verstrekking van water tegen betaling uit waterleidingen van den Lande, alsmede terugbetaling van de kosten voor water door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt	74 324	18 000	92 324	—	576	—	576
909	Baten uit de gouvernementswoningen	1 196 928	225 000	1 421 928	—	3 072	—	3 072
910	Terugbetaling van de kosten der verlichting door de zorg van het departement van oorlog tegen betaling verstrekt	38 236	—	38 236	—	864	—	864
916 A	Vergoeding wegens afstand van twee gouvernementswoningen aan de vereeniging „R. C. Kweekschool te Moentilan”	52 000	—	52 000	+	52 000	—	+ 52 000
AFDEELING X.								
Departement der Marine.								
1009 A	Bijdrage van den post-, telegraaf- en telefoon-dienst in de uitgaven voor het doen onderhouden eener geregelde stoompaketvaart in den Indischen archipel	100 000	—	100 000	+	100 000	—	+ 100 000
1013	Door andere departementen terug te betalen kosten voor het gebruik van de ter beschikking van die departementen gestelde vaartuigen, behoorende tot onder het departement der Marine in Nederlandsch-Indië gestelde diensten	760 312	—	760 312	—	4 720	—	4 720

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — STUK C 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Nota van wijzigingen van het ontwerp-besluit (ingezonden bij brief van 4 December 1922).

In het eenig artikel van het ontwerp van besluit (stuk B 1) worden de volgende wijzigingen en aanvullingen van de begrooting opgenomen.

Uitgaven in Nederland.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 408. Politie, wordt verminderd met f 300 000.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Onderafdeeling 614. Nijverheid en handel, wordt verhoogd met f 3 980.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 908. Tegemoetkoming aan de vereeniging tot beoefening van de krijgswetenschap, wordt verminderd met f 500.

Onderafdeeling 912. Tegemoetkoming aan de vereeniging „Generaal van Heutszfonds”, wordt verminderd met f 2 000.

Onderafdeeling 917. Materieel, wordt verminderd met f 753 500.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

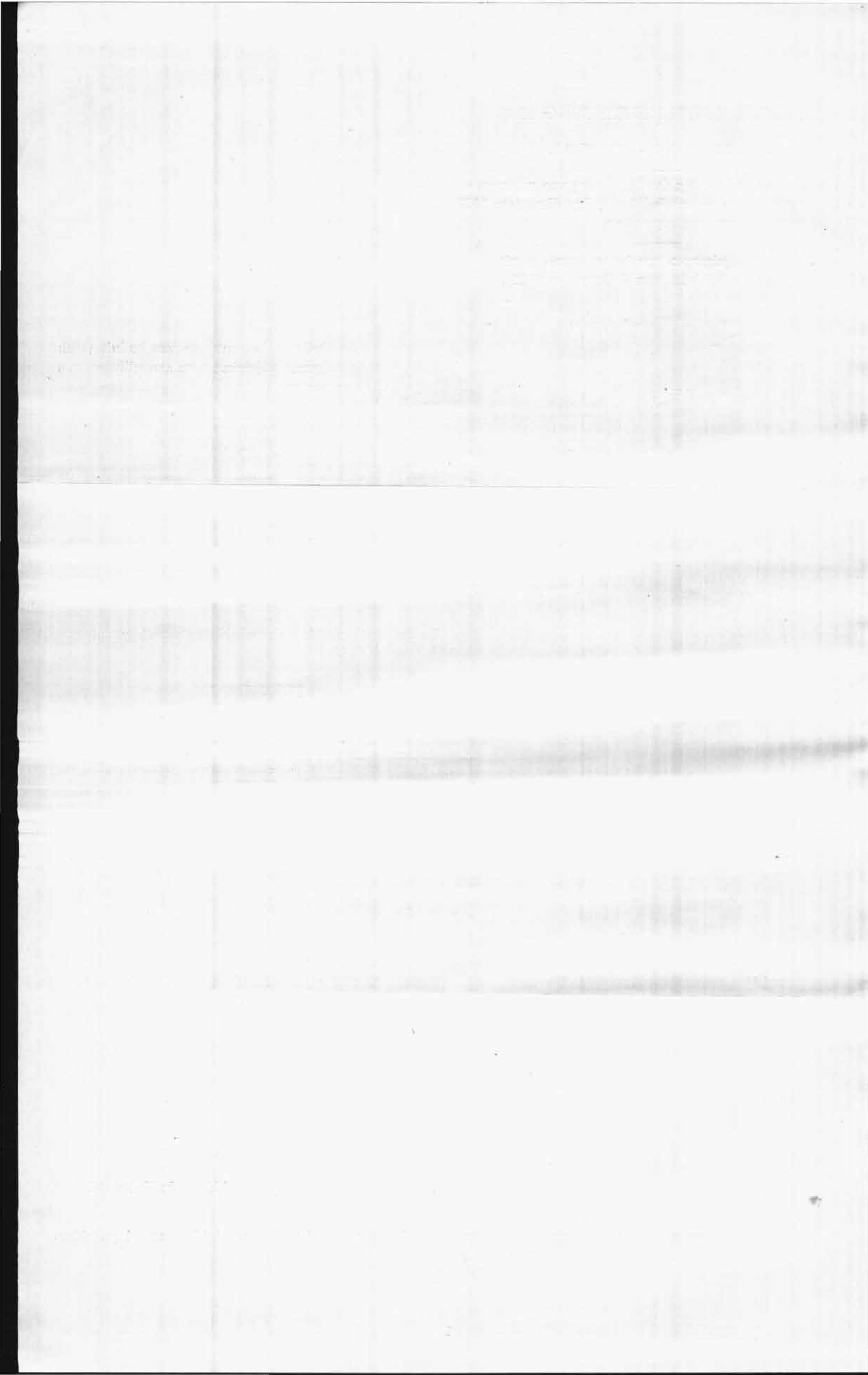
Tusschen de onderafdeelingen 1007 en 1008 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 1007A. Verrekening met het departement van Marine in Nederland van de exploitatiekosten aldaar van Hr. Ms. „Pelikaan” en drie onderzeeboten, wegens uitsstel der uitzending van die schepen tot eind 1923, f 800 000.

Onderafdeeling 1008. Personeel van de Indische militaire marine, wordt verminderd met f 374 000.

Wijziging van de raming der middelen in Nederland voor het dienstjaar 1923.

Middel 901, onderdeel d. Aandeel van het departement van Buitenlandsche Zaken in de kosten der bezoldiging van den militairen attaché bij de gezantschappen te Tokio en te Peking. Wordt verminderd met f 4 500 en uitgetrokken voor Memorie.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — STUK C 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Nota van wijzigingen van het ontwerp-besluit (ingezonden bij brief van 4 December 1922).

In artikel 1 van het ontwerp van besluit (stuk B. 2) worden de volgende wijzigingen en aanvullingen van de begrooting opgenomen.

AFDEELING II.

Uitgaven in Indië.

Departement van Justitie.

Onderafdeeling 209. Personeel van Inlandsche en inheemsche rechtbanken, wordt verminderd met *f* 2 520.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Onderafdeeling 307. Bezoldiging van het personeel van den dienst der belastingen, voor zooveel niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt verhoogd met *f* 462 000.

Onderafdeeling 308. Verdere uitgaven voor den dienst der belastingen, voor zooveel niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt verhoogd met *f* 119 424.

Tusschen de onderafdeelingen 320 en 321 wordt ingelascht:

Onderafdeeling 320 A. *Regeling betreffende de toekoming van wachtgeld en non-activiteitstraktament in verband met ontslag van landsdienaren wegens overtolligheid.* Memorie.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Onderafdeeling 403. Personeel van het Europeesch bestuur, wordt verminderd met *f* 3 300.

Onderafdeeling 405. Verdere uitgaven voor het Europeesch bestuur, wordt verminderd met *f* 5 000.

Onderafdeeling 405A. Verbetering van de vooruitzichten van eenige groepen van bestuursambtenaren, wordt verminderd met *f* 200.

Onderafdeeling 410. Personeel voor Chineesche zaken, wordt verminderd met *f* 4 800.

Onderafdeeling 411. Verdere uitgaven voor Chineesche zaken, wordt verminderd met f 3 000.

Onderafdeeling 412. Personeel van het Inlandsch bestuur, wordt verminderd met f 1 680.

Onderafdeeling 413. Verdere uitgaven voor het Inlandsch bestuur, wordt verminderd met f 5 000.

Onderafdeeling 414. Kantoorkosten, drukwerk, advertentiekosten, kosten van gedeeltelijke inrichting van woningen, kantoren en vergaderplaatsen van bestuursambtenaren en andere kleine uitgaven voor het Europeesch en Inlandsch bestuur, wordt verminderd met f 80 000.

Onderafdeeling 417. Personeel der politie, wordt verhoogd met f 191 902.

Onderafdeeling 421. Verdere uitgaven voor de politie, wordt verminderd met f 127 000.

Onderafdeeling 427. Verdere uitgaven voor de landelijke inkomsten, wordt verminderd met f 40 000.

Onderafdeeling 439. Uitgaven voor in het belang van rust en orde verwijderden en dergelijken, wordt verminderd met f 15 000.

Onderafdeeling 455. Verdere uitgaven voor het kadaster, wordt verminderd met f 10 000.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Onderafdeeling 517. Verdere uitgaven voor de inspectie van het voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs, wordt verhoogd met f 60.

Onderafdeeling 584. Duurtetoelagen voor personeel in buitengewesten voor zoover het departement van Onderwijs en Eeredienst betreft, wordt verminderd met f 181 500.

Onderafdeeling 595. Maatregelen ter bestrijding van pest, voor zoover niet elders uitgetrokken, cholera, gele koorts, typhus pokken, diphtheritis, bacillaire dysenterie, influenza en andere besmettelijke ziekten, wordt verhoogd met f 10 000.

Onderafdeeling 597. Personeel van de centrale burgerlijke, burgerlijke en gouvernements-Inlandsche ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en andere geneeskundige instellingen, wordt verhoogd met f 28 140.

Onderafdeeling 598. Verdere uitgaven voor de centrale burgerlijke, burgerlijke en gouvernements-Inlandsche ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en andere geneeskundige instellingen, wordt verhoogd met f 84 000.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Onderafdeeling 627. Verdere uitgaven voor 's Lands kinaonderneming, wordt verhoogd met *f* 1 000.

Onderafdeeling 638. Visscherij, wordt verminderd met *f* 276 000.

Onderafdeeling 641. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeling Nijverheid, wordt verminderd met *f* 2 400.

Onderafdeeling 644. Uitgaven van persoonlijken aard voor handel, wordt verhoogd met *f* 4 506.

Onderafdeeling 645. Verdere uitgaven voor handel, wordt verhoogd met *f* 3 400.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Open-
bare Werken.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken, wordt verhoogd met *f* 50 000.

Onderafdeeling 710. Gebouwen en andere werken behorende tot het departement der marine, wordt verhoogd met *f* 58 200.

Onderafdeeling 728. Huishuurvergoeding en lokaalhuur, alsmede uitgaven voor grondhuur en verhuur van gebouwen, wordt verhoogd met *f* 550 000.

Onderafdeeling 730. Personeel van het stoomwezen, wordt verhoogd met *f* 15 700.

Onderafdeeling 731. Verdere uitgaven voor het stoomwezen, wordt verminderd met *f* 4 300.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Onderafdeeling 813. Zout, wordt verhoogd met *f* 45 000.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Onderafdeeling 901. Bezoldigingen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het departement van oorlog, wordt verminderd met *f* 31 854.

Onderafdeeling 902. Verdere uitgaven van het departement van oorlog, wordt verminderd met *f* 4 500.

Onderafdeeling 905. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der intendance, wordt verminderd met *f* 10 432.

Onderafdeeling 906. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het personeel der militaire administratie, wordt verminderd met *f* 468.

Onderafdeeling 907. Bezoldigingen van de commiezen en de burgerlijke schrijvers op de kântoren van het leger, zoodat soldijen en andere uitgaven van persoonlijken aard van het militair schrijverspersoneel, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden, wordt verminderd met *f* 11 100.

Onderafdeeling 908. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den trein, wordt verminderd met *f* 1 800.

Onderafdeeling 910. Bezoldigingen, toelagen en andere uitgaven van persoonlijken aard ten behoeve van den gewestelijken dienst van den generalen staf, wordt verminderd met *f* 4 900.

Onderafdeeling 914. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie, wordt verminderd met *f* 15 000.

Onderafdeeling 916. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der cavalerie, wordt verminderd met *f* 12 000.

Onderafdeeling 917. Verdere uitgaven voor het wapen der cavalerie, wordt verminderd met *f* 1 800.

Onderafdeeling 918. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der artillerie, wordt verminderd met *f* 10 500.

Onderafdeeling 924. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, werkgelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden voor het wapen der genie, wordt verminderd met *f* 40 325.

Onderafdeeling 926. Geniewerken, wordt verhoogd met *f* 110 000.

Onderafdeeling 930. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van den militairen diergeneeskundigen dienst, wordt verminderd met *f* 180.

Onderafdeeling 931. Verdere uitgaven van den militairen diergeneeskundigen dienst, wordt verminderd met *f* 12.

Onderafdeeling 932. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor de militaire gevangenen en krijgsraden, zoodat wegens gevangenen in voorloopige opsluiting, wordt verminderd met *f* 45.

Onderafdeeling 940. Aanbrenggelden en handgelden bij dienstneming en dienstverlenging voor alle wapens en diensten van het leger, wordt verminderd met *f* 100 000.

Onderafdeeling 943. Voorzienen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende voor zoover deze niet vallen onder andere begrotingsposten, wordt verhoogd met *f* 40 000.

Onderafdeeling 945. Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee, wordt verminderd met *f* 100 000.

Onderafdeeling 949. Voor het houden van troepen oefeningen en oefeningen met het geschut, zoomede practische oefeningen bij het wapen der genie, wordt verminderd met *f* 10 000.

Onderafdeeling 953. Verrekening van door de landdrukkerij geleverde gedrukten en boekwerken, overdrukken, enz. of voor bewezen diensten, wordt verminderd met *f* 100 000.

Onderafdeeling 954. Bijdrage in de kosten van de Indische afdeeling van „Het Nederlandsch Roode Kruis”, wordt verminderd met *f* 3 000.

Onderafdeeling 957. Tegemoetkoming aan den algemeenen Javaschen postduivenbond, wordt verminderd met *f* 1 000.

Onderafdeeling 967O. Belooningen voor de te houden zware vaardigheidsproef, wordt verminderd met *f* 5 500.

Onderafdeeling 967P. Subsidie aan den Nederlandsch-Indischen officiersschermbond te Bandoeng, wordt verminderd met *f* 1 500.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeeling 1012. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst, wordt verminderd met *f* 8 000.

Onderafdeeling 1025. Verbetering van vaarwaters, wordt verminderd met *f* 30 000.

Onderafdeeling 1027. Verdere algemeene kosten der zeemacht, wordt verminderd met *f* 1 000.

Onderafdeeling 1029. Verdere uitgaven voor de Kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makasser, wordt verminderd met *f* 25 000.

Onderafdeeling 1032. Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader, wordt verminderd met *f* 8 000.

Onderafdeeling 1034. Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst, de Kweekschool te Makasser en den marine-luchtvaartdienst), wordt verminderd met *f* 141 000.

Middelen in Indië. In artikel 2 van het ontwerp van besluit (stuk B2) worden de volgende wijzigingen en aanvullingen van de begroeting opgenomen.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

No. 613. Verkoop van zout ten behoeve van vischzout-
rijen. Het middel vervalt.

Wiziging van de raming der middelen in Indië voor het
dienstjaar 1923.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

No. 613. Verkoop van zout ten behoeve van vischzout-
rijen (— f 69 000). Het middel vervalt.

No. 628. IJk van maten en gewichten (+ f 118 400). Wordt f 128 400 (Java en Madoera).

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare
Werken.

No. 713. Opbrengst van ten behoeve van andere dienst-
takken en van particulieren verrichte werkzaamheden in en f 3 600 voor de Buitengewesten.
de laboratoria voor materiaalonderzoek (+ f 11 400). Wordt f 37 400, waarvan f 33 800 voor Java en Madoera

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

No. 810, a. Opbrengst van los- en briketzout Wordt f 19 892 750, waarvan f 15 500 000 voor Java en
(— f 220 000). Madoera en f 4 392 750 voor de Buitengewesten.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

No. 1002. Kapoeasgeld (+ f 3 000). Wordt f 83 000 (voor de Buitengewesten).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — STUK D.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

STAAT VAN VERANDERINGEN.

Veranderingen in het ontwerp der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting voor 1923 en in de nota van wijzigingen op die aanvullingsbegrooting, aangebracht:

- I. door de Regeering tijdens de behandeling in den Volksraad;
- II. door den Volksraad.

I. Veranderingen door de Regeering aangebracht tijdens de behandeling in den Volksraad (H 687).

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der Middelen.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Aan elk der nummers 308, 309, 310, 311 en 312 worden toegevoegd de woorden: „voor 1920 tot en met 1923”.

II. Veranderingen door den Volksraad aangebracht.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Onderafdeeling 109. Verdere uitgaven voor den Volksraad.

Het hiervoor uitgetrokken bedrag werd nog verhoogd met f 300. (Ond. I — Afd. I — stuk 7).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Onderafdeelingen 1013A en 1015A. Toelagen op de bezoldigingen van de inspecteerende ambtenaren van den dienst van scheepvaart in afwachting van eene herziening dier bezoldigingen f 13 800

De ter zijde omschreven onderafdeelingen werden afgevoerd (H 580).

Toelagen op de bezoldigingen van de werktuigkundigen bij den dienst van scheepvaart in afwachting van eene herziening dier bezoldigingen 15 000

Die gewone vergadering van die Volksraad van Suid-Afrika het op donderdag 14 Desember 1923 te Pretoria saamgetree.

AGENDA

1. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die eerste semester van 1923.

2. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die tweede semester van 1923.

3. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die derde semester van 1923.

Middelste in Indië

ADRESSE

1. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die eerste semester van 1923.

2. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die tweede semester van 1923.

3. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die derde semester van 1923.

4. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die eerste semester van 1923.

5. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die tweede semester van 1923.

ADRESSE

6. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die derde semester van 1923.

7. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die eerste semester van 1923.

8. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die tweede semester van 1923.

9. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die derde semester van 1923.

10. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die eerste semester van 1923.

11. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die tweede semester van 1923.

12. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die derde semester van 1923.

13. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die eerste semester van 1923.

14. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die tweede semester van 1923.

15. Verslag van die Minister van Landbouweëre en Landdiererye omtrent die toestand van die landbouweëre en landdiererye in die Republiek van Suid-Afrika vir die tydperk van die derde semester van 1923.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. I — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de ontwerpen van besluit
(stukken B 1 en B 2).

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Volksraad: personeel, verdere uitgaven, reis- en verblijfkosten en zittinggelden.

Onderafd. 108, <i>b</i> — <i>f</i>	4 800		— <i>f</i> 3 500.
<i>c</i> +	6 000		
<i>d</i> —	1 280		
<i>e</i> —	3 420		
109, <i>a</i> +	34 000		+ <i>f</i> 34 600.
<i>d</i> +	600		
116, <i>d</i> +	57 000.		

De formatie van het personeel bij den Volksraad zal voor 1923 wijziging moeten ondergaan, doordat de kortverslagdienst bij dien Raad wordt opgeheven; in de plaats van een kort verslag zal dagelijks een voorloopig stenografisch verslag verschijnen.

Tegen vermindering met 1 hoofd van den kortverslagdienst en 3 verslaggevers valt dientengevolge te rekenen op 2 stenografen meer, terwijl 1 commies-redacteur meer noodig is.

Alzoo wordt voor onderdeel 108, *b f* 4 800 minder uitgetrokken en door bezuiniging op de verdere personeele uitgaven *f* 1 280 en *f* 3 420 minder, waartegenover staat, dat de raming voor regelmatige bezoldigingsverhoogingen van de ambtenaren *f* 6 000 te laag gebleken is.

In verband met de uitkomsten van het jaar 1921 is het voorts noodig de raming van den post voor kantoorkosten, waaronder die voor de boekerij, met *f* 34 000 te verhoogen, terwijl *f* 600 uitgetrokken wordt voor onderhoud van het Hertogspark, hetwelk geacht wordt tot het gebouw van den Volksraad te behooren.

Ten slotte is in verband met de uitkomsten over 1921 de raming voor reis- en verblijfkosten en zittinggelden ten behoeve van den Volksraad met *f* 57 000 verhoogd.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. I — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

ALGEMEENE BESCHOUWINGEN.

§ 1. *Begrooting.* Meerdere leden betreurden het, dat geen overzicht was verstrekt van de totale eindcijfers der begrooting voor 1923, nadat de voorgestelde wijzigingen daarin zijn aangebracht.

Ook had het de aandacht getrokken, dat bij verschillende onderafdeelingen — o. a. onderafdeeling 414 met zijn op f 4 nauwkeurige verantwoording — kleinigheden gedetailleerd zijn toegelicht, terwijl de toelichting van hooge bedragen vaak uiterst sober is.

§ 2. *Bezuinigingspolitiek.* Van verschillende zijden werd ten eerste betreurd, dat de Regeering in de toelichting op de aanvullingsbegrooting met geen enkel woord heeft aangegeven, welke richtlijnen Zij volgt bij haar streven naar bezuiniging. Men had toch mogen verwachten, dat de Regeering den Volksraad zou hebben voorgelicht omtrent de werkwijze van de bezuinigingscommissie, den aard van de door deze commissie reeds uitgebrachte adviezen en in hoeverre deze reeds spoedig verwezenlijkt zullen kunnen worden. De hoop werd uitgesproken, dat de Regeering alsnog daartoe zal overgaan, opdat de Volksraad zich een beeld zal kunnen vormen, dat op juister gegevens berust dan op de berichten, welke in de pers vermeld worden en de geruchten, die de ronde doen. Met instemming werd in dit verband verwezen naar de vernietigende kritiek, door den heer Treub uitgebracht op de financiële nota, welke aan de begrooting voor 1923 was toegevoegd: nl. dat in hoofdzaak alleen op de ambtenaarsbezoldigingen bezuinigd werd (waarover in § 3 gehandeld wordt) en overigens niets noemenswaard. Wil de Regeering bezuinigen, dan zal harmonisch dienen te werk gegaan worden door afweging tegen elkaar van de belangen der verschillende diensttakken en niet gelijk in deze aanvullingsbegrooting zonder eenig verband, op allerlei kleinigheden (eenige millioenen op B. O. W. uitgezonderd). Men sprak de hoop uit, dat bij het doorvoeren van zoodanige plannen de Regeering elke aarzeling zal overwinnen.

In dit verband werd erop aangedrongen eventueel niet terug te komen op de naar men meende te weten — reeds voorgenomen opheffing van het kantoor voor de Japaneze zaken en van het kantoor voor de bestuurshervorming.

Met eene vermindering van de machtsmiddelen o. a. van de algemeene politie op de hoofdplaatsen konden verscheidene leden echter niet instemmen. Met het oog op de extremistische en revolutionaire elementen achtten zij een

krachtige politie-macht noodig, opdat onder alle omstandigheden de rust en orde verzekerd zij. Pas in de allerlaatste plaats zal de uitoefening van het binnenlandsch bestuur en de rechtspraak moeten belemmerd worden; toch geschiedt dit door een geheel onnutte, maar niettemin hinderlijke, opheffing van de bestuurstelefonen — terwijl van beperking van telefonen bij andere diensten, bij onderwijsinrichtingen, enz. niets blijkt —; door inkrimping van de politie zelfs met 1/3 van de sterkte in sommige gewesten, zeer ten nadeele van de bevolking; en door een ondoordachte personeelsinkrimping zonder voorafgaand overleg met het betrokken bestuurshoofd omtrent de mogelijkheid daarvan: op geen der begrotingsafdeelingen (de B. O. W. uitgezonderd) wordt bij deze aanvullingsbegrooting zoo veel bezuinigd als bij het departement van Binnenlandsch Bestuur.

Enkele leden waarschuwden tegen een bezuinigingsmethode, die zich louter bepaalt tot het schrappen van voorgenomen maatregelen: daarin ligt geen verdienste; integendeel er schuilt een groot gevaar in, want het Gouvernement kweekt of althans bestendigt daardoor indirect de malaise. Het niet-uitvoeren van groote productieve werken, waarvan de kosten als buitengewone uitgaven uit leening zouden kunnen worden bestreden, heeft nl. direct tengevolge vermindering van de opbrengst der invoerrechten van het materiaal, vermindering van de opbrengst van het vervoer per S. S. en derving der van de werken te verwachten inkomsten. Door een dergelijke vermindering der gewone inkomsten zal de begrooting van gewone inkomsten en uitgaven niet sluitend gemaakt kunnen worden. Bij het niet-uitvoeren van bouwwerken, terwijl nog kantoren of scholen in kostbare huurhuizen ondergebracht worden, is de schade nog sprekender. De voorbeelden van dergelijke schijnbare bezuinigingen zijn talrijk, o. a. de opheffing der bestuurstelefonen, waardoor oppassers de boodschappen zullen moeten overbrengen; in vele gevallen de bezuiniging op auto's; het voornemen om het Volkseredietwezen zich intensiever te doen bemoeien met het bankwezen; opheffing van de exploitatie der pasangrahans door B. B., terwijl deze later door het boschwezen zijn overgenomen.

Enkele leden, die volkomen instemden met de kritiek op de onsystematische wijze van bezuinigen, constateerden met leedwezen, dat de woorden van den Landvoogd, dat verhooging der volkskracht steeds voor oogen moet staan, niet in praktijk gebracht worden en zij trokken de noodzakelijkheid van de streng doorgevoerde bezuiniging in twijfel. Zij handhaafden het reeds in de 1ste gewone zitting ingenomen

standpunt, dat de tekorten op de begrooting in de laatste jaren te wijten zijn: aan den achterstand in de belastingheffing, het tegenvallen van de opbrengst der productebelasting, de niet-heffing van de oliebelasting, het poover resultaat van de extra-winst-belasting tengevolge van de bepaling betreffende de kapitaalsaanwijzing, de groote erisis-uitgaven en de waardevermindering van het geld. Omdat Mr. Treub aan deze factoren geen recht doet wederbaren, en hij het doet voorkomen alsof alleen een weelderoes tijdens het bewind van den vorigen Gouverneur-Generaal de oorzaak van de tekorten is, noemden deze leden de door hem geleverde kritiek op de Indische belastingen onbillijk en oppervlakkig. Indien niet tengevolge van machtige invloeden in Holland de belastingvoorstellen zoo zeer vertraagd en gewijzigd waren, dat het grootkapitaal slechts een gering deel van zijn exorbitante winsten in 's Lands kas behoefde te doen vloeien, zouden de financiën volkomen in evenwicht zijn en nu nog geprofiteerd kunnen worden van de verkregen overschotten. De daaromtrent in de Economisch Statistische berichten van 21 December 1921 vermelde cijfers zijn nog door niemand weerlegd. Deze cijfers toonen o. m. duidelijk aan, dat de stijging der uitgaven tijdens het bewind van den vorigen Gouverneur-Generaal in verhouding niet hooger was dan tijdens de voorafgaande jaren. Deze leden herinnerden de Regeering aan de toezegging periodiek de staatsontvangsten te zullen publiceerden, hetgeen tot nu toe nog niet geschied is. Zij meenden te mogen veronderstellen, dat de vooruitzichten reeds minder somber zijn en dat de moeilijkste tijd voorbij is, nu de cultures weer geleidelijk opleven en de achterstand van belastingen langzamerhand binnenkomt. Ofsehoon eveneens voortstanders van een sluitende begrooting, meenden deze leden dat het in ieder geval onmogelijk is, de uitgaven plotseling terug te brengen tot het peil van 1916, hetgeen volgens geruchten het voornemen van de Regeering zou zijn; immers juist in dien tusschentijd is het geld zeer in waarde gedaald en zijn vele nieuwe instituten in het leven geroepen, die onmogelijk opgeheven kunnen worden. Op de kosten voor het onderwijs en de gezondheidszorg ware niet in de eerste plaats te bezuinigen, doch wel op de leger- en vloot-uitgaven.

Met erkenning van de onoverkomelijke bezwaren verbonden aan een plotselinge inkrimping der uitgaven, stelden andere leden tegenover het voorgaande betoog het volle gewicht van de enorme tekorten op de begrootingen der laatste jaren. Deze tekorten zijn het gevolg van het leven boven zijn krachten — de aanvullingsbegrooting over 1921 (Ond. 2) levert daarvan het bewijs — een handelwijze waaraan het Gouvernement evenals de meeste particuliere ondernemingen zich schuldig gemaakt heeft. Wat ook de redenen mogen zijn van de teleurstellende verwachtingen betreffende de inkomsten, het feit is onomstootelijk, dat van de achterstallige belastingen slechts een klein gedeelte inbaar zal blijken te zijn en ook de verdere inkomsten beneden de ramingen blijven; deze feiten dwingen tot een voorzichtige bezuinigingspolitiek (waar ook de particulieren zich op toe leggen), tot te gelegenertijd de middelen weer ruimer vloeien. Dat de toestand nog niet verhelderd is, blijkt afdoende uit de lage koersen en de slapte in bijna alle zaken. Bezuiniging blijft derhalve eisch.

Enkele leden wenschten naast de (hooge) bezuinigingscommissie eene dergelijke commissie, bestaande uit lagere ambtenaren, ingesteld te zien.

Hiertegen werd door andere leden opgemerkt, dat de

lagere ambtenaren in de gelegenheid gesteld zijn individuele bezuinigingsvoorstellen in te dienen.

Meerdere leden betreurden het, dat door de verschillende vereenigingen van ambtenaren niet meer bezuinigingsvoorstellen zijn ingediend, of meer moeite is gedaan, mogelijke vereenvoudigingen in de werkwijze aan te geven.

De volgende bezuinigingsmaatregelen werden alsnog ter overweging aanbevolen: samenvoeging van de opzichterswerkzaamheden van B. O. W., Genie, Irrigatie, S. S., Westelijke- en Gemeentewerken; opheffing of althans inkrimping van de Genie; bezuinigingen bij het departement van Landbouw door vermindering van het aantal landbouwleeraren, opheffing van landbouwecommissies, die zelfs nog zittinggeld ontvangen; vermindering van overbodige telegrammen, als b.v. over opheffing van besmetverklaring der Japansche havens aan alle residenten.

Ook werd eene belangrijke bezuiniging verwacht van het te werk stellen van de gevangenen aan de wegen, of voor het schoonhouden van erven. Wanneer de fouten die vroeger aan het systeem kleefden, vermeden worden, achtte men dergelijk werk nuttiger, dan de onproductieve arbeid, die thans in de gevangnissen (enkele goede uitgezonderd) verricht wordt. Met dit betoog werd echter niet goedgekeurd een streven naar winstmaken met de gevangenen, gelijk soms geschiedt als wegens gebrek aan werkkrachten verschillende diensten tegen elkaar opbieden en hooge loonen betalen, die, volkomen misleidend, weliswaar de opbrengst der middelen van de afdeling Justitie verhoogen, maar de uitgaven dier andere diensten in gelijke mate verhoogen.

Gaarne zou worden vernomen of er bereids stappen zijn gedaan in de richting van samensmelting van inspecties en zoo ja met welk resultaat.

Gewezen werd op de ongewone en kostbare wijze waarop de Lampongsehe districten bij verschillende inspecties zijn ondergebracht: van wege het departement van Financiën hebben inspecties plaats van uit Padang; de P. T. T.-dienst inspecteert van uit Palembang; voor wat betreft den Protestantschen Eeredienst ressorteeren deze districten onder Batavia en voor wat den Roomsche-Katholieken Eeredienst betreft onder Padang.

§ 3. *Bezuiniging op personeel.* Vrij algemeen was men van oordeel, dat bezuiniging op personeel moreel niet te rechtvaardigen is, indien niet vooral zoo veel mogelijk op zaken bezuinigd is. De ambtenaar heeft een aanspraak op rechtszekerheid. Hij geniet in voorspoedige tijden geen winsten als de particulieren, maar zal dan ook in slechte tijden, niet dan in uiterste noodzaak ontslagen mogen worden. Ontstaat tengevolge van de inkrimping der overheidstaak een overcompleet aan personeel dan zal dit op wachtgeld gesteld kunnen worden, terwijl terstond de aanvulling der vacatures achterwege dient te blijven of uit de wachtgeldgenietenden kan geschieden. De voorgenomen herziening van de wachtgeldregeling mag in deze omstandigheden urgent genoemd worden. Voor de categoriën van landsdienaren wier salarissen maar even voldoende kunnen geacht worden om van te leven, zooals politie-agenten en hulpschrijvers, zal het wachtgeld slechts weinig minder mogen zijn dan het traktement, zoodat de door ontslag van dergelijke beambten verkregen bezuiniging niet anders dan zeer gering kan zijn en de vraag rijst of het ten slotte wel gewenscht is

dergelijke minimaal bezoldigde landsdienaren in massa te ontslaan. De lastgeving van de Regeering aan de bestuurs-
hoofden — telegrafisch en zonder voorafgaand overleg met die ambtenaren — om met den meesten spoed een zeker bedrag op het bureau-personeel te bezuinigen, werd dan ook ten sterkte afgekeurd. De belangen van vele ambtenaren, zelfs in vasten dienst, worden daardoor verwaarloosd, zonder rekening te houden met hun aanspraak op pensioen; en de juist tengevolge van de malaise toenemende werkzaamheden op de bestuurskantoren, wordt bovendien mate belemmerd.

Enkele leden vroegen of de Regeering bij Haar streven naar bezuiniging het gevaar, verbonden aan een massa-ontslag wel onder de oogen gezien heeft. Zij wezen op de ernstige ontevredenheid, die hiervan allicht het gevolg zal zijn. Gaarne zouden zij zien, dat voor ambtenaren in tijdelijken dienst eveneens eene wachtgeldregeling in het leven werd geroepen. (Andere leden kantten zich reeds bij voorbaat tegen een dergelijke regeling). Zij wezen erop, dat, alvorens aan in tijdelijken dienst zijnde kostwinners ontslag te geven, meer dan tot dusverre nagegaan dient te worden of niet eerder van echtparen, waarvan zoowel de man als de vrouw in 's lands dienst zijn, een van beiden voor ontslag in aanmerking kan komen. H. i. moet niet alleen op diensttijd worden gelet, doch ook op de particuliere omstandigheden, waarin de betrokkenen verkeerden.

In overweging werd gegeven landsdienaren met een diensttijd van minstens 10 jaren Indischen dienst, zoo zij daartoe het verzoek doen en tegen wier ontslag de Regeering geen bezwaar heeft, eervol te ontslaan en hun een proportioneel pensioen toe te kennen.

Tevens werd aangedrongen op het treffen van eene regeling die het mogelijk maakt, dat ook aan tijdelijke ambtenaren en beambten die reeds geruimen tijd, b.v. minstens 10 jaren den lande hebben gediend, bij ontslag in verband met de personeelsinkrimping een proportioneel pensioen of onderstand kan worden toegekend. Deze maatregel werd aanbevolen om billijkheidsredenen, alsook om te voorkomen dat anders eene schare van ontevredenen wordt gekweekt, die zich zullen rangschikken onder hen, die het gezag ondermijnen.

Van andere zijde werd opgemerkt dat de Staat geen philanthropische instelling is.

Gevraagd werd of de Regeering bereid is eervol ontslag te verleen aan bepaalde categorieën van onder verband dienende ambtenaren die daartoe individueel het verzoek doen, zulks onder toekenning van vrije overtocht naar Europa e.g. naar de plaats van vestiging in Indië met gelijktijdige kwijtschelding van eventueel nog verschuldigde kosten voor overtocht, uitrusting enz.

Nog werd — in overeenstemming met de daarover handelende beschouwingen in de Indische Gids van October j.l. van de hand van den heer R. Birkenhauer — in overweging gegeven over te gaan tot eene strenge selectie onder de ambtenaren door de ongeschikte werkrachten uit den dienst te verwijderen. Vermindering van de inkomsten van de landsdienaren die men in dienst wenscht te houden werd daarnaast ontraden en zoude dan wellicht ook niet noodig zijn.

Gevraagd werd of het der Regeering bekend is, dat bij sommige departementen de bezuiniging van 10 % op de personeelsuitgaven verkregen is door ontslag te verleen aan vele lagere ambtenaren, terwijl daartegenover enkele

hoogere ambtenaren, die met meerdere werkzaamheden zullen worden belast, in het genot van eene toelage zijn gesteld.

De vraag werd gesteld of de Regeering, gelet op de noodzaak: om tot verschillende bezuinigingsmaatregelen over te gaan, handhaving van de betrekking van onderdirecteur van een departement beslist noodzakelijk blijft achten. Voorts werd de vraag gesteld of het geen aanbeveling zoude verdienen, de aan de gestelde verwachtingen en bedoelingen niet voldaan hebbende administrateursbetrekking, zoomede die van commies-redacteur bij de departementen van algemeen bestuur geleidelijk te doen vervallen, vermits gemeend werd dat de bezoldiging aan bedoelde functies verbonden niet altijd en overal in redelijke verhouding staat tot de daarvoor verrichte werkzaamheden. In aansluiting hieraan werd in overweging gegeven bij de departementen van algemeen bestuur wederom in te stellen de volgende betrekkingen: die van secretaris, van referendaris, van hoofdcommies en van 1e, 2e en 3e commies, terwijl ook de thans geldende klerkenregeling naar het oordeel der hier aan het woord zijnde leden beoordeeld te worden ingetrokken voor wat betreft de salariering bij eerste aanstelling naar gelang van het genoten onderwijs, aangezien deze regeling tot groote onbillijkheden leidt ten opzichte van het oudere meer geroutineerde personeel.

Een uitdrukkelijke tegenspraak werd verzoekt van de geruchten, dat alle promotie en alle verhoogingen van traktement zullen worden opgeschort. In dit verband werd nog gewezen op een artikel in „Sociaal Leven en Streven” van 15 November j.l. Waar het vertrouwen van het corps landsdienaren reeds sterk geschokt is, hoopte men, dat de Regeering bij alle bezuinigingsmaatregelen met voorzichtigheid te werk zal gaan. Ook werd de hoop uitgesproken, dat niet voornamelijk de lager bezoldigden van de bezuiniging te lijden zullen hebben.

Door enkele leden werd om eene gespecificeerde opgave gevraagd van het aantal ambtenaren en beambten, dat als gevolg van de versobering vóór of op 1 Januari 1923 is of zal worden ontslagen dan wel op wachtgeld gesteld of gepensionneerd, zoomede van de financieele gevolgen van de terzake genomen beslissingen.

De vraag werd gesteld of het inderdaad waar is, dat \pm 60 ingenieurs bij de S.S. overcompleet zijn; dat jonge ambtenaren op enkele centrale bureau's slechts twee maal per week binnen behoeven te komen, omdat er toch geen werk voor hen is; dat voor het Mijnwezen nog steeds personeel uitgezonden wordt; en dat bij het leger een groot overcompleet aan officieren is. Het overcompleet aan personeel bij de S.S. werd verklaarbaar geacht, omdat bij dien dienst gerekend werd op een jaarlijkse uitbreiding van het spoorwegnet met 200 K.M. Nu van dien aanleg werd afgezien is het aanlegpersoneel overcompleet, en ook het personeel, dat reeds in opleiding was voor bezetting van die nieuwe lijnen, stations enz.

Aangedrongen werd op het treffen van een algemeene regeling met betrekking tot de vermindering of de afschaffing van de toelagen voor het dienen in de buitengewesten.

De houding van het Verbond van Landsdienaren voor zoover de in Nederland gevoerde actie tegen de intrekking van den duurtetoelag betreft, welke er op gericht is den Indischen dienst in discredit te brengen werd ten zeerste gelaakt. De hier aan het woord zijnde leden spraken er hun bevreemding over uit, dat niet reeds vereenigingen vooral van hoogere ambtenaren uit het V.V.L. zijn getreden.

§ 4. Rechtspositie van ambtenaren. Met klem werd aangedrongen op een spoedige tot standkoming van een regeling der rechtspositie van ambtenaren, zoo al niet in vollen omvang dan toch van die punten, die het meest urgent en voor dadelijke regeling vatbaar zijn; gedacht werd o. a. aan de administratieve rechtspraak. De urgentie was, volgens enkele leden, wederom aangetoond door de overplaatsing van den heer Creveld, welke, naar verluidt, het gevolg zou zijn van uitlatingen over zijn dienst, en door het verbod aan den heer Coens naar aanleiding van het schrijven van artikelen in de Taak. Deze leden zouden gaarne omtrent de ware toedracht van beide zaken worden ingelicht en van de Regeering vernemen, of zij inderdaad van oordeel is, dat een ambtenaar niet vrij is zich buiten zijn dienst over dien dienst uit te laten. Indien de Regeering een dergelijke opvatting huldigt, wekte het te meer verwondering, dat Zij zich niet gekant heeft tegen het feit dat andere hooge ambtenaren, in verschillende dagbladen schrijven, o. m. werd gedacht aan de in het Bat. Nieuwsblad tegen de ambtenaren verschenen Hetze-artikelen: „misleiding” en „Erger dan misleiding”, welke -- na verluidt -- afkomstig zouden zijn van den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken.

§ 5. Commissies. In verband met de intrekking van den duurtetoeslag werd aangedrongen op bespoediging van het werk der salariscommissie. Een lid betuigde zijn leedwezen, dat bij de samenstelling der Commissie blijkbaar meer gelet was op een vertegenwoordiging van politieke groepen, dan op deskundigheid; een handelwijze die ook bij de samenstelling van andere commissies gevolgd wordt, zoodat steeds weer dezelfde personen in verscheidene commissies zitting hebben. In het bijzonder werd betreurd, dat de Regeering op een verzoek om van het zoo omvangrijke en belangrijke Europeesche Binnenlandsch Bestuur corps een vertegenwoordiger in de commissie op te nemen, zonder meer afwijzend heeft beschikt. Het moge al waar zijn, dat een vertegenwoordiger van het verbond van landsdienaren in de commissie zitting heeft, maar het moet der Regeering bekend zijn, dat het Binnenlandsch Bestuur corps, terwille van het loyale standpunt dat het steeds ten aanzien van de Regeering wenscht in te nemen, met opzet buiten dat verbond is gebleven. Ook in de commissie tot overweging van de rechtspositie van ambtenaren werd een vertegenwoordiger van het Europeesche Binnenlandsch Bestuur corps gemist. In dergelijke feiten zag dit lid wederom een bewijs, dat de belangen van het Europeesche Binnenlandsch Bestuur corps in den laatsten tijd met opvallend weinig zorg behartigd worden. De omstandigheid, dat met de verzwaarde eischen en langeren duur van de nieuwe opleiding, geen verbetering van de positierегeling is gepaard gegaan, versterkte dit lid in zijne meening.

Tegen dit betoog werd aangevoerd, dat het onmogelijk is en ook geen zin heeft vertegenwoordigers van alle belangrijke ambtenaarsgroepen in dergelijke commissies op te nemen. Een kern van deskundigen ontbreekt overigens in de salariscommissie niet.

Gevraagd werd of spoedig de voorstellen van de kiesrechtcommissie kunnen verwacht worden. Het had bevreemding gewekt, dat de Regeering na de verkregen adviezen van de politieke partijen en van de expreslijk voor dit onderwerp ingestelde commissie, gemeend heeft ook nog het advies in te moeten winnen van het bureau voor de bestuurshervorming.

§ 6. Politieke toestanden. Verschillende leden vestigden de aandacht der Regeering op het in de bladen verschenen Aneta-verslag van de op 12 November gehouden besloten vergadering der zoogenaamde radicale concentratie. Gaarne zouden zij vernemen of de Regeering bereid is terzake een onderzoek in te stellen en naar gelang van de resultaten van dit onderzoek eventueel maatregelen te nemen, meer in het bijzonder betreffende de blijkens genoemd verslag bij sommige Harer dienaren tot uiting gekomen mentaliteit jegens het Staatsgezag.

Hiertegen werd van andere zijde aangevoerd dat de bron, die bedoeld verslag verschaftte, zoo troebel is dat er toch geen reden is daaraan veel waarde te hechten; waarom der Regeering ontraden werd terzake een onderzoek in te stellen; te eerder omdat voor het treffen van maatregelen geen aanleiding behoeft te bestaan, zolang de besprekingen in besloten bijeenkomsten worden gevoerd en nog niet naar buiten werken.

Door de eerst aan het woord geweest zijnde leden werd nog de nadruk erop gelegd, dat het hier betreft eene organisatie, die volgens het verslag een intimideerende beweging tegen het Staatsgezag zou ten doel hebben. Indien de Regeering eerst zou willen ingrijpen, wanneer de beweging naar buiten blijkt, zou het te laat kunnen zijn.

§ 7. Herbenoeming president van de Javasche Bank. Zonder nader in te gaan op het gerezen geschil tusschen de Regeering en de Javasche Bank, merkten enkele leden op, dat de uitkeering van de hooge dividenden moreel niet goed te keuren is, een meening ook door Mr. Treub en in vele persartikelen gedeeld. Met verwijzing naar een artikel in de Taak van 30 Augustus jl. werd krachtig geprotesteerd tegen de herbenoeming van den heer Zeilinga als president van de Javasche Bank. Naar men opmerkte zal de Regeering niet het standpunt kunnen innemen, dat Zij niet ingaat op kritiek op benoemingen, waar het hier geldt de leiding van een voor het economisch leven zoo belangrijk lichaam als de eirenlatic bank. Die beschuldigingen tegen den president, die hardnekkig verspreid worden, schokten het vertrouwen in den bank. Indien de Regeering de verwijten ongegrond acht, zal Zij ze openlijk dienen tegen te spreken.

§ 8. Verschillende opmerkingen. De voorstellen inzake de in te stellen provinciën, welke het bureau voor de bestuurshervorming reeds eenige maanden geleden verlaten hebben, zou men gaarne spoedig bij den Volksraad zien aanhangig gemaakt. Men had de indiening bij het College nog in deze zitting verwacht.

Is de Regeering bereid — zoo vroegen eenige leden — mede te declen of de instelling van Gemeente raden in de vorstenlanden spoedig kan worden verwacht?

Gaarne zouden inlichtingen worden ontvangen omtrent de redenen, die hebben geleid tot de verbanning van Santopranoto, zoon van den overleden regent van Sragen.

Betreurd werd het lichtvaardig omspringen met 's Lands gelden als waarvan punt IV van het verslag der Algemeene Rekenkamer in Nederland over 1920 blijk geeft. Het feit, dat den directeur van het Technisch Bureau van het departement van koloniën vergunning werd verleend om met zijn gezin op 's Lands kosten naar Amerika en terug

in commissie te reizen, onder toekening van eene tegemoetkoming in de kosten van uitrusting ad f 3 000 werd ten sterkste afgekeurd.

Tevens werd gevraagd of er geen aanleiding bestaat, den ambtenaar wien zulks aangaat met de meerdere uitgaven te belasten, welke een gevolg zijn geweest van de omstandigheid dat in 1920 een ingenieur van bedoeld bureau de reis naar Nederlandsch-Indië en terug met zijne echtgenootte maakte. (Zie de slotalinea van evenbedoeld punt IV).

Bezwaren werden geopperd tegen het denkbeeld aangegeven in punt V van hoogerbedoeld verslag. Eerst als de aanbesteding van benodigdheden voor den Indischen dienst zou uitwijzen, dat de totaal kosten van bepaalde goederen boven die van de overtollige goederen in de magazijnen van het Departement van Oorlog daar te lande zouden uitgaan, kan er sprake zijn van overname dier goederen en dan nog alleen, als zij volkomen bruikbaar zijn en niet door langdurige oplegging hebben geleden.

Aangezien enkele leden meenden te weten, dat het euvel van de z.g. retourcommissies nog niet verdwenen is, verzochten zij daartegen drastische maatregelen te treffen, door de zich daaraan schuldig makende landsdienaren onverbiddelijk uit 's Lands dienst te ontslaan en de betrokken leveranciers te signaleeren en van alle leveranties uit te sluiten. Zij zouden gaarne in kennis worden gesteld met de terzake reeds door de Regeering getroffen maatregelen. Een krachtig optreden zou wellicht tot verlaging van de prijzen van vele artikelen kunnen leiden, aangezien bij de vaststelling dier prijzen veelal rekening wordt gehouden met het ingekankerde euvel der retourcommissies.

De aandacht der Regeering werd gevestigd op het artikel „Het Indische particuliere luchtverkeer” voorkomend in het Soerab. Handelsblad van 22 Augustus l.l. Gevraagd werd of de Regeering in principe bereid is de ontwikkeling der particuliere luchtvaart te steunen.

Gevraagd werd, voortaan in de bijlagen der Koloniale verslagen zooveel mogelijk recapitulaties aan te brengen en de globale onnoodige statistische gegevens o.a. betreffende het pluimvee en de arbeids loonen achterwege te laten.

Aanbevolen werd het treffen van strenge maatregelen tegen het hand over hand toenemende euvel, dat door onbevoegden de inhoud van dienst- en archiefstukken aan de pers ter publicatie wordt medegedeeld.

Een der leden gaf te kennen het zeer op prijs te zullen stellen indien spoedig een antwoord mocht worden ontvan-

gen op de den 5den October j.l. door den heer Aay gestelde vraag in zake het publiceeren van officieuse communiqué's.

Men zou gaarne vernemen waarom Indië op de internationale conferentie te Parijs over koeltechniek niet was vertegenwoordigd.

De vraag werd gesteld of de Regeering een optreden als onlangs is voorgekomen van Dr. Zwemer in het Djokjasche niet een gevaar acht voor de orde en rust en of door Haar tegen dat optreden bepaalde maatregelen zijn getroffen. Naar het oordeel van verschillende leden had Dr. Zwemer bij zijn optreden de grenzen der voorzichtigheid overschreden en niet de noodige tact betracht.

Een der leden daarentegen was van meening dat het gesprokene door Dr. Zwemer in geen enkel opzicht aanleiding gaf tot een ingrijpen van Regeeringswege zooals geschied is. Z. i. was de gevoeligheid der Islamieten hier te lande geraakt, alleen door het feit dat een Christen zich van de Arabische taal bediende om de zwakheid van den Islam te toonen.

Nog een ander lid achtte een ingrijpen der Regeering eerder op haar plaats wanneer extremisten door hunne propaganda beroering onder de bevolking brengen.

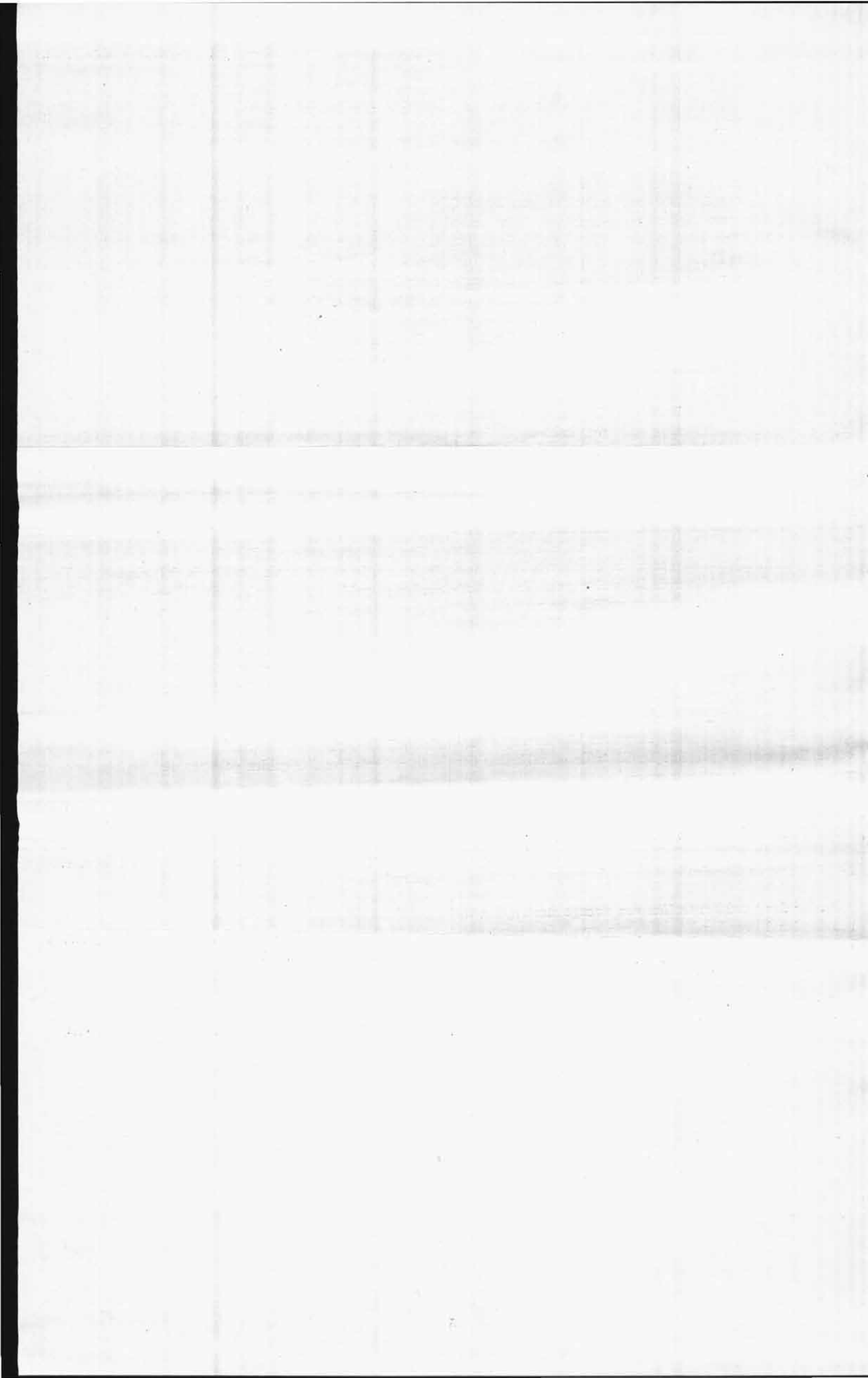
Een lid drong aan op publicatie van een staat van de in de laatste jaren gepleegde fraudes in 's lands dienst. Van zoodanige publicatie verwachtte dit lid — in tegenstelling met vele anderen — eenig preventief nut.

Het had de aandacht getrokken dat wel is waar bij verschillende posten gelden uitgerokken zijn voor onderhoud van erven, maar de deplorabele toestand waarin de erven bij verschillende gouvernementsgebouwen verkeerden (gedacht werd o.m. aan het inspectie-bureau van Financiën op Molenvliet) deed de vraag rijzen of wel voldoende op de richtige besteding dier gelden gelet wordt.

Kan — zoo werd gevraagd — uit het ontbreken van een begrooting betreffende afdeling XI afgeleid worden, dat de Regeering niet voornemens is Haar steun aan de locale ressorten opnieuw te verminderen door wijziging der acres-regeling?

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 24sten November 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. I — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Algemeene beschouwingen.

Ter inleiding van Haar antwoord op de algemeene beschouwingen door den Volksraad gewijd aan de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting voor 1923 meent de Regeering de opmerking niet achterwege te mogen laten, dat het tweemaal per jaar houden van algemeene begrotingsbeschouwingen in geen parlement ter wereld usance is. Hoe nuttig het ook is, dat Regeering en Volksraad zich uitspreken over de algemeene lijnen van het gevoerde beleid, zoodra dit meer dan eenmaal per jaar geschiedt, wordt hierdoor, naar het oordeel der Regeering, meer van den tijd en de krachten der administratie gevergd, dan verantwoord mag heeten. Zij meent er daarom ernstig bij den Volksraad op te moeten aandringen om voor den vervolge de werkwijze van andere vertegenwoordigende lichamen over te nemen en zich bij de behandeling van de aanvullingsbegrooting te bepalen tot een onderzoek van de daarin opgenomen onderafdeelingen.

§ 1. *Begrooting.* De eindcijfers der begrooting voor 1923, zooals zij luiden met inachtneming van de aanhangige Indische aanvullende begrooting, zullen worden opgenomen in de Memorie van Toelichting betreffende afdeling III van de nota van wijzigingen van die aanvullende begrooting (Onderwerp I — Afdeling III: stuk 4).

§ 2. *Bezuinigingspolitiek.* Na de uitvoerige inlichtingen omtrent hetgeen door de Regeering wordt verriicht, om tot eene versobering van de Landshuishouding te komen, welke in de in het voorjaar verschenen „Mededeelingen omtrent enkele onderwerpen van Algemeen Belang” (Hoofdstuk IV blz. 57 e. v.) werden opgenomen, bestond voor de Regeering geen aanleiding, om bij de aanvullingsbegrooting voor 1923 opnieuw aan te geven, welke richtlijnen Zij bij het streven naar bezuiniging volgt. Inmiddels heeft de Regeering geen bezwaar enige mededeelingen te doen omtrent de werkzaamheden, waarmede de Bezuinigingscommissie zich gedurende de laatste maanden meer in het bijzonder heeft bezig gehouden en omtrent de algemeene beteekenis daarvan.

Daarbij moge op den voorgrond gesteld worden, dat het bezuinigingswerk, na de in de aangehaalde „Mededeelingen” vermelde stadia te hebben doorlopen, t. w. in de eerste plaats het nalaten of uitstellen van nieuwe maatregelen en voorts verminderingen van uitgaven door bestrijding van hetgeen niet dringend noodzakelijk werd geoordeeld of naar

weelde zweemde, in een derde phasa was gekomen waarbij als eerste plicht werd beschouwd het ontwerpen van een schema van beperking der overheidsbemoeiing, waardoor zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk in het jaar 1925 een sluitende gewone dienst zou worden herkregeu en waarbij met het oog op het behoud van het Landscrediet ook de uitgaven voor den buitengewonen dienst zoo veel mogelijk verminderd zouden worden.

Voor de opstelling van dit schema had de bezuinigingscommissie zich in de eerste plaats rekenschap te geven van het bedrag, dat onder normale omstandigheden voor de bestrijding van de zuivere gewone Landsuitgaven beschikbaar is en kwam daarbij tot de gevolgtrekking, dat gerekend mocht worden op:

overschot monopolies	f	55	millioen
overschot producten	„	32,5	„
overschot bedrijven	„	42	„
allerlei	„	25	„
belastingen	„	228,3	„

samen

f 328,8 miljoen.

Uit deze cijfers blijkt reeds, dat een herstel van de in de laatste jaren zoo sterk tegengevallen zuivere overschotten uit de producten en bedrijven in den kring harer verwachtingen werd opgenomen, terwijl de Commissie mede rekende op haars inziens noodige voorzieningen, waardoor — hoewel op een daling van het overschot uit het opiummiddel moet worden gerekend — de totale opbrengst uit de monopolies hooger zal worden dan thans het geval is.

Waar nu de zuivere gewone Landsuitgaven volgens de begrooting voor 1923 f 476.3 miljoen zullen bedragen, moest een zoodanige beperking van deze uitgaven worden aangegeven, dat deze f 93.5 miljoen lager zullen worden. Hier van meende de Commissie f 20 miljoen in mindering te kunnen brengen in verband met de voorgenomen intrekking van den duurtetoelag en de aanhangige algemeene herziening der bezoldigingen, zoodat f 73.5 miljoen op de verschillende hoofden, waarover de uitgaven voor den gewonen landsdienst in de bijlagen der financieele nota verdeeld plegeu te worden, moest worden gevonden.

De Commissie heeft vervolgens het, na aftrek van vaste posten als die voor rente en afschrijving van schuld, pensioenslasten, enz., voor de bestrijding der zuivere uitgaven resterend bedrag over de verschillende onderwerpen van Staatszorg verdeeld in dezelfde verhouding, als in het jaar 1916 — toen voor het laatst een sluitende gewone dienst was verkregen en de begrotingsuitkomsten nog niet in die

mate door prijswisselingen e.d.m. waren vertroebeld als later het geval werd — voor die onderwerpen uitgaven werden gedaan.

Vervolgens heeft zij aan de Departementshoofden verzocht aan te geven, welke maatregelen zouden moeten worden getroffen, om het verschil tusschen het op deze wijze bepaald bedrag der normaal toelaatbare uitgaven voor elk onderdeel en hetgeen daarvoor op de begrooting voor het jaar 1923 is uitgetrokken, te kunnen uitsparen. Alleen op deze wijze kon een duidelijk overzicht worden verkregen van tal van consequenties, die aan het sluitend maken van de begrooting zijn verbonden.

Na ontvangst van de zoeven bedoelde gegevens en nadat daarover met de Hoofden der departementen van algemeen bestuur overleg was gepleegd, heeft de Bezuinigingscommissie in den loop van de maanden October en November voor alle begrotingsafdeelingen (behalve die voor Gouvernementsbedrijven, waarvan het onderzoek nog niet is beëindigd) voorstellen tot bezuiniging ingezonden, die tot de ondervolgende verbeteringen van de cijfers der zuivere gewone uitgaven zouden voeren:

Hoofden van de financieele Nota.	Te vinden op afdeeling.	Tot een bedrag van
1. Algemeen bestuur.....	III	/ 2 800
2. Binnenlandsch bestuur .. .	IV	479 000
4. Andere bestuursuitgaven	III	7 700
	IV	308 000
5. Plaatselijk en gewest. zelfbestuur.....	XI	4 160 000
6. Rechtswezen.....	II	305 881
7. Gevangeniswezen.....	II	770 480
8. Politie.....	IV	2 275 000
9. Verdere uitgaven politie en justitie.....	II	256 020
	IV	50 000
11. Belastinginning.....	III	1 434 500
12. Verlofsbezoldigingen.....	III	430 000
18. Onderwijs.....	V	10 893 000
20. Burg. Geneesk. Dienst.....	V	4 467 060
21. Landbouw.....	VI	1 354 196
22. Burg. Openb. Werken.....	VII	5 234 000
28. Oorlog.....	IX	15 718 084
29. Marine.....	X	5 373 490
30. Allerlei.....	III	309 800
	IV	624 000
Totaal.....	—	/ 54 448 611

Dit bedrag van f 54 448 611 bestaat voor een zeer groot gedeelte uit de verwachte resultaten van maatregelen tot versoering van den landsdienst, voor een minder belangrijk deel uit rectificaties ten gevolge van reeds ingetreden prijsverminderingen e.d.m. en ten slotte mede uit te verkrijgen vermeerderingen van inkomsten.

Hierbij moge aangetekend worden, dat enkele hoofden van de zuivere gewone uitgaven, t.w. de posten voor voerkosten, algemeen bestuur en allerlei, nog niet volledig zijn onderzocht, doch dat daaruit geen groote bezuinigingen mogen worden verwacht; terwijl op het terrein van de monopolies, producten en bedrijven nog slechts enkele afzonderlijke voorstellen werden gedaan, doch dat wel reeds rekening werd gehouden met de verbeteringen van de einduitkomsten, die door maatregelen op deze gebieden kunnen worden bereikt.

Ten aanzien van de inperkingen op den buitengewone dienst voor de eerstvolgende jaren heeft de Bezuinigings-

commissie op dit oogenblik nog slechts voorbereidend werk verricht, waaromtrent te dezer plaatste nog geen mededeelingen kunnen worden gedaan.

Evenbedoelde voorstellen op het terrein der gewone landsuitgaven zijn nog slechts ten deele door de Regeering aanvaard, voor het overgrootste deel nog bij Haar in behandeling en het ligt in de bedoeling spoedig daaromtrent eene eindbeslissing te nemen.

Als die eindbeslissing zal zijn genomen, zal de Volksraad in de gelegenheid worden gesteld zich omtrent de verschillende voorstellen, die worden aanvaard, uit te spreken. Vermoedelijk zal dit kunnen geschieden bij de behandeling der begrooting voor 1924.

In dit stadium is het voor de Regeering niet mogelijk stellige mededeelingen te doen omtrent de al dan niet aanvaarding van bepaalde, door de Bezuinigingscommissie aanbevolen, maatregelen. De eisch, om bij het bezuinigingswerk harmonisch te werk gaan, waarop in het Afdeelingsverslag terecht nadruk wordt gelegd, vordert toch, dat geen beslissingen van ingrijpenden aard worden genomen, alvorens een volledig inzicht is verkregen in hetgeen moet geschieden om tot herstel van het evenwicht te komen en dit geldt te meer, omdat, wanneer de Regeering zich genoopt zou zien enkele door de Bezuinigingscommissie aanbevolen maatregelen van het werkplan af te voeren, Zij gelijktijdig andere maatregelen van gelijke geldelijke beteekenis daarvoor in de plaats zal moeten stellen, wil niet het bereiken van een sluitenden gewonen dienst uit den gezichtskring verdwijnen.

Met de mededeeling van het bovenstaande, meent de Regeering duidelijk te hebben gemaakt, dat het thans niet mogelijk is, een antwoord te geven op de vragen, die werden gesteld nopens enkele bepaalde onderwerpen, met name de opheffing van het kantoor voor Japansche zaken en dat voor de bestuurshervorming; de vermindering van de machtsmiddelen, in het bijzonder de politie; de bezuiniging op auto's en op het volkseredietwezen en de opheffing van pasangrahans; terwijl Zij het evenmin van nut acht thans van gedachten te wisselen omtrent de onderwerpen „waarop niet in de eerste plaats bezuinigd moet worden”.

Wat betreft de in het afdeelingsverslag gemaakte opmerking, alsof uit de aanvullingsbegrooting een niet systematische wijze van bezuiniging zou spreken, zij medegedeeld, dat Departementen, wier voorstellen het eerste door de Commissie werden behandeld, de voorliggende aanvullingsbegrooting in meer of mindere mate hebben gebruikt, om daarop al aanstonds sommige posten uit die voorstellen, waarop de beslissing van de Regeering reeds was verkregen, te brengen. Dit behoeft geen bezwaar op te leveren, aangezien die posten van weinig ingrijpenden aard zijn en dus in het algemeen over de versoeringsmaatregelen later de beslissing zal moeten volgen.

De door enkele leden geuite waarschuwing tegen het niet uitvoeren van buitengewone werken, die later in hunne opbrengsten de middelen tot bestrijding van de steeds toenemende gewone uitgaven zullen moeten geven, geeft aanleiding er op te wijzen, dat de Regeering een open oor heeft voor de directe nadeelen, die voor het geheele bedrijfsleven uit een groote mate van terughoudendheid op dit terrein voortvloeien, en dat Zij allermint de beteekenis van de daardoor mogelijke inkomstenderving voor de toekomst onderschat, maar zwaarder weegt voor Haar, dat onder de huidige economische verhoudingen een tot het

uiterste doorgevoerde zelfbeperking ook op het gebied van nieuwe zgn. productieve uitgaven volstrekt noodzakelijk is, niet alleen, omdat met het ook op de onzekere uitkomsten en de aanvankelijk zware geldelijke offers, groote voorzichtigheid geboden is, doch ook om een fiasco op de geldmarkt, met al de daaraan verbonden nadeelige gevolgen, te voorkomen.

Eerst wanneer een sluitende gewone dienst in de begroting verkregen is en geen deel van leeningsgelden tot dekking van uitgaven voor de dagelijkse huishouding zal strekken, zal de Regeering kunnen overwegen, in hoeverre in belangrijke mate gelden voor productieve doeleinden beschikbaar kunnen worden gesteld.

Ten aanzien van de meening van enkele leden, die op grond van hun oordeel omtrent de oorzaken van de begrotingskortten der laatste jaren, de noodzakelijkheid van een streng doorgevoerde bezuiniging in twijfel trekken, moge worden opgemerkt, dat het niet meer dan academische waarde heeft, de verschillende factoren, die deze tekorten deden ontstaan, tegen elkaar af te wegen, zoolang de Regeering voor de reële taak staat, om een verstoord evenwicht in den gewonen dienst, dat chronisch zou dreigen te worden voor de komende jaren, binnen den kortst mogelijken tijd te herstellen.

De Regeering erkent gaarne dat in tal van gevallen ook ambtenaren in de lagere rangen door de mededeeling van bezuinigingsmogelijkheden daadwerkelijk tot het verkrijgen van besparingen hebben mede gewerkt en staat sympathiek tegenover elke verdere werkzaamheid van Landsdienaren en hunne vereenigingen op dit terrein, doch Zij verwacht niets van een commissie, bestaande uit lagere ambtenaren, die de bezuinigingswerkzaamheden als geheel ter hand zou moeten nemen.

Aan de alsnog in het afdeeliningsverslag in overweging gegeven bezuinigingsmaatregelen in zake de samenvoeging van opzichterswerkzaamheden bij de uitvoering en het onderhoud van bouwwerken, de vermindering van het aantal landbouwleeraren, de beperking van het telegrafisch dienstverkeer, de te werkstelling van gevangenen, enz. wordt volle aandacht geschonken.

Ten aanzien van de samensmelting van inspecties moge verwezen worden naar hetgeen in de nota van wijzigingen op de hoofdbegroting voor 1923 (1ste gewone zitting 1922 Ond. 1 afd. V stuk 9 blz. 3/5) werd medegedeeld.

Het feit dat de inspecties in de Lampongsche districten voor verschillende diensten van uit verschillende standplaatsen worden verricht, heeft geen beteekenis, zoolang niet het voornemen bestaat de in dit verband genoemde inspecties samen te trekken; voor zoover echter ondoelmatigheden in de verdeling der inspectieressorten bij bepaalde diensten bestaan, zullen deze moeten worden opgeheven.

§ 3. *Bezuiniging op personeel.* Bij het uitspreken van het oordeel, dat bezuiniging op personeel niet te rechtvaardigen is, indien niet vooraf zooveel mogelijk op zaken is bezuinigd, wordt over het hoofd gezien, dat slechts zelden een bezuiniging op zaken niet met eene op personeel hand in hand gaat.

Ook de Regeering staat op het standpunt, dat, zoo het noodzakelijk is tot ontslag van voor zijn taak geschikt vast personeel over te gaan, dit op wachtgeld gesteld moet worden.

Het spreekt echter van zelf, dat het gewenscht is daaraan

een selectie in den geest van het mede in het afdeeliningsverslag aangehaald Gids-artikel van den heer R. Birkenhouer te doen voorafgaan en dat tevens beperking van de aanstelling opleiding en uitzending van nieuw personeel moet plaats hebben.

Aangenomen kan worden, dat bij verschillende diensten en bedrijven meer personeel te werk is gesteld, dan voor de vervulling der Landstaak in de toekomst volstrekt noodzakelijk is, zoodat overgang van personeel van deze diensten naar andere, waar nog gelegenheid tot opname van werkrachten bestaat, naar mogelijkheid moet worden bevorderd. De daartoe aangewezen weg is overtollig personeel uit zijne betrekking te ontslaan en bindende voorschriften te geven in zake het betrekken van nieuw personeel uit daartoe geschikte krachten, die tijdelijk buiten werkelijken dienst zijn gesteld.

Dat onder deze omstandigheden eene herziening van de wachtgeldregeling urgent is geworden, wordt toegegeven en een daartoe strekkende voorziening wordt nog bij nota van wijzigingen voorgebracht.

De Regeering is er van overtuigd, dat aan het euvel van een te uitgebreide briefwisseling en te omslachtige administratie alleen een einde kan worden gemaakt, door van bovenaf een personeelsbeperking aan de centrale en gewestelijke kantoren op te leggen en heeft daarvoor geen anderen weg kunnen inslaan, dan de door sommige leden afgekeurde werkwijze. Dat daardoor bezwaren kunnen ontstaan, wordt allerminst ontkend, doch het is volstrekt onmogelijk de in het algemeen belang noodzakelijke beperkingen door te voeren en gelijktijdig alle individueele wenschen en belangen te ontzien.

De invoering van een wachtgeldregeling voor in tijdelijken dienst genomen personeel zou geheel in strijd zijn met het karakter eener tijdelijke tewerkstelling. Veelvuldig is aan de opneming van personeel in tijdelijken dienst uitbreiding gegeven, om de noodige bewegelijkheid te behouden met het oog op inkrimping of uitzetting der werkzaamheden. In zijne bezoldiging vindt dit personeel eene vergoeding voor het aan dezen vorm van te werkstelling verbonden nadeel.

Dat waar tot inkrimping van personeel wordt overgegaan, ook met de particuliere omstandigheden van de betrokkenen rekening behoort te worden gehouden, is mede het gevoelen van de Regeering.

De toekenning van een proportioneel pensioen aan Landsdienaren met minstens 10 jaren Indischen dienst, die daartoe het verzoek doen en tegen wier ontslag de Regeering geen bezwaar heeft, is in het „verslag van de Commissie ter voorbereiding van eene regeling van den rechtstoestand der Indische ambtenaren” onder oogen gezien en kan thans bezwaarlijk incidenteel een punt van bespreking uitmaken.

Evenmin als voor de in tijdelijken dienst zijnde personen een wachtgeldregeling kan worden ingevoerd, kan de toekenning van pensioen of onderstand overwogen worden voor die gevallen, waarin een tijdelijke tewerkstelling van langdurigen aard is geweest.

De Regeering is bereid eervol ontslag te verleenen aan bepaalde groepen van onder tijdelijk verband dienende ambtenaren, die daartoe individueel het verzoek doen, voor zoover zij althans voor den dienst kunnen worden gemist. Enkele malen zijn reeds verzoeken van die aard ingewilligd, waarbij de aan het ontslag verbonden voorwaarden nopens overtocht, kwijtschelding van genoten voorschotten e.d.m. in elk afzonderlijk geval naar omstandigheden werden

geregeld. Met deze werkwijze zal in voorkomende gevallen voortgegaan worden.

Het is der Regeering niet bekend, dat bij sommige Departementen de bezuiniging op personeele uitgaven verkregen werd, door aan veel lagere ambtenaren ontslag te verleenen, terwijl daartegenover aan enkele hogere ambtenaren, die met meer werkzaamheden zouden worden belast, een toelage werd toegekend.

De Regeering acht de handhaving van de betrekking van onderdirecteur beslist noodzakelijk en genoemd ambt wordt te minder voor opheffing vatbaar, naar mate het overleg met den Volksraad in omvang toeneemt.

Dat de administrateursbetrekking en die van commies-redacteur bij de departementen van algemeen bestuur niet aan de gestelde verwachtingen en bedoelingen zou hebben voldaan, moet de Regeering in het algemeen ontkennen. In sommige gevallen moge het ontbreken van zeer goede werkkrachten onder de jongere bureauambtenaren er toe hebben geleid, dat voor de vervulling van een bepaalde administrateursbetrekking minder hooge eischen werden gesteld dan in abstracto gewenscht is, dit neemt niet weg dat in het algemeen het stelsel juist moet worden geacht om aan het hoofd althans van de belangrijke afdelingen der departementen administrateurs met bevoegdheid tot het zelfstandig afdoen van dagelijksche zaken te stellen.

Een terugkeer tot de vroegere rangindeeling, zooals deze in het afdelingsverslag is aangegeven, acht de Regeering niet gewenscht.

Evenmin bestaat aanleiding om wijzigingen te brengen in de beginselen der thans geldende klerkenregeling, die het mogelijk heeft gemaakt ook personen van meer ontwikkeling dan het klein ambtenaarsexamen waarborgt, er toe te krijgen een plaats onder het lager kantoorpersoneel in te nemen, waardoor het onmisbaar materiaal, waaruit de rangen van commies en hoofdcommies moeten worden aangevuld wordt verkregen.

De volgens het afdelingsverslag bestaande geruchten, als zouden alle promoties en alle verhoogingen van tractement worden opgeschort, spreekt de Regeering beslist tegen.

Een gespecificeerde opgave van het aantal ambtenaren, dat als gevolg van de versobering vóór of op 1 Januari 1923 is of zal worden ontslagen, dan wel op wachtgeld gesteld of gepensionneerd, kan de Regeering niet verstrekken. De vermindering van de formaties, die voor sommige diensten en bedrijven wordt nagestreefd, is toch tot nu toe in hoofdzaak bereikt door plaatsen, die door het natuurlijk verloop van ambtenaren open komen, niet te bezetten.

Bovendien is het voor de Regeering zeer bezwaarlijk, op een willekeurig oogenblik de personeelssterkte van alle diensten en bedrijven te kennen en nog meer centraal te registreeren, in hoeverre deze door de invoering van bezuinigingsmaatregelen reeds is teruggelopen.

Waar eene belangrijke vermindering van de toelagen wegens duurder levenswijze en wegens dienstbelang in de Buitengewesten op de voorliggende aanvullingsbegroting is vermeld, spreekt het vanzelf, dat met betrekking tot die vermindering eene algemeene regeling, die in voorbereiding is, zal worden getroffen.

§ 4. Rechtspositie van ambtenaren. Het verslag van de Commissie voor de rechtspositie der ambtenaren is gesteld in handen van de hoofden der departementen van algemeen bestuur met uitnodiging daarop te hooren de vakverenigingen van burgerlijke landsdienaren

welke onder hun departement ressorteeren, terwijl het hooren van het verbond van Vereenigingen van Landsdienaren aan den Directeur van Justitie is opgedragen. Eerst nadat de gevraagde adviezen zullen zijn binnengekomen, zal deze aangelegenheid verder ter hand kunnen worden genomen.

De in verband hiermede in het verslag genoemde overplaatsing van den heer Creveld naar Benkoelen was niet een gevolg van uitlatingen over zijn dienst, maar is geschied in het belang van den dienst en van den betrokene zelf.

Den heer Coens is naar aanleiding van het schrijven van artikelen in de Taak niet verboden daarmede voort te gaan. Onder zijn aandacht is echter gebracht, dat het beter is dat de landbouwleeraren, als ambtelijke adviseurs (consultanten) op landbouwgebied in den ruimsten zin des woords, zich in het openbaar niet-tegenstanders van een bepaalden tak van landbouw betoonen, welke een essentieele en wet-tige plaats heeft ingenomen tusschen de andere landbouw-bedrijfsvormen, wijl de werkzaamheid van den landbouwleeraar in het algemeen tot doel heeft het verrichten van positieven opbouwenden arbeid in het belang van alle gevestigde vormen van landbouw.

Het is der Regeering niet duidelijk, welk verband er zou kunnen bestaan tusschen de beide even gerelateerde voorvallen en de in het verslag als feit gestelde mededeeling, „dat andere hoge ambtenaren in verschillende dagbladen inschrijven”; nog minder hoe het op niets berustende praatje, dat nader aangeduide dagbladartikelen afkomstig zouden zijn van den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken, zijn weg naar het afdelingsverslag heeft kunnen vinden.

§ 5. Commissies. Ook de Regeering acht het, in verband met de intrekking van den duurtetoeslag, gewenscht, dat de salariscommissie haar arbeid zoo spoedig mogelijk voltooit. Ten einde dit mogelijk te maken is deze zoo goed mogelijk voor haar taak toegerust en de Regeering heeft de overtuiging, dat de commissie met voortvarendheid aan haar opdracht voortwerkt. Men mag echter het oog niet sluiten voor de groote moeilijkheden, die daarbij te overwinnen zijn en die slechts langzamen voortgang toelaten. Zooals in het verslag, ter weerlegging van het betoog in tegenovergestelde richting, terecht wordt opgemerkt, bestaat de kern der commissie juist uit deskundigen op het gebied van personeele bepalingen. Het bezwaar aldaar aangevoerd tegen den in het verslag tot uiting gekomen wensch tot opnemng van een vertegenwoordiger van het Europeesche B. B. corps in commissies als de salariscommissie of die voor de rechtspositie van ambtenaren wordt door de Regeering gedeeld. Geenszins mag daaruit en uit de andere in het verslag genoemde feiten de conclusie worden getrokken, dat de belangen van het Europeesch B. B. corps in den laatsten tijd met opvallend weinig zorg behartigd worden, welke conclusie inderdaad allen grond mist.

De voorstellen der Kiesrechtcommissie zijn nog in overweging. Thans kan nog niet gezegd worden, in hoeveel tijd deze beëindigd zal zijn. Dat deze voorstellen gesteld zijn in handen van den Regeeringsscommissaris voor de bestuurshervorming vindt zijn gereede verklaring in het feit, dat de Kiesrechtcommissie hare voorstellen wel in een

schema samenvatten, maar dit schema nog uitwerking behoefde in gedetailleerde regelingen.

§ 6. Politieke toestanden. De in het verslag gememoreerde vergadering der zoogenaamde radicale concentratie is aan de aandacht der Regeering niet ontgaan. Zij zal de actie, die daaruit haar oorsprong mocht nemen, nauwlettend gadeslaan en zal, wanneer zulks noodig mocht blijken, niet nalaten de maatregelen te nemen, die het belang der gemeenschap mocht eischen.

§ 7. Herbenaaming president van de Javasehe Bank. Onder dit opschrift komen in het afdeeliningsverslag eenige opmerkingen voor, die verband houden met een zakelijk geschil, gerezen tusschen de Regeering van Nederlandsch-Indië eenerzijds en den directeur der Javasehe Bank anderzijds. Dit geschil wordt aan arbitrage onderworpen en het spreekt wel vanzelf, dat hangende de uitspraak van scheidsmannen, het onvoegzaam zou zijn, zoo een der partijen in geding op deze uitspraak zou vooruitloopen, hetzij door daden hetzij door woorden. Op de in het afdeeliningsverslag gemaakte opmerkingen kan de Regeering daarom niet ingaan.

§ 8. Verschillende opmerkingen. Eenige ontwerp-verordeningen, welke een onderdeel uitmaken van hetgeen voor het instellen van een provincie noodig is, zijn bij de Regeering in overweging.

De instelling van gemeenteraden in de Vorstenlanden maakt nog een punt van bespreking uit tusschen den directeur van binnenlandsch bestuur en de betrokken residenten. Mededeelingen over het tijdstip van die instelling zijn daarom nog niet mogelijk. Aan Raden Santopranoto is de hoofdplaats Manokwari van het gewest Nieuw-Guinea tot verblijf aangewezen, in overeenstemming met een door den Soesochoenan van Soerakarta gedaan verzoek, aangezien hij een geheime vereeniging van misdadigers heeft gesticht en uit de leden dier vereeniging rooversbenden organiseerde, die zich schuldig maakten aan straatroof, karbouwvondstallen en ketjoepartijen.

De naar aanleiding van het verslag der Algemeene Rekenkamer in Nederland over 1920 in het afdeeliningsverslag gememoreerde feiten betreffen handelingen van het Opperbestuur, waarover de Indische Regeering uit den aard der zaak niet in debat kan treden.

In zake het euvel der retourcommissies kan worden medegedeeld, dat de departementshoofden zijn herinnerd

aan het rondschrijven van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 9 October 1916 No. 2555/IIIID (Bijblad op het Staatsblad No. 8609) met verzoek aan dat rondschrijven streng de hand te houden en te doen houden, en de onder hun departement ressorteerende ambtenaren er voor zoover noodig op te wijzen of te doen wijzen, dat handelingen als onderwerpeijk bedoeld, vallen onder die, welke bepaaldelijk bij ordonnantie van 9 April 1904 (Staatsblad No. 199) onder ten tweede, § 1 sub 8e aan de ambtenaren zijn verboden.

De vraag of de Regeering in principe bereid is de ontwikkeling der particuliere luchtvaart te steunen, aeft Zij in hare algemeenheid niet voor beantwoording vatbaar. Zij is echter bereid een degelijk voorbereid, gedetailleerd en concreet plan van een zoodanige strekking in ernstige overweging te nemen, na zich ter zake o. a. te hebben doen voorlichten door de commissie voor den luchtvaartverkeersdienst.

De in het verslag geuite wenschen in zake de inrichting van het Koloniaal verslag zullen ter kennis van het Opperbestuur worden gebracht.

Tegen het euvel, dat door onbevoegden de inhoud van dienst- en archiefstukken aan de pers ter publicatie wordt medegedeeld, wordt zooveel eenigszins mogelijk met kracht opgetreden.

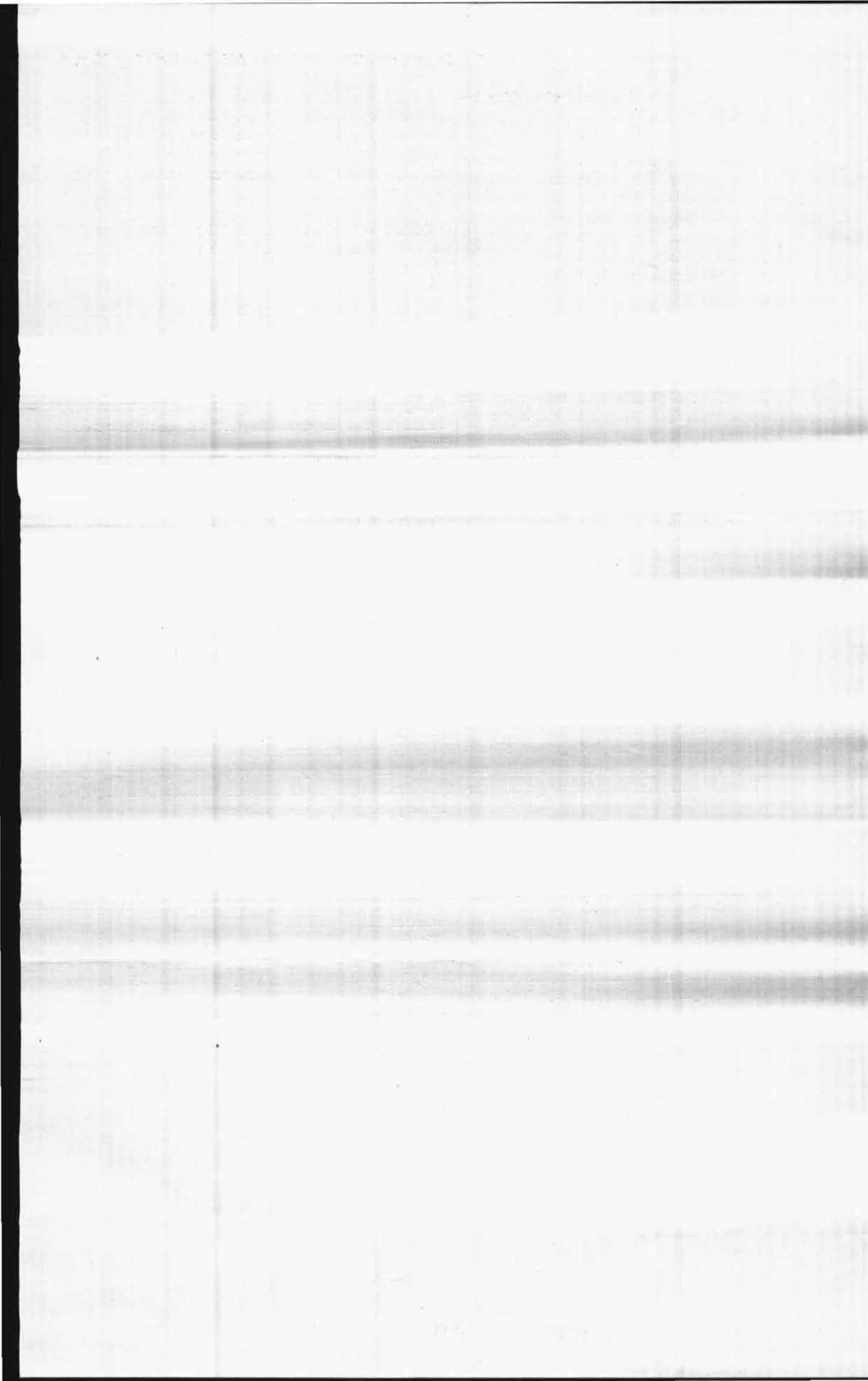
Op de internationale conferentie voor koeltechniek werd Nederlandsch-Indië vertegenwoordigd door Prof. Dr. H. Kamerlingh Onnes, die zoowel Nederland als Nederlandsch-Indië vertegenwoordigde bij de conférence generale, welke het „Institut International du Froid" leidt.

Naar het oordeel der Regeering heeft Dr. Zwemer, bij het bezoek dat hij onlangs aan Nederlandsch-Indië heeft gebracht, onbekend met de toestanden hier te lande, niet steeds de vereischte omzichtigheid betracht. Daarop heeft de Regeering hem op vertrouwelijke wijze doen wijzen. Deze handelwijze wordt door de woorden „een ingrijpen van Regeeringswege" niet juist aangeduid.

Van een publicatie van een staat van de in de laatste jaren in 's Lands dienst gepleegde fraudes verwacht de Regeering geen nut.

De opmerking inzake het onderhoud van erven van gouvernementsgebouwen wordt onder de aandacht der betrokken autoriteiten gebracht.

Uit het ontbreken van een aanvullingsbegrooting betreffende afdeeling XI kan niet anders worden afgeleid, dan dat op begrootingsafdeeling XI geen onderafdeelingen voorkomen, welke thans voor wijziging in aanmerking komen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. I — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923. (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge colleges.

Aan de door enkele leden, naar aanleiding van het persconflict tusschen Aneta en eenige bladen gestelde vraag, of de Regeering thans niet den tijd gekomen acht haar relaties met Aneta te verbreken, ligt naar de Regeering meent misverstand ten grondslag ten aanzien van den aard der relaties. Tusschen de Regeering en Aneta bestaat n.l. geen andere verhouding dan dat Aneta tegen betaling nieuws aan de Regeering levert; een overeenkomst door andere leden terecht als een gewone handelstransactie aangeduid.

Tot het beëindigen van de ter zake gesloten bloot zakelijke overeenkomst bestaat te minder reden nu bedoeld persconflict, over het verloop waarvan de Regeering zich voortdurend op de hoogte heeft doen houden, deels vanzelf tot een oplossing gekomen is, deels onderworpen is aan den uitspraak van den civielen rechter.

De leden, die er de voorkeur aan geven als de Regeering in Haar behoefte aan nieuwsberichten zou voorzien door een eigen telegramdienst, onderschatten de daaraan verbonden bezwaren. Kan naar hunne meening op de objectiviteit der voorlichting door Aneta niet worden vertrouwd, zij vergeten, dat de Regeering ook over andere bronnen van voorlichting beschikt.

Dat ambtenaren voor persdiensten ten behoeve van Aneta door dit lichaam worden gesalarieerd, is der Regeering niet bekend; evenmin, dat hooge ambtenaren dit bureau benutten om bepaalde inzichten te propageeren. Wel is der Regeering bekend dat een ambtenaar ter Algemeene secretarie, die ten behoeve van Aneta uit voor het publiek van belang zijnde regeeringsbeslissingen en berichten uittreksels maakt, daarvoor van dat persbureau een toelage krijgt. Deze regeling, die reeds eenige jaren bestaat, voorziet klaarblijkelijk in een behoefte, daar de aldus verkregen en door Aneta verspreide berichten geregeld in de dagbladen worden overgenomen. Op de wenschelijkheid om ter voorkoming van verkeerde uitleggingen bij mededeeling van Regeeringswege door middel van de pers duidelijk te doen uitkomen dat zij van de Regeering afkomstig zijn, zal worden acht geslagen.

Van een poging om tot een verlaging van het Aneta-telegramabonnement te geraken is geen effect te verwachten; de thans betaalde som is, in verhouding tot wat de bladen betalen, toch reeds matig, terwijl daaruit ook bestreden moeten worden de kosten van het doorsenden of telefoneeren

van het nieuws naar Buitenzorg, Tjipanas of elders, waar de Landvoogd zich mocht bevinden.

Van het begin af aan is het voornemen der Regeering geweest de radiogrammen aan de bladen te blijven verstrekken, mits de telegraafdienst daardoor niet op zwaarder lasten zou worden gebracht en in dat voornemen is nimmer eenige wijziging gekomen. De Regeering acht het echter niet ondienstig er de aandacht op te vestigen, dat volgens van den P. T. T. dienst ontvangen bericht de perscommuniqués thans reeds ver beneden de zelfkosten aan de dagbladen verstrekt worden.

Slaat men de jaarverslagen der Algemeene Rekenkamer op, dan ziet men dat, jaar in, jaar uit, in de paragraaf — of de paragrafen —, volgende op § 1 („Samenstelling van het College”), mededeelingen worden gedaan aangaande wijzigingen in de sterkte of de bezoldiging van het personeel, zoomede omtrent daartoe gedane voorstellen e.d. Eene mededeeling van de gevoerde briefwisseling betreffende de wederegeling van Voorzitter en leden van het College kon derhalve naar het oordeel der Rekenkamer in dit verslag niet worden gemist.

Wat de naar aanleiding van § 7 van het verslag gestelde vraag betreft, wordt medegedeeld, dat vorderingen wegens gedane reizen dan wel wegens leveringen enz. bij de bureaux der Rekenkamer uiteraard eerst kunnen worden onderzocht nadat de daarop betrekking hebbende rekeningen haar zijn toegezonden door de betrokken departementen van algemeen bestuur, welke toezending op ongeregelde tijdstippen geschiedt, vermits de indiening dier rekeningen aan de departementen bezwaarlijk aan vaste termijnen kan worden gebonden met het oog op de bepaling in artikel 68, eerste lid, der Indische Comptabiliteitswet, luidens welke de hierbedoelde vorderingen eerst verjaren bij niet-indiening binnen achttien maanden na de opening van het dienstjaar, welke termijn ingevolge het tweede lid in bijzondere gevallen zelfs nog kan worden verlengd. Overigens moge er op worden gewezen, dat i.e. niet kan worden gesproken van „betalingen over jaren voorafgaande aan een bepaald dienstjaar”, aangezien de afgedane vorderingen slechts liepen over één jaar, voorafgaande aan het dienstjaar, 1920, d.i. het jaar 1919, waarvan de dienst, blijkens artikel 17, laatste zinsnede, van evengemelde wet, voor deze vorderingen open bleef tot 1 Januari 1921.

Het aantal leden der Algemeene Rekenkamer is vastgelegd in de Comptabiliteitswet. De Regeering is met het Opperbestuur in overleg getreden over een andere redactie der betrokken voorschriften. Uiteraard kon de benoeming van

een nieuw lid op den afloop van dit overleg, niet wachten.

Waar de Rekenkamer door de haar opgelegde belangrijke bezuiniging op de personeelsfondsen genoodzaakt werd met minder personeel dan tot dusver hetzelfde werk te verzetten, lag het voor de hand dat in de eerste plaats de minst geschikte krachten verwijderd werden, waartoe de hierbedoelde gepensioneerde majoor niet behoort. Hieraan kan worden toegevoegd, dat onder het verwijderd personeel zich slechts één persoon bevond, die na zijn ontslag geen aanspraak kon maken op pensioen of andere inkomsten, doordat hij nog geen drie jaren in tijdelijken dienst van den

Lande werkzaam was, terwijl verder kan worden aangteekend dat deze persoon wegens zijne onvoldoende arbeidsprestatie in elk geval ontslagen zou zijn, ook al ware geen bezuiniging op het personeel noodig geweest.

Onderafdeeling 208, Volksraad. Tegen het kosteloos verkrijgbaar stellen voor Volksraadleden van de door het bureau voor de Volkslectuur samengestelde overzichten der Inlandsche pers, bestaat geen bezwaar.

De positie der Volksraadleden-ambtenaren van Locale ressorten zal onder de oogen kunnen worden gezien bij de uitvoeringsregelingen van de wet op de staatsinrichting.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. I — STUK 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 112, *d.* Aanvangsbezoldigingen van adjunet-commiezen, klerken, huisbewaarder en bedienden, alsmede schrijffloonen en belooningen voor buitengewone werkzaamheden (+ f 4 860).

Onderafdeeling 112, *e.* Regelmatige verhoogingen van bezoldiging van adjunet-commiezen, klerken, huisbewaarder en bedienden (— f 4 860).

Bij de eerste algemeene aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1920 is door middel van een memoriepost rekening gehouden met de instelling van de betrekking van adjunet-commies bij de departementen van algemeen bestuur en de daaronder behoorende kantoren, bij de Algemeene Secretarie en bij de Algemeene Rekenkamer (vgl. gedrukten Volksraad, Tweede Gewone Zitting 1919, Onderwerp 3, stuk 3, bladzijden 2 en 3).

Deze memoriepost komt in de begrooting voor 1921 niet meer voor, wijl met de geldelijke gevolgen verbonden aan de instelling van genoemde betrekking door de onderscheidene departementen en de Algemeene Rekenkamer bij de betrokken afdeelingen der begrootingen voor 1921 en volgende jaren afzonderlijk rekening is gehouden (vgl. bijv. laatstelijk gedrukten Volksraad, Eerste gewone zitting 1922, Onderwerp I, afd. V, stuk 1, bladz. 2).

Bij de raming van den post voor aanvangsbezoldigingen voor het minder personeel der Algemeene Secretarie is echter tot dusver verzuimd met de instelling van deze betrekking rekening te houden, tengevolge waarvan voor de tot dat personeel behoorende adjunet-commiezen met een aanvangsbezoldiging van f 90 's maands slechts een aanvangsbezoldiging van f 40 (die van een klerk) uitgetrokken is, welk verschil ad $9 \times f 50$ (nl. $f 90 - f 40$) 's maands vóór die instelling uit den post voor regelmatige weddeverhoogingen van het lager personeel der Algemeene Secretarie werd gekweten. Bedoeld verzuim, waarop eerst onlangs de aandacht is gevallen, zal uiteraard alsnog dienen te worden hersteld.

Waar op dit tijdstip 9 adjunet-commiezen ter Algemeene Secretarie werkzaam zijn, zal evenbedoelde post voor aanvangsbezoldigingen voor het jaar 1923 dus verhoogd moeten worden met $9 \times 12 \times f 90 = f 9 720$, tegen vermindering met de aanvangswedden voor 9 klerken, bedragende $9 \times 12 \times f 40 = f 4 320$, gevende in totaal eene verhooging met f 5 400 's jaars.

In verband met de reeds in de voorloopige begrooting voor 1923 tot uitdrukking gebrachte vermindering van de personeelsfondsen der centrale kantoren met 10% zal die verhooging zijn te stellen op $f 5 400 - f 540 = f 4 860$'s jaars.

De post voor regelmatige weddeverhoogingen van het lager personeel der Algemeene Secretarie kan daarentegen met *f* 4 860 's jaars worden verminderd.

De omschrijving der beide posten ware voorts op neven-omschreven wijze met de instelling van meergenoemde betrekking in overstemming te brengen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDEWERP I — AFD. I — STUK 7.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AMENDEMENT.

Amendement voorgesteld door de heeren Schumann, Koesoemo Joedo, Bergmeijer, Cramer en Kan.

Ingezonden 12 December 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in Hoofdstuk II der Uitgaven, Afdeling I der 1e algemeene aanvullingsbegrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 de voorgestelde verhooging van onderafdeeling 109, „Verdere uitgaven voor den Volksraad”, te verhoogen met f 3 000 en het bedrag der verhooging aldus te brengen op f 37 600.

Toelichting.

Nadat door 33 leden van den Volksraad het verzoek was gedaan om toelating tot de Interparlementaire Unie, besliste de Raad van dit lichaam den 28sten April j.l. dat de Volksraad het vereischte parlementaire karakter bezit, zoodat uit de leden een groep der Unie zou kunnen worden gevormd. Den 22en Juni werd daarop de Interparlementaire groep van den Volksraad geconstitueerd.

Volgens de geldende regelen zou Nederlandsch-Indië een som van 10 000. Zwitsersche franken moeten contribueeren, welk bedrag echter blijkens een schrijven van den Secretaris-Generaal der Unie van 7 November j.l. met het oog op de bijzondere omstandigheden, waarin de Nederlandsch Indische Groep verkeert, is teruggebracht tot 6000 franken.

Waar blijkens art. 33 van Hoofdstuk V der Nederlandsche Staatsbegrooting f 6000 is uitgetrokken voor subsidieering van de Nederlandsche groep der Unie bestaat alle aanleiding om ook de Nederlandsch-Indische groep te subsidiëren, waartoe een bedrag van f 3000 ware uit te trekken.

SCHUMANN.
KOESOEMO JOEDO.
BERGMEIJER.
CRAMER.
KAN.

Dit amendement is in de vergadering van 16 December 1922 z.h.s. aangenomen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. I — STUK 8.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

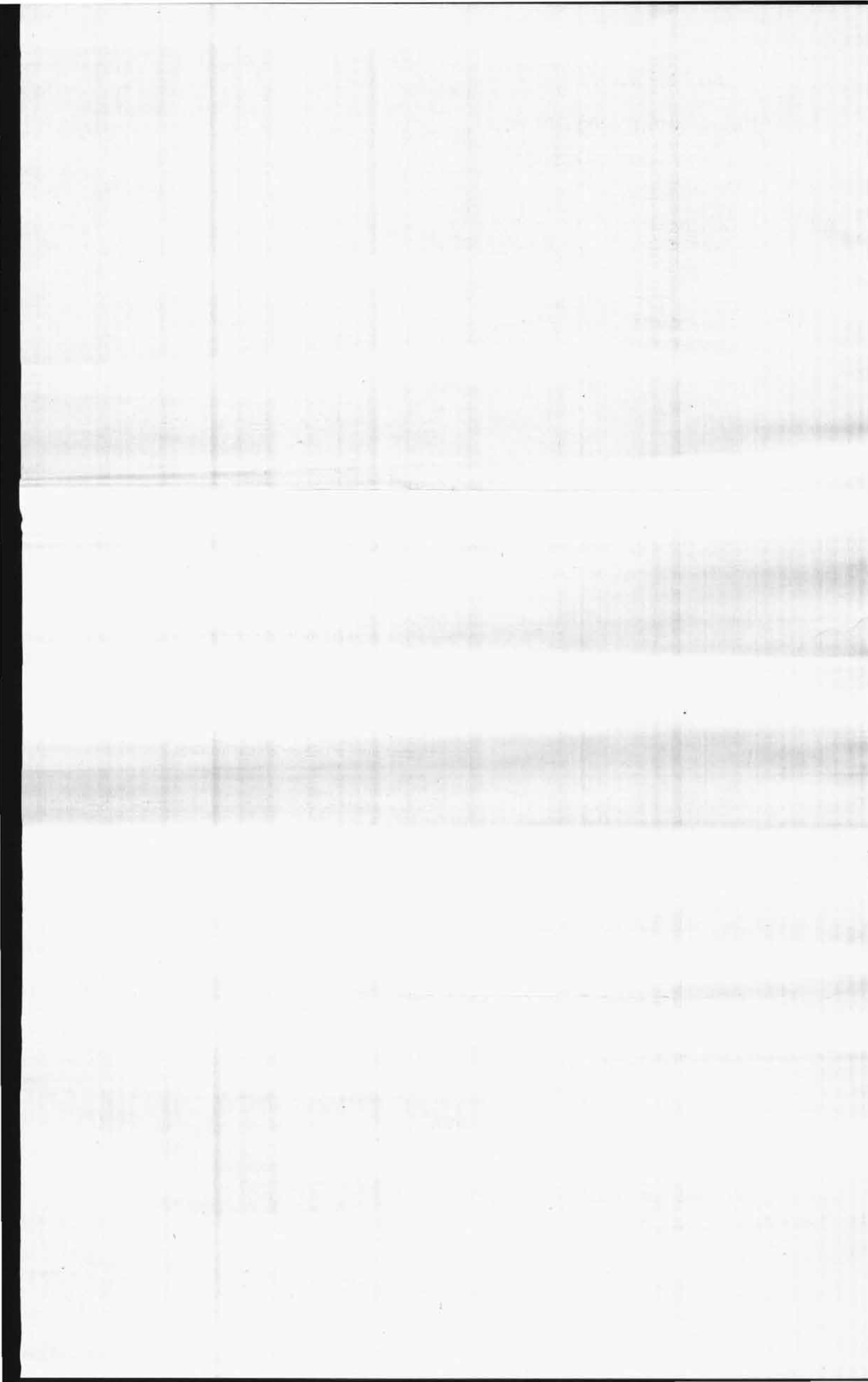
MOTIE.

Motie voorgesteld door den heer Dahler.

Ingezonden 16 December 1922.

De Volksraad,
gehoord de besprekingen,
van oordeel, dat uit de ervaring is gebleken, dat het persbureau Aneta bedrijfsmiddelen bezigt, welke het algemeen belang van een vrije pers en een onbevangen berichtgeving schaden,
dat er daarom tusschen de regeering en dat persbureau geen belangen-verhouding behoort te bestaan,
spreekt den wensch uit, dat de regeering de f 12 000 begrepen in den post op Onderafdeeling 113 van de begrooting 1923 niet zal aanwenden, tenzij te haren genoegen door het gemelde persbureau wordt aangetoond, dat aan dien toestand een eind is gemaakt,
en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 16 December 1922 ingetrokken.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. II — STUK I.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de ontwerpen van besluit
(stukken B 1 en B 2).

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 202. Verdere uitgaven van het departement.

Kantoorkosten (+ f 12 000).

In verband met de gewijzigde regeling van het bedrijf der Landsdrukkerij (vgl. Staatsblad 1919 No. 783 juncto Staatsblad 1920 No. 914), ten gevolge waarvan alle kosten van de ten behoeve van het departement van Justitie verstrekte jaarboeken en andere periodieken, zoomede de kosten van in de Javasche Courant geplaatste advertenties, welke vroeger geheel ten laste van het bedrijf kwamen, thans met het betrokken departement moeten worden verrekend, is het voor kantoorkosten ten behoeve van het departement van Justitie uitgetrokken bedrag moeten worden verhoogd met de daarvoor, op grond van de thans beschikbare gegevens, geraamde som van f 12 000.

Tegenover deze verhooging staat echter een meerdere ontvangst tot een gelijk bedrag onder No. 805 der middelen in Indië.

Onderafdeeling 205. Personeel van de Raden van Justitie.

Bezoldigingen (+ f 20 000).

Aangezien bij nader onderzoek is gebleken, dat opheffing van den Raad van Justitie te Padang voor het oogenblik geene noemenswaardige besparing van uitgaven zal meebrengen, doch integendeel den Lande vermoedelijk indirect op meer kosten zal komen te staan dan het behoud van dien Raad medebrengt, terwijl de belangen der justiciabelen onder de tegenwoordige omstandigheden daardoor in niet geringe mate zouden kunnen worden geschaad, dient voorshands van die opheffing te worden afgezien.

In verband hiermede behoort het bedrag van f 20 000, waarmede onderafdeeling 205, Hoofdstuk II, van de voorloopige ontwerp-begrooting voor 1923 overeenkomstig de op de begrotingsvergadering genomen beslissing werd verminderd, wederom te worden opgebracht.

Onderafdeeling 209. Personeel van Inlandsche en Inheemsche rechtbanken.

Bezoldigingen enz. (— f 5 160).

Aangezien de werkzaamheden zulks toelaten, wordt het ambt van djaksa bij het regentschapsgerecht te Karang-anjar (Soerakarta) opgedragen aan den Adjunct-Djaksa bij den landraad te Sragen nevens zijn eigen functie, door welken maatregel eene bezuiniging wordt verkregen van f 480 's jaars.

Aangezien bij den landraad te Djombang (Soerabaja) geen buitengewoon landraadvoorzitter of ondervoorzitter meer bescheiden is en het ook niet te verwachten is, dat in

de eerstkomende jaren aldaar wederom een tweede voorzitter zal worden geplaatst, kan de betrekking van Inlandsch Officier van Justitie met den titel van 2den adjunct-djaksa in het regentschap Djombang worden ingetrokken, waarmede gepaard gaat een vermindering der uitgaven met *f* 1 680 's jaars.

Voorts wordt het met het oog op de geboden bezuiniging op 's Lands uitgaven wenschelijk geacht de ambten van 2 gewone leden en van buitengewoon lid bij den landraad te Palembang, waaraan eene bezoldiging is verbonden van onderscheidenlijk *f* 100 en *f* 50 's maands, in te trekken en aan die leden toe te kennen eene schadeloosstelling van *f* 2.50 per zitting.

Onderafdeeling 214. Toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang, zoomede vergoedingen voor vervoerkosten (— *f* 17 200).

In verband met het voornemen tot vermindering e. q. intrekking van de duurtetoelagen voor de buitengewosten is deze post verminderd met $\frac{2}{3}$ van de voor die toelagen onderscheidenlijk voor het personeel van de rechtbanken en de weeskamer benooidigde bedragen.

Onderafdeeling 215. Personeel van de Wees- en Boedelkamers.

Onderdeel b. Bezoldigingen enz. van het overige personeel (+ *f* 19 240).

Verhooging der fondsen tot bezoldiging van klerken en minder personeel met *f* 18 400 is noodig in verband met de nog steeds toenemende werkzaamheden der Weeskamers. Bij verschillende tijdelijke maatregelen moest in de dadelijke behoefte worden voorzien.

Het thans geraamd bedrag is echter nog ongeveer *f* 3 200 lager dan dat voor hetzelfde doeleinde in 1921 uitgegeven.

De verdere uitwerking van de omzetting der ambten van archivaris en kassier der Weeskamers in dat van commies brengt de noodzaak mede een dezer functionarissen te benoemen in den rang van 2den commies, hetgeen ten gevolge heeft eene verhooging van de aanvangsbezoldiging met *f* 840 's jaars, waartegenover echter vervallen de voor dezen ambtenaar uitgetrokken regelmatige bezoldigingsverhoogingen tot een bedrag van *f* 780, zoodat eene meerdere uitgaaf blijft van *f* 60 's jaars.

Onderafdeeling 216. Verdere uitgaven van de Wees- en Boedelkamers.

Onderdeel a. Kantoorkosten (+ *f* 6 500).

Na 1914 werd het bedrag voor kantoorkosten voor de Kamers nog niet bij de begrooting verhoogd in verband met de groote schommelingen van de papierprijzen. Dit maakte jaarlijkse suppletie van niet onbelangrijke bedragen boven de bij de begrooting toegestane fondsen noodig.

Om aan dien ongewenschten toestand een einde te maken is thans de post voor kantoorkosten *f* 6 500 hooger geraamd, na welke verhooging het eindcijfer evenwel nog *f* 7 507,77² blijft beneden het bedrag, dat voor 1921 daarvoor werd besteed.

Onderafdeeling 220. Personeel van het Gevangeniswezen.

Onderdeel c. Bezoldigingen van het personeel voor het ambachtswerk in de gevangnissen en belooningen voor buitengewone werkzaamheden (+ *f* 11 340).

Onderdeel g. Bezoldigingen enz. (— *f* 108 080).

Onderdeel i. Belooningen enz. (+ *f* 7 000).

De noodzakelijkheid is gebleken voor het textielbedrijf in 's Lands gevangenis te Cheribon en voor de cocosweverij in de strafinrichting te Pekalongan bedrijfsleiders in dienst te stellen. Voor de bezoldigingen van deze vaklieden, die op een wedde van onderscheidenlijk *f* 640 en *f* 530 's maands uit Nederland zijn uitgezonden, is slechts een bedrag van *f* 945 's maands of *f* 11 340 's jaars benooidigd, aangezien voor die betrekkingen thans reeds de bedragen van *f* 100 en *f* 125 's maands beschikbaar zijn.

De mogelijkheid is gebleken om de uitgaven voor het administratief en bewakingspersoneel bij de strafinrichtingen te verminderen en wel door inkrimping van de bestaande formaties en vervanging van een deel der oppassers en bewakers door „voormannen" onder de gestraften, welke laatsten een belooning zullen ontvangen, die niet

hooger zal zijn dan aan de „voorwerkers” bij het ambachtswerk kan worden gegeven en geraamd wordt op hoogstens 8 centen per voorman en per dag of in totaal *f* 7 000 's jaars, met welk bedrag onderdeel *i*, waarvan de omschrijving is aangevuld met de woorden „en aan uit de gestraften aangewezen voormannen”, mitsdien moet worden verhoogd.

Voorts kan door de sterke vermindering van het aantal gevangenen in 's Lands gevangenis te Kebajoran, die thans kunnen worden ondergebracht in de afdeelingsevangenis te Tjipinang (Meester-Cornelis), eerstgenoemde strafinrichting zonder bezwaar worden gemist.

In verband daarmee is al dadelijk overgegaan tot de opheffing van die gevangenis met buitendienststelling van het daarbij bescheiden personeel, bestaande uit:

1 cipier op eene bezoldiging van *f* 30 's maands met twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 5 's maands elk,

2 oppassers, ieder op eene bezoldiging van *f* 15 's maands en

2 wakers, ieder op eene bezoldiging van *f* 15 's maands, welke maatregel een besparing op de uitgaven geeft van *f* 1 080 's jaars.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5408 SOUTH DIVISION STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637

RECEIVED
JAN 10 1964
FROM THE
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5408 SOUTH DIVISION STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. II — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. *Arbeidstoestanden.* Eenige leden spraken hun leedwezen erover uit, dat het door den Volksraad aangenomen amendement betreffende het Kantoor van Arbeid door den Minister niet is overgenomen; nog meer zouden zij het betreuren, indien de geruchten omtrent de inkrimping van het bureau tot slechts eenige personen juist zouden zijn. Gezien den bestaanden achterstand op het gebied der arbeidswetgeving, achtten zij dit onverantwoord; een samensmelting van bedoeld kantoor met de arbeidsinspectie, het kantoor van sociale aangelegenheden en het stoomwezen zouden zij wel toejuichen.

Gaarne zou men worden ingelicht of de wijziging van de assistenten-regeling spoedig is te verwachten en of de Regeering bereid is een onderzoek te doen instellen naar de koelie-toestanden op Sumatra's Oostkust, o. m. naar aanleiding van de row onder de Chineesche koelies.

Sommige leden wenschten de aandacht der Regeering te vestigen op de onlangs in de Deli-bladen gesignaleerde misstanden, betrekking hebbend op de bij de banken in Deli aanwezige credit-saldi van de Chineesche werklieden der ondernemingen, en vroegen of de Regeering kennis genomen heeft van de terzake door de betrokken Chineezzen kenbaar gemaakte bezwaren.

Door eenige leden zou gaarne worden vernomen, hoe de Regeering denkt over het door „de Indische Post” opgeworpen denkbeeld, om, te beginnen met een bepaald jaar, aan de ondernemingen de verplichting op te leggen jaarlijks b.v. 5% van de contract-koelies te vervangen door vrije, ten einde op deze wijze geleidelijk tot de afschaffing der poenale sanctie te geraken.

Hiertegen werd aangevoerd, dat dusdanige geleidelijke afschaffing in de praktijk ten gevolge van den halfslachtigen toestand, die gedurende het overgangstijdperk zal komen te heerschen, groote moeilijkheden zal opleveren en afschaffing van de poenale sanctie op korten termijn verre de voorkeur verdient.

Op eenige positieve mededeelingen omtrent de plannen, die de Regeering ten aanzien van van de afschaffing van de poenale sanctie koestert, werd door verscheidene leden zeer veel prijs gesteld, opdat de onzekerheid met betrekking tot de bedoelingen der Regeering te dier zake wegvalt.

In verband met het voorgaande werd van andere zijde nog opgemerkt, dat in Europa in sommige opzichten een kentering valt waar te nemen in de ideeën omtrent de poenale sanctie, en dit instituut in de moderne vakbeweging niet meer zoo beslist wordt afgekeurd. Ook de mandatencommissie van den Volkenbond acht in bepaalde gevallen strafoplegging bij niet-nakoming van arbeidsverplichtingen toelaatbaar.

§ 2. *Immigratie.* Eenige leden wezen op de omstandigheid, dat in meerdere gevallen aan personeel van andere diensten, dat werkzaamheden voor het immigratiewezen verricht, daarvoor te hooge vergoedingen worden toegekend, niet staande in behoorlijke verhouding tot den te verrichten arbeid.

Gevraagd werd of de taak, waarmee die immigratiedienst is belast, niet zou kunnen worden opgedragen aan de algemeene politie. Bedoelde dienst beschikte naar de meening van een der leden over een te uitgebreid personeel, o. a. te Soerabaja, waar voor meerdere ambtenaren slechts enkele uren per dag arbeid te verrichten valt.

§ 3. *Wetgeving.* De vraag werd gesteld of de Regeering het tijdstip nog niet gekomen acht, om in de huure commissie-ordonnantie de bepaling te doen opnemen, dat:

- a. op verzoek van de verhuurders, na taxatie en bepaling voor de huure commissie, de huurprijs van vóór 1 Januari 1916 reeds in gebruik genomen woningen met b.v. 10 à 15% kan worden verhoogd;
- b. de bevoegdheid der huure commissie zich mede uitstrekt over alle na 1 Januari 1916 in gebruik genomen woningen, waarvan zij op verzoek van de huurders na taxatie de huurwaarde kan vaststellen.

De aandacht werd gevestigd op een rekest van de Nederlandsche Handel Mij. en de Ned.-Ind. Handelsbank, gedagteekend Batavia April 1920, inzake het, in strijd met art. 1 der ordonnantie op de overschrijving van den eigendom van vaste goederen en het inschrijven van hypotheek op dezelve in Ned.-Indië (Stbl. 1834 No. 27), optreden van andere dan de in dat artikel genoemde personen bij het verlijden van acten.

Met het oog op het groote aantal niet op de voorgeschreven wijze verleden acten achtte men de vraag van belang, of in strijd met het voorschrift gepasseerde acten al dan niet als nietig moeten worden aangemerkt. Gaarne zou men vernemen, hoever de behandeling van het verzoekschrift is gevorderd.

Voorts werd instemming betuigd met het verzoek, neer-

gelegd in het rekest van de N. I. Bankiersvereniging, gedagteekend Batavia 7 November 1922, inzake wijziging dan wel aanvulling van de artt. 1150 e. v. B. W.

Naar het oordeel der hier aan het woord zijnde leden, werd in het vonnis van den president van den Raad van Justitie te Soerabaja, in kort geding gewezen in de zaak Van Heusden-Mees contra Leon Schwartz onvoldoende rekening gehouden met de bezwaren, welke in de praktijk blijken te bestaan tegen het vestigen van het pandrecht volgens art. 1152 B.W. Gehoopt werd, dat op dit rekest door de Regeering een zeer spoedige beslissing zal worden genomen.

Enkele leden gaven in overweging om, evenals in sommige steden in Nederland geschied is, openbare boks- en worstelwedstrijden te verbieden.

De vraag werd gesteld in welk stadium de plannen verkeerden voor het treffen van maatregelen ten aanzien van de premie-obligatie-leeningen.

Gaarne zou worden vernomen of reeds maatregelen bevestigd zijn om de Bataviase stoomtram onder scherper toezicht te stellen (zie 1e gew. zitting 1922, Ond. I — Afd. II — st. 7, blz. 3).

Aangedrongen werd op verscherping der bepalingen, die schending van het telefoongeheim strafbaar stellen. In verband hiermede werden aangehaald mededeelingen in den „Archipelpost” van 14 October jl.

Voorts werd er in overeenstemming met het advies van den Ambonraad op aangedrongen om het voorschrift tot het kerkelijk huwelijk in de residentie Amboina te vervangen door invoering van het burgerlijk huwelijk voor de Inlandsche Christenen. Door de hier aan het woord zijnde leden was vernomen, dat de voorzitter van genoemden raad terzake eerst nog het oordeel wenschte te vernemen van de verschillende dorpsgemeenten, hetgeen zij overbodig achtten.

§ 4. Rechtspraak. Het vooronderzoek in de Sragense zaak, dat volgens een artikel in „het Indische Volk” van 1 November jl. veel te wenschen overliet, deed de vraag rijzen wie de Regeering meent verantwoordelijk te kunnen stellen en of aan het opzetten van deze zaak diepere oorzaken ten grondslag liggen.

Men zou gaarne vernemen of de wijze, waarop het vooronderzoek werd gehouden, der Regeering aanleiding geeft terzake stappen te doen.

Een lid meende, dat in deze zaak gebleken is, dat het spionnenstelsel ondeugdelijk is en van dit middel te lichtvaardig gebruik is gemaakt.

Verscheidene leden zouden gaarne een besliste tegenspraak vernemen van de geruchten, dat de functiën van de landrechtters wederom aan het binnenlandsch bestuur zullen worden opgedragen.

Door eenige leden werd hulde gebracht aan de Regeering voor Haar streven om de preventieve hechtenis zooveel mogelijk te beperken. Zij hoopten, dat aan de desbetreffende circulaire streng de hand zal worden gehouden en op den thans ingeslagen, loffelijken weg zal worden voortgegaan.

§ 5. Verschillende opmerkingen. Een artikel in „de Locomotief” van 15 dezer, betreffende de belangrijke bedragen, welke de notarissen ontvangen als aandeel in de vendupercenten, gaf eenigen leden aanleiding der Regeering in overweging te geven deze inkomsten aan zich te trekken, althans op die plaatsen, welke een notaris ook zonder die gelden een behoorlijk bestaan verschaffen.

Enkele leden wenschten gaarne te vernemen of de Regeering maatregelen denkt te treffen naar aanleiding van de inmenging van de justitie ter zake van de bekende douane-plaat.

Meerdere andere leden merkten in verband hiermede op, dat hun de houding der justitie ten deze geheel juist voorkwam.

Een lid zou gaarne vernemen of de Regeering thans de tijd nog niet gekomen acht de beperking van het recht tot vergaderen in de Vorstenlanden op te heffen; zoo neen, welke redenen Haar daartoe leiden.

Sommige leden spraken hun teleurstelling uit over het onbevredigend Regeeringsantwoord op de door den heer Galetin gestelde vragen, inzake de kwestie Hoedt-Granpré-Molière. Gevraagd werd of de Regeering bereid is alsnog aan de leden van den Volksraad ter kennis te brengen de volledige resultaten van het gehouden onderzoek.

Met klem werd er op aangedrongen het verleenen van een tegemoetkoming in de bedrijfs- en oprichtingskosten van de landbouwkolonie te Klakah te bespoedigen. Deze door Pro Juventute gestichte kolonie, plaats biedend aan 140 pupillen, verdient dien steun ten volle. Trots de financieele medewerking van velerlei zijden verkeert zij thans in zoo moeilijke omstandigheden, dat een sluiting dreigt, hetgeen ten gevolge zou hebben, dat de Regeering genoodzaakt zou zijn de exploitatie geheel op eigen rekening over te nemen met verlies van den persoonlijken en financieelen steun van particulieren. Een spoedige hulp zou haar reeds dadelijk ontheffen van de rentebetaling van het opgenomen kapitaal.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 205. Personeel van de Raden van Justitie. De verstrekte toelichting werd onvoldoende duidelijk geacht; gevraagd werd om een berekening van de vermoedelijk meerdere kosten.

Onderafdeeling 215. Personeel van de Wees- en Boedelkamers. Het was meerderen leden niet duidelijk, dat „de nog steeds toenemende werkzaamheden” een dergelijke verhooging rechtvaardigen. Meerdere toelichting zou daarom op prijs worden gesteld.

Sommigen konden niet instemmen met deze personeelsuitbreiding. Indien onverhoopt toch tot die uitbreiding mocht worden overgegaan, drongen zij er op aan, dat het benodigde personeel zou worden betrokken uit het overcomplete bij andere diensten.

Onderafdeeling 216. Verdere uitgaven van de Wees- en Boedelkamers. Verscheidene leden hadden bezwaar tegen verhooging van de raming voor kosten van papier, aangezien de prijzen tegenwoordig juist een daling vertoonden.

Onderafdeeling 220. Personeel van het Gevangeniswezen. Eenige leden herhaalden hun bezwaren tegen dergelijke gevangenisbedrijven, die niet

passen in het stelsel van reclasseering en den gestraften leeren luieren. Voorts had men met leedwezen ontwaard, dat het personeel, waarvoor gelden worden aangevraagd, inmiddels reeds was uitgezonden.

Gevraagd werd of van de vrijkomende gevangenis te Kebajoran geen gebruik zou kunnen worden gemaakt tot ontlasting van de overige gevangenissen. Naar men meende heeft men nog steeds te kampen met gebrek aan plaatsruimte; gedacht werd aan de onlangs nog bestaande overvulling van de gevangenis te Soerabaja.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs, den 21sten November 1922.

ROEP.

SOEJONO.

SOSROHADIWIDJOJO.

1874

...

...

...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. II — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Iste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 2 December 1922).

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Arbeidstoestanden. Kantoor van Arbeid. 's Lands financiële toestand dwingt tot inkrimping van de meeste diensten, waaronder ook het Kantoor van Arbeid; tegen deze inkrimping acht de Regeering geen overwegend bezwaar te bestaan, aangezien in verband met de huidige tijdsomstandigheden het Kantoor van Arbeid in ieder geval voorshands slechts in beperkten zin werkzaam zal kunnen zijn. Niettemin zal de voorbereiding van de sociale wetgeving zoover de tijden het toelaten voortgang hebben.

Herziening van de assistenten-regeling. Voorstellen betreffende de herziening van de assistentenregeling ter Oostkust van Sumatra zijn onlangs der Regeering aangeboden.

Koelie-toestanden. Nopens de plaats gehad hebbende ongeregeldeheden op enkele (7 van de 78) tabaksondernemingen in de Oostkust van Sumatra is bereids vanwege het gewestelijk bestuur zoowel als van wege de arbeidsinspectie een onderzoek ingesteld. Daarbij is gebleken dat bij de jaarlijksche uitbetaling van de credit-saldi der loonen — welke voornamelijk tot de ontevredenheid der Chineesche koelies heeft geleid, — geen onregelmatigheden hebben plaats gehad, doch de inhouding der daarmede te verrekenen schulden in verband met het dit jaar lage bedrag der meestealdi, een begrijpelijk, maar niet gerechtvaardigd misnoegen heeft gewerkt. Op de banken worden dergelijke credit-saldi nimmer geplaatst: de uitbetaling geschiedt door de ondernemers rechtstreeks aan de koelies onder toezicht van de arbeidsinspectie.

Een bijzonder onderzoek inzake de koelietoestanden in het genoemd gewest is niet noodig, daar de ondernemingen aldaar geregeld door de arbeidsinspectie worden geïnspecteerd.

Credit-saldi. Van misstanden betrekking hebbende op bij banken in Deli aanwezigealdi van Chineesche werklieden heeft de Regeering niet vernomen.

Afschaffing poenale sanctie. De Regeering heeft in Haar schriftelijk antwoord op de ontwerp-begrooting voor 1923 verklaard, dat in Haar voornemen om de poenale sanctie op de reëngagementscontracten van Inlandsche koelies in de buitengewesten met 1 Januari 1926 af te schaffen, geen verandering was gekomen. Sedert zijn bij Haar vooral in verband met de, voor de particuliere ondernemingen evengoed als voor de staatsdiensten, buitengewoon moeilijke tijden, tal van bezwaren voorgebracht, die Zij uit den aard der zaak ernstig zal overwegen. Of deze overweging zal leiden tot wijziging van het evenbedoeld voornemen, kan nu nog niet worden gezegd.

De Regeering kan in dit stadium der aangelegenheid, ook in verband met het in deze noodzakelijk overleg met het Opperbestuur, bezwaarlijk reeds aanstonds nader op de Haar gestelde vragen ingaan.

§ 2. Immigratie. Toelagen aan secretarissen. De maximum toelage, welke krachtens Staatsblad 1921 No. 661 aan secretarissen van immigratie-commissies kan worden verleend, bedraagt f 150 's maands.

Dit maximum-bedrag werd tot dusverre echter nimmer toegekend.

De hoogste toelage bedraagt f 100, terwijl de overige toelagen varieeren van f 30 tot f 75 's maands.

Overwogen wordt nog voor welke standplaatsen de toelage ad. f 100 (in totaal 5 van de 12) tot een geringer bedrag zal zijn terug te brengen, welke maatregel eventueel zal worden doorgevoerd met ingang van 1 Januari a.s.

De overige toelagen zijn uit een oogpunt van dienstbelang niet voor vermindering vatbaar.

Opdracht van de taak van den immigratiedienst aan de algemeene politie. De vraag, of de taak van den immigratiedienst op kleinere plaatsen kan worden opgedragen aan het personeel van de algemeene politie, werd reeds meer, laatstelijk in het Afdelingsverslag van den Volksraad (voorloopige begrooting 1923), gesteld.

Hetgeen bij de beantwoording van deze vraag toen werd opgemerkt, nl. dat eene dergelijke combinatie van werkzaamheden op de aangevoerde gronden niet mogelijk is, wordt thans herhaald.

Ongeregelde werkzaamheden van het personeel. De opmerking, als zoude de immigratie-

dienst over een te uitgebreid personeel beschikken (o.a. te Soerabaja), is niet juist.

De werkzaamheden bij de immigratiekantoren zijn niet dag voor dag van gelijken omvang en wel in verband met het feit, dat het aantal van de binnenkomende immigranten op verschillende tijdstippen zeer uiteenloopt. Komen op een bepaalden dag weinig of geen immigranten aan, zoo zal het personeel niet steeds gedurende den vollen kantoortijd druk werk hebben, doch daartegenover staat, dat bij aankomst van schepen zelfs met een als normaal geldend aantal immigranten dikwijls moet worden gewerkt van des voormiddags 8 tot des namiddags 5 uur, meermalen langer, terwijl ook 's Zondags als regel personeel beschikbaar moet zijn, en vaak het uur van aankomst van immigranten-aanbrengende schepen eischt, dat op ongezette tijden, zelfs 's nachts, van de diensten van het personeel wordt gebruik gemaakt. Een en ander maakt opdracht aan andere diensten vrijwel onmogelijk.

§ 3. Wetgeving - Huurcommissie - ordonnantie. Waar het streven er op gericht moet zijn op woninggebied langzamerhand terug te keeren tot verhoudingen, zooals die zich vormen onder de vrije werking der economische wetten, ligt het niet in het voornemen der Regeering de exceptioneele bevoegdheden der huurcommissie's, waardoor inbreuk wordt gemaakt op de algemeen geldende regels van burgerlijk recht, en derhalve op de normale rechtsverhoudingen, nog verder uit te breiden. Een aanvulling der Huurcommissie-ordonnantie in den aanbevolen zin kan mitsdien niet worden verwacht.

Rekest Nederlandsche Handelmaatschappij. De gedachtenwisseling over de wettelijke voorziening, die de rechtsgeldigheid der in de rekesten van de Nederlandsche Handelmaatschappij en de Nederlandsch-Indische Handelsbank bedoelde akten boven twijfel zal moeten stellen, is nog niet afgeloopen.

Wijziging van het pandrecht. Het verzoek van de N. I. Bankiersvereniging om wijziging of aanvulling van de bepalingen van het B. W. betreffende het pandrecht, is bij het departement van Justitie in behandeling genomen.

Openbare boks- en worstelwedstrijden. Het uitvaardigen van verbodsbepalingen tegen openbare boks- en worstelwedstrijden ligt naar het oordeel der Regeering meer op den weg van den plaatselijken dan van den algemeenen wetgever.

Premie-obligatie-leeningen. De plannen voor het treffen van maatregelen betreffende de premie-obligatie-leeningen zijn bij het departement van Justitie in overweging.

Bataviase stoomtram. Door den administrateur der Nederlandsch-Indische Tramweg Maatschappij is de toezegging gedaan, dat, zoo eenigszins mogelijk, binnenkort alle locomotieven der maatschappij met vuurhaard met eokes zullen worden gestookt, waardoor het rookbezwaar geheel zal zijn opgeheven. In afwachting daarvan is het niet noodig geoordeeld wettelijke maatregelen te treffen.

Schending van het telefoongeheim. Strafbare schending van telefoongeheim is zelden te bewijzen. Hierom is toepassing der strafwet slechts bij uitzondering mogelijk hetgeen door verscherping der op dit stuk bestaande bepalingen niet zou worden verholpen.

Burgerlijk huwelijk voor Inlandsche Christenen. Een advies van den Ambonraad, strekkende om het kerkelijk huwelijk voor de Inlandsche Christenen in de residentie Amboina te vervangen door het burgerlijk huwelijk, is der Regeering niet bekend.

§ 4. Rechtspraak. Vooronderzoek in de Sragense zaak. Het onderzoek naar de voorbehandeling der zgn. Sragense zaak is bij de Regeering nog niet beëindigd, zoodat Zij daaromtrent nog geen oordeel kan uitspreken.

Opdracht van de functiën van landrechter aan het Binnenlandsch Bestuur. Inderdaad overweegt de Regeering, om bezuinigings-redenen, het ambt van landrechter bij de niet al te drukke landgerechten op te dragen aan de betrokken assistent-residenten.

Eene principiele wijziging van den huidigen toestand wordt hiermede niet beoogd; van den aanvang af trouwens fungeert bij de minst belangrijke landgerechten de assistent-resident reeds als landrechter.

§ 5. Verschillende opmerkingen. De opmerking betreffende de belangrijke bedragen, welke de notarissen als aandeel in de vendupereenten ontvangen, zal behandeling vinden in de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag betreffende de IIIde begrootingsafdeeling.

Douane-plaat. De Regeering heeft geen aanleiding gevonden om maatregelen te treffen naar aanleiding van de inmenging van de justitie ter zake van de bekende douane-plaat.

Recht tot vergaderen in de Vorstenlanden. Omtrent de opheffing van de beperking van het recht tot vergaderen in de Vorstenlanden is gedachtenwisseling nog gaande.

De nieuw opgetreden resident van Solo wenschte zich voorshands van een definitief oordeel te onthouden. De rustige ontwikkeling der agrarische reorganisatie in de Vorstenlanden mag uiteraard door het vrije vergaderrecht niet in de waagschaal gesteld worden.

Intusschen is het vergaderverbod reeds tot het uiterste ingeperkt.

Kwestie Hoedt-Granpré Molière. De Regeering heeft bezwaar om na de reeds schriftelijk aan den Volksraad verstrekte antwoorden op de door het lid, den heer Mr. Galestin, gedane vragen in zake het ontslag van den heer Granpré Molière, nog uitvoeriger op deze zaak terug te komen.

Landbouwkolonie te Klakah. Bij de Regeering is twijfel gerezen of de betrokken vereniging Pro Juventute te Soerabaja het deel der bouw-, eerste inrichtings- en exploitatiekosten van de landbouwkolonie te Klakah, dat ingevolge de ter zake bestaande subsidie-bepalingen voor hare rekening moet komen, wel kan opbrengen

en derhalve het beheer over meerbedoelde inrichting verder kan voeren zonder een voortdurend beroep op extra bijdragen van Landswege te moeten doen.

In verband hiermede is aan deze vereeniging verzoekt eene tot in bijzonderheden afdalende opgave te willen verstrekken van de bojuwkosten der kolonie, zoomede van hare bezittingen en schulden en van de vermoedelijke inkomsten en uitgaven, waarop zij jaarlijks ten deze zal kunnen en moeten rekenen.

Vorengemelde gegevens zijn eerst sedert kort bij het departement van Justitie ingekomen, en aldaar nader in studie genomen.

Blijkens van genoemd departement ontvangen inlichtingen zullen voorstellen terzake weldra aan de Regeering worden aangeboden.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven

Onderafdeeling 205. Personeel van de Raden van Justitie. Met de meerdere indirecte kosten voor den Lande bij opheffing van den Raad van Justitie te Padang zijn voornamelijk bedoeld de bedragen, welke aan getuigen zouden moeten worden uitgekeerd voor hunne reizen naar Medan, e. q. Batavia, inclusief verblijfkosten, welke bij een nader ingesteld onderzoek zeer hoog bleken te zijn.

Voorts de groote uitgaven, verbonden aan het reizen van parket en rechter-commissaris vanuit de evengenoemde plaatsen naar de thans tot het ressort van den Padangschen Raad behoorende gewesten.

Uitteraard kan eene preciese becijfering dier kosten niet worden gegeven, daar deze geheel afhankelijk zijn van het aantal en den omvang der voorkomende zaken, die reeds daarom niet met eenige nauwkeurigheid te schatten zijn, omdat van het wegtrekken van den plaatselijken rechter uit Sumatra's Westkust ongetwijfeld het onberecht blijven van een zeker aantal rechtszaken het gevolg zou zijn.

Onderafdeeling 215. Personeel van de Wees- en Boedelkamers. De aanzienlijke toename van werk op alle weeskamers begon bij de invoering der z.g. nieuwe Chineezen-wetgeving. Toen werd:

- 1o. de afwikkeling der sterfboedels veel omslachtiger;
- 2o. de voogdij-voorziening aan aanmerkelijk meer formaliteiten onderworpen;
- 3o. de benoeming der kamer met de talrijke geboorten van natuurlijke kinderen noodzakelijk inzake erkenning en/of voogdij-voorziening.

Reeds herhaaldelijk is in den loop der laatste drie jaren hierop gewezen.

Ten slotte heeft het groote aantal belangrijke faillissementen het weeskamerwerk voor dat onderdeel in den laatsten tijd meer dan verdubbeld, ondanks het feit dat er zooveel mogelijk wordt getracht de werkwijze te vereenvoudigen.

Bij aanvulling van het personeel zal in de eerste plaats rekening gehouden worden met het overcompleet bij andere diensten, indien de daar vrijkomende ambtenaren voor den weeskamerdienst geschikt blijken te zijn.

Onderafdeeling 216. Verdere uitgaven van de Wees- en Boedelkamers. De verhooging der raming voor kantoorkosten hangt niet samen met de prijzen van papier.

Zij is het gevolg van de steeds toenemende werkzaamheden van de kamers.

Vandaar dat deze post waarschijnlijk te laag geraamd zal blijken te zijn, nu hij ruim f 7500 minder bedraagt dan in 1921 werkelijk voor deze onderafd. is besteed.

Onderafdeeling 220. Personeel van het Gevangeniswezen.

Tewerkstelling van gevangenen in gevangenisbedrijven. Zooals reeds in de Memorie van Antwoord op het Afdeelingsverslag betreffende onderafd. 203 der ontwerp-begrooting voor 1923 (Ond. I — Afd. II: stuk 7) werd medegedeeld, komt een tewerkstelling in een machinaal gedreven gevangenisbedrijf den gevangenen na hunne invrijheidstelling wel degelijk ten goede. Zij zijn op de arbeidsmarkt meer waard dan voor hunne opneming in de gevangenis het geval was.

De meening, dat in dergelijke gevangenisbedrijven de gestraften leeren luieren, kan de Regeering niet deelen. Aan den voorgeschreven werktijd (art. 62 gestichtenreglement, Stbl. 1917 No. 708) wordt ook daar de hand gehouden en al vereischt het bedienen van een machinaal gedreven weefgetouw geen buitengewonen spierarbeid, bij het ingespannen acht geven op den gang van de machine en het dadelijk wegnemen van elke stoornis kan naar het inzien der Regeering van luieren niet gesproken worden.

Echter moet bij de keuze van den arbeid, v.z.v. die binnen de gevangenis muren geschiedt, met tal van omstandigheden rekening worden gehouden. Uitteraard dient gezorgd te worden dat de arbeidskracht der gevangenen zooveel mogelijk productief wordt gemaakt en geen artikelen worden vervaardigd, die geen loonenden afzet kunnen vinden. Aan de opleiding van gevangenen tot ambachtslieden (smeden, ververs, timmerlieden, blikslagers, zadelmakers, kleermakers enz.) wordt dan ook wel, waar dit kan, uitbreiding gegeven, doch in verband met het vorenstaande zijn aan die uitbreiding grenzen gesteld, welker overschrijding het land geldelijk nadeel zou bezorgen.

Uitzending van personeel. Aangezien bij de samenstelling van de ontwerp-begrooting voor 1923 geen zekerheid bestond wanneer en tegen welke bezoldiging voor het textielbedrijf en de machinale cocos-vlechterij alleszins geschikte leiders zouden kunnen worden gevonden, kon toen niet worden uitgemaakt of reeds voor het jaar 1923 — en zoo ja, met welk bedrag — de post voor bezoldigingen van het personeel voor het ambachtswerk in de gevangenis (onderdeel e) voor dat doel zou moeten worden verhoogd. Vermeend werd dat het, in verband hiermede, de voorkeur verdiende met het aanvragen van gelden te wachten tot een en ander met juistheid bekend was.

Gevangenis te Kebajoran. De gevangenis te Kebajoran is niet geheel buiten gebruik gesteld, doch doet thans dienst als districtsgevangenis.

Tot ontlasting van de overige gevangenis en kan deze vrijgekomen gevangenis echter niet dienen, daarvoor is de capaciteit (15 personen) te gering. Wat betreft de overvulling van de gevangenis te Soerabaja, deze is intusschen kunnen worden weggenomen doordat de beschikking is verkregen over eenige vrijgekomen, naast die strafinrichting gelegen, tot het departement van Oorlog behoorende gebouwen, welke voor hulpgevangenis (met een capaciteit van 700 personen) zijn geschikt gemaakt.

Verbetering van het Afdeelingverslag
(Ond. I — Afd. II: stuk 2).

Op blz. 1, rechter kolom, regel 23 v.o. In plaats van „verhuurders” te lezen: „huurders”.

Op blz. 1, rechter kolom, regel 20 v.o. In plaats van „verhoogd” te lezen: „verlaagd”.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. II — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichting bij de nota van wijzigingen (stuk C).

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Uitgaven in Indië.

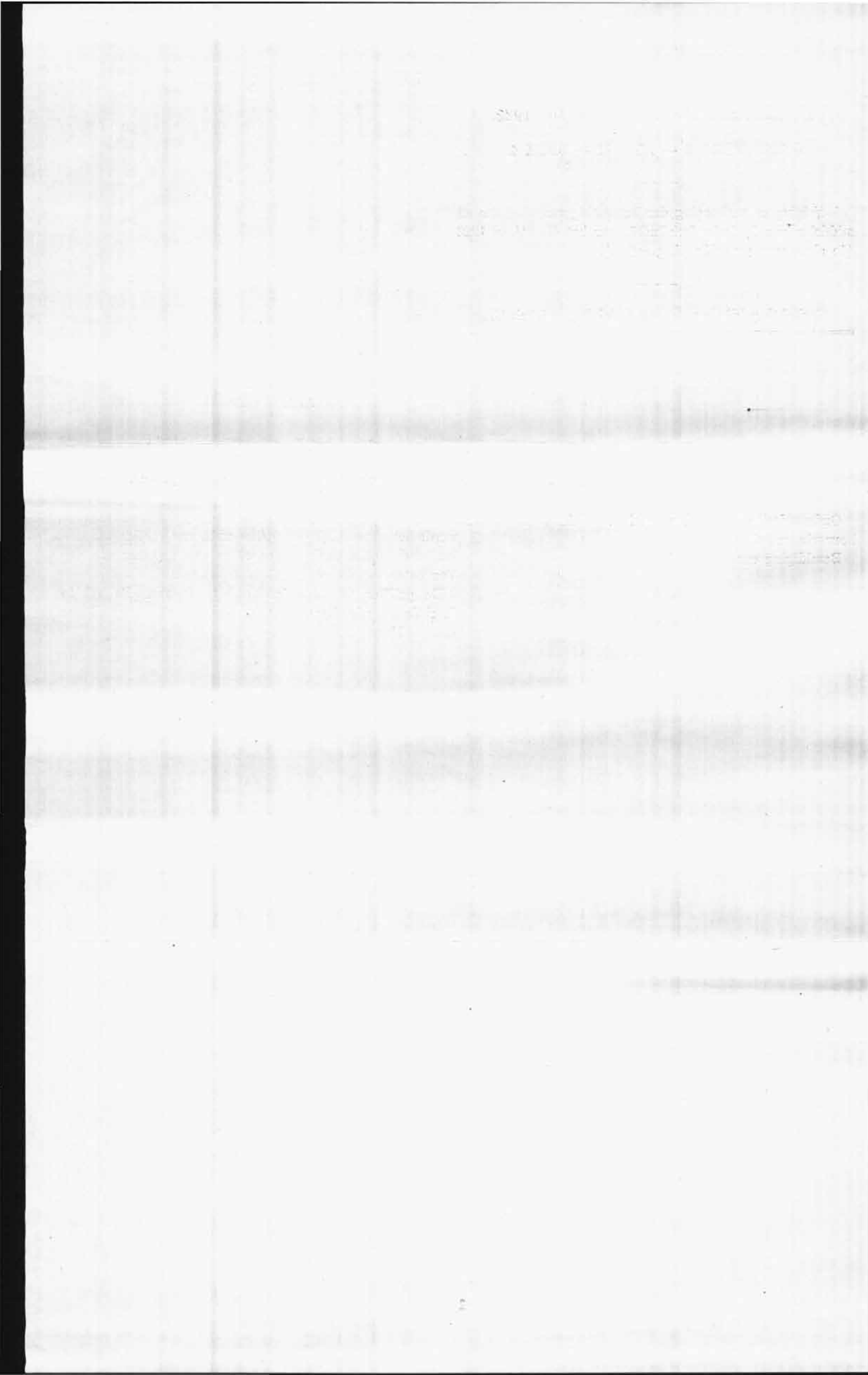
Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 209. Personeel van Inlandsche en inheemsche rechtbanken.

Bezoldiging enz. (— f 2 520)

Met het oog op de geboden bezuiniging der landsuitgaven wordt het wenschelijk geacht het ambt van griffier van den landraad te Koetoardjo (Kedoe) en van oppasser van den Voorzitter van die rechtbank in te trekken.

De griffier van den landraad te Poerworedjo zal in dezelfde functie dienst moeten doen bij den landraad te Koetoardjo.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. II — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG (betreffende de 1ste nota van wijzigingen).

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

De nota van wijzigingen, betreffende deze afdeeling, gaf geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 12den December 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5400 SOUTH DIVISION STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700
FAX: 773-936-3701
WWW.CHEM.UCHICAGO.EDU

RECEIVED
JAN 10 1997
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5400 SOUTH DIVISION STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. III — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit (stukken B 1 en B 2).

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 301, b. Benodigdheden voor de algemeene kassen (+ f 1 250).

Gerekend is op f 1 250 voor de uitzending van datumstempels ten behoeve van de algemeene kassen.

Onderafdeeling 325. Paketvaart en andere stoomvaart-diensten (— f 800). De onderafdeeling vervalt.

Zie de toelichting bij onderafdeeling 331 van hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeelingen 304 (+ f 5 040) en 305 (+ f 175). Indienstelling van een algemeen ontvanger der 3e klasse en lager personeel ten behoeve van 's Lands kas te Bengkalis.

In verband met de groote toename van den omzet van 's Lands kas te Bengkalis is het negent gebleken het beheer daarvan, tot dusver gevoerd door een commies-kashouder, op te dragen aan een algemeen ontvanger der 3e klasse en aan dezen toe te voegen een schrijver op eene bezoldiging van f 25 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 5 's maands tot ten hoogste f 35 's maands, een venduschrijver op een gelijke bezoldiging en een venduafslager op eene bezoldiging van f 20 's maands met 2 driejaarlijksche verhoogingen van f 5 's maands tot ten hoogste f 30 's maands, terwijl voor de kas op een toelage van f 175 's jaars voor schrijfbehoeften moet worden gerekend.

De bedoeling is den onderwerpelijken maatregel met 1 Jannari 1923 te doen ingaan, v. z. n. op tijdelijken voet.

Uit dien maatregel vloeit een gemiddelde jaarlijksche vermeerdering van uitgaven voort van f 5 820 (voor 1923 f 5 040) + f 175, waartegenover staat een vermeerdering van de inkomsten met ongeveer f 1 625 's jaars, berekend naar het gemiddelde over de jaren 1919 en 1920 van het aan den vendumeester der 2e klasse toekomende 3/5 aandeel in het vendusalaris, hetwelk na de omzetting ten bate van den Lande komt. In de afgeronde raming van den middelenpost brengt dit geen wijziging.

Voor eene vermindering van de raming met f 7 500 wordt verwezen naar de toelichting bij onderafdeeling 311.

Onderafdeeling 311, b. Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen (— f 67 000).

In verband met het voornemen om de bijzondere duurte-toelagen, enz. in de Buitengewesten te verminderen, e. q.

Onderafdeeling 305, a. Verdere uitgaven voor de algemeene kassen (— f 7 500).

Onderafdeeling 308, f. Verdere uitgaven voor den dienst der belastingen, enz. (— f 6 000).

Onderafdeeling 314, a. Verdere uitgaven voor de openbare verkooping (— f 1 500).

Onderafdeeling 316, c. Opiumverkoop (— f 58 000).

Onderafdeeling 319, a. Pandhuizen in eigen beheer (— f 3 400).

Onderafdeeling 312. Verponding (+ f 8 000).

in te trekken, zijn de daarvoor uitgetrokken bedragen met ongeveer $\frac{2}{3}$ verminderd.

Het voor de verponding uitgetrokken bedrag, voor 1922 f 90 000 bedragende, blijkt niet voldoende te zijn.

Bij de raming voor genoemd jaar is uitgegaan van de in vorige jaren verkregen uitkomsten, waarbij niet was te voorzien, dat de in vorige jaren gevolgde werkwijze niet langer kon worden toegepast als gevolg van buiten de contrôle der algemeene verpondingscommissie vallende bijzondere omstandigheden, zooals tekort aan personeel bij andere diensttakken, waarvan de commissie afhankelijk is.

Ten einde een vlotter aanslag te verzekeren is de commissie gedwongen geweest vele werkzaamheden — buiten haar eigenlijk terrein vallende — zelf aan te vatten, hetgeen noodwendig meer uitgaven medebracht.

Voor het jaar 1922 is dan ook f 37 000 meer noodig gebleken, voor welke meerdere uitgave de toestemming der Regeering is verkregen, terwijl bij de zgn. regularisatievoorstellen voor de verhooging van dezen post het noodige zal worden voorgesteld.

Om bovenvermelde redenen is het noodzakelijk ook de voor het jaar 1923 uitgetrokken fondsen tot een bedrag van f 120 000 met f 8 000 te verhoogen en te brengen op f 128 000.

II. II. Onderafdeeling 331. Paketvaartdienst (— f 550 000). De onderafdeeling vervalt.

H. I. Onderafdeeling 325. Paketvaart en andere stoomvaartdiensten (— f 800). De onderafdeeling vervalt.

H. II. Middel No. 328A. Bijdrage van den post-, telegraaf- en telefoondienst in de uitgaven voor het doen onderhouden eener geregelde stoompaketvaart in den Indischen Archipel (— f 100 000). Het middel vervalt.

In verband met de voorgenomen overbrenging, met ingang van 1923, van het Kantoor voor Reiswezen van het departement van Binnenlandsch Bestuur naar dat van Financiën, zijn in het ontwerp van de voorloopige begroeting voor 1923 de credieten voor het Reiswezen overgebracht van de IVde naar de IIIde begroetingsafdeeling.

Ten gevolge van een misverstand zijn daarbij echter ook de aan het onderhouden eener geregelde stoompaketvaart in den Indischen Archipel verbonden kosten en middelen naar de IIIde begroetingsafdeeling overgebracht, in stede van naar de Xde afdeeling (departement der Marine).

Bij wijze van redres worden thans de posten van de IIIde naar de Xde begroetingsafdeeling overgebracht.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 302, b. Overbrenging van de pacht der vogelnestklippen van het departement van Financiën naar dat van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Zie de toelichting bij middel No. 622 van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

No. 305, c. Wijziging van het uitvoerrecht op klapperolie.

Ingevolge het tarief van uitvoerrechten is bij den uitvoer van 100 liter klapperolie uitvoerrecht verschuldigd tot een bedrag gelijk aan dat voor 125 K.G. copra. De olie-industrie, die thans een zeer moeilijken tijd doormaakt, is derhalve door de verhouding, die in het tarief tusschen de uitvoerbelasting op copra en die op olie is gelegd, uitvoerrecht verschuldigd, zelfs indien zij op haar product geen of nagenoeg geen winst maakt.

Aangezien door een wijziging van het uitvoerrecht ten gunste der olie-industrie mogelijk een der factoren, die de wederopleving dier industrie bemoeilijken, wordt uitge-

schakeld, wordt het van belang geacht, dat, evenals bij copra en peper het geval is, niet tot heffing van uitvoerrecht wordt overgegaan, voordat met het bedrijf 10 pet. winst wordt gemaakt. Evenals voor copra en peper is bepaald, ware het uitvoerrecht op klapperolie te stellen op 8 pet. van het verschil tusschen den marktprijs en den met 10 pet. verhoogden kostprijs.

De geldelijke gevolgen van dezen maatregel zijn niet te ramen, wijl uitvoer van klapperolie in den laatsten tijd niet meer plaats vindt en het niet te voorzien is, wanneer weder tot uitvoer van klapperolie zal worden overgegaan, e. q. hoeveel die uitvoer alsdan gemiddeld per jaar zal bedragen.

No. 309. Koffiebelasting.

In antwoord op de door het lid van den Volksraad, den heer Mr. A. van Gennep, met betrekking tot de koffiebelasting gehouden redevoering is in de zitting van 2 December 1921 medegedeeld (Hand. blz. 344), dat eene verlaging van het tarief der koffiebelasting en een verruiming van de bepalingen in zake vrijstelling en reductie dier belasting in overweging was.

Sedert is gebleken, dat de normale kostprijs van Robustakoffie en verwante soorten, bij het ontwerpen (in 1919) van de koffie-ordonnantie aangenomen op *f* 20 per pikol, voor het jaar 1920 is gestegen tot ongeveer *f* 27 per pikol. Het wordt daarom rationeel en billijk geacht om het tarief voor de Robustakoffie te herzien op de basis van een kostprijs van *f* 27 de pikol.

De verschillende factoren, welke de stijging van den Robusta-kostprijs hebben veroorzaakt, zijn tot op zekere hoogte ook voor Java- en Liberiakoffie en daarmee verwante soorten van invloed geweest. Eene verhooging van den kostprijs dezer koffiesoorten van *f* 35 tot *f* 40 wordt voldoende geacht ter tegemoetkoming in de hoogere exploitatiekosten, welke de cultuur van Java- en Liberiakoffie in 1920 heeft medegebracht.

Ten einde de beoogde vermindering van druk al dadelijk in toepassing te brengen, is bij de ordonnantie van 14 Augustus 1922, Staatsblad No. 542, de mogelijkheid geopend om, in afwachting van een herziening van het in artikel 3 der koffie-ordonnantie 1920 opgenomen tarief, gereduceerde aanslagen op te leggen naar een op voormelde hoogere kostprijzen gebaseerd verlaagd tarief. Te zijner tijd zal worden bepaald, dat de volgens dit laatste tarief vastgestelde gereduceerde aanslagen — welke, behoudens het navolgende, overigens moeten worden opgelegd en ingevorderd volgens de bepalingen der koffieordonnantie 1920 — zullen worden beschouwd als aanslagen volgens die nader te wijzigen ordonnantie.

In verband met de beoogde verhooging der destijds aangenomen kostprijzen, als grondslag der tarieven, tot *f* 40 voor Liberia- en Javakoffie en *f* 27 voor Robusta zullen deze bedragen in de plaats dienen te worden gesteld van de prijzen van *f* 35 en *f* 20, onderscheidenlijk genoemd onder *a* en *b* van het eerste lid, sub 1e, van artikel 20. Met deze verhooging van de kostprijzen zal bij de oplegging van gereduceerde aanslagen reeds rekening worden gehouden (art. 3 van Staatsblad 1922 No. 542).

Voorts is de mogelijkheid gebleken, dat ondernemingen, die op de koffie verlies hebben geleden of slechts een zeer kleine exploitatiewinst hebben gemaakt, ten volle volgens het tarief zouden moeten worden belast. Bij de oorspronkelijke redactie van artikel 20 toch is zulks alleen geheel uitgesloten voor ondernemingen, die nog geen volle drie

jaren, onmiddellijk voorafgaande aan het belastingjaar, geheel of gedeeltelijk in productie zijn geweest (lid 1, 2e en lid 2, b), aangezien destijds vermeend werd, dat de oudere ondernemingen voldoende zouden zijn beschermd door de bepalingen voor vrijstelling of reductie, welke verband hielden met de gemiddelde opbrengst gedurende de aan het belastingjaar voorafgaande driejarige periode (lid 1, 1e en lid 2, a).

Nu zulks — zelfs met inaanmerkingneming van de bovenaangegeven wijziging van de prijzen in lid 1, 1e, a en b — niet altijd het geval bleek te zullen zijn, is het noodig voorgekomen om dezelfde bepalingen, die aanvankelijk alleen golden voor de jonge ondernemingen, ook van toepassing te doen zijn op de overige, dus op alle ondernemingen.

Deze wijziging is tot stand gebracht bij de ordonnantie van 14 Augustus 1922, Staatsblad No. 541 (zie art. IV).

De ondernemingen komen thans op tweeërlei wijze voor vrijstelling of reductie in aanmerking:

1e. wegens misoogst,

2e. wegens verlies of zeer geringe winst.

Weliswaar zal het ook nu nog mogelijk zijn, dat zeer duur werkende ondernemingen — b.v. enkele op Sumatra — bij zeer hooge prijzen toch ten volle volgens het tarief zouden worden belast, welke belasting dan zou zijn gebaseerd op een voor die ondernemingen nog steeds lagen kostprijs, doch in de practijk zullen deze gevallen zich slechts bij hooge uitzondering kunnen voordoen, vermits dergelijke ondernemingen met zeer hoogen kostprijs in het algemeen gesproken onder een der vrijstellings- of reductiebepalingen van artikel 20 zullen vallen. Met het oog hierop is de Regeering — nog afgescheiden van de practische onmogelijkheid om voor de enkele zeer weinig economisch werkende ondernemingen afzonderlijke tarieven te bepalen — van meening, dat met de besproken wijzigingen aan het stelsel van heffing de vereischte soepelheid zal zijn bijgebracht en dat daarmee zooveel mogelijk aan alle billijke bezwaren tegen de oorspronkelijke regeling zal zijn tegemoet gekomen.

Hooveel de koffiebelasting door deze wijzigingen minder zal opbrengen, kan niet worden geschat; de middelenpost is trouwens voor memorie opgebracht.

Een uitvoerrecht op de producten der petroleumnijverheid deed zijn intrede in het samenstel van belastingen, toen krachtens de wet van 29 December 1911 (Indisch Staatsblad 1912 No. 207) in het tarief van uitvoerrechten werden ingelascht de woorden: „petroleum-benzine en -gasoline (hectoliter) *f* 0.03”. Deze aanvankelijk onbeteekenende heffing, welke ten gevolge van eene bijzondere aanleiding, de z.g. petroleum-wijnschikking met Frankrijk, werd ingevoerd, is tweemaal aanmerkelijk verhoogd. De eerste maal bij de wet van 7 Juni 1919 (Indisch Staatsblad No. 452), krachtens welke van petroleum (kerosine) en alle niet hierna genoemde bijproducten een uitvoerrecht van *f* 3 per 1000 K.G. en van residu-solaroil, liquid fuel, filter persolie, smeeroil, vet, betching-oil, pek en waxoil een uitvoerrecht van *f* 0.60 per 1000 K.G. werd geheven. Een nadere verhooging heeft met ingang van 18 Mei 1921 plaats gehad krachtens de wet van 18 Maart 1921 (Indisch Staatsblad No. 210). Bij deze wet werden de bedragen van *f* 3 en *f* 0.60 per 1000 K.G. respectievelijk tot *f* 7.50 en *f* 1.50 verhoogd. De opbrengst van deze laatste heffing kan op omstreeks $5\frac{1}{2}$ miljoen gulden (waarvan *f* 50 000 van Java en Madoera) per jaar worden geraamd.

No. 305, c. Uitvoerrecht (— *f* 5 500 000).

No. 312A. Aardoliebelasting (Memorie).

Afscaffing van het uitvoerrecht op aardolie en heffing van eene aardoliebelasting over het jaar 1923.

Uitbreiding der vrijstelling van uitvoerrecht voor ondernemingstabak.

Het doel van deze verhooging van het uitvoerrecht is geweest langs dezen weg een deel van de in de petroleum-nijverheid gemaakte winsten aan den fiscus te verzekeren boven hetgeen krachtens de herziene ordonnantie op de inkomstenbelasting 1920 aan belasting naar het zuiver inkomen en belasting naar de extrawinst van die nijverheid wordt gevorderd. De invoering voor een tijdvak van drie jaar van speciale belastingen van suiker-, tabaks-, koffie- en theeondernemingen en van uitvoerrechten op caoutchouc, kinabast en kinine hield daarmede nauw verband.

In tegenstelling met de genoemde speciale belastingen en uitvoerrechten, die met een eventueelen aanslag in de inkomstenbelasting naar de extra-winst worden verrekend, is deze verrekening van het aardolie-uitvoerrecht niet toegelaten.

Dit uitvoerrecht, geheven naar een vast bedrag per ton uitgevoerde aardolie, zonder verband met de prijzen van het product op de wereldmarkt en derhalve ook zonder eenig verband met de in de petroleumnijverheid behaalde winsten, is ter bereiking van het beoogde doel een ondeugdelijk middel. De scherpe prijsdaling der aardolieproducten, welke op de wereldmarkt kort na de invoering der verhoogde heffing is ingetreden, heeft die ondeugdelijkheid in een helder licht geplaatst.

Daarom wordt voorgesteld om het uitvoerrecht op aardolie en bijproducten daarvan met ingang van 1 Januari 1923 af te schaffen en in plaats daarvan over het jaar 1923 een aardoliebelasting te heffen. Post 1 van het tarief van uitvoerrechten, behoorende bij artikel 4 der Indische Tariefwet, zal daartoe zijn in te trekken. In de in de plaats daarvan voor het jaar 1923 in te voeren aardolie-ordonnantie zal de aardoliebelasting als volgt worden geregeld.

In de belasting zullen worden aangeslagen degenen, die aardolie in eene hier te lande gelegen verwerkingsinrichting hebben verwerkt en bereid of, zoo zoodanige verwerking en bereiding hier te lande niet plaats heeft, degenen, die daaraan bij of na de wegvoering van het winningsterrein eene andere bestemming dan de zoeven vermelde hebben gegeven. Aan de belasting zal ten grondslag gelegd worden het verschil tusschen de handelswaarde der gewonnen ruwe aardolie en het bedrag der ontginningskosten. De handelswaarde van de ruwe aardolie op het terrein der verwerkingsinrichting of het winningsterrein zal worden afgeleid — evenals zulks bij de mijnijnsberekening plaats heeft (zie Staatsblad 1906 No. 434 artikel 312 e.v., gewijzigd bij Staatsblad 1919 No. 15) — uit de handelswaarde van de hoeveelheden benzine, kerosine en overige producten, welke door middel van verwerking en bereiding daaruit worden verkregen. Als regel zal de handelswaarde van de aardolie gelijk gesteld worden met de werkelijke opbrengst door den belastingplichtige voor de bedoelde producten verkregen, verminderd met het werkelijk bedrag der kosten van verwerking en bereiding en die van verpakking, vervoer en verkoop. Komt het echter aannemelijk voor, dat ten gevolge van de bijzondere verhouding, waarin de belastingplichtige tot anderen stond, het bedrag der opbrengst lager of dat der kosten hoger is geweest dan onder de bestaande omstandigheden billijk is te achten, dan wordt die handelswaarde afgeleid uit de prijzen dier producten op de wereldmarkt, met inachtneming voor zooveel noodig van de zoeven bedoelde kosten.

De belasting zal progressief zijn. Het percentage van

heffing zal worden bepaald door de gemiddelde netto-opbrengst per ton van 1000 K.G. aardolie, berekend naar het totaal aantal tons, dat door den belastingplichtige in 1923 in zijne verwerkingsinrichting is verwerkt en bereid, of waaraan hij zonder zoodanige verwerking en bereiding in 1923 eene andere bestemming heeft gegeven, gelijk o.a. ten aanzien van de op Tarakan gewonnen aardolie, die onverwerkt als stookolie pleegt verkocht te worden, plaats vindt. Niet hier te lande gewonnen aardolie, die in eene hier te lande gelegen verwerkingsinrichting wordt verwerkt en bereid, blijft buiten deze belasting. Het percentage van heffing is vermeld in de bijlage dezes. Wanneer de gemiddelde netto-opbrengst per ton minder dan f 2 bedraagt, zal geen belasting geheven worden, terwijl, zoo die gemiddelde netto-opbrengst ligt tusschen twee cijfers der schaal, het percentage verschuldigd is, dat gevonden wordt door het percentage, behoorende bij het laagste der beide cijfers, te vermeerderen met $\frac{1}{100}$ gedeelte van het verschil tusschen dit percentage en het in de schaal onmiddellijk daaropvolgende voor elk geheel bedrag van één cent, waarmede de gemiddelde netto-opbrengst het laagste der twee cijfers te boven gaat.

De Regeering meent met het oog op de belangen van de schatkist deze speciale belasting van de in 1923 gemaakte winsten niet te kunnen missen, waar het twijfelachtig is, of de extrawinst-belasting wel zal beantwoorden aan de bedoeling, die bij hare invoering heeft voorgezeten. Maar ook voor deze belasting zal moeten gelden, evenals voor de productenbelastingen is bepaald, dat zij niet naast de extrawinstbelasting wordt gevorderd, maar met die belasting wordt verrekend, zoodat slechts het hoogste der beide bedragen — voor zoover die over dezelfde winsten zijn berekend — verschuldigd is.

Niet alleen van de in de petroleumindustrie gemaakte winsten over 1923 zal een speciale — met de extrawinstbelasting te verrekenen — heffing noodig zijn, ook de productenbelastingen op suiker, koffie, thee en tabak zullen met één jaar verlengd moeten worden en dus mede van toepassing verklaard op den oogst in het jaar 1923, of, voor zoover tabak betreft, den oogst 1922, welke in 1923 pleegt te worden gerealiseerd. Dit voorstel, in de Financieele nota van de ontwerp-begrooting voor 1923 door de Regeering reeds aangekondigd, berust op denzelfden grond als het voorstel tot invoering van eene aardoliebelasting voor 1923 en houdt daarmede nauw verband. In het tarief van uitvoerrechten, behoorende bij artikel 4 der Indische tariefwet, zal met het oog daarop eene aanvulling van de bijzondere bepaling bij post 9 noodig zijn, waarbij de daar geregelde vrijstelling van uitvoerrecht voor ondernemingstabak wordt uitgebreid tot tabak, afkomstig van den oogst in 1922.

De opbrengst der aardoliebelasting is geraamd pro memorie, omdat voor het dienstjaar 1923 daarvan geen baten zijn te verwachten. Immers, de aanslag in deze belasting zal eerst na afloop van het dienstjaar kunnen worden opgelegd en dus eerst in 1924 zullen ontvangsten ter zake van deze belasting plaats hebben (verg. artikel 13, 2de lid der Indische Comptabiliteitswet, Staatsblad 1917 No. 521). Hoewel eene betrouwbare raming niet kan plaats hebben, daar het gemiddelde bedrag der ontginningskosten, die een factor voor de vaststelling der belasting uitmaken, aan de Regeering niet nauwkeurig bekend is, meent Zij toch van deze belasting bij den tegenwoordigen stand der petroleummarkt een bate van om-

streeks 26 miljoen gulden te mogen verwachten, waarbij echter in het oog moet worden gehouden, dat dit bedrag nog zal moeten worden verrekend met de extrawinstbelasting.

De productenbelastingen staan reeds op de oorspronkelijke begrooting voor 1923; waar van de verlenging dier belastingen eerst in het jaar 1924 ontvangsten kunnen worden tegemoet gezien, kan raming bij de aanvullende begrooting voor 1923 achterwege blijven.

Bijlage. SCHAAL VAN HEFFING DER AARDOLIE-
BELASTING.

Gemiddelde netto-opbrengst per ton:	Belastingpercentage:
<i>f</i> 2	1.5000
3	2.1600
4	2.8200
5	3.4800
6	4.1400
7	4.8000
8	5.4600
9	6.1200
10	6.7800
11	7.4400
12	8.1000
13	8.7600
14	9.4200
15	10.0800
16	10.7400
17	11.4000
18	12.0600
19	12.7200
20	13.3800
21	14.0400
22	14.7000
23	15.3600
24	16.0200
25	16.6800
26	17.3400
27	18.—
28	18.6600
29	19.3200
30	19.9800
31	20.6400
32	21.3000
33	21.9600
34	22.6200
35	23.2800
36	23.9400
37	24.6000
38	25.2600
39	25.8944
40	26.4970
41	27.0702
42	27.6162
43	28.1367
44	28.6336
45	29.1084
46	29.5626
47	29.9974
48	30.4142
49	30.8139

	Gemiddelde netto-opbrengst per ton:	Belastingpercentage:
	50	31.1976
	51	31.5663
	52	31.9208
	53	32.2619
	54	32.5904
	55	32.9069
	56	33.2121
	57	33.5067
	58	33.7910
	59	34.0658
	60	34.3313
	61	34.5882
	62	34.8368
	63	35.0775
	64	35.3106
	65	35.5366
	66	35.7558
	67	35.9684
	68	36.1747
	69	36.3751
	70	36.5697
	71	36.7589
	72	36.9428
	73	37.1216
	74	37.2957
	75	37.4651
	76	37.6300
	77	37.7906
	78	37.9472
	79	38.0997
	80	38.2485
	81	38.3936
	82	38.5351
	83	38.6733
	84	38.8081
	85	38.9398
	86	39.0684
	87	39.1940
	88	39.3168
	89	39.4369
	90	39.5542
	91	39.6690
	92	39.7813
	93	39.8912
	94	39.9987
	95 en hooger	40.—

Ligt de gemiddelde netto-opbrengst per ton tusschen twee cijfers dezer schaal in, dan wordt het te betalen belastingpercentage gevonden door het percentage, behoorende bij het laagste der beide cijfers, te vermeerderen met 1/100 gedeelte van het verschil tusschen dit percentage en het in de schaal onmiddellijk daarop volgende voor elk geheel bedrag van f 0.01, waarmede de gemiddelde netto-opbrengst het laagste der twee cijfers te boven gaat.

No. 328A. Bijdrage van den post-, telegraaf- en telefoondienst in de uitgaven voor het doen onderhouden II der uitgaven. Zie de toelichting bij onderafdeeling 331 van hoofdstuk eener geregelde stoompaketvaart in den Indischen Archipel, f 100 000. Het middel vervalt.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. III — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begroting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegroting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Belastingen. Een der leden achtte het noodig te waarschuwen dat de Regeering onder den drang der belanghebbenden niet in overijling voorstellen aanhangig dient te maken tot wijziging van het belastingstelsel.

In aansluiting hieraan werd betoogd dat ten aanzien van de Indische belastingwetgeving den Nederlandschen Wetgever geen zeggenschap behoort toe te kennen.

Andere leden wezen erop, dat terwille van de noodzakelijkheid om belastingverordeningen ook uit een internationaal oogpunt te bezien, welke noodzaak in den laatsten tijd nog duidelijk aan het licht is getreden bij de behandeling van de Indische voorstellen inzake de belasting op de olie, uitsluiting van Nederland niet geraden is. De regeling der in- en uitvoerrechten zal zeer zeker bezwaarlijk onder medezeggenschap van het Moederland tot stand kunnen komen.

De vraag werd gesteld of de Regeering reeds eenige mededeelingen kan verstrekken omtrent den stand der werkzaamheden van de onlangs ingestelde belastingcommissie.

Gevraagd werd of de Regeering geen termen aanwezig acht om te protesteeren tegen de uitlating van Mr. Treub dat sommige mededeelingen in de z.g.n. Indische millioenen nota beschouwd moeten worden als afkomstig te zijn van een belastingambtenaar en niet van de Regeering.

Men zou gaarne vernemen of in 1923 tot het toestaan van kinderaftrek bij den aanslag in de belastingen zal worden besloten.

Aangedrongen werd op eene spoedige vaststelling der ordonnantie, die de verplichte boekhouding voor alle administraties en voor elk beheer of bedrijf voorschrijft.

Meerdere leden waren ervan overtuigd dat de invoering dier ordonnantie tengevolge zal hebben, dat aanmerkelijk hogere bedragen aan belasting in de schatkist zullen vloeien.

Andere leden achtten de invoering van eene zoodanige verordening ongewenscht omdat men dan voor het bepalen van den aanslag gedwongen is af te gaan op de boeken en de juistheid daarvan niet te controleeren is.

Gevraagd werd waaraan het te wijten is, dat de aanslagbiljetten voor de inkomstenbelasting 1922 nog niet

overal zijn uitgereikt. Men meende te weten, dat aan het hoofd van den belastingdienst wel verschillende ambtenaren worden toegevoegd, maar dat hij niet de beschikking verkrijgt over opgeleide krachten.

Gehoopt werd, dat in dezen toestand verandering zal worden gebracht.

Een opgaaf van den achterstand van de verschillende belastingen op ultimo 1921 zouden eenige leden gaarne ontvangen tegelijk met de mededeeling hoeveel van dien achterstand tot op heden is ontvangen. In dit verband werd aangehaald de zinsnede in het laatste jaarverslag der K. P. M. dat zij voor nog niet geïnde belasting niet minder dan f 2 925 000 reserveerde.

Gevraagd werd, wanneer gevolg zal worden gegeven aan de gedane toezegging, om geregeld eenige malen per jaar de bedragen van de geïnde belastingen enz. te publiceeren.

Een der leden zag gaarne mededeeling tegemoet van het bedrag dat in 1922 als gevolg van de toepassing van de nieuwe zegelverordening in 's lands kas is gevloeid.

Voorts werd aan de Regeering de vraag gesteld of het juist is dat de kosten van den aanslag en invordering der theebelasting in 1921 hooger zijn geweest dan de opbrengst. Een dergelijke ervaring leert dat groote voorzichtigheid geboden is, alvorens er toe wordt overgegaan de ondernemingen met velerlei administratieve besommeringen te bezwaren.

Gaarne zou men vernemen wat de consequenties zijn van de vrijstelling van uitvoerrecht voor ondernemingstabak.

Met verwijzing naar het artikel van Mr. Buffart in het Octobernummer 1922 van Koloniale studiën, zou men gaarne vernemen in hoeverre de Regeering de juistheid van de daarin vermelde cijfers kan erkennen.

Eenige leden vroegen of het waar is, dat niettegenstaande met den suikeroogst van 1920 exorbitante winsten zijn gemaakt (\pm f 600 mill.) de belasting ter zake f 50 mill. benoden de raming is gebleven. In het bevestigend geval achtten zij wijziging der betrekkelijke ordonnantie urgent. Zij zouden voorts gaarne zien overgelegd een opgaaf van de laatstbekende bedragen van in 1922 ontvangen inkomsten-, extra-winst-, overwinst-, oorlogswinst-, suiker- en andere productenbelastingen en betreffende de bedragen wegens diezelfde belastingen in vorige jaren ontvangen, ook op mededeeling van de bedragen die ter zake nog op de kohieren voorkomen verklaarde men veel prijs te stellen.

Enkele leden drongen aan op een auto-belasting naar de inkoopwaarde dan wel naar het gewicht. De thans gevolgde

wijze van aanslag leek hun minder wenschelijk, omdat daarbij een eigenaar van een zeer goedkope auto evenveel heeft te betalen als die van een zeer dure.

Meerdere andere leden verklaarden zich hiertegen. Een aanslag naar de inkoopwaarde leek hun ondoenlijk, daar deze sterk wisselt en de juistheid van de opgaaf dus niet is na te gaan, en de regeling mitsdien onbillijk zou werken, daar dan voor oude auto's evenveel betaald moet worden als voor splinternieuwe van denzelfden inkoopsprijs; een aanslag naar het gewicht achtten zij al even onbillijk, daar dan voor zeer oude, zware auto's meer verschuldigd zou zijn dan voor nieuwe, lichte wagens van goede kwaliteit.

Ook werd het denkbeeld geopperd, een belasting naar de waarde op het tijdstip van den aanslag te heffen.

Hiertegen werd van andere zijde aangevoerd, dat hiertoe taxatie vereischt zou zijn, wat praktisch ondoenlijk wordt geacht.

Enkele leden gaven in overweging om de districts- en afdeelingsgewijze-aanslag te vergemakkelijken door de aangifte niet langer plaats te doen hebben door de desahoofden, wanneer het personen betreft, die in gouvernementsdienst zijn. Ten aanzien van dergelijke personen ware de aangifte te doen geschieden door de betrokken diensthefs, terwijl de inning door inhouding op het salaris zou zijn te doen.

De hier aan het woord zijnde leden meenden, dat in ieder geval controle op de aangiften voor den afdeelingsaanlag mogelijk te maken is, door deze op te dragen aan het binnenlandsch-bestuur.

De vraag werd gesteld wanneer het preferentierecht zal worden opgeheven.

Een der leden oordeelde het wenschelijk om in streken, waar slechts enkele huizen voorkomen, voor deze woningen niet de huurwaarde, doch de koopwaarde als maatstaf voor de belasting te nemen.

Anderen leek dit noodig, daar men de huurwaarde van dergelijke huizen gevoeglijk op 10% van de bouwkosten stellen mag.

Door verscheidene leden werd aangedrongen op het invoeren van een algemeene vuurwerkbelasting.

Gaarne zou men van de Regeering gegevens ontvangen omtrent den omvang van de kapitaalvlucht naar Singapore en China. Verbazing kon een dergelijke vlucht overigens niet wekken, gezien het feit dat de belastingen te Singapore, Penang, enz. beduidend lager zijn dan hier te lande.

De „Ordinance for imposing a Tax on Income" (Straits Settlements Government Gazette 27 October 1922 No. 75) — geeft daaromtrent de volgende cijfers.

Schedule A

income per annum	exceeding	\$	t/m	%
		7.000	12.500	1%
"	"	12.500	20.000	2%
"	"	20.000	40.000	3%
"	"	40.000		

Op een overzicht van den druk der belastingen in de naburige landen zou veel prijs worden gesteld.

§ 2. Bezuinigingscommissie en bezuinigingsinspectie. Enkele leden wenschten der Regeering de vraag te stellen of Zij bereid is mede te deelen, welke invloed de arbeid der hooge bezuinigingscommissie heeft gehad op de ramingscijfers der begrotingen voor 1922 en 1923?

Tevens werd door hen gevraagd:

a. om eene gedetailleerde opgaaf van de door de bezuinigingsinspectie tot dusver bereikte financiële en andere resultaten, almede om mededeeling van de door haar gedane, door de Regeering al dan niet overgenomen, voorstellen;

b. om bekendstelling van de bedragen, die tot dusverre in Indië en in Nederland van de door den Volksraad aangenomen begrotingen voor 1921, 1922 en 1923 zijn afgevoerd, gesplitst in onderafdeelingen en onderdeelen

Opgemerkt werd dat de toekenning van eene hogere bezoldiging aan de bij de bezuinigingsinspectie geplaatste ambtenaren in strijd moet worden geacht met de bedoeling van de instelling der inspectie.

§ 3. Aanmunting. Men zou gaarne vernemen of de Regeering kan mededeelen, waarom door het Ministerie van Koloniën in de tweede helft van December 1921 de opdracht aan 's Rijks munt tot aanmaak voor Indië van 112 millioen stukken zilveren en koperen pasmunt is ingetrokken?

Waar gebleken is, dat met een uitgifte van muntpapier tot een bedrag van ongeveer 45 millioen volstaan kan worden, zou gaarne worden vernomen of het wettelijke maximum niet tot dit bedrag kan worden verlaagd.

Gevraagd werd of het geen overweging verdient na te gaan in hoeverre Indië betrokken zou kunnen worden in de financiële voor- en ook in de eventuele nadeelen van 's Rijksmuntbedrijf. Men wist mede te deelen, dat deze instelling in 1921 een winst maakte van f 566.802.

§ 4. Militaire pensioenen. Door sommige leden werd betreurd dat dezelfde Gouverneur-Generaal die blijkens de ontvangen regularisatie-voorstellen in 1921 een besteding van de landsgelden heeft toegelaten die verre boven de begrooting uitging, de gelijkstelling van de militaire pensioenen der voor 1 Januari 1920 gepensioneerden niet heeft kunnen bewerkstelligen.

Door andere leden werd erop gewezen, dat de uiteindelijke beslissing ten deze is genomen door den Minister van Koloniën.

Algemeen werd nogmaals op de gewenschte gelijkstelling aangedrongen.

De vraag werd gesteld naar welken maatstaf de Regeering de toegezegde steunverleening denkt toe te kennen aan, en welk criterium zij denkt aan te leggen, voor de beoordeeling van de behoefte der vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen.

Betreurd werd, dat terzake slechts een aanvulbaar bedrag van f 10.000 op de begrooting is gebracht.

Naar aanleiding van het Anetatelegram uit den Haag van 26 October j.l. blijkens hetwelk de Minister van Koloniën aan eene deputatie van „Madjoe" zou hebben verklaard, dat een bemiddelend voorstel in zake de gagementen en pensioenen van de vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde Inlandsche militairen bij de Indische Regeering de kans zou hebben vermeerderd op een meer tegemoetkomende ontvangst dan de door den Volksraad gedane voorstellen tot gelijkstelling der pensioenen, waartegenover de Regeering wel eene afwijzende houding moest aannemen, werd er door meerdere leden bijzonder veel prijs op gesteld te mogen vernemen, waarom van Regeeringszijde ter zake geen tegenvoorstellen zijn gedaan en hoe Zij zich bedoelde bemiddelingsvoorstellen denkt.

§ 5. *Vershillende opmerkingen.* Tot opheffing van de onzekerheid waarin de betrokkenen verkeerden zou men gaarne vernemen of de Regeering reeds, dank zij het onderzoek van de grievencommissie bij den pandhuisdienst, een voorloopige indruk heeft gekregen over de oorzaak van de grieven en of zij zich kan uitspreken over de houding, die de leiding van den dienst zal hebben aan te nemen tegenover de ontslagen beamtten.

Een der leden wenschte gaarne te vernemen of voor de per postwissel betaald wordende vendugelden, een bedrag van *f* 10 te boven gaande, terecht een plakzegel in rekening wordt gebracht en waar en hoe deze zegelkosten worden verantwoord.

Gevraagd werd op grond van welke bepaling de invoer van munitie voor windbuksen in het Delische werd geweigerd.

Men zou gaarne vernemen of er bereids eene beslissing werd genomen in zake de vaststelling van de K. P. M. contracten hier te lande.

De vraag werd gesteld, welke overwegingen de Regeering ertoe hebben geleid de aanrakingen met het bedrijf der K. P. M. te doen behooren tot den werkkring van het departement der Marine. Gelet op de beteekenis van dit bedrijf voor de economische ontwikkeling van het land werd het wenschelijker geacht die bemoeienissen te brengen bij het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Gevraagd werd of omtrent de motie van den Volksraad tot klasse-indeeling op de mailstoomschepen uitsluitend naar rato van de bezoldiging reeds eene beslissing werd genomen, en zoo ja, in welken zin?

De vraag werd gesteld of de Regeering reeds een beslissing genomen heeft omtrent het denkbeeld om den accountantsdienst naar het departement van Financiën over te brengen.

De noodzakelijkheid werd betoogd van eene herziening van de schadeloosstelling aan de zelfbesturende landschappen voor de overname van tolrechtheffingen. Die schadeloosstellingen *toch zijn gebaseerd op de inkomsten van ± 10 jaren geleden, en sinds dien zijn de inkomsten aanmerkelijk verhoogd o. a. door het uitvoerrecht op copra.*

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 301. Aangedrongen werd op de aanschaffing in Indië van de hierbedoelde datumstempels, aangezien zij ook hier te lande aangemaakt kunnen worden.

Middelen.

Ter versterking van de middelen werd in overweging gegeven het verschuldigde recht voor het in gebruik hebben van prauwen met een inhoud van 2—12 M³ te stellen op *f* 1.50 en van prauwen met een inhoud van minder dan 2 M³ op *f* 0.50. Wijziging van artikel 57 der ordonnantie opgenomen in Stbl. 1921 No. 498 werd daarvoor noodig geoordeeld.

No. 305. **Uitvoerrecht op klapperolie.** Opgemerkt werd, dat de motiveering in de toelichting niet sterk is, waar gezegd wordt, dat door eene wijziging van het uitvoerrecht mogelijk een der factoren welke de wederopleving der olie-industrie bemoeilijken, wordt uitgeschakeld.

No. 309. **Koffiebelasting.** Enkele leden spraken hun verwondering er over uit, dat in deze tijden van dalende loonen een voorstel tot verhooging van den kostprijs wordt gedaan.

Andere leden verklaarden met instemming kennis genomen te hebben van het voorstel dat een tegemoetkoming beoogt aan de bezwaren van de ondernemers van koffieplantages.

Opgemerkt werd, naar aanleiding van de laatste zinsnede der Memorie van Toelichting, dat het eenigszins vreemd aandoet, de Regeering in deze tijden een voorstel tot wijziging te zien aanhangig maken zonder te weten welke financieele consequenties het zal hebben voor de schatkist. De hier aan het woord zijnde leden zouden het op prijs stellen, indien alsnog een globale raming werd gegeven van de inkomsten, die de fiscus zal moeten derven.

Nog werd gewezen op een anderen zin in dezelfde Memorie van Toelichting die voor tweeërlei uitlegging vatbaar zou zijn, hetwelk in ieder geval vermeden dient te worden. Men had het oog op de toelichting in af. 4 „Te zijner tijd zal worden bepaald welke aanslagen zullen worden beschouwd als aanslagen volgens die nader te wijzigen ordonnantie” waardoor eene onzekerheid wordt gewekt, die zoo spoedig mogelijk behoort opgeheven te worden.

No. 312A. **Aardoliebelasting.** De overtuiging was vrij algemeen, dat de aardolieindustrie in te geringe mate bijdraagt aan de schatkist. De voorgestelde heffing werd daarom toegejuicht en de hoop werd uitgesproken dat èn Indische Regeering èn Minister de doorvoering van deze heffing zullen weten te verzekeren.

Bij sommige leden was twijfel gerezen over de vraag of bij invoering der belasting, waarvan de opbrengst verrekend wordt met de extra winst-belasting, deze wel eene compensatie zal opleveren voor het gemis aan uitvoerrechten op aardolie ad. 5½ millioen. Deze leden zouden daarom gaarne zien vermeld een gemiddeld cijfer van het bedrag der extra-winst-belasting door de petroleum-industrie verschuldigd of zoo mogelijk de grootte van de bate, die verwacht wordt van de aardoliebelasting na verrekening met de extra-winst-belasting.

Dat de Regeering in de toelichting toegeeft, dat het uitvoerrecht een ondeugdelijk middel is, ter bereiking van het beoogde doel om een deel van de in de petroleumindustrie gemaakte winsten aan den fiscus te verzekeren, werd door enkele leden toegejuicht.

Anderen daarentegen achtten het volkomen verantwoord om, zoolang het niet mogelijk is op andere wijze zich van een deel der winsten te verzekeren, door middel van uitvoerrechten een bijdrage voor de schatkist te vorderen. Over theoretische bezwaren moet in zoodanig geval worden heengestapt.

Opgemerkt werd, dat thans voor het eerst bekend gesteld wordt, dat de producten-belastingen met één jaar verlengd zullen worden; in zijn antwoord in de 1ste gewone zitting van dit jaar werd deze mededeeling door den directeur van Financiën niet gedaan.

In herinnering werd gebracht dat de speciale belastingen voor 3 jaren werden ingevoerd als correctief op de extra-winstbelasting en dat die invoering werd gemotiveerd met de onvoldoende uitrusting van den belastingdienst. Nu in dit euvel is voorzien door de uitbreiding van het personeel, worden niettemin de belastingen gehandhaafd met een be-

roep op de omstandigheid dat de opbrengst is tegengevallen, tengevolge van de in Holland aangebrachte wijzigingen. Een dergelijke handelwijze konden de hier aan 't woord zijnde leden niet goedkeuren.

Onder verwijzing naar de brochure uitgegeven door het „Comité van Actië”, werd door deze leden de ongelijkmatige druk van productenbelastingen op de verschillende bedrijven aangetoond en daarmee het systeem van afzonderlijke belastingen veroordeeld.

Tegen de laatste zinsnede vermeld op blz. 5 der Memorie van Toelichting werden van meerdere kantoren bezwaren ingebracht.

Sommige leden waren van oordeel dat niet met de prijzen op de wereldmarkt, doch met den prijs waarvoor de Maatschappij de olie op Java in den handel brengt —, de Javamarktprijs — rekening moet worden gehouden. Deze Javaprijs is nl. belangrijk hooger dan die op de wereldmarkt en het is bekend dat bijna al de olie op Java gewonnen ook op hetzelfde eiland wordt gebruikt.

Door den Java-prijs als basis aan te nemen wordt misschien nog het voordeel verkregen, dat deze prijs lager gesteld wordt en daarmee een einde gemaakt aan den *wanttoestand*, dat in het land van productie de olie het duurst is.

In Europeesche landen toch wordt door de bewoners voor petroleum minder betaald dan op Java.

Omtrent de beteekenis van de woorden „de bijzondere verhouding” regel 8 v. o. van blz. 5 der Memorie van Toelichting voorkomende in evenbedoelde zinsnede, werd men gaarne ingelicht.

Door enkele leden werd het denkbeeld geopperd om in afwachting van de totstandkoming der aardoliebelasting de uitvoerrechten voor 1923 nog te bestendigen. Het deswege te ontvangen bedrag kan dan eventueel in 1924 met de nieuwe belasting worden verrekend.

Eenige leden zouden gaarne eene opgaaf tegemoet zien, van alle belastingen in welken vorm ook, welke hier te lande zoowel van binnenlandsche als van buitenlandsche petroleum en bijproducten worden geheven tegelijk met eene opgaaf van de prijzen der aardolie-producten op de wereldmarkt gedurende de jaren 1919, 1920, 1921 en 1922.

Gaarne zou daarbij worden vernomen waaraan de evenbedoelde prijzen zijn ontleend.

Gevraagd werd of het in de bedoeling ligt, na 1923 de thans voorgestelde aardoliebelasting geheel te doen vervallen, zoo ja waaarom?

Het standpunt van de Regeering (blz. 6) dat niet hier te lande gewonnen aardolie, die in eene hier te lande gelegen verwerkingsinrichting wordt verwerkt en bereid, buiten de belasting blijft, komen sommige leden niet deelen. Vrijstelling van uitvoerrecht voor die olie konden zij desnoods billijken, maar de winst, tengevolge van waardevermeerdering van het product verkregen behoort h. i. wel dege-

lijk getroffen te worden en is ook te treffen indien met de marktwaarde wordt rekening gehouden; vrijstelling zou een onbillijkheid zijn tegenover de productie hier te lande.

Tegen dit betoog werd door anderen stelling genomen.

Een vrijstelling als in de Memorie van Toelichting bedoeld werd door hen geheel aanvaard.

Het vaststellen van de gemaakte winst, ten gevolge van de waardevermeerdering, zou zooveel ingewikkelde en kostbare technische moeilijkheden met zich brengen, dat het praktisch juist gezien is, deze winsten buiten de belasting te doen vallen. Het is bovendien raadzaam dergelijke bedrijven niet dermate door een ingewikkelde belastingadministratie te bemoeilijken dat de ondernemer tot verplaatsing van het bedrijf overgaat.

Ten slotte werden de volgende vragen gesteld:

Welke Maatschappijen zullen door deze belasting praktisch worden getroffen?

Hoe denkt de Regeering „de werkelijke opbrengst door den belastingplichtige voor de bedoelde producten verkregen” te controleeren?

Hoe denkt de Regeering „het werkelijk bedrag der kosten van verwerking en bereiding en die van na verpakking, vervoer en verkoop” te controleeren?

Waarom blijft de niet hier te lande gewonnen aardolie, die in eene hier te lande gelegen verwerkingsinrichting werd verwerkt en bereid, buiten deze belasting en is deze bepaling ook van toepassing op de zgn. Serawak-olie?

Waarom is het toe te schrijven, dat het twijfelachtig is of de extrawinstbelasting niet zal beantwoorden aan de bedoeling, die bij hun invoering heeft voorgezeten?

Kan een staatje worden overgelegd van de uitgekeerde dividenden der hier te lande belastingplichtige petroleummaatschappijen over de jaren 1919, 1920 en 1921?

Bestaan er overwegende bezwaren om de schaal van heffing der aardoliebelasting zoodanig te wijzigen dat de rubriek „gemiddelde opbrengst per ton” begint met 1.50 en eindigt (door afschrijving) met 94 en hooger?

Hoeveel ton per jaar bedraagt gemiddeld de Indische consumptie aan geraffineerde olie? Hoeveel ton wordt daarvan ingevoerd?

Hoeveel ton ruwe olie wordt hier per jaar gemiddeld gewonnen en hoeveel ton blijft daarvan na raffinage over?

Hoe denkt de Regeering over het denkbeeld om de olie-maatschappijen jaarlijks een vaste heffing te doen betalen, welke aan de hand van de gemaakte winsten om de 2 à 3 jaar zou kunnen worden herzien?

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den 22sten November 1922.

ROEP.

SOEJONO.

SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. III — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië van het dienstjaar 1923 (Iste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 4 December 1922).

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Algemeene Opmerkingen.

§ 1. Belastingen. Naar aanleiding van de tot Haar gerichte waarschuwing, om onder den drang van belanghebbers niet in overijling voorstellen aanhangig te maken tot wijziging van het belastingstelsel, merkt de Regeering op, dat partieele wijzigingen in dat stelsel — tenzij dringend noodzakelijk — voorshands niet in Haar bedoeling liggen. Zij vestigt in dit verband de aandacht op de instelling, bij besluit van 5 Juli jl. No. 25, van een commissie, welke tot taak heeft van advies te dienen over de grondslagen van het belastingstelsel. Daaruit blijkt, dat het gehele stelsel van 's Lands belastingen door de Regeering als één samenhangend geheel wordt beschouwd.

Ten aanzien van de vraag, of de Nederlandsche wetgever al dan niet zeggingschap toekomt over de Indische belastingwetgeving, de in- en uitvoerrechten daaronder begrepen, wordt opgemerkt dat deze aangelegenheid in dit verband geen punt van bespreking kan uitmaken, wijl de betrekkelijke gevallen op elk bepaald tijdstip zullen moeten worden geregeld, op de wijze als in het dan geldende staatsrecht is voorzien. Nopens den stand der werkzaamheden van de onlangs ingestelde belastingcommissie kunnen nog geen mededeelingen worden verstrekt.

De vraag of de Regeering termen aanwezig acht om te protesteeren tegen de uittaling van Mr. M. W. F. Treub, dat sommige mededeelingen in de financieele nota behorende bij de begrooting van 1923 beschouwd moeten worden als afkomstig te zijn van een belastingambtenaar en niet van de Regeering, wordt uitteraard ontkennend beantwoord.

De vraag of een ruimere kinderaftrek bij den aanslag in de belastingen zal worden toegestaan is door de Regeering aan het oordeel van de belastingherzieningscommissie onderworpen. In welke richting het advies ook moge uitvallen, bezwaarlijk kan worden aangenomen, dat een wijziging van de betrekkelijke bepalingen voldoende tijdig tot stand zou kunnen zijn gebracht, om reeds vóór 1923 toepassing te kunnen vinden.

De invoering van bepalingen omtrent verplichte boekhouding is een zaak, die de volle aandacht van de Regeering heeft.

Dat de aanslagbiljetten voor de inkomstenbelasting over

1922 nog niet overal zijn uitgereikt, vindt verklaring in het feit, dat de belangrijke achterstand in den aanslag nog niet geheel is kunnen worden bijgewerkt. Een aanmerkelijke verbetering ten opzichte van voorafgaande jaren is echter reeds verkregen. Beaamd moet worden, dat men bij den belastingdienst in menig opzicht heeft moeten volstaan met personeel, dat geen speciale vakopleiding had genoten. De hieruit voortvloeiende bezwaren verminderen gaandeweg, terwijl verder maatregelen in overweging zijn, om tot een speciale vakopleiding te geraken.

Wat het door eenige leden gedaan verzoek betreft, om gegevens nopens den achterstand van verschillende belastingen op ultimo 1921 en hetgeen daarvan tot op heden is ontvangen, meent de Regeering te moeten opmerken dat aan die cijfers al heel weinig waarde zou kunnen worden toegekend, vermits een belangrijk deel van den aanslag over de jaren 1920 en 1921 eerst in den loop van dit jaar tot vaststelling is kunnen komen.

Met een maandelijksche publicatie van de bedragen der geïnde belastingen zal bij het begin van 1923 worden aangevangen, terwijl het in de bedoeling ligt deze mededeelingen geleidelijk met zoodanige andere gegevens uit te breiden, als aan het verkrijgen van een beter inzicht in den stand van 's Lands financiën dienstig kunnen zijn.

In antwoord op het verzoek om mededeeling van het bedrag, dat in 1922 als gevolg van de toepassing van de nieuwe zegelverordening in 's Lands kas is gevloeid, wordt medegedeeld, dat de vroegere zegelbelasting in 1920 f 4.841.393.— heeft opgebracht, terwijl de opbrengst van dit middel over 1922 t/m. September van dat jaar f 8.219.463.— heeft beloopt.

De vraag of de opbrengst van de theebelasting 1921 minder heeft bedragen dan de kosten van aanslag en invordering daarvan, wordt ontkennend beantwoord. Overigens wordt in dit verband opgemerkt, dat het jaar 1921 alléén in deze bezwaarlijk als maatstaf kan dienen.

In antwoord op de vraag, wat de consequenties zijn van de vrijstelling van uitvoerrecht voor ondernemingstabak, wordt medegedeeld, dat vanaf 18 Mei 1921, den datum van inwerkingtreding van die vrijstelling, in 1921 met vrijdom van recht zijn uitgevoerd 7.623.000 K.G. tabak, waarvoor bij niet-invoering van de tabaksbelastingen, welke over de oogsten van dat jaar tot nu toe ruim f 2 miljoen opbrachten, f 76.230.— aan uitvoerrecht zou zijn ontvangen.

Aangezien de opzet, waarvan het in het Afdeeliningsverslag genoemde artikel in „Koloniale Studiën” is uitgegaan, ge-

acht moet worden onjuist te zijn, is de Regeering van oordeel dat het geen nut heeft in een beoordeeling van de waarde van de daarin genoemde cijfers te treden.

Omtrent de vraag, of de suikerbelasting, oogst 1920, beneden de raming is gebleven, zij verwezen naar de financiële nota bij de begroting van 1923 (blz. 8 o.a.). Daar de productebelastingen slechts zijn aan te merken als een tijdelijke aanvulling van het belastingstelsel, heeft de Regeering geen termen kunnen vinden, thans nog tot verzwaren van de onderhavige heffing te besluiten.

Volgens de beschikbare voorloopige gegevens werd in de jaren 1920, 1921 en 1922 (tot en met October) respectievelijk geïnd aan:

a. inkomstenbelasting (met inbegrip van extra- en overwinstbelasting)	f	29 553 342,77
	f	48 551 664,92
	f	146 382 640,27 ^a
b. oorlogswinstbelasting	f	28 279 368,23
	f	54 803 893,83 ^b
	f	37 482 457,78 ^b
c. suikerbelasting 1919	f	—
	f	10 636 047,97
	f	3 679,40
d. suikerbelasting 1920	f	—
	f	1 679 712,61
	f	67 207 698,67
e. Sumatratabaksbelasting	f	—
	f	—
	f	2 019 769,79
f. theebelasting	f	—
	f	—
	f	102 336,68
g. kinabelasting	f	—
	f	73 860,57
	f	499 366,42

Het door eenige leden geopperde denkbeeld, om de personeele belasting voor automobielen te bepalen naar de waarde of het gewicht daarvan, is in vroegere jaren door de Regeering reeds overwogen. De moeilijkheden, bij de uitvoering te verwachten, hebben van dat denkbeeld doen afzien.

Wat betreft de opmerkingen, gemaakt in zake den aanslag in de inkomstenbelasting van personeel in 's Lands dienst, moge worden verwezen naar de artikelen 41 (letter a) en 43 (letter b) der betrekkelijke regeling in Stbl. 1921 No. 312, ingevolge welke bepalingen zij, die een inkomen van meer dan f 1 200 's jaars genieten, gehouden zijn persoonlijk daarvan aangifte te doen, terwijl de werkgevers verplicht zijn voor het bij hen in dienst zijnde personeel jaarlijks opgaven te verstrekken van hetgeen door dat personeel in dienstbetrekking wordt genoten. De z.g. werkgeversstaat, welke evenbedoelde opgaven behelst, wordt voor zoover bekend door de betrokken dienstchefs ingediend.

Inning van de belasting door inhouding van traktement ontmoet ernstige bezwaren in verband met de omstandigheid, dat de aanslag over een zeker jaar bij den aanvang van dat jaar nog niet bekend is, als gevolg waarvan de inhoudingen grootendeels het karakter zouden verkrijgen van vooruitbetalingen op den aanslag, hetgeen tot omvangrijke administratieve werkzaamheden zou voeren. Wel heeft inhouding op traktement plaats, indien de aanslag is opgelegd en de betrokkene achterstallig blijft in de betaling daarvan.

Nieuwe bepalingen betreffende het preferentierecht inzake belasting zijn in een vergevorderd stadium van voorbereiding.

Wat het denkbeeld van een der leden betreft om in streken, waar slechts enkele huizen voorkomen, voor deze woningen — en dan blijkbaar met betrekking tot de personeele belasting — niet de huurwaarde, doch de koopwaarde tot maatstaf te nemen, meent de Regeering te moeten opmerken dat voor eene verteringsbelasting de huurwaarde de eenig bruikbare maatstaf oplevert, bij de toepassing waarvan tot nog toe niet op eenige moeilijkheid van betekenis is gestuit.

De Regeering is bereid de vraag naar de wenschelijkheid van eene algemeene vuurwerkbelasting te onderwerpen aan het oordeel van de belastingherzieningscommissie.

Gegevens omtrent den omvang van de kapitaalvlucht naar Singapore en China heeft de Regeering niet ter beschikking.

Tot verkrijging van een overzicht van den druk der belastingen in naburige landen zijn reeds stappen gedaan, mede ten einde bij de systematische herziening van het belastingstelsel met een en ander rekening te houden.

§ 2. Bezuinigingscommissie en bezuinigingsinspectie. Op de ramingcijfers der begroting voor het jaar 1922 heeft de arbeid der bezuinigingscommissie geen invloed gehad, omdat de voorloopige vaststelling van de hoofdbegroting voor genoemd jaar en de opstelling van de aanvullingsbegroting aan de instelling der commissie bij besluit van 25 October 1921 No. 1 voorafgingen.

De invloed van het streven naar bezuiniging op de ramingcijfers der hoofdbegroting voor 1923 is zoo goed mogelijk op blz. 2 en 3 der daarbij behorende financiële nota uiteengezet. Ten aanzien van de aanvullingsbegroting voor 1923 wordt opgemerkt, dat, terwijl de aanvullingsbegrotingen voor 1921 en 1922 achtereenvolgens de uitgaven voor die jaren met rond f 16 miljoen en rond f 37 miljoen verhoogden, de aanvullingsbegroting voor het jaar 1923 een vermindering der aanvankelijk geraamde uitgaven met ± f 5 miljoen in uitzicht stelt. Alhoewel het niet juist zou zijn, deze feiten geheel voor rekening van de bezuinigingscommissie te stellen, schijnt het onbetwistbaar dat haar voortdurende aandrang en ononderbroken werkzaamheid in de richting van versobering en vermindering van uitgaven in hooge mate tot dit resultaat heeft bijgedragen.

Voor het verstrekken van een gedetailleerde opgave van de door de bezuinigingsinspectie tot dusver bereikte financiële en andere resultaten acht de Regeering den tijd nog niet gekomen, in de eerste plaats, omdat deze inspectie in de weinige maanden van haar bestaan in zeer hooge mate in beslag werd genomen door de dagelijkse voorbereiding en uitwerking van den arbeid van de bezuinigingscommissie, in de tweede plaats, omdat bezuinigingsvoorstellen, die door de inspectie zijn ingeleid of bevorderd, naar den geest van artikel 1 (1) van de instructie van het hoofd van den bezuinigingsdienst door de betrokken gezaghebbers worden voorgebracht of verwezenlijkt, zonder dat daarbij het feit van inmenging van de bezuinigingsinspectie, of de mate van haren aandrang tot uiting komt. Tot het bekendstellen van de bedragen, die tot dusver in Indië en Nederland van de door den Volksraad aangenomen begroting voor 1921, 1922 en 1923 zijn afgevoerd, gesplitst in onderafdeelingen en onderdeelen, bestaat naar het voorkomende geen aanleiding, omdat deze bedragen bij vergelijking van voorloopig vastgestelde begrotingen en de begrotingswet-

ten, zooals deze in het Staatsblad zijn en zullen worden afgekondigd, onmiddellijk kunnen blijken.

Wat betreft het bezuinigingswerk zij verwezen naar het antwoord op § 2 van de algemeene beschouwingen van het Afdeeliningsverslag.

De bezoldiging, toegekend aan ambtenaren van den bezuinigingsdienst, is zoo laag mogelijk gehouden.

§ 3. **Aanmunting.** De opdracht aan 's Rijks Munt tot aanmaak van 112 miljoen stuks zilveren en koperen pasmunt, op het einde van 1921, is ingetrokken, wijl sindsdien het geld in belangrijke mate uit de circulatie terugvloeide, zoodat aan nieuwe pasmunt voorloopig geen behoefte meer bestond.

In afwachting van de beslissing, welke te eeniger tijd ten aanzien van de muntbiljetcirculatie moet worden genomen, komt het, al is die circulatie enigszins teruggelopen, niet noodig voor incidenteel tot verlaging van het wettelijk vastgestelde maximum over te gaan.

De vraag of door 's Rijks Munt te Utrecht behaalde winsten en eventueel te lijden verliezen niet naar reden van de plaats gehad hebbende aanmuntingen tussehen Nederland en Nederlandsch-Indië zouden kunnen worden verdeeld, dan wel of niet een oplossing zoude kunnen worden gevonden in de richting van verlaging der muntloonen, heeft sedert eenigen tijd een punt van overleg uitgemaakt tussehen de Indische Regeering en de Ministers van Koloniën en van Financiën. Dat overleg heeft echter tot dusver nog niet tot een definitief resultaat geleid.

§ 4. **Militaire pensioenen.** De vraag, welke maatstaf of welk criterium zal moeten worden aangelegd in zake de steunverleening aan, en voor de beoordeeling van de behoefte der vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen, bij de beschikking over den ten behoeve van zoodanige militairen uitgetrokken post van f 10.000, zal worden behandeld bij de IXde begrootingsafdeeling.

Naar aanleiding van de vragen, die werden gedaan met betrekking tot de — volgens een Anetabericht door den Minister van Koloniën aan eene deputatie van „Madjoe” — gedane verklaring, dat een bemiddelend voorstel inzake de gagementen en pensioenen van de vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde Inlandsche militairen bij de Regeering meer kans op eene tegemoetkomende houding zou hebben gehad dan de door den Volksraad gedane voorstellen tot gelijkstelling dier pensioenen, zij medegedeeld, dat de Regeering van den Minister daaromtrent geenerlei bericht ontving, waarom Zij op de gemelde vragen niet kan ingaan.

§ 5. **Verschillende opmerkingen.** Wijl de commissie tot onderzoek van de bij het hoofd van den pandhuisdienst ingekomen grieven en wenschen van het Inlandsch personeel van de Gouvernements-pandhuizen nog geen verslag heeft uitgebracht, moet de Regeering de vraag, of Zij door dat onderzoek reeds een voorloopigen indruk heeft gekregen over de oorzaak van de grieven en of Zij zich daardoor kan uitspreken over de tegen de ontslagen beambten aan te nemen houding, ontkenkend beantwoorden.

Wanneer een vendurekening van meer dan f 10 per postwissel wordt voldaan, is de schuldenaar alleen dan verplicht tot betaling van het kwitantiezegelrecht, indien hij tevens een door het vendukantoor af te geven bewijs van kwijting verlangt.

Naar aanleiding van de vraag op grond van welke bepaling de invoer van munitie voor windbuksen in het Delische geweigerd werd, zij medegedeeld dat munitie voor deze soort van wapens meestal tevens als hagel kan worden gebruikt, zoodat zij wordt aangemerkt als munitie in den zin van artikel 1 van Staatsblad 1908 No. 491, waarvan de invoer — behoudens ontheffing van dat verbod door den Gouverneur-Generaal — verboden is (St. 1916 No. 754).

Voor de beantwoording van de vraag betreffende de vaststelling van de K. P. M. contracten en ook voor de overweging, welke ertoe geleid heeft de aanraking van de zijde van het Gouvernement met de K. P. M. over te dragen van het departement van Binnenlandsch Bestuur naar dat der Marine, wordt verwezen naar de Memorie van Antwoord van de Xde begrootingsafdeeling.

Een herziening van de indeeling van de ambtenaren in de klassen op de mailschepen maakt nog een punt van overweging uit.

Omtrent de overbrenging van den Gouvernements-accountantsdienst naar het departement van Financiën is nog geen beslissing genomen.

Het in het Afdeeliningsverslag geopperde denkbeeld, om de schadeloosstelling aan de zelfbesturende landschappen voor de overname van tolrechtheffingen te verhoogen, kan voorloopig niet in overweging worden genomen. Ook deze aangelegenheid maakt een onderdeel uit van een algemeene herziening van het belastingstelsel. De Regeering meent thans te kunnen volstaan met de opmerking, dat, al moge ook, sedert deze rechten werden afgekocht, door verschillende omstandigheden de daaruit voortvloeiende inkomsten verhoogd zijn, daartegenover staat dat de kosten van de algemeene bestuursvoering, waarin ook de zelfbesturende landschappen hun aandeel te dragen hebben, aanmerkelijk zijn gestegen.

Naar aanleiding van de vraag betreffende de invoering van een staatsloterij, welke vraag gesteld werd in het Afdeeliningsverslag nopens Afdeeling V, wordt medegedeeld dat dit denkbeeld de aandacht der Regeering heeft, doch dat Zij in verband met de daaraan verbonden gevolgen op velerlei gebied nog geen beslissing genomen heeft.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 301. Voor de levering van 150 stuks datumstempels ten behoeve van de algemeene landkassen werd eerst de tusschenkomst ingeroepen van den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst, die 20 diverse daarvoor in aanmerking komende firma's tot een inschrijving uitnodigde. Het resultaat was, dat geen der firma's prijsnoteering inzond, weshalve die artikelen rechtstreeks uit Europa worden betrokken.

Middelen.

Vermoedelijk wordt met het in het Afdeeliningsverslag geopperde denkbeeld tot het heffen van zegelrecht ad f 1.50 of f 0.50 voor het in gebruik hebben van prauwen bedoeld eene verhooging van het zegelrecht van f 0.50, hetwelk thans wordt geheven van passen, welke worden uitgereikt ingevolge de bepalingen in Staatsblad 1915 No. 342. De vraag of dit wenschelijk is, zal onder de oogen worden gezien.

No. 305. **Uitvoerrecht op klapperolie.** De Regeering acht het niet buitengesloten dat wijziging van het uitvoerrecht op klapperolie eventueel bevorderlijk kan zijn aan een wederopleving van de olie-industrie. Reeds in verband daarmee is naar Haar meening het gedane voorstel alleszins gerechtvaardigd.

No. 309. **Koffie-belasting.** Het voorstel tot verhooging van den kostprijs, welke aan de tarieven van de koffiebelasting werd ten grondslag gelegd, is, gelijk uit de toelichting blijkt, gedaan, omdat de destijds aangenomen kostprijs, waarop die tarieven waren gebouwd, gebleken is te laag te zijn. De omstandigheid, dat thans de loonen een neiging tot dalen vertoonen, staat daarbuiten.

Het voorstel heeft ten doel, om de heffing in overeenstemming te brengen met de beginselen, die bij het samenstellen der koffieordonnantie hebben voorgezeten. Het beoogt derhalve niet, een bate prijs te geven, waarop vroeger had mogen zijn gerekend. De financiële consequenties voor de schatkist zullen derhalve geen andere zijn, dan dat aan koffiebelasting datgene ontvangen wordt, wat naar de bedoeling dier heffing door de koffieondernemingen zou worden betaald.

De opmerking in de toelichting, dat te zijner tijd zal worden bepaald, dat de thans voorloopig op te leggen gereduceerde aanslagen zullen worden beschouwd als aanslagen volgens de nader te wijzigen ordonnantie, schijnt niet voor tweërlei uitlegging vatbaar. Als de verlaging van het tarief der koffieordonnantie definitief is tot stand gekomen, worden de reeds volgens dat tarief opgelegde aanslagen aangemerkt, als overeenkomstig de gewijzigde ordonnantie opgelegd.

No. 312 A. **Aardoliebelasting.** In het voorstel tot heffing eener aardoliebelasting voor 1923 meent de Regeering, na overleg met den Minister van Koloniën, nader wijziging te moeten aanbrengen, in dier voege, dat de heffing gebaseerd wordt op de verhouding van de verkregen netto opbrengst per ton ruwe olie tot den kostprijs (d.i. het verschil tusschen de bruto opbrengst en de netto opbrengst) en dat het heffingspercentage wordt bepaald op overeenkomstige wijze, als dat voor de productenbelastingen plaats heeft, derhalve op den voet van het in artikel 4 der suikerordonnantie vastgelegd grondtarief, dat een heffingspercentage aanwijst bij een winst van:

10	%	ad	1.5
15	"	"	2
20	"	"	2.5
25	"	"	3
30	"	"	4
35	"	"	5
40	"	"	6
45	"	"	7
50	"	"	7.96
55	"	"	8.89
60	"	"	9.79
65	"	"	10.65
70	"	"	11.48
75	"	"	12.27
80	"	"	13.03
85	"	"	13.75
90	"	"	14.44
95	"	"	15.10
100	"	"	15.72

105	%	ad	16.30
110	"	"	16.85
115	"	"	17.37
120	"	"	17.85
125	"	"	18.29
130	"	"	18.70
135	"	"	19.08
140	"	"	19.42
145	"	"	19.73
150	"	"	20

Door deze wijziging zal de aardoliebelasting naar dezelfde beginselen geregeld worden als de productenbelastingen. De toezegging, welke door den Minister van Koloniën aan de Staten-Generaal werd gedaan, dat het uitvoerrecht op aardolieproducten met ingang van 1 Januari 1923 zou worden afgeschaft en dat een aardoliebelasting, welke evenals de productenbelastingen met de extrawinstbelasting wordt verrekend, zou worden ingevoerd voor 1923, indien zulks noodzakelijk mocht blijken (Handelingen zitting 1921—1922 blz. 587), doet een zoover mogelijk doorgevoerde overeenstemming tusschen het systeem der aardoliebelasting en dat der productenbelastingen wenschelijk zijn.

In de aanvankelijk voorgestelde heffing was de progressie in de heffingsschaal verder doorgevoerd dan is geschied in het hierboven weergegeven grondtarief. De Regeering meent van de voorgestelde belasting, zooals zij thans wordt gewijzigd, te mogen verwachten een opbrengst van ten hoogste 16 miljoen gulden.

Waar de onderwerpelijke belasting de rol zal vervullen van een correctief der extra-winstbelasting en geenszins als een extraheffing boven laatstgemelde belasting is bedoeld, doet de in het verslag gedane vraag nopens de hoegrootheid van de bate, die uit de aardoliebelasting na verrekening met de extrawinstbelasting verwacht wordt, ter beoordeeling van de onderwerpelijke heffing niet ter zake. Daar deze belasting evenmin bestemd is eene compensatie op te leveren voor het gemis aan uitvoerrechten op aardolie ad $5\frac{1}{2}$ miljoen gulden, bij welke heffing geen rekening werd gehouden met de winstgevendheid van het bedrijf, acht de Regeering ook de mededeeling van een gemiddeld cijfer van het bedrag der extra-winstbelasting, door de petroleumindustrie verschuldigd, onnoodig. Trouwens, het bedrag der extra-winstbelasting hangt ten nauwste samen met de resultaten van het bedrijf en is derhalve uit haar aard aan groote schommelingen onderhevig.

De voorgestelde heffing houdt, gelijk reeds in de toelichting werd te kennen gegeven, nauw verband met de verlenging van den heffingsduur der productenbelasting. Vandaar dat beide voorstellen thans gelijktijdig worden gedaan.

Hoewel de laatstbedoelde heffingen aanvankelijk slechts voor een tijdvak van drie jaren werden ingevoerd, gaf de Minister van Koloniën destijds reeds te kennen (Handelingen 2de Kamer der Staten-Generaal, zitting 1920/21 blz. 1395) dat verlenging van den heffingsduur zou moeten plaats hebben, als de motieven voor haar invoering bij het verstrijken van gemeld driejarig tijdvak nog niet waren vervallen. Waar niet alleen een onvoldoende outillage van den belastingdienst, maar tevens de onzekerheid of de extrawinstbelasting in haar eerste uitwerking wel zou beantwoorden aan de aan die belasting te stellen eischen, de reden van invoering der meergenoemde belastingen vormde en, daargelaten dat ook op het eerste punt nog niet

is bereikt wat voor de verzekering van een goede toepassing der belastingverordeningen noodig is, de resultaten der werking van de extrawinstbelastingen nog moeten worden afgewacht, aangezien in verband met de kapitaals-aantooningen, die tot groote vertraging in de aanslagregeling moesten leiden, nog geen behoorlijk inzicht in de werking van deze belasting is verkregen, moest naar het inzicht der Regeering tot verlenging van den heffingsduur en invoering van een aardoliebelasting worden overgegaan. Het ligt echter — in verband met hetgeen de Minister van Koloniën in de Staten-Generaal heeft gezegd — in de bedoeling der Regeering dat deze heffingen ultimo 1923 uit het samenstel van belastingen zullen verdwijnen.

Hoewel de Regeering erkent dat aan de productebelastingen bezwaren kleven, mocht dit Haar niet weerhouden, om de verlenging dier belastingen met één jaar voor te stellen, nu de redenen, waaraan zij haar bestaan danken, nog geenszins zijn vervallen.

De Regeering kan niet deelen het gevoel van sommige leden, dat alleen met den prijs, waarvoor de aardolieproducten op Java worden in den handel gebracht, rekening moet worden gehouden. Het doel der belasting — behaalde winsten te treffen — zou bij zoodanigen opzet der heffing geheel worden miskend.

De voorgenomen regeling voor het geval er een bijzondere verhouding tusschen den belastingplichtige en anderen bestond, die invloed op het winsteijfer heeft gehad, werd ontleend aan soortgelijke bepalingen in de herziene ordonnantie op de inkomstenbelasting (art. 56 lid 7) en de productebelasting. Zoodanig bijzondere verhouding is dan aanwezig, wanneer men moet aannemen dat de afgesloten contracten zijn beïnvloed door de verhouding, waarin de contracterende partijen tot elkander stonden.

Het denkbeeld door enkele leden geopperd, om in afwachting van de totstandkoming der aardoliebelasting de uitvoerrechten voor 1923 te bestendigen, zou tegen de door den Minister van Koloniën aan de Staten-Generaal gedane toezegging indruischen.

Een opgaaf van de prijzen der aardolieproducten op de markt te New York gedurende de jaren 1913 tot en met 1922 is als bijlage opgenomen. Die prijzen zijn ontleend aan de tijdschriften *The Engineering and Mining Journal* en *The Petroleum-Times*.

Aangaande de vraag, welke belastingen zijn gelegd op binnenlandsehe en buitenlandsehe petroleum, wordt opgemerkt, dat van petroleum wordt geheven een accijns van f 3.50 per H. L. en van benzine een accijns van f 7.50 per H. L. Aan invoerrecht is verschuldigd f 0.40 per H. L. voor petroleum, en 6% der waarde voor alle andere aardolieproducten. Voorts wordt herinnerd aan de heffing van een mijneijns van de hier te lande gewonnen mijnbouwproducten ten bedrage van 4% van de handelswaarde dier producten op het *winningsterrein*.

De buitenslands gewonnen ruwe olie werd buiten de door de Regeering aanvankelijk voorgestelde heffing gelaten, omdat in het voorgedragen systeem een treffen ook van die olie met de voorgenomen belasting niet paste. Aan de extra-winstbelasting was overgelaten de met buitenlandsehe olie gemaakte winsten, voor zoover die mochten worden verkregen door een hier te lande plaats hebbende verwerking van het product, te treffen.

Het maakt nog een punt van overweging bij de Regeering uit, of in het voorgedragen nieuwe systeem al dan niet ook de met buitenlandsehe olie gemaakte winst door de

nieuwe heffing zal worden getroffen. De Regeering ontveinst zich echter niet, dat daaraan, gelijk in het verslag is betoogd, technische moeilijkheden verbonden zouden zijn.

De contrôle der voorgenomen belasting zal moeten plaats hebben aan de hand van de boeken van den belastingplichtige.

De uitgekeerde dividenden van de Koninklijke Petroleummaatschappij, die echter hier te lande niet belastingplichtig is, worden in haar jaarverslagen geregeld gepubliceerd. Die van haar hier te lande werkende dochtermaatschappijen, de Bataafsehe Petroleummaatschappij, de Dordtsche Petroleummaatschappij en de Ned.-Indische Industrie- en Handelsmaatschappij worden echter in latere jaren niet meer gepubliceerd.

De vraag inzake een wijziging van de schaal van heffing heeft in het thans voorgesteld systeem haar belang verloren. Volledigheidshalve wordt echter medegedeeld, dat, zoo het de bedoeling dier vraag was om de heffing van 1.5% te beginnen bij een netto-opbrengst van f 1.50 per ton, een wijziging in dien geest een meerdere opbrengst van ongeveer één percent van de aanvankelijke raming zou tengevolge hebben gehad.

De gemiddelde consumptie aan benzine en kerosine (lichtpetroleum) bedraagt binnen Nederlandsch-Indië naar de gegevens van den accijns en het invoerrecht ruim 3 miljoen H.L. per jaar. Hiervan komt ongeveer 400.000 H.L. uit het buitenland.

Voor andere aardolieproducten kan de consumptie hier te lande niet worden medegedeeld.

In de laatste jaren werd ongeveer 2 à 2½ miljoen tons van 1000 KG. aardolie hier te lande gewonnen. Het percentage, waarmede door raffinage die hoeveelheid vermindert, kan niet worden opgegeven.

Het denkbeeld, om jaarlijks een vaste heffing der olie-maatschappijen te doen, welke aan de hand van de gemaakte winsten om de 2 á 3 jaar zou kunnen worden herzien, acht de Regeering om de reeds hierboven uiteengezette redenen onaannemelijk.

Verbeteringen van en toevoeging aan het Afdeelvingsverslag betreffende de IIIde begrootingsafdeeling (Ond. I — Afd. III: stuk 2).

Blz. 1, linker kolom regel 7 v. b. In plaats van „toe te kennen” te lezen: „toe te komen”.

Blz. 1, linker kolom, regel 14—15 v. b. In plaats van „onder medezeggenschap” te lezen: „zonder medezeggenschap”.

Blz. 1, vóór de laatste alinea in de linker kolom in te lassen de volgende zinsnede:

„Eenige leden drongen erop aan de belastingen niet noodeloos ingewikkeld te maken.

Als nieuwste bewijs hoe moeilijk het den belastingbetaler wordt gemaakt, werd gewezen op de nieuwe aangifte-biljetten voor de inkomstenbelasting.

Op overlegging, speciaal van Model A¹ zou prijs worden gesteld”.

Blz. 2, linker kolom, regel 28 v. o. In plaats van „leek dit noodig” te lezen: „leek dit onnoodig”.

Blz. 2, linker kolom, regel 10 v. o. Onder „3%” in te voegen: „4%”.

Blz. 4, linker kolom, regel 11 v. b. In plaats van „kantoren” te lezen: „kantaten”.

Blz. 4, linker kolom, regel 4 v. o. In plaats van „komen” te lezen: „konden”.

BENZINE. Overzicht der export-prijzen te New York voor twee blikken in kist in dollar-cents per gallon (= 3.787 L.).

Jaar	Hoogste notering	Laagste notering
1913	29	25
1914	25	23,5
1915	28,5	23,5
1916	32,75	28,5
1917	38,5	32,75
1918	39,65	38,50
1919	39,65	38,90
1920	48,75	38,90
1921	50,75	35,75
1922	40,25	31,25 (t/m Sept.—Oct).

KEROSINE. „Standard White”. Overzicht der export-prijzen te New York in dollarecents per gallon (= 3.787 L.).

Jaar	Hoogste not. in kist	Laagste not. in kist	Hoogste not. in bulk	Laagste not. in bulk
1913	11,75	10,5	5,25	4,75
1914	11,25	10,5	5,—	4,50
1915	10,75	9,75	5,—	4,—
1916	11,50	10,75	5,25	4,50
1917	15,50	10,75	6,50	4,50
1918	18,75	15,50	8,25	6,50
1919	23,75	18,75	12,—	8,25
1920	28,—	23,75	16,50	12,—
1921	26,50	16,50	13,50	5,—
1922 t/m (Sept.— Oct.)	18,50	15,—	8,—	5,50

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. III — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de nota van wijzigingen (stuk C).

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 307, onderdeel a. Uitbreiding van het personeel voor de belastingen (+ f 184 800).

In verband ook met den in de verschillende gewesten geleidelijk in te voeren inlichtingsdienst als onderdeel van den dienst der belastingen, behoort het lagere belastingpersoneel te worden versterkt, waartoe waren in dienst te stellen voor de gewesten:

a. Soerabaja en Pasoeroean elk één controleur voor de belastingen der 2e klasse	f 12 000
b. Batavia, Rembang, Kediri, Oostkust van Sumatra, Palembang, Banka en Onderhoorigheden, Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo en Bali en Lombok elk één adjunct-controleur voor de belastingen, de Preanger-Regentschappen en Soerabaja elk twee	45 200
c. Batavia veertien, Cheribon drie, Rembang één, Soerabaja zes, Pasoeroean tien, Besoeki vijf, Djokjakarta één, Soerakarta twee, Kediri twee, Oostkust van Sumatra drie, Djambi één, Palembang één, Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo vier en Bali en Lombok drie commiezen voor de belastingen, tegen intrekking van twee commies-plaatsen in de Preanger-Regentschappen	129 000

Een en ander brengt eene vermeerdering van de jaarlijkse uitgaven met zich van gemiddeld f 184 800.

Onderafdeeling 307, onderdeel c. Uitbreiding van het personeel van den belastingaccountantsdienst (+ f 277 200).

Reeds bij het opmaken van de begrooting voor 1923 was bekend, dat over dat jaar de uitgaven voor den belastingaccountantsdienst aanmerkelijk zouden moeten worden verhoogd, wilde dit dienstonderdeel voldoen aan de eischen, welke daaraan mogen worden gesteld. Mede in verband met de moeilijkheden, aan de personeelsaanwerving verbonden, kon echter destijds een definitieve raming moeilijk worden gedaan. Sindsdien is nopens den vereischten omvang van den bedoelden accountantsdienst meer klaarheid verkregen en voor een behoorlijke werking daarvan worden thans noodig geacht:

10 accountants op f 12 000 =	f 120 000
24 adjunct-acc. op f 9 000 =	216 000
7 sinologen op f 8 400 =	58 800
45 Chin. klerken op f 3 000 =	135 000
13 ambtenaren ter beschikking	60 000

Totaal f 589 800,

in verband waarmede een verhooging van de voorloopig toegestane fondsen wordt gevraagd met f 277 200.

Tot nadere toelichting van deze raming wordt er op gewezen, dat o. a. in het bijzonder het aantal adjunct-accountants, die in hoofdzaak het noodige boekenonderzoek hebben te verrichten, moet worden uitgebreid.

Ten einde verder het aantal accountants en adjunct-accountants binnen zekere grenzen te beperken, is het noodig gebleken boekhoudkundige ambtenaren in dienst te nemen — voor het controleeren van boekingen, het putten van gegevens daaruit, enz. —, die in afwachting van eene meer definitieve regeling van hunne positie onder den post „ambtenaren ter beschikking” zijn opgebracht.

De aanmerkelijke uitbreiding ten opzichte van de voorloopige raming van het aantal sinologen en Chineesche klerken is mede in het belang van den aanslag onvermijdelijk gebleken.

De Regeering behoudt zich evenwel voor om, indien over een jaar mocht blijken, dat de personeelsuitbreidingen, bedoeld bij de onderdeelen a en c van onderafdeeling 307, niet die resultaten hebben opgeleverd, welke ervan worden verwacht, die uitbreidingen wederom ongedaan te maken.

In verband hiermede zal, voor zoover aan die uitbreidingen uitvoering zal worden gegeven, het nieuw aan te nemen personeel voorloopig slechts van eene tijdelijke aanstelling worden voorzien.

Onderafdeeling 308, onderdeel c. Tegemoetkomingen aan de Hoofden van gewestelijk bestuur ten dienste van de belastingwerkzaamheden (+ f 119 424).

In verband met de dringende behoefte als gevolg o. m. van de instelling van den bij onderafdeeling 307, onderdeel a, bedoelden dienst, zal méér moeten worden toegestaan voor de gewesten:

Bantam	f	3 540
Batavia		3 600
Cheribon		2 400
Preanger-Regentschappen		3 000
Rembang		4 620
Soerabaja		24 000
Pasoeroean		11 520
Besoeki		10 740
Madoera		4 848
Djokjakarta		5 100
Soerakarta		3 036
Kediri		18 720
Benkoelen		1 800
Djambi		1 440
Palembang		6 060
Oostkust van Sumatra		1 860
Billiton		1 800
Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo		2 340
Amboina		1 800
Bali en Lombok		7 200

Onderafdeeling 320A. Wijziging van de regeling betreffende de toekenning van wachtgeld en non-activiteits-traktament in verband met ontslag van landsdienaren wegens overtolligheid (+ Memorie).

Als gevolg van de wegens bezuiniging noodzakelijke inkrimping van landsdiensten zullen waarschijnlijk vele daarbij geplaatste ambtenaren wegens overtolligheid uit hunne betrekking moeten worden ontslagen, waarna ze zoo mogelijk, nl. naar gelang van openkomende plaatsen, opnieuw in dienst zullen kunnen worden gesteld.

Tot een zoodanig, tot dusverre zoo goed als niet voorgekomen ontslag van voor zijn taak berekend personeel, wegens redenen, die bij de Overheid zijn gelegen, zal uiteraard alleen kunnen worden overgegaan, wanneer het wachtgeld, waarop ingevolge het reglement in Staatsblad 1919 No. 193 de uit zijne betrekking ontslagen ambtenaar

tijdelijk recht heeft, op een redelijk peil staat. Dit laatste is thans niet het geval.

Is nl. dat wachtgeld, thans bedragende een derde van het laatstelijk genoten activiteitssalaris, in de tegenwoordige omstandigheden op zichzelf beschouwd reeds laag, in aanmerking genomen den bijzonderen aard van het te verleenen ontslag en de onzekere toekomst, waarvoor de overtollige ambtenaren plotseling zullen moeten worden gesteld, is dat wachtgeld beslist onvoldoende te achten.

Ontslag van ambtenaren wegens overtolligheid, zonder dat overwegingen van persoonlijke aard daarvan kunnen weerhouden, zal daarom onvermijdelijk gepaard moeten gaan met aanmerkelijke verbetering van het wachtgeld, terwijl in verband daarmee nog bijzondere voorzieningen aangaande het wachtgeld zullen moeten worden getroffen.

Vermits deze maatregelen uitsluitend verband houden met de tegenwoordige bijzondere tijdsomstandigheden, welke hier nl. de Overheid doen staan voor een ander geval van ontslag en voor andere eischen van wachtgeldregeling dan de normale gevallen, waarin het bestaande reglement in Staatsblad 1919 No. 193 bedoelt te voorzien, en waar voorts in verband met die tijdsomstandigheden bedoelde maatregelen van slechts tijdelijken aard zullen zijn, behooren ze tot stand te komen door eene regeling, welke geheel los staat van het bovenvermeld tegenwoordig wachtgeldreglement. Zoodoende zal, wanneer de gevallen van ontslag, welke thans tot ingrijpen ter zake van het wachtgeld nopen, zich niet meer voordoen, de toepassing van de tijdelijke regeling, tegelijk met hare reden van bestaan, als vanzelf komen te vervallen.

Alleen zal naar de nieuwe regeling overgebracht moeten worden de in de bestaande regeling voorkomende wachtgeldtoekenning in het geval van ontslag wegens intrekking van eene bestaande betrekking, welk ontslag immers in de tegenwoordige omstandigheden gelijk kan worden gesteld met een ontslag wegens overtolligheid.

Wel zal door het aldus aannemen van tweeërlei wachtgeldregeling tijdelijk ook een lagere en een hoogere schaal van wachtgeld ontstaan, maar dit verschil wordt door het volgende gebillijkt.

In de eerste plaats zal het tweeërlei wachtgeld verband houden met tweeërlei soort van ontslag uit de betrekking, enerzijds op den voet van het bestaande reglement, nl. wegens ziekte, betrekkelijke ongeschiktheid enz., waarbij, hoezeer ook ongewild, de oorzaak van het ontslag bij den ambtenaar zelf schuilt, en anderzijds in geval van overtolligheid, waarbij de in geen enkel opzicht in gebreke gebleven ambtenaar onverwachts en wegens buiten hem gelegen oorzaken ontslag krijgt. In de tweede plaats mag niet uit het oog worden verloren, dat het hier om een maatregel gaat, welke bezuiniging door ontslag van ambtenaren mogelijk moet maken, en het zou met de noodzakelijkheid tot bezuiniging niet in overeenstemming zijn te brengen de verhooging van het wachtgeld verder uit te strekken dan onvermijdelijk is.

Behoudens in zake het bedrag van het wachtgeld zal de te treffen regeling zich zooveel mogelijk bij het bestaande reglement kunnen aansluiten, terwijl in eenige opzichten daarbij nog partij valt te trekken van eene inmiddels in Nederland tot stand gekomen regeling tot toekenning van wachtgeld bij ontslag van rijksambtenaren wegens overcompletee, opgenomen in het Nederlandsch Staatsblad 1922 No. 479.

Wat aangaat het bedrag van het toe te kennen wachtgeld,

zou als uitgangspunt kunnen gelden het hoogst bereikbare pensioen, over het laatstgenoten salaris berekend. Alzoo zou dat wachtgeld moeten bedragen $\frac{1}{4} + \frac{1}{8}$ of $\frac{3}{8}$ van het salaris, verhoogd met 40% of $\frac{2}{5}$, uitmakende $\frac{21}{40}$ van dat salaris. In aanmerking nemende de tegenwoordige bijzonder moeilijke tijden, zou dat percentage naar boven afgerond kunnen worden tot $\frac{24}{40}$ of 60% van bedoeld salaris.

Voor een wenschelijk te achten geleidelijken overgang van het volle salaris tot op het laatstgenoemd gedeelte daarvan, zal in de regeling het wachtgeld gedurende de eerste drie maanden na het ontslag zijn te stellen op 80% van het laatstgenoten salaris.

Volgens het bestaande wachtgeldreglement kan het wachtgeld hoogstens gedurende twee jaren worden genoten en kan daarna onderstand, bedragende $\frac{3}{10}$ van het genoten salaris met een maximum van f 250 's maands, gedurende nog hoogstens drie jaren worden toegekend. In het geval van ontslag wegens overtolligheid bestaat voor eene dergelijke onderscheiding tusschen wachtgeld en onderstand geen aanleiding. Het ligt daarom in de bedoeling te bepalen, dat het wachtgeld tot wederopzeggens zal zijn toe te kennen en tot hoogstens vijf jaren zal kunnen worden genoten, maar dat na het genot van het volle wachtgeld gedurende twee jaren — de termijn, gedurende welken de uitkeering van 80% geschiedt, daarin begrepen — het wachtgeld zal worden verminderd tot 40% van het salaris.

Het maximum van het wachtgeld, thans f 500 's maands bedragende, zal in verband met het *hooger wachtgeld*, dat de voorgestelde regeling toekent, daarin voor genoemde twee tijdvakken op f 900 en f 600 's maands zijn te stellen.

Dezelfde beweegredenen, die boven zijn aangevoerd tot verhooging van het wachtgeld na ontslag wegens overtolligheid, gelden evenzeer voor de van buitenlandsch verlof uit Europa teruggekomen ambtenaren.

Wanneer n.l., zooals thans reeds herhaaldelijk het geval is gebleken, die ambtenaren wegens inkrimping van de diensten niet herplaatst zullen kunnen worden, komen zij in hetzelfde geval te verkeeren als de wegens overcompleet uit hunne betrekking ontslagen collega's. Daarom zal ook het non-activiteitstraktement in gelijke mate als het wachtgeld behooren te worden verhoogd, behoudens natuurlijk dat de bijzondere verhooging gedurende de eerste drie maanden in dit geval niet noodig kan worden geacht.

In de regeling is nog eene bepaling opgenomen, volgens welke, indien te voorzien valt dat de *overtollige landsdienaar* binnen een jaar niet zal kunnen worden herplaatst, hem op zijn verzoek, gedaan binnen drie maanden, nadat het wachtgeld of het non-activiteitstraktement zou ingaan, ontslag uit 's Lands dienst, in plaats van uit zijne betrekking, zal kunnen worden verleend, onder toekenning van eene geldsom in eens, gelijk aan het wachtgeld of het non-activiteitstraktement over het eerste jaar berekend.

Met eene zoodanige geldsom zullen mogelijk vele — vooral jongere — landsdienaren in staat gesteld worden, hetzij door aankoop van een stuk grond, van bedrijfsbenoodigdheden, van verkoopvoorraad of door andere middelen zich een onafhankelijk bestaan te verschaffen.

Het is verder noodzakelijk om in de regeling nog eenige bijzondere bepalingen op te nemen die, hoewel zich aansluitende aan de bestaande praetijk, niet in de be-

staande wachtgeldregeling voorkomen. Behalve de noodige voorzieningen betreffende het zich beschikbaar houden voor herplaatsing, ligt het in de bedoeling in de regeling te bepalen, dat het wachtgeld en het non-activiteitstraktement zullen vervallen, indien de ambtenaar een hem aangeboden betrekking, die hem naar het oordeel van den betrokken gezaghebbende in verband met zijn persoonlijkheid, zijne omstandigheden en zijn aanleg als anderszins redelijkerwijze kan worden aangeboden, weigert te aanvaarden. Eveneens — en zulks in navolging van de hoogerbedoelde soortgelijke wachtgeld-voorziening in Nederland — zal het wachtgeld kunnen vervallen bij het aangaan van een huwelijk door de ambtenares.

Bovendien zal uiteraard het wachtgeld en het non-activiteitstraktement vervallen en belanghebbenden uit 's Lands dienst moeten worden ontslagen, indien gedurende het genot daarvan mocht blijken, dat de niet-herplaatsing aan andere redenen, die aan de landsdienaren zelven moeten worden geweten, is toe te schrijven.

Met het oog op de in deze tijden zoo snel op elkaar volgende, op de levensomstandigheden van invloed zijnde factoren, komt het ten slotte raadzaam voor in de regeling een bepaling op te nemen, volgens welke uiterlijk binnen één jaar nader zal worden overwogen, of behoort te worden overgegaan tot herziening van het bedrag van het wachtgeld en van het non-activiteitstraktement zoowel als van den tijd, gedurende welken die inkomsten hoogstens kunnen worden genoten.

Mede zal eene overgangsbepaling worden opgenomen, volgens welke wachtgeld en non-activiteitstraktementen, die reeds waren toegekend in gevallen, welke gelijk zijn aan die, waarvoor de nieuwe regeling zal gelden, op den voet van die nieuwe regeling zullen worden herzien.

Aan de gegeven uiteenzetting valt ten slotte nog toe te voegen, dat de toekenning van wachtgeld alleen zal geschieden, indien de landsdienaar ten volle voor zijn werk geschikt is, en dat dus streng de hand zal worden gehouden aan de ook in de tegenwoordige wachtgeldregeling voorkomende voorwaarde, dat op het behoud van den betrokken landsdienaar bepaaldelijk prijs moet worden gesteld.

De financiële gevolgen van de aangegeven regeling kunnen niet worden geschat, als zijnde die gevolgen geheel en al afhankelijk van de mate, waarin tot uitslag wegens overtoolligheid zal worden overgegaan. Aangezien intusschen wel vaststaat, dat door die regeling de begroting (voor 1923: Hoofdstuk II, afdeling III, onderafdeling 320) zou worden overschreden, is het gewenscht, dat daartoe een nieuw eredit wordt geopend, hetgeen kan geschieden door inlating van eene onderafdeling 320 A als memoriepost. De ingevolge de hierbedoelde regeling aan staatsspoorpersoneel te betalen wachtgeld en non-activiteitstraktementen zullen — evenals die volgens de bestaande regeling — ten laste van de VIIIste begrotingsafdeling worden gebracht.

Wegens de noodzakelijkheid, om zoo spoedig mogelijk tot inkrimping van de daarvoor in aanmerking komende diensten, met de daaraan verbonden toekenning van het verhoogde wachtgeld over te gaan, ligt het in de bedoeling om met gebruikmaking van de bevoegdheid, verleend bij artikel 10 van de Indische Comptabiliteitswet, al dadelijk uitvoering te geven aan het besluit tot voorloopige vaststelling van bedoelde verhooging.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 315. Zegelrecht.

Bij artikel 4 van de Pelgrims-ordonnantie 1922 (Staatsblad No. 698) zijn alle ingevolge die ordonnantie of de uitvoeringsvoorschriften daarvan opgemaakte stukken van zegelrecht vrijgesteld. De daaraan verbonden financiële consequenties zijn van zeer gering belang. Eene bepaalde raming daarvan is uiteraard niet mogelijk.

Herziene eindcijfers dienst 1923 volgens de Indische stukken.

	Uitgaven.	Ontvangsten.	Nadeelig slot.
Gewone dienst	701 030 761	605 816 584	95 214 177
Buitengewone dienst	88 648 100	328 000	88 320 100
Vlootuitbreiding	12 055 360	5 100 000	6 955 360
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Geheele dienst	801 734 221	611 244 584	190 489 637

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. III — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG (betreffende de 1ste nota van wijzigingen)

EN
MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 16 December 1922).

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 307. Belastingdienst. Meerdere leden verklaarden tegen de uitbreiding van het personeel van den dienst der belastingen geen bezwaar te hebben, mits gezorgd wordt, dat voor de te verrichten werkzaamheden ook de meest geschikte krachten worden verkregen. Daarom zou men gaarne zien, dat aan het hoofd van den belastingdienst meerdere bemoeienis wordt toegekend bij de aanstelling van het personeel, opdat voorkomen wordt, hetgeen tot nu toe wel is voorgekomen, dat hem personen worden toegevoegd, die later blijken voor het hun opgedragen werk niet de geschiktheid te bezitten.

Sommige leden meenden te weten, dat reeds thans eenigen van de in dienst zijnde belasting accountants niet voldoende werk te verrichten hebben en zij zich moeten bezighouden met werkzaamheden, die gevoegelijk door lager personeel verricht konden worden. Het had dezen leden daarom verwonderd, dat eene formatie van 10 accountants wordt voorgesteld. Bovendien was bij hen de vraag gerezen waarom voor de te benoemen titularissen reeds gerekend wordt op het maximum salaris van f 1000 's maands en of verwacht wordt, dat deze krachten in Indië beschikbaar zijn. Voor het geval zij in Nederland zouden moeten worden aangeworven, meende men te moeten betwijfelen of de belangrijke sommen voor uitzending te besteden wel in redelijke verhouding zouden staan tot het nut van den maatregel, welke volgens de voorlaatste alinea der toelichting misschien reeds over een jaar wordt ongedaan gemaakt.

Onderafdeeling 308a. Tegemoetkoming aan hoofden van gewestelijk bestuur voor belasting-werkzaamheden. De vraag werd gesteld of de Regeering nog niet den tijd gekomen acht om te

beginnen met het personeel van den inlichtingendienst, de gewestelijke belasting-ambtenaren onder de inspecteurs der belastingen te stellen in stede van onder de residenten.

Onderafdeeling 320A. Wachtgeldregeling. Vele leden verklaarden zich met de regeling — die door hen als eene groote verbetering van de bestaande wachtgeldregeling werd beschouwd — te kunnen vereenigen. Zal de nieuwe regeling evenwel tot goede resultaten leiden, dan behoort naar het oordeel dezer leden tegelijk voor de verschillende diensten en bedrijven eene organieke sterkte te worden vastgesteld, die streng bewaakt zal moeten worden. Zij, die boven de sterkte in dienst zijn, zouden als zijnde overcompleet voor de toepassing der regeling in aanmerking moeten worden gebracht. Van deze wachtgelders waren lijsten aan te leggen, terwijl eventueele vacatures, bij welke dienst ook, zoo eenigszins mogelijk uit deze wachtgelders waren te vervullen.

In dit verband werd er op aangedrongen, dat de Regeering in een uitvoerige instructie de tweërlei wachtgeldregeling nauwkeurig zal uiteenzetten, opdat bij de verschillende departementen en onderdeelen daarvan geen verscheidenheid van opvattingen ontstaat, en de toepassing zooveel mogelijk gelijk zal zijn.

Verschillende leden waren van oordeel, dat de lager bezoldigde ambtenaren door het wachtgeld niet van de ergste armoede zullen gevrijwaard worden. Erkennend dat het aangegeven procent voor de hooger bezoldigde ambtenaren te billijken is, drongen zij mitsdien ten sterkste aan op een progressie van het percentage voor de lagere traktementen. In verband hiermede zou men gaarne uitvoeriger worden ingelicht hoe deze materie in Holland is geregeld.

In overweging werd gegeven een bepaling op te nemen, waardoor het wachtgeld komt te vervallen of althans verminderd wordt, indien de opwachtgeld geplaatste buiten 's lands dienst een betrekking heeft verkregen, welke hem inkomsten verschaft minstens gelijk aan die hij het laatst in 's lands dienst genoot.

Gaarne zou men een uitdrukkelijke uitspraak ontvangen of deze wachtgeldregeling ook van toepassing zal zijn voor hen, die op een zg. werkcontract op korten termijn zijn aangesteld, met name werd gedacht aan de uitgezonden buitenlandse ingenieurs en artsen.

Gevraagd werd of ook de militaire landsdienaren onder deze regeling zullen vallen.

Eveneens zou men gaarne de verzekering ontvangen, dat de regeling ook zal gelden voor de laagst bezoldigde landsdienaren, de hulpschrijvers, oppassers, enz. De omstandigheid, dat de positie van een deel van dergelijke landsdienaren in den regel zeer onzeker is en dat zij meestal maandgelders zijn, zou hen die reeds vele jaren in 's lands dienst werkzaam zijn, te gevoelig treffen.

Gevraagd werd of het in de bedoeling ligt in verband met het medegedeelde in de 5e alinea op blz. 5 der toelichting om landsdienaren die aan de aldaar gestelde voorwaarde niet voldoen, maar evenmin niet bepaald ongeschikt zijn, zonder meer uit 's lands dienst te ontslaan dan wel het lagere wachtgeld toe te kennen.

Eenige leden wezen op het mogelijke geval, dat een landsdienaar, die wegens overtolligheid op wachtgeld moet worden gesteld, een betrekking aanvaardt bij een anderen tak van dienst en vervolgens van dit nieuwe ambt na eenigen tijd ongeschikt wordt bevonden en op dezen grond opnieuw op wachtgeld wordt geplaatst. Zij zouden gaarne vernemen, welke wachtgeldregeling dan ten aanzien van dezen landsdienaar zal gelden.

De indiening van verzoeken als bedoeld in de 7e alinea der toelichting op blz. 4 willende aanmoedigen, stelde een der leden de vraag of het geen overweging verdient landsdienaren, die voorzien, dat zij binnen twee jaar niet zullen worden herplaatst, op verzoek uit 's lands dienst te ontslaan onder uitkeering van een geldsom gelijk aan het wachtgeld of nonactiviteitstractement berekend over de eerste 2 jaar.

Enkele leden achtten het niet logisch dat van buitenlandisch verlof teruggekeerde landsdienaren gedurende de eerste drie maanden niet 80% doch dadelijk 60% van het salaris als nonactiviteitstractement zullen ontvangen. Deze verlofgangers die in den regel bij hun terugkeer reeds op zware financieele lasten zitten, hebben toch zeker niet in mindere mate dan degenen, die in actieven dienst zijnde, wegens overtolligheid worden ontslagen, aanspraak op de verhoogde uitkeering ad 80% gedurende 3 maanden.

Hiertegen werd van andere zijde aangevoerd dat de van verlof terugkeerenden geen recht kunnen laten gelden op herplaatsing. Bovendien brengt de omstandigheid dat zij zich nog op nieuw moeten inrichten hen niet in zoodanige ongelegenheid als degenen in actieven dienst, die reeds ingericht waren en nu plotseling gesteld worden voor een vermindering van inkomsten, waardoor zij zich verplicht zien hun huishouden te vereenvoudigen.

Een en ander gaf de eerst aan 't woord geweest zijnde leden nog aanleiding op te merken, dat niet verwacht behoeft te worden, dat degenen die in actieven dienst zijn op zeer korten termijn zullen worden ontslagen, maar zeker de gelegenheid zullen krijgen om b.v. gedurende 6 weken nog maatregelen te treffen in verband met de te verwachten derving van inkomsten.

Een lid achtte het, met het oog op het mogelijk voorkomen van overtolligheid van personeel ook in normale tijden, b.v. doordat eene formatie wordt gewijzigd, gewenscht de voorgestelde nieuwe regeling, dadelijk definitief in te voeren.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

315. Zegelrecht. Gevraagd werd, welke redenen er

toe geleid hebben alle ingevolge de Pelgrimsordonnantie 1922 of de uitvoeringsvoorschriften daarvan, opgemaakte stukken van zegelrecht vrij te stellen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 12den December 1922.

ROEP.

SOEJONO.

SOSROHADIWIDJOJO.

Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

I. Naar aanleiding van de opmerking, daartoe strekkende, dat aan het Hoofd van den belastingdienst meer bemoeienis worde toegekend bij de aanstelling van personeel voor dien dienst, kan worden medegedeeld, dat te dien opzichte reeds zoo ver wordt gegaan als mogelijk is.

II. De opmerking van sommige leden, die meenden te weten, dat reeds thans eenige van de in dienst zijnde belastingaccountants niet voldoende werk te verrichten hebben en zij zich moeten bezig houden met werkzaamheden, die gevoeglijk door lager personeel verricht kunnen worden, kan de Regeering niet beamen. Zonder uitzondering zijn alle accountants en adjunct-accountants met werk overladen. Daarom werd reeds overgegaan tot indienststelling van boekhoudkundige ambtenaren, aan wie de meer eenvoudige zaken onder leiding van een accountant of adjunct-accountant voor onderzoek kunnen worden toevertrouwd, zoodat de belangrijker zaken door laatstgenoemde ambtenaren in een sneller tempo kunnen worden afgewerkt.

Van de tien accountants, in de formatie opgenomen, zijn er bereids acht in dienst, terwijl één plaats is opgehouden voor een reeds in dienst zijnd adjunct-accountant, die in Holland het volledige accountantsexamen aflegde en die, zoodra bericht van slagen hier te lande mocht worden ontvangen, voor een benoeming tot accountant in aanmerking kan komen. De andere plaats wordt opgehouden voor één van de adjunct-accountants, die in Juni 1923 zal deelnemen aan het hier te lande af te nemen volledig examen van den Nederlandschen Bond van Accountants.

Ten aanzien van de vraag, waarom voor de accountants reeds gerekend wordt op het maximum-salaris van duizend gulden 's maands, kan worden geantwoord, dat de minimum maxima-wedden respectievelijk bedragen f 800 en f 1250. Daar alle accountantsplaatsen in Indië reeds bezet zijn of binnenkort bezet zullen worden door hier te lande aanwezige ambtenaren, is er dus geen sprake van uitzending uit Nederland.

III. Het stellen van het personeel van den inlichtingsdienst onder de Inspecteurs van Financiën maakt reeds een punt van overweging uit.

IV. Het was der Regeering aangenaam te vernemen, dat vele leden de voorgestelde wachtgeldregeling als een groote verbetering beschouwden. Met die leden is de Regeering van oordeel, dat op systematische wijze tot inkringing van de daarvoor in aanmerking komende diensten zal moeten worden overgegaan. Voor eene stelselmatige herplaatsing is in overweging de instelling van een centraal punt voor de re-

registratie van op wachtgeld en op non-activiteitssalaris gestelde landsdienaren.

Een rondschrijven tot toelichting van de nieuwe wachtgeldregeling, mede strekkende tot uniforme toepassing daarvan, is bereids in voorbereiding.

Dat, zooals verschillende leden van oordeel waren, door het verhoogde wachtgeld de lager bezoldigde ambtenaren zelfs niet van „de ergste armoede” zouden worden gevrijwaard, kan niet worden erkend. Progressie van het reeds op een behoorlijk peil gebracht wachtgeld voor de lager bezoldigde landsdienaren komt niet noodig voor en zou bovendien de met het ontslag van de overtolligen beoogde bezuiniging in te groote mate doen verloren gaan. Verder dient hierbij nog te worden bedacht, dat de laagst bezoldigde bedieningen vaak worden uitgeoefend door personen, die pas in dienst of nog ongehuwd zijn. Ook in Nederland is ten dezen geen onderscheid gemaakt tusschen hooger en lager bezoldigde ambtenaren.

Waar de bestaande wachtgeldregeling het genot van nevenverdiensten niet in aanmerking neemt, meent de Regeering, dat ook de nieuwe regeling zoodanige verdiensten buiten beschouwing moet laten. Bovendien bestaat het practisch bezwaar, dat in een zoo uitgestrekt gebied als Nederlandsch-Indië het rekening houden met nevenverdiensten administratief tot groote moeilijkheden en tot ongelijke toepassing zou leiden.

De nieuwe wachtgeldregeling zal niet van toepassing zijn voor hen, die op een contract op korten termijn zijn aangesteld, zooals buitenlandsche ingenieurs en artsen.

De militaire landsdienaren zullen niet onder de nieuwe regeling vallen, zijnde voor hen de afzonderlijke militaire regeling van toepassing.

De wachtgeldregeling zal gelden voor alle wegens overtolligheid cervol uit hunne betrekking ontslagen burgerlijke landsdienaren in vasten dienst en derhalve voor alle groepen — ook voor de laagstbezoldigde — van zoodanige landsdienaren. Voor tijdelijke landsdienaren, waaronder de maandgelden gerekend moeten worden, die in een geheel ander verband tot het Land staan, geldt zij niet.

Naar aanleiding van de vraag, of het in de bedoeling ligt om overtollige landsdienaren, die niet ten volle voor hunne betrekking geschikt blijken te zijn, maar toch ook niet bepaald ongeschikt zijn, zonder meer uit 's Lands dienst te ontslaan dan wel hun het lagere wachtgeld toe te kennen, zij medegedeeld, dat indien die mindere geschiktheid niet kan worden toegeschreven aan schuld of toedoen van den betrokken landsdienaar en daardoor op zijn behoud voor

's Lands dienst nog prijs kan worden gesteld, hem volgens de bestaande regeling het lagere wachtgeld kan worden toegekend.

In het door eenige leden gestelde geval, dat een landsdienaar, die wegens overtolligheid op wachtgeld moet worden gesteld, een hem opgedragen betrekking aanvaardt bij een anderen tak van dienst, dan waarvoor hij vroeger geschikt bleek, en vervolgens voor dit nieuwe ambt na eenigen tijd ongeschikt wordt bevonden, zullen de ten aanzien van een zoodanig landsdienaar te nemen maatregelen afhankelijk zijn van verschillende factoren, o.m. van den aard en de oorzaak van die ongeschiktheid. Het is echter niet mogelijk hiervoor een algemeenen regel te geven. Dit moet aan de uitvoering worden overgelaten.

De vraag van een der leden, of verruiming van de bepaling nopens toekenning van eene geldsom ineens in plaats van het wachtgeld of non-activiteitstraktement overweging verdient, meent de Regeering ontkennend te moeten beantwoorden.

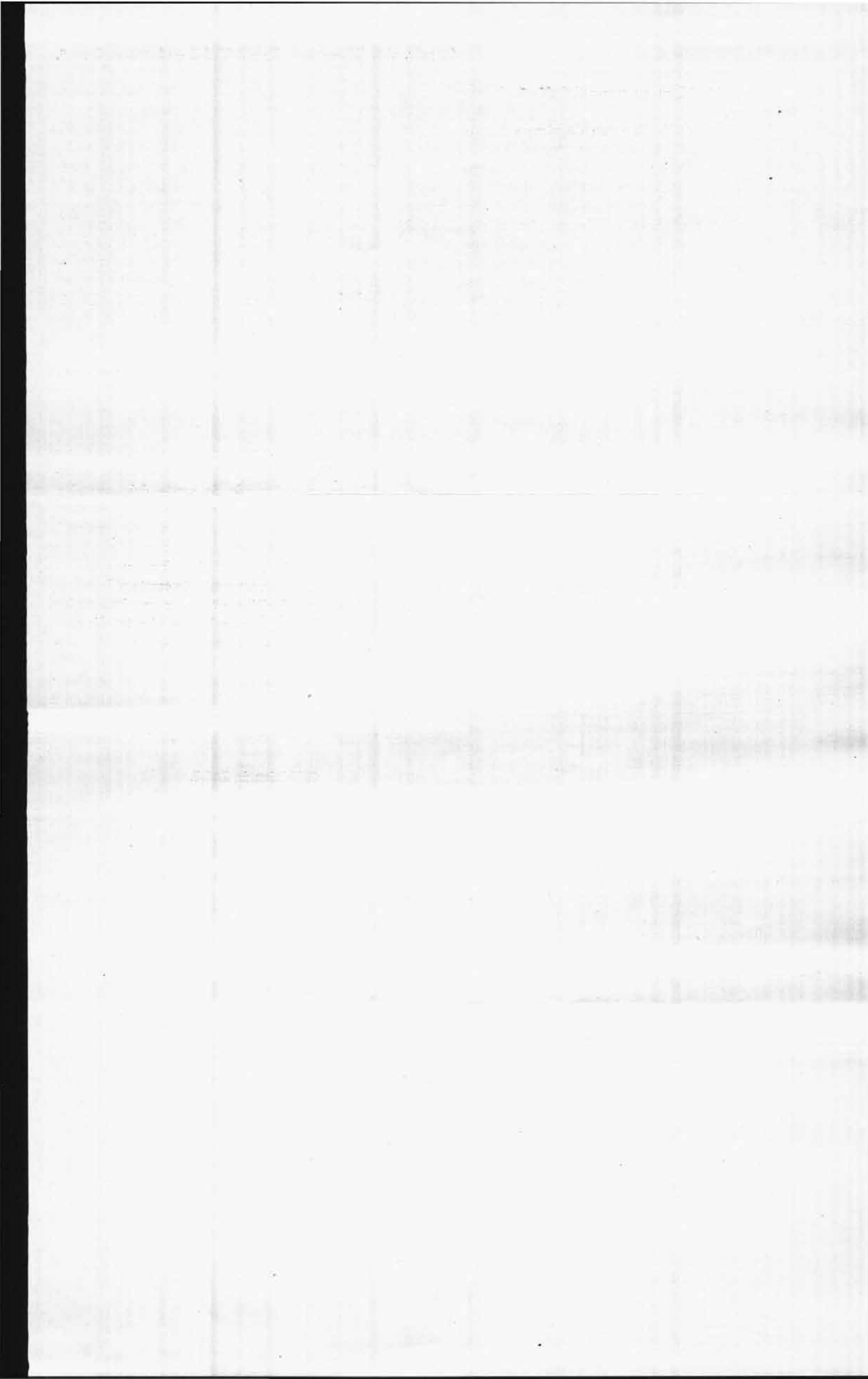
In antwoord op de opmerking van eenige leden, als zou het niet logisch zijn, dat van buitenlandsch verlof teruggekomen ambtenaren gedurende de eerste drie maanden niet 80, doch 60 % van het laatst genoten salaris als non-activiteitstraktement zullen ontvangen, zij medegedeeld, dat de grond, waarop voor de wegens overtolligheid op wachtgeld te stellen ambtenaren toekenning van een zoodanig verhoogd wachtgeld gedurende de eerste drie maanden berust, nl. een geleidelijke overgang van hun ondergenot van vol salaris aangenomen levenswijze tot die met 60 % van het salaris, voor de eerstbedoelde groep ontbreekt.

Het lid, dat het gewenscht achtte de nieuwe regeling dadelijk definitief in te voeren, zij omtrent de redenen, die daarvan hebben doen afzien, verwezen naar bladz. 3, alinea 3 en naar bladz. 5, alinea 2 van de toelichting.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 315. Zegelrecht. De vrijstelling van zegelrecht van stukken in zake de Pelgrimsordonnantie 1922 is in het leven geroepen, omdat in de praktijk oponthoud van schepen werd gevreesd, indien gezegelde stukken werden vereischt. Met deze vrijstelling is rekening gehouden bij het vaststellen der tarieven voor de certificaten, welke voor de vaart als pelgrimschip benodigd zijn, zoodat de schatkist daarvoor geen schade lijdt.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. III — STUK 7.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MOTIE.

Motie voorgesteld door den heer Cramer.

Ingezonden 14 December 1922.

De Volksraad,
gehoord de besprekingen inzake de voorgenomen invoering eener aardoliebelasting;
spreekt de wenschelijkheid uit dat het oorspronkelijk voorstel van de Regeering tot heffing eener aardoliebelasting (Onderwerp I — afd. III — stuk 1) gehandhaafd blijft;
en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is en de vergadering van 19 December 1922 aangenomen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. III — STUK 8.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MOTIE

(betreffende nota van wijzigingen).

Motie voorgesteld door den heer Cramer.

Ingezonden 19 December 1922.

De Volksraad,

overwegende, dat het wenschelijk is, dat aan het personeel, hetwelk wegens overtolligheid op wachtgeld wordt gesteld, de gelegenheid worde gegeven, zich, zoowel wat betreft het bedrag als de volgorde, waarop de opwachtingstelling geschiedt, te beroepen op Commissies van Beroep;

geeft der Regeering in overweging zoo spoedig mogelijk na de inwerkingtreding van de nieuwe wachtgeldregeling dergelijke Commissies van Beroep in te stellen, waarin ook de vakverenigingen van landsdienaren zijn vertegenwoordigd;

en gaat over tot de orde van den dag.

Toelichting.

Evenals zulks in de wachtgeldregeling van de Provincie Noord-Holland en van de Gemeente Amsterdam is mogelijk gemaakt, acht voorsteller het gewenscht, dat er voor de ambtenaren, die wegens opheffing van hun betrekking op wachtgeld worden gesteld, gelegenheid bestaat, zich op een instituut te beroepen, dat in hoogste instantie beslist, of het toegekende wachtgeld voor hen voldoende is te achten en of het billijk is, dat juist hij en niet een ander uit zijn betrekking wordt ontslagen. Hierdoor wordt het mogelijk gemaakt, dat individueel wordt nagegaan, of het toe-

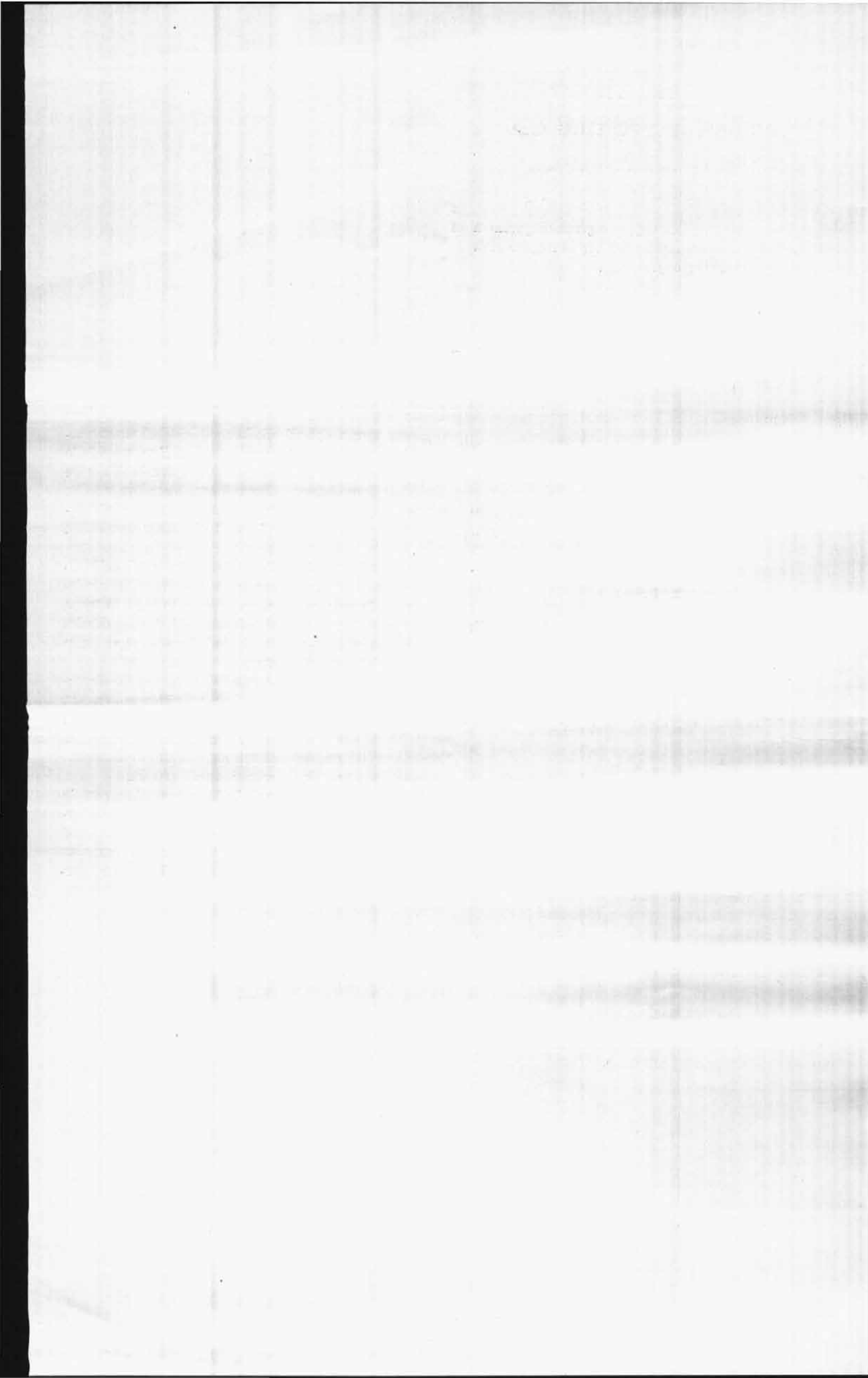
gekende wachtgeld aan de behoeften voldoet, waardoor voorkomen wordt, dat zij, die het wellicht het meest noodig hebben, een te gering wachtgeld krijgen, terwijl de best bezoldigden meer zouden bekomen, dan billijk is te achten. Dat door deze regeling wel eens meer kan worden gegeven dan de voorgestelde regeling aangeeft, is niet alleen niet te voorkomen, doch wordt niet meer dan billijk geacht.

Het voorstel, om ook de volgorde van op wachtgeldstelling te doen onderwerpen aan het oordeel van Commissies van Beroep, is gedaan, om een waarborg te bezitten tegen eventueele willekeurige handelingen. Bij de Commissies van Beroep vindt het personeel een lichaam, dat er tegen zal waken, dat deze willekeur plaats vindt.

De samenstelling van de Commissies kan aan de Regeering worden overgelaten, met deze restrictie echter, dat ook de vakverenigingen van landsdienaren leden zullen moeten kunnen aanwijzen, ten einde de grootst mogelijke zekerheid te hebben, dat het vertrouwen, dat de Raad zal dienen te bezitten, ook inderdaad wordt gewekt.

De Commissie, die tot taak had, een regeling van de rechtspositie van de ambtenaren te ontwerpen, heeft dergelijke Commissies ook in haar regeling opgenomen, zij het dan voor algemeene ambtenaarszaken. Het zou dus geen vooruitloopen op de beslissing betreffende deze voorstellen zijn, indien aan deze motie gevolg zou worden gegeven.

Deze motie is in de vergadering van 20 December 1922 aangenomen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. III — STUK 9.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Iste algemeene aanvullingsbegrooting).

MOTIE.

Motie voorgesteld door den heer Burer.

Ingezonden 19 December 1922.

De Volksraad,
gehoord de besprekingen inzake den kinderaftrek bij de inkomstenbelasting;
spreekt de wenschelijkheid uit, dat zoo spoedig mogelijk en wel los van de voorgenomen algemeene herziening der belastingen wordt overgegaan tot wijziging in milderen geest, van het laatste lid van art. 18 der ordonnantie op de inkomstenbelasting;
en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 19 December 1922
a a n g e n o m e n.

70
TRENCHARD - ALBANY - 1812

THE

THE

THE

THE

THE

THE

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. III — STUK 10.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Iste algemeene aanvullingsbegrooting).

MOTIE

(betreffende nota van wijzigingen).

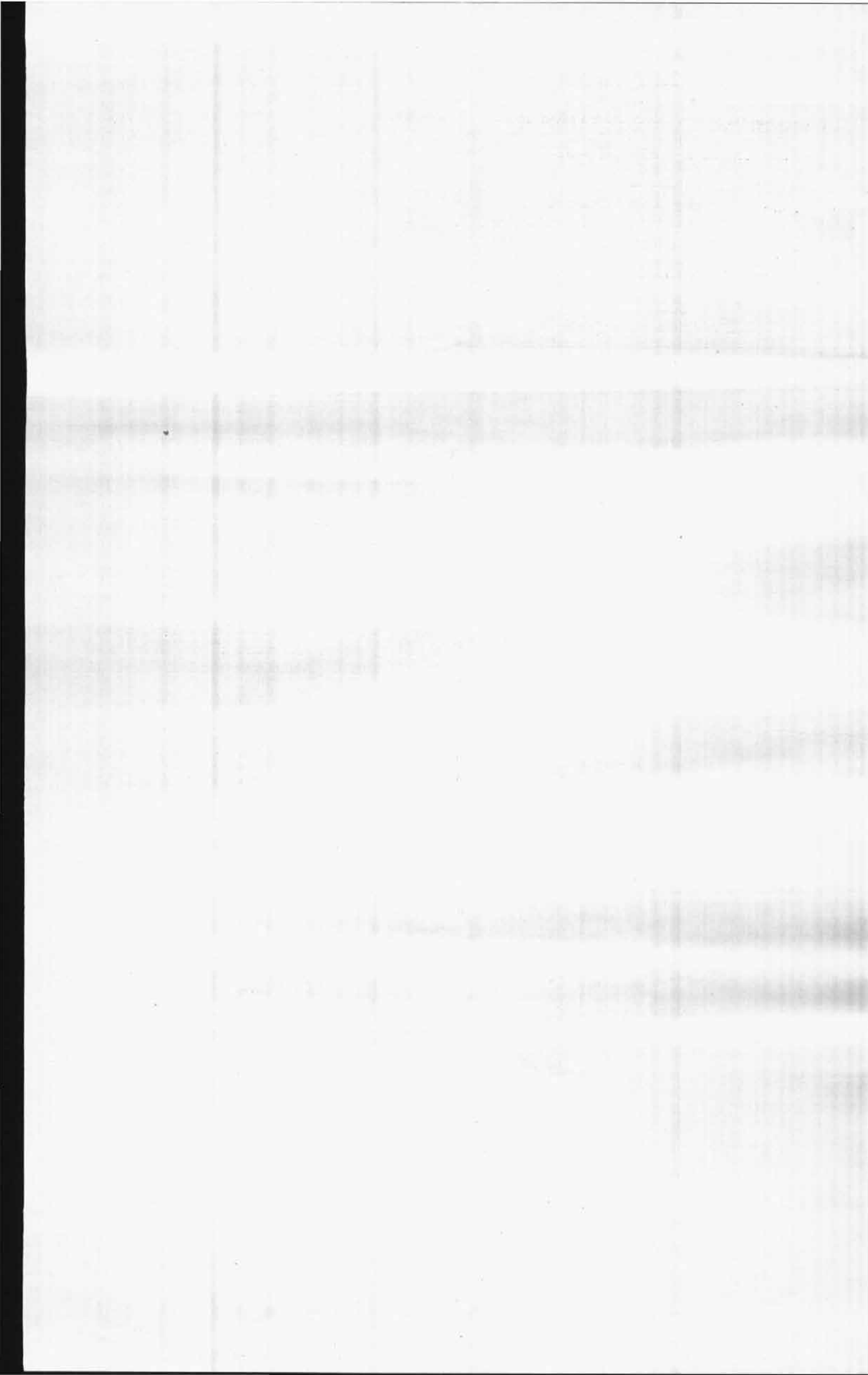
Motie voorgesteld door de heeren, Aay, Burer, Bergmeijer, Westra, Sosrohadiwidjojo, Soselisa, De Queljoe en Mandagie.

Ingezonden 19 December 1922.

De Volksraad,
van oordeel, dat een eervol ontslag uit de betrekking van overtollige tijdelijke landsdienaren individueel gepaard behoort te gaan met eene billijke schadeloosstelling, hetzij in den vorm van een onderstand ineens, hetzij in den vorm van een tijdelijken onderstand bij een minimum van 10 (tien) in normale gevallen voor pensioen tellende dienstjaren;

noodigt de Regeering dringend uit aan dezen wensch onverwijld Hare bijzondere aandacht te willen besteden en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 20 December 1922 ingetrokken.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. IIIA — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichting bij de ontwerpen van besluit
(stukken B 1 en B 2).

AFDEELING IIIA.

Indische schuld.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 355, j. Aflossing van vaste schuld, De ten aanzien van de tweede tranche der Nederlandsch-Indische dollarleening (1922 B) met de Guarantytrust of New York o. m. getroffen overeenkomst, dat gedurende de eerste 10 jaren jaarlijks een bedrag van \$ 500 000 zou worden besteed voor inkoop van obligaties dezer leening à pari, is met onderling goedvinden vervallen verklaard.

In verband daarmee kan het voor inkoop dezer obligaties in 1923 uitgetrokken bedrag van f 1 325 000 worden afgevoerd.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 351A. Uitgaven in verband met het aangaan van vlottende schuld, Memorie. De post wordt ingelascht, om ten laste daarvan eventueel te kunnen boeken o. a. provisie aan bankinstellingen en makelaars, die hunne tussenkomst hebben verleend bij de plaatsing van schatkistpromessen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IIIA — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IIIA.

Indische schuld.

Aan de hand van de officieele gegevens was sommigen leden gebleken dat de 100 millioen dollarleening in Amerika geplaatst is gemiddeld tegen den koers van 95%.

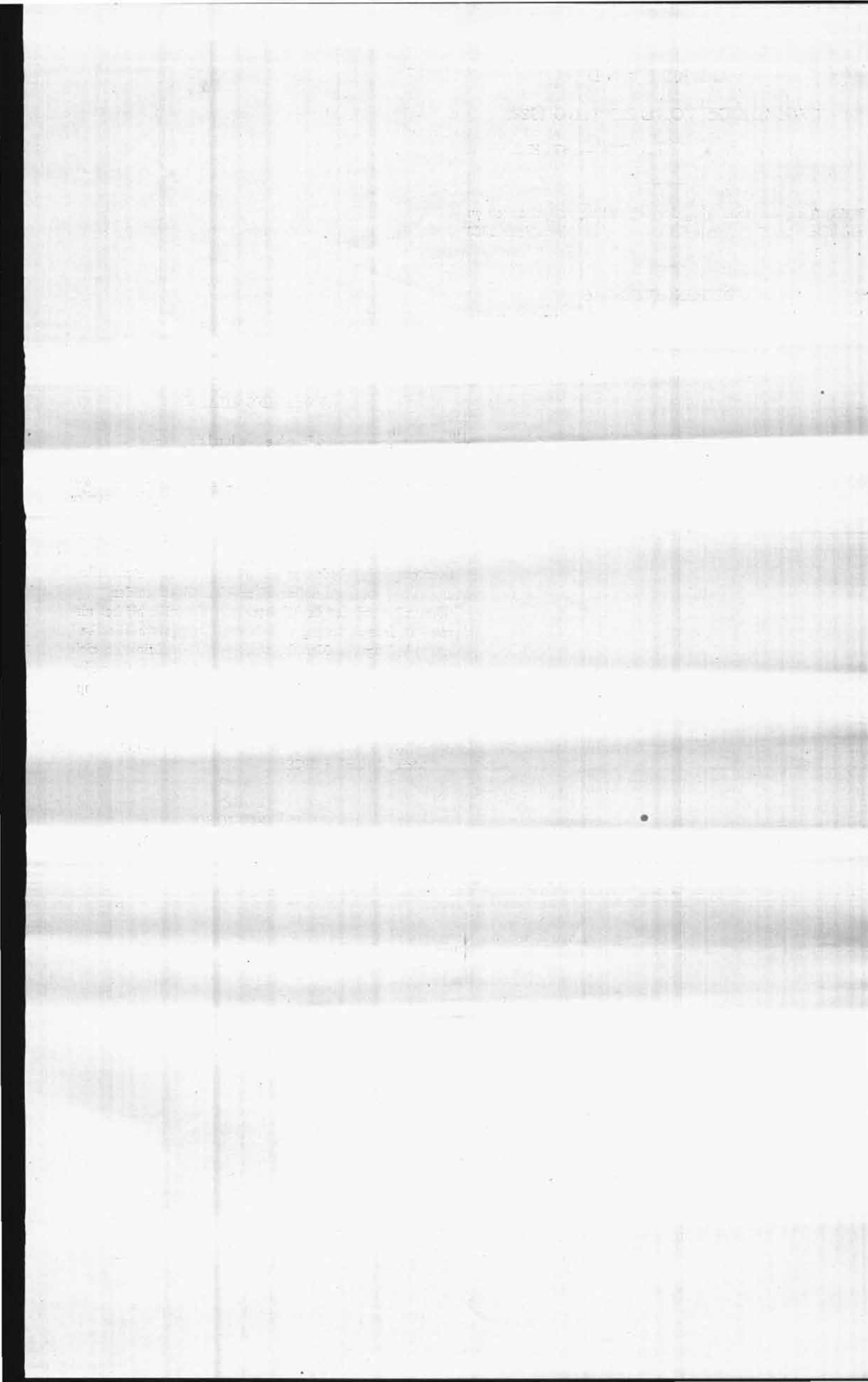
Door het Bank-consortium werd de leening overgenomen tegen den koers van slechts 91¼.

Dientengevolge bedraagt de winst door het consortium gemaakt 3¼ millioen dollar of ± 10 millioen gulden.

Betreurd werd dat de Minister van Koloniën bij het uitgeven van deze leening geen voordeeliger voorwaarden had kunnen bedingen. Men betwijfelde of de Minister zich wel voldoende op de hoogte heeft gesteld van de wijze waarop de Amerikaansche geldmarkt de leening zou opnemen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 22sten November 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. III A — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 4 December 1922).

AFDEELING III A.

Indische schuld.

In aanmerking genomen de voorwaarden, waaronder andere rijken in Amerika hebben geleend, konden de voor de Nederlandsch-Indische dollarleeningen bedongen voorwaarden, welke neerkomen op een gemiddelde reële rente van nog geen 7%, niet anders dan gunstig worden genoemd.

Voor den twijfel, of de Minister zich wel voldoende op de hoogte heeft gesteld van de wijze, waarop de Amerikaanse geldmarkt de leeningen zoude opnemen, bestaat geenerlei grond.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IV — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit
(stukken B 1 en B 2).

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 404. Opleiding van candidaat-ambtenaren voor Chineesche zaken en daarmede in verband staande uitgaven (— *f* 7 000).

De raming is van *f* 10 000 teruggebracht op *f* 3 000, wijl in 1923 slechts 2 candidaat-ambtenaren in Nederland in opleiding zullen zijn en vooreerst geen nieuwe aanwijzing zal plaats hebben (vgl. overigens de toelichting bij onderafdeeling 410, *a* van hoofdstuk II in deze memorie).

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 403. Personeel van het Europeesch bestuur.

Onderdeel *a*. Bezoldigingen, enz. (— *f* 120 026).

f 50 000

De raming is verminderd met:

uitmakende (met inbegrip van een som van *f* 12 000 ter bestrijding van daggelden in verband met de ordening van het onregelmatig grondbezit) het afgerond bedrag, noodig voor bezoldigingen enz. van het ondervolgend personeel voor het verrichten van werkzaamheden op de teruggekochte particuliere landerijen in de residentie Batavia, welk personeel om bezuinigingsredenen buiten dienst wordt gesteld, t. w.:

2 ambtenaren ter beschikking, 1 adjunet-controleur voor de agrarische aangelegenheden, 1 leider der metingen, 5 Inlandsche topografen, 2 teekenaars, 1 planimeteraar, 6 meetmantri's en 1 kantooroppasser;

12 180 wijl als gevolg van de samenvoeging in de residentie Semarang van de afdeelingen Demak en Grobogan tot één afdeeling Demak, met Poerwodadi als standplaats van den assistent-resident, de assistent-resident van Grobogan, een boodschapper en een schrijver op *f* 20 's maands buiten dienst zijn gesteld, terwijl de voor genoemd gewest toegestane klerkengelden met *f* 1 020 's jaars zijn verminderd;

5 700 zijnde de bezoldiging en toelage van een in vorige begrootingen ten onrechte opgebrachten controleur bij het binnenlandsch bestuur voor de pestbestrijding in de residentie Semarang;

3 600 wegens vermindering met één van het aantal aspirant-controleurs in de residentie Besoeki (voor de afdeeling Banjoe-wangi);

4 800 door de buitendienststelling van den tijdelijken gezaghebber ter beschikking van den resident van Palembang voor de behandeling van erfpachtsaangelegenheden;

- f* 1 200 wijl het, in verband met de opheffing der rijst-distributie mogelijk is gebleken de voor het gouvernementkantoor te Medan toegestane klerkengelden te verminderen;
- 17 946 wijl van de voorgenomen instelling van het agrarisch kantoor te Medan (zie Bijl. Hand. Volksr. 1ste gew. zitt. 1922, ond. I afd. IV, stuk 1, blz. 5) in verband met de omstandigheid, dat de landschappen de kosten niet volledig kunnen restitueeren voorshands wordt afgezien;
- 2 400 aangezien voor ieder der vier in de residentie Amboina nog in dienst zijnde posthouders, in stede van *f* 1 800 's jaar aan aanvangsbezoldiging, abusievelijk *f* 2 400 aan gemiddelde bezoldiging is uitgetrokken;
- 13 320 wijl van de met het oog op de vele aanrakingen met de Australische autoriteiten voorgenomen personeelsvoorzieningen in Nieuw-Guinea (zie Bijl. Hand. Volksr. 1ste gew. zitt. 1921, ond. I, afd. IV, stuk 8, blz. 1) in verband met de geboden zuinigheid voorloopig is afgezien;
- 9 000 wijl het mogelijk is gebleken in de residentie Nieuw-Guinea een drietal hulpbestuurders op een aanvangsbezoldiging van *f* 250 's maands buiten dienst te stellen.

Daarentegen is de raming verhoogd met:

- 120 in verband met de indienststelling op tijdelijken voet van een (Inlandschen of Chineeschen) schrijver voor het kantoor van den controleur der afdeeling Poelau Toedjoeh (residentie Riouw en Onderhoorigheden) op een bezoldiging van *f* 250 's maands, tegen vermindering van het aantal kantooroppassers voor gemeld gewest met één op een wedde van *f* 150 's maands;

Onderafdeeling 410. Personeel voor Chineesche zaken.
Onderdeel a. Bezoldigingen, enz. (— *f* 4 500).

In verband met de geboden zuinigheid is besloten het personeel bij het kantoor voor Chineesche zaken in te krimpen door buitendienststelling van den hoofdtranslateur op *f* 6 000 (waartoe inmiddels is overgegaan) en den kantoorambtenaar op *f* 3 600, terwijl van de instelling van de betrekking van adjunct-adviseur op *f* 7 200 aanvangsbezoldiging en *f* 1 200 toelage voorshands wordt afgezien.

Een en ander levert een besparing op van *f* 6 000 + *f* 3 600 + *f* 7 200 + *f* 1 200 of *f* 18 000

Met een som van 7 000 is evenwel reeds rekening gehouden bij het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1923, zoodat de raming thans wordt verminderd

met *f* 11 000

Tegenover deze vermindering staat echter een verhooging met 6 500

zijnde het in Indisch geld uitgedrukt bedrag voor bezoldiging van den ter opleiding thans in China vertoevenden candidaat-ambtenaar zoomede voor de hem wegens duurte en ter bezoldiging van Chineesche leermeesters verleende toelagen, waarop bij het IIde hoofdstuk nog niet was gerekend ⁽¹⁾.

De vermindering van dezen post bedraagt ten slotte dus *f* 4 500

(1) Hiertegenover staat, dat de bij onderafdeeling 404 van Hoofdstuk I uitgetrokken post ad *f* 10.000 voor „Opleiding van candidaat-ambtenaren voor Chineesche zaken en daarmede in verband staande uitgaven” een vermindering ondergaat van *f* 7.000 (zie de toelichting aldaar).

- Onderafdeeling 412. Personeel van het Inlandsch bestuur. De raming is verminderd met een bedrag van *f* 2 700, zijnde de vastgestelde bezoldigingen van eenige Inlandsche hoofden in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden, nl. den Aroe van Oost-Boelo-Boelo (*f* 360), den Galarang van Soedjang *f* 120), den Regent van Batangmata, Saleijer (*f* 1 140), den Regent van West-Boelo-Boelo (*f* 960) en den Aroe van Gantarang-Matinggi (*f* 120), welke bezoldigingen aan de nieuwe titularissen niet meer van Landswege zullen worden toegekend (vgl. de toelichting bij onderafdeeling 437A in deze Memorie).
- Onderdeel *a*. Bezoldigingen enz. (— *f* 2 700).
- Onderafdeeling 414. Kantoorkosten, enz. voor het Europeesch en Inlandsch bestuur (— *f* 800). De raming is met *f* 804 verminderd, wijl in verband met de tijdsomstandigheden is afgezien van een verhooging van de tegemoetkoming voor de aanschaffing van kantoor- en schrijfbehoeften aan de districts- en onderdistrictshoofden in de Minahassa (Menado), waarvoor bij de begroting voor 1921 fondsen zijn uitgetrokken (zie Bijl. Hand. Volksr. Iste gew. zitt. 1920, ond. I, Afd. IV, stuk 1, blz. 13).
Ter afronding van den post is bij de vermindering een som van *f* 4 verwaarloosd.
- Onderafdeeling 415. Hulpeschrijvers op de kantoren onder het departement van binnenlandsch bestuur behorende. Door de buitendienststelling van een hulpeschrijver in het gewest Soerakarta is de raming verminderd met *f* 180.
- Onderdeel *a*. Bezoldigingen (— *f* 180).
- Onderafdeeling 416A. Hervorming van het bestuur ter hoofdplaatsen Batavia, Semarang en Soerabaja (— *f* 127 500). In verband met den minder gunstigen toestand van 's Lands geldmiddelen wordt van den hierbedoelden maatregel voorshands afgezien en de post tot Memorie teruggebracht.
- Onderafdeeling 416B. Ontvoogding van het Inlandsch bestuur in een aantal afdeelingen op Java en Madoera (— *f* 200 000). De post is tot Memorie teruggebracht, omdat met het oog op de tijdsomstandigheden niet tot nieuwe ontvoogding zal worden overgegaan dan alleen in gevallen, dat daarmede geen hogere uitgaven gemoeid zullen zijn.
- Onderafdeeling 416C. Hervorming van de bestuursmiddelen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden (— *f* 35 000). In verband met de tot beperking van uitgaven nopende tijdsomstandigheden zal de geleidelijke uitvoering van de nevenbedoelde bestuurs hervorming in een langzamer tempo geschieden dan aanvankelijk bedoeld was (nl. in 15 in stede van in 5 jaar).
- Onderafdeeling 417. Personeel der politie. In verband met de noodzakelijkheid tot beperking van Landsuitgaven is en, v.z.v. daartoe nog niet is overgegaan, zal in 1923 op de politieformatie ter hoofdplaatsen Batavia, Semarang en Soerabaja bezuinigd moeten worden door buiten dienst te stellen:
- te Batavia:
1 hoofdagent der 1ste en 2 hoofdagenten der 2de klasse, zoomede 35 politieagenten der 1ste en 143 der 2de klasse;
- te Semarang:
3 politieopzieners der 1ste en 6 der 2de klasse, 4 posthuiscommandanten der 1ste en 5 der 2de klasse, tegen uitbreiding met een assistent-wedana van politie, speciaal voor het geven van leiding aan het in den buitenrand der stad gelegd recherchepersoneel;
- te Soerabaja:
4 politieopzieners der 1ste en 1 politieopziener der 2de klasse, 1 mantripolitie, 2 hoofdagenten der 1ste en 3 der 2de klasse, 2 rechercheurs der 2de klasse, 7 leerlingrechercheurs, zoomede 9 politieagenten der 1ste en 27 der 2de klasse.
- De taak der politie aan den buitenrand dezer steden zal in verband met de aanzienlijke vermindering van het politiepersoneel door afdeelingen van het leger worden overgenomen.

Bovendien kon het politiepersoneel te Semarang, tegen indienststelling van 4 posthuiscommandanten der 1ste en 5 der 2de klasse, speciaal voor grensbewaking, nog worden ingekrompen met 1 commissaris van politie der 1ste klasse, 3 politieopzieners der 2de klasse, 5 hoofdagenten der 1ste en 9 der 2de klasse, zoomede 26 politieagenten der 1ste en 94 der 2de klasse.

Door een en ander wordt een besparing verkregen van $f\ 49\ 500 + f\ 26\ 760 + f\ 36\ 360 + f\ 61\ 380$ of $f\ 174\ 000$.

Voorts is de raming nog verminderd met:

- $f\ 16\ 200$ wijl is afgezien van de indienststelling van een hoofdcommissaris bij elk der kantoren van de hoofdcommissarissen van politie te Batavia, Semarang en Soerabaja;
- 540 wegens vermindering, in verband met de samenvoeging van de afdeelingen Demak en Grobogan (Semarang), van de sterkte van het personeel der algemeene politie met 3 agenten der 2de klasse (vergelijk de toelichting bij onderafd. 403, a);
- 540 door de buitendienststelling van 3 politieagenten der 2de klasse in de residentie Besoeki.

Daarentegen zal de post dienen te worden verhoogd in verband met het ondervolgende.

Uit een oogpunt van begrootingsbeleid wordt het n. wenschelijk geacht, dat met de geldelijke gevolgen van voorzieningen, welke op tijdelijken voet zijn getroffen en tot dusver in verband met den tijdelijken aard daarvan buiten de begrooting om bleven voortloopen, thans ook bij de begrooting rekening wordt gehouden, wanneer verwacht wordt of indien er vrij groote zekerheid bestaat, dat zij ook nog in het betrokken begrootingsjaar gehandhaafd zullen moeten blijven.

Uit dien hoofde zal de begrooting voor 1923 — boven de uitgaven aan duurtetoeslag en voor kleeding, wapening en uitrusting, zoomede voor vervoerkosten, waarmede bij de raming van de desbetreffende globale posten rekening is gehouden, doordat deze op de gemiddelde uitkomsten van vorige jaren gegrond wordt — moeten worden bezwaard met de uitgaven tot een bedrag van $f\ 131\ 520$ voor bezoldiging van het ondervolgend op de gewone inkomsten reeds tijdelijk in dienst gesteld politiepersoneel:

residentie Kediri:

- 1 politie-opziener der 1ste klasse,
- 4 politie-opzieners der 2de klasse,
- 24 mantri's-politie,
- 8 hoofdagenten der 2de klasse,
- 37 posthuiscommandanten der 2de klasse,
- 111 politieagenten der 1ste klasse,
- vormende dit personeel de zg. cultuur-politie in dit gewest.

residentie Semarang:

- 7 politieagenten der 2de klasse,
- voor bewaking van stationemplacements der Nederlandsch-Indische Spoorweg Maatschappij buiten de hoofdplaats;
- 17 mantri's-politie,
- 77 politieagenten der 2de klasse,
- vormende dit personeel een deel van de zg. cultuur-politie in dit gewest.

residentie Rembang:

- 3 mantri's-politie,
- 3 posthuiscommandanten der 2de klasse,

40 politieagenten der 1ste klasse,
ten dienste van de Dordtsche Petroleum-Maatschappij te
Blora.

residentie Sumatra's Westkust:

1 mantri-politie op *f* 600 's jaars,
1 politieagent der 1ste klasse op *f* 240 's jaars,
5 politieagenten der 2de klasse op *f* 180 's jaars,
vormende dit personeel de toenmaals tijdelijk toegestane
politieuitbreiding in de residentie Djambi met het oog op
den ongunstigen veiligheidstoestand in de afdeling Koerintji,
welk personeel bestemd is voor Sumatra's Westkust in
verband met de afscheiding van bedoelde afdeling van
eerstgenoemd gewest en toevoeging van dat gebiedsdeel bij
laatstgenoemd gewest.

residentie Zuider- en Oosterafdeling
van Borneo.

1 hoofdagent der 1ste klasse,
4 posthuiscommandanten der 1ste klasse,
8 politieagenten der 1ste klasse,
ten behoeve van de Bataafsche Petroleum-Maatschappij in
de afdeling Samarinda.

Voor zoover betreft het personeel ten dienste van cultuur-
ondernemingen en andere particuliere instellingen worden
deze uitgaven geheel door de betrokken maatschappijen
gedragen, t. w. *f* 149 247 aan bezoldigingen, vermeerderd
met 15% voor pensioenen enz. en *f* 104 049 aan verdere
uitgaven, waaronder begrepen duurtetoelag (zie No. 404
van de raming der middelen).

Voorts moest, als gevolg van de vervanging van het
(sedert opgeheven) detachement der gewapende politie in
de afdeling Wonosobo der residentie Kedoe, de veldpolitie
in dat gewest reeds dadelijk bij wijze van tijdelijken maat-
regel worden uitgebreid met 1 politie-opziener der 1ste
klasse, 1 hoofdagent der 2de klasse, 1 mantri-politie, 1 post-
huiscommandant der 1ste klasse en 20 politieagenten der
1ste klasse.

Ten einde echter de begrooting niet al te veel te bezwaren
zullen bij de veldpolitie in de residentie Preanger-Regent-
schappen buiten dienst worden gesteld 1 politie-opziener
der 2de klasse, 1 hoofdagent der 2de klasse, 1 mantripolitie,
1 posthuiscommandant der 1ste klasse en 20 politieagenten
der 1ste klasse.

Een en ander vordert aan bezoldigingen mitsdien een
hoogere jaarlijksche uitgaaf van slechts *f* 900.

Verder was het noodzakelijk om ter gewestelijke hoofd-
plaats Soerabaja voor de handhaving van de beperkende
bepalingen in zake het opiumgebruik reeds dadelijk bij
wijze van tijdelijken maatregel in dienst te stellen:

1 hoofdpolitieopziener, 1 hoofdresearcheur der 1ste klasse
en 2 rechercheurs der 1ste klasse, hetgeen aan bezoldigin-
gen een jaarlijksche uitgaaf vordert van *f* 7 020.

Voor het jaar 1922 zullen de hieruit voortvloeiende per-
soneele en verdere uitgaven bestreden kunnen worden uit
den bij onderafdeling 417, onderdeel *c* der begrooting voor
dat jaar uitgetrokken crediet- of beginselpost, ten bedrage
van *f* 94 000.

Voor het jaar 1923 komt tegenover de hoogerbedoelde
verhooging met *f* 7 020 en de verhooging met *f* 3 330 der

verdere uitgaven, voor de bestrijding van welke laatste kosten de raming van de desbetreffende globale posten wellicht ruimte laat, een vermindering van f 10 350 van den credietpost te staan (zie de toelichting aldaar), zoodat de voorziening ten slotte geen begrootingsvermeerdering of credietoverschrijding ten gevolge zal hebben.

Eindelijk werd, ten einde te kunnen voorzien in de gebleken behoefte aan meer recherche-personeel ter hoofdplaats Bandoeng, het personeel der algemeene politie aldaar, tegen buitendienststelling van 1 politieopziener der 2de klasse, 9 politieagenten der 1ste klasse en 39 politieagenten der 2de klasse, reeds dadelijk bij wijze van tijdelijken maatregel uitgebreid met 1 assistent-wedana van politie, 5 mantri's-politie en 7 rechercheurs der 1ste en 8 der 2de klasse, allen op de gewone inkomsten.

Deze voorziening leidt tot een besparing van f 2 250 's jaars, doch er dient nog rekening te worden gehouden met de kosten ten bedrage van f 31 200, verbonden aan de plaats gehad hebbende opneming van 130 nachtagenten der straatpolitie in de formatie van politieagenten der 2de klasse, waartoe door den resident abusievelijk is overgegaan op grond van de bij Staatsblad 1919 No. 584 vastgestelde formatie der algemeene politie te Bandoeng, doch waarvan de noodzakelijkheid sedert toch is gebleken.

In verband hiermede stijgen de jaarlijkse uitgaven met f 28 950, waarbij dan nog geen rekening is gehouden met de verder uit vorenbedoelde politie-voorziening voortvloeiende uitgaven voor kleeding, wapening, uitrusting en vervoerkosten van het personeel, alsmede voor het onderhoud van 10 rijwielen (de aanschaffing van deze rijwielen vordert een uitgaaf ineens van f 2 000), welke uitgaven in 1922 en 1923 bestreden zullen moeten worden uit de desbetreffende globale posten. V. z. n. zal bij het ramen van die posten voor het jaar 1924 aan een en ander aandacht worden geschonken.

Ten slotte is de raming nog verhoogd met f 10 800, wijl bij het ontwerp der begroting voor 1923 gerekend is op de oude bezoldiging van de hoofdcommissarissen van politie op de drie groote hoofdplaatsen van Java ad f 6 000 's jaars in stede van op de nieuwe ad f 9 600 's jaars.

Onderdeel c. Uitbreiding van den dienst in verband met beperking van het opiumgebruik enz. (— f 10 000).

Onderafdeelingen 418 en 420. Personeel van de politie-school te Batavia (—f 2 880) en Opleidingsdepôt te Buitenzorg voor de algemeene politie (— f 14 760).

De vermindering houdt verband met de maatregelen tot beperking van het opiumgebruik te Soerabaja, bedoeld in de toelichting bij onderdeel a dezer onderafdeeling.

Bij de voorloopige begroting voor 1923 (Bijl. Hand. Volksr. 1ste gew. zitt. 1922, Onderwerp I, Afd. IV, stuk 1, blz. 19) is rekening gehouden met een groot deel van de voorzieningen, welke ten aanzien van de politie-school en het opleidingsdepôt voor de algemeene politie te Buitenzorg met het oog op de geboden zuinigheid konden worden getroffen en tot bezuiniging hebben geleid.

Behalve de daarbij bedoelde voorzieningen is het nog mogelijk gebleken om ten aanzien van de politie-school den in onderdeel a van onderafdeeling 418 begrepen post ad f 12 600 voor uitkeering van toelagen aan het leeraars- en verder onderwijzend personeel met een bedrag van f 2 880 te verminderen, terwijl met betrekking tot het opleidingsdepôt op de formatie zoowel van het instructie-personeel als van het administratief personeel bezuinigd is kunnen worden door buitendienststelling van 1 wedana van politie, 1 commissaris van politie der 2de klasse, 2 politieopzienaars der 2de klasse, 1 eersten klerk en 2 schrijvers, hetgeen aan bezoldigingen een jaarlijkse besparing geeft van f 14 760.

Onderafdeeling 421. Verdere uitgaven voor de politie.

Onderdeel b. Aanschaffing en onderhoud van paarden, enz. ten behoeve van het materieel der algemeene politie (+ f 100 000).

Bij de voorloopige begrooting voor 1923 (Bijl. Hand. Volksr. 1ste gew. zitt. 1922, onderwerp I, Afd. IV, stuk 1, blz. 16) is gerekend op de inrichting van twee werkplaatsen voor het doen van herstellingen in eigen beheer aan de bij de politie in gebruik zijnde motor- en andere rijwielen, waarvan de kosten zouden moeten worden vergoed uit de voor het onderhoud dier voertuigen toegestane fondsen. Aldaar werd voor de bestrijding van de werkkosten van bedoelde ateliers een som van f 5 000 's jaars genoemd.

Deze som van f 5 000 was echter niet te beschouwen als een fonds, waaruit alle uitgaven dier ateliers in den loop van het jaar bestreden konden worden. Die uitgaven zullen uit den aard der zaak veel meer bedragen, en de bedoeling was dan ook uitsluitend om die som als reserve beschikbaar te houden voor het geval onverhoopt bij het begin van het jaar niet over voldoende ontvangsten uit de vorige periode kon worden beschikt: een zekere garantie dus, dat het werk ongestoord kon worden voortgezet.

Als waarborg, dat de eigenlijke werkkosten de ontvangsten niet zullen overschrijden, ligt het in de bedoeling om de ateliers maandelijks van werkkapitaal te voorzien in den vorm van sommen „ter goede rekening”, welke uitkeeringen afhankelijk zullen worden gesteld van de in de vorige maandperiode verkregen en in 's Lands kas gestorte ontvangsten aan herstellingskosten.

Een nadere berekening heeft aangetoond, dat veilig op een jaarlijkse ontvangst van f 100 000 kan worden gerekend en dat dus slechts een uitgaaf tot hoogstens hetzelfde bedrag behoeft te worden verwacht.

In verband hiermede wordt de raming van den onderwerpeliiken post verhoogd met f 100 000, terwijl in de raming der middelen een nieuwe post (404A) tot gelijk bedrag is opgebracht.

Onderafdeeling 422. Andere uitgaven in het belang van het bestuur en van de openbare orde en veiligheid.

Onderdeel g. Uitgaven in verband met een beter toezicht op openbare bioscoop-vertooningen (+ f 14 600).

Met betrekking tot de keuring van films van overheidswege is een nieuwe werkwijze noodzakelijk gebleken, waarbij het stelsel van afgifte van voorloopige goedkeuringen en plaatselijke contrôle door sub-commissies en agenten automatisch komt te vervallen. Voortaan zullen alle films zonder uitzondering dadelijk na aankomst in Indië door de centrale bioscoop-commissie te Batavia worden gekeurd. Een aanvulling van de bestaande bioscoop-commissie zal hiervoor noodig zijn.

De meerdere werkzaamheden brengen tevens de noodzaak mede om eenig vast personeel in dienst te nemen en de toelagen en vergoedingen voor de leden der bioscoop-commissie te verhoogen; voorts zal een zeker bedrag noodig zijn voor aanschaffing van toestellen, administratiekosten enz.

Ongerekend de kosten voor eerste inrichting ten bedrage van f 5 000 (uitgaaf in eens in het jaar 1922) vorderen de hierbedoelde maatregelen een jaarlijks terugkerende uitgaaf van f 22 600 (1), waartegenover echter komt te ver-

(1) Dit bedrag wordt als volgt toegelicht:

Toelage van den voorzitter der Bioscoop-Commissie . . .	f	1800.—
„ „ secretaris „ „ „ . . .	„	1200.—
Bezoldiging van een administratieve hulpkracht . . .	„	3600.—
„ „ „ looper	„	360.—
Transportkosten voor de distributie van films, kantoorkosten, stroomverbruik, drukwerken enz.	„	2400.—
Vernieuwing van lampen en onderhoud van toestellen .	„	1200.—
Vergoeding aan werkende leden der bioscoop commissie ad f 2.50 per rol voor gemiddeld 4800 rollen 's jaars .	„	12000.—
	f	22560.—
	of afgerond „	22600.—

N. B. Voor kantoor- en lokaalhuur is geen bedrag uitgetrokken, aangezien in het hoofdkantoor van den pandhuisdienst kosteloos de beschikking is verkregen over de noodige localiteiten.

vallen de bij de begrooting ten behoeve van het toezicht op openbare bioscoop-vertoningen uitgetrokken som van f 8 000.

De uitgaven zullen worden gedekt door een te heffen vergoeding van f 10 voor elke gekeurde rol; deze inkomsten worden, voor gemiddeld 4 800 rollen, geraamd op f 48 000 per jaar, in verband waarmede bij de raming der middelen onder No. 425A een nieuwe post is opgebracht.

Enkele dezer voorzieningen moesten reeds bij wijze van tijdelijken maatregel worden getroffen. Het ligt in de bedoeling om dadelijk na de goedkeuring van den post door den Volksraad ook de verdere voorzieningen op tijdelijken voet te treffen.

Onderafdeeling 423. Telefonische gemeenschap voor bestuursdoeleinden.

Onderdeel a. Aanleg en uitbreiding van bestuurstelefoonlijnen (— f 55 000).

Onderdeel c. Kosten van telefoonabonnementen en interlocale gesprekken in het belang van den bestuursdienst (— f 45 000).

Met het oog op den minder gunstigen toestand van 's Lands geldmiddelen zullen in 1923 geen nieuwe bestuurstelefoonlijnen worden aangelegd noch bestaande worden uitgebreid of verbeterd, zoodat de daarvoor uitgetrokken som van f 55 000 tot Memorie kan worden teruggebracht, terwijl door beperking van het gebruik van de telefoon de op f 600 000 geraamde kosten van telefoonabonnementen en interlocale gesprekken in het belang van den bestuursdienst, naar verwacht mag worden, met f 45 000 zullen dalen.

Onderafdeeling 427. Verdere uitgaven voor de landelijke inkomsten.

Onderdeel b. Uitgaven voor den aanslag in- en de verdering van de landelijke inkomsten en andere grondlasten, enz. (+ f 183 100).

Terzake wordt verwezen naar de toelichting bij middelenpost No. 412, onderdeelen a, b en c in deze Memorie.

Onderafdeeling 428. Personeel voor de agrarische zaken en verplichte diensten.

Onderdeel a. Bezoldigingen, enz. (+ f 10 920).

In verband met de omstandigheid, dat aan den tegenwoordigen inspecteur van agrarische zaken en verplichte diensten rang, titel en inkomsten van resident zijn verleend, is de raming van dezen post verhoogd met het jaarlijksch bezoldigingsverschil van f 16 800 — f 12 000 of f 4 800.

Verder is, ten behoeve van een der adjunct-inspecteurs (normaal bezoldigd met f 600 tot f 1 000 's maands) in verband met zijn aanspraken als assistent-resident op een bezoldiging van f 1 100 's maands, de post voor bezoldigingen verhoogd met $12 \times (f 1 100 - f 600)$ of f 6 000.

Ten slotte is de raming nog met f 120 verhoogd, wijl een adjunct-commies op f 90 's maands moest worden aangesteld waartegenover echter 2 klerkenbetrekkingen van f 40 's maands niet worden vervuld.

Onderafdeeling 429E. Rente verschuldigd wegens uitstel van betaling van een gedeelte van de koopsom voor het particuliere land „Tjitrap”, in Indië te voldoen (— f 18 000).

De vervroegde aflossing in 1922 van een der schuldbekentenissen, afgegeven ter voldoening van het hier te lande op termijn te betalen gedeelte van de koopsom voor den aankoop van het particuliere land Tjitrap, ten bedrage van f 300 000, heeft ten gevolge, dat de op deze obligaties tot en met het jaar 1928 jaarlijks te betalen rente, te beginnen met het jaar 1923, wordt verminderd met een bedrag van f 18 000 en mitsdien wordt teruggebracht van f 39 000 op f 21 000 (vgl. Bijl. Hand. Volksraad, 1ste gew. zitt. 1922, onderwerp I, afd. IV, stuk 1, bldz. 23).

De vervroegde betaling van gemelde som ad f 300 000 en de daarover op het tijdstip van aflossing verschenen rente is gebracht ten laste van den bij onderafdeeling 428A der begrooting voor 1922 uitgetrokken particuliere-landerijenpost, welke uitgaaf bij de z.g. regularisatie-voorstellen voor dat jaar geregeld zal worden.

Onderafdeeling 432. Uitgaven in verband met de voorgenomen geleidelijke opheffing van perdikan-privileges der daarvoor in aanmerking komende desa's van de Gouvernementslanden op Java en Madoera (— f 10 000).

Onderafdeeling 437A. Tegemoetkoming aan de Inlandsche rechtsgemeenschappen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden ter verzekering van een passende belooning aan de Volkshoofden (+ f 4 630).

Met het oog op den minder gunstigen stand van 's Lands geldmiddelen zullen vooreerst geen perdikan-privileges meer worden opgeheven, in verband waarmede deze post tot memorie is teruggebracht.

Evenals in de gewesten Tapanoeli en Amboina (vgl. de onderafdeelingen 436 en 437 van de voorloopige begrooting voor 1923) heeft plaats gehad, wordt het wenschelijk geacht ook in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden het bezoldigen van volkshoofden door de betrokken Inlandsche rechtsgemeenschappen te doen geschieden, waartoe die gemeenschappen voorloopig in staat moeten worden gesteld door toekenning van tegemoetkomingen tot de bedragen, welke thans rechtstreeks uit 's Lands kas aan die volkshoofden worden uitgekeerd.

Geleidelijk zal deze maatregel toepassing vinden bij het defungeeren der tegenwoordige functionarissen.

Het aan tegemoetkomingen uit te keeren bedrag wordt in verband daarmede voor 1923 geraamd op f 4 630, waartegenover staat een vermindering der Landsuitgaven ten bedrage van onderscheidenlijk f 2 700 bij onderafdeeling 412, „Personeel van het Inlandsch Bestuur”, onderdeel a (zie de toelichting aldaar), f 400 bij onderafdeeling 438, „Inlandsche Zelfbesturen en grooten”, onderdeel a, en f 1 530 bij onderafdeeling 456A, „Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen”, zoodat de onderwerpelijke voorziening niet tot hoogere uitgaven leidt.

Aangezien onderafdeeling 438, a van zeer wisselvalligen aard en derhalve globaal geraamd en onderafdeeling 456A voor memorie nitgetrokken is, kunnen deze twee posten thans niet bepaaldelijk worden verminderd.

Onderafdeeling 438. Inlandsche Zelfbesturen en grooten. Onderdeel f. Bijdragen aan Inlandsche Zelfbesturen (+ f 26 000).

Onderdeel g. Voorschotten en leeningen aan Inlandsche Zelfbesturen voor de uitvoering van groote werken (+ f 60 000).

Om voor de hoofdplaats Soerakarta tot een bevredigende oplossing van de meest dringende hygiënische voorzieningen (w.o. een drinkwaterleiding en een faecalafvoersysteem) te geraken, moet begonnen worden met de verbetering van den regenwaterafvoer.

De kosten der werken, ter wille van een doelmatige uitvoering waarvan het noodzakelijk is dat die van Landswege geschiedt, zonden voor rekening van die Zelfbesturen moeten komen, daar zij deels in het gebied van het Zelfbestuur Soerakarta, deels in het Mangkoenagaransh gebied gelegen zijn.

Vermits echter het eerste gedeelte in het Europeesch woonkwartier ligt en vooral de hygiënische belangen der Landsonderhoorigen door die eerste verbetering van den toestand zullen worden gediend, is het billijk te achten, dat een deel van de op f 86 237 geraamde kosten voor rekening van den Lande wordt genomen. In overleg met beide Zelfbesturen is dat deel gesteld op 30% of rond f 26 000 (ten laste van onderafdeeling 438, f), terwijl onderscheidenlijk f 30 978 en f 29 387 ten laste van het Zelfbestuur Soerakarta en van het Mangkoenagaransh gebied (onderafdeeling 438, g) komen.

Daar de bovenbedoelde Zelfbesturen op het oogenblik niet in staat zijn hunne bijdragen in contanten af te zonderen, zullen deze door het Land in voorschot worden verstrekt; de terugbetaling zal vermoedelijk nog in het eind van 1923 geschieden, zoodat tegenover de verhooging van dezen laatste post (onderafdeeling 438, g) met de bovengenoemde sommen van f 30 978 en f 29 387 of tezamen rond f 60 000 een hoogere ontvangst tot gelijk bedrag staat bij middelenpost No. 401A.

Het ligt in de bedoeling tot beschikbaarstelling van de fondsen over te gaan na instemming van den Volksraad.

Onderdeel *h*. Vergoeding aan het departement der burgerlijke openbare werken van in het belang van Inlandsche Zelfbesturen uit te voeren groote werken.

Ter zake wordt verwezen naar het slot van de toelichting bij middelenpost No. 401A in de voorloopige begrooting voor 1923 (Bijl. Hand. Volksr. 1ste gew. zitt. 1922, Ond. I, afd. IV, stuk 1, blz. 29). Hoewel de aldaar bedoelde cijfers nog niet zijn verkregen, schijnt het uit een oogpunt van begrotingsbeheer beter deze regularisatie toch in de begrooting tot uiting te brengen, zij het ook voorloopig door een memorie-post.

De hiermede verband houdende posten onder de uitgaven en middelen der VIIde afdeling zijn mede thans voor memorie uitgetrokken (zie aldaar).

Onderafdeeling 442. Verschaffing van krediet ten behoeve van op kleine schaal gedreven land- of tuinbouw- en veeteeltondernemingen (+ f 21 000).

Oorspronkelijk werden deze kredieten alleen verleend voor de oprichting van „landbouw-“ of „tuinbouwhoeven“ als bedoeld in artikel 2 der ordonnantie van 5 Augustus 1904 (Staatsblad No. 326). Deze hulpverlening werd gaandeweg uitgebreid tot kleine landbouw- en veeteeltondernemingen, gevestigd op gronden uitgegeven in erfpacht op den voet van voormelde ordonnantie en het sedert ingetrokken besluit van 20 Juni 1901 No. 10 (Bijblad No. 5611).

In verband met de thans bestaande malaise werd de mogelijkheid geopend om dergelijke kredieten te verstrekken ook aan kleine ondernemingen van bovenbedoelden aard, gevestigd op gehuurde dan wel met het gewone erfpachtsrecht bezeten kleine perceelen (vgl. Bijl. Hand. Volksraad, 1ste gew. zitt. 1922, ond. I, afd. IV, stuk 7, blz. 14).

Met het oog hierop wordt de raming voor 1923 met f 21 000 verhoogd en gebracht op f 30 000, en is de omschrijving van den post gewijzigd als hiernaast aangegeven.

Onderafdeelingen 456 en 457. Toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang (— f 250 000 en — f 80 000).

In verband met de voorgenomen beperking van de toelagen van nevenvermelden aard werden deze posten voor 1923 reeds onderscheidenlijk f 250 000 en f 50 000 lager gesteld dan voor 1922 (zie Bijl. Hand. Volksraad, 1ste gew. zitt. 1922, ond. I, afd. IV, stuk 1, blz. 27 en stuk 7 blz. 15).

Sedert is beslist, dat met ingang van 1 Januari 1923 voor alle begrotingsafdeelingen deze toelagen zullen worden verminderd tot $\frac{1}{3}$ van het voor 1922 uitgetrokken bedrag.

Met het oog hierop zijn de onderwerpelijke posten thans nogmaals met f 250 000 en f 80 000 verminderd, waardoor zij tot het derde gedeelte van de aanvankelijke raming zijn teruggebracht.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 401A. Terugbetaling van in het belang van Inlandsche zelfbesturen gedane uitgaven (+ f 60 000).

Zie de toelichting in deze Memorie bij onderafdeeling 438, onderdeelen *f* en *g*, der uitgaven in Indië.

No. 404. Bijdragen in de kosten, verbonden aan de indienststelling van politiepersoneel in het belang van bijzondere ondernemingen (+ f 282 621).

Deze post is verhoogd met f 149 247 en f 104 049 of tezamen f 253 296 in verband met de politie-maatregelen voor particuliere ondernemingen, bedoeld in de toelichting bij onderafdeeling 417, *a* der uitgaven.

Bovendien is de post nog verhoogd met f 29 325 voor de gelijksoortige volledige restitutie van de uitgaven voor het ten behoeve der Bataafsche Petroleum-Maatschappij in de afdeling Samarinda (Zuider- en Oosterafdeling van Borneo) reeds vroeger vast in dienst gesteld agentenpersoneel (130 man), waarmede tot dusver bij dit middel nog geen rekening was gehouden.

No. 404A. Vergoeding voor de herstelling in de werkplaatsen te Buitenzorg en Soerabaja van de bij de politie in gebruik zijnde motor- en andere rijwielen (+ f 100 000).

Ter zake wordt verwezen naar de toelichting in deze memorie bij onderafdeeling 421, *b* der uitgaven.

No. 412. Landelijke inkomsten en andere grondlasten:
Onderdeel a. Landrente (+ f 1 300 000).

Ten gevolge van de algeheele herziening in 1923 van den aanslag in de landrente in een 25-tal districten en daarnaast de partieele herziening in een 30-tal andere districten, wordt voor dat jaar thans een hoogere opbrengst aan landrente verwacht van f 750 000.

De opbrengst in 1923 van den aanslag in de voorloopige landrente-regeling op de in 1921 en in den loop van 1922 teruggekochte voormalige particuliere landerijen in het gewest Batavia, waarmede bij de aanvankelijke raming voor 1923 wegens gemis van gegevens geen rekening kon worden gehouden, kan thans worden gesteld op f 280 000.

Voorts worden door de inspectie der landelijke inkomsten thans de noodige voorbereidende maatregelen getroffen om te geraken tot een intensieve contrôle door deskundig personeel op de (clandestiene) ontginningen en op de jaarlijkse afschrijvingen in de landrente wegens misgewas en onbeplant-blijven, waarvan de hoogere baten, welke tot dusver door den Lande werden gederfd, voor 1923 bij matige raming geschat kunnen worden op f 350 000.

In verband met een en ander kan de raming van dit middel worden verhoogd met f 750 000 + f 280 000 + f 350 000 of rond f 1 400 000, daarentegen — in verband met de meer algemeene invoering van de Inlandsche verponding op Java en Madoera (zie de toelichting bij onderdeel b) — vermindert met f 100 000.

Als gevolg van een en ander vermeerderen de uitgaven aan collecteloonen (onderafdeeling 427, b) met 8% van f 1 400 000 — f 100 000 of f 104 000.

Onderdeel b. Inlandsche verponding (+ f 1 000 000).

Op Java en Madoera wordt van alle woonerven, waarop het Inlandsch bezitsrecht of het agrarisch eigendomsrecht rust, landrente geheven. Volgens artikel 8 der Landrente-ordonnantie (Staatsblad 1907 No. 277) wordt, bij de bepaling van het voor die erven jaarlijks per bouw aan landrente te betalen bedrag, rekening gehouden met den economischen toestand en met de waardeverhouding der gronden onderling en tot de in het district aanwezige sawahvelden, zoomede, behoudens inachtneming van het verschil in karakter der beide heffingen, met de voor laatstgenoemde gronden voorgestelde belastingeijfers. Het maximum voor den aanslag van woonerven bedraagt voorts f 20 per bouw.

Kan die wijze van aanslag voor binnenlandsche desa's, waar de erven voor een groot deel als bouwveld of tuin worden gebezigd, bevredigende resultaten geven, voor de grootere plaatsen leidt het verband, dat gelegd is tussehen de waarde der sawahs en der droge gronden tot onbillijkheden en daarvan is o.a. het gevolg, dat erven met waardevolle bebouwingen zeer geringe bedragen aan grondlasten hebben op te brengen. Op de hoofdplaats Soerabaja bijv., waar de uitgestrektheid droge gronden $546\frac{2}{5}$ bouw bedraagt, wordt daarvoor slechts f 2 853,82 of gemiddeld f 5,22 per bouw aan landrente betaald. Uitgestrekte erven met waardelooze bebouwingen brengen meer landrente op dan kleine erven met groote huizen bebouwd. Voor een erf van 500 vierkante meters met een groot steenen huis wordt gemiddeld slechts 37 cent aan landrente betaald.

De heffing van landrente voor dergelijke stadspereelen moet dan ook irrationeel worden geacht en in verband daarmede werd, toen in de residentie Batavia door den terugkoop van particuliere landerijen enz. op verschillende plaatsen erven in de landrente zouden moeten worden aangeslagen, besloten om in plaats van die landrente een andere grondbelasting in te voeren, bij den aanslag waarvan rekening zou kunnen worden gehouden met den aard der bebouwingen en waardoor bovendien een alleszins billijke verhooging van de

op die stadspereelen te leggen lasten zou worden verkregen. Een en ander heeft geleid tot de uitvaardiging van de regeling van de Inlandsche verponding bij de ordonnantie van 29 December 1917 (Staatsblad No. 754), welke echter alleen geldt binnen de grenzen der daarvoor in het gewest Batavia aangewezen hoofdplaatsen of gedeelten daarvan (vgl. ook gedrukte stukken 2de Kamer der Staten-Generaal, zitting 1916—1917, 4, stuk 34, blz. 6, middel 42 a 1).

Die belasting geleeke in vele opzichten op de van met een Europeesch recht bezeten perceelen geheven verponding, doch was op eenvoudiger leest geschoeid.

Toenmaals werd mede reeds overwogen (zie bovenaangehaalde Kamerstukken) om die belasting ook voor andere hoofdplaatsen in te voeren. Het werd ten slotte echter beter geacht omtrent de werking van de nieuwe verordening eerst eenige ervaring op te doen. Die ervaring is gunstig geweest, aanslag noch inning der belasting leverde ernstige moeilijkheden op, zoodat de Regeering thans het oogenblik gekomen acht om de mogelijkheid te openen ook op andere groote plaatsen de Inlandsche verponding in te voeren.

Het voornemen bestaat om, nadat de Volksraad zijn instemming hiermede zal hebben betuigd, en na verkregen Koninklijke machtiging, een ordonnantie uit te vaardigen, welke behoudens de noodige redactiewijzigingen en andere veranderingen van ondergeschikt belang, overeenkomt met die in Staatsblad 1917 No. 754 met uitzondering van artikel 3. Dit artikel zal luiden:

Artikel 3.

(1) De belasting bedraagt jaarlijks:

- a. voor erven, waarop gebouwen staan: zeven en een half procent van de jaarlijkse huurwaarde van die gebouwen en aanhoorigheden bij den aanvang van het tijdvak, waarvoor de aanslag geschiedt, indien die huurwaarde zestig gulden of meer bedraagt; vijf procent indien de huurwaarde minder dan zestig doch meer dan dertig gulden bedraagt en twee procent bij een huurwaarde van dertig gulden of minder;
- b. voor andere gronden, waaronder vijvers en nipahbosschen, drie kwart procent van de verkoopwaarde bij den aanvang van het tijdvak, waarvoor de aanslag geschiedt, met dien verstande dat, indien voor erven zonder bebouwing de verkoopwaarde minder dan zes honderd doch meer dan drie honderd gulden bedraagt, een half procent en bij een verkoopwaarde van drie honderd gulden of minder twee tiende procent wordt geheven.

(2) Indien op een erf gebouwen staan, waarvan de jaarlijkse huurwaarde minder bedraagt dan een tiende van de koopwaarde van het erf zonder de gebouwen, wordt dat erf voor de heffing van deze belasting gerangschikt onder de gronden, bedoeld onder *b* van het vorig lid en wordt de belasting berekend naar de verkoopwaarde van erf en gebouwen tezamen.

(3) Het Hoofd van gewestelijk bestuur beslist zoo noodig welke grondstukken als afzonderlijke erven worden beschouwd.

Het belastingpercentage zal dus van 10% van de huurwaarde en 1% van de verkoopwaarde worden teruggebracht tot onderscheidenlijk 7½% en ¾%. Het scheen billijk, dat van de in handen van de Inlandsche bevolking zijnde

pereceelen geen hooger percentage zou worden geheven dan van de grondstukken met een Europeesch recht bezeten. De aanslag van de Inlandsche verponding in de residentie Batavia zal dus t. z. t. moeten worden herzien.

Voorts is, om den belastingdruk voor het minder gegoede deel der bevolking te verzachten, bepaald, dat het belastingpercentage voor pereceelen van lage huur- of verkoopwaarde slechts vijf of twee procent zal bedragen.

Het ligt in de bedoeling de belasting voorloopig alleen te heffen op de gewestelijke, afdeulings- en regentschapshoofdplaatsen en eenige groote plaatsen als Ambarawa, Gombong en andere op Java en Madoera. Later zal worden overwogen, of de belasting ook kan worden ingevoerd op andere plaatsen, welke haar landelijk karakter hebben verloren.

In de Buitengewesten zijn de toestanden anders dan op Java. Het overleg of de belasting zal kunnen worden ingevoerd op enkele groote plaatsen als Makassar, Padang, Medan, Kota Radja, enz. is nog niet beëindigd.

De opbrengst van het nieuwe middel wordt voor Java en Madoera voor het jaar 1923 op *f* 1 000 000 geschat. Deze raming is zeer globaal. Juiste gegevens daartoe ontbraken. Het kwam echter voor een beter overzicht van de begrooting gewenscht voor dit middel niet voor memorie uit te trekken. Tegenover deze inkomsten staat een vermindering van de landrente met ongeveer *f* 100 000 in verband met de aan de invoering van deze verpondingsbelasting gepaard gaande opheffing van de landrente.

Verder brengt de meer algemeene invoering van de Inlandsche verponding een hogere jaarlijkse uitgaaf aan collecteloonen van *f* 80 000 met zich mede, waartegenover echter weder een vermindering dier collecteloonen tot een bedrag van *f* 8 000 staat in verband met de mindere opbrengst aan landrente (zie ook de toelichting bij onderdeel *a*).

Onderdeel *c*. Inkomsten verkregen uit de geleidelijke invoering van een landrente-regeling in de residentie Bali en Lombok enz. (— *f* 9 000).

Bij de, ingevolge artikel 5 der in Staatsblad 1904 No. 276 opgenomen regeling van de oepeti-belasting in de onderafdeling West-Lombok, voorgeschreven herziening van den aanslag, is in het afgelopen jaar de wenschelijkheid gebleken van een wijziging in het aantal der klassen van boomgaarden en bouwvelden en in de belastingcijfers voor elk dier klassen, zooals deze bij bovenaangehaalde regeling zijn vastgesteld. Daarbij werd voorgesteld om elk dezer categorieën, in stede van in drie, voortaan in vier klassen onder te brengen en, met afwijking van de tot dusver geldende regeling, de belastingcijfers per tjoetak van 800 petjerakans of 7200 M². als volgt vast te stellen:

voor de boomgaarden:	
in de eerste klasse	<i>f</i> 4.—
„ „ tweede klasse	„ 3.—
„ „ derde klasse	„ 2.—
„ „ vierde klasse	„ 1.—
voor de bouwvelden:	
in de eerste klasse	<i>f</i> 2.—
„ „ tweede klasse	„ 1.50
„ „ derde klasse	„ 1.—
„ „ vierde klasse	„ 0.50

Bij den thans bestaanden kepengkoers van 4 kepengs op 1 cent zouden deze belastingcijfers, in kepengs uitgedrukt, bedragen voor de boomgaarden achtereenvolgens 1600, 1200, 800 en 400 kepengs en voor de bouwvelden 800, 600, 400 en 200 kepengs, welke bedragen een vermindering tegenover de in hoogerbedoeld Staatsblad opgenomen belastingcijfers beteekenen. Bij toepassing in 1923 zal de belasting tegenover die van het jaar 1922 met rond *f* 9 000 dalen, waardoor ook

de uitgaven voor collecteloonen (zie onderafdeeling 427, *b* der uitgaven) met 10% daarvan of *f* 900 zullen verminderen.

No. 425A. Vergoeding voor het keuren van rolprenten ten behoeve van openbare bioscoopvertooningen (+ *f* 48 000). Ter zake wordt verwezen naar de in deze memorie bij onderafdeeling 422, *g* der uitgaven gegeven toelichting.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IV — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. *Volkseredietwezen.* Het aan de gewestelijke besturen en bankvereenigingen gericht schrijven van den adviseur voor het volkseredietwezen lokte een krachtig protest uit. In bedoeld schrijven wordt — omdat thans een toestand van anarchie zou bestaan — een organisatie opgebouwd, geheel berustend op een systeem van dwingende bevelen, uitgaande van den adviseur voor het volkseredietwezen, aan wien alle bankbesturen ondergeschikt zouden worden, hoewel op hen de verantwoordelijkheid blijft rusten. Een dergelijk systeem moet alle animo en initiatief dooden en de ontwikkeling van het volkseredietwezen belemmeren. Met nadruk werd de Regeering gewaarschuid niet geheel af te gaan op de instemming van verscheidene ambtenaren, die zich wellicht hebben laten bepraten, zonder voldoende het levensbelang van het volkseredietwezen voor oogen gehad te hebben. De Regeering bevindt zich op een verkeerden weg; het feit dat het binnenlandsch bestuur met geen der andere diensten zooveel wrijving heeft als met het bureau van het volkseredietwezen, en een ontstemming ook in tal van persartikelen tot uiting komend (o. a. in de Locomotief van 18 Nov. j.l.), moge daarvan tot bewijs strekken. De dienst zou in plaats van deze wrijving te wijten aan kortzichtigheid van de bankbesturen, beter doen de hand in eigen boezem te steken.

Met erkenning van de groote bezwaren, die aan het dwang-systeem kleven, wezen andere leden op de wenselijkheid van uniformiteit en samenwerking. Nu verscheidene bankvereenigingen niet te overreden bleken uit eigen beweging samen te werken, konden zij eenige meerdere pressie wel billijken.

Door meerdere leden werden bezwaren ingebracht tegen het voornemen om de kosten van het toezicht te verhalen op de dorpscredietinstellingen. In overweging werd gegeven met dezen maatregel te wachten tot de desaraden zijn ingesteld.

Door enkele leden werd er op gewezen, dat het volkseredietwezen het binnenlandsch bestuur in overweging heeft gegeven de z.g. loemboenschrijvers te ontslaan en hun werkzaamheden op te dragen aan de desa-schrijvers. Daarna werd bij Regeeringsrondschrijven bekend gemaakt

dat de desa een bepaald percentage moet bijdragen voor de bezoldiging van de ambtenaren van genoemden diensttak. De bevolking krijgt hierdoor de indruk, dat kleine beambten worden ontslagen en de aldus vrijkomende gelden worden besteed tot betaling van hoogere ambtenaren. Waar de maatregel voor de desabevolking geen bezuiniging beteekent, daar het bedrag dat de desaschrijvers voor hun werk meer ontvangen, vermeerderd met het te betalen bedrag ten behoeve van het volkseredietwezen grooter is dan de som, welke aan de loemboenschrijvers werd ten koste gelegd, wenschten de hier aan het woord zijnde leden uitstel van invoering en in ieder geval voorafgaande bespreking met de desa's.

§ 2. *Positie van Eur. B. B.-ambtenaren.* Op een spoedige herziening van de bezoldiging van het Europeesch B. B. werd door een lid andermaal aangedrongen, vooral nu de vooropleiding verzwaard en verlengd is, hetgeen de toevoer van personeel nog meer zal belemmeren. Weliswaar is het aanvangssalaris verhoogd, wordt steeds gewezen op de snelle promotie in de buitengewesten en op het staatsblad — op het behoud waarvan dit lid geen prijs stelde — waarbij zelfs aan ongeschikte controleurs het tractement van een assistent-resident kan worden toegekend, maar deze tegenwerpingen tegen de urgentie kunnen als van geringe beteekenis ter zijde gesteld worden, omdat zij de onderbetaling van het geheele corps niet kunnen goedmaken. En dat onderbetaling bestaat, valt niet te ontkennen door ieder die weet, dat controleursvrouwen bijverdiensten moeten zoeken bij het onderwijs en door het nemen van kostkinderen.

Hiertegen werd aangevoerd, dat de Volksraad niet behoort aan te sporen tot incidenteele tractementswijzigingen, doch op de voorstellen van de salariscommissie behoort te wachten. Dat de verzwarende van de opleiding geen wijziging van de bezoldiging had meegebracht, wekte overigens verwondering.

Ten zeerste werd in twijfel getrokken of het aanbeveling verdient controleurs met de waarneming van assistent-residentsplaatsen te belasten, zooals thans in enkele gevallen was geschied. De promotie-belangen van de controleurs zullen daardoor in 't gedrang raken.

§ 3. *Politie.* Belangrijke bezuiniging werd verwacht van een reorganisatie van de bestuurspolitie gelijk reeds bij herhaling uitvoerig door den heer Djajadiningrat is uiteengezet. De niet-politioneële werkzaamheden zouden

volgens dat betoog kunnen worden opgedragen aan eenvoudige oppassers op minimum-salaris.

Van andere zijde werd betwijfeld of een dergelijke reorganisatie bezuiniging zou ten gevolge hebben, aangezien toch de huidige salarissen van de bestuurspolitie reeds minimum-salarissen zijn.

Het had de aandacht getrokken dat ook in kleinere plaatsen, waar slechts weinig Europeanen wonen en zeer wel met Inlandsehe politie zou kunnen worden volstaan, Europeesche politie-opzieners worden te werk gesteld, die daar geen voldoende emplooi vinden. Ook is in sommige gewesten het corps gewapende politie-dienaren veel te groot. Deze krachten zouden in de buitengewesten waarschijnlijk veel nuttiger werkzaam kunnen zijn.

Eenige andere leden meenden te weten, dat de Regeering reeds geleidelijk de gewapende politie aan Java onttrekt, naar gelang haar taak door de veldpolitie kan worden overgenomen. De plaatsing van Europeesche politie-opzieners op plaatsen, waar zij niet strikt noodig zouden zijn, is, h. i. het gevolg van een tijdelijk overcomplete; niettemin kan van dat personeel een nuttig gebruik gemaakt worden voor het opruimen van bestaande achterstand bij de opsporing en het vooronderzoek van strafzaken, waartoe zij zeer wel bruikbaar zijn.

Met bevreesing werd geconstateerd, dat inzake de vraag in hoeverre uit een oogpunt van bezuiniging het gewenscht zou zijn de taak van de gewapende politie door het leger te doen overnemen, aan de daartoe ingestelde commissie slechts een beperkte opdracht is gegeven, welke die wenschelijkheid reeds vooronderstelde. Dit eenzijdige standpunt is ook tot uiting gekomen in de tot de residenten gerichte vraag om advies. Deze opdracht werd in strijd geacht met de gedurende de debatten over de kwestie leger-gewapende politie in de buitengewesten door den regeering-gemachtigde gedane toezegging in zake het aan die commissie op te dragen onderzoek. De resultaten van de reis van de Commissie Gerth van Wijk—Hoorweg zou men gaarne spoedig vernemen.

§ 4. Reis van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur. Naar aanleiding van de uitlatingen in de pers over de dienstreis van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur naar Sumatra werd de opmerking gemaakt, dat het geen aanbeveling zou verdienen ter Sumatra's Westkust voor eene heffing van het grondbezit de benaming „landrente" te bezigen, maar dat het beter ware te spreken van „belasting" op de productie van den bodem. Voorts werd de verwachting uitgesproken, dat de in hetzelfde interview geuite meening, dat het Inlandsehe bestuur ter Sumatra's Westkust te royaal is opgezet, niet ertoe zal leiden, dat de tractementen van de Inlandsehe ambtenaren zullen worden verminderd. Indien bezuiniging noodig is, ware deze beter te verkrijgen door vereeniging van verschillende bestuursressorten.

Voorts werd het beter geacht de districtshoofden ter Sumatra's Westkust niet in klassen te verdeelen en de bezoldiging van oudere geschikte Hoofden te laten doorloopen tot het maximum van f 450.

Gaarne zou men worden ingelicht omtrent de resultaten, welke de reis van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur door Sumatra heeft opgeleverd, ten aanzien van bezuinigingsmaatregelen, instelling van landrente en agrarische aangelegenheden.

§ 5. Bestuur. Eenige leden hoopten dat de Regeering spoedig tot het instellen van desa-raden zal overgaan, o.m. in verband met de gebleken moeilijkheid om in afdelings- en regentschapshoofdplaatsen de ingezetenen tot het nemen van desa-beslissingen op koempoelans bijeen te krijgen.

Ook zou men gaarne vernemen, welke gevolgen zijn voortgevloeid uit de wenk van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur gegeven aan de bestuursambtenaren om in bepaalde streken de vorming van Inlandsehe rechtsgemeenschappen zooveel mogelijk voor te bereiden.

De vraag werd gesteld of het wel aanbeveling verdient, dat in ontvoogde regentschappen de wedana belast wordt met het rechtstreeksch bestuur van een onderdistrict.

Naar aanleiding van een bericht in het Indische Volk van 21 October jl., dat 2 Atjehers een militair geleide hebben aangevallen, zou men gaarne van de Regeering vernemen of het Haar bekend is in hoeverre het optreden van den divisie-commandant en de militaire transportgeleiders oorzaak is van den aanval.

Eveneens zou men gaarne nauwkeurig de oorzaak vernemen van de onrust in de Batak- en Karolanden, welke volgens de Sumatra Post van 21 Augustus zou te wijten zijn aan der bevolking opgelegde zware en onbetaalde arbeid bij den aanleg van een weg van Batoe Karang tot Kampeng Saronembah.

In het nummer van de Soematra-Bergerak van 14 Sept. jl. verschenen, alarmeerende berichten over de onveiligheid in het Priamansche. Gaarne zou een lid vernemen of die berichten juist zijn en of het inheemsch bestuur voldoende medewerking verleent tot bestrijding van dit euvel.

Gevraagd werd of het bericht juist is, dat door den resident van Batavia ten onrechte advertenties werden geplaatst omtrent uitgifte van gouvernements gronden behorende tot het perceel Benoengan. In het bevestigend geval zag men gaarne toegelicht waaraan deze vergissing geweten moet worden.

De vraag werd gesteld of inderdaad door het bestuur te Bindjei van inheemsche ingezetenen de geweren met getrokken loop zonder schadeloosstelling werden ingenomen, terwijl daartegenover eene vergunning voor invoer van gladloopgeweren werd gegeven.

§ 6. Riet-cultuur. Der Regeering werd dank gebracht voor de waterverstrekking aan de Inlandsehe bevolking in het Djombangsche ten behoeve van den suikerriet-aanplant. De vraag werd gesteld of het niet in 't belang der bevolking zou zijn, indien de aanplant van padi-gadoe eenigermate werd beperkt. In overweging werd gegeven het door de H. V. A. gedaan verzoek om bepaalde gronden in het Kediri'sche aan deze Maatschappij af te staan niet in te willigen, aangezien de Inheemsche bevolking zelf die gronden voor de suikercultuur wil benutten en zij daarin een middel zal vinden om zich economisch sterker te maken, en tot grootere welvaart te komen.

Gevraagd werd om mededeelingen van de resultaten waartoe het onlangs ingesteld onderzoek naar de rietbranden heeft geleid.

§ 7. Particuliere landerijen. Met leedwezen was vernomen, dat het kantoor voor terugkoop van particuliere landerijen zal worden opgeheven, omdat de terugkoop tijdelijk gestaakt wordt. Te meer verbaasde dit, omdat verschillende eigenaren bereid zijn genoegen te nemen met

een betaling met schatkistpromessen of aandeel in de Indische schuld. Zelfs was het bekend dat terugkoop geweigerd werd van landerijen, tot de verkoop waarvan de eigenaar bij deurwaardersexploit gedwongen werd. De terugkoop van verschillende landerijen o.m. van de Tangerangse, die onmisbaar zijn voor een goed werkend irrigatie systeem, zou volkomen gemotiveerd zijn, omdat zij hun rente volkomen zouden opbrengen.

§ 8. Hoofdgeld. Het kwam eenigen leden noodzakelijk voor dat, waar het actief desakiesrecht op de betaling van hoofdgeld in plaats van op het verrichten van heeren-diensten wordt gebaseerd, er bij de kiesregeling ook rekening mede zal worden gehouden, dat de aard van den grondslag is veranderd, men zag b.v. niet in, waarom minvermogens niet mede zouden mogen kiezen.

Dat godsdienstleeraren steeds vrijgesteld zijn van betaling van hoofdgeld kwam meerderen leden minder juist voor. Hun waren gevallen bekend van godsdienstleeraren, die honderden bouws sawah bezitten, waarom het dezen leden billijk voorkwam de godsdienst leeraren-grondbezitters niet van hoofdgeld vrij te stellen.

§ 9. Reiswezen. Protest werd aangeteekend tegen de zelfstandige positie van het hoofd van het reiswezen, die voor geheel Indië beslissingen neemt over toepassing van de auto-regeling, noodzakelijkheid van declaraties, enz. Aan deze zelfstandigheid behoort h.i. zoo spoedig mogelijk een eind gemaakt te worden. Men zou gaarne vernemen of en in hoeverre het art. onlangs in verschillende bladen versehenen, als zou de dienst van het reiswezen veel tegenkating van andere diensten ontvangen, aan de betrokken diensten aanleiding heeft gegeven de geuite beschuldigingen te weerspreken.

§ 10. Verschillende opmerkingen. De vraag werd gesteld waarom is afgezien van de naar men meende reeds voorgenomen toevoeging van het bureau van den adviseur voor de decentralisatie aan het departement en van de opheffing van het kantoor voor Japansche zaken, van welk kantoor men niet de zekerheid had, dat de verrichte werkzaamheden de kosten rechtvaardigen.

Nogmaals werd aangedrongen op de aanschaffing van een motorboot voor het onderhouden van het verkeer tusschen Ambon en Saparoea.

Gevraagd werd of reeds een onderzoek is ingesteld naar de juistheid der in de dagbladen verspreide berichten over de kolonisaties in de Lampongs en Palembang (reisartikelen Zentgraaff).

Gaarne zou men vernemen ten laste van wien de drukkosten komen van de registers voor den Burgerlijken Stand van Europeanen en Chineezzen en welke bedragen in elk der jaren 1918, 1919, 1920, 1921 en 1922 voor die registers ten behoeve van de stad Batavia en voorsteden is betaald. Men meende te weten, dat ter zake onregelmatigheden hebben plaats gehad.

Gaarne zou worden vernomen, waarom geen voortgang wordt gemaakt met de uitgifte van gronden, behoorende tot het land Tjioimas en of inderdaad 50 bouw van dit land kosteloos zijn afgestaan aan een particulier rubberproefstation.

Bezwaar werd gemaakt tegen verhoging van het waterrecht in het landschap Simeloengoen (Oostk. van Sumatra) met 50%, zoodat het gebracht werd op f 36 per H.A.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 403. Personeel van het Europeesch bestuur. In verband met de klachten die vernomen werden over de slechte toestanden op de teruggekochte landerijen, — welke in sommige gevallen van dien aard zouden zijn, dat de bevolking den tijd onder den landheer terugverlangt — werd gevraagd of het wel verantwoord is dat het bij deze post bedoelde personeel voor de landerijen in de residentie Batavia buiten dienst wordt gesteld.

Er werd aangedrongen op uitbreiding van het personeel op het residentie-kantoor te Ambon in verband met de inlijving van de residentie Ternate bij de residentie Amboina.

Onderafdeeling 414. Kantoorkosten. Enkele leden achtten het thans uitgetrokken bedrag beslist onvoldoende en spraken zich uit tegen de bij dezen post voorgestelde vermindering.

Onderafdeeling 416 B. Ontvoogding. Den voortgang van de ontvoogding zouden verscheidene leden, ook om politieke redenen, alleen geremd willen zien wanneer de kosten inderdaad overwegende bezwaren opleveren.

Zij zagen in het door de Regeering ingenomen standpunt een krachtige aansporing voor de betrokken regenten tot de grootste zuinigheid. Men zou gaarne van de Regeering vernemen om welke redenen de ontvoogding duurder is dan de huidige toestand.

Gevraagd werd of de Regeering niet verwacht dat het te zijner tijd bij de instelling van de regentschapsraden tot moeilijkheden aanleiding zal geven wanneer de betrokken regenten nog niet ontvoogd zijn. Eenige leden achtten het bepaald onmogelijk te zijner tijd regentschapsraden in te stellen als men niet beschikt over ontvoogde regenten. Daarom verklaarden zij voorloopig bezwaar te hebben tegen vermindering van dezen post.

Door vele leden werd het minder wenschelijk geacht tot ontvoogding van het Inlandsch bestuur over te gaan, wanneer de bezuiniging het aaneenvoegen van te veel districten noodzakelijk maakt. De hier aan het woord zijnde leden gaven in overweging dit regentschapsgewijs te beoordeelen. Zij hoopten, dat er voor gewaakt zal worden den districtshoofden het bestuur over te groote resorten op te dragen.

Een ander lid achtte vergrooting van de aan de districts-hoofden opgedragen ressorten minder bezwaarlijk in verband met den hooger trap van ontwikkeling die de tegenwoordige districtshoofden door hun betere opleiding hebben bereikt.

Gevraagd werd of thans bekend gemaakt kan worden tot welk resultaat de overwegingen omtrent ontvoogding in de Minahassa geleid hebben.

Waar aan sommige regenten een wedana, aan andere echter een assistent-wedana als secretaris is toegevoegd, gaven meerdere leden in overweging ter bezuiniging steeds laatstgemelde handelwijze te volgen.

Onderafdeeling 416 C. Hervorming bestuurswezen in Celebes. Eenige leden maakten bezwaar tegen verlangzaming van het tempo der invoering dezer hervorming, die zij van veel belang achtten voor de ontplooiing van de werkzaamheid van het Inl. bestuur.

Onderafdeeling 417. Politie. In de thans voorgestelde omvangrijke personeelsinkrimping werd een bewijs gezien van te hoog opgevoerde formaties in voorafgaande jaren, dan wel een gewaagde proefneming, die niet door een vermindering der criminaliteit gemotiveerd is (getuige o.a. de vele klachten omtrent havendiefstallen).

Aangezien deze post uitsluitend betrekking schijnt te hebben op de politie in de groote steden zou men gaarne worden ingelicht, welke post de inkrimping van de politie in het binnenland aangeeft.

Gevraagd werd op welke wijze het genoemde bedrag van f 12.090 becijferd is.

Aangezien er klaarblijkelijk teveel personeel is en geringe animo voor de politie-school, werd gevraagd in hoever nog aanleiding bestaat om de opleiding te continueeren.

In verband met de voorgestelde vermindering van het personeel der algemeene politie te Soerabaja en de toelichting dat de taak der politie aan den buitenrand van de stad Soerabaja door het leger zal worden overgenomen, zou gaarne worden vernomen aan welk wapen en komende van welk garnizoen deze taak te Soerabaja zal worden opgedragen. Deze vraag werd gedaan in verband met het feit, dat zeer korten tijd geleden ná het vertrek van het garnizoen van Soerabaja naar Malang, militairen van Malang naar Soerabaja moesten komen voor de bewaking van de gevangenis te Soerabaja.

De politievermindering in de groote steden van Java, vooral waar deze gepaard gaat met vermindering van inkomsten van het politiepersoneel door de gedeeltelijke afschaffing van den duurtetoelag, werd niet zonder bedenking geacht. Door eenige leden werd daarom voorgesteld de door ontslagverleening te verkrijgen bezuiniging van ± f 12.000 aan te wenden voor verbetering van de positie der overblijvenden.

Nog werd opgemerkt dat de politieautoriteiten tot het inzicht zijn gekomen dat op de hoofdplaatsen over te veel straatpolitie wordt beschikt en dat daarom de vermindering kan worden aanvaard. Naar aanleiding van de mededeeling, dat de organisatie der veldpolitie op Java min of meer incidenteel geschiedde zonder vasten grondslag, werd gevraagd om overlegging van een overzicht van die organisatie.

Door enkele leden werd de wensch uitgesproken om aan de mantri's politie rechercheurs toe te voegen.

Onderafdeeling 421. Verdere uitgaven voor de politie. De toelichting tot dezen post werd door vele leden in verband met de omschrijving van dit onderdeel onvoldoende geacht.

Een lid was van meening, dat de begroting, dank zij de hier gevolgde werkwijze tegenover de uitgaven een middeelpost (No. 4044) op te brengen, een onjuist beeld geeft van de werkelijke inkomsten en uitgaven. De bedoelde reparatiën zouden zeer wel tegen betaling van kosten kunnen geschieden.

Onderafdeeling 422. Toezicht op de bioscopen. Tegen de meerdere uitgaven voor uitbreiding van het toezicht verklaarden meerdere leden geen bezwaar te hebben indien zij ten gevolge hebben een strengere keuring dan tot nu toe plaats had van de verschillende films.

Verscheidene leden achtten het zeer wel mogelijk om op het voor filmkeuring benodigde belangrijke bedrag aanzienlijk te bezuinigen, hetgeen bijvoorbeeld zou kunnen geschieden door de keuring op te dragen aan het hoofd-

commissariaat van politie te Batavia. Dit zou ook nog het voordeel hebben dat de maatstaf van het strafrecht kan worden aangelegd, terwijl de politie ook de demoraliserende werking het beste kan beoordeelen. In tegenstelling met den tegenwoordigen gang van zaken zou men dan een vaste lijn en snellere afhandeling kunnen verwachten.

De noodzakelijkheid van het toekennen van toelagen aan voorzitter en secretaris van de commissie werd in twijfel getrokken.

Naar aanleiding van den laatsten zin werd de wenselijkheid uitgesproken zoo mogelijk reeds van af 1 December de voorzieningen te treffen.

Onderafdeeling 423. Bestuurstelefoonlijnen. Het had de aandacht getrokken, dat in de toelichting gezwegen wordt over inkrimping van reeds bestaande telefoonlijnen; toch is de last tot inkrimping reeds gegeven; of ook tot het opbreken der buiten werking gestelde lijnen zal worden overgegaan, bleek uit die last niet.

Onderafdeeling 428. Agrarische zaken. Deze post gaf aanleiding tot een scherpe kritiek op het systeem van bezoldiging, dat bij vele speciale diensten — meer speciaal had men hier het oog op het bureau voor de bestuurszaken voor de buitengewesten en het agrarisch bureau — gevolgd wordt. De ambtenaren van die diensten worden veelal betrokken uit het B. B. corps, dat zij met een meestal belangrijke promotie verlaten; zoodra echter hunne rang- of tijdgenooten in den bestuursdienst een hooger salaris ontvangen, krijgen ook zij een gelijk salaris, alhoewel zij in den regel niet dezelfde verantwoordelijke en zeer riskante positie hebben als hunne oud collega's. Hij die een corps verlaat, moet niet alleen de voordeelen, maar ook de nadeelige consequenties daarvan aanvaarden. Mocht de bezoldiging van die diensten niet van dien aard zijn, dat de daarvoor meer geschikte krachten bereid gevonden worden, dan dienen de salarissen bij dien dienst verbeterd te worden, verband houdend met de bezoldigingen in den gewonen bureaudienst, maar zonder toepassing van het meesleep-systeem.

Hiertegenover werd gewezen op het voordeel van dit systeem, n.l. dat de continuïteit beter gewaarborgd is, indien het terugkeeren naar het corps vermeden wordt. Gezien de selectie, die als regel aan die benoemingen ten grondslag ligt, is het meestal gering geldelijk voordeel wel te billijken, een voordeel dat vaak opgeheven wordt door de duurdere standplaats.

De eerst aan het woord zijnde leden handhaafden hun standpunt. De verkregen continuïteit blijkt al te dikwijls een nadeel: het contact met de praktijk gaat verloren en maakt plaats voor bureaueratische neigingen. De nadeelen van de duurdere standplaats worden ruimschoots opgeheven door de vele voordeelen, aan het verblijf in een grotere stad verbonden.

Onderafdeeling 429E. Rentevergoeding voor uitgestelde betaling van teruggekochte landerijen. Gevraagd werd waarom tot deze vervroegde aflossing werd overgegaan.

Onderafdeeling 437A en 438. Zelfbesturen. Deze posten werden toegejuicht.

Onderafdeeling 442. Credietverschaf-
 ting. Gevraagd werd of deze post in het bijzonder de
 vrijgekomen particuliere landen in Tjisaroea (Buitenzorg)
 betreft, welke verkrijgbaar zijn gesteld en waarvoor reeds
 een groot aantal aanvragen is binnengekomen.

Middelen in Indië.

No. 142. a. Landrente. Vond deze post enerzijds
 toejuicing, anderzijds betreurde men het, dat wel de be-
 lasting op de Inlanders verzwaaard wordt, maar de Regeering
 steeds weer vatbaar blijkt voor de machtige invloeden, die
 de lasten van het kapitaal trachten te verlichten.

Gevraagd werd in welk stadium de overweging verkeert
 om de landrente met het hoofdgeld te combineeren.

De vraag werd gesteld of de Regeering nog niet den tijd
 gekomen acht om ook tot invoering van een landrente-
 regeling in Borneo over te gaan.

b. Inlandsche verponding. Gevraagd werd of
 bij het vaststellen van de verponding rekening is gehouden
 met de betaling voor den afkoop van desalasten en hoofd-
 geld.

De voorgestelde Inlandsche verponding werd door enkele
 leden te bezwarend geacht voor erfbezitters in de kleinere
 kotta's in het binnenland. Zij wilden daarom deze heffing
 slechts ingevoerd zien voor de kotta's in de groote steden.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs
 den 22sten November 1922.

ROEP.

SOEJONO.

SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IV — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD.
(ontvangen 1 December 1922).

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Volkseredietwezen. De voorstelling, die in het verslag gegeven wordt van den inhoud der nota van den waarnemenden adviseur voor het volkseredietwezen van 9 September jl., waaromtrent de directeur van Binnenlandsch Bestuur bij rondschrijven van 11 September d. a. v. No. 9573/V. C. W. het advies inwon van de hoofden van gewestelijk bestuur en van de besturen der afdeelingsbanken, is niet geheel juist.

De in die nota voorgestelde organisatie der volksbanken zou in geen enkel opzicht berusten op dwangbevelen van den adviseur voor het volkseredietwezen; integendeel zou volgens die nota het toezicht op de afdeelingsbanken in handen komen van een college van vertegenwoordigers van de afdeelingsbankbesturen en de administrateurs dier banken en van de leden van de commissie van toezicht en bijstand der centrale kas. De adviseur voor het volkseredietwezen zou alleen voorzitter van het college zijn.

Daarnaast is door den wd. adviseur voorgesteld om de volksbanken wettelijk te verplichten haar overtollige middelen bij de centrale kas te concentreeren, en zich door die instelling te doen controleeren, zonder dat echter de centrale kas of de adviseur bevoegd zou zijn bevelen aan eenige bank te geven.

Overigens heeft de Regeering Haar oordeel omtrent deze voorstellen nog niet bepaald. Zij heeft gemeend, daarmede tegemoetkomende aan de ook in den Volksraad daaromtrent geuite wenschen, geen maatregelen met betrekking tot de volksbanken te moeten nemen, dan na de besturen dier instellingen en de residenten in de gelegenheid te hebben gesteld zich daarover uit te spreken.

Het in het verslag bedoeld artikel in de „Locomotief” behandelt vnl. het advies van één der volksbanken, waaraan gelijke aandacht als aan andere adviezen zal worden gegeven.

Van veel wrijving tusschen het Binnenlandsch Bestuur en den dienst van het volkseredietwezen is der Regeering niets bekend. Wel komt een enkele maal wrijving voor tusschen dien dienst en enkele volksbanken, hetgeen, daar de adviseur met het toezicht op die banken belast is, geen verwondering behoeft te wekken. De door den wd. adviseur in overweging gegeven organisatie beoogt intusschen o. m. om aan die wrijving een einde te maken door het toezicht van den adviseur naar een college over te brengen.

Dat de ambtenaren, die met de voorstellen van den wd. adviseur kunnen instemmen, zich wellicht hebben laten be-

praten, is een uitlating waarop de Regeering uitteraard niet kan ingaan, te minder daar elke nadere aanduiding ontbreekt.

Het voornemen, om de kosten van de ten behoeve van de dorpsredietinstellingen daarop uitgeoefende contrôle door de betrokken instellingen aan het Land te doen restitueeren, is reeds bij de behandeling van de ontwerp-begrooting voor 1923 in de eerste zitting van dit jaar medegedeeld en door den Volksraad zelf aanvaard door de voorloopige vaststelling dier begrooting, waarbij uit dien hoofde op een ontvangst van f 40 000 is gerekend (vergelijk Bijl. Hand. Volksr., 1ste gew. zitt. 1922, Onderwerp I — Afd. IV: stuk 1, bldz. 33 en stuk 7, bldz. 16, middelpost No. 419d.). Uitsstel tot de invoering van desaraden is reeds daarom niet mogelijk, omdat vooralsnog lang niet overal desaraden zullen worden opgericht.

Dat aan de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur in overweging zou zijn gegeven de loemboenschrijvers te ontslaan en te vervangen door de desaschrijvers, is in zijn algemeenheid niet juist.

Wel is in een over de restitutie der contrôlekosten handelend Regeeringsrondschrijven van 11 October jl. No. 2829/111B op de wenschelijkheid van bezuiniging bij de dorpsredietinstellingen gewezen, waarbij er de aandacht op is gevestigd, dat zeer kleine loemboengs zich als regel alleen zullen kunnen bedruipen, indien de beroepsschrijvers worden afgeschafte en de administratie door een lid van de betrokken commissie wordt bijgehouden.

Nu het zelfbekostigingsbeginsel is aanvaard, dient voorkomen te worden dat kleinere instellingen zouden gaan interen. Dit kan worden verhinderd, indien de administratie aan de desa zelve wordt overgegeven in plaats dat zij door beroepsschrijvers wordt gevoerd.

Exemplaren van het bovenbedoeld rondschrijven van den directeur van Binnenlandsch Bestuur van 11 September jl., inzake de organisatie van de volksbanken, en van de daarbij behoorende nota's van den wd. adviseur voor het volkseredietwezen, alsmede van het Regeeringsrondschrijven, betreffende de restitutie van de contrôlekosten door de dorpsredietinstellingen, zijn ter griffie van den Volksraad neergelegd.

§ 2. Positie van Europeesche B. B.-ambtenaren. Naar aanleiding van de opmerkingen over de urgentie van een herziening van de bezoldiging der ambte-

naren bij het Binnenlandsch Bestuur, kan slechts worden medegedeeld, dat het, nu de bezoldigingskwestie in het algemeen in studie is genomen door de z. g. salariscommissie, geen aanbeveling verdient om thans voor bepaalde groepen van landsdienaren afzonderlijk weddeherzieningen in overweging te nemen.

Het geval, dat een controleur werd belast met de functie van assistent-resident op een opengevallen plaats, heeft zich slechts eens voorgedaan. De in dat geval genomen beslissing is gegrond op bijzondere redenen.

§ 3. Politie. De vraag, of een reorganisatie van de bestuurspolitie in den door den heer Djajadiningrat gewenschten zin belangrijke bezuiniging met zich zou brengen, is in onderzoek. De voorloopige indruk is echter, dat langs dezen weg geen bezuiniging van belangrijken aard verkregen zal kunnen worden.

De plaatsing van Europeesch politiepersoneel in de binnenlanden heeft alleen plaats gehad op herhaalden aandrang van het bestuur ter verbetering van den aldaar staanden politioneelen toestand.

De detachementen gewapende politie op Java, tot welker opheffing en eventueele vervanging door veldpolitie in beginsel reeds is besloten, worden geleidelijk ingetrokken en aangewend voor aanvulling van tekorten in de buitengewesten, voor zoover het personeel in verband met den nog overschietenden diensttijd daarvoor in aanmerking kan komen. Opheffing van de op Java nog overblijvende detachementen is spoedig te verwachten.

Voor bevreesing in zake de opdracht aan de commissie Gerth van Wijk — Hoorweg bestaat, naar het oordeel der Regeering, geen aanleiding, zooals ook kan blijken uit het bij Regeeringsbrief van 28 October jl. № 3015/IIIAI gegeven antwoord op de vragen door het lid van den Volksraad, den heer Aay, gesteld naar aanleiding van die opdracht.

De reis van de commissie Gerth van Wijk—Hoorweg is nog niet geheel afgelopen. De resultaten zullen t.g.t. ter kennis van den Volksraad komen.

§ 4. Reis van den directeur van Binnenlandsch Bestuur. Er bestaat uiteraard geen bezwaar tegen om, bij een mogelijke invoering van een grond- en oogstbelasting op topografischen grondslag ter Sumatra's Westkust, de benaming „landrente" te vermijden als dit noodig mocht blijken. Er is echter terzake nog niets beslist.

Behoudens de voorstellen der salariscommissie en het daaraan te geven gevolg ligt het inderdaad in de bedoeling om de bezuiniging op de uitgaven voor het Inlandsch bestuur ter Sumatra's Westkust en ook elders te vinden door vereeniging van districten en onderdistricten tot grootere bestuursressorten.

De bestaande bezoldigingsregeling der districtshoofden ter Sumatra's Westkust is zoodanig, dat een bepaald deel der districtshoofden, hetwelk door diensttijd, opleiding en geschiktheid daarvoor in aanmerking komt, het hoogere traktement tot een maximum van f 450 's maands kan bereiken. Hun aanduiding als districtshoofd der Iste klasse is slechts een naam om hen als zoodanig van de andere districts-

hoofden te onderscheiden. Een verschil in positie bestaat er tusschen hen feitelijk niet.

Van bepaalde resultaten, welke de reis van den directeur van Binnenlandsch Bestuur door Sumatra zou hebben opgeleverd, kan nog niet gesproken worden, zoolang de Regeering nog geen beslissing heeft genomen op de voorstellen, die door genoemden departementschef reeds zijn gedaan of nog zullen worden ingediend.

Door den directeur werden met de plaatselijke ambtenaren in Sumatra's Westkust besprekingen gehouden in verband met de mogelijkheid tot verkrijging van gegevens, noodig voor een aanslag in een grond- of een landbouwproducten-belasting, dan wel voor een meer juisten aanslag in de inkomsten-belasting van inkomens uit land- en tuinbouw verkregen. Voorts werd nagegaan of bezuiniging op de formatie van het Inlandsch bestuur niet mogelijk zou zijn; of het noodig was de „wang serajo" gelden te vervangen door een algemeene belasting; of en in hoeverre de Inlandsche gemeente-ordonnantie voor Tapanoeli herziening behoefde, ook in verband met een subsidieering van koeria-kassen voor de bezoldiging der koeriahoofden aldaar, terwijl in Sumatra's Oostkust met het bestuur en de Deli-plantersvereeniging beraadslaagd werd over de jaarlijkse gebruikgeving van de „djaloeeran gronden" (afgeogste tabaksvelden) aan de bevolking, ter voorziening in het tekort aan bouwgronden aldaar.

§ 5. Bestuur. Zooals den Volksraad bekend is, zal bezwaarlijk tot de instelling van desaraden kunnen worden overgegaan, alvorens de desa de bevoegdheid heeft gekregen om belastingen te heffen en er in het algemeen voldoende waarborgen bestaan, dat de instelling van zulk een college ook werkelijk aan de daaraan gekoesterde verwachting zal beantwoorden.

Ook omtrent de wijze van samenstelling van en de te verleenen bevoegdheden aan de desaraden zal de Volksraad zich nog moeten uitspreken.

De regeling van het Inlandsch gemeentewezen in de buitengewesten is thans zoover gevorderd, dat in Sumatra's Westkust, Banka, Palembang en de Lampongsche districten de gemeente-ordonnantie reeds in werking is; dat voor Tapanoeli en Benkoelen de vaststelling en invoering eener gemeente-ordonnantie binnenkort verwacht mag worden; dat een nieuw ontwerp eener gemeente-ordonnantie voor Auloiboina bij den Ambonraad, en dat een dergelijk ontwerp voor Menado en voor Billiton bij het departement van Binnenlandsch Bestuur in behandeling is; dat in Djambi de splitsing der onderafdeelingkassen in kassen der Inlandsche rechtsgemeenschappen staat te gebeuren en een gemeente-ordonnantie voor dit gewest zoo spoedig mogelijk ontworpen zal worden, en ten slotte dat verschillende residenten (Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, Timor enz.) bezig zijn met de voorbereidende onderzoekingen, welke noodzakelijk moeten voorafgaan aan de vaststelling van een gemeente-ordonnantie.

Hoewel het in het algemeen aanbeveling verdient den wedana in ontvoogde regentschappen van het rechtstreeksel bestuur over een onderdistrict te ontlasten, is zulks niet bepaald noodig ten aanzien van minder zware ressorten, waar de wedana het werk best af kan.

Omtrent het bericht in het „Indische Volk" van 21 October jl., dat twee Atjehers een militair geleide hebben aan-

gevallen, kan worden gemeld, dat volgens van den gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden ontvangen bericht, de daad is te beschouwen als een verkapte Atjehsche zelfmoord als gevolg van geestdrijverij. Wjl de overlevende aanvaller Njaoesoeh als aanleiding fôt den hêrbedoelden overval, behalve godsdienstijver, ook als reden opgaf, dat door marechaussée's en dwangarbeiders vaak suikerriet en veldvruchten werden gestolen, werd onmiddellijk na den aanslag een onderzoek ingesteld. Dit wees uit, dat in deze aan de militairen en dwangarbeiders niets kon worden verweten, evenmin als aan den divisiecommandant en den transportgeleider.

Het onjuiste bericht in den „Sumatrapost" van 21 Augustus j.l., betreffende heerendienstlusten in de Karolanden, werd den 7den September d. a. v. in datzelfde blad rechtgezet.

Naar van den gouverneur der Oostkust van Sumatra ontvangen inlichtingen kan in het kort, ook als gedeeltelijke aanvulling op bedoelde berichten, terzake het volgende worden medegedeeld.

Eenige kampongs hadden in gezamenlijk overleg besloten in hun eigen belang korte verbindingswegen naar den hoofdweg in kampongdienst aan te leggen.

Toen echter de dienstplichtigen van een dier kampongs hun aandeel hadden afgewerkt, weigerde de bevolking van de naastbij gelegen kampong haar medewerking daartoe, aangezet door de leiders van de oppositiepartij in die kampong. Dezen hadden van de inwoners gelden ingezameld onder belofte er voor te zullen zorgen, dat zij van de op zich genomen verplichting zouden worden ontslagen. Bedoelde leiders zijn gedwongen geworden de verzamelde gelden weer aan de bevolking terug te betalen.

Van woelingen onder de bevolking is echter geen sprake geweest en het stationneeren van gewapende politie in bedoelde streek, waartoe vóór de onderwerpelijke kwestie zich voordeed reeds was besloten, had daarmee dan ook niets te maken.

In verband met de landbouwwerkzaamheden der bevolking, werd sedert de wegaanleg voorloopig gestaakt.

Omtrent de berichten over de onveiligheid in het Priamansche, voorkomende in de „Soematra Bergerak" van 14 September j.l., zullen inlichtingen worden gevraagd aan den resident van Sumatra's Westkust. Overigens wordt verwezen naar het medegedeelde in den aan de voorloopige begrooting voor 1923 toegevoegden staat ter nadere beantwoording van door den Volksraad gestelde vragen of gemaakte opmerkingen (vgl. Bijl. Hand. Volksr., 1ste gew. zitt. 1922, Ond. I — Afd. IV: stuk 5 A).

Van een versterking van de politie, waarvan begin van dit jaar sprake was (zie Bijl. Hand. Volksr., 1ste gew. zitt. 1922, Ond. I — Afd. IV: stuk 7, § 7), moet de Regeering in verband met den zorgelijken toestand van 's Lands schatkist voorloopig afzien.

Door den resident van Batavia zijn inderdaad advertenties geplaatst, waarbij gronden, behoorende tot het voormalig particulier land Pondok Gedeh, te koop werden aangeboden met de bedoeling, bij aanmelding van een voldoende aantal gegadigden, aan de Regeering een voorstel te doen die gronden in eigendom te geven.

In verband met het zeer groote aantal gegadigden en eenige tegen dat voorstel gerezen bezwaren, zal de uitgifte

van die gronden opnieuw geregeld worden met voorkennis van de Regeering.

Naar aanleiding van de vraag of te Bindjei zonder schadeloosstelling geweren met getrokken loop zijn ingenomen, zijn den gouverneur der Oostkust van Sumatra telegrafisch inlichtingen verzocht.

§ 6. Riet-cultuur. De vraag of het noodig en gewenscht is, den aanplant van padi-gadoe te beperken en in welke gevallen en op welke wijze zulks zou moeten geschieden, is een onderwerp van studie voor de ingestelde commissie in het belang van het irrigatiewezen. Intusschen komen in verschillende gewestelijke waterreglementen reeds bepalingen voor, welke de watervestrekking voor dien aanplant aan regels binden.

Het verzoek van de Handelsvereniging Amsterdam om uitbreiding van den riet-aanplant van hare suikerondernemingen Garoem en Soemberdadi in het Kedirische is nog in behandeling. Nauwgezet zal worden overwogen of de belangen der Inlandsche bevolking zich tegen de mwilliging van dat verzoek verzetten, ook in verband met de bevolkingssuikercultuur. Thans heeft de directeur van Binnenlandsch Bestuur, die op het verzoek zal moeten beslissen, daaromtrent zijn standpunt nog niet bepaald.

Het is der Regeering niet bekend, dat een speciaal onderzoek is ingesteld naar de rietbranden. Elk jaar worden daaromtrent door de betrokken hoofden van gewestelijk bestuur verslagen ingediend, welke der Regeering in het afgelopen jaar aanleiding hebben gegeven de aandacht van de gewestelijke bestuurshoofden op enkele punten te vestigen.

§ 7. Particuliere landerijen. Ook de Regeering betreurt het, dat onder den drang der tijdsomstandigheden er voorshands van moet worden afgezien om meer particuliere landerijen tot het domein van den Lande terug te brengen. Al kan de betaling ook geschieden in obligaties Indische leening of in andere schuldbekentissen, elke aankoop van een particuliere land doet de reeds aanzienlijke Indische schuld toenemen en brengt bovendien, althans in de eerste jaren, een uitgaaf van ongeveer 3 procent van de koopsom met zich mede, wjl de inkomsten aan belastingen van zulk een land als regel niet meer dan 3% van de koopsom bedragen terwijl daarover een rente van 6% moet worden vergoed. Zulks geldt ook voor de zoogenaamde Tangerangse landen, al wordt ook verwacht, dat de inkomsten van die landen later, na de totstandkoming der ontworpen irrigatiewerken, meer dan 6% van de koopsom zullen bedragen.

§ 8. Hoofdgeld. Wjl de verplichting tot betaling van hoofdgeld alleen rust op de heerendienstplichtigen, is het der Regeering niet duidelijk wat de leden bedoelen, die het noodzakelijk achten er bij de kiesrechtregeling ook rekening mede te houden, dat de aard van den grondslag is veranderd. Ook minvermogensden die heerendienstplichtig en dus hoofdgeldplichtig zijn, zijn desakiezers en zullen het blijven. Bij de behandeling van de kiesrechtregeling in den Volksraad zal op dit onderwerp zoo noodig dieper kunnen worden ingegaan.

Er bestaat voor de Regeering geen aanleiding om inci-

denteel de van ouds bestaande vrijstelling van godsdienstleeraren van heerdienst en van de betaling van hoofdgeld in te trekken.

§ 9. **Reiswezen.** Naar aanleiding van de opmerkingen over zelfstandigheid van het hoofd van het kantoor voor reiswezen wordt verwezen naar hetgeen door den Regeeringsgemachtigde voor de IIde begrotingsafdeeling in de voorjaarszitting terzake is medegedeeld (vgl. Bijlagen Handelingen, Onderwerp I — Afdeeling III: stuk 9, bladz. 9, onderafdeeling 327 en Handelingen, bldz. 470, 543 en 544).

Het onlangs in verschillende bladen verschenen artikel, waarop verder in het verslag gedoeld wordt, was een indiscrete publicatie van den geheimen brief van het hoofd van het kantoor voor reiswezen aan de Regeering van 1 Juli jl. Dezen brief heeft de Regeering in afschrift toegezonden aan de hoofden der departementen van algemeen bestuur, waarbij het vertrouwen werd uitgesproken dat de verschillende diensthoofden zouden worden aangespoord om voortaan met het kantoor voor reiswezen mede te werken en zodoende tevens het opsporen en tegengaan van misbruiken op het gebied van het reiswezen te helpen bevorderen.

§ 10. **Verskillende opmerkingen.** Een voorstel tot opheffing van het kantoor voor Japansche zaken is bij de Regeering niet in overweging geweest; besprekingen van de bezuinigingscommissie met den directeur van Binnenlandsch Bestuur hebben slechts geleid tot belangrijke inkrimping van de kosten van dat kantoor, maar niet tot algeheele opheffing.

Het denkbeeld, om het kantoor van den adviseur voor de Decentralisatie toe te voegen aan het departement van Binnenlandsch Bestuur, is nog in behandeling bij de bestuursverkevelingscommissie.

Met betrekking tot de aanschaffing van een motorboot voor het onderhouden van het verkeer tusschen Ambon en Saparoea, wordt verwezen naar de beantwoording van een gelijkkluidende vraag van den heer De Queljoe tijdens de Iste gewone zitting van den Volksraad in dit jaar (zie Handelingen blz. 562, 2de kolom).

Een onderzoek naar de juistheid van de door den heer Zentgraaff verspreide berichten over de kolonisatie in de Lampongsehe districten en Palembang acht de Regeering niet noodig, wijl de toestanden Haar voldoende bekend zijn.

De drukkosten van de registers van den burgerlijken stand voor Europeanen komen, ingevolge artikel 33 van het reglement op het houden der registers van den B.S. (Staatsblad 1849 No. 25, zooals gewijzigd bij dat van 1916 No. 339), geheel ten laste van de betrokken ambtenaren van den burgerlijken stand, zoodat de daarvoor gedane uitgaven geheel buiten 's Lands administratie vallen.

De kosten van de registers voor Chineezzen worden door het Land (artikel 9 van het reglement op het houden der registers van den B. S. voor de Chineezzen in Staatsblad 1917 No. 130) ten laste van de IIde begrotingsafdeeling (Justitie) betaald. De uitgaven ten behoeve van de stad Batavia en voorsteden bedroegen in de jaren 1919, 1920, 1921 en

1922 onderscheidenlijk f 3 212, f 3 642, f 8 566 en f 1 888. Over 1918 kan het bedrag, dat voor de stad Batavia is uit gegeven, niet worden opgegeven, daar de bestelling van de voor alle plaatsen noodige gedrukten in haar geheel heeft plaats gehad.

Op de opmerking, dat zich terzake onregelmatigheden hebben voorgedaan, kan in ahar vage algemeenheid niet worden ingegaan.

Aan de gronden, welke ter vrije beschikking van de landeigenares van Tjiomas stonden, is na de terugbrenging van het land tot het Landsdomein de volgende bestemming gegeven: 70 bouws sawah zijn afgestaan aan de afdeeling Zaad- en Selectietuinen, 5 bouws sawah aan de afdeeling Plantenziekten en 11 bouws droge grond aan de afdeeling Boschwezen van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel; 50 bouws sawah worden geregeld aan de bevolking verhuurd, 48 bouws droge grond zijn gereserveerd voor weidegronden en 74 bouws zijn tegen een canon van f 5 per bouw aan het West-Java rubber-proefstation in erfpacht toegezegd.

Omtrent het bezwaar, gerezen tegen verhooging van het waterrecht in het landschap Simeloengoen met 50%, zoodať het gebracht werd op f 30 per H. A., zijn den gouverneur der Oostkust van Sumatra telegrafisch inlichtingen verzocht.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 403. **Personeel van het Europeesch bestuur.** Het personeel voor het verrichten van werkzaamheden op de teruggekochte particuliere landerijen in de residentie Batavia, dat buiten dienst wordt gesteld, zou in hoofdzaak moeten worden belast met de invoering van de landrente op die landen. Het kan gemist worden wijl voorloopig geen nieuwe landen zullen worden aangekocht. Dat personeel was niet bestemd voor verbetering van eventueel op de teruggekochte landen voorkomende slechte toestanden.

Uitbreiding van het personeel op het residentiekantoor te Ambon, in verband met de inlijving van de residentie Ternate bij de residentie Amboina, is nog in overweging bij den resident van laatstgenoemd gewest.

Onderafdeeling 414. **Kantoorkosten.** In de op dezen post gegeven toelichting is geen sprake van vermindering, doch alleen van niet-verhooging. De Regeering is van oordeel dat in deze tijden volstaan moet worden met hetgeen tot dusver beschikbaar was.

Onderafdeeling 416 B. **Ontvoogding.** Het ligt niet in de bedoeling der Regeering, om den voortgang van de ontvoogding van het Inlandsch bestuur anders dan noodgedwongen te vertragen. Daar echter de uiterste zuinigheid moet worden betracht, mag een verdere ontvoogding voorshands alleen plaats vinden, indien deze geen hoogere uitgaven ten gevolge heeft.

Door de ontvoogding worden verschillende bevoegdheden en bemoeiingen, tevoren uitgeoefend door Europeesche of hoogere Inlandsche bestuursambtenaren, overgedragen op den regent of op lagere Inlandsche bestuursambtenaren.

Voor de goede vervulling van die zwaardere taak zal het Inlandsch bestuur beter moeten worden toegerust.

Daartoe wordt het personeel op het regentskantoor uitgebreid door indienststelling van een regentschapsecretaris en gewoonlijk ook van eenig ondergeschikt personeel. Door deze personeelsuitbreiding wordt vaak een vergroting van het regentskantoor noodzakelijk. Voorts worden de districtshoofden voor zooveel nodig losgemaakt van het rechtstreeksch bestuur over een onderdistrict, waarvoor alsdan een afzonderlijk onderdistrictshoofd moet worden in dienst gesteld. Daarbij komt, dat een inkrimping van het Europeesch bestuur als gevolg van de ontvoogding veelal niet kan plaats hebben, voordat het Inlandsch bestuur zich in den nieuwen gang van zaken goed heeft ingewerkt.

De meening van eenige leden, dat het bepaald onmogelijk zou zijn t. z. t. regentschapsraden in te stellen als men niet beschikt over ontvoogde regenten, kan de Regeering niet deelen. Ook niet-ontvoogde regenten kunnen een regentschapsraad voorzitten en leiden. Voorafgaande ontvoogding is alsdan hoogstens een leerschool voor meerdere zelfstandigheid geweest.

Met vele leden acht de Regeering het minder wenschelijk om tot ontvoogding van het Inlandsch bestuur over te gaan, wanneer de bezuiniging het aaneenvoegen van te veel districten noodzakelijk zou maken. Het spreekt van zelf, dat dit voor elk regentschap afzonderlijk zal moeten worden beoordeeld en dat bij het vergrooten van bestuursressorten met voorzichtigheid worde te werk gegaan. Bij vergroting van districten wordt echter niet alleen gelet op de uitgestrektheid van het gebied, maar op vele andere factoren, zooals zielental, geaardheid en economischen toestand der bevolking, bereikbaarheid, het voorkomen van particuliere ondernemingen enz.

In algemeenen zin is het juist, dat eerder tot vergroting van bestuursressorten kan worden overgegaan, indien de bestuursambtenaren van betere ontwikkeling zijn. Evenwel bestaat een zeer groot deel der districtshoofden nog uit z. g. ongediplomeerden, waaronder worden verstaan zij, die hun opleiding niet aan een opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren hebben genoten en slechts afkomstig zijn van een Inlandsche lagere school.

Het denkbeeld van meerdere leden, om ter bezuiniging aan ontvoogde regenten geen wedana, doch een assistent-wedana als secretaris toe te voegen, geeft aanleiding tot de opmerking, dat het ook steeds in de bedoeling heeft gelegen, om aan de regentschapsecretarissen als regel een bezoldiging toe te kennen, overeenkomende met die van een onderdistrictshoofd, doch dat alleen voor enkele drukkere regentschappen van dien regel is afgeweken.

Het vraagstuk van de ontvoogding in de Minahassa is van anderen aard dan op Java, aangezien men in de Minahassa het regents-ambt niet kent en er geen aanleiding bestaat om tot de invoering daarvan over te gaan. Waarschijnlijk zal derhalve ontvoogding in dit land niet in die mate als op Java beteekenen overdracht van bevoegdheden op het Inlandsch bestuurskorps, doch meer overdracht op den Minahassaraad. Dit neemt niet weg, dat ook de positie der districtshoofden zelfstandiger zal worden door de aan de overdracht van bevoegdheden aan den Minahassaraad waarschijnlijk te verbinden inkrimping van het Euro-

peesch bestuur. Aan de districtshoofden werden reeds gedeeltelijk overgedragen de vroeger door de Europeesche bestuursambtenaren verrichte werkzaamheden t. a. v. het aangaan van huwelijk onder de Inlandsche Christenen.

Uit het vorenstaande blijkt, dat hier een nieuwe weg moet worden gezocht, waarvoor in de eerste plaats een uitgebreid plaatselijk onderzoek en overleg noodig is. De jongste residentswisseling heeft daarin onvermijdelijk vertraging gebracht. Met den nieuwen resident, die dezzer dagen uit Holland wordt verwacht, zal het noodige worden besproken.

Onderafdeeling 416 C. Hervorming bestuursmiddelen in Celebes. Gelijk reeds in de toelichting tot den voor het onderwerpelijk doel op de begroting voor 1922 gebrachten post van f 35.849 werd vermeld (zie Bijl. Hand. Volksraad 1ste gew. zitt. 1921, Onderw. I — Afd. IV: stuk 1, bij onderafdeeling 416E), zal de hervorming van het Inlandsch bestuur in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden wegens het groote gebrek aan goede krachten slechts zeer geleidelijk kunnen worden ingevoerd. Was aanvankelijk gedacht, dat een doorvoering van de hervorming in 5 jaren zou kunnen plaats hebben, met zekerheid is thans reeds te zeggen dat zulks niet zou kunnen geschieden, zoodat de invoerings-termijn moet worden verlengd.

Ook in verband met de dringend noodig geachte bezuiniging werd daarom de termijn op 15 jaren gesteld. Mocht over eenige jaren de stand van 's Lands geldmiddelen toelaten een vluggere doorvoering van de hervorming mogelijk te maken, dan zou zulks alsdan nader kunnen worden overwogen.

Onderafdeeling 417. Politie. De personeelsinkrimping op de drie groote hoofdplaatsen van Java en Madoera, bedoeld in den aanhef van de desbetreffende toelichting in deze aanvullingsbegroting, is noch een gevolg van te hoog opgevoerde formatie in voorafgaande jaren (of een teveel aan straatpolitie), noch een gewaagde proefneming, die niet door een vermindering der criminaliteit gemotiveerd zou zijn, doch eenvoudig de noodzakelijke versobering, welke bij alle takken van staatsdienst onder de huidige tijdsomstandigheden is doorgevoerd en waaraan ook de politie niet kan ontkomen. De havenpolitie is echter intact gebleven. Voor wat betreft de inkrimping van de politie in het binnenland wordt verwezen naar de in de voorjaarszitting behandelde ontwerp-begroting voor 1923 (Hoofdstuk II, Afd. IV, onderafd. 417).

De vraag, op welke wijze het bedrag van f 12090 der totale vermindering van dezen begrotingspost becijferd is, vindt beantwoording in de toelichting zelve dezer aanvullingsbegroting. In de onderwerpelijke onderafdeeling 417a zijn verschillende maatregelen tot in- en buitendienststelling van personeel samengebracht. Deze maatregelen geven, zooals in de toelichting gespecificeerd, een totaalvermindering aan bezoldigingen met f 193.530 tegenover een totaal-vermeerdering met f 181.440, zoodat de post in zijn geheel ten slotte met f 12090 kan worden verminderd.

Op het oogenblik bestaat na de kortelings plaats gehad hebbende inkrimping weliswaar een overcompleet van politie-opzieners, doch daar de opleiding veel tijd vordert en het verloop tot dusver niet onaanzienlijk is, kan moei-

lijk overgegaan worden tot de algeheele opheffing van de politieschool. Deze toch blijft een levensvoorwaarde voor de instandhouding van een behoorlijk onderlegd politiekorps. Echter is onlangs in verband met het bestaande overcompleet tot een formatievermindering van leerlingen en instructie-personeel overgegaan.

In verband met de belangrijkheid van Soerabaja uit een politieel oogpunt is de vermindering van de formatie aldaar geringer geweest dan in de beide zustersteden. Hierdoor achtten de plaatselijke politie-gezaghebbers het mogelijk den politieelen toestand op de hoofdplaats te beheerschen, zoodat van een bezetting van den buitenrand door het leger is afgezien.

Overwogen wordt in hoeverre het noodzakelijk moet worden geacht om in verband met de vermindering, e.g. in-trekking van den duurtetoeslag tot een gedeeltelijke verbetering van de salarissen over te gaan.

De organisatie van de veldpolitie op Java is allerminst incidenteel tot stand gekomen, doch berustte op een vasten grondslag, zooals uitvoerig is uiteengezet in de Memorie van Toelichting op de 3de nota van wijzigingen op de begrooting voor 1920 (Bijl. Hand. Volksraad 1ste gew. zitt. 1919, Onderw. I, stuk 48, blz. 8 e. v., onderafd. 126A). De sterkte werd vastgesteld in overleg met de betrokken hoofden van gewestelijk bestuur.

Het is der Regeering niet duidelijk, wat bedoeld wordt met de wenschelijkheid om aan de mantri's politie rechercheurs toe te voegen. Voor de mantri's op de hoofdplaatsen wordt recherche-personeel beschikbaar gesteld uit de voor die plaatsen bestaande rechercheafdeeling, terwijl elders de mantri's in den regel beschikken over agenten, die als zoodanig dienst doen.

Onderafdeeling 421. Verdere uitgaven voor de politie. Het is der Regeering niet duidelijk, waarom de toelichting op dezen post onvoldoende wordt geacht. De onderwerpelijke begrotingspost is een algemeene wisselvallige post, waaronder alle zg. „verdere” uitgaven ten behoeve van het materieel der algemeene politie worden gebracht, en dus ook de uitgaven verbonden aan de twee werkplaatsen voor herstelling in eigen beheer van de bij de politie in gebruik zijnde motor- en andere rijwielen.

In het verslag wordt verder opgemerkt dat de reparatiën zeer wel tegen betaling van kosten kunnen geschieden. Dit gebeurt ook inderdaad en het stellen van een middelenpost (No. 404A) tot gelijk bedrag tegenover deze uitgaaf geeft den toestand dus juist weer.

Een en ander kan, naar het inzien der Regeering, duidelijk blijken uit de toelichting in de voorloopige begrooting voor 1923, zooals die wordt aangevuld door de toelichting in de onderwerpelijke aanvullingsbegrooting (waarbij naar de eerste toelichting wordt verwezen).

Onderafdeeling 422. Toezicht op de bioscopen. De samenstelling der centrale bioscoopcommissie waarborgt een strenge keuring.

Het denkbeeld, om de keuring op te dragen aan het hoofdecommissariaat van politie alhier, moet ontraden worden: gesteld al dat het daarvoor tijd zou hebben, wat zonder uitbreiding van personeel zeker niet het geval is, dan nog

zou daardoor de keuring noodzakelijkerwijs te eenzijdig worden. De politie houdt een repressief toezicht op de vertooningen.

Een vaste lijn voor de keuring aan te geven, is niet wel mogelijk; daartoe leent de aard van het keuringswerk zich niet.

De beoogde nieuwe werkwijze der bioscoopcommissie verzekert een vlottere afdoening van zaken, indien de film-importeurs medewerken door de aanwijzingen der commissie stipt op te volgen.

Wat de aan den voorzitter en den secretaris toe te kennen vergoeding betreft, wordt er op gewezen, dat zij krachtens het in Staatsblad 1922 No. 272 opgenomen besluit reeds thans in het genot van een toelage zijn gesteld, onderscheidenlijk van f 100 en f 50 's maands.

Verhooging van deze toelagen is noodzakelijk geworden doordat het aan de keuring verbonden werk vooral in den laatsten tijd belangrijk in omvang is toegenomen: gemiddeld worden 400 rollen per maand aangeboden.

Deze werkzaamheden bestaan voor den voorzitter voornamelijk in het nazien van de beschrijvingen der rolprenten, waarmede hij met den dag bij moet zijn. Voorts moeten de voorzitter en de secretaris herhaaldelijk belanghebbenden te woord staan, meermalen aan importeurs of vertegenwoordigers van firma's demonstreeren wat de commissie verwerpt, terwijl twee maal per week de commissie in pleno vergadert. Daarbij komt nog een uitgebreide briefwisseling met verschillende gezaghebbers.

De aandacht wordt er nogmaals ten overvloede op gevestigd, dat de hoogere uitgaven, als gevolg van de nieuwe werkwijze, volkomen gedekt worden door de door belanghebbenden te betalen vergoeding voor de keuring der rolprenten. Deze vergoeding is bij artikel 2 van het besluit van 21 October j.l. No. 45 vastgesteld op f 10 per rol.

De datum van inwerkingtreding der te dezer zake in de bioscoopordonnantie aangebrachte wijziging is gesteld op 1 December d. j. (Staatsblad 1922 No. 668).

De Regeering heeft reeds tijdelijke fondsen toegestaan, om al dadelijk de meest noodige voorzieningen voor de invoering der beoogde nieuwe werkwijze te treffen.

Onderafdeeling 423. Bestuurstelefoonlijnen. Met het oog op den dringenden eisch tot bezuiniging werd den betrokken hoofden van gewestelijk bestuur verzocht o.m. na te gaan hoeveel op de onderhouds-, bedienings- en verbeteringskosten van bestuurstelefoonlijnen kan worden bespaard, en tevens te overwegen, welke lijnen niet strikt noodzakelijk zijn en dus opgeheven kunnen worden.

Het meerendeel van genoemde bestuurshoofden diende bij het departement van Binnenlandsch Bestuur reeds opgaven van bezuinigingen in, doch voorstellen tot opheffing van lijnen werden tot dusver daarbij niet ontvangen. Mochten dergelijke voorstellen nog eventueel ontvangen worden, dan zal toch over het opbreken van lijnen door dat departement vooraf in overleg dienen te worden getreden met den P. T. T. dienst.

Onderafdeeling 428. Agrarische zaken. Voor hen, die met de Regeering van oordeel zijn, dat de betrekkingen op het departement van Binnenlandsch Bestuur bij de afdeling bestuurszaken der buitengewesten en bij de agrarische inspectie alleen kunnen worden bezet door ambtenaren, goed vertrouwd met den actieven be-

stuursdienst, behoeft het systeem van bezoldiging, dat bij die diensten gevolgd wordt, weinig aanleiding te geven tot critiek.

Geen enkel goed bestuursambtenaar toch zou bereid gevonden worden zijn werkkring bij den actieven bestuursdienst voor bedoelde bureaubetrekkingen te verlaten, indien hij daardoor zou worden verhinderd de hogere rangen bij het bestuur te bereiken. Bij bedoelde bureau's is toch slechts een enkele rang, nl. die van hoofd van eerstgenoemd bureau, te vergelijken met die van hoofd van gewestelijk bestuur.

Bij den opzet van het bureau voor de bestuurszaken der buitengewesten is — om te vake wisseling in de leiding te voorkomen — op den voorgrond gesteld, dat het hoofd een positie moet kunnen bereiken gelijkstaande met die van resident en gouverneur.

De meeste bestuursambtenaren, die bedoelde bureau-betrekkingen aanvaarden, stellen daarbij de uitdrukkelijke voorwaarde, ten allen tijde weer bij den actieven bestuursdienst terug te kunnen gaan. De meesten weigeren zelfs een definitieve aanstelling bij die bureau's. Zij worden dan ook in den regel gerekend tot het bestuurskorps te behooren en blijven dan in de ranglijst der bestuursambtenaren vermeld. Alleszins billijk is het dus dat zij, die uit de meest geschikte bestuursambtenaren worden gekozen, door hun tijdgenooten worden „medegesleept", en niet gepasseerd worden, als zij volgens die ranglijst aan de beurt zijn voor promotie. Zij toch zouden anders tijdig terugplaatsing bij het bestuur kunnen vragen.

Dat de betrokkenen het bestuurskorps met belangrijke promotie verlaten, kan niet worden toegegeven. De regeling in Staatsblad 1917 No. 430 vermeldt hun inkomsten. Controleurs, die bij deze bureau's tewerk gesteld worden, hebben gewoonlijk meer dan hun collega's, doch daartegenover staat bijv. dat adjunct-inspecteurs bij de agrarische inspectie, wier tijdgenooten jong assistent-resident zijn, f 10 's maands minder inkomsten genieten. Neemt men daarbij in aanmerking, dat de ambtenaren bij den actieven bestuursdienst gewoonlijk een gerieflijk huis bewonen, op groote hoofdplaatsen als assistent-resident een extratoelage genieten, meestal een dienst-auto houden en in de buitengewesten dikwijls niet onbelangrijke bij-inkomsten hebben, dan zijn de financiële omstandigheden, waarin de bij de bureau's geplaatste, nog tot het bestuurskorps behorende ambtenaren verkeerden, niet zooveel beter te noemen. De praktijk wijst trouwens ook uit, dat slechts enkelen, voor wie door familieomstandigheden of om andere redenen het verblijf op een hoofdplaats bijzondere voordelen biedt, op den duur voor bedoelde bureau's behouden kunnen blijven.

Naar het oordeel van de Regeering is continuïteit bij de leidende betrekkingen van bedoelde bureau's bepaald noodig, „omdat de werkkring van dien aard is, dat de geschiktheid voor de hogere betrekkingen bij die bureau's eerst na langdurigen leertijd, gepaard met veelal lange reizen, wordt verkregen. Het is juist door de op die reizen opgedane ervaring, dat het contact met de praktijk behouden blijft.

Onderafdeeling 429E. Rentevergoeding voor uitgestelde betaling van teruggekochte landerijen. De aflossing geschiedde op verzoek van den houder der desbetreffende schuldbekentenis;

daar diens belangen in deze samengingen met die van 's Lands schatkist, kon aan zijn verzoek worden voldaan.

Onderafdeeling 442. Credietverschaffing. Omtrent de wijze van uitgifte van de in het verslag bedoelde, voor verkoop in aanmerking gebrachte gronden, behorende tot de voormalige particuliere landen in Tjisaroea (Buitenzorg) is nog geen beslissing genomen, zoodat de verhooging van dezen post daarop geen betrekking heeft.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

No. 412. a. Landrente. Wanneer men met de opmerking „dat naast verzwaaring van de belasting op de Inlanders de Regeering steeds weer vatbaar blijkt voor de machtige invloeden, die de lasten van het kapitaal trachten te verlichten", het oog heeft op de verhoogde raming van de opbrengst der landrente in 1923, moet daartegenover worden opgemerkt, dat daarbij van een verzwaaring van de belasting geen sprake is, doch dat deze verhooging veroorzaakt wordt door de meerdere en betere gegevens, waarover men thans beschikt, en voorts door de getroffen maatregelen tot opsporing van clandestiene ontginningen en controle door technisch personeel op nieuwe ontginningen.

Er zijn geen plannen in overweging om de landrente met het hoofdgeld te combineeren.

In de afdeeling Oeloe-Soengei der residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo zal in 1923 een landrente-regeling worden ingevoerd, hetgeen uit de desbetreffende toelichting in de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1923 is kunnen blijken.

b. Inlandsche verponding. Bij de vaststelling van het percentage, dat aan Inlandsche verponding zal worden geheven, is in zoover rekening gehouden met de desalasten en het hoofdgeld, dat voor het minder gegoede deel der bevolking, dat in kleine huizen woont, het percentage van $7\frac{1}{2}$ tot 5 en 2% is verlaagd. Daardoor zal worden voorkomen, dat het totaal der lasten voor die minder gegoeden te drukkend wordt. Overigens houdt deze belasting geen verband met het hoofdgeld en den afkoop van desalasten.

Het is de bedoeling, de Inlandsche verponding in te voeren op die plaatsen, waar de erven als regel geen beteekenis meer hebben als bouwveld, en dus de landrente, een oogstbelasting, niet op haar plaats is. Daar bij een huurwaarde van f 5 's maands slechts f 3 en bij een huurwaarde van f 2.50 's maands slechts f 0.60 belasting zal worden geheven en de huurwaarde der woonerven in de kleinere kotta's in het binnenland, bewoond door de minder gegoeden, als regel wel beneden genoemd bedrag van f 60 's jaars zal blijven, behoeft niet gevreesd te worden, dat de Inlandsche verponding voor die minder gegoeden te bezwarend zal zijn.

Op welke andere dan gewestelijke-, afdeelings- en regentschapshoofdplaatsen de belasting zal worden ingevoerd, zal zoo spoedig mogelijk worden bekend gemaakt, terwijl voorts nog moge worden medegedeeld dat bij nota van wijzigingen zal worden voorgesteld het collecteloon voor deze belasting in stede van op 8 op 4% te stellen, waardoor de opbrengst van de belasting f 40 000 hooger wordt.

Onder § 5 „Lager onderwijs” der algemeene opmerkingen betreffende de Vde begrootingsafdeeling worden inlichtingen gevraagd over de landschapsuitgaven op de Sangi-eilanden, welke hieronder worden verstrekt.

Over het jaar 1922 wordt door het Land voor onderwijs op de Sangi-eilanden in totaal uitgegeven f 136 205. Hiervan wordt in verband met de hoge kosten van het onderwijs en den minder gunstigen toestand der landschapsfinanciën, door het Land slechts f 38 858 van de betrokken landschappen teruggevorderd, zoodat wordt kwijtgescholden f 97 347. Voorts wordt van de overige schulden van de landschappen aan het Land over genoemd jaar, tot een bedrag van f 45 702, slechts teruggevorderd f 17 459 en kwijtgescholden f 28 243. In totaal wordt dus door de betrokken landschappen f 125 590 niet gerestitueerd.

Zooals o. m. hieruit blijkt, wordt, wanneer de noodzakelijkheid van bepaalde uitgaven door een zelfbestuur wordt aangetoond, de Regeering steeds bereid bevonden om, indien die uitgaven anders niet gedaan zouden kunnen worden, genoeg te nemen met slechts gedeeltelijke betaling van de jaarlijksche schulden van het landschap aan het Land. Doch uitteraard zal t. a. v. de beoordeeling, of zekere uitgaven al

dan niet noodzakelijk zijn, in dezen tijd van bezuiniging, een strengere maatstaf moeten worden aangelegd dan de Regeering onder andere, gunstiger omstandigheden zou doen.

Naar aanleiding ten slotte van de bij de VIde begrootingsafdeeling onder § 3 „Rijstbedrijf” der algemeene opmerkingen gestelde vraag, waarom de zich op het land Tjiomas bevindende rijstpellerij Tjibagoeng met administrateurswoning enz. aan weer en wind wordt prijs gegeven in stede van haar te verkoopen, kan worden medegedeeld, dat op 7 December 1921 getracht is die inrichting publiek te verkoopen bij inschrijving. Er werd echter geen enkel inschrijvingsbiljet ingeleverd. Blijkbaar was de gestelde limiet te hoog. Alvorens tot verkoop zonder eenige limiet over te gaan, achtte de Regeering het gewenscht te trachten onderhandsche biedingen uit te lokken, terwijl eindelijk de tuschenkomst van een makelaar werd ingeroepen. Het mocht echter niet gelukken een aannemelijk bod te verkrijgen. De resident van Batavia heeft nu onlangs voorgesteld om te trachten de pellerij te verhuren, welke voorstel nog in behandeling is.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IV — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Ie algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de nota van wijzigingen (stuk C).

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 408. Politie (— f 300 000).

In verband met de hier te Lande aanwezige voorraden en met het oog op de sedert tot stand gekomen en nog verder voorgenomen aanzienlijke inkrimping van het politiepersoneel kon van de aanschaffing in- en uitzending uit Nederland van een groot deel van de voor 1923—1924 geëischte goederen worden afgezien.

Uit dien hoofde kan de raming voor 1923 f 300 000 lager worden gesteld.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 403. Personeel van het Europeesch bestuur.

Onderdeel a. Bezoldigingen enz. (— f 3 300).

Voor eene behoorlijke bestuursvoering in de onderafdeeling Boeloengan is het noodzakelijk gebleken nog 2 posthouders in dienst te stellen voor de Tidoengsche landen op eene bezoldiging van f 100 's maands (totaal-uitgaaf voor aanvangswedden f 2 400 's jaars) met vier driejaarlijkse verhoogingen van f 25 en een reistoelage van f 25 's maands, terwijl aan ieder hunner de beschikking over 6 politieagenten der 1ste klasse (zie bij onderafdeeling 417, a in deze memorie) wordt gegeven en hun vergund is om voor hunne dienstreizen tegen den minst te bedingen prijs dragers dan wel roeiers in te huren tot ten hoogste 6 man voor elke reis.

Voor de in de onderafdeeling Boeloengan reeds in dienst zijnde, thans met f 50 's maands bezoldigde, posthouders is een positierегeling op gelijken voet als voor de nieuwe posthouders noodig, waardoor de jaarlijkse uitgaaf voor aanvangswedden met f 1 200 wordt verhoogd.

De zeer geringe uitgaven voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging zoowel als de reiskosten kunnen worden bestreden uit de daarvoor geëigende globale begrootingsposten.

Alle bovenbedoelde uitgaven worden door het betrokken Zelfbestuur aan het Land terugbetaald (zie No. 401A van de raming der middelen).

Tegenover deze verhooging van uitgaven staat een bezuiniging van f 600 's jaars als gevolg van de buitendienststelling van den met f 50 's maands bezoldigden posthouder voor Kotta Waringin en van f 900 door de intrekking van de dienstbelangtoelage voor alle posthouders (f 25 's maands), met welke laatste besparing echter niet bepaal-

delijk rekening wordt gehouden, omdat zij den algemeenen wisselvalligen post voor die toelagen betreft.

Een en ander vordert een hoogere uitgaaf aan aanvangswedden van *f* 3 000 's jaars, waarmede ook voor 1923 ten volle rekening moet worden gehouden, aangezien ter zake reeds tijdelijke voorzieningen zijn getroffen.

Daarentegen is de raming verminderd kunnen worden met:

- f* 2 400, in verband met de buitendienststelling, met ingang van 1 Januari 1923, van een commies op het kantoor van den assistent-resident te Bengkalis (Gouvernement Oostkust van Sumatra) als gevolg van de indienststelling van een algemeen ontvanger der 3de klasse ten behoeve van 's Lands kas aldaar;
- 900, wijl de tweede Chineesche tolk bij den controleur van Bagan-Api-Api (Gouvernement Oostkust van Sumatra) kon worden gemist;
- 3 000, wijl, door de samenvoeging van de contrôle-afdeelingen Aroe-, Kei- en Tanimbareilanden en Babareilanden (residentie Amboina) tot een afdeeling Zuid-eilanden onder een assistent-resident (zie Bijl. Hand. Volksr. 1ste gew. zitt. 1921, Ond. I, Afd. IV, stuk 1, bldz. 11, onderafd. 405A), het mogelijk is gebleken om een controleur op *f* 4 800 en een posthouder op *f* 1 800 's jaars buitendienst te stellen, tegen indienststelling van een gezaghebber op *f* 3 600.

Onderafdeeling 405. Verdere uitgaven voor het Europeesch bestuur.

Onderdeel a. Toelagen enz. (— *f* 5 000).

Bij de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1923 is voor beloningen voor buitengewone werkzaamheden en schadeloosstellingen wegens derving van inkomsten gerekend op een bedrag van onderscheidenlijk *f* 2 500 en *f* 2 500 (vgl. Bijl. Hand. Volksr. 1ste Gew. Zitt. 1922, onderwerp 1, stuk 3, blz. 41, noot 10).

Met het oog op de geboden zuinigheid is besloten om voorloopig geen beloningen en schadeloosstellingen als bovenbedoeld toe te kennen, waardoor de post met gemelde bedragen is kunnen worden verminderd

Onderafdeeling 405A. Verbetering van de vooruitzichten van eenige groepen van bestuursambtenaren (— *f* 200).

Voor de aanschaffing van schrijfbehoeften ten behoeve van het nieuw ingesteld kantoor van den assistent-resident der Zuideilanden in de residentie Amboina kan volstaan worden met *f* 480 in plaats van *f* 680.

Onderafdeeling 410. Personeel voor Chineesche zaken. Onderdeel a. Bezoldigingen enz. (— *f* 4 800).

Gebleken is, dat het aantal ambtenaren voor Chineesche zaken met één kan worden ingekrompen, waardoor deze post een nadere vermindering ondergaat van *f* 3 600 + *f* 1 200, onderscheidenlijk voor bezoldiging en toelage van dien ambtenaar.

Onderafdeeling 411. Verdere uitgaven voor Chineesche zaken (— *f* 3 000).

De raming is verminderd met *f* 3 000, wijl het mogelijk is gebleken de ten behoeve van bedoeld kantoor voor 1923 toegestane fondsen voor „kantoorkosten” ad *f* 6 000 terug te brengen tot de helft daarvan.

Onderafdeeling 412. Personeel van het Inlandsch bestuur.

Onderdeel a. Bezoldigingen, enz. (— *f* 3 900).

De raming is verminderd met: *f* 3 600 als gevolg van de buitendienststelling van den voor het district Brebes (Pekalongan) tijdelijk in dienst gestelden afzonderlijken wedana;

300, wijl er voor den patih van het regentschap Brebes een landswoning beschikbaar is gekomen en de hem tijdelijk toegekende bijslag als tegemoetkoming voor huishuur ad *f* 80 's maands, verminderd met 1/10 van zijn maandelijksche bezoldiging, derhalve kan worden ingetrokken.

Onderdeel c. Bezoldigingen enz. van Chineesche officieren (+ f 1380).

De raming is verhoogd met:

f 1380, wjl het noodzakelijk is gebleken om reeds bij wijze van tijdelijken maatregel aan den luitenant der Chineezen te Amboina eene toelage van f 65 's maands toe te kennen als tegemoetkoming in de noodzakelijke uitgaven, welke uit de vervulling van het ambt voortvloeien, en om de aan den majoor der Chineezen aldaar toegekende toelage van f 80 's maands te verhoogen met f 50 's maands.

Eveneens is aan den kapitein der Arabieren aldaar een gelijke toelage toegekend van f 70 's maands. Met de laatste uitgaaf is rekening gehouden bij onderdeel d van deze onderafdeeling.

Onderdeel d. Bezoldigingen enz. van de officieren en hoofden van andere vreemde oosterlingen (+ f 840).

Ter zake wordt verwezen naar de toelichting (slotalinea) van onderdeel c dezer onderafdeeling.

Onderafdeeling 413. Verdere uitgaven voor het Inlandsch bestuur.

Onderdeel a. Belooningen enz. (— f 5000).

Om dezelfde reden, als toezicht bij onderafdeeling 405, a in deze memorie, is ook de onderwerpelijke post met een gelijk bedrag kunnen worden verminderd.

Onderafdeeling 414. Kantoorkosten enz. voor het Europeesch en Inlandsch bestuur (— f 80000).

Bij de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1923 is voor gedeeltelijke inrichting van de woningen van hoofden van gewestelijk bestuur en van enkele hoofden van plaatselijk bestuur, zoomede van kantoren en vergaderplaatsen van Inlandsche bestuursambtenaren, gerekend op een bedrag van f 90000 (vgl. Bijl. Hand. Volksraad, 1ste Gewone Zitting 1922 onderwerp I, stuk 3, blz. 53 noot 22).

Aangezien in principe besloten is geen nieuwe inrichtingen meer voor rekening van den Lande te nemen (hoogstens rentelooze voorschotten te verleen) behalve die van de residentshuizen te Soerakarta en Djokjakarta en misschien nog van enkele andere bijzonder groote woningen, kan ook reeds voor 1923 volstaan worden met een krediet van f 10000, waaruit dan tevens, v.z.v. onvermijdelijk, het onderhoud der andere thans reeds door den Lande gekochte inrichtingen kan worden bekostigd. De post kan mitsdien met f 80000 worden verminderd.

Onderafdeeling 417. Personeel der politie.

Onderdeel a. Bezoldigingen enz. (+ f 191902).

Had het aanvankelijk in de bedoeling gelegen om de som ad f 174000, zijnde het bedrag aan aanvangsbezoldigingen van buiten dienst gesteld politiepersoneel in de hoofdsteden Batavia (met inbegrip van Meester-Cornelis), Semarang en Soerabaja (vgl. Bijl. Hand. Volksr., 2e Gew. Zitt. 1922, onderw. I, afd. IV, stuk 1, onderafdeeling 417a), in zijn geheel aan te wenden voor politievoorzieningen elders, in verband met de noodzakelijkheid om de bezuiniging tot het uiterste door te voeren werd van bedoeld bedrag slechts f 69702 verbruikt ten behoeve van de ondervolgende geen uitstel gedoogende politieuitbreidingen:

gouvernement Oostkust van Sumatra.

Tot tegengang van den zeeroof moesten reeds dadelijk bij wijze van tijdelijken maatregel te Bagan Si Api-Api worden in dienst gesteld 2 politieopzieners der 2de klasse, 1 hoofdagent der 1ste klasse en 2 hoofdagenten der 2de klasse, allen op de gewone inkomsten, terwijl te Medan al dadelijk een adjunct-hoofdeommissaris van politie in dienst is gesteld tegen buitendienststelling van den aldaar bescheiden commissaris van politie der 1ste klasse.

residentie Soerakarta.

De praktijk heeft de noodzakelijkheid aangetoond tot vaste indienststelling van het reeds medio 1920 tijdelijk toegestaan zg. opsporingspersoneel ter sterkte van 1 wedana van politie, 2 assistent-wedana's van politie, 17 mantri's van politie en 68 rechercheurs der 2de klasse, allen op de gewone inkomsten.

residentie Pasoeroean.

Het werd noodzakelijk geacht ter hoofdplaats Pasoeroean reeds dadelijk 1 hoofdagent van politie der 2de klasse in dienst te stellen, op de gewone inkomsten.

Aan bezoldigingen van personeel vorderen bovenbedoelde politievoorzieningen een jaarlijksche uitgaaf van f 69 702, waaronder f 462 voor bijslag als tegemoetkoming voor woninghuur aan 1 wedana en 2 assistent-wedana's van politie.

Tot tegengang van den sluikhandel in opium, vuurwapens en sterken drank te Sabang (*gouvernement Atjeh* en Onderhoorigheden) was het noodzakelijk reeds dadelijk bij wijze van tijdelijken maatregel de algemeene politie in dat gewest te versterken met 1 politieopziener der 1ste klasse en 2 politieagenten der 2e klasse.

Een en ander geeft aan aanvangsbezoldigingen een hogere jaarlijksche uitgaaf van f 3 720.

Voorts is de raming verhoogd met f 2 200, wijl, tegen vermindering van de sterkte van het politiepersoneel in de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo met 2 politieagenten der 2de klasse in verband met de buitendienststelling van den posthouder van Kota-Waringin, bedoelde formatie met 12 politieagenten der 1ste klasse moest worden uitgebreid als gevolg van de indienststelling van 2 posthouders in de onderafdeeling Boeloengan van genoemd gewest (zie de toelichting bij onderafdeeling 403a in deze memorie).

De uitgaaf van f 2 220 wordt in haar geheel door het Zelfbestuur van Boeloengan terugbetaald (zie No. 401 A van de raming der middelen).

Tegenover bovenbedoelde verhoogingen staat evenwel een vermindering met f 6 720, wijl het mogelijk was de sterkte van het personeel der algemeene politie in de residentie Banka en Onderhoorigheden, speciaal ten behoeve van de handhaving van de beperkende bepalingen in zake het opiumgebruik in dat gewest, te verminderen met 7 mantri's van politie op f 50 's maands en 12 politieagenten der 2de klasse op f 17.50 's maands.

Met de meerdere of mindere uitgaven voor kleeding, wapening en uitrusting en voor vervoerkosten van dat personeel, zoomede aan onderhoudskosten van 12 politierijwielen in Banka, voor de betaling waarvan de desbetreffende globale posten voor het loopende en het volgende jaar voldoende ruimte laten, zal bij de raming van die posten voor het jaar 1924 v. z. n. rekening worden gehouden.

Bij de voorloopige vastgestelde begrooting voor 1923 zijn de onderafdeelingen 417a, 417c, 421a en 421b in verband met de beperking der Landsuitgaven globaal verminderd met onderscheidenlijk f 770 000, f 20 000, f 140 000 en f 70 000 of te zamen f 1 000 000.

Bij nadere becijfering van deze bezuiniging kwam het echter beter voor, het totaal bedrag van f 1 000 000 over de desbetreffende posten als volgt om te slaan:

417a	f 643 000
417c	20 000
421c	100 000 en
421b	237 000

In verband daarmee zal de onderwerpelijke post moeten worden verhoogd met f 770 000 — f 643 000 of f 123 000, terwijl de post 421a eveneens zal moeten worden verhoogd en wel met f 140 000 — f 100 000 of f 40 000, waartegenover dan de post 421b met f 237 000 — f 70 000 of f 167 000 zal zijn te verminderen.

Onderafdeeling 421. Verdere uitgaven voor de politie. Ter zake wordt verwezen naar de toelichting (slotalinea) bij onderdeel a. Kleeding enz. ten behoeve van het personeel der algemeene politie (+ f 40 000).

Onderdeel b. Aanschaffing enz. voor het materieel der algemeene politie (— f 167 000).

Onderafdeeling 427. Verdere uitgaven voor de landelijke inkomsten.

Onderdeel b. Uitgaven voor den aanslag in- en de inordering van de landelijke inkomsten en andere grondlasten, enz. (— f 40 000).

Ter zake wordt verwezen naar de toelichting bij middel No. 412, b in deze memorie.

Onderafdeeling 439. Uitgaven voor in het belang van rust en orde verwijderden en dergelijken (— f 15 000).

Aan de personen, ten aanzien van wie in het belang van de openbare rust en orde een maatregel is getroffen als bedoeld in de artikelen 46 of 47 van het Regeeringsreglement en die in het genot zijn van onderstand ten laste van de begroting van Nederlandsch-Indië, was op gelijken voet als voor de landsdienaren een duurtetoeslag op dien onderstand toegekend.

Door toekenning met ingang van 1 Januari 1923 van een duurtetoeslag overeenkomstig den met ingang van dien datum in te voeren gereduceerden duurtetoeslag voor burgerlijke landsdienaren (vgl. Bijl. Hand. Volksraad, Eerste Gewone Zitting 1922, onderwerp, I, afdeling III, stuk 10), kan thans de raming worden verminderd met f 15 000.

Onderafdeeling 455. Verdere uitgaven voor het kadaster. Onderdeel c. Onderhoud enz. van driehoeks- en hoogtepunten (— f 10 000).

De raming is verminderd met f 10 000, wijl besloten is om voor onderhoud en herstelling van de triangulatiepilaren gedurende de eerstvolgende jaren, in gedeeltelijke afwijking van de in Bijblad Nos. 5211 en 6370 ter zake getroffen regelingen, niet meer jaarlijks een bepaalde som per gewest daarvoor beschikbaar te stellen, doch slechts bij gebleken uiterste noodzaak, voor elk geval afzonderlijk, een bedrag toe te staan.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel No. 412, b. Inlandsche verponding.

Bij het ontwerp der voorloopige aanvullingsbegroting voor 1923 is o.m. gerekend op de algemeene invoering van de Inlandsche verponding, waarvan de opbrengst op f 1 000 000 geschat wordt, en als gevolg daarvan op verhooging van onderafdeeling 427, b met een som van f 80 000.— voor de toekenning van het gebruikelijke collecteloon van 8 ten honderd aan de met de inning dier belasting belaste personen (vgl. Bijl. Hand. Volksr. 2de Gew. Zitt. 1922, ond. I, afd. IV, stuk 1, blz. 11 en 12).

Aangezien het hier een belasting betreft, waarvan de inning veel minder moeite oplevert dan van belastingen, die in de binnenlanden worden geheven, terwijl voorts dit nieuwe

middel aan de inners een niet onbelangrijke verhooging oplevert van hun tegenwoordige inkomsten, is besloten om het collecteloon voor deze belasting — in stede van op 8% — te stellen op 4%, waardoor de desbetreffende uitgaafpost (onderafdeeling 427, b) weder met f 40 000 kan worden verminderd.

Ten slotte wordt medegedeeld, dat het in de bedoeling ligt om, nadat de Volksraad zich met deze nieuwe belasting zal hebben vereenigd, tot invoering daarvan op 1 Januari 1923 en reeds dadelijk tot den voorloopigen aanslag over te gaan.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IV — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG
(betreffende de 1ste nota van wijzigingen)
EN
MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 13 December 1922).

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 414. Inrichting residentswoning. Enkele leden vestigden de aandacht erop, dat deze herzieningsmaatregel vele aanstaande residenten in ongelegenheid zal brengen, doordat zij financieel niet in staat zullen blijken hunne groote woningen behoorlijk in te richten.

Van andere zijde werd er op gewezen dat tot voor eenige jaren de inrichting der residentswoningen steeds door de residenten zelf werd bekostigd.

Onderafdeeling 417. Personeel der politie. De aandacht werd gevestigd op het onjuist geachte cijfer van f 123 000 op blz. 5 der toelichting, regel 9 v. b. en het in verband daarmee wellicht foutieve totaal bedrag van de verhooging dezer onderafdeeling in stuk 4 en stuk C 2.

Een lid opperde bezwaar tegen de vaste indienststelling van het opsporingspersoneel in de residentie Soerakarta. Z. i. heeft de Sragense zaak wel geleerd, dat het personeel niet altijd nuttig wordt te werkgesteld. De vorige resident heeft — naar zijn meening — de politionele toestanden in het gewest steeds te ernstig voorgesteld.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 412 b. Inlandsche verponding. Het in de toelichting aangevoerde motief voor vermindering van het collecteloon — nl. dat de inning van de Inlandsche verponding veel minder moeite oplevert dan van belastingen, die in de binnenlanden worden geheven — werd door eenige

leden betwist, aangezien de betalers in de binnenlanden juist vaak hun belastinggelden bij het desa-hoofd komen afdragen. Indien deze bewering juist mocht zijn, meenden andere leden dat wellicht ook het collecteloon in de binnenlanden zal kunnen verminderd worden.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 12den December 1922.

ROEP.

SOEJONO.

SOSROHADIWIDJOJO.

Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 414. Inrichting residentswoningen. Tegenover de opmerking van enkele leden, dat vele aanstaande residenten financieel niet in staat zullen blijken hun groote woningen behoorlijk in te richten, nu — althans voorloopig — geen nieuwe inrichtingen meer voor rekening van den Lande zullen worden genomen, meent de Regeering er op te moeten wijzen, dat verreweg de meeste residentswoningen thans reeds van Landswege gedeeltelijk zijn ingericht, zoodat de behoefte aan een geheel nieuwe inrichting zich in de eerste jaren maar zelden zal voordoen; dat de inrichtingskosten met betrekking tot het tot dusver voor rekening van het Land komend gedeelte zich dus in de meeste gevallen zullen beperken tot de betrekkelijk geringe kosten van vernieuwing van onbruikbaar geworden meubelstukken; dat toch altijd zoo noodig rentelooze voorschotten zullen worden verleend; dat belanghebbenden zelven niet altijd de voorkeur bleken te geven aan een Landsinrichting boven een met voorschot aan te schaffen eigen inrichting, en ten slotte dat ook voor het Land aan die wijze van inrichting verschillende bezwaren verbonden waren.

Bovendien blijft voor deze uitgaven voor 1923 nog een krediet van f 10 000 geopend.

Onderafdeeling 417. Personeel der politie. Het cijfer van f 123 000 op bladzijde 5 der toelichting, regel 9 v. b., is inderdaad onjuist. Dit cijfer bedraagt ten rechte f 127 000, verkregen door een som van f 643 000 af te trekken van een som van f 770 000.

In verband hiermede zou ook het totaal van de verhooging dezer onderafdeeling f 4 000 meer, t. w. f 195 902, moeten bedragen. Getracht zal worden dit bedrag in de praktische uitvoering der bezuiniging nog te vinden, aangezien wijziging in het eindbedrag liefst voorkomen wordt.

Door handhaving van het reeds sinds medio 1920 op tijdelijken voet indienst zijnd z.g. opsporingspersoneel in de residentie Soerakarta is het mogelijk gebleken om op grond van bezuinigingsoverwegingen geen uitvoering te geven aan een voorgenomen nieuwe uitbreiding der politie in dat gewest.

De nieuwe resident was namelijk alleen bereid om van deze uitbreiding af te zien, indien op bedoeld tijdelijk personeel thans vast kon worden gerekend.

Overigens zou er, afgescheiden hiervan, toch toe zijn overgegaan deze uitgaven — tijdelijk of niet — in de begroting op te brengen teneinde kredietoverschrijding te voorkomen.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 412 b. Inlandsche verponding. Dat de inning van belasting in de binnenlanden minder moeite oplevert dan op de hoofdplaatsen, kan voor vele streken juist zijn. In vele andere streken heeft het desabestuur echter dikwijls betrekkelijk groote afstanden af te leggen om de belastingschuldigen te bereiken, terwijl de Inlandsche verponding huis aan huis zal kunnen worden opgehaald. Het hoofdmotief, om het collecteloon voor de verponding op 4% in stede van de gebruikelijke 8% te stellen, is echter — zooals ook in de toelichting vermeld — gelegen in het feit, dat het hier een nieuwe belasting geldt, welke gelijktijdig met andere belastingen zal kunnen worden geïnd en den inners dus weinig meer moeite zal geven tegen een vrij groote vermeerdering van inkomsten uit dit nieuwe middel.

Met betrekking tot de Inlandsche verponding geldt dan ook niet het bezwaar, dat gevoeld wordt bij het mede in overweging genomen denkbeeld — hetwelk in verband hiermede vermoedelijk weder zal moeten worden prijs gegeven — van verlaging van het collecteloon ten aanzien van bestaande belastingen, hetgeen een vermindering zou beteekenen van reeds genoten wordende, individueel vaak toch al bescheiden inkomsten.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. V — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Iste algemeene aanvullingsbegrooting).*

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit (stukken B 1 en B 2).

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 503. Onderwijsraad (— f 7500).

In verband met de mogelijkheid om een der gedelegeerde leden van den Onderwijsraad tevens te belasten met het secretariaat kan de voor bezoldiging van den secretaris uitgetrokken som van f 7 500 vervallen.

Onderafdeeling 512. Uitgaven voor den leergang voor de zeevaartkunde (+ f 22 380).

In de Memorie van toelichting betreffende de begrooting voor het jaar 1922 (gedrukte Volksraadstukken 1e gewone zitting 1921, onderwerp I, afdeling V, stuk 9, blz. 10) werd reeds opgemerkt, dat de op tijdelijken voet ingestelde cursus voor de zeevaartkunde met ingang van 1 Juli 1921 is overgebracht naar het Gouvernementsstoomschip „Edi”, door welken maatregel de opleiding voor het stuurmansexamen is bekort tot een éénjarige.

De op den nieuwen voet ingerichte cursus zal voor het jaar 1923 een uitgaaf vorderen van f 38 880 t.w.:

Leider (bezoldiging en toelage)	f 12 600
Toelage voor den scheepsofficier, belast met het onderwijs in de praktische zeevaartkunde en de draadlooze telegrafie	600
Toelage voor den scheepswerktuigkundige, belast met het onderwijs in de stoomwerktuigkunde	600
Lessen in verbandleer en eerste hulp bij ongelukken	600
Toelagen voor 14 leerlingen gedurende hun verblijf aan boord	2 520
Voedingsgelden van den leider en 14 leerlingen f 19 162,50, rond	19 200
Leermiddelen en kantoorbehoefte	600
Uitgaven voor huisvesting van den leergang aan boord van een schip	2 160

Totaal f 38 880

Op het ontwerp der begrooting voor het jaar 1923 is ten behoeve van den cursus uitgetrokken een bedrag van f 16 500.

De uitgaven voor de toelagen en voedingsgelden van de leerlingen, alsmede voor de toelagen, die volgens de vroegere regeling aan de scheepsofficieren der schepen, waarop de leerlingen waren geplaatst, verleend werden, zijn niet in dit

Reorganisatie der kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers en onderwijzeressen.

Onderafdeeling 550, onderdeel *i*. Aanvangsbezoldigingen enz. van het personeel bij de openbare kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers (— *f* 33 640).

Onderafdeeling 550, onderdeel *j*. Regelmatige weddeverhoogingen van het personeel bij de openbare kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers (— *f* 54 000).

Onderafdeeling 550, onderdeel *k*. Aanvangsbezoldigingen enz. van het personeel bij de openbare kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen te Salatiga (— *f* 1 720).

Onderafdeeling 550, onderdeel *l*. Regelmatige weddeverhoogingen van het personeel bij de openbare kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen te Salatiga (— *f* 5 540).

Onderafdeeling 551, onderdeel *f*. School- en lokaalbehoeften enz. voor de openbare kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers (— *f* 45 200).

Onderafdeeling 551, onderdeel *g*. School- en lokaalbehoeften enz. voor de openbare kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen te Salatiga (— *f* 4 900).

bedrag begrepen, zoodat de werkelijke uitgaven voor den ouden cursus aanzienlijk meer bedroegen dan het in de Verhoogingsafdeeling uitgetrokken bedrag.

Was de oude regeling gehandhaafd, dan zou de cursus — bij een aantal van 14 leerlingen — een uitgaaf van *f* 44 225 vorderen.

De nieuwe regeling heeft dus een besparing gebracht.

Bij de wederinvoering van het onderwijs in het Nederlandsch op de kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers werd aan die scholen een voorbereidende afdeeling toegevoegd, bestaande uit twee jaarklassen, hoofdzakelijk met het oog op gemeld onderwijs.

Naarmate het peil steeg van de lagere school, waaruit de Inlandsche kweekscholen bij voorkeur haar leerlingen betrokken, en die lagere school uitgreide tot de tegenwoordige Hollandsch-Inlandsche school met zeven jaarklassen, verminderde de behoefte aan gemelde voorbereidende afdeeling. In verband daarmee werd de eerste klasse dier afdeeling in 1917/1918 opgeheven (vgl. noot 1 op blz. 40 van de Memorie van Toelichting op het Indisch ontwerp der begrooting voor het dienstjaar 1918).

In de poeasa van 1923 kan overgegaan worden tot opheffing van de 2de klasse dier afdeeling; de leerlingen der Hollandsch-Inlandsche school, die vroeger uit de 6de klasse dier inrichting tot de kweekscholen werden toegelaten, zullen na die opheffing nit de 7de klasse toelating tot de kweekscholen erlangen. De tweejarige schakel zal zoodoende als het ware opgegaan zijn in de hoogste twee klassen der voormalige Inlandsche 1ste klasse (thans Hollandsch-Inlandsche) school; de totale leertijd blijft normaal elf jaar, zoodat geen vrees behoeft te bestaan, dat het eindontwikkelingspeil van de op te leiden Inlandsche leerkrachten zal dalen.

Deze maatregel leidt over een vol jaar tot de volgende bezuiniging:

12 ⁽¹⁾ Eur. onderwijzers(essen) 12 × 12 ×	
<i>f</i> 400 + 850	
2	= <i>f</i> 90 000
13 ⁽²⁾ Inl. taal- en teekenonderwijzers 13 ×	
12 × <i>f</i> 165 + 250	
2	= 32 370
School- en lokaalbehoeften 12 × 12 ×	
30 ⁽³⁾ × <i>f</i> 1.50	= 6 480
Voedingsgelden der leerlingen 12 × 12 ×	
30 × <i>f</i> 15	= 64 800
Zakgelden voor de leerlingen 12 × 12 ×	
30 × <i>f</i> 5	= 21 600
Verlichting (te schatten)	= 2 500

Totaal *f* 217 750

In 1923 treedt de bezuiniging in na de poeasa, welke alsdan ± 17 April zal aanvangen. Voor dat jaar valt dus te rekenen op voormeld totaal over 8 maanden, d.i. $\frac{2}{3}$ van *f* 217 750 = ruim *f* 145 000.

⁽¹⁾ 12 kweekscholen, met uitsluiting van de school te Makassar, welke tevens opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren is, en met inbegrip van de meisjeskweekschool te Salatiga.

⁽²⁾ Voor 1923 staan fondsen op de begrooting voor in totaal 25 taal- en teekenonderwijzers; 1 per school is voldoende.

⁽³⁾ 30 leerlingen per klasse.

Onderafdeeling 551, onderdeel *f*. School- en lokaalbehoefden, leermiddelen, kosten van examens en verdere uitgaven voor de openbare kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers (— *f* 1 200).

Het is mogelijk gebleken om de kosten van verlichting van de Kweekschool te Poerwokerto, die een eigen elektrische centrale bezit, van *f* 4 440 terug te brengen tot *f* 3 240. Voor het jaar 1923 geeft dit een besparing van *f* 1 200.

Onderafdeeling 568. Bijdrage voor de Groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond (— *f* 1 200).

Waar de tegenwoordige stand van 's Lands financiën de uiterste spaarzaamheid gebiedt, is het noodzakelijk gebleken om de sedert 1919 tijdelijk verhoogde tegemoetkoming aan de Groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond tot het oorspronkelijk bedrag terug te brengen.

Op deze vermindering, bedragende *f* 1 200 's jaars, wordt thans gerekend.

Onderafdeeling 577, onderdeel *a*. Wetenschappelijke onderzoeken, vervaardiging van teekeningen van oudheden, verzameling van voorwerpen ten behoeve van 's Rijks musea en verdere uitgaven in het belang van kunsten en wetenschappen (— *f* 1 500).

De jaarlijkse tegemoetkoming van *f* 1 000, welke de vereeniging „Openbare leeszaal en bibliotheek” te Semarang sinds 1 Januari 1918 op tijdelijken voet geniet, is later op *f* 3 500 gebracht.

Onder de huidige omstandigheden komt het niet verantwoord voor de uitkeering van dat bedrag als jaarlijkse subsidie te handhaven.

Waar het niet uitgesloten is, dat de genoemde vereeniging door herziening van haar contributieregeling en door meer nog dan tot dusver het geval is te werken met vrijwillige krachten haar financiële toestand sterker kan maken en daardoor voor een groeter gedeelte op eigen kracht kan drijven, zal de tegemoetkoming nader zijn te stellen op *f* 2 000 's jaars.

Onderafdeeling 582, onderdeel *a*. Bijdragen voor instellingen van weldadigheid (+ *f* 2 250).

Het is wenschelijk voorgekomen om de meisjes en vrouwen, slachtoffers van de misbruiken van het „bini dapoer” stelsel in de Lampongsche districten, indien zij geen familie meer hebben en zonder middelen van bestaan zijn, te doen huisvesten en verplegen in een opvoedingsgesticht.

Thans zijn reeds een 20tal opgenomen in de Witte-Kruis-Kolonie te Salatiga.

Aan deze stichting zal terzake een tegemoetkoming zijn te verlenen op overeenkomstige wijze als aan het Leger des Heils voor zijn reddingshuizen wordt toegekend.

Gerekend wordt op een aantal van ten hoogste 25 personen en op *f* 7.50 per maand per persoon, alzoo een bedrag van $12 \times 25 \times f 7.50 = f 2 250$.

Onderafdeeling 597, onderdeel *a*. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen te Weltevreden, Semarang en Soerabaja (— *f* 2 400).

Onderafdeeling 597, onderdeel *f*. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de doorgangshuizen voor krankzinnigen op Java en Madoera (+ *f* 2 400).

In verband met de toeneming van het aantal verpleegden in het doorgangshuis voor krankzinnigen te Batavia moest tot uitbreiding van het verplegend personeel worden overgegaan en werden voor dat doel de fondsen voor bezoldiging van het minder personeel bij die inrichting met *f* 200 's maands verhoogd.

Tevens werd echter, omdat zulks mogelijk bleek, de toegestane som voor bezoldiging van het personeel ten behoeve van het oude stadsverband te genoemder plaatse, thans centrale burgerlijke ziekeninrichting te Weltevreden, met een gelijk bedrag verminderd.

Derhalve wordt thans gerekend op eene verhooging met *f* 2 400 van den post Aanvangsbezoldigingen van het personeel bij de doorgangshuizen voor krankzinnigen op Java en Madoera, terwijl de post voor aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen met *f* 2 400 wordt verminderd.

Onderafdeeling 597, onderdeel c. Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij de burgerlijke en gouvernementen-Inlandsche ziekeninrichtingen en bij de poliklinieken voor Inlanders (+ f 180).

Onderafdeeling 597, onderdeel f. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de doorgangshuizen voor krankzinnigen op Java en Madoera (+ f 17 880).

Onderafdeeling 597, onderdeel g. Regelmatige weddeverhoogingen van het personeel bij de doorgangshuizen voor krankzinnigen op Java en Madoera (+ f 8 000).

Onderafdeeling 598, onderdeel f. Onderhoud, verpleging, kleeding en vervoer van lijders in en verdere uitgaven voor de doorgangshuizen voor krankzinnigen op Java en Madoera (+ f 53 500).

In verband met de dringende behoefte aan hulp ten behoeve van de werkzaamheden bij de polikliniek voor Inlanders te Lahat (Palembang) is bij wijze van tijdelijken maatregel daarvoor een bedrag van f 15 's maands beschikbaar gesteld.

Voor de bestending van die voorziening wordt thans gerekend op een meerdere uitgaaf van f 180.

De inrichting van het in gebruik te nemen doorgangshuis voor krankzinnigen te Grogol (Batavia) vereischt een grootere uitgaaf dan waarop bij de opmaking der begroeting voor 1923 gerekend werd.

Voor een deel is dat te verklaren uit de omstandigheid, dat het doorgangshuis in verband met het chronisch plaatsgebrek voor ongeveer dubbel zooveel patiënten zal worden ingericht, nl. 250 à 300 in plaats van 150.

Voor genoemde inrichting is over het geheel noodig:

- 1 geneesheer ⁽¹⁾,
- 1 hoofdverpleger(ster) ⁽¹⁾,
- 3 verplegers(sters) 1ste klasse ⁽¹⁾,
- 15 mantri-verplegers(sters) ⁽¹⁾,
- 1 administrateur der 2de klasse ⁽¹⁾,
- 1 klerk op de bezoldiging volgens de klerkenregeling,
- 1 dame voor de huishouding op f 150 's maands met 1 driejaarlijkse verhooging van f 25 's maands,
- 1 machinist op f 100 's maands met 4 driejaarlijkse verhoogingen van f 25 's maands,
- 2 stokers ieder op f 20 's maands met 4 tweejaarlijkse verhoogingen van f 5 's maands,
- 1 kok op f 50—f 75 's maands,
- 3 bijkoks, ieder op f 20—f 30 's maands,
- 1 waschbaas op f 40—f 50 's maands,
- verder Inlandsch personeel f 250 's maands.

De kosten van eerste aanschaffing van meubilair, fournituren, hospitaalkleding enz. worden geraamd op f 58 000.

De exploitatiekosten (voeding, verlichting, schrijfbehoeften enz.) worden bij een gemiddelde sterkte van 250 patiënten geraamd op f 79 000, naar de uitkomsten van het ongeveer even sterk bezette doorgangshuis te Batavia over 1920—1921.

Derhalve wordt thans voor 1923 gerekend op een meerdere uitgaaf:

a.	voor aanvangsbezoldigingen van f 17 880 voor:	
	3 verplegers(sters) 1ste klasse 3 × 12 ×	
	f 175	= f 630
	15 mantri-verplegers(sters) 15 × 12 ×	
	f 35	= 630
	1 klerk 12 × f 40	= 480
	1 dame voor de huishouding 12 × f 150. =	1 800
	1 kok 12 × f 10	= 600
	3 bijkoks 3 × 12 × f 20	= 720
	1 waschbaas 12 × f 40	= 480
	verder Inlandsch personeel 12 × f 100 =	1 200
b.	voor regelmatige weddeverhoogingen ... =	8 000
c.	voor de eerste aanschaffing van meubilair	
	kleding, fournituren en andere huishou-	
	delijke artikelen f 58 000 ⁽²⁾ — f 4 500 =	53 500

⁽¹⁾ Op de gewone bezoldiging.

⁽²⁾ Voor 1924 en volgende jaren komt deze uitgaaf van f 58 000 uiteraard te vervallen. Insteede daarvan zal dan echter voor de aanvulling en het onderhoud van het meubilair enz. een bedrag van f 6 000 noodig zijn.

Daarentegen zal na de ingebruikneming van Grogol en van het nieuwe krankzinnigengesticht te Magelang (eind 1923) het doorgangshuis (voormalig hulpstandsverband) te Batavia als zoodanig kunnen worden opgeheven, zoodat tegen het eind 1924 de daarvoor op de begrooting voorkomende gelden ten bedrage van *f* 19 620 en *f* 83 500 zullen kunnen worden ingetrokken.

Onderafdeeling 597, onderdeel *j*. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij het geneeskundig laboratorium te Weltevreden (+ *f* 2 400).

Onderafdeeling 598, onderdeel *h*. Aankoop van hulpmiddelen ten dienste van het geneeskundig laboratorium te Weltevreden, zoomede onderhoud van de erven en verdere uitgaven (+ *f* 20 550).

De thans hare voltooiing naderende uitbreiding van het geneeskundig laboratorium te Weltevreden en de omstandigheid, dat in verband daarmee het bij die instelling geplaatst wetenschappelijk personeel moest worden versterkt, alsmede het weldra in gebruik te nemen proefstation voor waterzuivering en afvalwaterreiniging te Manggarai bij Meester-Cornelis maken het noodzakelijk voor genoemd laboratorium meer fondsen uit te trekken.

Zoo zal het minder personeel moeten worden uitgebreid met:

1 opzichter voor genoemd proefstation op eene bezoldiging van *f* 150 's maands met 4 driejaarlijkse verhoogingen van *f* 25 's maands benevens vrije woning, of bij gemis daarvan eene vergoeding van *f* 60 's maands;

en

2 bedienden ieder op eene bezoldiging van ten hoogste *f* 25 's maands,

terwijl de fondsen voor hulpmiddelen en verdere uitgaven, waarvoor bij de begrooting tot dusver een bedrag van *f* 18 450 is uitgetrokken, welk bedrag reeds sedert jaren ontoereikend is gebleken, verhoogd zullen moeten worden tot *f* 39 000.

Gerekend wordt thans op eene meerdere uitgaaf van *f* 2 400 voor aanvangsbezoldigingen en *f* 20 550 voor aankoop van hulpmiddelen enz.

Onderafdeeling 598, onderdeel *e*¹. Inrichting van het krankzinnigengesticht te Magelang (+ *f* 87 500).

Voor de gedeeltelijke inrichting van het krankzinnigengesticht te Magelang, waarvan in 1923 22 paviljoens, bestemd voor 700 patiënten, in gebruik genomen zullen kunnen worden, is noodig:

- a.* voor plaatselijke aanschaffing en plaatselijken aanmaak van inventarisartikelen boven het in het ontwerp der voorloopige begrooting voor 1923 voor de inrichting van acht paviljoens reeds opgebrachte bedrag van
f 45 000 *f* 55 000
- b.* voor goederen en geneeskundige instrumenten uit 's Lands voorraad 32 500

Totaal *f* 87 500

Met deze meerdere uitgaaf is thans rekening gehouden.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 532. Vergoedingen voor de verpleging in de burgerlijke en Gouvernements-Inlandse ziekeninrichtingen en bij de poliklinieken voor Inlanders.

Van daarvoor in aanmerking komende bezoekers van de poliklinieken voor Inlanders zal voortaan een bijdrage worden gevorderd.

In verband daarmee is de omschrijving van dezen post aangevuld.

Wegens gebrek aan gegevens wordt de post niet verhoogd.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. V — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. *Bezuiniging.* Vele leden zouden het ten zeerste op prijs stellen volledige mededeeling te mogen ontvangen omtrent de bezuinigingsplannen, die de Regeering voornemens is met betrekking tot dit departement door te voeren.

De verschillende geruchten, die omtrent voorgenomen bezuinigingen, als daar zijn beperking van de toekenning van beurzen, opheffing van de middelbaar technische school te Djokja, schoolgeldverhooging, sluiting van normaal en tweeweekscholen, opheffing der poliklinieken en stopzetting der kosteloze verstrekking van medicijnen, bij dit departement de ronde doen, hadden bij verschillende leden groote ongerustheid gewekt, te meer, waar zij deze geruchten minder in overeenstemming achtten met de ernstige bedoelingen door den Gouverneur-Generaal in zijn openingsrede uitgesproken.

Eerder dan te gelooven aan dergelijke ingrijpende maatregelen, drongen de hier aan het woord zijnde leden aan op bezuiniging langs anderen weg: door samentrekking van de afdeling assainering met den B. G. D. (motie-Kiës e.s., 1ste gewone zitting 1922, Ond. I — Afd. V: st. 11); door besparing op de leerkrachten van de 2de klasse scholen, wanneer dezelfde onderwijzer in meerdere klassen les geeft; door de gebouwen der 2de klasse scholen — waarvan het aantal nog veel te klein is — even eenvoudig op te trekken als die der desa-scholen, enz.

Eenige andere leden waren van oordeel, dat aanzienlijk bezuinigd kan worden op de bestaande beurzen. Zij vestigden de aandacht op ter zake in „het Middelbaar Onderwijs” verschenen artikelen en betoogden, dat velen, die vroeger voor een beurs in aanmerking kwamen, thans een zoodanige positie hebben, dat toekenning van een beurs verkeerd genoemd moet worden. Naar zij meenden te weten, waren dergelijke gevallen ten departemente niet onbekend, doch was men er huiverig voor tot intrekking over te gaan. Gaarne zouden zij een opgaaf ontvangen van alle personen, die thans in het genot van een beurs gesteld zijn, daarbij overwegende, dat in Nederland de toekenning van rijksbeurzen publiek is, daar hiervan in de Staatsecourant melding wordt gemaakt. Mocht de Regeering er echter bezwaar tegen heb-

ben de gevraagde opgaaf in de Memorie van Antwoord over te leggen, dan zouden zij prijs stellen op een staat, welke ter inzage van de leden van den Volksraad ter secretarie ware neer te leggen.

Door verschillende leden werd in overweging gegeven de extra-toelagen aan onderwijzers, bij het H. I. O. werkzaam, en de veelsoortige andere vergoedingen, aan onderwijzend personeel voor het verrichten van speciale diensten toegekend, in te trekken.

Uit een oogpunt van bezuiniging werd aanbevolen het aantal inspecteurs van het Inlandsch onderwijs te verminderen en het aantal schoolopzieners uit te breiden. In de praktijk toch worden de meeste inspecties door de schoolopzieners verricht, omdat óf de inspecteur niet over den noodigen tijd beschikt om alle scholen te bezoeken, óf hij zich alleen bepaalt tot die scholen, die in de naaste omgeving van zijn standplaats zijn gelegen en gemakkelijk bereikbaar zijn.

Van andere zijde werd er op gewezen, dat verschillende inspecteurs en adjunct-inspecteurs zich beijveren om ook de scholen in de meest afgelegen desa's en dorpen te bezoeken.

Voor het geval het in de bedoeling mocht liggen om inderdaad met ingang van 1923 de subsidies voor de volksscholen tot op de helft te verminderen, werd voorgesteld dien maatregel te vervangen door een anderen, waarbij wordt besloten die 2de klasse scholen op te heffen, waarvoor slechts met moeite en onder aandrang van bestuurszijde de leerlingen zijn te verkrijgen. De door die opheffing vrijkomende gelden konden — aldus de hier aan het woord zijnde leden — aangewend worden om, indien toch ook tot vermindering der subsidies voor volksscholen wordt overgegaan, de gemeenschappen, welke tengevolge van die vermindering niet in staat mochten blijven hare volksscholen te onderhouden, te steunen.

Gevraagd werd of de bezuiniging ook invloed gehad heeft op het werk van den ambtenaar voor handenarbeid, den heer Adolf, die als onderwijzer te Siak op het gebied van handenarbeid goed werk schijnt geleverd te hebben. Nog werd de vraag gesteld, welke maatregelen zijn genomen naar aanleiding van de onwaardige campagne tegen den heer Adolf, terwijl in dit verband gaarne zou worden vernomen welke maatregelen zijn getroffen om geleidelijk handenarbeid in te voeren.

Een der leden zou gaarne vernemen welk totaal bedrag jaarlijks voor het onderwijs aan de Inlandsche bevolking wordt besteed.

§ 2. **Schoolgelden.** Gaarne werd een tegenspraak tegemoet gezien van het gerucht, dat opnieuw een schoolgeldverhooging in overweging is. Een nieuwe verhooging van de thans reeds zeer hoge schoolgelden achtten de hier aan het woord zijnde leden een veel te zware belasting, vooral voor gezinnen met veel kinderen.

Eenige andere leden, zich hierbij aansluitend, drongen aan op de totstandkoming van eene schoolgeldregeling, die in de praktijk gemakkelijker kan worden toegepast en tegelijk eene verlaging van de tarieven bevat.

Gewezen werd op de omstandigheid, dat de vaststelling der verschuldigde schoolgelden door de Europeesche schoolemissiën zeer vertraagd wordt, doordat de opgaaf van het belastbaar inkomen van de ouders niet dan met zeer groote vertraging door den belastingdienst verstrekt kan worden. De schooladministratie wordt hierdoor zeer bemoeilijkt.

§ 3. **Personeelsvoorziening.** De vraag werd gesteld, welke maatregelen genomen zijn of voorbereid werden tot het voorzien in het tekort aan Europeesche leerkrachten. Dat het tekort nog niet weggewerkt is, moge blijken uit het feit, dat de directeur van Onderwijs en Eeredienst verklaarde, o. m. aan de Semarangse schoolcommissie, geen personeel beschikbaar te hebben voor de vervulling van de vacatures bij het lager onderwijs te Semarang en dat in de pers bovendien voortdurend mededeelingen verschijnen betreffende personeelsgebrek bij het Europeesch lager onderwijs.

Voorts werd gevraagd of het bericht juist is, dat Inlandsche rechtskundigen en onderwijzers van Chineeschen landaard, die in Nederland gestudeerd hebben, voor uitzending op 's Lands kosten in aanmerking komen, terwijl dit voor onderwijzers van Inlandschen landaard niet het geval is. In het bevestigend geval achtten de hier aan het woord zijnde leden dit een onbillijkheid.

§ 4. **Middelbaar onderwijs.** Gevraagd werd of verwacht mag worden, dat het nieuwe gebouw voor de H. B. S. te Soerabaja met het nieuwe schooljaar in gebruik zal kunnen worden genomen.

Aangedrongen werd op het nemen eener beslissing omtrent de waarde, die aan het eind-diploma der A. M. S. te Bandoeng zal worden toegekend.

De vraag werd gesteld, waarom, ter verkrijging van besparing, nog niet werd overgegaan tot de verhooging van het aantal lesuren der leeraren.

Gaarne zouden eenige leden vernemen of de Regeering een eventueel op te richten R. K. H. B. S. in de Minahassa financieel zal steunen.

De vraag werd gesteld, waarom, ter verkrijging van be-10 November 1922 geschrevene over het bij het M. O. in gebruik zijnd leerboek voor algemeene geschiedenis.

Ten slotte zag men gaarne het gerucht tegengesproken, dat de middelbaar technische school te Djokja zal worden opgeheven.

§ 5. **Lager onderwijs.** Door eenige leden werden bedenkingen geopperd tegen het voorstel van den onderwijsraad, om op de H. I. S., verbonden aan de kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers, ook onderwijs in lichamelijke opvoeding in te voeren. Zij betoogden, dat dit onderwijs 1/6 deel van den leertijd in beslag zal nemen

en de 7-jarige H. I. S. derhalve tot een 6-jarige zal verlagen. In verband met het opheffen van de voorbereidende afdeling voor de kweekscholen, zou dan op de kweekschool het onderwijs, dat gedurende de aan lichamelijke opvoeding gewijde uren had kunnen worden gegeven, ingehaald moeten worden. Dit nu kwam dezen leden niet wel mogelijk voor, waarom zij der Regeering in overweging gaven, om, indien Zij op de H. I. S. onderwijs in lichamelijke opvoeding wil doen geven, hiervoor uren buiten de eigenlijke lesuren te bestemmen.

De vraag werd gesteld of de Regeering geen aanleiding vindt om over te gaan tot intrekking van het voorschrift, dat bepaalt, dat leerlingen van de H. I. S., die blijkens verklaring van het schoolhoofd het onderwijs niet kunnen volgen, dit toch gedurende 2 jaar zullen mogen beproeven.

Enkele leden drongen er op aan, dat de Regeering aandacht zal schenken aan de aanvragen van particuliere zijde uit de Minahassa ter verkrijging van H. I. scholen. Voorts merkten zij op, dat het subsidieeren van de z.g. speciale scholen in de Minahassa, welke slechts surrogaten vormen van de H. I. S., hun minder noodig voorkwam.

Een der leden hoopte, dat de onderwijzers aan deze speciale scholen in aanmerking zullen worden gebracht voor het ambt van schoolopziener.

Men zou gaarne vernemen welk standpunt de Regeering inneemt tegenover het vraagstuk, dat reeds langs overwogen werd, om de zevenjarige lagere scholen met Nederlandsch als voertaal om te zetten in zesjarige scholen. Deze omzetting werd mogelijk geacht onder twee garanties:

a. dat de middelbare school zich daarnaar regelt ten overstaan van de leerlingen, die van de zesde klas naar Mulo en H. B. S. overgaan;

b. dat het Indische kind, dat geen ander dan lager onderwijs ontvangt, scholen vindt met een zevende klas voor zijn eindonderwijs. Deze kopklasse is te beschouwen als een plaatselijke Mulo, die aan de lagere school vastzit. Deze ontvangt tevens de niet verder *studeerende* leerlingen van H. I. S. en H. C. S. Daarmede komt men terug tot het oorspronkelijk denkbeeld van de Mulo, die van eind-lager-onderwijs is geworden voorbereiding tot hogere onderwijsinrichtingen.

Voorts werd betoogd, dat evenbedoelde omzetting beslist gepaard moet gaan met een zuivering van het leerplan en van de methode van onderwijs door wegneming van uit-den-tijd-zijnde opvattingen.

Gaarne zou worden vernomen wat op het gebied van zuivering der leerstof en leermethode reeds is geschied en welke hervormingen de Regeering zich voorstelt in te voeren ten aanzien van een op Indische behoeften ingesteld leerplan, betrekking hebbend op de lichamelijke, zedelijke en sociale opvoeding.

Aangedrongen werd op het verkrijgen van aansluiting der desa- of volksscholen aan de Inlandsche 2e klasse scholen, opdat de leerlingen van de desascholen de gelegenheid zullen hebben tot eene voortzetting van onderwijs. Die gelegenheid kan worden opengesteld, wanneer het leerplan van de desa-school, — die uit 3 klassen bestaat — gelijk wordt gemaakt aan dat van de 3 laagste klassen van de 2de klasse school. Dan fungeeren de 4e en 5e klas van de 2de klasse school als kopschool voor die leerlingen van de desa-school, welke voortgezet onderwijs verlangen.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat bij zoodanige regeling de 2e klasse scholen geen ruimte zullen bieden voor de leerlingen, die van de volksscholen naar de 2e klasse school willen overgaan.

Gevraagd werd of het niet mogelijk is den leertijd van de 2 laagste klassen der 2e klasse school parallel te doen loopen met dien der desa-scholen.

Gemeend werd, dat daardoor de mogelijkheid werd geschapen om die beide klassen in handen van één onderwijzer te geven, die ze beurtelings — d. w. z. de eene groep gedurende de eerste morgenuren en de andere groep de overige uren — onderwijst.

Van zoodanige hervorming werd eene belangrijke besparing verwacht.

Naar men had vernomen, kennen inspecteurs van het Inlandsch onderwijs talrijke voorbeelden uit de praktijk, waaruit blijkt, dat de tucht onder het personeel verslapt is. Die inspecteurs beklagden zich in 't algemeen over het feit, dat door het departement niet meer rekening gehouden wordt met hunne voorstellen tot bestraffing van hun plicht verzakende of zich misdragende onderwijzers. Op verbetering hiervan werd daarom aangedrongen.

Gevraagd werd of niet spoedig kan worden overgegaan tot instelling van een pensioenfonds voor desa-onderwijzers, *waardoor hunne positie zekerder gemaakt wordt.*

Enkele leden zouden het betreuen, indien de Inlandsche 2e klasse scholen op Ambon, waarvan de kosten, althans die van oprichting en onderhoud, door de bevolking worden gedragen, zouden moeten worden vervangen door volksscholen.

Aangedrongen werd op de oprichting van een ambachts-school op Ambon.

Waar enkele leden hadden vernomen, dat de kosten ten behoeve van het onderwijs op de Sangi-eilanden zoo hoog zijn gestegen, dat de zelfbesturen vrijwel geen geld beschikbaar hebben voor de behartiging van andere volksbelangen, zouden zij gaarne terzake worden ingelicht.

Door een der leden werd het wenschelijk geacht de Inlandsche lagere scholen niet langer des Vrijdags ten 11 uur 's morgens te doen sluiten, daar van de geboden gelegenheid om godsdienstplichten te vervullen niet of slechts zeer weinig gebruik gemaakt wordt en de dan beschikbaar komende 2 lesuren per week nuttig besteed zouden kunnen worden.

Andere leden gaven in overweging om alleen op aanvraag van de ouders vrijstelling van die lesuren te verleenen.

Eenige leden oordeelden het gewenscht om slechts dan op Inlandsche scholen de poeasa-vacantie te vervangen door een gelijke vacantie-regeling als voor de Europeesche scholen, indien daarbij voldoende rekening kan worden gehouden met bezwaren van Mohammedaansche zijde. Het kwam dezen leden niet noodzakelijk voor, het schooljaar van eerstgenoemde soort scholen te doen besluiten door een groote vacantie.

Verscheidene leden achtten het een ongewenschten toestand, dat op particuliere Inlandsche scholen les in Nederlandsch gegeven mag worden door totaal onbevoegde inheemsche leerkrachten. Het leek dezen leden noodig, voor het geven van onderwijs in Nederlandsch aan dergelijke scholen een eisch van bevoegdheid te stellen, daar het onderwijs in deze taal, gegeven door daartoe onbekwame personen, niet anders dan minderwaardig kan zijn en den abituriënten in strijd met de opgewekte verwachtingen niet den weg kan openen tot een *betrekking*, waarvoor kennis van Neder-

landsch vereischt is. Door dergelijk ondeugdelijk onderwijs te verbieden, zou men voorkomen, dat tal van ouders, in een verkeerden waan gebracht, hun kinderen liever naar deze scholen van onbevoegden dan naar de goede Inlandsche 2e klassen scholen zenden.

Een ander lid had tegen beperkende bepalingen bezwaar, aangezien deze een uitbreiding van het toch reeds veel te geringe aantal scholen zouden belemmeren.

§ 6. *Godsdienstonderwijs.* Waar in Staatsblad 1905 No. 550 alleen bepaalde eischen ten aanzien van het geven van godsdienstonderwijs zijn neergelegd, werd gevraagd of niet tevens toezicht uitgeoefend dient te worden op hen, die onderwijs geven in het Arabisch, omdat hiermede gewoonlijk wel godsdienstonderwijs gepaard zal gaan.

Enkele andere leden ontkenden het nut en de noodzaak van een dergelijke controle.

Een lid wees erop, dat het eerder genoemd Staatsblad z. i. een leemte bevat, daar het slechts spreekt van *Mohammedaansch godsdienstonderwijs.*

§ 7. *Kweek- en normaalscholen.* Gevraagd werd of het geen aanbeveling zou verdienen, de internaten aan de verschillende kweekscholen, waar mogelijk, op te heffen en de leerlingen, die daarvoor in aanmerking komen, eene toelage te geven en te verplichten eigen *onderdak* te zoeken. Vermeend werd, dat de internaten te luxueus zijn ingericht en daardoor een invloed ten kwade uitoefenen op de toekomstige leermeesters(essen), die zich aldaar aan een luxe gewennen, waarvan zij bij aanstelling afstand moeten doen.

Van andere zijde werd op vereenvoudiging bij bouw en beheer dier inrichtingen aangedrongen. Op behoud der internaten, doch versoberd, bleven deze leden veel prijs stellen.

Gevraagd werd in welk stadium de plannen tot oprichting van een kweekschool voor alle landaarden zich thans bevinden.

Met het oog op het geringe aantal leerlingen van de Hollandsch-Chineesche kweekschool te Meester-Cornelis werd, ten einde het groote bedrag, dat voor het gebouw, waarin deze school gevestigd is, besteed is, meer rendabel te maken, in overweging gegeven deze inrichting van onderwijs ook voor anderen dan voor jongelieden van Chineeschen landaard open te stellen.

Door eenige leden werd prijs gesteld op een stellige tegenspraak van het gerucht, dat tot sluiting van normaal- en kweekscholen zal worden overgegaan. Zij betoogden, dat zoo'n maatregel ongewenscht zou zijn, daar degelijk opgeleide leerkrachten zoo noodig zijn voor het desa-onderwijs, waarbij zij zich, bij gebrek aan plaatsing aan 2e klasse scholen, wel zullen verbinden.

§ 8. *Osvia's.* In overweging werd gegeven de opleidings-school voor ambtenaren voor Zuid-Sumatra, te Meester-Cornelis gevestigd, op te heffen en de weinige leerlingen onder te brengen bij de Osvia te Bandoeng of bij die te Serang.

Door eenige leden werd de wenschelijkheid betoogd om bij de keuze van een hoofd eener opleidings-school scherpe selectie uit te oefenen. Het leek hun in het belang van de opvoeding van de studeerende jongelui niet overbodig, aan den directeur eener Osvia bijzondere eischen, o. a. wat beschaving betreft, te stellen.

Aanbevolen werd aan het diploma *a* eener Osvia meerdere rechten te verbinden dan aan het kleinambtenaarsexamen, doch het daarentegen niet gelijk te stellen met het diploma *b* derzelfde inrichting.

§ 9. *Verschillende opmerkingen.* Gevraagd werd of de Regeering inderdaad overweegt de instelling voor Inlandsche talen op te heffen. In het bevestigend geval wenschten eenige leden hiertegen bezwaar te maken, daar het hier de eenige officieele gelegenheid betreft — scholen daargelaten — waar kennis der Inlandsche talen kan worden opgedaan. Naar hunne meening zou op de kosten der instelling echter zeer wel te bezuinigen vallen door betaling van les gelden in te voeren en door deelnemers aan afzonderlijke cursussen zelf hunne reis- en verblijfkosten te laten betalen.

In dit verband werd herinnerd aan in de vorige zitting vermelde gevallen van hooge en onnutte kosten, als dat van een leerkracht uit de Molukken, die een acte Soendaneesch behaalde.

In herinnering werd gebracht, dat, toen een paar jaar geleden uit de burgerij van Malang het verzoek opkwam om den onderwijzer Coster wegens communistische propaganda onder matrozen en soldaten over te plaatsen, dezen een studieverlof met beurs werd toegekend naar Holland om een middelbare acte te halen, een tegemoetkoming, die in den regel bij wijze van belooning wordt verleend. Bij zijn terugkomst onlangs werd hem — naar de bladen melden — telegrafisch, nog voor hij voet aan wal had gezet, gevraagd, welke plaats hij prefereerde: Djokja of Tondano, een buitengewone welwillendheid, die zelden wordt bewezen. Gevraagd werd welke redenen de Regeering ertoe hebben geleid om die faciliteiten te verleen.

Eenige leden zouden gaarne vernemen of de Regeering het analfabetisme-bestrijdings-comité reeds steun verleent en welke Haar houding tegenover dat comité is.

De vraag werd gesteld, of het denkbeeld om tot invoering van een staatsloterij over te gaan reeds in overweging is genomen, en zoo ja, waartoe die overweging heeft geleid.

Verschillende leden verzochten een besliste tegenspraak van het gerucht, dat de rechtsschool naar Soerabaja zal worden overgebracht. Gesteld al, dat deze maatregel eenige bezuiniging zou tengevolge hebben — aldus deze leden — dan nog zou daartoe niet dienen te worden overgegaan en wel op grond van al de overwegingen, die indertijd golden voor vestiging van die school te Weltevreden: het meer intellectueele centrum, bibliotheken en studie-materiaal voor leeraren en leerlingen, de opvoeding in een internaat (waarop in Soerabaja het gebouw van de N. I. A. S. niet ingericht is), enz. Tegen een samenvoeging van de N. I. A. S. met de S. T. O. V. I. A., waaruit de overbrenging der rechtsschool zou voortvloeien, werden door de hier aan het woord zijnde leden geen bezwaren geopperd.

§ 10. B. G. D. Naar aanleiding van de geruchten omtrent de samenvoeging van de Nias met de Stovia werd door eenige leden opgemerkt, dat huns inziens hierdoor de te Soerabaja wonende inheemschen te zeer geschaad zouden worden.

Anderen stelden hiertegenover, dat het op peil houden van beide scholen groote moeilijkheden oplevert en overbrenging toch zeker meer aanbeveling verdient dan opheffing, terwijl als voordeel hiervan, behalve bezuiniging, ge-

noemd moet worden het in één hand krijgen van de artsopleiding.

Gevraagd werd of de Regeering bereid is aan een eventueel uitzwavelen der Nederlandsche schepen te Singapore dezelfde consequenties te verbinden als aan eene uitzwaveling te Poeloe Samboe, waaraan niet onbelangrijke kosten verbonden zijn, nl. hooge loodsgelden en vacatieloonen (die voor het afteekenen van het gezondheidsboek veelvuldig na 4 uur 's middags).

Naar aanleiding van de in de dagbladen gepubliceerde berichten over den verkoop van ondeugdelijke filters werd gevraagd, of er geen aanleiding bestaat ten aanzien van den betrokkene, Van der Werff genaamd, maatregelen te beramen, die hem het voortzetten van dezen verkoop onmogelijk maken.

Voorts werd de vraag gesteld of de Regeering nog niet den tijd gekomen acht om het denkbeeld, een gezondheidsraad in te stellen, ten uitvoer te brengen.

Naar aanleiding van de artikelen, getiteld: „Woningverbetering, bezuiniging en pestbestrijding”, in het orgaan van den P. E. B., zouden eenige leden gaarne vernemen hoe het hier te lande staat met de vaccinatie als bestrijdingsmiddel tegen de pestziekte.

Er werd daarbij gewezen op het gevaar, dat de tegenwoordige wijze van pestbestrijding door woningverbetering oplevert voor de toeneming van tuberculose.

De aandacht werd gevestigd op de toeneming van het aantal lepralijders in de residentie Amboina. Verzocht werd de aldaar aanwezige leproserie weer voor haar bestemming in orde te maken, terwijl gaarne zou worden vernomen of er geen aanleiding bestaat de lijders te behandelen met het geneesmiddel, dat Dr. De Lange met succes te Batavia toepast.

Door eenige leden werd de aandacht gevestigd op de onderzoekingen, in te stellen door eene door den Volkenbond aangewezen medische commissie, die het Oosten zal bereizen. Deze leden hoopten, dat ook voor Indië van die resultaten voordeel getrokken zal worden.

Enkele leden hoopten, dat de Regeering het oog gericht zal houden op de h. i. hoogst nuttige en noodzakelijke opleiding van verplegers en verpleegsters. Met een algeheel stopzetting van de opleiding, welke, naar zij meenden te weten, in overweging is, konden meerdere leden zich niet vereenigen. Naar hunne meening zou met eene inkrimping dier opleiding kunnen worden volstaan.

Het kwam eenigen leden geheel overbodig en bovendien te kostbaar voor om de gelegenheid tot het afleggen van het examen van tandarts steeds te blijven handhaven, zoo lang de opleiding voor het examen niet behoorlijk is geregeld.

Gevraagd werd of hier te lande geen contrôle wordt uitgeoefend op diegenen onder de artsen, welke zich als specialisten vestigen; bepaaldelijk of zij aan de eischen, die aan een specialist gesteld mogen worden, voldoen.

Door enkele leden werd aangedrongen op een tegenspraak van het gerucht, dat verstrekking van medicijnen niet langer kosteloos zal geschieden; zij verklaarden, dat zoo's maatregel, juist nu de bevolking vertrouwen begint te stellen in geneeskundige hulp, hun instemming niet kon hebben.

In verband met de in gebruikstelling door de gemeent Soerabaja van een in Indië nieuw systeem van de zuivering op groote schaal van rivierwater door filtratie en ozonisatie, waardoor het rivierwater voor alle doeleinde

geschikt wordt, zou gaarne worden vernomen of bij de Regeering het voornemen bestaat om ten bate van geheel Indië voordeel te trekken van de speciale kundigheden en ervaringen van de bij deze waterzuivering werkzame leidende krachten. Gedacht werd aan de instelling van een Indische Staatcommissie voor de drinkwatervoorziening, zooals door het Soerabaiasch Handelsblad in overweging werd gegeven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Onderafdeeling 503. Onderwijsraad. Verscheidene leden achtten het nut van den onderwijsraad niet evenredig aan de kosten en gaven daarom in overweging hem af te schaffen.

Onderafdeeling 512. Leergang voor de zeevaartkunde. De kosten van dezen cursus werden door eenige leden te hoog geacht. In het bijzonder oordeelden zij de kosten van voeding, welke per leerling, de vacaties afgetrokken, blijkbaar ongeveer f 4 per dag bedragen, veel te hoog.

Een lid sprak de vrees uit, dat een eenjarige opleiding niet voldoende zal zijn.

Onderafdeelingen 550 en 551. Kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers. Aanbevoelen werd van de vrouwelijke leerlingen der kweekschool voor onderwijzeressen te Salatiga eene vergoeding te vorderen, op grond van de overweging, dat onderwijs, waarvoor niet betaald wordt, minder geapprecieerd wordt en ook door dezen maatregel kan worden bezuinigd.

Nog werd hierbij opgemerkt, dat de leerlingen der kweekschool te Menado wel betaling verschuldigd zijn.

Een der leden maakte bezwaar tegen de opheffing van de voorbereidingsklasse van de kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers.

Enkele andere leden achtten dit niet bezwaarlijk, maar hadden er bedenkingen tegen de internaatsopvoeding, waarvan huns inziens zeer veel afhangt, van 5 op 4 jaar terug te brengen.

Onderafdeeling 568. Algemeen Nederlandsch Verbond. De door intrekking van een deel der subsidie verkregen besparing achtte men zoo gering,

dat men haar liever gehandhaafd zag, gelet op het groote doel, dat door het verbond wordt nagestreefd.

Onderafdeeling 577. Wetenschappelijke onderzoekingen enz. Gaarne zou door eenige leden worden vernomen of van de openbare leeszaal en bibliotheek te Semarang een bevredigend gebruik wordt gemaakt. Is dit niet het geval, dan wenschten deze leden de jaarlijksche tegemoetkoming aan de vereeniging ingetrokken te zien.

Onderafdeeling 597. Ziekeninrichtingen enz. Enkele leden vroegen of de Regeering bereid is zoo veel mogelijk steun te verleen aan ziekenhuizen, opgericht door particulieren.

Onderafdeeling 598, onderdeel h. Hulpmiddelen voor het laboratorium. Het was meerderen leden opgevallen, dat het euvel om de ramingen jaar in, jaar uit tot een te laag bedrag op te brengen, nog niet afdoende bestreden is.

Gevraagd werd of geen voorschriften zijn uitgevaardigd om aan die verkeerde gewoonte een eind te maken.

Hoofdstuk II der Middelen.

Middelen in Indië.

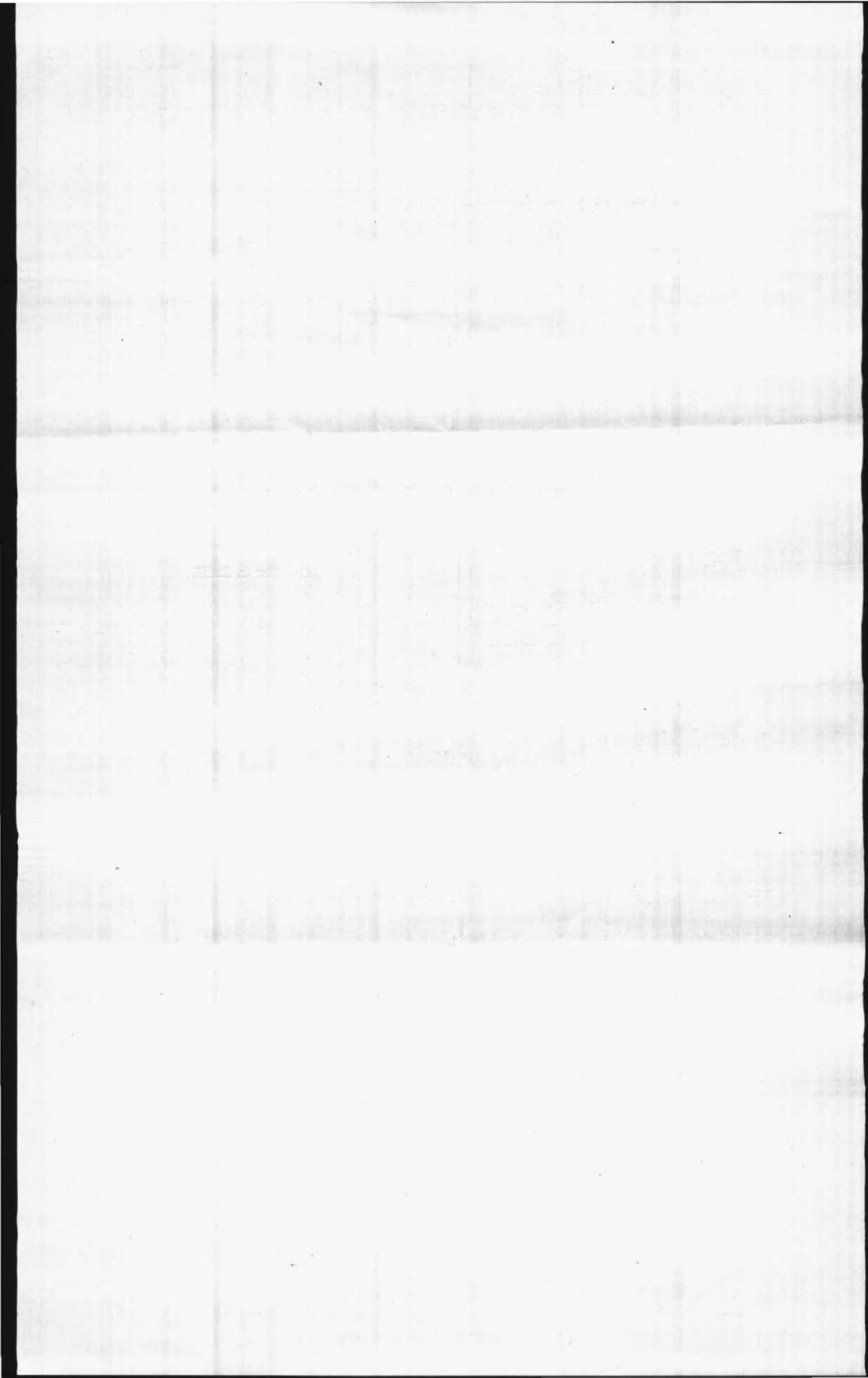
No. 532. Vergoeding voor geneeskundige hulp. De verwachting werd uitgesproken, dat deze middelenpost slechts eene geringe bate zal afwerpen en het vorderen van betaling de bevolking zal weerhouden de poliklinieken te bezoeken.

Met het oog op het groote nut dezer instellingen hoopten enkele leden, dat op zooveel mogelijk plaatsen poliklinieken, met name voor huid- en geslachtsziekten en voor behandeling van zuigelingen, opgericht zullen kunnen worden.

Het gerucht, dat de bestaande poliklinieken opgeheven zullen worden, hoopten zij op stellige wijze tegengesproken te zullen zien.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 23sten November 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRaad

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. V — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 29 November 1922).

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

§ 1. *Bezuiniging.* Omtrent bezuinigingsmaatregelen, de onderwijsbegrooting betreffende, kunnen thans nog geen mededeelingen worden gedaan. Maatregelen van zeer uiteenlopenden aard zijn bij de overweging van de mogelijkheid tot bezuiniging ter sprake gebracht, maar omtrent geen dier maatregelen is nog door de Regeering een beslissing genomen. Om deze reden meent Zij stilzwijgend te kunnen voorbijgaan de verschillende maatregelen, welke in dit opzicht in het verslag worden aanbevolen of ontraden. Aangeteekend zij nog, dat de in dit verband mede ter sprake gebrachte opheffing van poliklinieken en de stopzetting van de kosteloze verstrekking van medicijnen hieronder bespreking vinden bij § 10 en bij No. 532 der Middelen in Indië, zoomede dat tot de aanbevolen vereenvoudiging van den bouw van Inlandsche 2e klasse scholen reeds is besloten (zie Memorie van Antwoord betreffende de ontwerp-begrooting 1923, Afd. VII, bladz. 4/5).

De opmerkingen in het verslag over beurzen hebben *klaarblijkelijk betrekking op de tegemoetkomingen*, krachtens het Koninklijk besluit in Indisch Staatsblad 1918 No. 747 verleend ten behoeve van Indische jongelieden voor hun verdere studie aan inrichtingen van hooger onderwijs. Inderdaad zijn bij de Regeering eenige gevallen bekend, waarin beurzen zijn toegekend, welke handhaving door de verbeterde levensomstandigheden van ouders of verzorgers der studenten overbodig moet worden geacht. Waar dit het geval bleek, is tot intrekking der beurzen overgegaan voor zoover daartoe bevoegdheid bestond. De wijziging van het voormeld Koninklijk besluit bij dat in Indisch Staatsblad 1921 No. 349, welke periodieke beoordeeling toelaat van de noodzakelijkheid om eenmaal toegekende beurzen te bestendigen, is evenwel niet van invloed op de krachtens de oorspronkelijke beschikking voor den geheelen duur der studie toegekende beurzen. De daaruit voor belanghebbende voortvloeiende rechten zijn n.l. uitdrukkelijk gehandhaafd bij artikel 2 van laatstbedoeld Koninklijk besluit. Niettemin is in voorkomende gevallen van dezen aard vanwege het departement van Onderwijs overgegaan tot aanschrijving aan de betrokken ouders of verzorgers in dezen zin, dat hun, met een beroep op hun gemeenschapszin, in overweging is gegeven vrijwillig van deze

rechten afstand te doen. In enkele gevallen heeft deze aanschrijving succes gehad. Een opgaaf van alle personen, die thans in het genot van een dergelijke beurs zijn gesteld, zal vanwege het departement van Onderwijs aan de secretarie van den Volksraad worden toegezonden.

Voor de opmerkingen omtrent intrekking van sommige extra-toelagen van onderwijzers, inkrimping van inspectearend personeel van het Inlandsch onderwijs en ondersteuning van volksscholen, geldt hetgeen in den aanhef van deze paragraaf over bezuinigingsmaatregelen in het algemeen is gezegd.

Het werk van den ambtenaar voor den handenarbeid Adolf is tot dusver overeenkomstig den oorspronkelijken opzet voortgezet. Andere uitgaven dan voor de algemeene leiding zijn tot dusver niet gedaan en het streven is om in deze richting werkzaam te blijven zonder verhooging van de kosten van het onderwijs. De ongegrondheid van de campagne, tegen den heer Adolf van zekere zijden gevoerd, is ten overvloede gebleken bij een recente inspectie van de vroeger onder zijn leiding gestaan hebbende Hollandsch-Inlandsche school te Siak Sri Indrapoera. Of die campagne nog tot bepaalde maatregelen zal moeten leiden, wordt nog overwogen. Het in de Memorie van Antwoord betreffende de ontwerp-begrooting 1923 toegezegd verslag van de verrichtingen van den ambtenaar voor den handenarbeid zal den Volksraad dezer dagen bereiken.

Aan het verzoek van een der leden om te mogen vernemen, welk totaal bedrag voor het onderwijs aan de Inlandsche bevolking jaarlijks wordt besteed, kan bij het huidige onderwijsstelsel, dat voor vele soorten van onderwijs geen splitsing naar den landaard der leerlingen kent, bezwaarlijk gevolg worden gegeven zonder een nadere preciseering van de niet in de begrooting of de algemeene onderwijsverslagen opgenomen cijfers waarvan opgave wordt verlangd.

§ 2. *Schoolgelden.* Van een mogelijke verhooging der schoolgelden geldt hetzelfde als in de vorige paragraaf gezegd ten aanzien van andere maatregelen tot verbetering van den stand der begrooting. Bij de overweging van dit vraagstuk zal uitteraard zeer ernstig gelet worden op de noodzakelijkheid om een te zware belasting met name van het budget van groote gezinnen te vermijden.

Aan het bezwaar, dat de vaststelling van het schoolgeldbedrag volgens de thans geldende tarieven vertraging kan ondervinden, is tegemoet te komen door een voorloopigen aanslag op de eigen aangifte der ouders mogelijk te maken.

Het schijnt niet wel doenlijk een eenvoudiger regeling te treffen zonder het voordeel prijs te geven dat bij den aanslag zooveel mogelijk met de draagkracht der ouders rekening wordt gehouden.

§ 3. **Personeelsvoorziening.** Reeds meermalen werd den Volksraad mededeeling gedaan van de maatregelen, getroffen tot voorziening in het tekort aan Europeesche leerkrachten, zooals daar zijn: opleiding van Inlandsch personeel voor de hogere kweekschoolakte en van Chineesche onderwijzers voor het Hollandsch-Chineesch onderwijs, het verlenen van studie-toelagen voor de hoofdkate, uitbreiding van het aantal normaalscholen voor de hoofdkate, *verruiming van de gelegenheid tot aflegging van het examen voor de hulpakte, splitsing van het hoofdkate-examen, verhooging van de subsidie voor particuliere opleiding voor de hulpakte, toekenning van beurzen voor den Gouvernementsnormaalleergang, detachering van Nederlandsche onderwijzers en uitzending op kort dienstverband, wederuitzending van gepensioneerde onderwijzers, tewerkstelling van fröbelonderwijzeressen in de voorklassen en verbetering van de materiële positie der leerkrachten.* De oprichting van kweekscholen voor alle landaarden is nog in voorbereiding.

Tusschen de uitzending van Indische rechtskundigen, die in Nederland in de rechten promoveeren, en de uitzending van Inlanders, die aldaar een Europeesche onderwijsbevoegdheid behalen, kan geen parallel worden getrokken aangezien voor de eersten niet en voor de laatsten wel hier te lande gelegenheid bestaat om dezelfde studie te volgen. Wat de uitzending van Chineezers betreft, die moet uiteraard beschouwd worden als te vallen onder dezelfde beperking als voor Inlandsche onderwijzers geldt d. w. z. dat uitzending alleen zal plaats hebben voor degenen, die thans in Nederland studeeren en door de betrokken commissie voor uitzending worden aanbevolen.

§ 4. **Middelbaar onderwijs.** Er mag — behoudens onvoorziene tegenslagen — op gerekend worden dat het nieuwe H. B. S. gebouw te Soerabaja met den aanvang van het nieuwe schooljaar in gebruik kan worden genomen. Reeds is bij de Nederlandsche Regeering aangedrongen op bespoediging van de beslissing in zake de waarde van het eindexamen van de A. M. S. Afd. A^{II} te Bandoeng voor de toelating tot de studie en de examens aan inrichtingen van hooger onderwijs.

Ook de uitbreiding van de taak der leeraren bij het middelbaar onderwijs behoort tot de maatregelen, welke in verband met de bezuiniging zijn ter sprake gebracht.

Financiële ondersteuning van hogere burgerscholen is in het algemeen afhankelijk gesteld van de voldoening aan de voorwaarden omschreven in de ordonnantie in Staatsblad 1910 No. 237.

De opmerkingen, welke in den Java-post van 10 November 1922 zijn gemaakt omtrent een bij het middelbaar onderwijs en het mulo in gebruik zijnd leerboek voor algemeene geschiedenis, zullen onder de aandacht van de betrokken inspecteurs worden gebracht.

§ 5. **Lager onderwijs.** De geleidelijke invoering van de lichamelijke oefening bij de Hollandsch-Inlandsche scholen geschiedt op zoodanige wijze, dat het onderwijs in andere vakken daarvan geen schade ondervindt. Integendeel mag van het nieuwe leervak een heilzame prikkel worden verwacht voor de opgewektheid, waarmede het onder-

wijs in de gewone schoolvakken door de leerlingen zal worden gevolgd.

Verwijdering van leerlingen wegens gebrek aan aanleg is een dergelijke ingrijpende beslissing, dat zij in het algemeen niet zal kunnen worden genomen dan nadat de ongeschiktheid om het onderwijs met vrucht te volgen duidelijk in de praktijk is gebleken. Op deze overweging berust het voorschrift, hetwelk verwijdering uit dezen hoofde van een leerling eener Hollandsch-Inlandsche school eerst mogelijk maakt, wanneer hij langer dan 2 jaar in een zelfde of langer dan 3 jaar in twee opvolgende klassen zou moeten doorbrengen.

In 1920 werd de oprichting van een particuliere H. I. S. te Menado goedgekeurd, terwijl onlangs een aanvraag werd ontvangen om erkenning van de behoefte aan zulk een school te Tomohon. Deze aanvraag is nog in behandeling en zal op de gebruikelijke wijze aan de bestaande subsidievoorschriften worden getoetst. Van de subsidiëering van scholen voor Westersch lager onderwijs, welke niet voldoen aan de eischen, die voor H. I. scholen zijn gesteld, is geen sprake.

Waar de hoop werd uitgesproken dat de onderwijzers aan deze scholen in aanmerking zullen worden gebracht voor het ambt van schoolopziener, had men klaarblijkelijk het oog op het personeel van de openbare zgn. speciale scholen. Een plaatsing aan één dier scholen staat aan een latere benoeming tot schoolopziener niet in den weg.

Omtrent de voorbehandeling van het vraagstuk der reorganisatie van de Europeesche lagere school werden uitvoerige inlichtingen verstrekt in § 5 van de Memorie van Antwoord betreffende de ontwerp-begroting 1923. Een bewerking van de betrekkelijke adviezen ligt voor den druk gereed. In deze publicatie, welke zoo spoedig mogelijk aan de leden van den Volksraad zal worden toegezonden, vindt mede bespreking de in het verslag aangevoerde aansluiting van de lagere school bij het middelbaar onderwijs, waarbij niet uit het oog mag worden verloren, dat die aansluiting, voor zooveel de hogere burgerscholen betreft, niet zonder meer kan worden verkregen door deze scholen zich te doen richten naar een gereorganiseerde lagere school, aangezien hier ook het verband met het Hollandsch middelbaar onderwijs behouden dient te blijven.

Tevens zal uit die publicatie blijken, dat de ontwerpers van het nieuwe leerplan voor de lagere school alle aandacht besteed hebben aan een zuivering der leerstof door wegneming van onnoodigen ballast en aansluiting bij Indische behoeften, zoomede aan de noodzakelijkheid der invoering van betere leermethodes.

Hun, die in het verslag aandrongen op een aansluiting tusschen de desa- of volksscholen en de Inlandsche 2de klasse scholen, zij de herlezing aanbevolen van de meermalen van Regeeringswege gegeven uiteenzetting van de beginselen, welke op dit punt reeds in praktijk worden gebracht.

De mogelijkheid van beperking der personeelsformatie voor de Inlandsche 2de klasse scholen door invoering van den zgn. gesplitsten leertijd voor de laagste twee klassen, maakt reeds eenigen tijd een punt van gedachtenwisseling uit.

De maatregelen tot handhaving van de tucht onder het onderwijzend personeel van het openbaar Inlandsch lager onderwijs worden in gevallen van eenige beteekenis steeds beoordeeld door het departement, ten einde een uniforme

toepassing daarvan te kunnen verzekeren. Dat bij het groot aantal adviseurs, dat dergelijke maatregelen van tijd tot tijd heeft voor te stellen, niet steeds een zelfde strafmaat bij het constateeren van overtredingen wordt aangelegd, is niet te verwonderen. Het is dan ook welhaast onvermijdelijk, dat de voorstellen niet steeds geheel worden gevolgd, omdat zij nu eens te streng dan weer te element worden geoordeeld.

De tijdsomstandigheden laten voor het oogenblik niet toe een verhooging van den pensioenslast in overweging te nemen door toekenning van recht op pensioen aan het personeel der volksscholen, terwijl de indienstneming van administratief personeel, dat voor de voorbereiding van een pensioenfonds te hunnen behoeve al dadelijk noodig zou zijn, op hetzelfde bezwaar moet afstuiten.

De urgentie van de oprichting van een ambachtsschool te Ambon zal, mede in verband met de geboden vermindering van onder de huidige omstandigheden niet ten volle verantwoorde uitgaven, alsnog een punt van plaatselijk onderzoek moeten uitmaken.

De vraag betreffende het vermogen der zelfbesturen op de Sangi-eilanden om ook voor andere dan onderwijsuitgaven geld beschikbaar te stellen, vindt beantwoording bij de IVde afdeling.

Het voorschrift dat de Inlandsche 2de klasse scholen des Vrijdags om elf uur gesloten kunnen worden, draagt geen bindend karakter. Waar derhalve die sluiting niet gemotiveerd is door den wensch om gelegenheid te vinden tot vervulling van de Vrijdagsche godsdienstplichten, is de plaatselijke schoole commissie bevoegd ook den leertijd na elf uur aan het onderwijs dienstbaar te maken.

Voor zoover bekend, heeft handhaving van de poeasavacantie voor die Inlandsche lagere scholen, welke thans een dergelijke vacantie hebben, geen bezwaren opgeleverd. Verandering van dezen toestand is dan ook niet in overweging genomen.

Ook de Regeering is van oordeel, dat het onderwijs in de Nederlandsche taal door daartoe onbekwame personen gegeven tot velerlei teleurstelling moet leiden. Aangezien niettemin tal van personen ondanks het gemis van een officiële onderwijsbevoegdheid vruchtbaar onderwijs in het Nederlandsch kunnen geven, meent Zij, gelet ook op de beperkte middelen, welke Haar ten dienste staan bij de voorziening in de behoefte aan dergelijk onderwijs, voorshands niet verder te kunnen gaan dan aan de scholen, die zich met onvoldoend bekwaam personeel op het geven van dit onderwijs toeleggen, alle officiële sanctie te onthouden.

§ 6. **Godsdienstonderwijs.** Voor zoover het Arabisch gepaard gaat met onderwijs in den Mohammedaanschen godsdienst valt dit laatste onderwijs onder de in het verslag aangehaalde ordonnantie in Staatsblad 1905 No. 550. Dat de personen, die onderwijs in het Arabisch geven, zouden meenen voor zoover het door hen tevens gegeven godsdienstonderwijs betreft, niet onder de voorschriften van die verordening te vallen, is der Regeering niet gebleken, zoodat voor Haar geen aanleiding bestaat om het bij die ordonnantie geregeld toezicht, dat zich daartoe bovendien moeilijk zou leenen, over alle in het Arabisch gegeven onderwijs uit te strekken.

Het is der Regeering niet duidelijk in hoeverre gezegd kan worden dat het aangehaald Staatsblad een leemte bevat, daar het slechts spreekt van Mohammedaanschen godsdienstonderwijs. Deze verordening, welke een uit-

vloeisel is van artikel 124 R.R., moet uitteraard in verband met het daaraan voorafgaand artikel worden beschouwd.

§ 7. **Kweek- en normaalscholen.** De Regeering vereenigt zich met de zienswijze der leden, die voor het behoud van de internaten bij kweek- en normaalscholen pleitten. Van soberheid zoowel in de gebouwen als in de leefwijze der leerlingen betoonde Zij zich meer malen een voorstander. Zij, die meenden dat op andere wijze in de huisvesting der leerlingen behoorde te worden voorzien, miskennen blijkbaar de hooge opvoedkundige waarde, welke een internaat voor aanstaande onderwijzers heeft.

De plannen tot oprichting van kweekscholen voor alle landaarden hebben een onderwerp van gedachtenwisseling met den Minister van Koloniën uitgemaakt. Voor een beslissing zijn deze plannen echter ook thans nog niet vatbaar.

Reeds bij de behandeling van de ontwerp-begrooting 1923 werd er van Regeeringszijde op gewezen, dat de wensch om de gebouwen van de Hollandsch-Chineesche kweekschool te Meester-Cornelis meer rendabel te maken geen rechtstreeksch verband houdt met de openstelling van die school ook voor leerlingen van anderen landaard, een maatregel, welke op zich zelf bij de bestaande opleidingsgelegenheden niet gemotiveerd zou zijn.

Het aantal kweek- en normaalscholen moet ten nauwste verband blijven houden met dat der voor verschillende onderwijsinrichtingen benodigde leerkrachten. Oprichting of instandhouding van een te groot aantal dezer opleidingsinrichtingen zou bezwaarlijk zijn te motiveeren met het oog op de kans dat de abiturienten genoeg nemen met een plaatsing aan de volksscholen, voor welke in elk geval met eenvoudiger opgeleid personeel kon worden volstaan.

§ 8. **Osvia's.** De opleidingsleergang voor ambtenaren voor Zuid-Sumatra is als noodmaatregel bedoeld. Aangezien daaraan geen nieuwe klassen worden toegevoegd, zal de leergang in 1924 ophouden te bestaan.

De Regeering onderschrijft de opmerking, dat voor het directeurschap der Osvia's bijzondere eischen moeten worden gesteld o. a. wat beschaving betreft.

Voor plaatsing in 's Lands dienst wordt nu reeds aan het diploma van de eerste afdeling der Osvia's hooger waarde toegekend dan aan het klein-ambtenaarsexamen, terwijl het einddiploma van de tweede afdeling hooger wordt gewaardeerd dan dat van de eerste (vgl. bijv. Bijblad No. 8350).

§ 9. **Verscheidene opmerkingen.** Opheffing van de instelling voor Inlandsche talen behoort tot de maatregelen, welke ter sprake zijn gebracht in verband met de vraag welke inkrimping van het gebied der Staatsbevoegdheid door de geldelijke omstandigheden van het Land noodzakelijk is. Ook hieromtrent kan dus thans nog geen uitspraak worden gedaan.

Voor bijwoning van cursussen uitgaande van deze instelling wordt voorshands geen vergoeding voor verblijfkosten meer toegestaan.

Het bericht in de dagbladen, als zou aan den van verlof teruggekeerden onderwijzer B. Coster nog voor hij voet aan wal had gezet de keuze zijn gelaten van een standplaats, mist allen grond.

De houding der Regeering ten aanzien van het analfabetisme-bestrijdingscomité is uiteengezet in de voorjaarszitting van den Volksraad (Handelingen bladz. 602).

De vraag omtrent de invoering van een Staatsloterij wordt beantwoord bij de IIde begrotingsafdeeling.

Ten aanzien van de mogelijkheid van een overbrenging van de rechtsschool naar Soerabaja en de samenvoeging van Stovia en Nias zij verwezen naar het antwoord op de ter zake door het lid van den Volksraad Raden Kamil ingediende schriftelijke vragen, welk antwoord den Volksraad dezer dagen zal bereiken.

§ 10 B. G. D. Omtrent de samenvoeging van de Nias met de Stovia moge worden verwezen naar het slot van § 9 hierboven.

De vraag of de Regeering bereid is aan een eventueel uitzwavelen van (Nederlandsche) schepen te Singapore dezelfde consequenties te verbinden als aan eene uitzwaveling op Poeloe Samboe, wordt bevestigend beantwoord. Ingevolge het ter algemeene kennis gebrachte besluit van den hoofdinspecteur, hoofd van den B. G. D. van 18 October 1921 No. 13628, artikel 5, behoort Singapore tot de buitenlandsche havens waar de uitzwaveling door de Indische Regeering erkend wordt.

Er bestaat geen aanleiding om maatregelen te nemen tegen den verkoop van de in het Afdeeliningsverslag bedoelde filters, aangezien deze filters voor bepaalde doeleinden bruikbaar kunnen zijn.

Wel was het noodig op te treden tegenover de ongewetigde reclame, die voor dit filter gemaakt werd, waarbij eigenschappen aan dat filter werden toegekend, die het niet heeft. Het publiek is daarvoor in de dagbladen gewaarschuwd.

Wanneer met den in het Afdeeliningsverslag genoemden gezondheidsraad bedoeld wordt een orgaan met dezelfde functie als de gelijknamige instelling in Nederland, wordt door de Regeering de behoefte aan een dergelijk instituut naast den B. G. D., die hier te lande dezelfde taak te vervullen heeft, niet gevoeld.

Omtrent de vaccinatie als bestrijdingsmiddel van de pest kan het volgende worden medegedeeld.

In het begin van de pestziekte op Java in 1911 is een groot aantal vaccinaties verricht; met gering of geen duidelijk succes.

Tijdens het verdere verloop van de Oost-Java pest-epidemie is vaccinatie als acuut bestrijdingsmiddel niet meer toegepast. De dienst der pestbestrijding werd in 1915 als zelfstandige dienst gecreëerd. In de daaropvolgende jaren nam het aantal pestgevallen sterk af (in 1916: 1188, in 1917: 421 en in 1918: 724). In 1921 werd opnieuw met systematische vaccinatie begonnen. In het jaarverslag van 1921 is het vaccinatievraagstuk uitvoerig behandeld met gebruikmaking van de Britsch-Indische literatuur, waarbij, wat Britsch-Indië betreft, de nadruk gelegd wordt op den overvloed van verstrekt vaccin en de soberheid der gegevens omtrent de resultaten, die statistisch betrouwbaar zijn. Hoe groot ook het verlangen was om de proefneming op Java als geëindigd te beschouwen en de vaccinatie op groote schaal te gaan doorvoeren, kon met de gegevens van 1921 nog geen definitieve beslissing genomen worden, en is de zoogenaamde „gecontroleerde” vaccinatie ook in 1922 voortgezet.

Tot 1 November werden in 1922 20700 vaccinaties verricht. De resultaten van het 1e en 2e kwartaal zijn: aan

pest overleden van 100 gevaccineerde personen 1,2 en 0,16, tegen van 100 niet-gevaccineerde personen 2,4 en 0,53. Over de gegevens van het 3e kwartaal kan nog niet beschikt worden.

Het is de Regeering onbegrijpelijk dat in de tegenwoordige wijze van pestbestrijding door de woningverbetering een gevaar wordt gezien voor de toename van de tuberculose. De twee voornamelijk eischen voor de woningverbetering, wat den strijd tegen de tuberculose betreft, zijn licht en lucht en deze eischen worden zeker door de voorschriften van den dienst der pestbestrijding bevorderd, terwijl verder in de practijk uit niets blijkt dat de bevolking van wege het bouwtoezicht haar woningen kleiner gaat bouwen, en dat dus te kort gedaan zou worden aan een derden eisch: voldoende ruimte.

Met betrekking tot de opmerking in het Afdeeliningsverslag over de lepra in Amboina zij medegedeeld dat door de vereeniging tot bestrijding der lepra in de Molukken met gouvernementssubsidie eene nieuwe leprozerie is tot stand gebracht.

Overigens is sedert vijf maanden een speciaal geneeskundige (ehemo-therapeut) in Amboina werkzaam om ook daar de nieuwste middelen tegen de lepra toe te passen.

Ten einde mogelijke teleurstellingen te voorkomen, zij hieraan toegevoegd dat de nieuwste geneesmiddelen tegen de lepra dikwijls zeer verrassende, voorloopige resultaten hebben opgeleverd, doch een blijvend succes, een blijvende genezing daardoor nog niet vaststaat.

De in het Afdeeliningsverslag bedoelde door den Volkenbond ingestelde commissie heeft hoofdzakelijk ten doel de hygiënische verhoudingen in de verschillende landen te bestudeeren met het oog op het internationaal verkeer.

De Regeering zal uitteraard deze commissie alle mogelijke medewerking verleen.

De Regeering zal de hoogst nuttige en noodzakelijke opleiding van verplegers en verpleegsters niet stop zetten. Wel heeft Zij zich genoodzaakt gezien met het oog op de door de tijdsomstandigheden geboden beperking in den verderen uitbouw van het ziekenhuiswezen het oorspronkelijk aantal van 1000 leerlingen per jaar, die op 's Lands kosten werden opgeleid, te reduceeren tot 630 (zie begroting 1923, onderafd. 594g).

Dit aantal zal in komende jaren zonder dringende noodzaak niet verminderd worden. Zoodra er betere tijden aanbreeken, kan dit getal weer in overeenstemming met de behoefte worden opgevoerd.

Ten aanzien van de in het Afdeeliningsverslag voorkomende opmerking omtrent de gelegenheid, welke hier te lande bestaat tot het afleggen van het tandartsexamen, kan worden medegedeeld, dat, hoewel de eischen voor dat examen zooals die in het reglement van den B. G. D. (onder artikel 25 en 26) thans zijn geregeld inderdaad leemten vertoonen, meer bepaaldelijk voor wat betreft de gewenschte propaedeuse, daarin toch geen aanleiding kan worden gevonden om het examen af te schaffen zoolang de opleiding voor het examen niet behoorlijk is geregeld. Evenals aan buitenlandsche medici de gelegenheid geboden wordt om het practisch artsexamen af te leggen en daardoor de bevoegdheid te verwerven hier te lande de geneeskundige practijk uit te oefenen, even goed heeft het practisch examen voor tandarts hier reden van bestaan.

De gevoelde bezwaren richten zich dan ook tegen het theoretisch examen. De Regeering zal overwegen in hoeverre daaraan is tegemoet te komen.

Het element van de kosten legt weinig gewicht in de schaal sedert voor het afleggen o.a. van het hierbedoeld examen een examengeld wordt geheven van f 100 zoowel voor het theoretisch als voor het practisch gedeelte.

Aangezien de bevoegdheid tot uitoefening der geneeskunde zoowel in Nederland als in Nederlandsch-Indië niet beperkt is, doch de geheele geneeskunde omvat, kent de wet geen specialisten. Een controle op hen kan zich dus niet verder uitstrekken dan die op andere geneeskundigen uit te oefenen.

De Regeering kan met stelligheid het gerucht tegenspreken dat verstrekking van medicijnen niet langer kosteloos zal geschieden.

Evenals bij de framboesia-bestrijding zal ieder, die niet in staat is eenige bijdrage te geven, gratis geneeskundige behandeling en medicijnen kunnen verkrijgen.

Wel zal echter een bijdrage verlangd worden van hen, die daartoe wel in staat zijn. Zooals de practijk ook al geleerd heeft, zal dit het vertrouwen van de bevolking in de Westersche geneeskunde eerder versterken dan verzwakken.

De instelling van een centraal lichaam voor drinkwatervoorziening zal bij de Regeering een punt van overweging uitmaken bij de binnenkort te verwachten eindvoorstellen van de Bestuursverkavelingse commissie.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 503. Onderwijsraad. Het zal nader worden overwogen in hoeverre, zuiver wegens financieele redenen, tot afschaffing van den onderwijsraad zal moeten worden overgegaan.

Onderafdeeling 512. Leergang voor de zeevaartkunde. De raming van de kosten voor voeding van de leerlingen van dezen leergang houdt verband met de uitgaven, welke uit gelijken hoofde worden gedaan ten behoeve van het personeel der Gouvernements-marine. Het geraamde bedrag is als een maximum te beschouwen; binnen de gestelde grens worden de fondsen voor de voeding door den leider van den leergang zoo zuinig mogelijk beheerd als in overeenstemming is met de eischen van de gelijke voeding der jongelieden. Intusschen wordt overwogen of de kosten van den leergang nog niet verminderd kunnen worden door de heffing van schoolgeld.

Dat verlenging van den opleidingsduur noodig zou zijn, is niet gebleken.

Onderafdeelingen 550 en 551. Kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers. De mogelijkheid van heffing van schoolgeld op de kweek- en normaalscholen is reeds in overweging genomen.

Te Menado bestaat geen kweekschool. Op de normaalschool aldaar wordt thans evenmin als elders schoolgeld geheven.

Aangezien het verslag niet vermeldt waarom één der leden bezwaar maakte tegen de opheffing van de eerste klasse der kweekschool, is een beantwoording van diens opmerking niet wel mogelijk. Dat met die opheffing het verblijf in het internaat van 5 tot 4 jaar wordt teruggebracht, is in zeker opzicht inderdaad een nadeel. In die

overweging kan echter geen aanleiding worden gevonden de vijfjarige opleiding te bestendigen.

Onderafdeeling 568. Algemeen Nederlandsch Verbond. Dat de door vermindering der subsidie verkregen besparing betrekkelijk gering is, mag in de huidige omstandigheden geen aanleiding zijn om haar achterwege te laten.

Onderafdeeling 577. Wetenschappelijke onderzoekingen enz. Dat van de openbare leeszaal en bibliotheek een bevredigend gebruik wordt gemaakt, blijkt uit de volgende cijfers: het aantal uitleeningen bedroep resp. in 1920, 1921 en 1922 (tot November) 25 019, 28 743 en 31 907; het aantal bezoekers in dezelfde tijdvakken achtereenvolgens 3 054, 4 498 en 4 982.

Onderafdeeling 597. Ziekeninrichtingen enz. De Regeering zal de thans gesubsidiëerde particuliere ziekeninrichtingen blijven steunen zoolang zij reden van bestaan hebben.

Ook zal de Regeering steun verleen aan alle op te richten of uit te breiden particuliere ziekeninrichtingen, voor zoover zij voor subsidiëering in aanmerking komen, waarvan de oprichting of uitbreiding reeds in eenigszins gevorderden staat is en waaromtrent reeds vergevorderde onderhandelingen met de Regeering gaande zijn.

Het entameeren van geheel nieuwe plannen moet tot gunstiger tijden worden uitgesteld.

Onderafdeeling 598, onderdeel h. Hulpmiddelen voor het laboratorium. Maatregelen zijn genomen om te bereiken dat voortaan bij de ramingen over al zoodanige gegevens wordt beschikt, dat latere overschrijding wordt voorkomen.

Hoofdstuk II der Middelen.

Middelen in Indië.

No. 532. Vergoeding voor geneeskundige hulp. Of de vergoeding voor geneeskundige hulp slechts geringe bate zal afwerpen en of het vorderen van eenige bijdrage in de kosten der poliklinieken van dat deel der bevolking, dat daartoe in staat is, de bevolking zal weerhouden de poliklinieken te bezoeken, dient te worden afgewacht. De ervaring in sommige ziekenhuizen en aan enkele poliklinieken met de toepassing van dat gezonde beginsel opgedaan, wettigt eene gunstiger verwachting dan waarvan het Afdelingsverslag blijk geeft.

Hoewel de Regeering thans niet kan overgaan tot een groote uitbreiding van het aantal poliklinieken, kan toch het gerucht, als zouden alle bestaande poliklinieken, worden opgeheven, op stellige wijze worden tegengesproken. Wel zullen die poliklinieken, waarvan door de bevolking zeer weinig gebruik gemaakt wordt, worden opgeheven of vervangen door andere op plaatsen, waar de behoefte aan geneeskundige behandeling meer gevoeld wordt. Speciale poliklinieken voor de behandeling van huid- en geslachtsziekten en van zuigelingen zijn er reeds op enkele hoofdplaatsen en zullen voor zoover dit mogelijk blijkt nog worden opgericht indien het geschikte personeel daarvoor aanwezig is.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. V — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de nota van wijzigingen (stuk C).

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 517. Verdere uitgaven voor de inspectie van het Europeesch voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs (+ f 60).

Tot dusver is ten behoeve van de inspectie van het voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs voor kantoorhuur ten laste van de VIIe begrotingsafdeeling een bedrag van f 15 's maands beschikbaar gesteld.

Thans kan voor dat doel beschikt worden over een landsgebouw, waarvoor uiteraard geen huur behoeft te worden betaald.

Daarentegen is voor het schoonhouden van dat lokaal een bedrag noodig van f 5 's maands, hetgeen een verhooging van den onderhavigen post met f 60 ten gevolge heeft.

Onderafdeeling 584. Duurtetoelagen voor personeel in buitengewesten, voor zoover het departement van onderwijs en eeredienst betreft (— f 181 500).

In verband met de aanstaande vermindering, *e.g.* intrekking, van deze toelagen wordt deze post van f 272 500 tot f 91 000 teruggebracht.

Onderafdeeling 595, onderdeel *e*. Verdere uitgaven voor de Landskoepokinrichting en het daaraan verbonden Instituut Pasteur (+ f 10 000).

Voor de overbrenging van de Landskoepokinrichting en het daaraan verbonden instituut-Pasteur van Weltevreden naar Bandoeng en de inrichting der nieuwe gebouwen te laatstgenoemde plaatse wordt een bedrag van f 30 000 noodig geacht. Ter bestrijding van deze uitgaven kan eene som van f 20 000 gevonden worden uit een door verschillende oorzaken te verwachten overschot op het bedrag, uitgetrokken op de hiernaast vermelde onderafdeeling. Met het oog hierop zal voor de vorenvermelde doeleinden een bedrag van f 10 000 zijn beschikbaar te stellen.

Onderafdeeling 597, onderdeel *a*. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen te Weltevreden, Semarang en Soerabaja (+ f 2 400).

Ten einde den Directeur der centrale burgerlijke ziekeninrichting te Weltevreden, waar het aantal lijdens erlang tot 1000 zal worden opgevoerd, te ontlasten van een deel zijner werkzaamheden, die gaandeweg voor één persoon te omvangrijk zijn geworden, is bij wijze van tijdelijke voorziening bij voormelde inrichting de functie van onderdirecteur ingesteld, welke functie is opgedragen aan een Gouvernementsarts onder genot van eene toelage van f 100 's maands boven zijne gewone inkomsten.

Voor de bestending van dezen tijdelijken maatregel, alsmede voor de instelling van de functie van onderdirecteur bij de centrale burgerlijke ziekeninrichting te Soerabaja, waar het ontlasten van den directeur van een deel

zijner werkzaamheden mede zeer noodig is gebleken, wordt gerekend op een uitgaaf voor toelagen aan 2 onderdirecteuren van $2 \times 12 \times f 100 = f 2\,400$.

Onderafdeeling 597, onderdeel *a*. Aanvangsbezoldigingen en toelagen van het personeel bij de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen te Weltevreden, Semarang en Soerabaja (+ *f* 25 740).

Onderafdeeling 598, onderdeel *b*. Onderhoud, verpleging, kleeding en vervoer van lijdens in en verdere uitgaven voor de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen te Weltevreden, Semarang en Soerabaja (+ *f* 84 000).

De omstandigheid, dat het militair hospitaal te Soerabaja weldra door het Legerbestuur zal worden ontruimd, biedt gelegenheid om door ingebruikneming hiervan als uitbreiding van de centrale burgerlijke ziekeninrichting den anders noodzakelijk geworden bouw van een nieuwe centrale burgerlijke ziekeninrichting te Soerabaja te ontgaan of althans tot betere tijden uit te stellen. De noodtoestand, welke thans in de centrale burgerlijke ziekeninrichting te Soerabaja heerscht, vindt daardoor een spoedige en afdoende oplossing.

Voor de uitbreiding van de tegenwoordige centrale burgerlijke ziekeninrichting met het huidig militair hospitaal is gerekend op een meerdere uitgaaf van *f* 84 000 voor de inrichting hiervan en op *f* 25 740 voor vermeerdering van het ondergeschikt personeel.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. V — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MOTIE.

Motie voorgesteld door den heer Burer.

Ingezonden 6 December 1922.

De Volksraad,

overwegende, dat de bij den aanvang van het schooljaar 1922—1923 ingevoerde belangrijke verhooging van de schoolgelden de ouders van schoolgaande kinderen, in het bijzonder diegenen onder hen, die meerdere kinderen te hunnen laste hebben of wier kinderen verschillende scholen bezoeken, op zware lasten zet;

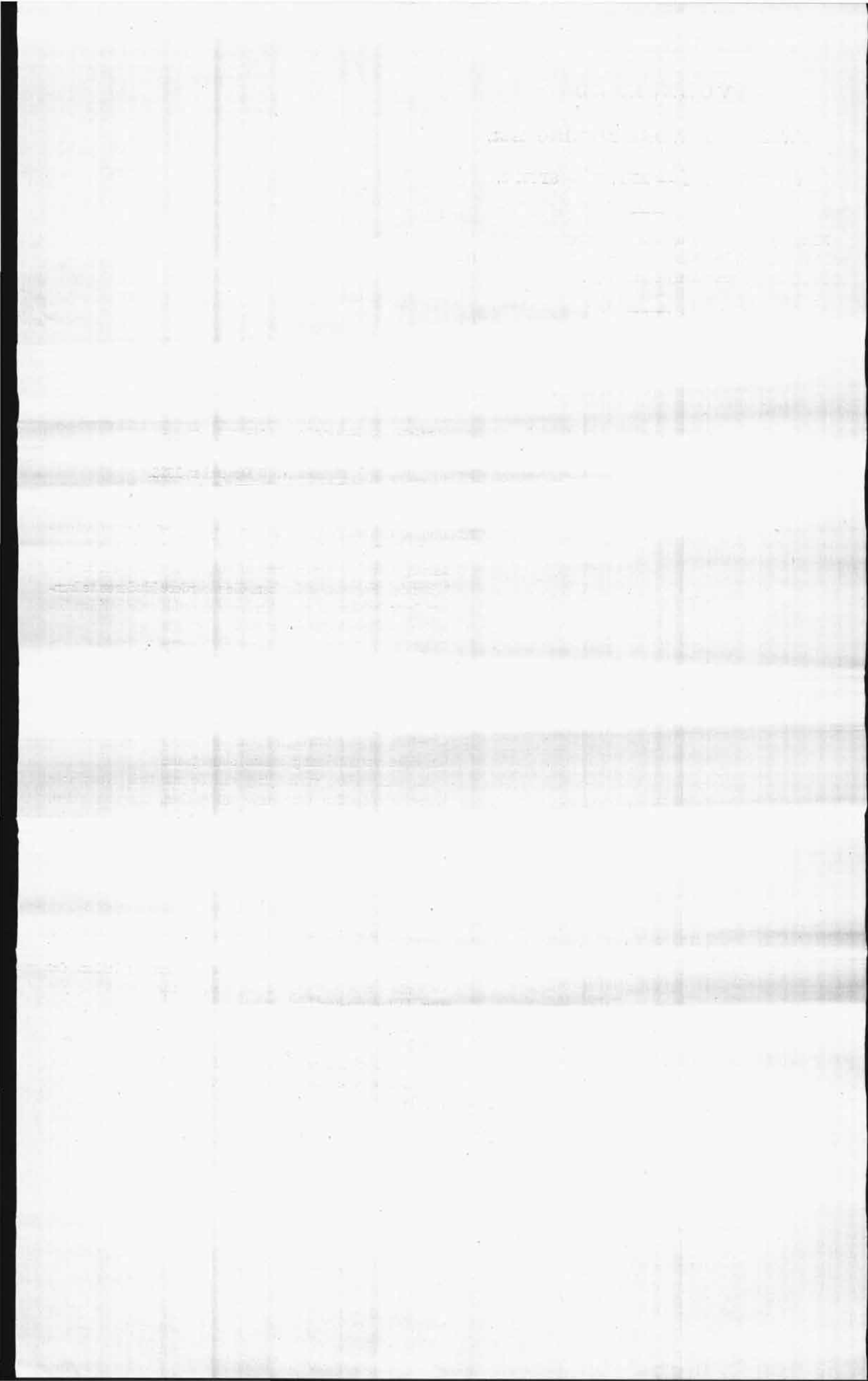
dat de drukkende last dezer verhooging in sterker mate gevoeld wordt, waar in het afgelopen jaar de belastingen belangrijk verhoogd werden, terwijl voor zeer velen, zoowel landsdienaren als particulieren, de inkomsten aanzienlijk verminderd werden of, wat de landsdienaren betreft, door vermindering of intrekking van den duurtetoeslag een belangrijke vermindering zullen ondergaan;

dat een nadere verhooging van de nu toch reeds zeer hoge schoolgelden tengevolge zal hebben, dat zeer velen, onder alle groepen der bevolking, niet meer in staat zullen zijn hun kinderen het onderwijs te doen volgen, dat deze volgens hun aanleg behoeven;

dat, in vergelijking met andere landen, Nederlandsch-Indië op het gebied van het onderwijs nog zeer misdeeld is en eerst in het laatste decennium gepoogd is daarin eenige verbetering te brengen o. m. door de oprichting van mulo- en van enkele middelbare vakscholen;

dat elke maatregel, welke ertoe zou kunnen leiden, dat de ouders met het oog op de kosten hunne kinderen niet naar die scholen kunnen zenden, moet worden beschouwd als een groote stap terug op den in het laatste decennium ingeslagen weg van krachtige bevordering van het onderwijs, daar alle Regeeringen erkenden, dat ten deze een achterstand van meer dan een eeuw moest worden ingehaald;

noodigt de Regeering uit niet over te gaan tot verdere verhooging van schoolgelden, voordat de Volksraad zich ter zake zal hebben uitgesproken.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. V — STUKKEN 6 en 7.

Wijziging en verhooging der begroting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegroting).

MOTIES.

Stuk 6. Motie ⁽¹⁾ voorgesteld door de heeren Van Genep, Djajadiningrat en Ten Berge.

Ingezonden 8 December 1922.

De Volksraad van oordeel,
dat overbrenging van de Inlandsche Rechtsschool van Batavia naar Soerabaja niet in het belang van het rechtskundig onderwijs zou zijn en aan den normalen groei van die school niet ten goede zou komen, wat te meer klemmt, nu het gebouw, waar die school zou worden ondergebracht, geen gelegenheid biedt voor een internaat,
meent aan de Regeering die overbrenging te moeten ontraden.

Deze motie is in de vergadering van 8 December z. h. s. a a n g e n o m e n.

(1) De motie luidde oorspronkelijk:

„De Volksraad van oordeel,
dat overbrenging van de Inlandsche Rechtsschool van Batavia naar Soerabaja niet in het belang van het rechtskundig onderwijs zou zijn en aan den normalen groei van die school niet ten goede zou komen, wat te meer klemmt, nu het gebouw, waar die school zou worden ondergebracht, geen gelegenheid biedt voor een internaat,

dat door samenvoeging van N. I. A. S. en Stovia en derhalve door de opheffing van de N. I. artsenschool te Soerabaja vitale belangen worden getroffen,

dat toch het aantal Indische artsen nog veel te klein is en de vermeerdering van dat aantal door het scheppen van twee centra van onderwijs in Oost- en West-Java met zijn verschillende landaarden zeer zeker in groote mate bevorderd wordt,

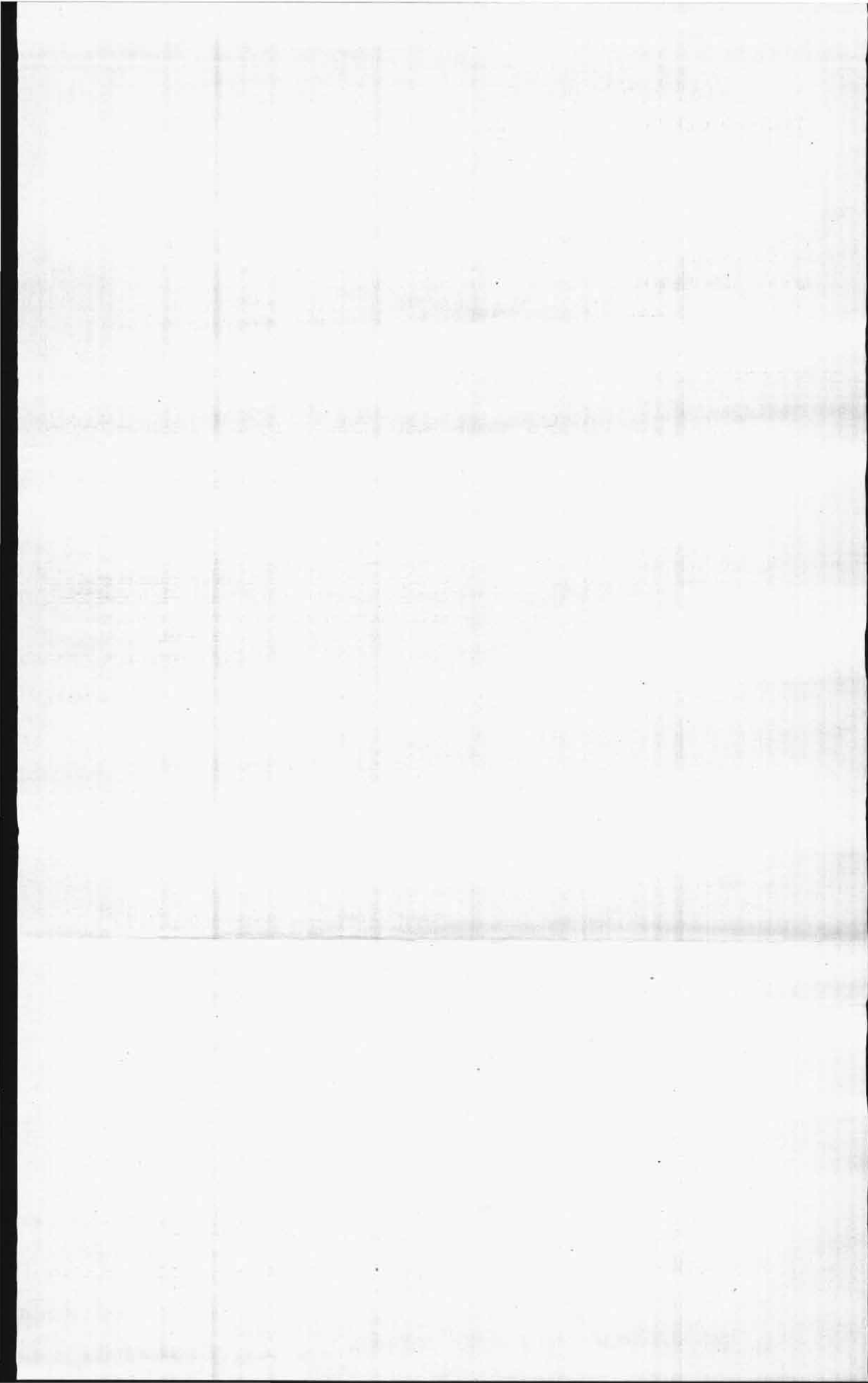
meent aan de Regeering die overbrenging te moeten ontraden”.

Stuk 7. Motie voorgesteld door de heeren Kiès, Mandagie, Djajadiningrat en Cramer.

Ingezonden 8 December 1922.

De Volksraad,
van oordeel, dat het tot stand komen van een goed georganiseerden dienst voor de volksgezondheid geacht moet worden een bevolkingsbelang van de eerste orde te zijn,
verzoekt de Regeering zoo spoedig mogelijk het noodige te willen doen verrichten voor de omzetting van den B. G. D. in bedoelden Dienst voor de Volksgezondheid.
en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 8 December z. h. s. a a n g e n o m e n.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. V — STUKKEN 8 EN 9.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG
(betreffende de 1ste nota van wijzigingen)

— EN —
MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 13 December 1922).

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en
Eeredienst.

Stuk 8. AFDEELINGSVERSLAG.

Met leedwezen werd geconstateerd, dat niet voldaan is aan de door de Regeering gedane toezegging (1e gewone zitting H 596) om in de najaarszitting bij de suppletoire begrooting het resultaat mede te deelen van de overweging omtrent oprichting van „filiaal” ambachtscholen.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 595. Overbrenging landskoepokinrichting. Gevraagd werd welke bestemming gegeven zal worden aan het gebouw der landskoepokinrichting te Weltevreden. Gehoopt werd dat het benut zal worden voor een of meer der in vele ingehuurde woningen ondergebrachte landsdiensten.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 12den December 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

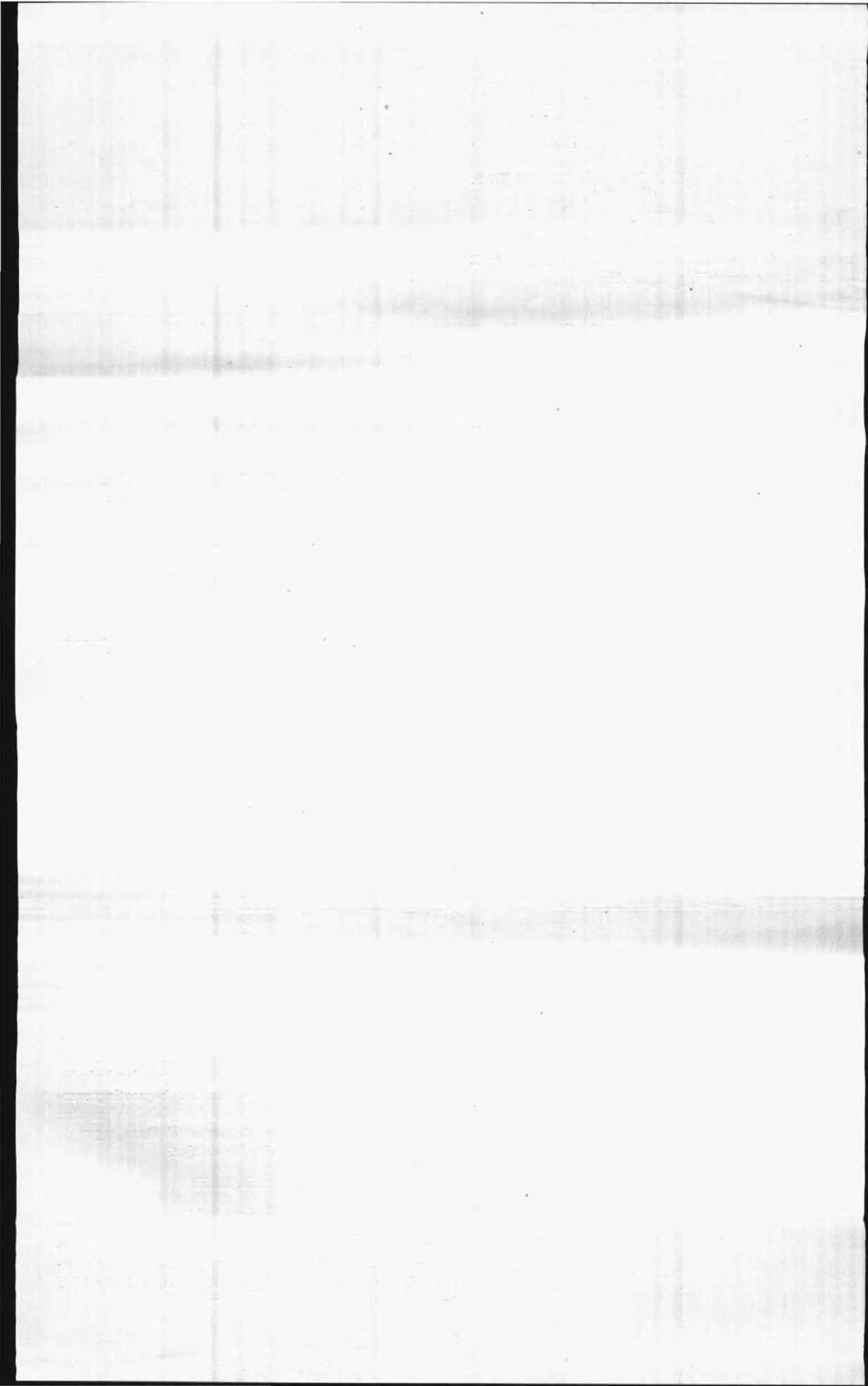
Stuk 9. MEMORIE VAN ANTWOORD.

De Regeering betreurt, dat Zij geen vrijheid kan vinden een voorstel aanhangig te maken tot het oprichten van nieuwe filiaal-ambachtschooltjes als in het verslag bedoeld. Het vooruitzicht, dat ter wille van het begrootingsevenwicht de taak der Overheid op velerlei gebied zal moeten worden ingekrompen, verzet zich evenwel thans tegen de uitbreiding van het aantal dier schooltjes.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 595. Overbrenging landskoepokinrichting. De vraag betreffende de bestemming der gebouwen van de landskoepokinrichting zal bij de VIIde afdeeling beantwoord worden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ODERWERP I — AFD. VI — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de ontwerpen van besluit
(stukken B 1 en B 2).

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 614, c. Kosten van opleiding van ijkers ten behoeve van het ijkwezen in Nederlandsch-Indië (+ f 4 600).

Voor de geleidelijke aanvulling van het korps ijkers, ter bezetting van de ijkkantoren, welke na het invoeren der nieuwe ijkwetgeving zullen worden geopend, is het noodig gebleken een vijftal personen voor die betrekking in opleiding te nemen.

In verband met de uit te keeren studietoelage van f 1 200 per persoon en per jaar is het op de begrooting daarvoor uitgetrokken bedrag van f 1 400 met f 4 600 verhoogd.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 640. Verdere uitgaven voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Doorgangshuis voor paarden en vee op Soemba en andere uitgaven in verband met den aankoop van paarden en vee op dat eiland (+ f 161 375).

De fokkerij van raszuiver Ongole-rundvee op het eiland Soemba, waarmede in 1912 op kleine schaal werd begonnen en waarmede na gebleken gunstig resultaat in de volgende jaren op groote schaal is doorgegaan, is thans in het stadium gekomen, dat een ruim aantal dekstieren voor Java en andere eilanden kan worden afgeleverd, waardoor de kostbare aankoop van stieren in Britsch-Indië verder onnoodig is geworden.

De fokkerij op Soemba is geheel in handen van de Inlandsche bevolking, aan wie koppels van 12 koeien met 1 stier zijn verstrekt op voorwaarde van afbetaling met een gelijk aantal jonge dieren, terwijl, zoolang de afbetaling op deze wijze niet is afgelopen, jaarlijks bij wijze van rente een jonge stier moet worden geleverd. Na de afbetaling zijn de dieren onbezwaard eigendom der fokkers.

De geleverde dieren worden samengevoegd tot koppels en op dezelfde voorwaarden weer aan gegadigden onder de bevolking verstrekt, terwijl de overschietende stieren worden bestemd voor andere streken, waar behoefte bestaat aan dekstieren. In de contracten met de bevolking is verder bepaald, dat de jonge stieren en de vaarzen, die niet vallen onder de verplichte betalingen, aan het Gouvernement kunnen worden geleverd tegen vaste prijzen.

Met deze dieren wordt gehandeld op dezelfde wijze als met de bovenbedoelde.

Voor den aankoop van deze dieren en voor het onderhoud tot op den leeftijd, waarop ze voor verstrekking in aanmerking komen, alsmede voor het tijdelijk onderhoud der afbetalings- en rentedieren, zijn fondsen noodig. Tegenover deze uitgaven staan inkomsten, verkregen door de afbetaling in geld van de buiten Soemba verstrekte dieren, waarvoor het verkoopbedrag wordt gesteld op het totaal bedrag der kosten van aankoop, onderhoud en verzending. De op Soemba opnieuw uitgegeven dieren worden niet in geld betaald, maar door levering van afstammelingen. Hier is dus sprake van een belangrijke kapitaalvermeerdering.

Het aantal voor verkoop naar elders te bestemmen dieren neemt toe, zoodat de baten in geld steeds grooter worden.

Voor 1923 is te rekenen op onderhoud van 1000 bij wijze van afbetaling en als rente te ontvangen dieren en verder op aankoop van 625 jonge stieren ad *f* 110 per stuk en van 250 vaarzen ad *f* 90 per stuk, alsmede op het onderhoud van deze dieren. Voor verstrekking buiten Soemba zullen in aanmerking komen 560 stieren, waarvoor gemiddeld *f* 225 per stuk moet worden betaald, af te betalen in 5 jaar. Voor 1923 is voor het Soembavee te rekenen op een afbetaling van \pm *f* 80 000 met inbegrip van de in 1922 en tevoren verstrekte dieren, terwijl daarboven mag worden gerekend op \pm *f* 40 000 voor afbetaling van ander verstrekt vee.

De geldelijke gevolgen van de vorenbesproken maatregelen zijn voor 1923 als volgt te specificieeren:

aankoop van 625 stieren ad <i>f</i> 110	<i>f</i> 68 750
aankoop van 250 vaarzen ad <i>f</i> 90	22 500
onderhoud van deze dieren en van 1000 bij wijze van afbetaling en rente te ontvangen stieren en vaarzen	28 125
kosten van verzending van 560 volwassen stieren naar Java en elders	42 000

f 161 375,

welk bedrag ware uit te trekken op onderdeel c, dat dan komt te luiden: „Doorgangshuis voor paarden en vee op Soemba en andere uitgaven in verband met den aankoop van paarden en vee op dat eiland”.

Landsfokkerij te Padang Mangatas (— *f* 15 000).

In verband met de voorgenomen overbrenging van Hissar-koppels van Padang Mangatas naar Soembawa (zie hieronder) kan deze post met *f* 15 000 worden verminderd.

Andere uitgaven voor aanmoediging van de paarden- en veeteelt (+ *f* 20 000).

Besloten is tot de geleidelijke overbrenging van het ter landsfokkerij te Padang Mangatas aanwezige Hissarvee naar het eiland Soembawa, waar dat vee blijkt goed te aarden. Op dat eiland wordt het, evenals tot dusver is geschied met het Ongole-vee op Soemba, in koppels aan de bevolking verstrekt tegen afbetaling in natura van de geleverde koppels binnen 5 jaar, zoomede rente over dat kapitaal. Voor bedoelde overbrenging wordt voor 1923 noodig geacht een bedrag van *f* 20 000.

Onderafdeelingen 641 en 642. Afdeling Nijverheid.

Onderafdeeling vezelstoffen c. a. (— *f* 2 400 en — *f* 2 000).

De op de ontwerp-begroting voor 1923 uitgetrokken beheerder der textielinrichting te Bandoeng kan vervangen worden door een Inlandsch ambtenaar op *f* 200 's maands, terwijl in stede van met twee voorloopig met één Inlandsch beambte voor de voorlichting kan worden volstaan.

Het is voorts mogelijk gebleken om de uitgetrokken fondsen voor bediendenloonen (*f* 900) en verdere uitgaven (*f* 2 000) te doen vervallen.

Onderafdeeling 649. Toelagen wegens dure levenswijze uit hoofde van dienstbelang aan de in de buitengewesten geplaatste landsdienaren (— *f* 61 540). In verband met de aanstaande vermindering e. q. intrekking der toelagen wordt de raming met *f* 61 540 verminderd.

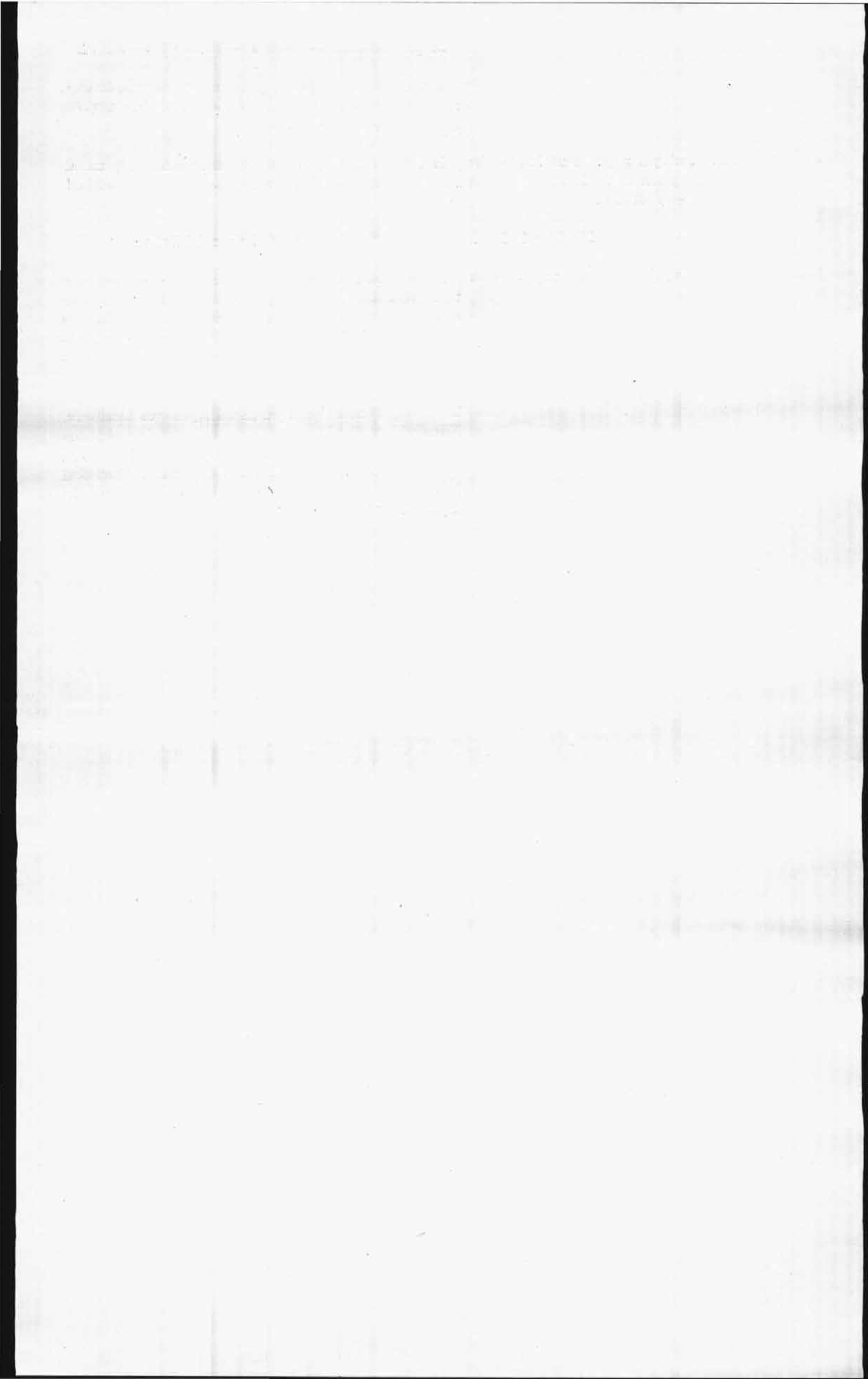
Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 622. Verhuur en verpachting van vogelnest- en meststofgrotten.

De inkomsten uit het middel der vogelnestklippen zijn thans verdeeld over het Departement van Financiën, voor zoover de vogelnestklippen zijn verpacht, en dat van Landbouw, Nijverheid en Handel, voor zoover zij zijn verhuurd (vergelijk No. 302 letter *b* en No. 622 van de voorloopige middelen raming in Indië voor 1922).

Het komt gewenscht voor die inkomsten voortaan bij één Departement onder te brengen en wel bij dat van Landbouw, Nijverheid en Handel, zulks in verband met de omstandigheid, dat ingevolge artikel 6, letter *p* van het Koninklijk besluit van 16 September 1918 No. 60 (Indisch Staatsblad 1919 No. 2) de vogelnestklippen tot den werkring van dat departement behooren.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VI — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Landbouwvoorlichting. Verscheidene leden waren van oordeel, dat de landbouweconsulenten weinig productief werken. De oorzaak — als dus deze leden — ligt in hoofdzaak aan het gebrek aan samenwerking met andere diensten, met name het binnenlandsch bestuur en de irrigatie, in tegenstelling met het boschwezen en den veeartsenijkundigen dienst, die in vruchtbaar contact samenwerken met het binnenlandsch bestuur. Ook de omstandigheid, dat hunne ressorten veel te groot zijn en *zich zelfs over verschillende taalggebieden uitstrekken*, benemen den consulenten de gelegenheid zich intensief in plaatselijke toestanden in te werken.

De vraag werd gesteld of de onlangs van Ambon overgeplaatste landbouweconsulent Coert zal worden vervangen.

§ 2. Opleiding voor den landbouw. Gevraagd werd of abituriënten van de landbouw-hoogeschool te Wageningen, die bestemd zijn voor den Indischen dienst, wel van plaatsing verzekerd zijn. Gemeend werd, dat de opleiding in de naaste toekomst een grooter aantal arbeidskrachten, dan waaraan behoefte bestaat, zal afleveren.

Door eenige leden werd aangedrongen op de oprichting van een landbouwschool te Ambon.

§ 3. Rijst. Gaarne zou men worden ingelicht omtrent den stand van zaken te Selatdjaran. Voor het geval de geruchten, dat de oogst wederom mislukt is, op waarheid berusten, werd de stopzetting van de proefneming in overweging gegeven.

Gevraagd werd, waarom de zich op het land Tjiomas bevindende rijstpellerij Tjiblagoeng met administrateurswoning enz. aan weer en wind wordt prijs gegeven, in stede van haar te verkoopen.

Men zou over het Korintji-rijst-transport en de terzake door de genie, B. O. W. en Staatsspoor getroffen voorzieningen gaarne uitvoerig worden ingelicht. Indien bedoeld transport geen gunstige vooruitzichten biedt, werd in overweging gegeven het op te heffen.

§ 4. Rubber. Waar, naar men meende te weten, in afwijking van de betrekkelijke adviezen op één dag eene

hoeveelheid van 1800 ton gouvernementrubber is verkocht, waardoor den Lande schade is veroorzaakt, zou men ter zake gaarne eenige inlichtingen ontvangen. In aansluiting hieraan werd ook nog gewezen op het in het Soerabaiasch Handelsblad van 17 November jl. gepubliceerde bericht, dat de oogst 1923 bereids werd verkocht tegen 40 ct. per ½ K.G.

Voor het geval zulks waar mocht zijn, terwijl kort daarop de prijs is opgelopen tot 60 ct., waardoor een schade van ± f 600.000 zou zijn geleden, zou men gaarne vernemen, welke motieven er toe geleid hebben, af te wijken van de tot nu toe steeds gevolgde gewoonte — welke ook bij particuliere ondernemingen bestaat — den oogst geleidelijk in partijen te verkoopen.

Bij voorbaat werd nogmaals de verkoop van het land Bedji ontraden. In deze tijden zou daarop een zeer belangrijke schade geleden worden.

Men zou gaarne vernemen, waaraan het moet worden toegeschreven, dat het nieuw opgerichte gebouw voor de caoutchouc-fabriek te Tjipetir onmiddellijk na den afbouw met balken moest worden gestut, terwijl men tevens verzoekt te worden ingelicht omtrent de vraag, of het juist is, dat de electrische installatie dier fabriek te klein is voor de capaciteit daarvan.

Is het der Regeering ook bekend — zoo vroeg men voorts — of meermalen op onoordeelkundige wijze machines en onderdeelen daarvan ten behoeve van die fabriek worden aangekocht, en zoo ja, wie kan voor deze fouten aansprakelijk worden gesteld?

§ 5. Industrie. Gaarne zou worden vernomen of het onlangs in de dagbladen verschenen bericht, dat tusschen de Regeering en de Rhein-Elbe-Union geschillen of andere moeilijkheden zijn ontstaan, juist is. In het bevestigend geval zou men omtrent den aard der geschillen of moeilijkheden gaarne worden ingelicht, terwijl men daarbij tevens hoopte vernemen op welke wijze de kwestie is opgelost.

Mocht inderdaad op de Rhein-Elbe-Union de verplichting rusten om alle bestellingen door het Gouvernement gedaan hier te lande te doen aanmaken, zoo werd gaarne een antwoord ontvangen op de vraag, op welke wijze wordt gecontroleerd of deze verplichting stipt wordt nagekomen.

Gevraagd werd of de Regeering inderdaad besloten heeft tot opheffing van de commissie voor de fabrieksnijverheid.

Gaarne zou worden vernomen op welke wijze en onder welke voorwaarden door de Regeering steun wordt verleend aan de papierfabriek te Padalarang.

§ 6. Verschillende opmerkingen. Inlichting zag men gaarne verstrekt met betrekking tot de vraag of bij de stoeterij te Padalarang dekking, stalling en hoefbeslag van paarden van particulieren plaats heeft gehad, en zoo ja, welke baten hieruit ten voordeele van 's Lands kas zijn gekomen.

Gewezen werd op het gebrek aan ruimte bij de veeartsenijschool te Buitenzorg, waarin desnoods door tijdelijken bijbouw ware te voorzien. Ook zou voor deze school het spoedig te verlaten instituut Pasteur benut kunnen worden.

Aangedrongen werd op bespoediging van het verslag van de commissie van de houtpolitiek, welke commissie reeds eenige jaren geleden is ingesteld.

Gevraagd werd, waarom afgeweken is van het oorspronkelijk voornemen om uit Indië zelf een vertegenwoordiger af te vaardigen naar de Pan-Pacific-Conferentie.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 614 c. Opleiding van ijkers. Eenige leden wenschten opnieuw aan te dringen op overbrenging der opleiding naar Indië. De argumenten, welke hiertegen in de Memorie van Antwoord betreffende de VIDE begrootingsafdeeling in het voorjaar werden aangevoerd (1ste gew. zitting 1922, Ond. 1 — Afd. VI: stuk 7, blz. 5), achtten de hier aan het woord zijnde leden niet afdoende.

Huns inziens zou de opleiding zeer wel aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng, waar uitteraard over voldoende hulpmiddelen wordt beschikt, kunnen geschieden, zonder dat dit de opleidingskosten noemenswaardig behoeft te verhoogen.

Andere leden betwijfelden of de opleiding van de betrekkelijk weinige benoodigde krachten hier te lande niet veel duurder dan die in Nederland zou uitkomen.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 640. B. V. D. In verband met de voorgenomen overbrenging van de landsfokkerij te Padang Mengatas naar Soembawa, zouden eenige leden gaarne vernemen welke bestemming aan de kostbare gebouwen te Padang Mengatas gegeven zal worden. Ook werd gevraagd hoeveel deze fokkerij den Lande in totaal gekost heeft.

Onderafdeeling 641 en 642. Afdeeling Nijverheid. Eenige leden vroegen of de voor de textielinrichting te Bandoeng uitgetrokken Inlandsche ambtenaar op f 200 p. m. niet zou kunnen worden gemist.

Zij zouden gaarne vernemen, welke werkzaamheden in genoemde inrichting plaats vinden.

Gevraagd werd of de mogelijkheid bestaat voor meisjes en jongens uit de buitengewesten om bij de textielinrichting opgeleid te worden.

Hoofdstuk II der middelen.

Middelen in Indië.

No. 622. Verhuur en verpachting van vogelnest- en meststofgrotten. De vrees werd uitgesproken, dat de pachters van vogelnestgrotten de nesten dermate zullen uitbuiten, dat de vogels geleidelijk zullen worden uitgeroeid. Het leek den hier aan het woord zijnde leden gewenscht hiertegen maatregelen te nemen en zoo mogelijk ook oude pakhuizen, die veel mest opleveren, te verpachten.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 23sten November 1922.

ROEP.

SOEJONO.

SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD VI — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Iste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ontvangen 25 November 1922).

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Landbouwvoorlichting. Zoals reeds meermalen werd opgemerkt, is de aard van den werkkring der landbouweconsulenten zoodanig, dat niet in enkele jaren over de geheele linie sprekende resultaten mogen worden verwacht. Allereerst moet het vertrouwen der landbouwende bevolking worden gewonnen en dat hiermede, zelfs waar men te maken heeft met een meer ontwikkelden landbouwersstand, veel tijd heengaat, heeft de ondervinding in Nederland bewezen.

Op samenwerking met andere diensten, in de eerste plaats met het Europeesche en Inlandsche bestuur, wordt bij voortdoring aangedrongen. Het is niet bekend, dat in het algemeen hieraan veel ontbreekt en waar het een enkele maal voorkomt, behoeft de schuld niet altijd te worden gezocht aan de zijde van den landbouwvoorlichtingsdienst.

Wat de ressorten betreft, bestaat het streven om voor elk gewest een landbouweconsulent te bestemmen. Ook zuinigheidsoverwegingen moeten er toe leiden voorloopig niet verder te gaan; te verwachten is, dat de arbeid geleidelijk aan meer intensief zal worden door het beschikbaar komen van Inlandsch hulppersoneel. Waar zich hier en daar het geval voordoet, dat in één gewest meer dan één Inlandsche taal gesproken wordt, is het, in bedoeld stelsel, onvermijdelijk, dat een landbouweconsulent zich in elk van die talen moet inwerken.

Voor het oogenblik is vervanging van den landbouwkundigen ambtenaar Koert, die het gewest Ambon tot ressort had, niet mogelijk.

§ 2. Opleiding voor den landbouw. De vraag of de candidaat-landbouweconsulenten, thans in opleiding te Wageningen, wel verzekerd zijn van een latere plaatsing hier te lande, is nog niet te beantwoorden. Door de Bezuinigingscommissie is voorgesteld om na 1923 de bestaande ambtenaarsformaties voorloopig in geen geval uit te breiden, waarmede de Regeering in het algemeen instemt. Of en in hoever hiervan zal worden afgeweken voor hen, die reeds voor een Indisch ambt in opleiding zijn genomen, maakt nog een punt van overweging uit.

De oprichting van een landbouwschool te Ambon kan niet in overweging worden genomen, zoolang voor het gewest geen landbouwkundige beschikbaar is.

§ 3. Rijstbedrijf. Op het proefrijstbedrijf te Selatdjaran staat thans een aanplant van 251 bouw rijst die zich over het algemeen zeer goed laat aanzien. Er heeft zich een aantasting door veenmollen voorgedaan, waardoor $\pm 3\%$ van den aanplant is verloren gegaan.

Zooals reeds eerder is vermeld, ligt het in de bedoeling na den oogst 1923/24 het proefbedrijf stop te zetten, omdat dan voldoende gegevens beschikbaar zullen zijn voor de beantwoording der vragen, met het oog waarop de proef is opgezet.

Met den verkoop van de rijstpellerij op het voormalige particuliere land Tjiomas heeft het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel geen bemoeienis. De gestelde vraag zal worden beantwoord bij de IVe afdeling.

Ook de ter zake van het Korintjirijst-transport gestelde vragen behooren bij een ander departement, nl. dat van Gouvernementsbedrijven.

§ 4. Rubber. Inderdaad is een hoeveelheid Gouvernements rubber van ± 1800 ton, oogst 1923, verkocht; niet op één dag, maar wel in betrekkelijken korten tijd in het begin van het oploopen der prijzen. Niet voorzien kon toen worden, dat de prijzen nog zoo belangrijk verder zouden oploopen en daarom meende de Regeering in overeenstemming met ter zake ingewonnen deskundig advies het zekere voor het onzekere te moeten nemen: door dezen verkoop toch waren de kosten van de Gouvernements rubberondernemingen voor 1923 gedekt. In deze nog zoo abnormale tijden achte de Regeering het verantwoord af te wijken van de tot nu toe gevolgde gedragslijn om voortdurend met de markt mede te gaan, wijl in geen geval mocht worden gereskeerd dat het Land in 1923 eenige tonnen gouds op zijn rubberbedrijf zou moeten toeleggen. Opgemerkt wordt, dat verscheidene particuliere ondernemingen den geheelen oogst van 1923 en zelfs van 1924 tegen dezelfde prijzen hebben verkocht als het Gouvernement.

Tot den verkoop van de onderneming Bedji is de Regeering definitief besloten. Omtrent de wijze van verkoop en het tijdstip waarop is nog geen beslissing genomen.

Hetgeen wordt opgemerkt omtrent de nieuwe fabriek op de getah-pertja-onderneming Tjipetir was der Regeering niets bekend. Ter zake wordt een onderzoek ingesteld.

§ 5. Industrie. Inderdaad heeft tusschen de Regeering en de Rhein-Elbe-Union een geschil bestaan, hetwelk echter tot genoegen van beide partijen is opgelost. Mededeeling van bijzonderheden acht de Regeering voor het oogenblik niet gewenscht. Contrôle op de naleving van de aan de Union opgelegde verplichtingen heeft plaats door het technisch personeel van den Ica.

Omtrent opheffing van de commissie voor de fabrieks-nijverheid is door de Regeering nog geen beslissing genomen.

Voor inlichtingen omtrent de voorwaarden waarop aan de papierfabriek te Padalarang door de Regeering steun is verleend, moge worden verwezen naar de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag nopens de begroting 1923 stukken 1ste gewone zitting 1922, Ond I — afdeling VI — stuk 7, blz. 11.

§ 6. Verschillende opmerkingen. Bij de voormalige stoeterij te Padalarang bestond gelegenheid tot dekking van aan particulieren toebehoorende paarden, terwijl ook voor stalling werd zorggedragen voor zoover dit in verband met de dekking noodig was. Een en ander geschiedde tegen vastgestelde tarieven. De opbrengst werd gebracht ten bate van den post „inkomsten voortvloeiende uit de heffing van dekgelden". Het is der Regeering niet bekend, dat bij de stoeterij ook gelegenheid bestond tot het laten beslaan van paarden. Zij is bereid daarnaar een onderzoek te gelasten, al komt Haar dit, waar het een niet meer bestaande inrichting betreft, minder noodig voor.

Het gebrek aan ruimte aan de Nederlandsch-Indische Veeartsenschool is niet zoo nijpend, dat met de bestaande localiteiten niet nog eenige jaren zou kunnen worden volstaan. Overbrenging naar elders zou kosten medebrengen, die de Regeering thans niet verantwoord acht.

Het rapport van de commissie voor de houtpolitiek is eenige weken geleden bij de Regeering ingediend; de voorstellen der commissie zijn thans bij Haar in overweging.

Bij de Regeering heeft nooit het voornemen bestaan van hieruit een afgevaardigde te zenden naar de Pan Pacific-conferentie. Als vertegenwoordiger is aangewezen de Nederlandsche consul-generaal te San Francisco, door wien onze belangen ongetwijfeld op voldoende wijze zullen worden behartigd.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 614c. Opleiding van IJkers. Het overbrengen van de opleiding van ijkers naar Indië is ernstig overwogen, doch gebleken is dat de daaraan verbonden kosten veel hooger zouden zijn dan bij behoud van de opleiding te Delft.

De opleiding ook van slechts enkele ijkers, eischt een volledig kostbaar instrumentarium, dat bij de Technische Hoogeschool te Bandoeng niet aanwezig is, en een afzonderlijke, hier niet beschikbare onderwijskracht, hetgeen de opleiding relatief te duur maakt. Dit bezwaar zou vervallen indien vele candidaten tegelijk in opleiding konden worden genomen, doch dan zou na twee of drie jaar, in verband met de zeer beperkte formatie van het ijkwezen, de opleiding weer moeten worden stopgezet.

Slechts indien het onmogelijk mocht blijken het benoo-

digde aantal ijkers uit Holland te betrekken, zal de opleiding hier te lande opnieuw moeten worden overwogen.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 640. Burgerlijke Veeartsenijkundige Dienst. Tot goed begrip van zaken moet worden opgemerkt, dat van overbrenging van de Landsfokkerij van Padang Mengatas naar Soembawa geen sprake is. De zaak is, dat de Landsfokkerij te Padang Mengatas zal worden opgeheven en dat verder in de behoefte aan Hissarvee zal worden voorzien door het fokken, geheel vrijwillig, van dit vee door de bevolking van het eiland Soembawa, aan wie onder bepaalde voorwaarden koppels vee worden afgestaan. Derhalve een overeenkomstig stelsel als dat, hetwelk met zooveel succes wordt gevolgd op Soemba met betrekking tot het Ongolevee. De mogelijkheid om deze gedragslijn te volgen is geconstateerd door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel, wiens inzicht werd gedeeld door de betrokken bestuursambtenaren. Toen was echter op voorstel van den deskundigen adviseur der Regeering, den Inspecteur bij den Burgerlijken Veeartsenijkundigen Dienst Dr. Van der Poel reeds overgegaan tot oprichting van de Landsfokkerij te Padang Mengatas. Uit den aard der zaak is, daar de op Soembawa te volgen wijze van voorziening veel en veel goedkooper zal zijn, de Regeering over stag gegaan; ook voor Haar geldt, dat het beter is ten halve gekeerd, dan ten heele gedwaald. De kosten besteed aan de Landsfokkerij te Padang Mengatas zijn zeer belangrijk. Indien buiten beschouwing worden gelaten de kosten van aankoop van vee in Britsch-Indië — welke rentegevend worden gemaakt door de uitgifte van het vee op het eiland Soembawa — is tot nu toe een bedrag van ongeveer f 630 000 uitgegeven. Welke bestemming aan de gebouwen te Padang Mengatas zal worden gegeven, is nog niet uitgemaakt. Voor een gedeelte zijn zij te benutten voor maatregelen in het belang van de paardenfokkerij der bevolking ter Sumatra's Westkust.

Onderafdeelingen 641 en 642 Afdeling Nijverheid. De plaatsing van een Inlandsch Ambtenaar bij de textielinrichting te Bandoeng is wenschelijk. Echter zal worden getracht de hem toegedachte werkzaamheden te doen verrichten door een der te Bandoeng geplaatste nijverheidsadviseurs, die reeds op de begroting zijn uitgetrokken. De post van f 200 's maands kan dus vervallen.

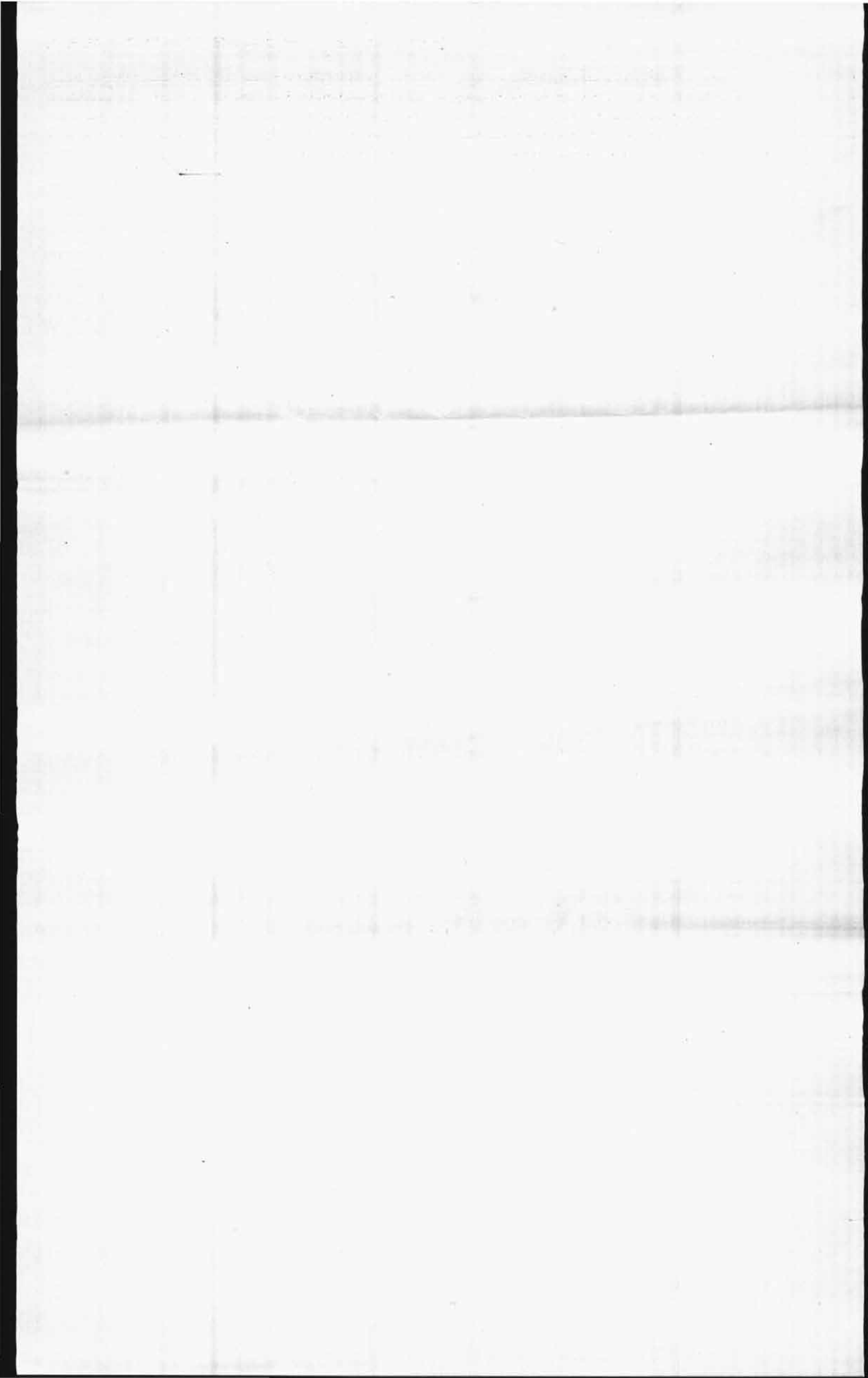
De textielinrichting dient in de eerste plaats voor het beproeven gedurende eenigen tijd van weeftoestellen, aange maakt op aanwijzing van de afdeling Nijverheid. Hierdoor wordt bereikt, dat aan de bevolking geheel bedrijfszekere toestellen worden afgeleverd. Verder worden er de aan de bevolking te leveren garens geleverd, terwijl er gelegenheid bestaat voor opleiding tot wever (weefster).

Uit den aard der zaak kunnen ook meisjes en jongens uit de buitengewesten worden opgeleid; er is echter op gerekend, dat de kosten voor reizen en verblijf te hunnen eigen koste of ten laste van landschapkassen en dgl komen.

Middelen in Indië No. 622. Verhuur en verpachting van vogelnest- en meststof-grotten. In alle overeenkomsten houdende afstand van

het plukrecht van eetbare vogelnesten, zijn bepalingen opgenomen ter bescherming van den vogelstand in de betrekkelijke vindplaatsen; per jaar mag slechts een vooraf bepaald aantal malen worden geplukt, op de door het betrokken Hoofd van plaatselijk bestuur vast te stellen tijdstippen.

Indien de aanwezigheid van oude pakhuizen blijkt, waarin eene, de exploitatie loonende hoeveelheid mest voorkomt, zal de verpachting daarvan worden overwogen; in den regel echter komt de op dergelijke vindplaatsen aanwezige mest zonder betaling ten bate van de bevolking.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VI — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de nota van wijzigingen (stuk C).

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 614, a. Aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor het ijkwezen.

Zie de toelichting bij de onderafdeelingen 644 en 645 der uitgaven in Indië.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 627. Verdere uitgaven voor 's Lands Kina-onderneming (+ f 1 000).

De kosten voor ontginning en onderhoud der theezaadtuinen op den Malabar in beheer bij de Gouvernementskina-onderneming en op de begrootingen sedert 1917 afzonderlijk uitgetrokken, zijn met het oog op het vrij belangrijke bedrag van de ontwerp-begrooting van 1923 afgevoerd. Sedert is evenwel gebleken, dat, indien men zich tot het voor instandhouding strikt noodzakelijke onderhoud beperkt, volstaan kan worden met een bedrag van f 1 000 'sjaars. Waar aan de totstandkoming en het onderhoud van deze tuinen veel geld en arbeid ten koste zijn gelegd, wordt het wel gewenscht geacht de instandhouding door beschikbaarstelling van een bedrag van f 1 000 'sjaars te verzekeren.

Onderafdeeling 638. Visserij. Afvoering van de fondsen voor vischzouterijen (— f 276 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 813 (departement van Gouvernementsbedrijven).

Onderafdeeling 641. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling Nijverheid (— f 2 400).

Zooals reeds bij de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag van de aanvullingsbegrooting (stuk 3, bladzijde 2) medegedeeld werd, kan f 2 400 voor een Inlandsch ambtenaar bij de textielinrichting te Bandoeng vervallen.

Onderafdeelingen 644, c en 645, e (IIe Hoofdstuk) en 614, a (Ie Hoofdstuk). Uitgaven voor het ijkwezen (+ f 4 506, f 3 400 en f 3 980).

De voorgenomen invoering van de nieuwe ijkwetgeving in 1923 eischt eenige voorzieningen ten aanzien van de personeelsformatie en de ijkbenodigdheden.

No. 628 van de raming der middelen in Indië. Ijk van maten en gewichten (+ f 118 400).

Het ijkkantoor te Batavia, tot dusver werkende onder de rechtstreeksche leiding van den inspecteur van het ijkwezen, zal, evenals het te Soerabaja te openen ijkkantoor, onder de leiding van een ijker worden gesteld; in afwachting van eene afzonderlijke bezoldigingsregeling voor de hoofden van ijkkantoren, wier werkkring meer omvattend en verantwoordelijk is dan van de overige ijkers, is het noodig hun eene toelage toe te kennen van f 100 's maands.

Daar het zich laat aanzien, dat in 1923 hoogstens 5 ijkers

in dienst zullen zijn, kan van het aantal van 7 uitgetrokken ijkers een tweetal worden afgevoerd.

Volgens de nieuwe ijkwetgeving zullen de herijkwerkzaamheden worden opgedragen aan personen met eenvoudiger opleiding dan de ijkers, zg. herijkers; voor deze betrekking zal geëischt worden eene vóóropleiding van 3 jaar H.B.S. of Mulo, daarna een praktijkopleiding van 2 jaar aan een der ijkkantoren en werkzaamstelling als adjunct-herijker gedurende nog 2 jaar. In verband met de hun te verleenen groote zelfstandigheid gedurende de herijkreizen en de daaraan verbonden groote geldelijke verantwoordelijkheid, zal hunne bezoldiging zijn te stellen op *f* 250 tot *f* 500 's maands.

Gedurende hunne opleiding aan de ijkkantoren zullen de volontairs eene toelage genieten van *f* 100 's maands, welk bedrag, bij hunne aanstelling tot adjunct-herijker, verhoogd tot *f* 150 's maands.

Voor 1923 wordt gerekend op de indienststelling van 3 volontairs bij elk der ijkkantoren te Batavia en te Soerabaja.

In verband met de belangrijke uitbreiding der werkzaamheden is eene verhooging van den post voor Inlandsch personeel met *f* 2 106 noodzakelijk, terwijl mede eene verhooging noodig is van den post voor kantoorkosten met *f* 3 400; hieronder is begrepen een bedrag van *f* 2 000 voor eerste inrichting van het te Soerabaja te openen kantoor.

Ten slotte is, in verband met de noodzakelijke aanschaffing van ijkinstrumenten en vernieuwing van een der standaarden, verhooging noodig van den post voor aanschaffing en uitzending van benodigdheden voor het ijkwezen met *f* 3 980.

Tegenover de vermeerdering van uitgaven staat een grotere vermeerdering van inkomsten; voor 1923 kan, bij invoering van de nieuwe ijkwetgeving op 1 Januari, de opbrengst aan ijk-, herijk- en justieergelden geraamd worden voor het ijkkantoor te Batavia op *f* 68 400
voor het ijkkantoor te Soerabaja op „ 60 000

f 128 400,

eene vermeerdering derhalve van het thans geraamde bedrag van *f* 10 000 met *f* 118 400.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 613. Afvoering van het middel „Verkoop van zout ten behoeve van vischzouterijen” (— *f* 69 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 813 der uitgaven in Indië (departement van Gouvernementsbedrijven).

No. 628. Ijk van maten en gewichten.

Zie de toelichting bij de onderafdeelingen 644 en 645 der uitgaven in Indië.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. VI — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG

(betreffende de 1ste nota van wijzigingen).

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid
en Handel.

De nota van wijzigingen, betreffende deze afdeeling, gaf geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 12den December 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

1910

THE NATIONAL BUREAU OF STANDARDS

WASHINGTON, D. C.

NO. 1000

...

...

...

...

...

...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

(Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit (stukken B 1 en B 2).

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 703A. Reorganisatie van den Waterstaatsdienst, Memorie.

De tegenwoordige organisatie van den Waterstaatsdienst, welke berust op het Waterstaatsreglement van 1910 (Stbl. No. 177), past niet meer bij de huidige toestanden en behoeften, welke een verschuiving van het zwaartepunt der werkzaamheden hebben medegebracht.

Door concentratie van het personeel zal een vollediger benutting van — en beter toezicht over het personeel bereikt moeten worden. Het meest urgent is echter nog een betere organisatie van den administratieven dienst bij den waterstaat, welke het mogelijk moet maken om aan een uiterst zuinig en nauwgezet begrootingsbeheer krachtig de hand te houden.

Waar de administratieve bezetting van het departement der Burgerlijke Openbare Werken te zwak is om in betrekkenende mate organiseerend werk te verrichten, zal voor het ontwerpen en uitvoeren van de bovengenoemde reorganisatie een hoofdamtenaar bij dit departement werkzaam gesteld moeten worden.

Hieruit en uit andere in verband met de reorganisatie te verrichten werkzaamheden zullen echter geen meerdere uitgaven voortvloeien; het in totaal voor de onderafdeelingen 701, 702 en 703 uitgetrokken bedrag zal door rigoureuze bezuinigingsmaatregelen ook de uitgaven voor de reorganisatie kunnen dragen.

Als nieuwe onderafdeeling 703A wordt daarom slechts een memoriepost uitgetrokken.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst, voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken (— f 1 746 000).

Met het oog op den toestand van 's Lands financiën wordt het noodzakelijk geacht de hieronder vermelde werken van deze onderafdeeling af te voeren, mede in verband met de alsnog gebleken noodzakelijkheid om fondsen beschikbaar te stellen voor eenige niet voor uitstel vatbare werken.

In de bedragen der verminderingen is, zooals bij vergelijking met het werkplan (stuk 6) kan blijken, niet begrepen de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.

Onderdeel c. Gevangenis (— f 242 500).

Eouw van een huis van bewaring te Blitar, gewest Kediri.

Onderdeel *f.* Scholen voor Europeesch onderwijs Oprichting van eene openbare technische school te Bandoeng. (— *f* 97 000).

Onderdeel *h.* Scholen voor Inlandsch onderwijs Oprichting van eene kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Lahat, gewest Palembang (— *f* 97 000).

Bouw van eene kweekschool voor Inlandsche onderwijzers ter afdeelingshoofdplaats Salatiga, gewest Semarang (— *f* 291 000).

De bouw van deze scholen kan zonder bezwaar voorshands worden uitgesteld; de school te Lahat is ondergebracht in een semi-permanent gebouw en die te Salatiga in gehuurde huizen.

Onderdeel *j.* Gebouwen ten behoeve van den burgerlijken geneeskundigen dienst (— *f* 776 000). Voor de oprichting, verbetering of vergrooting van ziekeninrichtingen en andere gebouwen voor den Burgerlijken geneeskundigen dienst (werken van geringen omvang) (— *f* 97 000).

Bouw van eene ziekeninrichting met localiteit voor de Nederlandsch-Indische Artsenschool ter hoofdplaats Soerabaja (— *f* 679 000).

Het beschikbaar komen van het militair hospitaal maakt het mogelijk dat in de behoefte aan gebouwen kan worden voorzien, en dat de kosten van nieuwbouw kunnen worden uitgespaard.

Onderdeel *k.* Andere gebouwen, dan die vermeld in de voorgaande artikelen (— *f* 242 500). Oprichting van een belastingkantoor ter hoofdplaats Soerabaja (— *f* 145 500).

Oprichting van een Hoofdecmissariaat van politie met landgerecht ter hoofdplaats Soerabaja (— *f* 97 000).

De kosten van nieuwbouw kunnen worden uitgespaard, omdat op andere wijze in de behoefte aan een gebouw kan worden voorzien.

Onderafdeeling 711. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken. Voor de voltooiing van het werk: „Verbetering van den weg van Martapoera naar Rantau, residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo”, is onder volgnummer 48 van het werkplan (stuk 6) van het Indisch ontwerp der begrooting voor het dienstjaar 1923 een som van *f* 54 000 uitgetrokken (w.o. ± *f* 4 000 voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken materialen).

Onderdeel *b.* Vernieuwing en nieuwe werken (— *f* 50 000). Aangezien bedoeld werk echter reeds in 1922 zal worden voltooid, behoeven daarvoor in 1923 geen gelden beschikbaar te worden gesteld, in verband waarmede nevenvermelde onderafdeeling met *f* 50 000 kan worden verminderd.

Onderafdeeling 711A. Werken in het belang van Inlandsche zelfbesturen (Memorie). Voor de toelichting van deze nieuwe onderafdeeling wordt verwezen naar het medegedeelde bij de IVe begrotingsafdeeling.

Onderafdeeling 712. Bevloeiings-, afwaterings- en waterkeeringswerken (— *f* 427 500). Op het werkplan voor 1923 was, in overeenstemming met vorige jaren, aanvankelijk gerekend op een bedrag van *f* 1 000 000 voor de stelselmatige doorvoering van het wadoekstelsel, ten doel hebbend de afschaffing van de z.g.n. dag- en nachtregeling mogelijk te maken.

Onderdeel *d.* Vernieuwing en nieuwe werken op het gebied van bevloeiing en afwatering (— *f* 712 500). Voor zoover aan de hand van de thans ten dienste staande gegevens over het jaar 1922 is na te gaan, valt te verwachten, dat ook dit jaar aan den aanleg van kringwadoeks niet meer zal kunnen worden verwerkt dan het gemiddelde der daaraan verwerkte sommen in de voorafgaande jaren, bedragende ongeveer *f* 300 000.

De reden, dat de verwerkte sommen zoo ver zijn gebleven beneden de telken jare op het werkplan uitgetrokken bedragen, is voornamelijk gelegen in de omstandigheid, dat bij den door de Commissie in het belang van het irrigatiewezen op Java en Madoera, ontworpen opzet van het wadoekstelsel, de aan de voorbereiding en de uitvoering verbonden moeilijkheden zijn onderschat.

Voor een vertraging van het tot dusver gevolgd tempo voor den aanleg der kringwadoeks pleit voorts de omstandigheid, dat ook de exploitatie der bestaande wadoeks hier en daar bezwaren heeft opgeleverd, welke het noodig maken naar de middelen tot het ondervangen daarvan te zoeken. Er is daarom voorshands meer heil te verwachten van een intensivering van het toezicht op en de nauwgezette bestudeering van de exploitatie der reeds bestaande vergaarkommen dan van een vermeerdering van hun aantal, waarmee de intensieve exploitatie geen gelijken tred blijkt te houden.

De beschikbaar te stellen som ware derhalve nog iets lager te nemen dan het voormeld gemiddelde der tot dusverre jaarlijks aan den wadoekaanleg verwerkte bedragen en te stellen op *f* 250 000, met inbegrip der te bezigen bouwstoffen uit 's Lands voorraad.

Nevenvermeld onderdeel der begrooting ondergaat hierdoor eene vermindering van *f* 750 000 — 5% voor de waarde der uit 's Lands voorraad te bezigen bouwstoffen = *f* 712 500.

Onderdeel *a*. Onderhoud en herstelling van bevoeiings- en afwateringswerken (+ *f* 285 000).

Tegenover het voorgaande staat, dat, wegens eene aan het eind van dezen oostmoesson aan den dag getreden beschadiging (onderloopsehheid) van de stuwsluis Lengkong in de Brantasrivier, voor het volgend jaar dient te worden gerekend op eene zware herstelling en verbetering van dat kunstwerk, waarvoor volgens voorloopige raming een som van *f* 300 000 (waaronder *f* 15 000 voor de waarde der te bezigen bouwstoffen uit 's Lands voorraad) noodig zal zijn.

Onderafdeeling 715. Verdere uitgaven van den dienst van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken met uitzondering van die bedoeld bij onderafdeeling 717.

In verband met de aanstaande vermindering (e.g. intrekking) van nevenvermelde toelage kan de betreffende onderafdeeling met een bedrag van *f* 62 000 verminderd worden.

Onderdeel *f*. Toelagen wegens duurte en wegens dienstbelang van het personeel, werkzaam in de buitengewesten (— *f* 62 000).

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 708A. Vergoeding door het departement van Binnenlandsch Bestuur voor in het belang van Inlandsche zelfbesturen uit te voeren groote werken (Memorie).

Voor de toelichting van dezen nieuwen middelenpost wordt verwezen naar het medegedeelde bij onderafdeeling 438, *h* van de IVde begrootingsafdeeling.

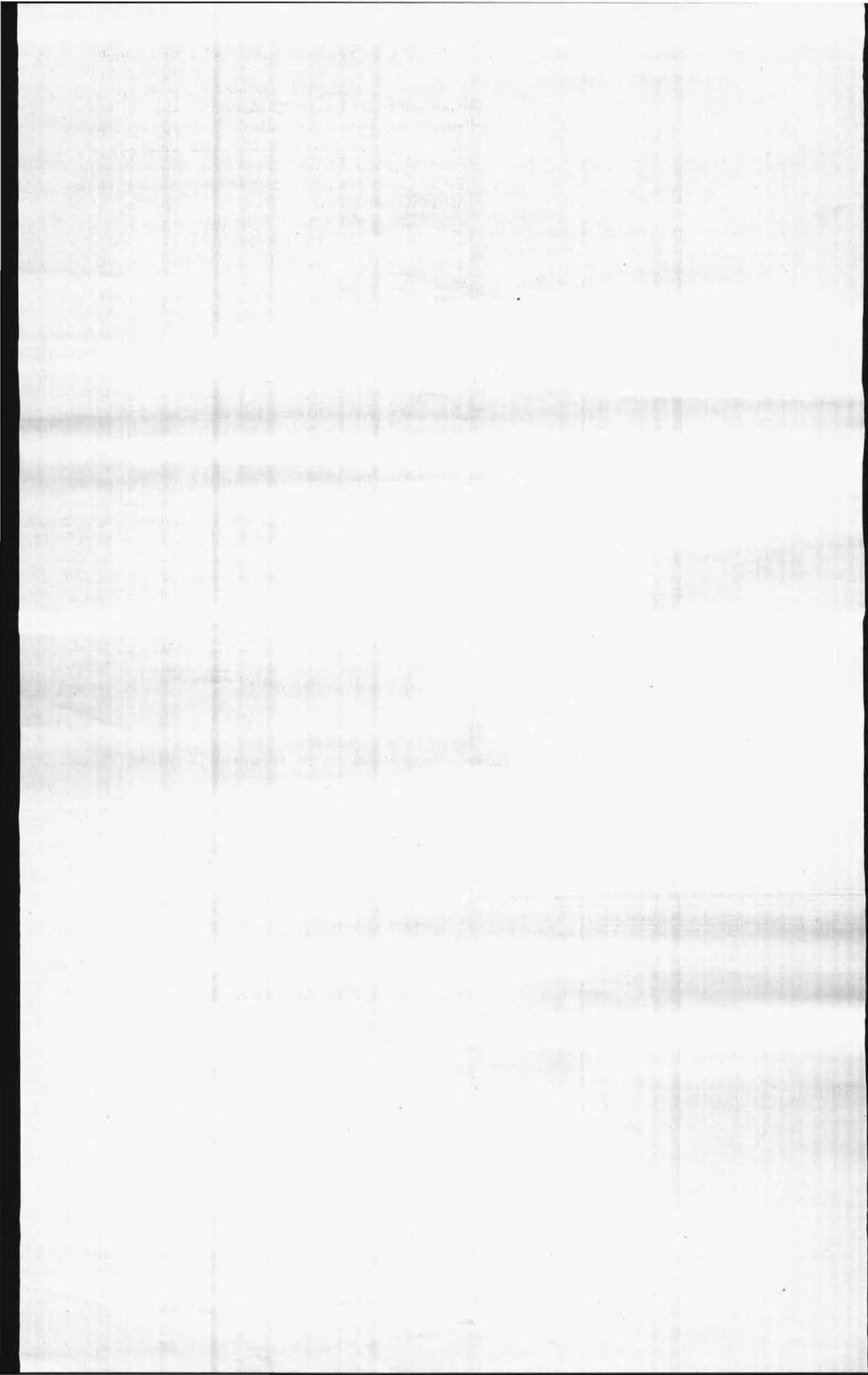
Overschrijdingen der begrooting voor 1921 bij de uitvoering van verschillende havenwerken.

Met verwijzing naar de Memorie van Toelichting op het ontwerp der 2e aanvullingsbegrooting voor het jaar 1921 (gedrukte stukken Volksraad Eerste Gewone Zitting 1921 Onderwerp 2, stuk 3) wordt met betrekking tot het voornemen om een onderzoek te doen instellen naar de oorzaken van de ter zijde bedoelde overschrijdingen het navolgende medegedeeld.

Een ter zake ingesteld onderzoek heeft uitgewezen, dat bedoelde overschrijdingen hebben plaats gehad onder den invloed van den krachtigen aandrang door handel en scheepvaart na afloop van den oorlog op uitbreiding der groote havens uitgeoefend.

Gebleken is, dat alle personen, die direct of indirect aan deze overschrijdingen hebben medegewerkt, volkomen te goeder trouw waren en alle op hun last uitgegeven gelden in 's Lands belang zijn aangewend en op regelmatige wijze zijn verantwoord.

Waar niettemin een dergelijke werkwijze ten sterkste moet worden afgekeurd, zal er voortaan met de meeste zorg voor worden gewaakt, dat zulke begrootingsoverschrijdingen niet weer plaats vinden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. Opleiding van opzichters. Men zou gaarne vernemen of het juist is, dat de architecten-cursus weinig resultaat oplevert en, in het bevestigend geval, of dit een gevolg is van de omstandigheid, dat de lessen gegeven worden na afloop van den dagelijkschen arbeid.

Eventueel wenschte men in overweging te geven om hetzij een regeling te treffen, door welke aan dit bezwaar op afdoende wijze wordt tegemoet gekomen, of anders tot opheffing van den cursus over te gaan.

Als een grond voor opheffing werd ook nog genoemd het gebrek aan opzichters, waardoor onttrekking aan den dienst ten behoeve van het bijwonen van lessen minder wensche-lijk zou zijn.

§ 2. Landskantoren en -woningen. Door eenige leden werd erop gewezen, dat vele woningen door het Gouvernement, die ze voor Landskantoren bezigt, aan hunne eigenlijke bestemming onttrokken worden; dit werd, in dezen tijd, nu in verschillende particuliere gebouwen kantoorruimte kan worden gehuurd, o. a. in het gebouw der My. „Arnhem” en in het nieuwe gebouw der K.P. M., door deze leden niet langer toelaatbaar geacht. Huns inziens zou ook het S. S. hotel, nu intusschen zoovele particuliere hotels en pensions zijn verzezen, gevoeglijk als kantoor ge- bezigd kunnen worden.

Enkele andere leden, die meenden te weten, dat het onderhoud van de particuliere woningen, welke als kantoren worden gebruikt, soms veel te wenschen overlaat, drongen op verbetering van dezen toestand aan.

Gevraagd werd, waarom de oude gevangenis te Malang niet is benut voor het onderdak brengen van thans in particuliere woningen gevestigde gouvernementsbureaux, als het vendukantoor en het kadaster.

Door eenige leden zou gaarne worden vernomen, of het juist is, dat de woning van Dr. Blommestein te Soekaboemi voor den zeer hoogen prijs van f 60.000 in November door het Gouvernement is aangekocht. In het bevestigd geval zagen zij gaarne bekend gesteld op wiens advies die aankoop heeft plaats gehad en waarom eerst eind Juli 1922 met de reparatie van die voor den assistent-resident be-

stemde woning is begonnen, ten gevolge waarvan onnoodig geldverlies is ontstaan.

Met het oog op de ongelijke vergoedingen, welke, ingevolge Stbl. 1920 No. 502 (woningregeling) artikel VII lid 3 jo. Stbl. 1921 No. 52, door verschillende groepen van burgerlijke landsdienaren voor het gebruik van gouvernementswoningen moeten worden betaald (Binnenlandsch Bestuur 10%, anderen 15%) werd gevraagd, of de Regeering maatregelen denkt te treffen teneinde te geraken tot een uniforme percentsgewijze vergoeding.

§ 3. Werken in het belang van de volksgezondheid. Men zou gaarne uitvoerige inlichtingen ontvangen betreffende het z. g. waterleidingschandaal te Makasser, waarbij op beantwoording der volgende vragen prijs zou worden gesteld.

Welke verwachtingen kunnen ten aanzien van de exploitatie van de waterleiding te Makasser worden gekoesterd in verband met de volgens berichten bijzonder hooge aanlegkosten dier waterleiding en de met betrekking tot de overname daarvan door den gemeenteraad van Makasser genomen beslissing? Bedoeld college bleek nl. daartoe niet genegen, op grond van de door het departement der Burgerlijke Openbare Werken opgestelde rentabiliteitsberekening, welke was gebaseerd op een waterprijs van 60 ets per M³, een prijs, welke naar de meening van genoemden raad veel te hoog was.

Is het voor genoemde waterleiding benodigde buizenmateriaal destijds aan den laagsten inschrijver gegund geworden? Naar verluidt, zoude nl. dat materiaal tot een bedrag van ruim 7 tot uit Australië zijn betrokken, hoewel te voren het betrokken departement een aanbieding had bereikt tot levering uit Europa van datzelfde materiaal tot een ongeveer 3 ton goedkooper som. Bij laatstbedoeld aanbod zoude eene levering binnen den tijd van een jaar zijn gegarandeerd, terwijl de aflevering van de uit Australië bestelde materialen een 3-tal jaren in beslag genomen heeft. Een mededeeling van de redenen, welke tot een dergelijke langzame levering aanleiding hebben gegeven, werd gewenscht geacht en in dat verband gevraagd, of het terzake gesloten contract door de gebruikelijke boetebepalingen de aangegeven trage afdoening der bestelling niet heeft kunnen buiten sluiten.

Ook verdere bestellingen van materialen en machinerieën zouden zoodanig zijn uitgevoerd, dat daardoor de gereede afwerking en eindelijke aflevering van meergenoemde wa-

terleiding in hooge mate belemmerd is geworden. Op de verstreking van inlichtingen terzake werd daarom aangedrongen.

Het is bekend, dat onlangs door het hoofd der afdeeling assaineeringswerken bij het departement der Burgerlijke Openbare Werken te Makasser een plaatselijk onderzoek is ingesteld. Gevraagd werd, of de uitslag van dat onderzoek den Volksraad niet ter informatie zoude kunnen worden toegezonden.

De inpoldering van de vischvijvers bij Batavia, welke, naar verluidt, uit bezuinigingsoverwegingen in de plaats zal treden van opspuiting, werd ten eerste ontraden, indien niet vooraf door den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst wordt verklaard, dat de gezondheidstoestand daardoor aanmerkelijk zal verbeteren.

§ 4. Havenwezen. Door verschillende leden werd de verwachting uitgesproken, dat de Regeering — enkele gemotiveerde uitzonderingen daargelaten — als regel het rentabiliteitsbeginsel bij havenaanleg zal handhaven, hetgeen echter niet uitsluit, dat het met het oog op tijdsomstandigheden raadzaam kan zijn, de huurprijzen aanvankelijk laag te stellen en eerst geleidelijk tot het normale te doen stijgen.

De vraag werd gesteld of gevolg is gegeven aan de claims van de Hollandse Aanneming Maatschappij te Soerabaja, ingesteld wegens het niet doorwerken aan de Holland-pier.

Ook zou gaarne worden vernomen welke eindbeslissing is genomen inzake de havenwerken te Soerabaja en waarop deze is gebaseerd.

Het rapport van de eenige jaren geleden ingestelde commissie ter bestudeering van het vraagstuk van een eventueelen havenaanleg te Benkoelen zou men gaarne tegemoet zien.

De aanstelling van een havenbeheerder te Menado werd door enkele leden overbodig geacht; de hier aan het woord zijnde leden meenden te weten, dat voor dezen ambtenaar niet voldoende empoeli kan worden gevonden.

§ 5. Verschillende opmerkingen. Men zou gaarne worden ingelicht of het onlangs in „de Locomotief” verschenen bericht juist is, dat in het Garoetsche door de Burgerlijke Openbare Werken aangelegde weg Tjikadjang-Pameungpeuk, welke circa vier ton zou hebben gekost, slechts voor toeristenverkeer waarde heeft, terwijl aan den steiger, waarmede laatstgenoemden kustplaats werd verrijkt en waaraan drie ton zou zijn ten koste gelegd, nooit een schip komt te liggen en blijkbaar zelfs niet gemeerd kan worden.

Eenige leden zouden gaarne worden ingelicht, waarom aan de verlaten controleurswoning te Bodjong Lopang (district Soekaboemi), alwaar zich hoeveelheden medicijnen enz. in een ongesloten kast bevinden, geen nadere bestemming is gegeven.

Een soortgelijke vraag wenschten de hier aan het woord zijnde leden gesteld te zien ten aanzien van de vroegere zoutpakhuisen te Bodjong Lopang en Nga Lindoeng.

In overweging werd gegeven in de streken, waar de verkeersontwikkeling geremd is door het uitstellen van spoorwegaanleg, aan de behoefte van betere verkeersmiddelen zoo veel mogelijk op andere wijze tegemoet te komen, b.v. in Sumatra door verbetering van de bevaarbaarheid der rivieren.

Een der leden zou gaarne zien, dat werd overgegaan tot bedijking van Kali Djali, opdat de plaats Koetoardjo worde gevrijwaard van een herhaling van den bandjir, welke daar kort geleden groote verwoestingen heeft aangericht.

Andere leden meenden, dat van dergelijke, ongetwijfeld nuttige maatregelen voorloopig, om bezuinigingsredenen, geen sprake zal kunnen zijn.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 703 A. Reorganisatie van den waterstaatsdienst. De bij dezen schijnbaar onschuldigen post voorgestelde reorganisatie, werd door verscheidene leden van zoo'n ingrijpenden aard genoemd, dat zij ten sterkste moesten protesteeren tegen de sobere toelichting, die den schijn wekt, dat de reorganisatie verder geheel buiten den Volksraad om zou geschieden. Deze leden verklaarden uitdrukkelijk tegen den post te zullen stemmen, tenzij alsnog uitvoerige inlichtingen worden verschaft omtrent de verdeling van de verschillende werkzaamheden en de reorganisatie van de afdeeling van het departement, en medegedeeld wordt in hoeverre rekening is gehouden met de bestuurshervorming en het oordeel is ingewonnen van den Raad van Indië, de andere departementen en de technische vereenigingen, die zich met het vraagstuk nauwgezet bezig gehouden hebben. Indien geen bevredigende inlichtingen kunnen verschaft worden, gaven zij in overweging den post terug te nemen en in de 1ste gewone zitting 1923 wederom voor te brengen.

Gevraagd werd of niet kan worden opgegeven, welke kosten de maatregel ongeveer ten gevolge zal hebben.

Enkele leden verklaarden zich in beginsel tegen centralisatie op een departementskantoor.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst enz. Het had de aandacht van eenige leden getrokken, dat aan het onderhoud van gebouwen lang niet overal gelijke zorg besteed wordt. Deze leden waarschuwden tegen het achterwege laten van kleine reparaties, daar dit vaak zuinigheid zal blijken, die de wijsheid bedriegt.

Gaarne zou men een schema overgelegd zien van de wijze, waarop de bij amendement Burer e. s. (1e gew. zitt. 1922, Ond. I — Afd. VII — st. 21) op de begroting voor 1923 gebrachte gelden ten behoeve van woningbouw voor landsdienaren zullen worden besteed.

Onderdeelen h en k. Nogmaals wenschten eenige leden te wijzen op de verkeerde zuinigheidspolitiek om scholen en kantoren in huurhuizen onder te brengen, in plaats van eigen gebouwen te zetten.

Onderdeel j. Door verschillende leden werd aangedrongen op den afbouw van het nieuwe artilleriekampement te Malang, omdat pas na het betrekken daarvan voldoende ruimte te Malang beschikbaar komt voor het onderbrengen van het groote militaire hospitaal en bijbehorend personeel, thans nog te Soerabaja aanwezig. Uitstel van bedoelden bouw — aldus deze leden — belet derhalve de opheffing van het militaire hospitaal te Soe-

rabaja, hetwelk ± f 70 000 's maands op rekening van Oorlog kost, en dientengevolge de uitvoering van het plan: onderbrenging van stadsverband en N. I. A. S. in de gebouwen van dat militaire hospitaal.

Onderdeel k. Door sommige leden werd er op gewezen, dat in Tjimahi, Tjitjalengka en andere plaatsen het landgerecht ondergebracht werd in een reeds aanwezig gebouw. Het bouwen van nieuwe landgerechten ware, door toepassing van dien maatregel op ruimer schaal, achterwege te laten.

Onderafdeeling 712. Bevloeiingswerken enz. Eenige leden zouden gaarne vernemen welke ervaringen zijn opgedaan met de kringwadoeks; zij hadden vernomen, dat de bevolking daarvan niet in voldoende mate profiteert.

Andere leden merkten naar aanleiding hiervan op, dat de kringwadoeks op zich zelf wel voldoen, doch het toezicht op een behoorlijke regeling te wenschen over laat. Hierin ware h. i. verbetering te brengen.

Tegen de in de toelichting gegeven voorstelling van zaken werd door verschillende leden protest aangeteekend. Dat de commissie de moeilijkheden, aan de voorbereiding en de uitvoering verbonden, zou hebben onderschat, werd door deze leden tegengesproken. Veeleer overschat het departement de bezwaren; deze kunnen zeer wel ondervangen worden door intensiever toezicht en zoodra de waarde van het wadoekstelsel tot het besef van fabrikanten en bevolking is doorgedrongen. Indien voldoende personeel voor den aanleg was beschikbaar gesteld en het huidige personeel regelmatig zoo veel als mogelijk was verwerkt had, zouden grootere vorderingen gemaakt zijn en het doel van de commissie — zoo spoedig mogelijke opheffing van de afkeu-ringswaardige dag- en nachtregeling — eerder bereikbaar zijn. Naar men meende te weten, was de bevolking in het algemeen zeer ingenomen met het wadoekstelsel.

Hiertegen werd opgemerkt, dat een geleidelijke uitbreiding de voorkeur verdient boven overhaasting. De hooge bedragen, die in vorige jaren zijn uitgetrokken, bewijzen, dat geen rekening gehouden is met de werkelijkheid en dat men heeft willen foreceeren. Beter is het partij te trekken van de ervaring, die nog moeten worden opgedaan.

De vraag werd gesteld of het ten behoeve van de irrigatie geen aanbeveling verdient, de heerendiensten in sommige streken als maatregel van tijdelijken aard weer in te voeren, nu de bevloeiing van de bezuiniging veel te lijden heeft. Men zou deze diensten dan tot de direct belanghebbenden kunnen beperken.

Van andere zijde werd hiertegen bezwaar gemaakt; de hier aan het woord zijnde leden achtten het een gelukkig

feit, dat de heerendiensten tot het verleden behooren en wenschten deze in geen geval weer ingevoerd te zien.

Gevraagd werd, wanneer het rapport der irrigatiecommissie kan worden tegemoet gezien.

Overeschrijding der begrooting voor 1921 bij de uitvoering van verschillende havenwerken. De verstrekte toelichtingen kwamen meerderen leden onduidelijk en onvoldoende voor; zij wenschten uitvoeriger ingelicht te worden omtrent de resultaten van het gehouden onderzoek.

Enkel wenschten, naar aanleiding van de mededeeling, dat bedoelde overschrijdingen hebben plaats gehad onder invloed van den krachtigen aandrang door handel en scheepvaart uitgecefd, te vernemen of deze overschrijdingen dan niet door de Regeering gesanctionneerd werden.

Een dergelijk toegeven aan aandrang van handels- en scheepvaartzijde achtten meerdere leden afkeu-ringswaardig; zij hoopten ook, dat de Regeering zich thans niet zal laten leiden door de pogingen van scheepvaartzijde te Semarang om op de havenplannen invloed uit te oefenen.

De verklaring van de overschrijdingen werd door andere leden in haar algemeenheid niet juist genoemd; naar hunne meening waren althans voor de haven Belawan andere factoren in het spel: de aannemer, die aanvankelijk wegens personeels- en materiaalgebrek slechts weinig vorderen kon, is — aldus deze leden — in 1921 zoo snel opgeschoten, dat het Gouvernement, overeenkomstig het contract, belangrijk meer moest betalen dan geraamd was.

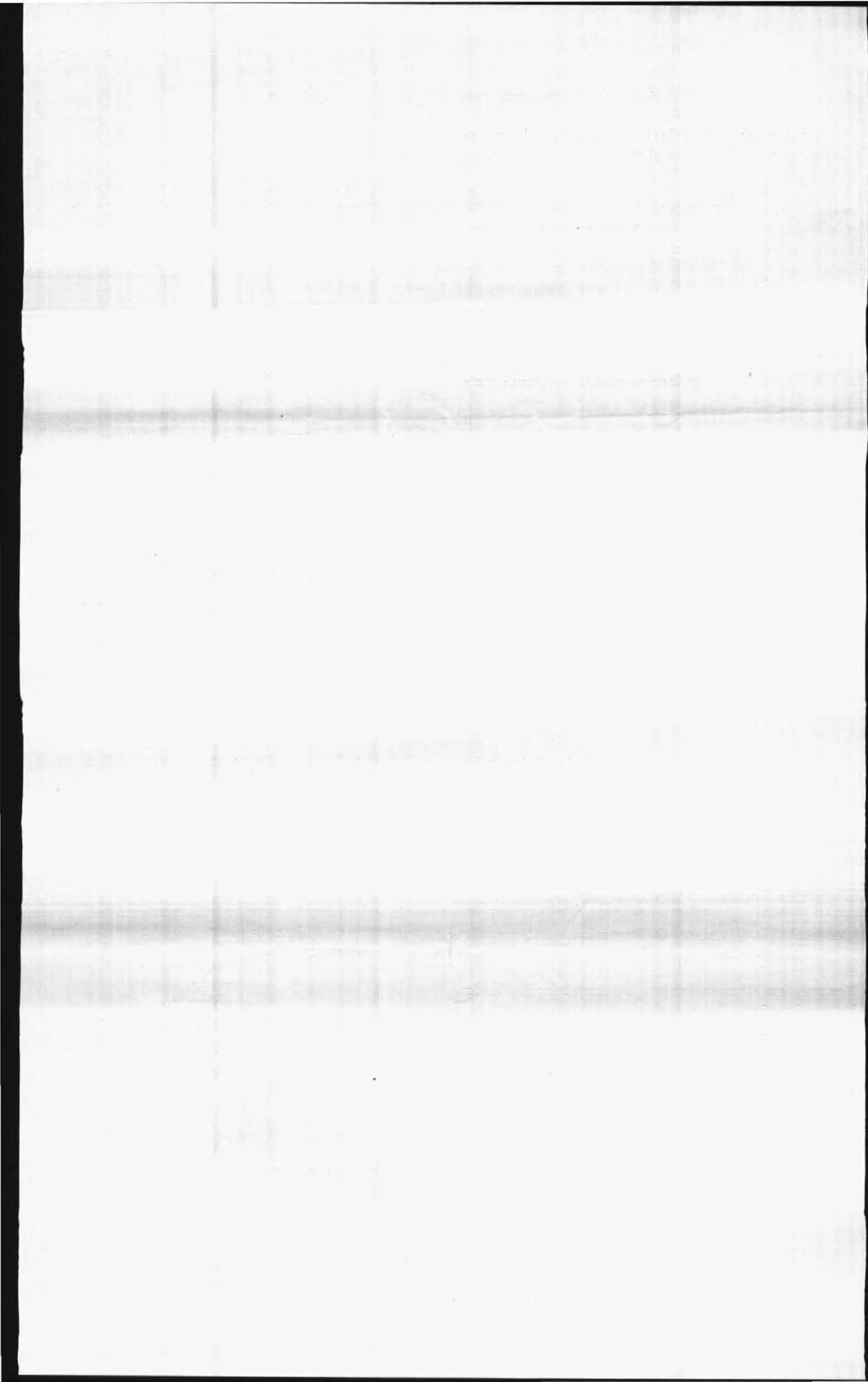
Met name wat Tandjong Priok betreft, betwijfelden eenige andere leden het, dat de bedoelde overschrijdingen hebben plaats gehad onder den invloed van een krachtigen, op uitbreiding van werken gericht aandrang van handel en scheepvaart.

Hoewel er niet aan getwijfeld werd, dat de personen, die direct of indirect aan die overschrijdingen hebben meegewerkt, volkomen te goeder trouw waren, zouden verscheidene leden gaarne vernemen wie daarvoor verantwoordelijk gesteld moeten worden.

Op overlegging van gegevens, betreffende de begrootingsoverschrijdingen voor de haven van Menado, werd door enkele leden veel prijs gesteld.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 24sten November 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (Iste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(ontvangen 4 December 1922).

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

§ 1. Opleiding van opzichters. Uit het afgenomen architectsexamen in de jaren 1921 en 1922 is inderdaad gebleken dat de cursus niet het resultaat oplevert, dat er van verwacht werd. Blijkbaar is dit een gevolg van de omstandigheid dat de leerlingen na het verrichten van hunne dagelijkse dienstwerkzaamheden de lessen volgen.

In overweging wordt genomen om na afloop van het in het volgend jaar af te nemen examen de leerlingen van den cursus vrij te stellen van dienst, opdat zij al hun tijd en werkkraacht kunnen besteden aan de studie. Hierdoor zal ongetwijfeld de duur van den cursus kunnen worden bekort.

Uitteraard zal een zoodanige maatregel, mocht daartoe worden overgegaan, als een tijdelijke moeten worden beschouwd. Zoolang namelijk, als gevolg van de inkrimping van werkzaamheden, de dienst het toelaat een vijftiental opzichters 's jaars vrij van dienst te geven, bestaat daartegen geen overwegend bezwaar. Voor later zullen andere maatregelen in overweging worden genomen.

§ 2. Landskantoren en -woningen. In verband met de opmerking van eenige leden, dat vele woningen door het Gouvernement voor Landskantoren wordt gebezigd en daardoor aan hare eigenlijke bestemming worden onttrokken, wordt de aandacht gevestigd op hetgeen terzake is gezegd in een vorige Memorie van Antwoord (Ie gew. zitt. 1922 stuk 18 § 5).

De opmerking omtrent een eventueele bestemming van het S. S. hotel tot kantoor zal behandeling vinden bij de VIIIste begrotingsafdeeling.

De contracten, welke worden opgemaakt bij het inhuren van particulieren woningen ten behoeve van de onderbrenging van kantoren, bevatten als regel de clausule, dat het onderhoud zal plaats hebben door den eigenaar, met uitzondering van de in artikel 1583 B. W. bedoelde kleine reparaties, terwijl voor de enkele gebouwen, waarbij om de een of andere reden het onderhoud aan den huurder is overgedragen, voor dat doel fondsen worden beschikbaar gesteld naar denzelfden grondslag, als voor de Landskantoorgebouwen geldt. De betrokken ambtenaren zullen voor zoover noodig op de noodzakelijkheid van een behoorlijk onderhoud gewezen worden.

De oude gevangenis te Malang is sedert begin October 1922 in gebruik als centraal doorgangshuis voor regeeringspupillen, waartoe het bij Gouvernements-besluit van 28 Juli 1921 No. 54 is aangevezen. Verwezen moge worden naar de Memorie van Toelichting bij de begrooting van het departement van Justitie voor 1922, onderafdeelin 226 (eerste gewone zitting 1921, Afdeeling II: stuk 1, blz. 13 onderaan).

Het is juist dat de woning van Dr. Blommestein te Soekaboemi werd aangekocht voor f 60 000 en wel krachtens het G. B. van 7 April 1921 No. 1 en onder voorwaarde, dat de woning zes maanden na de betaling der koopsom ontruimd moest zijn. Genoemde prijs was voor een perceel van 8 500 M². in het centrum van Soekaboemi toenmaals niet te hoog.

Door den aankoop, welke door alle betrokken autoriteiten werd aanbevolen, is ontkomen aan de noodzakelijkheid om voor de huisvesting van den regent van Soekaboemi een kostbaar nieuw gebouw op te richten.

Tot de uitvoering der herstellingen kon eerst worden overgegaan, nadat in verband met de behoefte van het uitvoeringsplan van 1922 zekerheid was verkregen of de noodige gelden beschikbaar zouden zijn. Zooals toen bleek, konden de op f 8 000 geraamde kosten van de oorspronkelijk voorgenomen zware herstellingen en bijbouwingen niet beschikbaar worden gesteld. Thans is volstaan met hoogst noodige, weinig kostbare reparaties. De woning is in Augustus jl. betrokken.

Met betrekking tot de betaling van huishuur door verscheidende landsdienaren voor het gebruik van eene Landswoning, moge worden bekend gesteld, dat het beginsel in de woningregeling neergelegd reeds de strekking heeft om tot de gewenschte uniforme huishuurheffing te geraken.

Algeheele doorvoering der uniformiteit is voorloopig onmogelijk door het verband tussehen de huishuurheffingen en sommige traktementsregelingen.

Wat de ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur b.v. betreft, doet de Memorie van Toelichting op het ministerieel ontwerp der Indische begrooting voor 1917 blijken, dat bij de herziening, d. w. z. verhooging der traktementen van de bestuursambtenaren er op gerekend is, dat voor het gebruik eener Landswoning 10% van de bezoldiging gekort zou worden.

Mocht dan ook ter wille van de eenvormigheid laatstbedoeld percentage van 10% op 15% gebracht worden, dan zullen uitteraard de bezoldigingen der bestuursambtenaren,

voor zoover zij aanspraak kunnen maken op het gebruik van eene Landswoning, met ongeveer 5% verhoogd moeten worden.

§ 3. Werken in het belang der volksgezondheid. Dat er van een „waterleidingschandaal” te Makasser zou gesproken mogen worden, moet de Regeering beslist ontkennen. Ook uit de beantwoording der in het Afdeelvingsverslag gestelde vragen kan dit blijken.

Het is een feit dat de rentabiliteit der Makassarsche waterleiding een moeilijke kwestie vormt. De aanleg dier waterleiding moest in de moeilijkste oorlogstijden begonnen worden, en tal van onderhandelingen zijn in de jaren 1916—1918 dan ook over de levering van stalen, gietijzeren en zelfs houten buizen uit Amerika, Japan, Engeland en Australië gevoerd, welke onderhandelingen alle op onaanvaardbare leveringsvoorwaarden en onvoldoende garanties afstuitten.

Van een aanbesteding dier levering kon in de gegeven omstandigheden geen sprake zijn, en deze heeft dan ook nooit plaats gehad.

Ten slotte slaagde in Juli 1918 de toenmalige directeur der B. O. W. erin een leveringscontract voor buizen e. a. uit Australië met behoorlijke garanties en boetebepalingen af te sluiten. Deze levering is vrij vlot verlopen, daar de grootste hoeveelheid buizen vóór October 1919 te Makassar was, terwijl de geheele partij vóór Augustus 1920 te Makassan was gearriveerd.

In verband met andere omstandigheden werd met den aanleg der buisleidingen te Makassar eerst in Maart 1920 begonnen, zoodat de levering der buizen e. a. geen vertraging in dit werk heeft gebracht.

Evenmin is dit vertraagd door de uitvoering van andere bestellingen van materialen en machineriën. Alleen zou in dit verband te noemen zijn, dat in 1920, in verband met een voorgenomen uitbreiding van het net, een „eisch” voor buizenmateriaal werd opgezonden naar het technisch bureau van het departement van Koloniën in den Haag. De levering van dit materiaal (oorspronkelijk geraamd op f 175.000, later teruggebracht op f 64.000) heeft 1½ jaar geduurd wegens de werkstakingen in Engeland.

Het werk is thans nagenoeg gereed. Het buizenmateriaal heeft rond f 376 000 gekost, — hetgeen minder dan de begrootingsprijs is — terwijl de overige werkzaamheden, voornamelijk als gevolg van de sterk opgedreven loonen en van de hooge prijzen voor de plaatselijk ingekochte materialen, in totaal een uitgave van f 1 464 000 zullen vorderen, zoodat dus het geheele werk op f 2 200 000 zal komen te staan.

Dat bij een zoo belangrijk aanlegkapitaal en bij een rentevoet van 6 à 7% als thans dient aangenomen, en ook bij de door hogere loonen gestegen exploitatiekosten (thans op f 1000.000 per jaar geraamd tegen f 50.000 in de oorspronkelijke raming) de rentabiliteit niet meer verzekerd is bij het vroeger aangenomen watertarief van f 0 20 per M³, zal wel geen uitvoerig betoog behoeven.

Thans is ontworpen een progressief tarief, waarbij de waterprijs, naarmate van den welstand van den aangeslotene, loopt van f 0 20 tot f 0 60 per M³. De in het Afdeelvingsverslag vermelde prijs van f 0 60 is dus een maximum-bedrag. Ter vergelijking moge dienen, dat in Buitenzorg het tarief loopt van f 0 20 tot f 0 85 per M³.

Met nadruk moge hier nog gesteld worden, dat de renta-

biliteitskwestie bij dit werk niet de hoofdzaak vormt. Hoofdzaak is de hygienische verzorging, n.l. de beschikbaarstelling in ruime mate van goed drinkwater, en hieromtrent kan men met vertrouwen de resultaten afwachten.

Bij een eventueele overname van het waterleidingbedrijf door de gemeente Makasser, zal het budget der gemeente niet bezwaard behoeven te worden.

Geenszins wordt het ook uitgesloten geacht, dat bij een zuinig beheer de uitkomsten van het bedrijf zullen meevallen.

Ten aanzien van het door het hoofd der afdeling assaineeringswerken van het departement der B. O. W. te Makassar ingesteld plaatselijk onderzoek kan het navolgende medegedeeld worden.

Gebleken is dat de vertraging in den voortgang van het werk in hoofdzaak te wijten is aan verschillende tegenvallers, gevolg der oorlogsomstandigheden, en ook aan de vele mutaties onder het ter plaatse bescheiden hooger technisch personeel, waardoor het aan een goede plaatselijke leiding heeft ontbroken.

Geconstateerd is dat enkele onderdeelen van het werk niet met de noodige zorg zijn gebouwd, zoodat verbeteringen noodig zijn; voorts dat — als reeds boven vermeld — aan arbeidsloonen en plaatselijk ingekochte materialen zeer veel geld is besteed; andere tekortkomingen, dan voortvloeiend uit de zoeven genoemde onvoldoende technische leiding, zijn niet gebleken.

Aangezien overigens het rapport van het hoofd der assaineeringswerken in hoofdzaak interne dienstaangelegenheden van personeelen aard behandelt, moet tegen een overlegging van dit rapport aan den Volksraad bezwaar gemaakt worden.

Ten aanzien van de drooglegging der vischvijvers bij Batavia kan medegedeeld worden dat alle gezaghebbenden het er over eens zijn dat die vischvijvers moeten verdwijnen; over de wijze van drooglegging is echter nog geen beslissing genomen. Het spreekt wel van zelf dat bij eventueele hervatting dezer plannen in de eerste plaats nader overleg zal worden gepleegd met den B. G. D.

§ 4. Havenwezen. Ten aanzien van de door verschillende leden uitgesproken verwachting, dat het rentabiliteitsbeginsel als regel bij havenaanleg zal gehandhaafd blijven, kan medegedeeld worden dat dit beginsel richtsnoer zal blijven bij de vaststelling, of wijziging, van verschillende haventarieven. Het geldt echter slechts voor de totaalbedragen van inkomsten en uitgaven (deze laatste inclusief rente en afschrijving) voor elke haven. Het zou b.v. zeer bezwaarlijk zijn om voor verhuur van diepzeekaden zulke prijzen te bedingen dat dit onderdeel rendabel zou zijn, en er worden dan ook veel lagere huurprijzen gevraagd. Of men daarbij zoo ver zal kunnen gaan als de scheepvaartmaatschappijen, in deze tijden van depressie, wenschen — en nog wel voor huurrecontracten op langen termijn — moet betwijfeld worden. Het rapport door de commissie-De Goeje, waarin bedoelde reederijen sterk vertegenwoordigd waren, betreffende de haven-Belawan uitgebracht, opende echter in deze een nieuw gezichtspunt, hetgeen thans nog in beraad is.

Voor havens, waarvoor aangetoond zal kunnen worden, dat het rentabiliteitsbeginsel of tijdelijk niet of nimmer door te voeren zal zijn, zullen speciale maatregelen beraamd worden.

Betreffende de claims van de Hollandsche Aanneming Maatschappij, welke nog niet lang geleden zijn ingediend, zullen pas in de voorjaarszitting van 1923 mededeelingen gedaan kunnen worden, daar het oordeel van den directeur der B. O. W. daarover der Regeering nog niet bereikt heeft.

De in het Afdeelingverslag voorkomende veronderstelling, dat aan den Hollandpier te Soerabaja niet doorgewerkt zou worden, is onjuist. Wat de werken voor dezen pier en voor den Javapier betreft, wordt verwezen naar de toelichting voorkomende op pag. 101 van het gedrukte stuk 6 van Afdeeling VII der Landsbegrooting voor 1923. In het daar vermelde is geen wijziging gekomen.

Eindbeslissingen inzake uitbreiding der havenwerken te Soerabaja zijn niet genomen, daar deze haven als een steeds groeiend object beschouwd moet worden, zij het ook dat deze groei thans voor jaren gestremd zal zijn. De bouw van den Javapier is dan ook van het program der naaste toekomst afgevoerd. De voornaamste oorzaak, die daartoe geleid heeft, is het zich terugtrekken van degenen, die zich als aspirant-huurders hadden opgegeven.

Daar er nog voldoende vraag is naar terreinen aan ondiep water gelegen en daar de verhuur er van zeer rendabel is, zal het graven van de Kali Perak, waarop in de begrooting van 1923 gerekend is, worden uitgevoerd.

Inzake de haven van Benkoelen zijn rapporten uitgebracht door den particulieren ingenieur Jhr. van Lith de Jeude, door den haveningenieur S. F. W. Ladner en door den staatspoorwegen-ingenieur J. W. Stoll Timmerman Thijsen.

Hetgeen deze onderzoekingen aan het licht brachten, was niet van dien aard dat er bij den tegenwoordigen toestand van 's Lands schatkist aan gedacht mag worden om hier thans groote havenwerken uit te voeren.

De hoofdverificateur der in- en uitvoerrechten en accijnzen te Menado is tevens dienstdoend havenmeester en in laatstgenoemde kwaliteit ook fungeerend havenbeheerder; deze drie kwaliteiten geven bedoelden ambtenaar voldoende emplot.

§ 5. Verschillende opmerkingen. De weg Tjikadjang-Pameungpeuk behoort tot het zgn. wegenplan 1905 van de Preanger-Regentschappen, welk plan in de eerste plaats beoogde den systematischen aanleg van die wegen, waarvan men met reden mocht verwachten, dat zij een gunstigen invloed zouden uitoefenen op de economische ontwikkeling der doorsneden streken.

Over het algemeen is de uitvoering van dit wegenplan een groot succes geweest.

Inzake de vraag in hoeverre met den aanleg van den hier genoemden weg, welke eenerzijds de aan de Zuidkust gelegen streken met het meer ontwikkeld deel der Preanger-Regentschappen t. w. Garoet in verbinding brengt, anderzijds voor laatstbedoeld gebied een afvoerweg naar de kust schept, aan het daarmede beoogde doel is voldaan, kan worden vermeld, dat ten tijde van de opmaking van bovenbedoeld plan 1905 nog slechts een enkele onderneming, gelegen nabij het beginpunt, in bedrijf was, t. w. Pamegatan, terwijl thans langs de onderwerpelijke verbinding meerdere erfpachtsperceelen in exploitatie zijn gekomen.

De steiger bij het Zuidelijke eindpunt Tjilaet Eureun (nabij Pameungpeuk) van dezen weg, is gebouwd in den juist achter ons liggenden tijd, toen men veel doen wilde om nog weinig ontgonnen landstreken vooruit te helpen.

Het onvermijdelijk speculatieve van dergelijke maatre-

gelen komt natuurlijk in tijden van malaise sterk aan den dag.

Een steeds veilige los- en laadplaats is met dezen steiger nog niet verkregen, doch de toestanden zijn dienaangaande beter dan vroeger.

De Koninklijke Paketvaart Maatschappij heeft gedurende eenigen tijd dit havenplaatsje zoo nu en dan laten aandoen en bij wederopleven der cultures in dit afgelegen deel der Preanger-Regentschappen zal ook de scheepvaart hier verlevendigen. Met de te Tjilatjap gevestigde Soekapoera-Mij wordt thans onderhandeld betreffende het laten varen van haar booten op Tjilatjap Eureun.

Omtrent het onbenut laten van de controleurswoning te Bodjong Lopang en de zoutpakhuizen te dier plaatse en te Ngalindoeng zal een onderzoek worden ingesteld.

Regel is, dat van het vrijkomen van een Landsgebouw door den dienst bij wien het in gebruik is aan het departement der B. O. W. kennis wordt gegeven. Voor zoover is kunnen worden nagegaan, blijkt dit hier achterwege te zijn gelaten.

Werkzaamheden ten behoeve van de verbetering van de bevaarheid van eenige rivieren hadden sedert 1919 op beperkte schaal voortgang. Voornamelijk is gewerkt aan de opruiming van hindernissen in de Moesi, Djambi, Indragiri rivieren en in de Tapan-rivier, alle op Sumatra, voorts in de Soengei Tangkalboeloe op Banka.

In verband met de in 1921 doorgevoerde bezuiniging zijn de werkzaamheden thans belangrijk verminderd en kon aan de betreffende aanvragen van de bestuurshoofden van Tapanoeli en Sumatra's Oostkust nog niet voldaan worden.

Terwijl in de achter ons liggende periode het de bedoeling is geweest om door slibwerk, zooals dit in de Belawan-geul met succes geschiedt, de banken in meerdere voor de scheepvaart belangrijke riviermondingen weg te baggeren, en daarvoor geschikte werktuigen toen ook zijn aangeschaft, zoo kan dit voornemen vanwege den toestand van 's Lands financiën thans voorloopig niet verwezenlijkt worden; de werktuigen zijn thans voorloopig opgelegd.

De overstroming, welke in Januari van dit jaar de plaats Koetoardjo teisterde, is in de eerste plaats te wijten aan het overloopen van den oever der Djali bij den stuwdam Bandoeng, wat een doorbraak van de rivier naar de Soedagan-leiding veroorzaakte. Tegen eene herhaling hiervan zijn maatregelen getroffen.

Eene algeheele, zeer kostbare bedijking van de Djalirivier wordt niet dermate urgent geacht, dat onder de huidige omstandigheden daartoe zou kunnen worden besloten.

Onderafdeeling 703A. Reorganisatie van den waterstaatsdienst. Ter geruststelling van de verschillende leden, die meenden ten sterkste te moeten protesteeren tegen de sobere toelichting bij de post „reorganisatie van den waterstaatsdienst” moge het navolgende ter nadere toelichting worden gegeven.

Eenige richtlijnen zijn voor de hierbedoelde reorganisatie, in verband met de gebreken van de tegenwoordige organisatie en met de behoeften, die in de eerste plaats betere voorziening eischen, wel reeds gemarqueerd, maar het uitwerken van die reorganisatie tot een goed sluitend geheel en tot in de details kan pas na de goedkeuring door den Volksraad van het thans voorgebracht beginsel-voorstel zijn beslag krijgen.

Voor eenige vrees, dat die reorganisatie geheel buiten den Volksraad om zou geschieden, bestaat geen reden en

gaarne worden dan ook reeds thans aan den Volksraad eenige mededeelingen gedaan over de voorloopige plannen die bij de voorgenomen reorganisatie op den voorgrond staan.

Bedoeld wordt eene concentratie van het waterstaatspersoneel — niet een centralisatie op een departementskantoor, zooals enkele leden meenden — teneinde met de tegenwoordige ingekrompen formatie een hoogere „efficiency” te bereiken. Een tiental jaren geleden was de voornaamste tak van dienst bij den waterstaat die der waterstaatsafdeelingen, welke elk zich over verschillende residenties van Java uitstrekken.

Door den directeur der B. O. W. Homan v. d. Heide is nu in 1912 met machtiging der Regeering het beginsel ingevoerd dat de dienst der irrigatieafdeelingen niet meer onder dien der waterstaatsafdeelingen zou ressorteeren, maar dat deze volgens stroomgebieden afgepaalde irrigatieafdeelingen — met behoud van de uit het waterstaatsreglement voortvloeiende bevoegdheden van de hoofden van gewestelijk bestuur — rechtstreeks zouden ressorteeren onder het departement der B. O. W.

Door het rechtstreeksch contact, dat aldus tusschen het departement en de verschillende irrigatie-diensten geschapen werd, is wel de krachtigste stoot gegeven tot een groote ontplooiing in de activiteit dier diensten, zóó dat deze thans aan de dringende behoeften aan regeling en verbetering der irrigatie op redelijke wijze kunnen voldoen (tijdens de jongste tijden van voedselschaarste hebben zij ook bewezen ten volle voor hun taak berekend te zijn), terwijl zij daardoor tevens geworden zijn tot de belangrijkste tak van dienst van den waterstaat.

Gegeven nu het feit, dat de z.g.n. algemeene dienst van den waterstaat (die der waterstaatsafdeelingen) o.a. door de uitgebreider sfeer van belangen-verzorging der locale raden in beteekenis achteruitgegaan is, wordt thans overwogen om — behoudens den Landbouwdienst op de groote hoofdplaatsen, vormende het grootste deel van de taak van den algemeenen dienst — alle werkzaamheden van dien dienst over te dragen aan den dienst der irrigatieafdeelingen, en, waar deze nog niet zijn ingesteld, aan de irrigatie diensten.

Al het personeel van den waterstaat in de binnenlanden van Java zou dan onder éénhoofdige leiding komen, d. w. z. in het gebied van elke irrigatieafdeeling of irrigatiedienst onder dat van het betrokken hoofd. Een hier en daar hoogstnoodige verkleining van de ressorten der sectie-opsichters der irrigatie kan dan bereikt worden, terwijl toch een betere behartiging van de thans door den algemeenen dienst verzorgde belangen — immers door geheel met de plaatselijke toestanden op de hoogte zijnde technici — en vooral ook een beter toezicht over de verrichtingen van het personeel verwacht mag worden.

In de buitengewesten zal naar een dergelijke concentratie van het waterstaatspersoneel, in welke richting reeds stappen gedaan zijn, verder gestreefd worden, terwijl daar met name de onbevredigend werkende inspectie over den waterstaatsdienst op beteren voet geregeld zal moeten worden.

De administratieve reorganisatie zal zoowel de werkwijze aan het departement als die bij de buitendiensten betreffen.

Omtrent dit zeer urgente onderdeel staan de voorloopige plannen nog niet vast. Een vereenvoudiging en verbetering van de plaatselijke boekhoudingen — deze laatste o. a. door de grootere concentreering van het personeel te bereiken —, een nauwer verband tusschen deze boekhoudingen en die

van het departement, en een scherper contróle crop, waarbij met name gedacht wordt aan de invoering van administratieve inspecties, staan in elk geval bij de overweging dier plannen op den voorgrond.

Uit het voorgaande — waarbij er uitdrukkelijk op wordt gewezen dat de Regeering omtrent de uitwerking de daarin bevatte denkbeelden nog geene beslissing heeft genomen en zich dus alle vrijheid voorbehoudt — kan wel blijken dat het bij deze reorganisatieplannen alle er om gaat, om bij de sobere personeelsformatie den dienst van den waterstaat inwendig zoo sterk mogelijk te maken.

Belangrijke omvormingen, als door de invoering der bestuursvorming noodig zullen zijn, worden er volstrekt niet door gepraejudiceerd; in dit verband moge er ook de aandacht op gevestigd worden dat bij de vaststelling van de grenzen der provincies met die der irrigatieafdeelingen van den aanvang af is rekening gehouden.

Het spreekt wel vanzelf dat bij de verdere uitwerking der plannen voorlichting, ook van buiten het departement, zeer zeker noodig zal zijn.

Zooals reeds in de Memorie van Toelichting werd medegedeeld, zullen uit de in overweging zijnde reorganisatie geen kosten voortvloeien.

Onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst. Voor het onderhoud van gebouwen zijn in verband met den aard, de constructie en de bestemming van het gebouw vaste eenheidsprijzen per M². bebouwd oppervlak vastgesteld, waaruit de voor elk gebouw benoodigde som voor dat onderhoud wordt berekend. Bij gelijksoortige gebouwen zal aan het onderhoud derhalve overal gelijke zorg besteed kunnen worden. Waar de opmerking, dat aan het onderhoud van gebouwen lang niet overal gelijke zorg wordt besteed, zeer algemeen is gesteld, zullen gaarne de concrete gevallen worden vernomen, teneinde deze aan een nader onderzoek te kunnen onderwerpen.

Kleine- en ook grootere-reparaties worden steeds uitgevoerd, indien het achterwege laten daarvan nadeel aan het gebouw zou berokkenen.

Wat de aanwending van de op de begroting voor 1923 gebrachte gelden ten behoeve van woningbouw voor Landsdienaren betreft, moge medegedeeld worden, dat aan de hoofden der waterstaatsafdeelingen op Java en die van gewestelijk bestuur op de buitengewesten eene opgave is verzoekt van de in 1923, 1924 en 1925 in hun ressort, e. g. geweest, in verband met den woningnood op te richten Landswoningen. Aan de hand van die opgaven — welke, aangezien een zeer verschillende opvatting van het begrip „woningnood” blijkt te bestaan, vaak een nader overleg noodig maken — zal in verband met de beschikbare fondsen een bouwplan worden samengesteld, waarbij de fondsen zoo nuttig mogelijk worden aangewend.

Overlegging van dat schema aan den Volksraad zal t. z. t. kunnen geschieden.

Onderdeel h en k. De door eenige leden gewraakte werkwijze om scholen en kantoren in huurhuizen onder te brengen, in plaats van daarvoor eigen gebouwen op te richten, kan hierdoor worden verklaard, dat de tot uiterste bezuiniging nopende stand van 's Lands middelen ook dringt tot het zooveel mogelijk beperken van alle dadelijke kapitaalsuitgaven.

Onderdeel j. De bouw van het kampement te Ma-

ang en de ingebruikneming van het militair hospitaal te Soerabaja door den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst zijn twee zaken, die ten onrechte met elkaar in verband worden gebracht. Voor de ontruiming van het genoemd hospitaal was slechts noodig, dat enkele kamers in het burgerlijk ziekenhuis te Malang ter beschikking werden gesteld voor militair verplegend personeel. Nu daaromtrent overeenstemming is verkregen, is de ingebruikneming der vrijgekomen gebouwengroep door den civielen dienst alleen afhankelijk van het gereedkomen der noodzakelijke verbouwingen, waarvoor op de thans in behandeling zijnde aanvullingsbegrooting gelden worden gebracht.

Onderdeel k. Indien op eene plaats, waar een gebouw voor het landgerecht noodig zou zijn, beschikt kan worden over een leegstaand Landsgebouw, hetwelk voor het beoogde doel geschikt is, dan wel daartoe met geringe middelen ingericht kan worden, zal zeer zeker niet de oprichting van een nieuw gebouw worden overgegaan, zooals trouwens mede blijkt uit de door sommige leden aangehaalde voorbeelden.

Onderafdeeling 712. Bevloeiingswerken.

De met kringwadoeks opgedane ervaring loopt voor de verschillende landstreken en de verschillende bevloeiingsgebieden, waar deze werkjes werden toegepast, zeer uiteen. Over het geheel genomen is hunne werking nuttig, zoowel voor de Inlandsehe bevolking als voor de suikercultuur, mits zij op eene — zich aan plaatselijke toestanden aansluitende — rationeele wijze worden geëxploiteerd. Terzake moge overigens verwezen worden naar de jaarverslagen der B. D. W. (vijfde deel) over 1916 t/m 1919 en de afzonderlijk verschenen verslagen betreffende de toepassing van het waloekstelsel van de hand van ir. Ch. G. Cramer over dezelfde jaren. In streken, waar de bevolking nog weinig voor eigen rechten opkomt en waar over onvoldoende betrouwbaar personeel werd beschikt, is benadeeling der bevolking bij de zoogenaamde gelijktijdige waterverstreking voorgekomen. Hier zal tot een etmalenregeling dienen te worden overgegaan. Elders zijn door opslibbing of achteruitgang van de waterdichte bekleding praktische moeilijkheden ondervonden; ook deze zullen naar verwacht wordt door de opgedane ervaring en door intensiever toezicht op de exploitatie mettertijd ondervangen kunnen worden.

Ware meer personeel beschikbaar geweest in de afgelopen jaren, dan zou inderdaad een grooter aantal kringwadoeks tot stand kunnen zijn gebracht en zou wellicht door beter toezicht op uitvoering en exploitatie het bereikte resultaat gunstiger zijn geweest. Met het onvolledige en deels onervaren personeel is ten deze gedaan wat daarmee verwacht kon worden. De meening wordt gedeeld van de leden, die opmerkten, dat een geleidelijke uitbreiding de voorkeur verdient boven overhaasting. Onderschatting van moeilijkheden en bezwaren kan slechts tijdelijk tot een schijnbaar gunstig resultaat leiden.

Als maatregel van tijdelijken aard de heerendiensten ten behoeve van bevloeiingswerken weder invoeren, acht de Regeering niet gewenscht. De Inlandsehe bevolking pleegt ten behoeve van deze werken nog steeds onbetaalde persoonlijke diensten te verrichten bij den aanleg der z.g.n. tertiaire (desa) leidingen, welke desdiensten in streken waar een geheel nieuw leidingstelsel moet worden aangelegd en niet onbelangrijken omvang kunnen aannemen.

Volgens mededeeling van den voorzitter der Irrigatie-commissie is het voorloopig ontwerp eener waterwetgeving bij de commissie in behandeling geweest. Thans is een definitief ontwerp onder handen.

Overschrijding der begrooting voor 1921 bij de uitvoering van verschillende havenwerken. Wat betreft de onder invloed van den krachtigen aandrang van handel en scheepvaart voorgekomen begrootingsoverschrijdingen, niet te ontkennen is dat het havenwezen te veel met de omstandigheden der hoogconjunctuur is meegegaan. Bedoelde aandrang werd met name uitgeoefend door groote aanvragen voor het huren van kadelenkten op langen termijn, waarbij de groote reederijen voorgingen en kleinere belanghebbenden volgden. Hierbij dient gememoreerd, dat ook de commissie van advies voor handelsaangelegenheden bij haar aan de Regeering uitgebracht advies van 18 Januari 1921 op zeer belangrijke uitbreiding der bestaande havenfaciliteiten aandrang.

Onder invloed van dezen aandrang heeft het havenwezen met te groote voortvarendheid verder gewerkt aan de havenuitbreidingen, die op de Landsbegrooting waren opgenomen en waaromtrent in de toelichtende stukken nadere mededeelingen waren vermeld, en daarbij — uitteraard zonder sanctie der Regeering — de op de begrooting uitgetrokken fondsen overschreden.

Met deze zeer afkeurenswaardige werkwijze is voor goed gebroken. De Regeering zal er voor waken dat in de toekomst — ook wat betreft de havenplannen van Semarang — de aandrang van handel en scheepvaart slechts op normale wijze invloed uitoefent op de ter zake te nemen beslissingen.

De opmerking in het Afdeelvingsverslag betreffende de havenwerken te Belawan is in zooverre juist, dat de aanneemer werkelijk in 1921 zeer snel heeft gewerkt.

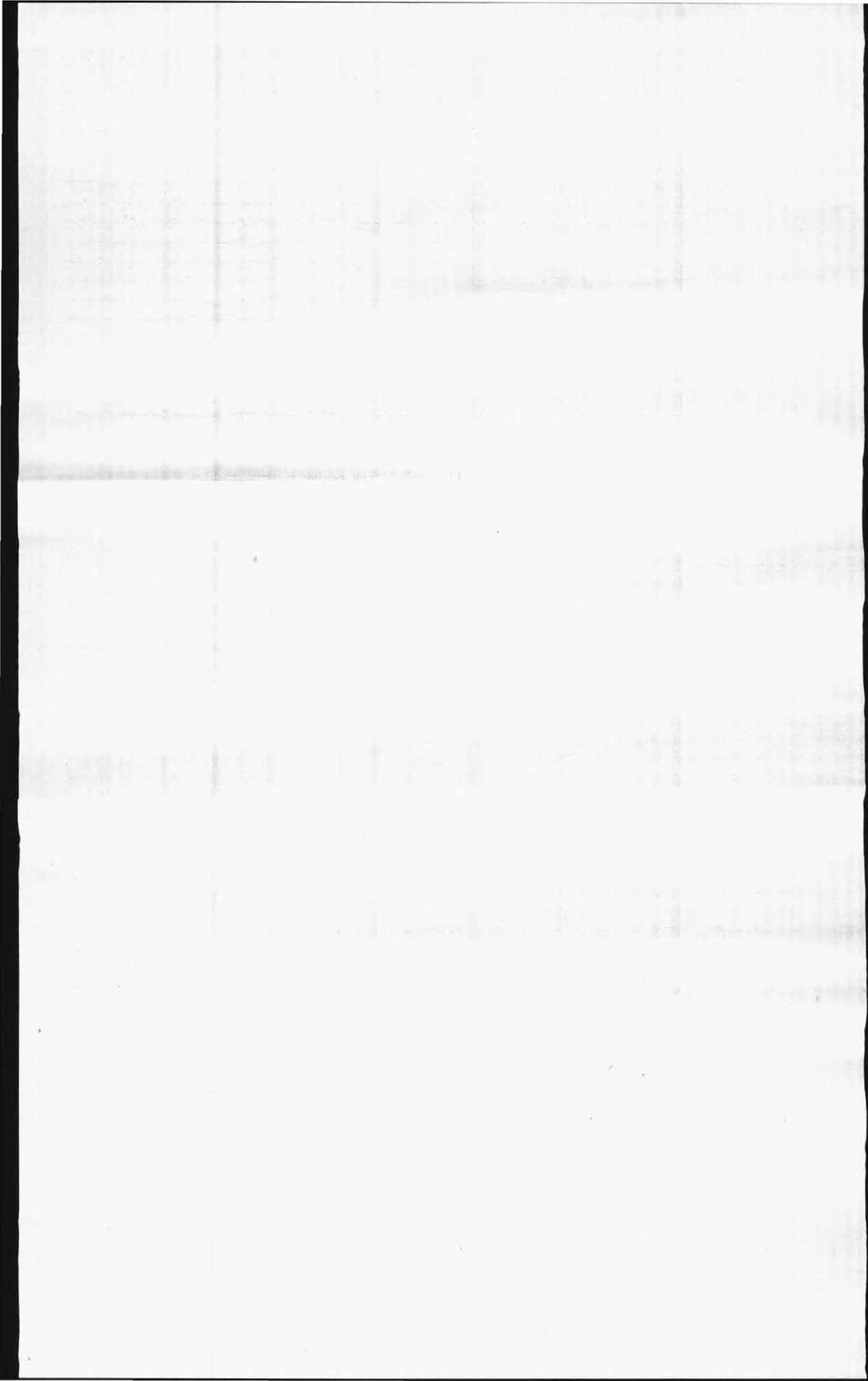
Als algemeene reden der begrootingsoverschrijdingen dient echter nog in het bijzonder naar den voorgrond gebracht te worden, dat bij alle werken, welker uitvoering in de jaren 1918 tot en met 1921 werd geautoriseerd, de bestede loonen en materiaalprijzen belangrijk uitgingen boven het niveau, dat bestond toen de begrootingen werden opgemaakt. Dit verschijnsel heeft zich overal ter wereld voorgedaan.

Waar thans met de boven gesignaleerde al te voortvarende werkwijze gebroken is, en de verantwoordelijkheid voor het indertijd bestaan daarvan door meerdere personen gedragen wordt, kan de Regeering het niet anders dan van zeer gering nut achten om nu nog ieders aandeel in de verantwoordelijkheid nauwkeurig vast te stellen.

Zoowel bij de voorbereiding der havenwerken voor Menado, als bij de uitvoering er van zijn fouten gemaakt. Men wilde in die tijden meer praesteeren dan de personeele hulpmiddelen gedoogden.

Voor het werk is f 350 000 toegestaan, uitgegeven is thans ca. f 800 000. Om het verkregene blijvende waarde te geven, zullen nog eenige werken moeten worden uitgevoerd, die thans zorgvuldig worden overwogen en voorbereid. De kosten er van zijn nog niet op te geven.

Als ze uitgevoerd zullen zijn, zal er meer bereikt zijn dan de bedoeling was van het geautoriseerde ontwerp daar tot de thans gereed zijnde onderdeelen een aanzienlijke terreinwinning behoort, tot welker totstandbrenging pas tijdens de uitvoering der werken besloten werd.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VII — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de nota van wijzigingen (stuk C).

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 710. Gebouwen en andere werken behoorende tot het Departement der Marine.

Onderdeel *h*. Scholen voor Inlandsch onderwijs (+ f 50 000).

Ten behoeve van de uitbreiding der normaalschool voor Inlandsche hulponderwijzers te Madioen zijn tot nu toe slechts voorzieningen van tijdelijken aard getroffen, welke echter niet langer mogen worden bestendigd dan tot den aanvang van het schooljaar 1923/1924. De totaalkosten der definitieve uitbreiding worden geraamd op f 120 000 en zullen verdeeld worden over de jaren 1923 en 1924.

In verband met de urgentie van vorenbedoelde uitbreiding zal met gebruikmaking van de bevoegdheid, verleend bij artikel 10 van de Indische Comptabiliteitswet, dadelijk na de voorloopige vaststelling van de begrooting met dit werk een aanvang worden gemaakt.

Onderafdeeling 710. Gebouwen en andere werken behoorende tot Departement der Marine.

Onderdeel *a*. Gebouwen voor den algemeenen dienst, wonnigen en andere werken (+ f 58 200).

Bij het opmaken der ontwerp-begrooting voor het jaar 1923 is verzuimd fondsen uit te trekken voor het onderhoud van het gereedgekomen gedeelte van het marine-vliegveld te Soerabaja. Voor dit doel wordt thans voor 1923 eene onvermijdelijke uitgave noodig geacht van f 60 000, waarin begrepen is een bedrag van f 1 800 voor de waarde der uit 's Lands voorraad te verstrekken grondstoffen.

Onderafdeeling 728. Huishuurvergoeding en lokaalhuur alsmede uitgaven voor grondhuur en verhuur van gebouwen.

Onderdeel *b*. Huur van gronden en lokalen (+ f 550 000).

De verhooging van nevenvermelden post wordt gevorderd teneinde uitvoering te geven aan het beginsel, dat voor den afstand in gebruik aan de verschillende Landsdiensten van terreinen en gebouwen, behoorende tot de havens hier te Lande, aan het havenbedrijf huur moet worden betaald in verband met den aan de havenbedrijven gestelden eisch van zelfbekostiging.

Bij de raming der middelen voor het begrootingsjaar 1923 is bereids met bovenbedoelde inkomsten voor het havenwezen rekening gehouden.

Onderafdeeling 730. Personeel van het stoomwezen.

Onderdeel *b*. Bezoldigingen van het personeel der laboratoria voor materiaalonderzoek (+ f 15 700).

Tot dusver wordt het Inlandsch personeel betaald uit de zg. verdere uitgaven voor het Laboratorium (onderafdeeling 731 onderdeel *d*).

Daar bestendiging van dezen toestand ongewenscht is en de indienststelling van meer hulppersoneel als gevolg van de toeneming van aanvragen om onderzoek noodzakelijk is gebleken, is voor 1923 gerekend op eene verhooging van den post voor bezoldiging met f 15 700 voor bedoeld personeel. Hiertegenover staat, dat bij onderafdeeling 731, onderdeel *d*, gerekend is op eene vermindering met f 4 300 en dat bij den middelenpost nummer 713 gerekend is op eene verhooging met f 11 400.

Onderafdeeling 731. Verdere uitgaven voor het stoomwezen.

Onderdeel *d*. Onderhoud en bediening van de werktuigen der laboratoria voor materiaalonderzoek en verdere uitgaven (— *f* 4 300).

Voor de vermindering van dezen post wordt verwezen naar de toelichting bij onderafdeeling 730, onderdeel *b*.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 713. Opbrengst van ten behoeve van andere dienstakten en van particulieren verrichte werkzaamheden in de laboratoria voor materiaalonderzoek (+ *f* 11 400).

In het algemeen dient er naar gestreefd te worden de uitgaven voor in de laboratoria gedane onderzoekingen zoveel mogelijk te doen dekken door de inkomsten, uit de onderzoekingen verkregen.

Het ligt daarom in het voornemen om de thans voor onderzoekingen geldende tarieven te verhoogen.

Voor 1923 is gerekend op eene verhooging met *f* 11 400.

Overigens wordt verwezen naar de toelichting bij onderafdeeling 730, onderdeel *b*, van hoofdstuk II der uitgaven

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD VII — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG

(betreffende de 1ste nota van wijzigingen)

EN

MEMORIE VAN ANTWOORD

(ontvangen 15 December 1922).

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

De voorgenomen uitbreiding van de normaalschool te Madioen werd naar men meende ten onrechte gebracht ten laste van onderafdeeling 710 en behoort bestreden te worden uit onderafdeeling 706.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 12den December 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

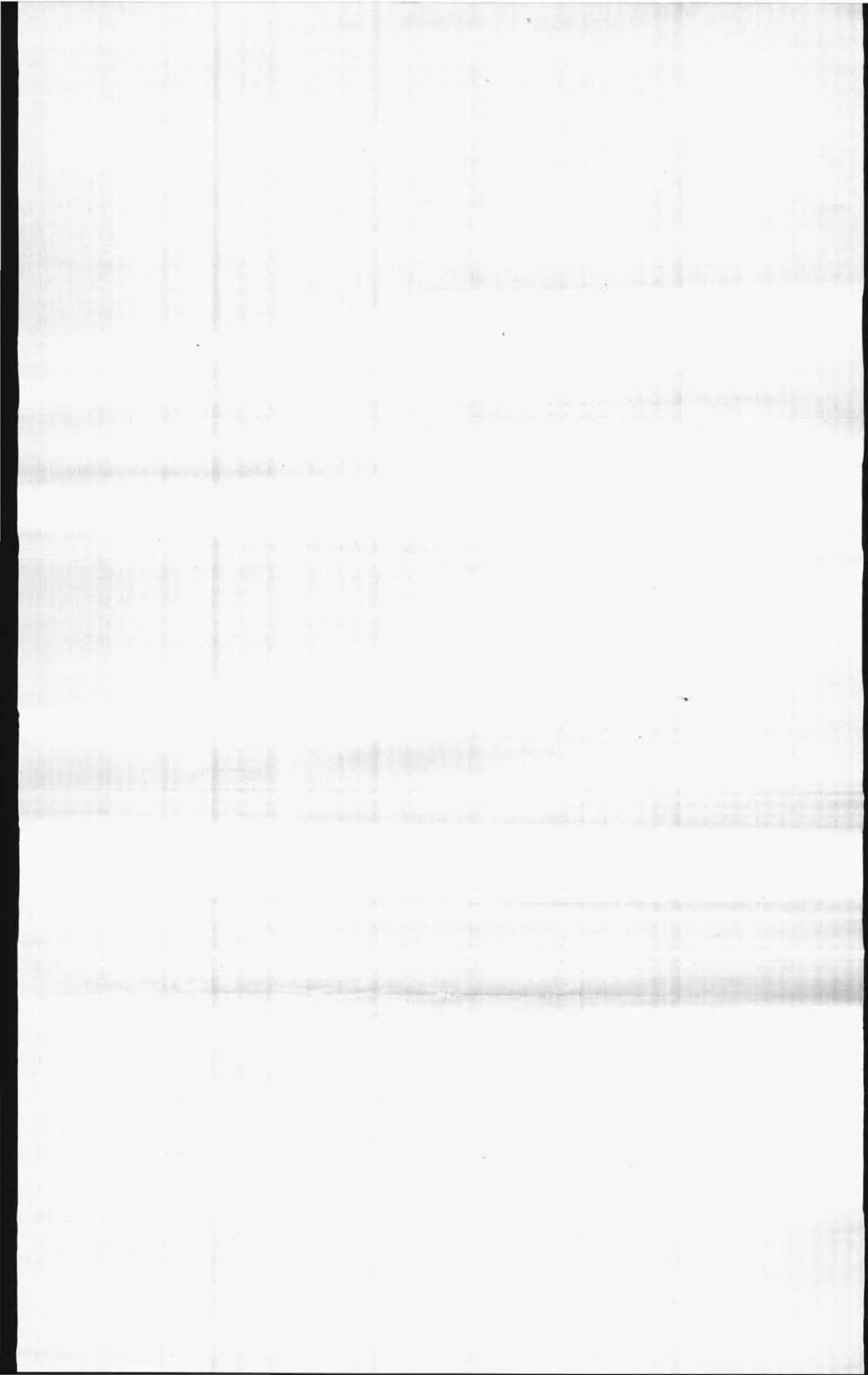
Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Bij de nota van wijzigingen (Onderwerp I — stuk C 2) is voorgesteld de onderafdeeling 706. Gebouwen voor den burgerlijken dienst voorzoover niet afzonderlijk uitgetrokken, te verhoogen met f 50 000 zulks ten behoeve van de uitbreiding der normaalschool voor Inlandsche hulponderwijzers te Madioen. In de Memorie van Toelichting op de nota van wijzigingen is zooals in het Afdeelingsverslag ten rechte is verondersteld, deze verhooging abusievelijk vermeld onder onderafdeeling 710 in plaats van onder onderafdeeling 706.

Voor de beantwoording der vraag, gesteld in het Afdeelingsverslag op de nota van wijzigingen der Ve begrotingsafdeeling (onderafdeeling 595), welke bestemming zal worden gegeven aan het gebouw der Landskoepokinrichting te Weltevreden, wordt verwezen naar hetgeen bereids door den Regeeringsgemachtigde terzake is medegedeeld tijdens de openbare beraadslagingen betreffende de VIIe begrotingsafdeeling. (Vergadering van Woensdag 13 December 1922).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij Ontwerpen van besluit
(stukken B 1 en B 2).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

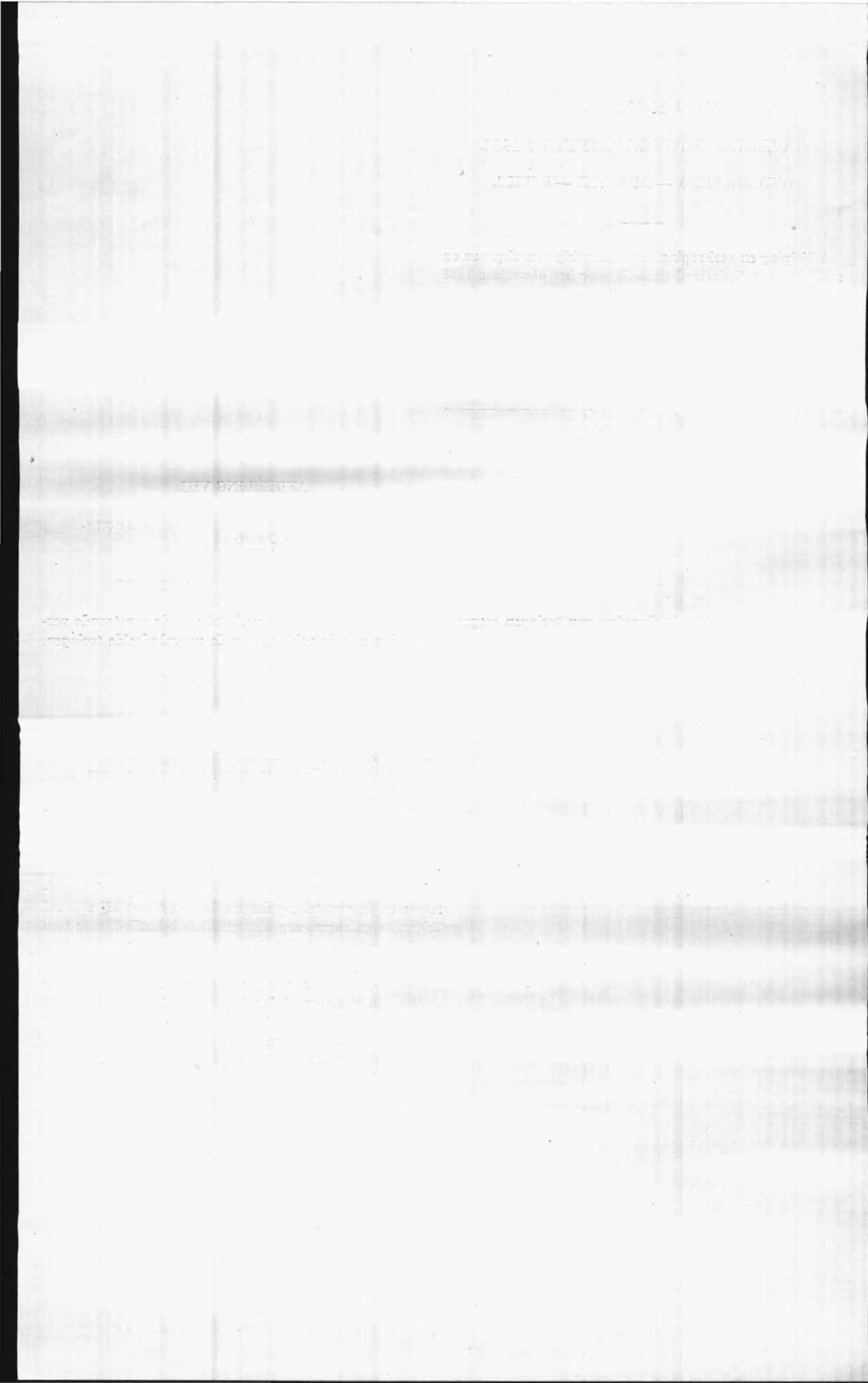
Onderafdeeling 817. Toekenning van toelagen wegens duurte aan eenige groepen van landsdienaren in de gewesten buiten Java en Madoera (— f 33 500).

De vermindering houdt verband met de aanstaande vermindering c. q. intrekking van de nevenbedoelde toelagen.

Zooals reeds in de Memorie van Antwoord betreffende de VIIIste afdeeling der ontwerp-begrooting voor 1923 (Gedrukten Volksraad, Iste gewone zitting 1922, Ond. I, afd. VIII, stuk 18, blz. 1) werd medegedeeld, is de Directeur van Gouvernementsbedrijven gemachtigd om een commissie van overleg tusschen dienstleiding en personeel van den post-, telegraaf- en telefoondienst in te stellen.

Hoewel het overleg omtrent de samenstelling der commissie en de vaststelling der regelen, waarnaar zij zich zal hebben te gedragen, nog niet geheel is beëindigd, mag toch worden aangenomen, dat de commissie in 1923 zal kunnen werkzaam zijn.

Het wordt billijk geacht aan den Secretaris der in te stellen commissie een belooning van f 600 's jaars toe te kennen, welk bedrag zonder bezwaar kan worden gekweten uit de bedrijfsuitgaven van den post-, telegraaf- en telefoon-dienst, die daarvoor niet behoeven te worden verhoogd.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. *Bezuiniging.* Het had de aandacht van vele leden getrokken, dat bij deze begrotingsafdeeling geen bezuinigingen worden voorgesteld.

Men zou gaarne eenige cijfers ontvangen ten aanzien van de bij de staatsbedrijven voor 1923 door te voeren bezuinigingen.

§ 2. *Georganiseerd overleg.* De nadere beantwoording van de vroeger gestelde vraag betreffende de commissie van overleg tusschen dienstleiding en personeel gaf een lid aanleiding te wijzen op de geheel verschillende houding die de S. S. leiding tegenover den S. S. Bond aanneemt en het hoofd van den Postdienst tegenover den Postbond. De S. S. leiding is wel bereid met een niet — S. S. beambte als vertegenwoordiger van de vakvereniging overleg te plegen, terwijl het hoofd van den Postdienst zulks weigert.

De hoop werd uitgesproken, dat de regelen voor de commissie in overleg met den Volksraad zullen worden vastgesteld.

§ 3. *Staatsspoorwegen.* Gaarne zou worden vernomen of het persbericht (Ind. Ct. W. J. Ed. van 12 October 1922) juist is, dat enerzijds van Java naar Atjeh groote partijen dwarsliggers werden gezonden, terwijl anderzijds in Boven Langkat dwarsliggers werden opgekocht en met een gecharterde K. P. M. boot naar Java verscheept. In het bevestigend geval zou men gaarne vernemen, wie voor een en ander verantwoordelijk moet worden gesteld.

Gevraagd werd of het gegradueerd personeel der S. S. bereids is ingekomen, en zoo ja, hoe thans de formatie van het aantal gegradueerde ambtenaren en ingenieurs luidt.

Gevraagd werd, of bij de aanschaffing van spoorwegmateriaal steeds daar ter markt wordt gegaan, waar het verlangde het goedkoopst kan worden verkregen.

Eenkele leden gaven in overweging om, ten einde de talrijke diefstallen uit goederenwagens te beperken, over te gaan tot verstrekking van extra lipssloten, waarmede dan de wagens, wanneer zij 's nachts op de emplacementen moe-

ten blijven staan, zouden kunnen worden afgesloten. De vele diefstallen achtten zij n.l. een gevolg van het feit, dat de goederenwagens alle van dezelfde sloten voorzien zijn.

§ 4. *P. T. T. dienst.* Zoo mogelijk zag men gaarne medegeedeeld welken invloed de verhoogde posttarieven op het aantal verzonden poststukken hebben gehad.

Gevraagd werd of de hoofdbureau-, huishuur-, personeelen en andere toelagen bij den P. T. T. dienst bereids zijn ingetrokken.

Inlichtingen werden gevraagd waarom op het hoofdbureau van den P. T. T. dienst gepensioneerden worden aangehouden, terwijl er overigens een overrecompense aan in vasten dienst zijnde administratief personeel bestaat, en waarom aldaar gepensioneerde burgerlijke ambtenaren worden benoemd op veel hoogere inkomsten dan zij gedurende hun actieven dienst genoten.

De vraag werd gesteld of het juist is, dat enkele der uitgezonden aspirant-zwakstroom-ingenieurs niet aan in billijkheid te vorderen eischen van geschiktheid voldoen en zoo ja, wat men met deze personen denkt aan te vangen.

§ 5. *Landsdrukkerij.* Gaarne zou men vernemen wanneer de nieuwe inrichting van gebouwen en machinerieën der Landsdrukkerij voltooid zal zijn, en hoeveel de uitgaven voor beide afzonderlijk, in totaal zullen hebben bedragen, terwijl mede prijs zou worden gesteld op beantwoording van de vraag of bij de berekening der rentabiliteit van evenbedoelde hoge uitgaven uitgegaan is van het standpunt, dat den particulieren drukkerijen meer dan vroeger concurrentie moet worden aangedaan.

Voorts werd gevraagd wie de bestellingen van de nieuwe machinerieën heeft gedaan en bij welke firma deze zijn besteld.

Met betrekking tot het bedrijf der Landsdrukkerij, merkte een der leden op dat hij meende te weten, dat particuliere drukkers, die om de een of andere reden werkzaamheden van de Landsdrukkerij overnemen, aanwijzingen ontvangen van personeel van de Landsdrukkerij betreffende de kosten die voor die werkzaamheden door de Landsdrukkerij in rekening zouden zijn gebracht. Indien zulks juist mocht zijn, zou dit lid gaarne vernemen, met welke bedoeling die aanwijzingen worden gegeven, terwijl dit lid tevens vroeg, waaraan het is toe te schrijven, dat de prijzen voor drukwerk bij de Landsdrukkerij zooveel hooger zijn dan bij particuliere drukkers.

§ 6. *Verschillende opmerkingen.* Door een der leden werd de aandacht gevestigd op de omstandigheid, dat te Pangkal-Pinang een smeltoven met zes ovens werd opgericht, terwijl in dat deel van Banka voor het versmelten van de tin klaarblijkelijk niet over het benodigde hout wordt beschikt zoodat de tin ter versmelting naar Singapore moet worden vervoerd.

Een ander lid meende te weten, dat over het benodigde hout wel kan worden beschikt daar de bosschen nabij Koba voldoende voorraad hebben en het hout van Koba naar Pangkal-Pinang kan worden afgescheept. Gevraagd werd of de dienst der Bankatinwinning zich hieromtrent niet met de dienst van het boscwezen in verbinding heeft gesteld.

Gevraagd werd aan wiens schuld het ongeluk bij het radiostation te Malabar is te wijten, terwijl op nadere bijzonderheden in zake het voorgevallene prijs zou worden gesteld.

Men zou gaarne worden ingelicht waaraan het was te wijten, dat de zoutverkoop in Banka in 1920 21½ % daalde, vergeleken met 1919.

In aansluiting hierop werd gevraagd of deze daling zich ook in de daaropvolgende jaren heeft voortgezet.

Het gerucht, dat bij de uitvoering van het waterkrachtswerk Tjisaroea te Pengalengan niet de noodige zuinigheid zou zijn betracht, zag men gaarne afdoende weerlegd.

Gevraagd werd of inderdaad het voornemen bestaat de Gouvernements kolenproductie te beperken en zoo ja, op grond van welke overwegingen.

Waar de Landvoogd in Mei j.l. bij de opening der 1ste gewone zitting sprak over de „onbegrensde mogelijkheden” van Nederlandsch-Indië en opmerkte dat op het gebied van

mijnbouw nog zeer veel bereikt kan worden, zouden eenige leden het op prijs stellen te vernemen welke maatregelen ter zake sindsdien zijn getroffen. Van zoodanige maatregelen aldus — deze leden — is niets bekend dan alleen de aan den heer Van der Waerden gegeven opdracht. Of de aan de reis van genoemden heer verbonden zeer hooge onkosten evenredig zullen blijken aan het nut, werd door deze leden in twijfel getrokken. Gaarne zouden zij in kennis gesteld worden met de volledige opdracht, die aan den heer Van der Waerden is verstrekt.

Naar aanleiding van een in de dagbladen verschenen bericht zou men gaarne worden ingelicht of het juist is, dat het Gouvernement ten behoeve van den bouw van het departement van Gouvernementsbedrijven voor de som van vijf en twintig mille van den eigenaar van een nabij het nieuwe complex gelegen terrein, het recht verkreeg tot afvoer van kali-steenen. Genoemd terrein zou door den eigenaar voor f 500 zijn gekocht. Daarop zou, volgens het bericht, aan de firma Merrem en La Porte opdracht zijn gegeven om voor den afvoer dier steenen een kabelbaan aan te leggen, welke anderhalve ton zou hebben gekost, terwijl slechts 1200 kubiek afgevoerd kon worden, daar meer steenen niet aanwezig waren.

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 24sten November 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begroting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegroting).

MEMORIE VAN ANTWOORD. (ontvangen 11 December 1922).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements- bedrijven.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. *Bezuiniging.* Uit het feit dat bij deze begrotingsafdeeling weinig verandering wordt gebracht in de bij de hoofdbegroting voor 1923 uitgetrokken bedragen kan geenszins worden afgeleid dat bij de onder het Departement van Gouvernementsbedrijven ressorteerende diensten en bedrijven geen bezuinigingen zullen worden doorgevoerd.

Er wordt bij dit Departement, evenzeer als bij de andere, ernstig naar gestreefd te komen tot de bezuinigingen, die noodig zijn. Bij bedrijven echter, waar uit den aard der zaak verbetering der financiële resultaten niet alleen door bezuiniging maar in hoofdzaak door goede aanpassing aan veranderde economische omstandigheden en aan wisselende marktprijzen, door herziening van werkmethoden, soms ook door verhooging van productie en vergroting van arbeidsveld of afzetgebied moet worden verkregen, is het vooraf geven van bindende cijfers voor de nog proefondervindelijk vast te stellen geldelijke resultaten zeer moeilijk. Veel moeilijker althans dan bij gewone landsdiensten, waar een zoo nauw en onverbrekkelijk verband tusschen de inkomsten eenerzijds en exploitatieuitgaven zoowel als kapitaalsinzet anderzijds niet bestaat of waar men eenvoudig door inkrimping van het aan den dienst opgelegd deel van de overheidstaak zonder meer bezuiniging kan verkrijgen.

Uit dien hoofde en mede in verband met het feit dat het hier in hoofdzaak gaat om bedrijfstechnische verbeteringen en reorganisatie van tal van bedrijfsonderdeelen, die proefondervindelijk vastgesteld en geleidelijk doorgevoerd moeten worden, zoodat het tijdstip van volledige toepassing vooraf niet vastgelegd kan worden, is het niet doenlijk voor de in 1923 vallende overgangperiode bruikbare cijfers te geven. Deze zouden slechts verkregen kunnen worden door eene bijna volledige herbeeijfering der bedrijfsramingen, een omvangrijke en vrij kostbare arbeid, waartoe bovendien in verband met het voornemen om de begrotingsberekeningen en -bijdragen voor het dienstjaar 1924 belangrijk vroeger gereed te maken dan in vorige jaren het geval was, thans geen gelegenheid meer bestaat. Met het oog op den tijd welke gevorderd wordt voor eene zorgvuldige behandeling der talrijke en belang-

rijke begrotingswijzigingen voor 1924 bij Regeering en Bezuinigingscommissie, is het betrokken personeel daarmede reeds volop bezig en volbelast.

§ 2. *Georganiseerd overleg.* De regelen welke het overleg tusschen dienstleiding en personeel zullen beheerschen, zullen door den Directeur van Gouvernementsbedrijven worden vastgesteld; van zelfsprekend zal gestreefd worden naar gelijkvormigheid van de bepalingen voor de verschillende bedrijven, voor zoover deze mogelijk is in verband met de uiteenlopende omstandigheden, welke zich bij de bedrijven voordoen.

Het voornemen bestaat daaromtrent vooraf overleg met de verschillende vakverenigingen te plegen. Het ligt bij de Regeering in het algemeen niet in de bedoeling den Volksraad vooraf te raadplegen omtrent dergelijke aangelegenheden van internen aard bij de verschillende diensten en bedrijven.

Er bestaat geen bezwaar tegen om de na afloop van het overleg met de vakverenigingen nader te formuleeren regeling t.z.t. ter kennis van den Volksraad te brengen.

§ 3. *Staatsspoorwegen.* Ten aanzien van den aankoop en de verzending van groote partijen dwarsliggers van Java naar Atjeh en omgekeerd van Boven Langkat naar Java, waarop in het Verslag wordt gedoeld, kan het volgende worden medegedeeld.

In Mei 1920 werd door het toenmalig Bestuur der Staatsspoor- en Tramwegen aan den I. C. A. verzocht 58.000 dwarsliggers te bestellen van bepaalde afmetingen uitsluitend in gebruik bij en dus bestemd voor den smalsporigen Atjeh-tramweg.

Na gehouden onderhandsche inschrijving werd in Juli d.a.v. door dien aanschaffingsdienst de levering gegund aan de laagste inschrijfster de N. V. Vereenigde Javasche houthandelmaatschappijen te Semarang.

Toen in December van dat jaar bleek, dat in Atjeh plaatselijk dwarsliggers tegen een lagere prijs waren te verkrijgen werd het reeds met genoemde firma gesloten contract in dier voege gewijzigd dat 22.360 dwarsliggers voor Atjeh zouden worden geleverd alsmede 8640 dwarsliggers van normale afmetingen benevens een hoeveelheid djatitimmerhout voor Java.

Voor deze levering moest dus verschepping van dwarsliggers plaats hebben van Java naar Atjeh.

In 1922 werd opnieuw een onderhandsche aanbesteding door het Hoofd van den I. C. A. uitgeschreven, thans ten einde te voorzien in de behoefte aan dwarsliggers voor Java. De geheele benodigde hoeveelheid 463 000 stuks, kon echter niet op Java geplaatst worden, waarop door genoemd diensthoofd werd ingegaan op een aanbieding van de Mijn-, bosch- en landbouw exploitatie maatschappij Langkat te Deli om uit het Langkatsche 15 000 ijzerhouten dwarsliggers op Java te leveren.

Deze laatste overeenkomst maakte mitsdien verschepping van dwarsliggers van Boven Langkat naar Java noodig.

Van eenige onregelmatigheid is in deze geen sprake geweest zoodat geen aanleiding bestaat in te gaan op de vraag wie voor een en ander verantwoordelijk moet worden gesteld.

Tot geforceerde inkrimping van het gegradueerde personeel (daaronder te verstaan gegradueerde ambtenaren en ingenieurs) zal voor zoover het in vasten dienst is, evenals bij alle andere landsdiensten eventueel eerst kunnen worden overgegaan, nadat de in voorbereiding zijnde nieuwe wachtgeldregeling in werking zal zijn getreden. In den loop van dit jaar hebben echter 8 gegradueerden den dienst verlaten, hetzij wegens overgang naar een anderen tak van dienst, wegens ziekte of op verzoek. Een 10-tal ingenieurs op maandgeld is den dienst met een redelijken opzeggings-termijn opgezegd, zoodat de formatie binnenkort met een 18-tal gegradueerden zal zijn verminderd. Voorts is aan verschillende voor den tijd van 5 jaren uitgezonden ingenieurs de vraag voorgelegd of zij bereid zijn op bepaalde voorwaarden hun verbintenis binnen den verbandtijd te verbreken. Tot welk resultaat dit overleg zal leiden is thans nog niet bekend.

Na het verdwijnen van de bovenbedoelde 18 ingenieurs, zullen er nog 210 gegradueerden aanwezig zijn, waaronder begrepen alle aanlegingenieurs en ambtenaren ter beschikking dier categorie, een aantal dat naar verhouding der lijnlengten in vergelijking met het particuliere spoorwegbedrijf eer klein dan groot is te noemen.

De aankopen van uit Europa of Amerika te betrekken spoorwegmaterieel geschieden steeds door het Technisch Bureau van het Departement van Koloniën en de aanschaffingen in Indië hebben plaats door bemiddeling van den I. C. A. De Regeering heeft geen aanleiding om aan te nemen dat die aanschaffingen niet op de voor het Land meest voordeelige wijze geschieden.

Verstrekking van extra sloten ten einde de talrijke diefstallen uit goederenwagens te beperken, zal tot geen bepaald resultaat leiden. In Nederland zijn, o. a. te Rotterdam emplacement Fyenoord, proeven genomen, zelfs met sloten met verstelbare lip. Voor korten tijd hielp dat, daarna hadden wederom diefstallen plaats. Door middel van wasafdrukken werden valsche sleutels vervaardigd; de dure extra-sloten bleken niet te voldoen. Vergeet het betrokken personeel zoo'n extra-slot te openen, voordat de wagen doorgevoerd wordt, dan bestaat kans op verwarring en groote schade. Extra-sloten zijn dus in de spoorwegpraktijk kostbaar, niet afdoend en niet praktisch gebleken. Daarom zijn zij bij de S. S. niet ingevoerd.

Naar aanleiding van de bij de VIIe Afdeling gemaakte opmerking dat het S.S.-hotel, nu zoovele particuliere hotels

en pensions zijn verzezen, gevoegelijk als kantoor gebezigd zou kunnen worden worde medegedeeld, dat van de thans nog ten behoeve van kantoorruimte voor enkele Gouvernementsbedrijven gehuurde huizen binnen korten tijd de huur zal kunnen worden opgezegd in verband met den overgang van die kantoren naar Bandoeng bij gereedkomst der aldaar onderhanden en reeds ver gevorderden kantoorbouw. Opheffing van het hotel en geschiktmaken der gebouwen voor kantoren zou, nog afgezien van de vraag of de belangen van het reizend publiek, waaronder een groot deel ambtenaren, daarmede gebaat zou zijn, zooveel kosten en verliezen voor den Lande medebrengen aan waardevermindering van inventaris en installatie der hotelonderneming, dat deze zeker niet zouden worden opgewogen door de voordeelen verbonden aan een ietwat vervroegde vrijmaking der huizen waarin de bedrijfskantoren thans nog tijdelijk gevestigd zijn.

§ 4. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst. Op de vraag welken invloed de verhoogde posttarieven op het aantal verzonden poststukken hebben gehad, kan niet met zekerheid geantwoord worden, omdat zooals vroeger reeds in den Volksraad is medegedeeld, (zie o. a. Aanhangsel van de Handelingen van den Volksraad betr. de Tweede gewone zitting 1921 blz. 5 tweede kolom) de invloed van de tariefsverhoogingen ongeveer samenvalt met de algemeen ingetreden malaise in handel en industrie.

Zou men uit de verkeerscijfers niettemin conclusies willen trekken, dan komt men tot de volgende gevolgtrekkingen.

Het aantal brieven in het binnenlandsch verkeer bedroeg in 1921 en 1922, resp. 1,5 en 1,1 miljoen stuks meer dan in 1920, zoodat ondanks de tariefsverhoging die op 1 Februari 1921 inging, nog een toename valt op te merken, waarvan de grootte ongetwijfeld door de economische crisis getemperd zal zijn.

Ook het aantal nieuwsbladen geeft, niettegenstaande het tarief op 1 April 1921 verdubbeld is, ten opzichte van 1920 voor 1922 een belangrijke vooruitgang aan: in 1922 werden nl. 17,1 miljoen exemplaren verzonden tegen 15,2 miljoen in 1920.

De indertijd in den Volksraad geuite vrees dat de verhooging van het tarief voor dagbladen en andere periodieken een noodlottige uitwerking zou hebben op de verspreiding van deze stukken (Begrooting voor 1922 Afd. VIII Dept. van G. B. Handelingen blz. 554) blijkt dus ongegrond te zijn geweest.

Beschouwt men de cijfers voor de drukwerken, dan ziet men, dat deze in het binnenlandsch verkeer voor de jaren 1920, 1921 en 1922 resp. bedroegen 9,6, 8,9 en 9,2 miljoen dus in 1921 (verhoogd tarief 1 Februari 1921) ten opzichte van 1920 een kleine teruggang vertoonden, doch dat in 1922 ten opzichte van 1921 wederom een vermeerdering te constateeren valt.

Naar aanleiding van de vraag of de hoofdbureau-, huishuur- en andere toelagen bij den post-, telegraaf- en telefoondienst bereids zijn ingetrokken kan worden medegedeeld, dat nagegaan wordt of en in hoeverre het mogelijk is en met de billijkheid zal zijn overeen te brengen om eenige toelagen, welke in bepaalde gevallen bij de verschillende takken van dienst en bij de bedrijven nog aan landsdienaren worden toegekend, te verminderen of af te schaffen. Om-trent de bijzondere toelagen in de buitengewesten is reeds beslist, dat zij in 1923 voor ten minste 2/3 deel zullen worden ingetrokken.

In antwoord op de vraag waarom op het hoofdbureau van den P. T. T. dienst gepensionneerden worden aangehouden, zij medegeedeeld dat aan achttien gepensionneerden op dat bureau reeds is aangezegd dat zij na een bepaalden datum niet langer noodig zullen zijn, terwijl een goede gang van zaken op genoemd hoofdbureau vordert dat geleidelijk verder in die richting wordt doorgedaan.

Sinds geruimen tijd zijn geen gepensionneerden meer bij het Hoofdbureau in dienst gesteld; de inkomsten van de nog in dienst zijnde dagteekenen uit den tijd dat het groote gebrek aan werkkrachten dwong tot het aanbieden van cenigszins ruime bezoldigingen. Ook zij zullen, indien geschikte krachten in vasten dienst beschikbaar komen om hen te vervangen, voor de laatstgenoemden plaats moeten maken.

Enkele van de te Bandoeng aan de technische Hoogeschool in opleiding zijnde aspirant-ingenieurs ondervinden inderdaad moeilijkheden bij de studie, maar, waar de cursus eerst met 1 Juli 1922 is aangevangen, kan thans nog niet gezegd worden of die ambtenaren zullen blijken niet te voldoen aan in billijkheid te vorderen eischen van geschiktheid.

Wat met personen, die voor een bepaalden werkkring niet voldoen, wordt aangevangen, is in het algemeen van zooveel omstandigheden afhankelijk, dat het voor een bijzonder geval vooraf niet te zeggen is. In geen geval worden zij echter in dien werkkring gehandhaafd.

§ 5. Landsdrukkerij. Volgens den met den bouw belasten deskundige der B. O. W. kan de aflevering van de gebouwen voor de nieuwe Landsdrukkerij in Juni 1923 verwacht worden.

Met de montage van de nog niet in gebruik genomen machinerieën, het demonteeren en weder monteeren van de reeds bij het bedrijf in gebruik zijnde machines zal ruim een halfjaar gemoeid zijn.

Tot en met ultimo 1921 is door de B. O. W. aan de nieuwe gebouwen besteed f 745 307,34, terwijl verwacht mag worden dat de credieten voor 1922 en 1923 ad f 450 000 en f 409 000 geheel verbruikt zullen worden, zoodat de uitgaven hiervoor in totaal rond f 1 604 300 zullen bedragen.

De nieuwe machinerieën hebben, franco Landsdrukkerij, dus inclusief vracht, invoerrechten, losloonen en transportkosten, f 775 879,26 gekost (zie verslag Landsdrukkerij over 1921).

Concurrentie met particuliere drukkerijen in dien zin, dat ook voor particuliere doeleinden drukwerk zou worden aangenomen, heeft zoover bekend bij de reeds eenige jaren geleden ontworpen en goedgekeurde plannen voor de oprichting eener nieuwe Landsdrukkerij, niet voortgezet.

Bij Gouvernements Besluit van 8 November 1913 No. 41 werd een commissie ingesteld, die tot taak had te onderzoeken of uitbreiding van de Landsdrukkerij noodzakelijk te achten was.

Daarbij bleek, dat meer dan de helft van het voor den Lande benodigde drukwerk wegens onvoldoende capaciteit der Landsdrukkerij door particuliere drukkerijen moest worden verricht. De toenmalige Regeering besloot daarop om tot uitbreiding van de bestaande inrichting over te gaan, terwijl vervolgens bleek dat een rationeele bedrijfsinrichting en plaatsing der nieuwe machines alleen mogelijk was door volledigen nieuwbouw op een ander terrein. Slechts op de afwerking van de uitvoering dezer oude plannen is bij de begroting gerekend.

Bij Gouvernements Besluit van 16 Februari 1920 No. 4 werd aan den Directeur der Landsdrukkerij opgedragen zich in de maand April d. a. v. naar Europa te begeven in het belang van de aanschaffing ten behoeve van gemelde inrichting van machinerieën als anderszins.

De leveringscontracten worden door den Minister van Koloniën (Technisch bureau) afgesloten met de volgende firma's:

- A. Schnellpressenfabriek Frankenthal; Akt. Ges. Albert en Co. te Frankenthal;
- B. de Babeock Printing Press. Cie en Intertype Corporation in New-York;
- C. Siemens en Schuekertwerke, filiaal den Haag;
- D. Klein Forst en Bohn, Maschinenfabrik Johannisberg a/R.;
- E. E. C. H. Will, Linieermaschinenfabrik te Hamburg.

Een eventueele verstrekking van gegevens omtrent de prijzen van te leveren drukwerken zou alleen door het personeel der afdeeling boekhouding der Landsdrukkerij kunnen plaats vinden. Bij navraag werd dit echter pertinent ontkend.

De Regeering zal echter evenals Zij reeds meermalen en nadrukkelijk ook bij de mondelinge behandeling van deze begrotingsafdeeling bij een vorige gelegenheid tot uiting heeft gebracht, het zeer op prijs stellen, indien positieve aanwijzingen door de hier sprekende Volksraadsleden werden verstrekt, waardoor men in staat zou zijn een ernstig onderzoek in te stellen.

Voor zoover bekend zijn de prijzen van particuliere drukkers bij gebruikmaking van dezelfde soorten papier niet lager dan die der Landsdrukkerij. Mocht dit echter wel zijn voorgekomen, dan is dit deels te verklaren uit de omstandigheid dat door particuliere drukkers wel eens kleine partijen zonder winst of zelfs tegen den kostenden prijs zonder berekening van eenige afschrijving of rente der installatie, enz. worden geleverd, teneinde het bedrijf gaande te houden of uitbreiding van relaties te verkrijgen. Uit den aard der zaak kunnen echter dergelijke leveringen op den duur niet voortgezet worden.

§ 6. Verschillende opmerkingen. Te Pangkalbalam, nabij de hoofdplaats Pangkalpinang, is inderdaad een nieuw smelthuis gebouwd ter vervanging van het oude dat niet meer aan de eischen der verbeterde tinctersverwerking voldoet. De voor dit smeltbedrijf benodigde houtskolen worden uit de kolenbranderijen nabij Koba, betrokken, vanwaar de houtskolen met eigen prauwen naar Pangkalbalam worden vervoerd.

Door den dienst der Bankatwinning werd reeds overleg gepleegd en overeenstemming verkregen met den dienst van het Boschwezen nopens eene zoo economisch mogelijke exploitatie der beschikbare boschreserve en reboisatie.

De ter versmelting naar Singapore verschepte ertsen zijn niet afkomstig van Pangkalpinang, maar van Blinjoe. De sectie Blinjoe heeft geen centrale smelterij en de sinds Maart jl. plaats hebbende ertsverscheppingen moeten dienen om proefondervindelijk uit te maken wat voordeliger is de inrichting eener aan alle eischen voldoende smeltcentrale te Blinjoe dan wel de versmelting van de ertsen dezer voor verschepping bijzonder gunstig gelegen sectie als regel te Singapore te doen plaats vinden.

Het ongeluk bij het radiostation op den Malabar is ont-

staan door het uitschieten van een hangkabel uit een verbindingsmof, waarin die kabel op gebruikelijke wijze was ingegoten.

Deze giëting had ook in de andere kabelschoenen plaats gehad. Van de kabels waren vóór het gebruik monsters genomen die beproefd werden door het Laboratorium voor Materiaal Onderzoek van B. O. W., welke proef de vereischte veiligheids-coëfficiënt had opgeleverd.

Ook de kabellash was destijds door hetzelfde laboratorium beproefd en in orde bevonden. Eene antenne uitgerust met soortgelijke draagkabels en lasschen had dan ook reeds drie en een half jaar gehangen en zich in het bedrijf goed gehouden. Ook van de nieuwe antenne, waarmee het ongeluk geschiedde en waarin ongeveer honderd kabellashen voorkwamen, is slechts één lash bezweken, degene die het ongeluk veroorzaakte. Een steekproef onder de overige lasschen, die goed waren gebleven, gaf tot resultaat dat deze wel is waar voldoende veiligheidscoëfficiënt opleverden, doch dat bij alle dezelfde uitvoeringsfout aanwezig was die onzekerheid kon opleveren. Door speciale langdurige en diepgaande proeven op het voornoemde laboratorium is toen de, voor deze kabelsoort meest gewenschte werkwijze bepaald en lashpersoneel geïnstrueerd en geoefend. De door hen gemaakte monsters bleken toen geheel en al betrouwbaar. Daarna zijn alle antennelasschen volgens de nieuwe werkwijze vernieuwd en is de nieuwe antenne zonder verdere ongelukken geschen en in bedrijf genomen. Waar te voren ook sterkteproeven aan het materiaal waren genomen en de met het maken der lasschen belaste werkman heeft gewerkt op eene wijze die uit bestaande technische voorschriften was afgeleid, is een bepaalde schuldige niet aan te wijzen, doch moet hier van een voor den leider van het werk practisch niet te voorzien ongeluk worden gesproken.

Bij het ongeluk werd een Inlandsch werkman onmiddelijk gedood, drie zwaar gewond en nog enkelen minder ernstig gekwetst. Van de zwaargewonden is sindsdien een overleden, een is nog niet hersteld, terwijl de derde, van wien een arm moest worden geamputeerd, thans als portier dienst doet.

Van het Europeesche personeel werden twee personen vrij ernstig gewond en eenige licht gekwetst. Zij zijn hersteld en hebben hun dienst weder hervat.

De daling van den zoutverkoop op Banka in 1920, ten opzichte van 1919, met 21½% is het gevolg van de omstandigheid, dat in eerstgenoemd jaar geen consumptiezout meer werd aangewend voor bemesting van peperranken.

In herinnering moge worden gebracht dat in 1919 naar verhouding aanzienlijke hoeveelheden consumptiezout werden aangewend voor bemesting van peperranken, waardoor enkele pakhuizen leegvielen. (zie ook Koloniaal Verslag 1921 Hoofdstuk P, afdeling IV, Zout bladzijde 290 en Koloniaal Verslag 120 bladzijde 338).

De daling heeft zich in daarop volgende jaren niet meer voortgezet, in 1921 is het debiet met 10,6% gestagen.

Ten einde de gevraagde afdoende weerlegging te kunnen geven van het gerucht, dat bij de uitvoering van het waterkrachtswerk Tjisaroewa te Pengalengan niet de noodige zuinigheid zou zijn betracht, is het noodig den gedetailleerden inhoud en om nadere aanwijzingen te kunnen opvragen zoo mogelijk ook de herkomst van het gerucht te

kennen. Nu door de vaagheid van het bericht gedetailleerde beantwoording niet mogelijk is, moet worden volstaan met de ernstige verklaring van het hoofd van den betrokken dienst dat bij den bouw van het bedoelde krachtwerk naar de grootst mogelijke economie is en wordt gestreefd. Dat, ondanks de periode van zeer hooge prijzen waarin de bouw gedeeltelijk moest worden voltrokken, het resultaat voor een werk van dezen omvang zeer bevredigend kan worden genoemd, moge blijken uit de omstandigheid dat de bouwkosten na gereedkoming rond f 425 per beschikbare P. K. zullen bedragen. Toen de uit Europa aangevraagde schakelaanleg door vertraging in den aanmaak daarvan niet op tijd werd ontvangen is het werk met behulp eener tijdelijke schakelinrichting in bedrijf gesteld om kostbaar brandstofgebruik te doen ophouden en het verwerkte kapitaal zoo spoedig mogelijk rendabel te maken.

Naar aanleiding van de vraag of het voornemen bestaat de Gouvernementskolonproductie te beperken zij medegedeeld, dat inderdaad de groote teruggang in de vraag naar kolen tot zoodanige beperking dwingt.

Van de werkzaamheid der Staatsorganen op mijnbouwgebied kan met betrekking tot de fossiele brandstoffen, welke door de laatste wetswijziging aan de normale werking der mijnwet zijn onttrokken, melding worden gemaakt van een intensief onderzoek naar het voorkomen van aardolie op het eiland Boenjoe bij Tarakan. Voorstellen tot de uitgifte der op het voorkomen van aardolie reeds onderzochte Atjehterreinen, zijn in bewerking, terwijl getracht wordt de ontginning der kleinere tot deze categorie behoorende mijnbouwobjecten binnen de wettelijk daartoe gestelde grenzen mogelijk te maken door middel van aannemingscontracten. Vermeldenswaard zijn verder een intensief onderzoek naar het voorkomen van ontginbare tinafzettingen op verschillende eilanden behoorende tot de residentie Riouw en Onderhoorigheden, van koperertsen in de residentie Timor en de aanvang van een onderzoek naar goudafzettingen in de Westerafdeling van Borneo. Overigens wordt door den kortelings ingestelden nieuwen Dienst van den mijnbouw er naar gestreefd belangstellenden in den mijnbouw zooveel mogelijk in te lichten.

De aan het gedelegeerd lid van de Commissie voor de Fabrieksnijverheid Van der Waerden verstrekte opdracht houdt geen verband met eenig plan tot ontginning van Staatswege of met landsgeld van de in Celebes en Borneo in groote uitgestrektheden aangetroffen en schier onuitputtelijke hoeveelheden bevattende ijzerertsterreinen.

Afgescheiden van de noodzakelijkheid om op dit oogenblik ook de buitengewone uitgaven te beperken, zal een nieuw Staatsbedrijf, dat niet over een wijdvertakte verkoopsorganisatie in het buitenland beschikt, en zich moeilijker met bestaande particuliere concerns en fabrieken voor de verwerking van speciale staalproducten kan combineren, geringer kans van slagen — in financieelen zin — hebben dan een particuliere exploitant die in dit opzicht volle bewegingsvrijheid bezit en zich uitsluitend op het voordeligste eindproduct kan toelagen, ook al zou Nederlandsch-Indië van dat product niet kunnen gebruiken.

Het instellen nu van een onderzoek naar de zakelijke belangstelling welke aan particuliere zijde kan bestaan ten opzichte eener hier te lande te stichten ijzerindustrie — zonder welk onderzoek de bestudeering van het vraagstuk der industrialisatie op dit belangrijke punt onvolledig zou

lijven en niet als beëindigd kan worden beschouwd — dat is de strekking van de aan genoemden hoofdamtenaar gegeven opdracht. Overigens houdt de opdracht nog in dat een voor het Landbindende onderhandelingen mogen worden gevoerd en dat van de bevindingen rapport moet worden uitgebracht aan de Indische Regeering.

Ten aanzien van het in de dagbladen verschenen bericht over het aanleggen van een kabelbaan en het recht van afvoer van kalisteenen uit een bepaald terrein ten behoeve van den bouw van kantoren en beambtewoningen te Bandoeng kan het volgende worden medegedeeld.

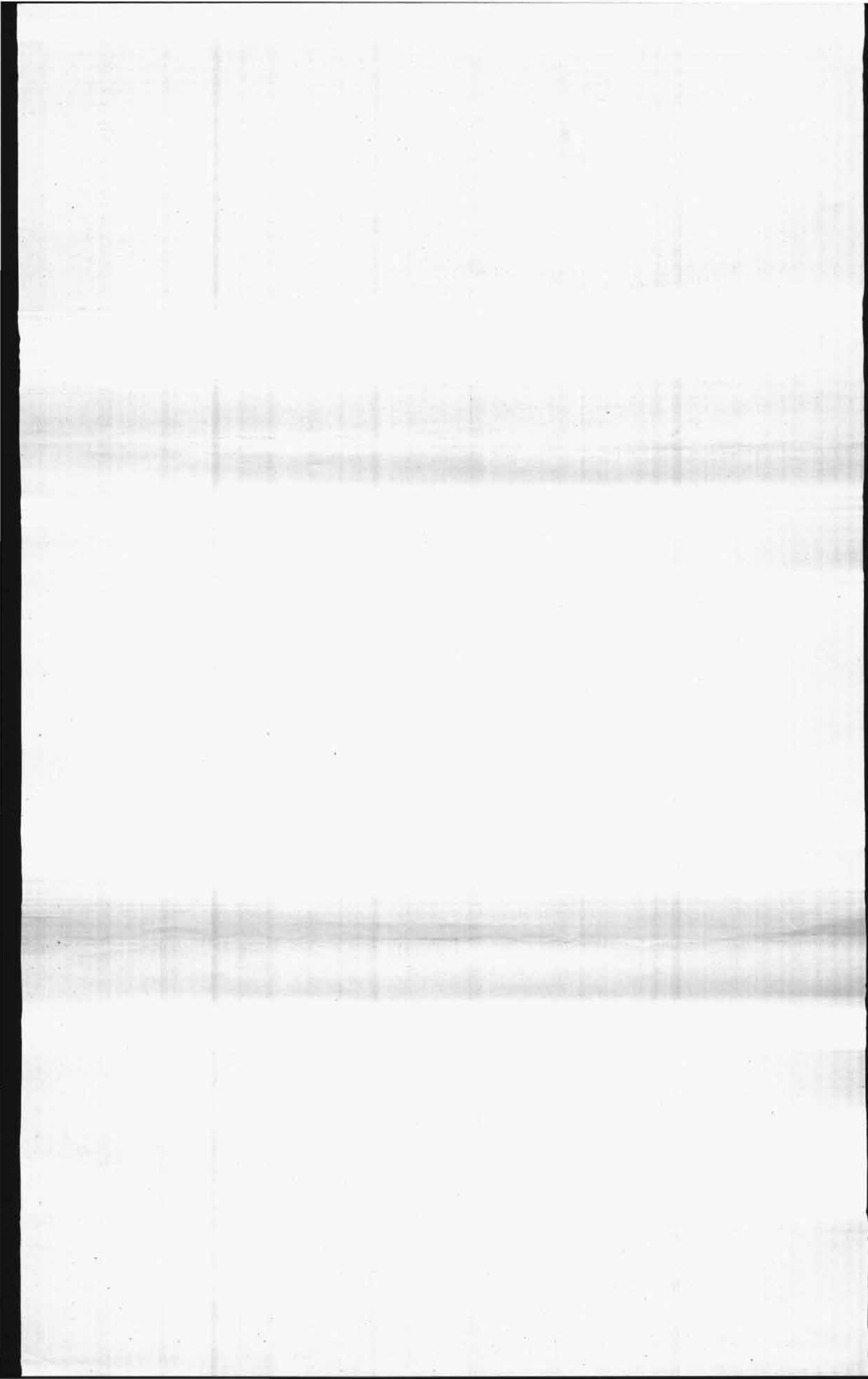
De bedoelde bouwwerken worden niet door het Gouvernement doch door het bouwbedrijf der Gemeente Bandoeng uitgevoerd.

Bedoelde kabelbaan werd destijds door de toenmalige Directie van het gemeentelijk bouwbedrijf voor den prijs van f 145 000 besteld. Ook de vindplaats der steenen werd

door de die directie voor rond f 28 000 aangekocht en een contract afgesloten voor het verzamelen en vervoeren van 100 000 M³ steenen per kabelbaan. Bijna 20 000 M³ steen werd reeds verzameld; ook de afbetaling daarop had plaats.

Deze wijze van steenwinning is, naar oordeel der Commissie, welke verleden jaar reeds werd ingesteld om o.m. in zake de werking van het gemeentelijk bouwbedrijf advies uit te brengen, inderdaad niet oordeelkundig opgezet, waarom zij thans zoo goed mogelijk wordt afgewikkeld en beëindigd.

Blijkens een door het Binnenlandsch Bestuur ingesteld onderzoek is de koopsom voor den grond ten volle aan de Inlandsche rechthebbenden uitbetaald en naar de meening van de Commissie die dit onderzoek verrichte, waren deze vergoedingen in verhouding tot de heerschende grondprijzen niet te hoog.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichting bij de nota van wijzigingen (stuk C).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 813, onderdeel *a*. Zout. (+ f 45 000).

De wenschelijkheid is gebleken om de bemoeienis met de verstrekking van goedkoop vischzout van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel over te dragen op den dienst der Zoutregie, welke dienst voor de behandeling van deze zaken in alle opzichten is georganiseerd, zoodat de overdracht zoowel in het belang van den Lande als in dat van de visscherij zal zijn.

Als gevolg van den reeds getroffen maatregel kunnen met betrekking tot de VIe afdeeling der begrooting van uitgaven van onderafdeeling 638, *a* de uitgaven voor de vischzouterijen, groot f 276 000, worden afgevoerd en van de raming der middelen bij de VIe afdeeling de opbrengst van het vischzout (middel 613, f 69 000).

Daarentegen wordt de raming der uitgaven van onderafdeeling 813, *a* van de VIIe afdeeling verhoogd met f 45 000 voor de kosten, verbonden aan de verstrekking van het goedkope vischzout, terwijl nummer 810, *a* van de raming der middelen derzelfde afdeeling wordt verminderd met f 220 000 voor de mindere opbrengst ten gevolge van de verstrekking van goedkoop vischzout.

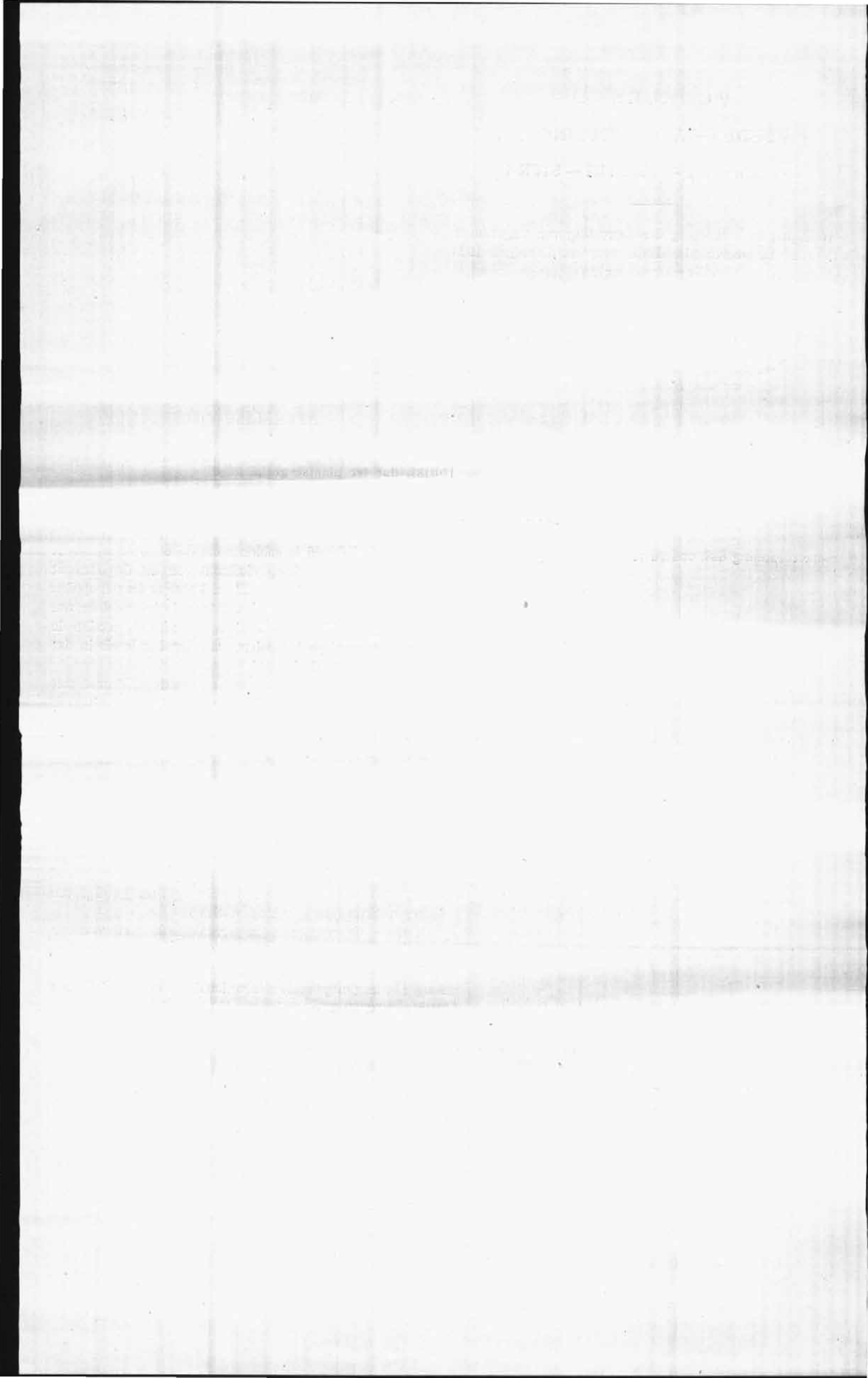
Ofschoon de overdracht in werkelijkheid geen vermeerdering van uitgaven medebrengt, daar de zoutverstrekking op denzelfden voet wordt voortgezet, is voor de uitgaven een hooger bedrag uitgetrokken in verband met eene op de laatste gegevens berustende raming van het zoutdebiet.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel No. 810, *a* (— f 220 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 813 der uitgaven.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. VIII — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG
(betreffende de 1ste nota van wijzigingen)

EN
MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 16 December 1922).

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 813, onderdeel a. Zout. Naar aanleiding van de laatste zinsnede der toelichting tot dezen post, merkten vele leden op, dat hun, met het oog op de betere organisatie van den dienst der Zoutregie voor dit doel, eene vermindering der uitgaven rationeeler zou zijn voorgekomen.

Op eenige meerdere toelichting verklaarden de aan 't woord zijnde leden prijs te stellen. Terwijl toch in de gegeven toelichting gezegd wordt, dat de overdracht geene vermeerdering van uitgaven tengevolge heeft wordt niettemin eene verhooging van den post met f 45 000 aangevraagd. Gevraagd werd of bedoeld is, dat meer goedkoop zout zal worden verstrekt dan vroeger het geval was, dan wel of de aanvankelijk uitgetrokken som tot overschrijding aanleiding heeft gegeven.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 12den December 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

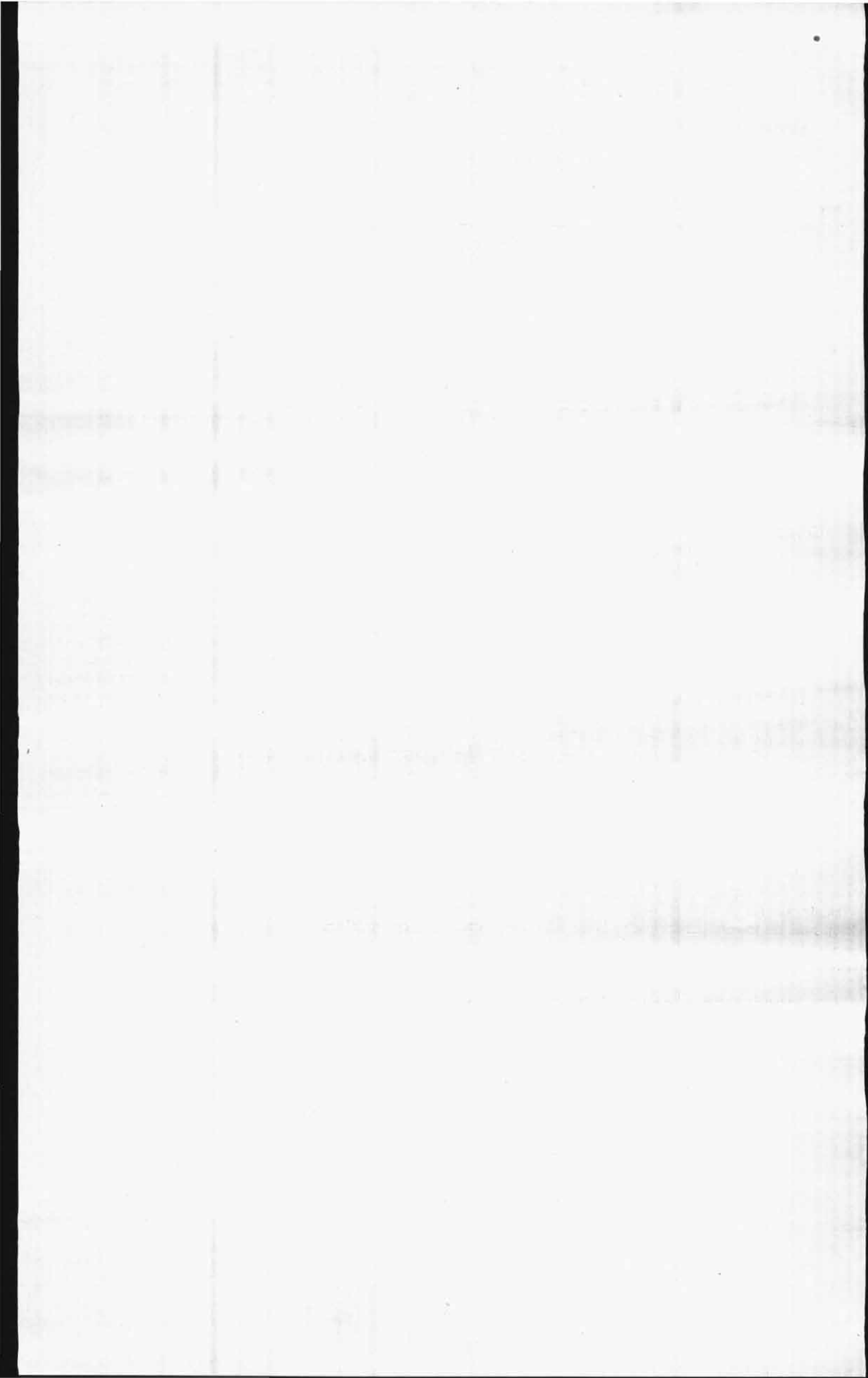
Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 813, onderdeel a. Zout. Aangezien de dienst der Zoutregie voor de verstrekking van goedkoop vischzout inderdaad beter is georganiseerd dan het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, mag met grond worden verwacht, dat van dezen maatregel op den duur een vermindering van uitgaven het gevolg zal zijn.

De verhooging van de onderafdeeling „Zout” met f 45 000 berust op een door bovengenoemd departement verstrekte raming, welke juist is dan die, welke als grondslag voor de in de VIde Afdeeling der voorloopig vastgestelde begrooting voor 1923 opgenomen cijfers heeft gediend.

Zooals bekend heeft de Zoutregie tot nu toe met de onderwerpelijke vischzoutverstrekking geen bemoeienis gehad en beschikt die dienst mitsdien niet over ervaringscijfers, welke hem in staat zouden stellen zelf een betere raming op te maken.

leerlingen der militaire school en van den cursus voor één onderwijsinrichting kan worden beschouwd — en dat aspirant-officieren. der leerlingen van de militaire school, is het zakgeld van eerstgenoemden een weinig verlaagd.

Noodig en voldoende wordt geacht een zakgeld voor de leerlingen van het 1e studiejaar van genoemd instituut van *f* 0.40 per dag, geleidelijk bij bevordering tot een hoogere klasse en tot de militaire school opklimmende tot *f* 1.25 daags voor leerlingen van het 2e studiejaar militaire school.

Nu ten gevolge van het verbinden van een voorbereiden cursus aan laatstgenoemde onderwijsinrichting, deze in karakter en wezen geheel overeenkomt met de militaire inrichtingen van onderwijs in Nederland, wordt — mede met het doel om eene verbintenis als aspirant-officier aantrekkelijker te maken — bovendien de instelling van een onderscheidingsteeken op de uniform voor de leerlingen noodig geacht, alsmede eene kleine uitbreiding van de te verstrekken kleeding, ten einde deze meer in overeenstemming te brengen met de bijzondere behoefte.

Door het vervallen van de bezoldiging als sergeant 1e klasse der leerlingen van de militaire school en de verlaging van het tegenwoordig aan de leerlingen van het instituut voor aspirant-officieren toegekende zakgeld zullen de jaarlijksche uitgaven verminderen met een bedrag van *f* 75 924 en vermeerderen met de kosten voor uitbetaling der voorgestelde bedragen aan zakgeld voor leerlingen der militaire school en genoemd instituut, te zamen met *f* 22 338 per jaar.

Voor rekening van den lande zullen voorts komen de vroeger in de maandelijksche bezoldiging als sergeant begrepen kosten voor voeding, aanschaffing en onderhoud van kleeding, bewassing en haarknippen der leerlingen van de militaire school, hetgeen eene vermeerdering van uitgaven ten gevolge zal hebben van *f* 27 058 's jaars.

Bovendien zal het land de ontvangsten derven van de inhoudingen op de maandelijksche bezoldiging der leerlingen van de militaire school voor water- en lichtverstrekking en huisvesting, totaal bedragende *f* 4 512 's jaars.

De te verkrijgen bezuiniging zal dus bedragen *f* 75 924 — (*f* 22 338 + *f* 27 058 + *f* 4 512) = *f* 22 016 per jaar.

Onderafdeeling 942. Vermindering van de in de Buitengewesten genoten wordende duurtetoelage (— *f* 600 000).

Aangezien het in het voornemen ligt de duurtetoelage aan de militairen in de Buitengewesten te herzien en belangrijk te verminderen, e. q. voor sommige gedeelten geheel in te trekken, kan deze post met *f* 600 000 worden verminderd.

Onderafdeeling 943, onderdeel a (— *f* 9 000).

Materieele voorzieningen, enz. ten behoeve van het wapen der Artillerie.

De vermindering van onderafdeeling 943, onderdeel a met *f* 9 000 is het gevolg van de omvorming der organisatie van het leidend personeel der artillerie-inrichtingen, waarvoor bij onderafdeeling 967U van het ontwerp-hoofdbegrooting een som van *f* 9 000 uitgetrokken is.

De continuïteit van dat personeel wordt hierdoor beter gewaarborgd en als gevolg daarvan zullen de exploitatiekosten van die inrichtingen, welke uit eerstvermelden post gekweten worden, aanzienlijk afnemen. Deze vermindering kan voor 1923 veilig geraamd worden op eenzelfde bedrag als voor de hierbedoelde reorganisatie meer van de schatkist wordt gevorderd.

Den Minister van Koloniën is geseind met de hierbedoelde vermindering rekening te willen houden bij het definitief ontwerp der begrootingswetten voor 1923, doch niettemin wordt het op prijs gesteld ter zake het oordeel van den Volksraad te vernemen, waarmede die staatsman als dan telegrafisch in kennis zal worden gesteld.

Onderafdeeling 967E (+ f 240 000).

Oprichting van een vliegekamp te Andir nabij Bandoeng.

Voor de uitvoering van het werk „Inrichting van een vliegterrein met werkplaatsen en troepen-kampement” te Andir werd in 1922 gerekend op een te verwerken bedrag groot f 400 000, voor een groot deel benodigd voor ijzeren gebouwen.

De omstandigheden hebben er toe gedwongen de aanbesteding van de levering van ijzeren gebouwen door Nederlandsch-Indische fabrikanten voorloopig op te schorten.

Als gevolg daarvan kan een bedrag van f 240 000 in het loopend dienstjaar niet worden verwerkt en is het noodzakelijk een gelijk bedrag naar het dienstjaar 1923 over te brengen.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

No. 907. Verstrekking van water enz. (— f 576).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 934 van de uitgaven

No. 909. Baten uit de gouvernementswoningen in Indië.
(— f 3 072).

No. 910. Terugbetaling van kosten der verlichting
(— f 864).

No. 916A. Vergoeding wegens afstand van twee Gouvernementswoningen (+ f 52 000).

Zie de toelichting bij onderafdeeling 916A van de uitgaven in Indië.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begroting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegroting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Algemeene opmerkingen.

§ 1. *Bezuiniging.* Op overlegging van een overzicht der bezuinigingen, die in 1923 bij het leger zullen worden doorgevoerd, verklaarden eenige leden veel prijs te stellen.

Bij meerderen had de IXe afdeling der aanvullingsbegroting teleurstelling gewekt. Zij hadden juist hier gaarne ingrijpende bezuinigingen gezien, te verkrijgen bijv. door pensionneering van de overcomplete hogere officieren (zie *Ind. Courant* van 15 November); door bezuiniging op oefeningen en proefnemingen o. a. met het Vickers-kanon; door bezuiniging op de huishuurvergoedingen aan onderofficieren uitgekeerd; door bezuiniging op de voeding van de militairen, hetgeen zeer wel mogelijk geacht werd, zonder hen eenigermate te kort te doen; door bezuiniging op de aan militaire hospitalen verbonden inrichtingen voor besmettelijke ziekten, die dank zij de nauwgezette hygiënische voorzieningen vrijwel overbodig zijn, en door verkoop van de paardenmest.

Enkele leden waren van oordeel, dat wel bezuinigd wordt ten nadeele van den soldaat in den troep op allerlei kleine toelagen, doch bezuiniging in de groote lijn nog niet valt aan te wijzen.

Een hunner had daarom eene afzonderlijke nota opgesteld, die aan dit verslag is toegevoegd en waarin belangrijke bezuinigingen worden voorgedragen, die naar zijne meening voor doorvoering vatbaar zijn en tot eene besparing van 40% der leger-uitgaven zouden leiden.

Enkele andere leden wenschten de hoofdpunten van evengenoemde nota al dadelijk niet onbestreden te laten.

Huns inziens heeft de onderteekenaar daarvan zich begeben op een terrein, zoo uitgestrekt en zoo moeilijk, dat het zelfs voor een insider, indien hij niet over alle, ook geheime gegevens daartoe beschikt, een onmogelijke taak is een logische nieuwe leger-organisatie op te stellen.

Ter beoordeeling van een juiste en mogelijke legerformatie heeft men toch niet alleen te maken met overwegingen van militairen, doch bijv. ook van politieke aard.

Zoo zal eerst, wanneer is vastgesteld door de Commissie Gerth van Wijk — Hoorweg in overleg met de verschillende gewestelijke bestuurshoofden, hoeveel Infanterie op de buitengewesten noodig is voor de taak van politieke politie,

bepaald kunnen worden, hoeveel Infanterie op Java noodig is voor aanvulling, aflossing en reserve daarvan. Met de Javasterkte aan Infanterie als basis kan dan pas opgebouwd worden de samenstelling van andere wapens en diensten om de Java-troep tot een logisch geheel te maken, dat zooveel mogelijk preventief afwerend vermogen heeft tegen eventueel beraamde aanslagen van buiten.

De hier aan het woord zijnde leden meenden te weten, dat een nieuwe leger-organisatie, zoo ernstig mogelijk versoberd als door de tijdsomstandigheden vereischt, binnen niet te langen tijd was te verwachten.

Welke bezuiniging dit zou brengen, zou dan wel blijken; zij zou zeer zeker niet minder zijn dan de door de hooge bezuinigingscommissie geëischte 17½ miljoen.

Door de opsteller der nota werd naar aanleiding van vorenvermelde bezwaren erop gewezen, dat met de nota niet bedoeld wordt in de eerste plaats eene reorganisatie van de legersamenstelling aan te geven, maar dat de kern van het betoog gezocht moet worden in de besparing, die aan de verschillende mogelijk geacht wordende maatregelen ten grondslag ligt.

In groote lijnen is ermede de richting aangegeven, waarin bij het leger naar bezuiniging behoort te worden gezocht.

Dat critiek op de legerorganisatie alleen aanvaard zou kunnen worden, indien deze afkomstig is van ingewijden, werd door meerdere leden niet toegegeven.

Sommige leden betoogden, dat Indië voldoende heeft aan een goed geëncadreerd politieleger. Voor eene afdoende bestrijding van een buitenlandschen vijand zou h.i. eene legermacht noodig zijn van zoodanige sterkte en toegerust met zoodanige middelen, dat er van de schatkist offers gevraagd zouden worden, die ten eenenmale niet te dragen zijn.

Gaarne werd men ingelicht in hoeveere het denkbeeld van „Ons Aller Belang” om een afvloeiing van het overcomplete aan onderofficieren mogelijk te maken door toekenning van gedeeltelijk pensioen, is te verwezenlijken.

Door een der leden werd nog de vraag gesteld, of de Regeering geen aanleiding vindt om het teveel aan Europeesche onderofficieren te verminderen door hen, die het leger wenschen te verlaten bijv. gedurende 6 maanden, de vergunning daartoe te verleenen zonder meer en door hen die eveneens dat verzoek doen en minstens 10 voor pensioen tellende Indische dienstjaren hebben, proportioneel pensioen te verleenen.

In dit verband werd gevraagd of de persberichten in-

zake eene noodige afvloeiing van beroepskader juist zijn, in welk geval bevreemding werd uitgesproken over het feit, dat nog steeds onderofficieren, die pensioen hebben verdiend zich wederom kunnen verbinden als zoodanig onder genot van bezoldiging plus pensioen.

Aangedrongen werd op een spoedige beantwoording van de door den heer Kiès schriftelijk ingediende vraag nopens de mogelijkheid van tusschentijdsehe terugzending naar Nederland van in Nederlandsch-Indië gedetacheerde reserve- en beroepsofficieren.

In overweging werd gegeven om de militaire inlichtingendienst en de post van militaire attaché te Tokio op te heffen.

Sommige leden waren van oordeel, dat de compagnieën infanterie te luxueus geëncadreerd zijn en dat hierop zonder schade voor de strijdvaardigheid van de troep belangrijk kan worden bezuinigd.

Eenige leden wenschten de aandacht der Regeering te vestigen op de hooge betaling, welke door met verlof in Nederland zijnde officieren wordt genoten voor commissie-reizen in binnen- en buitenland.

Vele leden meenden de Regeering te moeten waarschuwen niet over te gaan tot intrekking van de subsidies aan de militaire Tehuizen.

Gaarne zou worden vernomen of het juist is dat de Regeering overweegt de kust-artillerie op te heffen.

Vernomen was, dat in de buitengewesten onderofficieren onder het genot van een daggeld van *f* 8, somwijlen naar elders worden gedetacheerd ter verrichting van fouriersdiensten, zelfs naar plaatsen waar het aantal sergeanten 1e klasse compleet is. Gevraagd werd om aan dergelijke onnoodige geldverspilling een einde te maken.

Het had de aandacht getrokken, dat in Soerabaia de kazerne en verscheidene officierswoningen leeg staan. Er was naar het oordeel van eenige leden alle aanleiding geweest deze woningen in een langzamer tempo af te bouwen. In dit verband werd de vraag gesteld of het wel aanbeveling verdient alle troepen aan Soerabaia te onttrekken, zoodat dit steunpunt der marine geheel van weermacht ontbloeit is.

Gevraagd werd of inderdaad de proeven met het Vickerskanon in totaal een ton gouds hebben bedragen n.l. *f* 70.000 voor materieel en *f* 30.000 voor personeelsuitgaven.

§ 2. Koloniale Reserve. Gevraagd werd of het juist is, dat de bij de Koloniale Reserve opgeleide onderofficieren over het algemeen zoo slecht voldoen. In dit verband werd de wenschelijkheid betoogd om die opleiding aldaar op te heffen. Ook werd erop aangedrongen die jonge onderofficieren — in één jaar tijds bereiken zij meermalen dien rang — geen vergunning te verleenen om te huwen. Eerst zoodra zij 6 jaren dienst als onderofficier achter den rug hebben, ware de vereischte toestemming te verleenen; aan militairen beneden dien rang ware de vergunning voor het aangaan van een huwelijk steeds te weigeren.

Inlichtingen werden gevraagd omtrent het bedrag der kosten, dat besteed is voor het te Nijmegen ten behoeve der Koloniale Reserve gebouwde gymnastiek-lokaal.

Op een ingrijpende bezuiniging op de uitgaven voor de Koloniale Reserve die jaarlijks \pm 2 miljoen bedragen, werd door zeer vele leden aangedrongen.

Aangedrongen werd op het betrachten van uniformiteit bij de bevordering van sergeanten 1e klasse-titulair bij de Koloniale Reserve en van hunne collega's hier te lande tot den effectieven rang.

§ 3. Militair Geneeskundige Dienst. Gevraagd werd, waarom de tijd, dien officieren van gezondheid in de buitengewesten moeten doorbrengen, verkort is tot twee jaren, terwijl de andere officieren er 4 jaar moeten verblijven.

De vraag werd gesteld of er bereids wijziging is gebracht in het percentage dat in 's Lands kas moet worden gestort door officieren van gezondheid van het Geneeskundig militair Laboratorium bij het verrichten van onderzoekingen voor particulieren.

Gevraagd werd, waarom de geneesmiddelen welke tegen verrekening door het departement van Oorlog worden verstrekt, zooveel in prijs verschillen met die bij particuliere apothekers verkrijgbaar. Zoo werd medio van dit jaar door het departement van Oorlog *f* 9.10 voor 1 liter formaline in rekening gebracht, welke bij de firma Rathkamp *f* 2.25 kostte.

Men zou gaarne vernemen of de Regeering aandacht heeft geschonken aan een in het orgaan der officieren van gezondheid (1e jaargang. No. 2 October 1922) voorkomend artikel van A. L., getiteld: „De buitenlandsche artsen”.

Over dit artikel wenschten de hier aan het woord zijnde leden hun scherpe afkeuring uit te spreken, daar het een ontoelaatbare en op onzuivere gronden gebaseerde „Hetze” tegen buitenlandsche geneesheeren en tegen het departement van Koloniën inhoudt. Gaarne zouden zij vernemen welk standpunt de Regeering hier tegenover heeft ingenomen.

§ 4. Verschillende opmerkingen. Er werd op aangedrongen den Minister van Koloniën zoo mogelijk telegrafisch te verzoeken bekend te willen stellen den datum van invoering van het gewijzigde Reglement voor het weduwen- en wezenfonds voor officieren van het Nederlandsch-Indische leger.

Vernomen was, dat op sommige plaatsen aan de afdelingen van militaire vereenigingen belemmeringen in den weg worden gelegd bij het verkrijgen van localiteit voor het houden van vergaderingen.

Gevraagd werd het toestaan van dergelijke aanvragen te willen vergemakkelijken.

De aandacht werd gevestigd op het feit, dat de militaire vliegeniers zoo hoog bezoldigd worden, terwijl thans zeer waarschijnlijk vliegeniers in Europa aangeworven konden worden op een inkomen van bijv. *f* 350—*f* 500 's maands. Gaarne zag men eene opgave tegemoet van de totale inkomsten der verschillende militaire vliegeniers over de maanden September en October 1922.

Ook op overlegging van een gespecificeerd overzicht van de uitgaven voor den militairen vliegdienst gedurende de verstreken maanden van het 2e halfjaar 1922 verklaarde het hier aan het woord zijnd lid veel prijs te stellen.

Gevraagd werd waarom de Madzen-geweren niet hier te lande worden aangemaakt?

Men zou gaarne vernemen, gedurende gemiddeld hoeveel maanden de miliciens der onbereden troepen tot dusverre voor eersten oefeningstijd onder de wapenen zijn gehouden.

En der leden stelde de vraag of reeds de voorwaarden zijn vastgesteld, waaronder overgang naar het Europeesche reserve-personeel van land- en zeemacht plaats vindt. In

het bevestigend geval zou dit lid gaarne met die voorwaarden in kennis worden gesteld.

Gevraagd werd of de Regeering niet bereid is tot invoering van het recapitulantenstelsel over te gaan.

Voorts werd gevraagd of het beoordeelingsstelsel voor officieren wijziging zal ondergaan, in verband met de invoering van het regiments- en divisieverband.

Ook omtrent de vraag welk standpunt de Regeering inneemt tegenover het promotie-stelsel, ontwikkeld door kapitein Geldorp werd men gaarne ingelicht.

Gaarne zou worden vernomen, hoeveel officieren van de verschillende wapens en diensten op 1 October jl. boven de formatie — en in welke rangen — in actieven dienst waren en hoeveel op non-activiteit.

Opgemerkt werd, dat blijkens de officieele berichten kort geleden 5 cadetten der Koninklijke Militaire-academie aangesteld zijn tot 2e luitenant der cavalerie. Gevraagd werd of de formatie-indeeling van dit vijftal bij aankomst h. t. l. bij de cavalerie toelaat; gelijke vraag werd gedaan met betrekking tot de kortelings tot officier der artillerie aangestelde cadetten.

Men zou gaarne vernemen, waaraan het is toe te schrijven, dat nog steeds reserve-officieren van het Hollandsche leger worden uitgezonden.

Men vroeg in hoeverre zal worden voldaan aan de toezegging, dat aan reserve-officieren onder bepaalde voorwaarden vergund zal worden over te gaan naar het beroeps-corps.

Gevraagd werd of wel krachtig genoeg wordt opgetreden om uit het officiers- en onderofficiercorps personen te verwijderen, die niet het karakter en het gehalte hebben, die geëischt moeten worden voor personen die gezag hebben uit te oefenen. Gemeend werd, dat officieren, die b. v. meerdere straffen hebben gehad, blijken hebben gegeven niet van het vereischte gehalte te zijn.

Gevraagd werd, waarom schrijvers, stafschrijvers enz. geen onderluitenant kunnen worden, terwijl die mogelijkheid wel bestaat voor ziekenverplegers, geweermakers enz.

Overigens werd het in strijd met de bedoeling van het onderluitnantsinstituut geacht, dat deze categorieën voor dezen rang in aanmerking worden gebracht.

Gaarne zou worden vernomen of de Regeering reeds uit het Moederland mededeeling heeft ontvangen van het bedrag der kosten van opleiding van een officier voor het Indische leger.

Omtrent het reëngement van den fourier Lom werd door een der leden inlichtingen verzocht.

Onder mededeeling van het feit, dat bij het onlangs plaats gehad hebbend ongeluk bij de overvaart per prauw van Ambon naar Saparoea twee Ambonneesche sergeanten genaamd Ohello en Mahakena het verlies van kinderen en van alle bezittingen hadden te betreuren, werd door enkele leden ook de medewerking van den legercommandant ingeroepen voor een spoedige indienststelling van gouvernementswege van een motorboot, welke voor het vervoer van burgerlijke en militaire landsdienaren alsmede van de post zou kunnen worden benut.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 901. Opleidingsinrichtingen. In overweging werd gegeven ook de opleiding aan de rijkschool te Amersfoort te laten vervallen.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 909. Premiën en betalingen. Enkele leden hadden bezwaar tegen het intrekken van schietpremiën en van de belooningen toegekend aan officieren voor het lesgeven van onderwijs in de Nederlandsche taal aan niet Europeesche militairen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 24sten November 1922.

ROEP.

SOEJONO.

SOSROHADIWIDJOJO.

BIJLAGE.

NOTA VAN HET LID DE HEER H. C. KERKKAMP.

Bezuiniging op legeruitgaven.

1. Behoudens intrekking van den duurtetoeslag, verhoging van de korting voor vrije woning van 10% tot 15% en geleidelijke intrekking van de bepaling, dat militairen beneden den rang van officier gelijktijdig pensioen en tractement kunnen ontvangen, kan op de personeelsuitgaven over het algemeen niet belangrijk bezuinigd worden. Zelfs zal, tegelijk met voornoemde maatregelen, aan de lager bezoldigden in enkele rangen eenige verhoging van de normale inkomsten moeten worden toegekend, daar deze anders onvoldoende zouden worden.

2. Vermindering van de legersterkte en een meer sobere encadreering zijn de eenige rationeele middelen om tot een belangrijke bezuiniging te komen. Bovendien moet de beschikbaar blijvende macht zooveel mogelijk productief gemaakt worden.

Eene belangrijke vermindering van de legersterkte eischt een vermindering van het aantal eenheden. In de eerste plaats zijn daarvoor aangewezen de bereden wapens, als zijnde kostbaar, meer in het bijzonder bestemd voor den strijd tegen een buitenlandschen vijand en daarom in normale tijden minder gëeigend om productief werk te doen.

Nu is vermindering van de legersterkte alleen verantwoord als aangenomen mag worden, dat in de eerste jaren de kans op een aanval van buiten uiterst gering is en de vermindering geen beletsel vormt voor een tijdige reconstructie van het leger als de internationale toestand zich in voor ons ongunstigen zin mocht wijzigen. Het eerste is inderdaad het geval, zoodat op de bereden wapens belangrijk bezuinigd kan worden. Omvorming van het leger tot een zuiver politieleger, waarbij geen bereden wapens noodig zijn, komt echter nog ongeraden voor met het oog op een mogelijk latere toeneming van het oorlogsgevaar. Zoodra daarvan mocht blijken, moet het leger in betrekkelijk korten tijd weder tot een volwaardig oorlogsinstrument zijn te maken.

3. Zoowel inkrimping als uitbreiding van legereenheden vorderen eenigen tijd, omdat het in hoofdzaak een personeelsvraagstuk is. Bij de inkrimping moet rekening gehouden worden met de rechten van het in dienst zijnde personeel, bij de uitbreiding dient er op gerekend te worden, dat eerst geleidelijk de benoodigde menschen zijn aan te werven. Globaal mag gesteld worden, dat, zoo noodig, zonder al te groote bezwaren het normale legerverlies van 3 jaren middels krachtdadige werving in 1 jaar kan worden aangevuld. Als door den drang der omstandigheden de kosten niet te zwaar wegen zelfs in korter tijd. Daarbij komt dan de oefeningstijd, welke voor de bereden wapens in minimum op 1 jaar, voor de onbereden op ongeveer 6 maanden is te stellen. Ook een eenigszins geforceerd legerverlies van 3 jaren zal derhalve met behulp van eveneens geforceerde werving in ongeveer 2 jaren hersteld kunnen worden.

Waar sterke bezuiniging in den kortst mogelijken tijd het doel is, zal dadelijk met alle kracht de vermindering van de legersterkte moeten worden ingezet en dan is in 2 jaren heel wat te bereiken. Daarna kan dan worden nagegaan of verdere vermindering nog noodig en mogelijk is, dan wel of de verkregen sterkte voorloopig gehandhaafd dient te blijven. Ook blijft het denkbaar dat dan reeds gebleken is van de noodzakelijkheid die sterkte in meer of minder snel tempo weder op te voeren. Zelfs in dat meest ongunstige geval echter blijft als voordeel de groote besparing in de waarschijnlijk moeilijkste jaren verkregen, terwijl nu reeds kan gezegd worden, dat het gereconstrueerde leger minder kostbaar zal kunnen zijn dan het tegenwoordige, dat door omstandigheden op te royalen voet werd ingericht.

4. Eerste eisch van bezuiniging is stopzetten van alle aanvulling, behoudens een matige aanvulling van het officierspersoneel. Alle eenheden uitsluitend bestemd voor de opleiding van vrijwilligers moeten dadelijk worden opgeheven, terwijl de aanwezige recruten verdeeld worden over andere eenheden, waar hunne opleiding voltooid kan worden.

Verder moet al het personeel, dat recht heeft op pensioen en dat niet om bijzondere redenen van dienstbelang behoort te worden aangehouden een termijn worden gesteld waarna pensionneering zal volgen. Ook aan degenen wier verband binnen twee jaar afloopt, of die binnen twee jaren recht verkrijgen op vol pensioen voor hun rang, moet reeds dadelijk worden medegedeeld of zij al dan niet in aanmerking komen om ook daarna nog in dienst gehouden te worden. Rekening houdende met de normale verliescijfers kan dan het verloop van nu af tot einde 1924 voldoende nauwkeurig worden vastgesteld om daarmede bij de inkrimping der eenheden rekening te kunnen houden. Deze inkrimping heeft derhalve geleidelijk plaats volgens een al dadelijk op te maken schema, voorloopig geldende voor twee jaar, d.i. tot einde 1924.

5. Dit schema dient echter rekening te houden met de toelaatbare minimum sterkte van de verschillende legeronderdelen. Mocht deze sterkte vóór einde 1924 reeds bereikt zijn dan moet een verdere teruggang worden voorkomen door te zorgen, dat het normale verlies weder door geregelde aanvulling gecompenseerd wordt. Is einde 1924 de minimum sterkte nog niet bereikt en laat de internationale toestand een verderen voortgang op den ingeslagen weg toe dan gaat de inkrimping door en wordt een nieuw schema opgemaakt voor den tijd, welke vermoedelijk nog zal noodig zijn om tot de vastgestelde minimum sterkte te komen.

6. Omtrent de toelaatbare minimum sterkte van het leger kunnen de meeningen verschillen, ook al is men het eens over de eischen, waaraan dat leger in ieder geval zal moeten voldoen. Die eischen kunnen als volgt worden omschreven:

- a. in staat zijn om in geheel N.-I. de orde en rust te handhaven, waarbij te rekenen op een voldoende sterkte reserve voor onvoorziene omstandigheden;
- b. beschikken over het minimum van eenheden, dat noodig wordt geacht voor de oefening van het per-

soneel der verschillende wapens als onder veranderde omstandigheden moet worden besloten tot meer of minder snelle uitbreiding en reconstructie tot volwaardig oorlogsinstrument;

c. beschikken over het noodige reservepersoneel aan officieren en onderofficieren voor de encadreering van het gereconstrueerde leger.

Is aan deze eischen voldaan dan zijn ook de middelen aanwezig voor de opleiding van de militie en het houden van oefeningen in grooter verband.

7. Aan vorenstaande eischen is m. i. ruim voldaan bij een minimum sterkte van:

Infanterie.

Veldinfanterie.

12 bataljons (met opheffing-divisie- en regimentsverband en weder invoering van de territoriale in-deeling in 4 militaire afdelingen, doch zonder brigadeverband) ieder bataljon bestaat uit den staf (waaronder behoort 1 sectie geweermitrailleurs) en vier compagnieën; bij vier der bataljons is één compagnie bestemd voor de opleiding van de militie;

2 mitrailleur comp.;

6 marechaussée comp.;

[de vermindering bedraagt: 2 divisiestaven, 6 regimentsstaven, 20 compagniestaven elk 1 kapitein en 3 onderofficieren]; daarentegen zijn meer benooid vier afdelingscommandanten met hun staven en komt de sterkte van de 6 marechaussée compagnieën ongeveer overeen met die van 8 infanterie compagnieën behoudens het officierspersoneel dat gelijk is]

Afgescheiden van de normale sterkte der compagnieën van de veldbataljons, ware voorloopig die sterkte bataljonsgewijze te regelen in verband met de beschikbare logiesruimte, waardoor bijbouwingen vermeden worden.

Het korps marechassée gelegerd in Atjeh blijft behouden; de marechaussée compagnieën zijn bestemd om politiediensten te verrichten, hetzij op Java, hetzij in de buitengewesten en komen derhalve ten laste van het Departement B. B. tegen vermindering van de uitgaven voor de politie.

De compagnie vestingmitrailleurs kan tijdelijk vervallen.

De afdeling ordonnans-wielrijders kan in de compagnie strijders-wielrijders worden opgelast.

Garnizoensinfanterie.

De twee garnizoensbataljons van Sumatra Westkust kunnen tot één worden samegesmolten en de drie garnizoens bataljons van Atjeh tot twee, terwijl een der garnizoens bataljons van Celebes gecommandeerd kan worden door den gew. milit. commandant; besparing: 1 kolonel en 2 bataljons staven.

Is versterking van de garnizoensinfanterie noodig in verband met de te verrichten politiediensten dan kan deze gevonden worden uit de veldinfanterie op Java; behalve de marechaussée compagnieën kunnen daaraan nog minstens 3 bataljons onttrokken worden zonder ge-

vaar te loopen, dat de overblijvende macht niet ten volle in staat zou zijn aan alle binnenlandsche eventualiteiten het hoofd te bieden.

Depôtbataljons.

De 3 depôtbataljons kunnen tijdelijk vervallen; besparing 3 bataljonsstaven en het officiers- en kaderpersoneel van 8 compagnieën. Later zal 1 depôtbataljon kunnen voorzien in de aanvulling van het normale verlies bij de minimum legersterkte.

Kaderschool.

Met 1 kaderschool onder een kapitein kan worden volstaan; besparing 2 majoors (tegen uitbreiding van 1 kapitein), 2 luitenants en eenig kader.

De totale besparing op de infanterie wordt geschat op ongeveer 25 %, ongerekend de besparing als gevolg van te verrichten politiediensten door de garnizoensinfanterie.

Cavalerie.

Twee escadrons, waarvan een tevens depot en kaderschool, terwijl het andere de lijfwacht cavalerie en het peleton ordonnansen in zich opneemt.

De staf der legerecavalerie vervalt; verdere besparing: de sterkte van ongeveer drie escadrons; alles bij elkaar ongeveer 50 % van de totale uitgaven.

Het depot dient uitsluitend voor de opleiding van militieplichtigen; het paardenmateriaal wordt vooreerst niet meer aangevuld; latere aanvulling uitsluitend met inheemsche paarden.

Artillerie.

Artillerietroepen.

Geen regimentsverband; de commissie van proefneming vervalt.

1 afdeling veldartillerie van 2 batterijen.

1 „ bergartillerie „ 2 „

1 „ motorartillerie „ 2 „

1 batterij van 12 c.M. Hw.

Totale besparing ongeveer 50 %.

Kunst- en stelling artillerie.

1 depot compagnie tevens kaderschool, bestemd voor de opleiding van militieplichtigen; al het overige vervalt.

Totale besparing ongeveer 60 % à 70 %.

Dienst van het materieel der artillerie en van de artillerie werkplaatsen.

Inkrimpen tot ± 50 % van de bestaande sterkte.

Genie.

De staf van het wapen inkrimpen en onderbrengen bij een departement burgerlijke militaire werken; besparing ongeveer 50 %.

De staf van het bataljon genietroepen opheffen; de 2 veld compagnieën en de technische compagnie tewerkstellen bij andere landsdiensten voor grotere werken; besparing ongeveer 50 %.

Automobiël compagnie opheffen; besparing ongeveer 50 %; blijft: 1 depot compagnie van verminderde sterk-

te met kaderschool en cursus voor opleiding auto-hersteller en bestuurder; totale besparing ongeveer 25 %, ongerekend de productieve diensten van 3 compagnieën.

Luchtvaartafdeeling.

Tot ongeveer de helft inkrimpen en samensmelten met de nieuwe luchtvaart afdeeling; de overblijvende vliegtuigen benutten voor het verkeer in en met de buitengewesten, benevens voor terreinverkenningen aldaar; besparing ongeveer 50 %.

Intendance.

De magazijndienst inkrimpen in verband met de belangrijke vermindering der voorraden; besparing ongeveer 20 %.

Militaire administratie.

In verband met vermindering legersterkte op personeel minstens 20 % bezuinigen.

Militair geneeskundige dienst.

Als bij milit. adm.; bovendien de hospitalen meer productief maken door meerdere opname van betalende patienten.

Militair diergeneeskundige dienst.

Als bij milit. adm., doch met besparing van minstens 30 %.

Topographische dienst.

Op werkzaamheden ten behoeve van het Dep. van Oorlog minstens 20% bezuinigen.

Dienstplicht- en reservepersoneel.

De inspectie van den landstorm opdragen aan vier kapiteins, in stede van aan 4 luitenant kolonels, waaraan in totaal toegevoegd 6 kapiteins; besparing ongeveer 60 %.

Militaire reglementencommissie.

Opheffen.

Trein.

1 compagnie (voor oefening en practisch gebruik), besparing 50 %; de transportrein in Atjeh behouden.

Korps ambtenaren.

Als bij mil. adm.

Korps militaire schrijvers.

Als bij militaire adm.

Militaire school.

Minstens 20% bezuinigen; directeur uitsluitend den rang van kapitein; ten hoogste 24 leerlingen.

Hoefsmidschool.

Opheffen; opleiding bij de escadrons en batterijen.

Remonte-depôt.

Opheffen; geen aanvulling meer met Australische paarden.

Militaire arrest- en provoosthuizen.

Provoosthuizen te Weltevreden en te Magelang opheffen; de arrestanten onderbrengen te Tjimahi in eenige lokalen van het huis van detentie.

Departement van Oorlog.

Adjutant van den legercommandant, uitsluitend rang van kapitein; 1ste afdeeling secretariaat inkrimpen en onderbrengen bij generale staf, als onderafdeeling, onder een kapitein of majoor.

2de afdeeling (infanterie) verminderen met 1 kolonel; een der hoofdofficieren, waaraan toe te voegen 1 kapitein (uitbreiding) belasten met het werk der op te heffen 10de afdeeling (dienstplicht en reservepersoneel).

3de afdeeling (artillerie) samensmelten met 8ste afdeeling (cavalerie) en 11de afdeeling (militaire diergeneeskundige dienst).

4de afdeeling (genie) opheffen (samensmelting met B. O. W.).

5de afdeeling onder een luitenant-kolonel.

7de afdeeling (Generale staf) inkrimpen; hierbij, behalve 1ste afdeeling, ook de intendance als onderafdeeling, onder een luitenant-kolonel, opnemen.

Blijven in totaal 6 zelfstandige afdeelingen tegen thans 11.

8. Als het leger zal zijn teruggebracht tot de hiervoor aangegeven sterkte zal een besparing zijn verkregen van globaal 40% op de voor 1923 geraamde uitgaven. Voor het jaar 1923 zal die besparing echter vermoedelijk niet meer bedragen dan circa 25%, om in den loop van 1924 te stijgen tot waarschijnlijk in 1925 het maximum bereikt zal zijn.

9. Op bezuiniging bij de aanschaffing van oorlogsmateriaal is in het vorenstaande niet gerekend, hoewel de veelal overgrote voorraden in de artillerie- en genie-magazijnen voor de eerstvolgende jaren een belangrijke beperking van de aanvulling mogelijk maken. Het komt echter gewenscht voor de aldus te besparen sommen te bezigen voor de geleidelijke moderniseering van de legeruitrusting, speciaal geschut en munitie, ten einde onder alle omstandigheden verzekerd te zijn een eventueelen strijd met gelijkwaardige middelen te kunnen aangaan. Blijkt deze voorzorgsmaatregel later voorbarig of overbodig te zijn geweest des te beter, doch zoo lang nog met de mogelijkheid van een aanval rekening wordt gehouden — en dit is bij deze voorstel-

len het geval — is het moreele plicht te zorgen, dat geen menschenmateriaal in een ongelijken strijd wordt opgeofferd.

10. Gevolg van de inkrimping der legerformatie zal zijn een groot overcompleet aan personeel en wel in 't bijzonder aan officierspersoneel, omdat het verloop daarvan gering is en de aanvulling niet geheel kan worden stopgezet.

Voor het personeel beneden den rang van officier kan de regel gelden, dat het overcompleet geleidelijk moet verdwijnen als gevolg van het normale verloop, dat eenigzins vergroot kan worden door alleen de zeer goede krachten in de gelegenheid te stellen te blijven doordienen, nadat zij recht hebben verkregen op pensioen. Eenzelfde bepaling dient ook te gelden voor de officieren, doch voor hen zijn bovendien nog andere maatregelen noodig om te voorkomen, dat een kostbaar overcompleet te langzaam afneemt.

Vooropgesteld, dat er over het geheel van een overcompleet aan luitenants geen sprake zal zijn, indien geen reserve-luitenants in vasten dienst overgaan en hun tijdelijk verband niet wordt verlengd, zouden de volgende maatregelen in overneming zijn te nemen:

- a. De overcomplete kolonels dienen hun tijd uit als mil. comdt. in de buitengewesten en zoo noodig als comdt. van een bataljon, dat niet met andere bataljons in één garnizoen gelegerd is. De overcomplete majoors nemen plaatsen in organiek bestemd voor kapiteins, doch worden uitsluitend geplaatst in de meer zelfstandige betrekkingen (comdt. garn. compie, postedi, enkele bureaubetrekkingen, comdt. subs. kader, enz.).

Op dezelfde wijze worden de zelfstandige luitenantsbetrekkingen zooveel mogelijk aangewezen aan kapiteins (adjutant, posteomdt, enkele bureaubetrekkingen, eff. van wapening, enz.).

- b. Alle niet organiek voor gep. officieren bestemde plaatsen, welke thans door gep. officieren mochten zijn bezet, vrij maken, en aan actief dienende officieren toewijzen; in de legerorganisatie voorloopig geen nieuwe plaatsen meer bestemmen voor gep. officieren.
- c. De resterende overcomplete kapiteins zooveel mogelijk te werk stellen bij andere departementen met behoud van salaris, waarvan 1/3 voor rekening komt van het betrokken departement; (hierbij is gedacht aan aanvulling van nog bestaand incompleet, b.v. bij het binnenlandsch bestuur; bij het middelbaar onderwijs; wellicht bij de marine voor diensten aan den wal, als officier van politie en dergelijke; wellicht bij de politie en het gevangeniswezen, enz.).
- d. Tijdelijk voor kapiteins de gelegenheid open stellen om in afwijking van de ter zake geldende bepalingen, den dienst met vol pensioen te verlaten, als zij minstens 15 jaren dienst als officier hebben en twee jaar dienst in hun rang. Hierbij zal bepaald moeten worden dat deze officieren in geen geval in aanmerking kunnen komen voor plaatsing in tijdelijken dienst van het land binnen den tijd van drie jaren na hun pensionneering.
- e. Indien na doorvoering van de sub. a t/m d genoemde maatregelen nog een overcompleet bestaat, zooveel

kapiteins met minder dan 15 jaren dienst op non-activiteit stellen als noodig blijkt.

11. Als gevolg van de inkrimping en het daardoor ontstane overcompleet zal in de eerste jaren de bevordering vermoedelijk geheel stil staan. Door de harde bezuinigingsmaatregelen zal aanvankelijk de stemming in het leger zeer gedrukt en min of meer verbitterd zijn, doch waar de betaling over het geheel goed is, zal de ontevreden geest vrij spoedig verbeteren, mits gezorgd wordt, dat de bevorderingskansen voor de jongeren redelijk blijven. Een algeheele stilstand van de bevordering gedurende een paar jaren moet daarom voorkomen worden. Hiertoe ware voor de eerstkomende jaren voor iederen rang een minimum aan te geven, dat jaarlijks tot den naasthooger rang bevorderd zal worden, onafhankelijk van het aantal vrijkomende plaatsen in dien rang. Dit minimum zou gesteld kunnen worden op 50 % van het gemiddelde b.v. over de 5 laatste normale jaren. Het gevolg van dien maatregel zal zijn, dat de bijzondere voorzieningen bedoeld in punt 10 langer gehandhaafd zullen moeten worden dan anders noodzakelijk zou zijn en een overcompleet minder snel zal afnemen, wat dus beteekent een ten deele langzamer doorwerken van de bezuinigingsmaatregelen. De billijkheid brengt echter mede, dat de zware druk dezer maatregelen eenigzins verdeeld wordt en niet te veel neerkomt op hen, die toevallig tot de oudsten in hun rang behooren.

12. Ten slotte nog een kort woord over enkele maatregelen, welke indirect verband houden met deze bezuinigingsvoorstellen, doch zelve geen bezuiniging brengen.

Waar aangenomen is, dat we ons in de eerste jaren niet bezorgd behoeven te maken over een aanval op Indië, kan het aantal stafofficieren tijdelijk worden verminderd en kan ook de aanvulling voor enkele jaren stop gezet worden.

Van deze gelegenheid nu dient m.i. gebruik te worden gemaakt om de Hoogere Krijgsschool, voor wat betreft de vorming van Indische starofficieren, enkele jaren buiten gebruik te stellen en tegelijkertijd enkelen onzer beste stafofficieren gelegenheid te geven elders nieuwe ideeën op te doen en een beteren kijk te krijgen op de eischen der moderne oorlogvoering. Reeds tientallen van jaren hebben de nadeelen doorgewerkt van een opleiding in een te beperkte omgeving en uitsluitend gegrond op bestudeering van feitenmateriaal uit boeken en geschriften. De leerling van gisteren wordt morgen leeraar en kweekt op zijn beurt weer nieuwe onderwijzers. De practijk van den oorlog — den kleinen oorlog in Indië buiten rekening gelaten — hebben zij geen van allen gekend, maar wel zijn ze allen gevormd naar één model, zij het dan eenigzins gevarieerd volgens persoonlijke opvattingen. Het wordt tijd, dat hieraan een einde komt, dat door invoering van nieuw bloed de soort wordt verbeterd. Daarom zou ik van deze gelegenheid gebruik gemaakt willen zien, eenigen onzer meest belovende stafofficieren b.v. voor een tweetal jaren te detacheren bij de staven van andere legers, b.v. het Fransche, Engelsche, Italiaansche en wellicht het Amerikaansche. Het Duitsche komt voorloopig niet in aanmerking en het Japanse niet door het taalbezwaar. Na afloop der detachering kun-

nen dan de meest geschikten optreden als leeraar, liefst aan een eigen Indische stafschool. De kosten van vorenbedoelde detacheringen zullen niet belangrijk grooter behoeven te zijn dan die thans aan de krijgsschoolopleiding besteed. Verder is het wenschelijk in deze periode ook enkele officieren (stafofficieren of andere) te detacheren bij de legers in naburige landen, terwijl in Japan ook de militaire attaché gehandhaafd behoort te blijven. In aanmerking komen het Japansche leger, het Britsch-Indische leger, het Australische leger, het Amerikaansche leger in de Filippijnen en wellicht ook het hoofdleger in China en het Fransche leger in Indo-China. Het doel van deze detacheringen moet niet uitsluitend zijn het opdoen van meerdere kennis omtrent de legertoestanden, maar ook en vooral bestudeering van de weerkracht der betrokken landen ten einde zich een juist beeld te kunnen vormen van bestaande en in de toekomst mogelijke of waarschijnlijke machtsverhoudingen, waarbij aan eventueele plannen tot versterking van de weermacht te land of ter zee belangrijke gegevens zijn te ontleenen omtrent toenemende kansen op verwickelingen en conflicten.

Nimmer bestaat meer behoefte aan een goede voorlichtingsdienst op militair gebied dan in tijden van eigen verminderde weerbaarheid. Als er gevaar dreigt of de kansen op zulk een dreiging in de naaste toekomst

ontwifelbaar toenemen, moet de meest zwakke daarvan het eerst kennis dragen, wil hij zich voldoende op afweer kunnen voorbereiden.

Als er in totaal een twintigtal officieren bij Europeesche en Aziatische legers gedetacheerd worden, zijn de jaarlijksche kosten te ramen op circa drie ton, een uitgave, welke bij de voorgestelde millioenen bezuiniging niet overdreven kan worden genoemd. Dit te minder waar het hier geldt een zekerheidsmaatregel, welke het mogelijk maakt de risico, verbonden aan een rigoureuze bezuiniging, aanmerkelijk te verkleinen. Bovendien mag rechtstreeks tegenover deze uitgave gesteld worden de bezuiniging op de krijgsschoolopleiding. Voor 1923 is hiervoor uitgetrokken een bedrag van rond f 374.000, waarmede derhalve alle kosten van de detacheringen ruim gedekt zijn. Als de opleiding dadelijk wordt stopgezet, kunnen de besten der reeds in opleiding zijnde officieren voor detachering worden bestemd, terwijl de overigen, waaraan niet veel verloren gaat, weder hun gewonen dienst kunnen hervatten.

Weltevreden, 21 November 1922.

Het lid van den Volksraad,
H. C. KERKKAMP.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 3.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Ned.-Indië voor het diestjaar 1923 (1ste alg. aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD.
(Ontvangen 4 December 1922).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

§ 1. *Bezuiniging.* Het gevraagde overzicht der bezuinigingen werd den voorzitter ter overlegging aan den Volksraad aangeboden.

De Regeering kan de meening niet deelen, dat de bezuinigingen van dit departement niet ingrijpend zijn, waar deze in 1923 reeds een bedrag van ruim 11 miljoen beloopten.

Omtrent de aangegeven bezuinigingen wordt het navolgende opgemerkt:

Zooals uit het in § 4 hierna opgenomen staatje betreffende het overcompleet aan officieren moge blijken, is het aantal hogere officieren, dat overcompleet is, zeer gering.

Hoofdofficieren, die, na aanspraak op pensioen over hun rang te hebben verkregen, niet geschikt worden geacht voor den hooger rang, worden voor gedwongen pensionering in aanmerking gebracht.

Bij het houden van oefeningen en bij het nemen van proeven met het Vickers-kanon wordt reeds zooveel mogelijk zuinigheid betracht. De proefnemingen met dat kanon zijn een uitvloeisel van de noodig geoordeelde verwapening der berg-artillerie.

Het is noodig, dat, alvorens wordt overgegaan tot invoering van nieuw berggeschut, hetwelk bestemd is om minstens 20 jaar in de bewapening te blijven, de overtuiging is verkregen, dat het aan te schaffen materieel inderdaad deugdelijk en voor Indië volkomen bruikbaar is.

Het verkrijgen van den waarborg, dat de nieuwe bergkanonnen aan de gestelde verwachtingen zullen beantwoorden, loont ten volle de kosten van de daarvoor noodige proeven.

Ten aanzien van aangegeven bezuiniging op de aan onderofficieren uitgekeerde huishuurvergoedingen moge niet uit het oog worden verloren, dat het hier geen gunstbetoon geldt, doch dat het gouvernement — buiten staat dezen landsdienaren de landswoning te geven, waarop zij recht hebben en die zij ook zouden verkiezen — binnen de grenzen der redelijkheid de gevolgen hiervan behoort goed te maken.

Overigens wordt aangeteekend, dat verhoogde huishuurvergoeding slechts wordt toegekend, indien uit eene ver-

klaring van den betrokken burgerlijken gezaghebbende blijkt, dat ter plaatse geene goedkoopere woning, zij het ook van kleinere afmetingen, verkrijgbaar is.

Ter bezuiniging op de voeding, zoowel in de militaire ziekeninrichtingen als bij den troep, zijn verschillende maatregelen deels in beproeving, deels nog in bewerking.

Hiermede kon derhalve bij onderwerpelijke aanvullingsbegrooting nog geen rekening worden gehouden.

De inrichtingen voor besmettelijke ziekten in de hospitalen dienen niet alleen voor de militairen en hunne gezinnen maar ook voor de burger-verpleegden. Deze laatsten staan in de burgermaatschappij buiten de hygiënische bemoeienissen van het leger en loopen (vooral de behoeftigen) een grootere kans voor besmetting. Worden deze personen ziek, dan moeten zij, indien ter plaatse geen andere voorzieningen zijn getroffen worden opgenomen in de militaire ziekeninrichtingen. Ook voor de militairen en hunne gezinnen blijven de afzonderlijke inrichtingen voor besmettelijke ziekten voorloopig nog onmisbaar.

De paardenmest wordt te Tjimahi benut voor bemesting van de militaire graslanden aldaar. In de overige garnizoenen, met uitzondering van Salatiga en Djoeja, wordt de paardenmest door de zorg van de genie weggehaald en verbrand, omdat het niet mogelijk is ze te verkoopen.

Het oordeel van enkele leden, dat wel bezuinigd wordt ten nadeele van den soldaat in den troep op allerlei kleine toelagen, doch bezuiniging in de groote lijn nog niet valt aan te wijzen, kan de Regeering niet deelen.

Zooals uit het aan den Volksraad overgelegd overzicht blijkt, beloopt de in het jaar 1923 ingevoerde bezuinigingen reeds een bedrag van ruim 11 miljoen gulden en valt daaruit wel degelijk te constateeren, dat naar bezuiniging in de groote lijn gestreefd wordt.

Naar aanleiding van de nota „Bezuiniging op legeruitgaven” zij medegedeeld, dat het vraagstuk van de bezuiniging op de oorlogsbegrooting de volle aandacht heeft van Legerbestuur, Indische Regeering en Minister van Koloniën; dat een nieuwe herziening van de Legersamenstelling, op de basis van versobering in de encadreering en een zoo ruim mogelijk gebruik van weerplichtigen in de daarvoor zich eigenende organisatiën, bij het Departement van Oorlog is ter hand genomen en dat bij die herziening volle aandacht zal worden geschonken aan de door den steller van vorenbedoelde nota gegeven aanwijzingen, zooover de uit deze voortvloeiende consequenties strooken

met de eischen, welke de veiligheid in deze gewesten en de doeltreffendheid van de organisatie aan de weermacht stellen.

Door den legercommandant zijn verschillende maatregelen aanbevolen, welke de strekking hebben zoo spoedig mogelijk door het overcompleet aan onderofficieren heen te komen. Deze maatregelen zijn nog in overweging.

In afwachting van de totstandkoming daarvan is aan onderofficieren tot dusverre niet geweigerd om gebruik te maken van de bestaande bepaling, dat zij het leger met pensioen kunnen verlaten om zich daarna opnieuw te verbinden, doch aan hen, die reeds in het genot zijn van het maximum pensioen, wordt slechts eene verbintenis tot wederopzeggens toegestaan.

Toekenning van gedeeltelijk pensioen aan hen, die nog geschikt zijn voor den militairen dienst en nog geen recht op het normale pensioen kunnen doen gelden, zou in strijd zijn met de bepalingen van het betreffelijk pensioenreglement en zou dus slechts krachtens Koninklijke machtiging kunnen geschieden. Tegen dezen maatregel bestaat bovendien nog dit bezwaar, dat bij eene algemeene toepassing de pensioenlast belangrijk zou stijgen. Een tijdelijke en incidenteele toepassing van zoodanigen maatregel, met de bedoeling om het overcompleet te doen afvloeien, zou — naar de meening der Regeering — alleen dan mogen geschieden, wanneer dit doel niet met andere middelen kan worden bereikt.

Het denkbeeld om het teveel aan Europeesche onderofficieren te verminderen door hen, die het leger wenschen te verlaten, bijv. gedurende zes maanden de vergunning daartoe te verlenen, zonder meer, wordt bij het departement van oorlog overwogen.

Nopens de mogelijkheid van tussehtijdsche terugzending naar Nederland van in Nederlandsch-Indië gedetacheerde reserve- en beroepsofficieren zullen nadere mededeelingen volgen, zoodra eene beslissing zal zijn genomen ten aanzien van de vraag of de overgang van bedoelde gedetacheerde reserve-officieren naar het korps-beroepsofficieren hier te lande nog al of niet zal kunnen worden toegelaten. Deze aangelegenheid is thans nog in overweging.

De post van militairen attaché te Tokio zal voorloopig niet worden vervuld; de militaire inlichtingsdienst kan echter naar de meening van de Regeering niet worden gemist.

Of op de encaadreering van de compagnieën infanterie zal kunnen worden bezuinigd wordt overwogen bij de herziening der legerformatie, waarvan hiervoren sprake was.

Omtrent de betaling, welke door met verlof in Nederland zijnde officieren wordt genoten voor commissiereizen in binnen en buitenland, kunnen geene inlichtingen worden verstrekt, daar de regeling daarvan door den Minister van Koloniën geschiedt; de gemaakte opmerking zal onder de aandacht van dien staatsman worden gebracht.

De subsidies aan de militaire tehuizen blijven gehandhaafd.

Inderdaad is ter wille van bezuiniging op de legeruitgaven overwogen de kust-artillerie geheel of gedeeltelijk op te heffen. De Regeering heeft hiertoe echter — althans voorloopig — nog niet besloten; in ieder geval wordt gerekend op indeeling van meer dienstplichtigen met evenredige vermindering van het beroepspersoneel der kust-artillerie.

In hoeverre het is voorgekomen, dat onderofficieren voor

het verrichten van fouriersdiensten naar elders werden gedetacheerd onder genot van daggeld, kan zonder nadere aandoening niet worden nagegaan.

In ieder geval wordt bij detachering geen daggeld genoten en bedraagt het daggeld bij commissiereizen, overeenkomstig het reisreglement slechts f 5. Dit bedrag zal bovendien in de meeste gevallen nog worden gehalveerd, daar in de buitengewesten meestentijds in de kampementen zal moeten worden verbleven uit gebrek aan behoorlijk logies daarbuiten.

Voor zoover kan worden nagegaan, is bij de betrokken afdeling van het departement van oorlog nog nimmer eene rekening voor eene commissiereis, als bovenbedoeld, ter behandeling ontvangen.

Naar aanleiding van de opmerking omtrent het leegstaan van de kazerne en verscheidene officierswoningen te Soerabaja wordt het navolgende medegedeeld.

Met de kazerne zal waarschijnlijk worden bedoeld de Djotangkazerne, die eenige weken heeft leeg gestaan na vertrek van het 13e bataljon infanterie naar Malang. Zij werd echter begin October betrokken door de Batterij II. w. motortractie welke vóór dien in de Soeloengkazerne was gelegerd, terwijl deze laatste kazerne in gebruik werd gegeven aan de politie.

Overigens staan geen kampementen leeg; het kampement van het Subsistentenkader op Dermo is nog niet voltooid.

De officierswoningen zijn thans alle bewoond. Het korten tijd-leeg staan zal mede een gevolg zijn geweest van de troepenverplaatsing in September j.l.

Nieuwbouw van officierswoningen heeft alleen plaats gehad op Dermo t. w. in totaal 3 woningen, welke alle drie direct na voltooiing werden betrokken. Van afbouwen in een langzamer tempo kon geen sprake zijn, aangezien tijdens dien bouw nog niet besloten was het garnizoen te Soerabaja grootendeels op te heffen.

Het onttrekken in vredetijd van het 13e bataljon infanterie aan het garnizoen Soerabaja brengt de veiligheid van Soerabaja als steunpunt der Marine niet in gevaar.

De aanschaffingskosten van het proefbergkanon der firma Vickers bedragen met inbegrip van de daarbij uitgezonden reserve-deelen, munitie, tuigen en verder toebehooren £ 5800 (acht en vijftig honderd pond sterling).

Voorts wordt voor den vertegenwoordiger en den technicus, die met het proefberggeschut zijn uitgezonden, aan de firma Vickers vergoed:

- a. een reis 1e en een reis 2e klasse van London naar Bandoeng en terug;
- b. een bedrag naar reden van f 2700 (zeven en twintig honderd gulden) per maand van den dag van vertrek uit London tot den dag van terugkeer aldaar.

Met de proeven wordt de meest mogelijke spoed betracht.

Het personeel van de firma Vickers is in September hier te lande aangekomen en kan in den loop van Januari a. s. naar Engeland terugkeeren.

§ 2. Koloniale reserve. De bij de Koloniale reserve opgeleide onderofficieren, die h. t. l. in voor her geheel vreemde toestanden komen, staan uiteraard in der beginne in practische bruikbaarheid ten achter bij geroutineerde Indische onderofficieren, doch den legercommandant is niet gebleken, dat zij over het algemeen slecht voldoen. Er is bij het departement van Koloniën op aangedrongen om, in verband met het bestaande overcompleet, de opleidin

in Nederland, die ten minste anderhalf jaar duurt, zoo sterk mogelijk te beperken, doch het instituut voor aspirant onder-officieren bij de Koloniale Reserve kan niet worden geheven, zoolang de aanvulling h. t. l. voor de hogere onderofficiers-rangen niet voldoende is verzekerd.

Zooals reeds werd bekend gesteld in de Memorie van Antwoord, betreffende de ontwerp-begrooting voor 1923 (Eerste gewone zitting 1922 Onderwerp I — Afdeling IX — stuk 8 — § 3) acht de Regeering groote bezwaren aanwezig tegen een huwelijksverbod voor militairen beneden den rang van officier en zou Zij daartoe niet dan in den uitersten nood willen overgaan.

Omtrent het bedrag der kosten voor het te Nijmegen ten behoeve van de Koloniale Reserve gebouwde gymnastiek-lokaal is hier te lande niets bekend. Terzake zullen inlichtingen worden gevraagd aan den Minister van Koloniën.

Het verkrijgen van bezuiniging op de uitgaven der Koloniale Reserve heeft reeds de aandacht van de Regeering zooals o.a. blijkt uit het overgelegd overzicht betreffende de in 1923 door te voeren bezuinigingen.

Overigens wordt aangeteekend, dat de kosten der Koloniale Reserve slechts op f 1 000 000 zijn geraamd, en dat onder de betrekkelijke onderafdeeling ook de kosten van vervoer ad f 1 000 000 zijn begrepen.

Door het Departement van Oorlog is in overleg getreden met het departement van koloniën, tot het treffen van eene regeling, waarbij de Indische sergeanten 1e klasse-titulair zoo weinig mogelijk nadeel ondervinden, van de uitzending van de bij de Koloniale Reserve te Nijmegen opgeleide onderofficieren.

§ 3. Militair Geneeskundige Dienst. Voor officieren van gezondheid is het leven op posten veel geestdoodender dan voor Infanterie-officieren. Hebben laatstgenoemden aldaar volwaardige en opwekkende bezigheden (veel patrouille-werk), eerstgenoemden hebben geen medisch contact en weinig variatie in de te behandelen ziektegevallen en hebben dus weinig gelegenheid hun medische kennis en practische geoefendheid te vergrooten.

Voor eene afzonderlijke regeling voor de officieren van gezondheid, zooals deze trouwens ook vroeger voor hen gold, bestaat derhalve alleszins aanleiding.

Op de vraag, of er bereids wijziging is gebracht in het percentage, dat door officieren van gezondheid van het Geneeskundig militair laboratorium in 's Lands kas moet worden gestort bij het verrichten van onderzoekingen voor particulieren, zij medegedeeld, dat de in rekening gebrachte 20% voor het gebruik van aan den Lande behoorende voedingsmedia en reagentia ruimschoots voldoende gebleken is.

Dat de prijzen volgens de op 1 Januari 1922 in werking getreden prijslijst van den militair geneeskundigen dienst over het algemeen hooger zijn dan die, tegen welke dezelfde artikelen thans van particuliere firma's betrokken kunnen worden, moet daaraan worden toegeschreven, dat bij de berekening van die prijzen ingevolge artikel 6 van de Regelen voor het Beheer van het Materieel bij het departement van Oorlog, vastgesteld bij Gouv. Besluit dd. II 1882 No. 6 (Stbl. No. 161) als grondslag aangenomen wordt; voor artikelen, die uit Nederland zijn of worden aangevoerd, de factuurprijzen over de 3 laatste jaren, verhoogd met de noodige procenten voor onkosten van uitzending, verliezen door beschadiging of bederf, administratiekosten

enz. en voor goederen, die in Indië zijn of worden aangeschaft, de contracts- of inkooprijzen, vermeerderd met de administratiekosten, enz.

In genoemde prijslijst komen de in de jaren 1919 tot en met 1921 (toen vele artikelen vaak slechts tegen zeer hoogen prijs verkrijgbaar waren) betaalde inkooprijzen tot uiting.

Ten aanzien van formaline wordt aangeteekend, dat dit artikel door het departement van Koloniën werd uitgezonden in 1919 en 1920 à f 1.50 per K.G. en in 1921 à f 2.50 en f 22.50 per K.G. De gemiddelde aanschaffingsprijs was dus f 7 per K.G. Voor de vaststelling van de prijslijst werd die prijs verhoogd met 30%.

In den loop van het jaar 1922 werd door het Departement van Koloniën formaline uitgezonden tegen den prijs van f 0.78 per K.G. Het voornemen bestaat om de Regelen voor het Beheer van het Materieel in dien zin te wijzigen, dat in den vervolge een prijslijst zal worden vastgesteld, berekend naar de prijzen van het laatste jaar.

Het artikel „De buitenlandsche artsen” heeft reeds de aandacht van den Legerecommandant.

Een onderzoek terzake is gaande.

Evenals de aan het woord zijnde leden acht de Regeering „Hetze” tegen buitenlandsche geneesheeren en het departement van Koloniën scherp af te keuren.

§ 4. Verschillende opmerkingen. Bij telegram 16 Juli 1922 werd den Minister van Koloniën mededeeling gedaan van het aannemen door den Volksraad — zonder hoofdelijke stemming — van het nieuwe reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds voor officieren van het Nederlandsch-Indische leger, terwijl daarna bij brief die staatsman met de wenschen en opmerkingen van de Volksraadleden Aay en Kerckamp werd in kennis gesteld. De Regeering heeft geen reden aan te nemen dat deze aan gelegenheid niet met voortvarendheid bij het Departement van Koloniën wordt behandeld.

Naar de door de Regeering gedeelde meening van den legerecommandant mogen aan afdeelingen van erkende militaire vereenigingen bij het verkrijgen van localiteit voor het houden van vergaderingen geen onnoodige belemmeringen in den weg worden gelegd. Voor zoover is gebleken, dat door militaire gezaghebbenden met dit standpunt niet voldoende rekening werd gehouden, werd daarop de aandacht van die gezaghebbenden gevestigd.

Eene opgave van de totale inkomsten der verschillende militaire vliegeniers over de maanden September en October 1922, zoomede een gespecificeerd overzicht van de uitgaven voor den militairen vliegdienst gedurende de maanden Juli, Augustus, September en October 1922 zullen ter secretarie van den Volksraad worden gedeponereerd.

De geweermaakersschool te Meester Cornelis is in hoofdzaak een reparatie-werkplaats, die niet is ingericht op den aanmaak van Madsen-geweren.

Om de vervaardiging van deze automatische vuurwapens hier te lande mogelijk te maken, zouden tal van kostbare machines en werktuigen moet worden aangeschaft. Door gebrek aan ervaring en aan geschoolde werkkrachten zou slechts een middelmatig product kunnen worden verkregen, dat bovendien veel duurder zou zijn dan het geïmporteerde. Voorts is het aantal benodigde Madsen-geweren veel te gering om daarvoor eene afzonderlijke fabriek op te richten. Na korten tijd zou deze inrichting wegens gebrek aan

werk moeten worden stopgezet en zou dus het daarin gestoken kapitaal renteloos zijn.

Miliciens der onbereden troepen blijven volgens de bestaande regeling ten hoogste zes maanden onder de wapenen. Voor ongeveer 1/12 deel van elke jaarklasse, n.l. voor hen, die opgeleid worden voor sergeant, wordt echter deze tijd verlengd tot ten hoogste 9½ maand.

De vraag van een der leden of de voorwaarden waaronder overgang naar het Europeesche reserve-personeel van land- en zeemacht plaats vindt, reeds zijn vastgesteld, moet voor wat de landmacht betreft ten deele bevestigend worden beantwoord.

Deze voorwaarden zijn met betrekking tot de verplichte toetreding tot bedoeld reserve-personeel omschreven in artikel 26, lid (2) en (3), van het dienstplichtbesluit voor Nederlandsch-Indië (Staatsblad 1918 No. 70) en in artikel 2 (1), onder 1e en 3e, van het reservebesluit (Staatsblad 1918 No. 774).

De voorwaarden tot vrijwillige toetreding tot dat personeel van niet-dienstplichtingen (ouderen dan 45 jarigen) gewezen officieren en onderluitnants van het leger zijn vermeld onder artikel 29 van de Memorie van Antwoord opgenomen in de gedrukte stukken van den Volksraad — Eerste gewone zitting 1922 — Ond. 6 — stuk 5.

De voorwaarden voor een opleiding van militieplichtingen tot officier, ingevolge artikel 31 (1) van hooger aangehaald Dienstplichtbesluit, zijn nog niet vastgesteld, wijl deze opleiding nog niet heeft plaats gehad; deze aangelegenheid is bij het Departement van Oorlog nog in studie.

Opgemerkt zij, dat het instituut van reserve-officieren bij deze zeemacht in Indië nog niet bestaat, doch dat de tot de instelling daarvan vereischte voorstellen reeds bij den Minister van Koloniën zijn voorgebracht.

In de zitting van den Volksraad van 29 Juni 1920 (Handelingen blz. 325) werd door het lid Oppermann de vraag gesteld, of het in verband met het toenmaals in haast alle takken van staatsdienst heerschende personeelgebrek geen overweging verdiende, om voor het leger een z.g. capitulantensstelsel in te voeren.

Hierop werd door den Regeeringsgemachtigde, den generaal van Rietschoten, geantwoord (Handelingen blz. 341 en 342), dat de kwestie van het capitulantensstelsel reeds zoo vaak aan de orde werd gesteld, dat van eene nieuwe poging in die richting niet veel resultaat kan worden verwacht.

Hiermede is de Regeering het eens, te meer, waar het personeelgebrek sedert heeft plaats gemaakt voor een overcomplete aan personeel.

Het beoordeelingsvoorschrift voor officieren zal in verband met de invoering van het regiments- en divisieverband wijziging ondergaan. Voorstellen daartoe zijn in bewerking.

Een resumé, bevattende de inzichten der Regeering omtrent het door den kapitein van den generalen staf E. J. Geldorp aanbevolen bevorderingsstelsel, zal den Volksraad binnenkort worden toegezonden.

Uit onderstaand staatje moge blijken, hoeveel officieren van de verschillende wapens en diensten op 1 October j.l. boven de formatie — en in welke rangen — in actieven dienst waren en hoeveel op nonactiviteit:

Wapen en Dienst.	Luit. Kolonels.		Majoor.		Kapiteins ¹⁾ .		Luitenant ²⁾ .		Toelichtingen.
	Overcomplete.	Nonactief.	Overcomplete.	Nonactief.	Overcomplete.	Nonactief.	Overcomplete.	Nonactief.	
Infanterie	1	—	2	—	51	1	23	—	¹⁾ 1 kolonel incomplete. ²⁾ Medegerekend zijn de van het Nederlandsche leger gedetacheerde beroeps- en reserve-officieren.
Cavalerie	—	—	—	—	3	—	—	—	
Artillerie	1 ¹⁾	—	1	1	4	—	13	—	
Genie	—	—	—	—	1	—	—	—	
Mil. Administratie	—	—	1	—	—	—	—	—	
Intendance	—	—	—	—	—	—	—	—	
Mil. Geneesk. Dienst	—	—	—	—	—	—	—	—	
Paardenartsen	—	1	—	—	—	—	—	—	

Bij de cavalerie bestaat een incomplete van 3 luitnants, zoodat 3 van de 5 onlangs aangestelde tweede luitnants van dat wapen bij aankomst in Indië eene vacature in dien rang kunnen vervullen.

Daar eene aanvulling van 5 tweede luitnants te groot is en — zonder bijzondere maatregelen — ook in de jaren 1924 en 1925 eene te groote aanvulling met tweede luitnants der cavalerie is te verwachten (n.l. resp. 4 en 5), werd reeds aan den Minister van Koloniën voorgesteld:

- 1e. het zoo mogelijk daarheen te leiden, dat 2 van de 5 onlangs aangestelde tweede luitnants der Cavalerie bij de Infanterie overgaan;
- 2e. er toe mede te werken, dat in elk der jaren 1924 en 1925 niet meer dan 2 cadetten tot tweede luitnants der Cavalerie worden aangesteld en dat de voor dat wapen in opleiding zijnde cadetten, die voor eene aanstelling tot Cavalerie luitenant het minst in aanmerking komen, voor de keuze worden gesteld om of bij de Infanterie over te gaan of van hun verbintenis te worden ontheven, zonder verplichting tot terugbetaling van opleidingskosten.

Indien zulks noodig mocht blijken, zullen overeenkomstige maatregelen ook voor de Artillerie worden voorgesteld.

Toen het Opperbestuur het voorstel werd gedaan, om de verdere detacheringen van beroeps- en reserveofficieren van de Nederlandsche landmacht naar het Nederlandsch-Indische leger te staken, was de voorbereiding dier detachering van eenigen hunner reeds zoover gevorderd, dat daarop niet kon worden teruggekomen, zonder aanmerkelijke schade voor belanghebbenden. In verband hiermede zijn in de laatste maanden nog eenige reserveofficieren uitgezonden. Thans heeft geen uitzending meer plaats.

Zooals hiervoren reeds is opgemerkt, is inzake den overgang van reserve-officieren naar het korps beroeps-officieren door de Regeering nog niet beslist. Zoodra dit zal zijn geschied zal de Volksraad worden ingelicht.

Tegenover officieren en onderofficieren, die niet het karakter en het gehalte bezitten, welke geëischt moeten worden van personen, die gezag hebben uit te oefenen, wordt zoo krachtig opgetreden als de voorschriften toelaten.

In hoever officieren, die b.v. meerdere straffen hebben gehad, blijken hebben gegeven niet van het vereischte gehalte te zijn, staat ter beoordeeling van het legerbestuur en de Regeering.

Het vraagstuk van het bereikbaarstellen van den onderluitnantsrang voor verschillende categoriën van militairen,

komt aan de orde bij de herziening van de legerformatie op de basis van versoering in de eneadering. Met de ter zake gestelde vraag en opmerking zal daarbij worden rekening gehouden.

De Regeering heeft nog geen antwoord ontvangen op de aan den Minister gevraagde inlichtingen betreffende de kosten van opleiding van een officier voor het Indisch leger.

In zake het reëngement van den fourier van Lom kunnen de volgende inlichtingen worden verstrekt.

Reeds in Juli 1921 werd de toenmalige sergeant-majoor der militaire administratie van Lom wegens ongeschiktheid voor die betrekking, voorgedragen voor terugstelling tot fourier der Infanterie, den rang welken hij voor zijn overgang bij de militaire administratie bekleedde.

Hieraan werd nog niet dadelijk gevolg gegeven, doch hij werd in de gelegenheid gesteld om gedurende een proeftijd van zes maanden bewijzen van verbetering en goeden wil te toonen; met deze beslissing werd hij in kennis gesteld.

Nadat hij zich in het eind van Januari 1922 zoodanig strafschuldig had gemaakt, dat hem door den plaatselijk militair commandant te Sabang een zware straf moest worden opgelegd en nadat — naar aanleiding van een kort daarna door den onderinspecteur der militaire administratie te Koeta-Radja gehouden inspectie over zijne administratie — een zeer ongunstig rapport over zijne werkzaamheden was uitgebracht, werd hij den 6den Mei 1922 door den legerecommandant teruggesteld tot fourier der Infanterie.

Daar de evenbedoelde feiten niet tijdig bij het hoofdkantoor der militaire administratie bekend waren, was aan van Lom intusschen reeds een reëngement toegestaan en den 27sten Februari 1922 had hij zich — nog sergeant-majoor der militaire administratie zijnde — voor twee jaar gereëngageerd.

Toen hij dan ook in een over zijne terugstelling ingediend bezwaarschrift o. m. aanvoerde dat — wanneer hem vóór zijn reëngement ware bekend gesteld, dat hij voor terugstelling tot fourier der Infanterie zou worden voorgedragen — hij zich niet zou hebben gereëngageerd, werd hem vergund het aangegane reëngement te verbreken, als gevolg waarvan hij dan het leger zou kunnen verlaten, doch daarbij werd hem tevens te kennen gegeven, dat hij dan niet meer tot een nieuwe verbintenis zou worden toegelaten.

Van Lom heeft van die vergunning geen gebruik gemaakt.

Hoewel de Regeering het plaats gehad hebbende ongeluk bij de overvaart per prauw van Ambon naar Saparoea van de twee genoemde Amboineesche sergeanten ten zeerste betreurt, acht zij het — in deze tijden van bezuinigingen — in het leven roepen van een extra-verbinding per motorboot niet noodzakelijk, aangezien de verbinding tusschen beide plaatsen wordt onderhouden door de op de lijnen 28 en 29 varende booten der Koninklijke Paketvaart Maatschappij.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 901. Opleidingsinrichtingen. De Regeering is voorshands van meening, dat het

blijvend laten vervallen van de opleiding aan de rijsschool te Amersfoort geen aanbeveling verdient.

Echter is Zij uit bezuinigingsoverwegingen er toe overgegaan, bedoelde opleiding voor Indische officieren voorloopig te doen staken; nadat in 1923 de loopende cursus zal zijn beëindigd, zullen voorloopig geen officieren van het leger h. t. l. een opleiding aan genoemde inrichting volgen.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 909. Premiën en betalingen. Waar, in verband met de noodzakelijke bezuinigingen, tal van toelagen moesten worden ingetrokken, ook al om zooveel mogelijk te vermijden, dat door de aan te brengen bezuinigingen meer vitale belangen van het leger moesten worden aangetast, heeft de Regeering geen aanleiding kunnen vinden tot bestendiging van de schietpremieën en van de beloningen, toegekend aan officieren en onderofficieren voor het geven van onderwijs in de Nederlandsche taal aan niet-Europeesche militairen.

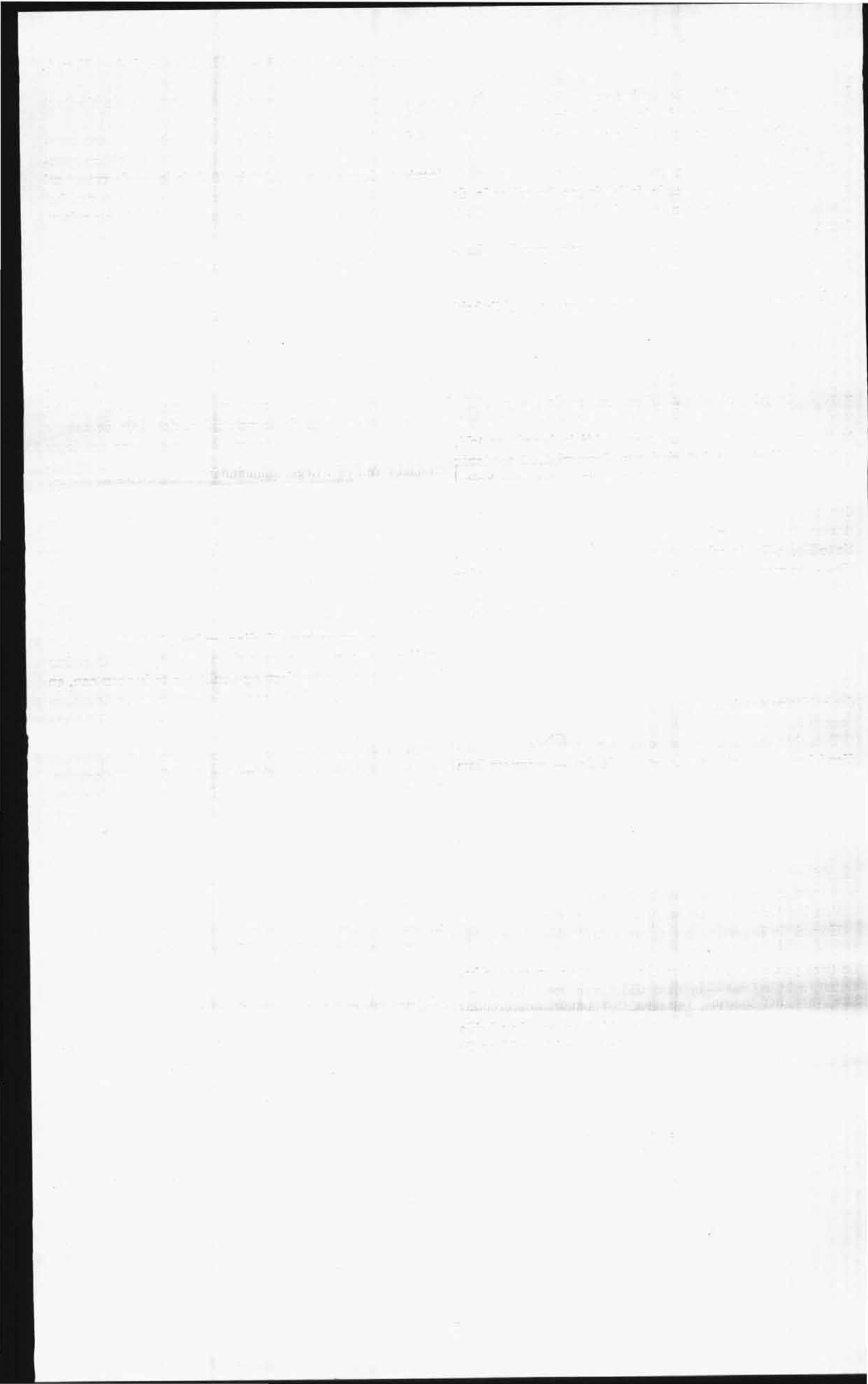
Dit onderwijs zal voortaan zonder extra beloning gegeven moeten worden.

Naar aanleiding van de in het afdeelvingsverslag betreffende de IIIe begrootingsafdeeling onder „Militaire pensioenen” gestelde vraag, naar welken maatstaf de Regeering de toegezegde steunverleening denkt toe te kennen aan, en welk criterium Zij denkt aan te leggen, voor de beoordeeling van de behoefte van de vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen, wordt het volgende medegedeeld.

Ten einde de gelden bestemd voor steun aan gegageerde en gepensioneerde militairen beneden den officiersrang, die buiten hun schuld in moeilijke omstandigheden verkeeren, zoo goed mogelijk tot hun recht te doen komen, zullen de eventueel bij de begrootingswet toegestane bedragen, ter beschikking worden gesteld van het te Malang gevestigde Hoofdecomité van het ondersteuningsfonds voor behoeftige oud-strijders van het Nederlandsch-Indische leger, onder voorwaarde:

- dat dat Hoofdecomité zijne bemoeienis in deze zal uitstreken over alle in Nederlandsch-Indië aanwezige gegageerde en gepensioneerde militairen, die buiten hun schuld in behoeftige omstandigheden zijn geraakt;
- dat aan den Legerecommandant eene opgave zal worden ingediend van de onder a bedoelde personen, aan wie steun is verleend en tot welke bedragen.

Meerbedoeld Hoofdecomité heeft verklaard, zich gaarne met de verdeeling der toegestane gelden te willen belasten en stelt zich voor, de moeilijkheden, aan eene rechtvaardige verdeeling van die gelden en aan eene doeltreffende leniging der nooden verbonden, te overwinnen door eene goede samenwerking met de hoofden van Plaatselijk Bestuur en v.z.n. met de Roomsche-Katholieke en Protestantsche geestelijken.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de nota van wijzigingen (stuk C).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Nederland.

Onderafdeeling 908 (— *f* 500).

Onderafdeeling 912 (— *f* 2 000).

Afvoering van subsidies aan de Vereeniging tot beoefening van de krijgswetenschap en aan de vereeniging „Generaal van Heutszfonds”.

Onderafdeeling 917 (— *f* 753 500).

Afvoering van de op de hoofdbegrooting uitgetrokken gelden voor proefgeschut ten behoeve van de modernisering van het leger.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Aangezien 's lands financiën de grootste zuinigheid vereischen, dient het toekennen van subsidies tot het strikt noodzakelijke te worden beperkt. Waar de tegemoetkomingen aan deze vereenigingen niet urgent voorkomen, zullen zij althans voorloopig niet worden toegekend.

Extra-artilleriematerieel. Hoewel de Regeering Hare overtuiging handhaaft, dat tal van kwetsbare objecten het noodzakelijk maken, dat over luchtafweergeschut wordt beschikt, terwijl ook het veldleger van deze geschutsoort dient te zijn voorzien, en dat ook infanteriegeschut tegenover een modern bewapenden tegenstander niet kan worden gemist, is het daarvoor aangevraagde proefgeschut — gelet op den onafwijsbaren eisch tot bezuiniging op de oorlogsbegrooting voor 1923 — van den artillerie-eisch tot moderniseering van het leger afgevoerd.

Het hiervoor op de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1923 uitgetrokken bedrag van *f* 5 256 000 wordt derhalve verminderd met *f* 753 500 en dus tot *f* 4 502 500 teruggebracht.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeeling 901 (— *f* 1 000).

Onderafdeeling 905 (— *f* 10 000).

Onderafdeeling 924 (— *f* 24 800).

Onderafdeeling 940 (— *f* 100 000).

Onderafdeeling 943 (+ *f* 70 000).

Onderafdeeling 945, onderdeel *b* (— *f* 100 000).

Onderafdeeling 953 (— *f* 100 000).

Herziening en verlaging van eenige op de hoofdbegrooting uitgetrokken posten.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Voor het doen van uitgaven tot inhuur van Inlandsch burgerpersoneel zullen bepaalde bedragen voor de verschillende inrichtingen worden vastgesteld, welke in geen geval mogen worden overschreden en waardoor eene beperking van de uitgaven met *f* 35 800 wordt verkregen (onderafdeelingen 901, 905 en 924).

In verband met de inkrimping der legersamenstelling is het te verwachten, dat de uitgaven voor de werving belangrijk zullen dalen, zoodat deze post zonder bezwaar met *f* 100 000 kan worden verminderd (onderafdeeling 940).

De contractueele passagiers- en vrachttarieven in het verkeer met Europa zijn belangrijk gedaald, zoodat een terugloopen van deze uitgaven met een bedrag van *f* 100 000 kan worden verwacht (onderafdeeling 945).

Waar de landsdrukkerij niet steeds tijdig aan de behoefte kan voldoen, zoodat de hulp der particuliere nijverheid meermalen moest worden ingeroepen, is het gewenscht voor het departement van oorlog in hoofdzaak gebruik te maken

Onderafdeeling 901	(— f 5 574).
Onderafdeeling 902	(— f 1 000).
Onderafdeeling 905	(— f 432).
Onderafdeeling 906	(— f 468).
Onderafdeeling 907	(— f 1 200).
Onderafdeeling 908	(— f 1 800).
Onderafdeeling 914	(— f 15 000).
Onderafdeeling 916	(— f 12 000).
Onderafdeeling 917	(— f 1 800).
Onderafdeeling 918,	
onderdeel a	(— f 10 500).
Onderafdeeling 924	(— f 225).
Onderafdeeling 930	(— f 180).
Onderafdeeling 931	(— f 12).
Onderafdeeling 932	(— f 45).
Onderafdeeling 943,	
onderdeel g	(— f 30 000).
Onderafdeeling 954	(— f 3 000).
Onderafdeeling 957	(— f 1 000).

Herziening, vermindering dan wel verlaging van eenige bij de hoofdbegroting uitgetrokken posten.

Onderafdeeling 901	(— f 25 280).
Onderafdeeling 902	(— f 3 500). P. m.
Onderafdeeling 910	(— f 4 900).
Onderafdeeling 949	(— f 10 000).

Bezuiniging op de uitgaven voor manoeuvres en herziening der legersamenstelling.

van de topografische inrichting, welke inrichting thans over een voldoende aantal persen beschikt om zonder bezwaar aan het grootste deel van de behoefte van dit departement te voldoen. Tegenover aanschaffing van papier en verdere benodigdheden tot een hooger bedrag staat eene vermindering der uitgaven aan de landsdrukkerij, zoodat eene bezuiniging van f 30 000 wordt verkregen (onderafdeelingen 943 en 953).

Uit een oogpunt van bezuiniging zijn de subsidies aan de Indische afdeeling van het Roode kruis, aan den Algemeenen Javaschen postduivenbond en de militaire hippische sportverenigingen ingetrokken, hetgeen eene besparing van f 5 800 's jaars medebrengt (ond. afd. 917, 954 en 957).

Door vermindering van het aantal bibliotheken en het aantal periodieken wordt eene bezuiniging op de garnizoensbibliotheken van f 1 000 verkregen (ond. afd. 902).

Door vervanging van het gros der Inlandsche burgeroppassers door militairen wordt eene jaarlijkse bezuiniging van f 6 474 verkregen; slechts voor de archieven is dit personeel gehandhaafd, daar het urgent is, dat deze personen zoo lang mogelijk in hunne betrekking blijven (ond. afd. 901, 905 en 906).

Daar de loonstandaard vermindert, is het mogelijk de maximum-bedragen voor loonen aan keuken- en stalkoelies aanzienlijk te verlagen, waardoor eene bezuiniging van f 39 750 's jaars wordt verkregen (ond. afd. 908, 914, 916, 918, 924, 930 en 932).

Door vermindering der toegestane bedragen voor onderhoud en lectuur aan de ontspanningslokalen der militairen wordt eene bezuiniging van f 30 000 verkregen (ond. afd. 943).

Ten slotte is eene vermindering van het bedrag van inhuur van extra-werkkrachten voor het verrichten van schrijfwerk met f 1 200 (ond. afd. 907) mogelijk en zijn geen gelden voor aanschaffing van stalbenodigdheden voor de verpleging van officiersdienstrijpaarden in de garnizoensziekenstal te Weltevreden meer benodigd, waarvoor f 12 's jaars was toegestaan (ond. afd. 931).

Aangezien uit een oogpunt van bezuiniging de post van attaché-militair bij de gezantschappen te Tokyo en te Peking voorloopig niet zal worden bezet, kunnen de daarvoor bij de hoofdbegroting voor 1923 geraamde gelden tot een bedrag van f 21 500 pro memorie worden uitgetrokken (ond. afd. 901 — f 18 000 en ond. afd. 902 — f 3 500). Hier tegenover staat eene vermindering der middelen in Nederland met f 4 500 (volgnummer 901 sub d).

Wijders kan eene bezuiniging van f 7 280 worden verkregen door voor den hoofdofficier, welke belast is met het ontwerpen der militaire reglementen slechts den rang van luitenant-kolonel open te stellen, in stede van dien van kolonel.

Door bij den gewestelijken staf in Atjeh en Onderhoorigheden den kapitein van den generalen staf te vervangen door een luitenant-adjunct, wordt van 1923 af eene jaarlijkse bezuiniging van f 4 900 verkregen (ond. afd. 910).

Overigens zullen de manoeuvres en oefeningen in 1923 nog meer worden beperkt, zoodat de reeds op de hoofdbegroting uitgetrokken gelden met een bedrag van f 10 000 kunnen worden verminderd (onderafdeeling 949).

Onderafdeeling 907 (— f 9 900).

Onderafdeeling 924 (— f 15 300).

Afvoering der op de hoofdbegrooting uitgetrokken posten voor schrijf- en teekenloonen ten behoeve van het wapen der genie.

Het is gebleken, dat de uitgaven wegens inhuur van werkkrachten ten behoeve van het wapen der genie voor het verrichten van schrijf- en teekenwerk (welke geleidelijk minder worden en in het jaar 1922 zelfs belangrijk beneden de daarvoor bij artikel 1 van het gouvernementsbesluit dd. 28 Februari 1922 No. 34 toegestane bedragen van f 9 900 voor schrijf- en f 15 300 voor teekenwerk zullen blijven) in den vervolge gevoeglijk zullen kunnen worden voldaan uit de fondsen, bestemd voor de uitvoering der geniewerken.

In verband daarmee kunnen de onderwerpelijke bedragen van de hoofdbegrooting worden afgevoerd.

Onderafdeeling 926, onderdeel c. Geniewerken (+ f 110 000).

Aangezien de levering van een partij constructiewerk, bestemd voor het werk: „Bouw van een kampement met garages en werkplaatsen voor de militaire automobielcompagnie te Bandoeng” niet meer in 1922, doch in het allernuistigste geval eerst eind Februari 1923 kan plaats hebben, kan bedoeld geniewerk niet meer in 1922 worden voltooid. Als gevolg hiervan zal in 1923 f 75 000 meer benodigd zijn, welk bedrag echter in 1922 onverwerkt zal worden gelaten.

Bij de uitvoering van het werk: „Overbrenging van den Artillerie-constructiewinkel naar Kiara Tjondong (Bandoeng)” is stagnatie ondervonden bij den aanleg van een zijspoor.

Bezitters van den daarvoor benodigden grond wenschen dezen n.l. niet bij minnelijke schikking af te staan, zoodat onteigening zal moeten plaats hebben.

Daardoor kan de uitvoering van het zijspoor niet meer ten laste van het dienstjaar 1922 plaats hebben en zal een bedrag van f 35 000 onverbruikt blijven. Voor de verdere voltooiing in 1923 is echter een gelijk bedrag noodig ten laste van de begrooting van dat jaar.

Onderafdeeling 967O (— f 5 500).

Onderafdeeling 967P (— f 1 500).

Gelden voor de te houden zware vaardigheidsproef en subsidie aan de N. I. O. S.

Uit een bezuinigingsoogpunt zal het voor 1923 op de hoofdbegrooting uitgetrokken bedrag van f 13 000 voor beloningen voor de te houden zware vaardigheidsproeven worden teruggebracht tot f 7 500 en zal het subsidie ad f 1 500 aan den Nederlandsch-Indischen Officiersschermbond te Bandoeng niet worden uitgekeerd, zoodat de betrekkelijke posten met respectievelijk f 5 500 en f 1 500 kunnen worden verminderd.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel 901, onderdeel d (— f 4 500).

Zie de toelichting bij de onderafdeelingen 901 en 902 der uitgaven in Indië.

Middel 903. Terughetaling van verplegings- en begrafeniskosten in de hospitalen.

Het ligt in het voornemen de kosten van verpleging der burgerlijke landsdienaren in de militaire hospitalen met ingang van 1 Januari 1923 te verhoogen.

De hieruit voor de schatkist voortvloeiende meerdere baten kunnen thans niet met eenige juistheid worden geraamd, in verband ook met de verrekeningen met de departementen, waaronder de betrokkenen ressorteeren.

Bij de ontwerp-begrooting voor 1924 kunnen de desbetreffende posten v. z. n. worden herzien.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG

(betreffende de 1ste nota van wijzigingen).

EN

MEMORIE VAN ANTWOORD

(ontvangen 15 December 1922).

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 908. Subsidie. De subsidie aan de vereeniging tot beoefening van de krijgswetenschap, zouden eenige leden gaarne gehandhaafd zien, op grond van de overweging, dat die vereeniging de beste litteratuur verschafft op het gebied der krijgswetenschap.

Onderafdeeling 917. Uitgaven voor proefgeschut. Een lid zag met instemming dat het voor het geschut uitgetrokken bedrag wordt verminderd, maar drong aan op veel grootere bezuiniging terzake, overeenkomstig het amendement-Aay (1ste gewone zitting 1922, Ond. I — Afd. IX — st. 12).

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Manoeuvres. Aangedrongen werd op nog meerdere beperking der uitgaven voor legeroefeningen, zoolang het regiments- en diviieverband nog niet is doorgewerkt en zoolang de reglementen en voorschriften in verband met de invoering van evenbedoeld verband nog niet zijn vastgesteld.

Middelen in Nederland.

Hoofdstuk I der middelen.

Middel 901, onderdeel d. Opgemerkt werd, dat dit middel in stuk 4 verkeerdelijk onder de middelen in Indië is geplaatst terwijl het evenals in stuk C 1, onder de middelen in Nederland had moeten worden opgenomen.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel 903. Verplegings- en begrafeniskosten. Verscheidene leden konden niet goedkeuren, dat de Regeering eenerzijds met een beroep op den dalenden levensstandaard den duurtetoeslag intrekt en anderzijds door verhooging van schoolgelden en allerlei tarieven en nu weer door verhooging der verplegings- en begrafeniskosten, het leven der landsdienaren steeds duurder maakt.

Aldus vartgesteld door de Commissie van rapporteurs den 12den December 1922.

ROEP.

SOEJONO.

SOSROHADIWIDJOJO.

Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 908. Subsidie. Met volle waardeering van de prestaties van de vereening tot beoefening van de krijgswetenschap in Nederland, wordt het toekennen van een subsidie niet strikt noodzakelijk en dus in deze benarde tijdsomstandigheden niet verantwoord geacht.

Onderafdeeling 917. Uitgaven voor proefgeschut. Tot verdere vermindering van den post voor extra aanschaffing artillerie-materieel kan de Regeering voorloopig niet overgaan. Terzake moge worden verwezen naar de Memorie van Antwoord van de eerste gewone zitting 1922 (Onderwerp I — Afd. IX — stuk 8, onderafdeeling 917).

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Manoeuvres. Tegen meerdere beperking der uitgaven voor legeroefeningen bestaat bezwaar. De tot stand gebrachte vermindering van het volgens tarief aankomende bedrag van f 107 300 tot f 47 300 berust reeds op de omstandigheid dat niet is gerekend op groote oefeningen in de nieuwe verbanden.

Middelen in Nederland.

Hoofdstuk I der middelen.

Middel 901, onderdeel *d*. Met de opmerking ten aanzien van het middel 901, onderdeel *d*, wordt ingestemd.

Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

Middel 903. Verplegings- en begrafenis-kosten. In verband met de vermeerderde kosten van exploitatie der ziekeninrichtingen o. m. door de verhoogde bezoldigingen van het personeel, waarmede de tarieven voor verpleegkosten nog geen gelijken tred hebben gehouden, is het niet onbillijk, dat de burgerlijke landsdienaren, die ter verpleging in de militaire ziekeninrichtingen worden opgenomen, naar evenredigheid in de meerdere kosten bijdragen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. IX — STUK 7.

—
Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

—
MOTIE.

Motie voorgesteld door de heeren Kiës, Houtsma en Kerkkamp.

Ingezonden 18 December 1922.

De Volksraad,
van oordeel, dat de behandeling in de voorjaarszitting van het door Opperbestuur en Indische Regeering zelf zoo warm aanbevolen gewijzigde Reglement voor het Weduwen- en Weezenfonds voor de Offieieren van het Nederlandsch-Indische leger, heeft uitgewezen de urgentie van de verbetering dier weduwen- en weezenpensioenen;

van oordeel, dat uit de door den Minister aan de Staten-Generaal aangeboden ontwerp-begrooting voor 1923 niet blijkt, dat met de financieele gevolgen van de aangenomen wijzigingen rekening is gehouden;

verzoekt der Regeering nadrukkelijk zoo noodig alsnog stappen te doen om de wijziging met 1 Januari 1923 in werking te doen treden;

en gaat over tot de orde van den dag.

Deze motie is in de vergadering van 20 December 1922 a a n g e n o m e n.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK I.

Wijziging en verhooging der begroting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegroting).

Toelichtingen bij de Ontwerpen van besluit
(stukken B 1 en B 2).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 1014B. Paketvaart en andere stoomvaartdiensten.

Regeringscommissariaat bij de Koninklijke Paketvaartmaatschappij (+ f 800).

In het ontwerp der voorloopig vastgestelde begroting voor 1923 zijn tegelijkertijd met de overbrugging van de credieten voor het Reiswezen van de IVde naar de IIIde begrotingsafdeeling abusievelijk naar de IIIde in stede van naar de Xde begrotingsafdeeling overgebracht de aan het onderhouden eener geregelde stoompaketvaart in den Indischen Archipel verbonden kosten en middelen (vgl. bij de IIIde begrotingsafdeeling: Hoofdstuk I, o.a. 325, Hoofdstuk II, o.a. 331 en de raming der middelen in Indië No. 328A).

Ten einde de begane fout te herstellen wordt de overbrugging van voormelde kosten en middelen naar de Xde begrotingsafdeeling thans bewerkstelligd.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1011. Personeel van den hydrografischen dienst.

Onderdeel a. Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van de Koninklijke Marine enz. (— f 25 000).

De raming is verminderd met f 25 000 wegens soldijen en toelagen in verband met de indienststelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine.

Onderafdeeling 1012. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst.

Onderdeel a. Schaffing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven enz. (— f 8 000).

De raming is verminderd met f 8 000 wegens schaffing in verband met de indienststelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine.

Onderafdeeling 1013A. Toelagen op de bezoldigingen van de inspecterende ambtenaren van den dienst van Scheepvaart in afwachting van eene herziening dier bezoldigingen (+ f 13 800).

Zooals reeds in de Memorie van Antwoord op de gewone begroting voor 1923 (eerste gewone zitting 1922 onderwerp 1 afd. X stuk 8 A) is uiteengezet, is het noodzakelijk de wedden der inspecterende ambtenaren en werktuigkundigen bij den dienst van Scheepvaart te herzien.

De in de Memorie vermelde wanverhouding tusschen de bezoldigingen van genoemde ambtenaren en die van de Gouvernements-Marine, die in dienst onder eerstgenoemden zijn gesteld, is daardoor ontstaan, dat voor verschillende groepen van ambtenaren, behoorende tot den dienst van

Scheepvaart, in het begin van 1920 een herziening der bezoldiging was voorgesteld, doch dat met deze voorstellen slechts, voor zoover betreft de Gouvernements-Marine en de loodsen, bij de begroting voor het jaar 1921 werd rekening gehouden, terwijl de andere voorstellen tot dusver werden aangehouden.

Waar voor de aanstelling tot inspecteerend ambtenaar o. m. een langdurige vóórpraktijk (ten minste 10 jaren dienst als officier bij de Koninklijke Marine of daarmede overeenkomend) wordt geëischt, is de titel van adjunct-inspecteur in verband met de daaraan bij andere diensten gehechte beteekenis minder juist te achten en kan deze beter door dien van „inspecteur” worden vervangen.

Rekening houdende met de omstandigheid, dat de werkring van den hoofdinspecteur, hoofd van den dienst, wegens de in de laatste jaren steeds omvangrijker wordende bemoeienis met de koopvaardij zeer is verzwaaard, wordt het billijk geacht diens bezoldiging te brengen op f 1500.

De bestaande wedderegel, hieronder vermeld, zou te vervangen zijn door de daarnaast gestelde.

Titel.	Bestaand		Titel.	Nieuw	
	wedde.	verhoogingen.		wedde.	verhoogingen.
Adj. Inspect.	f 500—f 700 ⁽¹⁾	2 tweej. v. f 100	Inspecteur	f 700—f 1000	2 tweej. en vierj. v. f 100
Inspecteur..	800— 1000	idem	Insp. afdelingshoofd	1000— 1200	2 tweej. v. f 100
Insp. onderhoofd.....	1200	—	Inspecteur onderhoofd.	1350	—
Hoofdinspecteur hoofd v. d dienst	1200— 1400	2 tweej.	Hoofdinsp. hoofd v/d dienst....	1500	—

In verband met de instelling der salariscommissie ware deze regeling echter nog niet in te voeren, doch voorloopig de salarisverhoging toe te kennen in den vorm van toelagen op de bestaande wedden.

Met het oog op de redenen, die leidden tot deze herziening, en de omstandigheid, dat zij alleen door tijdsgebrek niet meer op de gewone begroting kon worden gebracht, zal zij met 1 Januari 1923 moeten ingaan.

Door deze toelagen zal voor de betrokkenen met 1 Juli 1923 de duurtetoelag vervallen, gevende voor een half jaar een besparing van f 3360.

Onderafdeeling 1015. Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van Scheepvaart en werktuigkundigen der Gouvernements-Marine, belast met het toezicht op aanbouw en herstelling (— f 1000).

Onderafdeeling 1015A. Toelagen op de bezoldigingen van de werktuigkundigen bij den dienst van Scheepvaart in afwachting van eene herziening dier bezoldigingen (+ f 15 000).

De raming is verminderd met f 1000 voor toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten in verband met het voornemen tot aanzienlijke vermindering e. q. intrekking van voormelde toelagen.

Om de in de Memorie van Antwoord op de gewone begroting voor 1923 (eerste gewone zitting 1922 onderwerp I afd. X stuk 8A) alsook in de toelichting bij de onderafdeeling 1013A vermelde redenen is eene herziening van de wedden der werktuigkundigen bij den dienst van Scheepvaart noodzakelijk.

In verband met de huidige bezoldiging van de 1e werktuigkundigen bij de Gouvernements Marine met diploma C, die bij plaatsing aan den wal f 750 tot f 950 (de 4 oudsten

⁽¹⁾ Met bepalingen, dat na 6 jaar dienst in deze betrekking bevordering tot inspecteur volgt, welke bepaling onder de nieuwe regeling zal vervallen.

f 1 000) 's maands genieten, zou de bestaande wedderegeling, hieronder vermeld, zijn te vervangen door de daarnaast gestelde.

Bestaand		Nieuw	
wedde.	verhoogingen.	wedde.	verhoogingen.
f 450.—	f 750.— ⁽¹⁾	f 750.—	f 1 000.— ⁽²⁾
	6 tweej. f 50.—		5 tweej. f 50.—

In verband met de instelling der salariscommissie ware deze regeling echter nog niet in te voeren, doch voorloopig de salarisverhoging toe te kennen in den vorm van toelagen op de bestaande wedden.

Met het oog op de redenen, die leidden tot deze herziening, en de omstandigheid, dat zij alleen door tijdsgebrek niet meer op de gewone begrooting kon worden gebracht, zal zij met 1 Januari 1923 moeten ingaan.

Door deze toelagen zal voor de betrokkenen met 1 Juli 1923 de duurtetoeslag vervallen, gevende voor een half jaar een besparing van f 2 400.

Onderafdeeling 1017. Personeel van de Gouvernements-Marine.

Bezoldigingen, toelagen enz. (— f 49 400).

De raming is verminderd met f 36 000 voor toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten en met f 13 400 voor toelagen wegens dienstbelang voor werkzaamstelling in het gewest Nieuw-Guinea in verband met het voornemen tot aanzienlijke vermindering e.g. intrekking van voormelde toelagen.

Onderafdeeling 1019. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen (— f 2 172).

De motorboot te Batavia (residentie Batavia) ten behoeve van het laboratorium voor het onderzoek der zee van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel zal niet als gewestelijk vaartuig worden in dienst gesteld, zoodat op het voor bezoldiging van het personeel van dat vaartuig uitgetrokken bedrag van f 420 's jaars niet meer wordt gerekend.

Het gewestelijk stoomvaartuig „Valk” te Banjoewangi (residentie Besoeki) zal ter beperking der Landsuitgaven buiten dienst worden gesteld, zoodat op het voor bezoldiging van het personeel van dat vaartuig uitgetrokken bedrag van f 2 412 's jaars niet meer wordt gerekend.

De bemanning van het te Fak-Fak (Residentie Nieuw-Guinea) gestationneerde gewestelijk stoomvaartuig „Nora” werd reeds bij wijze van tijdelijken maatregel met ingang van 1 April 1922 met 1 roerganger en 1 stoker uitgebreid.

Voor bezoldiging van dit personeel wordt op een meerdere uitgaaf van f 660 's jaars gerekend.

Onderafdeeling 1020. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen.

Onderdeel b. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen (— f 6 800).

Onderdeel c. Andere uitgaven (— f 11 144).

Wegens het niet als gewestelijk vaartuig in dienst stellen van de bij onderafdeeling 1019 bedoelde motorboot ten behoeve van het laboratorium voor het onderzoek der zee van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel wordt niet meer gerekend op het voor kosten voor brandstoffen voor dat vaartuig uitgetrokken bedrag van f 1 800 's jaars, terwijl voorts niet meer wordt gerekend op f 2 500 's jaars voor andere uitgaven (inventaris, herstellen, dokken enz.) voor bedoeld vaartuig.

Wegens de buitendienststelling van het bij onderafdeeling 1019 bedoeld gewestelijk stoomvaartuig „Valk” wordt niet

(1) Bij het toekennen der laatste weddeverhoging wordt de titel: „hoofdwerktuigkundige”.

(2) Bij het toekennen der vóór laatste weddeverhoging wordt de titel: „hoofdwerktuigkundige”.

Onderafdeeling 1021. Personeel van de bebakening en kunstverlichting.

Onderdeel a. Bezoldigingen en toelagen van het personeel voor de kustverlichting (— f 9 000).

Onderafdeeling 1023. Personeel van den haven- en loodsdiens.

Bezoldigingen, toelagen, daggelden, schrijffloonen en belooningen (— f 13 900).

Onderafdeeling 1025A. Paketvaartdienst.

Vergoedingen voor het doen onderhouden eener geregelde stoompaketvaart in den Indischen Archipel (+ f 550 000).

Onderafdeeling 1026. Soldijen, belooningen, toelagen, enz. voor zoover die behooren tot de algemeene kosten der zeemacht.

Onderdeel a. Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen enz. (— f 29 000).

Onderafdeeling 1027. Verdere algemeene kosten der Zeemacht.

Onderdeel d. Kleeding van Inlandsche schepelingen, loonen voor vertolking enz. (— f 16 000).

Onderdeel f. Schafing, geneeskundige behoeften enz. (— f 15 000).

Onderafdeeling 1031. Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader (— f 31 000).

Onderafdeeling 1032. Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader.

Onderdeel a. Schafing, geneeskundige behoeften enz. (— f 11 000).

Onderafdeeling 1033. Personeel van de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst, de kweekschool te Makasser en den marine luchtvaartdienst).

Onderdeel a. Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen enz. (— f 26 000).

Onderafdeeling 1034. Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst, de Kweekschool te Makasser en den marine luchtvaartdienst).

Onderdeel a. Schafing, geneeskundige behoeften en andere uitgaven enz. (— f 11 000).

Onderafdeeling 1035. Personeel voor den marine luchtvaartdienst (— f 12 000).

meer gerekend op het voor kosten van brandstoffen voor dat vaartuig uitgetrokken bedrag van f 5 000 's jaars, terwijl voorts niet meer gerekend wordt op f 9 004 's jaars voor andere uitgaven (f 504 voor voeding van de manschappen en f 8 500 voor inventaris, dokken, herstellen enz.) voor bedoeld vaartuig.

Voor voedinggeld van het meerder benodigd personeel ten behoeve van het bij onderafdeeling 1019 bedoeld gewestelijk vaartuig „Nora” wordt op een meerdere uitgaaf van f 360 's jaars gerekend.

De raming is verminderd met f 9 000 voor toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten in verband met het voornemen tot aanzienlijke vermindering e. q. intrekking van voormelde toelagen.

De raming is verminderd met f 13 900 voor toelagen wegens duurte voor plaatsing in de buitengewesten in verband met het voornemen tot aanzienlijke vermindering e. q. intrekking van voormelde toelagen.

Zie in deze memorie de toelichting bij onderafdeeling 1014B van de uitgaven in Nederland.

De raming is verminderd met f 29 000 wegens soldijen en toelagen in verband met de indienststelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine.

De raming is verminderd met f 16 000 wegens kleeding in verband met de indienststelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine.

De raming is verminderd met f 15 000 wegens schafing in verband met de indienststelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine.

De raming is verminderd met f 31 000 wegens soldijen en toelagen in verband met de indienststelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine.

De raming is verminderd met f 11 000 wegens schafing in verband met de indienststelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine.

De raming is verminderd met f 26 000 wegens soldijen en toelagen in verband met de indienststelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine.

De raming is verminderd met f 11 000 wegens schafing in verband met de indienststelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine.

De raming is verminderd met f 12 000 wegens soldijen en toelagen in verband met de indienststelling van een afzonderlijk korps militaire bedienden voor de marine.

Middelen in Indië.

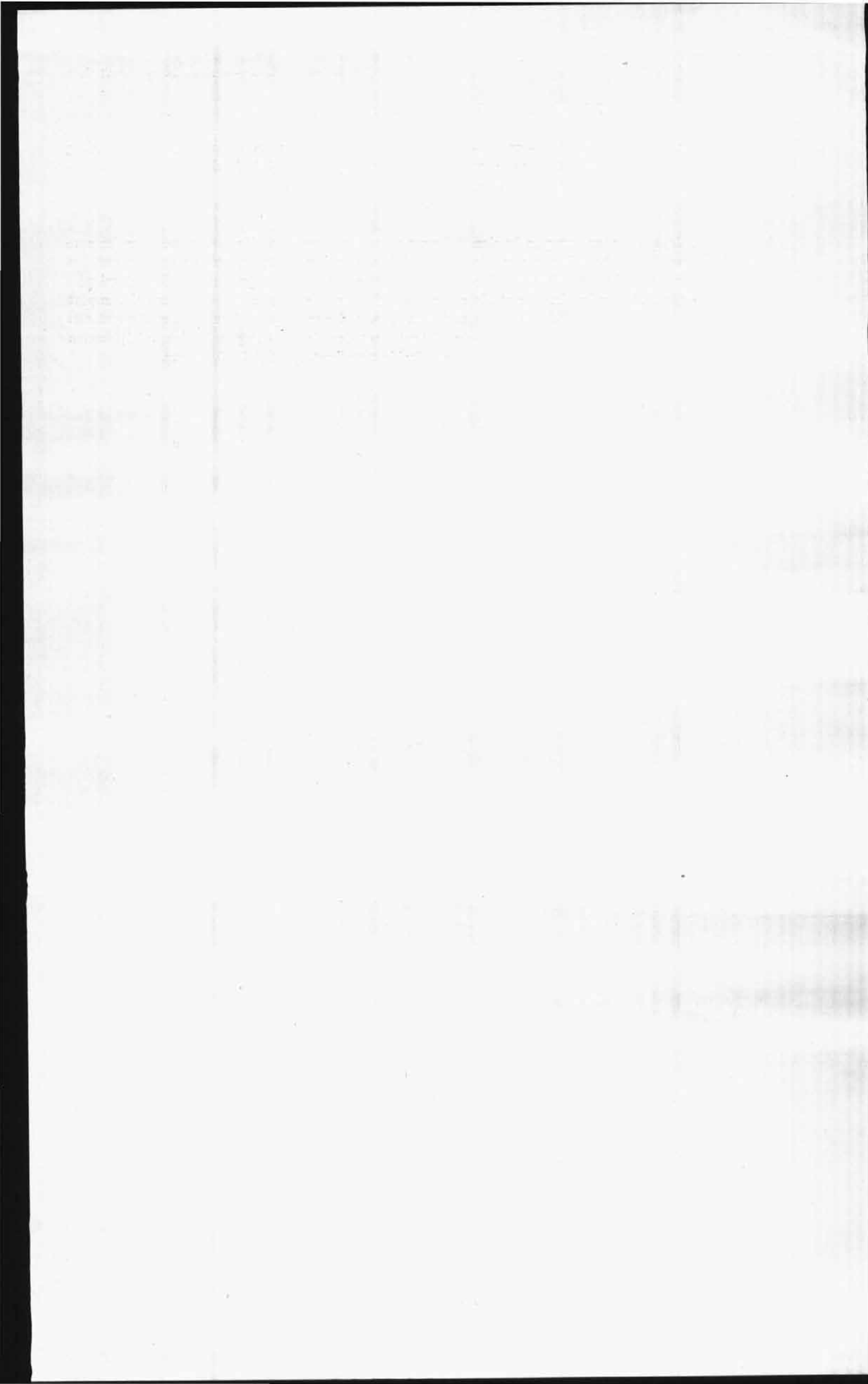
Hoofdstuk II der middelen.

No. 1009A. Bijdrage van den post-, telegraaf- en tele-
foondienst in de uitgaven voor het doen onderhouden eener
geregelde stoompaketvaart in den Indischen Archipel
(+ f 100 000).

Zie in deze memorie de toelichting bij onderafdeeling
1014B van de uitgaven in Nederland.

No. 1013. Door andere departementen terug te betalen
kosten voor het gebruik van de ter beschikking van die
departementen gestelde vaartuigen, behoorende tot onder
het departement der Marine in Nederlandsch-Indië gestelde
diensten (— f 4 720).

De motorboot te Batavia (residentie Batavia) ten behoeve
van het laboratorium voor het onderzoek der zee van het
departement van Landbouw, Nijverheid en Handel zal niet
als gewestelijk vaartuig worden in dienst gesteld, zoodat
niet meer gerekend wordt op de door dat departement aan
het departement der Marine terug te betalen bedrijfskosten
van bedoelde motorboot, groot f 4 720 's jaars.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 2.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

De vraag werd gesteld of de werving van bediendenpersoneel nog voortgezet wordt. In ontkennend geval werd men gaarne in kennis gesteld met de redenen, die tot die stopzetting aanleiding hebben gegeven. Tegelijk hoopte men daarbij te vernemen hoeveel bedienden tot dusverre zijn aangeworven en of dit nieuwe instituut voldoet.

Overlegging van een opgaaf werd gevraagd van de schepen, die speciale koks aan boord hebben en mededeeling van de inkomsten dier personen.

Met betrekking tot de uitgaven voor den marine-vliegdiens over de verstreken maanden van het tweede halfjaar 1922, zou een der leden gaarne een gespecificeerd overzicht ontvangen.

Omtrent het standpunt dat de Regeering inneemt ten aanzien van de instelling hier te lande van voorloopige diploma's voor machinisten ter koopvaardij werd men gaarne ingelicht.

Aangedrongen werd op het verleenen van vrijstelling van de verplichting om voor het aandoen van Poeloe-Samboe een loods te moeten nemen. De praktijk toch heeft uitgewezen, dat die verplichting zonder bezwaar kan worden opgeheven.

Eenige leden meenden de in de laatsten tijd plaats gehad hebbende scheepsbranden a/b K. P. M. schepen te moeten toeschrijven aan het gebruik van de Beraoe-kolen. Zij zouden gaarne vernemen of de Regeering bereid is hiernaar een onderzoek in te stellen en, indien de hiervoren uitgesproken meening inderdaad juist mocht blijken, hierlegen maatregelen te treffen.

Gevraagd werd of met den aanbouw van nieuwe schepen toch wordt voortgegaan nu de behandeling van het Vlootontwerp voorloopig niet aan de orde komt.

Terwijl eenerzijds het houden van vlootmanoeuvres in deze tijden werd afgekeurd, werd van andere zijde gewezen op de noodzakelijkheid van dergelijke oefeningen.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeelingen 1013 A en 1015 A. Toelagen aan personeel van den dienst van scheepvaart. Vrij algemeen werd tegen de voorgestelde salarisverhooging bezwaar gemaakt, uit overweging, dat bij het toestaan daarvan zou worden vooruitgelopen op den arbeid der salariscommissie, die misschien de salarissen welke thans aan het personeel der gouvernementmarine betaald worden — met welke tractementen de bij deze onderafdeelingen bedoelde bezoldigingen in overeenstemming zullen worden gebracht — te hoog oordeelt.

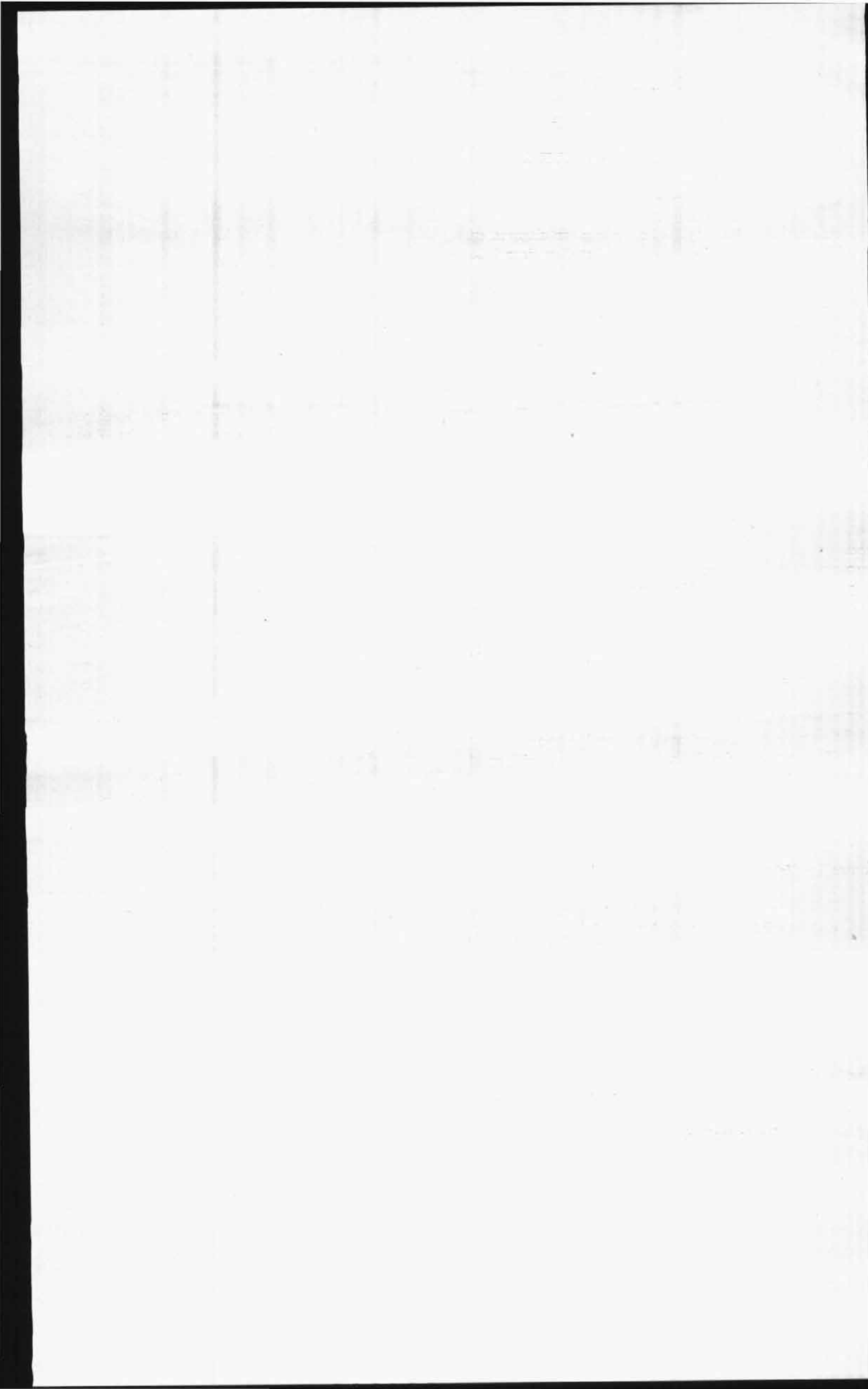
Het voorstel om bij totstandkoming van de herziening der bezoldigingen bovendien den duurtetoeslag tot 1 Juli 1923 toe te kennen kon evenmin de instemming der meeste leden hebben. Nog werd opgemerkt, dat het gevolg eener dergelijke partieele bezoldigingsherziening zal zijn, dat de deur wordt opengezet voor allerlei andere gedeeltelijke herzieningen waarvan eveneens de billijkheid of noodzakelijkheid zou kunnen worden aangetoond.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs, den 24sten November 1922.

ROEP

SOEJONO.

SOSROHADIWIDJOJO

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. X — STUK 3

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1ste algemeene aanvullingsbegrooting).

MEMORIE VAN ANTWOORD. (ontvangen 4 December 1922).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Algemeene opmerkingen.

De werving van bediendenpersoneel werd op last van den vlootvoogd op 25 September 1922 stop gezet, hangende de beraadslaging met de bezuinigingscommissie omtrent de maatregelen welke in verband met den algemeenen eisch tot bezuiniging zouden moeten worden genomen, zulks ter voorkoming dat bij eventueele inkrimping van de oorlogsvloot — waaromtrent thans overleg met den Minister van Koloniën gaande is — een overcompleteet aan bedienden zoude ontstaan.

Tot dusverre werden 150 bedienden aangenomen, van welk aantal er (door ontslag wegens ongeschiktheid, desertie, enz.) op het oogenblik nog 133 in dienst zijn.

Het nieuwe instituut voldoet; klachten daaromtrent werden niet vernomen.

Het is niet duidelijk wat met „speciale” koks wordt bedoeld. Op elk schip en bij elke inrichting der zeemacht zijn sergeants-, korporaaals- en matrozen-kok belast met de bereiding van het eten.

Is de bedoeling van het woord speciale „een opleiding genoten hebbende”, dan zij medegedeeld, dat in deze gewesten aanwezig zijn: 13 Europ. sergeanten-kok, 20 Europ. korporaaals-kok en 6 Europ. matrozen-kok, die een cursus van 6 maanden aan de Amsterdamsche huishoudschool hebben gevolgd.

Zij zijn geplaatst op de navolgende schepen en inrichtingen:

Hr. Ms. „De Zeven Provinciën”, „K. IV”, „K. V”, „K. VI”, „Vos”, „Bulhond”, „Koetei”, „Assahan”, „Eridanus”, „Tydeman”, „Sumbawa”, marine-vliegkamp te Tandjoeng Priok, logementschip voor den onderzeedienst, marinekazerne-Oedjoeng, marinekazerne-Goebeng en kweekschool voor Inlandsche schepelingen te Makassar.

Hun soldij in deze gewesten — zonder duurtetoeslag — bedraagt per dag:

sergeant-kok: aanvangssoldij f 8,05, maximumsoldij, na 22 jaren dienst als onderofficier, f 12,30;

korporaal-kok: aanvangssoldij f 6,25, maximumsoldij, na 14 jaren dienst als korporaal, f 9,25;

matroos-kok: aanvangssoldij f 5,45, maximumsoldij, na 14 jaren dienst in zijn stand, f 8.

Voorts zijn op 1 November 1922 in dienst 11 Inlandsche sergeants-kok, 22 Inlandsche korporaaals-kok en 13 Inlandsche matrozen-kok.

Hun soldij — zonder duurtetoeslag — bedraagt per dag: sergeant-kok: aanvangssoldij, f 3,10, maximumsoldij, na 18 jaren dienst als onderofficier f 4,30;

korporaal-kok: aanvangssoldij f 2, maximumsoldij, na 18 jaren dienst als korporaal en geschikt voor hooger rang f 3,20;

matroos-kok: aanvangssoldij f 1,70, maximumsoldij, na 9 jaren dienst in zijn stand en geschikt voor korporaal f 2,15.

Een gespecificeerd overzicht van de uitgaven voor den marine-vliegdiens over de verstreken maanden van het tweede halfjaar 1922 is hieraan als bijlage A toegevoegd.

De Regeering heeft er geen bezwaar tegen om hier te lande de gelegenheid open te stellen tot het afleggen van een examen overeenkomende met dat voor het „voorloopig machinistendiploma” in Nederland.

Voor zoover zulks vereenigbaar is met orde en veiligheid op de reede van Samboe zal de superintendent van den loodsdienst gebruik kunnen maken van de hem toegekende bevoegdheid om schepen te vergunnen het loodsmansvaarwater zonder loods te bevaren. Dit stelt echter niet vrij van de verplichting tot betalen van loodsgeld, omdat betaald moet worden voor de geboden gelegenheid om een loods te nemen en als bijdrage voor de bebakening en verlichting van het loodsmansvaarwater.

De grootere schepen en de schepen, die te Samboe niet bekend zijn, zullen er wel de voorkeur aan geven zich van een loods te bedienen.

De scheepsbranden aan boord der K. P. M. schepen, die het gevolg waren van broeiing in de kolen, zijn veroorzaakt door het aan boord nemen van oude voorraden. Maatregelen zijn genomen om herhaling hiervan te voorkomen. Deze zaak heeft de bijzondere aandacht der Regeering.

Naar aanleiding van de vraag of met den aanbouw van nieuwe schepen toch wordt voortgegaan, nu de behandeling van het vloot-ontwerp voorloopig niet aan de orde komt, kan medegedeeld worden dat thans hier te lande voor de oorlogsmarine 2 mijnenleggers in aanbouw zijn en één in project is.

Die aanbouw houdt echter slechts in geringe mate verband met de vraag of een al dan niet spoedige beslissing omtrent de vlootwet te verwachten is, daar, ook al mocht de vlootwet niet tot stand komen, de motieven, welke destijds tot dezen aanbouw deden besluiten, blijven bestaan.

De opmerking omtrent het houden van vlootmanoeuvres heeft verwondering gewekt. Deze zoogenaamde vlootmanoeuvres zijn niet anders dan gezamenlijke oefeningen gehouden in aansluiting op de doorlopende partieele oefeningen en er is geen enkele reden om deze gezamenlijke oefeningen niet te houden. Bijzondere kosten zijn er niet aan verbonden.

Het zal toch wel geen betoog behoeven dat de Marine oefening en zelfs zeer veel oefening noodig heeft om voor haar taak geschikt te blijven.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Uitgaven in Indië.

Onderafdeelingen 1013A en 1015A. Toelagen aan personeel van den dienst van scheepvaart. De voorgestelde salarisverhooging laat de salariscommissie geheel vrij, hetgeen nog meer tot uitdrukking is gebracht door die verhooging den vorm van toelagen te geven.

De duurtetoeslag zal tot 1 Juli 1923 worden genoten door alle landsdienaren, ook die der z. g. bevoorrechte groepen; er is geen reden om ten aanzien van de hier besproken ambtenaren van die algemeene gedragslijn af te wijken.

Beantwoording van de bij het Afdeelingsverslag betreffende de IIIde begrotingsafdeeling gestelde vragen.

Bij gouvernementsbesluit van 27 Juni 1922 No. 24 is eene commissie ingesteld om met de Koninklijke Paketvaart Maatschappij overleg te plegen over het sluiten van eene nieuwe overeenkomst. Deze commissie is nog niet met hare taak gereed.

De werkzaamheden, die te verrichten zijn voor de aanvragen met het bedrijf der Koninklijke Paketvaart Maatschappij, passen het nauwste aan bij verschillende werkzaamheden van den dienst van Scheepvaart (departement der Marine); door ze aan dezen dienst op te dragen, kan met het minste personeel worden volstaan. Voor zoover hierbij belangen zijn betrokken, waarmede ook andere staatsorganen bemoeienis hebben, vindt uitteraard samenwerking plaats.

Bijlage A.

Overzicht der uitgaven voor den marine-vliegdienst gedurende het tijdvak van 1 Juli tot eind November 1922.

Materieel.

Verbruik benzine	f	6 920
Verbruik olie		750
Zuurstof water en electriciteit		1 770
Auto's		720
Verschillende uitgaven, onderhoud gebouwen en terreinen		5 070
Verbruik materialen en waarlooze deelen, rechtstreeks uit Holland gezonden		6 450

Door marine-etablisement verstrekte inventarisgoederen en kosten van uitgevoerde herstellingen en aangemaakte goederen

Telefoon Priok	22 270
Telefoon en wakers Semarang	150
	830

Personeel.

Bezoldiging militair personeel	100 290
Bezoldiging burgerlijk personeel	26 240
Treinabonnementen	1 900

Totaal f 173 360

1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

Revenue

Income
Expenses

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 1 — AFD. X — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

Toelichtingen bij de nota van wijzigingen (stuk C).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 1007A. Verrekening met het departement van Marine in Nederland van de exploitatiekosten aldaar van Hr. Ms. „Pelikaan” en drie onderzeebooten, wegens uitstel der uitzending van die schepen tot eind 1923 (+ f 800 000).

Onderafdeeling 1008. Personeel van de Indische militaire marine.

Verrekening met het departement van Marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, dienende bij de Indische militaire marine (— f 374 000).

Wegens den eisch van bezuiniging allerwegen werd besloten om de uitzending van het sedert afgebouwde moederschip voor onderzeebooten „Pelikaan” en drie onderzeebooten uit te stellen tot het einde van het jaar 1923. Bedoeld uitstel geschiedt volgens bericht van den Minister van Koloniën onder de voorwaarde, dat de exploitatiekosten in Nederland van voormelde schepen voor rekening van Indië zullen komen. De bedoeling is om de „Pelikaan” en twee der onderzeebooten op te leggen en de derde onderzeeboot in dienst te houden voor oefeningen.

Niettegenstaande evenbedoelde oplegging behooren de kosten van het voltallige personeel door Indië vergoed te worden, daar dit personeel in Nederland overcompleet is.

Het bedrag van vorenbedoelde exploitatiekosten is volgens zeer globale raming te stellen op f 800 000.

Voorts gaat de onderhavige maatregel gepaard met eene meerdere uitgaaf van f 50 000 wegens kosten van overvoer van het voor aflossing bestemde personeel, dat anders met de „Pelikaan” naar Indië zoude zijn vertrokken.

Tegenover voorschreven uitgaven staan de na te noemen bezuinigingen.

V.z. de uitgaven in Nederland betreft, geeft het uitstel eene besparing van f 541 000, welk bedrag anders zou moeten worden verrekend met het departement van marine in Nederland wegens traktementen, enz. ten behoeve van het Europeesch personeel van de onderwerpelijke schepen.

Met betrekking tot de uitgaven in Indië bestaat de bezuiniging ten deze uit:

- 1o. f 14 000 wegens ontheringstoelagen, zoomede reis-, verblijf- en vervoerkosten.
- 2o. f 38 000 wegens soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen bestemd voor de „Pelikaan”.
- 3o. f 132 000 wegens schafting, geneeskundige behoeften, enz.
- 4o. f 391 000 wegens onderhoud, herstelling en inventaris.
- 5o. f 67 000 wegens brandstofverbruik.
- 6o. f 27 000 wegens verschillende andere uitgaven, zooals bijv. telegrammen, briefporten, drukwerk, werving en kleeding van Inlandsche schepelingen, verpleging en

vervoer van zieken, geneeskundige onderzoekingen alsmede begrafenis-kosten.

7o. f 140 000 wegens duurtetoeslag.

Uit vorenstaande becijferingen volgt, dat het uitstel der uitzending van de hierbedoelde schepen eene besparing geeft van f 500 000.

Met opzicht tot de voorloopige vastgestelde begrooting voor 1923 zijn de financieele gevolgen echter anders, omdat enerzijds abusievelijk niet in allen deele rekening is gehouden met de aanvankelijk voorgenomen uitzending der schepen en anderzijds de uitgaven worden gekweten uit posten van wisselvalligen aard, welke niet naar de behoefte doch zooals gebruikelijk geraamd werden naar de laatstbekende uitgaven van drie voorafgaande jaren (c.i. 1919—1921), zoodat de niet-uitzending der schepen op de raming van die posten geen invloed uitoefent.

Voor zoover voormelde begrooting wijzigingen moet ondergaan, volgt hier onder eene opsomming daarvan.

Op het 1ste Hoofdstuk der uitgaven moet een nieuwe post in het leven worden geroepen met name

Onderafdeeling 1007A, waarvan de omschrijving hiervan is aangegeven. Deze post is, zooals hierboven is aangegeven, te stellen op f 800 000.

Voorts komen de na te noemen posten met de achter elk van die posten vermelde bedragen voor vermindering in aanmerking:

Onderafdeeling 1008. Personeel van de Indische militaire marine: Verrekening met het departement van marine in Nederland van de uitgaven ten behoeve van het personeel der Koninklijke marine, dienende bij de Indische militaire marine (— f 374 000).

Dit bedrag maakt uit de traktementen, enz. van het Europeesch personeel van de drie onderzeebooten, waarvoor met inachtneming van 10% bovenrol is gerekend op 95 koppen. Op de bemanning van de „Pelikaan” werd bij de begrooting abusievelijk niet gerekend.

Wijzigingen van de uitgaven in Indië:

Onderafdeeling 1034, onderdeel a. Schafting, geneeskundige behoeften en andere uitgaven ten behoeve van het personeel (— f 66 000).

Dit bedrag vormt de kosten wegens schafting ten behoeve van de bemanning der drie onderzeebooten. Op de bemanning van de „Pelikaan” werd bij de begrooting abusievelijk niet gerekend.

Onderafdeeling 1034, onderdeel c. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen, alsmede van elektrische energie voor accubatterijen van onderzeebooten (— f 67 000).

Deze vermindering betreft het kostende voor brandstof ten behoeve van de „Pelikaan” en de drie onderzeebooten.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1012. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst.

Onderdeel a. Schafting, geneeskundige behoeften enz. (— f 8 000).

Nevenbedoelde vermindering is een uitvloeisel van de invoering met 1 Januari 1923 van een nieuw voedingstarief voor de Inlandsche schepelingen der Oorlogsmarine en de bemanningen van onderzeebooten.

Onderafdeeling 1025. Verbetering van vaarwaters.

Uitgaven voor verbetering van vaarwaters, met inbegrip van belooningen en van de kosten van steenkolen en andere brandstoffen (— f 30 000).

In het geraamde bedrag van f 150 000 voor de kosten van het op diepte houden van de Kapoeasgeul zit een ruime reserve voor loon- en prijsstijgingen.

Daar de stijging tot staan is gekomen en zelfs hier en daar daling is ingetreden, is een dergelijke reserve niet meer noodig en kan de raming voor 1923 worden teruggebracht tot f 120 000.

Onderafdeeling 1027. Verdere algemeene kosten der zeemacht.

Onderdeel f. Schaffing, geneeskundige behoeften enz. (— f 1 000).

Nevenbedoelde vermindering is een uitvloeisel van de invoering met 1 Januari 1923 van een nieuw voedingstarief voor de Inlandsche schepelingen der Oorlogsmarine en de bemanningen van onderzeeboten.

Onderafdeeling 1029. Verdere uitgaven voor de Kweek-school voor Inlandsche schepelingen te Makasser.

Onderdeel b. Schaffing (daaronder begrepen zieken-kost), zoomede kosten voor buitengewone verstrekkingen (— f 25 000).

Als voren.

Onderafdeeling 1032. Verdere uitgegeven voor het Nederlandsch eskader.

Onderdeel a. Schaffing, geneeskundige behoeften enz. (— f 8 000).

Als voren.

Onderafdeeling 1034. Verdere uitgaven voor de Indische militaire Marine (met uitzondering van den hydrografischen dienst, de kweekschool te Makasser en den Marine-luchtvaartdienst).

Onderdeel a. Schaffing, geneeskundige behoeften enz. (— f 74 000).

Tot een bedrag van f 8 000 is de vermindering een uitvloeisel van de invoering met 1 Januari 1923 van een nieuw voedingstarief voor de Inlandsche schepelingen der Oorlogsmarine en de bemanningen van onderzeeboten.

Zie voorts in deze Memorie de toelichting bij de onderafdeelingen 1007A en 1008 van de uitgaven in Nederland.

Onderdeel c. Kosten van steenkolen en andere brandstoffen, alsmede van elektrische energie voor accubatterijen van onderzeeboten (— f 67 000).

Zie in deze Memorie de toelichting bij de onderafdeelingen 1007A en 1008 van de uitgaven in Nederland.

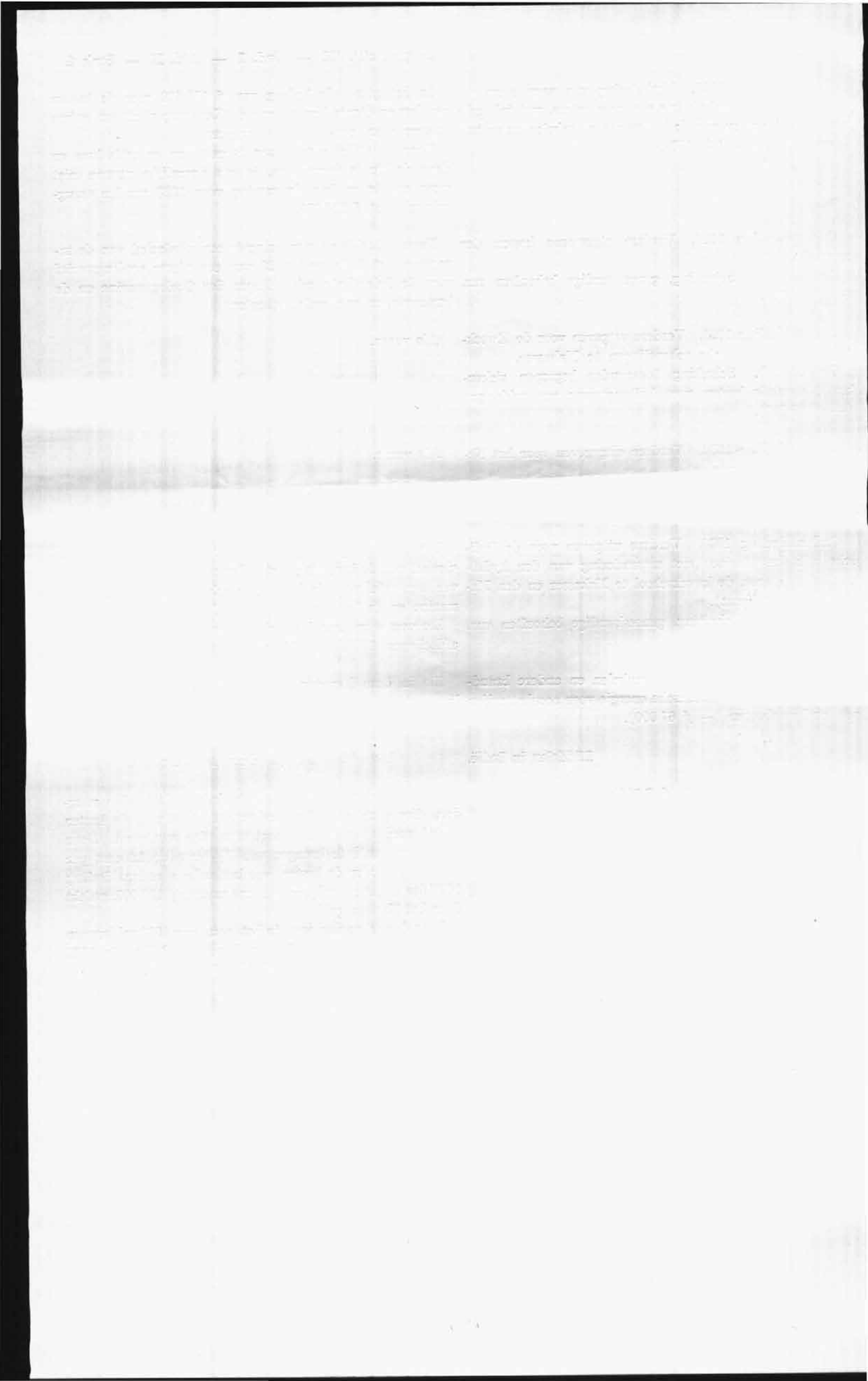
Middelen in Indië.

Hoofdstuk II der middelen.

1002. Kapoeasgeld. (+ f 3 000).

De voordeelen, die de door slibarbeid onderhouden meerdere diepte op den Kapoeasdrempel biedt, zijn de kosten waard, zoodat het werk behoort te worden voortgezet. Door het Kapoeasgeld te brengen van 7½ cent op 12 cent per bruto M³, worden de kosten, voorkomende in onderafdeeling 1025 der uitgaven, volgens herziene raming f 120 000, gedekt door het Kapoeasgeld.

Daar de verhooging eerst in het laatst van 1923 zal kunnen worden ingevoerd, is slechts gerekend op f 3 000. In 1924 zal de meerdere opbrengst f 40 000 bedragen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP I — AFD. X — STUKKEN 5 EN 6.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1923 (1e algemeene aanvullingsbegrooting).

AFDEELINGSVERSLAG
(betreffende de 1ste nota van wijzigingen)

EN
MEMORIE VAN ANTWOORD
(ontvangen 14 December 1922).

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Stuk 5. AFDEELINGSVERSLAG.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 1007A. Niet uitzending van Hr. Ms. Pelikaan en drie onderzeeboten. Sommige leden drongen er op aan de uitzending van deze schepen toch te doen plaats hebben uit overweging, dat als gevolg van de oplegging de waarde van de schepen belangrijk zal afnemen.

Gevraagd werd of de thans in Indië aanwezige marine-macht voldoende wordt geacht om neutraliteitsschennis te keeren.

Gaarne zou men worden ingelicht waar het in de toelichting genoemde bedrag van f 50 000 voor kosten van overvoer van voor aflossing bestemd personeel op de begrooting is uitgetrokken.

Met bevreemding was gezien, dat de Minister van Marine in zijn antwoord op een vraag van den heer Van der Voort van Zijp (Aanhangsel Handelingen Tweede Kamer 1922, blz. 37) de bovenbedoelde kosten op f 45 000 stelt en de bezuiniging, aan den maatregel verbonden, niet op f 500 000, doch op f 450 000 raamt. Eenige inlichtingen terzake zouden zeer op prijs worden gesteld.

Meerdere leden vroegen waarom het tengevolge van den maatregel in Nederland overcompleet geworden personeel, waarvan Indië de kosten zal moeten dragen, niet op wachtgeld wordt gesteld, waar dit toch in Indië ten aanzien van overtollig personeel eveneens geschiedt.

Bij verscheidene leden wekte het ten eerste verwondering, dat ondanks de oplegging van een schip en 3 onderzeeërs de exploitatiekosten nog f 800 000 bedragen; gaarne zouden zij terzake nader worden ingelicht.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1012. Hydrografische dienst. Gevraagd werd of niet alleen het voedingstarief

van de Inlandsche schepelingen, maar ook dat van de Europeesche, verminderd zal worden, en zoo neen, wat daarvan de reden is.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 12den December 1922.

ROEP.
SOEJONO.
SOSROHADIWIDJOJO.

Stuk 6. MEMORIE VAN ANTWOORD.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Onderafdeeling 1007A. Niet uitzending van Hr. Ms. Pelikaan en drie onderzeeboten. Er behoeft niet voor te worden gevreesd, dat bij een behoorlijk onderhoud de waarde van de schepen door de oplegging in Nederland belangrijk zal afnemen.

De thans in Indië aanwezige marinemacht is in 't algemeen gesproken voldoende om neutraliteitsschennis te keeren. Natuurlijk zou het, met het oog op bijzondere gevallen, wenschelijk zijn, dat die macht sterker was.

Het bedrag van f 50 000 voor kosten van overvoer van voor aflossing bestemd personeel moet worden bestreden uit den voor uit- en terugzending van personeel der Koninklijke Marine op Hoofdstuk I der begrooting van uitgaven uitgetrokken post: onderafdeeling 1005, onderdeel a. Verhooging van het krediet in verband met de niet-uitzending van de Pelikaan is niet voorgesteld, waar de betrekkelijke post slechts eene globale raming aangeeft.

De verschillen tusschen de door den Minister van Marine genoemde cijfers en die in de onderwerpelijke nota van wijzigingen vermeld, zijn een gevolg van onvolledigheid der gegevens, waardoor de ramingen zoowel in Nederland als hier te lande slechts globaal zijn kunnen worden opge maakt.

Het personeel der zeemacht heeft een actief dienstverband (contract) gesloten, dat wegens overcompleet aan personeel, volgens de bestaande wetten en Koninklijke besluiten, niet kan worden verbroken, zoodat er geen sprake kan zijn om dat personeel op wachtgeld te stellen.

Inderdaad zijn de kosten van conservatie van schepen, vooral wanneer daartoe, zooals bij de onderzeebooten, technisch bekwaam personeel vereischt wordt, niet onbelangrijk.

Dergelijke booten toch zijn, practisch gesproken, één bonk machine en nog wel van fijne constructie, bevattende vele elektrische werktuigen, accumulatorenbatterijen, enz., zoodat men haar niet zonder meer kan laten liggen. Er behoort dus, ook bij oplegging, voor de booten een betrekkelijk groote kernbemanning aanwezig te zijn.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Onderafdeeling 1012. Hydrografische dienst. Het betreft hier niet eene vermindering van het voedingstarief voor de Inlandsche schepelingen,

doch eene herziening van bedoeld tarief, waarbij gebroken wordt met het bestaande stelsel om aan de niet-Europeesche schepelingen der nieuwe regeling (alzoop geleid aan de K. I. S. te Makasser) op hun daartoe kenbaar gemaakt verlangen, voeding te verstrekken overeenkomstig het tarief voor Europeesche schepelingen.

Het nieuwe voedingstarief is zoodanig samengesteld, dat het een behoorlijke en krachtige voeding waarborgt. Op zich zelf zijn de kosten volgens dit tarief hooger dan volgens het bestaande tarief voor Inlandsche schepelingen; dat de maatregel niettemin tot bezuiniging leidt, is een gevolg van de omstandigheid dat het nieuwe tarief zonder uitzondering voor alle Inlandsche schepelingen geldend zal zijn.

Voor verandering van het tarief voor Europeesche schepelingen bestaat geen aanleiding.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 1.

— — —
Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven
van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

— — —
GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij ter overweging aan te bieden twee ontwerpen van besluit tot voorloopige herziening achtereenvolgens van de hoofdstukken I en II der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

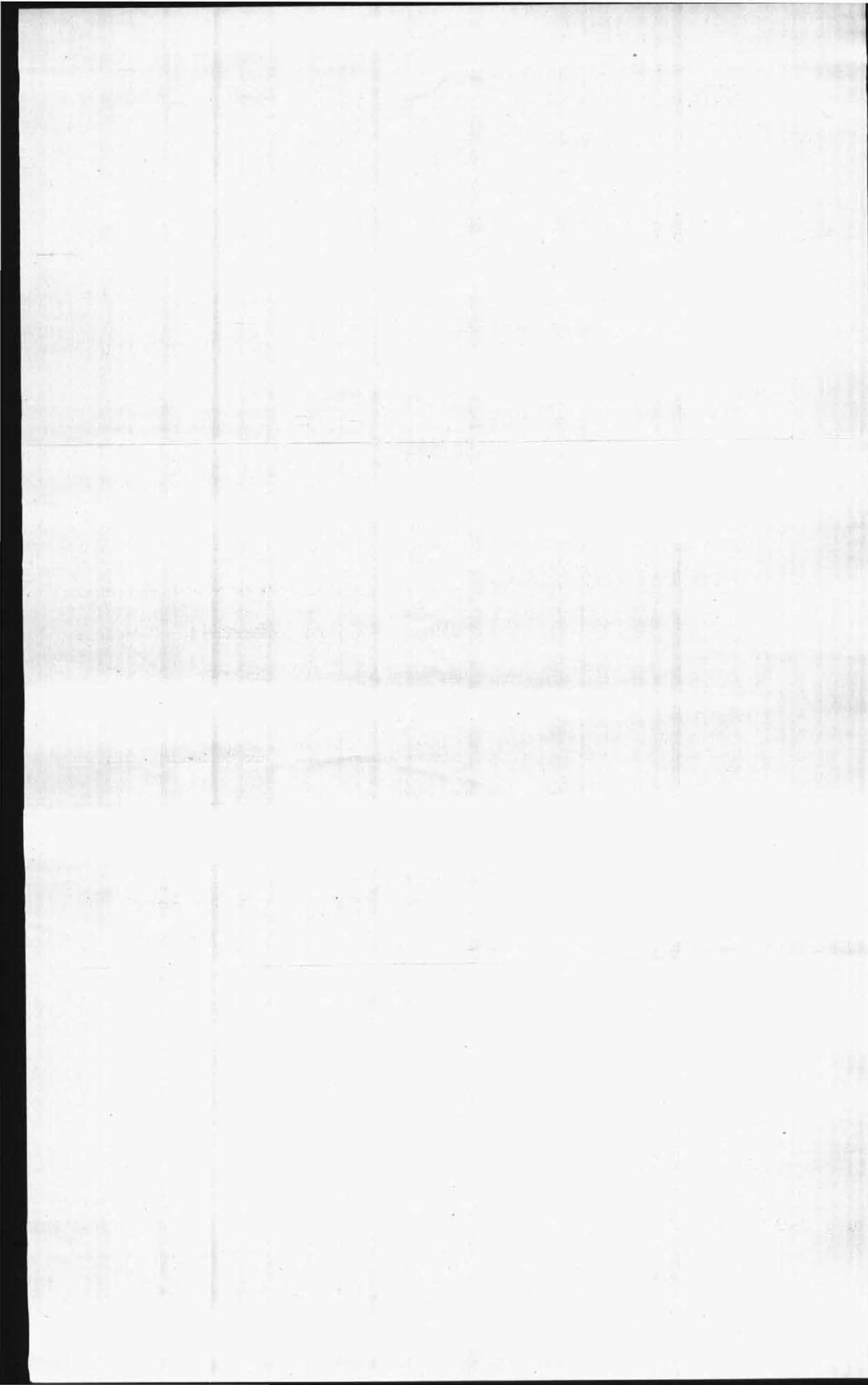
De toelichtende memorie, die de ontwerpen vergezelt, bevat de gronden, waarop zij rusten.

Buitenzorg, den 2 November 1922.

De Gouverneur-Generaal,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 2A.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

ONTWERP VAN BESLUIT.

Overwegende, dat de noodzakelijkheid is gebleken het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921 voorloopig te herzien;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Eenig artikel.

Uitgaven in Nederland.

In het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, vastgesteld bij de wet van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 584, Indisch Staatsblad No. 200) en gewijzigd bij de wetten van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 588, Indisch Staatsblad No. 204), 30 December 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 1462, Indisch Staatsblad 1922 No. 20) en 2 Februari 1922 (Nederlandsch Staatsblad No. 40, Indisch Staatsblad No. 94) alsmede bij het Koninklijk besluit van 13 Januari 1922 No. 57 (Nederlandsch Staatsblad No. 18, Indisch Staatsblad No. 149), wordt het bedrag van de volgende onderafdeelingen voorloopig nader gewijzigd en aangevuld als daarbij aangegeven.

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Wordt verhoogd met % gulden.	Wordt vermindert met % gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden).
I	102	7 000	—	42 000
II	201	18 000	—	150 000
	203	200 000	—	422 800
III	301	88 000	—	134 000
	302	—	19 950 000	11 410 500
	305	—	6 000	30 700
	306	45 000	—	75 000
	307	3 485 000	—	5 535 000
	308	—	35 000	65 000
	309	—	1 160 000	13 848 450
	312	40 000	—	77 950
	313	11 000	—	203 200
	315	950 000	—	2 050 000
	316	22 000	—	62 000
	318	40 000	—	65 000
	319	14 000	—	833 015
	323	25 000	—	75 000
III A	351	—	1 850 000	75 000
	352	—	6 150 000	23 695 913
	353	6 720 000	—	15 720 000
	354	—	2 500 000	14 056 337
	355	90 000	—	115 000
IV	401	—	29 000	110 000
	402	—	57 000	160 000
	409	1 925 000	—	3 425 000
	411	50 000	—	65 000
V	501	530 000	—	1 374 700
	503	—	10 000	40 000
	505	—	20 000	80 000
	508	7 000	—	43 500

Afdeeling.	Onder-afdeeling.	Wordt verhoogd met %. gulden.	Wordt verminderd met %. gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden).
VI	604	—	10 000	15 400
	614	15 000	—	49 800
VII	701	3 100 000	—	9 279 700
	702	15 000	—	161 400
	706	40 000	—	42 500
VIII	804	100 000	—	284 277
	805	—	85 000	957 080
	806	540 000	—	5 894 600
	806 A	—	4 500 000	500 000
	807	—	465 000	572 600
	808	2 850 000	—	12 203 200
	809	21 505 000	—	59 957 460
	810	190 000	—	195 000
IX	901	45 000	—	471 908
	902	240 000	—	1 470 000
	903	—	60 000	1 098 437
	905	3 130 000	—	5 297 900
	915	535 000	—	19 188 246
	917	30 000	—	30 000
	918	40 000	—	90 000
X	1003	—	3 910 000	2 942 000
	1005	—	710 000	390 040
	1009	—	180 000	2 530 100
	1011	—	90 000	33 000
	1013	—	1 280 000	1 423 055
	1016	655 000	—	3 947 250
	1018	220 000	—	335 000

Ter ordonnantie van den Gouverneur-Generaal
van Nederlandsch-Indië:
De Algemeene Secretaris,

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 2B.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

ONTWERP VAN BESLUIT.

Overwegende, dat de noodzakelijkheid is gebleken het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921 voorloopig te herzien;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Is goedgevonden en verstaan:

Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad te bepalen:

Artikel 1.

Uitgaven in Indië. In het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, vastgesteld bij de wet van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 585, Indisch Staatsblad No. 201) en gewijzigd bij de wetten van 18 Maart 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 588, Indisch Staatsblad No. 204), 30 December 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 1462, Indisch Staatsblad 1922 No. 20) en 2 Februari 1922 (Nederlandsch Staatsblad No. 40, Indisch Staatsblad No. 94) alsmede bij het Koninklijk besluit van 13 Januari 1922 No. 57 (Nederlandsch Staatsblad No. 18, Indisch Staatsblad No. 149) juncto het Gouvernementsbesluit van 13 Juni 1922 No. 54 (Indisch Staatsblad No. 420), worden voorloopig de volgende wijzigingen aangebracht:

a. De volgende onderafdeelingen worden ingelascht:

Afdeeling.	Onderafdeeling.	OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.
I	112 A	Commissie tot hervorming van de grondslagen der staatsinrichting van Nederlandsch-Indië.	4 664
	112 B	Commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel.....	4 584
	112 C	Uitgaven in verband met de instelling van eene Bestuursverkavelings-commissie	800
II	229 B	Uitgaven in verband met de instelling van de Arbeidscommissie.....	32 050
	238 B	Kosten van de door de landsdrukkerij geleverde jaarboeken en andere periodieken enz., zoodanig alsmede van in de Javasche Courant geplaatste advertenties.....	10 000
III A	351 A	Uitgaven in verband met het aangaan van vlottende schuld.....	155 000
IV	417 J	Uitgaven in verband met de instandhouding voor politiedoeleinden van de marechausseeafdeelingen in de residentie Batavia.....	500 000
	419 A	Uitgaven in verband met de instelling van de suiker-enquête-commissie.....	34 000
	419 B	Rijsttoelagen aan gehuwde laag bezoldigde landsdienaren.....	6 000
	419 C	Schadeloosstelling aan eenige personen in de residentie Djambi.....	14 725
	428 A	Schadeloosstelling aan de gemeente Medan...	14 080
	431 A	Uitkeering aan de Zelfbesturen in Soerakarta en Djokjakarta van door dezen aan de landbouwondernemers terugbetaalde „bekti's”..	34 700
	434 A	Uitgaven in verband met de opleiding van Inlandsche jongelieden van vorstelijken bloede.....	8 400
	434 B	Schadeloosstellingen en tegemoetkomingen verband houdende met den wederopbouw van eenige poeri's op het eiland Bali.....	20 000
445 A	Hulpverschaffing aan de noodlijdende bevolking.....	12 000	

Afdeeling.	Onderafdeeling.	OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.
V	504B	Uitgaven in verband met de universitaire studie in Nederland van onbemiddelde Indische jongelieden.....	4 000
	562A	Uitgaven voor de handleidingscommissie voor de samenstelling van leesboeken en daarbij behoorende handleidingen ten behoeve van het Inlandsch volksonderwijs.....	3 888
	563A	Voorschotten aan het Rijsche zendinggenootschap ten behoeve van de voortzetting van zijn arbeid.....	293 000
	566A	Teruggaaf van de door de commissie voor de volkslectuur gedane uitgaven voor aankoop, drukken enz. van voor volkslectuur geschikte werkjes, betrekking hebbende op het dienstjaar 1919.....	9 586
	570B	Toelage ter bestrijding van de kosten verbonden aan de administratie van de door de vereeniging „Perserikatan Goeroe Hindia Belanda” te Magelang in het leven geroepen onderlinge levensverzekering voor hare leden en alle Inlandsche ambtenaren.....	3 600
	582C	Uitgaven in verband met de medische propaganda door middel van rolprenten.....	12 400
	582D	Uitgaven in verband met de instelling van eene commissie voor het onderzoek van voedingsmiddelen.....	2 100
	586A	Schadeloosstelling aan den aannemer voor de levering van voedingsmiddelen ten behoeve van het doorgangshuis voor krankzinnigen te Mangoendjajan.....	11 400
	586B	Uitgaven in verband met de instelling van eene commissie voor het uitbrengen van advies in zake bouw, inrichting en bedrijf van ziekenhuizen.....	1 800
	586C	Uitgaven ten behoeve van de medisch-onderwijscommissie.....	1 200
VI	639C	Overneming door het Land van een aan de Vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs” toebehoorende ijzeren loods.....	32 000
	643A	Crisisuitgaven.....	32 624 000
VII	729A	Teruggaven van gelden wegens ten behoeve van bouw- en waterstaatswerken gedane uitgaven, betrekking hebbende op afgesloten dienstjaren.....	270 000

b. De omschrijving van de volgende onderafdeelingen komt te luiden als daarbij aangegeven:

Afdeeling.	Onderafdeeling.	OMSCHRIJVING.
IV	420A	Uitgaven in verband met de volkstelling.
V	583	Maatregelen ter bestrijding van pest, voor zoover niet elders uitgetrokken, cholera, gele koorts, typhus, pokken, dyphtheritis, baccillaire dysenterie, influenza en andere besmettelijke ziekten.
	591	Voorschotten ten behoeve van bijzondere ziekeninrichtingen.
XI	1104B	Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen ten behoeve van het gewoon onderhoud van wegen, bruggen en duikers.

c. Het bedrag van de volgende onderafdeelingen wordt nader gewijzigd en vastgesteld als daarbij aangegeven:

Afdeeling.	Onderafdeeling.	Wordt verhoogd met % gulden.	Wordt verminderd met % gulden.	Bedrag na wijziging (in guldens).
I	101	—	11 066	168 934
	102	—	4 908	16 692
	103	—	3 825	3 865
	104 A	—	2 500	4 400
	105	—	10 500	20 500
	105 A	39 506	—	39 506
	106	—	2 000	8 000
	107	—	733	183 917
	109	—	21 753	152 107
	110	47 970	—	135 970

Afdeeling.	Onder-afdeeling.	Wordt verhoogd met %. gulden.	Wordt verminderd met %. gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden).
	111	840	—	23 100
	112	800	—	10 400
	113	81 987	—	500 977
	114	76 300	—	159 500
	115	—	65 981	647 265
	116	7 145	—	19 745
	117	57 800	—	189 800
	118	11 580	—	45 530
II	201	—	18 000	306 216
	203	7 500	—	407 620
	205	30 000	—	895 120
	207	—	100 000	381 720
	210	35 000	—	85 076
	212	68 000	—	548 980
	213	—	20 000	89 968
	213A	—	63 000	Niets.
	215	63 000	—	791 209
	216	45 000	—	63 624
	217	—	15 000	34 500
	218	—	21 600	Niets.
	219	—	1 200	Niets.
	221	5 200 000	—	11 374 573
	225	23 000	—	48 300
	227	23 000	—	71 780
	228	—	25 000	246 120
	229A	—	138 119	11 881
	230	250	—	6 000
	233	—	14 700	64 260
	234	—	5 500	5 240
	235	—	18 000	236 595
	236	20 000	—	151 110
	238	126 000	—	182 000
III	301	39 042	—	474 086
	302	30 108	—	46 108
	303	87 071	—	121 071
	304	—	28 801	787 510
	305	103 500	—	229 000
	306	—	310 757	90 743
	308	838 000	—	2 633 764
	311	17 000	—	482 000
	312	49 000	—	89 000
	313	7 000	—	177 382
	314	16 200	—	41 200
	315	261 700	—	370 700
	316	—	634 150	9 531 160
	318	11 375 840	—	20 105 841
	319	182 000	—	582 000
	320	532 000	—	14 898 001
	322	1 339 000	—	4 339 000
	324	—	3 000	Niets.
	325	—	30 790	113 410
	326	—	50 630	13 750
	326A	—	45 800	Niets.
	328	10 410	—	15 410
	329	49 800 000	—	55 300 000
III A	351	5 835 000	—	10 040 000
IV	401	—	41 000	824 382
	401A	—	4 500	Niets.
	402	100 000	—	146 000
	403	—	125 000	Niets.
	404	—	500 000	7 858 850
	405	100 000	—	364 044
	405A	—	65 000	Niets.
	406	—	108 000	175 587
	408	25 000	—	85 800
	409	—	5 500	1 100
	410	—	11 500	73 840
	414	400 000	—	744 560
	415	—	50 000	674 960
	416C	—	76 620	Niets.
	416D	—	41 970	Niets.
	416F	—	49 201	Niets.
	416G	—	1 133	Niets.
	416H	—	400 000	Niets.
	417A	—	500 000	3 520 530
	418	260 000	—	4 308 800
	419	70 000	—	260 566
	420	140 000	—	1 105 530
	420A	77 000	—	137 000
	421	—	56 640	Niets.
	422	—	22 100	Niets.
	422A	—	22 000	2 000
	423	—	26 820	800 002
	424	30 000	—	2 208 620
	424A	—	60 000	Niets.

Afdeeling.	Onder-afdeeling.	Wordt verhoogd met %. gulden.	Wordt verminderd met %. gulden.	Bedrag na wijziging (in guldens).
	426A	3 843 000	—	3 843 000
	427	25 000	—	820 000
	428	25 000	—	1 900 000
	429	—	30 000	Niets.
	429A	—	49 000	239 000
	430	—	880 000	Niets.
	434	—	200 000	3 123 226
	435	—	30 000	90 000
	436	19 000	—	31 375
	437	—	5 000	26 170
	438	—	558 000	442 000
	439	23 000	—	32 000
	440	—	5 300	Niets.
	441	—	52 600	314 649
	442	—	27 000	96 025
	443	—	55 000	82 650
	444B	15 000	—	15 000
	445	—	30 000	232 500
	446	—	180 000	544 075
	451	2 400 000	—	19 628 400
	452	—	58 000	1 110 950
	453	—	48 400	501 600
	454	34 700	—	99 700
	455	251 500	—	1 284 700
V	501	38 000	—	542 190
	502	60 000	—	67 500
	506	500	—	1 220
	507	4 800	—	1 378 988
	508A	—	50 000	Niets.
	509	—	60 000	49 000
	510	120 000	—	222 900
	511	51 000	—	109 300
	513A	—	52 550	Niets.
	515	—	350	Niets.
	516	—	35 200	Niets.
	517	57 000	—	71 000
	517A	—	101 500	Niets.
	520	260 000	—	456 090
	521	7 500	—	25 360
	527	—	15 000	Niets.
	528	—	80 000	172 327
	531	500	—	1 100
	536B	—	12 500	Niets.
	538	1 290 000	—	2 620 000
	538O	1 180	—	11 180
	543	9 000	—	88 000
	546	3 000	—	10 500
	548A	—	64 600	Niets.
	548O	—	14 100	16 200
	551	—	60 000	568 782
	553	—	25 400	Niets.
	555	215 000	—	3 993 000
	556	370 000	—	1 220 000
	557	—	15 400	600
	558	35 000	—	469 200
	559	48 000	—	108 374
	561	1 700	—	3 700
	565	1 200	—	3 200
	566	254 000	—	806 080
	570A	—	168 000	207 250
	571	21 000	—	116 268
	572	99 000	—	162 660
	576	—	9 620	Niets.
	577	77 600	—	449 280
	579	58 000	—	239 118
	580	36 000	—	40 800
	580A	—	18 000	Niets.
	581	—	540 000	1 826 873
	581B	2 400	—	14 400
	582	366 000	—	1 735 798
	583	—	46 000	614 282
	583A	—	72 000	Niets.
	584	188 000	—	526 000
	585	—	115 700	670 835
	585O	—	14 100	Niets.
	586	1 625 950	—	4 118 955
	587	—	650 000	1 177 613
	588	385 000	—	1 925 000
	589	—	198 000	863 285
	590	1 174 000	—	1 737 000
	590A	10 033	—	10 033
	591	144 101	—	144 101
	592	63 000	—	98 000
	592A	31 200	—	71 200
VI	601	—	27 000	852 582
	602	36 700	—	109 650
	603	—	14 000	49 000

Afdceeling.	Onder-afdeeling.	Wordt verhoogd met %. gulden.	Wordt verminderd met %. gulden.	Bedrag na wijziging (in guldens).
	603A	—	127 000	Niets.
	603B	—	3 780	Niets.
	603C	5 100	—	11 100
	604	—	8 800	198 918
	605	23 600	—	203 965
	606	—	2 900	82 130
	608	—	8 600	76 345
	609	1 300	—	14 000
	610	—	22 500	16 670
	611	—	3 200	2 300
	612	—	1 900	45 670
	613	—	34 400	111 370
	614	—	8 000	60 160
	615	3 500	—	71 404
	616	7 600	—	229 525
	617	—	53 500	130 460
	618	—	134 800	437 320
	619	187 300	—	730 840
	620A	85 500	—	460 500
	621	—	3 300	18 900
	622	—	24 300	301 779
	623	9 200	—	23 250
	624	—	2 300	9 400
	625	171 000	—	720 097
	628	—	8 200	63 440
	629	—	930 000	2 418 733
	630	133 000	—	3 266 170
	631	1 500	—	88 614
	631A	—	229 000	Niets.
	631B	—	368 796	Niets.
	632	2 228 100	—	11 327 065
	633	—	26 000	42 769
	634	—	24 800	368 020
	635	—	73 680	555 789
	636A	—	76 650	Niets.
	637	—	89 900	119 940
	638	—	110 100	61 900
	639	—	529 200	70 800
	640	—	19 700	118 525
	641	—	3 700	147 590
	642	24 100	—	116 500
	643	15 700	—	30 700
VII	701	—	8 000	384 244
	703	160 000	—	5 994 775
	704	—	8 000	30 000
	705	—	7 800	11 600
	707	—	500 000	Niets.
	707A	—	300 000	Niets.
	709	—	30 000	217 400
	710	34 710	—	473 110
	711	—	1 100 000	1 907 000
	712	—	627 000	11 953 000
	713	115 000	—	13 659 500
	714	—	2 918 000	3 392 250
	715	350 000	—	1 750 000
	716	138 000	—	415 284
	717	51 500	—	113 875
	718	—	8 000	4 200
	720	—	268 000	8 004 400
	721	—	700 000	16 393 405
	722	—	196 000	786 858
	723	2 300 000	—	7 065 870
	725	—	510 000	2 280 000
	726	—	115 000	683 515
	728	—	836 000	517 000
	729	2 325 000	—	6 666 150
	730	75 000	—	1 199 400
	732	—	24 200	155 040
	733	13 000	—	40 480
	734	11 000	—	102 584
	735	32 000	—	243 29
	735A	15 000	—	31 500
	736	43 500	—	58 500
VIII	801	—	24 000	785 895
	802	25 000	—	52 000
	802A	33 000	—	73 000
	803	20 000	—	160 300
	804	13 000	—	50 000
	805	175 000	—	5 174 950
	806	—	40 000	133 300
	807	7 000	—	11 800
	808	—	930 000	5 686 247
	809	50 000	—	944 920
	810A	—	9 600	Niets.
	811	—	410 000	7 497 755
	812	402 000	—	1 167 868
	814	11 000 000	—	95 193 140
	815	90 000	—	190 000

Afdeling.	Onder-afdeling.	Wordt verhoogd met %. gulden.	Wordt verminderd met %. gulden.	Bedrag na wijziging (in gulden).
IX	902	4 250	—	31 465
	904	228 000	—	266 700
	909	—	2 200	7 299
	913	110 000	—	7 688 062
	914	—	19 000	86 392
	916	5 000	—	25 934
	918	18 500	—	44 676
	919	330 480	—	729 409
	920	129 000	—	426 820
	922	67 000	—	246 074
	924	800	—	2 160
	925	275 000	—	9 267 000
	926	—	161 000	647 300
	928	31 900	—	60 272
	930	—	8 800	19 515
	931	—	1 800	83 636
	932	—	19 600	28 695
	933	7 880	—	29 880
	934	—	435 000	565 000
	936	8 100 000	—	21 047 420
	937	—	1 000 000	8 245 350
	938	4 500	—	14 500
	939	3 140 000	—	6 003 500
	940	3 000	—	18 000
	941	837 500	—	1 374 500
	942	19 500	—	39 500
	943	—	32 500	45 085
	944	—	2 500	5 200
	945	2 150	—	8 950
	946	—	1 600	1 400
	947	—	95 000	1 103 000
	949	—	7 150	250
	950	—	1 650	150
951	—	20	Niets.	
952	—	3 000	Niets.	
953	—	1 500	43 160	
957	39 600	—	69 100	
958	51 900	—	189 300	
961	5 000	—	5 000	
961O	—	25 000	Niets.	
961K	—	219 000	Niets.	
X	1001	—	11 050	159 450
	1002	23 600	—	77 200
	1003	1 050	—	2 730
	1004	29 400	—	31 500
	1005	23 500	—	148 500
	1006	1 597 600	—	12 180 710
	1007	1 300	—	2 830
	1008	345 200	—	2 356 900
	1009	1 000	—	78 500
	1010	33 600	—	62 100
	1011	—	73 000	148 600
	1012	887 600	—	1 388 500
	1013	—	9 350	169 750
	1014	52 900	—	144 400
	1015	—	55 000	56 800
	1016	—	36 000	Niets.
	1017A	—	231 400	91 600
	1018	1 198 200	—	3 340 800
	1020	—	102 900	278 260
	1021	501 600	—	2 406 530
	1022	—	88 000	351 000
	1023	244 800	—	1 031 400
	1024	—	22 800	777 200
	1024A	—	76 000	Niets.
	1025	362 700	—	730 500
	1027	—	95 900	105 600
	1029	135 800	—	1 061 475
	1031	33 800	—	262 400
	1033	—	5 300	147 200
	1034	—	1 587 300	1 049 800
	1035	400	—	115 160
	1036	—	258 900	2 200 300
	1036A	—	230 000	261 000
1037	16 400	—	16 400	
1038	30 400	—	52 900	
1038A	1 450	—	2 700	
1040	19 150	—	19 150	
1042	28 700	—	50 600	
1043	1 500	—	151 500	
XI	1101	—	24 601	5 990 911
	1102	70 623	—	4 946 971
	1104	7 314	—	12 314
	1104A	2 090	—	154 620
	1104B	548 709	—	566 709
	1105	132 907	—	3 186 907
	1106	—	3 090	76 910
1107	—	7 132	992 868	

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, a.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING
(algemeen gedeelte).

- Het hierbijgaand ontwerp van besluit heeft de strekking:
- 1e. om onderafdeelingen van de beide hoofdstukken der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921, welke ontoereikend zijn gebleken, te verhoogen met een gezamenlijk bedrag van f 180 749 795 en onderafdeelingen, waarop een overschot is, te verminderen met een gezamenlijk bedrag van f 71 307 944;
 - 2e. om nieuwe onderafdeelingen tot een gezamenlijk bedrag van f 34 119 977 op de begrooting te brengen en van een viertal onderafdeelingen de omschrijving te wijzigen.

De wijzigingen van de eindeijfers van de verschillende begrotingsafdeelingen (de hoofdstukken I en II tezamen genomen) en van het totaal der uitgaven blijken uit het volgend overzicht.

Afdeling.	Aanduiding.	Eindeijfer		Het eindeijfer wordt	
		Nieuw.	Thans.	Hooger.	Lager.
I	Reg. en H. C.	f 2 438 006	f 2 220 296	f 217 710	
II	Just.	" 21 608 727	" 16 148 046	" 5 460 681	
III	Fin.	" 159 087 428	" 111 984 485	" 47 102 943	
III A	Ind. Schuld.	" 63 867 250	" 61 567 250	" 2 300 000	
IV	B. B.	" 86 509 830	" 80 514 009	" 5 995 821	
V	O. en E.	" 56 420 298	" 50 880 180	" 5 540 018	
VI	Landbouw, N. en H.	" 57 926 777	" 25 316 583	" 32 604 194	
VII	B. O. W.	" 122 726 171	" 121 787 461	" 938 710	
VIII	Gouv. bedr.	" 256 504 879	" 225 968 479	" 30 536 400	
IX	Oorlog.	" 109 536 170	" 94 201 596	" 15 334 640	
X	Marine.	" 51 541 256	" 54 148 006		f 2 607 350
XI	Zelfbestuur.	" 21 330 991	" 21 532 930		" 211 939
	Opgeteld.	f 1 009 481 783	f 866 219 955	f 146 081 117	f 2 819 289
			Verschil.	f 143 261 828	

Daaronder zijn evenwel niet begrepen uitgaven tot een totaal van f 31 512 253, welke krachtens artikel 31 der Indische Comptabiliteitswet (Indisch Staatsblad 1917 No. 521) boven de begrooting hebben plaats gehad voor aankoop, aanmaak, vervoer en verkoop van producten, en de daarmede in verband staande percentsgewijze belooningen.

Voorts moet in het oog worden gehouden dat onder deze overschrijdingen posten voorkomen als bijv.: 49 miljoen voor duurtetoeslag (voor zoover niet ten laste van de betrekkelijke diensten gebracht), 11 miljoen voor den pandhuisdienst, 32 miljoen voor crisisuitgaven, 2 miljoen voor overtochtskosten, ongeveer 30 miljoen wegens vertraagde uitzending van materialen voor het havenwezen en de Staatsspoor- en tramwegen, 8 miljoen wegens prijsstijging der levensmiddelen voor het leger, etc., waarop bij de

samenstelling der begrooting niet kon worden gerekend. De overschrijdingen in engeren zin bedragen dus belangrijk minder.

Naast de meerdere uitgaven, voor den geheelen dienst bedragende f 143 261 828 + f 31 512 253 of f 174 774 081, staan blijkens voorloopige uitkomsten minder ontvangsten tot een bedrag van f 23 326 532 (o. a. productenbelastingen, tin, steenkolen), welke tegenvaller nog belangrijker zou geweest zijn zonder het terugvloeien van ongeveer f 65 000 000 ter zake van den verkoop van voedingsmiddelen.

Onder de voorgestelde verhoogen is f 48 738 764 aan Buitengewone uitgaven en f 398 827 aan Vlootuitbreiding begrepen, onder de verminderingen f 13 723 400 aan Buitengewone uitgaven en f 5 310 000 aan Vlootuitbreiding.

De toelichtingen der voorgestelde wijzigingen van de onderafdeelingen zijn afdeelingsgewijze verzameld en gedrukt.

De toelichtingen, die betrekking hebben op het Iste hoofdstuk der begrooting, zijn verstrekt door het Ministerie van Koloniën. Daar bij het opmaken van de bijdragen voor dit ontwerp in Nederland nog slechts beschikt werd over voorloopige uitkomsten, zou het kunnen blijken, dat de uitgetrokken bedragen nog wijziging behoeven, waarmede dan bij de opmaking van het wetsontwerp door den Minister van Koloniën rekening zal worden gehouden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, b.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
---------------	--------------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 112A. Commissie tot hervorming van de grondslagen der staatsinrichting van Nederlandsch-Indië	4 664
Ond. 112B. Commissie tot overweging van een Indisch bezoldigingsstelsel	4 584

Ond. 112C. Uitgaven in verband met de instelling van eene Bestuursverkavelings-commissie	800
--	-----

De onderafdeelingen 112A en 112B werden reeds bij het wetsontwerp — regularisatie voor het dienstjaar 1918 ingelascht en toegelicht (onderafdeelingen 14D en 14C, gedrukte stukken 1919—1920—389, 4, bladz. 22).

Onderafdeeling 112A is voor 1921 alleen nog noodig om ten laste daarvan te boeken de kosten van het drukken van 1200 Maleische vertalingen van het verslag der commissie.

De commissie, bedoeld bij onderafdeeling 112B, is bij het Gouvernementsbesluit van 22 Maart 1921 No. 47 ontbonden.

Ten behoeve van de bij het Gouvernementsbesluit van 28 April 1921 No. 31 ingestelde Bestuursverkavelingscommissie, welke der Regeering, zooveel mogelijk onder indiening van uitgewerkte voorstellen, van raad zal dienen nopens de vraag, hoe het best zal zijn te geraken tot eene doelmatiger verdeling van de verschillende onderwerpen van staatsbemoeyenis hier te lande over de departementen van algemeen bestuur, met dien verstande, dat er naar gestreefd worde het aantal departementen niet te vermeerderen, zoodat bij eventueele oprichting van een nieuw departement, indien mogelijk, een bestaand departement kome te vervallen met verdeling van de zaken van dat departement aan andere departementen, en welke tevens zal onderzoeken in hoever het wenschelijk en mogelijk is de Algemeene Secretarie in te krimpen door overdracht van bevoegdheden op de departementshoofden of wijziging van organieke regelingen.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 102. Volksraad, Algemeene Secretarie en secretarie van den Raad van Nederlandsch-Indië	7 000	De overschrijding is toe te schrijven aan eene toeneming van de telegrafische gedachtenwisseling met het Indisch Bestuur.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 105A. Overname door het Land van de bij de paleizen te Weltevreden en Buitenzorg, alsmede het buitenverblijf te Tjipanas in gebruik zijnde particuliere inventarisgoederen	39 506	De post, krachtens de wet van 30 December 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 1462, Indisch Staatsblad 1922 No. 20) in de begrooting ingelascht, was voor „Memorie” uitgetrokken.
Ond. 110. Verdere uitgaven van den Volksraad	47 970	De overschrijding van dezen wisselvalligen post is veroorzaakt door verschillende omstandigheden, verband houdende met den betrekkelijk korten tijd van het bestaan van den Volksraad, in welken de toestanden nog niet stationnair konden worden. Hiervan worden genoemd:
		<ol style="list-style-type: none"> 1o. de verhooging van het aantal leden van 39 tot 49 en de hiermede verband houdende uitbreiding der localiteiten, waardoor een aantal uitgaven ineens voor meubileering, kantoorinrichting enz. moesten worden gedaan, 2o. de invoering bij wijze van proef van het voorloopig stenografisch verslag tegen opheffing van den kortverslagdienst, voor welke invoering benodigdheden moesten worden aangeschaft als machines en een voorraad papier. Dat papier werd ook verbruikt om in spoedeisende gevallen de Afdeelvingsverslagen van den Volksraad en de Memoriën van Antwoord van de Regeering te vermenigvuldigen, 3o. aanschaffing van een voorraad drukpapier om in een volgend jaar door de Landsdrukkerij te worden verbruikt.
Ond. 111. Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad	840	Voorts bedroeg de vergoeding aan de Landsdrukkerij voor het drukken der stukken van den Volksraad meer dan geraamd was. In verband met den aard der werkzaamheden bleek het wenschelijk den aan den Regeeringsgemachtigde toegevoegden ambtenaar den rang van tweeden commies toe te kennen. Bij de begrooting voor 1922 is met de hoogere uitgaaf rekening gehouden.
Ond. 112. Raad van Departementshoofden	800	De Secretaris van den Raad van Departementshoofden heeft in verband met zijn buitenlandsch verlof zijn inkomen van f 800 's maands genoten tot en met Juni 1921. Daarentegen is aan den Voorzitter van den Raad van Departementshoofden voor het tijdvak van en met Maart tot en met October 1921 een ambtenaar op f 700 's maands ter zijde gesteld.
Ond. 113. Personeel van de Algemeene Secretarie	81 987	Om aan de steeds in omvang toenemende werkzaamheden het hoofd te kunnen bieden moest meer personeel worden aangesteld dan bij de samenstelling van de begrooting kon worden voorzien. De bij Indisch Staatsblad 1920 No. 61 tot stand gekomen verhooging der bezoldigingen van het

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooving in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 114. Verdere uitgaven van de Algemeene Secretarie	76 300	gediplomeerd kantoorpersoneel tot en met den rang van referendaris heeft ook tot het tekort bijgedragen; bij de begrooting voor 1922 is ter zake van die regeling, hoewel moeilijk te ramen, een bedrag van f 12 000 uitgetrokken.
Ond. 116. Verdere uitgaven van de Algemeene Rekenkamer	7 145	Ontoereikend ten gevolge van stijging der kantoorkosten en der uitgaven voor buitenlandsche telegrammen. Voorts hebben voor een belangrijk deel tot het tekort bijgedragen de verrekeningen ten bate van het departement van Gouvernementsbedrijven van door de Landsdrukkerij afgeleverde gedrukte en geplaatste advertentiën; de betrekkelijke post daarvoor bleek te laag te zijn geraamd.
Ond. 117. Reis- en verblijfkosten en zittinggelden	57 800	Ontoereikend ten gevolge van prijsstijging van de kantoor- en lokaalbehoefden en van de aanschaffing van twee telmachines.
Ond. 118. Verrekening van diensttelegrammen	11 530	Wat betreft de reis- en verblijfkosten en zittinggelden ten behoeve van den Volksraad houdt de omstandigheid, dat de raming te laag gebleken is, verband met de uitbreiding met ingang van Mei 1921 van het aantal leden van den Volksraad van 39 tot 49 onder gelijktijdige verhooving van het zittinggeld van f 20 tot f 30 per dag. Bovendien heeft in 1921 in tegenstelling met 1920 eene buitengewone zitting plaats gehad, hetgeen vooral op de reiskosten van invloed is geweest. Ook viel een verhooving van het aantal zittingdagen in 1921 (vergeleken met 1920) te constateeren (van 90 tot 97 dagen).
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens	TOELICHTING.
---------------	--	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 101. Jaarwedde van den Gouverneur-Generaal	11 066	De aan den sedert afgetreden Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, den heer Mr. J. P. Graaf van Limburg Stirum, nog toekomende verhooving der jaarwedde over het tijdvak van en met 1 Januari tot en met 23 Maart 1921 is in 1922 in Nederland uitbetaald; de verrekening met Indië komt ten laste van laatstgenoemd dienstjaar.
Ond. 102. Staf van den Gouverneur-Generaal	4 908	Ontstaan eensdeels door de gewijzigde regeling van de inkomsten der officieren der landmacht, anderdeels door het optreden als oudsten adjudant van een officier van lageren rang dan de begrooting aangeeft en door het vervullen van een der adjudantsplaatsen door een zeeofficier, wiens bezoldiging is betaald ten laste van de marinebegrooting en aan wien geen toelage voor huishuur toekomt. Voorts werd niet geheel beschikt over de fondsen, toege-
Ond. 103. Verdere uitgaven voor den Staf van den Gouverneur-Generaal	3 825	

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 104A. Indienststelling van personeel voor het uitoefenen van toezicht op de paleizen met bijbehorende gebouwen en terreinen te Weltevreden en Buitenzorg, alsmede regeling van de positie van den administrateur van het domein te Tjipanas	2 500	staan voor vergoeding voor het houden van dienstpaarden, terwijl voor telefoonabonnement geen uitgaven behoeften te worden gedaan. De aanstelling van het personeel heeft eerst in den loop van het jaar, na afkondiging van de begrooting, plaats gehad.
Ond. 105. Buitengewone vernieuwing van de meubelen van de paleizen te Weltevreden en Buitenzorg en het buitenverblijf te Tjipanas	10 500	Over de uitgetrokken bedragen behoefde niet ten volle te worden beschikt.
Ond. 106. Installatiën voor elektrische verlichting van de paleizen te Weltevreden en Buitenzorg	2 000	In de begrooting voor 1922 komen de posten niet meer voor.
Ond. 107. Personeel van den Raad van Nederlandsch-Indië	733	Onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.
Ond. 109. Personeel van den Volksraad ...	21 753	
Ond. 115. Personeel van de Algemeene Rekenkamer	65 931	De voor 1921 toegestane uitbreiding van het personeel heeft geleidelijk in den loop van het jaar plaats gehad.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, c.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
---------------	--------------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 229B. Uitgaven in verband met de instelling van de Arbeidscommissie 32 050

Ter bestrijding van de voor de Arbeidscommissie gedane uitgaven.

Bij het Gouvernementsbesluit van 30 December 1921 No. 1 is de commissie opgeheven (vgl. Indisch Staatsblad No. 813).

Ond. 238B. Kosten van de door de landsdrukkerij geleverde jaarboeken en andere periodieken enz., zoomede van in de Javasche Courant geplaatste advertenties 10 000

In verband met de gewijzigde regeling van het bedrijf der Landsdrukkerij, tengevolge waarvan thans alle kosten van de door haar geleverde jaarboeken en periodieken enz. moeten worden verrekend.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
---------------	-------------------------------------	--------------

HOOFDSTUK I.

Ond. 201. Rechtswezen 18 000

Bij de raming was niet voldoende rekening gehouden met de verhooging van de studietoelagen voor candidaat-rechterlijke ambtenaren, terwijl verder eenige kandidaten boven de raming in opleiding werden genomen.

Ond. 203. . Gevangenen en veroordeelden ... 200 000

De overschrijding is te wijten deels aan het feit, dat verschillende artikelen eerst ten laste van 1921 werden geleverd, terwijl gerekend was op levering in vorige jaren, deels aan de omstandigheid, dat in de gevangenis te Pekalongan diverse cocosvezel-bewerkingsmachines noodig bleken, op de aanschaffing en uitzending waarvan bij de begrooting niet was gerekend.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 203. Personeel van het Hoog Gerechthof en van het Hoog Militair Gerechtshof	7 500	<p>Het tekort is ontstaan, doordat in verband met de nieuwe bezoldigingsregeling voor het personeel der Koninklijke Marine aan de maritieme leden bij het Hoog Militair Gerechtshof aan inkomsten meer moest worden uitgekeerd dan waarop gerekend was.</p> <p>Met de hoogere inkomsten dier leden is bij de begroting voor 1922 rekening gehouden.</p>
Ond. 205. Personeel van de raden van justitie	30 000	<p>Het tekort houdt hoofdzakelijk verband met de nieuwe bezoldigingsregeling der gegradueerde rechterlijke ambtenaren in Staatsblad 1920 No. 508, met welke geldelijke gevolgen niet nauwkeurig kon worden rekening gehouden.</p>
Ond. 210. Verdere uitgaven van Inlandsche en inheemsche rechtbanken	35 000	<p>In verband met de toeneming van het aantal zaken bij de verschillende Inlandsche en inheemsche rechtbanken en de hooge prijzen van papier en andere schrijfbehoeften, waardoor de verhoogde fondsen voor kantoorkosten onvoldoende bleken, alsook ten gevolge van de verhoogde abonnementsprijzen der telefoonaansluitingen en van de noodzakelijke aanschaffing van meer meubilair dan waarop gerekend was.</p> <p>Bij de begroting voor 1922 zijn de fondsen voor telefoonaansluitingen en voor de aanschaffing van meubilair hooger geraamd.</p>
Ond. 212. Verdere uitgaven van het rechtswezen	68 000	<p>Het tekort is een gevolg van het groot aantal zaken voorgebracht zoowel bij de landgerechten als bij de landraden, waardoor aan vergoedingen aan getuigen en aan zittinggelden aan onbezoldigde leden van de landraden zoomede aan plaatsvervangende landrechters meer moest worden uitgegeven dan geraamd was.</p>
Ond. 215. Personeel van de wees- en boedekamers	63 000	<p>Ten gevolge van de indienststelling van tijdelijk personeel en de verhoging van de fondsen voor schrijfloonen in verband met de oprichting der drie nieuwe Kamers te Bandoeng, Djokjakarta en Malang. In de begroting voor 1922 is bij den betrekkelijken post rekening gehouden met de benodigde meerdere fondsen voor eene blijvende versterking van het personeel.</p>
Ond. 216. Verdere uitgaven van de wees- en boedekamers	45 000	<p>Meerdere kantoorkosten in verband met de oprichting van de drie nieuwe Weeskamers.</p>
Ond. 221. Verdere uitgaven van het gevangeniswezen	5 200 000	<p>Het tekort is veroorzaakt door de buitengewone toename van het aantal gevangenen, gepaard aan sterk verhoogde aannemingsprijzen voor voedingsmiddelen, terwijl bovendien waar noodig mede ten laste van het jaar 1921 moesten worden gebracht de aan de aannemers uitgekeerde prijsverhogingen voor in vorige jaren geleverde voedingsmiddelen. Voorts moest ten gevolge van de belangrijk hogere prijzen der materialen enz. meer worden uitgegeven voor den aankoop van benodigdheden voor den arbeid van gestraften.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 225. Bijdragen in de bouw-, eerste-richtings- en exploitatiekosten van particuliere opvoedingsgestichten	23 000	Het tekort is ontstaan door het verleen ten laste van 1921 van eene bijdrage in de bouwkosten van een kindershuis te Weltevreden van de vereeniging „Dorcas”, op welke uitgaaf bij de begrooting voor 1920 gerekend was, en van bijdragen in de bedrijfskosten van de te Soekaboemi gevestigde Tehuizen voor meisjes en kinderen van het Genootschap van In- en Uitwendige Zending te Batavia, met welke laatste uitgaven eerst bij de ontwerp-begrooting voor 1923 rekening is gehouden.
Ond. 227. Verdere uitgaven van het tucht- en opvoedingswezen	23 000	Wegens meerdere uitgaven ten laste van den globalen post „Kosten voor de verpleging en voor school- en vak- onderwijs van de in of buiten het landsopvoedingsgesticht te Semarang geplaatste, ter beschikking van de Regeering gestelde pupillen en verdere uitgaven”, met welk accres der uitgaven niet voldoende rekening kon worden gehouden. Bij de begrooting voor 1922 en bij de ontwerp-begrooting voor 1923 is op grond van deze uitkomsten een hooger bedrag voor dit doel uitgetrokken.
Ond. 230. Bezoldigingen van het personeel van het Regeeringskantoor ter bestrijding van den zoogenaamden handel in vrouwen en meisjes	250	Het tekort betreft den post regelmatige bezoldigingsverhogingen.
Ond. 236. Verdere uitgaven van den immigratiedienst	20 000	Het tekort is veroorzaakt, doordat aan verpleging van niet-toegelaten immigranten en van immigranten, omtrent wier toelating nog niet was beslist, meer moest worden ten koste gelegd dan geraamd was. Bij de ontwerp-begrooting voor 1923 is met het accres dezer uitgaven rekening gehouden.
Ond. 238. Verrekening van diensttelegrammen	126 000	Tegenover deze meerdere uitgave staat een meerdere ontvangst onder No. 812, b der middelen in Indië.
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
---------------	---	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 201. Personeel van het departement ...	18 000	Door onvoltalligheid van het departementspersoneel en doordat aan regelmatige bezoldigingsverhogingen minder is uitgegeven dan geraamd was.
Ond. 207. Personeel van de landgerechten ...	100 000	Terwijl er op gerekend was, dat de landrechters-betrekkingen zouden worden bezet door rechtsgeleerden, zijn de meeste dier functiën vervuld door niet-gegradueerde personen op eene toelage van f 5 400 's jaars, wat ten gevolge heeft gehad, dat aan bezoldigingen minder is uitgegeven dan geraamd was. Voor een deel is dit overschot ook toe te schrijven aan de omstandigheid, dat de voorgenomen uitbreiding van de landgerechten buiten Java en Madoera niet geheel tot stand kwam.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in gulden.	TOELICHTING.
Ond. 213. Bezoldigingen en toelagen van de hulpschrijvers op de kantoren onder het departement van justitie behoorende	20 000	Onvoltalligheid van het personeel.
Ond. 213A. Lotsverbetering van de schrijvers bij de Hooggerechtshoven, Raden van Justitie en Landraden op Java en Madoera ...	63 000	Aangezien de onderwerpelijke maatregel in 1921 niet tot uitvoering is gekomen, is het bedrag in zijn geheel onverbruikt gebleven.
Ond. 217. Burgerlijke stand voor de Chinezen	15 000	Minder akten door tusschenpersonen opgemaakt en minder uitgaven aan tolken dan waarop gerekend was.
Ond. 218. Personeel van den burgerlijken stand voor bepaalde groepen van Inlanders ...	21 600	In 1921 zijn ten laste van nevenvermelde posten geen uitgaven gedaan. In de begrooting voor 1922 zijn de posten „voor memorie” geraamd, aangezien in verband met de noodzakelijkheid van bezuiniging de invoering van een burgerlijken stand voor bepaalde groepen van Inlanders voorshands niet is te verwachten.
Ond. 219. Verdere uitgaven van den burgerlijken stand voor bepaalde groepen van Inlanders	1 200	
Ond. 228. Personeel van de arbeidsinspectie en koeliewerving	25 000	Onvoltalligheid van het personeel.
Ond. 229A. Kosten van de oprichting van een kantoor van arbeid	138 119	Onvoltalligheid van het personeel. Voor 1922 is de post f 100.000 lager geraamd, aangezien eene eenigszins ruime personeelsvoorziening niet doenlijk zal zijn.
Ond. 233. Personeel bij het centraalkantoor voor daetyloscopie	14 700	Onvoltalligheid van het personeel in verband met de omstandigheid, dat van de voorgenomen uitbreiding van het kantoor was afgezien. Voor 1922 is de personeelsformatie teruggebracht tot die van 1920.
Ond. 234. Verdere uitgaven van het centraalkantoor voor daetyloscopie	5 500	De aanschaffing van meubilair en verdere kantoorbehoefden ten behoeve van de voorgenomen uitbreiding, waarvoor bij deze onderafdeeling fondsen zijn uitgetrokken, heeft noodgedwongen reeds in 1920 plaats gehad.
Ond. 235. Personeel van den immigratiedienst	18 000	Onvoltalligheid van het personeel.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
		<p>Voor het grootste deel is zij echter een gevolg van de invceering in 1921 (met terugwerkende kracht tot 1 Januari 1920) van de herziene ordonnantie op de inkomstenbelasting 1920, o.a. moesten daarvoor door de Landsdrukkerij groote hoeveelheden gedrukten worden geleverd.</p>
Ond. 311. Verdere uitgaven voor de in- en uitvoerrechten en accijnzen	17 000	<p>Voornamelijk een gevolg van de regeling van de duurte-toeslagen in de Buitengewesten in Indisch Staatsblad 1920 No. 406, waarmede geen rekening was gehouden, en de wisselvalligheid van de verdere uitgaven in verband met de heffing der in- en uitvoerrechten en accijnzen.</p>
		<p>Daarentegen behoefde over het bij de begrooting uitgetrokken bedrag voor kleeding en uitrustingsstukken slechts gedeeltelijk te worden beschikt en is de raming van de vervoerkosten te hoog gebleken.</p>
Ond. 312. Verponding	49 000	<p>De raming is in de laatste jaren ontoereikend gebleken. Bij de begrooting voor 1922 is zij herzien.</p>
Ond. 313. Personeel voor de openbare verkooping	7 000	<p>Houdt hoofdzakelijk verband met de instelling bij wijze van tijdelijken maatregel van een vendukantoor der 1ste klasse in de plaats van het ter hoofdplaats van de afdeling Simeloengoen en de Karolanden (gouvernement Oostkust van Sumatra) vroeger bestaand vendukantoor der 2e klasse. Voorts bleek het noodig al dadelijk bij wijze van tijdelijken maatregel als gevolg van den voortdurend toenemenden omvang der werkzaamheden bij het vendukantoor te Medan nog een vendumeester in dienst te stellen. Bij de begrooting voor 1922 is met de bedoelde maatregelen rekening gehouden.</p>
Ond. 314. Verdere uitgaven voor de openbare verkooping	16 200	<p>Door de boeking ten laste der begrooting van de openstaande vordering bij het vendukantoor te Telok-Betong, voor welke vordering den gewezen vendumeester de vergoeding is opgelegd.</p>
Ond. 315. Zegelrecht	216 700	<p>Voor het beheer en den verkoop van gezegeld papier en plakzegels wordt door het departement van Financiën aan dat van Gouvernementsbedrijven eene bijdrage in de kosten van het personeel van den post-, telegraaf- en telefoondienst betaald.</p> <p>De bijdrage over 1921 overtreft de raming belangrijk, doordat zij in genoemd jaar van 2½% op 5% van het debiet gebracht werd (waarop gerekend is bij de begrooting voor 1922), terwijl de opbrengst van den verkoop in het begrootingsjaar steeg.</p>
Ond. 318. Pandhuizen in eigen beheer	11 375 840	<p>Is hoofdzakelijk het gevolg van toeneming van den omzet, waardoor meer kapitaal moest worden vastgelegd (ook door aankoop van goederen bij pandveilingen) en voorts van de boeking ten laste van dezen post van de uitgaven voor den duurtebijslag.</p>
Ond. 319. Verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen, wachtgelden, voorloopige bezoldigingen en onderstanden bij ontslag uit de betrekking, een en ander voor zoover niet afzonderlijk uitgetrokken	182 000	<p>In verband met de toeneming van het aantal landsdienaren en het grooter aantal buitenlandse verloven.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens	TOELICHTING.
Ond. 320. Pensioenen en gagementen, alsmede onderstanden bij ontslag uit 's Lands dienst en onderstanden aan niet-landsdienaren	532 000	Wisselvallige post, die als gevolg van wijziging van pensioenregelingen niet nauwkeurig geraamd kon worden.
Ond. 322. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	1 339 000	In verband met de toeneming van het aantal landsdienaren en de stijging van bezoldigingen; tegenover de hogere uitgaven staan uiteraard hogere inkomsten, al zal dit eerst in volgende jaren tot uiting komen.
Ond. 328. Aanschaffing en uitzending van boekwerken, kaarten en gedrukte stukken voor den algemeenen dienst, voor zoover een en ander niet geschiedt door het departement van oorlog	10 410	Wisselvallige post.
Ond. 329. Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen	49 800 000	De meerdere uitgaaf is een gevolg van de gewijzigde regeling van den duurtebijslag bij het Gouvernementsbesluit van 5 Augustus 1920 No. 2a (vgl. de bijlagen van de Handelingen van den Volksraad, eerste gewone zitting 1920, onderwerp 2). Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
---------------	---	--------------

HOOFDSTUK I.

Ond. 302. Kosten van het muntwezen, daaronder begrepen die van den aankoop van Nationale Schuld en van bewijzen van Nederlandsch-Indische schuld voor het Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van Nederlandsch-Indië	19 950 000	Het verschil met de raming is in de eerste plaats toe te schrijven aan de omstandigheden, dat de aanmaak van guldens, waarvoor f 15 000 000 was aangevraagd, achterwege moest blijven, en dat — in verband met het vervallen van de zilveren pasmunt op den munteisch 1922 — in het najaar van 1921 geen nieuwe zilveraankopen plaats vonden. Verder werd door het Nederlandsch-Indisch muntfonds slechts voor een gezamenlijk bedrag van f 3 146 600 deelgenomen in de 7% Nederlandsch-Indische leening 1921A en in de 6½% Nederlandsch-Indische leening 1921B. De overige beschikbare gelden werden voor latere belegging gereserveerd. Daarentegen werd in 1921 meer uitgegeven dan geraamd was voor aankoop van nikkel en koper, voor den aanmaak van groote partijen pasmunt van den munteisch 1920.
Ond. 305. In- en uitvoerrechten en accijnzen	6 000	Er zijn minder candidaat-adspirant-verificateurs in opleiding genomen dan waarop gerekend was.
Ond. 308. Duurtebijslag voor met verlof, op wachtgeld of op non-activiteit in Nederland vertoevende burgerlijke landsdienaren van Nederlandsch-Indië	35 000	Wisselvallige post.
Ond. 309. Pensioenen en gagementen, onderstanden niet elders genoemd, toelagen, beloningen en tegemoetkomingen, alsmede met een en ander verband houdende uitgaven	1 160 000	De vermindering heeft tweecërlei oorzaak: a. het was niet mogelijk de financiële gevolgen van de verhoging der pensioenen juist te ramen; b. de toeneming van het aantal gepensioneerden en gegageerden was geringer dan verwacht werd.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 304. Personeel van de algemeene kassen	28 801	De herziening van de bezoldiging der algemeene ontvangers van de 2de en 3de klasse, waarop bij de begroting van 1921 gerekend was, is eerst in 1922 tot uitvoering gekomen en komt alzoo, ook voor wat de kosten over het jaar 1921 betreft, ten laste van 1922.
Ond. 306. Muntwezen	310 757	Voor inwisseling van oude duiten in Celebes en Onderhoorigheden en andere maatregelen in het belang van het muntwezen (Memorie) is ongeveer f 43 000 uitgegeven, daarentegen behoefde van de voor aanmaak en uitgifte van muntpapier toegestane f 400 000 slechts f 46 000 te worden verbruikt.
Ond. 316. Opiumverkoop	634 150	Ondanks meerdere uitgaven als een gevolg van de regeling der duurtetoelagen in de Buitengewesten (Indisch Staatsblad 1920 No. 406), voor aankoop van djitjing en wegens verrekening met het departement der Marine voor het gebruik van vaartuigen, is een overschot ontstaan, in hoofdzaak doordat de verrekening met het departement van gouvernementsbedrijven van verstrekt opium beneden de raming is gebleven. Voorts komen de uitgaven, voortvloeiende uit de herziening van de bezoldiging van eenige categorieën van het personeel der Opiumregie (Indisch Staatsblad 1921 Nos 696 en 697, jo. 1922 No. 88), waarop bij de begroting voor 1921 gerekend was, in verband met het tijdstip van uitvoering in hoofdzaak ten laste van 1922 (ook voor wat de kosten over 1921 betreft). Ten slotte werd minder uitgegeven voor bezoldigingen (in verband met inkrimping van en mutatiën onder het personeel) en verlichting, verpakking, vervoer enz., terwijl ten laste van den bij aanvullende begroting uitgetrokken post voor steun aan anti-opium-vereenigingen geen uitgaven hebben plaats gehad.
Ond. 324. Bezoldiging van den commissaris van het gouvernement bij de Javasche Bank ...	3 000	Als commissaris is opgetreden een der hoofdamttenaren van het departement van Financiën, wiens inkomsten niet ten laste van deze onderafdeeling komen.
Ond. 325. Personeel van den gouvernements-accountantsdienst	30 790	Onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.
Ond. 326. Verdere uitgaven van den gouvernements-accountantsdienst	50 630	Ontstaan voornamelijk door het stopzetten in verband met de tijdsomstandigheden van de werkzaamheden ten behoeve van den aankoop of de onteigening van particuliere landerijen en ook doordat de aangelegenheden betreffende de oorlogswinstbelasting zijn overgedragen aan den belasting-accountantsdienst.
Ond. 326A. Instelling van een bezoldigingskantoor	45 800	Van de instelling van een bezoldigingskantoor is afgezien (bijlagen Handelingen van den Volksraad, 1ste gewone zitting 1921, onderwerp I, afdeling III, stuk II, bladz. 2).

Library of the
University of Toronto

1002 ...

1002 ...

1002 ...

1002 ...

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, e.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING IIIA.

Indische schuld.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
---------------	-----------------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 351A. Uitgaven in verband met het aangaan van vlottende schuld	155 000	Provisie aan bankinstellingen en makelaars in verband met de uitgifte van schatkistbiljetten.
---	---------	---

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
---------------	--	--------------

HOOFDSTUK I.

Ond. 353. Rente van vlottende schuld, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven	6 720 000	De stand der vlottende schuld heeft het verwachte bedrag aanzienlijk overschreden, zoodat ook de te vergoeden rente een veel hoogere som beloopt dan geraamd werd.
---	-----------	--

Ond. 355. Onvoorziene uitgaven	90 000	De overschrijding is een gevolg van de omstandigheid, dat verschillende uitgaven voor afgesloten dienstjaren ten laste van deze onderafdeeling moesten worden gebracht.
--------------------------------------	--------	---

HOOFDSTUK II.

Ond. 351. Rente van vlottende schuld, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven	5 835 000	In 1920 is hier te lande voor het eerst overgegaan tot het uitgeven van schatkistbiljetten op de open markt, uitgegeven werd in dat jaar voor een totaal bedrag van ongeveer f 145 000 000 tegen 4% 's jaars, waarover de rente in 1921 moest worden betaald.
---	-----------	---

Voorts kwam ten laste van laatstgenoemd jaar de rente van in dat jaar uitgegeven schatkistpromessen tot een bedrag van rond f 133 000 000, welke rente bij de uitgifte wordt verrekend.

De aan de Javasche Bank betaalde rente ter zake van bij die instelling opgenomen gelden bleef ver beneden het ter zake uitgetrokken bedrag.

Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 351. Uitgaven in verband met het aangaan van vaste en vlottende schuld	1 850 000	Het overschot is toe te schrijven aan de omstandigheid, dat niet het geheele bedrag van f 250 000 000, waartoe bij de Nederlandsch-Indische Leeningwet 1921 machtiging werd verleend, te gelde is gemaakt.
Ond. 352 en 354. Rente en aflossing van vaste schuld, waaronder de daarmede verband houdende uitgaven	6 150 000 2 500 000	De geringere uitgaaf is in de eerste plaats een gevolg van rentebesparing, doordat van de geldleening 1898 ter beurze een grooter nominaal bedrag kon worden ingekocht dan verwacht was. Het overschot is overigens veroorzaakt, doordat in Nederland bewijsstukken van in Indië betaalde rente en aflossing van geldleeningen niet tijdig werden ontvangen, waardoor de overboeking op het Ie hoofdstuk nog moest achterwege blijven.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, f.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
---------------	--------------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 417J. Uitgaven in verband met de instandhouding voor politiedoeleinden van de marechaussee-afdeelingen in de residentie Batavia 500 000

Noodig ter boeking van de uitgaven ten behoeve van de in de residentie Batavia gelegerde marechaussee-afdeelingen, van wier diensten met het oog op de nog onvoldoende ervaring van de veldpolitie gebruik is moeten worden gemaakt om het rampokwezen in genoemde residentie te bestrijden.

Met deze uitgaven is bij de sedert voorloopig vastgestelde aanvullingsbegrooting voor 1922 rekening gehouden.

Ond. 419A. Uitgaven in verband met de instelling van de suiker-enquête-commissie 34 000

Ter boeking van de uitgaven ten behoeve van de bij Gouvernementsbesluit van 24 December 1918 No. 73 ingestelde commissie, welke tot taak heeft een onderzoek in te stellen naar de verhoudingen en toestanden in de suikerindustrie en zoo noodig in verband daarmee aan de Regeering voorstellen in te dienen nopens een betere regeling dier verhoudingen.

De commissie heeft in 1921 haar werkzaamheden beëindigd en is in dat jaar ontbonden.

Ond. 419B. Rijsttoelagen aan gehuwde laag bezoldigde landsdienaren 6 000

Deze post dient tot boeking der uitgaven ten laste van deze afdeeling, verbonden aan den op tijdelijken voet getroffen maatregel om aan gehuwde (of — ter beoordeeling van het betrokken bestuurshoofd — daarmee gelijk te stellen) landsdienaren, wier gezamenlijke inkomsten f 60.— 'smaands niet te boven gaan, bij het begin van elke kalendermaand eene som uit te keeren, gelijk aan het bedrag, dat door hen in de voorafgaande maand voor den aankoop van rijst voor zich en hun gezin meer is uitgegeven dan de helft van het totaal hunner inkomsten draagt.

Met het oog op het tijdelijk karakter van den maatregel is bij de begrooting met de geldelijke gevolgen daarvan geen rekening gehouden.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in gulden.	TOELICHTING.
Ond. 419C. Schadeloosstelling aan eenige personen in de residentie Djambi	14 725	Ter boeking van schadeloosstellingen, toegekend aan de bezitters van op last van het bestuur afgebroken en naar elders verplaatste woningen en toko's, gelegen op den rechteroever van de Batang-Hari-rivier, welke maatregel is getroffen ter verbetering zoowel van den gezondheidstoestand als van het aanzien van de hoofdplaats, alsmede ter verkrijging van een terrein voor de nieuwe haveninrichtingen.
Ond. 428A. Schadeloosstelling aan de gemeente Medan	14 080	De toevoeging van deze onderafdeeling dient tot boeking van eene aan de gemeente Medan toegekende schadeloosstelling voor de door haar over het jaar 1920 gederfde inkomsten ter zake van afkoopgeld van heerendienstplichtigen.
Ond. 431A. Uitkeering aan de Zelfbesturen in Soerakarta en Djokjakarta van door dezen aan de landbouwondernemers terugbetaalde „bekti's"	34 700	Voor deze uitgaven, waarop bij de begroting voor 1922 gerekend is, moge worden verwezen naar de toelichting in de Bijlagen der Handelingen van den Volksraad, 1ste gewone zitting 1921, ond. 1, afd. IV, stuk 1, blz. 24, onderafdeeling 434, aan het slot waarvan is gezegd, dat in 1921 de uitgaven uit den post voor onvoorziene uitgaven zouden worden gekweten. Met het oog op de ontoereikendheid van dien post is deze nieuwe onderafdeeling ingelascht.
Ond. 434A. Uitgaven in verband met de opleiding van Inlandsche jongelieden van vorstelijken bloede	8 400	Ter boeking van de uitgaven voor huisvesting, enz. te Batavia van een aantal jongelieden van vorstelijken bloede. Bij de begroting voor 1923 is met deze uitgaven rekening gehouden.
Ond. 434B. Schadeloosstellingen en tegemoetkomingen verband houdende met den wederopbouw van eenige poeri's op het eiland Bali	20 000	Noodig ter bestrijding van de uitkeeringen aan den regent van Gianjar en aan eenige poenggawa's op het eiland Bali als schadeloosstelling voor het nadeel als gevolg van de hun door het bestuur gegeven opdracht om in het belang van Land en volk na de in 1917 plaats gehad hebbende aardbeving voorloopig niet te beschikken over de volgens de landinstellingen hun toekomende z.g. ajahan-kadalemdiensten en als tegemoetkoming in de uitgaven voor den wederopbouw van hunne door bedoelde aardbeving verwoeste verblijven (poeri's). In verband met de eerst in 1920 genomen beslissing kon bij de begroting voor 1921 met een en ander uiteraard geen rekening gehouden worden.
Ond. 445A. Hulpverschaffing aan de noodlijdende bevolking	12 000	Tot boeking van de uitgaven ter voorziening in de behoeften van de door natuurrampen getroffen of door andere omstandigheden, onafhankelijk van haar wil, in nood verkeerende bevolking, met welke hulpverschaffing niet kon worden gewacht, tot daarvoor gelden op de begroting waren gebracht. Bij de begroting voor 1923 is met deze uitgaven rekening gehouden.

Wijziging van de omschrijving van onderafdeelingen.

NIEUWE OMSCHRIJVING.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.	
Ond. 420A. Uitgaven in verband met de volkstelling.	De omschrijving van deze onderafdeeling is gewijzigd in verband met de omstandigheid, dat ten laste van dezen post ook andere uitgaven dan belooningen aan gewestelijke leiders gebracht zijn.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 409. Vervoerkosten naar Nederlandsch-Indië	1 925 000	De overschrijding is het gevolg van de groote toeneming van het aantal landsreizigers en de hooge vervoerkosten.
Ond. 411. Onvoorziene uitgaven	50 000	De overschrijding is veroorzaakt, doordat ten laste van deze onderafdeeling zijn gebracht de overtochtsgelden van landsdienaren naar Nederlandsch-Indië over afgesloten dienstjaren.

HOOFDSTUK II.

Ond. 402. Verdere uitgaven voor het departement	100 000	Het tekort is ontstaan, eensdeels door meerdere behoefte aan- en buitengewone prijsstijging van kantoor- en schrijfbenodigdheden, anderdeels doordat voor het drukken enz. van de door het Encyclopaedisch kantoor uitgegeven werken meer moest worden uitgegeven dan waarop gerekend was; terwijl voorts ten laste van dezen post ook zijn gebracht de uitgaven in verband met voorbereidende maatregelen ten behoeve van het Illustratiekantoor bij het Encyclopaedisch bureau, van welks oprichting later geheel is afgezien (zie bij onderafdeeling 403, Verminderingen). Met de hoogere uitgaven, v.z.v. zij blijvend kunnen worden geacht, is bij de aanvullingsbegrooting voor 1922 rekening gehouden.
Ond. 405. Verdere uitgaven voor het Europeesch bestuur	100 000	Het tekort is hoofdzakelijk veroorzaakt door de toekenning van toelagen wegens dure levenswijze en uit hoofde van dienstbelang, waarvoor afzonderlijke fondsen waren uitgetrokken bij onderafdeeling 416H, die thans tot Niets is teruggebracht.
Ond. 408. Personeel voor de Japansche zaken	25 000	Verhooging van de verblijftoelagen in Japan (van 700 tot 1000 gouden Yen per maand) voor de in opleiding zijnde ambtenaren alsmede koersverschil. Met een en ander is bij de voorloopige begrooting voor 1923 rekening gehouden.
Ond. 414. Kantoorkosten, drukwerk, advertentiekosten, kosten van gedeeltelijke inrichting van woningen, kantoren en vergaderplaatsen van bestuursambtenaren en andere kleine uitgaven voor het Europeesch en Inlandsch bestuur	400 000	Hoofdzakelijk als gevolg van de voortdurend hooge prijzen van nagenoeg alle schrijf- en kantoorbenodigdheden alsmede van de meerdere behoefte daaraan, in het bijzonder bij het Inlandsch bestuur zowel in verband met de ontvoogding daarvan als met de tot stand gekomen be-

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 418. Verdere uitgaven voor de politie	260 000	<p>stuurshervormingen in eenige gewesten buiten Java en Madoera.</p> <p>Met de hoogere uitgaven, v.z.v. zij blijvend kunnen worden geacht, is rekening gehouden bij de aanvullingsbegroting voor 1922.</p> <p>Hoofdzakelijk door hoogere uitgaven voor kleding, enz. ten behoeve van het personeel der gewapende politie, als gevolg van de hooge prijzen van grondstoffen en van hoogere arbeidsloonen voor den aanmaak van kleding. Bovendien moest op Java ter bewaring van de goede rust en orde extra-politie-personeel in dienst gesteld worden.</p>
Ond. 419. Andere uitgaven in het belang van het bestuur en van de openbare orde en veiligheid	70 000	<p>De uitgaven zijn wisselvallig, terwijl fondsen noodig zijn ter bestrijding van de voor memorie geraamde uitgaven, verband houdende met de werkzaamheden van huurcommissiën.</p>
Ond. 420. Telefonische gemeenschap voor bestuursdoeleinden	140 000	<p>Het tekort is een gevolg van meer telefoonaansluitingen en interlocale gesprekken in het belang van den bestuursdienst, alsmede van de verhooging der telefoonabonnementen, terwijl voorts aan bijdragen in de aanlegkosten meer moest worden uitgekeerd dan waarop gerekend was.</p> <p>Daarentegen bleven de uitgaven voor aanleg en uitbreiding van bestuurstelefoonlijnen beneden de raming, doordat de overneming van de door verschillende zelfbesturende landschappen in het gewest Celebes en Onderhoorigheden aangelegde telefoonlijnen in 1921 niet heeft plaats gehad.</p>
Ond. 420A. Uitgaven in verband met de volkstelling	77 000	<p>Het tekort is voor een deel ontstaan, doordat ook aan de volkstellers belooningen moesten worden uitgekeerd, terwijl daarop niet gerekend was. Voor het andere deel is het ontstaan, doordat in verband met de niet-oprichting van het centraal statistisch kantoor ten laste van dezen post zijn gebracht de bezoldigingen van den algemeenen leider der Volkstelling, die aanvankelijk bestemd was om op te treden als hoofd van genoemd kantoor, en die van het aan hem toegevoegd personeel, alsmede de andere uitgaven voor kantoor- en schrijfbehoeften (zie de toelichting bij de onderafdeelingen 421 en 422, Verminderingen).</p>
Ond. 424. Verdere uitgaven voor de landelijke inkomsten	30 000	<p>Hoogere prijzen van materialen voor aanbouw en onderhoud van pilaren voor afbakening van proefoogstvelden.</p>
Ond. 426A. Uitgaven in verband met de terugbrenging van particuliere landen op Java tot het Landsdomein	3 843 000	<p>De aanvulling van dezen memoriepost is noodig ter bestrijding van de sommen voor den aankoop van de onder volgende particuliere landen:</p> <p>Pondokgedehlanden (1ste gedeeltelijke afbetaling) f 1.400.000</p> <p>Tjiloear, e. s. (1ste gedeeltelijke afbetaling) . . . 246.000</p> <p>Tjikadoe „ 355.000</p> <p>Babakan Noord (Tanggerang) „ 121.000</p> <p>Koeripan „ 1.610.000</p> <p>zoomede van daarmede verband houdende uitgaven, als kosten van op te maken aeten, voorloopig onderhoud van desawegen, voorloopige aanstelling van personeel enz., terwijl een schadeloosstelling van f 107.016 is uitgekeerd als gevolg van de onteigening ten behoeve van den Lande van het particulier land Tjempaka Poeti met Sonthar.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens	TOELICHTING.
Ond. 427. Aanslag in- en invordering van het hoofdgeld	25 000	Als gevolg van de hogere opbrengst van het hoofdgeld.
Ond. 428. Uitgaven in verband met den afkoop van heerendiensten in de gewesten buiten Java en Madoera	25 000	Gevolg van hogere ontvangsten onder middelenpost No. 410.
Ond. 436. Publieke feesten	19 000	Het tekort is veroorzaakt door de uitgaven in verband met de viering van feesten bij gelegenheid van de troonsbestijging van den nieuwen Sultan te Djokjakarta en van den 40sten geboortedag van het hoofd van het Pakoe Alamsche huis, op welke uitgaven bij de begroting niet gerekend was.
Ond. 439. Verschaffing van landbouwkrediet ten behoeve van de oprichting van tuinbouw- hoeven	23 000	Ten gevolge van den minder gunstigen toestand in de groote cultures was het noodig aan meer personeel dan in de afgelopen jaren hulp te verleen in den vorm van eredit voor de uitoefening van den kleinen land- of tuinbouw.
Ond. 444B. Uitgaven in verband met de bevordering van de coöperatie	15 000	Het voor dezen — bij de begroting voor Memorie uitgetrokken — post aangevraagd bedrag is noodig tot kwijting van de aan de coöperatieve vereeniging „de Coöperator” toegekeerde tegemoetkoming in de kosten van beheer, zoomede van uitgaven ten behoeve van de ingestelde coöperatie-commissie, welke sedert weder ontbonden is.
Ond. 451. Overtochtskosten naar en uit Indië, alsmede reis- en verblijfkosten in Indië	2 400 000	Het tekort is veroorzaakt eensdeels door de grootere uitgaven aan overtochtskosten als gevolg van de verhoogde passagekosten, waarmede bij de begroting niet in voldoende mate rekening was gehouden, anderdeels — vooruitlopende op de invoering van het per 1 Augustus 1921 in werking getreden nieuwe reisreglement — door toekening aan landsreizigers bij aankomst uit Nederland van daggelden (verblijfkosten) op de ontschepingsplaats, van verhoogde daggelden aan Inlandsehe en vergoeding van de werkelijk gedane reiskosten aan Europeesche landsreizigers.
Ond. 454. Verrekening van diensttelegrammen	34 700	Wisselvallige post. Tegenover deze hogere uitgaaf staat een hogere ontvangst onder No. 812, b van de middelen in Indië.
Ond. 455. Vergoeding aan het departement van oorlog van de kosten van door den topografischen dienst te verrichten werkzaamheden	251 500	Tegenover deze hogere uitgaaf staat een hogere ontvangst bij de IXde begrotingsafdeeling.

Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
---------------	--	--------------

HOOFDSTUK I.

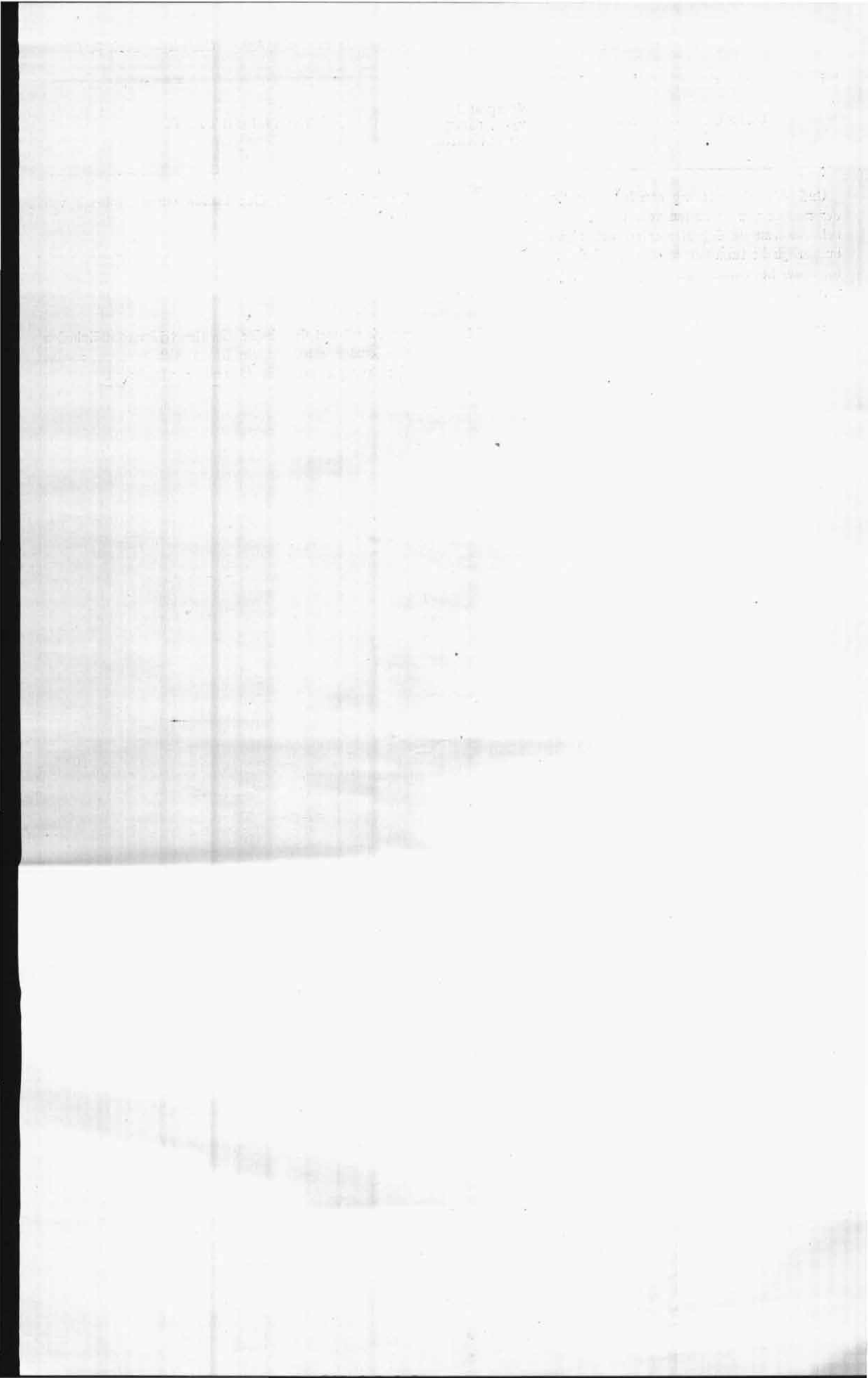
Ond. 401. Kosten der hogere vorming van Nederlandsch-Indische bestuursambtenaren	29 000	Wisselvallige post.
Ond. 402. Studietoelagen aan candidaat-Indische ambtenaren, alsmede andere met de opleiding in verband staande uitgaven	57 000	Er hebben zich minder candidaten aangemeld dan verwacht was.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 401. Personeel van het departement ...	41 000	Tengevolge van wisselingen bleven de uitgaven voor regelmatige bezoldigingsverhoogen zoowel voor het ambtenaars- als van het klerken- en minder personeel beneden de raming. Daarentegen is de post, uitgetrokken voor het Encyclopaedisch kantoor, overschreden, hetgeen is veroorzaakt, doordat ten laste daarvan om de hieronder bij onderafdeeling 403 genoemde reden zijn gebracht de bezoldigingen van het reeds op tijdelijken voet aangesteld personeel ten behoeve van het Illustratiekantoor.
Ond. 401A. Herziening van de leiding der afdeeling voor de bestuurszaken der buitengewesten	4 500	De uit nevenbedoelden maatregel voortvloeiende uitgaven zijn gekweten uit de voor het personeel van het departement bij onderafdeeling 401 uitgetrokken fondsen.
Ond. 403. Instelling van een illustratiekantoor bij het encyclopaedisch bureau	125 000	Van de oprichting van nevenbedoeld kantoor is met het oog op de tijdsomstandigheden geheel afgezien. In verband hiermede zijn de voor de voorbereiding intusschen reeds gedane uitgaven gekweten, voor zoover betreft de personeelsuitgaven uit de fondsen voor het encyclopaedisch bureau (zie bij onderafdeeling 401), en voor wat de overige aangaat, ten laste van den post voor verdere uitgaven van het departement (vgl. de toelichting bij onderafdeeling 402, Verhoogen).
Ond. 404. Personeel van het Europeesch bestuur	500 000	Het overschot is een gevolg van de samenvoeging van afdeelingen en onderafdeelingen in eenige gewesten op Java en Madoera, de ontvoogding van het Inlandsch bestuur in verschillende afdeelingen op die eilanden, en verder van onvoltalligheid van- en wisselingen onder het personeel.
Ond. 405A. Verbetering van de vooruitzichten van eenige groepen van bestuursambtenaren	65 000	De uit nevenbedoelden maatregel voortvloeiende uitgaven zijn gekweten uit de gewone begrootingsposten voor Europeesch bestuur.
Ond. 406. Personeel van de bestuurschool te Batavia	108 000	Als gevolg van wisselingen onder- en onvoltalligheid van het onderwijzend personeel, alsmede van een belangrijk kleiner aantal leerlingen, dan waarop gerekend was.
Ond. 409. Verdere uitgaven voor de Japanse zaken	5 500	Het overschot is hoofdzakelijk ontstaan, doordat de uitgaven voor eerste inrichting van het kantoor eerst in 1922 hebben plaats gehad.
Ond. 410. Personeel voor de Chineesche zaken	11 500	Onvoltalligheid van het personeel.
Ond. 415. Hulp-schrijvers op de kantoren onder het departement van binnenlandsch bestuur behorende	50 000	Het overschot is een gevolg van wisselingen onder het personeel, waardoor de uitgaven voor regelmatige bezoldigingsverhoogen beneden de raming zijn gebleven.
Ond. 416C. Verbetering van de inkomsten van de districts- en onderdistrictshoofden in de residentie Bali en Lombok	76 620	Onderafdeelingen 416C, 416D, 416F en 416G. De uitgaven, als gevolg van de hierbedoelde maatregelen, zijn bestreden uit de gewone begrootingsposten voor Inlandsch bestuur.
Ond. 416D. Hervorming van het Inlandsch bestuur in de residentie Tapanoeli	41 970	

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 416F. Hervorming van de bestuursmiddelen in het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden	49 201	Zie de toelichting bij onderafdeeling 416C.
Ond. 416G. Invoering van het daadwerkelijk rechtstreeksch bestuur in het gouvernementslandschap Karangasem (residentie Bali en Lombok)	1 133	
Ond. 416H. Algemeene regeling der toekenning van toelagen wegens duurte aan eenige groepen van landsdienaren in de gewesten buiten Java en Madoera en daarmede verband houdende verhooging van de voor dienstbelangtoelagen uitgetrokken fondsen	400 000	De uit den hierbedoelden maatregel voortvloeiende uitgaven zijn gebracht ten laste van de daarvoor in aanmerking komende begrotingsposten der betrokken departementen.
Ond. 417A. Hervorming van het politiewezen ten plattelande op Java en Madoera	500 000	De raming van nevenstaanden algemeenen post kan van f 4.020.530 teruggebracht worden tot f 3.520.530.
Ond. 421. Personeel van het kantoor voor de statistiek	56 640	Onderafdeelingen 421 en 422. De voorgenomen instelling van het statistisch kantoor is niet tot uitvoering gekomen (zie Bijlagen der Handelingen van den Volksraad, 1e gewone zitting 1922, ond. I, afd. IV, stuk 1, bldz. 20).
Ond. 422. Verdere uitgaven voor het kantoor voor de statistiek	22 100	
Ond. 422A. Instelling van eene grondstatistiek op Java en Madoera	22 000	Het overschot is ontstaan, doordat de werkzaamheden op dit gebied voorshands zijn stop gezet. Bij de ontwerpbegroting voor 1923 is met dit stopzetten rekening gehouden.
Ond. 423. Personeel voor de landelijke inkomsten	26 820	Voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging van het personeel bij de landelijke inkomsten behoefde minder te worden uitgegeven dan geraamd was, terwijl als gevolg van onvoltalligheid van- en wisselingen onder het personeel, belast met de inning van de landelijke inkomsten, de uitgaven voor bezoldiging van dit personeel, niettegenstaande de tot stand gekomen herziening van de bezoldiging der ondercollecteurs op Java en Madoera en van de aan die ambtenaren toegevoegde geldtellers, beneden de raming zijn gebleven.
		Het overschot zou grooter zijn geweest, indien de post voor bezoldigingen van den inspecteur enz. niet was overschreden, doordat ten laste daarvan de uitgaven zijn gebracht, welke voortvloeien uit de bij onderafdeeling 424A bedoelde herziening van de inkomsten der klasseermantri's.
Ond. 424A. Herziening van de inkomsten der klasseer-mantri's bij den dienst der landelijke inkomsten	60 000	De uit nevenbedoelden maatregel voortvloeiende uitgaven zijn gekweten uit de bij onderafdeeling 423 voor personeel voor de landelijke inkomsten toegestane fondsen.
Ond. 429. Uitgaven in verband met de voorgenomen geleidelijke opheffing van perdikanprivileges der daarvoor in aanmerking komende desa's van de gouvernementslanden op Java en Madoera	30 000	Met het oog op de tijdsomstandigheden zijn in 1921 geen uitgaven van nevenvermelden aard gedaan.
Ond. 429A. Voorbereiding van de hervorming van de maatschappelijke en agrarische toestanden in de Vorstenlanden op Java	49 000	Het overschot is hoofdzakelijk ontstaan, eensdeels doordat de adjunct-controleurs gemiddeld minder bezoldiging genoten dan waarop bij de begroting was gerekend, anderdeels doordat, in verband met mindere behoefte, aan de Zelfbesturen minder aan bijdragen behoefde te worden uitgekeerd dan uitgetrokken was.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens	TOELICHTING.
Ond. 430. Bijdrage aan de Zelfbesturen in Soerakarta en Djokjakarta ter tegemoetkoming in de vermindering hunner inkomsten, welke voortvloeit uit de doorvoering der agrarische hervormingen in verband met de verlaging van de lasten der bevolking	880 000	<p>Het overschot is ontstaan, doordat aan het voornemen om de Vorstenlandsche Zelfbesturen in staat te stellen aan de daarop rechthebbende grondbezitters uit te betalen de door de landbouwondernemers te betalen jaarlijkse vergoeding voor de afwisselend bij hen in gebruik zijnde gronden, (vgl. Bijlagen der Handelingen van den Volksraad, 2e gewone zitting 1920, onderwerp I, stuk 8 d, blz. 3/4), in verband met de tijdsomstandigheden, zoomede met den gunstigen toestand, waarin de bevolking verkeert, voorshands geene uitvoering is gegeven.</p> <p>In verband met deze omstandigheid is ook bij de voorloopig vastgestelde begrooting voor 1923 met den maatregel geen rekening gehouden.</p>
Ond. 434. Vorsten, grooten en gezanten ...	200 000	<p>Als gevolg van overlijden van rechthebbenden op schadeloosstellingen als anderszins en voorts van den wisselvalligen aard van een deel der uitgaven.</p>
Ond. 435. Uitgaven voor staatsgevangenen en dergelijken	30 000	<p>De raming is te hoog gebleken, in verband waarmede bij het ontwerp der begrooting voor 1923 de post verminderd is.</p>
Ond. 437. Uitgaven voor ter beschikking van zelfbesturende landschappen gesteld personeel voor aanslag in- en invordering van belastingen dier landschappen	5 000	<p>Onvoltalligheid van het personeel.</p>
Ond. 438. Verstrekking van gelden aan zelfbesturende landschappen (bij wijze van voorloopige hulp) voor de uitvoering van groote werken	558 000	<p>Met het oog op de tijdsomstandigheden is van het voor den aanleg van de drinkwaterleiding te Djokjakarta als tweeden termijn uitgetrokken bedrag van f 800 000 slechts de helft beschikbaar gesteld (vgl. Bijlagen der Handelingen van den Volksraad 2e gewone zitting 1921, ond. I, Afd. IV, stuk 1, bldz. 7) en van de voor de voortzetting van den aanleg van den Midden-Timor-weg opgebrachte som van f 200 000, slechts f 42 000.</p>
Ond. 440. Voorschotten aan Inlandsche gemeenten op Java en Madoera voor den aankoop van ambtstvelden voor de desabesturen ...	5 300	<p>Aan verstrekking van nevenbedoelde voorschotten bestond geen behoefte.</p>
Ond. 441. Personeel voor het kredietwezen, met uitzondering van dat voor de centrale kas	52 600	<p>Hoofdzakelijk door onvoltalligheid van het personeel voor de inrichting van en het toezicht op de kredietinstellingen.</p>
Ond. 442. Verdere uitgaven voor het kredietwezen, met uitzondering van die ten behoeve van de centrale kas	27 000	<p>Als gevolg van de mindere behoefte aan tegemoetkomingen in de kosten van beheer en die van eerste inrichting der banken.</p>
Ond. 443. Personeel van de centrale kas voor het volkskredietwezen	55 000	<p>Onvoltalligheid van het personeel.</p>
Ond. 445. Landverhuizing	30 000	<p>Doordat met het oog op 's Lands financiën minder gezinnen naar de kolonisatieterreinen in de residentie Lampongsche Districten zijn overgebracht en het werkplan op kleiner schaal is uitgevoerd.</p>
Ond. 446. Personeel van het kadaster	180 000	<p>Onvoltalligheid van- en wisselingen onder het personeel.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 452. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik ten behoeve van de departementen van algemeen burgerlijk bestuur van vaartuigen, behoorende tot onder het beheer van eerstgenoemd departement staande diensten	58 000	Economischer en uit dien hoofde minder gebruik van de vaartuigen.
Ond. 453. Paketvaartdienst	48 400	In verband met de minder gunstige tijdsomstandigheden werden eenige contractueele lijnen niet bevaren, zoodat minder subsidie behoefde te worden uitgekeerd.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, g.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
---------------	--------------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 504B. Uitgaven in verband met de universitaire studie in Nederland van onbemiddelde Indische jongelieden 4 000

Onbemiddelde Indische jongelieden, in het bezit van het einddiploma eener hogere burgerschool met vijfjarigen leergang hier te lande, aan wie voor hun studie aan Nederlandsche universiteiten of hoogeschoolen krachtens Staatsblad 1918 No. 147 en 1921 No. 349 een beurs wordt toegekend, worden tevens in het genot gesteld van een vergoeding van f 200 voor uitrustingskosten. Deze vergoedingen zijn tot dusver, behoudens een enkele uitzondering, in Indië uitbetaald. Tot boeking van deze uitgaven dient deze post, welke voorkomt in de begrooting voor 1923.

Ond. 562A. Uitgaven voor de handleidingscommissie voor de samenstelling van leesboeken en daarbij behoorende handleidingen ten behoeve van het Inlandsch volksonderwijs 3 888

Noodig om daarop te kunnen boeken de in 1921 gedane uitgaven, verbonden aan de instelling van de terzijde genoemde commissie krachtens het Gouvernementsbesluit van 23 Mei 1922 No. 58.

Bij de begrootingen voor 1922 en 1923 is op de uitgaven gerekend.

Ond. 563A. Voorschotten van het Rijnsche zendinggenootschap ten behoeve van de voortzetting van zijn arbeid 293 000

Deze onderafdeeling werd reeds bij het wetsontwerp-regularisatie voor het dienstjaar 1920 ingelascht en toegelicht (onderafdeeling 226A, gedrukte stukken Volksraad 2e gewone zitting 1921, onderwerp 2, stuk 3, f en Staten-Generaal zitting 1921—1922, 534, 4, bladz. 38). De post komt ook voor in de begrootingen voor 1922 en 1923 (onderafdeelingen 562A en 566).

Ond. 566A. Teruggaaf van de door de commissie voor de volkslectuur gedane uitgaven voor aankoop, drukken enz. van voor volkslectuur geschikte werkjes, betrekking hebbende op het afgesloten dienstjaar 1919 9 586

Deze post dient ter bestrijding van de in 1920 gedane teruggaaf van in het afgesloten dienstjaar 1919 voorgesloten gelden ten behoeve van aankoop, drukken enz. van voor volkslectuur geschikte werkjes. De boeking der uitgaaf zou overeenkomstig het bepaalde bij artikel 15 der Indische Comptabiliteitswet (Staatsblad 1917 No. 275) ten laste van den post voor onvoorziene uitgaven der Vde

OMSCHRIJVING.	Bedrag in gulden.	TOELICHTING.
Ond. 570B. Toelage ter bestrijding van de kosten verbonden aan de administratie van de door de vereeniging „Perserikatan Goeroe Hindia Belanda” te Magelang in het leven geroepen onderlinge levensverzekering voor hare leden en alle Inlandsche ambtenaren	3 600	afdeeling van de begrooting voor 1921 moeten plaats vinden. Waar echter het onder dien post uitgetrokken bedrag daarvoor niet toereikend is, ware ter zake een afzonderlijke post aan de begrooting toe te voegen. Deze sedert 1913 krachtens het Gouvernementsbesluit van 15 November van dat jaar No. 8 uitbetaalde toelage werd tot dusver gekweten uit den post voor onvoorziene uitgaven. Aangezien deze post in de begrooting voor 1921 niet toereikend is om daaruit de onderhavige uitgaaf te bestrijden, wordt de hiernaast omschreven onderafdeeling aan de begrooting toegevoegd.
Ond. 582C. Uitgaven in verband met de medische propaganda door middel van rolprenten	12 400	Deze gelden werden beschikbaar gesteld in verband met het nemen van een proef met het vertoonen van rolprenten over verschillende onderwerpen betreffende de volksgezondheid. Met de uitgaven is voor zooveel noodig rekening gehouden bij de volgende begrootingen.
Ond. 582D. Uitgaven in verband met de instelling van eene commissie voor het onderzoek van voedingsmiddelen	2 100	Noodig, doordat de post voor onvoorziene uitgaven, waaruit deze sedert 1914 toegestane gelden tot dusver werden gekweten, niet toereikend is om daaruit de onderhavige uitgaven te bestrijden.
Ond. 586A. Schadeloosstelling aan den aannemer voor de levering van voedingsmiddelen ten behoeve van het doorgangshuis voor krankzinnigen te Mangoendjajan	11 400	Het werd billijk geacht aan den aannemer voor de levering van voedingsmiddelen ten behoeve van het doorgangshuis voor krankzinnigen te Mangoendjajan (Soerakarta) wegens geleden verliezen bij de uitvoering van zijn contract als gevolg van de tijdsomstandigheden eene schadeloosstelling uit te keeren.
Ond. 586B. Uitgaven in verband met de instelling van eene commissie voor het uitbrengen van advies in zake bouwrichting en bedrijf van ziekenhuizen	1 800	De door het hoofd van den burgerlijken geneeskundigen dienst ingestelde commissie voor het uitbrengen van advies inzake den bouw, de inrichting en het bedrijf van ziekenhuizen maakte het noodig die commissie de beschikking te geven over fondsen voor de aanstelling van hulppersoneel en voor de aanschaffing van schrijfbehoeften. Aangezien omtrent den duur der werkzaamheden van de genoemde commissie niets met zekerheid te zeggen was, werd met de onderhavige uitgaven geen rekening gehouden bij de begrooting.
Ond. 586C. Uitgaven ten behoeve van de medisch-onderwijscommissie	1 200	Ten behoeve van het secretariaat dezer commissie moesten gelden worden toegestaan. Daar niet te voorzien was op welk tijdstip de arbeid der commissie zou zijn geëindigd, werd op de uitgaven niet bij de begrooting gerekend.

Wijziging van de omschrijving van onderafdeelingen.

NIEUWE OMSCHRIJVING.	TOELICHTING.
----------------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 583. Maatregelen ter bestrijding van pest, voor zoover niet elders uitgetrokken, cholera, gele koorts, typhus, pokken, dyphtheritis, bacillaire dysenterie, influenza en andere besmettelijke ziekten.

De omschrijving van deze onderafdeeling is aangevuld met de woorden: „influenza en andere besmettelijke ziekten”, ten einde uit den post ook te kunnen bestrijden de uitgaven ter beteugeling van influenza en andere niet genoemde ziekten.

Ond. 591. Voorschotten ten behoeve van bijzondere ziekeninrichtingen.

De omschrijving van dezen post is in verband met den aard der ten laste van dien post gebrachte uitgaven gelijkkluidend gemaakt met onderafdeeling 599A der begroting voor het dienstjaar 1923.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
---------------	-------------------------------------	--------------

HOOFDSTUK I.

Ond. 501. Onderwijs 530 000

Teneinde eene regelmatige verstrekking van leermiddelen aan de scholen te verzekeren, is overgegaan tot de vorming van een voorraad voor één jaar. Op de daaraan verbonden uitgaaf, waarmede het terzijde genoemde bedrag geheel gemoeid is geweest, was bij de begroting niet gerekend.

Ond. 508. Kunsten en wetenschappen, uitgezonderd natuurwetenschappen 7 000

De overschrijding is veroorzaakt eensdeels door verhooging van enkele subsidies voor werken van wetenschap, kunst en nijverheid, als gevolg van de stijging van drukkosten en papierprijzen, anderdeels doordat verscheidene subsidies, die in vorige jaren waren toegezegd, in 1921 moesten worden uitbetaald.

HOOFDSTUK II.

Ond. 501. Personeel van het departement ... 38 000

Door tijdelijke tewerkstelling bij het departement van eenige ambtenaren en klerken voor bijzondere werkzaamheden zijn de posten voor aanvangsbezoldigingen enz. overschreden. Ook de globale post voor regelmatige verhoogingen van bezoldigingen van de klerken moet worden verhoogd, waar tegenover echter staat, dat de post voor regelmatige weddeverhoogingen van de ambtenaren kan worden verlaagd.

Ond. 502. Verdere uitgaven voor het departement 60 000

Het tekort is ontstaan, eensdeels door de meerdere behoefte aan- en prijsstijging van kantoor- en schrijfbehoeften en door de belangrijke toeneming van het aantal interlocale telefoongesprekken als gevolg van het steeds omvangrijker worden van het werk op het departement, anderdeels door de uitbetaling van overwerkgeden voor buiten de kantooruren verrichte werkzaamheden in verband met den bestaanden achterstand.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens	TOELICHTING.
Ond. 506. Verdere uitgaven voor de inspectie van het middelbaar onderwijs en het vakonderwijs	500	Door verhoging van de fondsen toegestaan voor schrijfloon en schrijfbehoeften ten behoeve van den inspecteur van het middelbaar onderwijs, met welke maatregel rekening is gehouden bij de begrotingen voor 1922 en 1923.
Ond. 507. Personeel van het openbaar middelbaar onderwijs	4 800	Aan toelagen voor de leeraren van den handelsleergang te Soerabaja moest meer worden uitgekeerd dan waarop bij de raming was gerekend. Met deze meerdere uitgaaf is blijvend gerekend bij de begroting voor 1923.
Ond. 510. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van middelbaar onderwijs	120 000	Het tekort is het gevolg van de toekenning van tegemoetkomingen tot grootere bedragen dan waarop bij de raming was gerekend, terwijl twee nieuwe scholen moesten worden gesubsidieerd waarop mede niet was gerekend.
Ond. 511. Verdere uitgaven voor het middelbaar onderwijs	51 000	Als gevolg van de toeneming van het aantal leerlingen bij de hogere burgerscholen met vijfjaren leergang en bij de Prins-Hendrikschool zijn tekorten ontstaan op de die scholen betreffende posten. Overigens zijn deze posten van wisselvalligen aard.
Ond. 517. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van Europeesch vakonderwijs	57 000	Door de toekenning van hogere subsidies aan de particuliere technische school te Semarang en door het verleen van tegemoetkomingen aan twee scholen te Ambarawa en Malang, uitgaande van de „Vereeniging tot oprichting van jonge vrouwen-scholen in Nederlandsch-Indië”.
Ond. 520. Verdere uitgaven voor de scholen tot opleiding van artsen	260 000	Door de toeneming van het aantal leerlingen moest aan leerlingen-toelagen veel meer worden uitgekeerd dan waarop bij de raming was gerekend. Bovendien werd op tijdelijken voet een bedrag van f 10 's maands per leerling ter verdere bestrijding der voedingsmiddelen beschikbaar gesteld. Ook moesten ten behoeve van de beide artsen-scholen fondsen boven de begroting worden toegestaan voor de aanschaffing van leermiddelen, meubilair enz.
Ond. 521. Kosten van een leergang voor de opleiding van apothekersbedienden	7 500	Als gevolg van de uitbreiding van het aantal leerlingen moesten hogere fondsen worden beschikbaar gesteld dan waarop bij de raming was gerekend. Met deze meerdere uitgaven is bij de volgende begrotingen rekening gehouden. Bovendien moesten voor de aanschaffing van utensiliën en collecties gelden worden toegestaan.
Ond. 531. Verdere uitgaven voor de inspectie van het openbaar Europeesch voortgezet en meer uitgebreid lager onderwijs	500	Door het toestaan van fondsen voor de aanschaffing van meubilair en voor een telefoonabonnement.
Ond. 538. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van Europeesch lager, Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-Inlandsch onderwijs ...	1 290 000	Door de toekenning van subsidies aan veel meer nieuwe scholen dan waarop bij de raming gerekend was. Overigens is de post van wisselvalligen aard.
Ond. 538C. Bijdrage ten behoeve van den door de gemeente Batavia onderhouden „Cursus voor den bureaudienst”	1 180	Door de uitbetaling van subsidie in 1921 ook voor het jaar 1920.
Ond. 543. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van voorbereidend (fröbel-)onderwijs ...	9 000	De post is van wisselvalligen aard.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 546. Verdere uitgaven voor de inspectie van het Inlandsch onderwijs	3 000	Door de uitbreiding van het aantal adjunct-inspecteurs en Inlandsche schoolopzieners, waarop bij de begroting voor 1922 is gerekend. Voorts moesten aan den Inspecteur der 3de afdeeling en aan den Inlandschen schoolopziener te Den Pasar fondsen worden toegestaan voor de aanschaffing van een schrijfmachine, een multiplicator en een archiefkast.
Ond. 555. Personeel van het openbaar Inlandsch lager onderwijs	215 000	Ten laste van den globalen post voor traktementsverhoogingen moest meer worden uitgegeven dan geraamd was.
Ond. 556. Bijdragen aan bijzondere inrichtingen van Inlandsch lager onderwijs	370 000	Door de subsidieering van veel meer nieuwe scholen dan in vorige jaren.
Ond. 558. Verdere uitgaven voor het openbaar Inlandsch lager onderwijs	35 000	Voor de vervaardiging en het drukken van leer- en leesboeken moest meer worden uitgegeven dan waarop gerekend werd.
Ond. 559. Depôt van boeken en leermiddelen, vervaardiging en verspreiding van gedrukten ten behoeve van het Inlandsch onderwijs	48 000	Door de tijdelijke uitbreiding van het Europeesch personeel bij het depôt van leermiddelen, waarop bij de begroting voor 1923 blijvend is gerekend. Overigens moest aan invoerrechten en aan kosten van transport der schoolbenodigdheden van de reede te Tandjong Priok naar de opslaglokalen in de benedenstad van Batavia meer worden uitgegeven dan geraamd was.
Ond. 561. Verdere uitgaven voor de inspectie van het Inlandsch gemeente-onderwijs	1 700	De post is van wisselvalligen aard.
Ond. 565. Bijdrage aan de groep Nederlandsch-Indië van het Algemeen Nederlandsch Verbond	1 200	Wegens verhoging der hiernaast bedoelde bijdrage, waarop bij de begroting voor 1922 is gerekend.
Ond. 566. Volksboekerijen	254 000	Het tekort is het gevolg van de uitkeering van weddeverhoogingen aan het personeel bij het kantoor voor de volkslectuur en van het toestaan van fondsen voor de eerste inrichting van de eigen drukkerij-inrichting, waarop niet gerekend was. Verder moest voor de kosten van aankoop, drukken enz. van voor volkslectuur geschikte werkjes meer worden uitgegeven dan uitgetrokken was. Hiertegenover staat echter, dat de uitgaven voor belooningen aan de beheerders van volksboekerijen kunnen worden verlaagd.
Ond. 571. Uitgaven van persoonlijke aard voor kunsten en wetenschappen, uitgezonderd natuurwetenschappen	21 000	Het tekort is ontstaan door de werkzaamstelling van tijdelijk met speciale opdrachten belast personeel bij den oudheidkundigen dienst.
Ond. 572. Verdere uitgaven voor kunsten en wetenschappen, uitgezonderd natuurwetenschappen	99 000	Het tekort is voornamelijk ontstaan, doordat gelden moesten worden beschikbaar gesteld voor de afwerking van het openluchtmuseum te Den Pasar en voor herstellingen van de Buitenkerk te Batavia en van de missigit te Angké. Tot overschrijding van het crediet hebben voorts medegewerkt de subsidieering van de „Openbare leeszaal en bibliotheek” te Semarang en het toestaan van fondsen voor de uitgifte en openbaarmaking van oudheidkundige werken, op welke maatregelen echter blijvend is gerekend bij de volgende begrotingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 577. Armwezen	77 600	Eensdeels door verhooging der bijdrage aan de vereeniging tot bevordering van Christelijk leven en onderling hulpbetoon ten behoeve van hare stichting „Oranje-Nassau” te Magelang, anderdeels door toekenning van meer subsidies van tijdelijken aard dan waarop bij de raming was gerekend. Bovendien moest het bedrag, toegestaan voor den aankoop van benodigdheden ten behoeve van het oude-mannenhuis te Semarang, eenigszins worden verhoogd.
Ond. 579. Personeel voor de hoofd- en gewestelijke kantoren der inspectie van den burgerlijken geneeskundigen dienst	58 000	Door de tijdelijke werkzaamstelling van Dr. J. van Lonkhuijzen, Dr. W. Schüffner en een architect, allen ter beschikking van het hoofd van den burgerlijken geneeskundigen dienst gesteld, is de post voor aanvangsbezoldigingen overschreden. Verder bestaat een tekort, behalve op den wisselvalligen post voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging, ook op den post voor bezoldigingen van het administratief hulppersoneel en bediendenpersoneel, doordat ten behoeve van het minder personeel bij het hoofdkantoor van den burgerlijken geneeskundigen dienst en bij het gewestelijk inspectiekantoor te Soerabaja aan traktementen meer werd uitgegeven dan waarop bij de raming was gerekend.
Ond. 580. Verdere uitgaven voor de inspectie van den burgerlijken geneeskundigen dienst	36 000	Door de gestadige uitbreiding van den burgerlijken geneeskundigen dienst en de daarmee gelijken tred houdende uitbreiding van het hoofdkantoor werd aan kantoorkosten meer uitgegeven dan geraamd was.
Ond. 581B. Indienststelling van een adviseur voor de medische propaganda	2 400	Door de toekenning van een traktementsverhooging aan den adviseur voor de medische propaganda, waarop niet gerekend was.
Ond. 582. Verdere uitgaven voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in het algemeen	366 000	Als gevolg van de toekenning van hoogere subsidies aan de gezondheidsdiensten en van een tegemoetkoming aan den gezondheidsdienst te Bandoeng, waarop niet gerekend was, doch waarmee thans rekening is gehouden bij de begroting voor 1923. Op den post „Geneesmiddelen enz.” moest bovendien belangrijk meer worden uitgegeven dan geraamd was.
Ond. 584. Maatregelen ter bestrijding van malaria, tuberculose, mijnwormziekte, dysenterie en melaatschheid	188 000	Het tekort is veroorzaakt door toekenning van subsidies voor de verpleging van tuberculeuzen, waarvoor een memoriepost was uitgetrokken, terwijl op den wisselvalligen post voor bijdragen tot instandhouding van door particulieren beheerde bijzondere melaatschengestichten meer werd uitgegeven dan uitgetrokken was. Tegenover deze overschrijdingen staat evenwel een overschot op den post voor uitgaven in verband met de bestrijding der malaria.
Ond. 586. Verdere uitgaven ten behoeve van de centrale burgerlijke en Inlandsche ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en van andere geneeskundige instellingen	1 625 950	Wegens aanmerkelijke stijging van het aantal verpleegden en van de prijzen der levensbehoefden werd ten laste van de posten voor de centrale burgerlijke ziekeninrichtingen, de Inlandsche ziekeninrichtingen, de krankzinnigengestichten en het Koningin-Wilhelminagasthuis voor ooglijders te Bandoeng meer uitgegeven dan uitgetrokken was. Het tekort zou nog grooter zijn geweest, bijaldien tot opening van het krankzinnigengesticht te Magelang in 1921, waarop gerekend was, had kunnen worden overgegaan.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
		<p>Voorts moet de post voor de doorgangshuizen voor krankzinnigen op Java en Madoera worden aangevuld met het bedrag, besteed aan de kosten van voeding en kleding van de verpleegden, waarop bij de raming niet gerekend was, terwijl de wisselvallige post voor het geneeskundig laboratorium te Weltevreden eveneens moet worden verhoogd.</p> <p>Tegenover deze overschrijdingen staat, dat de post voor de verplegingstehuizen voor krankzinnigen in de buitenbezittingen tot niets kan worden teruggebracht, aangezien die tehuizen in 1921 niet tot stand zijn gekomen.</p>
Ond. 588. Voorschotten voor de woningverbetering in verband met de pestbestrijding	385 000	<p>Het tekort is ontstaan, doordat op den post „Verbetering aan woningen in streken, waar de pest zich mogelijk-kerwijze zal uitbreiden” aanmerkelijk meer is uitgegeven dan waarop gerekend was. Hiertegenover staat echter, dat de post „Voorschotten aan de bevolking in materialen en arbeidsloonen” een verlaging kan ondergaan.</p>
Ond. 590. Ondersteuning van bijzondere ziekenzorg	1 174 000	<p>Ten gevolge van toekenning van subsidiën aan veel meer nieuw opgerichte ziekeninrichtingen dan in vorige jaren.</p>
Ond. 590A. Tegemoetkoming aan de vereniging „Zendingsonderneming” te Temangoeng	10 033	<p>Aangezien bij het opmaken der begrooting nog geen zekerheid bestond omtrent het toe te kennen subsidiebedrag, werd de post aanvankelijk voor memorie uitgetrokken.</p>
Ond. 591. Voorschotten ten behoeve van bijzondere ziekeninrichtingen	144 101	<p>Deze oorspronkelijk voor memorie uitgetrokken post behoeft aanvulling in verband met de verleende voorschotten ten behoeve van op te richten bijzondere ziekeninrichtingen.</p>
Ond. 592. Verrekening van diensttelegrammen	63 000	<p>Tegenover de hogere uitgaaf ten laste van dezen post staat eene hogere ontvangst tot gelijk bedrag onder No. 812, b van de middelen in Indië.</p>
Ond. 592A. Verrekening met het departement van oorlog van de kosten der door den topografischen dienst ten behoeve van het departement van onderwijs en eeredienst verrichte werkzaamheden.	31 200	<p>Tegenover de verhoging van dezen post staat een meerdere ontvangst tot een gelijk bedrag onder No. 904 van de middelen in Indië.</p>
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

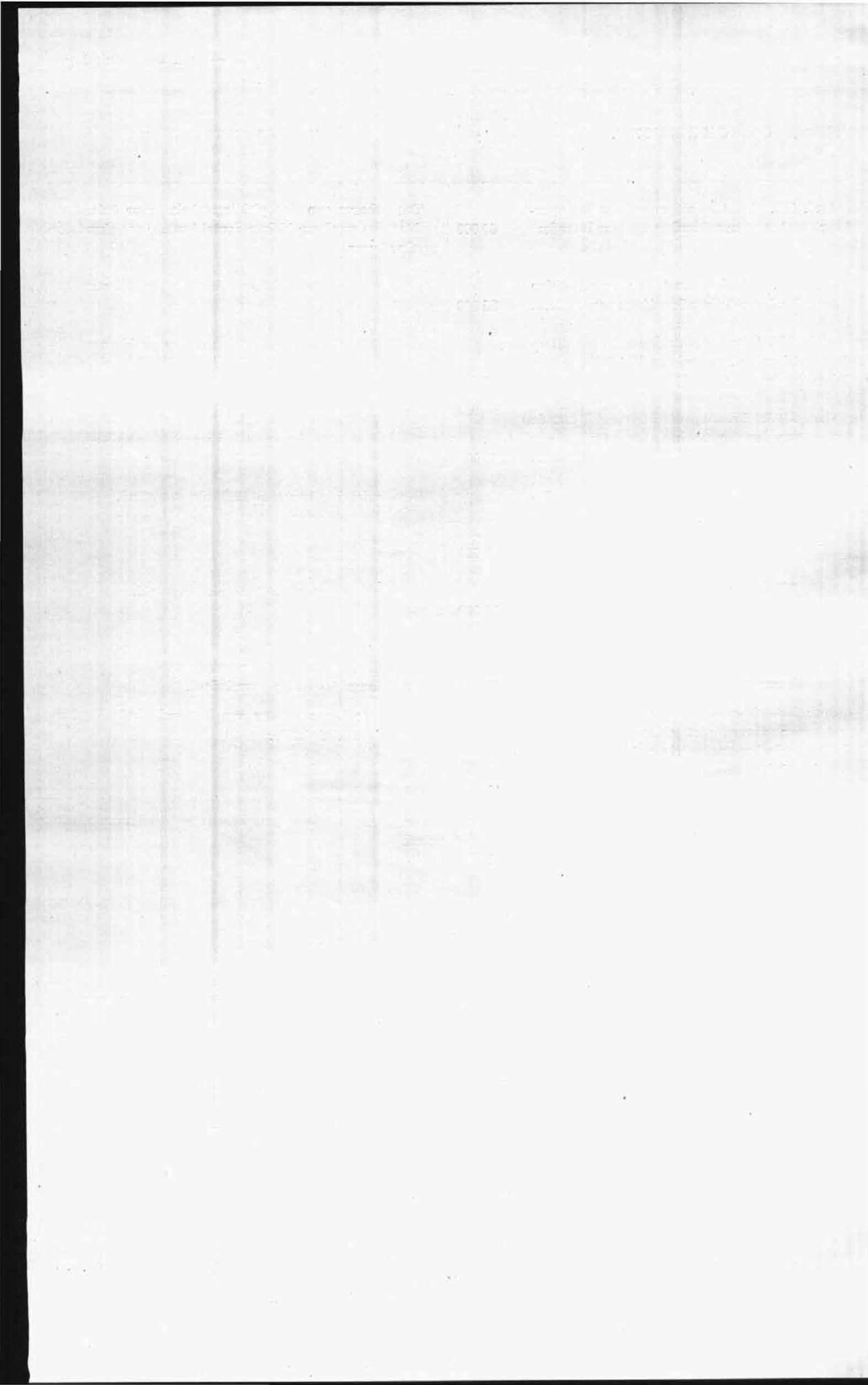
OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
---------------	--	--------------

HOOFDSTUK I.

Ond. 503. Bevordering van de studie voor de middelbare akten	10 000	Er hebben zich minder kandidaten aangemeld dan verwacht was.
Ond. 505. Beschikbaarstelling van beurzen voor de universitaire studie van onbemiddelde Indische jongelieden	20 000	Als voren.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 508A. Oprichting van een tweede wis- en natuurkundige afdeeling (V. H. O. Afd. B) der algemeene middelbare school	50 000	Deze tweede wis- en natuurkundige afdeeling der algemeene middelbare school werd in 1921 niet opgericht.
Ond. 509. Kosten van een Oostersch-literaire en een Westersch-klassieke afdeeling van de algemeene middelbare school	60 000	Wegens te hooge raming van het aantal leeraren en aantal lessen op toelage, terwijl de opgebrachte kosten van eerste inrichting niet ten volle behoefden te worden uitgegeven.
Ond. 513A. Oprichting van een middelbare technische school	52 550	Onderafd. 513A, 515 en 516. De hier bedoelde inrichtingen werden in 1921 niet opgericht.
Ond. 515. Kosten van een hooger technischen leergang aan de Koningin-Wilhelmina-school te Batavia	350	
Ond. 516. Kosten van een tweeden ambachtsleergang	35 200	
Ond. 517A. Bijdrage aan de bijzondere burgeravondschoon te Soerabaja	101 500	Omtrent de subsidievraag van de burgeravondschoon te Soerabaja werd in 1921 nog geen beslissing genomen.
Ond. 527. Kosten van een leergang toegevoegd aan de Tondanosche Muloschoon en van namiddagleergangen verbonden aan de speciale scholen in de gewesten Amboina en Menado ...	15 600	De leergang aan de Tondanosche Muloschoon (tot opleiding van leerkrachten voor het Hollandsch-Inlandsch onderwijs) werd in 1921 niet geopend, met het oog op de noodzakelijkheid om een zoo economisch mogelijk gebruik te maken van het voor zoodanige opleiding beschikbaar onderwijzend personeel en in verband met de omstandigheid, dat zich voor deze opleiding bijna uitsluitend vrouwelijke leerlingen aanmelden. De uitgaven ten behoeve van de namiddagleergangen aan de speciale scholen in de gewesten Amboina en Menado zijn gebracht ten laste van den post voor het personeel van het openbaar Europeesch lager Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-Inlandsch onderwijs (onderafdeeling 536).
Ond. 528. Verdere uitgaven voor opleiding van leerkrachten voor het Europeesch lager en voortgezet en meer uitgebreid lager, Hollandsch-Chineesch en Hollandsch-Inlandsch onderwijs	80 000	Wegens te hooge raming van de kosten, verbonden aan de bevordering van de voortgezette studie der Nederlandsche taal door opgeleid Inlandsch onderwijzend personeel.
Ond. 536B. Oprichting van openbare Hollandsch-Chineesche meisjesscholen	12 500	Deze scholen kwamen in 1921 niet tot stand.
Ond. 548A. Oprichting van twee kweekscholen en vier normaalscholen voor Inlandsche onderwijzers en hulponderwijzers	64 600	Een der twee op te richten kweekscholen en de vier te openen normaalscholen werden in 1921 niet geopend, terwijl de uitgaven voor de tweede kweekschool zijn gekweten uit de onderafdeelingen 547 en 551.
Ond. 548C. Terugbrenging van het Inlandsch ambachts- en nijverheids-onderwijs van het departement van landbouw, nijverheid en handel naar het departement van onderwijs en eeredienst en instelling van de betrekkingen van inspecteur en adjunct-inspecteur van het technisch onderwijs tegen intrekking van de betrekking van inspecteur van het Inlandsch ambachts- en nijverheids-onderwijs	14 100	De instelling der betrekking van adjunct-inspecteur van het technisch onderwijs werd uitgesteld.

OMSCHRIJVING.	voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 551. Verdere uitgaven voor het openbaar voortgezet en vakonderwijs voor Inlanders	60 000	Ten behoeve van de opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren werd een kleiner aantal beurzen toegekend dan gerekend was.
Ond. 553. Opening van twee normaalscholen voor Inlandsche hulponderwijzeressen	25 400	Deze normaalscholen kwamen in 1921 niet tot stand.
Ond. 557. Tegemoetkomingen voor bijzondere huishoudleergangen aan inrichtingen van Inlandsch lager onderwijs	15 400	In 1921 is aan tegemoetkomingen voor de hiernaast bedoelde huishoudleergangen minder uitgekeerd, dan waarop bij de raming was gerekend.
Ond. 570A. Maatregelen in verband met de huisvesting en opvoeding van studeerende jongelieden	168 000	Wegens toekenning van veel lagere subsidies, dan waarop gerekend was, kan deze post belangrijk worden verlaagd.
Ond. 576. Inrichting voor opleiding van Inlandsche leeraren, zonen van Inlandsche hoofden en volksonderwijzers in een gedeelte van de residentie Timor en Onderhoorigheden	9 620	Deze inrichting kwam in 1921 niet tot stand.
Ond. 580A. Personeel van de inspectie van het krankzinnigenwezen	18 000	Deze inspectie werd in 1921 niet ingesteld.
Ond. 581. Uitgaven van persoonlijke aard voor den burgerlijken geneeskundigen dienst in het algemeen	540 000	Wegens onvoltalligheid van het aantal gouvernementartsen kan de post voor aanvangsbezoldigingen van die artsen belangrijk worden verminderd.
Ond. 583. Maatregelen ter bestrijding van pest, voor zoover niet elders uitgetrokken, cholera, gele koorts, typhus, pokken, dyphtheritis, bacillaire dysenterie, influenza en andere besmettelijke ziekten	46 000	Wegens te hooge raming van het onderdeel „Verdere uitgaven” (artikel 5250).
Ond. 583A. Indienststelling van personeel in verband met de bestrijding van de pest in het gewest Oostkust van Sumatra	72 000	Ten laste van dezen post hebben geen uitgaven plaats gehad.
Ond. 585. Personeel van de centrale burgerlijke en Inlandsche ziekeninrichtingen, krankzinnigengestichten en andere geneeskundige instellingen.	115 700	De post voor aanvangsbezoldigingen van het personeel bij de krankzinnigengestichten kan worden verlaagd in verband met onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel, terwijl het te openen krankzinnigengesticht te Magelang, waarop gerekend was, in 1921 niet tot stand kwam. Voorts kunnen de posten voor de verplegingstehuizen voor krankzinnigen in de buitengewesten tot niets worden teruggebracht, aangezien die tehuizen in 1921 eveneens niet zijn geopend.
Ond. 585C. Indienststelling van een inspecteur van het krankzinnigenwezen	14 100	Deze inspecteur is in verband met de tijdsomstandigheden niet in dienst gesteld.
Ond. 587. Personeel ter bestrijding en voorkoming van de pest	650 000	Het personeel, uitgetrokken voor het woningtoezicht, den inlichtings- en klinischen dienst en de woningverbetering, behoefde niet ten volle in dienst te worden genomen.
Ond. 589. Verdere uitgaven ter bestrijding en voorkoming van de pest	198 000	De wisselvallige posten met betrekking tot den inlichtings- en klinischen dienst en den ontsmettingsdienst kunnen worden verlaagd. Het overschot zou grooter zijn geweest, bijaldien geen meerdere uitgaven behoefden te worden gedaan op de mede van wisselvalligen aard zijnde posten betreffende den vervoerdienst en de woningverbetering.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, h.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Inlassching van onderafdeelingen.

NIEUWE OMSCHRIJVING.

TOELICHTING.

HOOFDSTUK II.

Ond. 639C. Overneming door het Land van een aan de vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs" toebehoorende ijzeren loods 32 000

Behalve de onroerende bezittingen der Vereeniging „Nederlandsch-Indische Jaarbeurs", in 1920 door het Land overgenomen (zie de begrooting van dat jaar, onderafdeeling 300A), is in 1921 van de Vereeniging nog overgenomen een op het jaarbeursterrein nieuw gebouwde ijzeren loods ter waarde van f 32 000, welk bedrag niet kan worden gekweten uit den post voor Onvoorziene uitgaven.

Ond. 643A. Crisisuitgaven 32 624 000

Voor het overige verwijzende naar hetgeen omtrent de toevoeging van een post crisisuitgaven aan de begrooting in vorige jaren in de Memorie van Toelichting is gezegd (zie laatstelijk de Bijlagen der Handelingen van den Volksraad, tweede gewone zitting 1921, onderwerp 2, stuk 3, g, kan daaromtrent nog het volgende worden medegedeeld:

Ten einde te kunnen beschikken over de groote rijstvoorraden van Korintji, ter verstrekking aan de gewesten met een rijsttekort, werd besloten tot de oprichting en de exploitatie van een rijstbedrijf aldaar. De in 1921 gedane, hiermede verband houdende uitgaven (aankoop en transport machinerieën voor- en bouw rijstpelmolens, aanschaffing trekdieren en pedaties en kosten van andere voorbereidende maatregelen) hebben bedragen rond f 259 000.

De andere in 1921 gedane crisisuitgaven zijn te specificeren als volgt (in ronde cijfers):

f 21 657 600 voor de voedselvoorziening;
 „ 10 634 500 „ den aankoop en de distributie van suiker;
 „ 72 900 wegens uitgaven voor kleurstoffen ten behoeve van het batikbedrijf in Nederlandsch-Indië.

Daarentegen zijn in dat jaar in 's Lands kas teruggevloeid de bedragen van (rond):

f 51 545 600 wegens opbrengst van verkochte voedingsmiddelen;
 „ 13 261 300 wegens opbrengst van verkochte suiker.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 614. Nijverheid en handel	15 000	De overschrijding vindt haar oorzaak in de niet voorziene uitzending van een tijdelijk handelseommissaris voor Nederlandsch-Indië naar de Scandinavische Rijken.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 602. Verdere uitgaven van het departement	36 700	Door uitgaven, waarop niet gerekend was, voor de inrichting van- en het aanbrengen van verlichting in het nieuwe kantoorgebouw van het departement, zoomede bewaking en toezicht op het schoonhouden van dat gebouw. Uitgave van de maandstatistiek van den intergewestelijken handel der Buitengewesten, zoomede meerdere uitgifte van publicaties.
Ond. 603C. Verrekening van de kosten der door den topografischen dienst verrichte werkzaamheden	5 100	Tegenover de uitgaaf ten laste van dezen post staat eene ontvangst tot gelijk bedrag onder No. 904 van de Middelen in Indië.
Ond. 605. Verdere uitgaven voor de natuurwetenschappelijke zaken	23 600	<p>Voornamelijk door de uitgaven voor den afkoop van de Inlandsche bezitsrechten op de tusschen den nieuwen verkeersweg naar het land Kedoeng Halang en de grens van 's Lands Plantentuin gelegen, voor uitbreiding van dien tuin te bestemmen, gedeelten van dat land en van de daarop voorkomende Inlandsche woningen, op welke uitgaven niet gerekend was. Voorts door de verrekening met het Departement der Marine van een grooter bedrag aan bedrijfskosten van het onderzoekingsvaartuig voor de zeevisscherij dan geraamd was.</p> <p>Het tekort zou grooter zijn geweest, indien niet een gedeelte van de op de begrooting uitgetrokken bedragen, deels als gevolg van ingevoerde bezuinigingen, deels in verband met het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen, onverbruikt ware gebleven.</p>
Ond. 609. Verdere uitgaven voor het algemeen proefstation voor den landbouw	1 300	Voornamelijk als gevolg van de uitgaven voor het doen verrichten van laboratoriumwerkzaamheden bij het laboratorium voor agrogeologie en grondonderzoek buiten den vastgestelden werktijd, in welke werkzaamheden tengevolge van mutaties onder het personeel een achterstand was ontstaan.
Ond. 615. Verdere uitgaven voor het veeartsenijkundig onderzoek en onderwijs	3 500	<p>Als een gevolg van de uitgaven voor toeslag aan de kosthouders van leerlingen der Nederlandsch-Indische veeartsenschool boven het betaalde kostgeld, ter tegemoetkoming in de meerdere kosten van voeding, veroorzaakt door de prijsstijging der levensmiddelen, op welke uitgaven niet gerekend was.</p> <p>Bij de begrooting van 1922 zijn hiervoor de noodige fondsen uitgetrokken.</p>
Ond. 616. Uitgaven van persoonlijken aard voor de opleiding voor land- en tuinbouw	7 600	<p>Als een gevolg van de meerdere uitgaven voor traktementsverhoogingen van het personeel bij de cultuurscholen te Soekaboemi en Malang.</p> <p>Het tekort zou grooter zijn geweest, indien niet een gedeelte van het op de begrooting uitgetrokken bedrag in</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 619. Verdere uitgaven voor de afdeeling landbouw	167 300	<p>verband met de geleidelijke opheffing van den voorbereidenden leergang voor de middelbare landbouwschool en de Nederlandsch-Indische veeartsenschool en als gevolg van het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van sommige betrekkingen bij de middelbare landbouwschool onverbruikt ware gebleven.</p> <p>Toe te schrijven aan de meerdere uitgaven voor den aankoop van zaadpadi ter verstrekking aan de Inlandsche bevolking der door misgewas geteisterde streken.</p> <p>Het tekort zou grooter zijn geweest, indien niet een gedeelte van de voor proefnemingen, verspreidingen van landbouwkennis en verbetering van zaaigoed op de begrooting uitgetrokken bedragen, in verband met de onvoltalligheid van het personeel van den landbouwvoorlichtingsdienst, onverbruikt ware gebleven.</p>
Ond. 620A. 's Lands rijstbedrijf in Palembang	85 500	<p>Door het tegenvallen van verschillende uitgaven, o.a. in verband met de hogere werkloonen, de prijsstijging der verschillende benodigdheden en noodig geworden niet-voorzienere herstellingen aan sommige werken.</p>
Ond. 623. Bezoldigingen van het personeel voor het aan 's Lands kina-onderneming verbonden kinaproefstation	9 200	<p>Eensdeels als gevolg van de meerdere uitgaven voor bezoldigingsverhoogingen ook in verband met de bezoldigingsherziening, op welke geldelijke gevolgen gerekend was bij onderafdeeling 603A (zie de verminderingen), anderdeels door de uitgaven voor duurtetoelagen, waarop niet bij deze onderafdeeling gerekend was.</p>
Ond. 625. 's Lands getah-pertjaonderneming	171 000	<p>Als een gevolg van de meerdere uitgaven voor vernieuwing van de getahpertja-fabriek te Tjipetir door de aanschaffing van een hydro-electrische krachtinstallatie in plaats van het tweetal 100 H.P. zuiggasmotoren, waarmede bedoeld werd de fabriek te completeren, zoomede door de stijging van de loonen, salarissen en de prijzen van materialen.</p>
Ond. 630. Personeel van het boschwezen, met uitzondering van het kantoorpersoneel op het hoofdkantoor	133 000	<p>Als gevolg van de meerdere uitgaven in verband met de bezoldigingsherziening van het personeel, op welke geldelijke gevolgen gerekend was bij de onderafdeelingen 631A en 631B (zie de verminderingen).</p>
Ond. 631. Kantoorpersoneel op het hoofdkantoor van den dienst van het boschwezen ...	1 500	<p>Als gevolg van personeelwisseling.</p>
Ond. 632. Verdere uitgaven voor het boschwezen	2 228 100	<p>Voornamelijk een gevolg van de opvoering der werkloonen en de prijsstijging van verschillende benodigdheden.</p> <p>Het tekort zou grooter zijn geweest, indien niet een gedeelte der op de begrooting uitgetrokken bedragen voor opleiding van personeel, tenuitvoerlegging der cultuurplannen, opnemingen, enz. onverbruikt ware gebleven.</p> <p>Op de hogere arbeidsloonen is bij volgende begrootingen gerekend.</p>
Ond. 642. Uitgaven van persoonlijke aard voor den Indischen centralen aanschaffingsdienst	24 100	<p>Als gevolg van de indienststelling van tijdelijk personeel boven de formatie in verband met de toegenomen werkzaamheden.</p> <p>Op het meerdere personeel is bij volgende begrootingen gerekend.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens	TOELICHTING.
Ond. 643. Verdere uitgaven voor den Indischen centralen aanschaffingsdienst	15 700	Een gevolg van de toegenomen werkzaamheden. Bij volgende begrotingen is op meerdere fondsen gerekend.
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		
OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.

HOOFDSTUK I.

Ond. 604. Opleiding voor den landbouw ...	10 000	Er hebben zich minder kandidaten aangemeld dan verwacht was.
---	--------	--

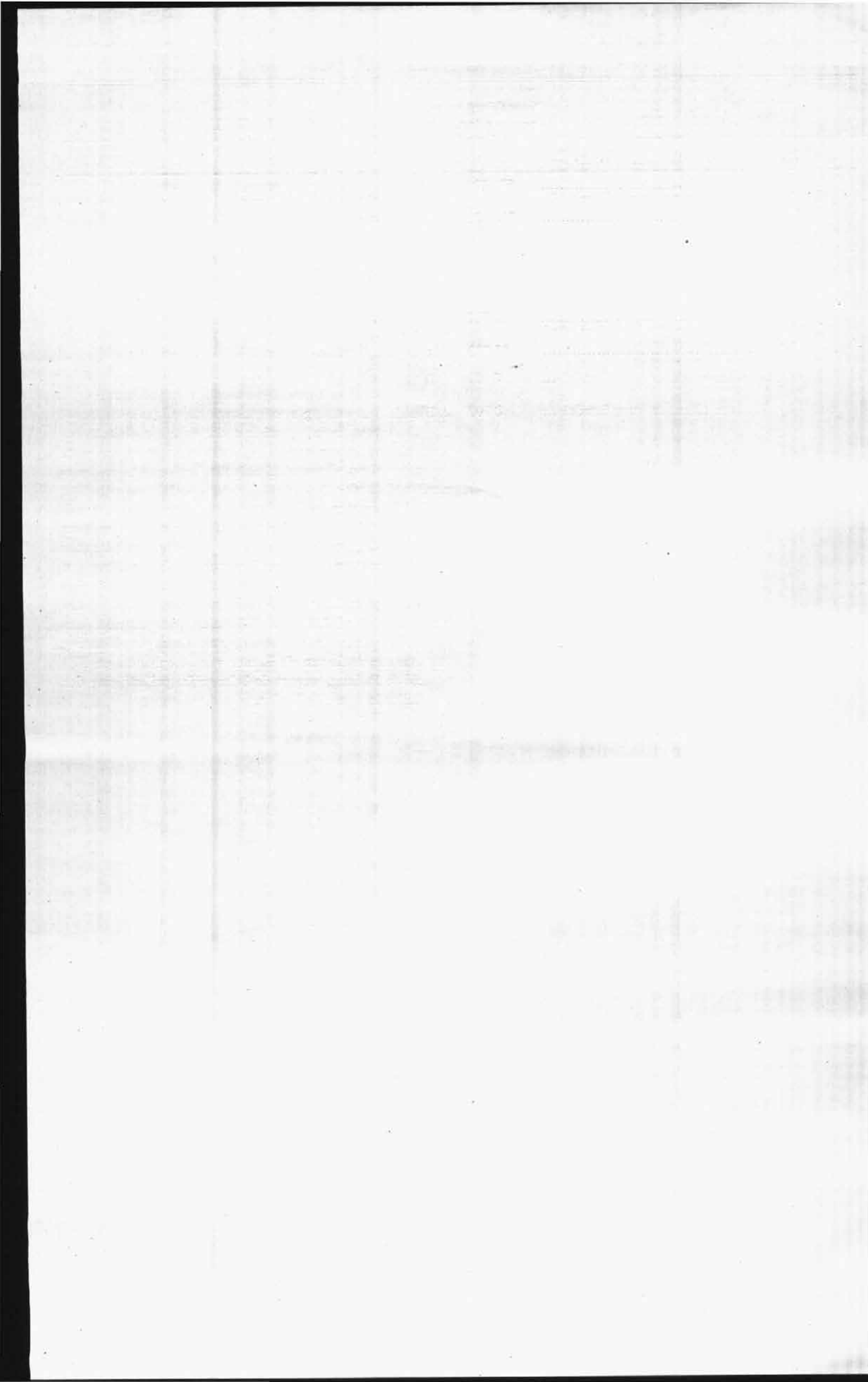
HOOFDSTUK II.

Ond. 601. Personeel van het departement ...	27 000	Als een gevolg van het aan den Departementschef wegens gewichtige redenen verleend kort verlof naar Australië voor den tijd van drie maanden, van het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van de betrekking van deskundige in scheepvaartzaken en van verschillende betrekkingen bij het Statistisch kantoor en de boekerij van het departement, en van mutaties onder het personeel.
Ond. 603. Verrekening van diensttelegrammen	14 000	Wisselvallige post.
Ond. 603A. Herziening van de bezoldigingen van eenige ambtenaren en groepen van ambtenaren van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel	127 000	De uitgaven zijn gebracht ten laste van onderafdeelingen, waarop de bezoldigingen der betrokken ambtenaren zijn uitgetrokken.
Ond. 603B. Herziening van de bezoldigingen van een aantal teekenaars bij het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel	3 780	
Ond. 604. Uitgaven van persoonlijke aard voor de natuurwetenschappelijke zaken	8 800	Als een gevolg van personeelwisseling en het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet ten laste van deze onderafdeeling waren gebracht o.a. de meerdere uitgaven in verband met de bezoldigingsherziening van het personeel, op welke uitgaven gerekend was bij onderafdeeling 603A.
Ond. 606. Uitgaven van persoonlijke aard voor het instituut voor plantenziekten	2 900	Als een gevolg van het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet ten laste van deze onderafdeeling waren gebracht de meerdere uitgaven in verband met de bezoldigingsherziening van het personeel, op welke uitgaven gerekend was bij onderafdeeling 603A.
Ond. 608. Uitgaven van persoonlijke aard voor het algemeen proefstation voor den landbouw	8 600	Als een gevolg van het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet bij

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 610. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling voor landbouweconomie	22 500	het laboratorium voor agrogeologie en grondonderzoek een assistent meer in dienst was dan waarop gerekend was, en hieruit niet waren bestreden de meerdere uitgaven in verband met de bezoldigingsherziening van het technisch personeel, op welke laatste uitgaven gerekend was bij onderafdeeling 603A.
Ond. 611. Verdere uitgaven voor de afdeeling voor landbouweconomie	3 200	Als een gevolg van het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen.
Ond. 612. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling zaadteelt van overjarige gewassen	1 900	Deels als gevolg van de onvoltalligheid van het personeel, deels doordat geen uitgaven voor kantoorhuur behoeften te worden gedaan.
Ond. 613. Verdere uitgaven voor de afdeeling zaadteelt van overjarige gewassen	34 400	Personeelwisseling en het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen.
Ond. 614. Uitgaven van persoonlijken aard voor het veeartsenijkundig onderzoek en onderwijs	8 000	Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet voor onderzoekingen in het belang van de klapperteelt tijdelijk personeel had moeten worden in dienst gesteld, waarvoor geen fondsen op de begrooting waren uitgetrokken.
Ond. 617. Verdere uitgaven voor de opleiding voor land- en tuinbouw	53 500	Een gevolg van de mindere uitgaven voor den zaadtuin voor koffie te Bangelan en voor den proef- en zaadtuin voor overjarige gewassen in de Lampongsehe Districten in verband met een geringeren oogst en het niet tot uitvoering komen van sommige werkzaamheden.
Ond. 618. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling landbouw	134 800	Als een gevolg van het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen.
Ond. 621. Bezoldigingen en toelagen van het personeel bij 's Lands kina-onderneming, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden	3 300	Als een gevolg van de geleidelijke opheffing van den voorbereidenden leergang van de middelbare landbouwschool en de Nederlandsch-Indische veeartsenschool en het gemiddeld kleiner aantal leerlingen, dat de verschillende scholen bezoekt.
Ond. 622. Verdere uitgaven voor 's Lands kina-onderneming	24 300	Als gevolg van mutaties en vacatures bij den landbouwvoorlichtingsdienst.
Ond. 624. Verdere uitgaven voor het aan 's Lands kina-onderneming verbonden kina-proefstation	2 300	Als een gevolg van het aan den directeur van 's Lands kina-onderneming verleend buitenlandsch verlof.
Ond. 628. Bezoldigingen en toelagen van het ambtelijk personeel van 's Lands caoutchoucbedrijf	8 200	Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet ten laste van deze onderafdeeling waren gebracht de aan het personeel uitbetaalde duurtetoelagen.
		Een gevolg van ingevoerde bezuinigingen.
		Een gevolg van een geringer aantal ter analyseering ingezonden kinamonsters.
		Als een gevolg van het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen.
		Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet ten laste van deze onderafdeeling waren gebracht de aan het personeel toegekende duurtetoelagen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens	TOELICHTING.
Ond. 629. Uitgaven voor de ondernemingen van 's Lands caoutchoubedrijf	930 000	Eensdeels een gevolg van ingevoerde bezuinigingen, anderdeels door het stopzetten van de exploitatie van ficusrubber en van lemongras- en chenopodiumolie.
Ond. 631A. Herziening van de bezoldigingen van het hooger vakkundig personeel van het boschwezen	229 000	De uitgaven zijn gebracht ten laste van de onderafdelingen, waarop de bezoldigingen der betrokken ambtenaren zijn uitgetrokken.
Ond. 631B. Herziening van de bezoldigingen van de opzieners, leerling-opzieners, mantri's-politie en boschwachters bij het boschwezen	368 796	
Ond. 633. Personeel voor de afdeeling visscherij	26 000	Als een gevolg van het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen.
Ond. 634. Verdere uitgaven voor de afdeeling visscherij, zoomede uitgaven in het belang van de visscherij-nijverheid	24 800	Deels een gevolg van de onvoltalligheid van het personeel van de afdeeling Visscherij, deels doordat slechts gedeeltelijk behoefde te worden beschikt over de bij de begroting uitgetrokken fondsen voor credietverschaffing aan Inlandsche visscherijverenigingen en voor uitgaven in verband met de parelvisscherij. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien niet voor vischzouterijen in verband met het grooter debiet van zout bij de vischinzoutingsinrichtingen meer had moeten worden uitgegeven dan waarop gerekend was.
Ond. 635. Uitgaven van persoonlijken aard voor den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst	73 680	Als een gevolg van personeelsverwisseling en het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.
Ond. 636A. Herziening der bezoldigingen van de adspirant Inlandsche landbouwleeraren, de Inlandsehe landbouwleeraren, den assistent-leeraar aan de middelbare landbouwschool, de adjunct-gouvernementsveeartsen en de assistent-leeraren aan de Nederlandsch-Indische veeartsenschool	76 650	De uitgaven zijn gebracht ten laste van de onderafdelingen, waarop de bezoldigingen der betrokken ambtenaren zijn uitgetrokken.
Ond. 637. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afdeeling nijverheid	89 900	Als een gevolg van het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen bij de afdeeling nijverheid.
Ond. 638. Verdere uitgaven voor de afdeeling nijverheid	110 100	Een gevolg van de onvoltalligheid van het personeel van de afdeeling nijverheid en van de omstandigheid, dat over de uitgetrokken fondsen voor de aanschaffing van nieuwe instrumenten ten behoeve van het analyselaboratorium reeds gedeeltelijk in 1920 werd beschikt. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien geen uitgaven hadden moeten worden gedaan o.a. voor het doen drukken van het adresboek voor de Nederlandsch-Indische nijverheid, waarop bij de begroting niet gerekend was.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 639. Ondersteuning van nijverheids- ondernemingen	529 200	Een gevolg van de omstandigheid, dat geen voor inwil- liging in aanmerking komende aanvragen om geldelijke ondersteuning werden ontvangen. De uitgaven op dezen post zijn gedaan voor de oprichting van een werkplaats en aanschaffing van de benoodigde machinerieën tot steun van de Inlandsche weefindustrie.
Ond. 640. Uitgaven van persoonlijken aard voor handel	19 700	Als een gevolg van personeelwisselingen en het tijde- lijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen.
Ond. 641. Verdere uitgaven voor handel ...	3 700	Beneden de raming zijn gebleven de uitgaven voor: het museum en informatiekantoor voor economische bo- tanie als gevolg van onvoltalligheid van het personeel voor de verzameling van materiaal voor het economisch bota- nisch onderzoek; het ijkwezen in verband met het tekort aan personeel. Het overschot zou grooter zijn geweest, indien geen meerdere uitgaven waren gedaan voor het hulpkantoor voor den industrielen eigendom wegens de plaatsing van advertenties in de Javasche Courant, welke na de inwer- kingtreding van het nieuwe reglement voor de Landsdruk- kerij (Staatsblad 1919 No. 783) niet meer kosteloos kon geschieden, en voor verhooging van de tegemoetkoming aan den secretaris van de Kamer van Koophandel en Nij- verheid te Padang, wegens de belangrijke prijsstijging der verschillende benodigdheden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, i.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Inlassching van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Bedrag in guldens.	TOELICHTING.
---------------	--------------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 729A. Teruggaven van gelden wegens ten behoeve van bouw- en waterstaatswerken gedane uitgaven, betrekking hebbende op afgesloten dienstjaren 270 000

Deze post dient ter bestrijding van de in 1921 gedane teruggaven van in afgesloten dienstjaren voorgeschoten gelden ten behoeve van bouw- en waterstaatswerken. De boekingen van die uitgaven zullen overeenkomstig het bepaalde bij artikel 15 der Indische Comptabiliteitswet (Indisch Staatsblad 1917 No. 521) ten laste van den post voor onvoorziene uitgaven der VIIe afdeeling van de begrooting voor 1921 moeten plaats vinden. Waar echter het onder dien post uitgetrokken bedrag daarvoor niet toereikend is, ware — evenals bij de begrooting van 1920 het geval is geweest (onderafdeeling 328A) — ter zake een afzonderlijke post aan de begrooting toe te voegen.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens	TOELICHTING.
---------------	------------------------------------	--------------

HOOFDSTUK I.

Ond. 701. Burgerlijke openbare werken ... 3 100 000

a. Burgerlijke openbare werken met uitzondering van het havenwezen en den baggerdienst.

Voor diverse goederen, waarvan de aanschaffings- en uitzendingskosten in de begrootingen van vorige jaren waren begrepen, is een bedrag van rond f 1 500 000 ten laste van 1921 betaald moeten worden. Het tekort verminderde echter tot f 400 000, doordat de koopprijzen van verschillende voor 1921 aangevraagde goederen meevielen.

b. Havenwezen.

Het voor 1921 aangevraagde materieel is zelfs niet gedeeltelijk in dat jaar kunnen worden geleverd. Daaren-

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 702. Studietoelagen aan jongelieden, die aan de Technische Hoogeschool te Delft voor civiel-ingenieur of bouwkundig ingenieur studeeren en bestemd zijn om na volbrachte studie in den Indischen dienst te treden, benevens andere met de opleiding in verband staande uitgaven	15 000	<p>tegen is eene hoeveelheid materieel, tot een bedrag van rond f 3 654 000, dat begrepen was in de ramingen van vroegere begrotingen, doch toen niet kon worden gereed gemaakt, afgeleverd ten laste van 1921.</p> <p>c. Baggerdienst.</p> <p>Ook hierop is een tekort ontstaan ten gevolge van de levering ten laste van 1921 van goederen, waarvan de aanschaffings- en uitzendingskosten in vorige begrotingen waren begrepen.</p> <p>Er hebben zich voor de opleiding van civiel-ingenieur meer kandidaten aangemeld dan kon worden verwacht.</p>
Ond. 706. Onvoorziene uitgaven	40 000	De overschrijding is een gevolg van de omstandigheid, dat verschillende uitgaven voor afgesloten dienstjaren ten laste van deze onderafdeeling moesten worden gebracht.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 703. Personeel van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken met uitzondering van het personeel bedoeld bij de onderafdeelingen 717 en 719	160 000	De overschrijding is een gevolg van de omstandigheid, dat de raming voor bezoldiging van het lager personeel bij den Waterstaat en 's Lands burgerlijke openbare werken slechts een globaal karakter kon dragen, doordat bij het opmaken daarvan de vermeerdering der uitgaven, welke zouden voortvloeien uit de in den loop van 1920 tot stand gekomen herziening van het bezoldigingsstelsel voor genoemd personeel (Staatsblad 1920 No. 387), nog niet nauwkeurig kon worden berekend.
Ond. 710. Gebouwen en andere werken ten behoeve van de Landsdrukkerij	34 710	De overschrijding is een gevolg van de noodzakelijkheid om het bedrijf zoo spoedig mogelijk naar de nieuwe gebouwen over te brengen.
Ond. 713. Bevloeiings-, afwaterings- en waterkeeringswerken	115 000	<p>Voor onderhoud en herstelling van bevloeiings- en afwateringswerken is meer uitgegeven dan het geraamde bedrag, hetgeen toe te schrijven is aan de omstandigheid, dat de raming tengevolge van een begane vergissing te laag is gesteld, alsmede aan een stijging der arbeidsloonen en der verschillende bouwstoffen sedert het tijdstip der raming.</p> <p>Het bedrag, uitgetrokken voor vernieuwing en aanslag van waterkeeringswerken, is eveneens overschreden, doordat het wenschelijk is gebleken aan de bedijking van de Tjimanoeck meer te verwerken, dan waarop in het werkplan was gerekend.</p> <p>Hiertegenover staat, dat de raming van den post Onderhoud en herstelling van waterkeeringswerken eenigszins ruim is gebleken en de voorgenomen werken in het belang van de vischteelt in 1921 nog niet tot uitvoering zijn gekomen. Voor vernieuwing en aanleg van bevloeiings- en afwateringswerken is minder uitgegeven dan geraamd was, voornamelijk doordat de fondsen, uitgetrokken voor de Tangerangwerken, in verband met de tijdsomstandigheden onverwerkt zijn gebleven.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 715. Aankoop, herstelling, onderhoud en vervoer van grondstoffen voor den algemeenen voorraad en daarmede in verband staande uitgaven, vervoerkosten van grondstoffen voor de uitvoering van bouwwerken en kosten van opruiming van onbruikbaar geworden en overtollige gebouwen en grondstoffen	350 000	De overschrijding van het geraamde bedrag is een gevolg van de omstandigheid, dat reeds in den loop van 1921 door tussehenkomst van den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst diverse goederen zijn aangeschaft, welke voordien ten laste van het Ie hoofdstuk der begrooting werden aangekocht.
Ond. 716. Verdere uitgaven van den dienst van den waterstaat en de burgerlijke openbare werken met uitzondering van die bedoeld bij de onderafdeeling 718	138 000	<p>Het tekort is ontstaan door overschrijding van de posten:</p> <p>a. kantoorkosten en werktuigen als gevolg van den overgang van verschillende voorheen door den bevoelingsdienst aangelegde en geëxploiteerde telefoonnetten naar den Gouvernementsstelefoondienst, waardoor de uitgaven voor telefoonabonnementen gestegen zijn;</p> <p>b. kosten van kleine opnemingen ten behoeve van bouwen waterstaatswerken, doordat in 1921 meer opnemingen moesten worden verricht;</p> <p>c. tegemoetkoming in de kosten van onderhoud van bewoonde landserven, doordat de koelieeloonen gestegen zijn;</p> <p>d. vergoeding voor levensmiddelen en toelagen wegens dure levenswijze, doordat de bij Staatsblad 1920 No. 406 vastgestelde duurtetoelagen-regeling voor de buitengewesten, voor zooveel betreft het personeel behoorende tot de VIIe begrootingsafdeeling, ten laste van dezen post zijn gebracht (in plaats van ten laste van de IVde begrootingsafdeeling).</p>
Ond. 717. Personeel bij het centraal waterschapskantoor voor de Vorstenlanden ten behoeve van de instelling van publiekrechtelijke waterschappen aldaar	51 500	<p>Met betrekking tot deze overschrijding wordt verwezen naar het voorkomende in de Memorie van Toelichting betreffende de onderafdeeling 718 der ontwerp-begrooting voor 1922 (zie gedrukte stukken Volksraad Eerste gewone zitting 1921 — onderwerp I — afd. VII — stuk 1 bldz. 11).</p> <p>Daar is o.a. medegedeeld, dat in verband met de in enkele districten reeds ingevoerde agrarische hervormingen in de Vorstenlanden, in afwachting van de oprichting van publiekrechtelijke waterschappen, een gedeelte van de aan die lichamen toegedachte taak, inzonderheid de leiding van het technisch waterbeheer alsmede het waterbeheer zelf, bij wijze van overgangsmaatregel aan bedoeld kantoor is opgedragen.</p>
Ond. 723. Haven Belawan	2 300 000	<p>Ten laste van den post „gewone (bedrijfs-) uitgaven” moest meer worden uitgegeven dan waarop bij de raming gerekend was.</p> <p>Omtrent de overschrijding van het bedrag, uitgetrokken voor de buitengewone (kapitaals-) uitgaven, valt op te merken, dat het werk aan deze haven niet in eigen beheer, doch door de aannemingsmaatschappij „Grotius” wordt uitgevoerd.</p> <p>Het aanzienlijk bedrag der overschrijding valt te verklaren uit de omstandigheid, dat de betrokken maatschappij er naar gestreefd heeft de in de jaren 1919 en 1920 ondervonden tegenslagen door een sneller tempo van uitvoering te compenseeren, welk streven door den toevloed van arbeidskrachten begunstigd is.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 729. Baggerdienst	2 325 000	De hoogere uitgaven zijn een gevolg van de meerdere werken, welke voor andere diensten uitgevoerd zijn. Tegenover deze meerdere uitgaven staat een hoogere opbrengst der middelen.
Ond. 730. Huishuurvergoeding en lokaalhuur, alsmede uitgaven voor grondhuur en verhuur van gebouwen	75 000	De post „Huur van gronden en lokalen” is overschreden, doordat nevens de algemeene stijging der huurprijzen voor verschillende diensten, kantoorruimte moest worden ingehuurd en voorts een deel der in 1921 opgerichte scholen in particuliere woningen moest worden ondergebracht. Daarentegen is aan huishuurvergoeding minder uitgegeven dan geraamd was tengevolge van de omstandigheid, dat bij de herziening van de bezoldiging van verschillende categorieën van Landsdienaren de vergoeding voor huishuur met de jaarwedde is samengesmolten.
Ond. 733. Verdere uitgaven voor het stoomwezen	13 000	De overschrijding is een gevolg van de omstandigheid, dat voor de bediening van de werktuigen der laboratoria voor materiaalonderzoek meer personeel in dienst genomen moest worden, dan waarop gerekend was. Tegenover de overschrijding op deze onderafdeeling staat een overschot op onderafdeeling 732.
Ond. 734. Personeel bij 's Lands burgerlijke pakhuizen	11 000	De overschrijding is te wijten aan de omstandigheid, dat de bezoldiging van eenige klerken bij de pakhuizen te Batavia, welke in 1920 ten laste van het departement van Oorlog werd betaald, van 1 Januari 1921 af ten laste van deze onderafdeeling is gebracht. Bij de ontwerp-begroeting voor 1923 is met deze meerdere uitgaven voor het eerst rekening gehouden. Voorts is het in 1921 noodig gebleken het personeel van de pakhuizen te Batavia tijdelijk te versterken.
Ond. 735. Verdere uitgaven voor 's Lands burgerlijke pakhuizen	32 000	De post „Uitgaven van verschillenden aard ten behoeve van de algemeene pakhuizen enz.” is overschreden, doordat de verzending van goederen ten behoeve van verschillende takken van dienst door tussenkomst van de algemeene pakhuizen toegenomen is. Hiertegenover staan kleine overschotten op de drie overige posten dezer onderafdeeling als gevolg van den wisselvalligen aard der betrekkelijke uitgaven.
Ond. 735A. Vergoeding aan het departement van oorlog voor werkzaamheden te verrichten door de topografische inrichting	15 000	Tegenover de uitgaven ten laste van dezen post staan ontvangsten tot een gelijk bedrag onder No. 904 van de middelen in Indië.
Ond. 736. Verrekening van diensttelegrammen	43 500	Tegenover de uitgaven ten laste van dezen post staan ontvangsten tot een gelijk bedrag onder 812, b van de middelen in Indië.

Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 701. Personeel van het departement ...	8 000	Als gevolg van personeelwisselingen zijn de uitgaven voor aanvangsbezoldigingen en toelagen van den Secretaris en de verdere ambtenaren, alsmede voor de regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de klerken en het minder personeel beneden de ramingen gebleven; hiertegenover staat, dat tengevolge van dezelfde omstandigheid het bedrag, geraamd voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging van de ambtenaren, alsmede voor de aanvangsbezoldigingen van de klerken, het minder personeel en schrijffloonen, te laag is gebleven.
Ond. 704. Tweejarige avondleergangen voor de opleiding van opzichters bij den waterstaat en 's Lands burgerlijke openbare werken tot architect en van opzichters voor de Landsgebouwen en teekenaars tot architect voor de Landsgebouwen	8 000	Bij de raming was gerekend op de instelling van leergangen te Batavia, Semarang en Soerabaja, terwijl de oprichting van den cursus te Semarang niet heeft plaats gevonden. Voorts is aan tegemoetkomingen aan leerlingen minder uitbetaald dan waarop bij de raming gerekend was.
Ond. 705. Toelagen voor het bezit van het getuigenschrift van architect	7 800	Het overschot is een gevolg van de omstandigheid, dat in 1921 de toelage aan een geringer aantal opzichters kon worden toegekend, dan waarop bij de raming gerekend was.
Ond. 707. Bouwvoorschot aan de coöperatieve bouwvereniging „Batavia”	500 000	In verband met de bijzondere tijdsomstandigheden, welke noopten tot beperking van 's Lands uitgaven, zijn ten laste van dezen post geen uitgaven gedaan.
Ond. 707A. Deelneming van het Land in eene te Makasser op te richten coöperatieve bouwvereniging ter voorziening in de behoefte aan woningen van landsdienaren en particulieren	300 000	Ten laste van dezen post zijn geen uitgaven gedaan, daar van de oprichting eener coöperatieve bouwvereniging te Makasser is afgezien.
Ond. 709. Gebouwen en werken ten behoeve van den dienst van het zout	30 000	Het overschot is een gevolg van de in verband met de tijdsomstandigheden noodzakelijke bezuiniging.
Ond. 711. Gebouwen en andere werken behoorende tot het departement der marine	1 100 000	De vermindering berust op dezelfde gronden als aangegeven bij onderafdeeling 709.
Ond. 712. Bruggen, wegen en daarmede verband houdende waterstaatswerken	627 000	Voor vernieuwing en nieuwe werken is belangrijk minder uitgegeven dan geraamd was, doordat in verband met den algemeenen financiëleen toestand het tempo van uitvoering van nieuwe werken over het algemeen sterk gematigd is en voorts enkele werken stopgezet of uitgesteld zijn.
		De post voor onderhoud en herstelling is daarentegen overschreden, hetgeen toe te schrijven is aan meerdere onvermijdelijke uitgaven voor herstelling dan waarop bij de raming gerekend was.
		Voorts is ten laste van den memoriepost: „Tegemoetkoming aan zelfbesturende landschappen in verband met de afschaffing van den heerdienstplicht enz.” rekening gehouden met een bedrag van f 110 000 ten behoeve van den aanleg van het gedeelte Oil Masi Soë van den midden-Timorweg.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 714. Werken in het belang der volksgezondheid	2 918 000	<p>Voor het aanleggen en vernieuwen van werken in het belang der volksgezondheid is in verband met de ongunstige tijdsomstandigheden belangrijk minder uitgegeven dan waarop bij de raming gerekend was.</p> <p>Hierteenover staat een overschrijding van den post voor het onderhoud der bovengenoemde werken, doordat bij de raming niet gerekend was op de kosten van onderhoud der inmiddels geheel resp. gedeeltelijk voltooide rioleeringswerken te Semarang en Cheribon.</p>
Ond. 718. Verdere uitgaven van het centraal waterschapskantoor voor de Vorstenlanden ten behoeve van de instelling van publiek-rechtelijke waterschappen aldaar	8 000	<p>Het is niet noodig gebleken geheel over het geraamde bedrag te beschikken.</p>
Ond. 720. Haven Tandjong-Priok	268 000	<p>De buitengewone (kapitaals-)uitgaven zijn beneden de raming gebleven, doordat tengevolge van het treffen van verschillende maatregelen, gedurende een deel van het jaar de voorgenomen werken niet op die wijze uitgevoerd zijn, als waarop bij de raming der fondsen gerekend was. Ten laste van den post „gewone (bedrijfs-)uitgaven” is meer uitgegeven dan geraamd was, waartegenover echter eene vermeerdering der inkomsten staat.</p>
Ond. 721. Haven van Soerabaja	700 000	<p>De vermindering van de bij deze onderafdeeling toegestane fondsen berust op dezelfde gronden als aangegeven bij onderafdeeling 720.</p>
Ond. 722. Haven van Makassar	196 000	<p>Door het nalaten van uitgaven, welke niet strikt noodzakelijk waren, zijn voor deze haven zoowel de gewone als de buitengewone uitgaven beneden de raming gebleven.</p>
Ond. 725. Haven van Semarang	510 000	<p>Ten laste van den post voor buitengewone uitgaven is minder uitgegeven dan geraamd was, als gevolg van dezelfde omstandigheden, welke geleid hebben tot een overschot op den post voor buitengewone uitgaven van de haven Tandjong-Priok.</p> <p>De gewone uitgaven zijn eveneens beneden de raming gebleven door de uitgaven tot de strikt noodzakelijke te beperken.</p>
Ond. 726. Haven van Tjilatjap	115 000	<p>De vermindering berust op dezelfde gronden als aangegeven bij onderafdeeling 722.</p>
Ond. 728. Kosten in zijdelingsch verband staande met het havenbedrijf	830 000	<p>Voor de terugbetaling aan de naamlooze vennootschap „Zeehaven en Kolenstation Sabang” (art. 5 van de overeenkomst in Indisch Staatsblad 1910 No. 56) was gerekend op een bedrag van f 310 000, terwijl de uitgaven slechts ± f 15 000 hebben bedragen. Voorts is het niet noodig geweest geheel te beschikken over het bedrag, uitgetrokken voor de verbetering van den slibarbeid in het Westgat van Soerabaja, terwijl enkele verbeteringen van vaarwaters, waarop bij de raming gerekend was, niet zijn uitgevoerd.</p>
Ond. 732. Personeel van het stoomwezen ...	24 200	<p>De uitgaven voor bezoldigingen en toelagen voor het personeel van het Stoomwezen, alsmede van de laboratoria voor materiaalonderzoek, zijn beneden de raming gebleven, tengevolge van onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.</p>

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, j.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernements-
bedrijven.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 804. Opiumbereiding	100 000	Hoewel de uitzending van verschillende goederen, waarop bij de begrooting van 1921 was gerekend, eerst in 1922 kon plaats hebben, was het geraamd bedrag toch ontoereikend, hoofdzakelijk als gevolg van de omstandigheid, dat de levering van verschillende benodigdheden, waarvan de aanschaffings- en uitzendingskosten in vorige begrootingen waren begrepen, eerst in 1921 kon geschieden.
Ond. 806. Dienst van 's Lands mijndiensten	540 000	Verschillende benodigdheden, waarvan de aanschaffings- en uitzendingskosten begrepen waren in de begrootingen van vroegere jaren, konden door de tijdsomstandigheden eerst ten laste van 1921 geleverd worden. Voorts is de overschrijding een gevolg van het verevenen ten laste van deze onderafdeeling van verschillende betalingen (reis-, uitrustings- en overtochtskosten) aan voor den dienst van het mijnwezen in Nederlandsch-Indië bestemde personen.
Ond. 808. Post-, telegraaf- en telefoondienst	2 850 000	Niettenstaande een deel van de voor 1921 aan te schaffen benodigdheden eerst ten laste van 1922 kon worden geleverd, hebben de uitgaven de raming overschreden, doordat de levering van tal van artikelen en materialen ten laste van 1921 moest worden gebracht, terwijl de betreffende aanschaffings- en uitzendingskosten in vorige begrootingen waren begrepen. Daarenboven vindt een deel van het tekort zijn oorzaak in de omstandigheid, dat het aantal verlofgangers veel sterker is toegenomen dan kon worden verwacht en de verlofstraktementen eene verhoging met 50% hebben ondergaan.
Ond. 809. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobioldiensten	21 505 000	
Ond. 810. Onvoorziene uitgaven	190 000	De overschrijding is een gevolg van de omstandigheid, dat verschillende uitgaven voor afgesloten dienstjaren ten laste van deze onderafdeeling moeten worden gebracht.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 802. Verdere uitgaven van het departement	25 000	Door hogere prijzen van de verschillende kantoorbehoefden dan waarop bij het opmaken der begrooting kon worden gerekend en uitbetaling van overwerkgeden, terwijl voorts voor Regeeringstelegrammen beduidend meer moest worden uitgegeven dan het geraamde bedrag.
Ond. 802A. Vergoeding aan het departement van oorlog voor werkzaamheden te verrichten door de topografische inrichting	33 000	De overschrijding is het gevolg van eene te lage raming van den post. Tegenover de hogere uitgaaf staat een hogere ontvangst onder No. 904 van de middelen in Indië.
Ond. 803. Personeel van de postspaarbank	20 000	In verband met de uitbreiding der werkzaamheden van de Postspaarbank. De uitgaven worden aan het Land gerestitueerd.
Ond. 804. Verdere uitgaven van de postspaarbank	13 000	In verband met aanschaffing van meubilair, waaraan dringend behoefte bestond, de hogere prijzen van gedrukte en ander materiaal, de groote uitbreiding van de Postspaarbank, onvermijdelijke verbetering der elektrische leiding, meerdere aanschaffing van telmachines enz. De uitgaven worden aan het Land gerestitueerd.
Ond. 805. Dienst voor waterkracht en electriciteit	175 000	Inbedrijfsstelling in den loop van het jaar van de Centrales Tjihapit en Dajeuh Kolot, waarop bij de begrooting niet was gerekend. Daartegenover staat echter een hogere ontvangst van het bedrijf tot een ongeveer gelijk bedrag.
Ond. 807. Verdere uitgaven van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen ...	7 000	In verband met de omstandigheid, dat verschillende uitgaven, welke vroeger door den dienst der S.S. en Tramwegen werden betaald en niet werden verrekend, thans door den dienst van het toezicht zelf moeten worden bekostigd.
Ond. 809. Landsdrukkerij	50 000	In verband met de voor een vlotten gang van zaken onvermijdelijke aanschaffing van machines en het betalen van invoerrechten, waarop bij het opmaken der begrooting niet gerekend kon worden.
Ond. 812. Vervoeren te water	402 000	Doordat betalingen moesten plaats hebben van booten, welke in vorige jaren waren besteld doch door niet te voorzien omstandigheden eerst in 1921 konden worden afgeleverd.
Ond. 814. Staatsspoor- en tramwegen, alsmede automobiendiensten	11 000 000	Vermeerdering der magazijnvoorraden door het afkomen van in vroegere jaren gedane bestelling; het vormen van een reservevoorraad steenkolen; uitbetaling van duurtetoelagen ten laste van de kapitaalsuitgaven. Verschillende werken werden daarentegen niet tot uitvoering gebracht of in vertraagd tempo voortgezet, terwijl reeds in 1920 was overgegaan tot de oprichting van een vervoerdienst voor afvoer van Korintji-rijst, waarvoor de benodigde gelden bij de begrooting van 1921 werden uitgetrokken (waren aanvankelijk aangevraagd bij de niet tot wet verheven Indische 2e aanvullingsbegrooting voor 1920).

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 815. Onvoorziene uitgaven	90 000	<p>Voor transport- en verhuiskosten in verband met de overbrenging van het kantoor van den dienst der Zoutregie en van dat van den dienst van het Toezicht op de spoor- en tramwegen naar de te Bandoeng beschikbaar gekomen localiteiten en voorts voor het doen van betalingen tot een aanzienlijk bedrag op den voet van artikel 15 der Indische Comptabiliteitswet (onverevend gebleven vorderingen betreffende afgesloten diensten).</p> <p>Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
---------------	---	--------------

HOOFDSTUK I.

Ond. 805. Landsdrukkerij	85 000	Enkele der benoodigde goederen, voornamelijk drukpersen, zijn tegen lagere prijzen gekocht dan bij samenstelling der begrooting kon worden verwacht.
Ond. 806A. Deelneming door het Land in het maatschappelijk kapitaal der Nederlandsch-Indische Aardolie Maatschappij	4 500 000	Er is in 1921 slechts 10% van het aandeelenkapitaal gestort.
Ond. 807. Zout	465 000	<p>Enkele artikelen, voornamelijk lederkarton, konden tegen lagere prijs worden verkregen dan geraamd was.</p> <p>Bovendien konden enkele in de raming begrepen benooidigheden niet zoo tijdig worden geleverd, dat de aanschaffingskosten nog ten laste van 1921 konden worden gebracht.</p>

HOOFDSTUK II.

Ond. 801. Personeel van het departement ...	24 000	Niet alle in het jaar 1921 opengekomen betrekkingen konden dadelijk met daarvoor geschikte werkkrachten worden aangevuld.
Ond. 806. Personeel van den dienst van het toezicht op de spoor- en tramwegen	40 000	Door het oavervuld blijven van verschillende vacatures.
Ond. 808. Opiumbereiding	930 000	De rupee-koers is in 1921 lager geweest dan die, waarmede bij het samenstellen der begrooting was rekening gehouden.
Ond. 810A. Inwendige organisatie van de onderdeelen „Mijnverordeningen” en „Mijnbouwkundige en geologische opsporingen” ...	9 600	Bedoelde organisatie is niet tot stand gekomen, doordat nog niet is kunnen worden overgegaan tot de instelling van den dienst van 's Lands mijndiensten.
Ond. 811. Zout	410 000	Door het stopzetten van den pakhuisbouw in de zoutlanden in verband met eene proefneming met een goedkoopere wijze van opslag, de vertraging in de aflevering eener pompinstallatie en het wachten op de goedkeuring der Regeering voor de verdere inrichting van eigen zoutlanden.

1875

1876

1877

1878

1879

1880

1881

1882

1883

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, k.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 901. Militairen in buitengewonen dienst	45 000	Door de groote behoefte aan officieren bij het Indisch leger, die van eenigen tak van wetenschap eene bijzondere studie hebben gemaakt, moest het aantal studie-opdrachten, ook naar het buitenland, aanmerkelijk worden vermeerderd. Daarentegen werd minder uitgegeven voor de opleiding van vliegeniers.
Ond. 902. Militaire verlofs- en non-activiteitsbezoldigingen	240 000	Er zijn meer officieren van het Nederlandsch-Indische leger met verlof naar Nederland gekomen dan waarop was gerekend.
Ond. 905. Uit- en terugzending van militairen, de kosten van werving en van verblijf in Nederland daaronder begrepen, mitsgaders betalingen te hunnen behoeve na terugkeer in Nederland	3 130 000	De meerdere uitgaaf is in hoofdzaak veroorzaakt door niet voorziene meerdere kosten voor: a. uitzending van officieren, gedetacheerd van het leger hier te lande, reserve-officieren, buitenlandsche officieren van gezondheid en militaire apothekers; b. uit Indië aangekomen militairen beneden den rang van onderluitenant, die bij de koloniale reserve in het genot van verlof zijn gesteld.
Ond. 915. Materieel	535 000	Niettegenstaande een deel van het voor 1921 aangeschafte eerst ten bate van 1922 kon worden geleverd, in verband waarmede op de begrooting van laatstgenoemd jaar daarvoor opnieuw de noodige fondsen zijn aangevraagd (Memorie van Toelichting begrooting 1922 bldz. 51), hebben de uitgaven de raming overschreden voornamelijk doordat: 1e. de levering van tal van artikelen en materialen ten laste van 1921 is moeten worden gebracht, terwijl de betreffende aanschaffings- en uitzendingskosten in vorige begrootingen waren opgenomen; 2e. de koopprijzen van verschillende artikelen zijn tegengevallen en 3e. rond 2 millioen aan vliegtuigmaterieel is uitgegeven, terwijl de post voor memorie was uitgetrokken.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 917. Voorzieningen ten behoeve van personeel der landmacht, dat tengevolge van een vliegongeluk ongeschikt is geworden voor den militairen dienst, en voor de nagelaten betrekkingen van vliegeniers	30 000	Het bedrag geeft het totaal der uitkeeringen aan, welke ten laste van deze op de begrooting voor memorie uitgetrokken onderafdeeling zijn gekomen.
Ond. 918. Onvoorziene uitgaven	40 000	Het geraamde bedrag was onvoldoende, doordat ten laste van deze onderafdeeling zijn gebracht de kosten van eene aan eenige militairen van het Nederlandsch-Indische leger uitbetaalde bezoldigingsverhooging over de afgesloten dienstjaren 1918 en 1919.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 902. Verdere uitgaven voor het departement van oorlog	4 250	Te lage raming, ook in verband met de persoonswisseling van den militairen attaché bij de gezantschappen te Peking en te Tokyo.
Ond. 904. Verdere uitgaven voor den topografischen dienst	228 000	Te lage raming in verband met uitbreiding der werkzaamheden en prijsstijging van de aan te schaffen benodigdheden.
Ond. 913. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen, daggelden en andere uitgaven van persoonlijken aard, alsmede belooningen voor buitengewone werkzaamheden van het wapen der infanterie	110 000	Het tekort is toe te schrijven aan de omstandigheid, dat bij de nieuwe bezoldigingsregeling in de bezoldigingen inkomsten zijn opgenomen, waarop bij de vaststelling van de begrooting bij andere onderafdeelingen is gerekend. Vergelijk de toelichting betreffende de verminderingen der onderafdeelingen 926 en 934.
Ond. 916. Verdere uitgaven voor het wapen der cavalerie	5 000	Te lage raming in verband met de hoogere aanschaffingskosten van ligstroo voor de paarden.
Ond. 918. Verdere uitgaven voor het wapen der artillerie	18 500	Als bij onderafdeeling 916, terwijl bovendien bij de oorspronkelijke raming geen rekening is gehouden met enkele betalingen, die in deze onderafdeeling hare omschrijving vinden.
Ond. 919. Uitgaven van persoonlijken aard voor de afzonderlijke Inlandsche korpsen	330 480	Bij de oorspronkelijke raming is geene rekening gehouden met de bij Gouvernementsbesluit van 10 October 1918 No. 34 vastgestelde uitbreiding van deze korpsen, waarmede in den loop van het jaar 1920 een aanvang is gemaakt. Ter zake zijn den Volksraad reeds mededeelingen gedaan bij de navolgende gedrukte stukken: 2e gewone zitting 1920, onderwerp I, stuk 3, i, bladzijde 2 en 1e gewone zitting 1921, onderwerp I, Afdeeling IX, stuk 1, bladzijden 2 en 8.
Ond. 920. Verdere uitgaven voor de Inlandsche korpsen	129 000	Als bij onderafdeeling 919.
Ond. 922. Verdere uitgaven voor de remonte	67 000	Het gemiddeld aantal der aanwezige paarden was grooter dan dat, waarvan bij de raming uitgegaan was.
Ond. 924. Verdere uitgaven voor het wapen der genie	800	Te lage raming, daar geene rekening is gehouden met enkele betalingen, die in deze onderafdeeling hare omschrijving vinden.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens	TOELICHTING.
Ond. 925. Geniewerken	275 000	De overschrijding houdt verband met eene vluggere overbrenging van den artillerie-constructiewinkel van Soerabaja naar Bandoeng, waardoor afwerkingen, aanvankelijk voor het jaar 1922 voorgenomen, reeds in 1921 zijn tot stand gekomen. Zie de bijlagen der Handelingen van den Volksraad, Eerste gewone zitting 1921, onderwerp I, afdeling IX, stuk 10.
Ond. 928. Verdere uitgaven voor den geneeskundigen dienst en den hospitaaldienst	31 900	Te lage raming in verband met de wisselvalligheid van de uitgaven o. a. wat betreft de kosten van begrafenissen.
Ond. 933. Bijdragen aan vereenigingen, die zich ten doel stellen het zedelijk welzijn der militairen te bevorderen	7 880	Er zijn meer bijdragen verstrekt dan destijds bij de raming van dezen post, in verband met de beschikbare gegevens, kon worden verwacht.
Ond. 936. Levensmiddelen en brandstoffen ten behoeve van alle personen, voor wie van Landswege ten laste van de oorlogsbegroting in de voeding, enz. wordt voorzien, voeding voor de troepenpaarden en andere dieren bij het leger in gebruik, uitgaven voor het aanhouden van officiers-dienstrijpaarden en de verpleging van zieke dieren, kosten voortvloeiende uit duurder levenswijze, uitgaven voor de verlichting voor zoover deze niet plaats vindt door middel van gas, electriciteit of gasoline onder druk en kosten met de voornoemde voorzieningen verband houdende	8 100 000	De aanvulling van dezen post is noodig: 1e. als gevolg van de aanzienlijke prijsstijging der levensmiddelen en grondstoffen, waarin tegen de verwachting gedurende het jaar 1921 geene verbetering viel te constateeren; 2e. wegens het ontbreken van juiste gegevens betreffende de uitkomsten van vorige jaren, waar eerst in 1919 is overgegaan tot het nemen van de kosten van de geheele voeding ten laste van den Lande.
Ond. 938. Uitgaven voor de aan-chaffing en uitzending door het departement van oorlog van goederen, drukwerken en dergelijke voor den algemeenen dienst, alsmede voor telegrammen langs internationale lijnen overgebracht en briefwisseling met het buitenland	4 500	Wisselvallige aard der uitgaven, alsmede de stijging van de tarieven voor het post- en telegraafverkeer.
Ond. 939. Vervoer te water en te land van personen, goederen, paarden en vee	3 140 000	Stijging van de vervoerkosten, alsmede het herstel van het scheepvaartverkeer met Europa, waarmede bij de raming van dezen post geene rekening is gehouden.
Ond. 940. Bezoldigingen en paardenvoergelden van officieren op non-activiteit, non-activiteitsbezoldigingen en wachtgeld van tot het departement van oorlog behoorende burgerlijke landsdienaren en onderstand	3 000	Wisselvallige aard van de uitgaven.
Ond. 941. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten, verlofbezoldigingen, uitgaven voor kleeding van adjudant-onderofficieren en scheepssoldij voor de reis van en naar Nederland, zoomede toelagen voor het geleiden van militaire veroordeelden	837 500	Te lage raming. De stijging van de uitgaven op dezen post houdt verband met het groot aantal personen, dat bij de herziening van de bezoldiging der militairen op eene maandelijksche bezoldiging is gebracht.
Ond. 942. Belooningen bij het verlaten van den dienst aan gegageerde militairen beneden den rang van officier, en belooningen aan in Nederland aangenomen militaire schrijvers bij het eindigen van hun aldaar aangegaan dienstverband of vroeger	19 500	Wisselvallige aard van deze uitgaven.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens	TOELICHTING.
Ond. 945. Toelagen en leermiddelen voor den leergang in de Soendaneesche taal	2 150	Wisselvallige aard der uitgaven, afhankelijk van het aantal leerlingen, dat zich voor dezen leergang aanmeldt.
Ond. 957. Verrekening van diensttelegrammen	39 600	Hiertegenover staat een ontvangst tot een gelijk bedrag ten bate van volgnummer 812 der middelen in Indië.
Ond. 958. Vergoeding aan het departement der marine van de kosten voor het gebruik van vaartuigen, behoorende tot onder het beheer van dat departement staande diensten ...	51 900	Hiertegenover staat een ontvangst tot een gelijk bedrag ten bate van volgnummer 1015 der middelen in Indië.
Ond. 961. Voorzieningen ten behoeve van het personeel der landmacht, dat ten gevolge van een vliegongeluk ongeschikt is geworden voor den militairen dienst, en voor de nagelaten betrekkingen van verongelukte vliegeniers ...	5 000	Eene gedane uitkeering ten laste van den voor Memorie uitgetrokken post. Onderafdeeling 962 (onvoorziene uitgaven) is ontoereikend om door overschrijving in het tekort te voorzien.
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 903. Opleiding tot officier	60 000	Er hebben zich minder kandidaten aangemeld dan verwacht was.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 909. Verdere uitgaven voor den militairen trein	2 200	Vervallen van uitgaven bij de herziening der bezoldigingen.
Ond. 914. Verdere uitgaven voor het wapen der infanterie	19 000	Wisselvallige aard van enkele onder deze onderafdeeling vallende uitgaven.
Ond. 926. Huis-, kantoor- en magazijnhuur en inhuur van gebouwen	161 000	Te hooge raming in verband met het opnemen van de indemniteit voor huisvesting in de bezoldigingen.
Ond. 930. Verdere uitgaven voor de militaire gevangenen en krijgswaarden, zoomede wegens gevangenen in voorloopige opsluiting	8 800	Vermindering der uitgaven door teruggang van het aantal gevangenen.
Ond. 931. Bezoldigingen, soldijen, toelagen, loonen en andere uitgaven van persoonlijken aard voor bijzondere inrichtingen	1 800	Mindere behoefte dan op het tijdstip der samenstelling der begrooting kon worden verwacht.
Ond. 932. Verdere uitgaven voor bijzondere inrichtingen	19 600	Lagere uitgaven voor aanschaffing van leermiddelen dan waarop oorspronkelijk was gerekend en te hooge raming van de uitgaven voor het dienstplicht-personeel.
Ond. 934. Aanbrengelden en handgelden bij dienstneming en dienstverlenging voor alle wapens en diensten van het leger	435 000	Verlaging der bedragen dan wel ontneming van het recht op deze gelden bij de herziening van de bezoldigingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 937. Voorzieningen van materieelen aard in het algemeen en kosten hiermede verband houdende, voor zoover deze niet vallen onder andere begrootingsposten	1 000 000	Wisselvallige aard der uitgaven.
Ond. 943. Voor het houden van troepen-oefeningen en oefeningen met het geschut, zoodat praktische oefeningen bij het wapen der genie	32 500	Het niet doorgaan van de groote manoeuvres.
Ond. 944. Toelagen en leermiddelen voor den leergang in de Javaansche taal	2 500	Minder behoefte in verband met het aantal leerlingen, dat ten slotte aan den cursus heeft deelgenomen.
Ond. 946. Kosten van het toelatingsonderzoek voor de Koninklijke Militaire Academie en de Cadettenschool, overfochtsgelden voor de jongelieden, die tot deze inrichtingen worden toegelaten, alsmede belooningen aan leeraren van het middelbaar onderwijs voor het beoordeelen van het door de candidaten voor de Hoogere Krijgsschool geleverd schriftelijk werk in de Fransehe, Duitsehe, Engelsehe en Maleisehe talen	1 600	Minder behoefte in verband met den wisselvalligen aard der uitgaven.
Ond. 947. Uitgaven voor expeditiën, troepen te velde, excursiën, patrouilles, machtsvertoon en tijdelijke garnizoenen, die hare omschrijving niet vinden in andere posten der begrooting	95 000	Minder behoefte in verband met den wisselvalligen aard der uitgaven.
Ond. 949. Uitgaven voor het vrijwillig automobielkorps op Java en Madoera	7 150	Vermindering van uitgaven in verband met de opheffing van deze instelling.
Ond. 950. Uitgaven voor het vrijwillig motorberichrijderskorps op Java en Madoera	1 650	Als bij onderafdeeling 949.
Ond. 951. Schadeloosstelling aan gepensioneerde officieren, bestemd om in oorlogstijd als étape-commandanten op te treden, gedurende den tijd, dat zij voor die taak geoefend worden	20	Als bij onderafdeeling 949.
Ond. 952. Bijdrage in de kosten van de Indiëche afdeeling van „Het Nederlandsche Roode Kruis”	3 000	Is niet opgevraagd.
Ond. 953. Uitgaven voor graslanden in eigen beheer	1 500	Minder behoeften in verband met den wisselvalligen aard der uitgaven.
Ond. 961C. Oprichting van eene gymnastiek- en sportschool	25 000	Tot de oprichting is niet overgegaan uit een oogpunt van bezuiniging.
Ond. 961K. Uitbreiding van de vastgestelde legersamenstelling in verband met eene vermeerdering der werkzaamheden van den topografischen dienst	219 000	De uitbreiding is niet tot stand gekomen, daar de voorgenomen vermeerdering der werkzaamheden met het oog op de bezuiniging niet is doorgestaan.

TO	SUBJECT	DATE
[Faint text]	[Faint text]	[Faint text]

[Faint header text]

[Faint body text]

[Faint body text]

[Faint body text]

[Faint body text]

[Faint footer text]

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, 1.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
HOOFDSTUK I.		
Ond. 1016. Marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen	655 000	Niettegenstaande de helft van den koopprijs van 500 verspermijnen ten laste van 1922 moest worden gebracht (Memorie van Toelichting begrooting 1922 bldz. 54) en voorts van de aanschaffing van verspernetten werd afgezien, is meer uitgegeven dan geraamd was, doordat verschillende benodigdheden, waarvan de aanschaffings- en uitzendingskosten begrepen zijn in de begrootingen van vroegere jaren, door de tijdsomstandigheden eerst ten laste van 1921 konden worden geleverd.
Ond. 1018. Aanschaffing en uitzending van levensbehoefden en andere goederen ter aanvulling van den magazijnvoorraad buiten dien van het marine-etablisement te Soerabaja, voor zoover de kosten niet ten laste van een anderen post kunnen worden gebracht	220 000	De overschrijding is deels toe te schrijven aan grootere behoefte dan waarop bij de raming gerekend was, anderdeels een gevolg van levering ten laste van 1921 van benodigdheden, op de aanschaffing en uitzending waarvan bij vorige begrootingen gerekend was.
HOOFDSTUK II.		
Ond. 1002. Verdere uitgaven van het departement en den algemeenen dienst	23 600	Meer is uitgegeven wegens de hooge prijzen van papier en andere kantoorbehoefden.
Ond. 1003. Toelagen voor het personeel der Koninklijke marine, geplaatst bij het station voor draadloze telegrafie te Weltevreden ...	1 050	Gedurende zeven en een halve maand was een seiner meer aanwezig.
Ond. 1004. Verdere uitgaven voor het station voor draadloze telegrafie te Weltevreden	29 400	Meer is uitgegeven voor moderniseering van de inrichting.
Ond. 1005. Oprichting van twee marine-kuststations voor draadloze telegrafie, waarvan een voor Oost- en een voor West-Java	23 500	Meer is uitgegeven wegens de hooge prijzen van bouwmaterialen en verdere benodigdheden.
Ond. 1006. Marine-etablisement en daartoe behorende inrichtingen	1 597 600	Meer is uitgegeven voor: a. den bouw van een 1500 tons dok, wegens de hoogere kosten der materialen en arbeidsloonen, tevens wegens vertraging in den afbouw (had in 1920 gereed moeten zijn);

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1007. Personeel bij de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, met uitzondering van de marine-magazijnen te Soerabaja	1 300	<p>b. den bouw van woningen voor de Europeese werklieden wegens verhooging der raming in verband met de bouwpreizen;</p> <p>c. den bouw van een accumulatorenen-werkplaats voor den onderzeedienst, wegens bespoediging van den afbouw, zoomede voor aankoop en monteeren van een solar-olie-laadinrichting voor onderzeebooten, het aankopen en bedrijfsklaarmaken van een luchtdrukkamer, een drijvende kraan en een laschinstallatie, en andere machines en gereedschappen ten behoeve van de machine-onderzeedienstwerkplaatsen, in verband met het noodzakelijk onderhoud der nieuw aankomende onderzeebooten;</p> <p>d. het aanschaffen van steenkolen tegen hoogere preizen dan waarvoor was geraamd.</p>
Ond. 1008. Verdere uitgaven voor de steenkolenopslagplaatsen en pakhuizen, uitgezonderd de marine-magazijnen te Soerabaja	345 200	<p>In verband met de op tijdelijken voet ingevoerde verhooging der bezoldigingen van eenige mandoers. Bij de begrooting van 1922 zijn de daarvoor noodige gelden uitgetrokken.</p>
Ond. 1009. Personeel voor de magnetische en weerkundige waarnemingen	1 000	<p>Meer is uitgegeven voor steenkolen in verband met de hooge preizen daarvan.</p> <p>In verband met het toekennen op tijdelijken voet van toelagen aan het assistenten-personeel voor het verrichten van wachtersdiensten, waarvoor bij de begrooting van 1922 de noodige gelden zijn uitgetrokken, zoomede in verband met meerdere uitgaven voor regelmatige verhooging van bezoldiging.</p>
Ond. 1010. Verdere uitgaven voor de magnetische en weerkundige waarnemingen	33 600	<p>Meer is uitgegeven wegens de hooge preizen van papier en andere kantoorbehoefden en drukwerken.</p>
Ond. 1012. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst	887 600	<p>Meer is uitgegeven voor schaffing en geneeskundige behoeften van het personeel der Koninklijke marine aan boord der schepen van den hydrografischen dienst en voor herstelling en onderhoud dier schepen, zoomede voor steenkolen en andere brandstoffen, een en ander in verband met de hoogere preizen der benoodigheden en der werkloonen; daarentegen werd minder uitgegeven voor schaffing en geneeskundige behoeften van het personeel der gouvernements-marine aan boord van genoemde schepen wegens de geringe sterkte van dat personeel.</p>
Ond. 1014. Verdere uitgaven voor het hoofdkantoor van scheepvaart en algemeene kosten	52 900	<p>Meer is uitgegeven wegens de hooge preizen van papier en andere kantoorbehoefden, zoomede wegens meer gedane reizen.</p>
Ond. 1018. Verdere uitgaven voor de gouvernements-marine	1 198 200	<p>Meer is uitgegeven aan:</p> <p>a. groote herstellingen, verricht aan eenige schepen der gouvernements-marine tegen duurdere materiaalpreizen en hoogere arbeidsloonen;</p> <p>b. schaffing en geneeskundige behoeften ten behoeve van het personeel wegens de hoogere preizen der benoodigheden;</p> <p>c. steenkolen en andere brandstoffen wegens de hooge preizen daarvan.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1021. Verdere uitgaven voor de gewestelijke vaartuigen	501 600	Meer verrichte werkzaamheden bij het Marine-etablisement en meer rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja dan waarop was gerekend, daarentegen werd minder uitgegeven aan steenkolen en andere brandstoffen door minder gebruik daarvan, terwijl ook minder werd uitgegeven, doordien niet is overgegaan tot den bouw van een stoomvaartuig voor Noord-Nieuw-Guinea.
Ond. 1023. Verdere uitgaven voor de bebakening en kustverlichting, alsmede voor de verlichting van haventerreinen en de daarop staande gebouwen	244 800	Meer is uitgegeven: a. aan voeding en kleeding van de bemanning wegens de hoge prijzen daarvan; b. wegens meer verrichte werkzaamheden bij het Marine-etablisement en wegens meer rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja, dan waarop was gerekend; c. aan steenkolen en andere brandstoffen wegens de stijging van de prijzen daarvan; Daarentegen is voor nieuw aan te leggen werken voor de kustverlichting minder uitgegeven dan geraamd was.
Ond. 1025. Verdere uitgaven voor den haven- en loodsdienst	362 700	Meer is uitgegeven: a. aan voeding en kleeding van het personeel wegens de hogere prijzen der benodigdheden; b. wegens meer verrichte werkzaamheden bij het marine-etablisement en wegens meer rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja, dan waarop was gerekend; c. aan steenkolen en andere brandstoffen wegens de hoge prijzen daarvan.
Ond. 1029. Verdere algemeene kosten der zeemacht	135 800	Meer is uitgegeven: a. aan voeding en kleeding van het personeel wegens de hoge prijzen daarvan; b. wegens meer verrichte werkzaamheden bij het marine-etablisement en wegens meer rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja, dan waarop was gerekend. Daarentegen is minder uitgegeven voor werving van Inlandsche schepelingen en voor uit- en terugzending naar en van Nederlandsch-Indië van het Europeesch personeel der zeemacht.
Ond. 1031. Verdere uitgaven voor de kweek-school voor Inlandsche schepelingen te Makasser	33 300	Meer is uitgegeven: a. wegens meer verrichte werkzaamheden bij het marine-etablisement en wegens meer rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja, dan waarop was gerekend; b. aan voeding van de schepelingen wegens de hogere prijzen der levensmiddelen.
Ond. 1035. Personeel van de Indische militaire marine met uitzondering van den hydrografischen dienst en de kweekschool te Makasser	400	In verband met meer uitgaven aan toelagen voor de konstabels bij de kustbatterijen dan waarop was gerekend.
Ond. 1037. Uitgaven voor de opleiding van vliegeniers voor de zeemacht bij de luchtvaartafdeeling van het leger in Nederlandsch-Indië en daarmede in verband staande uitgaven	16 400	De post was voor memorie uitgetrokken.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1038. Verrekening van diensttelegrammen	30 400	Hiertegenover staat eene ontvangst tot een gelijk bedrag onder volgnummer 812, b der middelen in Indië.
Ond. 1038A. Verrekening met het departement van oorlog van de kosten der door den topografischen dienst ten behoeve van het departement der marine verrichte werkzaamheden	1 450	Hiertegenover staat eene ontvangst tot een gelijk bedrag onder volgnummer 904 der middelen in Indië.
Ond. 1040. Bijdrage aan het Leger des Heils wegens kosten van de oprichting, inrichting en instandhouding van een marine-tehuis te Soerabaja	19 150	De post was voor memorie uitgetrokken.
Ond. 1042. Voorschotten op bezoldiging of andere inkomsten	28 700	De post is van wisselvalligen aard.
Ond. 1043. Onvoorziene uitgaven	1 500	Hoofdzakelijk voor betalingen bij wijze van schadeloosstelling aan aannemers van levensmiddelen enz. wegens toeslag op de overeenkomstprijzen voor geleverde artikelen.
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
---------------	---	--------------

HOOFDSTUK I.

Ond. 1003. Aandeel in de kosten van aanbouw, uitrusting en uitzending van kruisers en onderzeeboten en van aanschaffing en uitzending van vliegtuigmaterieel ten behoeve van de Koninklijke marine ten bedrage van de helft dier kosten	3 910 000	Als gevolg van de tijdsomstandigheden werd aan de kruisers en de onderzeeboten minder verwerkt, dan bij het opmaken der begrooting was geraamd.
Ond. 1005. Verdere algemeene kosten der zeemacht	710 000	De kosten van uit- en terugzenden van Marine-personeel per particuliere gelegenheid zijn aanmerkelijk beneden de raming gebleven, doordat een groot aantal militairen der zeemacht per rijksgelegenheid zijn overgevoerd.
Ond. 1009. Verdere uitgaven voor de Indiësche militaire marine	180 000	Hoewel de ten laste van 1921 gedachte schadevergoeding aan den bouwmeester van de onderzeeboot „K II” (geraad op f 500 000) niet in dat jaar kon worden geregeld, zoodat het bedrag dier vergoeding opnieuw op de begrooting voor 1922 is uitgetrokken (Memorie van Toelichting, begrooting 1922, bldz. 53), bedraagt het overschot slechts rond f 180 000, doordat ten behoeve van den aanbouw en uitzending van voornoemde onderzeeboot verschillende uitgaven, welke waren begrepen in de raming voor 1920, ten laste van 1921 zijn gebracht moeten worden.
Ond. 1011. Verdere uitgaven voor den hydrografischen dienst in Nederlandsch-Indië ...	90 000	De omschrijving van een in deze onderafdeeling voorkomend artikel maakte het noodzakelijk verschillende uitgaven, waarop gerekend was, op andere onderafdeelingen aan te wijzen. Voor 1922 is de omschrijving van dat artikel gewijzigd.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1013. Verdere uitgaven ten behoeve van „Scheepvaart”	1 280 000	<p>De vermindering dezer onderafdeeling heeft tweërlei oorzaak:</p> <p>a. doordat het vooronderzoek in Indië omtrent het te kiezen verlichtingssysteem langer duurde dan verondersteld was, heeft de aanschaffing van 10 lichtboeien en van toestellen voor het bereiden van het benodigde lichtgas, waarvoor f 100 000 was uitgetrokken, niet ten laste van 1921 kunnen plaats hebben;</p> <p>b. met den bouw van de „Merel” kon in 1921 nog niet worden aangevangen. Voorts is tengevolge van de tijdsomstandigheden het voor de „Sirius” en „Wega” uitgetrokken bedrag door den bouwmeester niet geheel verwerkt kunnen worden.</p>
HOOFDSTUK II.		
Ond. 1001. Personeel van het departement	11 050	<p>In verband met het ophouden van de betaling van de toelage van den Commandant der Zeemacht. Daarentegen is meer uitgegeven voor regelmatige verhoogingen van bezoldiging.</p>
Ond. 1011. Personeel van den hydrografischen dienst	73 600	<p>Minder is uitgegeven door het buiten dienst stellen van een der opnemingsvaartuigen, ten einde het personeel beschikbaar te krijgen voor het overige gedeelte van de vloot.</p>
Ond. 1013. Personeel voor de inspectie en het hoofdkantoor van scheepvaart	9 350	<p>Het overschot is een gevolg van het tijdelijk dan wel geheel onvervuld blijven van verschillende betrekkingen.</p>
Ond. 1015. Werktuigkundigen en opzichters bij den dienst van scheepvaart	55 000	<p>Minder personeel in dienst gehouden dan waarop gerekend was.</p>
Ond. 1016. Uitgaven ten behoeve van den raad voor de scheepvaart	36 000	<p>De instelling van een raad voor de scheepvaart heeft nog niet plaats gehad.</p>
Ond. 1017A. Herziening van de bezoldigingen van de ambtenaren en beambten der gouvernementen-marine en van de vaartuigen voor de bebakening en kustverlichting	231 400	<p>De uit den hierbedoelden maatregel voortvloeiende uitgaven zijn gebracht ten laste van het artikel, waarop de bezoldigingen der betrokken ambtenaren en beambten zijn uitgetrokken, ter aanvulling waarvan eene som van f 91 600 in plaats van f 323 000 voldoende is.</p>
Ond. 1020. Bezoldigingen en toelagen van het personeel der gewestelijke vaartuigen	102 900	<p>De uitgaven zijn beneden de raming gebleven in verband met het in dienst zijn van minder personeel, de aanstelling van personeel op eene lagere dan de eindbezoldiging en de indienststelling van vaartuigen op latere tijdstippen dan waarop gerekend was.</p>
Ond. 1022. Personeel van de bebakening en kustverlichting	88 000	<p>Minder personeel in dienst gehouden dan waarop gerekend was.</p>
Ond. 1024. Personeel van den haven- en loodsdienst	22 800	<p>Minder personeel in dienst gehouden dan waarop gerekend was.</p>
Ond. 1024A. Herziening der bezoldigingen van de loodsen der 1ste en 2de klasse	76 000	<p>De uitgaven voor de hierbedoelde herziening konden bestreden worden uit den begrootingspost voor het personeel van den haven- en loodsdienst.</p>

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1027. Verbetering van vaarwaters ...	95 900	Het overschot is een gevolg van het verminderen van het vermogen der sloopvloot.
Ond. 1033. Soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van het Nederlandsch eskader	5 300	Door de ontbinding in Juli 1920 van het Nederlandsch eskader waren minder Inlandsche schepelingen in dienst.
Ond. 1034. Verdere uitgaven voor het Nederlandsch eskader	1 587 300	Door de ontbinding in Juli 1920 van het Nederlandsch eskader waren minder schepen in dienst.
Ond. 1036. Verdere uitgaven voor de Indische militaire marine met uitzondering van den hydrografischen dienst en de kweekschool te Makasser	258 900	De uitgaven zijn beneden de raming gebleven: a. door in dienst zijn van minder schepen dan waarop gerekend was; b. door minder verrichte werkzaamheden bij het marine-etablisement en minder rechtstreeksche verstrekkingen van goederen uit de marine-magazijnen te Soerabaja, dan waarop was gerekend.
Ond. 1036A. Herziening van de soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van de Koninklijke marine	230 000	De uit de hierbedoelde herziening voortvloeiende uitgaven zijn gebracht ten laste van de gewone begrootingsposten voor soldijen en toelagen der Inlandsche schepelingen van de Koninklijke Marine, ter aanvulling waarvan eene som van f 261 000 in plaats van f 491 000 voldoende is.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 3, m.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en gewestelijk zelfbestuur.

Wijziging van de omschrijving van onderafdeelingen.

NIEUWE OMSCHRIJVING.	TOELICHTING.
----------------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 1104B. Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen ten behoeve van het gewoon onderhoud van wegen, bruggen en duikers.

Zie de toelichting bij de voorgestelde verhooging van de onderafdeeling.

Verhooging van het bedrag van onderafdeelingen.

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhooging in guldens.	TOELICHTING.
---------------	-------------------------------------	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 1102. Afzondering van gelden voor gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement wegens uitkeeringen naar reden van het aantal hoofdgeldplichtigen 70 623

Het aantal hoofdgeldplichtigen op 1 Januari 1921 was grooter dan dat, waarop de raming gegrond was.

Ond. 1104. Terugbetaling aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen van reis- en verblijfkosten ten behoeve van leden van locale raden 7 314

Te lage raming.

Ond. 1104A. Tegemoetkoming aan het gewest Rembang ten behoeve van het onderhoud der wegen in zijn ressort 2 090

Het uitgetrokken bedrag is niet voldoende gebleken.

Ond. 1104B. Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen ten behoeve van het gewoon onderhoud van wegen, bruggen en duikers 548 709

Door meerdere locale raden werden in den laatsten tijd aanvragen ingediend om verhooging van de uit de algemeene geldmiddelen afgezonderde vaste uitkeeringen ten behoeve van het gewoon onderhoud aan wegen, bruggen en duikers in verband met de hoogere materiaalprijzen en arbeidsloonen.

Aangezien voor het meereendeel der locale raden geen gelegenheid bestond om zich, hetzij door het verhoogen

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde verhoging in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1105. Uitkeeringen aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen wegens heffing van locale belastingen gedurende 1919	132 907	<p>van belastingen, hetzij door het invoeren van nieuwe heffingen tegenover deze vrij plotseling opgekomen grootere behoeften de vereischte vermeerdering van inkomsten te verschaffen, was het onvermijdelijk aan die ressorten van landswege geldelijken steun te verleenen ten einde hen in staat te stellen hun onderhoudsplicht na te komen.</p> <p>Op de begrooting van het volgend jaar is een post opgebracht, ten laste waarvan de voor bovengemeld doel benodigde belangrijke bedragen gebracht kunnen worden. De hiervoor benodigde berekeningen brengen een vrij belangrijken arbeid mede, waaraan men zich bij verschillende ressorten thans gezet heeft.</p>
Ond. 1110. Tegemoetkomingen en voorschotten aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in de kosten van de verbetering der volkshuisvesting	158 518	<p>De ramingen waren gegrond op gegevens, welke later bleken wijziging te behoeven.</p> <p>Het voorschot, waarop voor de gemeente Bandoeng gerekend was, is slechts voor de helft uitgekeerd. Daarentegen zijn aan de gemeente Meester-Cornelis voorschotten verleend, waarop bij de begrooting niet gerekend was.</p>
Ond. 1121. Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia in verband met den aanleg eener bronwaterleiding	1 500 000	<p>Voor de behoefte van 1921 is de raming te laag gebleken. Het in totaal voor den aanleg van de bronwaterleiding uit te keeren bedrag is echter niet overschreden.</p>
Ond. 1122. Uitkeering aan de gemeente Makasser van 20 pet. van de onzuivere opbrengst te Makasser van de belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en tamme varkens, voor zoover die belasting wordt verkregen uit de slacht van runderen, buffels en paarden	113	<p>Houdt verband met de hoogere opbrengst der slachtbelasting.</p>
Ond. 1126. Verrekening van diensttelegrammen	638	<p>Tegenover de hoogere uitgaaf op dezen post staat een hoogere ontvangst onder No. 812, b van de middelen in Indië.</p>
Ond. 1127. Onvoorziene uitgaven	3 500	<p>Het uitgetrokken bedrag is onvoldoende gebleken om daaruit te bestrijden de kosten van hulp aan plaatselijke en gewestelijke zelfbesturen ter zake van in den loop van het jaar opgekomen behoeften. Voor zoover die tegemoetkoming blijvend is, wordt daarmede bij de eerstvolgende begrooting rekening gehouden.</p>
Vermindering van het bedrag van onderafdeelingen.		

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
---------------	---	--------------

HOOFDSTUK II.

Ond. 1101. Afzondering van gelden voor vaste uitkeeringen aan gewesten of gedeelten van gewesten op den voet van artikel 68a van het Regeeringsreglement	24 601	<p>De ramingen waren gegrond op gegevens, welke later bleken wijziging te behoeven.</p>
--	--------	---

OMSCHRIJVING.	Voorgestelde vermindering in guldens.	TOELICHTING.
Ond. 1106. Tegemoetkoming aan gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen in verband met de overdracht van de overvaarten	3 090	De overdracht van de overvaarten ging gepaard met den overgang van het stelsel van verpachtingen in dat van eigen beheer. In verband daarmee wordt bij de begrooting gerekend op aan de gebiedsdeelen met eigen geldmiddelen toe te kennen tegemoetkomingen. Het volle uitgetrokken bedrag bleek in 1921 echter niet noodig.
Ond. 1107. Ondersteuning van buitengewoon kostbare locale werken voor zoover elders niet in het bijzonder omschreven	7 132	Door toegepaste bezuiniging kon het totaal der aan de locale ressorten toegekende tegemoetkomingen beneden de raming gehouden worden.
Ond. 1112. Tegemoetkoming aan het gewest Preanger-Regentschappen in de kosten van verschillende werken aan wegen, bruggen en duikers	20 000	Deze tegemoetkoming is al eenige jaren niet opgevraagd. De post is voor 1922 niet opgebracht.
Ond. 1113. Tegemoetkoming aan gewesten op Java voor de uitvoering van locale wegenplannen	1 572 478	Waar de tijdsomstandigheden bezuinigingen noodzakelijk maakten, is de uitvoering van eenige locale wegenplannen, voor zoover dit mogelijk is, tot betere tijden uitgesteld.
Ond. 1114. Tegemoetkoming aan het cultuurgebied der Oostkust van Sumatra in de kosten van de verbetering en doortrekking van den z.g. asweg	500 000	De tegemoetkoming is niet verleend.
Ond. 1115. Tegemoetkoming aan het gebiedsdeel de Minahassa voor de verbetering en aanleg van het daarin gelegen hoofdwegennet ...	300 000	In verband met de geboden uiterste zuinigheid is geen tegemoetkoming verleend.
Ond. 1117. Tegemoetkoming aan de gemeente Cheribon voor de verbetering van het wegennet	15 850	In verband met de geboden uiterste zuinigheid zijn slechts tegemoetkomingen verleend ter bestrijding van noodzakelijke kosten.
Ond. 1118. Tegemoetkoming aan de gemeente Makasser voor de verbetering van het wegennet	7 950	
Ond. 1119. Tegemoetkoming aan de gemeente Batavia voor den ombouw van het wegennet	122 370	
Ond. 1120. Tegemoetkoming aan de gemeente Buitenzorg voor de verbetering van het wegennet	17 000	
Ond. 1123. Kosten voor de indienststelling van burgemeesters	26 680	Onvoltalligheid van en wisselingen onder de burgemeesters.
Ond. 1124. Personeel voor de invoering van decentralisatie van bestuur	19 200	Onvoltalligheid van en wisselingen onder het personeel.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 4.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene beschouwingen.

Onder aanhaling van de daaromtrent verschenen artikelen in het Bataviaasch Nieuwsblad o.a. van 21 November j.l. werd de plaats gehad hebbende belangrijke overschrijding der begrooting voor 1921 scherp gelaakt. Men verbaasde zich erover, dat de Regeering niettegenstaande hare beloften om strenge maatregelen te zullen nemen ten einde overschrijding zooveel doenlijk te voorkomen heeft kunnen toelaten dat zulke enorme bedragen boven de toegestane sommen zijn uitgegeven, terwijl daartegenover slechts een verlaging van uitgaven tot een totaal van 2.8 millioen werd verkregen. In dit verband werd verwezen naar het daarover handelend betoog vermeld in Hoofdstuk IV der op 1 Mei j.l. afgesloten mededeelingen van algemeenen aard. Bepaaldelijk werd gevraagd of met voorkennis der Regeering tot een bedrag van ruim 34 millioen uitgaven zijn gedaan waarvoor geen posten op de begrooting voorkwamen (stuk 3a, 1ste alinea).

De voorstelling van zaken in het algemeen gedeelte van de Memorie van Toelichting (stuk 3a, blz. 2) is nog veel te gunstig, indien rekening wordt gehouden met het feit dat de kosten van tal van bestellingen en maatregelen ten laste van de begrooting van '22 zullen komen, ofschoon de bedragen waren uitgetrokken op die van '21 (gedacht werd o.a. aan de volgende posten: 101, 103, 352 en 354 van Hfdst. I).

Dat sommige posten „wisselvallig” zijn kan worden toegestemd, maar een overschrijding met groot bedragen, zelfs met millioenen als bij onderafdeeling 221 (Hfst. II), 307 (Hfst. I), 318 (Hfst. II), 409 (Hfst. I), 451 (Hfst. II), 355 (Hfst. II) enz. is ontoelaatbaar.

Gaarne zou men vernemen in hoever deze uitkomsten naar het oordeel der Regeering beantwoorden aan de verwachtingen, gebaseerd op de besprekingen, door de Bezuinigingscommissie-Frijling met de departementshoofden gevoerd. Al dadelijk wensechten verscheidene leden op te merken, dat zij de resultaten van het bezuinigingsstreven tot dusver uiterst teleurstellend en voor de financiële reputatie van Indië bedenkelijk achtten. Niet alleen werd een onvergelijkelijk veel lager bedrag bezuinigd dan na de aansporing van regeeringswege verwacht had mogen worden, niet alleen werden de geraamde bedragen verre overschreden, doch zelfs werden uitgaven gedaan, die nimmer werden begroot. De eenige uitwerking van het bezuinigingsstreven blijkt tot dusver te zijn dat de resultaten van het dienstjaar 1921

niet veel minder ongunstig waren dan die van het voorafgaande jaar. Een bedenkelijk gemis aan ernst en medewerking valt, naar men meende, bij de uitvoeringsorganen niet te miskennen.

Gevraagd werd, wat de Regeering in 1921 heeft gedaan om de aanzienlijke overschrijdingen te voorkomen en wat in het loopende jaar is geschied ter bewaking van de begrooting en ter verkrijging van een beter financieel beheer. Gaarne zou men zien dat omtrent den momenteelen stand van zaken zoo volledig mogelijk bekendheid werd gegeven.

Het had de aandacht getrokken dat bij verschillende posten (o.a. onderafdeeling 221) sprake is van verhooging der aannemingsprijzen in verband met de tijdsomstandigheden, terwijl van verlaging der aannemingsprijzen bij daling der prijzen, hetgeen toch volkomen te billijken zou zijn, niets blijkt. Indien een dergelijke regeling niet wordt, getroffen wordt het risico alleen door het gouvernement gedragen. Een nauwkeuriger overweging en een toezicht op de voor rekening van het gouvernement te sluiten contracten zal groote verliezen kunnen voorkomen.

Aangedrongen werd op eene stelselmatige herziening voor de komende jaren van de vroeger gedane aanvragen om uitzending van de goederen. Men wist nl. mede te deelen dat bestellingen in 1917 en 1918 gedaan, die toen wegens tijdsomstandigheden niet konden worden uitgevoerd later opnieuw zijn gedaan waarna de goederen dubbel zijn uitgezonden.

Eene opgaaf werd gevraagd van alle in de pakhuizen aanwezige goederen met speciale vermelding van de voorraden waarvan niet bekend is voor welke diensten ze bestemd zijn en waarvoor ze gebruikt moeten worden.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeelingen 113 en 114. Algemeene Secretarie. Verscheidene leden spraken er hunne afkeuring over uit, dat bij de algemeene secretarie in plaats van dat op het personeel bezuinigd is, tot uitbreiding is

overgegaan, zelfs zonder dat daarin bij de begrooting is voorzien. De overschrijding van den post voor personeel bedraagt niet minder dan f 81 987 terwijl dan bovendien nog de overschrijding voor „verdere uitgaven” f 76 300 bedraagt.

Onderafdeeling 116. Verdere uitgaven van de Algemeene Rekenkamer. De gegeven toelichting achtte men niet bevredigend, aangezien in 1921 over het algemeen juist een aanzienlijke daling in de prijzen van kantoor- en lokaalbehoefden viel op te merken.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 203. Gevangenen enz. Gaarne zou men vernemen, waarom over de wenschelijkheid van zoo aanzienlijke uitgaven voor noodig geachte machines de Volksraad niet tijdig werd geraadpleegd.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 210. Uitgaven Inlandsche en inheemsche rechtbanken. Het beroep op de hooge prijzen van papier enz. werd ook hier, gelet op de prijsdaling, niet gemotiveerd geacht.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 315. Zegelrecht. Gevraagd werd op grond waarvan de bijdrage van het departement van Financiën aan den P. T. T. dienst van 2½% tot 5% van het debiet verhoogd is.

Onderafdeeling 318. Pandhuizen. Aangezien uit de toelichting niet blijkt, hoeveel de uitgaven voor den duurtebijslag en die voor aankoop van goederen bij veilingen resp. voor andere posten ieder afzonderlijk tot de overschrijding hebben bijgedragen, zou men op een specificatie veel prijs stellen.

Kan de Regeering, zoo werd gevraagd, een verklaring geven van de groote toeneming van den omzet der pandhuizen?

Onderafdeeling 329. Duurtetoeslag. In de buitengewoon hooge overschrijding van dezen post werd een bewijs gezien hoe weinig betrouwbare gegevens der Regeering ten dienste staan omtrent het aantal der verschillende groepen van ambtenaren en de door hen genoten bezoldigingen.

Voorts had het de aandacht getrokken dat het totaal bedrag van de aan duurtebetoeslag in 1921 bestede gelden — n.l. ook die bij andere posten uitgetrokken bijv. bij ond. 318 — nergens was becijferd. Men zou gaarne een volledig overzicht van deze uitgaven ontvangen.

AFDEELING III A.

Indische schuld.

Gaarne zou men vernemen of in 1921 verrekening van gestorte gelden bij de Javasehe Bank plaats gehad heeft.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Inlassching.

Onderafdeeling 417j. Instandhouding van marechausse-afdeelingen. Tegenover deze inlassching bij dit departement werd een post ter vermindering van de uitgaven bij het departement van Oorlog gemist.

Verhooging.

Onderafdeeling 414. Kantoorkosten. Verbazing werd uitgesproken over het feit, dat de toegestane kantoorkosten met een bedrag van f 400 000 werden overschreden.

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

Het had de aandacht van enkele leden getrokken, dat verschillende nuttige instellingen achterwege zijn gebleven, maar de uitgetrokken bedragen voor subsidie van bijzondere instellingen belangrijk overschreden zijn. Dit zou h. i. gedeeltelijk zijn voorkomen, indien aan nieuwe zieken- en onderwijsinrichtingen pas subsidie werd uitgekeerd, nadat het bedrag op de begrooting was uitgetrokken.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Inlassching.

Onderafdeeling 563A. Rijnsche zending genootschap. De vraag werd gesteld of er eenige kans bestaat, dat de verleende voorschotten zullen worden terug-

ontvangen, zoo neen, of de Regeering niet overgaat tot overneming van den arbeid.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 501. Onderwijs. Gaarne zou men vernemen, waarom besloten werd tot het vormen van den bedoelden voorraad voor één jaar, terwijl daarop noch bij de gewone, noch bij de aanvullingsbegroting was gerekend. Men achtte het geheel in strijd met juiste beginselen dat buiten den Volksraad om tot een zoo belangrijke uitgaaf besloten was.

Ook sprak men er zijn bevreemding over uit, dat juist in den tijd, dat de prijzen hoog waren, tot aanschaffing ineens is overgegaan.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 566. Volksboekerijen. Door meerdere leden werd het ten sterkste afgekeurd, dat van Regeeringswege toestemming was verleend tot het uitgeven van zulke hooge bedragen w. o. die voor een geheele drukkerij-inrichting, buiten den Volksraad om.

Onderafdeeling 572. Verdere uitgaven voor kunsten en wetenschappen. Een lid meende zeker te weten, dat het openlucht-museum te Den Pasar in 1921 niet afgewerkt is. Ter zake werden inlichtingen verzocht.

Onderafdeeling 580. Verdere uitgaven voor de inspectie van den B. G. D. Dat aan kantoorkosten f 36.000 meer werd uitgegeven dan geraamd was, kwam verschillende leden ongehoord voor.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Vermindering.

Onderafdeelingen 503 en 505. Studietoelagen. Het kwam eenige leden eenigszins onwaarschijnlijk voor dat zich minder kandidaten zouden hebben aangemeld; zij vreesden dat de Regeering een andere maatstaf heeft aangelegd.

Andere leden wezen op de mogelijkheid, dat vele jongelui in 1921 aan een goede betrekking in den handel de voorkeur zullen geven hebben.

Onderafdeeling 517A. Burgeravondschool te Soerabaja. Verscheidene leden spraken er hunne verwondering over uit dat omtrent deze aangelegenheid nog geen beslissing is genomen.

AFDEELING VI.

Departement Landbouw Nijverheid en Handel.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Inlassching.

Onderafdeeling 639 C. Overneming van den ijzeren loods. De vraag werd gesteld of het niet mogelijk zou zijn geweest deze post vooraf op de begroting te brengen.

Onderafdeeling 643 A. Crisisuitgaven. Gevraagd werd hoe het thans staat met het rijsttransport-bedrijf in Korintji en tot welk bedrag in het geheel uitgaven zijn gedaan (dus inclusief die ten laste van andere departementen als kosten van vervoer wegeaanleg enz.) om van de in die streek aanwezige rijstvoorraden partij te trekken. Gaarne zou men ook vernemen, welk gebruik thans van de ten behoeve van bedoeld bedrijf aangeschafte goederen wordt gemaakt.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der Uitgaven

Verhooging.

Onderafdeeling 619. Verdere uitgaven voor de afdeeling Landbouw. Het werd onjuist geacht van een „tekort” te gewagen, waar toch in werkelijkheid een overschrijding van de begroting heeft plaats gehad. Voor zoover in deze uitdrukking ligt opgesloten dat de inwilliging bij de begroting van noodig geachte sommen niet van essentieele beteekenis wordt geacht, wenschte men tegen zoodanige opvatting nadrukkelijk verzet aan te teekenen.

Onderafdeeling 625. 's Lands getah-pertja onderneming. Eenige leden zouden gaarne omtrent de resultaten van de onderneming worden ingelicht. Opgemerkt werd, dat de uitgaven voor de getah-pertja fabriek te Tjipetir nimmer buiten de begroting om gedaan hadden mogen worden.

Naar men meende is nu nog een kostbare administrateurswoning in aanbouw, zonder dat daarvan iets blijkt uit de begrotingscijfers.

Onderafdeeling 632. Verdere uitgaven voor het Boscwezen. De toelichting betreffende deze overschrijding met ruim 2 miljoen werd ten eenenmale onvoldoende genoemd.

Vermindering.

Onderafdeeling 639. Ondersteuning van nijverheidsondernemingen. Er werd op aangedrongen dat de Regeering steeds in de toelichting op het regularisatie ontwerp een staat opneemt van de in het betrokken jaar binnengekomen aanvragen om geldelijke on-

dersteuning, met vermelding van de motieven op grond waarvan zij geacht werden al dan niet voor inwilliging vastbaar te zijn.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

Het had de aandacht getrokken, dat bij deze afdeling geen posten verminderd worden, maar wel belangrijke overschrijdingen hebben plaats gehad (Onderafdeeling 701, 723, 729).

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 702. Studietoelagen enz. Eenige leden spraken hunne bevreemding er over uit dat nog in 1921 meer kandidaten zijn aangenomen, dan er civiel-ingenieurs geplaatst zullen kunnen worden.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 710. Landsdrukkerij. Naar aanleiding van de mededeeling dat de overschrijding een gevolg was van de noodzakelijkheid om het bedrijf „zoo spoedig mogelijk" naar de nieuwe gebouwen over te brengen, werd opgemerkt, dat ook nu nog de nieuwe inrichting niet gereed is. Men trok daarom in twijfel of de geschiede overschrijding wel eenig nut had opgeleverd.

Onderafdeeling 723. Haven Belawan. De gevolgde gedraglijn bij den havenaanleg Belawan gaf aanleiding ten sterkste af te keuren dat publicatie geweigerd is van de resultaten van het gehouden onderzoek in zake bij dien aanleg plaats gehad hebbende onregelmatigheden. De verklaring van de overschrijding dat de uitvoering in sneller tempo heeft plaats gehad, werd niet steekhoudend geacht, want de aannemer had gebonden moeten zijn aan het op de begrooting voor dat jaar uitgetrokken bedrag.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 809. Staatsspoor- en tramwegen enz. De toelichting van deze overschrijding werd ten eenenmale onvoldoende geacht. Aangedrongen werd op eene specificatie.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 814. Staatsspoor- en tramwegen enz. Ook voor deze overschrijding werd de toelichting geheel onvoldoende geacht. Gaarne zou men eene specificatie ontvangen.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 901. Militaire in buitengewonen dienst. Het verleenen van dergelijke studie-opdrachten in dezen tijd werd ongemotiveerd genoemd.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 936. Levensmiddelen enz. Verscheidene leden achtten de gegeven toelichting zeer bevreemdend, aangezien de meeste prijzen in 1921 toch eene daling vertoonden.

Men wenschte er bovendien ten sterkste tegen te protesteeren, dat bij de begrooting aan den Volksraad ramingen worden voorgelegd, die millioenen te laag zijn.

Naar het oordeel van meerdere leden leveren deze onderafdeeling en onderafdeeling 939 het bewijs, hoe dringend noodig het is, dat bij deze afdeeling een begrootingsbewaking wordt ingesteld.

Onderafdeeling 939. Vervoer enz. Men merkte op dat het herstel van het scheepvaartverkeer met Europa al lang vóór 1921 heeft plaats gehad.

AFDEELING X.

Departement der Marine.

De onderafdeelingen gaven den leden geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

AFDEELING XI.

Plaatselijk en Gewestelijk Zelfbestuur.

De onderafdeelingen gaven den leden geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs den 25sten November 1922.

MANDAGIE.
ROEP.
SOEJONO.

VOLKSRaad

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 2 — STUK 5.

Wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 5—12 December 1922).

Algemeene beschouwingen.

Ook de Regeering betreurt het in hooge mate, dat de begrooting voor het dienstjaar 1921 belangrijk is overschreden en erkent, dat nog verdere maatregelen noodig zijn, om zulks voortaan zooveel mogelijk te vermijden. Intusschen wordt opgemerkt, dat Zij in menig opzicht op den gang van zaken geen invloed heeft kunnen uitoefenen, daar de begrooting voor 1921, reeds in 1920 werd vastgesteld.

Indien Zij dan ook in deze Memorie verschillende van de in het Afdeulingsverslag gemaakte opmerkingen meent te moeten weerleggen, is dit alleen om een juistere appreciatie van de feiten te bevorderen en deze in een zuiverder daglicht te stellen.

In dit verband wenscht de Regeering naar aanleiding van de vraag, of met Haar voorkennis tot een bedrag van ruim *f* 34 miljoen aan uitgaven gedaan zijn, waarvoor geen posten op de begrooting voorkomen, er op te wijzen, dat tot die uitgaven behoort de som van ruim *f* 32,6 miljoen voor crisis-uitgaven, aan welke uitgaven de Volksraad en Staten-Generaal hun volle goedkeuring hadden gehecht. Het inlassen bij dit regularisatievoorstel van de daarop betrekking hebbende onderafdeeling 643A vindt zijn grond in overwegingen van begrootingstechnischen aard n.l. om de uitgaven, welke voor de voedselvoorziening zijn gedaan, duidelijk tot uitdrukking te brengen en ze niet te laten schuilen onder den post voor onvoorziene uitgaven van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, waarop zij oorspronkelijk werden geboekt.

Het in deze in het Afdeulingsverslag genoemde bedrag van ruim *f* 34 miljoen verschijnt in verband met het vorenstaande in een geheel ander daglicht.

Wat betreft de overige uitgaven, waarvoor op de begrooting geen posten voorkwamen, — zie blz. 1 en 2 van stuk 2 B — wordt erop gewezen, dat ze voortvloeiden uit maatregelen, welke door de Regeering zijn getroffen of goedgekeurd, terwijl de meeste dier maatregelen ook den Volksraad bekend waren.

De uitspraak, dat de voorstelling van zaken in het algemeen gedeelte van de Memorie van Toelichting (stuk 3 a) nog veel te gunstig is, doordien geen rekening zoude zijn gehouden met het feit, dat de kosten van tal van bestellingen en maatregelen ten laste van de begrooting van 1922 zullen komen, ofschoon de bedragen op die van 21 waren uitgetrokken, vindt, naar de Regeering van oordeel is, geen steun in de in het afdeulingsverslag opgesomde posten (Hfdst. I ond. afd. 352, 354, Hfdst. II 101, 103).

Intusschen kan worden medegedeeld, dat bereids maatregelen zijn getroffen, strekkende om het evenvermelde euvel te voorkomen.

In het Afdeulingsverslag wordt de overschrijding met groote bedragen o.a. van de onderafdeeling 221 (Hfdst. II), 307 (Hfdst. I), 318 (Hfdst. II), 409 (Hfdst. I), 451 (Hfdst. II), 355 (Hfdst. II) ontoclaatbaar genoemd.

De Regeering merkt daartegen op, dat in de aangehaalde gevallen de hogere uitgaaf in het algemeen niet te vermijden is geweest. Zoo moest een raming van uitgaven als bv. voor gevangeniswezen (ond. 221 Hfdst. II) ten tijde, dat het prijsniveau voor grond- en voedingsstoffen op zulk een abnormale wijze aan stijging onderhevig was, afgezien nog van de omstandigheid dat het aantal gevangenen buitengewoon is toegenomen, wel tegenvallen. Hierbij moet voorts niet over het hoofd worden gezien, dat tegenover de meerdere uitgaven voor gevangeniswezen gedeeltelijk een hogere opbrengst van den arbeid der gevangenen staat. (Geraamd op \pm 5 miljoen; uitkomst \pm *f* 6 000 000).

De omstandigheid, dat tegenover een meerdere uitgaaf een hogere inkomst staat, doet zich in sprekender mate voor ten aanzien van de in het verslag genoemde onderafdeeling 318 van het tweede hoofdstuk, (pandhuizen in eigen beheer) waartegen over een meerdere kapitaalsuitgaaf ad *f* 9 800 000 ⁽¹⁾, als gevolg van de toeneming van het verleend crediet een corresponderend bedrag aan rente is ontvangen.

Wat de overige genoemde onderafdeelingen betreft ⁽²⁾, houden de meerdere uitgaven verband met verloven en uitzending van ambtenaren, welke tengevolge van de tijdsomstandigheden abnormaal zijn geweest.

Naar aanleiding van de verder in het afdeulingsverslag gemaakte opmerkingen betreffende de bezuiniging en de overschrijding, moge worden verwezen naar de Memorie van Antwoord (alg. besch. § 2) van de eerste aanvullingsbegrooting 1923 en naar Hoofdstuk IV, blz. 57 e.v., van de jongste „Mededeelingen omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang”.

Met betrekking tot de begrotingsbewaking kan worden medegedeeld, dat met de financieele statistiek waarvan sprake is op blz. 68 van bedoelde „Mededeelingen”, met ingang van het jaar 1923 een aanvang zal worden gemaakt.

⁽¹⁾ Zie de Memorie van Antwoord betreffende onderafdeeling 318.

⁽²⁾ Met uitzondering van 355 (Hoofdstuk II), welke in de begrooting van 1921 niet voorkomt.

De daling van de prijzen is in later afgesloten contracten met verschillende diensten tot haar recht gekomen, terwijl er ernstig naar gestreefd is, door verkorting van den duur van het contract z.v.n. het volle voordeel van verder doorgezette prijsdaling te verkrijgen.

AFDEELING I.

Regeering en Hooge Colleges.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeelingen 113 en 114. Dat de voor de Algemeene Secretarie uitgetrokken fondsen zijn overschreden is een gevolg van de omstandigheden, waarop reeds bij de behandeling der regularisatievoorstellen voor het dienstjaar 1920 is gewezen. Zie de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag van den Volksraad betreffende de verhoogingen der onderafdeelingen 11 en 12 der begrooting van 1920 (Gedrukten 2de gewone zitting 1921, onderwerp 2, stuk 5, bldz. 2).

Het bij den aanvang van 1921 aanwezig personeel kon uiteraard niet dadelijk worden ingekrompen, doch wel is in den loop van het jaar bij voortdurend naar beperking der personeelsuitgaven gestreefd, o.m. door niet te voorzien in vacatures, ontstaan door vertrek van ambtenaren met buitenlandsch verlof of wegens overgang naar andere diensttakken, hetgeen echter eerst in het tweede halfjaar tot besparing heeft kunnen leiden.

Onderafdeeling 116. Verdere uitgaven van de Algemeene Rekenkamer. De met voorkennis der Regeering meer uitgegeven som van f 6780 (waartoe het bedrag van f 7145 door eene storting in 's Lands kas is teruggebracht) omvat de bedragen van f 2280 voor den aankoop van 2 telmachines, waarvan de aanschaffing niet langer kon worden uitgesteld, en f 4500 voor de aanschaffing van kantoor-meubilair in verband met de bij de begrooting voor 1921 toegestane uitbreiding van het personeel der Kamer.

AFDEELING II.

Departement van Justitie.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 203. Gevangenen en veroordeelden. Met alle onkosten, die van vracht inbegrepen, heeft de geheele machinale installatie van de cocos-vlechterij in 's Lands gevangenis te Pekalongan f 40 000 gekost.

Daar het van veel belang werd geacht zoo spoedig mogelijk over de machines te beschikken is in December 1920 een suppletoire aanvraag tot uitzending uit Nederland aan den Minister van Koloniën ingediend. Hoewel

voor 1921 niet op de daaraan verbonden kosten van aanschaffing was gerekend bestond toch de verwachting dat de betrekkelijke begrotingspost voor dat jaar wel toereikend zou zijn. In elk geval was het voor verhooging van dien post reeds te laat.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 210. Verdere uitgaven van Inlandsche en inheemsche rechtbanken. De prijzen van papier en andere schrijfbehoeften vertoonden gedurende het jaar 1921 weliswaar geen stijging meer, doch de bestaande hooge prijzen bleven zoo goed als gehandhaafd. Overigens vormt het beroep op deze hooge prijzen slechts een klein onderdeel van de motiveering der ten laste van den onderwerpeliijken post gedane meerdere uitgaven.

AFDEELING III.

Departement van Financiën.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 315. Zegelrecht. De vergoeding voor den P. T. T.-dienst in zake werkzaamheden in verband met het zegelrecht werd verhoogd tot 5% wyl de vroegere vergoeding te laag werd geacht. Intusschen is de vraag, of dit percentage, ook met het oog op de aanzienlijke verhooging van het zegelrecht, verminderd moet worden, reeds in onderzoek.

Onderafdeeling 318. Pandhuizen. Aan duurzame bijslag werd bij den Pandhuisdienst uitbetaald een bedrag van f 2130 226.

Laat men dit bedrag, waarop oorspronkelijk bij de raming van de exploitatiekosten niet werd gerekend, buiten beschouwing, dan zou het totaal van de exploitatiekosten met een bedrag van f 604 388 beneden de raming gebleven zijn, zoodat een specificatie van de verdere posten achterwege kan blijven.

De Regeering meent zich bij dit ontwerp te moeten onthouden van beschouwingen nopens de vraag, aan welke omstandigheden de toeneming van den omzet der pandhuizen is toe te schrijven.

Onderafdeeling 329. Duurtetoeslag. In derdaad stonden der Regeering bij de raming van der duurtetoeslag destijds niet voldoende betrouwbare gegevens ten dienste.

Bij de beoordeeling van de overschrijding dient echter tevens rekening te worden gehouden met de omstandigheden, waaronder die raming is geschied.

Op 14 Juli 1920 is door den Volksraad de 2de algemeene aanvullingsbegrooting 1920 aangenomen, waarbij voor verhooging en uitbreiding van den duurtetoeslag de aanvankelijke raming van f 5 500 000 met f 23 250 000 werd verhoogd.

Bij de op denzelfden dag door het College aangenomen ontwerp-begrooting voor 1921 was met die nieuwe raming nog geen rekening gehouden.

Daar nu bij de indiening van de aanvullingsbegrooting, dienst 1921, de werkzaamheden voor de salarisherziening — welke herziening aan den duurtbijslag een eind zou maken — in vollen gang waren (op 9 December 1920 werd den Volksraad het eerste gedeelte der voorstellen aangeboden), is in verband daarmee een voorstel tot verhooging van den post voor duurtbijslag achterwege gebleven.

Na afsluiting van den dienst van 1921 (ultimo 1922) zal een overzicht van de ten laste van dien dienst betaalden duurtetoeslag worden opgemaakt en den Volksraad aangeboden.

AFDEELING IIIA.

Indische schuld.

In afwachting van het totstandkomen van een algemeene regeling, beogende het aanhouden door afzonderlijke diensten van credit-saldi op giro-rekeningen bij de Java-sche bank en andere bankinstellingen zooveel mogelijk te vermijden, werd incidenteel bevorderd, de niet strikt noodige credit-saldi van bedoelde rekeningen bij de Landskassen over te brengen.

AFDEELING IV.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der Uitgaven.

Inlassching.

Onderafdeeling 417j. Instandhouding van marechaussée-afdeelingen. Tegenover de inlassching van nevenvermelden post is bij de IXde begrotingsafdeeling geen corresponderende post opgebracht ter vermindering van de kosten, verbonden aan de instandhouding van marechaussée-afdeelingen, aangezien de terzake met de IVde begrotingsafdeeling geregulariseerde bedragen door het departement van Oorlog zullen worden ingenomen als contraposten op de desbetreffende begrotingsposten van eerstgemelde begrotingsafdeeling.

V.z.n. wordt verwezen naar hetgeen den Volksraad in de 2de gew. zitt. 1921 ter zake is medegedeeld (vgl. Bijl. Hand., Onderwerp 1 — afd. IV — stuk 3, bldz. 7, onderafdeeling 417 A).

Verhooging.

Onderafdeeling 414. Kantoorkosten. Dat de voor het jaar 1921 toegestane kantoorkosten met f 400 000 werden overschreden, is een gevolg daarvan dat bij de ramming van de bureau- en schrijfbehoeften der IVde begrotingsafdeeling voor de jaren 1915 tot en met 1921, in verband met de tot voor kort steeds sterk wisselende marktprijzen, nog geen rekening was gehouden met de sinds dat jaar 1915 aanzienlijk gestegen prijzen. In verband hiermede is dan ook in de voorloopige aanvullingsbegrooting voor 1922 voor het eerst bij onderafdeeling 461A een bedrag van f 350 000 uitgetrokken tot eventueele dekking van deze hoogere uitgaven voor het departement zelf en alle daaronder behoorende diensten en kantoren.

Overigens wordt verwezen naar hetgeen den Volksraad terzake in vorige zittingen reeds is medegedeeld (vgl. laatstelijk Bijl. Hand. Volksraad, 2de gew. zitt. 1921, onderwerp 1 — afd. IV — stuk 3, bldz. 7, onderafdeeling 416A).

AFDEELING V.

Departement van Onderwijs en Eeredienst.

De subsidiëering van nieuwe zieken- en onderwijsinrichtingen afhankelijk te stellen van het vooraf uittrekken der voor die nieuwe inrichtingen benodigde fondsen op de begrooting zou het bezwaar meebrengen, dat plannen van particuliere corporaties van deze strekking eerst zeer geruimen tijd nadat zij vasten vorm zouden hebben gekregen, tot uitvoering zouden kunnen worden gebracht. In overweging is een voorziening waarbij de nadeelen worden ondervangen, welke uit een begrootingsoogpunt worden ondervonden van de thans geldende regelingen, die in tal van gevallen een recht op subsidie meebrengen, wanneer slechts aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Een dergelijke voorziening zou, onafhankelijk van de overigens te stellen voorwaarden evenals inmiddels voor de ziekenhuizen is geschied, de toekenning van subsidie dienen te beperken tot de grenzen bij de begrooting gesteld.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Inlassching.

Onderafdeeling 563A. Rijnsehe zendingenootschap. Op bladz. 16 van de Memorie van Antwoord betreffende de Vde afdeeling van de ontwerp-begrooting 1923 werd reeds medegedeeld, dat op de terugbetaling van deze voorschotten in de naaste toekomst niet te rekenen valt. De vraag op welke wijze de overgang van den tegenwoordigen toestand naar meer normale verhoudingen op den duur zal zijn te bewerkstelligen maakt een onderwerp van gedachtenwisseling met den Minister van Koloniën uit.

Verhooging.

Onderafdeeling 566. Volksboekkerijen. Een onmiddellijke beschikbaarstelling van fondsen voor de aanschaffing van een drukkerij-inrichting was noodig, in verband met de opeenhooping van werk en de exorbitante prijzen, welke destijds door de particuliere drukkerijen te Batavia voor de levering van drukwerk werden gevraagd.

Onderafdeeling 572. Verdere uitgaven voor Kunsten en Wetenschappen. In verband met de mededeeling in het verslag, dat één der leden meende te weten, dat het openluchtmuseum te Den Pasar in 1921 niet afgewerkt zou zijn, zij opgemerkt, dat het voor de afwerking beschikbaar gesteld bedrag ten laste van de begrooting van 1921 moet komen, óók indien de voltooiing van het werk pas in dit jaar zou zijn geschied, wijl reeds in 1921 tot het doen der uitgaven machtiging werd verleend. Intusschen zijn ter zake telegrafisch nadere inlichtingen verzoekt aan den Resident van Bali en Lombok, welke inlichtingen zoo mogelijk bij de mondelinge behandeling aan den Volksraad zullen worden verstrekt.

Onderafdeeling 580. Verdere uitgaven voor de inspectie van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst. De toelichting van deze onderafdeeling kan inderdaad den indruk wekken, dat de overschrijding geheel te wijten zou zijn aan meerdere uitgaven voor kantoorkosten. Dit is slechts ten deele het geval. Voor zoover de kantoorkosten van het hoofdkantoor betreft dient in het oog te worden gehouden dat de daarvoor in 1913 toegestane fondsen sedert niet werden verhoogd mede in verband met de groote onzekerheid omtrent het verloop der prijzen gedurende de oorlogsjaren, waardoor een raming van hetgeen blijvend noodig zal zijn vrijwel ondoenlijk werd. Dat bij de gestadige uitbreiding van den dienst en de voortdurende stijging van de prijzen en van de door andere diensten in rekening gebrachte kosten (telefoon en telegraafdienst, landsdrukkerij) het in 1913 vastgesteld bedrag onvoldoende moest blijken, behoeft geen betoog. Wat het jaar 1921 betreft werden de uitgaven bovendien nog verhoogd doordat betalingen moesten plaats hebben voor in 1920 gedane bestellingen en voor de meubileering van aan het hoofdkantoor bijgebouwde kantoorlokalen. De uit dezen hoofde gedane uitgaven beteekenen dus niet een gelijke verhooging van het jaarlijks benodigd bedrag.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 501. Onderwijs. Zooals aan het slot van het algemeen gedeelte der Memorie van Toelichting werd medegedeeld zijn de toelichtingen van de overschrijdingen van Hoofdstuk I der Uitgaven door den Minister van Koloniën verstrekt.

Over gegevens ter beantwoording van de gestelde vraag wordt hier te lande niet beschikt.

Vermindering.

Onderafdeeling 503 en 505. Studietoelagen. Voor zoover de studie voor middelbare akten betreft zij verwezen naar het antwoord bij onderafdeeling 501 van dit hoofdstuk. Niet uit het oog verloren mag dat steun voor die studie beperkt blijft tot de studie voor die akten, waaraan ter aanvulling van het korps bevoegde leeraren bij het middelbaar onderwijs op een bepaald oogenblik behoefte wordt gevoeld.

Wat de beurzen voor universitaire studiën betreft zij medegedeeld, dat de toekenning daarvan steeds geschiedt door of na raadpleging van de Indische Regeering.

Ten aanzien van de vóór of in den loop van 1921 toegelaten beurzen waarvoor in dat jaar in Nederland uitgaven moesten worden gedaan, is geen andere maatstaf aangelegd dan in vroegere jaren.

AFDEELING VI.

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Inlassching.

De door de firma Harrisons and Crosfield op het Jaarbeursterrein geplaatste ijzeren loods was door het Jaar-

beursbestuur aangekocht voor f 32 000, te betalen uiterlijk op 1 Januari 1921; deze aankoop geschiedde in de verwachting dat op genoemd tijdstip ook de noodige kasmiddelen beschikbaar zouden zijn.

Toen dit niet het geval bleek, is, op verzoek van het Jaarbeursbestuur, de loods door het Gouvernement overgenomen. Aangezien eene onmiddellijke beslissing noodzakelijk was om de Jaarbeursvereniging uit ernstige moeilijkheden te houden, was het niet mogelijk vooraf bij de begroting met dien aankoop rekening te houden.

Onderafdeeling 643A. Crisisuitgaven. De gestelde vragen zullen worden beantwoord bij de VIIe begrotingsafdeeling.

Verhooging.

Onderafdeeling 619. Verdere uitgaven voor de afdeeling Landbouw. Het gebruik van het woord „tekort” in gevallen als het onderwerpelijke berust op gewoonte. Evengoed had het woord „overschrijding” kunnen zijn gebruikt.

Voorafgaande verhooging van den betrekkelijken post bij de begroting zal niet altijd mogelijk zijn. Het gaat hier om plotseling opkomende behoeften als gevolg van oogstmislukkingen. Om daaraan tegemoet te komen is vaak dadelijke beschikbaarstelling van fondsen voor aankoop van zaadpadi onvermijdelijk. Opgemerkt wordt, dat de verstrekking steeds plaats heeft tegen betaling van het kostende, zoodat tegenover de uitgaven een even groote inkomst staat, die echter niet steeds in hetzelfde jaar kan worden geoekt.

Onderafdeeling 625. 'sLands getahpertia-onderneming. 'sLands getahpertia-onderneming levert sedert 1916 winst op. Deze bedroeg in dat jaar f 1 585.—

.. 1917	122 275.11
.. 1918	183 890.59
.. 1919	199 611.44
.. 1920	214 019.03
.. 1921	63 778.45

De Regeering heeft gemeend in de overschrijding der voor de vernieuwing der fabriek op Tjipetir toegestane fondsen te moeten berusten, nadat haar was gebleken, dat voor de hydro-electrische krachtinstallatie reeds bestellingen waren gedaan en werkzaamheden waren verricht, die niet meer ongedaan konden worden gemaakt. Aangetekend wordt nog, dat tegenover de overschrijding staat een overschot van f 50 000 op de voor 1920 voor den bouw der fabriek uitgetrokken fondsen.

Op den bouw van een administrateurswoning te Tjipetir is bij opeenvolgende werkplannen gerekend. Deze zijn overeenkomstig de voorschriften door den directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel goedgekeurd en blijven binnen de grenzen der Indische begroting. Uit den aard der zaak kunnen niet alle bij een bedrijf te verrichten werken uitdrukking vinden in deze begroting. De woning was dringend noodig; de kosten zullen niet meer dan f 20 000 bedragen.

Onderafdeeling 632. Verdere uitgaven voor het boschwezen. Ter nadere toelichting moge dienen, dat begin 1920 moest worden begonnen met ver-

hooging van de arbeidsloonen; door overschotten op andere onderdeelen van den dienst van het boscwezen leidde dit echter niet tot begrootingsoverschrijding. Toen de loonen van werklieden in dienst bij particulieren verder bleven oploopen, was begin 1921 een nadere verhooging onvermijdelijk om voldoende voorziening in de behoefte aan werkvolk te waarborgen. Het was niet mogelijk hierop vooraf bij de begrooting te rekenen.

Op deze loonsverhoging werd ook reeds de aandacht gevestigd in de Memorie van Antwoord op de ontwerp-begrooting 1922 (1e gewone zitting 1921, VIe afdeeling, onderafdeeling 630 en 631).

Vermindering.

Onderafdeeling 639. Ondersteuning van nijverheidsondernemingen. Naar de meening van de Regeering is het regularisatie-ontwerp niet de aangewezen plaats om mededeelingen als hier bedoeld op te nemen. Zij is echter gaarne bereid — gelijk ook reeds eerder geschiedde — bij de behandeling der gewone begrooting op verzoek uitvoerige inlichtingen te verstrekken.

AFDEELING VII.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

De algemeene opmerking dat het de aandacht had getrokken, dat bij deze afdeeling geen posten verminderd worden, maar wel belangrijke overschrijdingen hebben plaats gehad, kan onmogelijk als juist erkend worden, waar in het Regularisatie-ontwerp 1921 tegenover 3 verhoogingen van hoofdstuk I en 14 van Hoofdstuk II 17 verminderingen van Hoofdstuk II staan, waarvan sommige van een zeer belangrijk bedrag.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Naar aanleiding van de door eenige leden uitgesproken bevreemding over het aantal der in 1921 in opleiding genomen candidaten voor civiel-ingenieur, kan worden medegedeeld, dat het toen noodig geoordeeld werd een vijftig tal studiebeurzen beschikbaar te stellen. Dit aantal hield geen verband met mogelijk te vervullen plaatsen in hetzelfde jaar of in 1922, doch werd geraamd op grond van de verwachting dat de betrokkenen na 4 of 5 jaar zouden zijn afgestudeerd en alsdan bestemd zouden kunnen worden voor de vervanging van de tijdelijke buitenlandsche ingenieurs, wier dienstverband zou zijn verstreken en overigens ter vervulling van andere vacatures.

Onder de aandacht moge nog worden gebracht dat bij de vaststelling van het aantal mede rekening moest worden gehouden met eventueel verloop onder de candidaten gedurende en zelfs na voleinding van de studie.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

De geringe overschrijding in 1921 van den begrooting-post voor de Landsdrukkerij is zeer zeker een gevolg van het streven, om na de in 1920 opgetreden vertraging door

mislukking eener aanbesteding, te trachten het nieuwe gebouw voor 's Landsdrukkerij zoo spoedig mogelijk te voltooien.

Mede door de in dit jaar ontplooidte voortvarendheid, zal thans een overgang van de Landsdrukkerij naar het nieuwe gebouw in de eerste helft van het volgend jaar (1923) kunnen geschieden.

Wat betreft de in 1921 voorgekomen overschrijding van de buitengewone uitgaven bij de haven-Belawan, dient in aansluiting aan het reeds in de Memorie van Toelichting vermelde hier nogmaals op den voorgrond gesteld te worden dat ten slotte in de drie jaren 1919...1921 niet meer is uitgegeven dan er voor die jaren op de begrootingen was uitgetrokken.

Het snelle werken in 1921, waardoor 's Lands belangen niet benadeeld zijn, heeft dus alleen de strekking gehad om den achterstand van 1919 en 1920 in te halen.

Overigens moge nog opgemerkt worden, dat, het bij uitvoering van over meerdere jaren loopende werken niet wel mogelijk is het tempo van uitvoering nauwkeurig te voren vast te leggen; dit kan alleen, als die werken uit afgeronde onderdeelen bestaan, en deze in hun geheel voor uitvoering in bepaalde jaren worden aangewezen.

AFDEELING VIII.

Departement van Gouvernementsbedrijven.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Verhoging.

Onderafdeeling 809. Staatsspoor- en tramwegen enz. De toelichting der verhoging is, waar het hier uitgaven betreft, welke in Nederland geadmistrateerd en bewaakt worden, zooals ook blijkt uit de laatste alinea van stuk 3a, door het Ministerie van Koloniën verstrekt. Aan de hand van de bij den Dienst der Staatsspoor- en tramwegen tezamen gebrachte — nog voorloopige — cijfers, die verzameld zijn uit de door het betreffende bureau van het departement van Koloniën verstrekte gegevens, kan nog het volgende worden medegedeeld.

Bij de begrooting 1921 werd op het Iste Hoofdstuk voor kapitaalsuitgaven toegestaan rond f 36 miljoen. Aan eischgoederen werd van hier aangevraagd voor een waarde van rond f 25 miljoen. Daarvan werd in 1921 uitgezonden voor rond f 17 miljoen. Aan in vorige jaren aangevraagde eischgoederen, waarvan dus de aanschaffings- en uitzendingskosten op vorige begrootingen waren uitgetrokken, werden uitgezonden en geboekt ten laste van 1921 (in ronde cijfers):

eischgoederen	1915	f	15 000
„	1916		443 500
„	1917		1 400 000
„	1918		365 500
„	1919		5 000 000
„	1920		11 168 000

De contracten voor de levering van die goederen werden voor het meerendeel in de oorlogsjaren gesloten. Hoewel daarop in verscheidene gevallen door de dienstleiding der S. S. werd aangedrongen konden die overeenkomsten echter volgens de terzake van het departement van Koloniën ontvangen berichten, niet geannuleerd worden.

Voorts werd voor een totaalbedrag van f 16 miljoen aan Amerikaansche goederen door het filiaal van het Technisch bureau van het Ministerie van Koloniën naar Indië gezonden, die eveneens ten laste van het dienstjaar 1921 werden geboekt, hoewel deze bestellingen afkomstig zijn van verschillende jaren in en onmiddellijk na den oorlog toen de materialennood zoowel hier te lande als in Nederland groot was.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 814. Staatsspoor- en tramwegen enz. De noodzakelijkheid om in buitengewone omstandigheden op Java te kunnen beschikken over een ruime reserve van steenkolen ter verzekering van de voortzetting van het spoor- en tramwegverkeer zonder regelmatig aanvoer van brandstoffen van elders maakte in 1921 toen versterking van het spoorwegverkeer niet onmogelijk werd geacht, opvoering van den voorraad in de depôts op Java noodig.

Hiermede was een uitgave boven de begrooting van f 5 100 000 gemoeid.

Voorts moest een bedrag van f 1 400 000 aan duurtetoeslag ten laste der kapitaalsuitgaven geboekt worden, waarvoor zooals uit elders reeds gegeven toelichtingen bekend is, toenmaals slechts een algemeene post onder afdeeling III (Financiën) was uitgetrokken, zoodat in de begrooting der verschillende departementen afzonderlijk en evenmin in de begrooting der S.S. op duurtetoeslag werd gerekend.

Ten slotte werd een bedrag van rond f 7,5 miljoen aan uitgaven voor magazijnsgoederen, welke oorspronkelijk ten laste van den exploitatiedienst besteld waren, doch welke (ook in verband met bezuinigingsmaatregelen en verkeersinkrimping) niet in 1921 gebruikt behoeften te worden, naar den magazijnsvoorraad (kapitaalsrekening) overgeboekt.

De vorengenoemde oorzaken hadden dus tot gevolg dat de kapitaaluitgaven in 1921 met onvoorziene posten tot een gezamenlijk bedrag van 5,1 + 1,4 + 7,5 of totaal f 14 miljoen belast werden, waartegenover echter staat dat de waarde der voorraden (steenkolen en magazijnsgoederen) met f 12,6 miljoen toenam.

Aangezien het regularisatie ontwerp eene verhooging der kapitaalscredieten met een kleiner bedrag, namelijk slechts met f 11 miljoen voorstelt, blijkt daaruit dat de in 1921 gedane uitgaven voor de op de begrooting voorkomende werken van aanleg en uitbreiding inderdaad f 3 miljoen beneden de raming zijn gebleven.

De wijze waarop deze besparing werd verkregen is in de memorie van toelichting reeds medegedeeld.

AFDEELING IX.

Departement van Oorlog.

Uitgaven in Nederland.

Hoofdstuk I der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 901. Militairen in buitengewonen dienst. Opdrachten in het algemeen

aan officieren en gewezen officieren van het Indisch leger, die zich (al dan niet met verlof) in Nederland bevinden worden niet dan na ampele overweging en bij gebleken noodzakelijkheid verleend.

Maatregelen zijn genomen om het verlenen van dergelijke opdrachten tot het allernoodzakelijkste te beperken.

Uitgaven in Indië.

Hoofdstuk II der uitgaven.

Verhooging.

Onderafdeeling 936. Levensmiddelen enz. De bevreemding, bij verscheidene leden gewekt, is wellicht een gevolg van de minder volledige toelichting.

Bij de samenstelling in 1920 van deze begrooting, waren slechts de uitkomsten tot en met het jaar 1918 bekend, welke uitwezen dat de werkelijke uitgaven het bedrag van 10.6 miljoen gulden per jaar niet overschreden.

Definitieve uitkomsten van 1919 waren op het tijdstip der samenstelling van deze begrooting niet bekend, zoodat de invloed op de begrooting van het ten laste van den Lande nemen der geheele voeding van den minderen militair nog niet in juiste cijfers was uitgedrukt en bijgevolg een juist overzicht ontbrak.

Eveneens was op dat tijdstip het oploopen der prijzen van levensmiddelen tot ongekende hoogte gedurende het jaar 1920 en het ongeveer op dat peil blijven dier prijzen gedurende 1921 niet te verwachten en naar waarde te schatten.

Waar voor 1921 een bedrag van f 12 947 420 werd geraamd, of 2.4 miljoen gulden meer dan de bekende uitkomsten van voorafgaande jaren aanwezen, bestond er gereede aanleiding om dat meerdere bedrag op het tijdstip van opmaking van de begrooting voldoende te achten om de uitgaven, verbonden aan den hooger omschreven nieuwen maatregel en als gevolg van de prijsstijging, te bestrijden.

Met het oordeel van de leden, dat de onderafdeelingen 936 en 939 het bewijs zouden leveren, hoe dringend het noodig is, dat bij deze afdeeling een begrootingsbewaking wordt ingesteld, kan de Regeering zich niet vereenigen.

Beide posten zijn bestemd voor uitgaven van zoo wisselvalligen aard, dat de bewaking niet intensiever kan worden geregeld dan thans reeds geschiedt.

Onderafdeeling 939. Vervoer enz. De opmerking, dat het herstel van het scheepvaartverkeer met Europa al lang vóór 1921 heeft plaats gehad, is op zich zelve juist.

Niettemin kan de Regeering deze opmerking niet aanvaarden zonder in beschouwing te nemen de aan de toelichting toegevoegde bewoordingen: „waarmede bij de raming van dezen post geene rekening is gehouden”.

De oorspronkelijke raming, gebaseerd op de bekende uitkomsten over de jaren 1917 en 1918, toen het rechtstreeksch scheepvaartverkeer met Europa was verbroken, bedroeg slechts f 150 000 en bleek geheel onvoldoende toen dat verkeer werd hersteld, zoodat de op de verhooging van dezen post gegeven toelichtingen ten rechte o.a. vermelden, dat met deze omstandigheid geene rekening werd gehouden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 1.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (1ste gewone zitting 1922, Onderwerp 5 — stukken 1—5).

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hiernevens aan te bieden de Memorie van Antwoord op het Afdeelingsverslag nopens het bij mijn Kabinetsschrijven van 18 Juni jl. No. 2x ingediend voorontwerp van wet tot herziening van de wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854 No. 129, Indisch Staatsblad 1855 No. 2) en het daarbij vastgesteld Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

Als bijlagen zijn aan deze Memorie toegevoegd:

- I. eene uiteenzetting nopens het stelsel van verkiezing van den Wetgevenden Raad;
- II. eene nota van wijzigingen op het oorspronkelijk ontwerp;
- III. een gewijzigd ontwerp van wet;
- IV. een bijgewerkte tekst der nieuwe wet op de Staatsinrichting, zooals deze zal luiden na het aanbrenge van de in bjlage III vervatte wijzigingen.

De Gouverneur-Generaal van
Nederlandsch-Indië,

D. FOCK.

Aan
den Volksraad.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 2.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (1ste gewone zitting 1922, Onderwerp 5 — stukken 1—5).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

ALGEMEENE BESCHOUWINGEN.

Allereerst overgaande tot een bespreking van de twee door den Volksraad naar voren gebrachte praealabele punten, meent de Regeering in de beschouwingen gewijd aan het verschil tusschen een voorloopig en een definitief wetsontwerp eenig misverstand te ontdekken. Het karakter van voorloopig wetsontwerp is n.l. aan het onderhavige ontwerp niet gegeven door den Minister van Koloniën noch door de Indische Regeering, doch vloeit voort uit het feit dat over dit ontwerp het advies van den Volksraad wordt ingewonnen. Zou dit advies over een als definitief aangekondigd ontwerp zijn gevraagd, dan zou daarmede te kennen zijn gegeven, dat, in lijnrechten strijd met de bedoeling van het vragen van een advies, het ontwerp bij de Staten-Generaal zou worden ingediend, hoe het advies van het Indische vertegenwoordigend lichaam ook zou uitvallen. De mededeeling, dat men hier te doen heeft met een voorloopig ontwerp wil dus niets meer maar ook niets minder zeggen dan dat het gebodene naar het gezamenlijk oordeel van Indische Regeering en Opperbestuur, op de best mogelijke wijze aan de, uit de gewijzigde Grondwet voortvloeiende, opdracht tot herziening der Nederlandsch-Indische staatsinrichting uitvoering geeft, doch daarbij uitdrukkelijk de mogelijkheid wordt opengelaten, dat de gedachtenwisseling met den Volksraad tot andere inzichten brengt en tot wijzigingen in het ontwerp aanleiding geeft. De Regeering vertrouwt, dat na deze toelichting de gevolgde handelwijze ook door den Volksraad, niet alleen als in harmonie met den geest en de letter der Grondwet, maar ook als de meest wenschelijke zal worden geapprecieerd.

Voor eene toezegging, dat de Volksraad in allen gevalle later ook op het definitieve ontwerp zal worden gehoord, en in 't algemeen, dat aan den Volksraad in zijn geheel alleen definitieve ontwerpen om advies zullen worden aangeboden, blijft, na het voorafgaande geen ruimte. Zou het voorloopig ontwerp naar aanleiding van het advies van den Volksraad worden gewijzigd, dan zou tot een nader hooren van dit College geen reden bestaan.

Ten aanzien van de aan het kiesrecht voor den Volksraad gewijde beschouwingen, kan de Regeering geredelijk toegeven, dat er een onverbrekelijk verband bestaat tusschen de aan een vertegenwoordigend lichaam op te dragen bevoegdheden en de wijze van zijne samenstelling. Zij ziet dit verband echter anders, dan vele Volksraadsleden. Uitgangspunt van de herziening van de Staatsinrichting toch is het grondwettelijk voorschrift, dat aan Nederlandsch-Indië meerdere zelfstandigheid zal worden gegeven. Hoe ook de kiesrechtregeling, die als gevolg daarvan uiteraard eveneens verandering zal moeten ondergaan, moge uitvallen, van de uitvoering van evenbedoelde opdracht der Grondwet zal de wetgever zich door geen enkele overweging mogen laten afhouden. Dit brengt mede, dat eerst wettelijk zal moeten vaststaan, welke nieuwe bevoegdheden aan Nederlandsch-

Indië zullen worden toegekend en aan welke organen die bevoegdheden zullen worden toevertrouwd, alvorens men, met inachtneming van de zwaarte der verantwoordelijkheid, die op een zoodanig orgaan komt te rusten, een kiesrechtregeling voor de samenstelling daarvan met vrucht in behandeling kan nemen. Het is toch duidelijk, dat een minder juiste samenstelling van een louter adviseerend College minder ernstige consequenties meebrengt, dan fouten in de samenstelling van een meeregeerenden raad. Bij het ontwerpen van een kiesrechtregeling voor den laatsten is dus grooter omzichtigheid geboden en mag minder risico worden geloopt dan bij zoodanige regeling voor het eerste.

Tegen een samenkoppeling van beide onderwerpen in den zin als door verscheidene leden voorgestaan, verzet zich ook het feit dat de herziene staatsinrichting, neergelegd in een wetsontwerp, een veel langeren weg te doorloopen heeft vóór zij in werking kan treden dan een in een algemeenen maatregel op te nemen kiesrechtregeling. Tegen opneming van de grondbeginselen van het kiesrecht in het wetsontwerp — gelijk andere leden in overweging geven — bestaat ernstige bedenking. Het laat zich bij de snelle evolutie, welke deze landen doormaken, voorzien, dat in elke kiesrechtregeling die men heden zou ontwerpen, al zeer spoedig ingrijpende wijzigingen zouden moeten worden aangebracht. Zou dit niet anders kunnen dan langs den weg van wetswijziging dan dreigt het niet denkbeeldige gevaar, dat de wettelijke bepalingen den maatschappelijken ontwikkelingsgang niet zouden kunnen bijhouden.

Met voldoening ontwaarde de Regeering, dat in den Volksraad ook inzichten, die met de hare op dit punt overeenstemden, tot uiting kwamen.

Nopens de vraag, of een opdracht voor de samenstelling van een kiesrechtregeling gegeven is na overleg met den Minister van Koloniën, kan de Regeering niet anders doen, dan de in de eerste buitengewone Volksraadzitting van dit jaar in een overeenkomstig geval namens Haar gesproken woorden (Hand. blz. 35) herhalen, dat n.l. „overleg tusschen de Indische Regeering en het Opperbestuur dagelijks plaats heeft over allerlei gewichtige aangelegenheden in velerlei vorm, maar dat dit een terrein is van stipte vertrouwelijkheid, waarop de Volksraad en zijn leden zich niet kunnen wagen en waaruit de Regeering toch niets meer naar buiten kan brengen, dan Zij uit eigen beweging doet”.

§ 1. De vraag of een partieele herziening dan wel een geheel nieuwe staatsregeling voor Indië in de gegeven omstandigheden de voorkeur verdient.

Van den steun, die een deel der leden toezegden aan een partieele herziening als thans wordt geboden, nam de Regeering met erkentelijkheid kennis, zij het ook, dat zij ten deele geleid werden door overwegingen, welke door de

Regering niet worden gedeeld. De motieven, welke tot eene partieele herziening deden besluiten zijn in de Memorie van Toelichting in het kort aangegeven en worden ook thans nog juist geacht. . Zou in stede van een partieele herziening een geheel nieuw ontwerp van wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië ter overweging zijn aangeboden, dan zouden daarmede belangrijke vraagstukken in debat zijn gebracht, die met de hoofdzaak waarom het thans gaat, de meerdere zelfstandigheid van Nederlandsch-Indië, niet te maken hebben. Zij zouden de beraadslagingen rekken en embrouilleeren en verwarrend kunnen werken bij de eindbeslissing. Zoodanige kwesties liggen verscholen in bv. art. 75 (de wetgeving en het adatrecht) art. 109 (de indeeling van de bevolkingsgroepen) art. 62 (de grondrechten) en art. 123 en 124 (verhouding van Kerk en Staat) van het bestaande Regeeringsreglement. Oplossing van deze en dergelijke op zich zelf staande vraagstukken in een bepaalde richting zou voor velen, die overigens voorstanders zouden zijn van een nieuwen staatsvorm, een beletsel kunnen opleveren om voor een geheel nieuw ontwerp te stemmen, dat hun wenschen op die bepaalde punten niet bevredigde. De bij een partieele herziening aan de orde komende punten zijn waarlijk al veelomvattend en ingewikkeld genoeg om daartoe thans de besprekingen te bepalen. Is de thans voorgedragen wijziging eenmaal wet geworden en de herziene wet als één geheel met doorlopend genummerde artikelen in het Staatsblad geplaatst, dan zal bovendien blijken, dat zij bij vroeger vergeleken aan overzichtelijkheid heeft gewonnen. Een verwijzing naar het ontwerp der Herzieningscommissie en de „Proeve” moet worden afgevoerd, omdat daarin de neiging niet te miskennen valt evenaangeduide moeilijkheden door weglating van artikelen te ontwijken.

Een beperking tot een partieele herziening is ook geheel in overeenstemming met den geest van de nieuwe Grondwetsartikelen, wier strekking men in § 1 der Memorie van Toelichting nauwgezet vindt weergegeven.

Het zijn deze overwegingen, welke het onmogelijk maken aan een verzoek om een algeheele herziening van het Regeeringsreglement aanhangig te maken, te voldoen. Ook tegen een poging om door middel van amendementen de herziening uit te breiden tot andere artikelen dan in het ontwerp opgenomen, zou bezwaar moeten worden gemaakt, voor zoover althans die amendementen niet als een direct gevolg zouden moeten worden beschouwd van in de, in het ontwerp opgenomen, artikelen aangebrachte wijzigingen. Overigens blijft de Volksraad uiteraard vrij om los van het voorgedragen wetsontwerp, te kennen te geven, welke wijzigingen hij in het Regeeringsreglement bovendien nog noodig mocht achten.

§ 2. De in verband met de grondwetsherziening toe te kennen autonomie.

Met het betoog, dat naar de bedoeling — en trouwens ook naar de woorden der grondwet — de kern der herziening hierin moet worden gezocht, dat de regeling van de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië voortaan — zooveel mogelijk — zal zijn gelegd in handen van in Indië gevestigde organen, wordt ingestemd. Deze, van andere zijde nader uitgewerkte, uitlegging strookt geheel met de Memorie van Toelichting op de Grondwetswijziging, waarin de be-

voegdheid tot ingrijpen van den wetgever in Nederland als volgt wordt toegelicht:

„Bij elken stap in deze richting” (t.w. in de richting van autonomie voor Nederlandsch-Indië) „zal de grens worden „bepaald door de mogelijkheid om, hetzij in de ontwikkeling „der in Indië aanwezige krachten, hetzij in de werking van „het toezicht van uit Nederland, waarborgen te vinden voor „een bestendig, aan moderne eischen voldoende regeeringsbe- „leid. Dit brengt mede dat, voor het bij deze Grondwets- „herziening in het oog te vatten tijdperk, aan den wetgever „hier te lande de bevoegdheid tot regeling van de daarvoor „naar zijn oordeel in aanmerking komende koloniale aange- „legenheden verzekerd blijft en dat de Staten-Generaal een „daadwerkelijk toezicht op het koloniaal bestuursbeleid be- „houden”.

Dat art. 53 van het ontwerp, bepalende, dat o.m. indien geen overeenstemming met den Volksraad is verkregen, de regeling door den Koning kan geschieden bij algemeenen maatregel van bestuur, afbreuk zou doen aan het autonomiebeginsel kan geenszins worden toegegeven. Integendeel is dit de eenige weg om zoowel aan de betrokken belangen als aan de positie van den Volksraad in het nieuwe stelsel, waarin aan dit college nog geen suprematie kan worden verleend, recht te doen wedervaren. Het denkbeeld om niet de Kroon, maar de wetgevende macht in Nederland in zoodanig geval te doen optreden, is verworpen, omdat dit optreden niet alleen uiterst omslachtig zou zijn, maar bovendien zoo tijdroovend, dat de betrokken belangen daardoor ernstig benadeeld zouden kunnen worden, terwijl bij de voorgestelde regeling, dank zij de ministerieele verantwoordelijkheid, de Staten-Generaal een in het openbaar uitgeoefend recht van controle hebben. Het in zoodanige controle tot uiting komende toezicht ligt meer in den geest van de nieuwe grondwetsartikelen dan een daadwerkelijke medewerking van het parlement in het beslissen van een geschil en houdt ook meer rekening met de overlading van werkzaamheden — het verwijt van geringe belangstelling in Indische zaken acht de Regeering minder juist — waaronder de Staten-Generaal meer en meer gebukt gaan. In dit licht beschouwd zouden de in het Afdeelvingsverslag geopperde mogelijkheden, dat een Gouverneur-Generaal er veelal niet naar zou streven met den Volksraad tot overeenstemming te geraken doch er de voorkeur aan zou geven de tusshenkomst van het Opperbestuur in te roepen, of dat een Minister den Landvoogd met dit doel van instructies zou voorzien, alleen dan voor verwezenlijking vatbaar zijn, wanneer zoowel de Landvoogd als de Kroon en de Staten-Generaal er toe zouden medewerken een grondwettelijke bepaling in lijnrechten strijd met haar letter en geest uit te voeren, een veronderstelling, waarop niet nader behoeft te worden ingegaan.

De van andere zijde aangevoerde meening, dat een regeling, volgens welke bij gemis aan overeenstemming tusshen Landvoogd en Volksraad geen blijvende voorziening kan tot stand komen, zeer zwak is, wordt geheel onderschreven; een zoodanige opoffering van practische eischen aan theoretische elegantie, is onaanvaardbaar.

Hoe invoering van een tweekamerstelsel er toe zou kunnen bijdragen om conflicten tusshen het vertegenwoordigend lichaam en de Regeering te beperken, zonder onmiddellijk aanleiding te geven tot conflicten tusshen beide Kamers, waarvan dan telkens eene door de Regeering zou moeten worden gedésavouéerd, is niet duidelijk. Veeleer moet de waarborg tegen conflicten gezocht worden in den van beide zijden bestaanden wensch tot hartelijke samenwerking.

§ 3. De verhouding tusschen Kroon en Gouverneur-Generaal.

Voor een scherpe afteekening van de verhouding van den Gouverneur-Generaal tegen over de Kroon is de tijd nog niet aangebroken, ook al, omdat zij ten nauwste samenhangt met de verhouding tusschen den Gouverneur-Generaal en het vertegenwoordigend lichaam hier te lande. Deze verhoudingen zijn van zoo subtielen aard en hangen zoozeer af van de wijze, waarop in de praktijk de verantwoordelijkheid zal blijken te kunnen worden gedragen, dat eerst een tijd van praktische ervaring de basis voor een wettelijke regeling zal kunnen verschaffen. Voorshands zal men met de door de grondwet aangegeven groote lijn genoegen moeten nemen. Een afscheiding van een autonome en een imperiale sfeer, zal eerst als 't ware moeten groeien uit de praktijk, waarop de Proeve zonder voldoende gegevens vooruitloopt. De Nederlandsche wetgevende macht, op de wijze als in art. 51 der Proeve wordt voorgesteld, te mengen in bestuursdaden van den Gouverneur-Generaal schijnt een overbrenging van bevoegdheid in een aan autonomie tegengestelde richting.

§ 4. De verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal.

De beantwoording van de vraag, of het ontwerp wellicht ten aanzien van de verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal tegenover den Volksraad een lacune vertoont, is rechtstreeks afhankelijk van de positie, welke men in de nieuwe staatsinrichting aan het vertegenwoordigend lichaam toedenkt. Het ontwerp gaat uit van de gedachte van coördinatie van den Landvoogd en dit lichaam zoowel op wetgevend als op begrootingsgebied. In verband daarmee kan niet verder worden gegaan dan het in art. 42 van het ontwerp bepaalde. Of overigens, zelfs op den duur een verantwoordelijkheid van het staatshoofd aan het vertegenwoordigend lichaam aanbeveling zou verdienen en of niet veeleer gestreefd dient te worden in een richting, die aan dit hoofd een onaantastbare positie buiten en boven den politieken strijd waarborgt, zijn vragen, die thans nog niet opgelost behoeven te worden, maar in ieder geval gezette overweging waard zijn.

§ 5. De positie van den Raad van Indië en van de departementshoofden.

Voor een juiste appreciatie van de vele in deze paragraaf geopperde denkbeelden en naar voren gebrachte wenschen, dient men zich een juist beeld te vormen van de bestaande staatsinrichting en hare werking.

Men zie dan in den Gouverneur-Generaal den drager der algemeene politiek, zooals deze wordt begrensd eenerzijds door de internationale verantwoordelijkheid van Nederland voor den gang van zaken — uiteraard in groote lijnen — hier te lande, anderzijds door de algemeene Regeeringsbeginselen der Nederlandsche Regeering. Het is duidelijk, dat binnen deze lijnen nog een ruim veld aan het persoonlijke inzicht en beleid van den Landvoogd is overgelaten.

Ondergeschikt aan den Landvoogd, staan aan het hoofd van de departementen van algemeen bestuur de Legerecommandant, de Vlootvoogd en de Directeuren, die, voornamelijk door hun ambtelijke organen op de hoogte van de noden, behoeften en wenschen, die in de maatschappij leven, deze trachten te bevredigen e.q. daartoe de noodige voorstellen aan de Regeering doen, en overigens, elk op zijn

terrein, de algemeene Regeeringspolitiek hebben door te voeren. In dit schema vindt de Algemeene Secretarie o.m. deze taak, dat zij de voorstellen der departementscheefs zooveel mogelijk toetst aan de bestaande bepalingen en Regeeringsbeslissingen, aan de algemeene politieke lijnen door den Landvoogd aangegeven en ze in verband brengt met de voorstellen van andere departementshoofden. Het resultaat van dit onderzoek wordt, ten aanzien van de op het eerste oog minder belangrijke aangelegenheden, rechtstreeks aan den Landvoogd voorgelegd, die eerst daardoor in staat is een met de noodige waarborgen omkleede beslissing te nemen. Betreft het belangrijke aangelegenheden dan wordt eerst het advies van den Raad van Indië ingewonnen. De waarde van dit advies bestaat hierin, dat het kleine college, beschikkende over veelzijdige ambtelijke ervaring, in staat is het geheele gebied der staatswerkzaamheid in vogelvlucht te overzien, daardoor de verschillende reeds genomen en voorgestelde maatregelen in onderling verband kan beschouwen, de consequenties van een aangenomen politieke gedragslijn voor dit geheele terrein kan overzien en daardoor een tegenwicht biedt tegen mogelijke eenzijdigheid van de departementshoofden.

De groote beteekenis van den Volksraad in dit ambtelijke Regeeringsstelsel is deze, dat het college den Landvoogd en zijn departementshoofden in staat stelt, en op den duur meer en meer zal nopen, zich niet louter ambtelijk te oriënteren, maar meer en meer aandacht te schenken aan wat rechtstreeks uit het leven voortkomend, zich in den Volksraad uit.

Door het overbrengen van de mede-wetgevende macht van den Raad van Indië naar den Volksraad wordt de eerstgenoemde geenszins overbodig. Integendeel, juist bij het naar voren komen van den Volksraad is het toezicht van een ervaren onpartijdig college noodig om af te wegen of de ontworpen voorstellen voldoende doordacht zijn, voorts of eenerzijds aan ambtelijke voorstellen, anderszijds aan wat in den Volksraad tot uiting komt, wel voldoende recht wedervaart, en eindelijk of een voorstel niet al te zeer uitvloeisel is van partijpolitiek en met de rechten van minderheden wellicht te weinig rekening houdt.

Degradatie van het college, zoodat het lidmaatschap daarvan gelijkwaardig zou zijn aan of lager dan de positie van departementshoofd, verdient geen aanbeveling, omdat zijne adviezen daardoor tegenover de voorstellen van de departementshoofden hun gezag zouden verliezen.

Samensmelting van den Raad van Nederlandsch-Indië met dien van de departementshoofden, onder daadwerkelijk voorzitterschap van den Gouverneur-Generaal tot een „Gouverneur-Generaal in rade” moet om verschillende redenen uitgesloten worden geacht.

In de eerste plaats laat de Grondwet een dergelijke regeling niet toe.

Maar bovendien zijn, zooals boven reeds werd opgemerkt, de rustig overwogen, onpartijdige adviezen van den Raad van Indië voor den Landvoogd kwalijk te missen. Zaten in het college alleen of voornamelijk departementshoofden, dan zou het tot het uitbrengen daarvan niet langer in staat zijn.

Een regeering van een „Gouverneur-Generaal in rade” zou, indien deze collegiale bestuursvorm eenige werkelijke beteekenis zou hebben, het verantwoordelijkheidsgevoel bij de Regeering zoowel naar buiten als naar binnen ernstig verzwakken en met name de ontwikkeling van de verhouding tusschen den Landvoogd en het vertegenwoordigend lichaam

in een richting leiden, waarvan de wenschelijkheid aan rechtmatigen twijfel onderhevig is.

Eindelijk zou het in strijd zijn met de lessen der ervaring om op den raad van departementshoofden in welken vorm dan ook als algemeenen bestuurscollege te rekenen. Een vergelijking met Nederland kan niet opgaan. Daar is de staatsinrichting het product van een organisatorischen arbeid van eeuwen en is gedurende vele jaren van alle zijden op staatkundig gebied een eerbiedwaardige hoeveelheid werk verricht, waardoor niet alleen het regeeringsbeleid in alle richtingen is gesystematiseerd en overzichtelijk gemaakt maar ook iedere nieuwe lijn zich onmiddellijk laat uitstippelen.

Hier te lande zijn wij daarvan nog zeer verre verwijderd en de ervaring leert, dat van ieder departementshoofd op eigen gebied een zoo groote hoeveelheid voorbereidende, organisatorische en conserveerende arbeid wordt geëischt, dat een actief deelnemen der departementshoofden aan het bepalen en voeren van een algemeen regeeringsbeleid in beteekenende mate, voorshands uitgesloten is te achten.

Mondeling contact tussehen den Landvoogd en de departementshoofden heeft ook thans veelvuldig plaats, doch kan een zorgvuldige schriftelijke voorbereiding van de te bespreken onderwerpen nooit overbodig maken.

Hoezeer het der Regeering leed doet ten deze niet meer tegemoet te kunnen komen aan de wenschen dier leden voor wie het ontwerp zonder ingrijpende wijziging onaannemelijk is, worden om al deze redenen andere veranderingen in het lichaam der centrale regeering dan in het ontwerp zijn voorgesteld, niet wel mogelijk geacht. Wel mogelijk daarentegen schijnt een vergemakkelijking van het contact tussehen den Raad van Nederlandsch-Indië en de departementshoofden door deze laatsten tot buitengewoon lid van den Raad te maken en hun daardoor recht te geven op mondelinge toelichting van hun voorstellen voorzoover de Raad daarover adviseeren moet.

Een wijziging in dien zin is in het ontwerp aangebracht, die overigens voor zich zelf spreekt.

Dat behoefte zou bestaan aan een regeling, waardoor het voor een directeur mogelijk zou worden om bij ernstig verschil van meening met den Landvoogd af te treden, wordt door de praktijk niet aangetoond.

§ 6. De plaats van den Volksraad in de staatsinrichting.

Het behoeft geen betoog, dat hoezeer de wensch om de Indische staatsinrichting in meer democratischen geest te herzien de impuls is geweest tot het indienen van het voorliggend ontwerp, daaraan de feitelijke staatkundige toestand hier te lande ten grondslag moet liggen. Die toestand kenmerkt zich in hoofdzaak door twee omstandigheden, t.w. dat het aantal krachten, dat in de gelegenheid is met vrucht in den Volksraad zitting te nemen zeer beperkt is, en dat in den Volksraad de onderscheiden gebiedsdeelen van Indië nog slechts zeer gebrekkig vertegenwoordigd zijn, terwijl dit college toch meer en meer een der symbolen moet worden van de éénheid der verschillende min of meer zelfstandig bestuurde onderdeelen van het gemeenebest. Beide omstandigheden zijn door geen hooge bezoldiging der leden te ondervangen en maken het thans onmogelijk den Volksraad, al dan niet met inperking van zijn ledental om te zetten in een college, dat permanent vergaderd blijft. Het is dit uitgangspunt dat er toe noopt om, waar men aan het college o.m. mede-wetgevende macht wil toekennen, de uitoefening van deze be-

voegdheid op te dragen aan een kleinere commissie — Wetgevenden Raad —, die in alle opzichten het karakter van gemachtigde van den Volksraad moet hebben.

Dat meerdere leden het klemmende van dezen gedachten-gang hebben gevoeld, is door de Regeering met erkentelijkheid bespeurd. Daarentegen kan Zij zich met de meening van andere leden, die den geheelen Wetgevenden Raad overbodig achten, niet vereenigen. De onjuistheid van de meening dat de aan dit college toegedachte bevoegdheid zeer wel aan den Volksraad in zijn geheel kan worden afgedragen, zonder vrees voor een zeer sterke verlenging van den duur der zittingen, kan het Staatsblad leeren, waaruit blijkt, dat gedurende het geheele jaar de wetgevende machine onverpoosd moet doorwerken. Aan dit feit kunnen commissies van voorbereiding niets veranderen. Een zeer liberale regeling van de defroyeering der Volksraadsleden zou er uiteraard wel toe kunnen leiden, dat men in Weltevreden permanent een college van omstreeks vijftig man bij elkaar hield, maar zou overigens juist verhinderen, dat in den Volksraad de meest gewenschte elementen zitting zouden nemen t.w. zij, die in het volle maatschappelijke leven staan en daaraan blijven deelnemen en in 's lands vergaderzaal kunnen doen hooren, wat buiten de hoofdstad tot in verre streken van den archipel leeft. En een toestand, waarbij financieel krachtige groepen van particulieren zich in den Volksraad zouden doen vertegenwoordigen door van hunnentwege bezoldigde woordvoerders, komt al zeer weinig wenschelijk voor.

Waarom bij een juiste verhouding tussehen Volksraad en Wetgevenden Raad, in de instelling van dezen laatste een verkapte invoering van het tweekwamerstelsel zou zijn te zien, is niet duidelijk.

Tegen een oplossing in de richting van een vermindering van het quorum, of in een afdoen van alleen de belangrijkste aangelegenheden onder de aanwezigheid van een betrekkelijk groot aantal leden, wordt in het verslag terecht aangevoerd, dat dan de Volksraad, die ten slotte bijeen zou blijven, in hoofdzaak zou bestaan uit de Batavia-leden, aan wel college dan bezwaarlijk het karakter van een vertegenwoordigend lichaam zou kunnen worden toegekend. Eenige waarborg, dat de in omvang slinkende Volksraad nog een getrouwe afspiegeling van het college in pleno zou blijven, ontbreekt. Het is dan ook in beginsel onjuist de werkzaamheden van eenig college zoo te regelen, dat al van tevoren vaststaat, dat daaraan de groote meerderheid der leden, niet ten einde toe zal kunnen deelnemen.

Staat dus wel vast, dat bij een uitbreiding van de bevoegdheden van den Volksraad de instelling van een hulplichaam als den Wetgevenden Raad onvermijdelijk is, dan kan de vraag alleen deze zijn, hoe dat hulplichaam zooveel mogelijk aan zijn doel te doen beantwoorden. Het spreekt dan wel vanzelf, dat in de eerste plaats vast moet staan, dat niet de Wetgevende Raad, maar de Volksraad het domineerende lichaam zal moeten zijn. Meer dan iets anders zullen twee factoren — ook in het verslag door sommige leden als zoodanig op de juiste waarde geschat — dit kunnen verzekeren, n. l. het budgetrecht van den Volksraad en de verkiezing van de leden van den Wetgevenden Raad door den Volksraad. Bij het begrootingsdebat zullen alle punten van staatsbeleid ter sprake kunnen worden gebracht, waarbij ook de leden van den Wetgevenden Raad ter verantwoording kunnen worden geroepen over de door hen in den loop van het jaar bij den wetgevenden arbeid uitgebrachte stemmen, een verantwoording, die in de al dan niet herkiezing als lid van den Wetgevenden Raad hare sanctie zal vinden.

Gelijk bekend, denkt de Regeering zich deze verkiezing volgens het evenredigheidsstelsel. Een schema daarvoor wordt als bijlage aan deze memorie toegevoegd.

Behoeft er daarom bij al deze waarborgen geen vrees voor een minder gewenschte verhouding tusschen de beide lichamen te bestaan, ter wille van een juiste verhouding acht de Regeering een benoeming van harentwege van de leden van laatstgenoemd college, geheel dan wel ten deele, niet aanbevelenswaardig. De wensch om de meest geschikte personen in dit college te doen opnemen, moet ondergeschikt blijven aan den eisch van harmonie tusschen beide colleges. Bovendien is het weinig aannemelijk te achten, dat de partijen er zelf niet naar zouden streven hun meest geschikte mannen in den wetgevenden raad te brengen.

Benoeming van Overheidswege zou inderdaad het door andere leden gevreesde gevaar scheppen van overschaduwing van den Volksraad door het nieuwe college.

Een beperking van de onderwerpen, waaromtrent de Wetgevende Raad medezeggenschap zou hebben, komt niet aannemelijk voor, omdat dit op den Volksraad weder een te grooten last zou laden. Hetzelfde bezwaar richt zich ook tegen het toekennen aan den Volksraad van de bevoegdheid om de taak van den Wetgevenden Raad aan te wijzen en tegen behoud van de adviseerende bevoegdheid van den Volksraad in wetgevingsaangelegenheden.

De bepaling in het ontwerp, volgens welke de Wetgevende Raad zou kunnen beslissen, dat een zaak door den Volksraad zelf zal worden behandeld, komt ook der Regeering bij nadere overweging minder gelukkig voor. Inderdaad is het beter, overeenkomstig den wensch van sommige leden, de bevoegdheden van beide colleges scherp van elkander te scheiden en alleen aan den Wetgevenden Raad medewetgeving op te dragen.

§ 7. Opmerkingen betreffende artikelen, niet begrepen in de voorgestelde wetswijziging.

Onder herinnering aan de in § 1 aangevoerde feiten, welke er toe nopen met een partieele herziening genoeg te nemen, moet worden opgemerkt, dat van de te dezer plaats in het afdeelvingsverslag genoemde punten de volgende, t.w.: het erfelijkheidsbeginsel bij regentenbenoemingen, de verhouding tusschen Kerk en Staat, het onderwijs en de mogelijkheid om nog andere publiekrechtelijke organen in het leven te roepen dan de in het ontwerp vermelde, juist tot die principieele onderwerpen behooren, die zich niet voor incidenteele behandeling leenen en daarom niet aan een herziening der staatsinrichting mogen worden vastgekoppeld.

Het evenaangeduide partieele karakter dezer herziening levert ook een bezwaar op om andere dan in het ontwerp genoemde artikelen anders dan om zeer overwegende redenen daarin te betrekken. Dit geldt ten aanzien van de wijzigingen, voorgesteld voor het tweede lid van art. 2, art. 3, art. 9, art. 11, art. 12, art. 13 en art. 18.

Voor het doen vervallen van den eisch van Nederlandschap uit het eerste lid van art. 2 wordt evenmin als voor het wegnemen van de leeftijdsgrens voldoende grond aanwezig geacht.

De bij artikel 3 geopperde suggestie acht de Regeering te ver gaand.

Artikelen.

Voor een afzonderlijke vermelding van den Luitenant Gouverneur-Generaal in het opschrift van het eerste hoofdstuk wordt geen voldoende aanleiding gevonden.

Art. 1. De Regeering deelt geheel het gevoelen van die leden, die het artikel niet overbodig achtende, aan de redactie van het ontwerp de voorkeur geven. Tegen de redactie van art. 23 der Proeve bestaat het bezwaar, dat het den tekst der Grondwet onvolledig overneemt. Het slot van de tweede alinea, zooals deze luidt in de redactie van het ontwerp der Herzieningscommissie, is in het hoofdstuk over den Gouverneur-Generaal misplaatst.

Art. 5. Een bepaling, ingevolge welke een nieuw optredende Gouverneur-Generaal in een plechtige openbare vergadering van den Volksraad het bestuur dezer gewesten heeft te aanvaarden, heeft de volle instemming der Regeering. Ook Zij ziet daarin een erkenning van de juiste plaats, welke de Volksraad zal innemen en meent, dat waar zoodanige plechtigheid slechts eenmaal in omstreeks vijf jaren zal plaats hebben, het kostenbezwaar geen gewicht in de schaal mag leggen.

Tegen een wijziging van het eedsformulier in den door vele leden gewenschten zin bestaat geen bezwaar.

Art. 6. Tot het laten vervallen van het instituut van den Luitenant-Gouverneur-Generaal vindt de Regeering geen voldoende aanleiding.

Art. 8. Voor een schrappen van den eisch van Nederlandschap voor het ambt van Gouverneur-Generaal is geen voldoende grond aanwezig, evenmin voor een algemeene bepaling van zoo verre strekking als artikel 6 van het ontwerp der Herzieningscommissie.

In een benoeming van den Vice-president en de leden van den Raad van Indië door den Koning is een slechts noode te missen waarborg gelegen voor het zelfstandig en onpartijdig karakter van de adviezen van het hooge College; bovendien geeft zij aan het ambt een gewenscht relief.

Een voorziening in de vervanging van den Vice-president komt voor in het Reglement van orde van den Raad.

De aanbeveling om in het laatste lid in plaats van „door het overlijden der vrouw, die” te lezen: „door de ontbinding van het huwelijk, dat” komt voor een verbetering te zijn.

Art. 19a. De woorden „Inlandsche vorsten en volken” zijn in dit artikel niet vervangen door „Nederlandsch-Indische zelfbesturen”, omdat het artikel dan een pleonasme zou bevatten.

De aanvulling met een derde lid in den zin van het 3de lid van art. 35 der proeve zou, in de systematiek van het ontwerp beter in art. 19° passen. Op de gronden daarvoor door andere leden aangevoerd wordt opneming in het eerste lid van de woorden „bijgestaan door den Raad van Indië” onwenschelijk geacht.

Art. 19b. Onder verwijzing v.z.n. naar § 5 van het algemeen gedeelte, moet de Regeering tegen een beperking van de taak van den Raad van Nederlandsch-Indië tot het gebied der wetgeving ernstig bezwaar maken.

Art. 19d. De Regeering blijft van oordeel, dat de verplichting tot het rechtstreeks geven van inlichtingen aan den Raad van Nederlandsch-Indië op grond van de bestaande dienstverhouding alleen aan landsdienaren behoort te worden opgelegd.

Art. 19g. In aansluiting aan het dienaangaande bij de algemeene beschouwingen onder § 3 opgemerkte, wordt de tijd voor een vervanging van dit artikel door de bepalingen van de artikelen 47 en 48 der Proeve nog niet aangebroken geacht.

Art. 19h. Bij de in het ontwerp neergelegde regeling is artikel 27 der Proeve geen verbetering. Tegen een overbrenging van de strafbepaling, vervat in de artikelen 19h, 19i en 19j naar het algemeen wetboek van strafrecht verzet zich de bedenking, dat de strafbepaling meer eigenaardig behoort te worden uitgevaardigd door een hogere autoriteit dan de eventuele delinquent.

Art. 19l. Nu de Volksraad zich vereenigd heeft met de op art. 41 van het Regeeringsreglement voorgestelde aanvulling (1e gew. zitting '22 Onderwerp 2 — stuk 4) behoort het artikel in dien zin te worden aangevuld. Echter zullen, in verband met de strekking van de thans aanhangige wetsherziening, ook in den tekst der beide nieuwe leden van dat artikel, de woorden „algemeene verordening” waar mogelijk door het woord „ordonnantie” moeten worden vervangen.

Art. 19m. Ongewenschte invloeden, die zich soms aan het Ministerie van Koloniën zouden willen laten gelden, zijn der Regeering niet bekend.

Art. 19n. Tegen een laten vervallen uit het tweede lid van de woorden: „wetten en algemeene maatregelen van bestuur daaronder begrepen”, welke daar duidelijkshalve te allen overvloede waren ingevoegd, bestaat geen bezwaar.

Art. 19o. De meening, dat eigenlijke verdragen alleen tusschen soevereine staten kunnen worden gesloten, moet op eene misvatting berusten. Tegen het aan het burgerlijk recht ontleende woord „overeenkomsten” evenals tegen het evenmin juiste „politieke contract” bestaat uit dien hoofde bezwaar; het woord „verdrag” schijnt voor de hierbedoelde staatsstukken het juiste.

Voor een aanvulling als door eenige leden bij dit artikel zoomede bij art. 19a in overweging wordt gegeven, acht de Regeering den tijd nog niet gekomen.

Art. 19p — 19s. De vraag of thans niet de tijd gekomen is om opheffing van de „exorbitante” rechten te overwegen, moet met het oog op de behoeften der maatschappij, ontkennend worden beantwoord. Een regeling van deze inderdaad ingrijpende rechten acht de Regeering beter in de wet op de staatsinrichting dan in eene ordonnantie op hare plaats. Bij de veelvormigheid der gevallen waarin toepassing der hierbedoelde bepalingen plaats vindt moet tegen een uniformen termijn bezwaar worden gemaakt.

Art. 19u. De reden, dat niet is voorgesteld de bezoldigingen bij ordonnantie te regelen is gelegen in het feit, dat dit niet als onderwerp van wetgeving, maar als een daad van uitvoering wordt beschouwd.

Art. 19v. Tegen een vervanging van het woord „ambtenaren” door „landsdienaren” bestaat geen bezwaar.

Art. 19x. De meening van die leden, die in de voorgeschreven overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië bij het verlenen van dispensatie van een Regeeringsverordening geen inconsequentie, maar een waarborg zagen tegen het lichtvaardig verlenen van dispensatie, wordt onderschreven.

Art. 19z. Waar in afgelegen gebieden geen andere dan Inlandsche bevolking aanwezig is, schijnt opname in het artikel van het woord „Inlandsche” met de bedoeling, dat speciale aandacht geschonken zal worden aan de bescherming van de Inlandsche bevolking in die gebieden, overbodig.

Dat het artikel door deze wijziging zijn beteekenis zou hebben verloren, kan niet worden toegegeven; het bevat nog steeds een zeer voornaam deel van de taak der bestuurende ambtenaren.

Waarom in dit artikel het woord „Inlandsche” zou moeten worden behouden, zoolang art. 108 als gevolg van de groote verschillen in cultuur-peil tusschen de onderscheiden eilanden van den archipel nog niet met het woord „gelijke” kan worden aangevuld, is niet duidelijk.

IIe HOOFDSTUK.

Van den Volksraad.

Art. 20. De aanhef van § 14 is volledigheidshalve geformuleerd als in het ontwerp is geschied.

Lid 1. Vastlegging van het aantal leden van het vertegenwoordigend lichaam, zij het door het aangeven van bepaalde grenzen, behoort tot de eigenaardige taak van een organieke wet als de nieuwe wet op de Staatsinrichting. Ook het ontwerp der herzieningscommissie en de Proeve geven van deze meening blijk.

Dat de corresponderende bepalingen uit evenbedoeld ontwerp en uit de Proeve vollediger zijn, in dien zin dat zij punten bevatten, welke in de wet op de staatsinrichting behooren te worden opgenomen en in het ontwerp ontbreken, kan niet worden toegegeven. Met name de regeling van het kiesrecht zou de Regeering, op de in het begin dezer memorie aangegeven gronden, buiten de wet willen houden.

Het denkbeeld om een tweekamerstelsel in te voeren is verworpen o.a. op de daartegen in het verslag aangevoerde bezwaren.

In verband met het bepaalde bij lid 5 van dit artikel is het inderdaad beter in het eerste lid als minimum aantal het getal 49 te vermelden.

Lid 2, lid 3 en lid 4. Waar de voorgedragen bepalingen zeer soepel zijn, stelt de Regeering op de gronden in het begin dezer Memorie vermeld op ongewijzigde handhaving daarvan prijs, zich voornemende om zoo dit t.z.t. noodig mocht blijken, naar aanleiding van de kiesrechtregeling voor den Volksraad op deze bepalingen terug te komen.

Een aanbeveling van den Raad van Nederlandsch-Indië voor de door benoeming te vervullen plaatsen wordt zeer wenschelijk geacht.

Lid 5. Tegen het denkbeeld, dat de Volksraad een voordracht of aanbeveling zal indienen, waaruit de Kroon hare keuze bij de benoeming van een voorzitter zal doen, verzet zich het in de Memorie van Toelichting vermelde bezwaar, dat de voorzitter dan niet vóór de opening der zitting aanwezig kan zijn. Ook het aldaar tegen een voorschrift,

dat de keuze voor het ambt beperkt tot hen die reeds op andere wijze lid van den Volksraad zijn, aangevoerde bezwaar geldt onverzwakt.

Op de daarvoor door andere leden aangevoerde gronden, wordt blijvende benoeming van den Volksraadvoorzitter door de Kroon noodzakelijk geacht.

Benoeming voor onbepaalden tijd van den Voorzitter van een vertegenwoordigend College schijnt in strijd met den aard daarvan, die periodieke vernieuwing dwingend eischt.

Lid 6. Tegen opneming in den eersten zin van lid 6 van de woorden „en ontslaat” bestaat geen bezwaar. De regeling van de bezoldiging van den secretaris echter geheel in handen van den Volksraad te leggen, wordt minder juist geacht.

Art. 21. O. m. op grond van de daarvoor in het verslag aangevoerde reden meent de Regeering de openstelling van den Volksraad voor de vrouw te moeten handhaven.

Tot zoodanige openstelling ook over te gaan ten aanzien van veroordeelden zonder eenig onderscheid te maken, komt der Regeering niet wel te verdedigen voor. Uit den Volksraad te weren degenen, die blijk hebben gegeven niet onder alle omstandigheden de bestaande rechtsorde te willen eerbiedigen, schijnt zeer wel gemotiveerd. Deze bedachte komt ook tot uiting in het onder de nieuwe wetgeving gestelde criterium, dat de uitsluiting eerst aan veroordeeling tot vrijheidsstraf wegens misdrijf vastknoopt. Die uitsluiting ten aanzien van het lidmaatschap van den Volksraad te willen beperken tot hen, die door den rechter van de verkiesbaarheid of het bekleeden van ambten zijn ontzet, komt onjuist voor, omdat het toelaten van iemand tot de srembus iets anders is dan hem het lidmaatschap van het vertegenwoordigend college waardig te achten.

Ten aanzien van het niet eervol ontslag als reden van de uitsluiting, sluit de Regeering zich aan bij de zienswijze van hen, die van oordeel zijn, dat toch in de meeste gevallen het niet-eervol ontslag den daardoor getroffen stem-pelt tot iemand, die in den Volksraad niet thuis behoort. Inderdaad wordt slechts bij hooge uitzondering en bij zeer ernstig wangedrag niet-eervol ontslag verleend.

Voor het binden van de uitsluiting aan een bepaalden termijn, wordt in verband hiermede ook niet voldoende grond aanwezig geacht.

Art. 22. Dat, wanneer tot regeling van de gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van den Volksraad met andere dan de in het eerste lid genoemde ambten wordt overgegaan, die ordonnantie zich tot alle overige ambten moet uitstrekken, kan niet worden toegegeven. Integendeel zijn er tal van ambten, waarvoor reeds van te voren vaststaat, dat geen nadere regeling noodig is. Om overbodig werk te voorkomen, wordt daarom op behoud van de woorden „voor zooveel noodig” prijs gesteld.

Art. 23. Bij de in het verslag opgenomen argumenten ter verdediging van de in het ontwerp opgenomen eedsformule, sluit de Regeering zich aan.

Art. 24. Tegen omzetting van de woorden „benoemd” en „verkozen” bestaat geen bezwaar.

Art. 25. Op praktische gronden meent de Regeering de in lid 2 voorkomende bevoegdheden aan den Gouverneur-Generaal te moeten laten. Ten einde de wet zoo sober mo-

gelijk te houden, ware de regeling van het onderzoek der geloofsbriefven aan de ordonnantie over te laten.

Art. 26. Op de nader in § 6 dezer Memorie ontwikkelde gronden acht de Regeering de in dit artikel voorgestelde bepalingen tot beperking van den zittingsduur van den Volksraad onvermijdelijk. Zij, die tot lid daarvan gekozen of benoemd worden, moeten weten welk gedeelte van hun tijd zij voor de vergaderingen van het college beschikbaar hebben te stellen. Alleen dan kan verwacht worden, dat zij ook regelmatig ter vergadering aanwezig zullen zijn.

Heeft de Volksraad in den Wetgevenden raad zijn permanenten gemachtigde in Batavia, dan worden de bezwaren, tegen deze bepalingen aan te voeren, trouwens tot een minimum gereduceerd. Overigens is niet gebleken, dat 2½ maand voor de begrootingsbehandeling niet voldoende zou zijn.

Nu de Wetgevende Raad de bevoegdheid zal missen een zaak ter behandeling naar den Volksraad te verwijzen, behoeft een aanvulling van de — overigens terecht — geconstateerde lacune niet plaats te hebben.

Een regeling, krachtens welke de zitting het geheele jaar zou voortduren en vergaderingen zouden worden bijeengeroepen zoo dikwijls de voorzitter, de Gouverneur-Generaal en de Raad van Indië of 15 leden zulks wenschen, wordt practisch onuitvoerbaar geacht.

Tot een verruiming van de bepaling van lid 7 meent de Regeering wegens de daartegen in het verslag ontwikkelde bezwaren, niet te mogen overgaan.

Art. 27 lid 2. Tegen overneming van de redactie van art. 70 der Proeve bestaat geen bezwaar.

Art. 30. De tegen een verlaging van het quorum bij de Regeering bestaande principieele bedenkingen, werden reeds in § 6 dezer Memorie ontvouwd. Zij meent, dat in die richting een bevredigende oplossing niet kan worden gevonden.

Waar ieder lid recht heeft naleving van de bepaling omtrent het quorum te verlangen, kan niet worden voorgeschreven, dat het vragen van hoofdelijke stemming alleen door ten minste drie leden kan geschieden.

Lid 3. Tegen een invoeging van de woorden: „tenzij deze in eene voltallige vergadering plaats vindt” achter het woord: „stemmen” bestaat geen bezwaar.

Art. 31. Ten aanzien van het Reglement van orde naar § 6 onder b der Memorie van Toelichting verwijzende, sluit de Regeering zich aan bij die leden, die er de voorkeur aan gaven ook de bedragen van bezoldiging enz. in een ordonnantie op te nemen.

Art. 32 lid 1. Hoe de vermelding in het ontwerp van den Volksraad, waar zijne bevoegdheden namens dit college door den „Wetgevenden Raad” worden uitgeoefend, tot misvatting aanleiding kan geven, is niet duidelijk, waar toch de „Wetgevende Raad” geen eigen gezag of bevoegdheid bezit, maar steeds optreedt als wettelijke gemachtigde van den Volksraad.

Waarom het niet mogelijk wordt geacht den Volksraad de taak van den Wetgevenden Raad te doen aanwijzen, werd in § 6 dezer memorie reeds uiteengezet, waarbij tevens werd aangetoond, waarom voor een terugdringen van den Volksraad niet behoeft te worden gevreesd. De Regeering kan daarom de opvatting niet deelen, dat bij het stelsel van het ontwerp de Volksraad van vele bevoegdheden zal worden

berooft. Integendeel: naast een versterkt budgetrecht zal de Volksraad in pleno het recht van interpellatie krijgen. terwijl de band tusschen het college en zijn lasthebber, den Wetgevenden Raad, zoodanig zal zijn, dat ook de medewetgevende macht als door den Volksraad zelf uitgeoefend mag worden beschouwd.

Lid. 3. De Regeering mag niet verhelen, dat ook Zij in de wijze van honoreeren van de leden van den Wetgevenden Raad een groote moeilijkheid ziet. Waar van de leden van dit college gevergd moet worden, dat zij permanent te Batavia voor wetgevenden arbeid beschikbaar zullen zijn, zou met het toekennen van een — zelfs ruim — zittinggeld alleen niet kunnen worden volstaan. Het lidmaatschap zal ook nooit mogen worden beschouwd als een ambt, waarnaast men zijn hoofdamt zou kunnen blijven waarnemen.

Aan den anderen kant moet er tegen gewaakt worden het ambt zoo aantrekkelijk te maken, dat het anders dan in het belang van Land en Volk zou worden geambieerd. Het juiste midden zou wellicht op deze wijze gevonden kunnen worden, dat aan dengeen, die tot lid van den Wetgevenden Raad wordt gekozen, hij zij ambtenaar dan wel particulier, zijn laatstgenoten inkomsten worden gewaarborgd met een minimum van f 600.— 's maands en een maximum van f 1200.— 's maands. Aan hen, die als gevolg van de benoeming naar Weltevreden zouden moeten verhuizen, zou een billijke vergoeding voor verhuiskosten zijn toe te kennen en eenzelfde vergoeding voor terugkeer naar hun nieuwe standplaats, wanneer zij als lid van den Wetgevenden Raad afgetreden, hun vorig ambt of beroep weer zouden opvatten. Zij, die op hun oorspronkelijke woonplaats gevestigd blijven, zouden aanspraak moeten krijgen op vergoeding van reis- en verblijfkosten. Ten aanzien van ambtenaren zou zijn te bepalen, dat de tijd als lid van den Wetgevenden Raad doorgebracht volledig medetelt als dienstdadig; zij zouden de promotie in hun korps tot aan de evengenoemde grens moeten meemaken.

In verband hiermede zullen lid 3 en lid 4 van het artikel in den in het verslag aangeduiden zin, moeten worden *herzien*.

Art. 33. Hoewel de Regeering blijkens § 6 dezer Memorie bij de verkiezing van de leden van den Wetgevenden Raad voorstandster is van het beginsel van evenredige vertegenwoordiging, zou zij dit, zoolang de praktijk nog niet gesproken heeft, niet in de wet willen vastleggen. Tegen aanwijzing door den Gouverneur-Generaal van alle leden dan wel een gedeelte daarvan bestaat bij de Regeering, met het oog op de gevolgen daarvan voor de positie van den Wetgevenden Raad tegenover den Volksraad, overwegend bezwaar. Deze zelfde overweging leidt er toe den termijn, waarvoor de leden van den Wetgevenden Raad gekozen worden tot één jaar te verkorten. Als datum van op- en aftreden ware te nemen 1 Juni.

Art. 34 lid 3. Met het denkbeeld om bij de verkiezing van de leden van den Wetgevenden Raad reeds dadelijk plaatsvervangende leden aan te wijzen, zoodat spoediger in vacatures zal kunnen worden voorzien, kan de Regeering zich zeer wel vereenigen. Bij het openvallen van een plaats in genoemden Raad kan dan zonder eenige nadere formaliteit, de aangewezen vervanger onmiddellijk worden opgeroepen. Het hier besproken lid kan dan geheel vervallen. Het zou trouwens onjuist zijn om, wanneer de zetels in den Wetgevenden Raad volgens het evenredig-

heidsstelsel zijn verdeeld, over één openvallenden zetel den geheelen Volksraad te doen medestemmen.

Art. 36. Op behoud van het eerste lid wordt op den daarvoor in het verslag aangevoerden grond prijs gesteld.

Art. 38, lid 3 en 4. Tegen een verbetering, overeenkomstig de in art. 30 aangebrachte, bestaat geen bezwaar.

Art. 40. Het komt voor, dat het reglement van orde voor den Wetgevenden Raad op dezelfde wijze als dat van den Volksraad behoort te worden vastgesteld.

Art. 42, lid 2. De door enkele leden aan de redactie van art. 46 lid 2 van de Proeve gegeven voorkeur wordt door de Regeering niet gedeeld, evenmin als de zienswijze, dat duidelijk zou zijn aangetoond, dat het recht van enquête kan worden toegekend ook waar geen parlementair stelsel bestaat. Veeleer valt in het oog te houden, dat het instellen van een enquête directe gevolgen voor de houding van een deel der bevolking ten opzichte van bepaalde overheden zou kunnen hebben. Voor zoodanige gevolgen kan de verantwoordelijkheid alleen gedragen worden door het staatshoofd of een vertegenwoordigend lichaam, dat voor den geheelen gang der staatszaken verantwoordelijk is.

Art. 43. De toevoeging van de woorden: „of van de Tweede Kamer voor zoover het voorstellen van wet betreft, ingediend ingevolge art. 116 der grondwet” worden met het oog op het instituut der ministerieële verantwoordelijkheid onjuist geacht.

Art. 44. De aan de redactie van art. 92 der Proeve door verschillende leden gegeven voorkeur berust, naar het voorkomt, op het in het begin dezer Memorie opgehelderde misverstand omtrent de uitdrukking: voorontwerp.

HOOFDSTUK III.

Wetgeving.

Bepalingen overeenkomstig de artt. 80 en 81 der Proeve of 88 en 89 van het ontwerp der Herzieningscommissie zijn reeds opgenomen in de art. 46 en 62a van het ontwerp.

Art. 46. Voor opname van een artikel, overeenkomende met art. 74 der Proeve, bestaat naast art. 46 en 19b, letter *f* en *g* van het ontwerp geen ruimte.

Art. 47, lid 2. Verandering van de woorden „te allen tijde” in: „voor elk geval bij de aanbieding” verdient geen aanbeveling omdat de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat een aan den Volksraad aangeboden ontwerp-ordonnantie eerst na hare indiening een spoedeischend karakter krijgt.

Art. 53. De argumenten, welke er voor pleiten een verschil van meening tusschen den Gouverneur-Generaal en den Volksraad op wetgevend gebied aan een uitspraak van de Kroon te onderwerpen, zijn in § 2 dezer Memorie uiteengezet. Daarheen wordt voor zoover nodig verwezen.

Uit het feit, dat het artikel voor een regeling door de Kroon alleen de mogelijkheid opent, blijkt voldoende dat zoodanige regeling niet zal plaats hebben, indien daarop

noch door den Landvoogd noch door den Volksraad prijs wordt gesteld.

Art. 54. In dit artikel is met voordacht geen opdracht doch een mogelijkheid tot regeling bij algemeenen maatregel van bestuur gesteld, ten einde ook van de hier genoemde onderwerpen een deel aan een regeling bij ordonnantie te kunnen overlaten.

Voor een opdracht tot regeling „bij de wet of kraehtens opdracht van de wet bij algemeenen maatregel van bestuur” is met het oog op art. 62 der Grondwet geen aanleiding.

Art. 57. De met machtiging des Konings vastgestelde ordonnanties zijn begrepen in „de door den Koning goedgekeurde ordonnanties”.

Art. 58. De woorden „dan wel afgekeurd worden” worden vervangen door „worden, dan wel daaraan de goedkeuring wordt onthouden”.

Art. 59 t/m 62. Waarmede van de algemeene verordeningen door het betrokken departementshoofd zou, bij het verspreid liggen van op één na alle departementen buiten den Regeeringszetel, alleen aanleiding geven tot heen en weer zenden van stukken zonder eenig nut. De afkondiging van verordeningen en besluiten, wel te onderscheiden van de plaatsing in het Staatsblad of de Javasehe Courant, behoort eigenaardig tot de taak van het Staatshoofd, terwijl overbrenging van de zorg voor die plaatsing bij den Directeur van Justitie almede tot grooteren omslag zou leiden.

In verband hiermede kan art. 59 niet op de in het verslag aanbevolen wijze worden geredigeerd.

Of het nut van een verplichtend stellen van vertalingen in de Maleische en Chineesche talen tegen de kosten zou opwegen, wordt betwijfeld.

Art. 62a. Tegen opneming in het eerste lid van de woorden: „geheel of gedeeltelijk” tussehen „worden” en „geschorst”, bestaat geen bezwaar.

Voor opneming van het schorsingsbesluit in de Nederlandse staatscourant, acht de Regeering geen voldoende grond aanwezig. Algemeene bekendheid krijgt een schorsingsbesluit toch voornamelijk door de dagbladpers.

Verkorting van den termijn, waarbinnen vernietiging moet worden voorgesteld, en het bepalen van een termijn van een jaar, waarbinnen over de vernietiging der ordonnantie moet zijn beslist, komt met het oog op de groote afstanden niet wel mogelijk voor.

Art. 63. Ook der Regeering komt een recht tot schorsing van bestuurshandelingen als hier bepleit, op de in § 3 dezer Memorie aangevoerde gronden, ongewenscht voor.

IVe HOOFDSTUK.

Van de begrooting.

Algemeene opmerkingen.

Dat in den tegenwoordigen toestand ten aanzien van het budgetrecht van den Volksraad bij aanvaarding van het Regeeringsontwerp weinig of geen verbetering zal worden gebracht, kan geenszins worden toegegeven. In tegenstelling met vroeger zal de begrooting door den Landvoogd in over-

eenstemming met den Volksraad worden vastgesteld en om te werken alleen de goedkeuring van de wetgevende macht in Nederland behoeven.

Door de splitsing in afdelingen en hoofdstukken zal de onderafdeelingsgewijze behandeling, die thans nog in Nederland wordt toegepast, komen te vervallen en een debat daar alleen over de groote lijnen van het Indisch bestuur behoeven te worden gevoerd. Dat de Staten-Generaal lichtvaardig tot verwerping van een hier te lande vastgestelde begrooting zouden overgaan, behoeft niet te worden gevreesd.

Overigens vereenigt de Regeering zich gaarne met de zienswijze van hen, die een dergelijk toezicht van de Nederlandsche macht voorshands gewenscht, ja onvermijdelijk achten. Dat het niet strijdig is met den geest van art. 62 der Grondwet volgt uit de aanhaling uit de toelichting op de gewijzigde grondwetsartikelen, welke in § 2 dezer Memorie werd opgenomen.

De tegen een beroep van een minderheid uit den Volksraad op de Nederlandsche wetgevende macht van andere zijde aangevoerde bezwaren, acht de Regeering zeer reëel.

De bepalingen der comptabiliteitswet, die niet in het ontwerp zijn overgenomen, blijven uiteraard voortbestaan. T. z. t. zal worden overwogen of en zoo ja welke wijziging deze zal hebben te ondergaan, in verband met de nieuwe wet op de staatsinrichting. Uiteraard zijn alleen bepalingen van principeel aard uit de comptabiliteitswet overgenomen. Om die reden bestaat aan opname in het ontwerp van bepalingen in den geest van art. 104 lid 2, 105, 106 en 107 der Proeve geen behoefte.

Art. 63a. De opmerking, dat in werkelijkheid de definitieve vaststelling van de begrooting eerst tot stand komt na de goedkeuring door de Staten-Generaal is in het verslag reeds op juiste gronden weersproken.

De invoering van tweejaarlijkse begrootingen met uitgebreide aanvulingsbegrootingen daarop acht de Regeering voor de snel evolueerende matschappij hier te lande niet aanbevelenswaardig.

Art. 63b. De Regeering meent er op te moeten aandringen met de vraagstukken van een afzonderlijk begrotingsbeheer voor de Landsbedrijven en voor gewone en buitengewone uitgaven deze wetsherziening niet te bezwaren.

Art. 63c. De wijze waarop thans de jaarlijkse begrooting door den Volksraad moet worden behandeld, laat ook de Regeering onbevredigd. Zij vertrouwt, dat als gevolg van de nieuwe procedure, waardoor de begrooting voortaan tot stand zal komen in die wijze verbetering zal kunnen worden gebracht. Zoolang de praktijk daaromtrent geen uitspraak heeft gedaan, is Zij echter huiverig daarop in de wet reeds vooruit te loopen. Ook zij acht het ongewenscht, dat de begrooting, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, eerst zou worden vastgesteld in het jaar waarvoor zij moet dienen. In verband daarmede moet aan den termijn van 10 weken voorshands worden vastgehouden.

Lid 2. De zienswijze, dat de vaststelling van een termijn, binnen welken de Volksraad zijn gevoelen omtrent ontwerpen van aanvullingsbegrootingen zou moeten mededeelen, steeds onnoodig zou zijn, kan de Regeering niet deelen. In verband hiermede zal ook art. 63c onveranderd moeten blijven.

Art. 63d. Bij de aanbeveling, dat de goedkeuring bij de wet beperkt dient te worden tot de onderafdeelingen, waar-

omtrent Regeering en Volksraad niet tot overeenstemming zijn gekomen, is blijkbaar over het hoofd gezien, dat in den vervolge de afdelingen in hoofdstukken en niet in onderafdeelingen zullen worden gesplitst.

Aan den wensch, dat het vaststellen van de begrooting afdeelingsgewijze bij afzonderlijke besluiten zal geschieden, zal worden tegemoetgekomen.

Art. 63f. Op de reeds hoogerontwikkelde gronden, zal het artikel ongewijzigd behouden moeten blijven.

Ve. HOOFDSTUK.

Van de Departementen van algemeen bestuur en de Algemeene Rekenkamer.

Art. 64 en 65. Waar in § 5 dezer Memorie omstandig is stil gestaan bij de plaats, die elk der hoogere organen, de Landvoogd, de Raad van Nederlandsch-Indië, de Departementshoofden en de Algemeene Secretaris in de nieuwe staatsinrichting zal hebben in te nemen, moge hier naar die uiteenzetting worden verwezen ter toelichting van de gronden, waarop de Regeering de voorgedragen wijziging van art. 64 onaannemelijk acht, en op behoud van art. 65 blijft prijs stellen.

Geheel los daarvan staat uiteraard de vraag, wie, bij behoud van den Raad van Nederlandsch-Indië, in zijn huidige vorm, daarin als lid zouden behooren zitting te nemen.

Art. 66. De nieuwe redactie, welke voor dit artikel wordt aanbevolen, geeft daaraan geheel het karakter van een *blancoartikel*, waarvoor ten aanzien van het daarbij te regelen onderwerp geen aanleiding bestaat. Zoolang geen ander geldelijk contrôle-stelsel is ontworpen, dat betere resultaten belooft, zal men de Algemeene Rekenkamer moeten behouden en haar ook een plaats in de Indische Grondwet moeten inruimen. Dit belet intusschen in het minst niet om naast dit lichaam desgewenscht een „generale thesaurie” in het leven te roepen.

Overigens moet worden opgemerkt, dat de groote uitgestrektheid van dit eilandenrijk en de gebrekkige verkeersmiddelen de groote beletselen vormen tegen een preventieve contrôle op de uitgave van 's Lands gelden.

Vie HOOFDSTUK.

Van de gewestelijke en plaatselijke besturen.

Art. 71 lid 5. De aandacht van de leden, die verklaarden geen bezwaar te hebben tegen toekenning van het recht tot belastingheffing aan de Inlandsche gemeenten, indien daaraan tegelijk het verordeningsrecht

werd toegekend, wordt gevestigd op de wijziging, welke dit artikel onderging bij de in No. 216 van het Staatsblad van dit jaar opgenomen wet van 6 Februari j.l No. 51, waardoor dit recht der Inlandsche gemeenten buiten allen twijfel is gesteld.

Ten zeerste zou de Regeering het betreuren, indien deze gelegenheid niet werd aangegrepen tot het scheppen van de mogelijkheid van belastingheffing door deze gemeenten.

VIIe HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

Art. 108. De reden, waarom in dit artikel niet ingevoegd is geworden het woord „gelijke” vóór „aanspraak op bescherming” enz., werd bij art. 19z reeds ontvouwd.

Art. 110. De tot schapping van de woorden „elders dan in Nederland” in het verslag aangevoerde argumenten, worden geheel onderschreven.

Art. 115 e.v. Voor effectieve bepalingen tot het bestrijden van slavernij en pandelingschap moge worden verwezen naar art. 324 van het nieuwe strafwetboek en art. 6 nos. 16, 22, 36 en 128 der Invoeringsverordening.

Art. 146. Dat er behoefte zou bestaan aan de opneming van algemeene bepalingen in den trant van die van het 2e lid van art. 1 van het ontwerp der Herzieningscommissie, wordt betwijfeld.

Overgangsbepalingen.

I. Wanneer dit de wensch van den Volksraad mocht blijken te zijn, is de Regeering bereid het Opperbestuur in overweging te geven de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië niet in werking te doen treden, voordat de nieuwe regeling van het kiesrecht voor den Volksraad haar beslag zal hebben gekregen.

II. Een vaststelling van de kiesrechtregeling voor den Volksraad en den Wetgevenden Raad bij de wet, moet krachtig worden ontraden.

Onder de „wijze van verkiezing” wordt de volledige regeling van het kiesrecht verstaan.

Aan deze Memorie zijn toegevoegd, behalve het reeds genoemde schema voor de verkiezing van leden van den Wetgevenden Raad, een nota van wijzigingen met toelichting, een gewijzigd ontwerp van wet, waarin de evenbedoelde wijzigingen zijn verwerkt, zoomede een nieuwe tekst der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, zooals deze zal luiden na het aanbrenge van de in het gewijzigd wetsontwerp opgenomen wijzigingen.

Herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (1ste gewone zitting 1922, onderwerp 5 — stukken 1—5).

Bijlage I der Memorie van Antwoord.

STELSEL VAN VERKIEZING VAN DEN WETGEVENDEN RAAD.

In een der eerste vergaderingen van de voorjaarszitting van den Volksraad worden aan den Voorzitter, na invulling, ingediend candidatenlijsten voor den Wetgevenden Raad van bepaalden vorm, verkrijgbaar ter Secretarie van den Volksraad.

Die lijsten, welke door minstens drie leden ondertekend moeten zijn, vermelden de namen van de leden van den Volksraad, welke de ondertekenaren voordragen voor het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad, in de volgorde, waarin zij die personen voor dat lidmaatschap in aanmerking wenschen te doen komen. Het aantal, op dezelfde lijst ingeschreven candidaten is beperkt tot ten hoogste het geheele aantal leden van den Wetgevenden Raad, uitgenomen den Voorzitter.

Candidatenlijsten, ondertekend door een of meer leden van den Volksraad, wier ondertekening mede op eenige andere lijst voorkomt, zijn nietig.

In een volgende vergadering van den Volksraad wordt van elk der candidatenlijsten, voorzien van een volgnummer, een exemplaar in gedrukt vorm uitgereikt aan ieder van de aanwezige leden.

Bij hoofdelijke oproeping en mondeling verklaart ieder van de ter vergadering aanwezige leden op welke van de candidatenlijsten, aan te duiden met het volgnummer van de lijst, hij zijne keuze vestigt. Van die keuze wordt door den Secretaris achter den naam van het lid van den Raad aanteekening gehouden.

Het aantal plaatsen in den Wetgevenden Raad, dat aan elke candidatenlijst wordt toegewezen, wordt bepaald door vermenigvuldiging van het cijfer, aangevende het geheele aantal leden van den Wetgevenden Raad, uitgenomen den Voorzitter, met het cijfer, aangevende het aantal leden van den Volksraad, welke hunne keuze op de lijst hebben gevestigd, welk product vervolgens gedeeld wordt door het cijfer, aangevende de som van de in de tweede plaats bedoelde getallen voor alle lijsten te zamen. Breuken in het verkregen quotiënt van minder dan een half worden verwaarloosd; breuken van een half of meer als een geheel aangemerkt.

Indien bij samentelling van de aldus verkregen quotiënten een totaalcijfer wordt verkregen, lager dan het geheele aantal leden van den Wetgevenden Raad, uitgenomen den Voorzitter, worden de overblijvende plaatsen aangevuld door verkiezing op de wijze omschreven bij het vijfde lid van artikel 30. Is het verkregen totaalcijfer hooger dan bedoeld aantal leden, dan wordt voor de candidatenlijsten, voor welke de quotiënten het grootst zijn, aanvangende met het hoogste cijfer en, zoo noodig, daarna afdalende tot het naastvolgende lagere cijfer of de naastvolgende lagere cijfers, het op de voorschreven wijze ver-

kregen quotiënt voor ieder van de daarvoor in aanmerking komende lijsten met één verminderd. Wanneer twee of meer lijsten hetzelfde quotiënt hebben verkregen en niet voor alle vermindering wordt vereischt, bepaalt de Voorzitter door het lot, op welke lijst of lijsten vermindering wordt toegepast (1).

De Voorzitter verklaart voor elke candidatenlijst, waaraan plaatsen in den Wetgevenden Raad zijn toegewezen, welke van de op de lijst vermelde candidaten tot lid van dien Raad zijn gekozen. Die verklaring geschiedt naar volgorde van het toegewezen aantal plaatsen, waarbij de lijst met een grooter aantal plaatsen voorgaat aan die met een kleiner aantal.

Indien aan twee of meer lijsten hetzelfde aantal plaatsen is toegewezen, wordt de orde, waarin de verklaring geschiedt, bepaald door het volgnummer, dat de lijst draagt, eveneens met voorrang van het hogere boven het lagere cijfer.

Gekozen zijn voor elke lijst — tot het aantal plaatsen, daaraan toegewezen — de candidaten in de volgorde, aanvangende met den het eerst genoemden candidaat. Wanneer een candidaat reeds krachtens eene vorige lijst is gekozen, wordt hij aangemerkt verder niet meer op eenige lijst voor te komen.

Indien en voor zoover met toepassing van de in de vorenstaande bepalingen aangegeven regeling in de daarvoor bestemde vergadering van den Volksraad niet tot de vereischte samenstelling van den Wetgevenden Raad wordt gekomen, geschiedt, zoo spoedig mogelijk, voor elke niet langs dien weg vervulde plaats de verkiezing op de bij het vijfde lid van artikel 30 der Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië omschreven wijze.

Nadat de verkiezing van de leden van den Wetgevenden Raad op deze wijze heeft plaats gehad, worden door hen, die op de verschillende lijsten hebben gestemd, evenveel plaatsvervangende leden van den Wetgevenden Raad aangewezen als er leden van hunne lijst gekozen zijn. Deze plaatsvervangende leden nemen in de volgorde van hunne aanwijzing zitting bij afwezigheid belet of ontstentenis van de leden der lijst, waarbij zij behooren.

(1) Wanneer, om in eenvoudigen vorm een voorbeeld te stellen, 3 candidatenlijsten zijn ingediend, waarop respectievelijk 24, 12 en 9 stemmen zijn uitgebracht, zouden bij eene samenstelling van den Wetgevenden Raad uit 18 leden, uitgenomen den Voorzitter, naar evenredigheid moeten worden toegestaan aan:

lijst 1	$\frac{18 \times 24}{45}$	= 10 plaatsen,
lijst 2	$\frac{18 \times 12}{45}$	= 5 plaatsen,
lijst 3	$\frac{18 \times 9}{45}$	= 4 plaatsen.

Aangezien tengevolge van afronding van breuken het gezamenlijk aantal plaatsen op die wijze 1 te groot zou zijn, worden definitief aan lijst 1, in stede van 10 plaatsen, 9 plaatsen toegewezen. Was nog eene tweede vermindering noodig geweest, dan zou die op lijst 2 zijn toegepast.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUKKEN 4 EN 5.

Herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Iste gewone zitting 1922 — Ond. 5 — stukken 1—5).

Bijlagen II en III der Memorie van Antwoord.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

In artikel 1 van het ontwerp van wet tot herziening van de wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854 No. 129, Indisch Staatsblad 1855 No. 2) (Gedr. stuk. Volksraad 1e gew. zitting 1922, Onderwerp 5 — stuk 2) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A.

§ 4 wordt vervangen door een nieuwe paragraaf, luidende: ⁽¹⁾

(1) Het oorspronkelijk ontwerp luidde:

§ 4. In de artt. 5, 6 en 11 (eerste lid) wordt in plaats van „het Reglement op het beleid der regering van” gelezen: „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

§ 5. In het eerste lid van art. 8 wordt in plaats van „Nederlanders” gelezen „Nederlandsch onderdaan”.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

Wij Wilhelmina, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!
doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is de wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854 No. 129, Indisch Staatsblad 1855 No. 2) en het daarbij vastgestelde Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië te herzien, ten einde de bepalingen daarvan in overeenstemming te brengen met de artikelen 1, 61, 62 en 62 bis der Grondwet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedgevonden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854 No. 129, Indisch Staatsblad 1855 No. 2), zooals deze sedert is gewijzigd en aangevuld, wordt nader gewijzigd en aangevuld als volgt:

§ 1. In de vierde alinea der wet worden de woorden: „deze, vast te stellen het navolgende Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië” vervangen door „deze”.

§ 2. Het opschrift van het eerste hoofdstuk wordt gelezen:

„Van den Gouverneur-Generaal en den Raad van Nederlandsch-Indië”.

§ 3. Het eerste lid van art. 1 wordt gelezen:

„1. Het algemeen bestuur van Nederlandsch-Indië wordt, met inachtneming van de voorschriften dezer wet, in naam des Konings uitgeoefend door den Gouverneur-Generaal”.

§ 4. De aanhef van art. 5 wordt gelezen als volgt:

„Art. 5. 1. De Gouverneur-Generaal legt in handen van den Koning, of op 's Konings machtiging in een openbare vergadering van den Volksraad, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:”

In het in art. 5 opgenomen eedsformulier worden de woorden: „de welvaart” vervangen door: „het welzijn”.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

„§ 4. De aanhef van art. 5 wordt gelezen als volgt:

„Art. 5. 1. De Gouverneur-Generaal legt in handen van den Koning, of op 's Konings machtiging in een openbare vergadering van den Volksraad, den volgende eed (verklaring en belofte) af:”

In het in art. 5 opgenomen eedsformulier worden de woorden: „de welvaart” vervangen door: „het welzijn”, de woorden: „bevorderen zal” door: „zal voorstaan” en de woorden: „het Reglement op het beleid der regering van” door: „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

Aan art. 5 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:—

„2. De Gouverneur-Generaal aanvaardt zijne waardigheid en legt deze neer in een openbare vergadering van den Volksraad”.

B.

§ 5 wordt vervangen door vier nieuwe paragrafen, luidende:

„§ 5. In art. 6 worden de woorden: „de welvaart” vervangen door: „het welzijn”, de woorden: „bevorderen zal” door: „zal voorstaan” en de woorden: „het Reglement op het beleid der regering van” door: „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

§ 6. De eerste twee leden van artikel 7 worden vervangen door de volgende bepalingen:

„1. Er is een Raad van Nederlandsch-Indië, bestaande uit een vice-president en vier leden.

2. De hoofden der departementen van algemeen bestuur zijn buitengewoon lid van den Raad.

3. De Raad wordt bijgestaan door een secretaris”.

Het tegenwoordig derde, vierde en vijfde lid worden achtereenvolgens vierde, vijfde en zesde lid.

§ 7. Na artikel 7 wordt ingelascht:

Art. 7a. De buitengewone leden van den Raad van Nederlandsch-Indië worden door of vanwege den Vice-president tijdig er mede in kennis gesteld, wanneer op een vergadering van den Raad een voorstel in behandeling zal komen, dat het departement van algemeen bestuur betreft, aan het hoofd waarvan zij staan. Zij hebben het recht de behandeling van dat voorstel bij te wonen en brengen alsdan een raadgevende stem uit.

§ 8. In het eerste lid van art. 8 wordt in plaats van „Nederlanders” gelezen: „Nederlandsch onderdaan”.

In het laatste lid van art. 8 worden de woorden: „het overlijden der vrouw, die” vervangen door: „de ontbinding van het huwelijk, dat”.

C.

De § 6 en 7 (oud) worden achtereenvolgens genummerd 9 en 10.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

de woorden: „bevorderen zal” door: „zal voorstaan” en de woorden: „het Reglement op het beleid der regering van” door: „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

Aan art. 5 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende: „2. De Gouverneur-Generaal aanvaardt zijne waardigheid en legt deze neer in een openbare vergadering van den Volksraad”.

§ 5. In art. 6 worden de woorden: „de welvaart” vervangen door: „het welzijn”, de woorden: „bevorderen zal” door: „zal voorstaan” en de woorden: „het Reglement op het beleid der regering van” door: „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

§ 6. De eerste twee leden van artikel 7 worden vervangen door de volgende bepalingen:

„1. Er is een Raad van Nederlandsch-Indië, bestaande uit een vice-president en vier leden.

2. De hoofden der departementen van algemeen bestuur zijn buitengewoon lid van den Raad.

3. De Raad wordt bijgestaan door een secretaris”.

Het tegenwoordig derde, vierde en vijfde lid worden achtereenvolgens vierde, vijfde en zesde lid.

§ 7. Na artikel 7 wordt ingelascht:

Art. 7a. De buitengewone leden van den Raad van Nederlandsch-Indië worden door of vanwege den Vice-president tijdig er mede in kennis gesteld, wanneer op een vergadering van den Raad een voorstel in behandeling zal komen, dat het departement van algemeen bestuur betreft, aan het hoofd waarvan zij staan. Zij hebben het recht de behandeling van dat voorstel bij te wonen en brengen alsdan een raadgevende stem uit.

§ 8. In het eerste lid van art. 8 wordt in plaats van „Nederlanders” gelezen: „Nederlandsch onderdaan”.

In het laatste lid van art. 8 worden de woorden: „het overlijden der vrouw, die” vervangen door: „de ontbinding van het huwelijk, dat”.

§ 9. Aan art. 10 wordt toegevoegd een nieuw eerste lid, luidende:

„1. Indien het ambt van vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië open valt, wordt door den Gouverneur-Generaal zoo spoedig mogelijk een met redenen omkleede aanbeveling van minstens twee personen aan den Minister van Koloniën gezonden”.

Het tegenwoordige eerste, tweede en derde lid worden achtereenvolgens tweede, derde en vierde lid.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

D.

Na § 10 wordt ingevoegd een nieuwe paragraaf, luidende (1):

„§ 11. In artikel 11 worden de woorden: „het Reglement op het beleid der regeering van” vervangen door: „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië””.

E.

§ 8 (oud) wordt vervangen door een nieuwe paragraaf, luidende:

„§ 12. Het slot van het eerste lid van art. 15 wordt na de woorden „te zamengeroepen”: gelezen als volgt:

„de ter plaatse aanwezige leden en buitengewone leden van den Raad;

de voorzitter van den Volksraad;

de president van het Hooggerechtshof;

de procureur-generaal bij het Hooggerechtshof, en

de president der Algemeene Rekenkamer”.

F.

De §§ 9 (oud) e.v. worden genummerd achtereenvolgens 13 enz.

§ 10. De aanhef van het tweede (thans eerste) lid van artikel 10 wordt gelezen: „Tot het vervullen eener opengevallen plaats van lid van den Raad”.

§ 11. In artikel 11 worden de woorden: „het Reglement op het beleid der regeering van” vervangen door: „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

§ 12. Het slot van het eerste lid van art. 15 wordt na de woorden „te zamengeroepen”: gelezen als volgt:

„de ter plaatse aanwezige leden en buitengewone leden van den Raad;

de voorzitter van den Volksraad;

de president van het Hooggerechtshof;

de procureur-generaal bij het Hooggerechtshof, en

de president der Algemeene Rekenkamer”.

§ 13. In het vierde lid van art. 15 en het eerste lid van artikel 18 worden de woorden: „van het Gouvernement” vervangen door: „der Regeering”.

§ 14. Het derde, het vierde en het vijfde lid van art. 17 worden vervangen door de volgende bepaling:

„3. Zoo daartoe redenen bestaan, wordt vervolgens door den Raad eene commissie van drie geneeskundigen benoemd, om den Raad te dienen van bericht omtrent den toestand van den Gouverneur-Generaal. Deze commissie is bevoegd om den gewonen geneesheer van den Gouverneur-Generaal in haar midden te roepen”.

Het tegenwoordige zesde, zevende, achtste, negende en tiende lid worden achtereenvolgens vierde, vijfde, zesde, zevende en achtste lid.

§ 15. In art. 19 wordt voor: „dit reglement” gelezen: „deze wet”.

§ 16. Na art. 19 worden ingelascht de volgende artikelen:

1. Als art. 19a een artikel gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 27.

2. Als art. 19b een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 28, behoudens de volgende wijzigingen van het tweede lid:

a. in b. wordt in plaats van: „art. 44 van dit reglement” gelezen: „art. 19o van deze wet”, en in plaats van: „Indische vorsten en volken” gelezen: „Nederlandsch-Indische zelfbesturen”.

b. f. wordt vervangen door:

„f. de voorstellen, welke bij den Volksraad aanhangig worden gemaakt en gewichtige mededeelingen, welke aan den Volksraad worden gedaan;

g. de voorstellen, door den Volksraad aan den Gouverneur-Generaal gedaan;

h. de ontwerpen van regeeringsverordeningen”.

3. als art. 19c een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 30, behoudens dat:

(1) Het oorspronkelijk ontwerp luidde:

§ 8. Het slot van het eerste lid van art. 15 wordt na de woorden „te zamengeroepen” gelezen als volgt:

„de ter plaatse aanwezige leden van den Raad;

de voorzitter van den Volksraad;

de president van het Hooggerechtshof;

de hoofden der departementen van algemeen bestuur;

de procureur-generaal bij het Hooggerechtshof,

en de president der Algemeene Rekenkamer”.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

a. van het derde lid de beide eerste zinnen worden gelezen: „Alvorens die maatregelen worden genomen, wordt het onderwerp opnieuw aan eene be- raadslaging in den Raad, onder het voorzitterschap van den Gouverneur-Generaal, onderwerpen”.

b. het vierde lid vervalt.

4. Als art. 19*d* een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 34, behoudens dat de woorden: „alle kollegien en landsdienaren, geene uitgezonderd”, worden vervangen door: „Alle landsdienaren”.

5. Als art. 19*e* een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 35, behoudens dat het tweede en het derde lid worden vervangen door de volgende bepaling:

„2. De Gouverneur-Generaal geeft van zijn besluit kennis aan den Raad en brengt, indien de Raad dit verzoekt, het voorstel en het genomen besluit ter kennis van den Minister van Koloniën”.

6. Art. 19*f*, luidende als volgt:

„De Gouverneur-Generaal kan aan den vice-president en aan de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië bijzondere commissiën opdragen en hen met zendingen belasten, mits hetzij de vice-president en twee leden, hetzij drie leden ter hoofdplaats aanwezig blijven”.

7. Als art. 19*g* een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 37, behoudens dat voor: „159” wordt gelezen: „164”.

8. Als art. 19*h* een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 38, behoudens dat:

a. in *a* en *b* de woorden: „aan Koninklijke besluiten of Koninklijke beschikkingen” worden vervangen door de woorden: „aan algemeene maatregelen van bestuur, aan andere Koninklijke besluiten of aan Koninklijke beschikkingen”;

b. in *c* en *d* voor: „dit reglement” wordt gelezen: „deze wet” en na het woord „verdragen” wordt ingevoegd „en andere overeenkomsten”;

c. in *d* vervallen de woorden: „wetten of”.

9. Als art. 19*i* een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 39, behoudens dat in plaats van: „artikel 38” wordt gelezen: „het vorige artikel”.

10. Als art. 19*j* een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 39*a*, behoudens dat voor: „38 en 39” wordt gelezen: „19*h* en 19*i*”.

11. Als art. 19*k* een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 40, behoudens dat voor: „159” wordt gelezen: „164” en voor: „dit reglement”: „deze wet”.

12. Als art. 19*l* een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 41, behoudens dat daaraan worden toegevoegd de volgende leden:

„2. De bevelhebber van de zeemacht wordt door den Koning benoemd.

3. De officieren van een korps, dat bestemd is voor den dienst bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië, worden door den Koning of door den Gouverneur-Generaal benoemd en ontslagen, al naar gelang hij, die benoemd en ontslagen wordt, verblijft houdt buiten dan wel binnen Nederlandsch-Indië.

4. Op den voet bij ordonnantie te bepalen geschiedt de bevordering van deze officieren door den Gouverneur-Generaal.

In § 16 (tevooren § 12) wordt (1):

1. punt 12 gelezen als volgt:

„12. als artikel 19*l* een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 41, behoudens dat daaraan worden toegevoegd de volgende leden:

„2. De bevelhebber van de zeemacht wordt door den Koning benoemd.

3. De officieren van een korps, dat bestemd is voor den dienst bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië, worden door den Koning of door den Gouverneur-Generaal benoemd en ontslagen, al naar gelang hij, die benoemd en ontslagen wordt, verblijft houdt buiten dan wel binnen Nederlandsch-Indië.

4. Op den voet bij ordonnantie te bepalen geschiedt de bevordering van deze officieren door den Gouverneur-Generaal.

5. De regelen omtrent het toekennen van pensioenen worden bij ordonnantie gesteld”.

(1) Het oorspronkelijk ontwerp luidde:

12. als art. 19*l* een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 41.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

G.

2. punt 14 gelezen als volgt:

„14. art. 19n, luidende als volgt:

1. Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan door of vanwege den Gouverneur-Generaal elk gedeelte van Nederlandsch-Indië in staat van oorlog of in staat van beleg worden verklaard. Bij ordonnantie wordt de wijze waarop zulks kan geschieden bepaald en de gevolgen geregeld.

2. Bij die regeling kunnen bepalingen van algemeene verordeningen ⁽¹⁾ worden aangewezen, die tengevolge van de verklaring in staat van oorlog of beleg, geheel of gedeeltelijk buiten werking treden”.

5. De regelen omtrent het toekennen van pensioenen worden bij ordonnantie gesteld”.

13. Als art. 19m een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 42, behoudens dat:

a. het vierde en het vijfde lid zullen luiden:

„4. Op den voet, bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen, wordt de rang van opperofficier verleend door den Koning; alle overige bevorderingen van de officieren geschieden door den Gouverneur-Generaal op den voet bij ordonnantie te bepalen.

5. De opperofficieren en alle buiten Nederlandsch-Indië vertoevende officieren worden ontslagen door den Koning, alle overige officieren door den Gouverneur-Generaal, een en ander op den voet, bij ordonnantie en, voor zoover de opperofficieren betreft, bij algemeenen maatregel van bestuur, te bepalen”;

b. in het zesde lid de woorden: „algemeene verordening” worden vervangen door: „ordonnantie”.

14. Art. 19n, luidende als volgt:

„1. Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan door of vanwege den Gouverneur-Generaal elk gedeelte van Nederlandsch-Indië in staat van oorlog of in staat van beleg worden verklaard. Bij ordonnantie wordt de wijze waarop zulks kan geschieden bepaald en de gevolgen geregeld.

2. Bij die regeling kunnen bepalingen van algemeene verordeningen worden aangewezen, die tengevolge van de verklaring in staat van oorlog of beleg, geheel of gedeeltelijk buiten werking treden”.

15. Als art. 19o een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 44, behoudens, dat:

a. het eerste lid zal luiden:

„1. De Gouverneur-Generaal sluit verdragen met Nederlandsch-Indische Zelfbesturen”.

b. in het tweede lid de woorden: „het Rijk” worden vervangen door: „den Staat”;

c. aan het artikel een derde lid wordt toegevoegd, luidende:

„3. Gelijke mededeeling geschiedt alsdan door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad”.

16. Als art. 19p, een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 45, behoudens dat in het laatste lid achter het woord: „verwijdering” wordt ingevoegd: „geschiedt mededeeling aan den Volksraad en”.

17. Als art. 19q een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 46, behoudens, dat in het laatste lid achter het woord: „maatregel” wordt ingevoegd: „geschiedt mededeeling aan den Volksraad en”.

18. Als art. 19r een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 47, behoudens dat van het laatste lid de vier laatste woorden vervallen.

19. Als art. 19s een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 48, behoudens dat voor: „45, 46 en 47”, wordt gelezen: „19p, 19q en 19r”.

20. Als art. 19t een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 49, behoudens dat:

a. in het eerste en het vierde lid voor: „algemeene

(1) In het oorspronkelijk ontwerp volgde hier: „wetten en algemeene maatregelen van bestuur daaronder begrepen”.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

3. punt 22 gelezen als volgt:

„22. als art. 19v een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 51, behoudens dat in het eerste, derde en vierde onderscheidenlijk tweede lid het woord: „amtenaren” onderscheidenlijk „ambtenaar” wordt vervangen door „landsdienaren” onderscheidenlijk „landsdienaar” en in het vierde lid de woorden „dit reglement” door „deze wet” zoomede „algemeene verordening” door „ordonnantie”.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

- verordening” wordt gelezen: „ordonnantie” en in het eerste lid voor: „dit reglement”: „deze wet”;
- b. dat in het derde lid vervallen de woorden „met machtiging des Konings”.
21. Als art. 19u een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 50, behoudens dat de tweede volzin vervalt.
22. Als art. 19v een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 51, behoudens dat in het eerste, derde en vierde, onderscheidenlijk tweede lid het woord: „ambtenaren”, onderscheidenlijk „ambtenaar”, wordt vervangen door „landsdienaren”, onderscheidenlijk „landsdienaar” en in het vierde lid de woorden: „dit reglement”: door „deze wet” zoomede „algemeene verordening” door „ordonnantie”.
23. Als art. 19w een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 52, behoudens dat in het tweede lid voor „algemeene verordening” wordt gelezen: „ordonnantie”.
24. Als art. 19x een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 53, behoudens dat in het tweede lid vervallen de woorden: „en na gehoord advies van het Hoog-gerechtshof” en in plaats van: „ordonnantie” wordt gelezen: „regeeringsverordening”.
25. Als art. 19ij een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 54, behoudens dat het slot wordt gelezen: „een en ander op den voet bij algemeen maatregel van bestuur te bepalen”.
26. Als art. 19z een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 55, behoudens dat uit het eerste lid het woord: „inlandsche” en uit het tweede lid de woorden: „den inlanders” vervallen.
27. Als art. 19aa een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 57, behoudens dat:
- a. in het eerste lid de woorden: „de inboorlingen verplicht zijn” vervangen worden door: „de inheemsche bevolking verplicht is” en de woorden: „door den Gouverneur-Generaal” door „bij ordonnantie”;
- b. in het tweede lid wordt gelezen voor: „verordeningen”: „ordonnanties” en de woorden: „door den Gouverneur-Generaal” vervallen;
- c. in het derde lid voor: „het eerste lid van art. 60” wordt gelezen: „het derde lid van art. 61”.
28. Als art. 19bb een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 58, behoudens dat in plaats van: „68c en 145” wordt gelezen „68c, 71, 5e lid en 145”.
29. Als art. 19cc een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 57, behoudens dat:
- a. in het derde, het vierde, het zevende en het achtste lid voor: „algemeene verordening” wordt gelezen: „ordonnantie”;
- b. dat het slot van het zesde lid de woorden: „en ten behoeve van” enz. vervallen.

§ 17. Het opschrift van het tweede hoofdstuk wordt gelezen: „Van den Volksraad”.

§ 18. Ter vervanging van de tegenwoordige artt. 20 tot en met 39, 39a, 40 tot en met 55, en 57 tot en met 66 worden ingelascht de volgende bepalingen:

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

H.

In § 18 (tevooren § 14) wordt:

1. onder punt 1 het eerste lid van artikel 20 gelezen:

„1. Er is een Volksraad, bestaande uit een door den Koning te bepalen aantal leden. Dit aantal bedraagt ten minste negen en veertig ⁽²⁾ en ten hoogste vijf en zeventig”.

en het zesde lid van dit artikel gelezen:

„6. De Volksraad benoemt en ontslaat ⁽³⁾ zijn secretaris. Deze is geen lid van den Volksraad”.

1. Art. 20, luidende:

„1. Er is een Volksraad, bestaande uit een door den Koning te bepalen aantal leden. Dit aantal bedraagt ten minste negenenveertig en ten hoogste vijfenzeventig.

2. Van de leden wordt minstens de helft verkozen op de wijze bij ordonnantie te regelen.

3. De overige leden worden, behoudens het bepaalde in lid 5, benoemd door den Gouverneur-Generaal, na raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië, die eene aanbeveling doet van twee personen voor elke te vervullen plaats.

4. Van de verkozen leden zal een door den Koning te bepalen gedeelte, minstens de helft bedragende, tot de Inlanders behooren.

5. De Koning benoemt het lid tevens voorzitter voor het tijdperk, bedoeld in het eerste lid van artikel 24, of bij tusschentijdsche benoeming tot het einde van dat tijdperk. De bezoldiging en het pensioen, aan het voorzittersambt verbonden, worden door den Koning vastgesteld.

6. De Volksraad benoemt en ontslaat zijn secretaris. Deze is geen lid van den Volksraad”.

2. Als art. 21 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 133, behoudens dat:

a. in den aanhef het woord: „mannelijke” vervalt;

b. het bepaalde onder de letters *c*, *d* en *e* wordt vervangen door:

„c. niet krachtens de vroegere strafwetgeving:

1. gevangenisstraf of eene zwaardere straf dan wel dwangarbeid hebben ondergaan, met uitzondering van vrijheidsstraf ter vervanging van geldboete of wegens overtreding van politie;

2. van de waarneming van alle openbare bedieningen of ambten zijn ontzet;

d. niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens de beschikking of het beheer over hunne goederen missen, niet in staat van faillissement verkeerden of niet van de verkiesbaarheid zijn ontzet;

e. niet bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak tot een vrijheidsstraf zijn veroordeeld, anders dan ter vervanging van geldboete of wegens overtreding;

f. niet op niet-eervolle wijze zijn ontslagen uit den dienst van den Lande”.

3. Als art. 22 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 134, behoudens de toevoeging van een tweede lid, luidende:

„2. De gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van den Volksraad met andere dan de in het eerste lid genoemde, uit 's Lands kas bezoldigde ambten, worden voor zooveel noodig bij ordonnantie geregeld”.

4. Als art. 23 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 136, behoudens dat de laatste zinsnede van het in het tweede lid opgenomen formulier van een eed (verklaring en belofte) luidt als volgt:

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en dat ik de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië

(1) Het oorspronkelijk ontwerp luidde:

22. als art. 19^v een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 51, behoudens dat in het vierde lid wordt gelezen voor: „dit reglement”: „deze wet” en voor: „algemeene verordening”: „ordonnantie”.

(2) Het oorspronkelijk ontwerp luidde:

„minstens acht en veertig”

(3) In het oorspronkelijk ontwerp ontbraken de woorden „en ontslaat”.

(4) Het oorspronkelijk ontwerp luidde:

5. Als art. 24 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 137, behoudens dat in het eerste lid de woorden: „voor drie jaar” worden vervangen door „voor een tijdperk van vier jaar”.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

2. punt 5 gelezen als volgt:

„5. Art. 24, luidende:

„Art. 24. De leden van den Volksraad worden voor een tijdperk van vier jaar verkozen of benoemd. Zij treden te gelijk af en zijn dadelijk opnieuw verkiesbaar of benoembaar.

Hij, die ter aanvulling van een tusschentijds opengevallen plaats is verkozen of benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij verkozen of benoemd is, moest aftreden”.

3. punt 6 gelezen als volgt:

„6. Als art. 25 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordig artikel 138, behoudens dat:

a. het tweede lid wordt gelezen als volgt:

2. Indien tot lid van den Volksraad zijn verkozen of benoemd personen, die geen lid van den Volksraad kunnen zijn, vernietigt de Gouverneur-Generaal hunne verkiezing of trekt hij hunne benoeming in. Personen, die niet langer lid van den Volksraad kunnen zijn, worden door den Gouverneur-Generaal van het lidmaatschap ontheven. Ten aanzien van het lid, tevens voorzitter, geschiedt een en ander door den Koning.

b. in het vierde lid de woorden „algemeene verordening” worden vervangen door „ordonnantie”.

4. punt 8 gelezen als volgt:

„8. als art. 27 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 140, behoudens dat aan het tweede lid wordt toegevoegd de volgende zin:

6. Als art. 25 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 138, behoudens dat:

a. het tweede lid wordt gelezen als volgt:

„2. Indien tot lid van den Volksraad zijn benoemd of verkozen personen, die geen lid van den Volksraad kunnen zijn, trekt de Gouverneur-Generaal hunne benoeming in of vernietigt hij hunne verkiezing. Personen, die niet langer

steeds zal helpen onderhouden en het welzijn van Nederlandsch-Indië naar mijn vermogen zal voorstaan”.

5. Art. 24, luidende:

„Art. 24. De leden van den Volksraad worden voor een tijdperk van vier jaar verkozen of benoemd. Zij treden te gelijk af en zijn dadelijk opnieuw verkiesbaar of benoembaar.

Hij, die ter aanvulling van een tusschentijds opengevallen plaats is verkozen of benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij verkozen of benoemd is, moest aftreden”.

6. Als art. 25 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordig artikel 138, behoudens dat:

a. het tweede lid wordt gelezen als volgt:

2. Indien tot lid van den Volksraad zijn verkozen of benoemd personen, die geen lid van den Volksraad kunnen zijn, vernietigt de Gouverneur-Generaal hunne verkiezing of trekt hij hunne benoeming in. Personen, die niet langer lid van den Volksraad kunnen zijn, worden door den Gouverneur-Generaal van het lidmaatschap ontheven. Ten aanzien van het lid, tevens voorzitter, geschiedt een en ander door den Koning;

b. in het vierde lid de woorden „algemeene verordening” worden vervangen door „ordonnantie”.

7. Als art. 26 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 139, behoudens dat:

a. in het derde lid voor: „onder a, b en c van artikel 131” wordt gelezen: „in de artt. 63a, 63g, en 63h, eerste lid”;

b. het vijfde, het zesde en het zevende lid worden vervangen door de volgende bepalingen:

„5. Jaarlijks worden, zonder voorafgaande oproeping, twee gewone zittingen gehouden. De eerste zitting wordt op den derden Dinsdag der maand Mei geopend en duurt ten hoogste tien weken. De tweede zitting vangt aan op den derden Dinsdag der maand October en duurt ten hoogste zes weken.

6. Wanneer de Gouverneur-Generaal het noodig oordeelt of tot het doen van keuzen als bedoeld in de artt. 32 en 34 daartoe noodzakelijkheid bestaat, worden na voorafgaande oproeping door den voorzitter van den Volksraad, daartoe telkens door den Gouverneur-Generaal te machtigen, buitengewone zittingen gehouden.

7. In de buitengewone zittingen worden geene andere onderwerpen behandeld dan in de oproepingen zijn vermeld”.

8. Als art. 27 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 140, behoudens dat aan het tweede lid wordt toegevoegd de volgende zin:

„Deze gemachtigden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering, onder geheimhouding is gezegd of overgelegd”.

9. Art. 28, luidende als volgt:

„1. In de eerste vergadering van het in het eerste lid van artikel 24 bedoeld tijdperk benoemt de Volksraad voor den duur van dat tijdperk uit zijn midden

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

„Deze gemachtigden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd (1), tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering, onder geheimhouding is gezegd of overgelegd”.

5. onder punt 11 sub letter *b* in het nieuwe derde lid van art. 30 achter de woorden „staking van stemmen” ingelascht: „, tenzij deze in een voltallige vergadering plaats vindt,”

en aan het nieuwe zesde lid na het woord „overgelegd” toegevoegd: „, tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd”.

6. onder punt 13 artikel 32 gelezen als volgt (2):

„Art. 32. 1. De in de artt. 43, 44, 46, 48, 49, 59 en 55 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden uitgeoefend door den commissie uit dien raad, Wetgevenden Raad genaamd. Ook de in de artt. 41 en 42 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden door den Wetgevenden Raad uitgeoefend, doch alleen wanneer de Volksraad niet bijeen is.

2. De Wetgevende Raad bestaat uit den voorzitter van den Volksraad als lid tevens voorzitter, benevens achttien leden en even zoovele plaatsvervangende leden, door den Volksraad telkens voor een jaar uit zijn midden te kiezen.

3. De inkomsten, aan de functie van lid van den Wetgevenden Raad verbonden, worden bij ordonnantie geregeld.

4. Bij ordonnantie worden de gevolgen van het

lid van den Volksraad kunnen zijn, worden door den Gouverneur-Generaal van het lidmaatschap ontheven. Ten aanzien van het lid, tevens voorzitter geschiedt een en ander door den Koning”.

b. in het vierde lid voor: „algemeene verordening” wordt gelezen: „ordonnantie”.

(1) In het oorspronkelijk ontwerp ontbraken de nu volgende woorden:

(2) Het oorspronkelijk ontwerp luidde:

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

een eersten en een tweeden plaatsvervangend-voorzitter.

2. Bij het tusschentijds openvallen van de in het eerste lid vermelde bedieningen geschiedt de benoeming van den opvolger voor den verderen duur van het in dat lid bedoelde tijdperk”.

10. Als art. 29 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 142.

11. Als art. 30 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 143, behoudens dat:

a. in het tweede lid achter het woord: „beslissingen” worden ingevoegd de woorden: „over zaken”;

b. het derde, het vierde en het vijfde lid worden vervangen door de volgende bepalingen:

„3. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping wanneer een der leden dit verlangt en alsdan mondeling; bij staking van stemmen, tenzij deze in een voltallige vergadering plaats vindt, wordt het nemen van de beslissing tot eene volgende vergadering uitgesteld.

4. In deze en evenzoo in eene voltallige vergadering wordt bij staking van stemmen het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming over personen geschiedt bij gesloten en ongeteekende briefjes. De volstrekt meerderheid der stemmende leden beslist; bij staking van stemmen beslist het lot.

6. De leden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd”.

12. Als art. 31 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 144, behoudens dat voor: „algemeene verordening” wordt gelezen: „ordonnantie”.

13. De art. 32 tot en met 40, luidende als volgt:

„Art. 32. 1. De in de art. 43, 44, 46, 48, 49, 50 en 55 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden uitgeoefend door een commissie uit dien raad, Wetgevenden Raad genaamd. Ook de in de art. 41 en 42 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden door den Wetgevenden Raad uitgeoefend, doch alleen wanneer de Volksraad niet bijeen is.

2. De Wetgevende Raad bestaat uit den voorzitter van den Volksraad als lid tevens voorzitter, benevens achttien leden en even zoovele plaatsvervangende leden, door den Volksraad telkens voor een jaar uit zijn midden te kiezen.

3. De inkomsten, aan de functie van lid van den Wetgevenden Raad verbonden, worden bij ordonnantie geregeld.

4. Bij ordonnantie worden de gevolgen van het aanvaarden van het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad door een landsdienaar geregeld.

5. De secretaris van den Volksraad is tevens secretaris van den Wetgevenden Raad.

Art. 33. 1. De verkiezing van leden en plaatsvervangende leden van den Wetgevenden Raad geschiedt op de wijze, bij ordonnantie te regelen.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

aanvaarden van het lidmaatschap van den Wetgeven-
den Raad door een landsdienaar geregeld.

5. De secretaris van den Volksraad is tevens secre-
taris van den Wetgevenen Raad".

7. onder punt 13 artikel 33 gelezen als volgt:

„Art. 33. 1. De verkiezing van leden en plaatsver-
vangende leden van den Wetgevenen Raad geschiedt
op de wijze, bij ordonnantie te regelen.

2. Zij treden, met uitzondering van het lid tevens
voorzitter, telken jare op 1 Juni af.

3. Het plaatsvervangend lid, dat ter vervulling van
een tusschentijds opengevallen plaats in den Wetge-
venen Raad optreedt, treedt af op het tijdstip, waarop
degene, in wiens plaats hij opgetreden is, moest af-
treden".

8. onder punt 13 van artikel 34 het derde lid geschrapt (1).

9. onder punt 13 aan het tweede lid van artikel 36 na het
woord „overgelegd" toegevoegd: „,tenzij zij daarmede
openbaar maken, wat in besloten vergadering onder ge-
heimhouding is gezegd of overgelegd".

„Art. 32. 1. De in de artt. 43, 44, 46, 48, 49, 50 en 55 vermelde
bevoegdheden van den Volksraad worden uitgeoefend door eene
door den Raad uit zijn midden gekozen commissie, Wetgevende
Raad genaamd, behalve wanneer die commissie beslist, dat eene
zaak door den Volksraad zelf zal worden behandeld. Ook de in
de artt. 41 en 42 vermelde bevoegdheden van den Volksraad
worden door den Wetgevenen Raad uitgeoefend, doch alleen
wanneer de Volksraad niet bijeen is.

2. De Wetgevende Raad bestaat uit den voorzitter van den
Volksraad, als lid tevens voorzitter, en achttien leden.

3. De bezoldiging en het pensioen, aan het ambt van lid van
den Wetgevenen Raad verbonden worden door den Koning
vastgesteld.

4. Bij ordonnantie worden de betrekkingen in den dienst van
het Land aangewezen, welker bekleeder, tot lid van den Wet-
gevenen Raad gekozen, voor den duur van zijn lidmaatschap op
non-activiteit wordt gesteld, en worden tevens de gevolgen daar-
van voor den betrokken landsdienaar geregeld.

5. De secretaris van den Volksraad is tevens secretaris van
den Wetgevenen Raad.

Art. 33. 1. De verkiezing van de leden van den Wetgevenen
Raad geschiedt op de wijze, bij ordonnantie te regelen.

2. Zij treden tegelijk af.

3. Hij, die ter vervulling van een tusschentijds opengevallen
plaats is verkozen, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in
wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden.

(1) Dit lid luidde:

„3. In opengevallen plaatsen wordt door den Volksraad binnen
3 maanden na het openvallen voorzien".

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

2. Zij treden, met uitzondering van het lid tevens
voorzitter, telken jare op 1 Juni af.

3. Het plaatsvervangend lid, dat ter vervulling
van een tusschentijds opengevallen plaats in den Wet-
gevenen Raad optreedt, treedt af op het tijdstip, waar-
op degene, in wiens plaats hij opgetreden is, moest
aftreden.

Art. 34. 1. Het lidmaatschap van den Wetgeven-
den Raad houdt op door het eindigen van dat van den
Volksraad.

2. De leden van den Wetgevenen Raad zijn be-
voegd te allen tijde hun ontslag te nemen; zij geven
daarvan schriftelijk kennis aan den voorzitter van den
Volksraad.

Art. 35. 1. De Wetgevende Raad houdt zijne ver-
gaderingen in het openbaar te Batavia.

2. De deuren worden gesloten, wanneer minstens
vier leden het vorderen dan wel de voorzitter het nood-
dig oordeelt.

3. De vergadering beslist of met gesloten deuren
zal worden beraadslaagd.

4. Over de punten, in besloten vergadering behan-
deld, kan daarin ook eene beslissing worden genomen.

Art. 36. 1. Wanneer hij dat noodig acht, kan de
Gouverneur-Generaal de beraadslagingen van den Wet-
gevenen Raad bijwonen. Hij heeft alsdan eene raad-
gevende stem.

2. Hij kan mede de beraadslagingen door gemach-
tigden doen bijwonen, teneinde namens hem inlichting
te verschaffen. Deze gemachtigden zijn niet gerech-
telijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering
van den Wetgevenen Raad hebben gezegd of aan den
Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daar-
mede openbaar maken, wat in besloten vergadering
onder geheimhouding is gezegd of overgelegd.

Art. 37. 1. In zijne eerste vergadering benoemt
de Wetgevende Raad een van zijn leden tot plaatsver-
vangend-voorzitter voor den duur van het in artikel 24
bedoelde tijdperk.

2. Bij het tusschentijds openvallen van de in het
eerste lid vermelde bediening, geschiedt de benoeming
van den opvolger voor den verderen duur van het in
dat lid bedoelde tijdperk.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

10. onder punt 13 in het derde lid van artikel 38 achter: „staking van stemmen” ingevoegd: „,tenzij deze in een voltallige vergadering plaats vindt”.

11. onder punt 13 aan artikel 39 achter het woord „overgelegd” toegevoegd: „, tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd”.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

Art. 38. 1. De Wetgevende Raad mag niet be-
raadslagen noch besluiten zoo niet meer dan de helft
der leden tegenwoordig is.

2. De beslissingen over zaken worden bij volstrekte
meerderheid der stemmende leden genomen.

3. Bij staking van stemmen, tenzij deze in een vol-
tallige vergadering plaats vindt, wordt het nemen van
eene beslissing tot eene volgende vergadering uit-
gesteld.

4. In deze en evenzeer in eene voltallige vergade-
ring wordt bij staking van stemmen het voorstel
geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke
oproeping, wanneer een der leden dit verlangt en
heeft alsdan mondeling plaats.

6. De stemming over personen geschiedt bij geslo-
ten en ongeteekende briefjes. De volstrekte meerder-
heid der stemmende leden beslist; bij staking van
stemmen beslist het lot.

Art. 39. De leden van den Wetgevenden Raad
zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij
in de vergadering van den Raad hebben gezegd of
aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij
zij daarmede openbaar maken, wat in besloten ver-
gadering onder geheimhouding is gezegd of overge-
legd.

Art. 40. Het Reglement van orde voor de vergade-
ringen van den Wetgevenden Raad wordt bij ordon-
nantie vastgesteld”.

14. Als art. 41 een artikel, gelijkloidend met het laatste
lid van het tegenwoordige artikel 131.

15. De artt. 42, 43 en 44, luidende als volgt:

„Art. 42. 1. De Volksraad kan den Gouverneur-
Generaal uitnoodigen om nopens zaken, Nederlandsch-
Indië betreffende, inlichtingen aan den Raad te geven.

2. De Gouverneur-Generaal voldoet aan deze uit-
noodiging, wanneer dit naar zijne meening geschieden
kan zonder schade voor de hem toevertrouwde be-
langden.

Artikel 43. 1. Behoudens in gevallen van spoed-
eischenden aard, ter beoordeeling van den Koning, en
behoudens ten aanzien van ontwerpen van algemeene
maatregelen van bestuur, als bedoeld in artikel 53,
wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen
den voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te
bepalen termijn, van raad te dienen nopens de ont-
werpen van algemeene maatregelen van bestuur, Ne-
derlandsch-Indië betreffende, voordat tot de vaststel-
ling daarvan wordt overgegaan.

2. Aan het hoofd van de uit te vaardigen alge-
meene maatregelen van bestuur wordt melding ge-
maakt, dat de Volksraad is gehoord, dan wel de reden
vermeld, waarom zulks niet is geschied.

Artikel 44. 1. Behoudens in gevallen van spoed-
eischenden aard, ter beoordeeling van den Koning,
wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen
een voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te
bepalen termijn, van raad te dienen nopens de ont-

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

Art. 38. 1. De Wetgevende Raad mag niet be-
raadslagen noch besluiten zoo niet meer dan de helft
der leden tegenwoordig is.

2. De beslissingen over zaken worden bij volstreekte
meerderheid der stemmende leden genomen.

3. Bij staking van stemmen, tenzij deze in een vol-
tallige vergadering plaats vindt, wordt het nemen van
eene beslissing tot eene volgende vergadering uitge-
steld.

4. In deze en evenzeer in eene voltallige vergade-
ring wordt bij staking van stemmen het voorstel
geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke
oproeping, wanneer een der leden dit verlangt en
heeft alsdan mondeling plaats.

6. De stemming over personen geschiedt bij geslo-
ten en ongeteekende briefjes. De volstreekte meerder-
heid der stemmende leden beslist; bij staking van
stemmen beslist het lot.

Art. 39. De leden van den Wetgevenden Raad
zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij
in de vergadering van den Raad hebben gezegd of
aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij
zij daarmede openbaar maken, wat in besloten ver-
gadering onder geheimhouding is gezegd of overge-
legd.

Art. 40. Het Reglement van orde voor de vergade-
ringen van den Wetgevenden Raad wordt bij ordon-
nantie vastgesteld".

14. Als art. 41 een artikel, gelijkkluidend met het laatste
lid van het tegenwoordige artikel 131.

15. De artt. 42, 43 en 44, luidende als volgt:

„Art. 42. 1. De Volksraad kan den Gouverneur-
Generaal uitnoodigen om nopens zaken, Nederlandsch-
Indië betreffende, inlichtingen aan den Raad te geven.

2. De Gouverneur-Generaal voldoet aan deze uit-
noodiging, wanneer dit naar zijne meening geschieden
kan zonder schade voor de hem toevertrouwde be-
langen.

Artikel 43. 1. Behoudens in gevallen van spoed-
eischenden aard, ter beoordeeling van den Koning, en
behoudens ten aanzien van ontwerpen van algemeene
maatregelen van bestuur, als bedoeld in artikel 53,
wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen
den voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te
bepalen termijn, van raad te dienen nopens de ont-
werpen van algemeene maatregelen van bestuur, Ne-
derlandsch-Indië betreffende, voordat tot de vaststel-
ling daarvan wordt overgegaan.

2. Aan het hoofd van de uit te vaardigen alge-
meene maatregelen van bestuur wordt melding ge-
maakt, dat de Volksraad is gehoord, dan wel de redenen
vermeld, waarom zulks niet is geschied.

Artikel 44. 1. Behoudens in gevallen van spoed-
eischenden aard, ter beoordeeling van den Koning,
wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen
een voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te
bepalen termijn, van raad te dienen nopens de ont-

10. onder punt 13 in het derde lid van artikel 38 achter:
„staking van stemmen" ingevoegd: „,tenzij deze in een
voltallige vergadering plaats vindt".

11. onder punt 13 aan artikel 39 achter het woord „over-
gelegd" toegevoegd: „, tenzij zij daarmede openbaar-
maken, wat in besloten vergadering onder geheimhou-
ding is gezegd of overgelegd".

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

werpen van wetten, Nederlandsch-Indië betreffende, voordat deze in behandeling komen bij de Staten-Generaal.

2. Het ingevolge het vorige lid uitgebrachte advies wordt bij de toezending van het wetsontwerp aan de Tweede Kamer medegedeeld.

3. Indien het advies niet binnen den bepaalden termijn is uitgebracht, wordt dit mede bij de toezending van het wetsontwerp ter kennis gebracht van de Tweede Kamer.

16. Een derde hoofdstuk, bevattende vooreerst de art. 45 tot en met 54, luidende als volgt:

„DERDE HOOFDSTUK.

Van de wetgeving.

Art. 45. 1. De Gouverneur-Generaal stelt regeeringsverordeningen vast, houdende algemeene regelingen tot uitvoering van wetten, algemeene maatregelen van bestuur en ordonnanties, voor zoover die vaststelling daarbij aan hem is opgedragen.

2. In de regeeringsverordeningen kan op de overtreding van hare voorschriften straf worden gesteld. De grenzen van de te bepalen straffen worden bij ordonnantie geregeld.

Art. 46. De Gouverneur-Generaal stelt in overeenstemming met den Volksraad ordonnanties vast tot regeling van:

- a. onderwerpen, de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië betreffende, waaromtrent in de Grondwet, in deze wet of in andere wetten niet anders is bepaald;
- b. andere onderwerpen, waarvan de regeling ingevolge eene wet of een algemeenen maatregel van bestuur bij ordonnantie moet of kan geschieden.

Art. 47. 1. De Gouverneur-Generaal zendt zijne ontwerpen van ordonnantie aan den Volksraad.

2. De Gouverneur-Generaal kan te allen tijde een termijn bepalen, binnen welken de Volksraad hem zijn besluit zal mededeelen.

Art. 48. 1. De Volksraad heeft het recht ontwerpen van ordonnanties aan den Gouverneur-Generaal in te dienen.

2. Het formulier van indiening luidt: „De Volksraad verzoekt den Gouverneur-Generaal eene ordonnantie vast te stellen overeenkomstig het bijgaand ontwerp”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

Art. 49. De Volksraad heeft het recht wijzigingen te maken in eene door den Gouverneur-Generaal toegezonden ontwerp-ordonnantie.

Art. 50. Zoolang omtrent eenige ontwerp-ordonnantie nog niet door den Volksraad of door den Gouverneur-Generaal is beslist, kan het ontwerp worden teruggenomen, in het geval bedoeld bij artikel 47 door den Gouverneur-Generaal en in dat, bedoeld bij artikel 48, door genoemden Raad.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

Art. 51. 1. De Volksraad geeft van zijn besluit ten spoedigste kennis aan den Gouverneur-Generaal.

2. Het formulier van kennisgeving luidt:

a. indien de Volksraad zich met de ontwerp-ordonnantie ongewijzigd kan vereenigen:

„De Volksraad vereenigt zich met de hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

b. indien de Volksraad wijzigingen in de ontwerp-ordonnantie heeft gebracht:

„De Volksraad vereenigt zich met de hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie, zoodanig als deze door den Raad is gewijzigd”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

c. indien de Volksraad zich niet kan vereenigen met de ontwerp-ordonnantie:

„De Volksraad kan zich niet vereenigen met de hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

Art. 52. 1. De Gouverneur-Generaal geeft aan den Volksraad kennis of hij eene ontwerp-ordonnantie, waarmede de Raad zich vereenigd heeft of die door dezen aan hem is ingediend, al dan niet vaststelt.

2. Het formulier van kennisgeving luidt:

a. in geval van vaststelling:

„De Gouverneur-Generaal heeft vastgesteld de ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Gouverneur-Generaal).

b. in geval van niet-vaststelling:

„De Gouverneur-Generaal heeft bezwaar, vast te stellen de ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Gouverneur-Generaal).

Art. 53. Indien geene overeenstemming met den Volksraad is verkregen of de Raad in gebreke blijft zijn besluit binnen den door den Gouverneur-Generaal gestelden termijn ter kennis van dezen te brengen, kan de regeling door den Koning geschieden bij algemeenen maatregel van bestuur, behoudens de bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal om in dringende omstandigheden, in afwachting van de beslissing des Konings, de ordonnantie vast te stellen.

Art. 54. Onverminderd de gevallen, voorzien in de artikelen 19^m, vierde en vijfde lid, 53, 105, eerste lid en 108, tweede lid van deze wet, of bij eenige andere wet, kan bij algemeenen maatregel van bestuur worden geregeld al hetgeen betreft:

a. de met vreemde mogendheden gesloten verdragen en andere overeenkomsten en de uit het internatio-

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

nale recht voortvloeiende rechten en verplichtingen in het algemeen;

b. de verdediging van het grondgebied van Nederlandsch-Indië''.

17. Art. 55, luidende als volgt:

„1. Onverminderd het geval, voorzien bij artikel 19*n*, is de Gouverneur-Generaal in dringende omstandigheden bevoegd om, in overeenstemming met den Volksraad, onder nadere bekrachtiging door de wet of door den algemeenen maatregel van bestuur ordonnanties vast te stellen omtrent onderwerpen, waarvan de regeling door de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur moet geschieden, zoolang die regeling niet heeft plaats gehad''.

2. Zoodanige maatregel wordt, wanneer het een onderwerp geldt waarvan de regeling door de wet geboden is, door den Minister van Koloniën onverwijld gebracht ter kennis van de Staten-Generaal''.

18. Art. 56 luidende als volgt:

„1. Onverminderd het geval, voorzien bij artikel 19*n* en behoudens de bepalingen van deze wet, is de Gouverneur-Generaal bevoegd om in dringende omstandigheden voor geheel Nederlandsch-Indië of voor bepaalde gedeelten daarvan, onder nadere bekrachtiging door de wet, bij ordonnantie wetten geheel of gedeeltelijk buiten werking te stellen of te wijzigen''.

2. Ingeval van oorlog of opstand kan de Gouverneur-Generaal, onder gelijke bekrachtiging, ook bepalingen van deze wet, geheel of gedeeltelijk, buiten werking stellen of wijzigen.

3. Van deze handelingen wordt door den Minister van Koloniën onverwijld kennis gegeven aan de Staten-Generaal.

19. Als art. 57 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 24, behoudens dat het eerste lid wordt gelezen:

„1. De Gouverneur-Generaal heeft, onder de nadere bekrachtiging of goedkeuring bij algemeenen maatregel van bestuur, gelijke bevoegdheid als hen bij het vorige artikel is geschonken, ten aanzien van algemeene maatregelen van bestuur, door den Koning goedgekeurde ordonnanties en in Zijnen naam door Commissarissen-Generaal vastgestelde of goedgekeurde verordeningen''.

20. Art. 58, luidende als volgt:

„Art. 58. Wanneer de ordonnanties door den Gouverneur-Generaal afgekondigd in de gevallen, bedoeld bij de artikelen 55, 56 en 57, door de wet of door den algemeenen maatregel van bestuur niet bekrachtigd worden, dan wel daaraan de goedkeuring wordt onthouden of wanneer een onderwerp, waarin bij ordonnantie of bij regeeringsverordening is voorzien, inmiddels bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur is geregeld, blijven die ordonnanties en regeeringsverordeningen niettemin in Nederlandsch-Indië hare verbindende kracht behouden, totdat hare intrekking door den Gouverneur-Generaal is afgekondigd''.

21. Als art. 59 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 31, behoudens dat:

a. het eerste lid wordt gelezen als volgt:

12. onder punt 20 de in artikel 58 voorkomende uitdrukking „dan wel afgekeurd worden'' vervangen door: „worden, dan wel daaraan de goedkeuring wordt onthouden,''.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

„1. De algemeene verordeningen (wetten, algemeene maatregelen van bestuur, ordonnanties en regeeringsverordeningen) worden door den Gouverneur-Generaal afgekondigd en door den Algemeenen Secretaris of een der secretarissen der Regeering gewaarmerkt”.

b. het vierde lid wordt gelezen als volgt:

„4. Wanneer geen ander tijdstip is vastgesteld wordt de afkondiging gerekend bekend te zijn, op Java en Madoera op den dertigsten dag, en in de overige deelen van Nederlandsch-Indië op den honderdsten dag, na dien der dagteekening van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, waarin de algemeene verordening is opgenomen”.

22. De artt. 60, 61, 62, 62a en 63, luidende als volgt:

„Art. 60. De Gouverneur-Generaal, het bevel tot afkondiging van eene wet of van een algemeenen maatregel van bestuur ontvangen hebbende, zorgt voor de plaatsing daarvan in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië met het volgende onderschrift:

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, beveelt de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, dat deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië wordt geplaatst.

„Gedaan te den

(Handteekeningen van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

„Art. 61. Het formulier van afkondiging der ordonnanties is als volgt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

„Gezien het derde hoofdstuk der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië;

„Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten”.

(Hieronder volgen de beweegredenen en de inhoud der ordonnantie en daarna de woorden):

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worden geplaatst.

„Gedaan te den

(Handteekening van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 62. Het formulier van afkondiging der regeeringsverordeningen is als volgt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

„Den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Allen die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten”.

(Hieronder volgen de beweegredenen en de inhoud der regeeringsverordening en daarna de woorden):

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worden geplaatst.

„Gedaan te den

(Handteekening van den Gouverneur-Generaal en van Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

13. onder punt 22 in het eerste lid van artikel 62a tusschen de woorden „worden” en „geschorst” ingevoegd: „geheel of gedeeltelijk”.

14. onder punt 23 artikel 63a gelezen als volgt:

„Art. 63a. De vaststelling van de jaarlijksche begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië en zoo noodig van aanvullingsbegrootingen geschiedt bij een door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad, te nemen ⁽¹⁾ besluiten op den voet der volgende artikelen”.

(1) In het oorspronkelijk ontwerp stond in plaats van „te nemen besluiten enz.”: „genomen besluit”.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

Art. 62a. 1. De ordonnanties kunnen op grond van strijd met de Grondwet, met de wet of met het algemeen belang door den Koning geheel of gedeeltelijk worden geschorst en bij de wet worden vernietigd.

2. De schorsing wordt door den Koning bevolen bij een met redenen omkleed, in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië te plaatsen besluit. Binnen een jaar na de schorsing wordt een voorstel tot vernietiging bij de Staten-Generaal ingediend.

3. De schorsing stuit onmiddellijk de werking der geschorste bepalingen.

4. Is binnen den in het tweede lid bepaalden tijd geen ontwerp tot vernietiging bij de Staten-Generaal ingediend, dan wordt de ordonnantie geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving.

5. Indien het wetsontwerp tot vernietiging wordt verworpen, wordt de ordonnantie mede geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving. Bepalingen, die geschorst zijn geweest, kunnen niet opnieuw worden geschorst.

6. Vernietiging wegens strijd met de Grondwet of met de wet brengt mede vernietiging van alle gevolgen der vernietigde bepalingen, voor zoover die nog voor vernietiging vatbaar zijn.

7. Bij vernietiging wegens strijd met het algemeen belang kunnen de niet met dat belang strijdige gevolgen in stand blijven.

8. De Gouverneur-Generaal zorgt, in geval van geheele of gedeeltelijke schorsing of vernietiging eener ordonnantie, dat aan het bepaalde in het derde, het vierde, het vijfde, het zesde en het zevende lid van dit artikel worde voldaan en dat opnieuw in hetgeen de geschorste of vernietigde bepalingen regelden voor zoo veel noodig bij ordonnantie worde voorzien.

9. Gedeeltelijke schorsing of vernietiging eener ordonnantie heeft op de geldigheid der in het besluit tot schorsing of in de wet tot vernietiging niet genoemde bepalingen geen invloed.

Art. 63. De bepalingen van het vorige artikel gelden eveneens ten opzichte van de regeeringsverordeningen, met dien verstande, dat de vernietiging daarvan bij algemeenen maatregel van bestuur geschiedt en dat de bepaling van het achtste lid zóó gelezen wordt, dat het woord ordonnantie tweemaal vervangen wordt door: „regeeringsverordening”.

23. Een vierde hoofdstuk, bestaande uit de artt. 63a tot en met 63h, luidende als volgt:

„VIERDE HOOFDSTUK.

Van de begrooting.

Art. 63a. De vaststelling van de jaarlijksche begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië en zoo noodig van aanvullingsbegrootingen geschiedt bij een door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad te nemen besluiten op den voet der volgende artikelen.

Art. 63b. 1. De jaarlijksche begrooting bestaat uit afdeelingen, elk voor zooveel noodig gesplitst in vier hoofdstukken, het eerste tot regeling van de uitgaven

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

15. onder punt 23 het eerste lid van artikel 63b gelezen als volgt ⁽²⁾:

„Art. 63b. 1. De jaarlijkse begrooting bestaat uit afdelingen, elk voor zooveel noodig gesplitst in vier hoofdstukken, het eerste tot regeling van de uitgaven in Nederland, het tweede tot regeling van de uitgaven in Nederlandsch-Indië, het derde tot vaststelling van de middelen in Nederland en het vierde tot vaststelling van de middelen in Nederlandsch-Indië”.

16. onder punt 23 in artikel 63d van de woorden: „Gouverneur-Generaal” ingevoegd het woord: „afdelingsgewijs”.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

in Nederland, het tweede tot regeling van de uitgaven in Nederlandsch-Indië, het derde tot vaststelling van de middelen in Nederland en het vierde tot vaststelling van de middelen in Nederlandsch-Indië.

2. De afdelingen, die betrekking hebben op de departementen van algemeen bestuur, betreffen elk niet meer dan één departement.

Art. 63c. 1. De ontwerpen der begrooting worden door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad bij de opening der eerste jaarlijkse gewone zitting aangeboden. Zij worden door den Volksraad, onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen tien weken na den dag van aanbidding, aan den Gouverneur-Generaal teruggezonden.

2. De ontwerpen van aanvullingsbegrooting worden telkens, wanneer noodig, door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad aangeboden. Zij worden door den Volksraad onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen een voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, aan dezen teruggezonden.

Art. 63d. De afdelingen der jaarlijkse begrooting en de aanvullingsbegrootingen, waaromtrent overeenstemming met den Volksraad is verkregen, dan wel, indien omtrent eenige afdeling in zijn geheel zoodanige overeenstemming niet is verkregen, de hoofdstukken dier afdeling, waaromtrent zulks wel het geval is, worden door den Gouverneur-Generaal afdelingsgewijs bij besluit vastgesteld en zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen twee weken na afloop van de in het vorig artikel bedoelde termijnen, openbaar gemaakt in de Javasehe Courant.

Art. 63e. 1. De afdelingen der jaarlijkse begrooting dan wel de hoofdstukken eener afdeling, zoodanig de aanvullingsbegrootingen, tot welke vaststelling de Gouverneur-Generaal wegens gebrek aan overeenstemming met den Volksraad niet heeft kunnen overgaan, worden bij de wet vastgesteld.

2. Eveneens geschiedt de vaststelling van de afdelingen der jaarlijkse begrooting of van de aanvullingsbegrootingen bij de wet, voor zooveel de Volksraad de in artikel 63c bedoelde termijnen niet in acht heeft genomen.

Art. 63f. 1. De in artikel 63d bedoelde besluiten van den Gouverneur-Generaal, houdende vaststelling van afdelingen der jaarlijkse begrooting, van hoofdstukken dier afdelingen en van aanvullingsbegrootingen, moeten, alvorens te kunnen werken, bij de wet worden goedgekeurd.

2. Indien de wetgever zijne goedkeuring onthoudt aan zoodanig besluit van den Gouverneur-Generaal worden de betrokken afdelingen, hoofdstukken of aanvullingsbegrootingen bij de wet vastgesteld.

Art. 63g. 1. De Gouverneur-Generaal stelt bij een in overeenstemming met den Volksraad genomen besluit het slot der rekening van Nederlandsch-Indië, over elk dienstjaar afzonderlijk, vast en beslist, mede bij een in overeenstemming met dien Raad genomen besluit, omtrent de bestemming van de voordeelige en de dekking van de nadeelige sloten dier rekenin-

(2) Het oorspronkelijk ontwerp luidde:

Art. 63b. 1. De jaarlijkse begrooting bestaat uit afdelingen, elk voor zooveel noodig gesplitst in vier hoofdstukken, onderscheidenlijk tot regeling van de uitgaven in Nederland, de uitgaven in Nederlandsch-Indië, de middelen in Nederland en de middelen in Nederlandsch-Indië.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

gen, telkenmale over tijdvakken van ten hoogste tien jaren.

2. Indien geene overeenstemming met den Volksraad is verkregen, geschieden de in het vorige lid bedoelde vaststelling en beslissing bij de wet.

Art. 63*b*. 1. Geldleeningen ten laste van Nederlandsch-Indië kunnen niet worden aangegaan of gewaarborgd, dan uit kracht van de wet of van een door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad genomen besluit, goedgekeurd bij de wet.

2. Met inachtneming van bij ordonnantie te stellen regels, is de Gouverneur-Generaal bevoegd de uitgifte van Nederlandsch-Indische schatkistbiljetten of schatkistpromessen te bevelen.

3. Verpanding of beleening van gouvernementenproducten geschiedt krachtens machtiging van den Gouverneur-Generaal.

24. Een vijfde hoofdstuk, bestaande uit de artt. 64, 65, 66, luidende als volgt:

„VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Departementen van algemeen bestuur en de Algemeene Rekenkamer.

Art. 64. De Departementen van algemeen bestuur worden beheerd door departementshoofden, wier taak en bevoegdheid door den Gouverneur-Generaal worden geregeld.

Art. 65. Zij vereenigen zich tot een raad van departementshoofden, telkens wanneer de Gouverneur-Generaal hun samenwerking beveelt. De Gouverneur-Generaal stelt voor den raad een instructie vast.

Art. 66. 1. Er is eene Algemeene Rekenkamer, belast met het toezicht over het beheer der landsgeldmiddelen en over de verantwoording der rekenplichtigen.

2. De samenstelling der Kamer en hare instructie worden door den Koning vastgesteld, in overeenstemming met de wet tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederlandsch-Indië.

§ 19. Het tegenwoordige vierde, vijfde, zesde, zevende, achtste en negende hoofdstuk worden achtereenvolgens het zesde, zevende, achtste, negende, tiende en elfde hoofdstuk.

In § 20 (tevooren § 16) vervallen achter het cijfer „110”, de woorden „eerste en tweede lid”; en achter „113” de woorden: „eerste lid”.

§ 20. In de artt. 67*a* ⁽¹⁾, eerste, tweede, derde, zevende, achtste en negende lid; 67*b* ⁽¹⁾, tweede lid; 67*c* ⁽¹⁾, derde, vierde, vijfde en zesde lid; 68*b*, eerste lid, 68*c*, tweede lid; 71 ⁽¹⁾, eerste en tweede lid; 72, 75 eerste en vierde lid; 77, eerste en derde lid; 82, tweede lid; 84, 87, 88, 91, derde en vierde lid; 101, 109, derde, vierde en laatste lid; 110, 111, tweede lid; 113, 125, tweede lid en 127 wordt voor: „algemeene verordening” gelezen: „ordonnantie”.

§ 21. In art. 67*b* ⁽¹⁾ wordt de eerste volzin van het eerste lid gelezen: „Voor zoover niet bij of krachtens deze wet anders is bepaald, wordt ten aanzien van aangelegenheden van bestuurszorg, welke geen deel uitmaken van de in het tweede lid van het vorige artikel bedoelde ge-

⁽¹⁾ Wet van 6 Februari 1922 (Nederlandsch Staatsblad No. 51; Indisch Staatsblad No. 216).

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

westelijke huishouding, in de provinciën het bestuur, in naam van den Gouverneur-Generaal, uitgeoefend door den Gouverneur”.

§ 22. In de artt. 68c, derde lid; 75, eerste lid, 81, 107 en 109, eerste lid, wordt voor: „dit reglement” gelezen: „deze wet”.

§ 23. In het derde lid van art. 68c wordt het cijfer „57” vervangen door „19 aa”.

§ 24. Art. 71 wordt gewijzigd als volgt:

a. de tweede zin van het vierde lid wordt gelezen:

„In de gevolgen van deze opheffing wordt, voor zoo-
veel noodig, bij ordonnantie voorzien”;

b. aan het artikel wordt een nieuw vijfde lid toegevoegd,
luidende:

„5. Bij ordonnantie kan aan Inlandsche gemeenten de
bevoegdheid worden gegeven om, met inachtneming
van de daarbij te stellen regelen en onder het daarbij
te bepalen toezicht, belastingen te heffen”.

§ 25. In de artt. 75, 76, 85 en 91, tweede lid, wordt
voor: „algemeene verordeningen” gelezen: „ordonnanties”.

§ 26. In art. 85 worden de cijfers 43, 45 en 47 achter-
eenvolgens vervangen door 19 n, 19 p en 19 r.

§ 27. In het eerste lid van art. 95 worden onder letter a
de woorden: „door den Koning te bepalen strafbare feiten”
vervangen door het woord: „misdrijven” en onder letter d
de woorden: „der door den Koning vastgestelde” vervan-
gen door: „van wettelijke”.

§ 28. In art. 105 wordt voor „bij algemeene verorde-
ning” in het eerste lid gelezen: „voor zooveel noodig bij
algemeenen maatregel van bestuur”, voor „de voorschrif-
ten dier verordening” in het tweede lid gelezen: „wette-
lijke bepalingen” en voor „45” in het derde en vierde lid:
„19 p”.

§ 29. In het tweede lid van art. 108 wordt voor „alge-
meene verordening” gelezen: „algemeenen maatregel van
bestuur”.

§ 30. Uit art. 110 vervallen in het eerste lid de woor-
den „elders dan in Nederland”, zoomede het tweede lid.

§ 31. Van art. 113 vervalt het tweede lid.

§ 32. De artt. 115, 116, 117 en 118 vervallen.

§ 33. In art. 119 wordt voor: „algemeene verordeningen
op het strafrecht” gelezen: „strafwet”.

§ 34. In het derde lid van art. 125 worden de woorden:
„eerste lid van art. 60” vervangen door: „derde lid van
art. 61”.

§ 35. Het tweede lid van art. 129 wordt gelezen als
volgt:

„In dringende omstandigheden kunnen die tarieven bij
ordonnantie tijdelijk worden gewijzigd, onder nadere be-
krachtiging door de wet”.

§ 36. Het tegenwoordige tiende hoofdstuk „Van den
Volksraad”, bestaande uit de artt. 131 tot en met 144,
vervalt.

§ 37. Het tegenwoordige elfde hoofdstuk wordt het
twaalfde hoofdstuk.

§ 38. Na art. 145 wordt onder het opschrift „Slotbe-
paling” ingevoegd een nieuw artikel, luidende:

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

„Art. 146. Deze wet kan worden aangehaald onder den naam van wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

Artikel 2.

De volgende overgangsbepalingen worden vastgesteld:

I. Het tijdstip van de inwerkingtreding dezer wet wordt door den Koning bepaald.

II. Alle op het tijdstip van de inwerkingtreding dezer wet verbindende wettelijke verordeningen, reglementen en besluiten blijven van kracht, totdat zij door andere overeenkomstig de voorschriften dezer wet zijn vervangen.

III. Alle bepalingen nopens onderwerpen, betreffende de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië, ook die, voorkomende in wetten en algemeene maatregelen van bestuur, kunnen bij ordonnantie worden gewijzigd, aangevuld, ingetrokken of door andere vervangen, met uitzondering van die, voorkomende in:

- a. deze wet;
- b. wetten en algemeene maatregelen van bestuur, afgekondigd na de inwerkingtreding dezer wet;
- c. wetten en algemeene maatregelen van bestuur betreffende onderwerpen, welke bij deze wet of bij na hare inwerkingtreding afgekondigde wetten voor regeling bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur zijn aangewezen;
- d. de Indische Comptabiliteitswet;
- e. de Indische Muntwet;
- f. de Indische Mijnewet;
- g. de Javasche Bankwet;
- h. de Oetrooiwet;
- i. de wet op het Auteursrecht.

IV. De wijze van verkiezing van de leden van den Volksraad en die van de leden van den Wetgevenden Raad worden voor de eerste maal geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur. Op het ontwerp daarvan moet de oude Volksraad zijn gehoord.

V. De bepalingen van het derde hoofdstuk blijven buiten werking, totdat de Wetgevende Raad is gekozen. Tot zoolang blijven de oude artikelen 20 tot en met 27, 29 tot en met 31, 33 en 35 ongewijzigd van kracht.

VI. De tekst der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië wordt door den Koning bekend gemaakt in een doorlopend genummerde reeks van artikelen, met nummering voor zooveel noodig van de leden der artikelen, wijziging voor zooveel noodig van de aanhaling van artikelen en leden van artikelen hetzij in deze wet, hetzij in de andere wetten en met inachtneming van de spelling, gevolgd in de van regeeringswege uitgaande stukken.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Koloniën,

Voor de toelichting op de in het wetsontwerp aangebrachte wijzigingen moge in het algemeen worden verwezen naar die gedeelten der Memorie van Antwoord, waarin de betrokken wetsartikelen worden besproken.

Voor de wijziging aangebracht in art. 7 en de invoeging van art. 7a zie men echter het laatste gedeelte van § 5 der Memorie, voor de nieuwe redactie van art. 32 mede het in de memorie voorkomende naar aanleiding van art. 34 lid 3, en voor de aanvulling van art. 63a de toelichting op art. 63d.

De redactiewijziging aangebracht in het eerste lid van art. 63b beoogt slechts het verkrijgen van een vaste nummering der hoofdstukken van de verschillende begrotingsafdeelingen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 6.

Herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (1ste gewone zitting 1922. Ond. 5 — stukken 1—5).

Bijlage IV der Memorie van Antwoord.

TEKST DER WET OP DE STAATSINRICHTING VAN NEDERLANDSCH-INDIË zooals deze zal luiden na het aanbrengen van de in het gewijzigd wetsontwerp opgenomen wijzigingen.

De geheel onveranderd gebleven artikelen zijn aangeduid met een X.

De in de overige artikelen aangebrachte wijzigingen zijn cursief gedrukt.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van den Gouverneur-Generaal en den Raad van Nederlandsch-Indië.

Art. 1. *Het algemeen bestuur van Nederlandsch-Indië wordt, met inachtneming van de voorschriften dezer wet, in naam des Konings uitgeoefend door den Gouverneur-Generaal* (1)

Ieder, die zich in Nederlandsch-Indië bevindt, is verplicht den Gouverneur-Generaal te erkennen als des Konings vertegenwoordiger, en hem als zoodanig te eerbiedigen en te gehoorzamen.

X. Art. 2. De Gouverneur-Generaal moet Nederlander zijn en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

Hij wordt door den Koning benoemd en ontslagen en mag zijne waardigheid niet nederleggen, noch Nederlandsch-Indië verlaten, zonder magtiging van den Koning.

X. Art. 3. De Gouverneur-Generaal mag rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn in noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene overeenkomst, om winst of voordeel aangegaan met Nederlandsch-Indië of met eenig deel daarvan.

Hij mag, behalve openbare schuldbrieven, geene schuldvorderingen ten laste van Nederlandsch-Indië bezitten.

Hij mag geen deel hebben, regtstreeks of zijdelings, in ondernemingen van handel en scheepvaart, in Nederlandsch-Indië gevestigd, noch aldaar eigenaar of huurder van landerijen zijn.

X. Art. 4. De Koning kan aan den Gouverneur-Generaal toevoegen eenen Luitenant-Gouverneur-Generaal, be-

stemd om hem voorloopig op te volgen, en om inmiddels zoodanig werkzaam te zijn, als door den Koning of door den Gouverneur-Generaal zal worden voorgeschreven.

Het bepaalde bij de eerste alinea van art. 2 en bij art. 3 is toepasselijk op den Luitenant-Gouverneur-Generaal.

Art. 5. *De Gouverneur-Generaal legt in handen van den Koning, of op 's Konings magtiging, in een openbare vergadering van den Volksraad, den volgenden eed (verklaring en belofte) af* (2):

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot Gouverneur-Generaal over Nederlandsch-Indië benoemd te worden, direktelijk of indirektelijk, aan geene personen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, noch beloven of geven zal.

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, direktelijk of indirektelijk.

„Ik zweer (beloof) dat ik den Koning gehoorzaam en getrouw zal zijn.

„Ik zweer (beloof) dat ik *het welzijn* van Nederlandsch-Indië naar mijn vermogen *zal voorstaan*.

„Ik zweer (beloof) getrouwheid aan de Grondwet; dat ik *de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië* en alle andere voor Nederlandsch-Indië geldende verordeningen, steeds zal onderhouden en doen onderhouden en dat ik mij in alles zal gedragen zooals een braaf en eerlijk Gouverneur-Generaal betaamt.

„Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!“ („Dat verklaar en beloof ik“).

2. *De Gouverneur-Generaal aanvaardt zijne waardigheid en legt deze neer in een openbare vergadering van den Volksraad* (3).

Art. 6. De Luitenant-Gouverneur-Generaal legt, in handen des Konings of van den Gouverneur-Generaal, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot Luitenant-Gouverneur-Generaal over Nederlandsch-Indië te worden benoemd, direktelijk of indirektelijk, aan geene personen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of voor-

(1) Bestaand R.R.:

Art. 1. De Regeering der koloniën en bezittingen van het Rijk in Azië, uitmakende het gebied van Nederlandsch-Indië wordt in naam des Konings uitgeoefend door eenen Gouverneur-Generaal, op den voet en onder de bepalingen van het tegenwoordig reglement.

(2) Bestaand R.R.:

Art. 5. De Gouverneur-Generaal legt in handen van den Koning, of op 's Konings magtiging, in eene vergadering, samengesteld overeenkomstig art. 15, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:

(3) Ontbreekt in het bestaand R.R.

„wendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, noch beloven of geven zal.

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, direktelijk of indirektelijk.

„Ik zweer (beloof) dat ik den Koning en den Gouverneur-Generaal, als des Konings vertegenwoordiger, gehoorzaam en getrouw zal zijn.

„Ik zweer (beloof) dat ik *het welzijn* van Nederlandsch-Indië naar mijn vermogen zal voorstaan ⁽¹⁾.

„Ik zweer (beloof) dat ik mij met nauwgezetheid en ijver zal kwijten van alle verrigtingen, welke de Koning of de Gouverneur-Generaal mij zal opdragen; dat ik *de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch Indië* en alle andere voor Nederlandsch-Indië geldende verordeningen getrouwelijk zal nakomen, en dat ik mij in alles gedragen zal zooals een braaf en eerlijk Luitenant-Gouverneur-Generaal betaamt.

„Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!” („Dat verklaar en beloof ik”).

Art. 7. 1. Er is een Raad van Nederlandsch-Indië, bestaande uit een vice-president en vier leden.

2. De hoofden der departementen van algemeen bestuur zijn buitengewoon lid van den Raad ⁽²⁾.

3. De Raad wordt bijgestaan door een sekretaris.

4. De Gouverneur-Generaal kan het voorzitterschap van den Raad opdragen aan den Luitenant-Gouverneur-Generaal en kan het zelf bekleeden, zoo dikwijls hij dit noodig oordeelt. Zij hebben alleen eene raadgevende stem.

5. De Gouverneur-Generaal kan, in bijzondere gevallen, andere ambtenaren, alsmede officieren der zee- of landmagt, gelasten de vergaderingen van den Raad bij te wonen, tot het geven van mondelinge inlichtingen.

6. Het reglement van orde voor 's Raads vergaderingen wordt door den Koning vastgesteld. Het behelst de verplichting tot geheimhouding, in zoover het algemeen belang dit vordert.

Art. 7a. De buitengewone leden van den Raad van Nederlandsch-Indië worden door of vanwege den Vice-president tijdig er mede in kennis gesteld, wanneer op een vergadering van den Raad een voorstel in behandeling zal komen, dat het departement van algemeen bestuur betreft, aan het hoofd waarvan zij staan. Zij hebben het recht de behandeling van dat voorstel bij te wonen en brengen alsdan een raadgevende stem uit ⁽³⁾.

Art. 8. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië moeten Nederlandsch onderdaan zijn en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

Zij worden door den Koning benoemd en ontslagen.

Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den vierden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den Gouverneur-Generaal, den Luitenant-Gouverneur-Generaal en den vice-president of leden van den Raad, noch tusschen den vice-president en de leden onderling.

Die na zijne benoeming in den verboden graad van zwagerschap geraakt, kan zijne bediening niet behouden zonder vergunning van den Koning.

De zwagerschap houdt op door de ontbinding van het huwelijk, dat haar veroorzaakte ⁽⁴⁾.

X. Art. 9. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië mogen, nevens hun ambt, geene andere bezoldigde betrekkingen in dienst van den Lande bekleeden.

Artikel 3 is op hen van toepassing.

Art. 10. 1. Indien het ambt van vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië openvalt, wordt door den Gouverneur-Generaal zoo spoedig mogelijk een met redenen omkleede aanbeveling van minstens twee personen aan den Minister van Koloniën gezonden ⁽⁵⁾.

2. Tot het vervullen eener opengevallen plaats van lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, wordt door den Gouverneur-Generaal, na overleg met den Raad, binnen dertig dagen, eene met redenen omkleede aanbeveling van minstens twee personen, aan den Minister van Koloniën gezonden.

3. Indien de belangen van 's Lands dienst dringend vorderen dat de opgevallene plaats inmiddels worde vervuld, draagt de Gouverneur-Generaal aan een der aanbevolenen de waarneming op van het lidmaatschap van den Raad.

4. Dusdanige tijdelijke waarneming heeft altijd plaats, wanneer bij gebreke daarvan het getal der dienstdoende leden van den Raad, de vice-president daaronder begrepen, minder dan drie zou bedragen.

Art. 11. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië leggen, vóór de aanvaarding hunner bediening, in handen van den Koning of van den Gouverneur-Generaal, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot vice-president (lid) van den Raad van Nederlandsch-Indië benoemd te worden, direktelijk of indirektelijk, aan geene personen, hetzij in of buiten het bestuur, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb, noch beloven of geven zal.

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, direktelijk of indirektelijk.

„Ik zweer (beloof) getrouwheid aan den Koning, eerbied voor en gehoorzaamheid aan den Gouverneur-Generaal, als des Konings vertegenwoordiger.

„Ik zweer (beloof) dat ik, door mijne daden en raadgevingen, naar mijn vermogen zal medewerken tot bevordering van de welvaart van Nederlandsch-Indië.

„Ik zweer (beloof) dat ik *de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië* en alle andere voor Nederlandsch-Indië geldende verordeningen getrouwelijk zal nakomen, en dat ik mij in alles zal gedragen, zoo als een braaf en eerlijk vice-president (lid) van den Raad van Nederlandsch-Indië betaamt.

„Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig!” („Dat beloof en verklaar ik”).

Deze eed wordt mede door den waarnemenden vice-president en de waarnemende leden van den Raad van Nederlandsch-Indië afgelegd.

⁽⁴⁾ In het bestaand R.R. „door het overlifden der vrouw, die”

⁽⁵⁾ In het bestaand R.R. ontbreekt lid 1 en luidt de aanhef van het volgende lid „tot het vullen eener opengevallen plaats in den Raad

⁽¹⁾ In het bestaand R.R.: „de welvaart bevorderen zal”.

⁽²⁾ Ontbreekt in het bestaand R.R.

⁽³⁾ Ontbreekt in het bestaand R.R.

X. Art. 12. Wanneer, bij het openvallen van het ambt van vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië, de benoeming van den opvolger niet geschied, of in Nederlandsch-Indië niet bekend is, of de benoemde in de spoedige aanvaarding zijner waardigheid verhinderd wordt, draagt de Gouverneur-Generaal de waarneming daarvan op aan het oudste lid in benoeming van den Raad.

X. Art. 13. Wanneer ziekte of afwezendheid van den Gouverneur-Generaal eene voorziening noodzakelijk maakt, kan hij het dagelijksch beleid der zaken tijdelijk opdragen aan den Luitenant-Gouverneur-Generaal; bij ontstentenis van dezen, aan den vice-president, en deze niet aanwezig zijnde, aan het oudste lid in benoeming van den Raad van Nederlandsch-Indië; een en ander op zoodanigen voet, als de Gouverneur-Generaal zal noodig oordeelen.

X. Art. 14. Wanneer de waardigheid van Gouverneur-Generaal openvalt en de benoeming van den voorloopigen of definitieven opvolger niet geschied, of in Nederlandsch-Indië niet bekend is, gelijk mede wanneer de benoemde in de dadelijke aanvaarding wordt verhinderd, treedt de door den Koning benoemde vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië op als waarnemend Gouverneur-Generaal.

Art. 15. Wanneer, in het geval bij het voorgaand artikel voorzien, geen door den Koning benoemde vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië aanwezig is, wordt aan een der leden van den Raad de tijdelijke waarneming der waardigheid van Gouverneur-Generaal opgedragen in eene vergadering, waartoe worden tezamen geroepen:

de ter plaatse aanwezige leden *en buitengewone leden* van den Raad;

de voorzitter van den Volksraad;

de president van het Hooggerechtshof;

de procureur-generaal bij het Hooggerechtshof en de president der Algemeene Rekenkamer.

De vergadering wordt binnen tweemaal vier-en-twintig uren bijeengeroepen en voorgezeten door den oudste in benoeming van de aanwezige leden van den Raad.

De voorzitter en de leden der vergadering leggen den eed (belofte) af: „dat zij hunne stem zullen uitbrengen „op het lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, dien zij „in gemeede het meest geschikt achten voor de tijdelijke „waarneming der waardigheid van Gouverneur-Generaal”.

De algemeene secretaris en de secretarissen *der Regeering*, wonen de vergadering bij. Een hunner voert de pen, de overigen zijn stemopnemers.

De benoeming geschiedt bij volstreekte meerderheid van stemmen, door middel van ongeteekende stembriefjes.

De stembriefjes worden, na door de medestemmenden in eene bus te zijn gestoken, door de stemopnemers overluid voorgelezen.

Niet of niet behoorlijk ingevulde stembriefjes worden, tot bepaling der meerderheid, afgetrokken van het getal der aanwezige leden der vergadering.

Wanneer bij de eerste stemming geen volstreekte meerderheid is verkregen, wordt tot eene tweede vrije stemming overgegaan.

Indien ook bij deze stemming door niemand de volstreekte meerderheid is verkregen, heeft er eene derde stemming plaats over de twee personen, die bij de tweede de meeste

stemmen op zich vereenigd hebben. Deze onthouden zich van verdere deelneming aan de stemming.

Wanneer bij de tweede stemming meer dan twee personen een gelijk aantal stemmen op zich vereenigen, wordt door voorafgaande stemming beslist, wie hunner niet zullen behooren tot het bij de vorige alinea bedoelde tweetal.

Bij het staken der stemmen is de oudste in benoeming de verkozene. Na den afloop der werkzaamheden, worden de stembriefjes in tegenwoordigheid der leden verbrand.

Van de verrigtingen der vergadering wordt een nauwkeurig proces-verbaal in dubbel opgemaakt en door al de leden en de secretarissen onderteekend. Een der dubbelen wordt gezonden aan den Minister van Koloniën.

X. Art. 16. Het bepaalde bij art. 15 is ook toepasselijk op het geval dat de door den Koning benoemde vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië, hoewel in Indië aanwezig, echter niet in staat is de waardigheid van waarnemenden Gouverneur-Generaal dadelijk te aanvaarden. Zoodra de verhindering ophoudt, treedt hij van regtswege op als waarnemende Gouverneur-Generaal.

Art. 17. Wanneer er vermoeden bestaat dat de Gouverneur-Generaal door krankzinnigheid buiten staat is zijne waardigheid te blijven uitoefenen, belegt degene die hem zou moeten vervangen, of, als deze niet bekend of afwezend is, de oudste in benoeming der aanwezige leden van den Raad van Nederlandsch-Indië, eene vergadering van dien raad, ten einde te onderzoeken, of er gronden aanwezig zijn, om het bestaande vermoeden als juist aan te nemen.

In die vergadering worden de ambtenaren, die dagelijks met den Gouverneur-Generaal in aanraking zijn, geroepen om inlichtingen te geven.

3. Zoo daartoe redenen bestaan, wordt vervolgens door den Raad eene commissie van drie geneeskundigen benoemd, om den Raad te dienen van bericht omtrent den toestand van den Gouverneur-Generaal... Deze commissie is bevoegd om den gewonen geneesheer van den Gouverneur-Generaal in haar midden te roepen ⁽¹⁾.

4. Bevestigt dit nader onderzoek het bestaande vermoeden, dan wordt de vergadering belegd, omschreven in art. 15.

5. Die vergadering roept als getuigen voor zich degenen, die over de zaak licht kunnen verspreiden, en beslist vervolgens bij meerderheid van stemmen of er redenen zijn om den Gouverneur-Generaal, onder 's Konings goedkeuring, te ontheffen van de uitoefening zijner waardigheid.

6. Wanneer de vergadering tot de ontheffing besluit, is de Gouverneur-Generaal, uit kracht dier verklaring, van de uitoefening zijner waardigheid ontheven en wordt, naarmate der omstandigheden, in de voorloopige vervulling voorzien, overeenkomstig het bepaalde bij art. 14 of 15.

7. Van elk gedeelte des onderzoeks worden nauwkeurige processen-verbaal in dubbel opgemaakt, en door al de leden en de sekretarissen onderteekend.

8. Een der dubbelen wordt gezonden aan den Minister van Koloniën.

Art. 18. Bloedverwantschap of zwagerschap, tot den vierden graad ingesloten, mag niet bestaan tusschen den

(1) In het bestaande R.R.:

(3) Zoo daartoe redenen bestaan, wordt vervolgens eene commissie benoemd, om den Raad te dienen van bericht omtrent den toestand van den Gouverneur-Generaal.

Die commissie bestaat uit het hoofd van de geneeskundige dienst, den oudste in rang van de ter plaatse aanwezige officieren van gezondheid en den stadsgeneesheer te Batavia.

Gouverneur-Generaal en de secretarissen *der Regeering*, noch tusschen die secretarissen onderling.

Het bepaalde bij de twee laatste alinea's van art. 8 is hier toepasselijk.

Art. 19. Al wat in *deze wet* omtrent den Gouverneur-Generaal is bepaald, is toepasselijk op hem, die de waardigheid tijdelijk uitoefent, met uitzondering van het vastgestelde bij art. 18.

X. Art. 19a. De Gouverneur-Generaal zorgt voor de uitvoering der algemeene verordeningen en vaardigt de daartoe noodige bevelen uit.

De algemeene verordeningen zijn op die gedeelten van Nederlandsch-Indië, alwaar het regt van zelfbestuur aan de Inlandsche vorsten en volken is gelaten, slechts in zover toepasselijk, als met dat regt bestaanbaar is.

Art. 19b. De Gouverneur-Generaal vraagt het advies van den Raad van Nederlandsch-Indië over alle zaken van algemeen of bijzonder belang, waar hij dit noodig oordeelt.

Tot die raadpleging is hij verplicht ten aanzien van:

- a. alle instructien en reglementen, het algemeen of gewestelijk bestuur betreffende, op zijnen last ontworpen;
- b. de toepassing van *art. 19o van deze wet* en in het algemeen van elke regeling der staatskundige betrekkingen met *Nederlandsch-Indische zelfbesturen* ⁽¹⁾;
- c. de algemeene strekking der maatregelen door het burgerlijk gezag genomen of te nemen in geval van oorlog of opstand;
- d. buitengewone maatregelen van gewigtigen aard;
- e. benoemingen tot gewigtige ambten, ter aanwijzing van den Koning;
- f. *de voorstellen, welke bij den Volksraad aanhangig worden gemaakt en gewichtige mededeelingen, welke aan den Volksraad worden gedaan;*
- g. *de voorstellen door den Volksraad aan den Gouverneur-Generaal gedaan;*
- h. *de ontwerpen van regeeringsverordeningen.*

De Gouverneur-Generaal alleen beslist en geeft van zijn besluit kennis aan den Raad.

Wanneer de Raad van Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal is gehoord, wordt daarvan melding gemaakt in den aanhef der besluiten.

Art. 19c. Wanneer de Gouverneur-Generaal, in de gevallen, waarin overeenstemming wordt gevorderd, zich niet verenigt met het advies van den Raad van Nederlandsch-Indië, wordt de uitspraak des Konings door hem ingeroepen.

De Gouverneur-Generaal kan, zonder die uitspraak af te wachten, de door hem noodig gekeurde maatregelen op eigen gezag en verantwoordelijkheid nemen, wanneer hij oordeelt, dat langer verwijl de veiligheid of de rust van Nederlandsch-Indië of andere gewichtige algemeene belangen zou in gevaar brengen.

Alvorens die maatregelen worden genomen, wordt het onderwerp opnieuw aan eene beraadslaging in den Raad, onder het voorzitterschap van den Gouverneur-Generaal on-

derworpen. De Gouverneur-Generaal stemt in dit geval mede en heeft, bij staking, eene beslissende stem ⁽²⁾.

Art. 19d. *Alle landsdienaren* zijn verplicht aan den Raad van Nederlandsch-Indië, op zijne aanvraag, inlichtingen te geven omtrent de feiten, wier kennis vereischt wordt voor de adviezen, door den Gouverneur-Generaal van den Raad gevraagd ⁽³⁾.

Art. 19e. De Raad van Nederlandsch-Indië heeft het regt aan den Gouverneur-Generaal voorstellen te doen.

2. *De Gouverneur-Generaal geeft van zijn besluit kennis aan den Raad en brengt, indien de Raad dit verzoekt, het voorstel en het genomen besluit ter kennis van den Minister van Koloniën* ⁽⁴⁾.

Art. 19f. *De Gouverneur-Generaal kan aan den vice-president en aan de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië bijzondere commissiën opdragen en hen met zendingen belasten, mits hetzij de vice-president en twee leden, hetzij drie leden ter hoofdplaats aanwezig blijven* ⁽⁵⁾.

Art. 19g. De Gouverneur-Generaal is, met opzigt tot de uitoefening van zijne waardigheid, verantwoordelijk aan den Koning, onverminderd het regt tot vervolging, bij art. 164 der grondwet aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal toegekend.

Art. 19h. Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren, met of zonder ontzetting van het recht om te kiezen en van verkiesbaarheid bij krachtens wettelijk voorschrift uitgeschreven verkiezingen wordt gestraft de Gouverneur-Generaal:

- a. die uitvoering geeft aan *algemeene maatregelen van bestuur, aan andere Koninklijke besluiten of aan Koninklijke beschikkingen*, wetende dat deze niet van de vereischte medeondertekening van een der hoofden van de ministerieele departementen zijn voorzien ⁽⁶⁾;
- b. die uitvoering geeft aan *algemeene maatregelen van bestuur, aan andere Koninklijke besluiten of aan Koninklijke beschikkingen*, waarvan hem de uitvoering niet is opgedragen door den Minister van Koloniën ⁽⁶⁾;
- c. die opzettelijk nalaat uitvoering te geven aan voorschriften van *deze wet (en)* van andere algemeene verordeningen, alsmede aan Koninklijke besluiten of beschikkingen en aan verdragen *en andere overeenkomsten*, voor zoover

⁽²⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 30. (3). Alvorens die maatregelen worden genomen, deelen de Gouverneur-Generaal, de vice-president en de leden van den Raad elkander schriftelijk hunne gevoelens mede. Het onderwerp wordt daarna opnieuw aan eene beraadslaging in den Raad, onder het voorzitterschap van den Gouverneur-Generaal, onderworpen. De Gouverneur-Generaal stemt in dit geval mede en heeft, bij staking, eene beslissende stem.

⁽⁴⁾ Ter deelneming aan deze beraadslaging worden de leden van den Raad opgeroepen, die ingevolge art. 36 afwezend zijn, en zich op de eilanden Java en Madoera bevinden. Zij zijn gehouden aan die oproeping te voldoen.

(Lid 4 is vervallen in het ontwerp).

⁽⁵⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 34: „Alle collegiën en landsdienaren”.

⁽⁶⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 35. (2) Wanneer de Gouverneur-Generaal, na onderzoek, vermeent een voorstel van den Raad buiten gevolg te moeten laten, geeft hij daarvan, met opgave zijner bezwaren, kennis aan den Minister van Koloniën.

⁽³⁾ Hij brengt tevens zijn besluit ter kennis van den Raad.

⁽⁵⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 35. De Gouverneur-Generaal kan aan de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië bijzondere commissiën opdragen en hen met zendingen in Nederlandsch-Indië belasten, mits, behalve de vice-president, twee leden ter hoofdplaats aanwezig blijven.

⁽⁶⁾ In het bestaand R.R.: „aan Koninklijke besluiten of Koninklijke beschikkingen”.

⁽¹⁾ In het bestaande R.R.:

„Indische vorsten en volken”

„f. de in art. 131 genoemde onderwerpen”

die uitvoering door den Minister van Koloniën aan hem is opgedragen ⁽¹⁾;

d. die beschikkingen neemt of bevelen geeft, waardoor hij wist of weten moest, dat bepalingen van *deze wet*, van andere voor Nederlandsch-Indië verbindende algemeene verordeningen, of van gesloten verdragen en andere overeenkomsten, worden geschonden ⁽¹⁾.

Art. 19i. Met hechtenis van ten hoogste zes maanden wordt gestraft de Gouverneur-Generaal aan wiens grove schuld te wijten is dat de in *het vorige artikel*, onder c, omschreven uitvoering wordt nagelaten.

Art. 19j. De feiten omschreven in de artikelen 19h en 19i zijn misdrijven.

Art. 19k. In geval van vervolging, hetzij naar aanleiding van art. 16i der Grondwet, hetzij ter zake van andere misdrijven of overtredingen, legt de Gouverneur-Generaal, op ontvangen bevel van wege den Koning, zijne waardigheid neder in handen van den daartoe door den Koning of door *deze wet* aangewezen opvolger.

Art. 19l. De Gouverneur-Generaal is opperbevelhebber van de in Nederlandsch-Indië aanwezige zeemacht, behoudens hare administratieve betrekkingen tot het departement van marine. Hij beschikt over de schepen en vaartuigen en derzelver manschap in overeenstemming met de door den Koning gegeven voorschriften, zooals hij meest oorbaar acht voor de belangen van Nederlandsch-Indië.

2. De bevelhebber van de zeemacht wordt door den Koning benoemd.

3. De officieren van een korps, dat bestemd is voor den dienst bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië, worden door den Koning of door den Gouverneur-Generaal benoemd en ontslagen, al naar gelang hij, die benoemd en ontslagen wordt, verblijf houdt buiten dan wel binnen Nederlandsch-Indië.

4. Op den voet bij ordonnantie te bepalen geschiedt de bevordering van deze officieren door den Gouverneur-Generaal.

5. De regelen omtrent het toekennen van pensioenen worden bij ordonnantie gesteld ⁽²⁾.

Art. 19m. 1. De Gouverneur-Generaal is opperbevelhebber van de in Nederlandsch-Indië aanwezige landmacht.

2. De bevelhebber der landmacht wordt door den Koning benoemd. Wanneer bij het openvallen van de plaats van den bevelhebber de benoeming van zijn opvolger niet geschied of in Nederlandsch-Indië niet bekend is, of wanneer de benoemde in de spoedige aanvaarding zijner betrekking verhinderd wordt, voorziet de Gouverneur-Generaal in de tijdelijke waarneming.

3. De officieren worden door den Koning of door den Gouverneur-Generaal benoemd, al naar gelang hij, die aldus benoemd wordt, verblijf houdt buiten dan wel binnen Nederlandsch-Indië.

⁽¹⁾ In het bestaand R.R. ontbreken de woorden „en andere overeenkomsten”.

⁽²⁾ In het bestaand R.R. ontbreken lid 2—5.

⁽³⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 42. (4) Op den voet, bij algemeene verordening te bepalen, worden de rangen van opperofficieren verleend door den Koning en geschieden alle overige bevorderingen van de officieren door den Gouverneur-Generaal.

(5) De opperofficieren en alle buiten Nederlandsch-Indië vertoevende officieren worden ontslagen door den Koning, alle overige officieren door den Gouverneur-Generaal, een en ander op den voet bij algemeene verordening te bepalen.

4. Op den voet, bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen wordt de rang van opperofficier verleend door den Koning; alle overige bevorderingen van de officieren geschieden door den Gouverneur-Generaal op den voet bij ordonnantie te bepalen.

5. De opperofficieren en alle buiten Nederlandsch-Indië vertoevende officieren worden ontslagen door den Koning, alle overige officieren door den Gouverneur-Generaal, een en ander op den voet bij ordonnantie en, voor zoover de opperofficieren betreft, bij algemeenen maatregel van bestuur, te bepalen ⁽³⁾.

6. De regelen omtrent het toekennen van pensioenen en gagementen worden bij ordonnantie gesteld.

Art. 19n. 1. Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan door of vanwege den Gouverneur-Generaal elk gedeelte van Nederlandsch-Indië in staat van oorlog of in staat van beleg worden verklaard. Bij ordonnantie wordt de wijze waarop zulks kan geschieden bepaald en de gevolgen geregeld ⁽⁴⁾.

2. Bij die regeling kunnen bepalingen van algemeene verordeningen worden aangewezen, die tengevolge van de verklaring in staat van oorlog of beleg, geheel of gedeeltelijk buiten werking treden.

Art. 19o. 1. De Gouverneur-Generaal sluit verdragen met Nederlandsch-Indische zelfbesturen ⁽⁵⁾.

Van den inhoud dier verdragen wordt door den Koning mededeeling gedaan aan de beide Kamers der Staten-Generaal, zoodra Hij oordeelt dat het belang en de zekerheid van den Staat en van Nederlandsch-Indië zulks toelaten.

3. Gelijke mededeeling geschiedt alsdan door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad.

Art. 19p. Aan personen, niet in Nederlandsch-Indië geboren, die gevaarlijk worden geacht voor de openbare rust en orde, kan het verblijf aldaar door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, worden ontzegd.

Het daartoe strekkend besluit wordt, wanneer het Nederlanders geldt, met redenen omkleed.

Het besluit bepaalt een redelijken tijd, die den betrokken persoon gelaten wordt voor het orde stellen op zijne zaken.

De Gouverneur-Generaal kan, bij een door hem onteekend bevel, gelasten dat de betrokken personen, in afwachting van eene gelegenheid tot verwijdering, in hechtenis worden genomen.

Het besluit tot verwijdering en het bevel tot inhechtenisneming worden aan den betrokken persoon bij geregtelijke akte beteekend.

⁽⁴⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 43. In geval van oorlog of opstand neemt de Gouverneur-Generaal de maatregelen, die hij in het belang van het Rijk en van Nederlandsch-Indië noodzakelijk acht, ook zoodanige waartoe anders 's Konings machtiging vereischt wordt.

Bepaaldelijk heeft hij alsdan de macht om Nederlandsch-Indië, geheel of gedeeltelijk, in staat van oorlog of beleg te verklaren wettens en bepalingen van dit reglement te schorsen en autoriteiten op te heffen.

De Gouverneur-Generaal kan in bezittingen buiten Java en Madoera de burgerlijke of militaire gezaghebbers machtiging tot het nemen van voorloopige maatregelen van den bij dit artikel bedoelden aard.

⁽⁵⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 44. 1. De Gouverneur-Generaal verklaart oorlog aan en maakt vrede en andere verdragen met Indische vorsten en volken, alles met inachtneming van de bevelen des Konings.

De Gouverneur-Generaal brengt het besluit tot verwijdering, met de verdere stukken, onverwijld ter kennis van den Minister van Koloniën.

Van het besluit tot verwijdering *geschiedt mededeeling aan den Volksraad* en wordt, wanneer het Nederlanders geldt, door den Koning kennis gegeven aan de Staten-Generaal.

Art. 19q. Aan personen, niet in Nederlandsch-Indië geboren, kan door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, in het belang der openbare rust en orde, het verblijf in bepaalde gedeelten van Nederlandsch-Indië worden ontzegd.

Wanneer de maatregel iemand betreft, niet tot de Inlanders behorende, wordt het besluit met de verdere stukken onverwijld gebragt ter kennis van den Minister van Koloniën.

Van den maatregel *geschiedt mededeeling aan den Volksraad* en wordt, wanneer het Nederlanders geldt, door den Koning kennis gegeven aan de Staten-Generaal.

Art. 19r. De Gouverneur-Generaal kan, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, aan personen binnen Nederlandsch-Indië geboren, in het belang der openbare rust en orde, eene bepaalde plaats aldaar tot verblijf aanwijzen, of het verblijf in bepaalde gedeelten van Nederlandsch-Indië ontzeggen.

De Gouverneur-Generaal kan, bij een door hem ondertekend bevel, gelasten dat de betrokken persoon, in afwachting van eene gelegenheid tot verwijdering, in hechtenis wordt genomen.

Het besluit tot verwijdering en het bevel tot inhechtenisneming worden aan den betrokken persoon bij geregtelijke akte beteekend.

Wanneer de in dit artikel bedoelde maatregelen iemand betreffen, niet tot de Inlanders behorende, wordt gehandeld overeenkomstig het voorlaatste lid van het voorgaande artikel.

De bepaling, vervat in het laatste lid van het voorgaande artikel, is mede toepasselijk ¹⁾.

Art. 19s. In de gevallen bedoeld in de artt. 19p, 19q en 19r, wordt door den Gouverneur-Generaal niet beslist dan nadat de betrokken persoon in zijne verdediging gehoord, of daartoe behoorlijk opgeroepen is. Van het verhoor wordt proces-verbaal opgemaakt.

Art. 19t. Met inachtneming van de regelen, bij *ordonnantie* gesteld, en behoudens de uitzonderingen bij *deze wet* en andere wetten bepaald, worden de ambtenaren benoemd en ontslagen door den Gouverneur-Generaal.

Het ontslag aan ambtenaren, die met verlof of wegens redenen van dienst buiten Nederlandsch-Indië vertoeven, wordt door den Koning verleend.

De Gouverneur-Generaal kan ²⁾ zijne in het eerste lid van dit artikel bedoelde bevoegdheid aan anderen overdragen.

De regelen omtrent het toekennen van pensioenen worden bij *ordonnantie* gesteld.

(¹) Hier zijn vier woorden vervallen nl.: „wanneer het Nederlanders geldt”.

(²) Hier zijn vier woorden vervallen nl.: „met machtiging des konings”.

Art. 19u. De Gouverneur-Generaal regelt het bedrag der bezoldigingen en soldijen, voor zoover het niet door den Koning vastgesteld is ³⁾.

Art. 19v. Het bezoldigingen der landsdienaren geschiedt naar het beginsel, dat, behalve de toe te leggen jaarwedde, geene andere dan de uitdrukkelijk toegestane voordeelen uit het ambt mogen worden getrokken ⁴⁾.

Die voordeelen worden door den landsdienaar alleen genoten wanneer het genot daarvan hem bij zijne benoeming uitdrukkelijk is vergund.

Spillagien of overwigten worden nimmer beschouwd als voordeelen aan de ambten verbonden, maar slechts als middelen om verliezen, buiten de schuld der landsdienaren ontstaan, te vergoeden.

Het bepaalde bij art. 3 van *deze wet* kan bij *ordonnantie*, geheel of gedeeltelijk, op landsdienaren worden toegepast gemaakt.

Art. 19w. De Gouverneur-Generaal heeft, na gehoord advies van het Hoog-geregtshof, het regt van gratie van straffen, door regterlijke vonnissen in Nederlandsch-Indië opgelegd, zoolang de veroordeelden zich aldaar ophouden.

Wanneer een zoodanig vonnis de doodstraf oplegt, zal het niet worden ten uitvoer gelegd dan nadat de Gouverneur-Generaal, volgens daaromtrent bij *ordonnantie* te stellen regels, in de gelegenheid is geweest gratie te verleenen.

Voor zooveel inlandsche vorsten en hoofden betreft, heeft hij ook, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, het regt van amnestie en abolitie.

Art. 19x. De Gouverneur-Generaal heeft de magt om dispensaties te verleenen, in de gevallen, bij de algemeene verordeningen omschreven; voor zooveel regtszaken betreft, na gehoord advies van het Hoog-geregtshof.

De Gouverneur-Generaal kan oock, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië ⁵⁾, dispensatie verleenen van eene bepaalde *regeeringsverordening*, in de gevallen, daarbij niet vermeld.

Art. 19ij. De Gouverneur-Generaal verleent, in naam des Konings, zeebrieven aan schepen en vaartuigen, op de Europeesche wijze getuigd. Vaartuigen, op de Inlandsche wijze getuigd, worden van jaarpassen voorzien; *een en ander op den voet bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen* ⁶⁾.

Art. 19z. De bescherming der ⁷⁾ bevolking tegen willekeur, van wien ook, is een der gewigtigste pligten van den Gouverneur-Generaal.

Hij zorgt, dat de besturende ambtenaren de daaromtrent bestaande of nader uit te vaardigen verordeningen stiptelijk nakomen, en dat ⁷⁾ overal gelegenheid gegeven worde om vrijelijk klagten in te leveren.

(³) De 2de zin van art. 50 bestaand R.R. is vervallen, luidende: „Bezoldigingen en soldijen bij Koninklijk besluit bepaald, of begrepen in eene goedgekeurde begrooting, kunnen door den Gouverneur-Generaal, zonder machtiging des Konings, niet worden verhoogd.”

(⁴) In het bestaand R.R. wordt gesproken van „ambtenaren”.

(⁵) In het bestaand R.R.:

Art. 53 volgt hier: „en na gehoord advies van het Hoog-geregtshof”.

(⁶) In het bestaand R.R. luidt het slot van art. 54: „Vaartuigen, op de inlandsche wijze getuigd, worden van jaarpassen voorzien; een en ander overeenkomstig reeds vastgestelde of nader vast te stellen algemeene verordeningen”.

(⁷) In het bestaand R.R. in art. 55 „Inlandsche” en „den Inlanders”.

Art. 19aa. In elk gewest worden de aard en duur der persoonlijke diensten, waartoe de *inheemsche bevolking* ⁽¹⁾ *verplicht is*, de gevallen, waarin, en de wijze en voorwaarden, waarop zij kunnen worden gevorderd, *bij ordonnantie* geregeld, in overeenstemming met de bestaande gebruiken, instellingen en behoeften.

De *ordonnanties*, die persoonlijke diensten betreffen, worden in elk gewest, om de vijf jaren herzien, met het doel om daarin trapsgewijze de verminderingen te brengen, bestaanbaar met het algemeen belang.

In het verslag, bedoeld bij het *derde lid van art. 61* der Grondwet, wordt jaarlijks opgave gedaan van den staat, waarin zich de voorgeschreven regeling der hier bedoelde diensten bevindt.

Art. 19bb. Behoudens het bepaalde in de artikelen 68c, 71, 5e lid en 145 zorgt de Gouverneur-Generaal, dat in Nederlandsch-Indië geene belastingen geheven worden dan die bij algemeene verordeningen zijn bepaald.

Art. 19cc. De Gouverneur-Generaal mag geene gronden *verkoopen*.

In dit verbod zijn niet begrepen kleine stukken gronds, bestemd tot uitbreiding van steden en dorpen en tot het oprigten van inrigtingen van nijverheid.

De Gouverneur-Generaal kan gronden uitgeven in huur, volgens regels bij *ordonnantie* te stellen. Onder die gronden worden niet begrepen de zoodanige, door de Inlanders ontgonnen, of als gemeene weide, of uit eenigen anderen hoofde *tot de dorpen of dera's* behoorende.

Volgens regels, bij *ordonnantie* te stellen, worden gronden afgestaan in erfpacht voor niet langer dan vijf-en-zeventig jaren.

De Gouverneur-Generaal zorgt, dat geenerlei afstand van grond inbreuk make op de regten der Inlandsche bevolking.

Over gronden, door Inlanders voor eigen gebruik ontgonnen, of als gemeene weide of uit eenigen anderen hoofde tot de dorpen behoorende, wordt door den Gouverneur-Generaal niet beschikt dan ten algemeenen nutte, op den voet van art. 77 ⁽²⁾.

Grond, door Inlanders in erfelijk individueel gebruik bezeten, wordt, op aanvraag van den regtmatigen bezitter, aan dezen in eigendom afgestaan onder de noodige beperkingen, bij *ordonnantie* te stellen en in den eigendomsbrief uit te drukken, ten aanzien van de verplichtingen jegens den Lande en de gemeente en van de bevoegdheid tot verkoop aan niet-Inlanders.

Verhuur of in-gebruik-geving van grond door Inlanders aan niet-Inlanders geschiedt volgens regels, bij *ordonnantie* te bepalen.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van den Volksraad.

Art. 20. 1. *Er is een Volksraad, bestaande uit een door den Koning te bepalen aantal leden. Dit aantal bedraagt ten minste negenveertig en ten hoogste vijftienveertig* ⁽³⁾.

(1) In het bestaand R.R. in art. 57 „de inboorlingen”.

(2) Hier zijn eenige woorden vervallen van bestaand R.R. art. 62, lid 6, nl.:

„en ten behoeve van de op hoog gezag ingevoerde cultuurs volgens de daarop betrekkelijke verordeningen, tegen behoorlijke schadeloosstelling”.

Art. 131. Er is een Volksraad.

(3) In het bestaand R.R.:

De Gouverneur-Generaal raadpleegt den Volksraad over alle

2. *Van de leden wordt minstens de helft verkozen op de wijze bij ordonnantie te regelen.*

3. *De overige leden worden, behoudens het bepaalde in lid 5, benoemd door den Gouverneur-Generaal, na raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië, die eene aanbeveling doet van twee personen voor elke te vervullen plaats.*

4. *Van de verkozen leden zal een door den Koning te bepalen gedeelte, minstens de helft bedragende, tot de Inlanders behooren.*

5. *De Koning benoemt het lid, tevens voorzitter voor het tijdperk, bedoeld in het eerste lid van artikel 24, of bij tusschentijdsche benoeming tot het einde van dat tijdperk. De bezoldiging en het pensioen, aan het voorzittersambt verbonden, worden door den Koning vastgesteld.*

6. *De Volksraad benoemt en ontslaat zijn secretaris. Deze is geen lid van den Volksraad.*

Art. 21. Lid van den Volksraad kunnen alleen zijn ingezetenen van Nederlandsch-Indië, die ⁽⁴⁾:

- den ouderdom van vijf en twintig jaren hebben vervuld;
- den staat van Nederlandsch onderdaan bezitten;
- niet krachtens de vroegere strafwetgeving:

1. *gevangenisstraf of eene zwaardere straf dan wel dwangarbeid hebben ondergaan, met uitzondering van*

zoodanige onderwerpen als waarover hij het oordeel van den Volksraad weescht te vernemen.

Hij is tot die raadpleging verplicht ten aanzien van:

- de begrooting en het slot der rekening van Nederlandsch-Indië;
- de bestemming van het voordeelig en de dekking van het nadeelig slot der onder a bedoelde rekening;
- het aangaan van geldleeningen ten laste van en het waarborgen van geldleeningen door Nederlandsch-Indië krachtens besluit van den Gouverneur-Generaal, waaronder niet is begrepen de uitgifte van schatkistbiljetten of schatkistpromessen en verpanding of beleening van producten van ondernemingen van het Land;
- de ontwerpen van algemeene verordeningen, welke aan de ingezetenen persoonlijke militaire lasten opleggen; zoodaande de ontwerpen van algemeene verordeningen, voortvloeiende uit de artikelen 67a, 67b, 67c en uit artikel 132, vijfde lid van dit reglement;
- zoodanige andere onderwerpen, als door den Koning bij algemeene verordening worden aangewezen.

Van de raadpleging van den Volksraad wordt melding gemaakt in den aanhef der besluiten.

Indien de Volksraad is geraadpleegd over eene ordonnantie, wordt de derde zin van het formulier van afkondiging, bedoeld bij artikel 33, gelezen:

„Den Raad van Nederlandsch-Indië en den Volksraad gehoord”.

De Volksraad kan de belangen van Nederlandsch-Indië en zijne ingezetenen voorstaan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij den Gouverneur-Generaal.

Art. 132. De Volksraad bestaat uit ten minste 39 leden.

De Koning benoemt het lid, tevens voorzitter; de aan het voorzittersambt verbonden bezoldiging wordt door den Koning vastgesteld.

Van de overige leden wordt ten hoogste de helft benoemd door den Gouverneur-Generaal na raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië die aanbevelingen doet van ten minste twee personen voor elke te vervullen plaats.

De door den Gouverneur-Generaal benoemde leden behooren voor ten minste een vierde deel tot de inlanders; voor het overige deel tot de Europeanen en de Vreemde Oosterlingen.

De andere leden worden verkozen op de wijze bij algemeene verordening te regelen.

De volgens het vorig lid van dit artikel verkozen leden behooren voor ten minste de helft tot de inlanders, voor het overige deel tot de Europeanen en de Vreemde Oosterlingen.

De Volksraad benoemt zijn secretaris. Deze is geen lid van den Volksraad.

Art. 135. De nadere bepaling van het aantal der in het derde, het vierde en het zesde lid van artikel 132 bedoelde leden, geschiedt bij algemeene verordening.

(4) Art. 133. Lid van den Volksraad kunnen alleen zijn mannelijke ingezetenen van Nederlandsch-Indië, die

- den ouderdom van vijf en twintig jaren hebben vervuld;
- den staat van Nederlandsch onderdaan bezitten;
- geene gevangenisstraf of een zwaardere straf dan wel dwangarbeid hebben ondergaan, met uitzondering van vrijheidsstraf ter vervanging van geldboete of wegens overtreding van politie;
- niet bij rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren of van de verkiesbaarheid zijn ontzet;
- niet op niet-eervolle wijze uit 's Lands dienst zijn ontslagen.

vrijheidsstraf ter vervanging van geldboete of wegens overtreding van politie;

2. *van de waarneming van alle openbare bedieningen of ambten zijn ontzet;*

d. *niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens de beschikking of het beheer over hunne goederen missen, niet in staat van faillissement verkeeren of niet van de verkiesbaarheid zijn ontzet;*

e. *niet bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak tot gevangenisstraf of hechtenis zijn veroordeeld, anders dan ter vervanging van geldboete of wegens overtreding;*

f. *niet op niet-ervolle wijze zijn ontslagen uit den dienst van den Lande.*

Art. 22. Een lid van den Volksraad kan niet te gelijk zijn vice-president of lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, hoofd van een departement van algemeen bestuur of voorzitter of lid der Algemeene Rekenkamer.

2. *De gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van den Volksraad met andere dan de in het eerste lid genoemde, uit 's Lands kas bezoldigde ambten, worden voor zooveel noodig bij ordonnantie geregeld* (1).

Art. 23. De leden van den Volksraad stemmen zonder last of ruggespraak met hen, door wie zij zijn benoemd of verkozen.

Zij leggen vóór het aanvaarden hunner bediening als lid van den Volksraad in handen van den Gouverneur-Generaal of in de vergadering van den Volksraad in handen van den voorzitter, daartoe door den Gouverneur-Generaal gemachtigd, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot lid (tevens voorzitter van den Volksraad benoemd (verkozen) te worden, middellijk noch onmiddellijk onder welken naam of vóórwendsel ook, aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd of geven zal”.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en dat ik de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië steeds zal helpen onderhouden en het welzijn van Nederlandsch-Indië naar mijn vermogen zal voorstaan”.

Art. 24. De leden van den Volksraad worden voor een tijdperk van vier jaar verkozen of benoemd. Zij treden te gelijk af en zijn dadelijk opnieuw verkiesbaar of benoembaar. (2)

Hij, die ter aanvulling van een tusschentijds opengevallen plaats is verkozen of benoemd treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij verkozen of benoemd is, moest aftreden.

Art. 25. Het lidmaatschap van den Volksraad eindigt door vertrek of door afwezigheid uit Nederlandsch-Indië voor of gedurende meer dan acht maanden, behoudens in bijzondere gevallen ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal.

2. Indien tot lid van den Volksraad zijn verkozen of benoemd personen, die geen lid van den Volksraad kunnen zijn, vernietigd de Gouverneur-Generaal hunne verkiezing of trekt hij hunne benoeming in. Personen, die niet

langer lid van den Volksraad kunnen zijn, worden door den Gouverneur-Generaal van het lidmaatschap ontheven. Ten aanzien van het lid, tevens voorzitter, geschiedt een en ander door den Koning.

De leden zijn bevoegd te allen tijde hun ontslag te nemen; zij geven daarvan schriftelijk kennis aan den Gouverneur-Generaal.

De regelen omtrent de wijze van voorziening in opengevallen plaatsen, omtrent overlegging en onderzoek van geloofsbriefven van nieuw-inkomende leden, omtrent de beslissing van geschillen welke aangaande die geloofsbriefven of de verkiezing rijzen, alsmede hetgeen verder voor de uitvoering van dit artikel noodig is, worden bij ordonnantie vastgesteld.

Art. 26. De Volksraad houdt zijne vergaderingen in het openbaar te Batavia.

De deuren worden gesloten wanneer minstens vijf leden het vorderen, dan wel de voorzitter het noodig keurt.

De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd; zoodanige beraadslaging is niet toegelaten ten aanzien van de aangelegenheden bedoeld in de artt. 63a, 63g en 63h, eerste lid.

Over de punten in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook eene beslissing genomen worden.

5. *Jaarlijks worden, zonder voorafgaande oproeping, twee gewone zittingen gehouden. De eerste zitting wordt op den derden Dinsdag der maand Mei geopend en duurt ten hoogste tien weken. De tweede zitting vangt aan op den derden Dinsdag der maand October en duurt ten hoogste zes weken* (3).

6. *Wanneer de Gouverneur-Generaal het noodig oordeelt of tot het doen van keuze als bedoeld in de artt. 32 en 34 daartoe noodzakelijkheid bestaat, worden na voorafgaande oproeping door den voorzitter van den Volksraad, daartoe telkens door den Gouverneur-Generaal te machtigen, buitengewone zittingen gehouden.*

7. *In de buitengewone zittingen worden geene andere onderwerpen behandeld dan in de oproepingen zijn vermeld.*

Art. 27. Wanneer hij dat noodig acht, kan de Gouverneur-Generaal de beraadslagingen van den Volksraad bijwonen. Hij heeft alsdan eene raadgevende stem.

Hij kan mede de beraadslagingen door gemachtigden doen bijwonen ten einde namens hem voorlichting te verschaffen (4). *Deze gemachtigden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd.*

Art. 28. 1. *In de eerste vergadering van het in het eerste lid van artikel 24 bedoeld tijdperk benoemt de Volks-*

(3) In het bestaand R.R.:

Art. 139. 5. Jaarlijks worden twee gewone zittingen gehouden. De eerste zitting wordt op den derden Dinsdag der maand Mei geopend.

6. Wanneer de Gouverneur-Generaal of de voorzitter het noodig oordeelt of vijftien leden daartoe hun wensch te kennen geven, worden buitengewone zittingen belegd.

7. De tijdstippen van den aanvang der zittingen worden door of namens den Gouverneur-Generaal te bekwaam tijd ter kennis van de leden gebracht.

(4) In het bestaand R.R. ontbreekt aan art. 190 dit slot.

(1) Ontbreekt in art. 134 bestaand R.R.

(2) In art. 137 bestaand R.R. „voor drie jaren” en „benoemd of verkozen”.

raad voor den duur van dat tijdperk uit zijn midden een eersten en een tweeden plaatsvervangend-voorzitter ⁽¹⁾.

X Art. 29. In spoedeischede gevallen kan de oproeping tot bijwoning van eene buitengewone zitting van den Volksraad zich bepalen tot de op Java en Madoera metterwoon gevestigde leden.

Aan de overige leden wordt in die gevallen zonder oproeping kennis gegeven van het voornemen om de buitengewone zitting te houden.

Het in het eerste lid bedoelde deel van den Volksraad wordt alsdan, te zamen met buiten Java en Madoera gevestigde leden die ter vergadering aanwezig zijn, ook voor de toepassing van het volgende artikel, geacht den Volksraad uit te maken.

Art. 30. De Volksraad mag niet beraadslagen noch besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is. De beslissingen *over zaken* worden bij volstreckte meerderheid der stemmende leden genomen.

3. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping, wanneer een der leden dit verlangt en alsdan mondeling; bij staking van stemmen, tenzij deze in een voltallige vergadering plaats vindt, wordt het nemen van de beslissing tot eene volgende vergadering uitgesteld ⁽²⁾.

4. In deze en evenzoo in eene voltallige vergadering wordt bij staking van stemmen het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming over personen geschiedt bij gesloten en ongeteekende briefjes. De volstreckte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staking van stemmen beslist het lot.

6. De leden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd.

Art. 31. Het Reglement van orde voor de vergaderingen van den Volksraad, de bezoldiging van den secretaris en het bij den Volksraad aangestelde personeel en de regeling van de aanspraken der leden op tegemoetkoming voor reizen verblijfkosten zoomede op zittinggeld, worden bij ordonnantie vastgesteld.

⁽⁴⁾ Art. 32. 1. De in de artt. 43, 44, 46, 48, 49, 50 en 55 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden uitgeoefend door een commissie, uit dien raad, Wetgevenden Raad genaamd. Ook de in artt. 41 en 42 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden door den Wetgevenden

Raad uitgeoefend, doch alleen wanneer de Volksraad niet bijeen is.

2. De Wetgevende Raad bestaat uit den voorzitter van den Volksraad als lid tevens voorzitter, benevens achttien leden en even zoovele plaatsvervangende leden, door den Volksraad telkens voor een jaar uit zijn midden te kiezen.

3. De inkomsten aan de functie van lid van den Wetgevenden Raad verbonden, worden bij ordonnantie geregeld.

4. Bij ordonnantie worden de gevolgen van het aanvaarden van het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad door een landsdienaar geregeld.

5. De secretaris van den Volksraad is tevens secretaris van den Wetgevenden Raad.

Art. 33. 1. De verkiezing van de leden van den Wetgevenden Raad geschiedt op de wijze, bij ordonnantie te regelen.

2. Zij treden, met uitzondering van het lid tevens voorzitter, telken jare op 1 Juni af.

3. Het plaatsvervangend lid, dat ter vervulling van een tusschentijds opengevallen plaats in den Wetgevenden Raad optreedt, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij verkozen is, moest aftreden.

Art. 34. 1. Het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad houdt op door het eindigen van dat van den Volksraad.

2. De leden van den Wetgevenden Raad zijn bevoegd te allen tijde hun ontslag te nemen; zij geven daarvan schriftelijk kennis aan de voorzitter van den Volksraad.

Art. 35. 1. De Wetgevende Raad houdt zijne vergaderingen in het openbaar te Batavia.

2. De deuren worden gesloten, wanneer minstens vier leden het vorderen dan wel de voorzitter het noodig oordeelt.

3. De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

4. Over de punten, in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook eene beslissing worden genomen.

Art. 36. 1. Wanneer hij dat noodig acht, kan de Gouverneur-Generaal de beraadslagingen van den Wetgevenden Raad bijwonen. Hij heeft alsdan eene raadsgevende stem.

2. Hij kan mede de beraadslagingen door gemachtigden doen bijwonen, teneinde namens hem inlichting te verschaffen. Deze gemachtigden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Wetgevenden Raad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd.

Art. 37. 1. In zijne eerste vergadering benoemt de Wetgevende Raad een van zijn leden tot plaatsvervangend-voorzitter voor den duur van het in artikel 24 bedoelde tijdperk.

2. Bij het tusschentijds openvallen van de in het eerste lid vermelde bediening, geschiedt de benoeming van den opvolger voor den verderen duur van het in dat lid bedoelde tijdperk.

⁽⁴⁾ Art. 32—40 komen in het bestaand R.R. niet voor.

Art. 38. 1. De Wetgevende Raad mag niet beraadslagen noch besluiten zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

2. Beslissingen over zaken worden bij volstreckte meerderheid der stemmende leden genomen.

3. Bij staking van stemmen tenzij deze in een voltallige vergadering plaats vindt, wordt het nemen van eene beslissing tot eene volgende vergadering uitgesteld.

4. In deze en evenzeer in eene voltallige vergadering wordt bij staking van stemmen het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping, wanneer een der leden dit verlangd en heeft alsdan mondeling plaats.

6. De stemming over personen geschiedt bij gesloten en ongeteekende briefjes. De volstreckte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staking van stemmen beslist het lot.

Art. 39. De leden van den Wetgevenden Raad zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Raad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd.

Art. 40. Het Reglement van orde voor de vergaderingen van den Wetgevenden Raad wordt bij ordonnantie vastgesteld.

X. Art. 41. De Volksraad kan de belangen van Nederlandsch-Indië en zijne ingezetenen voorstaan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij den Gouverneur-Generaal.

Art. 42. 1. De Volksraad kan den Gouverneur-Generaal uitnoodigen om nopens zaken, Nederlandsch-Indië betreffende, inlichtingen aan den Raad te geven.

2. De Gouverneur-Generaal voldoet aan deze uitnoodiging, wanneer dit naar zijne meening geschieden kan zonder schade voor de hem toevertrouwde belangen.

Art. 43. 1. Behoudens in gevallen van spoedeischeden aard, ter beoordeeling van den Koning, en behoudens ten aanzien van ontwerpen van algemeene maatregelen van bestuur, als bedoeld in artikel 53, wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen den voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, van raad te dienen nopens de ontwerpen van algemeene maatregelen van bestuur, Nederlandsch-Indië betreffende, voordat tot de vaststelling daarvan wordt overgegaan.

2. Aan het hoofd van de uit te vaardigen algemeene maatregelen van bestuur wordt melding gemaakt dat de Volksraad is gehoord, dan wel de reden vermeld, waarom zulks niet is geschied.

Art. 43. 1. Behoudens in gevallen van spoedeischeden aard, ter beoordeeling van den Koning, wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen een voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, van raad te dienen nopens de ontwerpen van wetten, Nederlandsch-Indië betreffende, voordat deze in behandeling komen bij de Staten-Generaal.

2. Het ingevolge het vorige lid uitgebrachte advies wordt bij de toezending van het wetsontwerp aan de Tweede Kamer medegedeeld.

3. Indien het advies niet binnen den bepaalden termijn is uitgebracht, wordt dit mede bij de toezending van het wetsontwerp ter kennis gebracht van de Tweede Kamer.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de wetgeving.

Art. 45. 1. De Gouverneur-Generaal stelt regeeringsverordeningen vast, houdende algemeene regeling tot uitvoering van wetten, algemeene maatregelen van bestuur en ordonnanties, voor zoover die vaststelling daarbij aan hem is opgedragen ¹⁾.

1. In de regeeringsverordeningen kan op de overtreding van hare voorschriften straf worden gesteld. De grenzen van de te bepalen straffen worden bij ordonnantie geregeld.

Art. 46. De Gouverneur-Generaal stelt in overeenstemming met den Volksraad ordonnanties vast tot regeling van ²⁾:

- onderwerpen, de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië betreffende, waaromtrent in de Grondwet, in deze wet of in andere wetten niet anders is bepaald;
- andere onderwerpen, waarvan de regeling ingevolge eene wet of eene algemeene maatregelen van bestuur bij ordonnantie moet of kan geschieden.

Art. 47. 1. De Gouverneur-Generaal zendt zijne ontwerpen van ordonnantie aan den Volksraad.

2. De Gouverneur-Generaal kan te allen tijde een termijn bepalen, binnen welken de Volksraad hem zijn besluit zal mededeelen.

Art. 48. 1. De Volksraad heeft het recht ontwerpen van ordonnanties aan den Gouverneur-Generaal in te dienen.

2. Het formulier van indiening luidt:

„De Volksraad verzoekt den Gouverneur-Generaal eene ordonnantie vast te stellen overeenkomstig het bijgaand ontwerp”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den voorzitter).

Art. 49. De Volksraad heeft het recht wijzigingen te maken in eene door den Gouverneur-Generaal toegezonden ontwerpordonnantie.

Art. 50. Zoolang omtrent eenige ontwerp-ordonnantie nog niet door den Volksraad of door den Gouverneur-Generaal is beslist, kan het ontwerp worden teruggenomen, in het geval bedoeld bij artikel 47 door den Gouverneur-Generaal en in dat, bedoeld bij artikel 48, door genoemden Raad.

Art. 51. De Volksraad geeft van zijn besluit ten spoedigste kennis aan den Gouverneur-Generaal.

2. Het formulier van kennisgeving luidt:

(¹⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 20. De Gouverneur-Generaal is bevoegd om, met inachtneming van de bepalingen van dit reglement en van 's Konings bevelen, algemeene verordeningen vast te stellen omtrent alle onderwerpen, waarvan de regeling niet door de wet is geschied of moet geschieden, waarin niet door een Koninklijk besluit is voorzien, of waarvan aan den Koning de regeling niet is voorbehouden.

(²⁾ In het bestaand R.R. komen artt. 46—54 niet voor.

a. indien de Volksraad zich met de ontwerp-ordonnantie ongewijzigd kan vereenigen:

„De Volksraad vereenigt zich met de hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Voorzitter).

b. indien de Volksraad wijzigingen in de ontwerp-ordonnantie heeft gebracht:

„De Volksraad vereenigt zich met de hem door den Gouverneur-Generaal aangeboden ontwerp-ordonnantie, zoodanig als deze door den Raad is gewijzigd”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Voorzitter).

Art. 52. 1. De Gouverneur-Generaal geeft aan den Volksraad kennis of hij eene ontwerp-ordonnantie, waarmede de Raad zich vereenigd heeft of die door dezen aan hem is ingediend, al dan niet vaststelt.

2. Het formulier van kennisgeving luidt:

a. ingeval van vaststelling:

De Gouverneur-Generaal heeft vastgesteld de ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Gouverneur-Generaal).

b. ingeval van niet vaststelling:

„De Gouverneur-Generaal heeft bezwaar, vast te stellen de ordonnantie”.

(Vermelding van den titel der ordonnantie).

(Dagteekening en onderteekening van den Gouverneur-Generaal).

Art. 53. Indien geene overeenstemming met den Volksraad is verkregen of de Raad in gebreke blijft zijn besluit binnen den door den Gouverneur-Generaal gestelden termijn ter kennis van dezen te brengen, kan de regeling door den Koning geschieden bij algemeenen maatregel van bestuur, behoudens de bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal om in dringende omstandigheden, in afwachting van de beslissing des Konings, de ordonnantie vast te stellen.

Art. 54. Onverminderd de gevallen, voorzien in artikelen 19m, vierde en vijfde lid, 53, 105, eerste lid en 108 tweede lid van deze wet, of bij eenige andere wet, kan bij algemeenen maatregel van bestuur worden geregeld al hetgeen betreft:

a. de met vreemde mogendheden gesloten verdragen en andere overeenkomsten en de uit het internationale recht voortvloeiende rechten en verplichtingen in het algemeen;

b. de verdediging van het grondgebied van Nederlandsch-Indië.

Art. 55. 1. Onverminderd het geval, voorzien bij art. 19n, is de Gouverneur-Generaal in dringende omstandigheden bevoegd om, in overeenstemming met den Volksraad, onder nadere bekrachtiging door de wet of door den algemeenen maatregel van bestuur, ordonnanties vast te stellen omtrent onderwerpen, waarvan de regeling door de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur moet geschieden, zolang die regeling niet heeft plaats gehad.

2. Zoodanige maatregel wordt, wanneer het een onderwerp geldt, waarvan de regeling door de wet, geboden is, door den Minister van Koloniën onverwijld gebracht ter kennis van de Staten-Generaal ⁽¹⁾.

Art. 56. 1. Onverminderd het geval, voorzien bij artikel 19n, en behoudens de bepalingen van deze wet, is de Gouverneur-Generaal bevoegd om in dringende omstandigheden voor geheel Nederlandsch-Indië of voor bepaalde gedeelten daarvan, onder nadere bekrachtiging door de wet, bij ordonnantie wetten geheel of gedeeltelijk buiten werking te stellen of te wijzigen ⁽²⁾.

2. Ingeval van oorlog of opstand kan de Gouverneur-Generaal, onder gelijke bekrachtiging, ook bepalingen van deze wet, geheel of gedeeltelijk, buiten werking stellen of wijzigen.

3. Van deze handelingen wordt door den Minister van Koloniën onverwijld kennis gegeven aan de Staten-Generaal.

Art. 57. De Gouverneur-Generaal heeft, onder de nadere bekrachtiging of goedkeuring bij algemeen maatregel van bestuur, gelijke bevoegdheid als hem bij het vorige artikel is geschonken, ten aanzien van algemeene maatregelen van bestuur, door den Koning goedgekeurde ordonnanties en in Zijnen naam door Commissarissen-Generaal vastgestelde of goedgekeurde verordeningen ⁽³⁾.

Bij de toepassing van dit artikel worden als door den Koning vastgesteld beshouwd de bestaande organisatiën der verschillende takken van bestuur en de aangenomen gewichtige beginselen van regeering, ook die het stelsel der belasting betreffende, hoezeer niet uitdrukkelijk door den Koning bekrachtigd.

Art. 58. Wanneer de ordonnanties, door den Gouverneur-Generaal ofgekondigd in de gevallen, bedoeld bij de artt. 55, 56 en 57, door de wet of door den algemeenen maatregel van bestuur niet bekrachtigd worden, dan wel daaraan de goedkeuring wordt onthouden, of wanneer een onderwerp, waarin bij ordonnantie of bij regeeringsverordening is voorzien, inmiddels bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur is geregeld, blijven die ordonnanties en regeeringsverordeningen niettemin in Nederlandsch-Indië hare verbindende

⁽¹⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 21. Onverminderd het geval, voorzien bij art. 43, is de Gouverneur-Generaal in dringende omstandigheden bevoegd, om, onder nadere bekrachtiging door de wet of goedkeuring van den Koning, algemeene verordeningen vast te stellen omtrent onderwerpen waarvan de regeling door de wet moet geschieden of aan den Koning is voorbehouden, zolang die regeling niet heeft plaats gehad.

Zoodanige maatregel wordt, wanneer het een onderwerp geldt waarvan de regeling door de wet geboden is, door den Koning onverwijld gebracht ter kennis van de Staten-Generaal.

⁽²⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 23. Onverminderd het geval, voorzien bij art. 43 en behoudens de bepalingen van dit reglement, is de Gouverneur-Generaal bevoegd, om in dringende omstandigheden, voor geheel Nederlandsch-Indië of voor bepaalde gedeelten daarvan, onder nadere bekrachtiging door de wet, bij algemeene verordening, wetten geheel of gedeeltelijk buiten werking te stellen.

Van deze handeling wordt door den Koning onverwijld kennis gegeven aan de Staten-Generaal.

⁽³⁾ In het bestaand R.R.:

Art. 24. 1. De Gouverneur-Generaal heeft onder de nadere goedkeuring des Konings, gelijke bevoegdheid als hem bij art. 23 is geschonken, ten aanzien van verordeningen door den Koning of in Zijnen naam, door Commissarissen-Generaal vast gesteld of goedgekeurd.

kracht behouden, totdat hare intrekking door den Gouverneur-Generaal is afgekondigd (1).

Art. 59. De algemeene verordeningen (wetten, algemeene maatregelen van bestuur, ordonnanties en regeeringsverordeningen) worden door den Gouverneur-Generaal afgekondigd en door den Algemeenen Secretaris of een der secretarissen der Regeering gewaarmerkt (2).

Die afkondiging wordt gerekend geschied te zijn door plaatsing in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië. Zij is, in geldigen vorm geschied, de eenige voorwaarde der verbindbaarheid.

De algemeene verordeningen werken terstond nadat hare afkondiging kan bekend zijn.

4. Wanneer geen ander tijdstip is vastgesteld wordt de afkondiging gerekend bekend te zijn, op Java en Madoera op den dertigsten dag, en in de overige deelen van Nederlandsch-Indië op den hondersten dag, na dien der dagteekening van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië, waarin de algemeene verordening is opgenomen.

Art. 60. De Gouverneur-Generaal, het bevel tot afkondiging van eene wet of van een algemeenen maatregel van bestuur ontvangen hebbende, zorgt voor de plaatsing daarvan in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië met het volgende onderschrift:

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, beveelt de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, dat deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië wordt geplaatst (3).

„Gedaan te den

(Handteekeningen van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 61. Het formulier van afkondiging der ordonnanties is als volgt (4):

(1) In het bestaand R.R.:

Art. 26. Wanneer de algemeene verordeningen door den Gouverneur-Generaal afgekondigd, in de gevallen bedoeld bij art. 21, 23 en 24, door de wet of door den Koning niet bekrachtigd worden afgekeurd worden, of wanneer, in het geval bedoeld bij art. 20, het onderwerp inmiddels in Nederland is geregeld, blijven die verordeningen desniettemin in Nederlandsch-Indië hare verbindende kracht behouden tot dat hare intrekking door den Gouverneur-Generaal is afgekondigd.

(2) In het bestaand R.R.:

Art. 31. 1. De algemeene verordeningen vastgesteld, hetzij door de wetgevende macht in Nederland (wetten), hetzij door den Koning alleen (Koninklijke besluiten), hetzij door den Gouverneur-Generaal (ordonnantien), worden door den Gouverneur-Generaal afgekondigd en door den algemeenen secretaris, of een der secretarissen van het gouvernement, gewaarmerkt.

4. Wanneer geen ander tijdstip is vastgesteld, wordt de afkondiging gerekend bekend te zijn, op Java en Madoera op den dertigsten dag en in de overige koloniën en bezittingen op den hondersten dag na dien der dagteekening van het Staatsblad van Nederlandsch-Indië waarin de verordening is opgenomen.

(3) In het bestaand R.R.:

Art. 32. „En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, beveelt de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië (den „Raad van Nederlandsch-Indië gehoord), dat deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worde geplaatst en dat daarvan, voor zooveel noodig, vertalingen in de Inlandsche en Chineesche talen worden aangeplakt.

„Gelast verder alle hooge en lage collegiën en ambtenaren, officieren en justiciëren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de „stipte naleving van de bovenstaande wet (Koninklijke besluit) „de hand te houden, zonder oogluiking of aanzien des persoons.

„Gedaan te den

(Handteekeningen van den Gouverneur-Generaal en van den algemeenen secretaris of van een der gouvernements-secretarissen).

(4) In het bestaand R.R.:

Art. 33. (Gewijzigd bij de wet van 16 December 1916 (Ind. St. 1917 No. 114). Het formulier van afkondiging der ordonnanties is behoudens het bepaalde bij artikel 131 als volgt:

„In naam des Konings!

„In naam des Konings!

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

„Gezien het derde hoofdstuk der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië;

„Allen die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten”.

(Hieronder volgen de beweegredenen en de inhoud der ordonnantie en daarna de woorden):

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worden geplaatst”.

„Gedaan te den

(Handteekening van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 62. Het formulier van afkondiging der regeeringsverordeningen is als volgt (5):

„In naam des Konings!

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

„Den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten”.

(Hieronder volgen de beweegredenen en de inhoud der regeeringsverordening en daarna de woorden):

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worden geplaatst.

Gedaan te den

(Handteekening van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 62a. 1. De ordonnanties kunnen op grond van strijd met de Grondwet, met de wet of met het algemeen belang door den Koning geheel of gedeeltelijk worden geschorst en bij de wet worden vernietigd.

2. De schorsing wordt door den Koning bevolen bij een met redenen omkleed, in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië te plaatsen besluit. Binnen een jaar na de schorsing wordt een voorstel tot vernietiging bij de Staten-Generaal ingediend.

3. De schorsing stuit onmiddellijk de werking der geschorste bepalingen.

4. Is binnen den in het tweede lid bepaalden tijd geen ontwerp tot vernietiging bij de Staten-Generaal ingediend, dan wordt de ordonnantie geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving.

5. Indien het wetsontwerp tot vernietiging wordt verworpen, wordt de ordonnantie mede geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving. Bepalingen, die

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

„Den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord.

„Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten”.

(Hier volgen de beweegredenen en de inhoud der ordonnantie en daarna de woorden).

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië geplaatst en, voor zooveel noodig, in de Inlandsche en Chineesche talen aangeplakt worden.

„Gelast en beveelt voorts, dat alle hooge en lage collegiën en ambtenaren, officieren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de „stipte naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogluiking „of aanzien des persoons.

„Gedaan te den

(Handteekening van den Gouverneur-Generaal en van den algemeenen secretaris of van een der gouvernements-secretarissen).

(5) In het bestaand R.R. komen de artt. 62—63 niet voor.

geschorst zijn geweest, kunnen niet opnieuw worden geschorst.

6. Vernietiging wegens strijd met de Grondwet of met de wet brengt mede vernietiging van alle gevolgen der vernietigde bepalingen, voor zoover die nog voor vernietiging vatbaar zijn.

7. Bij vernietiging wegens strijd met het algemeen belang kunnen de niet met dat belang strijdig gevolgen in stand blijven.

8. De Gouverneur-Generaal zorgt, in geval van geheele of gedeeltelijke schorsing of vernietiging eener ordonnantie, dat aan het bepaalde in het derde, het vierde, het vijfde, het zesde en het zevende lid van dit artikel worde voldaan en dat opnieuw in helgeen de geschorste of vernietigde bepalingen regelden voor zooveel noodig bij ordonnantie worden voorzien.

9. Gedeeltelijke schorsing of vernietiging eener ordonnantie heeft op de geldigheid der in het besluit tot schorsing of in de wet tot vernietiging niet genoemde bepalingen geen invloed.

Art. 63. De bepalingen van het vorige artikel gelden eveneens ten opzichte van de regeeringsverordeningen, met dien verstande, dat de vernietiging daarvan bij algemeenen maatregel van bestuur geschiedt en dat de bepaling van het achtste lid zóó gelezen wordt, dat het woord „ordonnantie” tweemaal vervangen wordt door: „regeeringsverordening”.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de begrooting.

Art. 63a. De vaststelling van de jaarlijksche begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië en zoo noodig van aanvullingsbegrootingen geschiedt bij een door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad, te nemen besluiten gedeevoet der volgende artikelen (1).

Art. 63b. 1. De jaarlijksche begrooting bestaat uit afdeelingen, elk voor zooveel noodig gesplitst in vier hoofdstukken, het eerste tot regeling van de uitgaven in Nederland, het tweede tot regeling van de uitgaven in Nederlandsch-Indië, het derde tot vaststelling van de middelen in Nederland en het vierde tot vaststelling van de middelen in Nederlandsch-Indië.

2. De afdeelingen, die betrekking hebben op de departementen van algemeen bestuur, betreffen elk niet meer dan één departement (2).

Art. 63c. 1. De ontwerpen der begrooting worden door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad bij de opening

der eerste jaarlijksche gewone zitting aangeboden. Zij worden door den Volksraad, onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen tien weken na den dag van aanbieding, aan den Gouverneur-Generaal teruggezonden (3).

2. De ontwerpen van aanvullingsbegrootingen worden telkens, wannecr noodig, door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad aangeboden. Zij worden door den Volksraad onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen een voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, aan dezen teruggezonden.

Art. 63d. De afdeelingen der jaarlijksche begrooting en de aanvullingsbegrootingen, waaromtrent overeenstemming met den Volksraad is verkregen, dan wel, indien omtrent eenige afdeeling in zijn geheel zoodanige overeenstemming niet is verkregen, de hoofdstukken dier afdeeling, waaromtrent zulks wel het geval is, worden door den Gouverneur-Generaal afdeelingsgewijs bij besluit vastgesteld en zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen twee weken na afloop van de in het vorig artikel bedoelde termijnen, openbaar gemaakt in de Javasche Courant (4).

Art. 63e. 1. De afdeelingen der jaarlijksche begrooting, dan wel de hoofdstukken eener afdeeling, zoodanig de aanvullingsbegrootingen, tot welke vaststelling de Gouverneur-Generaal wegens gebrek aan overeenstemming met den Volksraad niet heeft kunnen overgaan, worden bij de wet vastgesteld.

2. Eveneens geschiedt de vaststelling van de afdeelingen der jaarlijksche begrooting of van de aanvullingsbegrootingen bij de wet, voor zooveel de Volksraad de in artikel 62c bedoelde termijnen niet in acht heeft genomen (5).

Art. 63f. 1. De in artikel 63d bedoelde besluiten van den Gouverneur-Generaal, houdende vaststelling van afdeelingen der jaarlijksche begrooting, van hoofdstukken dier afdeelingen en van aanvullingsbegrootingen, moeten, alvorens te kunnen werken, bij de wet worden goedgekeurd.

2. Indien de wetgever zijne goedkeuring onthoudt aan zoodanig besluit van den Gouverneur-Generaal, worden de betrokken afdeelingen, hoofdstukken of aanvullingsbegrootingen bij de wet vastgesteld.

Art. 63g. 1. De Gouverneur-Generaal stelt bij een in overeenstemming met den Volksraad genomen besluit het slot der rekening van Nederlandsch-Indië, over elk dienstjaar afzonderlijk, vast en beslist, mede bij een in overeenstemming met dien Raad genomen besluit, omtrent de bestemming van de voordeelige en de dekkende van de nadeelige

(1) De Ind. Compt. wet luidt:

Art. 4. 1. De begrooting wordt jaarlijks, voor elk hoofdstuk afzonderlijk, voorloopig door den Gouverneur-Generaal en definitief bij de wet vastgesteld.

(2) De Ind. Compt. wet luidt:

Art. 2. De begrooting bestaat uit: twee hoofdstukken tot regeling van de uitgaven, waarvan het eerste betreft de uitgaven in Nederland en het tweede die in Nederlandsch-Indië;

twee hoofdstukken tot aanwijzing van de middelen tot dekking der uitgaven, waarvan het eerste betreft de middelen in Nederland en het tweede die in Nederlandsch-Indië.

Art. 3. De hoofdstukken tot regeling van de uitgaven worden gesplitst in afdeelingen en deze in onderafdeelingen.

De afdeelingen, die betrekking hebben op de departementen van algemeen bestuur, betreffen niet meer dan één departement.

Art. 4. lid 2. De ontwerpen worden door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad bij de opening der eerste jaarlijksche gewone zitting aangeboden. Zij worden door den Volksraad, met mededeeling van zijn gevoelen, teruggezonden aan den Gouverneur-Generaal, die de begrooting overeenkomstig dat gevoelen voorloopig vaststelt.

(4) Ind. Compt. wet. Art. 4, lid 4 luidt:

De besluiten tot voorloopige vaststelling der begrooting worden openbaar gemaakt door plaatsing in de Javasche Courant voor 16 Juli van het jaar, voorafgaande aan dat waarin de begrooting moet werken.

(5) De Ind. Compt. wet luidt:

Art. 4, lid 3. Indien de Volksraad de ontwerpen niet zoo tijdig terugzendt dat de voorloopige vaststelling voor den in het volgende lid genoemden datum mogelijk is, stelt de Gouverneur-Generaal de begrooting voorloopig vast zonder het advies van den Volksraad te wachten.

slotsom dier rekeningen, telkenmale over tijdvakken van ten hoogste tien jaren ⁽¹⁾.

2. Indien geene overeenstemming met den Volksraad is verkregen, geschieden de in het vorige lid bedoelde vaststelling en beslissing bij de wet.

Art. 63h. 1. Geldleeningen ten laste van Nederlandsch-Indië kunnen niet worden aangegaan of gewaarborgd dan uit kracht van de wet of van een door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad, genomen besluit, goedgekeurd bij de wet ⁽²⁾.

2. Met inachtneming van bij ordonnantie te stellen regels, is de Gouverneur-Generaal bevoegd de uitgifte van Nederlandsch-Indische schatkistbiljetten of schatkistpromessen te bevelen.

3. Verpanding of beleening van gouvernementsproducten geschiedt krachtens machtiging van den Gouverneur-Generaal.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Departementen van algemeen bestuur en de Algemeene Rekenkamer.

Art. 64. De Departementen van algemeen bestuur worden beheerd door departementshoofden, wier taak en bevoegdheid door den Gouverneur-Generaal worden geregeld ⁽³⁾.

Art. 65. Zij vereenigen zich tot een Raad van departementshoofden, telkens wanneer de Gouverneur-Generaal hun samenwerking beveelt. De Gouverneur-Generaal stelt voor den Raad een instructie vast ⁽⁴⁾.

Artikel 66. 1. Er is een Algemeene Rekenkamer, belast met het toezicht over het beheer der *landsgeldmiddelen* en over de verantwoording der rekenplichtigen.

2. De samenstelling der Kamer en hare instructie worden door den Koning vastgesteld, in overeenstemming met de wet tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der *geldmiddelen van Nederlandsch-Indië*.

⁽¹⁾ Ind. Compt. Wet. Art. 74 luidt:

Het slot der rekening wordt over elk dienstjaar afzonderlijk, voorloopig door den Gouverneur-Generaal overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad en definitief bij de wet vastgesteld.

Op dezelfde wijze worden geregeld de bestemming van de voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der rekeningen, telkenmale over tijdvakken van ten hoogste tien jaren.

⁽²⁾ Ind. Compt. wet. Art. 18 luidt:

Behoudens hetgeen bij het tweede en het derde lid van dit artikel wordt bepaald, worden geldleeningen ten laste van Nederlandsch-Indië niet aangegaan noch door Nederlandsch-Indië gewaarborgd dan krachtens de wet of krachtens besluit van den Gouverneur-Generaal, overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad, goedgekeurd bij de wet (zie art. 14 Instructie Alg. Rekenkamer, St. 1898 No. 164).

Met inachtneming van nader bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen is de Gouverneur-Generaal bevoegd de uitgifte van Nederlandsch-Indische schatkistbiljetten of schatkistpromessen te bevelen.

Verpanding of beleening van gouvernementsproducten op den voet van art. 22 geschiedt krachtens machtiging van den Gouverneur-Generaal.

⁽³⁾ Het bestaand R.R. luidt:

Art. 64. De verschillende takken van het algemeen burgerlijk bestuur worden onder de bevelen en het oppertoezicht van den Gouverneur-Generaal beheerd door directeuren wier getal, werkring en bevoegdheid worden bepaald door den Koning.

⁽⁴⁾ In het bestaand R.R. luidt de aanhef van art. 65: „Die directeuren vereenigen zich met de hoofden der dep. van oorlog en der marine

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de gewestelijke en plaatselijke besturen.

X. Art. 67. Zooveel de omstandigheden het toelaten, wordt de inlandsehe bevolking gelaten onder de onmiddellijke leiding van haar eigene, van regeringswege aangestelde of erkende hoofden, onderworpen aan zoodanig hooger toezigt als bij algemeene of bij bijzondere voorschriften door den Gouverneur-Generaal is of zal worden bepaald.

Art. 67a. De indeeling van het grondgebied van Nederlandsch-Indië in provinciën en andere gewesten geschiedt bij *ordonnantie*.

In de provincie wordt bij *ordonnantie* een Provinciale Raad ingesteld, tot regeling en bestuur van de gewestelijke huishouding.

De Provinciale Raad benoemt, behoudens het bepaalde in het vierde en het vijfde lid van dit artikel, een College van Gedeputeerden, dat volgens regels, bij *ordonnantie* te stellen, met de dagelijksehe leiding en uitvoering van zaken wordt belast.

De Gouverneur-Generaal stelt in elke provincie een Gouverneur aan, die met het toezicht op de verrichtingen van den Provincialen Raad en het College van Gedeputeerden is belast. De Gouverneur is ambtshalve voorzitter van den Provincialen Raad en van het College van gedeputeerden en heeft in laatstgenoemd college stem.

Waar de omstandigheden naar het oordeel van den Provincialen Raad in een provincie de benoeming van een College van Gedeputeerden niet toelaten is de Gouverneur met de dagelijksehe leiding en uitvoering van zaken, bedoeld in het derde lid van dit artikel, belast.

Wanneer de algemeene verordeningen het vorderen, verleen de provinciale besturen hunne medewerking tot uitvoering daarvan. De uitvoering geschiedt in provinciën, waar een College van Gedeputeerden is benoemd, door dit College en anders door den Gouverneur, voor zooveel niet de algemeene verordening bepaaldelijk de medewerking vordert van den Provincialen Raad. Wordt deze medewerking door den Provincialen Raad geweigerd, dan wordt daarin voorzien bij aanwezigheid van een College van Gedeputeerden door dit College en anders, alsmede bij weigering van medewerking door het College van Gedeputeerden, door den Gouverneur.

Voor het overige worden de inrichting, de bevoegdheid en de verplichtingen van de provinciale besturen alsmede het beheer en de verantwoording van de geldmiddelen der provinciën bij *ordonnantie* geregeld.

De macht van den Gouverneur-Generaal om de besluiten van den Provincialen Raad, van het College van Gedeputeerden of van den Gouverneur, die met de wet of met het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen en te vernietigen, wordt bij *ordonnantie* geregeld.

Wanneer de regeling en het bestuur van de huishouding eener provincie door het provinciaal bestuur grovelijk worden verwaarloosd, kan bij *ordonnantie* de wijze worden bepaald, waarop in het bestuur der provincie met afwijking van het tweede en het derde lid van dit artikel wordt voorzien.

Art. 67b. Voorzover niet bij of krachtens deze wet anders is bepaald, wordt ten aanzien van aangelegenheden

van bestuurszorg welke geen deel uitmaken van de in het tweede lid van het vorige artikel bedoelde gewestelijke huishouding, in de provinciën het bestuur, in naam van den Gouverneur-Generaal, uitgeoefend door den Gouverneur. In de andere gewesten wordt het bestuur, in naam van den Gouverneur-Generaal, uitgeoefend door hoofdamttenaren, onder zoodanige ambtstitels als zijn of zullen worden bepaald (¹).

In die andere gewesten kan aan het hoofd van gewestelijk bestuur bij *ordonnantie* een adviseerende raad, van daarbij bepaalde samenstelling en bevoegdheden, worden toegevoegd.

De Gouverneur-Generaal stelt voor de Gouverneurs der provinciën en voor de in het eerste lid van dit artikel bedoelde hoofdamttenaren instructiën vast en regelt hunne betrekking tot de verschillende collegiën en ambtenaren, tot de militaire gezaghebbers en tot de bevelhebbers van de schepen van oorlog.

Het burgerlijk gezag is, zolang niet anders is bepaald, het hoogste.

Art. 67c. Waar de plaatselijke omstandigheden het toelaten, worden gedeelten van provinciën bij *ordonnantie* als zelfstandige gemeenschappen aangewezen.

In elke krachtens het bepaalde in het vorige lid van dit artikel aangewezen gemeenschap wordt bij *ordonnantie* een raad ingesteld, tot regeling en bestuur van de huishouding der gemeenschap.

Wanneer de algemeene of provinciale verordeningen het vorderen, verleen de besturen dezer gemeenschappen hunne medewerking tot uitvoering daarvan. Bij *ordonnantie* wordt bepaald, welk gezag het bestuur der gemeenschap vervangt, wanneer dit die medewerking weigert.

De regeling van de dagelijkse leiding en uitvoering van zaken, alsmede die van het voorzitterschap van den raad en van de inrichting, de bevoegdheid en de verplichtingen van de besturen dezer gemeenschappen geschieden bij *ordonnantie*.

De macht van den Gouverneur-Generaal om de besluiten van de besturen dezer gemeenschappen, die met de wet of met het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen en te vernietigen, wordt bij *ordonnantie* geregeld.

Wanneer de regeling en het bestuur van de huishouding eener zoodanige gemeenschap door haar bestuur grovelijk worden verwaarloosd, kan bij *ordonnantie* de wijze worden bepaald, waarop in het bestuur der gemeenschap met afwijking van het tweede en het vierde lid van dit artikel wordt voorzien.

X. Art. 68. Voor zooveel bij of krachtens de artikelen 67a en 67c geene andere regelen zijn gesteld, is het bepaalde bij de artikelen 68a en 68c mede van kracht voor provinciën en voor als zelfstandige gemeenschappen aangewezen gedeelten van provinciën.

X. Art. 68a. Naarmate de omstandigheden het toelaten, worden voor gewesten of gedeelten van gewesten geldmiddelen afgezonderd uit die, bedoeld in art. 66, ten einde,

als eigen geldmiddelen van het betrokken gebied, te strekken ter voorziening in bijzondere behoeften van dat gebied.

De aanwijzing van de gewesten of gedeelten van gewesten, waarop de voorgaande bepaling zal worden toegepast, van de daarvoor af te zonderen geldmiddelen en van de behoeften, waarin niet meer uit de algemeene geldmiddelen van Nederlandsch-Indië zal worden voorzien, geschiedt bij *ordonnantie*.

Art. 68b. Het beheer en de verantwoording der eigen geldmiddelen van gewesten of gedeelten van gewesten worden bij *ordonnantie* geregeld en aan het toezicht van de Algemeene Rekenkamer onderworpen, voor zoover in het toezicht over de verantwoording der rekenplichtigen niet op andere wijze wordt voorzien.

Het bestuur der geldmiddelen en de regeling der uitgaven worden zooveel mogelijk overgelaten aan een voor elk gewest en elk gedeelte van een gewest, waarop de bepaling van het eerste lid van art. 68a wordt toegepast, bij *ordonnantie* in te stellen raad.

Ten laste van een gewest of een gedeelte van een gewest kan geen geldleening worden aangedaan of gewaarborgd dan onder voorbehoud van bekrachtiging van het daartoe strekkend besluit bij een *ordonnantie*.

Art. 68c. De raden, bedoeld in het tweede lid van art. 68b, zijn bevoegd de belangen van het gebied, waarvoor zij zijn ingesteld, bij den Gouverneur-Generaal voor te staan.

Hunne verdere bevoegdheid, hunne taak, hunne inrichting en al hetgeen noodig is om hunne ordelijke werking te verzekeren, de aanwijzing hunner voorzitters, de benoeming of verkiezing hunner leden en al hetgeen daarop betrekking heeft, zoomede de verhouding tusschen den raad voor een gewest en de raden voor gedeelten van hetzelfde gewest ingesteld, worden bij *ordonnantie* geregeld.

Bij *ordonnantie* kan aan deze raden de bevoegdheid worden gegeven om, onder toezicht van den Gouverneur-Generaal, voor het gebied, waarvoor zij zijn ingesteld, verordeningen vast te stellen betreffende de heffing van belastingen ter versterking der eigen middelen van dat gebied en betreffende onderwerpen, welke ingevolge art. 19aa 1ste en 2de lid, en art 72 van *deze wet*, zoomede ingevolge voorschriften van andere algemeene verordeningen, door den Gouverneur-Generaal bij *ordonnantie* of door de ambtenaren, met het hoogste gewestelijk gezag bekleed, bij van hem uitgaande verordeningen zijn te regelen.

X. Art. 69. De verdeeling der gewesten op Java en Madoera in regentschappen geschiedt door den Gouverneur-Generaal.

In elk regentschap wordt, onder zoodanige ambtstitel als de inlandsche gebruiken medebrengen, een regent aangesteld, door den Gouverneur-Generaal uit de inlandsche bevolking gekozen.

De instructiën der regenten en hunne betrekking tot de Europeesche ambtenaren worden door den Gouverneur-Generaal vastgesteld.

Bij het openvallen der betrekking van regent op Java en Madoera wordt, behoudens de voorwaarden van bekwaamheid, ijver, eerlijkheid en trouw, zooveel doenlijk tot opvolger gekozen een der zonen of nabestaanden van den laatsten regent.

(¹) In het bestaand R.R. luidt de 1e zin:

Ten aanzien van aangelegenheden van bestuurszorg, welke geen deel uitmaken van de in het tweede lid van het vorige artikel bedoelde gewestelijke huishouding, wordt in de provinciën het bestuur, in naam van den Gouverneur-Generaal uitgeoefend door hoofdamttenaren onder zoodanige ambtstitels als zijn of zullen worden bepaald.

X. Art. 70. De regentschappen op Java en Madoera worden, waar hij dit noodig acht, door den Gouverneur-Generaal verdeeld in distrikten.

Elk distrikt wordt bestuurd door een inlandsch hoofd, onder zoodanigen ambtstitel als de inlandsche gebruiken medebrengen.

De instruktiën der distrikts-hoofden en hunne betrekking tot de Europeesche ambtenaren, worden door den Gouverneur-Generaal vastgesteld.

In de provinciën geschiedt de vaststelling, bedoeld in het vorig lid, door den Gouverneur.

Art. 71. De Inlandsche gemeenten verkiezen, behoudens de goedkeuring van het bij *ordonnantie* daartoe aan te wijzen gezag, hare hoofden en bestuurders. De Gouverneur-Generaal handhaaft dat recht tegen alle inbreuken.

Aan die gemeenten worden de regeling en het bestuur van hare huishouding gelaten, met inachtneming van de verordeningen, uitgegaan van den Gouverneur-Generaal, van het gewestelijk gezag of van de besturen der bij *ordonnantie* aangewezen zelfstandige gemeenschappen.

Waar het bepaalde bij de alinea's 1 en 2 van dit artikel niet overeenkomt met de instellingen des volks of met verkregen regten, wordt de invoering daarvan achterwege gelaten.

Bij *ordonnantie* kunnen inlandsche gemeenten, die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn binnen de grenzen van eene stad, waarvoor een raad, als bedoeld bij het tweede lid van artikel 68b, is ingesteld, voor zoover het binnen die grenzen vallend gebied betreft opgeheven, of voor zooveel noodig onttrokken worden aan de werking van het bepaalde bij de tweede alinea van dit artikel. *In de gevolgen van deze opheffing wordt, voor zooveel noodig, bij ordonnantie voorzien* (1).

5. *Bij ordonnantie kan aan inlandsche gemeenten de bevoegdheid worden gegeven om, met inachtneming van de daarbij te stellen regelen en onder het daarbij te bepalen loezicht, belastingen te heffen.*

Art. 72. De ambtenaren, met het hoogste gewestelijk gezag bekleed, zijn bevoegd tot het maken van reglementen en keuren van van politie. Zij kunnen tegen de overtreding daarvan straffen bedreigen, overeenkomstig regels bij *ordonnantie* te stellen.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

X. Art. 74. Overal waar de inlandsche bevolking niet is gelaten in het genot harer eigene rechtspleging, wordt in Nederlandsch-Indië regt gesproken in naam des Konings.

Art. 75. 1. Het burgerlijk- en handelsrecht en het strafrecht zoomede de burgerlijke rechtvordering en de strafvordering worden, onverminderd de bij of krachtens *deze wet* aan anderen toegekende strafwetgevende bevoegdheid, geregeld bij *ordonnantie*. De regeling geschiedt hetzij voor alle of eenige bevolkingsgroepen of onderdeelen daarvan of gebiedsdeelen gezamenlijk, hetzij voor een of meer dier groepen of deelen afzonderlijk.

(1) In het bestaand R.R. luidt de laatste zin van art. 71, lid 4: De *ordonnantie*, waarbij eene Inlandsche gemeente geheel of gedeeltelijk wordt opgeheven, voorziet voor zooveel noodig in de gevolgen van die opheffing.

2. In de *ordonnanties* regelende het burgerlijk- en handelsrecht worden:

a. voor de Europeanen de in Nederland geldende wetten gevolgd, van welke wetten echter mag worden afgeweken zoowel wegens de bijzondere toestanden in Nederlandsch-Indië als om hen met een of meer der overige bevolkingsgroepen of onderdeelen daarvan aan dezelfde voorschriften te kunnen onderwerpen;

b. de Inlanders, de vreemde oosterlingen en de onderdeelen waaruit deze beide groepen der bevolking bestaan, voor zooverre de bij hen gebleken maatschappelijke behoeften dit eischen, hetzij aan de voor Europeanen geldende bepalingen, voor zooveel noodig gewijzigd, hetzij met de Europeanen aan gemeenschappelijke voorschriften onderworpen, terwijl overigens de onder hen geldende, met hunne godsdiensten en gewoonten samenhangende rechtsregelen worden geëerbiedigd, waarvan echter mag worden afgeweken, wanneer het algemeen belang of de bij hen gebleken maatschappelijke behoeften zulks vorderen.

3. In de *ordonnanties* regelende het strafrecht, de burgerlijke rechtvordering en de strafvordering worden, wanneer zij uitsluitend op Europeanen toepasselijk zijn, de in Nederland geldende wetten gevolgd, echter met die wijzigingen welke wegens de bijzondere toestanden in Nederlandsch-Indië noodig zijn; gelden zij, tengevolge van de toepasselijkverklaring of van onderwerping aan gemeenschappelijke voorschriften, ook voor andere bevolkingsgroepen of onderdeelen daarvan, dan worden die wetten slechts in zooverre gevolgd als met deze omstandigheid vereenigbaar is.

4. Inlanders en vreemde oosterlingen zijn bevoegd om, voor zooverre zij niet reeds met de Europeanen aan gemeenschappelijke voorschriften zijn onderworpen, zich in het algemeen of voor eene bepaalde rechtshandeling te onderwerpen aan niet op hen toepasselijke voorschriften van het burgerlijk- en handelsrecht der Europeanen. Deze onderwerping en hare gevolgen worden bij *ordonnantie* geregeld.

5. De op dit artikel berustende *ordonnanties* zijn in die gedeelten van Nederlandsch-Indië waar de Inlandsche bevolking gelaten is in het genot van hare eigen rechtspleging in zooverre toepasselijk als hiermede bestaanbaar is.

6. Het thans voor de Inlanders en vreemde oosterlingen geldende burgerlijk- en handelsrecht blijft van kracht zoolang en voor zooverre het niet door *ordonnanties*, als hierboven onder 2b bedoeld, is vervangen.

Art. 76. De militaire strafrechtspleging berust op *ordonnanties*, zooveel mogelijk overeenkomende met de in Nederland bestaande wetten.

Art. 77. Onteigening ten algemeenen nutte van eenig goed of recht kan niet plaats hebben dan na voorafgaande verklaring bij *ordonnantie* dat het algemeen nut onteigening vordert en tegen vooraf genoten of vooraf verzekerde schadeloosstelling, een en ander volgens voorschriften bij *ordonnantie* vast te stellen.

De vereischen van voorafgaande verklaring bij *ordonnantie* en van voorafgaand genot of voorafgaande verzekering van de verschuldigde schadeloosstelling gelden niet, wanneer oorlog, oorlogsgevaar, oproer, brand, watersnood, aardbeving, vulkanische uitbarsting of andere dringende omstandigheden eene onverwijde inbezitting vorderen.

Bij *ordonnantie* kunnen nog andere dan de in het vorige lid bedoelde gevallen worden aangewezen, waarin de voorafgaande verklaring bij *ordonnantie* niet wordt vereischt.

X. Art. 78. Alle twistgedingen over eigendom of daaruit voortspuitende regten, over schuldvorderingen of andere burgerlijke regten, behooren bij uitsluiting tot de kennis van de regterlijke magt.

Evenwel blijven de tusschen Inlanders of tusschen met deze gelijkgestelde personen van denzelfden landaard gezeten burgerlijke geschillen, welke volgens hunne godsdienstige wetten of oude herkomsten ter beslissing staan van hunne priesters of hoofden, daaraan onderworpen.

X. Art. 79. De regterlijke magt wordt alleen uitgeoefend door regters, bij algemeene verordeningen aangewezen.

X. Art. 80. Niemand kan tegen zijn wil worden afgetrokken van den regter, dien algemeene verordeningen hem toekennen.

Art. 81. Alle tusschenkomst van de Regeering in zaken van justitie, niet bij *deze wet* toegestaan, is verboden.

Art. 82. De zaken, welke uit haren aard of krachtens algemeene verordeningen ter beslissing staan van het administratief gezag, blijven daaraan onderworpen.

Geschillen over de bevoegdheid tusschen de regterlijke en administratieve magt, worden door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, beslist volgens regels, bij *ordonnantie* te stellen.

X. Art. 83. Geschillen over bevoegdheid tusschen de regtbanken en de inlandsehe priesters en hoofden, als ook tusschen den burgerlijken en militairen regter, worden op den voet en de wijze, bij het vorig artikel bepaald, door den Gouverneur-Generaal beslist.

Art. 84. Het verlof van den Gouverneur-Generaal, of buiten Java en Madoera van den hoogsten gewestelijken gezaghebber, is noodig tot het instellen van burgerlijke regtsvorderingen en van vervolgingen tegen inlandsehe vorsten en hoofden, bij *ordonnantie* aangeduid.

Art. 85. Buiten de gevallen bij de artt. 19n, 19p en 19r voorzien, mag niemand in hechtenis worden genomen dan op bevel van het daartoe, ingevolge de *ordonnanties* op de strafvordering, bevoegd gezag en op den voet en de wijze daarbij omschreven.

Art. 87. Het geheim der aan den post of andere instelling van vervoer toevertrouwde brieven is onschendbaar, behalve op last des regters, in de gevallen bij *ordonnantie* omschreven.

Art. 88. Niemand mag tot straf vervolgd of daartoe veroordeeld worden dan op de wijze en in de gevallen bij *ordonnantie* voorzien.

X. Art. 89. Geenerlei straf heeft den burgerlijken dood of het verlies van alle burgerlijke regten ten gevolge.

X. Art. 90. Op geen misdrijf of overtreding mag als straf gesteld worden de verbeurdverklaring der goederen, den schuldige toebehoorende.

Art. 91. Alle vonnissen vermelden de gronden waarop zij rusten, en in strafzaken, behalve het misdrijf of de overtreding, de stellige wetsbepalingen waarop zij zijn gegrond.

Ordonnanties regelen, met betrekking tot den inlandschen regter, de noodige wijzigingen van het voorschrift dat de vonnissen met redenen moeten omkleed zijn.

De terechtzittingen zijn openbaar, behoudens de uitzonderingen bij *ordonnantie* aangewezen.

De vonnissen worden in het openbaar uitgesproken, behoudens de uitzonderingen bij *ordonnantie* aangewezen.

X. Art. 92. Het hoogste rechterlijk college in Nederlandsch-Indië is gevestigd te Batavia en draagt den naam van Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië.

X. Art. 93. 1. De president van het Hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië wordt door den Koning benoemd en ontslagen.

2. De president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof kunnen alleen met hunne toestemming in andere betrekkingen worden overgeplaatst.

X. Art. 94. 1. De president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof worden uit hun ambt ontslagen:

- a. wanneer zij den leeftijd van vijf en zestig jaren hebben bereikt;
- b. bij gebleken ongeschiktheid wegens aanhoudende ziels- of lichaamsziekte of wegens ouderdomsgebreken;
- c. wanneer zij onder curateele zijn gesteld.

2. In het geval sub *b* bedoeld, wordt aan de vice-presidenten en aan de leden het ontslag door den Koning verleend.

3. In de gevallen sub *a* en *b* bedoeld, brengt het ontslag uit het ambt eervol ontslag uit 's Lands dienst mede; in het geval sub *c* bedoeld, kan ontslag uit 's Lands dienst, mits eervol, daaraan worden verbonden.

4. Buiten de in dit artikel genoemde gevallen kan alleen ontslag uit het ambt worden verleend op eigen verzoek of wegens overplaatsing overeenkomstig art. 93.

Art. 95. 1. De president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof kunnen door den Koning uit hun ambt worden ontzet:

- a. wanneer zij wegens *misdrijven* tot vrijheidsstraffen zijn veroordeeld;
- b. wanneer zij verklaard zijn in staat van faillissement of wegens schulden zijn gegijzeld;
- c. wegens wangedrag of onzedelijkheid of bij voortdurende achteloosheid in de waarneming van hun ambt;
- d. wegens overtreding van *wettelijke* bepalingen, waarbij bij hun:

1o. het bekleeden van een ambt of betrekking of de waarneming der belangen van anderen wordt verboden;

2o. het uitoefenen van enig beroep of het betrokken zijn bij handel of onderneming wordt verboden;

3o. een vast en voortdurend verblijf wordt aangewezen;

4o. verboden wordt aan partijen of hare advocaten of procureurs raad te geven of hulp te bieden;

50. de verplichting wordt opgelegd om het geheim den raadkamer te bewaren.

2. Overtreding der bepalingen sub *d* bedoeld, kan ten aanzien van de vice-presidenten en de leden alleen dan grond tot ontzetting opleveren, wanneer zij reeds vooraf voor gelijke overtreding door den president zijn gewaar-schuwd.

3. In de gevallen sub *a*, *b* en *c* bedoeld, brengt de ontzetting uit het ambt ontslag uit 's Lands dienst mede; in de gevallen sub *d* bedoeld, kan ontslag uit 's Lands dienst, al dan niet eervol, door den Koning daaraan worden verbonden.

X. Art. 96. 1. Indien de Gouverneur-Generaal, den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord, oordeelt dat de president of een der vice-presidenten of leden om eene der redenen vermeld in art. 94 sub *b* en in art. 95 behoort te worden ontslagen of ontzet, worden aan den betrokkene de tegen hem bestaande bezwaren schriftelijk medegedeeld en wordt hij in de gelegenheid gesteld om zich binnen een door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn ter zake schriftelijk te verantwoorden. Het bezwaarschrift en de verantwoording, indien zij ontvangen is, worden door den Gouverneur-Generaal bij zijne voordracht tot ontslag of ontzetting overgelegd.

2. De betrokkene wordt in afwachting van 's Konings beschikking, door den Gouverneur-Generaal in zijn ambt geschorst. Hij wordt op zijn verzoek door toekenning van verlof onder genot van verlofstraktement en vrijen overtocht in de gelegenheid gesteld om zich in Nederland te gaan verantwoorden. Dient hij een zoodanig verzoek niet in, dan wordt hem in afwachting van 's Konings beschikking wachtgeld toegekend. Wordt de voordracht afgewezen, dan wordt de schorsing opgeheven en den betrokkene uitbetaald het verschil tusschen het sedert de schorsing genoten verlofstraktement of wachtgeld en hetgeen hij zonder die schorsing als activiteitstraktement zou hebben genoten.

X. Art. 97. 1. Wanneer tegen den president of een der vice-presidenten of leden van het Hooggerechtshof hetzij een bevel tot gevangenneming of gevangenhouding, hetzij machtiging tot opneming in een huis van bewaring of geneeskundig gesticht voor krankzinnigen is verleend, of op hem lijfswang is ten uitvoer gelegd, wordt hij daardoor in zijn ambt geschorst.

2. Wanneer tegen een der in het vorige lid vermelde rechterlijke ambtenaren rechtsingang zonder bevel van gevangenneming of gevangenhouding is verleend, kan de Gouverneur-Generaal, den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord, hem in zijn ambt schorsen.

3. De schorsing, in het eerste en tweede lid bedoeld, brengt mede dat de betrokkene op wachtgeld wordt gesteld.

X. Art. 98. 1. Na den afloop der vervolging of na het ontslag uit het huis van bewaring, het geneeskundig gesticht of de gijzeling, wordt, hetzij op vordering van den procureur-generaal na ingewonnen advies van het Hooggerechthof, hetzij op verzoek van den geschorsten rechterlijken ambtenaar en nadat het Hooggerechtshof en de procureur-generaal zijn gehoord, de schorsing door den Gouverneur-Generaal opgeheven en wordt, behoudens het voorschrift van het tweede lid van dit artikel, den betrokkene uitbetaald het verschil tusschen het sedert de schorsing genoten wacht-

geld en hetgeen hij zonder die schorsing als activiteitstraktement zou hebben genoten.

2. Oordeelt echter de Gouverneur-Generaal, den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord, dat termen bestaan tot toepassing van art. 94 sub *b*, of van art. 95, dan wordt de schorsing door den Gouverneur-Generaal bevestigd en geldt van dat tijdstip het voorschrift van art. 96 met dien verstande, dat, bij afwijzing der voordracht, aan den betrokkene wordt uitbetaald het verschil tusschen het sedert de van rechtswege ingetreden schorsing genoten verlofstraktement of wachtgeld en hetgeen hij zonder schorsing als activiteitstraktement zou hebben genoten.

X. Art. 99. 1. Aanvraag van verlof buiten Nederlandsch-Indië door den president, de vice-presidenten en de leden van het Hooggerechtshof wordt, uitgezonderd in het geval bedoeld bij het tweede lid van art. 96, geacht tevens in te houden het verzoek om ontslag uit hun ambt.

2. Gedurende hun verloftijd en ook daarna, zoolang zij niet overeenkomstig het volgende lid in eenige betrekking zijn aangesteld, mogen zij niet uit 's Lands dienst worden ontslagen, dan op eigen verzoek of ingevolge de toepassing der artikelen 94 en 95.

3. Van verlof in Nederlandsch-Indië teruggekeerd, worden zij, met inachtneming van het tijdstip hunner terugkomst, en, bij gelijktijdigen terugkeer met inachtneming van de dagteekening hunner oorspronkelijke benoeming in het Hooggerechtshof, bij de eerste vacature in dat college weder in hun vorigen rang benoemd, wanneer zij niet reeds vóór het ontstaan der vacature met hunne toestemming in eene andere betrekking mochten zijn aangesteld.

4. Zij genieten inmiddels wachtgeld, tenzij zij tijdelijk met de waarneming eener andere betrekking worden belast.

X. Art. 100. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië, en zoodanige andere ambtenaren als algemeene verordeningen aanduiden, staan terecht voor het Hooggerechtshof, wegens misdrijven en overtredingen, gedurende den tijd hunner functiën begaan.

Art. 101. Met uitzondering van het geval van voorloopige aanhouding bij ontdekking op heeterdaad, kan tegen de ambtenaren, in het vorig artikel bedoeld, geen bevel van gevangenneming worden ten uitvoer gelegd, en, in het geval van ambtsmisdrijf, geene vervolging plaats hebben dan nadat daartoe door den Gouverneur-Generaal, op den voet en de wijze bij *ordonnantie* omschreven, machtiging is verleend.

X. Art. 102. De Gouverneur-Generaal en de Luitenant-Gouverneur-Generaal staan wegens misdrijven of overtredingen in Nederland terecht: wegens ambtsmisdrijven voor den Hoogen Raad der Nederlanden; wegens andere misdrijven of overtredingen ter plaatse, waar de zetel der Regeering in Nederland is gevestigd, voor den rechter, die, naar de Nederlandsche wetgeving, bevoegd is over het onderwerp te oordeelen.

X. Art. 103. 1. Het Hooggerechtshof heeft het toezicht op den geregelden loop en de afdeeling van rechtsgedingen, alsmede op het nakomen der wetten en andere algemeene verordeningen bij alle rechtbanken en gerechten.

2. Het kan rechterlijke handelingen, beschikkingen en vonnissen, wanneer die met de wetten en andere algemeene

verordeningen strijdig zijn, vernietigen en buiten werking stellen, volgens daaromtrent gestelde regels.

X. Art. 104. Vonnissen, door den regter in Nederland gewezen, en bevelen door hem uitgevaardigd, mitsgaders grossen van authentieke akten aldaar verleden, kunnen in Nederlandsch-Indië worden ten uitvoer gelegd.

Zoo ook kunnen vonnissen en bevelen, door den regter in Nederlandsch-Indië gewezen of uitgevaardigd, alsmede grossen van authentieke akten, aldaar ten overstaan van Europeesche openbare ambtenaren verleden, aan welke gelijke kracht als aan de vonnissen is toegekend, in Nederland ten uitvoer gelegd worden.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Van de ingezetenen.

Art. 105. 1. De regelen nopens de toelating en vestiging in Nederlandsch-Indië worden voor zooveel noodig bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

2. Ingezetenen van Nederlandsch-Indië zijn zij, die, mits niet in strijd met wettelijke bepalingen, in Nederlandsch-Indië gevestigd zijn.

3. Aan ingezetenen kan niet dan in het geval en op de wijze bij artikel 19p vermeld het verblijf in Nederlandsch-Indië worden ontzegd.

4. Het ingezetenschap gaat verloren voor den ingezetene, die ophoudt in Nederlandsch-Indië gevestigd te zijn of aan wien met toepassing van artikel 19p het verblijf aldaar is ontzegd. De ingezetene, die Nederlandsch-Indië verlaten hebbende, niet binnen achttien maanden aldaar is teruggekeerd, wordt, behoudens tegenbewijs, geacht te hebben opgehouden in Nederlandsch-Indië gevestigd te zijn.

5. Minderjarigen en onder curateele gestelden, wier wettelijke vertegenwoordigers ingezetenen van Nederlandsch-Indië zijn, worden als zoodanig aangemerkt; hetzelfde geldt voor de gehuwde niet van tafel en bed gescheiden vrouw, wier echtgenoot ingezetene van Nederlandsch-Indië is.

6. De bepalingen van ingezetenschap, in andere algemeene verordeningen voorkomende, gelden alleen voor zooveel betreft de onderwerpen in die verordeningen behandeld.

Art. 107. Onder Nederlanders worden in deze wet verstaan, die het zijn volgens de wetten van het Koninkrijk.

Art. 108. Allen die zich op het grondgebied van Nederlandsch-Indië bevinden, hebben aanspraak op bescherming van persoon en goederen.

De regelen, bij uitlevering van vreemdelingen in acht te nemen, worden vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Art. 109. Wanneer bepalingen van deze wet, van algemeene en andere verordeningen, reglementen, keuren van politie en administratieve voorschriften onderscheiden tusschen Europeanen, Inlanders en vreemde oosterlingen, gelden voor hare toepassing de navolgende regelen:

Aan de bepalingen voor Europeanen zijn onderwerpen:

1. alle Nederlanders;
2. alle personen, niet begrepen onder No. 1, die uit Europa afkomstig zijn;

3. alle Japanners, en voorts alle van elders afkomstige personen, niet begrepen onder Nos. 1 en 2, die in hun land onderworpen zouden zijn aan een familierecht, in hoofdzaak berustende op dezelfde beginselen als het Nederlandsche;

4. de in Nederlandsch-Indië geboren wettige of wettelijk erkende kinderen en verdere afstammelingen van de personen, bedoeld onder Nos. 2 en 3.

Aan de bepalingen voor Inlanders zijn, behoudens den bij *ordonnantie* te regelen rechtstoestand der Inlandsche Christenen, onderworpen allen, die behooren tot de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië, en niet tot eene andere bevolkingsgroep dan die der Inlanders zijn overgegaan, gelijk mede zij, die, behoord hebbende tot een andere bevolkingsgroep dan die der Inlanders, zich in de inheemsche bevolking hebben opgelost.

Aan de bepalingen voor vreemde oosterlingen zijn, behoudens den bij *ordonnantie* te regelen rechtstoestand dergenen onder hen, die het Christendom belijden, onderworpen allen, die niet vallen in de termen van het tweede of van het derde lid van dit artikel.

De Gouverneur-Generaal is bevoegd om in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië de bepalingen voor Europeanen toepasselijk te verklaren op personen, daaraan niet onderworpen. De toepasselijkverklaring geldt van rechtswege mede voor de daarna geboren wettige of wettelijk erkende kinderen en verdere afstammelingen van den betrokkene.

Ieder kan volgens bij *ordonnantie* te stellen regelen door den rechter doen beslissen tot welke categorie van personen hij behoort.

Art. 110. Het toezigt der Regering op de drukpers wordt bij *ordonnantie* geregeld, in overeenstemming met het beginsel, dat het door de drukpers openbaren van gedachten of gevoelens en het toelaten ¹⁾ van gedrukte stukken, geene andere belemmering mogen ondervinden, dan tot verzekering ²⁾ der openbare orde gevorderd wordt.

Art. 111. Het recht der ingezetenen tot vereeniging en vergadering wordt erkend.

De uitoefening van dat recht wordt in het belang der openbare orde bij *ordonnantie* geregeld en beperkt.

X. Art. 112. Ieder ingezetene heeft het recht om verzoeken aan de bevoegde magt, zoowel in Nederland als in Nederlandsch-Indië, schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meer worden ondertekend, welk laatste alleen kan geschieden door of van wege ligchamen, wettelijk zamengesteld of als zoodanig erkend, en in dat geval niet anders dan over onderwerpen, tot hunne bepaalde werkzaamheden behoorende.

Art. 113. Op den voet bij *ordonnantie* te bepalen, zijn de ingezetenen verplicht mede te werken tot bewaring van rust en orde en, wanneer zij Nederlandsche onderdanen zijn, tevens tot verdediging van het grondgebied van Nederlandsch-Indië ³⁾.

X. Art. 114. In Nederlandsch-Indië worden geene Europeesche titels van adeldom erkend, dan die door den Koning zijn verleend.

(1) Hier zijn eenige woorden vervallen.

(2) Het tweede lid is vervallen.

(3) Het tweede lid is vervallen.

Vreemde ordesteekenen, titels, rangen of waardigheden mogen door de ingezetenen van Nederlandsch-Indië niet worden aangenomen zonder het bijzonder verlof des Konings ¹⁾).

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van de godsdienst.

Art. 119. Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid, behoudens de bescherming der maatschappij en harer leden tegen de overtreding der strafwet.

X. Art. 120. Alle openbare godsdienstoefening binnen gebouwen en besloten plaatsen wordt toegelaten, voor zoover die geene stoornis aan de openbare orde toebrengt.

Tot openbare godsdienstoefening buiten gebouwen en besloten plaatsen wordt het verlof des Bestuurs vereischt.

X. Art. 121. De Gouverneur-Generaal zorgt dat alle godsdienstige gezindheden zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de algemeene verordeningen.

X. Art. 122. In de bestaande inrigting en het bestuur der Christelijke kerkgenootschappen wordt geene verandering gebragt dan met wederzijdsch goedvinden van den Koning en het bestuur van het betrokken kerkgenootschap.

X. Art. 123. De christen-leeraars, priesters en zendingen moeten voorzien zijn van eene door of namens den Gouverneur-Generaal te verleenen bijzondere toelating, om hun dienstwerk in eenig bepaald gedeelte van Nederlandsch-Indië te mogen verrigten.

Wanneer die toelating schadelijk wordt bevonden, of de voorwaarden daarvan niet worden nageleefd, kan zij door den Gouverneur-Generaal worden ingetrokken.

X. Art. 124. De priesters der Inlanders, die het Christendom niet belijden, zijn geplaatst onder het oppertoezicht der vorsten, regenten en hoofden, voor zooveel betreft de godsdienst, die elk hunner belijdt.

Deze zorgen, dat door de priesters niets worde ondernomen strijdig met dit reglement en met de door of uit naam van den Gouverneur-Generaal uitgevaardigde verordeningen.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van het onderwijs.

Art. 125. Het openbaar onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg van den Gouverneur-Generaal.

De inrigting daarvan wordt, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, bij *ordonnantie* geregeld.

Het verslag, bedoeld bij het *derde lid van art. 61* der Grondwet, doet den staat van het openbaar onderwijs, ook dien van de scholen voor de Inlandsche bevolking bestemd, jaarlijks kennen.

X. Art. 125. Het geven van onderwijs aan Europeanen of daarmee gelijkgestelde personen is vrij, behoudens het

toezigt der overheid, en het onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid der onderwijzers.

Art. 127. Overeenkomstig regels, bij *ordonnantie* te stellen, wordt voldoende openbaar lager onderwijs gegeven, overal waar de behoefte der Europeesche bevolking dit vordert en de omstandigheden het toelaten.

X. Art. 128. De Gouverneur-Generaal zorgt voor het oprigten van scholen ten dienste der Inlandsche bevolking.

ELFDE HOOFDSTUK.

Van den handel en de scheepvaart.

Art. 129. De tarieven van in-, uit- en doorvoer, worden vastgesteld door de wet.

In dringende omstandigheden kunnen die tarieven bij ordonnantie tijdelijk worden gewijzigd, onder nadere bekrachtiging door de wet ⁽²⁾).

Van zoodanige wijziging wordt aan de beide Kamers der Staten-Generaal onverwijld kennis gegeven.

X. Art. 130. De havens van Nederlandsch-Indië, geopend voor den algemeenen handel, zijn toegankelijk voor de schepen van alle volken, met welke het Koninkrijk der Nederlanden in vriendschap is, behoudens de naleving der algemeene en plaatselijke verordeningen.

In andere havens worden de schepen onder hetzelfde voorbehoud toegelaten, voor zoover zulks is overeen te brengen met de verordeningen nopens de kustvaart en nopens de heffing en verzekering der in- en uitvoerrechten.

X. Art. 130a. Geene instelling kan in Nederlandsch-Indië als circulatiebank werkzaam zijn en geene bankbiljetten mogen in Nederlandsch-Indië worden uitgegeven of in omloop gebracht anders dan krachtens eene wet, op den voet en de voorwaarden bij zoodanige wet te stellen.

Onder circulatiebank wordt verstaan elke instelling, die, hetzij uitsluitend, hetzij als deel harer operatiën, bankbiljetten uitgeeft of in omloop brengt.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Van de waterschappen.

X. Art. 145. Naarmate de omstandigheden het vorderen wordt de zorg voor de waterstaatsbelangen toevertrouwd aan rechtspersoonlijkheid bezittende waterschappen.

De oprichting en de opheffing van waterschappen, zoodmede de samenstelling, de inrichting, de werkkring en de bevoegdheden van hunne besturen worden bij *ordonnantie* geregeld.

Aan de besturen kan bij *ordonnantie* de bevoegdheid worden toegekend om met inachtneming van de daarbij te stellen regels en onder het daarbij te regelen toezicht in het huishoudelijk belang der waterschappen verordeningen te maken, ook zoodanige waarbij belastingen worden geheven. De *ordonnantie* kan aan de besturen ook de bevoegdheid toekennen om in hunne verordeningen straffen te stellen op hare overtreding.

⁽²⁾ In het bestaand R.R. luidt dit lid:

Alleen in dringende omstandigheden is de Gouverneur-Generaal bevoegd die tarieven tijdelijk te wijzigen, onder nadere bekrachtiging door de wet.

⁽¹⁾ De artt. 115—118 zijn vervallen.

Slotbepaling.

Art. 146. *Deze wet kan worden aangehaald onder den naam van „Wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië“.*

Overgangsbepalingen.

I. Het tijdstip van de inwerkingtreding dezer wet wordt door den Koning bepaald.

II. Alle op het tijdstip van de inwerkingtreding dezer wet verbindende wettelijke verordeningen, reglementen en besluiten blijven van kracht, totdat zij door andere overeenkomstig de voorschriften dezer wet zijn vervangen.

III. Alle bepalingen nopens onderwerpen, betreffende de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië, ook die, voorkomende in wetten en algemeene maatregelen van bestuur, kunnen bij ordonnantie worden gewijzigd, aangevuld, ingetrokken of door andere vervangen, met uitzondering van die, voorkomende in:

- a. deze wet;
- b. wetten en algemeene maatregelen van bestuur, afgekondigd na de inwerkingtreding dezer wet;
- c. wetten en algemeene maatregelen van bestuur betreffende onderwerpen, welke bij deze wet of bij na hare inwerkingtreding afgekondigde wetten voor regeling bij

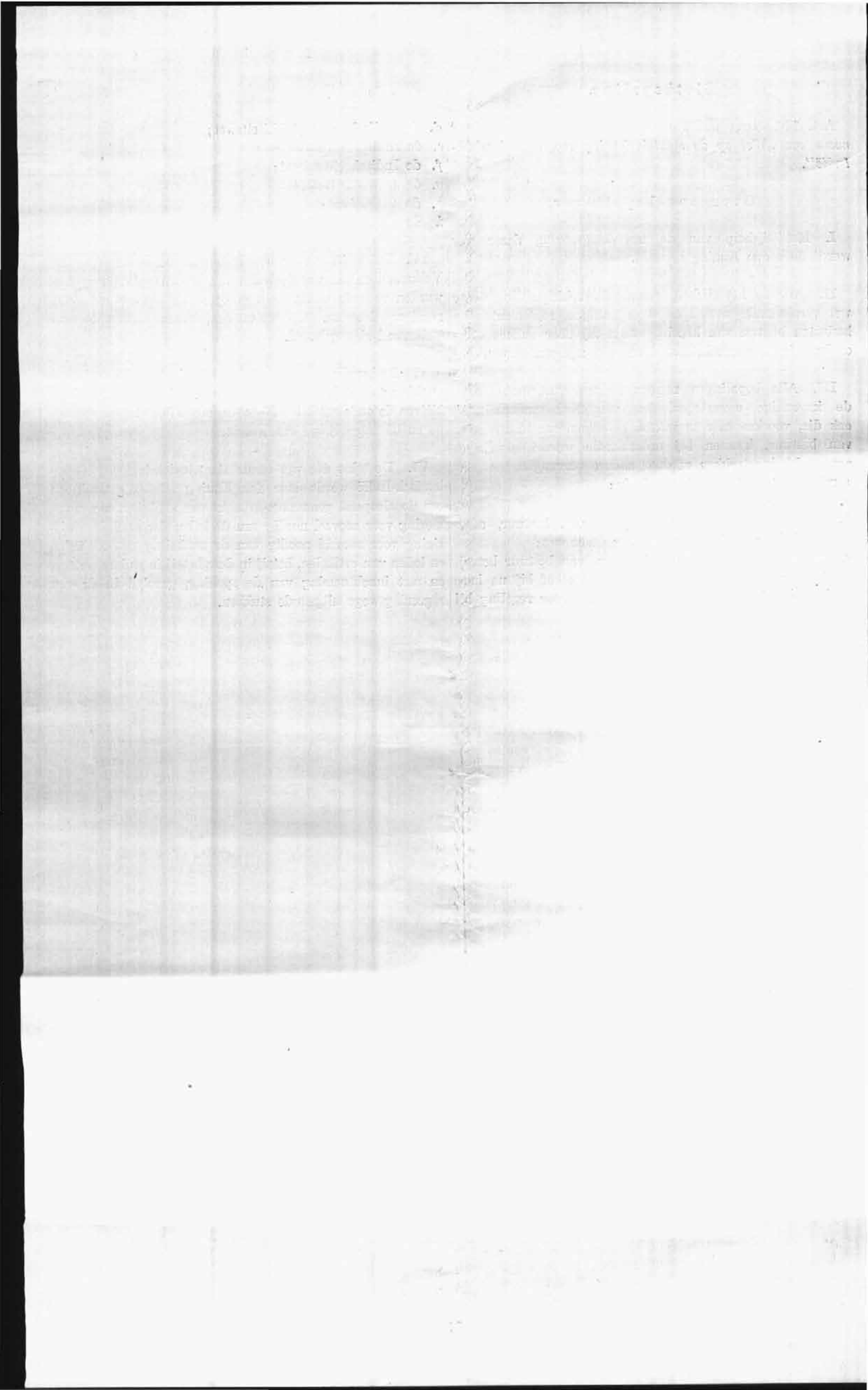
de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur zijn aangewezen;

- d. de Indische Comptabiliteitswet;
- e. de Indische Muntwet;
- f. de Indische Muntwet;
- g. de Javasehe Bankwet;
- h. de Octrooiwet;
- i. de wet op het Auteursrecht.

IV. De wijze van verkiezing van de leden van den Volksraad en die van de leden van den Wetgevenden Raad worden voor de eerste maal geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur. Op het ontwerp daarvan moet de oude Volksraad zijn gehoord.

V. De bepalingen van het derde hoofdstuk blijven buiten werking, totdat de Wetgevende Raad is gekozen. Tot zoolang blijven de oude artikelen 20 tot en met 27, 29 tot en met 31, 33 en 35 ongewijzigd van kracht.

VI. De tekst der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië wordt door den Koning bekend gemaakt in een doorlopend genummerde reeks van artikelen, met nummering voor zooveel noodig van de leden der artikelen, wijziging voor zooveel noodig van de aanhaling van artikelen en leden van artikelen, hetzij in deze hetzij in andere wetten, en met inachtneming van de spelling, gevolgd in de van regeeringswege uitgaande stukken.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 7.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. I R.R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Kerkkamp, Aay en de Queljoe.

Ingezonden 31 October 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië:

a. artikel 1 van het R.R. te doen luiden:

Artikel 1.

Voor zooveel niet bij de Grondwet of bij de wet bepaalde bevoegdheden aan den Koning zijn voorbehouden wordt het algemeen bestuur in naam des Konings uitgeoefend door den Gouverneur-Generaal.

(Toelichting. Deze redactie komt overeen met die van lid 2, artikel 61 der Grondwet. Om de principieele beteekenis van deze grondwetsbepaling voor Indië verdient opname ook in deze wet aanbeveling.

Het voorschrift van het 2de lid van het tegenwoordige artikel 1 om den Gouverneur-Generaal als 's Konings vertegenwoordiger en hem als zoodanig te eerbiedigen en te gehoorzamen is niet juist geredigeerd en heeft practisch geen nut. Het kan geheel vervallen).

b. artikel 7 te doen luiden:

Artikel 7.

1. Er is een Raad van Nederlandsch-Indië, bestaande uit den vice-president, zeven gewone en twee buitengewone leden.

2. Hij wordt voorgezeten door den Gouverneur-Generaal of diens wettigen vervanger.

3. Elk der gewone leden staat aan het hoofd van een departement van algemeen burgerlijk bestuur. De hoofden der departementen van oorlog en van marine hebben zitting als buitengewoon lid met gelijke rechten als de gewone leden.

4. De Raad van Nederlandsch-Indië stelt een reglement van orde voor zijne vergaderingen vast. Dit wordt openbaar gemaakt door plaatsing in het staatsblad.

(Toelichting. Na al hetgeen reeds geschreven en gezegd is, ook in de Staten-Generaal, over de wenschelijkheid om de departementshoofden op te nemen in den Raad van Nederlandsch-Indië en aldus in nauwer contact te brengen met den Gouverneur-Generaal, behoeft de hier aangegeven samenstelling van dien Raad, slechts weinig toelichting.

De hoofden van de beide militaire departementen moeten zitting hebben in den Raad, terwijl het niet wenschelijk wordt geacht een der overige leden te belasten met de leiding van meer dan één departement, zoodat de Raad moet bestaan uit negen leden. Waar het regel moet zijn, dat de leden benoemd worden door den Gouverneur-Generaal, doch de benoeming van de opperofficieren, waaronder ook de hoofden der militaire departementen, aan den Koning is voorbehouden, zullen die departementshoofden ambts-halve zitting nemen als buitengewoon lid.

Het is duidelijk, dat naast een Raad van Nederlandsch-Indië van deze samenstelling voor een afzonderlijk, zuiver adviseerend college geen plaats meer is.

Een lichaam als de Raad van Nederlandsch-Indië in zijn tegenwoordige samenstelling zal nimmer over een zoo veelzijdige ambtelijke kennis van zaken kunnen beschikken als een college van departementshoofden. Deze laatsten kunnen bovendien door de voortdurende aanraking met den Volksraad en de maatschappij beter de politieke en maatschappelijke consequenties van bepaalde maatregelen overzien. Door hen in direct, voortdurend contact met den Landvoogd te brengen, zal deze beter en op meer afdoende wijze van hun kennis en ervaring partij kunnen trekken dan wanneer een — bovendien tijdroovend — schriftelijk overleg door bemiddeling van de algemeene secretaris en een afzonderlijk adviseerend college moet plaats hebben. Met den Raad van State is een bloot adviseerende Raad van Nederlandsch-Indië reeds hierom niet te vergelijken omdat eerstgenoemd lichaam slechts dient tot voorlichting van de verantwoordelijke departementshoofden en het laatstgenoemde boven en min of meer tegenover de departementshoofden zou komen te staan.

Ook het bezwaar, dat thans meermalen goede departementshoofden aan hun werkkring worden onttrokken door benoeming tot lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, mag niet onderschat worden.

Wat betreft de noodzakelijke eenheid in de wet-

geving kan gezegd worden, dat deze beter verzekerd kan worden door de instelling van een adviseerende commissie voor de wetgeving dan door behoud van den raad van Nederlandsch-Indië in zijn tegenwoordige samenstelling) ⁽¹⁾.

c. artikel 8 te doen luiden:

Artikel 8.

1. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië worden door den Gouverneur-Generaal benoemd, de vice-president voor den tijd, dat de Gouverneur-Generaal in functie blijft, de leden voor een tijdvak van vier jaren, ingaande vier maanden na het bijeenkomen van een nieuwen Volksraad. Vice-president en leden zijn dadelijk herbenoembaar.

2. Tusschentijds benoemde leden treden af aan het einde van het in het tweede lid genoemde tijdvak van vier jaren.

3. Aan den vice-president en de leden wordt op eigen verzoek ontslag verleend door den Gouverneur-Generaal. Ontslag niet op eigen verzoek wordt eerst verleend nadat de Volksraad ter zake is gehoord.

4. Voor het geval van ziekte of afwezigheid van den vice-president wijst de Gouverneur-Generaal een der leden als plaatsvervangend vice-president aan.

(Toelichting. Evenals thans de directeuren, moeten ook de leden van den Raad, belast met de leiding van een departement, benoemd worden door den Gouverneur-Generaal. De voor die benoeming geldende tijdsbepaling heeft ten doel den Gouverneur-Generaal in de gelegenheid te stellen rekening te houden met de meening van een nieuwen Volksraad over de wijze waarop een departementshoofd de hem toevertrouwde belangen heeft behartigd.

Eenheid van inzicht en opvatting in zake het Indische regeeringsbeleid tusschen Gouverneur-Generaal en vice-president wordt een eerste vereischte nu de Regeering in Indië tot meerdere zelfstandigheid wordt geroepen. De Gouverneur-Generaal moet ter zijde gestaan worden door een vice-president die zijn volle vertrouwen heeft, die voor hem en namens hem kan optreden, voor zoover dit noodig of wenschelijk wordt geoordeeld en die hem, zonder nadeel voor een goeden gang van zaken, tijdelijk geheel kan vervangen. Aan den Gouverneur-Generaal moet worden overgelaten bij de aanvaarding zijner benoeming zelf dezen vertrouwensman aan te wijzen. Overleg met het Opperbestuur is daarbij vanzelfsprekend.

Den Gouverneur-Generaal, die vice-president en leden van den Raad benoemt, behoort ook het recht te worden toegekend hun ontslag te verleenen. Acht hij het noodig hiertoe over te gaan om redenen van Landsbelang, derhalve niet op verzoek van den betrokkene, dan zal hij zich vantevoren hebben te vergewissen of ook de Volksraad van oordeel is, dat de

belangen van den Lande door het ontslag gediend worden. De verplichting gaat echter niet verder dan het inwinnen van advies, daar den Gouverneur-Generaal onverkort het recht moet worden gelaten zijn medewerkers te kiezen, zoolang voor Indië het stelsel van parlementaire regeering nog niet aanvaard kan worden) ⁽¹⁾.

d. artikel 19a te doen luiden:

Artikel 19a.

1. De Gouverneur-Generaal zorgt voor de uitvoering der algemeene verordeningen en vervaardigt de daartoe noodige bevelen uit.

2. Bij Regeeringsverordening kan deze uitvoering voor bepaalde aangelegenheden worden opgedragen aan daartoe aangewezen leden van den Raad van Nederlandsch-Indië.

3. De algemeene verordeningen zijn op die gedeelten van Nederlandsch-Indië alwaar het recht van zelfbestuur aan de inlandsche vorsten en volken is gelaten, slechts in zoover toepasselijk, als met dat recht bestaanbaar is.

4. Bij ordonnantie kan de medewerking van organen van zelfstandige gebiedsdeelen worden gevorderd tot uitvoering van algemeene verordeningen.

(Toelichting. Lid 1 bleef ongewijzigd; lid 2 geeft een aanvulling met het oog op een praktische werkwijze; lid 3 is gelijkloidend met lid 2 van het tegenwoordige artikel 27; lid 4 geeft een noodzakelijke aanvulling, welke geen nadere toelichting vereischt).

e. artikel 19b te doen luiden:

Artikel 19b.

1. De Gouverneur-Generaal raadpleegt den Raad van Nederlandsch-Indië over alle zaken, waarin hij dat noodig acht.

2. Tot die raadpleging is hij verplicht, ten aanzien van:

- a. alle instructies en reglementen, het algemeen, gewestelijk of plaatselijk bestuur betreffende op zijnen last ontworpen;
- b. de regeling der staatkundige betrekkingen met Nederlandsch-Indische zelfbesturen;
- c. de algemeene strekking der maatregelen door het burgerlijk gezag genomen of te nemen in geval van oorlog of opstand;
- d. buitengewone maatregelen van gewichtigen aard;
- e. benoemingen tot gewichtige ambten, daartoe aangewezen bij ordonnantie;
- f. de voorstellen, welke bij den Volksraad aanhangig worden gemaakt en gewichtige mededeelingen, welke aan den Volksraad worden gedaan;
- g. de voorstellen door den Volksraad aan den Gouverneur-Generaal gedaan;
- h. de ontwerpen van regeeringsverordeningen.

⁽¹⁾ In verband met de wijziging van art. 7 moet art. 7a vervallen, zoodat stemming over laatstgenoemd art. zal worden gevraagd.

⁽¹⁾ Door de wijziging van art. 8 kunnen de art. 10 en 12 vervallen, zoodat hierover stemming zal worden gevraagd.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 8.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. II R.R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Kerkkamp, Aay en De Queljoe.

Ingezonden 31 October 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de bepalingen van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5) ingelasccht ter vervanging van de tegenwoordige artikelen 20 t/m 39, 39a en 40 t/m 44 te wijzigen als volgt:

a art. 20 te doen luiden:

Artikel 20.

1. Het vertegenwoordigend lichaam van Nederlandsch-Indië draagt den naam van Volksraad. De Volksraad bestaat uit tenminste zestig leden.

2. Van de leden wordt minstens het twee derde gedeelte verkozen.

3. De overige leden worden benoemd door den Gouverneur-Generaal na raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië. Bij ordonnantie kunnen worden aangewezen gebiedsdeelen, welke vertegenwoordigd worden door benoemde leden.

4. De leden van den Volksraad vertegenwoordigen de geheele bevolking van Nederlandsch-Indië.

5. De voorzitter wordt door den Gouverneur-Generaal voor den duur eener zitting benoemd uit de leden. De Volksraad dient een aanbeveling in van drie personen.

6. De Volksraad benoemt en ontslaat zijn secretaris. Hij is geen lid van den Volksraad.

(Toelichting. De grondwet maakt in art. 62, lid 2 gewag van het vertegenwoordigend lichaam van Nederlandsch-Indië. In deze wet behoort derhalve dit vertegenwoordigend lichaam met name genoemd te worden.

Het vaststellen van een maximum aantal leden is engewenscht, het minimum kan niet lager dan 60 gesteld worden, in verband met de wenschelijkheid om het aantal der door de bevolking aan te wijzen vertegenwoordigers op minstens 40 te stellen.

Ten einde de verschillende gebiedsdeelen door verkozen leden te doen vertegenwoordigen, moet het minimum te verkiezen leden op 40 gesteld worden. Een voordracht van den Raad van Nederlandsch-Indië heeft weinig zin als de Gouverneur-Generaal voorzitter is. Wel dient benoeming geheel buiten den Raad om voorkomen te worden.

Het bepaalde in lid 4 sluit elke gedachte aan plaatselijke vertegenwoordiging door plaatselijk gekozen leden uit.

Evenmin als de vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië behoort bij de gewijzigde verhoudingen de Voorzitter van den Volksraad benoemd te worden door den Koning. Benoeming voor den duur eener zitting en uit de leden moet samengaan. Een aanbeveling door den Volksraad is te beschouwen als de uitoefening van een natuurlijk recht, doeh voor een bindende voordracht is de tijd nog niet gekomen).

b. artikel 21 te doen luiden als het voorgestelde artikel 21, behoudens dat:

I. het bepaalde onder de letters c, d, e en f wordt vervangen door:

„c. niet van het kiesrecht of de uitoefening van het kiesrecht zijn uitgesloten”.

II. een 2de, 3de en 4de lid wordt toegevoegd, luidende:

2. Van het kiesrecht zijn uitgesloten zij wien dit recht bij rechterlijke uitspraak of door een ordonnantie is ontzegd.

3. Van de uitoefening van het kiesrecht zijn uitgesloten:

zij die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd;

zij die krachtens rechterlijke uitspraak van de waarneming van alle openbare bedieningen of ambten zijn ontzet;

zij die krachtens rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren;

zij die van de macht of de voogdij over een of meer hunner kinderen zijn ontzet;

zij die onder de vorige strafwetgeving gevangenisstraf of eene zwaardere straf, dan wel dwangarbeid hebben ondergaan en wier straf tijd nog geen vijf jaar is verstreken.

4. De leden van den Volksraad, die ophouden een der vereischten voor het lidmaatschap te bezitten, verliezen het lidmaatschap van rechtswege.

Toelichting. Van het kiesrecht zal niemand zijn uit te sluiten, tenzij door den rechter volgens de wet of door het administratief gezag, volgens bij ordonnantie te stellen regelen. Dit laatste opent b.v. de mogelijkheid om onder bepaalde omstandigheden aan een niet eervol ontslag uit 's Lands dienst het verlies van dit recht te verbinden.

In alle andere gevallen betreft de uitsluiting slechts de uitoefening van het kiesrecht. Deze uitsluiting is o.a. noodig voor hen, die in de gevangenis een straf ondergaan of preventief gevangen zijn gezet. Zij, die onder de vorige strafwetgeving bepaalde straffen hebben ondergaan, zijn, in afwijking van het regeeringsontwerp, slechts voor een bepaalden tijd van de uitoefening van dit recht uitgesloten.

Een bepaling als opgenomen in lid 2 is noodig om spoedige vervanging mogelijk te maken van een lid, waarvan bekend is, dat hij een der vereischten voor het lidmaatschap niet meer bezit).

c. art. 23 te doen luiden:

Artikel 23.

1. De leden van den Volksraad stemmen zonder last van of ruggespraak met hen, door wie zij zijn benoemd of verkozen.

2. Bij het aanvaarden van het lidmaatschap (voorzitterschap) leggen zij in handen van den Gouverneur-Generaal of in de vergadering van den Volksraad in handen van den Voorzitter, daartoe door den Gouverneur-Generaal gemachtigd, den volgenden eed, dan wel verklaring en belofte af:

„Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot lid (voorzitter) van den Volksraad verkozen (benoemd) te worden, middellijk noch onmiddellijk onder wat naam of voorwendsel ook, aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd of geven zal.

Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze bediening te doen of te laten, van iemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken zal aannemen, middellijk noch onmiddellijk.

Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en dat ik de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië steeds zal helpen onderhouden en het welzijn van Nederlandsch-Indië naar mijn vermogen zal voorstaan”.

(Toelichting. Behoudens enkele redactie-wijzigingen is het artikel gelijkloidend met dat van het regeeringsontwerp).

d. in art. 25:

I. het tweede lid te doen luiden:

2. Indien tot lid van den Volksraad iemand is verkozen of benoemd, die geen lid kan zijn, heeft een nieuwe verkiezing plaats of wordt de benoeming door den Gouverneur-Generaal ingetrokken.

II. in het vierde lid de woorden „algemeene verordening” te vervangen door „reglement van orde”.

(Toelichting. Over de toelating van gekozen en benoemde leden behoort de Volksraad te beslissen. Kan een benoemd lid niet worden toegelaten, dan trekt de Gouverneur-Generaal zijne benoeming in; zie ook lid 4 van artikel 21).

e. het vijfde, het zesde en het zevende lid van art. 26 te vervangen door de volgende:

5. De zitting van den Volksraad wordt elk jaar op den eersten Dinsdag in de maand September door den Gouverneur-Generaal of namens hem door den vice-president

van den Raad van Nederlandsch-Indië of diens wettelijken vervanger geopend.

6. De zitting wordt op den aan den openingsdag der nieuwe zitting voorafgaanden Zaterdag op dezelfde wijze gesloten.

7. De Voorzitter roept de leden ter vergadering op zoo dikwijls hij dit noodig acht, of de Gouverneur-Generaal dan wel ten minste een derde der leden den wensch daartoe te kennen geven.

(Toelichting. Zal de Volksraad met den Gouverneur-Generaal, de Indische wetgevende macht vormen, wat ongetwijfeld de bedoeling is van de Grondwet, dan moet de Volksraad permanent zitting houden. De daaraan verbonden bezwaren zijn geenszins onoverkomelijk en wegen in geen geval op tegen de bezwaren verbonden aan de toekenning van de wetgevende bevoegdheid aan een college bestaande uit een minderheid van Volksraadsleden.

Weer aangenomen mag worden dat, evenals tot dusver gebruikelijk was, onmiddellijk na de opening van de zitting begonnen zal worden met de behandeling der begroting en dat die behandeling binnen drie maanden zal zijn afgelopen, werd de datum van opening der zitting gesteld op den eersten Dinsdag van de maand September.

De begroting kan dan ongeveer half December in Indië zijn afgekondigd en derhalve den 1sten Januari van het begrotingsjaar in werking treden, behoudens de onderafdeelingen, waaromtrent geen overeenstemming is verkregen (zie de amendementen op de artikelen 63a t/m 63f). Hiervoor gelden dan voorloopig de begrotingscijfers van het voorafgaande jaar, terwijl gerekend kan worden dat de vaststelling in Nederland einde Januari haar beslag zal hebben gekregen.

De in lid 7 voorgestelde regeling, betreffende het oproepen ter vergadering van de leden, is bij permanente zitting de eenige, welke voorziet in alle voorkomende gevallen).

f. art. 27 te doen luiden:

Artikel 27.

1. De Gouverneur-Generaal kan de beraadslagingen van den Volksraad bijwonen en heeft dan een raadgevende stem.

2. Woont hij de beraadslagingen niet bij dan wijst hij den vice-president of een der leden van den Raad van Nederlandsch-Indië, dan wel een ander persoon als gemachtigde aan om namens hem voorlichting te verschaffen.

3. De gemachtigden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmee openbaar maken wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd.

(Toelichting. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië behooren als regel den Volksraad namens den Gouverneur-Generaal van voorlichting te dienen. Nochtans moet

den Gouverneur-Generaal vrijheid worden gelaten om in bijzondere gevallen een ander persoon als gemachtigde aan te wijzen).

g. art. 29 te doen luiden:

Artikel 29.

1. Wanneer de Volksraad niet bijeen is, kan in spoedeisende gevallen, ter beoordeeling van den voorzitter, de oproeping tot bijwoning van een vergadering van den Volksraad zich bepalen tot de op Java en Madoera metterwoon gevestigde leden.

2. Aan de overige leden wordt in die gevallen zonder oproeping kennis gegeven van het voornemen tot het houden van de vergadering.

3. Ongewijzigd.

(Toelichting. Het bepaalde in lid 1 en 2 van het tegenwoordige en in het regeeringsontwerp overgenomen art. onderging eenige wijziging, omdat de zittingen van den Volksraad permanent zullen zijn.

Verder is aan den voorzitter het recht toegekend te beoordeelen of voldoende aanleiding bestaat tot het dadelijk bijeenroepen van den Volksraad).

h. art. 31 te doen luiden:

Artikel 31.

1. De Volksraad stelt een reglement van orde voor zijne vergaderingen vast.

2. Dit reglement wordt openbaar gemaakt door plaatsing in het Staatsblad.

(Toelichting. Evenals ieder ander vertegenwoordigend lichaam behoort de Volksraad zelf zijn reglement van orde vast te stellen).

i. de artikelen 32 tot en met 40 te vervangen door de volgende:

Artikel 32.

In overleg met den Volksraad kan de Gouverneur-Generaal de leden van den Volksraad, die zich hebben doen inschrijven als „lid ter beschikking”, regeeringscommissies alsmede inspecties opdragen en benoemen tot voorzitter of lid van een regeeringscommissie.

(Toelichting. Zie de toelichting na art. 34).

Artikel 33.

1. De voorzitter van den Volksraad ontvangt een bezoldiging van f 25 000 's jaars. Geen ambtenaar zijnde geniet hij na zijn aftreden, zoolang hij niet opnieuw als voorzitter van den Volksraad optreedt, voor elk vol zittingsjaar gedurende hetwelk hij voorzitter is geweest een pensioen van f 400, tot een hoogste bedrag van f 4 000 per jaar.

2. De leden van den Volksraad, die zijn ingeschreven als lid ter beschikking, hebben recht op bezoldiging volgens bij ordonnantie te stellen regelen. De bezoldiging bedraagt ten minste f 400 en ten hoogste f 1 200 per maand.

De overige leden van den Volksraad, geen landsdienaar zijnde, hebben recht op een toelage volgens bij ordonnantie te stellen regelen. De toelage bedraagt ten hoogste f 400 per maand.

3. Ongerekend de bezoldiging of de toelage genieten de leden van den Volksraad als zittinggeld een bedrag van f 30 voor elken dag, waarop zij een of meer vergaderingen van den Raad of van afdelingen en commissies uit den Raad hebben bijgewoond.

4. De bezoldiging van den secretaris en het bij den Volksraad aangestelde personeel wordt bij ordonnantie vastgesteld.

(Toelichting. Zie de toelichting na art. 34).

Artikel 34.

De Volksraad kan commissies van onderzoek instellen, in den omvang en met de bevoegdheden bij ordonnantie bepaald.

(Toelichting. De artt. 32 tot en met 40 van het regeeringsontwerp hebben de strekking aan een college, Wetgevende Raad genaamd, een aantal bevoegdheden op te dragen welke in naam zijn toegekend aan den Volksraad, als zijnde het vertegenwoordigende lichaam van Nederlandsch-Indië waarvan in de grondwet gewag wordt gemaakt.

Motief voor deze gewrongen constructie is, blijkens de Memorie van Toelichting, de onmogelijkheid een voldoende aantal personen te vinden, die geschikt zijn om aan den wetgevenden arbeid een werkzaam aandeel te nemen en die tevens over den noodigen tijd beschikken om dit te doen zonder hun overige belangen ernstig te benadeelen. Daarbij wordt een beroep gedaan op de met den Volksraad in zijne tegenwoordige organisatie opgedane ervaring.

Waarom dit beroep niet opgaat, mag bekend verondersteld worden. Ook behoeft niet betoogd te worden, dat omtrent de geschiktheid van de vroegere en tegenwoordige Volksraadsleden om deel te nemen aan wetgevenden arbeid geen twijfel kan bestaan. In de behoeft aan technische voorlichting zal overigens steeds door aanwijzing van een commissie van voorbereiding kunnen worden voorzien.

Als enig argument tegen de toekenning van wetgevende bevoegdheid aan den Volksraad in zijn geheel blijft derhalve slechts over de moeilijkheid om voor het lidmaatschap geschikte personen te vinden die zich los kunnen maken van de eigen werkring. Deze moeilijkheid is inderdaad hier te lande grooter dan elders, doch daarom nog geenszins onoverkomelijk. Is er voor de groote meerderheid van de leden van den Volksraad het geheele jaar door voldoende werk van zoodanige waarde en betekenis voor de gemeenschap, dat het behoorlijk gehonoreerd kan worden dan kan de mogelijkheid als

opgelost worden beschouwd. Dat de belangen der gemeenschap in hooge mate gediend worden als de vertegenwoordigers van de bevolking een werkzaam aandeel nemen in de Regeering van het land en contrôle uitoefenen op het landsbestuur wordt algemeen erkend. Voor Indië komt daar nog bij, dat samenwerking van de vertegenwoordigers der bevolking met een landsbestuur, dat van vreemden oorsprong is en daarom zich moeilijk aanpast en niet gemakkelijk het vertrouwen van de bevolking wint, als de eenige doeltreffende methode moet worden beschouwd om zonder schokken alle zwarigheden, verbonden aan den groei eener bevredigende staatkundige verhouding van Indië tot Nederland, te boven te komen. Slechts met medewerking van vertrouwde vertegenwoordigers van de bevolking zal de Indische Regeering Haar taak kunnen volbrengen en hoe grooter de samenwerking hoe beter het land gediend zal worden. Daarom is het ook van belang, dat de Regeering zich den steun van die vertegenwoordigers verzekert voor controleerend en opbouwend werk, dat door hen beter, met meer belangeloze toewijding en met grooter vrijheid tegenover machtige invloeden kan gedaan worden dan door de anders daarvoor aan te wijzen ambtenaren. En voor de verhouding van de Regeering tot bevolking zal het goed zijn als deze tot de overtuiging komt, dat de Regeering geen gemaakte fouten wenscht te verbloemen en niets te verbergen heeft.

Hiermede is verklaard waarom uit het Regeeringsontwerp zijn gelicht alle artikelen verband houdende met de instelling van een wetgevend Raad en tevens wat de algemeene strekking is van de daarvoor in de plaats gestelde artikelen.

Ter nadere toelichting van ieder artikel afzonderlijk het volgende:

art 32. Voor ambtenaar zijnde leden van den Volksraad zal de positie in de eerste plaats beheerscht worden door de regelen gesteld bij de ordonnantie in art. 22 lid 2, genoemd. In die ordonnantie worden o. a. opgenomen de voorwaarden waarop non-activiteit verleend wordt aan hen, die zich „ter beschikking” gesteld hebben. De leden ter beschikking die ingevolge het bepaalde bij art. 33 bezoldigd worden, behooren al hun tijd te geven aan de gemeenschap. Voor zoover de werkzaamheden als Volksraadslid hun tijd en werkkraft niet in beslag nemen, zal op de in dit art. aangegeven wijze door den Gouverneur-Generaal over hunne diensten beschikt kunnen worden. Overleg met den Volksraad is hierbij noodig om een goede taakverdeling mogelijk te maken. In overeenstemming met de positie van Volksraadslid, welke een groote mate van onafhankelijkheid en zelfstandigheid vereischt, dienen de opdrachten uit te gaan van den Gouverneur-Generaal en moeten de aan een Volksraadslid op te dragen werkzaamheden van organiserenden of controleerenden aard zijn, waarbij directe ondergeschiktheid aan departements- of diensthoofden is uitgesloten. Ter onderscheiding van raadscommissies, welke aanspraak geven op zittinggeld, is het woord Regeeringscommissie gebruikt.

art. 33, lid 1. Heeft de Voorzitter niet reeds

als ambtenaar recht op pensioen uit 's Lands kas dan komt het billijk voor hem dit recht te verzekeren uit hoofde van de betrekking, waaraan eveneens een vast salaris is verbonden.

lid 2. Aan de leden zelf dient de beslissing te worden gelaten of zij hunne betrekking wenschen op te geven en zich tegen genot van bezoldiging ter beschikking willen stellen. De tegenwoordige verhoudingen in de Indische maatschappij maken het noodig bij de vaststelling van die bezoldiging rekening te houden met de door hen te voren uit ambt of beroep genoten inkomsten. Bij ordonnantie zullen daaromtrent regelen zijn te stellen doch de grenzen der bezoldiging dienen in de wet te worden vastgelegd. Een minimum in verband met de positie van een Volksraadslid en een maximum om te voorkomen dat te hooge eischen worden gesteld.

Van de zich niet ter beschikking gesteld hebbende leden zal aan de ambtenaren recht op verlof met behoud van inkomsten tot een maximum duur per jaar zijn toe te kennen bij de ordonnantie bedoeld in artikel 22 lid 2, terwijl aan de niet-ambtenaren op verzoek een toelage gegeven dient te worden ten einde hen in staat te stellen zich in hunne beroepsbezigheden te doen bijstaan of te voorzien in tijdelijke vervanging. Het maximum van die toelage is gesteld op $\frac{1}{3}$ van de aan Volksraadsliden toe te kennen maximum bezoldiging, waarbij gerekend is, dat aan ambtenaren-leden per jaar in totaal vier maanden verlof met behoud van salaris zal worden verleend. Deze tijd is voldoende om de begrootingsbehandeling geheel bij te wonen, waartoe de zich niet ter beschikking gesteld hebbende leden zich als regel en in hoofdzaak wel zullen bepalen.

lid 3. Het zittingsgeld dient voor alle leden behouden te blijven als een toeslag op hunne gewone inkomsten en bovendien een prikkel om de vergaderingen zoo getrouw mogelijk bij te wonen.

art. 34. Waar de Regeering van meening is, dat het recht van enquête niet aan den Volksraad kan worden toegekend, doch in de Memorie van Toelichting (blz. 6) aangeeft, dat voor het houden van een enquête met instemming en medewerking van de Regeering bij ordonnantie de noodige voorzieningen zouden zijn te treffen, komt het noodig voor in de wet vast te leggen, dat de Volksraad commissies van onderzoek kan instellen volgens bij ordonnantie te stellen regelen).

j. de voorgestelde artt. 43 en 44 te wijzigen als volgt:

I. in het eerste lid van art. 43 de woorden: „binnen den voor elk geval” te vervangen door de woorden „waar noodig binnen een”.

(Toelichting. Het is voldoende als een termijn kan worden gesteld).

II. in het eerste lid van art. 44 te doen vervallen de woorden „ter beoordeeling van den Koning” en de woorden „binnen den voor elk geval” te vervangen door de woorden „waar noodig binnen een”.

(Toelichting. Als uitdrukkelijk aan den Koning ter beoordeeling wordt gegeven of zich een geval van spoedeischenden aard voordoet, zullen de evenzeer tot oordeelen bevoegde Staten-Generaal niet kunnen besluiten den Koning in overweging te geven den Volksraad nog in de gelegenheid te stellen van raad te dienen. Voor het geval de Staten-Generaal bijzonder prijs mochten stellen op een advies van den Volksraad dan wel een spoedige behandeling van

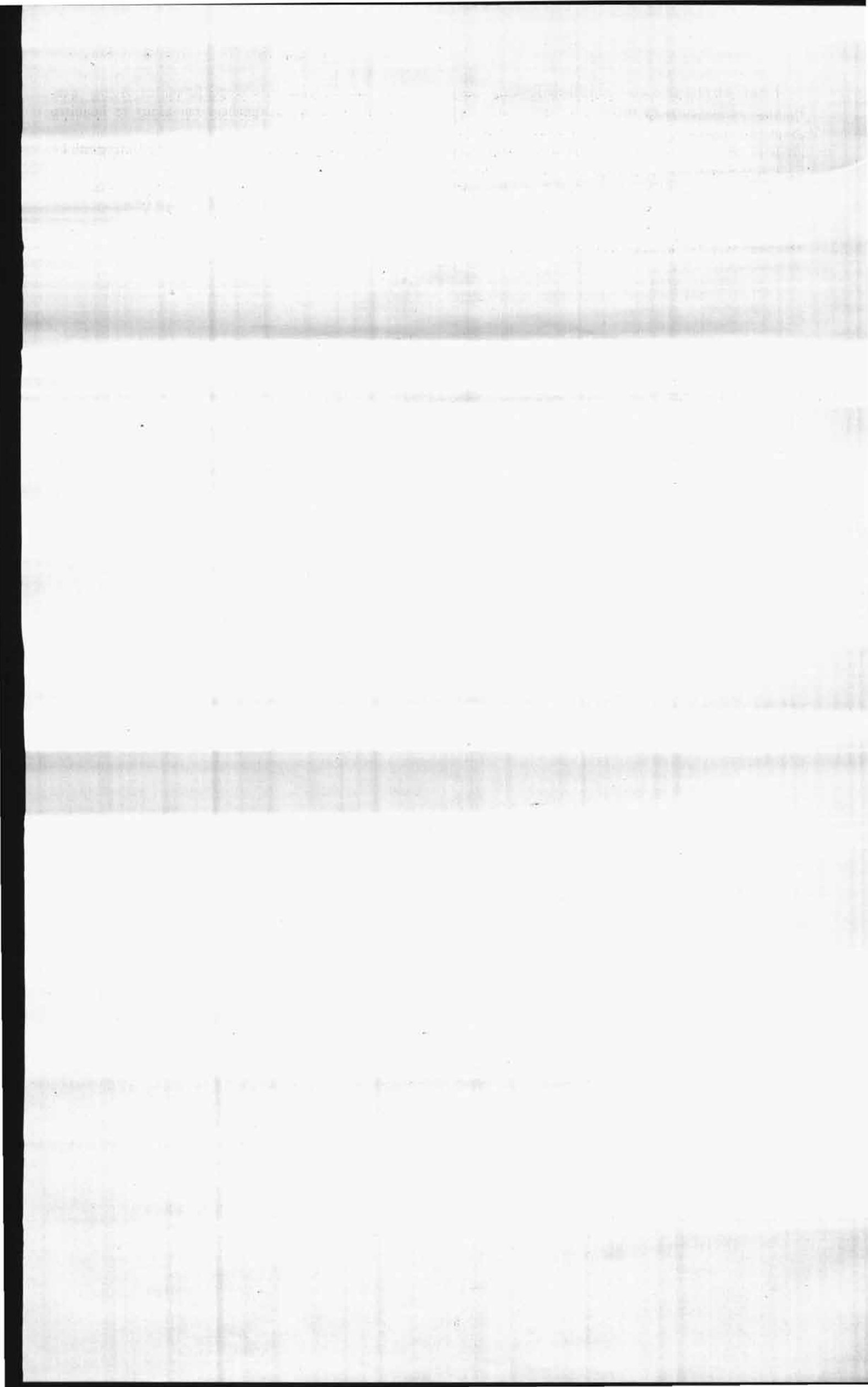
het wetsontwerp niet mogelijk achten of niet wenschen, moet de gelegenheid om aldus te besluiten openblijven.

Voor de andere wijziging zie de toelichting sub b).

KERKKAMP.

AAY.

DE QUELJOE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 9.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. III R.R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Kerkkamp, Aay en De Queljoe.

Ingezonden 31 October 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel 1, § 18, punt 16 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië:

a. artikel 46 te doen luiden:

Artikel 46.

1. De Gouverneur-Generaal stelt in overeenstemming met den Volksraad ordonnanties vast tot regeling van onderwerpen, de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië betreffende en van andere onderwerpen, waarvan de regeling ingevolge een wet of algemeen maatregel van bestuur bij ordonnantie moet of kan geschieden.

2. Ordonnanties treden niet in hetgeen is geregeld bij of voorbehouden aan wet of algemeen maatregel van bestuur.

3. Zij verliezen hare kracht voor zoover in het door haar geregeld onderwerp bij wet of algemeen maatregel van bestuur wordt voorzien.

(Toelichting. Het beginsel ondergaat geen wijziging, doch is in meer overzichtelijken vorm juister en meer volledig omschreven).

b. in lid 2 van artikel 47 de woorden „te allen tijde” te vervangen door de woorden „bij de aanbidding”.

(Toelichting. Moet een termijn gesteld worden dan dient dit te geschieden bij de aanbidding van het ontwerp, zooals ook thans gebruik is).

c. artikel 53 te doen luiden:

Artikel 53.

Indien geen overeenstemming met den Volksraad is verkregen of de Raad in gebreke blijft zijn besluit binnen den gestelden termijn ter kennis van den Gouverneur-Generaal te brengen, kan zoowel de Gouverneur-Generaal als de Volksraad den Koning in overweging geven een voorstel te doen tot regeling bij de wet, behoudens de bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal om, in afwachting van die regeling, de ordonnantie vast te stellen.

(Toelichting. Het algemeene beginsel is: of regeling bij de wet of regeling bij ordonnantie. Slechts in bijzondere, wettelijk omschreven gevallen is regeling bij algemeen maatregel van bestuur toegelaten. Blijft regeling bij ordonnantie, door meningsverschil tusschen Gouverneur-Generaal en Volksraad, niet mogelijk dan zal wellicht voorziening achterwege kunnen blijven, doch zoo daartegen van de zijde van den Gouverneur-Generaal of van den Volksraad bezwaar mocht bestaan, dan komt slechts regeling bij de wet in aanmerking. Mocht de Wetgevende Macht in Nederland daartoe niet overgaan dan blijft eveneens voorziening achterwege. De aan den Gouverneur-Generaal toegekend bevoegdheid, in afwachting van regeling bij de wet de ordonnantie vast te stellen, geeft de zekerheid, dat alleen dan voorziening achterwege zal blijven indien daartegen geen bezwaar bestaat.

Regeling bij algemeen maatregel van bestuur, in gevallen als hierbedoeld, is echter niet alleen in beginsel onjuist, maar ook in hooge mate ongewenscht. Als de regeling van inwendige aangelegenheden aan Gouverneur-Generaal en Volksraad is voorbehouden, dient ook gezorgd, dat den Gouverneur-Generaal althans in dit opzicht de noodige zelfstandigheid wordt gelaten. Berust bij meningsverschil de beslissing bij den Koning dan zal de Gouverneur-Generaal meer rekening hebben te houden met de raadgevingen en wenschen van den minister dan vereenigbaar is met de hem toekomende zelfstandigheid of wel een deel van zijne zelfstandigheid tegenover den Volksraad moeten prijsgeven ten einde een conflict en de daarvan te verwachten, door hem ongewenscht geachte gevolgen te vermijden. Heeft daarentegen, als een meningsverschil tot oplossing moet worden gebracht, regeling bij de wet plaats dan kan de Gouverneur-Generaal en tegenover den minister en tegenover den Volksraad zichzelf zijn, want de

openbare behandeling van het onderwerp geeft hem alle gelegenheid eigen inzichten te doen uitkomen en verdedigen, zoodat de Staten-Generaal daarvan niet onkundig blijven en er rekening mede kunnen houden, ook waar de minister dit mocht hebben nagelaten. De Gouverneur-Generaal zal derhalve niet uitsluitend afhankelijk zijn van ministerieele opvattingen en daarmede dan ook niet meer rekening behoeven te houden dan bij in verband met de hem toevertrouwde belangen verantwoord acht).

d. de eerste zin van artikel 54 te doen luiden:

Artikel 54.

Onverminderd de gevallen voorzien bij deze wet of eenige latere wet kan bij algemeenen maatregel van bestuur worden geregeld al het geen betreft:

(Toelichting. Een verwijzing naar de betrekkelijke artikelen van deze wet is niet noodig en in verband met de daarop volgende algemeene uitdrukking „eenige wet” niet gewenscht.

In verband met het voorkomende in de overgangsbepaling sub III en het beginsel, dat regeling bij algemeenen maatregel van bestuur voortaan beperkt blijft tot de gevallen voorzien bij de wet, is het juister inplaats van „eenige andere wet” te stellen „eenige latere wet”).

e. lid 1 van artikel 56 te doen luiden:

Artikel 56.

1. Onverminderd het geval voorzien bij artikel 19n en behoudens de bepalingen van deze wet is de Gouverneur-Generaal in dringende omstandigheden bevoegd om, in overeenstemming met den Volksraad, voor geheel Nederlandsch-Indië of voor bepaalde gedeelten daarvan, onder nadere bekrachtiging door de wet of door den algemeenen maatregel van bestuur, bij ordonnantie wetten of algemeene maatregelen van bestuur geheel of gedeeltelijk buiten werking te stellen of te wijzigen.

(Toelichting. Ingevoegd zijn de woorden „in overeenstemming met den Volksraad”, daar het hier een regeling bij ordonnantie betreft en in het analoge geval van artikel 55 eenzelfde omschrijving noodig werd geoordeeld. Waar de overgangsbepaling sub III het bepaalde in artikel 57, behalve ten aanzien van de algemeene maatregelen van bestuur afgekondigd na de inwerkingtreding dezer wet overbodig maakt of te niet doet, verdient het aanbeveling hier „wetten” en „algemeene maatregelen van bestuur” bijeen te nemen. Artikel 57 behoort dan te vervallen. Over dit art. zal derhalve stemming worden aangevraagd).

f. in artikel 58 (wordt artikel 57) de woorden „en 57” en de woorden „dan wel daaraan de goedkeuring wordt onthouden” te doen vervallen.

(Toelichting. De woorden „dan wel daaraan de goedkeuring wordt onthouden” hebben uitsluitend betrekking op de „goedkeuring” genoemd in het vervallen artikel 57).

g. in den eersten zin van artikel 59 en in den tussehen haakjes geplaatsten slotzin van de artikelen 60, 61 en 62 de woorden „den Algemeenen Secretaris of een der secretarissen van de Regeering” te doen vervangen door de woorden „het betrokken lid (buitengewoon lid, vice-president) van den Raad van Nederlandsch-Indië of een der secretarissen van dien Raad”.

(Toelichting. De leden en de buitengewone leden van den Raad van Nederlandsch-Indië zijn tevens hoofden der departementen van algemeen bestuur en als zoodanig de aangewezen personen om de algemeene verordeningen, ieder voor zoover zijn departement betrefte, te waarmerken. Algemeene verordeningen betrekking hebbende op zaken niet ressorteerende onder een bepaald departement behooren door den vice-president te worden geaarmerkt.

Aangezien de Gouverneur-Generaal alleen verantwoordelijk is, zou de waarmerking een bloote formaliteit blijven, indien de betrokken leden van den Raad verplicht waren ook de algemeene verordeningen houdende regelingen, waarmede zij zich niet hebben kunnen vereenigen, met hun handtekening te bekrachtigen. Daarom is het gewenscht voor bijzondere gevallen waarmerking door een geenerlei verantwoording dragende personen mogelijk te maken. De secretarissen van den Raad van Nederlandsch-Indië zijn daarvoor het meest aangewezen).

h. in artikel 62 na de woorden „De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië” te doen volgen de woorden „In overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië” en tussehen haakjes te plaatsen de woorden „Den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord”.

(Toelichting. Tweeërlei formulier is voorgeschreven ten einde tot uitdrukking te brengen of een besluit al dan niet in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië is genomen. Door de tegenstelling met de bewoordingen van het eerste formulier verkrijgen die van het tweede hunne bijzondere beteekenis).

i. artikel 62a te wijzigen als volgt:
lid 2 doen luiden:

2. De schorsing wordt door den Koning bevolen bij een met redenen omkleed besluit, dat gepleetst wordt in de Nederlandsche Staatseourant en het Staatsblad van Nederlandsch-Indië.

Binnen bekwamen tijd na de schorsing wordt een voorstel tot vernietiging bij den Staten-Generaal ingediend.

lid 4 doen luiden:

4. Hebben de Staten-Generaal niet binnen den tijd van een jaar na de schorsing op het voorstel tot vernietiging beslist dan wordt de ordonnantie geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving.

(Toelichting. In lid 2 is ook plaatsing in de Nederlandsche staatsecourant voorgeschreven, ten einde de leden der Staten-Generaal met het schorsingsbesluit in kennis te stellen. De verdere wijziging van lid 2 houdt verband met die van lid 4. Waar het hier een voorstel tot vernietiging zonder meer betreft, dat kort na de principieele beslissing van het schorsingsbesluit kan worden ingediend, is de termijn waarbinnen de Staten-Generaal zich zullen hebben uit te spreken gesteld op één jaar, gerekend van af den datum van het schorsingsbesluit. In het ontwerp is slechts een termijn gesteld voor de indiening van het voorstel tot vernietiging, zoodat de beslissende uitspraak ongelimiteerd kan worden uitgesteld, waardoor het beroep op de Staten-Generaal aan waarde verliest en de Indische wetgever langer dan noodig of gewenscht in onzekerheid wordt gelaten).

f. artikel 63 te doen luiden:

Artikel 63.

1. Regeeringsverordeningen en regeeringsmaatregelen worden, behoudens het bepaalde in lid 3, door den Gouverneur-Generaal op verzoek van den Volksraad geheel of gedeeltelijk geschorst in afwachting van een voorstel tot regeling bij ordonnantie ingevolge artikel 48.

2. Is binnen den tijd van drie maanden geen ontwerp van ordonnantie bij den Gouverneur-Generaal ingediend dan wordt de verordening of de maatregel geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving.

3. In dringende omstandigheden is de Gouverneur-Generaal bevoegd den Koning machtiging te vragen aan het verzoek tot schorsing geen gevolg te geven. Wordt die machtiging verleend dan geschiedt hiervan kennisgeving aan den Volksraad onder vermelding van de omstandigheden, welke een beroep op den Koning noodig maakten.

(Toelichting. Het ontwerp laat vernietiging van regeeringsverordeningen bij algemeenen

maatregel van bestuur toe en doet daarmede ernstig afbreuk aan het door de Regeering zelve vooropgestelde beginsel dat „zowel wetgeving als bestuur ten aanzien van inwendige aangelegenheden zoo veel mogelijk moeten worden gelegd in handen van in Indië zelf zetelende lichamen en overheden”.

Het voorgestelde artikel gaat uit van de algemeene grondgedachte, dat in eerste instantie Gouverneur-Generaal en Volksraad te samen regelen en daartoe tot overeenstemming trachten te komen. In dit geval op initiatief van den Volksraad, die trachten wil tegen een regeeringsverordening of regeeringsmaatregel gerezen bezwaren te ondervangen door regeling in gemeen overleg, bij ordonnantie. Wordt hiervoor schorsing van de verordening of den maatregel noodig geacht en heeft de Gouverneur-Generaal daartegen overwegend bezwaar dan ontstaat een conflict, dat voorloopig kan worden opgelost door den Gouverneur-Generaal het recht toe te kennen een beroep te doen op den Koning.

Daarmede behoeft de zaak echter niet beslist te zijn. Ook indien aan het verzoek tot schorsing geen gevolg is gegeven, kan de Volksraad besluiten een ontwerp-ordonnantie in te dienen tot herziening gewraakte regeling. Dan gelden de bepalingen van artikel 53, zoodat de Volksraad, als geen overeenstemming is verkregen, regeling bij de wet kan verzoeken.

Het moge waar zijn, dat de Volksraad slechts zelden gebruik zal maken van zijne bevoegdheid om invloed uit te oefenen op regeeringsmaatregelen en alleen in zeer bijzondere gevallen een principieele beslissing van de Wetgevende Macht in Nederland zal uitlokken, niettemin waarborgt deze mogelijkheid, dat de Regeering ernstig zal streven om Haar beleid bij voortdoring aan te passen aan beginsel uitspraken van den Volksraad.

Indien daarentegen bij algemeenen maatregel van bestuur regeeringsverordeningen vernietigd kunnen worden, zal de Gouverneur-Generaal ook in zuiver interne aangelegenheden meer rekening hebben te houden met ministerieele inzichten dan met die van het vertegenwoordigend lichaam, waarmede hij te dien aanzien heeft samen te werken).

KERKKAMP.
AAY.
DE QUELJOE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 10.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. IV R.R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Kerkkamp, Aay en De Queljoe.

Ingezonden 31 October 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel 1, § 18, punt 23 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië:

1. Art. 63 *a* na het woord „geschiedt” te doen luiden:
afdeelingsgewijze bij door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad, te nemen besluiten.

(Toelichting. Afdeelingsgewijze vaststelling heeft het voordeel dat de begrotingsstukken ook afdeelingsgewijze naar Nederland kunnen worden opgezonden, zoodat de Minister eventueel bij de wet vast te stellen onderafdeelingen — zie art. 63 *c*, zoodat dit na de voorgestelde wijziging zal luiden — ook afdeelingsgewijze kan voorbrengen).

2. Van art. 63 *c* de laatste zin van lid 2 te doen vervallen en lid 1 te doen luiden:

1. De ontwerpen der begrooting worden door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad aangeboden dadelijk na de opening van de gewone zitting, voor den aanvang van het jaar, waarvoor de begrootingen moeten dienen.

(Toelichting. De ondervinding heeft geleerd, dat het onraadzaam is de behandeling van begrooting en aanvullingsbegrooting aan termijnen te binden. Ook is gebleken, dat de werkkraacht en werklust van den Volksraad groot genoeg is om dergelijke dwingende bepalingen overbodig te maken. Bovendien bestaat er voor tijdsbepaling geen feitelijke grond meer als de begrooting nagenoeg geheel in Indië wordt vastgesteld en de Volksraad permanent zitting houdt.

Laatstgenoemde omstandigheid gaf mede aanleiding tot wijziging van lid 1, waarbij de redactie van de overeenkomstige bepaling in de Grondwet gevolgd kon worden).

3. Art. 63*d* en art. 63*e* te doen luiden:

Artikel 63*d*.

De besluiten strekkende tot vaststelling van begrotingsafdeelingen worden binnen twee weken na de vaststelling afgekondigd.

Artikel 63*e*.

Onderafdeelingen, waaromtrent geen overeenstemming bestaat tusschen den Gouverneur-Generaal en den Volksraad, worden door den Gouverneur-Generaal uit het betrekkelijk begrotingsontwerp gelicht en bij de wet vastgesteld.

(Toelichting. Waar de begrooting afdeelingsgewijze wordt vastgesteld en voor zoover tusschen Gouverneur-Generaal en Volksraad overeenstemming bestaat niet onderworpen behoort te zijn aan goedkeuring bij de wet, zal de afkondiging eveneens afdeelingsgewijze moeten plaats hebben en wel zoo kort mogelijk na de vaststelling, doch in ieder geval binnen een wettelijk vastgestelden termijn.

Directe contrôle van de wetgevende macht in Nederland op de wijze van uitoefening van het begrotingsrecht door Gouverneur-Generaal en Volksraad is niet gewenscht. De Nederlandsche volksvertegenwoordiging is voor een daadwerkelijke contrôle te ondeskundig en kan daarvoor ook geen voldoende tijd beschikbaar stellen, zoodat zij wel genoeg moet nemen met de toelichting van den Minister op alle van hem uitgaande voorstellen. Goedkeuring bij de wet beteekent derhalve practisch, dat de Minister moet goedkeuren wat Gouverneur-Generaal en Volksraad in gemeen overleg hebben besloten en dat dientengevolge de Minister zich geheel verantwoordelijk blijft achten voor het begrotingsbeleid in zijn vollen omvang en daarop grooten invloed zal blijven uitoefenen. De Gouverneur-Generaal zal, gelijk thans, rekening hebben te houden met de inzichten en wenschen van den Minister en niet vrij staan tegenover den Volksraad. Zoo blijft het begrotingsrecht der in Indië zetelende organen en overheden schijn.

Waar dit niet de bedoeling kan zijn, zal de Nederlandsche wetgevende macht genoeg hebben te

nemen met een indirecte contrôle. Bij de behandeling der onderdeelen van de Indische begrooting, welke bij de wet moeten worden vastgesteld, dan wel bij de behandeling van het jaarlijksch verslag omtrent het beheer van Nederlandsch-Indië en den staat waarin het zich bevindt, toetse men het Indische regeeringsbeleid aan eigen inzichten en opvattingen.

Bovendien kan op grond van strijd met het algemeen belang steeds gebruik worden gemaakt van het recht tot schorsing en vernietiging ook van een begrootingsordonnantie of een deel daarvan.

Overigens brengt de gewijzigde verhouding tusschen Minister en Gouverneur-Generaal mede, dat eerstgenoemde zich tegenover de Staten-Generaal op het standpunt plaats dat de regeling van de inwendige aangelegenheden van Indië behoort tot de competentie van Gouverneur-Generaal en Volksraad, terwijl van hem (Minister) niet verwacht kan worden dat hij zich zonder noodzaak zal inlaten met hetgeen behoort tot de bevoegdheden van den Gouverneur-Generaal. Naar Engelsch voorbeeld dus het bekende: „het zijn mijn zaken niet, maar ik zal de boodschap overbrengen”.

En de Gouverneur-Generaal zal niet verzuimen met de uitgeefende critiek rekening te houden, voor zoover dat mogelijk is zonder eigen overtuiging geweld aan te doen. Als weerslag op die critiek kan hij in den Volksraad rekenschap en uitleg geven van de motieven, welke noopten tot bepaalde handelingen of tot het nalaten van wat geboden *scheen*. Aldus ontstaat een indirecte verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal aan de wetgevende macht in Nederland en zulk een verantwoordelijkheid is verre te verkiezen boven volstrekte afhankelijkheid van een Minister, die aan zijn gemakkelijk te dragen verantwoordelijkheid tegenover de Staten-Generaal metterdaad ongelimiteerde rechten ontleent.

Een natuurlijke ontwikkeling van de zich wijzigende verhoudingen brengt zeer zeker mede, dat tegenover de afnemende verantwoordelijkheid van den Minister in zake het Indische Regeeringsbeleid komt te staan een toenemende eigen verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal, zij het ook dat deze vooral tegenover den Volksraad tot uiting komt en tegenover de Staten-Generaal slechts indirect kan zijn. De consequenties van een dergelijke verschuiving van verantwoordelijkheid zijn,

waar bezwaren van wettelijken of anderen aarzelen zich niet voordoen, zeer wel te aanvaarden. De Minister kan den Gouverneur-Generaal met zijn ministeriele verantwoordelijkheid tegenover de Staten-Generaal dekken of hij kan in een votum van een der Kamers aanleiding vinden den Landvoogd een wenk te geven, dat een aanvraag om ontslag wordt ingewacht. Zonder medewerking van de Minister kunnen de Staten-Generaal den Landvoogd niet deren, tenzij zij zoo ver willen gaan ook den Minister op te offeren.

De constitutioneele verhouding blijft derhalve geheel intact, doch het groote voordeel wordt verkregen, dat de Gouverneur-Generaal tot op zekere hoogte zelf richting kan geven aan het Indische regeeringsbeleid. Wel heeft hij groot belang bij een goede samenwerking met den Minister, doch niet meer in die mate, dat hij steeds voor de keuze komt te staan of 's Ministers wil te doen of heen te gaan. De Minister behoudt formeel het recht een Gouverneur-Generaal, tegen wiens aanblijven bij hem ernstig bezwaar bestaat, tot heengaan te dwingen maar zal daartoe niet spoedig besluiten als het gewoonte is geworden, dat het beleid van den Landvoogd betreffende de inwendige aangelegenheden van Indië in de Staten-Generaal een onderwerp van behandeling vormt. En een Minister, die niet meer rechtstreeks voor dat beleid verantwoordelijk is, zal vanzelf nalaten zich te bemoeien met allerlei interne aangelegenheden van minder beteekenis doch zich bepalen tot het trekken van de grootlijnen, zoodat botsingen slechts te verwachten zijn als het gaat om principieele meeningsverschillen betreffende de beginselen van het regeeringsbeleid. Dat daarin een beslissing wordt genomen niet buiten de Staten-Generaal om, doch door de hoogste wetgevende macht voor Indië en na openbare behandeling, mag zeker als een eisch van goede staatkunde beschouwd worden) (1).

KERKKAMP.
AAY.
DE QUELJOE.

(1) In verband met de amendementen sub 2 en 3 behoort art. 63/ te vervallen. Over dit artikel zal daarom stemming worden gevraagd.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 11.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. V R. R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Kerkkamp, Aay en Queljoe.

Ingezonden 31 October 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel 1, § 18, punt 24 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5):

a. Art. 64 te doen luiden:

Artikel 64.

1. Bij ordonnantie worden Departementen van algemeen bestuur ingesteld.
2. Er zijn ten hoogste zeven Departementen van algemeen burgerlijk bestuur, een Departement van Oorlog en een Departement der Marine.
3. De Gouverneur-Generaal regelt de taak en de bevoegdheden der departementshoofden.

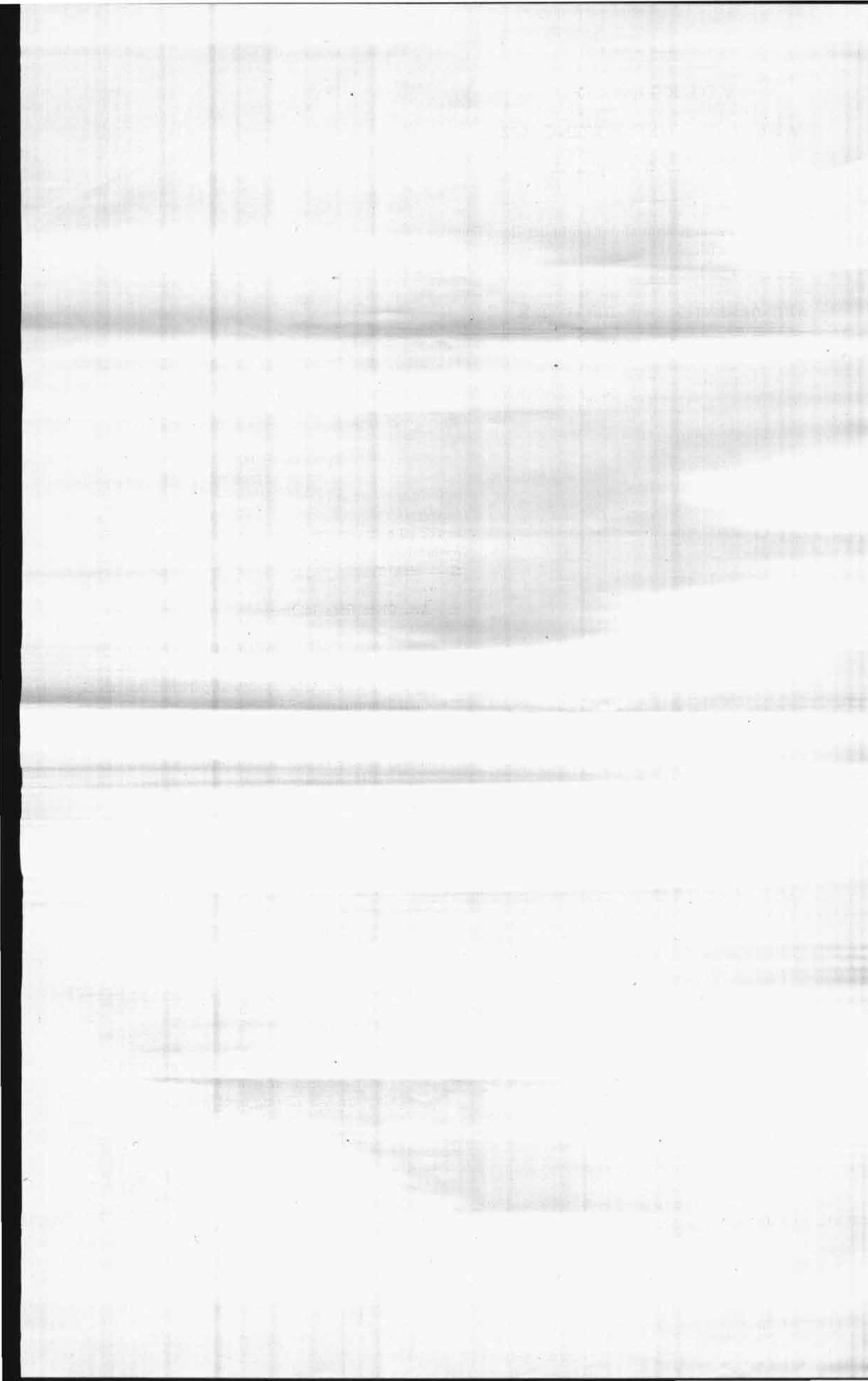
(Toelichting. Het door de Regeering voorgestelde art. 64 maakt melding van „de” Departementen van Algemeen Bestuur, zonder aan te geven door wien deze worden ingesteld. Het komt noodig voor in deze leemte te voorzien en tevens het maximum aantal departementen in de wet vast te leggen).

b. In het lid van art. 66 de woorden „door den Koning” te vervangen door de woorden „bij ordonnantie”.

(Toelichting. Noch de samenstelling van de Algemeene Rekenkamer, noch hare instructie zijn te beschouwen als aangelegenheden, waarvan de regeling aan den Koning moet worden voorbehouden, terwijl regeling bij de wet onnoodig is. Vandaar de wijziging van het 2de lid van art. 66) (1).

KERKKAMP.
AAY.
DE QUELJOE.

(1) Art. 65 kan vervallen, omdat een raad van departement hoofden weinig zin meer heeft als de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië tevens de departementshoofden zijn.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 12.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENT (betr. Hfst. VIII R.R.).

Amendement voorgesteld door de heeren Kerkkamp, Aay en De Queljoe.

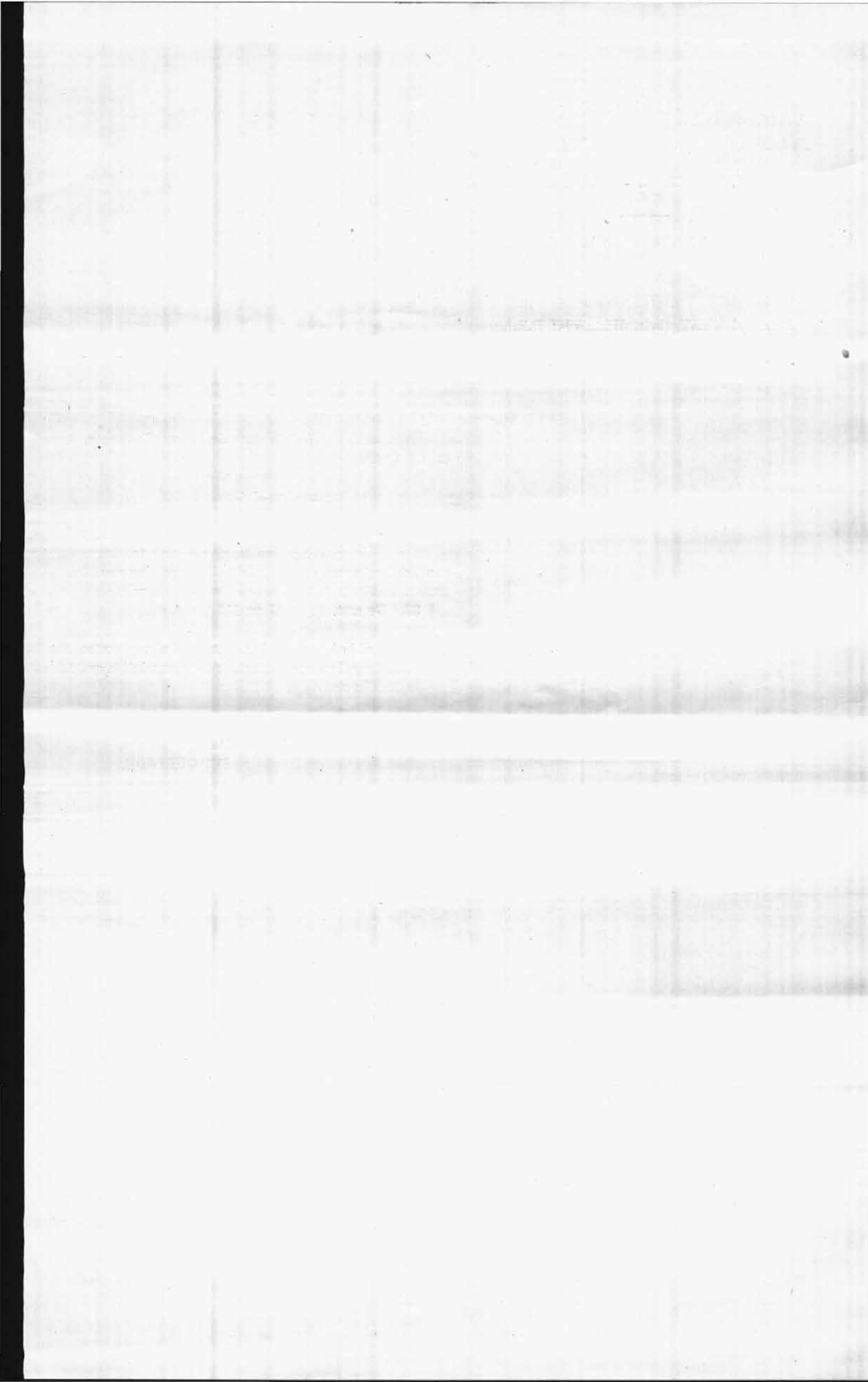
Ingezonden 31 October 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen artikel 1 § 32 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5) te lezen als volgt:

§ 32. De artt. 115, 116 en 117 vervallen.

(Toelichting. Waar in de buitengewesten het pandelingschap nog bestaat, is het wenschelijk art. 118 te handhaven).

KERKKAMP.
AAY.
DE QUELJOE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 13.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENT

(betr. de overgangsbepalingen van het R. R.).

Amendement voorgesteld door de heeren Kerkkamp, Aay en De Queljoe.

Ingezonden 31 October 1922.

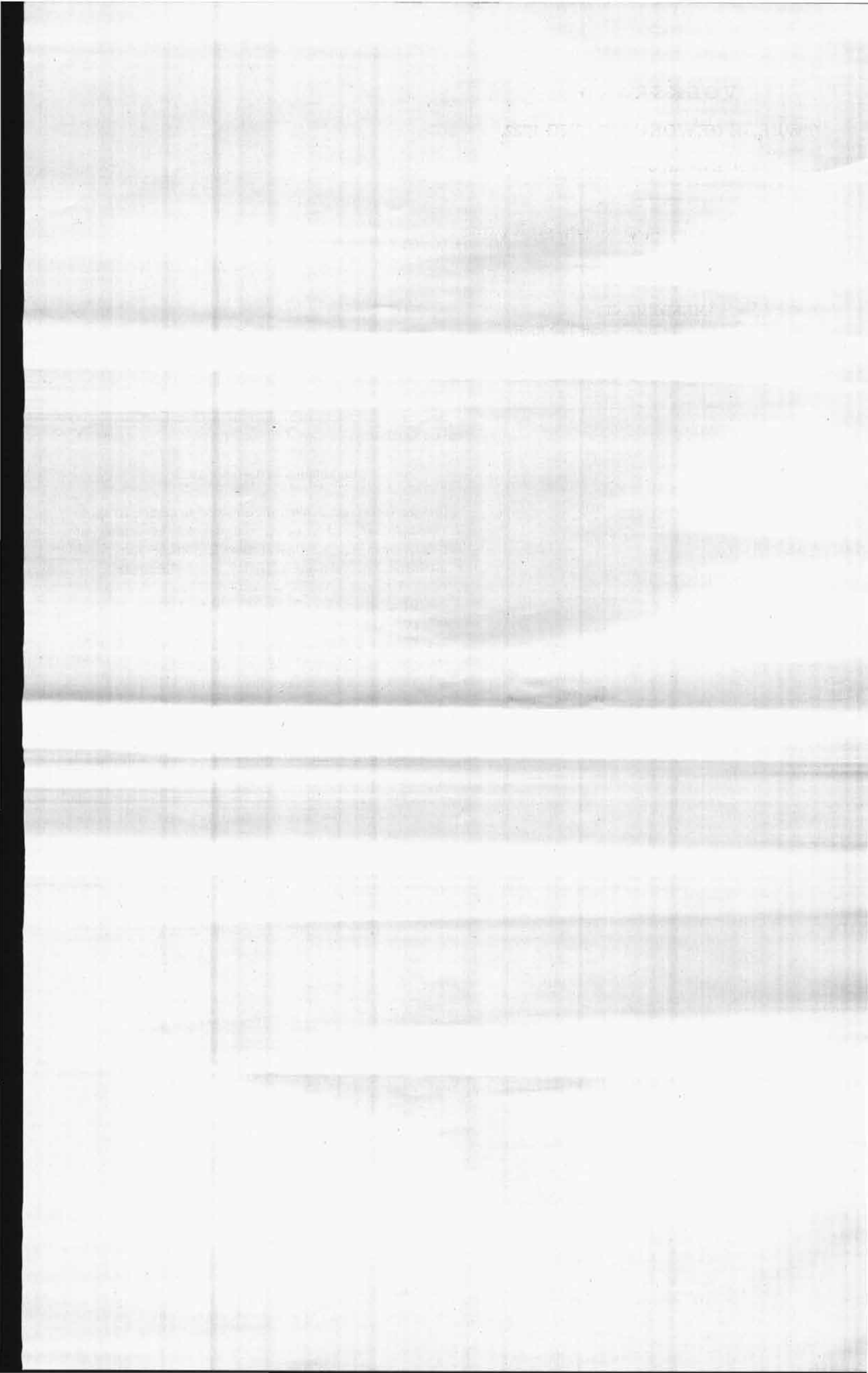
Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in artikel 2 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië de volgende wijziging aan te brengen:

De overgangsbepalingen IV te doen luiden:

IV. De wijze van verkiezing van de leden van den Volksraad wordt voor de eerste maal geregeld door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met den Volksraad, onder nadere goedkeuring bij de wet.

(Toelichting. Voorgesteld is voor de eerste maal de regeling te doen geschieden bij algemeenen maatregel van bestuur, nadat de oude Volksraad is gehoord. Waar regeling bij ordonnantie de normale gang van zaken zal zijn, is het gewenscht daarvan voor de eerste maal niet meer af te wijken dan bepaald gewenscht moet worden geacht. Goedkeuring bij de wet van een in Indië vastgestelde regeling wordt de meest praktische oplossing geacht, omdat juist de eerste regeling zoo belangrijk is, dat het een voordeel moet worden geacht als de hoogste wetgever daaraan zijn sanctie heeft gehecht).

KERKKAMP.
AAY.
DE QUELJOE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 14.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

MOTIES (betr. Hfdst. I R.R.).

Moties voorgesteld door den heeren Kerkkamp, Aay en De Queljoe.

Ingezonden 31 October 1922.

De Volksraad,
van oordeel, dat de wijzigingen en aanvullingen van het Eerste Hoofdstuk van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, welke zijn opgenomen in de §§ 3 tot en met 15 van artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van voornoemd Reglement (Ond. 3 — stuk 5), niet ten volle geven, wat noodig wordt geacht om dit Hoofdstuk in overeenstemming te brengen met de daaraan, als onderdeel van een Wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië, te stellen eischen;
noodigt de Regeering uit de voornaamste paragrafen van het ontwerp van wet te herzien als volgt:

a. artikel 2 te doen luiden:

Artikel 2.

1. De Gouverneur-Generaal wordt door den Koning benoemd en ontslagen.
2. Hij mag zijne waardigheid niet nederleggen, noch Nederlandsch-Indië verlaten, zonder machtiging van den Koning.

(Toelichting. Waar de Koning benoemt, is het niet noodig regelen te stellen betreffende de benoembaarheid).

b. artikel 4 te doen vervallen.

(Toelichting. Er bestaat geen enkele reden om het instituut van den Luitenant-Gouverneur-Generaal te handhaven).

c. het gestelde in § 5 te vervangen door:
artikel 6 vervalt.

(Toelichting. Zie de toelichting bij artikel 4).

d. artikel 13 te doen luiden:

Artikel 13.

1. Bij ziekte of afwezigheid van den Gouverneur-Generaal wordt de vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië of diens wettelijke vervanger belast met het dagelijksch beleid der zaken.
2. Bij ontstentenis van den Gouverneur-Generaal treedt de vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië of diens wettelijke vervanger op als Gouverneur-Generaal totdat door den Koning is voorzien.

(Toelichting. Deze formulering brengt in den bestaanden toestand geen verandering, welke nadere toelichting behoeft).

e. artikelen 14 tot en met 19 te doen vervallen.

(Toelichting. In verband met de voorgestelde wijziging van de artikelen 8 en 13, kunnen de artikelen 14 tot en met 16 vervallen.

Een bijzondere voorziening in geval van vermoedelijke krankzinnigheid van den Gouverneur-Generaal, als opgenomen in artikel 17, is niet meer noodig. Een dergelijk vermoeden krijgt eerst redelijken grond door een attest van een bevoegd geneesheer en 's Raads vice-president zal daarin voldoende aanleiding vinden het Opperbestuur telegrafisch machtiging te vragen tijdelijk het bewind over te nemen. Mochten de omstandigheden het Opperbestuur aanleiding geven aan de urgentie van dien maatregel te twijfelen dan kunnen instructies worden gegeven voor het instellen van een nader onderzoek.

Waar deze wet geen secretarissen der Regeering meer kent, behoort artikel 18 te vervallen.

Dat de voorschriften van deze wet ook gelden voor den wettelijk aangewezen vervanger van den Gouverneur-Generaal behoeft niet uitdrukkelijk te worden vastgesteld, zoodat ook artikel 19 behoort te vervallen).

f. Na art. 19b een nieuw art. in te lassen, luidende:

1. Waar raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië plaats heeft, beslist de Gouverneur-Generaal.

raal staande de vergadering, tenzij hij mededeeling doet zijn beslissing tot een volgende vergadering aan te houden.

2. Over alle besluiten en andere beslissingen wordt gestemd.

3. Wanneer de Raad van Nederlandsch-Indië is geraadpleegd wordt daarvan melding gemaakt in den aanhef der besluiten.

4. Is een besluit genomen in afwijking van het gevoelen van de meerderheid van den Raad dan moet dit uit den aanhef van het besluit blijken.

(Toelichting. Voor een goede samenwerking tusschen Gouverneur-Generaal en Raad van Nederlandsch-Indië is het noodig, dat de Gouverneur-Generaal, die alleen beslist, zijne besluiten of beslissingen neemt sfaande de vergadering.

Uit een voorafgaande stemming zal het gevoelen van den Raad moeten blijken).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 15.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

BRIEF VAN DE REGEERING

(betr. kiesrechtregeling voor den Volksraad).

Letter A.

Buitenzorg, 2 November 1922.

Bij schrijven van 2 September jl. letter D deelde ik U Hoog Edel Gestreng namens de Regeering mede dat aan den wd. Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad de samenstelling was opgedragen van een voor-ontwerp tot regeling van het kiesrecht voor den Volksraad.

Bij de bewerking van dat voor-ontwerp is gebleken dat, ook met het oog op het in verschillende opzichten noodig overleg met het Opperbestuur, zij naar het zich laat aanzien langer zal duren dan aanvankelijk werd verwacht.

In verband hiermede ziet de Regeering Zich voorshands in de onmogelijkheid geplaatst den Volksraad in bijzonderheden mededeeling te doen omtrent de beginselen waarop die kiesrechtregeling zal berusten.

Zij stelt er echter prijs op den Volksraad althans omtrent enkele hoofdbeginselen van de kiesrechtregeling eenige mededeelingen te doen.

Aangezien zulks in het wetsontwerp tot herziening van het Regeeringsreglement om de redenen, aangeduid in de Memorie van Antwoord op het afdeelvingsverslag van den Volksraad (Ond. 3 — stuk 2), niet mogelijk was, noch is, heeft de Gouverneur-Generaal mij opgedragen, aan welke opdracht ik de eer heb mits dezen uitvoering te geven, ze langs dezen weg ter kennis van den Volksraad te brengen.

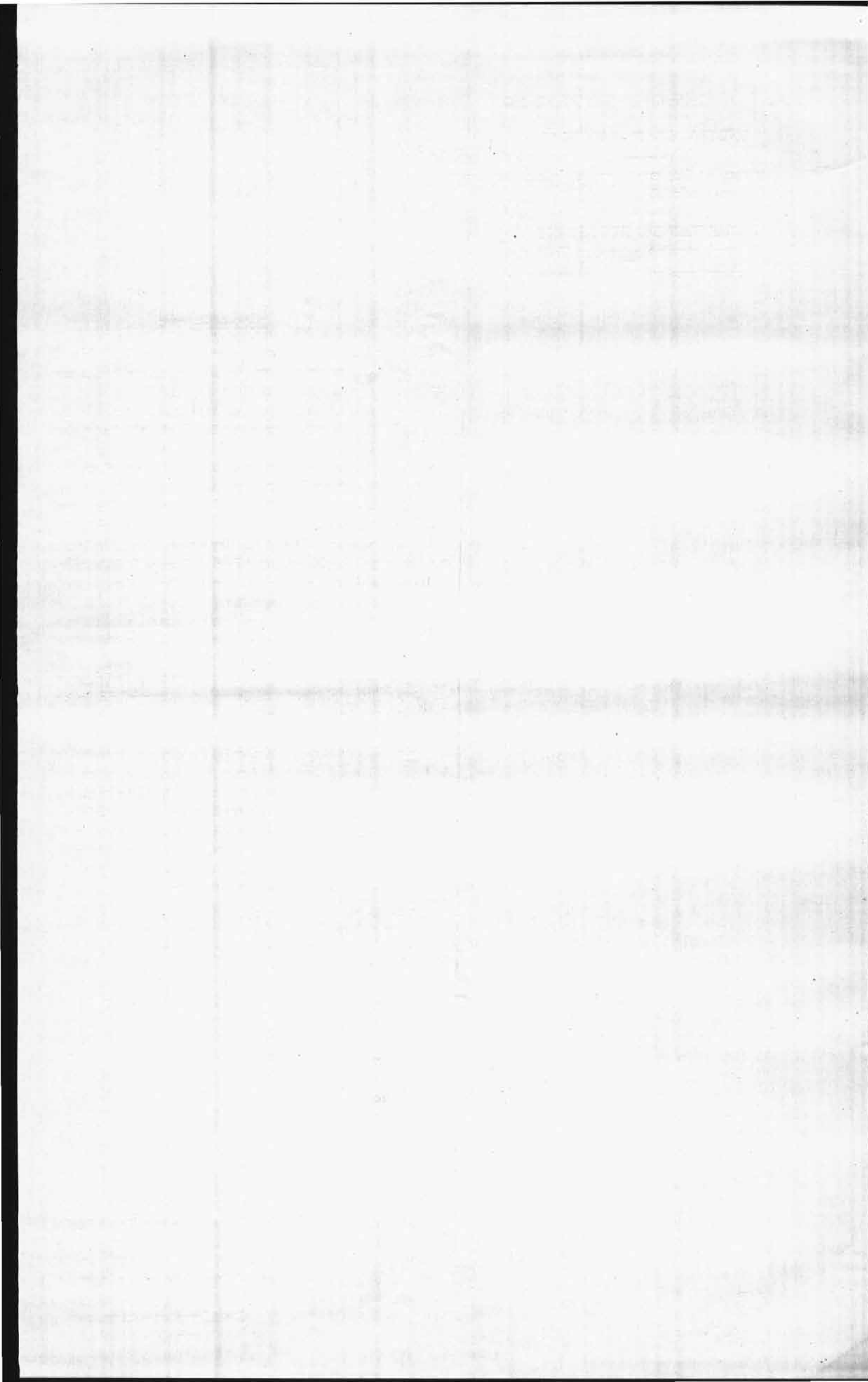
De Regeering acht het in de eerste plaats onvermijdelijk dat de te ontwerpen kiesrechtregeling rekening houdt met het verschillend ontwikkelingspeil der bevolking van deze gewesten, hetwelk afwisselt van het meest primitieve tot het meest ontwikkelde. In verband hiermede zal dus in geen geval algemeen kiesrecht kunnen worden toegekend, wijl dit impliceert een over groote bevolkingsgroepen verbreid gelijk peil van ontwikkeling, een voorwaarde waaraan, zooals geen betoog behoeft, de verhoudingen hier te lande niet voldoen.

In de tweede plaats acht de Regeering het vanzelfsprekend dat bij de regeling van het kiesrecht voor den Volksraad zooveel mogelijk aansluiting wordt gezocht aan de bestaande inrichting van het kiesrecht. Niet te ontkennen toch valt, dat de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië in de eerstvolgende jaren een periode van verderen uitbouw en ontwikkeling zal door maken, en het schijnt aangewezen onder die omstandigheden niet te streven naar theoretisch wellicht de voorkeur verdienende stelsels, waarvan de mogelijkheid van toepassing in de praktijk echter nog niet gebleken is, maar in het algemeen voort te bouwen op het thans reeds enkele jaren werkend stelsel, dat, welke feilen er aan kleven, toch in elk geval de verdienste heeft practisch uitvoerbaar te zijn en, gepaard aan het benoemingsrecht, eene weerspiegeling in den Volksraad van de hier te lande bestaande meest belangrijke stroomingen te waarborgen.

Aan

den Voorzitter v/d Volksraad.

De Algemeene Secretaris,
(w.g.) WELTER.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 16.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. I R. R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Cramer, Dahler en Rival.

Ingezonden 7 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer, voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Onderwerp 3 — stuk 5):

a. In § 3, artikel 1, eerste lid van de wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië aan te vullen met de volgende zinsnede: Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt een instructie voor den Gouverneur-Generaal vastgesteld.

(Toelichting. Nu de grondwettelijke onderscheiding tusschen opperbestuur en algemeen bestuur en verder die tusschen de regeling van inwendige aangelegenheden en die van het overige bestuur de verhouding tusschen Minister en Gouverneur-Generaal in de praktijk noodzakelijk zullen wijzigen, wordt het wenschelijk geacht, de samenstelling van een instructie voor den Gouverneur-Generaal wettelijk voor te schrijven. De openbaarmaking in het Indische Staatsblad is verplicht krachtens art. 59 nieuw).

b. In § 6, artikel 7 te doen luiden ⁽¹⁾:

1. Er is een Raad van Nederlandsch-Indië, voorgezeten door den Gouverneur-Generaal, of diens wettelijken plaatsvervanger.

2. Hij bestaat uit een vice-president en zooveel leden als er departementen van algemeen bestuur zijn ingesteld. De hoofden dezer departementen zijn ambtshalve lid.

3. De vice-president en de leden worden — onverminderd het bepaalde bij artikelen 19l en 19 m — door den Gouverneur-Generaal benoemd en ontslagen. De benoeming der leden geschiedt voor een tijdvak van vier jaren, ingaande vier maanden na het bijeenkomen van den nieuwen Volksraad. Zij zijn dadelijk herbenoembaar.

⁽¹⁾ In verband met de wijziging van artikel 7 moeten artikelen 7a en 65 vervallen, zoodat stemming over laatstgenoemde artikelen zal worden gevraagd, indien dit amendement wordt aangenomen.

4. Tusschentijds benoemden treden af aan het einde van het in het vorig lid genoemde tijdvak van vier jaren.

5. De bezoldiging en het pensioen van den vice-president en de leden worden bij ordonnantie geregeld.

6. Het reglement van orde voor 's Raads vergaderingen wordt door den Gouverneur-Generaal, bijgestaan door den Raad van Nederlandsch-Indië vastgesteld en in het Indische Staatsblad bekend gemaakt.

7. De Gouverneur-Generaal heeft in den Raad van Indië stem.

c. In § 16, punt 2:

I. In de eerste alinea van artikel 19b de woorden „het advies” te vervangen door: „den bijstand”.

II. In de tweede alinea van hetzelfde artikel de woorden „die raadpleging” te vervangen door: „het vragen van dien bijstand”.

d. In § 16, punt 6: artikel 19f te doen luiden:

Bij regeeringsverordening kan de afdoening van bepaalde aangelegenheden worden opgedragen aan daartoe aangewezen leden van den Raad van Nederlandsch-Indië.

(Toelichting. De nieuwe grondwet beoogt onder meer een inperking van het overwegend ambtelijk bestuur ter zake van de inwendige aangelegenheden van Indië. Voor een voortbestaan van den Raad van Indië in zijn tegenwoordigen vorm zien ondergeteekenden dan geen aanleiding. Het komt hun voor, dat de opneming in het college van de departementshoofden, naast den Gouverneur-Generaal en een door hem te benoemen vice-president, meer in overeenstemming is met den geest van de nieuwe grondwet. In den Raad van Indië zullen dan vooral zijn vereenigd zij, die in de praktijk met het tegenwoordigend lichaam direct zullen moeten samenwerken.

Zonder een collegialen bestuursvorm voor te schrijven, welke met een persoonlijke verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal niet geheel schijnt overeen te brengen, stelt het amendement gezamenlijke bespreking als regel.

Het reglement van orde, in het Indische Staatsblad te publiceeren, zal de onderlinge verhoudingen in den Raad nader kunnen regelen en ook de personeelsvoorziening.

De redactie van het amendement volgt op vele punten de artikelen 28, 29, 33 en 35 tweede lid van de „Proeve“).

- e. In § 16, punt 4, artikel 19n, eerste lid in te lusschen tusschen „waarop“ en „zulks“ de woorden „en worden de gevallen waarin“.

(Toelichting. Het voorontwerp bezigt in den aanhef van dit artikel de terminologie van artikel 187 der Grondwet, maar onthoudt den daar gegeven waarborg, dat de wet de gevallen bepaalt, waarin het artikel kan worden toegepast. Gelijken waarborg achten ondergeteekenden ook voor Indië noodig).

CRAMER.
DAHLER.
RIVAL.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 17.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. II R.R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Cramer, Dahler en Rivai.

Ingezonden 6 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Onderwerp 3 — stuk 5):

a. In § 18, punt 1, Artikel 20 te doen luiden:

1. Er is een Volksraad van minstens zestig leden. Het aantal wordt telkens voor een tijdvak van vier jaren, ingaande op den tweeden Dinsdag der maand Juli, bij regeeringsverordening bepaald.

2. De leden worden verkozen, behoudens ten hoogste een vierde gedeelte, dat door den Gouverneur-Generaal wordt benoemd, na raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië, die voor elke te vervullen plaats een aanbeveling van twee personen indient. Zoowel van de te verkiezen als van de te benoemen leden moet minstens de helft behooren tot de Inlanders. De regeeringsverordening, bedoeld in het eerste lid van dit artikel, bepaalt het aantal leden, door benoeming aan te wijzen, alsmede het aantal Inlandsche leden van den Volksraad.

3. De verkiezing geschiedt met inachtneming van den regel, dat de geheele bevolking er middellijk, onmiddellijk of op beide wijzen bij betrokken zij.

4. Kiesgerechtigde personen moeten Nederlandsch onderdaan tevens ingezetene van Nederlandsch-Indië zijn, den ouderdom van twintig jaren hebben vervuld en de bij ordonnantie te bepalen kenteekenen van geschiktheid bezitten. Deze kunnen uiteenloopen voor verschillende gebiedsdeelen, doch niet voor landaarden.

5. Wordt de bekwaamheid tot lezen en schrijven onder de kenteekenen van geschiktheid opgenomen, dan wordt geen onderscheid gemaakt tusschen het lezen en schrijven van een der landstalen of het Nederlandsch. Kiesgerechtigde personen brengen ieder slechts één stem uit.

6. Van het kiesrecht zijn uitgesloten zij, wien dit recht bij rechterlijk gewijsde is ontzegd; van de uitoefening van het kiesrecht, zij die rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd, zij die krachtens rechterlijk gewijsde

de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren en zij, die van de macht op de voogdij over een of meer hunner kinderen zijn ontzet.

7. Alles wat verder het kiesrecht en de wijze van verkiezing betreft, wordt bij ordonnantie geregeld.

8. Het Reglement van Orde voor de werkwijze van den Volksraad wordt door dien Raad vastgesteld, en na door den Gouverneur-Generaal, bijgestaan door den Raad van Indië, te zijn goedgekeurd, in het Indisch Staatsblad bekend gemaakt.

9. De Voorzitter van den Volksraad wordt voor elk zittingstijdperk benoemd door den Gouverneur-Generaal uit een door den Volksraad in te dienen aanbeveling van drie personen. Tusschentijdsche benoeming geschiedt tot het einde van het zittingstijdperk. Het Reglement van Orde van den Volksraad voorziet in het geval van afwezigheid of ontstentenis van den voorzitter (1).

10. De Volksraad benoemt zijn secretaris en zijn verdere ambtenaren buiten zijn midden.

(Toelichting. Een minimum van zestig leden geeft, naar de meening van ondergeteekenden, beteren waarborg voor een zoo zuiver mogelijke vertegenwoordiging dan in het voorontwerp wordt geboden. Een door de staatkundige ontwikkeling geboden uitbreiding van het ledental behoort vooralsnog niet door een wettelijk maximum te worden begrensd.

In een wet op de staatsinrichting mogen grondslagen voor het kiesrecht niet ontbreken, zij het dat nog noodzakelijk groote ruimte moet worden gelaten aan de ontwikkeling van de praktijk. Ondergeteekenden bepaalden zich tot den eisch, dat al dadelijk heel de bevolking van Indië bij de verkiezingen zij betrokken. Aan technische mogelijkheden en aan die, welke de staatkundige ontplooiing van de bevolking zullen bieden, moet worden overgelaten of en in hoeverre daarbij een middellijk, een rechtstreeksch kiesrecht, dan wel beide stelsels zullen kunnen worden gebezigd. De onzekerheid ook omtrent de uitvoering van de artikelen 67a—68c van het R.R. doet van elke verdere uitwerking der kiesrecht grondslagen in de wet op de staatsinrichting onthouden.

(1) Bij aanneming van deze bepaling behoort artikel 23 (§ 18 punt 9 van het ontwerp) te vervallen.

Een uitzondering kan worden gemaakt voor een eventueel toe te passen persoonlijk kiesrecht. Daarbij werd artikel 58 lid 3, 6 en 7 der „Proeve” geraadpleegd.

Ofschoon een directe bemoeijing van de regeering met de samenstelling van de volksvertegenwoordiging principieel ongewenscht is, kan zij wegens den voorsnog ontbrekenden waarborg voor een zuivere kiezersuitspraak en wegens het feit, dat in sommige streken verkiezing reeds om technische redenen niet is door te voeren, nog niet worden ontbeerd. Daarom is voorgesteld, hoogstens een vierde van het ledental door benoeming te doen aanwijzen.

Ten aanzien van de aanwijzing van den voorzitter is het standpunt ingenomen, dat deze in nauwer verband tot den Volksraad behoort te staan dan in het regeeringsontwerp wordt beoogd. De vaststelling van het Reglement van Orde behoort het werk van den Volksraad zelve te zijn. Goedkeuring door de Regeering wordt voorgesteld, omdat bij de regeling van de werkwijze van den Volksraad ook rekening zal moeten worden gehouden met de declinering van de Regeering aan 's Raads arbeid).

b. I. In § 18, punt 2; in artikel 21 het vermelde sub c ten le te schrappen.

II. In het voorgestelde sub d van hetzelfde artikel de woorden „niet in staat van faillissement verkeeren” te vervangen door „of niet uit de voogdij zijn ontzet”.

III. Het voorgestelde sub e van hetzelfde artikel te vervangen door „niet rechtens van hunne vrijheid zijn beroofd”.

IV. Het voorgestelde sub f van hetzelfde artikel te doen vervallen.

(Toelichting. Uitsluiting van het volksraadslid-maatschap voor allen, die een vrijheidsstraf hebben ondergaan zonder dat deze door betaling van een geldboete had kunnen worden voorkomen, is een noodelooze beperking van de vrije uitspraak der kiezers. Wie voor een misdrijf naar de eischen der wet heeft geboet, behoort in de wet geen beletsel te vinden voor een volkomen maatschappelijk herstel. Ook zou de veelvuldige veroordeeling tot vrijheidsstraf wegens politiek misdrijf aanleiding zijn, dat het vertegenwoordigend lichaam van bij uitstek geschikte krachten bleef verstoken. Reeds de in het strafwetboek geopende mogelijkheid van ontzetting van verkiesbaarheid als bijkomende straf levert dat gevaar op. Vergrooing hiervan door de voornaamste staatswet achten ondergeteekenden daarom ongewenscht en ongeraden.

Ook de uitsluiting wegens niet-erfol ontslag uit 's Lands dienst is niet gewettigd. De redenen voor zulk ontslag behoeven in geen enkel opzicht afbreuk te doen aan de geschiktheid van de ontslagenen voor een goede vervulling van het Volksraadslidmaatschap. Het oordeel hierover zij alleen aan de kiezers of aan wie het benoemingsrecht hanteeren.

Het verkeeren in staat van faillissement is veelal een maatschappelijke onfortuinlijkheid, welke al evenmin als regel ongeschiktheid of onwaardigheid

voor de bekleeding van het Volksraadslidmaatschap inhoudt en tot beperking van de kiezersvrijheid noopt).

c. In § 18, punt 5, artikel 24, eerste lid te doen luiden:

1. De leden van den Volksraad worden voor een tijdperk van vier jaren telkens ingaande op den tweeden Dinsdag van de maand Juli verkozen en benoemd.

d. In § 18, punt 7b, het vijfde, het zesde en het zevende lid, van artikel 26 te vervangen door de volgende (1):

5. De zitting van den Volksraad wordt elk jaar op den tweeden Dinsdag in de maand Juli door den Gouverneur-Generaal of namens hem door den vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië of diens wettelijken plaatsvervanger geopend.

6. De zitting wordt op den aan den openingsdag voorafgaanden Zaterdag op dezelfde wijze gesloten.

7. De voorzitter roept de leden ter vergadering op zoo dikwijls hij dit noodig acht, of de Gouverneur-Generaal, gehoord den Raad van Nederlandsch-Indië, of tenminste vijftien leden den wensch daartoe te kennen geven.

(Toelichting. Indien aan den Volksraad in zijn geheel ook de wetgevende taak zal worden opgedragen, is rantsoenering der vergaderingen niet gewenscht en, bij redelijke bezoldiging van de leden, ook niet noodig.

De dagbepaling zoowel voor den ingang van het vierjarig zittingstijdperk als voor de opening der jaarlijkse zittingen houdt rekening met de wenschelijkheid om de vaststelling der begrooiting zoo dicht mogelijk te doen geschieden voor het begrootingsjaar zonder de mogelijkheid af te snijden, dat de goedkeuring door de wetgevende macht in Nederland nog voor den aanvang van dat jaar plaats hebbe).

e. In § 18, punt 12, artikel 31 te doen luiden:

1. De voorzitter van den Volksraad ontvangt een bezoldiging van f 25 000 's jaars. Na zijne aftreding geniet hij zoolang hij niet opnieuw als lid van den Volksraad optreedt, voor elk vol zittingsjaar gedurende het welk hij voorzitter is geweest, een pensioen van f 400 tot een hoogste bedrag van f 4 000 per jaar.

2. De leden van den Volksraad genieten een bezoldiging van f 600 per maand. Zij genieten deze bezoldiging niet over de maand gedurende welke zij geene der in deze maand gehouden vergaderingen hebben bijgewoond, tenzij hunne afwezigheid gevolg was van door den Volksraad aan hen opgedragen werkzaamheden, of van andere in het Reglement van orde nader te vermelden omstandigheden. Na hunne aftreding genieten zij, zoolang zij niet opnieuw als lid zijn opgetreden, voor elk vol zittingjaar gedurende hetwelk zij lid zijn geweest, een pensioen van f 200, tot een hoogste bedrag van f 2 000 per jaar.

3. De bezoldiging van den secretaris en het bij den

(1) Mocht dit amendement wordt aangenomen, dan zullen in artikel 29 (§ 18, punt 10) de woorden „buitengewone zitting” moeten worden vervangen door „vergadering”.

Volksraad aangestelde personeel en de regeling van de aanspraken der leden op tegemoetkoming van reis- en verblijfkosten, worden bij ordonnantie geregeld.

(Toelichting. Daar de wijze van vaststelling van het Reglement van Orde door ondergeteekenden is ondergebracht bij hun op § 18, punt 1 voorgesteld amendement, betreft de voorgestelde wijziging van § 18, punt 12 alleen de regeling der geldelijke vergoedingen.

In analogie met de grondwet achten ondergeteekenden het gewenscht, de bedragen van bezoldiging en pensioen voor de betrokkenen wettelijk vast te leggen.

Bezoldiging en pensioen ook voor de leden van den Volksraad bevorderen een zeer noodige veelzijdigheid in de samenstelling van het college en ook de voorgestelde bedragen achten zij gerechtvaardigd wegens de tijd en werkkraft, welke het lidmaatschap, bijzonder als aan den Volksraad in zijn geheel ook wetgevende arbeid zal zijn opgedragen, in steeds hoogere mate zal vergen).

f. In § 18, punt 15, artikel 42 te doen luiden:

De Gouverneur-Generaal geeft aan den Volksraad, mondeling of schriftelijk de verlangde inlichtingen, de inwendige aangelegenheden betreffende, waarvan het verleenen niet strijdig kan heeten met het belang van den Staat en het Land, of met aan anderen wettelijk toegekende bevoegdheden.

(Toelichting. Een interpellatierecht, als art. 42 van het voorontwerp toekent, derft beteekenis, omdat het gestelde voorbehoud ten aanzien van de verplichting tot antwoorden voor elke ontwijking gelegenheid laat.

Ondergeteekende achten het meer in overeenstemming met letter en geest van de nieuwe grondwet, het interpellatierecht te beperken tot de inwendige aangelegenheden, maar de beantwoording dan ook als regel inperatief voor te schrijven).

g. In § 18, punt 15, het eerste lid van artikel 43 te doen luiden als volgt:

„Behoudens in gevallen van spoedeischenden aard ter beoordeeling van den Koning, wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen den voor elk geval door den Gouverneur-Generaal op niet korter dan een maand te stellen termijn, van raad te dienen”, enz.

h. In § 18, punt 15, het eerste lid van artikel 44 te doen luiden als volgt:

1. Behoudens in gevallen van spoedeischenden aard, ter beoordeeling van den Koning, wordt de Volksraad in de gelegenheid gesteld, binnen een voor elk geval door den Gouverneur-Generaal op niet korter dan een maand te stellen termijn, van raad te dienen nopens de ontwerpen van wetten, Nederlandsch-Indië betreffende, zooals deze bij de Staten-Generaal zullen worden ingediend.

(Toelichting. Om te voorkomen, dat aan den Volksraad te korte tijd zou zijn gelaten voor het uitbrengen van een deugdelijk advies, stellen ondergeteekenden voor, den termijn in de wet niet geheel onbepaald te laten. Verwacht mag worden, dat de Volksraad zijn advies steeds binnen den kortst mogelijken tijd zal uitbrengen.

Ten aanzien van artikel 44 wordt tevens de waarborg verlangd, dat advies zal worden gevraagd over de wetsontwerpen zooals zij bij de Staten-Generaal zullen worden ingediend.

In de voorgestelde wijziging op art. 43 is de verwijzing naar artikel 53 weggelaten, in verband met een op genoemd artikel voor te stellen amendement).

CRAMER.
DAHLER.
RIVAL.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 18.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. III R.R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Cramer, Dahler en Rivai.

Ingezonden 7 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5):

a. In § 18, punt 16, het voorgestelde artikel 53 te doen luiden als volgt:

Artikel 53.

1. Indien geen overeenstemming met den Volksraad is verkregen, of de Raad in gebreke blijft zijn besluit binnen den door den Gouverneur-Generaal gestelden termijn ter kennis van dezen te brengen, geschiedt de regeling door den wetgever, tenzij binnen een jaar na het intreden van den vorenbedoelden toestand door hernieuwde toepassing van de artikelen 46 of 48 alsnog overeenstemming is verkregen.

2. Onverminderd het bepaalde in het vorig lid, is de Gouverneur-Generaal bevoegd om in dringende omstandigheden zelfstandig een regeling te treffen.

(Toelichting. Ondergeteekenden zien geen aanleiding om in geval van niet-overeenstemming ten aanzien van de wetgeving een principieel andere procedure te volgen dan met betrekking tot de begroting in artikel 63e wordt voorgeschreven.

Voorgesteld wordt om, alvorens de wetgever in het geschil ingrijpt, gelegenheid te laten om alsnog tot overeenstemming te komen).

b. In § 18, punt 21, in artikel 59 de woorden „en door den Algemeenen Secretaris of een der secretarissen der Regeering” te vervangen door „en door een of meer leden van den Raad van Nederlandsch-Indië”.

(Toelichting. Het voorgestelde is in overeenstemming met het amendement, door ondergeteekenden op § 3 ingediend. Bij aanneming zullen in § 18, fout 22 de artikelen 60—62 overeenkomstig moeten worden gewijzigd).

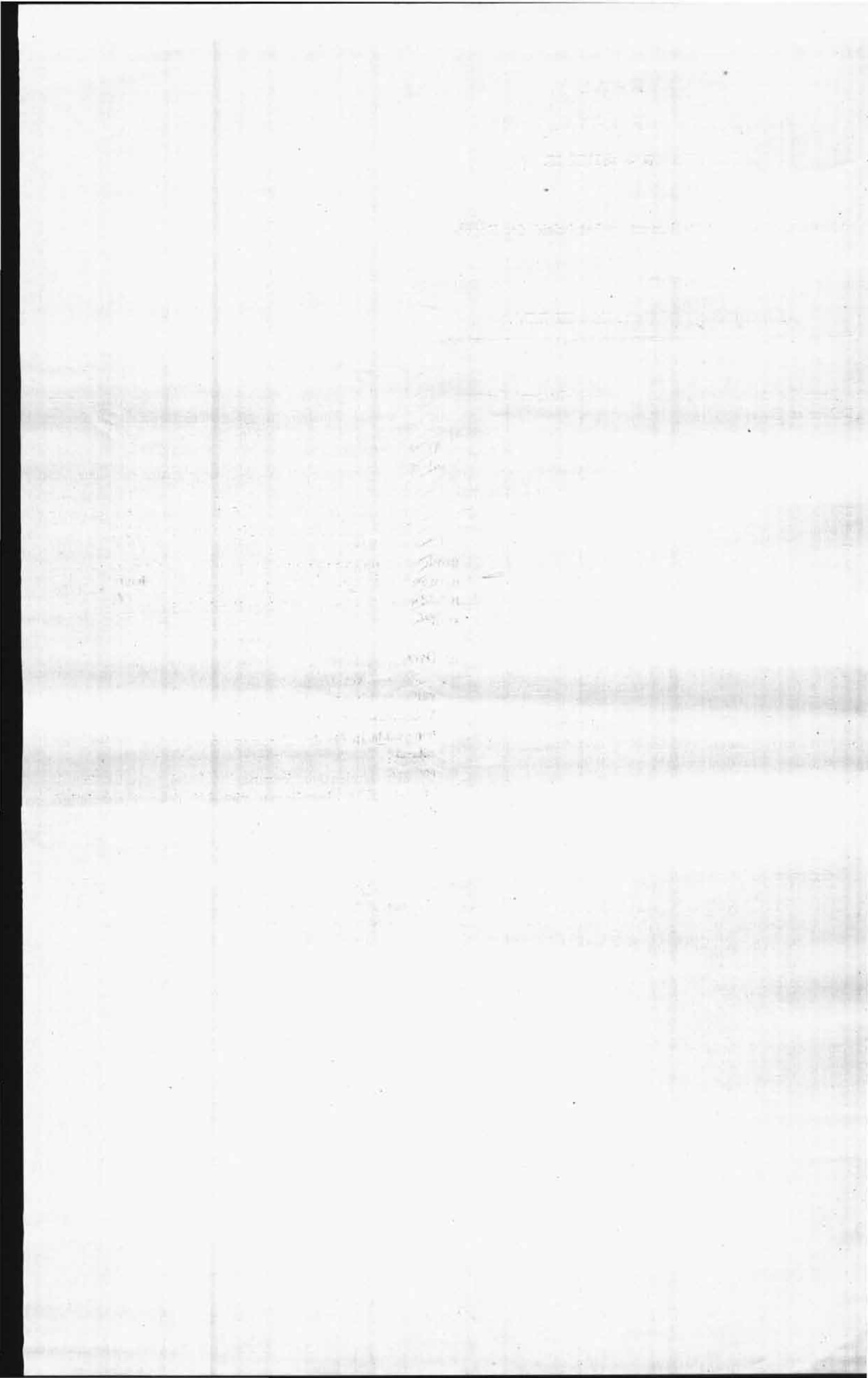
c. I. In § 18, punt 22, in het voorgestelde artikel 62a, tweede lid, de woorden „een jaar” te vervangen door „vier maanden”.

II. Het vierde lid van genoemd artikel te lezen als volgt:

Zijn binnen een jaar na het bevel tot schorsing de geschorschte bepalingen niet bij de wet vernietigd, dan wordt de ordonnantie geacht geldig te zijn. Hier van geschiedt openbare kennisgeving.

(Toelichting. Het amendement beoogt, noodelooze vertraging in de procedure van schorsing en vernietiging te voorkomen).

CRAMER.
DAHLER.
RIVALI.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 19.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN

(betreffende de overgangsbepalingen van het R. R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Cramer, Dahler en Rival.

Ingezonden 6 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in art. 2 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5).

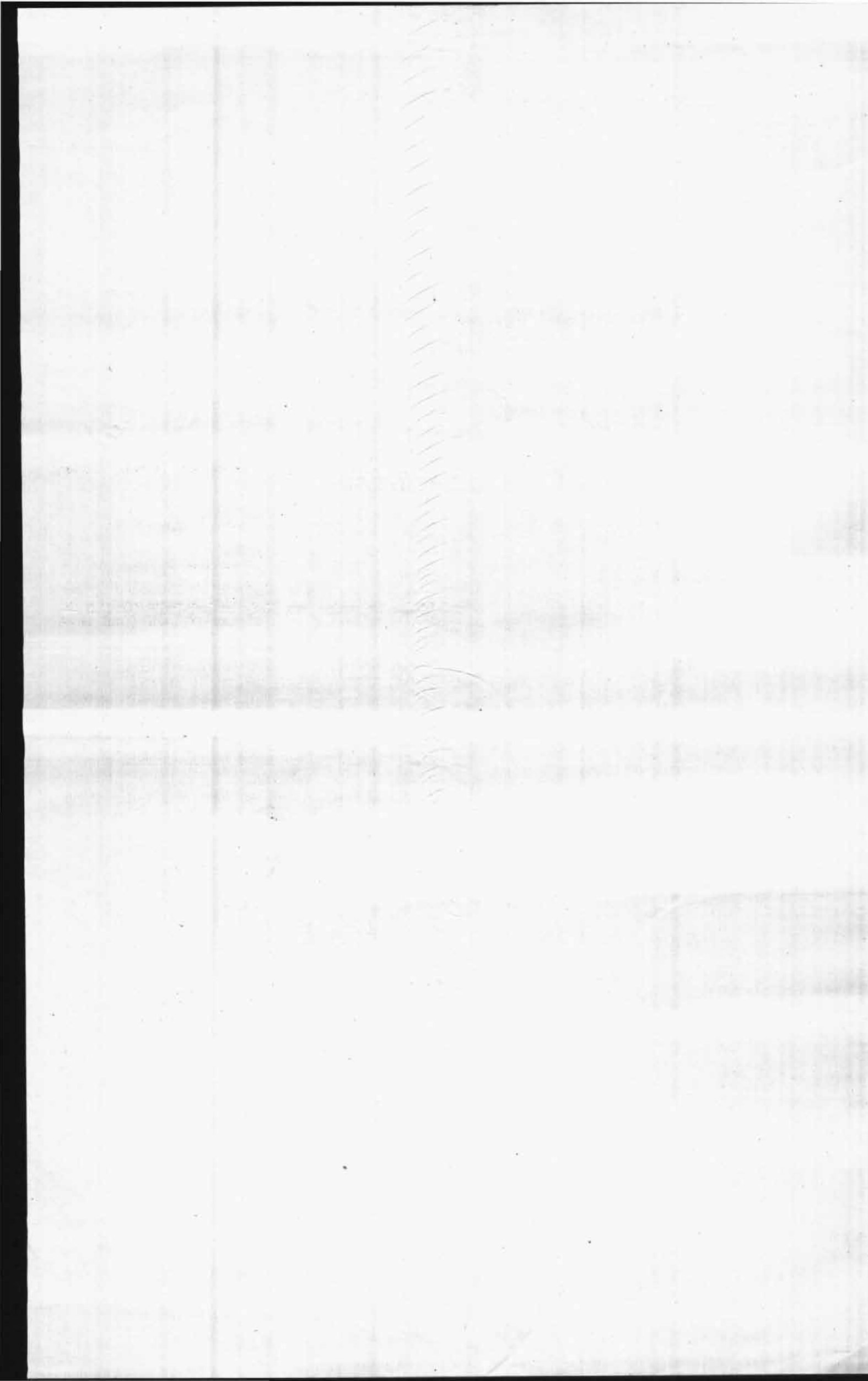
a. Overgangsbepaling I te doen luiden als volgt:

„Deze wet treedt niet in werking alvorens de wijze van verkiezing en benoeming van de leden van den Volksraad met inachtneming, zooveel mogelijk, van het bepaalde in lid 2—7 van artikel 20 voor de eerste maal zal zijn geregeld door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met Volksraad onder nadere goedkeuring bij de wet. Het tijdstip van inwerkingtreding wordt door den Koning bepaald”.

b. Overgangsbepaling IV te doen vervallen.

(Toelichting. De wet zelve behoort zeker te stellen, dat zij niet zal werken alvorens de Volksraad zal zijn samengesteld overeenkomstig den geest der eigen bepalingen).

CRAMER.
DAHLER.
RIVAL.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUKKEN 20—22.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

MOTIES.

Stuk 20. Motie (¹) voorgesteld door den heer Cramer.

Ingezonden 8 November 1922.

De Volksraad,

overwegende, dat de handhaving van eene onbepaalde verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal aan den Koning niet in overeenstemming is met het beginsel van zelfbeschikkingsrecht, dat aan artikel 62, tweede lid, van de nieuwe Grondwet ten grondslag ligt,

noodigt de Regeering uit, bij het Opperbestuur de totstandkoming van een wijziging van artikel 37 (art. 19g van het gewijzigd wetsontwerp) van het Regeeringsreglement te bevorderen, waarbij de Gouverneur-Generaal tegenover den Volksraad verantwoordelijk zal worden gesteld voor zijn beleid, de inwendige aangelegenheden van Indië betreffende, voorzover die verantwoordelijkheid niet strijdig zal blijken met bevoegdheden, aan anderen bij de Grondwet of de wet uitdrukkelijk toegekend,

en gaat over tot de orde van den dag.

(Toelichting. Het behoud van een uitdrukkelijke verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal jegens den Koning voor heel zijn beleid acht ondergeteekende in strijd met de ontwikkeling van zelfbeschikking voor Indië, waarvoor de nieuwe Grondwet den grondslag heeft gelegd.

Op het voorbeeld van de „Proeve” (art. 46, eerste lid), waarin een door hem noodzakelijk geachte meer algemeene formuleering, acht ondergeteekende het gewenscht, den Gouverneur-Generaal voor zijn beleid de inwendige aangelegenheden betreffende, als regel verantwoordelijk te stellen jegens den Volksraad.

De sanctie op die verantwoordelijkheid kan onder de bestaande verhoudingen nog slechts onvolkomen zijn. Deze zou kunnen geschieden op de wijze als in art. 46, derde lid, van de „Proeve” is aangegeven, onder bijvoeging, dat de Koninklijke beslissing op een adres van den Volksraad ook aan de Staten-Generaal moet worden medegedeeld. Voor zijn overig beleid is de Gouverneur-Generaal verantwoordelijk aan den Koning krachtens artikel 61, tweede lid, der nieuwe Grondwet. Voorzover noodig kan die verantwoordelijkheid nader worden uitgewerkt in de instructie voor den Gouverneur-Generaal, bij algemeen maatregel van bestuur vast te stellen).

Stuk 21. Motie ⁽¹⁾ voorgesteld door den heer Cramer.

Ingezonden 8 November 1922.

De Volksraad,

overwegende, dat, hoewel de middelen, waarmede ieders recht op bescherming van persoon en goed zal worden gehandhaafd, niet steeds van gelijken aard zullen behoeven te zijn, de wet echter de gelijke aanspraak op die bescherming zal behooren te erkennen,

spreekt de wenschelijkheid uit, dat in art. 108 van de wet op de Staatsinrichting tusschen de woorden „hebben” en „aanspraak” het woord „gelijke” wordt ingelasecht, en gaat over tot de orde van den dag.

(Toelichting. Nu in art. 19 $\frac{1}{2}$ van het gewijzigd wetsontwerp (oud art. 55 van het R.R.) de woorden „Inlandsche” en „den Inlanders” zullen worden geschrapt, komt het ondergeteekende wenschelijk voor art. 108 van de wet op de Staatsinrichting aan te vullen als in de motie is aangegeven, overeenkomstig art. 4, eerste lid, van de Grondwet).

Stuk 22. Motie ⁽²⁾ voorgesteld door den heer Cramer.

Ingezonden 8 November 1922.

De Volksraad,

overwegende, dat de overgang van bekleeders of oud-bekleeders van hooge openbare ambten in leidende betrekkingen bij particuliere ondernemingen, welke voor hare belangen van het gouvernement afhankelijk zijn, als een ernstige misstand moet worden beschouwd,

overwegende, dat deze misstand in de laatste jaren veelvuldig optreedt,

noodigt de Regeering uit, bij het Opperbestuur de totstandkoming te willen bevorderen van een voorschrift in de wet op de staatsinrichting, dat aan benoeming in bij ordonnantie aan te wijzen openbare ambten de voorwaarde kan worden verbonden, dat de bekleeders gedurende een bepaalden tijd nadat zij 's Lands dienst zullen hebben verlaten, niet rechtstreeks betrokken mogen zijn bij de bedrijfsleiding van eenige particuliere onderneming, ten grondslag hebbende eene overeenkomst om winst of voordeel, aangegaan met Nederlandsch-Indië of met eenig deel daarvan,

en gaat over tot de orde van den dag.

(Toelichting. De overgang van bekleeders of oud-bekleeders van hooge openbare ambten in leidende functies bij particuliere ondernemingen, welke de ambtelijke kennis en invloed van deze oud-landsdienaren als een kostbaar bedrijfsmiddel op prijs blijken te stellen, wordt door niet-belanghebbenden vrijwel algemeen en terecht als een ernstige misstand beschouwd.

⁽¹⁾ De moties stukken 20 en 21 zullen tegelijk met het ontwerp van wet tot herziening van het R. R. in behandeling genomen worden.

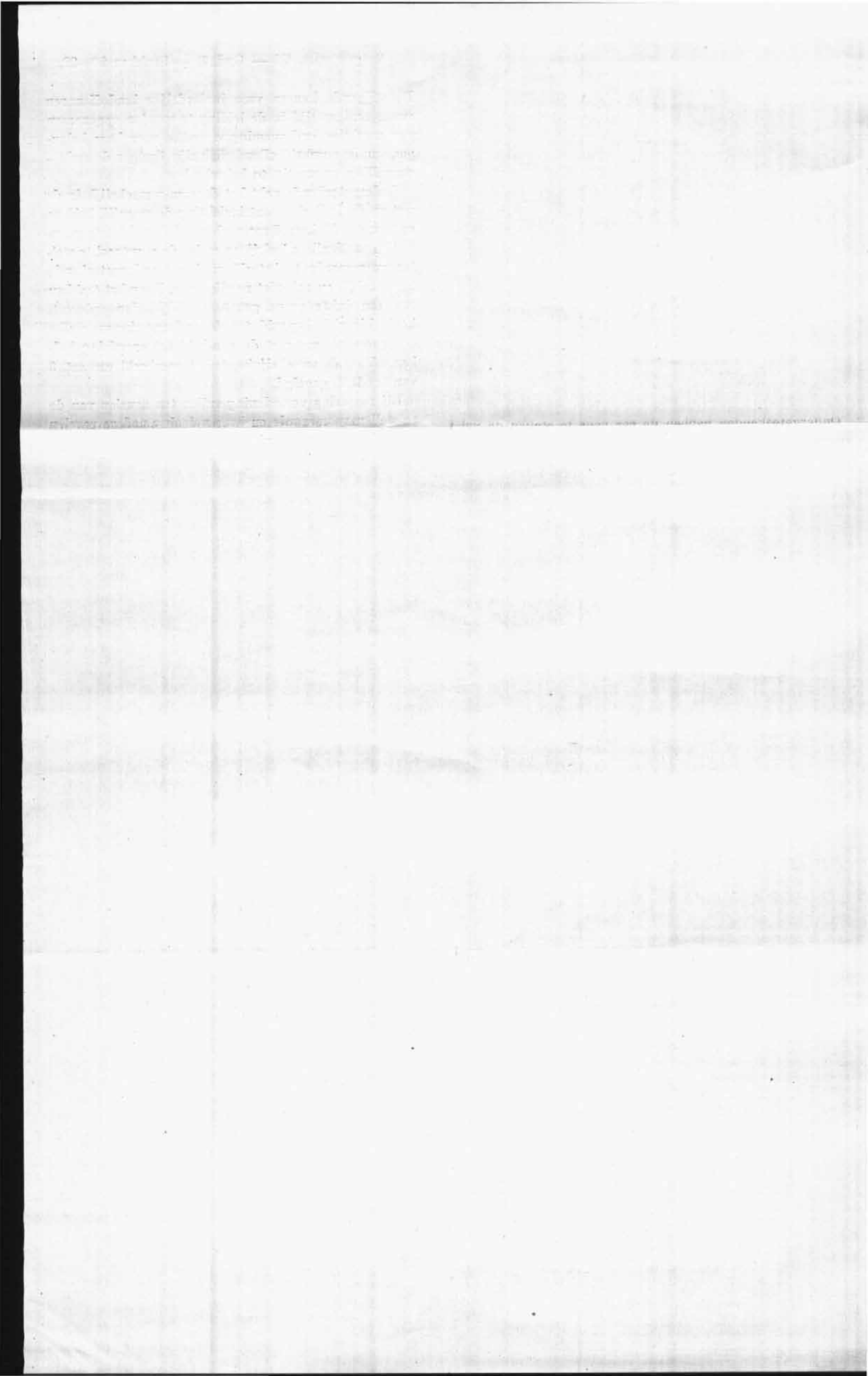
⁽²⁾ Bovenstaande motie stuk 22, zal eerst in behandeling worden genomen na de einstemming over het ontwerp van wet tot herziening van het R. R.

De stijgende kansen voor invloedrijke landsdienaren om te eeniger tijd in de leiding te worden opgenomen van machtige ondernemingen, welke voor hare belangen van de overheid afhankelijk zijn, dreigen de ambtsvervulling ongunstig te beïnvloeden.

Ondergeteekende acht het daarom wenschelijk in de wet op de Indische staatsinrichting de mogelijkheid te openen om dit kwaad zoo veel mogelijk te keer te gaan.

Alle particuliere bedrijven onder de eventueel te stellen voorwaarde te betrekken, komt ondergeteekende bezwaarlijk en ook niet noodig voor. Daar het trekken van een juiste grens groote moeilijkheden oplevert, heeft hij zich bepaald tot de ondernemingen, welke een overeenkomst met de overheid tot grondslag hebben. Voor de omschrijving is het voorbeeld van art. 3 van het R.R. gevolgd.

Bij regeeringsverordening zullen ten aanzien van de te stellen voorwaarde en hare naleving nadere regelen gesteld moeten worden).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 23.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. I R.R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Engelenberg, Kiës, Westra, Koesoemo Joedo en Mandagie.

Ingezonden 8 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Onderwerp 3 — stuk 5).

a. In § 6: Art. 7. tweede lid te doen vervallen ⁽¹⁾.

(Toelichting. In de ontwikkeling van het Indische staatsrecht zal naar de meening van ondergeteekenden de toekomst van den Raad van Nederlandsch-Indië zijn de positie van een zuiver adviseerend lichaam op wetgevend gebied, welke de plaats innemen zal ongeveer gelijk aan die van den Nederlandschen Raad van State. Daarom hooren daarin niet thuis de Departementshoofden — ook niet als buitengewone leden — zullende deze in eene andere lijn zich ontwikkelen en worden de verantwoordelijke organen van het uitvoerend gezag, verantwoordelijk aan het Vertegenwoordigend lichaam in ongeveer dezelfde verhouding als de Ministers tot de Staten-Generaal. Dit schijnt ook de meening van de Regeering te zijn; immers zij vraagt in § 4 van de Memorie van Antwoord, bij de bespreking van de verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal, of niet gestreefd dient te worden in eene richting, die aan het Staatshoofd eene onaanastbare positie buiten en boven den politieken strijd waarborgt, tengevolge waarvan de verantwoordelijkheid aan de Departementshoofden zal moeten toevallen).

b. In § 11: Art. 11, alinea 5. In plaats van „welvaart” te lezen „welzijn”, overeenkomstig de reeds door de Regeering aanvaarde wijziging in het eedsformulier van den Gouverneur-Generaal.

c. In § 14: Art. 17 te lezen als volgt:

Artikel 17.

1. Wanneer er vermoeden bestaat, dat de Gouverneur-Generaal door krankzinnigheid buiten staat is zijne waardigheid te blijven uitoefenen, belegt degene,

⁽¹⁾ Over dit tweede lid zal stemming worden aangevraagd; komt dit lid te vervallen, dan zullen het 3e — 6e lid worden het 2e — 5e lid en zal art. 7a moeten vervallen, zoodat stemming over dat artikel zal worden gevraagd.

die hem zou moeten vervangen, eene vergadering van den Raad van Nederlandsch-Indië ten einde te onderzoeken of er gronden aanwezig zijn, om het bestaande vermoeden als juist aan te nemen.

2. In die vergadering worden de ambtenaren, die dagelijks met den Gouverneur-Generaal in aanraking zijn, geroepen om inlichtingen te geven.

3. Zoo daartoe redenen bestaan, wordt vervolgens door den Raad eene Commissie van drie geneeskundigen benoemd, om den Raad te dienen van bericht omtrent den toestand van den Gouverneur-Generaal. Deze Commissie is bevoegd om den gewonen geneesheer van den Gouverneur-Generaal in haar midden te roepen.

4. Bevestigt dit nader onderzoek het bestaande vermoeden, dan treedt de vervanging in als omschreven in artikel 13.

5. Van elk gedeelte des onderzoeks worden nauwkeurig processen-verbaal in dubbel opgemaakt, en onderteekend door de betrokken leden.

6. Een der dubbelen wordt gezonden aan den Minister van Koloniën.

(Toelichting. Ondergeteekenden gaan in de richting van de Regeering door in de plaats van verouderde omslachtige bepalingen vereenvoudigde voor te stellen. Immers in de Memorie van Toelichting zegt de Regeering: „De strekking van „deze herziening is alleen in zooverre buiten de „even gestelde grenzen uitgebreid, dat een aantal „geheel of gedeeltelijk verouderde bepalingen uit „de wet zijn verwijderd of herzien”.

Art. 17 behoort tot deze verouderde bepalingen; de voorziening in geval van krankzinnigheid kan op meer eenvoudige wijze plaats hebben).

d. In § 16, punt 26: In plaats van de nieuwe redactie de oude redactie behouden, dus het woord „Inlandsche” in het eerste lid en de woorden „den Inlanders” in het tweede lid niet doen vervallen.

(Toelichting. Ondergeteekenden achten het niet noodig bij de tegenwoordige, nog niet gevorderde ontwikkeling van de Inlandsche bevolking een bekend oud artikel, dat zijn werk goed heeft gedaan nu reeds in een moderner kled te steken).

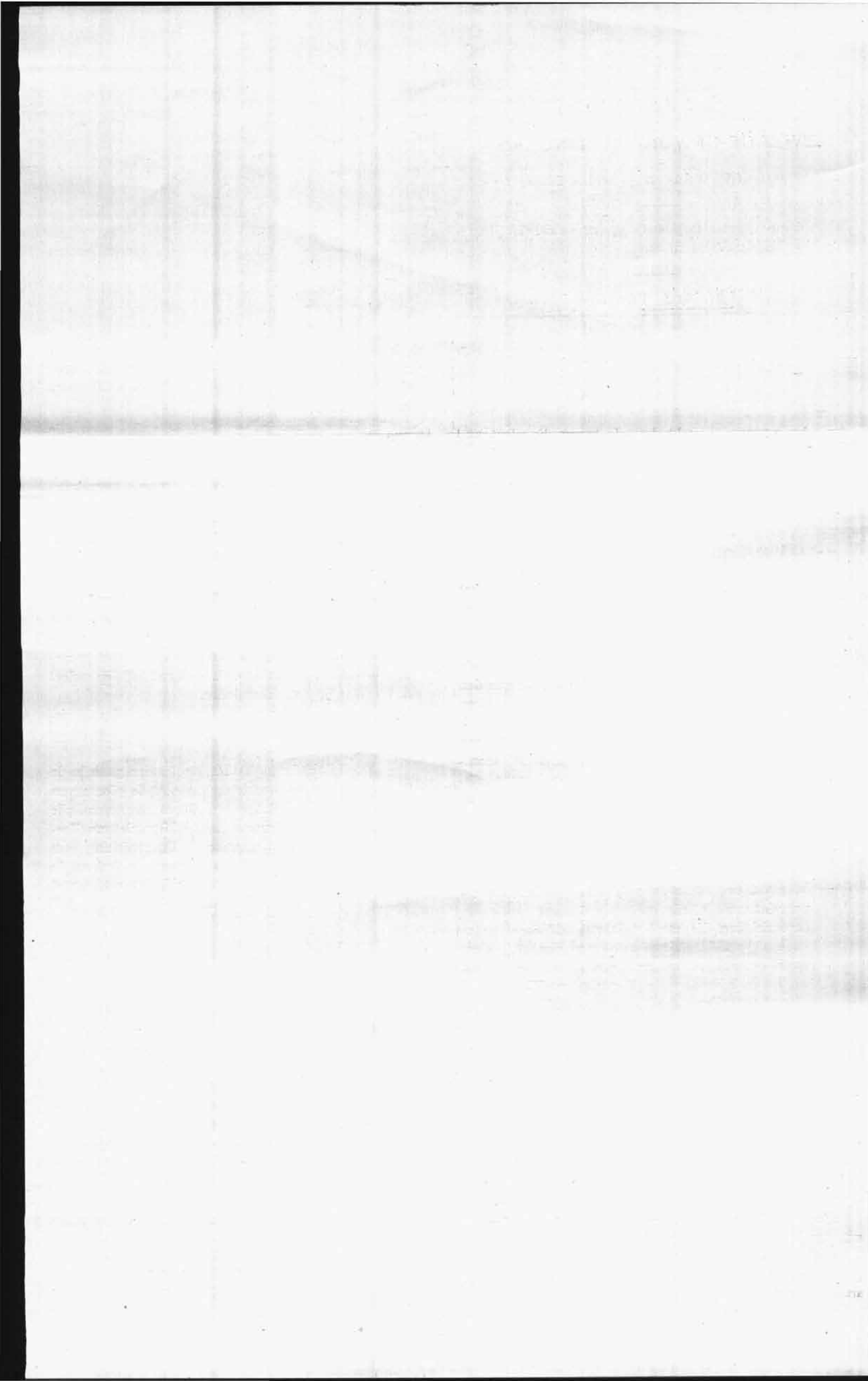
ENGELENBERG.

KIËS.

WESTRA.

KOESOEMO JOEDO.

MANDAGIE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 24.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. II R.R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Engelenberg, Kiès, Westra, Koesoemo Joedo en Mandagie.

Ingezonden 8 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel 1, § 18 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Onderwerp 3 — stuk 5).

a. In punt 2: Art. 21 het bepaalde sub c 1 achter het woord „politie” wordt aangevuld met de woorden: „en wier straftijd nog geen vijf jaar is verstreken”.

(Toelichting. De toevoeging is duidelijk na het afdelingsonderzoek, waarbij de wenschelijkheid is gebleken van deze aanvulling).

b. In punt 7: Art. 26 eerste lid te lezen:

„De Volksraad houdt zijne vergaderingen in het openbaar te Batavia, tenzij bij ordonnantie anders is bepaald”.

(Toelichting. De aanvulling houdt rekening met de mogelijkheid dat tijdsomstandigheden het noodig maken elders dan te Batavia te vergaderen.

c. In punt 7:

Artikel 26 lid 5 in den tweeden zin achter het woord „duurt” in plaats van „ten hoogste tien weken”, te lezen: „ten hoogste drie maanden”.

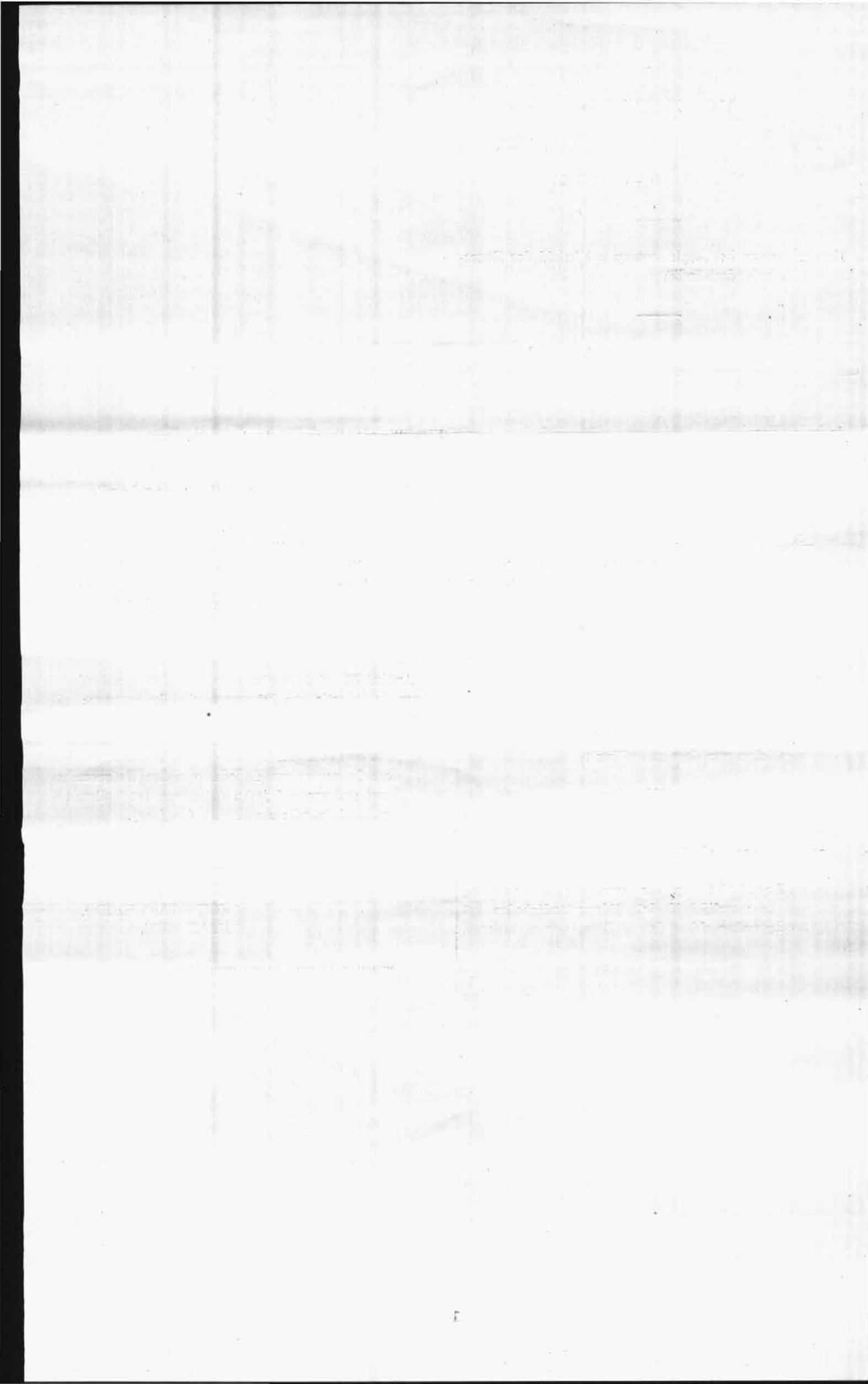
(Toelichting. De wijziging houdt verband met de wenschelijkheid om voor eene rustiger behandeling van de begroting drie maanden ter beschikking te hebben in plaats van tien weken. Door de gewijzigde verhoudingen zal dat mogelijk worden).

d. In punt 13:

Artikel 33 lid 2 in plaats van de nieuwe redactie te lezen de redactie van het oorspronkelijke ontwerp: „zij treden tegelijk af”.

(Toelichting. De wijziging beteekent het doen fungeeren van de leden van den Wetgevenden Raad gedurende 4 jaren (duur van het Volksraad-mandaat) in plaats van voor één jaar).

ENGELLENBERG.
KIÈS.
WESTRA.
KOESOEMO JOEDO.
MANDAGIE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 25.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENT (betr. Hfst. IV R.R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Engelenberg, Kiës, Westra, Koesoemo Joedo en Mandagie.

Ingezonden 8 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel I van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Onderwerp 3 — stuk 5).

a. Artikel 63b te lezen:

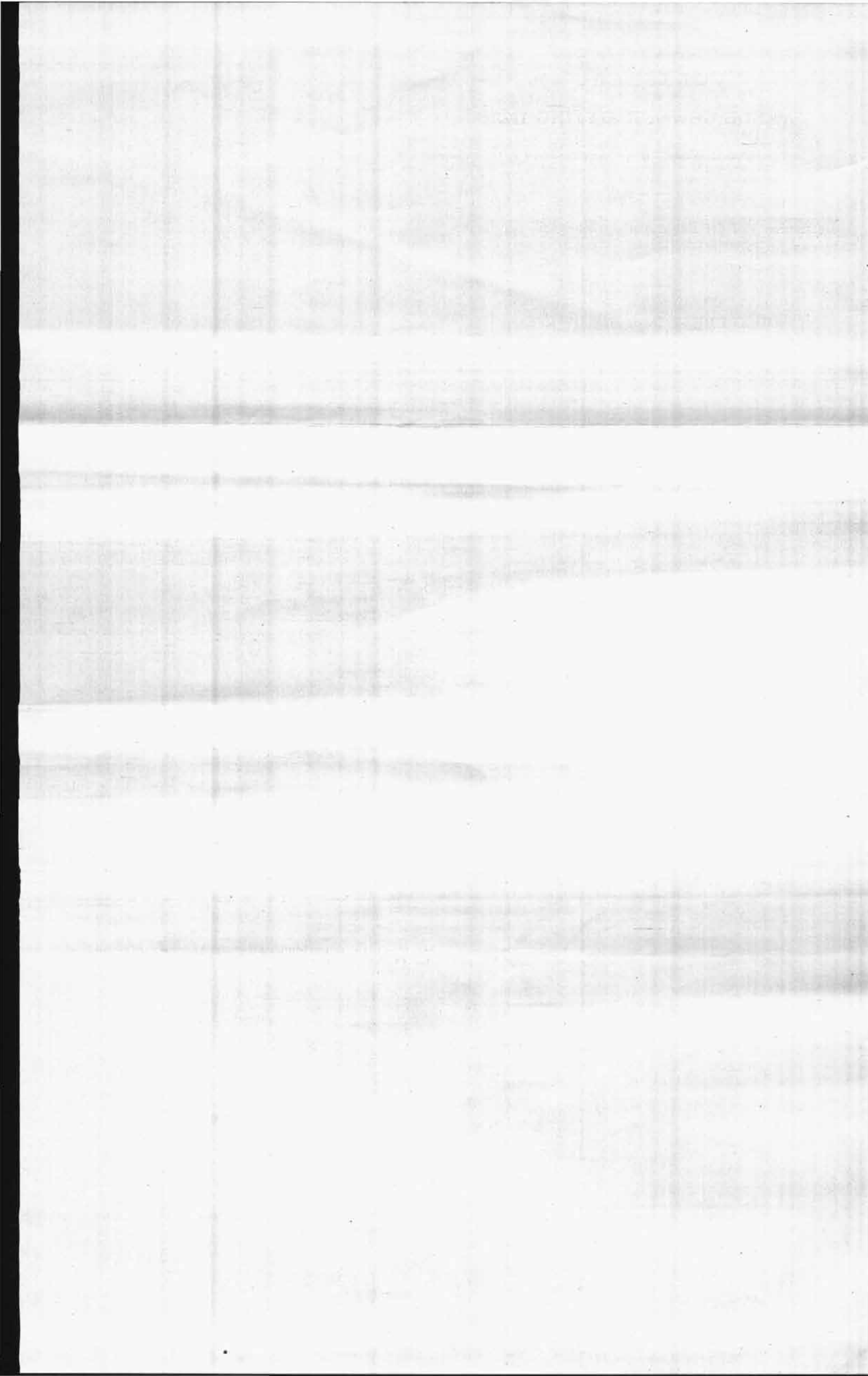
1. De jaarlijksche begrooting bestaat uit twee deelen resp. betreffende de gewone en de buitengewone uitgaven en inkomsten.
2. Elk begrootingsdeel bestaat uit afdeelingen, elk enz. (gelijkluidend als in het nieuwe ontwerp lid 1).
3. De afdeelingen enz. (gelijkluidend als in het nieuwe ontwerp lid 2).

(Toelichting. Aangezien naar de meening van ondergeteekenden bij de thans bestaande inrichting der begrooting geen voldoende overzicht bestaat over de juiste uitgaven en inkomsten voor de zuivere staatshuishouding, komt het noodig voor, naast het voorschrift van indeeling der begrooting in afdeelingen en hoofdstukken, in de wet op de Staatsinrichting ook vast te leggen het voorschrift dat de gewone en buitengewone uitgaven en inkomsten streng gescheiden zullen worden gehouden).

b. In art. 63c lid 1 in plaats van „binnen tien weken” te lezen: „binnen drie maanden”.

(Toelichting. Deze wijziging houdt verband met den langeren duur der voorjaarszitting (amend. st. 24c).

ENGELENBERG.
KIES.
WESTRA.
KOESOEMO JOEDO.
MANDAGIE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 26.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENT (betr. Hfst. V R.R.).

Amendement voorgesteld door de heeren Engelenberg, Kiès, Westra, Koesoemo Joedo en Mandagie.

Ingezonden 8 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijziging aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5):

§ 18, punt 24, art. 66 te vervangen door een nieuw hoofdstuk *Va*, luidende:

HOOFDSTUK *Va* ⁽¹⁾.

Van den Financieeelen Raad en de Algemeene Rekenkamer.

Art. 66. 1. Er is een financieele Raad, die de Regeering van voorlichting dient inzake het financieel beleid.

2. Er is een Algemeene Rekenkamer, belast met het toezicht op de handelingen der ordonnateurs en op de verantwoording der rekenplichtigen.

3. De samenstelling van den financieeelen Raad en van de Rekenkamer en hunne instructies worden door den Koning geregeld, in overeenstemming met de wet tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederlandsch-Indië.

(Toelichting. De splitsing der bepalingen betreffende de departementen van Algemeen Bestuur en de Algemeene Rekenkamer spreekt voor zich zelf; de samenvoeging toch in één hoofdstuk was oneigenlijk.

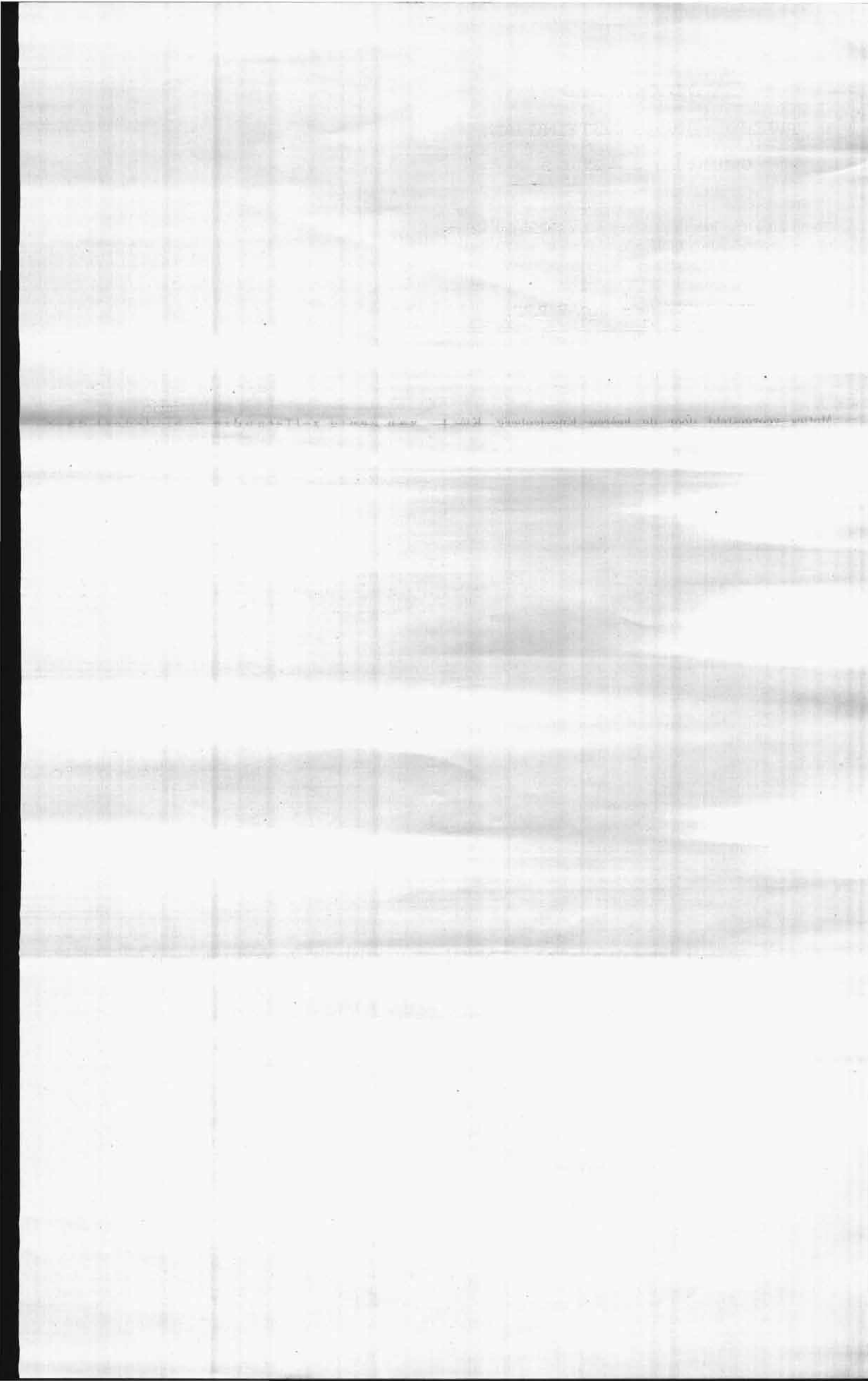
Het thans bepaalde in artikel 66 lid 1, is onjuist: de Algemeene Rekenkamer oefent inderdaad slechts een repressief toezicht uit, geen preventief toezicht.

Voor het laatstgenoemde zal noodig zijn een college dat den Gouverneur-Generaal van raad moet dienen in gevallen als te omschrijven in de desbetreffende instructie).

ENGELENBERG.
KIÈS.
WESTRA.
KOESOEMO JOEDO.
MANDAGIE.

(¹) Bij aanneming van dit amendement zal de titel van het vijfde hoofdstuk behooren te luiden:

„Van de departementen van algemeen bestuur” en de tekst van § 18, punt 24, dienovereenkomstig gewijzigd moeten worden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 27.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

MOTIES (betr. Hfst. I R. R.).

Moties voorgesteld door de heeren Engelenberg, Kiës, Westra, Koesoemo Joedo en Mandagie.

Ingezonden 8 November 1922.

De Volksraad,

van oordeel, dat ten aanzien van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, hij — ook naar de meening van de Regeering, te kennen gegeven aan het slot van § 1 van de Memorie van Antwoord — vrij blijft om, los van het voorgedragen wetsontwerp, te kennen te geven, welke wijzigingen hij in het Regeeringsreglement bovendien nog noodig mocht achten, noodigt de Regeering uit de hieronder aangegeven wijzigingen in overweging te nemen.

a. Van artikel 2 het tweede lid in twee alinea's te splitsen, zoodat het artikel komt te luiden:

1. De Gouverneur-Generaal moet Nederlander zijn en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.
2. Hij wordt door den Koning benoemd en ontslagen.
3. Hij mag zijne waardigheid niet nederleggen, noch Nederlandsch-Indië verlaten, zonder machtiging van den Koning.

(Toelichting. Het noodzakelijk achtend, dat regelen gesteld worden voor de benoembaarheid, wordt in dit opzicht niet ingestemd met de motie der heeren Kerkkamp e.s. st. 14 a, waarom geoordeeld wordt, dat artikel 2 van het Regeeringsontwerp dient gehandhaafd te worden. De splitsing van lid 2 van het artikel in 2 alinea's, n.l. in alinea 2 en 3 werd door voorstellers bij het afdeelingsonderzoek reeds voorgebracht, gelijk blijkt uit het Afdeelingsverslag. Die splitsing alleen wordt dan ook voorgesteld met behoud van het geheele artikel).

b. Artikel 3 te lezen:

1. De Gouverneur-Generaal mag rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene overeenkomst, om winst of voordeel aangegaan met Nederlandsch-Indië of met eenig zelfstandig gebiedsdeel daarvan.
2. Hij mag, behalve openbare schuldbrieven, geene schuldvorderingen ten laste van Nederlandsch-Indië of

van eenig zelfstandig gebiedsdeel daarvan bezitten.

3. Hij mag geen deel hebben, rechtstreeks noch zijdelings, in eenige niet in het eerste lid bedoelde onderneming van landbouw, handel, nijverheid of scheepvaart, in Nederlandsch-Indië gevestigd of aldaar haar bedrijf uitoefenende.

(Toelichting. De voorgestelde redactie is completer dan die van artikel 3 in het regeeringsontwerp (zie „Proeve”).

c. Artikel 9 te lezen:

1. De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië mogen nevens hun ambt geene andere bezoldigde betrekkingen in dienst van den Lande of van een der zelfstandige gebiedsdeelen van Nederlandsch-Indië bekleeden.
2. Artikel 3 is op hen van toepassing.

(Toelichting. De voorgestelde redactie is vollediger dan die van art. 9 in het regeeringsontwerp).

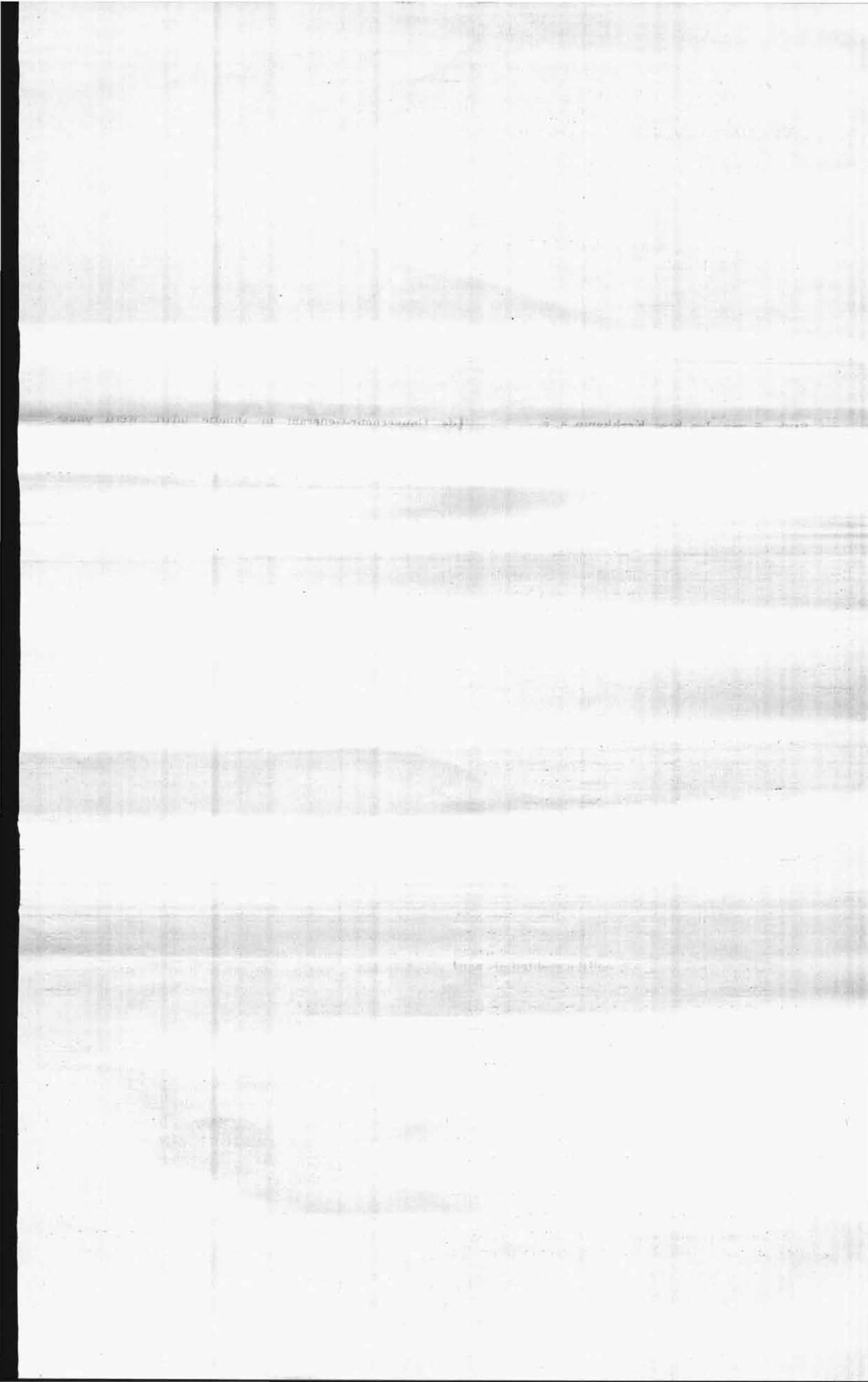
d. Artikel 13 te lezen:

„Bij ziekte, afwezigheid of ontstentenis van den Gouverneur-Generaal treedt de Luitenant-Gouverneur-Generaal en, bij diens ontstentenis, de vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië of diens wettelijke vervanger op als Gouverneur-Generaal, totdat door den Koning in de waardigheid is voorzien”.

(Toelichting. De vereenvoudigde redactie van art. 13 wordt voorgesteld als een gevolg van het door de Regeering in toepassing gebrachte streven om verouderde bepalingen te herzien en te moderniseeren. Door de voorgestelde wijziging van art. 13 kunnen mede de artt. 14, 15 en 16 vervallen).

e. Art. 14, 15 en 16 te doen vervallen.

(Toelichting. Het doen vervallen is een gevolg van het voorstel om art. 13 in den hierboven voorgestelden vorm te redigeeren).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 28.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AFDEELINGSVERSLAG ⁽¹⁾

betreffende de ingediende amendementen.

Amendementen betr. Hfst. I R.R.
Stuk 7 van den heer Kerkkamp c. s.
„ 16 „ „ „ Cramer c. s.
„ 23 „ „ „ Engelenberg c. s.

Amendement st. 7a op art. 1. Toegelicht werd, dat al is het eenigszins dubieus of een artikel van deze strekking in de wet behoorde te worden opgenomen, het in ieder geval aanbeveling verdient de redactie der grondwetsbepaling over te nemen.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat de redactie van het regeeringsvoorstel geheel aansluit bij de grondwettelijke bepalingen, en daarom voor de hier aan het woord zijnde leden aannemelijk is.

Dat aan de voorgestelde redactie, welke blijkens de toelichting overeenkomt met die van lid 2, art. 61 der grondwet, het slot van dat lid ontbreekt, deed de vraag rijzen, waarom bedoeld slot is weggelaten.

Tegen weglating van de 2de alinea van artikel 1 verklaarden sommige leden bezwaar te hebben. Uit die weglating zou wellicht de conclusie kunnen worden getrokken, dat eerbied voor het gezag niet langer noodig is.

Amendement st. 7b op art. 7. Meerdere leden hadden bezwaar tegen een constructie, waarbij vlootvoogd en legercommandant in verband met hun benoeming door den Koning als buitengewone leden in den Raad van Indië zouden worden opgenomen.

De hier bedoelde onderscheiding tusschen gewone en buitengewone leden werd niet gelukkig geacht, omdat daarbij aan de buitengewone leden toch gelijke rechten als aan de gewone leden worden toegekend.

Verder achtte men het minder wenschelijk het aantal departementen bij de wet vast te leggen.

Betwijfeld werd of het als een verbetering moet worden aangemerkt, dat een collegiale behandeling van zaken wordt voorgeschreven.

Gevraagd werd wat bedoeld wordt met de bepaling dat de „wettige vervanger“ van den Gouverneur-Generaal den Raad kan voorzitten. Naar men meende kan zij tengevolge hebben dat wordt teruggekeerd tot den tegenwoordigen toestand, dat als regel de vice-president het voorzitterschap uitoefent.

Amendement st. 7c op art. 8. De bepaling van dit amendement (lid 1) dat de vice-president van den Raad

⁽¹⁾ Dit afdelingsverslag zal door de voorstellers der amendementen niet schriftelijk beantwoord worden.

van Nederlandsch-Indië benoemd wordt voor den tijd, dat de Gouverneur-Generaal in functie blijft, werd ongewenscht geacht, op grond van de overweging, dat het niet in het belang van een regelmatig gang van zaken genoemd kan worden, indien de twee hoogste ambten tegelijkertijd door nieuwe functionarissen worden vervuld, iets waarop bij deze regeling veel kans zou bestaan.

Verscheidene leden hadden bezwaar tegen de regeling in het derde lid van het ontslag der leden van den Raad. Terwijl de benoeming door den Gouverneur-Generaal alleen geschiedt, zou het ontslag eerst kunnen plaats hebben na raadpleging van den Volksraad. Het zou op deze wijze onzeker worden of zij zich moeten richten naar den Landvoogd of naar de meerderheid van den Volksraad. Hierdoor verkrijgt men een gewrongen constructie.

Door eenige leden werd de wenschelijkheid betoogd om den Raad van Indië als zuiver adviseerend college te behouden. Zij plaatsten zich daarbij op het standpunt, dat de lijn der ontwikkeling van Indië zich in de toekomst zal bewegen in constitutioneele richting, derhalve in zoodanige dat er zal komen een onaantastbaar staatshoofd met verantwoordelijke departementshoofden. In dien gedachtengang konden de hier aan het woord zijnde leden zich er niet mee vereenigen, dat de departementshoofden thans in den Raad van Indië zitting zullen nemen als buitengewone leden, omdat deze leden te zijner tijd wanneer zij eenmaal verantwoordelijk zullen zijn in het adviseerend college niet langer zullen thuis behooren. Het was huns inziens daarom ongewenscht hun nu in het college een plaats te ruimen.

Andere leden vestigen de aandacht erop dat rekening dient gehouden te worden met de huidige omstandigheden en dat, zoodra het land constitutioneel geregeerd zal worden, de noodige correcties kunnen worden aangebracht in de verhoudingen tusschen de verschillende bestuursorganen. Voor deze leden was het voordeel van het nieuwe tweede lid van art. 7 — dat de directeuren in de gelegenheid zullen zijn hunne voorstellen in den Raad van Indië te verdedigen — overwegend. Zij achtten het eene groote fout van de tegenwoordige werkwijze van het college, dat de voorstellen der directeuren ongunstig kunnen worden beoordeeld, zonder dat vaak de voorstellers daarmede in kennis worden gesteld en zij in de gelegenheid zijn nadere gegevens ter verdediging aan te voeren.

Amendement st. 7d op art. 19a. Het in lid bepaalde achtte men een gewenschte aanvulling. De mede-

werking van zelfstandige gebiedsdeelen tot uitvoering van algemeene verordeningen moet bij ordonnantie kunnen worden gevorderd. Gememoreerd werd, dat de Regeering in Haar Memorie van Antwoord deze meening eveneens bleek te zijn toegedaan, al was Zij van oordeel, dat de bepaling ergens anders behoorde te worden opgenomen. Men had de aanvulling echter niet aangetroffen.

Gevraagd werd nog wat in dit lid onder „zelfstandige gebiedsdeelen” wordt verstaan.

Amendement st. 7e op art. 19b. Opgemerkt werd, dat in de toelichting eenige fouten zijn geslopen. In plaats van artikel 5 (nieuw) ware te lezen: artikel 7 (nieuw), terwijl de laatste zin behoort te luiden: het bepaalde in de laatste alinea van artikel 28 oud vond regeling in het na te noemen artikel 62.

Naar eenige leden opmerkten wordt hier alleen van „raadpleging” gesproken, waardoor het den indruk maakt dat de oude toestand wordt gehandhaafd. Nergens is ook vastgesteld, dat bij meerderheid van stemmen beslist wordt.

Naar aanleiding van het bepaalde sub c werd betoogd dat aanwijzing van de hier bedoelde ambten door de Kroon de voorkeur verdient.

Amendement st. 7f op art. 19c. Men merkte op, dat bedoelde wijziging niet in een amendement behoefde ondergebracht te worden, daar met tegenstemmen hetzelfde kan worden bereikt.

Amendement st. 7g op art. 19e. Naar enkele leden meenden is het de bedoeling van het tweede lid, dat de voorstellen worden behandeld in den Raad met den Gouverneur-Generaal, al is slechts sprake van „den Raad”. Een dergelijke bepaling zouden deze leden wel wenschelijk achten; ook in den gedachtengang van het R.R. zouden zij het beter oordeelen als de initiatief-voorstellen van den Raad van Indië door dezen Raad in gemeen overleg met den Gouverneur-Generaal werden behandeld.

Andere leden zouden deze regeling voor een Raad van Indië in het kader der regeeringsvoorstellen niet wenschelijk achten. Deze Raad van Indië toch dient langzamerhand uit het regeeringsorganisme te verdwijnen en de bedoelde regeling zou dit college weer nieuwe krachten geven.

Amendement st. 7h op art. 19f. Eenige leden meenden dat de voorstellers niet bedoeld kunnen hebben, dat de opdracht bij Regeeringsverordening wordt gegeven, omdat deze een daad van wetgeving is. Waarschijnlijk wordt bedoeld: opdracht in overleg met den Raad.

Ook werd gevraagd waarom de Raadsleden-Departementshoofden niet zonder dergelijke opdracht in commissie zouden kunnen gaan.

Amendement st. 7i op art. 45 t/m 48. Verscheidene leden achtten het onjuist te bepalen, dat alleen aan vreemdelingen het verblijf in Nederlandsch-Indië kan worden ontzegd. Ook ten aanzien van Nederlanders moet dit mogelijk blijven. Voorts oordeelden zij het onjuist, in het algemeen te bepalen, dat personen aan wie een verblijfplaats is aangewezen vrij zijn om Indië te verlaten.

Zij betoogden dat het nuttig kan zijn deze personen onder voortdurende observatie te houden.

Enkele leden wenschten voor een en ander geen regeling bij ordonnantie; de volle verantwoordelijkheid moet berusten bij één persoon, den Gouverneur-Generaal.

Amendement st. 16a op art. 1. Tegen vaststelling bij algemeene maatregel van bestuur en tegen openbaarmaking van die instructie verklaarden meerdere leden geen bezwaar te hebben, alhoewel zij wegens onbekendheid met den inhoud der instructie niet konden beoordeelen of het algemeen belang die vaststelling en publicatie noodig maakt.

Een lid betwijfelde of het wel nut heeft, de regeling van de verhouding tusschen Minister en Landvoogd aan de publiciteit prijs te geven. Ook werd er op gewezen dat naast de instructie nog altijd gelegenheid bestaat om op andere wijze den Landvoogd leiding te geven.

Amendement st. 16b op art. 7. Men begreep niet, waarom de Departementen van Oorlog en Marine afzonderlijk waren genoemd. Daardoor zou de vorming van een Departement van Landsverdediging onmogelijk worden.

Voorts werd opgemerkt, dat het waarschijnlijk de bedoeling is van lid 7 dat de Gouverneur-Generaal den Raad van Indië persoonlijk voorziet, daar anders lid 1 met lid 7 in strijd zou zijn.

Opgemerkt werd, dat bij aanneming van dit amendement niet alleen artt. 7a en 65 moeten vervallen, maar eveneens de leden 2 en 4 van art. 8, terwijl eenige andere artikelen moeten gewijzigd worden.

Amendement st. 16c op art. 19b. Het amendement werd nader toegelicht in dien zin, dat met het vragen van „bijstand” niet bedoeld wordt, dat het besluit door den Gouverneur-Generaal genomen wordt „in overeenstemming met” den Raad van Indië; de Gouverneur-Generaal blijft de eenig bevoegde tot beslissen; met „bijstand” is alleen bedoeld iets sterkers dan „advies”, een soort tusschenvorm dus.

Amendement st. 16d op art. 19f. Opgemaakt werd, dat hier een collegiale behandeling geïmpliceerd wordt, terwijl deze toch nergens uitdrukkelijk is voorgeschreven.

Amendement st. 16e op art. 19n. Het voorgestelde in dit amendement werd een ongewenschte beperking geacht van de bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal. Hiertegen werd van andere zijde opgemerkt, dat het amendement slechts die waarborgen wil geven, welke in Nederland ook aanwezig zijn.

Amendement st. 23a op art. 7. Aangemerkt werd dat in plaats van door een amendement het door de voorstellers beoogd doel met een stemming evengoed te verwezenlijken zou zijn geweest.

Het amendement vond bij meerderen instemming; voor een buitengewoon lidmaatschap van den Raad van Indië van de departementshoofden werd niet veel gevoeld.

Naar verschillende leden meenden, moet, indien dit amendement wordt aanvaard, de positie van de departementshoofden op andere wijze worden versterkt; anders zou het amendement een achteruitgang beteekenen.

Verscheidene leden achten het wenschelijk den departe-

mentschouwen zonder meer het recht toe te kennen om die vergaderingen van den Raad van Indië bij te wonen, waar hun voorstellen worden behandeld.

Andere leden betoogden dat door de buitengewone leden de positie van den Raad van Indië versterkt zou worden. Het verwijt van ondeskundigheid wordt door de aanwezigheid der buitengewone leden voorkomen.

Weer andere leden verwachtten hiervan alleen een verscherping van de verhouding tusschen Raad van Indië en Departementschouwen.

Amendement st. 23d op art. 19z. Vele leden konden zich hiermede vereenigen.

Anderen daarentegen vonden het daarbij voorgestelde niet noodig.

Amendementen betr. Hfst. II.
st. 8 van den heer Kerkkamp e. s.
„ 17 „ „ „ Cramer e. s.
„ 24 „ „ „ Engelenberg e. s.

Amendement st. 8a op art. 20. Eenige leden verklaarden eene uitbreiding van het aantal leden tot 60 niet bepaald noodig te achten.

Amendement st. 8b op art. 21. Het werd door verscheidene leden niet juist geacht om in artikel 21 naast bepalingen omtrent passief kiesrecht ook voorschriften inzake actief kiesrecht op te nemen.

Opgemerkt werd, dat blijkens lid 2 personen, die van de voogdij over andere dan eigen kinderen zijn ontzet, niet van de uitoefening van het kiesrecht zullen zijn uitgesloten.

Ook werd er op gewezen dat het B. W. nog niet de ontzetting uit de ouderlijke macht kent.

Voorts achtte men de bepaling sub 4, dat het lidmaatschap van rechtswege ophoudt, wanneer de leden ophouden een der vereischten voor het lidmaatschap te bezitten, een eventueel gehouden stemmingen ongeldig zouden moeten zwaarlijk. Immers, men weet niet steeds wanneer dat geschiedt, zoodat de betrokkene nog lid zou kunnen blijven worden.

Amendement st. 8i op art. 22. Tegen de constructie van „leden ter beschikking“, welke de hoofdinhoud is van de amendementen-Kerkkamp e. s. op dit hoofdstuk, werd ernstige bedenking gemaakt. Praetisch werd daardoor toch in de plaats van den niet gewenschten Wetgevenden Raad eenzelfde soort college geschapen, maar nu niet samengesteld door den Volksraad in verhouding van diens eigen samenstelling en uit de meest geschikte en gewenschte elementen, doch bestaande uit hen die zich zelf daarvoor zouden aanmelden. Door de hier aan het woord zijnde leden werd de remedie erger geacht dan de kwaal.

Van andere zijde werd hiertegen aangevoerd, dat gemelde constructie inderdaad niet gelukkig kan worden genoemd, doch daarbij toch de Volksraad de eenige macht blijft, hetgeen op zichzelf reeds een verbetering werd geacht.

De Volksraadsleden ter beschikking zullen buiten hun eigenlijke Volksraadstaak nog voldoende tijd beschikbaar hebben die in het belang der gemeenschap aangewend kan worden. Gemeend werd, dat zij zouden kunnen worden belast met werkzaamheden ten behoeve van verschillende commissies, die thans aan hoofdamtenuren worden opge-

dragen, alhoewel deze werkkrachten in vele gevallen reeds overbelast zijn en voor den werkring van commissie-lid meestal geen tijd beschikbaar hebben. Ook inspecties zouden aan de Volksraadsleden kunnen worden opgedragen. Kortom het lag in de bedoeling der voorstellers de volle werkkraacht van de leden van den Volksraad ten bate van de gemeenschap aan te wenden.

Het kon niet de instemming van een deel der eerst aan het woord geweest zijnde leden verwerven dat de leden van het college zich zelf ter beschikking zullen stellen, zich dus zelf zullen aanbieden en dat de Regeering hun werk zal moeten verschaffen. Het zou er toe kunnen leiden dat ambtenaren leden van den Volksraad in eene positie geraken die uitgaat boven die van diensthoofd of departementschef.

Andere leden wezen er op, dat weliswaar wordt bepaald, dat aan leden ter beschikking inspecties opgedragen kunnen worden, doch niet is voorgeschreven, dat zij aan die opdracht uitvoering dienen te geven. Indien een verplichting daartoe bestaat, dan kan h. i. deze „verambtenaarljking“ de gelegenheid openen „lastige“ leden voor geruimen tijd te verwijderen.

Amendement st. 8i op art. 33. Verscheidene leden hadden er bezwaren tegen bezoldigingen, pensioenen en zittinggelden in de wet vast te leggen, hetgeen herziening van de bedragen bemoeilijkt.

Amendement st. 8j op art. 44. Waar de woorden „ter beoordeeling van den Koning“ zouden komen te vervallen, werd gevraagd door wie(n) die beoordeeling dan zou moeten geschieden.

Amendement st. 17a op art. 20. Eenige leden wezen er op, dat waar in lid 1 sprake is van een regeeringsverordening, raadpleging van den Volksraad dus niet noodig geacht wordt.

Het kwam eenigen leden beter voor in lid 9 niet te spreken van „aanbeveling“, daar de benoeming moet plaats hebben uit een van de drie personen en derhalve een „voordracht“ bedoeld wordt.

Het had de aandacht getrokken, dat in dit amendement (lid 9) niet vermeld is, dat de Voorzitter van den Volksraad uit de leden moet benoemd worden. Nader werd toegelicht, dat dit inderdaad een ongewild verzuim is, dat hersteld kan worden door inplaats van „aanbeveling van drie personen“ te lezen „aanbeveling van drie leden“.

Verscheidene leden achtten lid 10 zeer bezwaarlijk, daar het niet aangaat voor elke benoeming b. v. die van een klerk een vergadering van den Volksraad te doen houden. Ten aanzien van het lager personeel ware de benoeming beter over te laten aan de huishoudelijke commissie zoodat dusverre is geschied.

Amendement st. 17d op art. 26. Men begreep niet waarom, zoodat lid 7 bepaalt, de Raad van Indië gehoord zou moeten worden als de Gouverneur-Generaal het bijeenroepen van den Volksraad wenschelijk acht.

Amendement st. 17e op art. 31. Vooral het pensioen van f 200.— in lid 2 genoemd, kwam velen leden veel te hoog voor.

De opmerking werd gemaakt dat bij aanneming van dit amendement stemming zal moeten worden aangevraagd over de artt. 32 en volgende betreffende den Wetgevenden Raad.

Amendement st. 17f op art. 42. De woorden „kan heeten” werden door verscheidene leden minder op hun plaats geacht. Zij betoogden dat het daardoor niet zeker is of de Gouverneur-Generaal dan wel de Volksraad ter zake beslist.

Door een lid werd opgemerkt dat het interpellatierecht volgens het regeeringsvoorstel zich uitstrekt tot alle onderwerpen, Nederlandsch-Indië betreffende; dit laatste verdient daarom de voorkeur boven het enger geredigeerde amendement.

Amendement st. 24b op art. 26 lid 1. Bij aanneming van dit amendement zal ook art. 35 gewijzigd moeten worden om het mogelijk te maken, dat ook de Wetgevende Raad elders dan te Batavia vergadert.

Amendement st. 24c op art. 26 lid 5. Meerdere leden achtten verlenging van den begrootingstermijn zeer gewenscht.

Amendement st. 24d op art. 33. Vele leden verklaarden zich om reeds vroeger aangegeven redenen voor een termijn van 4 jaar. Anderen achtten dien van 1 jaar wenschelijker.

Amendementen betr. Hfst. III.

Stuk 9 van den heer Kerkkamp e. s.

„ 18 „ „ „ Cramer e. s.

Vele leden verklaarden de strekking der amendementen van stuk 9 van te ver gaanden aard dan dat zij zich er mee zouden kunnen vereenigen.

De voorstellers lichten toe, dat weggenomen moet worden de mogelijkheid dat de Minister zoo vaak hij dit wenscht zich met de inwendige aangelegenheden van Indië bemoeit. De *regeling der conflicten* bij de wet sluit die bemoeienis weliswaar niet uit, maar zij belet dat alleen in het kabinet van den Minister de regeling tot stand komt. Openlegging van zaken aan de Staten-Generaal zal moeten plaats vinden en verder openbare behandeling.

Van andere zijde werd opgemerkt dat de regeling bij algemeen maatregel van bestuur ook blijft onder voortdurende controle van de Staten-Generaal en bovendien het voordeel heeft dat zij veel spoediger tot stand komt.

Nog werd het denkbeeld van de instelling van een kolonialen raad in Nederland naar voren gebracht. Uitgegaan was daarbij van de overweging dat onder de nieuwe staatsinrichting oplossing van geschillen door de Kroon over aangelegenheden Indië betreffend nog noodig zal zijn. Om de Kroon daarbij te verzekeren van deskundig advies, zou de koloniale raad moeten dienen. Dit lichaam zou moeten bestaan uit leden, die kortelings Indië verlaten hadden en geacht moeten worden de wenschen en behoeften van het Indië der laatste jaren te kennen. Een beroep op de Staten-Generaal moge theoretisch juist zijn, door de ondeskundigheid van de leden om Indische toestanden te beoordeelen en doordat het Parle-

ment beheerscht wordt door de Nederlandsche partij-politiek, is het ongeschikt om in kwesties, interne aangelegenheden van Indië rakend, eene beslissing te nemen.

Tegen dit nieuwe denkbeld werd aangevoerd, dat een advies van een kolonialen raad overbodig is omdat de Handelingen van den Volksraad voldoende inlichtingen en gegevens bevatten om een oordeel te vormen.

Amendement st. 9a, op art. 46. De alinea's 2 en 3 werden door meerdere leden een gewenschte aanvulling genoemd. Betoogd werd, dat het hier een juridische bepaling betreft, die in tal van wetten is opgenomen.

Amendement st. 9b op art. 47. Opgemerkt werd, dat de woorden „te allen tijde” verwarrend zullen werken; het amendement werd een verbetering geacht door vele leden.

Amendement st. 9d op art. 54. De woorden „eenige latere” waren, naar eenige leden meenden, beter te vervangen door: „een andere”.

Amendement st. 9e op art. 56. Eenige leden merkten op, dat invoeging van de woorden „in overeenstemming met den Volksraad” onnoodig is, daar regeling bij ordonnantie plaats heeft. Zij wezen er op, dat ook in art. 55 deze woorden kunnen vervallen.

Amendement st. 9g art. 59, enz. Het opdragen in sommige gevallen van de waarmerking aan een der secretarissen van den Raad van Indië, werd overbodig geacht; dat het betrokken lid van den Raad van Indië zich niet met de regeling heeft kunnen vereenigen, kan geen beletsel zijn hem de regeling toch te doen waarmerken.

Eenige leden merkten op, dat het hier niet gaat om het aanbrenge van een contrasein, dat alleen zin heeft in een stelsel van parlementaire regeering. Op grond hiervan achtten zij de wijziging van geen belang.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat de Algemeene Secretaris van de hier bedoelde werkzaamheden dient te worden ontlast.

Amendement st. 9j, op art. 63. Tegen het voorstel bestond bij verscheidene leden bezwaar. Opgemerkt werd, dat het in allen gevalle veel te ver gaat het schorsingsrecht ook uit te strekken tot „regeeringsmaatregelen”, omdat dan bv. ook een benoeming op verzoek van den Volksraad zou moeten worden geschorst.

Voorts werd aangevoerd dat in dergelijke regeeringsmaatregelen niet bij ordonnantie worden voorzien.

Amendement st. 18a op art. 53, lid 1. Ter vermindering van misverstand ware in dit amendement in plaats van „door den wetgever” te lezen „door de wet”; er zijn immers meerdere organen met wetgevende macht, terwijl de term „wet” elken anderen wetgever dan den Koning in overleg met de Staten-Generaal uitsluit.

Amendement st. 18c op art. 62a. De termijn van vier maanden werd door velen te kort geacht.

Amendementen betr. Hfst. IV.

Stuk 10 van den heer Kerkkamp e. s.

„ 25 „ „ „ Engelenberg e. s.

Omtrent de amendementen Kerkkamp e.s. (st. 10) werd nog nader uiteengezet, dat ze de strekking hebben de beslissing bij de wet te beperken tot het punt van geschil. Zulks werd principieel juist geacht dan dat bij afwezigheid van overeenstemming over een onderafdeeling een geheel hoofdstuk of zelfs de geheele afdeeling bij de wet zullen moeten worden vastgesteld.

Meerdere leden verklaarden te verwachten, dat in de practijk de regeling als in het ontwerp voorgesteld, tot geen bezwaren aanleiding zal geven, althans niet ertoe zal leiden dat de Minister in het feit, dat een bepaalde afdeeling bij de wet moet worden vastgesteld, aanleiding zal vinden om ook andere onderafdeelingen dan die, waarover geen overeenstemming is verkregen, zal wijzigen.

Amendement st. 10 (1) op art. 63a. Sommige leden hadden hiertegen bezwaar. Betoogd werd, dat, wanneer de begrotingsafdeelingen zijn aangenomen en vastgesteld, de begrooting toch nog in haar geheel in stemming moet worden gebracht, waarbij de kans bestaat, dat deze wordt verworpen. Naar men meende moet ten slotte de vaststelling bij een besluit geschieden.

Amendement st. 10 (2) op art. 63e. Eenige leden achtten het stellen van een redelijken termijn voor de afhandeling van de begrooting ook bij een permanenten Volksraad aanbevelenswaardig.

Amendement st. 10 (3) op art. 63e. Opgemerkt werd, dat dit artikel niet in overeenstemming gebracht is met art. 63a, aangezien gesproken wordt van het „begroo-tingsontwerp”. Waar in dit amendement over „onderafdeelingen” wordt gesproken, werd het noodzakelijk geoordeeld vooraf in art. 63a vast te leggen, dat de afdeelingen daarin onderverdeeld worden, dan wel dat dit geschiedt met de hoofdstukken, waarin volgens het ontwerp de afdeelingen zullen worden onderverdeeld, welke onderdeelen dan beter „onderhoofdstukken” of „paragrafen” zouden kunnen heeten.

Amendement st. 25a op art. 63b. Sommige leden verklaarden de voorgestelde regeling te bindend te achten en gaven de voorkeur aan een bij de begrooting over te leggen staat, waarop de verdeling in buitengewone en gewone uitgaven en inkomsten zou zijn aan te geven.

Anderen meenden dat de onderscheiding zeer wel in de begrooting zelve was aan te brengen door de geraamde posten in twee naast elkander staande kolommen, de eene voor gewone, de andere voor buitengewone uitgaven, onder te brengen.

Meerdere leden achtten dit amendement — evenals dat op art. 66 (st. 26) — praematuur, omdat het vooruitloopt op eene regeling, welke nog bij de Regeering in overweging is, zoodat thans niet kan worden beoordeeld, of de bij dit amendement voorgestelde wijziging wenschelijk is of niet.

Van andere zijde werd hiertegen aangevoerd, dat de Regeering al zoo lang over deze aangelegenheid doende is, dat thans op Haar niet langer kan worden gewacht. De

hier aan het woord zijnde leden achtten de voorgestelde wijziging wenschelijk en wenschten die daarom thans in te voeren.

Amendementen op Hfst. V.

Stuk 11 van den hr. Kerkkamp e.s.

„ 26 „ „ „ Engelenberg e.s.

Amendement st. 11a op art. 64. Men wees er op, dat de alinea's 1 en 2 strijdig met elkaar zijn: van instelling van departementen kan geen sprake zijn, waar het aantal wettelijk vaststaat.

Ook werd gewezen op de tegenstrijdigheid tusschen art. 64, lid 2, waarin gesproken wordt van „ten hoogste zeven departementen” en art. 7, lid 3 (amendement b van den heer Kerkkamp e.s., stuk 7) waarin gesproken wordt van zeven departementshoofden, die gewoon lid van den Raad van Nederlandsch-Indië zijn.

Amendement st. 11b op art. 66. Eenige leden spraken zich uit voor regeling door den Koning. Andere leden konden zich met het voorstel vereenigen.

Amendement st. 26 op art. 66. Voor dit amendement wordt verwezen naar het onder Hfst. IV omtrent st. 25 vermelde.

Meerdere leden betoogden, dat hier een financieele raad, die een college van vrijwilligers moet zijn om den Gouverneur-Generaal in groote financieele zaken van advies te dienen, verward is met een generale thesaurie. Althans is niet duidelijk onderscheiden tusschen de adviseerende taak van een raad en de dagelijkse bemoeienissen eener thesaurie. De financieele raad moet bovendien op één lijn met den Raad van Indië of hooger staan. De regeling, op deze plaats, werd daarom minder juist geoordeeld. Den financieelen raad achtte men ook niet geschikt voor preventief toezicht; wel zou hij b.v. van raad kunnen dienen of de financieele toestand een leening toelaat.

Amendement van den heer Kerkkamp e.s.
op Hfst. VIII.

Amendement st. 12 betr. art. 118. Met dit amendement werd vrij algemeen ingestemd.

Amendement op de Overgangsbepalingen.

St. 13 van den heer Kerkkamp e.s.

„ 19 „ „ „ Cramer e.s.

Amendement st. 13 op overg. bep. IV. Eenige leden achtten de voorgestelde regeling omslachtig. Bemoeienis van den wetgever werd onnoodig geacht.

Amendement st. 19a op overg. bep. I. Betreffende dit amendement werd opgemerkt dat daarin met lid 2—7 van art. 20 bedoeld is het artikel, zooals dit luidt volgens het amendement a van Cramer e.s. in stuk 17.

Moties st. 14b betr. art. 4. Eenige leden spraken zich om vroeger ontvouwde redenen uit voor handhaving van den luitenant-Gouverneur-Generaal.

St. 14d betr. art. 13. Opgemerkt werd, dat het den Gouverneur-Generaal onmogelijk kan zijn bij plotse-
linge ernstige ziekte den vice-president van den Raad van
Indië te belasten met het dagelijksch beleid.

St. 14f betr. art. 19b 1. Het kwam eenigen leden
voor, dat het den Gouverneur-Generaal niet mogelijk zal
zijn, staande de vergadering te beslissen.

St. 20 betr. art. 19g. Opgemerkt werd, dat de
gewenschte verantwoordelijkheid feitelijk bestaat.

St. 21 betr. art. 108. Verscheidene leden verklaar-
den, dat het hun onnoodig voorkwam in de wet vast te

leggen, dat ieder gelijke aanspraak op bescherming
heeft, waar de wijze van bescherming door groote afstanden
als anderszins niet gelijk kan zijn.

St. 22. Men was van oordeel, dat deze motie qua de-
monstratie goed kan zijn, doch practisch weinig nut zal
hebben.

Aldus vastgesteld door de commissie van rapporteurs den
11den November 1922.

'S JACOB.
BUFFART.
WESTRA.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 29.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENT (op hoofdstuk I).

Amendement voorgesteld door de heeren Cramer, Dahler en Rival.

Ingezonden 13 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer, voor te stellen de volgende wijziging aan te brengen in artikel 1 § 16 punt 6 van het gewijzigd ontwerp van Wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (onderwerp 3 — stuk 5):

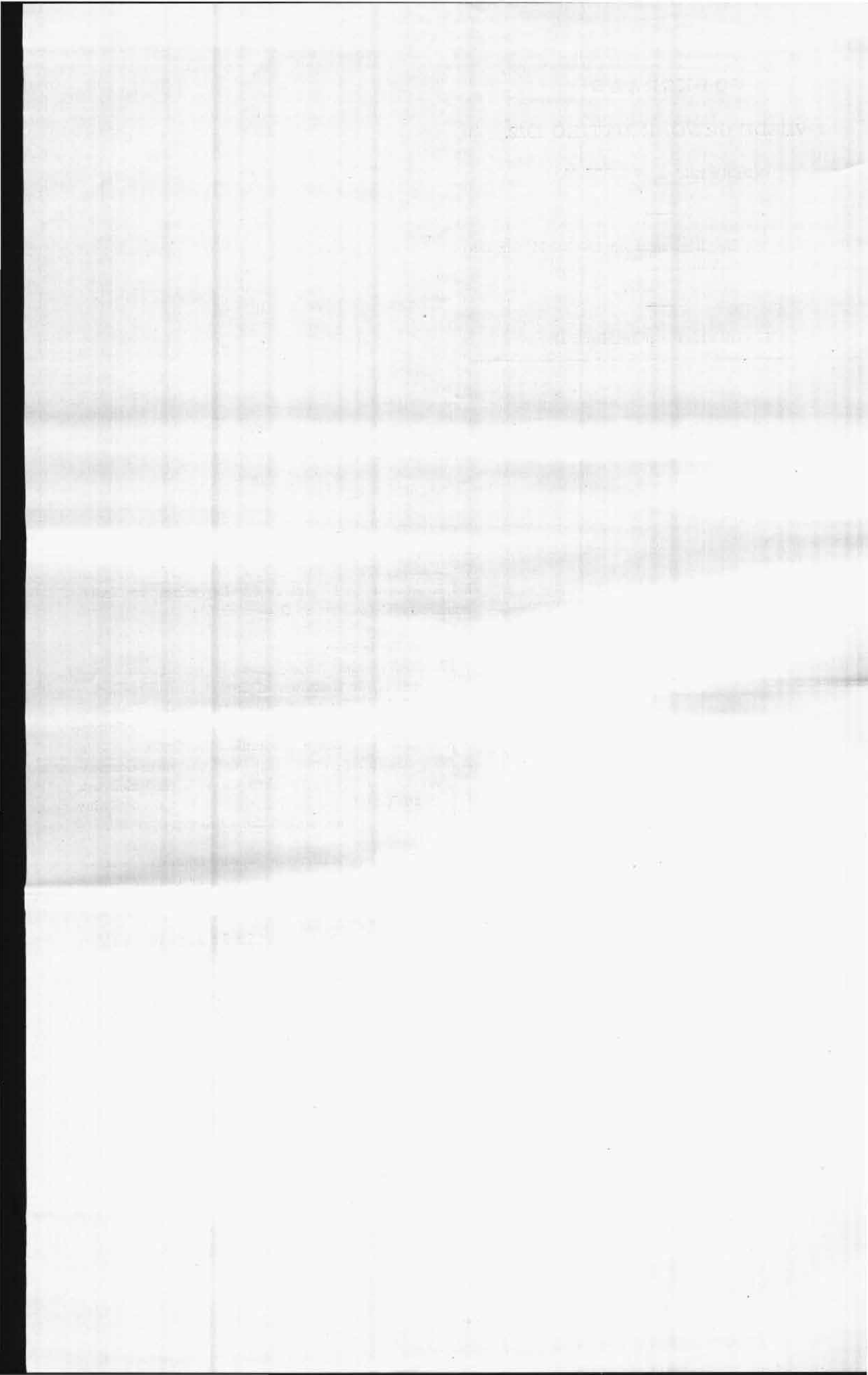
Artikel 19g te doen luiden:

1. Voorzover niet strijdig met de bevoegdheden aan anderen bij de Grondwet of de wet uitdrukkelijk toegekend, is de Gouverneur-Generaal aan den Volksraad verantwoording schuldig wegens zijn beleid, de inwendige aangelegenheden van Indië betreffende.
2. Naar aanleiding van de door den Gouverneur-Generaal gegeven verantwoording kan de Volksraad zich met een advies tot den Koning richten. Van de beslissing wordt mededeeling gedaan aan de Staten-Generaal.

Toelichting. Hiervoor wordt verwezen naar de toelichting gegeven bij de door den heer Cramer voorgestelde motie (Ond. 3 — stuk 20).

Dit amendement komt in de plaats van die motie, welke daarmee dus komt te vervallen.

CRAMER.
DAHLER.
RIVAL.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 30.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENT (op Hfst. III R.R.).

Amendement voorgesteld door de heeren Van Gennepe, Engelenberg, Bergmeijer, Sosrohadiwidjojo, Ariodinoto, Said en Buffart.

Ingezonden 13 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijziging aan te brengen in art. 1, § 18, punt 16 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5):

Art. 53 te doen luiden:

Artikel 53.

Indien de Volksraad in gebreke blijft zijn besluit binnen den gestelden termijn ter kennis van den Gouverneur-Generaal te brengen, kan de Gouverneur-Generaal in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië de ordonnantie vaststellen, waarvan hij op de wijze van art. 52 lid 2a aan den Volksraad kennis geeft.

Dezelfde bevoegdheid komt aan den Gouverneur-Generaal toe in het geval, dat er geen overeenstemming met den Volksraad is verkregen, behoudens het recht van den Volksraad om, indien de Gouverneur-Generaal van deze bevoegdheid gebruik maakt, binnen twee maanden na den datum van afkondiging der ordonnantie zich tot den Koning te wenden met verzoek de ordonnantie aan de wetgevende macht ter bekrachtiging voor te leggen.

Wordt deze door den wetgever geweigerd, dan wel komt zij niet binnen één jaar na den datum van afkondiging tot stand, dan wordt de ordonnantie door den Gouverneur-Generaal ingetrokken.

Toelichting.

Het artikel, zooals door de Regeering ontworpen, beperkt de wetgevende bevoegdheid van den Volksraad tot het geven van advies, mist voorts voldoende waarborgen, dat naar overeenstemming zal worden gezocht en laat zelfs de mogelijkheid open, dat de geheele wetgeving voor inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië in handen wordt gelegd van de Kroon.

Bij de hier voorgestelde redactie wordt aan deze bezwaren tegemoet gekomen.

Is de aan den Volksraad gegeven termijn niet in acht genomen, zoo heeft deze zijn aanspraak op medezeggenschap verbeurd. De Gouverneur-Generaal kan alsdan in overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië de ordonnantie definitief vaststellen.

Is de ordonnantie wegens gebrek aan overeenstemming niet tot stand gekomen, dan zal de Gouverneur-Generaal ernstig te overwegen hebben, of hij in het geschil met den Volksraad al of niet kan berusten. Zoo ja, dan legt hij de ontwerp-ordonnantie terzijde; zoo neen, dan kan hij haar, mits in overeenstemming met den Raad van Indië, vaststellen en afkondigen.

Alsdan heeft op zijn beurt de Volksraad te overwegen, of hij zich al of niet bij deze vaststelling wenscht neer te leggen. Zoo ja, dan blijft de ordonnantie onaangetast, zoo neen, dan kan de Raad zich binnen twee maanden tot den Koning wenden ten einde bekrachtiging te vragen bij de wet. De Regeering kan dan nogmaals overdenken, of zij bij het conflict volhardt; immers, is de verlangde bekrachtigingswet niet binnen het jaar tot stand gekomen, dan moet zij de ordonnantie intrekken.

Aanvaardt daarentegen de Regeering de hoogere uitspraak des wetgevers, dan zal zij wel zorgen zich tijdig van die uitspraak te verzekeren.

De taak van de Wetgevende macht in Nederland zal in vorenomschreven gedachtengang alleen hierin bestaan, dat Zij de ordonnantie, zooals deze aan haar oordeel onderworpen wordt, al dan niet bekrachtigt, zonder zich verder met de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië in te laten.

VAN GENNEPE.
ENGELBERG.
BERGMEIJER.
SOSROHADIWIDJOJO.
ARIODINOTO.
SAID.
BUFFART.

WEST VIRGINIA

DEPARTMENT OF GEOLOGY

REPORT OF THE

COMMISSIONER OF GEOLOGY

FOR THE YEAR 1900

BY

JOHN W. COOPER

COMMISSIONER

OF GEOLOGY

AND

MINES

OF WEST VIRGINIA

CHARLESTON, W. VA.

1901

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUKKEN 31 EN 32.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. II)

EN

SUB-AMENDEMENTEN (betr. Hfst. II).

Stuk 31. Amendementen voorgesteld door de heeren Buffart, Burer en Ten Berge.

Ingezonden 15 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer, voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Onderwerp 3 — stuk 5):

a. Artikel 26 (6) te lezen:

Wanneer de Gouverneur-Generaal of de Voorzitter het noodig oordeelt of vijftien leden daartoe hun wensch te kennen geven, worden buitengewone zittingen gehouden.

b. Artikel 29 te doen vervallen.

c. Artikel 32 (1) te lezen:

1. De in de artt. 41, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 50 en 55 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden, tenzij uitdrukkelijk anders is bepaald, door den Volksraad zelf uitgeoefend.

2. In de volgende gevallen worden die bevoegdheden van den Volksraad uitgeoefend door een college uit dien raad, Wetgevende Raad genaamd:

a. ten aanzien van alle zaken, tot het verrichten van voorbereidende werkzaamheden;

b. ten aanzien van bepaalde zaken, tot het afdoen daarvan, wanneer de Volksraad de afdoening van die zaken aan dat college overlaat;

c. wanneer de Volksraad niet bijeen is, doch dan slechts met inachtneming van het bepaalde in het volgende lid.

3. Indien de Wetgevende Raad krachtens letter c van het vorige lid gemelde bevoegdheden uitoefent, heeft hij zich te beperken tot:

a. het afdoen van de dagelijkse en loopende zaken, alsmede van zaken van technisch-wetgevenden aard;

b. het afdoen van spoedeisende zaken, waarvan de behandeling niet op het bijeenkomen van den Volksraad kan wachten;

een en ander ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal en van den Wetgevenden Raad gezamen-

lijk en, voorzover noodig nader te regelen bij ordonnantie.

(Toelichting. Voor het geheel uitschakelen van den Volksraad als wetgever bestaat geen voldoende aanleiding. Daarentegen moet, om te veel en te langdurig bijeen zijn van den Volksraad te voorkomen, deze niet meer werkzaamheden te verrichten krijgen dan noodig is, terwijl tevens voor den goeden gang van zaken een voorziening moet getroffen worden voor het geval afdoening van het een of ander niet kan wachten op het bijeenkomen van den Volksraad.

Dit kan worden bereikt door den Wetgevenden Raad, of hoe men dat college uit den Volksraad ook moge willen noemen, te maken tot een college van dagelijksch bestuur. Dat college heeft dan vooreerst tot taak de behandeling van alle zaken voor te bereiden, is dus commissie van voorbereiding. De Volksraad moet verder aan dat college de afdoening kunnen opdragen van zaken, welke hij daarvoor geschikt acht. Tevens kan dan, als de Volksraad niet bijeen is, dat college:

1. de dagelijkse en loopende zaken afdoen alsmede zaken van technisch-wetgevenden aard, met welke laatste zijn bedoeld zaken, waarbij geen beginselkwesties zijn betrokken of waarvan de beginselen reeds door den Volksraad zijn vastgesteld, en
2. spoedeisende zaken afdoen.

Dit stelsel is weergegeven in vorenstaand amendement op het eerste lid van art. 32 en brengt mede, dat de Volksraad niet alleen bijeenkomt, als de Gouverneur-Generaal dit wenschelijk acht, doch ook als de Voorzitter of een zeker aantal leden dit noodig vinden. Vandaar het amendement op het zesde lid van art. 26, hetgeen vrijwel een herstelling is van de redactie van het thans geldende daarmede corresponderende lid van art. 139 van het Regeeringsreglement. Het bijeenroepen van de op Java en Madoera gevestigde leden van den Volksraad tot het afdoen van spoedeisende zaken is dan ook niet meer noodig; art. 29 van het ontwerp (art. 142 van het Regeeringsreglement) kan daarom vervallen).

BUFFART.
BURER.
TEN BERGE.

Stuk 32. Sub-amendementen voorgesteld door de heeren Bergmeijer, Engelenberg, Van der Jagt, Roep en Van Gennep op de amendementen van den heer Buffart c. s. (Onderwerp 3 — stuk 31).

Ingezonden 15 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijzigingen aan te brengen in de amendementen van den heer Buffart c.s. (Ond. 3 — st. 31) op het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5):

- a. In amendement st. 31a in art. 26 (6) in plaats van „vijftien leden” te lezen „ten minste een derde der leden”.
- b. In amendement st. 31c in art. 32 (3b) aan het slot in plaats van „en van den Wetgevenden Raad gezamenlijk” te lezen „in overeenstemming met den Wetgevenden Raad”.

(Toelichting. In de bij het amendement voorgestelde lezing van art. 26 (6) is geen rekening gehouden met een eventueele uitbreiding van het aantal leden van den Volksraad; inplaats van een vast aantal moet dus een evenredig deel van de leden een vergadering kunnen eischen.

De bij sub-amendement b voorgestelde wijziging van art. 32 (3b) beoogt slechts duidelijker te doen uitkomen, dat de Gouverneur-Generaal en de Wetgevende Raad het met elkaar eens moeten zijn, zooals ook de bedoeling van het oorspronkelijke amendement is).

BERGMEIJER.
ENGELBERG.
VAN DER JAGT.
ROEP.
VAN GENNEP.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 33.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENT (betr. Hfst. IV R.R.).

Amendement voorgesteld door de heeren Van Gennep, Bergmeijer, Buffart, Engelenberg, Sosrohadiwidjojo en Ariodinoto.

Ingezonden 15 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijziging aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5):

De artikelen 19 *b.b.* (in Hoofdst. I), 63*d*, 63*e* en 63*f* te vervangen door de navolgende 2 artikelen:

Artikel 63*d*.

Begrotingsposten, waaromtrent tusschen den Gouverneur-Generaal en den Volksraad geen overeenstemming is verkregen, worden door den Gouverneur-Generaal uit het betrekkelijke begrotings-ontwerp gelicht en aan het oordeel onderworpen van den wetgever, die ter zake eene beslissing neemt.

Alle overige posten, waaromtrent die overeenstemming wel is verkregen, worden door den Gouverneur-Generaal afdelings-gewijs bij besluit vastgesteld en binnen twee weken na de vaststelling in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië afgekondigd.

Artikel 63*e*.

In Nederlandsch-Indië kunnen geen directe of indirecte landsbelastingen worden geheven dan krachtens ordonnantie.

Ordonnanties, strekkende tot invoering, wijziging of afschaffing van zoodanige belastingen kunnen niet in werking treden dan na te zijn goedgekeurd bij de wet.

(Toelichting. Het voor-ontwerp bepaalt in art. 63*a* wel, dat de begrooting bij een door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met den Volksraad te nemen besluit in Indië wordt vastgesteld, maar in art. 63*f* wordt deze bepaling illusoir gemaakt door den wetgever het recht toe te kennen de begrooting van A—Z te herzien en volgens eigen inzichten vast te stellen. Dat hierdoor in strijd met den geest en de bedoeling van art. 62 der herziene grondwet eene algeheele inmenging in de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië aan den wetgever wordt toegestaan, schijnt aan den ontwerper dier bepalingen te zijn ontsnapt.

En toch had het den ontwerper niet moeilijk kunnen vallen de bedoeling der grondwet te verwezenlijken,

daar hij hiervoor den feitelijken toestand, die meebrengt, dat de begrooting in hoofdzaak reeds in Indië wordt vastgesteld, slechts in een rechtstoestand had om te zetten.

Het amendement komt hierin tegemoet door aan de organen in Nederlandsch-Indië het vaststellen der begrooting over te laten behalve in het geval, dat tusschen Regeering en Volksraad geen overeenstemming is verkregen.

Als regel lost deze niet-overeenstemming over de begrooting zich op in een geschil over slechts enkele posten, maar van welken omvang het ook moge zijn, door het aangeven van de in geschil zijnde begrotingsposten, als zijnde de kleinste deeler, kan zoodanig geschil steeds nauwkeurig worden begrensd.

Die posten in geschil mogen de verkregen overeenstemming aangaande al de overige posten niet weder te niet doen en worden daarom uit het begrotingsontwerp gelicht ten einde afzonderlijk aan het oordeel te worden onderworpen van een andere macht, waarvoor de wetgever in Nederland de eenig aangewezen is.

Door de hier voorgestelde werkwijze wordt het beginsel gehuldigd, dat de regeling van de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië, althans zooveel mogelijk, wordt overgelaten aan aldaar gevestigde organen.

Ten opzichte van het belastingwezen wordt van dit beginsel door het thans voorgestelde art. 63*f* slechts in zoover afgeweken, dat geen verordening nopens de landsbelastingen of de in- en uitvoerrechten en accijnzen hier te lande kan inwerking treden, aler door den wetgever in Nederland te zijn goedgekeurd.

Deze bepaling kwam noodzakelijk voor niet alleen, omdat er tusschen het Nederlandsche en het Indische belastingstelsel een onverbrekkelijk verband bestaat, zoodat de eenheid niet uit het oog mag worden verloren, alsook omdat hierbij veelal internationale belangen worden geraakt, waarover in Nederland beter kan worden geoordeeld en beslist dan in Indië.

Artikel 19 *b.b.* van het ontwerp, dat daarenboven op een zonderlinge plaats staat, komt in dit systeem te vervallen).

VAN GENNEP.
BERGMEIJER.
BUFFART.
ENGELENBERG.
SOSROHADIWIDJOJO.
ARIODINOTO.

1885

THE STATE OF NEW YORK

IN SENATE

JANUARY 15, 1885

REPORT

OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

IN ANSWER TO A RESOLUTION

PASSED BY THE SENATE

APRIL 18, 1884

ALBANY:

AND ORANGE ST. N.Y.

1885

W. H. BROWN, PRINTER.

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

1885

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 34.

Herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

2de NOTA VAN WIJZIGINGEN.

In artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van de wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854 No. 129, Indisch Staatsblad 1855 No. 2) (Volksraadsstukken 2e gew. zitting 1922, Ond. 3 — stuk 5) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A.

In § 11 wordt achter het woord: „Nederlandsch-Indië” het volgende toegevoegd: en de woorden „de welvaart” door „het welzijn”.

B.

In § 16 wordt onder punt 2 letter *a* gelezen als volgt:

- a. het bepaalde onder de letters *a* en *b* wordt gelezen:
 - a. alle instructies en reglementen, het algemeen, gewestelijk of plaatselijk bestuur betreffende, op zijn last ontworpen;
 - b. de regeling der staatkundige betrekkingen met Nederlandsch-Indische zelfbesturen.

C.

In § 16 worden aan het slot van punt 5 de woorden: „Minister van Koloniën” vervangen door: „Koning”.

D.

In § 18 wordt:

- a. punt 4 gelezen:
 4. Als art. 23 een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige art. 136, behoudens dat het laatste lid van het eedsformulier wordt vervangen door twee alinea's, luidende:

„Ik zweer (beloof) dat ik, om iets in deze bediening te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken zal aannemen, middellijk noch onmiddellijk. Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en dat ik de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië steeds zal helpen onderhouden en het welzijn van Nederlandsch-Indië naar mijn vermogen zal voorstaan”.
- b. punt 7 wordt gelezen:
 7. Art. 26, luidende:

„Art. 26. De Volksraad houdt zijne vergaderingen in het openbaar te Batavia, tenzij bij ordonnantie een andere plaats daarvoor is aangewezen.

De deuren worden gesloten wanneer minstens vijf leden het vorderen, dan wel de voorzitter het noodig keurt.

De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd; zoodanige beraadslaging is niet toegelaten ten aanzien van de aangelegenheden bedoeld in de art. 63*a*, 63*g* en 63*h*, eerste lid.

Over de punten in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook eene beslissing genomen worden.

5. Jaarlijks worden, zonder voorafgaande oproeping, twee gewone zittingen gehouden.

De eerste zitting wordt op den derden Dinsdag der maand Mei geopend en duurt ten hoogste drie maanden. De tweede zitting vangt aan op den derden Dinsdag der maand October en duurt ten hoogste zes weken.

6. Wanneer de Gouverneur-Generaal of de Voorzitter het noodig oordeelt of ten minste een derde der leden daartoe hun wensch te kennen geven, worden buitengewone zittingen gehouden.

7. In de buitengewone zittingen worden geene andere onderwerpen behandeld dan in de oproepingen zijn vermeld.

c. punt 10 geschrapt en worden de punten 11 tot en met 19 achtereenvolgens genummerd 10 tot en met 18.

d. onder punt 12 (tevooren punt 13) in het eerste lid van art. 32 achter woorden: „Wetgevenden Raad genaamd” ingevoegd: „tenzij de Volksraad zich de behandeling van een zaak heeft voorbehouden en deze kan wachten op het bijeenkomen van dit college”.

e. onder punt 14 (tevooren punt 15) in het eerste lid van art. 43 en art. 44 in stede van „den voor elk geval” gelezen: „een zoonoodig”.

f. onder punt 16 (tevooren punt 17) uit het eerste lid van art. 55 geschrapt: „in overeenstemming met den Volksraad”.

g. onder punt 17 (tevooren punt 18) het eerste lid van art. 56 gelezen:

1. „Onverminderd het geval voorzien bij artikel 19*n* en behoudens de bepalingen van deze wet is de Gouverneur-Generaal in dringende omstandigheden bevoegd om voor geheel Nederlandsch-Indië of voor bepaalde gedeelten daarvan, onder nadere bekrachtiging door de wet of door den algemeenen maatregel van bestuur, bij

ordonnantie wetten of algemeene maatregelen van bestuur geheel of gedeeltelijk buiten werking te stellen of te wijzigen''.

h. punt 18 (tevorens 19) geschrapt en worden de punten 20 tot en met 24 achtereenvolgens genummerd 18 tot en met 22.

i. in punt 18 (tevorens 20) in stede van „de artikelen 55, 56 en 57'' gelezen: „de artikelen 55 en 56''.

k. punt 21 (tevorens punt 23) gewijzigd als volgt:

De artikelen 63a — 63f worden vervangen door de volgende artikelen:

„Art. 63a. De vaststelling van de begrooting geschiedt jaarlijks bij door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad, te nemen besluiten op den voet der volgende artikelen.

Art. 63b. 1. De begrooting bestaat uit afdelingen, elk voor zooveel noodig gesplitst in vier hoofdstukken, het eerste tot vaststelling van de uitgaven in Nederland, het tweede tot vaststelling van de uitgaven in Nederlandsch-Indië, het derde tot aanwijzing van de middelen in Nederland en het vierde tot aanwijzing van de middelen in Nederlandsch-Indië.

2. De afdelingen, die betrekking hebben op de departementen van algemeen bestuur, betreffen elk niet meer dan één departement.

Art. 63c. 1. De ontwerpen der algemeene begrooting worden door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad bij de opening der eerste jaarlijksche gewone zitting aangeboden. Zij worden door den Volksraad, onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen tien

weken na den dag van aanbieding, aan den Gouverneur-Generaal teruggezonden.

2. De ontwerpen van aanvullingsbegrootingen worden telkens, wanneer noodig, door den Gouverneur-Generaal, aan den Volksraad aangeboden. Zij worden door den Volksraad onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen een voor zooveel noodig voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, aan dezen teruggezonden.

Art. 63d. Voor zoover over eenige begrooting overeenstemming met den Volksraad is verkregen, wordt zij afdelingsgewijs bij besluit vastgesteld en zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen twee weken na afloop van de in het vorig artikel bedoelde termijnen openbaar gemaakt in de Javasche Courant.

Art. 63e. 1. De onderdeelen der begrooting, tot welke vaststelling de Gouverneur-Generaal wegens gebrek aan overeenstemming met den Volksraad niet heeft kunnen overgaan, worden bij de wet vastgesteld.

2. Eveneens geschiedt de vaststelling der begrooting bij de wet, voor zooveel de Volksraad de in artikel 63c bedoelde termijnen niet in acht heeft genomen.

Art. 63f. 1. De in artikel 63d bedoelde besluiten van den Gouverneur-Generaal moeten, alvorens te kunnen werken, bij de wet worden goedgekeurd.

3. Indien de wetgever zijne goedkeuring onthoudt aan zoodanig besluit, worden de betrokken onderdeelen bij de wet vastgesteld''.

l. onder punt 22 (tevorens punt 24) in het eerste lid van artikel 66 het woord „het'' tusschen „met'' en „toezicht'' geschrapt.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 35.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENT (betr. Hfst. V R.R.).

Amendement voorgesteld door de heeren Engelenberg, Kiës, Westra, Koesoemo Joedo en Mandagie.

Ingezonden 29 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer — met intrekking van het door hen ingediende amendement (st. 26) — voor te stellen de volgende wijziging aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5):

§ 18, punt 24, art. 66 te vervangen door een nieuw hoofdstuk Va, luidende:

HOOFDSTUK Va ⁽¹⁾.

Van de Algemeene Rekenkamer.

Art. 66. 1. Er is een Algemeene Rekenkamer, belast met het toezicht op de handelingen der ordonnateurs en op de verantwoording der rekenplichtigen.

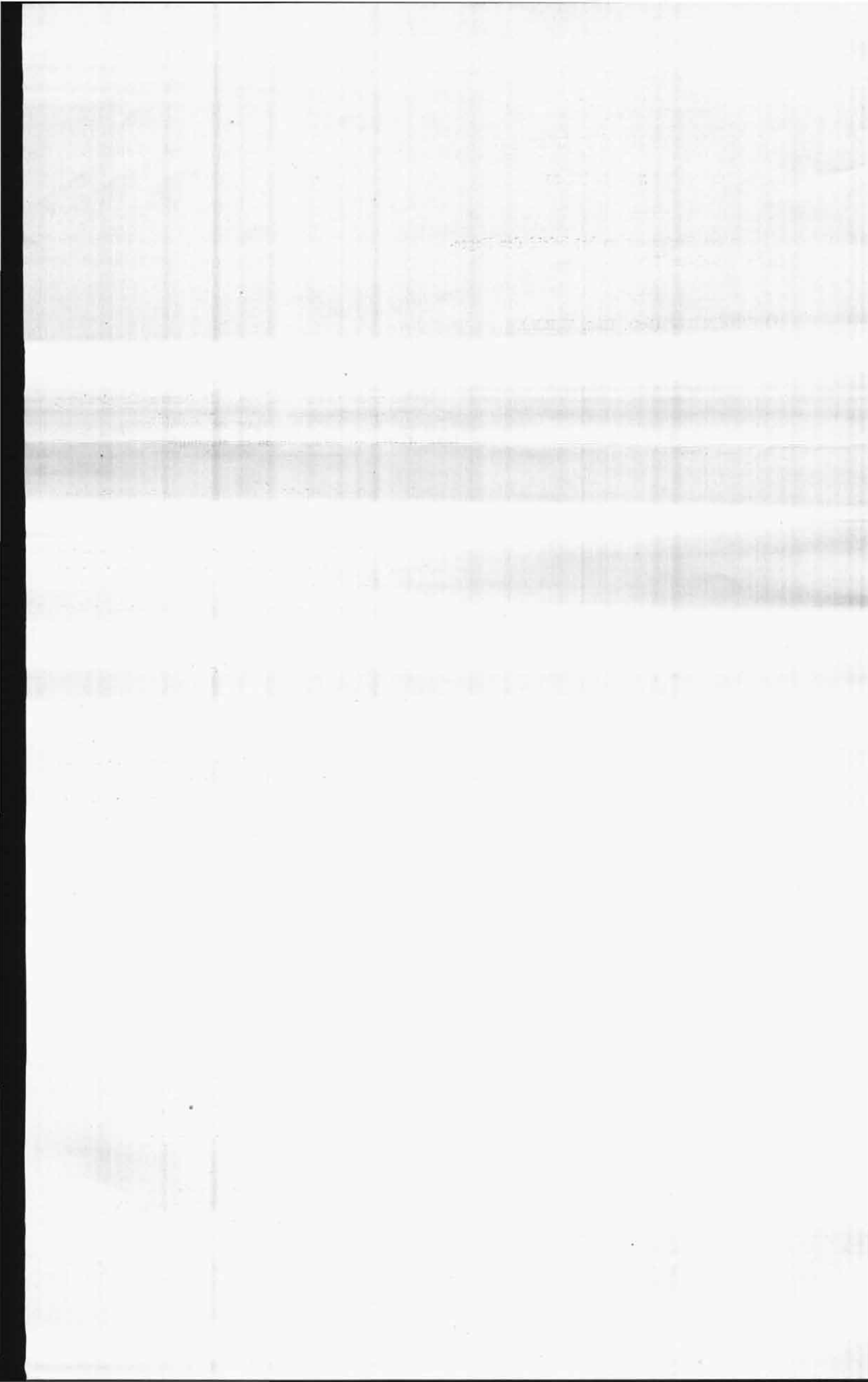
2. De samenstelling van de Kamer en hare instructie worden door den Koning geregeld in overeenstemming met de wet tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederlandsch-Indië.

(Toelichting. De splitsing der bepalingen betreffende de departementen van algemeen bestuur en de Algemeene Rekenkamer spreekt voor zich zelf; de samenvoeging toch in één hoofdstuk was oneigenlijk.

Het thans bepaalde in artikel 66, lid 1, is onjuist: de Algemeene Rekenkamer oefent inderdaad slechts een repressief toezicht uit, geen preventief toezicht, dus niet „het toezicht“).

ENGELBERG.
KIËS.
WESTRA.
KOESOEMO JOEDO.
MANDAGIE.

⁽¹⁾ Bij aanneming van dit amendement zal de titel van het vijfde hoofdstuk behooren te luiden: „Van de departementen van algemeen bestuur“, en de tekst van § 18 punt 24 dienovereenkomstig gewijzigd moeten worden.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 36.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENT (betr. Hfst. I R.R.).

Amendement voorgesteld door de heeren Engelenberg, Kiës, Westra, Koesoemo Joedo en Mandagie.

Ingezonden 29 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijziging aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië:

Na § 11 een nieuwe § 11A in te voegen:

§ 11A. Na artikel 12 wordt ingelascht een nieuw artikel 12a, luidende:

Art. 12a. 1. Er is een Financiële Raad, die de Regeering van voorlichting dient ter vaststelling van het financieel beleid.

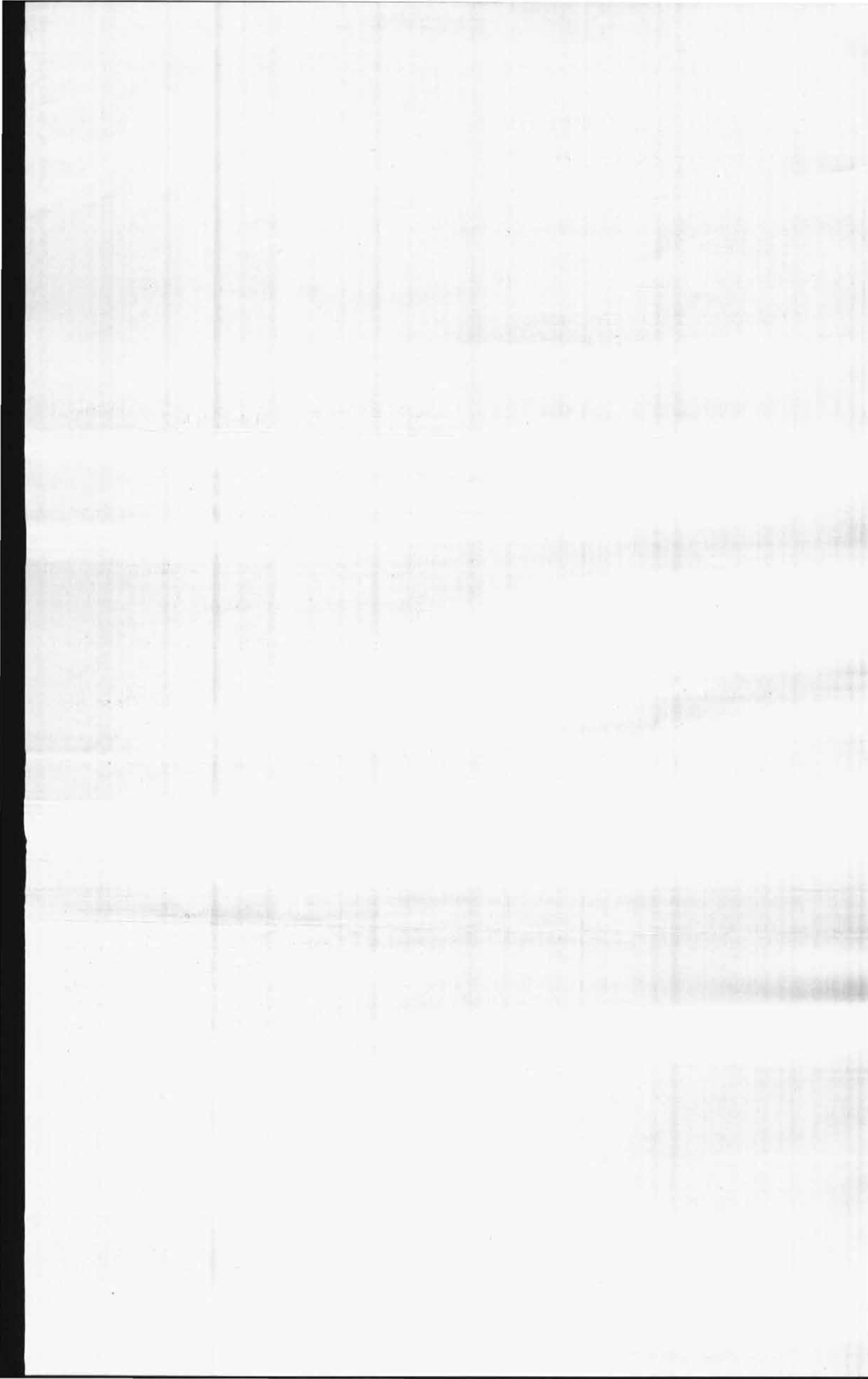
2. De samenstelling en de instructie van den Raad worden bij ordonnantie geregeld.

(Toelichting. De resultaten van het financieel beleid van de laatste jaren zijn wel zoo geweest, dat het volstrekt noodig voorkomt den Gouverneur-Generaal een bijzonder deskundig college terzijde te stellen, dat van voorlichting dient inzake de groote lijn van het te volgen financieel beleid en bij ingrijpende incidenteele handelingen op dit gebied. Het college zal uit ambtelijke en niet-ambtelijke elementen moeten bestaan; van de laatste zijn te verwachten adviezen, rekening houdende met de toestanden in handel, industrie en op de internationale geldmarkt; de eerste geven hunne inzichten betreffende de te verwachten opbrengsten van belastingen, producten, monopolies en bedrijven.

De belangrijke positie, die dit college heeft, maakt het gewenscht het in de wet op de staatsinrichting een plaats te geven onmiddellijk na den Raad van Indië.

Het komt gewenscht en voldoende voor, wanneer samenstelling en instructie bij ordonnantie worden geregeld).

ENGELENBERG.
KIËS.
WESTRA.
KOESOEMO JOEDO.
MANDAGIE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 38.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN (betr. Hfst. I R.R.).

Amendementen voorgesteld door de heeren Bergmeijer, Laoh, Soselisa, Ponto.

Ingezonden 30 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5) de volgende wijzigingen aan te brengen:

a. § 6. Het vierde lid van artikel 7 (nieuw) wordt vervangen door de volgende bepaling:

4. Zoo dikwijls de Gouverneur-Generaal dit noodig oordeelt, vergadert de Raad onder voorzitterschap van den Gouverneur-Generaal. In alle andere gevallen treedt de Vice-President als voorzitter op, tenzij de Gouverneur-Generaal den Luitenant-Gouverneur-Generaal daartoe heeft aangewezen. De Gouverneur-Generaal en de Luitenant-Gouverneur-Generaal hebben alleen een raadgevende stem.

b. § 7 te doen luiden:

Na artikel 7 wordt ingelascht:

Artikel 7a.

1. Aan vergaderingen van den Raad van Nederlandsch-Indië, voorgezeten door den Gouverneur-Generaal, nemen de buitengewone leden deel, tenzij de Gouverneur-Generaal om bijzondere redenen anders besluit. De buitengewone leden hebben alsdan raadgevende stem.

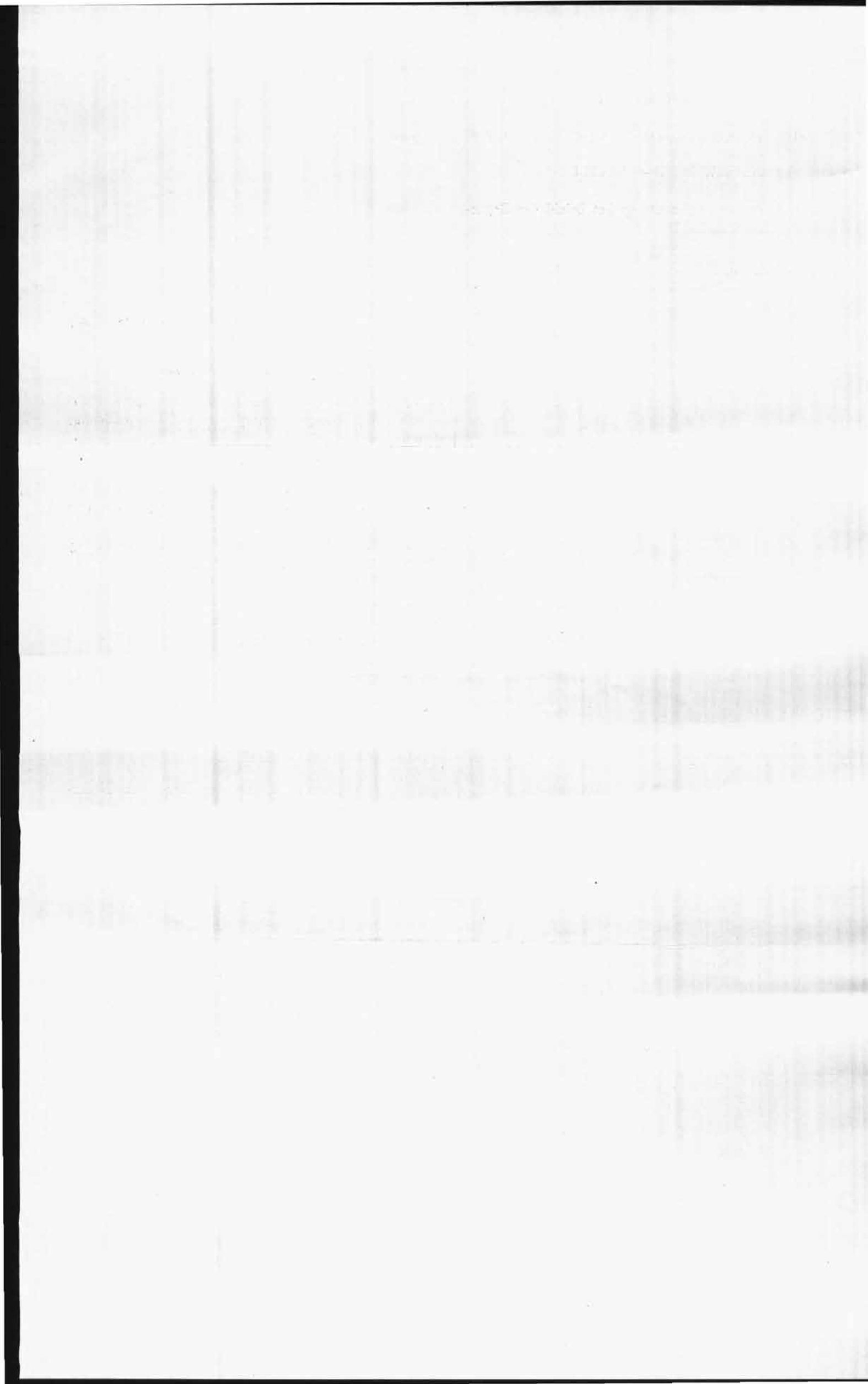
2. Op de vergaderingen bijgewoond door de buitengewone leden worden behandeld:

- a. de door den Gouverneur-Generaal aangewezen onderwerpen;
- b. de hiertoe door den Raad aangehouden onderwerpen;
- c. de voorstellen betreffende onderwerpen, waarbij meer dan een departement van algemeen bestuur betrokken is of waaromtrent verschillende departementshoofden van advies hebben gediend;
- d. de voorstellen, uitgegaan van een der departementen van algemeen bestuur, welke daarvoor door het betrokken departementshoofd in aanmerking zijn gebracht, tenzij de vergadering anders beslist.

Artikel 7b.

(Gelijkkluidend aan het in het gewijzigd ontwerp voorgesteld artikel 7a).

BERGMELJER.
LAOH.
SOSELISA.
PONTO.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 40.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

WIJZIGINGEN VAN AMENDEMENTEN.

In de door de heeren Cramer, Dahler en Rivai ingediende amendementen (Ond. 3 — stukken 17 en 18) worden door de voorstellers de volgende wijzigingen aangebracht:

- A. **Amendement 17a.** In lid 1 en 2 van het voorgestelde artikel 20 wordt het woord „regeeringsverordening” vervangen door „ordonnantie”.
- Lid 8 van evengemeld artikel 20 vervalt.
- In lid 9 behoort in stede van „aanbeveling van drie personen” gelezen te worden: „voordracht van drie leden”.
- „De Volksraad benoemt en ontslaat zijn secretaris. Hij is geen lid van den Volksraad”.
- B. **Amendement 17b.** Het bij dit amendement sub II voorgestelde wordt vervangen door het volgende:
- „II. In het voorgestelde sub *d* van hetzelfde artikel de woorden: „niet in staat van faillissement verkeeren” te laten vervallen”.
- C. **Amendement 17d.** In lid 7 van artikel 26 vervallen de woorden: „gehoord den Raad van Nederlandsch-Indië.”
- D. **Amendement 18a.** In het eerste lid van artikel 53 worden de woorden: „den wetgever” vervangen door: „de wet”.

(Toelichting. Vorenstaande wijzigingen zijn gedeeltelijk door den eersten onderteekenaar reeds mondeling toegelicht, terwijl de wijziging sub B omsehreven een uitvloeisel is van de rede van den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken op 27 November 1922).

CRAMER.
DAHLER.
RIVAL.

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

1914

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 41.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENT (betr. Hfst. VI R.R.).

Amendement voorgesteld door de heeren Cramer, Dahler en Rivai.

Ingezonden 30 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen de volgende wijziging aan te brengen in artikel 1 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Onderwerp 3 — stuk 5):

§ 24. Het voorgestelde nieuwe vijfde lid van artikel 71 wordt vervangen door de volgende bepaling:

„5. Bij ordonnantie kan aan Inlandsche gemeenten de bevoegdheid worden gegeven:

- 1e. om, met inachtneming van de daarbij te stellen regelen en onder het daarbij te bepalen toezicht, belastingen te heffen;
- 2e. om tegen de overtreding van hare verordeningen straf te bedreigen.

(Toelichting. Al staat, zooals in de Memorie van Antwoord nog eens is vermeld, het verordeningsrecht der Inlandsche gemeenten buiten allen twijfel, dit verordeningsrecht blijft zeer onvoldoende, zoolang daaraan niet het recht van strafbedreiging verbonden is. Het amendement beoogt dit recht der Inlandsche gemeenten eveneens vast te leggen).

CRAMER.
DAHLER.
RIVALI.

2007-07-27

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

1000-0000-0000

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 42.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

AMENDEMENTEN.
(betreffende de overgangsbepalingen).

Amendementen voorgesteld door de heeren Cramer, Dahler en Rivai.

Ingezonden 30 November 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen — met gelijktijdige intrekking van het door hen ingediende amendement (stuk 19) — de volgende wijzigingen aan te brengen in art. 2 van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (Ond. 3 — stuk 5):

a. Overgangsbepaling I te doen luiden:

Deze wet treedt niet in werking alvorens de wijze van verkiezing en benoeming van de leden van den Volksraad is vastgesteld. Het tijdstip van inwerking-treding wordt door den Koning bepaald.

b. Overgangsbepaling IV te doen luiden:

De wijze van verkiezing en benoeming van de leden van den Volksraad wordt, met inachtneming zooveel mogelijk van het bepaalde in lid 2—7 van artikel 20 (vide amendement stuk 17a) voor de eerste maal geregeld door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met den Volksraad onder nadere goedkeuring bij de wet.

(Toelichting. De vervanging van het oorspronkelijk amendement, Ond. 3 — stuk 19, door het bovenstaande is een uitvloeisel van de rede van den Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken op 27 November 1922).

CRAMER.
DAHLER.
RIVAI.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 43.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

MOTIE.

Motie voorgesteld door de heeren Bergmeijer, Van der Jagt, Ariodinoto, Sosrohadiwidjojo, Djajadiningrat, Soejono, Said en Engelenberg.

Ingezonden 30 November 1922.

De Volksraad,
van oordeel, dat hij ten aanzien van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië vrij blijft om los van het voorgedragen wetsontwerp te kennen te geven, welke wijzigingen hij in het Regeeringsreglement bovendien nog noodig mocht achten;

noodigt de Regeering uit om door wijziging van art. 71 van het Regeeringsreglement de mogelijkheid te openen, dat in die gevallen, dat de ordonnantie-wetgever zulks noodig acht, de hoofden en bestuurders der Inlandsche gemeenten kunnen worden benoemd in plaats van verkozen; en gaat over tot de orde van den dag.

(Toelichting. Vooral in verband met de inrichting van collegiale besturen van Inlandsche gemeenten, zooals die op Java te verwachten is en zooals die in de buitengewesten reeds in verschillende gewesten bestaat, is het gewenscht de mogelijkheid te openen, dat dorps hoofden worden benoemd in plaats van verkozen.

De bedoeling is niet om een bindend voorschrift te geven voor de samenstelling van dorpsbesturen, doch alleen om, voortgaande in den gedachtengang van de aanhangige herziening, de beslissing over deze aangelegenheid in handen van den ordonnantie-wetgever te leggen).

CONFIDENTIAL

UNITED STATES GOVERNMENT

OFFICE OF THE SECRETARY

Department of the Interior
Washington, D. C.

SECRET

Subject: [Illegible]

Reference: [Illegible]

Date: [Illegible]

By: [Illegible]

For: [Illegible]

Through: [Illegible]

Approved: [Illegible]

Special Agent in Charge

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

[Illegible]

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 44.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

INTREKKING VAN AMENDEMENTEN.

Ondergeteekenden hebben de eer van de door hen op 31 October jl. ingediende amendementen de ondervolgende geheel of gedeeltelijk in te trekken:

Met betrekking tot Hoofdstuk I.

- Stuk 7, sub *a*: het geheele amendement op artikel 1;
„ 7, sub *d*: voor zoover betreft de toevoeging van een 4de lid van artikel 19*a*;
„ 7, sub *g*: het geheele amendement op artikel 19*e*;
„ 7, sub *h*: het geheele amendement op artikel 19*f*.

Met betrekking tot Hoofdstuk II.

Stuk 8, sub *c*: het geheele amendement op artikel 23.

Met betrekking tot Hoofdstuk III.

Stuk 9, sub *d*: het geheele amendement op artikel 54.

Met betrekking tot Hoofdstuk V.

Stuk 11, sub *a*: het geheele amendement op artikel 64.

KERKKAMP.
AAY.
DE QUELJOE.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY

RESEARCH REPORT
NO. 1000
BY
J. H. GOLDSTEIN
AND
M. J. BELL
1954

1. Introduction

2. Experimental Methods

3. Results and Discussion

4. Conclusions

5. References

6. Appendix

7. Acknowledgments

8. Author's Address

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 45.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

WIJZIGING VAN AMENDEMENTEN.

Ondergeteekenden hebben de eer de ondervolgende wijzigingen aan te brengen in de door hen op 31 October j.l. ingediende amendementen.

Amendement Stuk 7, sub b.

In lid 1 van het voorgestelde artikel 7 worden de woorden „zeven gewone” vervangen door „ten hoogste zeven gewone leden”.

(Toelichting. Deze wijziging houdt verband met den inhoud van het amendement op art. 64, st. 11, sub a).

Amendement Stuk 8, sub a.

Aan lid I van art. 20 toevoegen het volgende: „Het aantal leden wordt bij ordonnantie vastgesteld”.

Amendement Stuk 8, sub b.

De Romeinsche cijfers I en II vervallen en het gestelde onder II wordt vervangen door het volgende:

Na artikel 21 te doen volgen een artikel 21a, luidende:

Artikel 21a.

1. Van het kiesrecht zijn uitgesloten zij, wien dit recht bij rechterlijke uitspraak of door ordonnantie is ontzegd.

2. Van de uitoefening van het kiesrecht zijn uitgesloten zij, die reehtens van hunne vrijheid zijn beroofd;

zij, die krachtens rechterlijke uitspraak van de waarneming van alle openbare bedieningen of ambten zijn ontzet;

zij, die krachtens rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren;

zij, die van de voogdij zijn ontzet;

zij, die onder de vorige strafwetgeving gevangenisstraf of een zwaardere straf dan wel dwangarbeid hebben ondergaan en wier straftijd nog geen vijf jaar is verstreken.

(Toelichting. Deze wijzigingen zijn een gevolg van in het Afdeelvingsverslag gemaakte opmerkingen).

Amendement Stuk 8, sub j.

Aan het sub I vermelde lid 2 als lid 3 toe te voegen het volgende:

„3. Benoemde leden, die niet langer lid van den Volksraad kunnen zijn, worden door den Gouverneur-Generaal van het lidmaatschap ontheven. Van verkozen leden, in dat geval verkeerende, stelt de Volksraad den dag vast,

waarop zij geacht worden het lidmaatschap te hebben verloren”.

(Toelichting. Deze bepalingen vervangen het gestelde in lid 4 van het oorspronkelijk voorgestelde artikel 21 (stuk 8, sub b). Hiermede wordt tegemoet gekomen aan een als juist erkende opmerking in het Afdeelvingsverslag, terwijl de thans voorgestelde aanvulling van artikel 25 Regeeringsontwerp een verbetering inhoudt, daar het niet juist is den Gouverneur-Generaal de bevoegdheid toe te kennen ook verkozen leden van het lidmaatschap te ontheffen).

Amendement Stuk 8, sub i.

In lid 4 van het voorgestelde artikel 33 na de woorden „aangestelde personeel” tusschen twee komma's in te lusschen de woorden: „alsmede de regeling van de aanspraken der leden op tegemoetkoming voor reis- en verblijfkosten”.

(Toelichting. Door een verzuim onzerzijds zijn deze woorden uitgevallen).

Artikel 34 te doen luiden:

Artikel 34.

1. In overeenstemming met den Gouverneur-Generaal kan de Volksraad commissies van onderzoek instellen.

2. De wijze van samenstelling en de bevoegdheden van deze commissie worden bij ordonnantie geregeld.

(Toelichting. Getracht is tegemoet te komen aan het bezwaar van den heer 's Jacob, dat instelling van commissies van onderzoek door den Volksraad zonder medewerking van de Regeering tot moeilijkheden aanleiding zal geven en vooralsnog niet wenschelijk is te achten).

Amendement Stuk 8, sub j.

Dit amendement wordt vervangen door het volgende:

Het voorgestelde artikel 44 te wijzigen als volgt:

In het eerste lid van artikel 44 te doen vervallen de woorden „ter beoordeeling van den Koning”.

KERKKAMP.

AAJ.

DE QUELJOE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 46.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

Overzicht van alle amendementen en moties.

Betr. Hfst. I.

Am. Kerkkamp	st. 7	<i>a</i>	ingetrokken zie st. 44.
		<i>b</i>	verworpen met 27—15 stemmen (H 293, 312).
		<i>c</i>	lid 1, 2 en 3 ingetrokken (H 293, 313) overigens verworpen met 24—18 stemmen (H 313).
		<i>d</i>	vervallen door verwerping van st. 7 <i>b</i> (reeds gedeeltelijk getrokken bij st. 44) (H 312).
		<i>e</i>	verworpen met 32—10 stemmen (punten <i>a</i> en <i>b</i> zijn in de 2e N. v. W. overgenomen) (H 313—314).
		<i>f</i>	ingetrokken (H 314).
		<i>g</i>	ingetrokken zie st. 44.
		<i>h</i>	ingetrokken zie st. 44.
		<i>i</i>	verworpen met 28—14 stemmen *) (H 315).
Am. Cramer	st. 16	<i>a</i>	a a n g e n o m e n z.h.s. (H 311).
		<i>b</i>	ingetrokken (H 294).
		<i>c</i>	verworpen met 36—6 stemmen (H 314).
		<i>d</i>	vervallen na verwerping Am. Kerkk. st. 7 <i>b</i> (H 312, 314).
		<i>e</i>	verworpen met 28—14 stemmen (H 314).
Am. Engelenberg	st. 23	<i>a</i>	a a n g e n o m e n met 24—18 stemmen (H 312).
		<i>b</i>	ingetrokken (H 266) (in 2e N. v. W. overgenomen).
		<i>c</i>	a a n g e n o m e n met 24—18 stemmen (H 313).
		<i>d</i>	a a n g e n o m e n z.h.s. (H 315).
Am. Cramer	st. 29		verworpen met 36—6 stemmen (H 314).
Am. Engelenberg	st. 36		ingetrokken (H 311).
Am. Bergmeijer	st. 38	<i>a</i>	a a n g e n o m e n z.h.s. (H 312).
		<i>b</i>	a a n g e n o m e n z.h.s. (H 300—312).

Betr. Hfst. II.

Am. Kerkkamp	st. 8	<i>a</i>	verworpen met 30—12 stemmen (H 316).
		<i>b</i>	verworpen met 33—8 stemmen (H 319).
		<i>c</i>	ingetrokken (zie st. 44).
		<i>d</i>	I en II verworpen met 27—14 stemmen (H 320).
		<i>e</i>	verworpen met 31—10 stemmen (H 320).
		<i>f</i>	ingetrokken (H 321).
		<i>g</i>	ingetrokken (H 293).
		<i>h</i>	verworpen met 27—14 stemmen (H 321).
		<i>i</i>	betr. art. 33 ingetrokken (H 321).
		<i>i</i>	betr. art. 32 verworpen met 31—10 stemmen (H 321).
		<i>i</i>	betr. art. 34 verworpen met 23—17 stemmen (H 322).
		<i>j</i>	I overgenomen in de 2e N. v. W.
		<i>j</i>	II verworpen met 25—16 stemmen (gedeeltelijk in de 2e N. v. W. overgenomen) (H 323).

(*) § 16 (16) art. 45 in stemming gebracht is gehandhaafd met 38 — 4 stemmen (H 315).

- Am. Cramer st. 17 *a* verworpen met 36—6 stemmen (H 315—316).
b I—III verworpen met 37—4 stemmen (H 319).
b IV verworpen met 26—15 stemmen (H 319).
c vervallen na verwerping van 17*d* (H 321).
d verworpen met 27—14 stemmen (H 320—321).
e ingetrokken (H 321).
f verworpen met 25—15 stemmen (H 323).
g verworpen met 34—6 stemmen (H 323).
h verworpen met 35—6 stemmen (H 323).
- Am. Engelenberg st. 24 *a* a a n g e n o m e n z.h.s. (H 319).
b ingetrokken (H 272) (in 2e N. v. W. bijna efm. overgenomen).
c ingetrokken (H 272) (in 2e N. v. W. overgenomen).
d a a n g e n o m e n z.h.s. (H 322).
- Am. Buffart st. 31 *a* ingetrokken zie st. 37 (in 2e N. v. W. bijna efm. overgenomen).
b ingetrokken zie st. 37 (in 2e N. v. W. overgenomen).
c vervangen door st. 37 (H 185).
- Sub.-Am. Bergmeijer st. 32 *a* vervallen (in 2e N. v. W. overgenomen).
b vervallen door intrekking am. st. 31*c*.
- Am. Buffart st. 37 verworpen met 27—14 stemmen (H 311, 321—322).
- Am. Engelenberg st. 39 a a n g e n o m e n met 35—6 stemmen (H 311, 322).
- Am. Kerkkamp tot schrapping van het woord „verkozen” in art. 20 lid 4 (H 316).
 verworpen met 26—15 stemmen (H 317—318).

Art. 20 in stemming gebracht is gehandhaafd met 29—13 stemmen (H 318—319).

Betr. Hfst. III.

- Am. Kerkkamp st. 9 *a* verworpen met 24—16 stemmen (H 323—324).
b verworpen met 21—19 stemmen (H 324).
c vervallen door aanneming am. Kerkk. st. 30 (H 325).
d ingetrokken zie st. 44.
e vervallen (in 2e N. v. W. overgenomen).
f vervallen (in 2e N. v. W. bijna overgenomen) (H 186).
g vervallen na verwerping van am. Kerkk. st. 7*b* (H 312).
h ingetrokken (H 325).
i betr. lid 2 verworpen met 29—11 stemmen (H 325).
i betr. lid 4 ingetrokken (H 325).
j verworpen met 26—14 stemmen (H 325).
- Am. Cramer st. 18 *a* vervallen door aanneming van am. Kerkk. st. 30 (H 325).
b vervallen door de verwerping van am. Kerkk. st. 7*b* (H 312).
c I ingetrokken (H 325).
c II verworpen met 26—14 stemmen (H 325).
- Am. v. Gennep st. 30 a a n g e n o m e n met 33—7 stemmen (H 311, 324—325).
 Sub-Am. Kerkk. op Am. v. Gennep st. 30 om in lid 1 de woorden „in overeenstemming met den R. v. N. I.” te schrappen (H 311).
 } verworpen met 26—14 stemmen (H 324).

Betr. Hfst. IV.

- Am. Kerkkamp st. 10 (1) ingetrokken (H 287).
 (2) op art. 63*c*, lid 1 ingetrokken (H 326).
 (2) op art. 63*c*, lid 2 verworpen met 26—15 stemmen (H 326).
 (3) ingetrokken (H 287).

- Am. Engelenberg st. 25 *a* a a n g e n o m e n met 32—9 stemmen (H 326).
b a a n g e n o m e n z. h. s. (H 326).
- Am v. Gennep st. 33 a a n g e n o m e n met 34—7 stemmen (H 291, 326).

Hfst. V.

- Am. Kerkkamp st. 11 *a* i n g e t r o k k e n zie st. 44.
b v e r w o r p e n met 23—18 stemmen (H 327).
- Am. Engelenberg st. 26 i n g e t r o k k e n (vervangen door st. 35 en 36).
 st. 35 a a n g e n o m e n met 22—19 stemmen (H 326).

Hfst. VI.

- Am. Cramer st. 41 a a n g e n o m e n z. h. s. (H 327).

Hfst. VIII.

- Am. Kerkkamp st. 12 v e r w o r p e n met 25—16 stemmen (H 327).

Overg. bep.

- Am. Kerkkamp st. 13 i n g e t r o k k e n (H 298).
- Am. Cramer st. 19 v e r v a n g e n door st. 42.
 st. 42 *a* v e r w o r p e n met 27—14 stemmen (H 327).
b v e r w o r p e n met 27—14 stemmen (H 310, 327).

MOTIES.

- Motie-Kerkkamp st. 14 *a* i n g e t r o k k e n (H 300).
b v e r w o r p e n met 22—18 stemmen (H 328).
c v e r v a l l e n door verwerping van motie 14 *b* (H 328).
d i n g e t r o k k e n (H 328).
e na wijziging z.h.s. a a n g e n o m e n (H 328).
f i n g e t r o k k e n (H 328).
- Motie-Cramer st. 20 v e r v a n g e n door am. st. 29.
 21 v e r v a l l e n door am. Engelenb. 23 *d* (H 315).
 22 v e r w o r p e n met 25—15 stemmen (H 328).
- Motie-Engelenberg st. 27 *a* a a n g e n o m e n z.h.s. (H 328).
b a a n g e n o m e n z.h.s. (H 328).
c a a n g e n o m e n z.h.s. (H 328).
d i n g e t r o k k e n (H 308).
e v e r v a l l e n door aanneming motie 14 *e*.
- Motie-Bergmeijer st. 43 a a n g e n o m e n z.h.s. (H 328—329).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 47.

Herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

Overzicht van de aangenomen amendementen en moties.

Betreffende Hoofdstuk I.

1. Het amendement Cramer e.s. (Stuk 16a) op art. 1 lid 1, luidende:

„In § 3, artikel 1. eerste lid van de wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië aan te vullen met de volgende zinsnede: „Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt een instructie voor den Gouverneur-Generaal vastgesteld”,

is zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 311).

2. Het amendement Engelenberg e.s. (Stuk 23a) luidende: In § 6: art. 7, tweede lid te doen vervallen: is aangenomen met 24 stemmen voor en 18 stemmen tegen (H 312).

Vóór stemden de heeren: Soselisa, Houtsma, Engelenberg, Teixeira de Mattos, Kan, Laoh, Khouw Kim An, Koesoemo Joedo, Madjolelo, Sosrohadiwidjojo, Ariodinoto, Ponto, Westra, Said, Van Gennep, Van Sandick, Roep, Bergmeijer, Kiès, Van der Jagt, Moelia, 's Jacob, Mandagie en Sadjiroen.

Tegen stemden de heeren: Dwidjosewojo, Soetadi, Waworoentoe, Salim, Soejono, De Queljoe, Aay, Soerakoesoemah, Kerkkamp, Cramer, Burer, Djajadiningrat, Ten Berge, Dahler, Buffart, Rivai, Kamil en de Voorzitter.

3. Het amendement Engelenberg e.s. (stuk 23c) luidende: In § 14, art. 17 te lezen als volgt:

1. „Wanneer er vermoeden bestaat, dat de Gouverneur-Generaal door krankzinnigheid buiten staat is zijne waardigheid te blijven uitoefenen, belegt degene, die hem zou moeten vervangen, eene vergadering van den Raad van Nederlandsch-Indië ten einde te onderzoeken of er gronden aanwezig zijn, om het bestaande vermoeden als juist aan te nemen.

2. In die vergadering worden de ambtenaren, die dagelijks met den Gouverneur-Generaal in aanraking zijn, geroepen om inlichtingen te geven.

3. Zoo daartoe redenen bestaan, wordt vervolgens door den Raad eene Commissie van drie geneeskundigen benoemd, om den Raad te dienen van bericht omtrent den toestand van den Gouverneur-Generaal. Deze Commissie is bevoegd om den gewonen geneesheer van den Gouverneur-Generaal in haar midden te roepen.

5. Bevestigt dit nader onderzoek het bestaande vermoeden, dan treedt de vervanging in als omschreven in artikel 13.

5. Van elk gedeelte des onderzoeks worden nauwkeurig processen-verbaal in dubbel opge maakt, en ondertekend door de betrokken leden.

6. Een der dubbelen wordt gezonden aan den Minister van Koloniën”.

is aangenomen met 24 stemmen voor en 18 stemmen tegen (H 313).

Vóór stemden de heeren: Sadjiroen, Soselisa, Houtsma, Engelenberg, Teixeira de Mattos, Kan, Laoh, Khouw Kim An, Koesoemo Joedo, Madjolelo, Sosrohadiwidjojo, Ariodinoto, Ponto, Westra, Said, Van Gennep, Van Sandick, Roep, Bergmeijer, Kiès, Van der Jagt, Moelia, 's Jacob en Mandagie.

Tegen stemden de heeren: Rivai, Kamil, Dwidjosewojo, Soetadi, Waworoentoe, Salim, Soejono, De Queljoe, Aay, Soerakoesoemah, Kerkkamp, Cramer, Burer, Djajadiningrat, Ten Berge, Dahler, Buffart en de Voorzitter.

4. Het amendement Engelenberg e.s. (stuk 23d), luidende:

„In § 16 punt 26: In plaats van de nieuwe redactie de oude redactie behouden, dus het woord „Inlandsch” in het eerste lid en de woorden „de Inlanders” in het tweede lid niet doen vervallen”. wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 315).

5. Het amendement Bergmeijer e.s. (stuk 38a) luidende:

„§ 6. Het vierde lid van artikel 7 (nieuw) „wordt vervangen door de volgende bepaling:

„4. Zoo dikwijls de Gouverneur-Generaal dit „noodig oordeelt, vergadert de Raad onder voorzitterschap van den Gouverneur-Generaal. In alle „andere gevallen treedt de Vice-President als „voorzitter op, tenzij de Gouverneur-Generaal den „Luitenant-Gouverneur-Generaal daartoe heeft „aangewezen. De Gouverneur-Generaal en de Luitenant-Gouverneur-Generaal hebben alleen een „raadgevende stem”.

is zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 312).

6. Het amendement Bergmeijer e.s. (stuk 38b), na de daarin aangebrachte wijzigingen (H 300, 312) luidende:

b. § 7. te doen luiden:
Na artikel 7 wordt ingelascht:

Artikel 7a.

1. Aan vergaderingen van den Raad van Nederlandsch-Indië voorgezeten door den Gouverneur-Generaal nemen de hoofden der departementen van algemeen bestuur deel, tenzij de Gouverneur-Generaal om bijzondere redenen anders besluit. De hoofden der departementen van algemeen bestuur hebben alsdan raadgevende stem.

2. Op de vergaderingen bijgewoond door de hoofden der departementen van algemeen bestuur worden behandeld:

- a. de door den Gouverneur-Generaal aangewezen onderwerpen;
- b. de hiertoe door den Raad aangehouden onderwerpen;
- c. de voorstellen betreffende onderwerpen, waar bij meer dan een departement van algemeen bestuur betrokken is of waaromtrent verschillende departementshoofden van advies hebben gediend.

Artikel 7b.

(Gelijkloidend aan het in het gewijzigd ontwerp voorgesteld artikel 7a) met dien verstande, dat in plaats van „De buitengewone leden van den Raad van Nederlandsch-Indië” moet worden gelezen: „De hoofden der departementen van algemeen bestuur”.

is zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 312).

Betreffende Hoofdstuk II.

7. Het amendement Engelenberg e.s. (stuk 24a), luidende:

„a. In punt 2: Art. 21 het bepaalde sub c¹ achter het woord „politie” wordt aangevuld met de woorden: „en wier straftijd nog geen vijf jaar is verstreken”.

is zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 319).

8. Het amendement Engelenberg e.s. (stuk 24d) luidende:

„d. In punt 13:

Artikel 33 lid 2 in plaats van de nieuwe redactie te lezen de redactie van het oorspronkelijke ontwerp: „Zij treden tegelijk af”.

is zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 322).

Door de aanneming van dit amendement zal ook in art. 32, lid 4 (nieuw), een wijziging moeten worden aangebracht, door de woorden „telkens voor een jaar” te vervangen door „telkens voor vier jaar”.

9. Het amendement Engelenberg e.s. (stuk 39), na de daarin gebrachte wijzigingen (H 311) luidende:

„In § 18, sub 12 (13 oud), art. 32 (lid 1) te doen luiden:

De in de artt. 43, 44, 46, 48, 49, 50, 53, 55 en

56, vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden uitgeoefend door een college uit den Raad, Wetgevende Raad genoemd, tenzij de Volksraad zich de behandeling van een ontwerp heeft voorbehouden.

In het laatste geval is eene behandeling door den Wetgevenden Raad alleen dan mogelijk, indien de afdoening zoo dringend is, dat niet op het bijeenkomen van den Volksraad kan gewacht worden, zulks ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal in overleg met den Wetgevenden Raad.

De Wetgevende Raad is belast, tenzij de Volksraad anders beslist, met het verrichten van voorbereidende werkzaamheden ten aanzien van de aangelegenheden, welke behandeling de Volksraad zich voorbehouden heeft; hij maakt daarbij, waar noodig, gebruik van de in lid 1 bedoelde bevoegdheden. Is de Volksraad niet bijeen, dan kan de Wetgevende Raad ook de in artt. 41 en 42 vermelde bevoegdheden uitoefenen”.

is aangenomen met 35 stemmen voor en 6 stemmen tegen (H 322).

Voor stemden de heeren: Houtsma, Waworoentoe, Engelenberg, Teixeira de Mattos, Soejono, Kan, Laoh, Khouw Kim An, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Aay, Soerakoesoemah, Sosrohadiwidjojo, Ariodinoto, Ponto, Westra, Said, Van Gennep, Kerkkamp, Van Sandiek, Roep, Burer, Bergmeijer, Kiès, Djajadiningrat, Ten Berge, Van der Jagt, Moelia, Buffart, 's Jacob, Mandagie, Sadjiroen, Kamil, Soselisa en de Voorzitter.

Tegen stemden de heeren: Salim, Cramer, Dahler, Rivai, Dwidjosewojo en Soetadi.

Betreffende hoofdstuk III.

10. Het amendement — Van Gennep (stuk 30) na wijziging (H 324) luidende:

Art. 53 te doen luiden:

Artikel 53.

Indien de Volksraad in gebreke blijft zijn besluit binnen den gestelden termijn ter kennis van den Gouverneur-Generaal te brengen, kan de Gouverneur-Generaal na overleg met den Raad van Nederlandsch-Indië de ordonnantie vaststellen, waarvan hij op de wijze van art. 52 lid 2a van den Volksraad kennis geeft.

Dezelfde bevoegdheid komt aan den Gouverneur-Generaal toe in het geval, dat er geen overeenstemming met den Volksraad is verkregen, behoudens het recht van den Volksraad om, indien de Gouverneur-Generaal van deze bevoegdheid gebruik maakt, binnen twee maanden na den datum van afkondiging der ordonnantie zich tot den Koning te wenden met verzoek de ordonnantie aan de wetgevende macht ter bekrachtiging voor te leggen.

Wordt deze door den wetgever geweigerd, dan wel komt zij niet binnen één jaar na den datum van afkondiging tot stand, dan wordt de ordonnantie door den Gouverneur-Generaal ingetrokken”.

is aangenomen met 33 stemmen voor en 7 stemmen tegen (H 324 — 325).

Voor stemden de heeren: Sadjiroen, Rivai, Kamil, Soselisa, Dwidjosewojo, Soetadi, Houtsma, Waworoentoe, Engelenberg, Teixeira de Mattos, Soejono, Kan, Laoh, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Aay, Soerakoesoemah, Sosrohadiwidjojo, Ariodinoto, Ponto, Westra, Said, Van Gennep, Kerkkamp, Van Sandick, Roep, Bergmeijer, Kiès, Djajadiningrat, Van der Jagt, Moelia, 's Jacob en Mandagie.

Tegen stemden de heeren: Salim, Cramer, Burer, Ten Berge, Dahler, Buffart en de Voorzitter.

Betreffende hoofdstuk IV.

11. Het amendement-Engelenberg e.s. (stuk 25a) luidende: „Artikel 63b te lezen:

1. De jaarlijksche begrooting bestaat uit twee deelen resp. betreffende de gewone en de buitengewone uitgaven en inkomsten.

2. Elk begrootingsdeel bestaat uit afdelingen, elk enz. (gelijkluidend als in het nieuwe ontwerp lid 1).

3. De afdelingen enz. (gelijkluidend als in het nieuwe ontwerp lid 2)''.

is a a n g e n o m e n met 32 stemmen voor en 9 stemmen tegen (H 326)

Vóór stemden de heeren: Soerakoesoemah, Sosrohadiwidjojo, Ariodinoto, Ponto, Westra, Said, Van Gennep, Kerkkamp, Van Sandick, Roep, Bergmeijer, Kiès, Djajadiningrat, Van der Jagt, Moelia, 's Jacob, Mandagie, Sadjiroen, Abdul Rivai, Kamil, Soselisa, Dwidjosewojo, Soetadi, Houtsma, Waworoentoe, Engelenberg, Teixeira de Mattos, Soejono, Laoh, Koesoemo Joedo, De Queljoe en Aay.

Tegen stemden de heeren: Cramer, Burer, Ten Berge, Dahler, Buffart, Salim, Kan, Khouw Kim An en de Voorzitter.

12. Het amendement-Engelenberg e.s. (stuk 25b) luidende: „in art. 63c lid 1 in plaats van „binnen 10 weken'' te lezen: „binnen drie maanden''
is zonder hoofdelijke stemming a a n g e n o m e n. (H 326)

13. Het amendement-Van Gennep e. s. (stuk 33) na wijziging (H 291) luidende:
de artikelen, 63d, 63e en 63f te vervangen door het navolgende artikel:

Artikel 63d.

„Begrootingsposten, waaromtrent tusschen den Gouverneur-Generaal en den Volksraad geen overeenstemming is verkregen, worden door den Gouverneur-Generaal uit het betrekkelijke begrootingsontwerp geliecht en aan het oordeel onderworpen van den wetgever, die ter zake eene beslissing neemt.

Alle overige posten, waaromtrent die overeenstemming wel is verkregen, worden door den Gouverneur-Generaal afdeelingsgewijs bij besluit vastgesteld en binnen twee weken na de vaststelling in het Staatsblad van Ned.-Indië afgekondigd''.

is a a n g e n o m e n met 34 stemmen voor en 7 stemmen tegen (H 326)

Vóór stemden de heeren: Said, Van Gennep, Kerkkamp, Van Sandick, Roep, Bergmeijer, Kiès, Djajadiningrat, Van der Jagt, Moelia, 's Jacob, Mandagie, Sadjiroen, Kamil, Soselisa, Dwidjosewojo, Soetadi, Houtsma, Waworoentoe, Engelenberg, Teixeira de Mattos, Soejono, Kan, Laoh, Khouw Kim An, Koesoemo Joedo, De Queljoe, Aay, Soerakoesoemah, Sosrohadiwidjojo, Ariodinoto, Ponto, Westra en de Voorzitter.

Tegen stemden de heeren: Cramer, Burer, Ten Berge, Dahler, Buffart, Abdul Rivai en Salim.

Betreffende hoofdstuk V.

14. Het amendement-Engelenberg e. s. (stuk 35) om § 18 punt 24, art. 66 te vervangen door een nieuw hoofdstuk Va, luidende:

HOOFDSTUK Va. (1)

„Van de Algemeene Rekenkamer.

Art. 66 1. Er is een Algemeene Rekenkamer belast met het toezicht op de handelingen der ordonnateurs en op de verantwoording der rekenplichtigen.

2. De samenstelling van de Kamer en hare instructie worden door den Koning geregeld in overeenstemming met de wet tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederlandsch-Indië.''

(1) Bij aanneming van dit amendement zal de titel van het vijfde hoofdstuk behooren te luiden:

„Van de departementen van algemeen bestuur'' en de tekst van § 18, punt 24, dienovereenkomstig gewijzigd moeten worden''.

is a a n g e n o m e n met 22 stemmen voor en 19 stemmen tegen (H 326).

Vóór stemden de heeren: Westra, Said, Van Sandick, Roep, Bergmeijer, Kiès, Van der Jagt, 's Jacob, Mandagie, Sadjiroen, Soselisa, Houtsma, Engelenberg, Teixeira de Mattos, Kan Laoh, Khouw Kim An, Koesoemo Joedo, Sosrohadiwidjojo, Ariodinoto en Ponto.

Tegen stemden de heeren: Van Gennep, Kerkkamp, Cramer, Burer, Djajadiningrat, Ten Berge, Moelia Dahler, Buffart, Abdul Rivai, Kamil, Dwidjosewojo, Soetadi, Waworoentoe, Salim, Soejono, De Queljoe, Aay, Soerakoesoemah en de Voorzitter.

Betreffende hoofdstuk VI.

15. Het amendement-Cramer e.s. (stuk 41) op § 24 luidende als volgt:

„§ 24. Het voorgestelde nieuwe vijfde lid van artikel 71 wordt vervangen door de volgende bepaling:

„5. Bij ordonnantie kan aan Inlandsehe gemeenten de bevoegdheid worden gegeven:

1e. om, met inachtneming van de daarbij te stellen regelen en onder het daarbij te bepalen toezicht, belastingen te heffen;

2e. om tegen de overtreding van hare verordeningen straf te bedreigen''.

wordt zonder hoofdelijke stemming a a n g e n o m e n (H 327).

MOTIES.

1. Motie Kerkkamp (stuk 14e) na wijziging (H 328) luidend:

„artikelen 14 tot en met 16 te doen vervallen”

is zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 328).

2. Motie Engelenberg (stuk 27a), luidend:

Van artikel 2 het tweede lid in twee alinea's te splitsen, zoodat het artikel komt te luiden:

1. „De Gouverneur-Generaal moet Nederlander zijn en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben.

2. Hij wordt door den Koning benoemd en ontslagen.

3. Hij mag zijne waardigheid niet nederleggen, noch Nederlandsch-Indië verlaten, zonder machtiging van den Koning”.

is zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 328).

3. Motie Engelenberg (stuk 27b), luidend:

Artikel 3 te lezen:

1. „De Gouverneur-Generaal mag rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene overeenkomst, om winst of voordeel aangaan met Nederlandsch-Indië of met enig zelfstandig gebiedsdeel daarvan.

2. Hij mag, behalve openbare schuldbrieven, geene schuldvorderingen ten laste van Nederlandsch-Indië of van enig zelfstandig gebiedsdeel daarvan bezitten.

3. Hij mag geen deel hebben, rechtstreeks noch zijdelings, in eenige niet in het eerste lid bedoelde

onderneming van landbouw, handel, nijverheid of scheepvaart, in Nederlandsch-Indië gevestigd of aldaar haar bedrijf uitoefenende”.

is zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 328).

4. Motie Engelenberg (stuk 27c), luidend:

Artikel 9 te lezen:

1. „De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië mogen nevens hun ambt geene andere bezoldigde betrekkingen in dienst van den Lande of van een der zelfstandige gebiedsdeelen van Nederlandsch-Indië bekleeden.

2. Artikel 3 is op hen van toepassing”.

is zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 328).

5. Motie Bergmeijer (stuk 43), luidend:

„De Volksraad,

van oordeel, dat hij ten aanzien van het gewijzigd ontwerp van wet tot herziening van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië vrij blijft om los van het voorgedragen wetsontwerp te kennen te geven, welke wijzigingen hij in het Regeeringsreglement bovendien nog noodig mocht achten;

noodigt de Regeering uit om door wijziging van art. 71 van het Regeeringsreglement de mogelijkheid te openen dat in die gevallen, dat de ordonantie-wetgever zulks noodig acht, de hoofden en bestuurders der Inlandsche gemeenten kunnen worden benoemd in plaats van verkozen;

en gaat over tot de orde van den dag”.

is zonder hoofdelijke stemming aangenomen (H 328—329).

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 48.

Herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië (1ste gewone zitting 1922 — Ond. 5 — stukken 1—5).

GEAMENDEERD ONTWERP VAN WET.

GEAMENDEERD ONTWERP VAN WET, ZOOALS HET DOOR DEN VOLKSRAAD WERD AANGENOMEN.

Wij Wilhelmina, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Naussau, enz., enz., enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut!
doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is de wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854 No. 129, Indisch Staatsblad 1855 No. 2) en het daarbij vastgestelde Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië te herzien, ten einde de bepalingen daarvan in overeenstemming te brengen met de artikelen 1, 61, 62 en 62 bis der Grondwet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De wet van 2 September 1854 (Nederlandsch Staatsblad 1854 No. 129, Indisch Staatsblad 1855 No. 2), zooals deze sedert is gewijzigd en aangevuld, wordt nader gewijzigd en aangevuld als volgt:

§ 1. In de vierde alinea der wet worden de woorden: „deze, vast te stellen het navolgende Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië” vervangen door „deze”.

§ 2. Het opschrift van het eerste hoofdstuk wordt gelezen:

„Van den Gouverneur-Generaal en den Raad van Nederlandsch-Indië”.

(¹) § 3. Het eerste lid van art. 1 wordt gelezen:

„1. Het algemeen bestuur van Nederlandsch-Indië wordt, met inachtneming van de voorschriften dezer wet, in naam des Konings uitgeoefend door den Gouverneur-Generaal”. Bij algemeenen maatregel van bestuur wordt een instructie voor den Gouverneur-Generaal vastgesteld (st. 16a).

(1) Het gespatieerde gedeelte van het eerste lid van art. 1 is eene uitbreiding van de redactie van het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend.

In den tekst van het geamendeerd ontwerp zijn met gespatieerde letter gedrukt de wijzigingen door den Volksraad aangebracht. Het achter het gespatieerde vermelde stuknummer verwijst naar het betreffende amendement.

§ 4. De aanhef van art. 5 wordt gelezen als volgt:

„Art. 5. 1. De Gouverneur-Generaal legt in handen van den Koning, of op 's Konings machtiging in een openbare vergadering van den Volksraad, den volgenden eed (verklaring en belofte) af:”

In het in art. 5 opgenomen eedsformulier worden de woorden: „de welvaart” vervangen door: „het welzijn”, de woorden: „bevorderen zal” door: „zal voorstaan” en de woorden: „het Reglement op het beleid der regeering van” door: „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

Aan art. 5 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende: „2. De Gouverneur-Generaal aanvaardt zijne waardigheid en legt deze neer in een openbare vergadering van den Volksraad”.

§ 5. In art. 6 worden de woorden: „de welvaart” vervangen door: „het welzijn”, de woorden: „bevorderen zal” door: „zal voorstaan” en de woorden: „het Reglement op het beleid der regeering van” door: „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

(²) § 6. De eerste drie leden van artikel 7 worden vervangen door de volgende bepalingen:

- „1. Er is een Raad van Nederlandsch-Indië, bestaande uit een vice-president en vier leden.
2. De Raad wordt bijgestaan door een secretaris.
3. Zoo dikwijls de Gouverneur-Generaal dit noodig oordeelt vergadert de Raad onder voorzitterschap van den Gouverneur-Generaal. In alle andere gevallen treedt de vice-president als voorzitter op, tenzij de Gouverneur-Generaal den Luitenant-Gouverneur-Generaal daartoe heeft aangewezen. De Gouverneur-Generaal en de Luitenant-Gouverneur-Generaal hebben alleen een raadgevende stem (st. 23a en 38a).

(2) § 6. Van het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend was van den volgenden inhoud:

„De eerste twee leden van artikel 7 worden vervangen door de volgende bepalingen:

1. Er is een Raad van Nederlandsch-Indië bestaande uit een vice-president en vier leden.
 2. De hoofden der departementen van algemeen bestuur zijn buitengewoon lid van den Raad.
 3. De Raad wordt bijgestaan door een secretaris.
- Het tegenwoordig derde, vierde en vijfde lid worden achtereen volgens vierde, vijfde en zesde lid”.

(¹) § 7. Na artikel 7 wordt ingelascht:

Art. 7a. 1. Aan vergaderingen van den Raad van Nederlandsch-Indië, voorgezeten door den Gouverneur-Generaal, nemen de hoofden der departementen van algemeen bestuur deel, tenzij de Gouverneur-Generaal om bijzondere redenen anders besluit. De hoofden der departementen van algemeen bestuur, hebben alsdan raadgevende stem.

2. Op de vergaderingen bijgewoond door de hoofden der departementen van algemeen bestuur worden behandeld:

- a. de door den Gouverneur-Generaal aangewezen onderworpen;
- b. de hiertoe door den raad aangehouden onderwerpen;
- c. de voorstellen betreffende onderwerpen waarbij meer dan een departement van algemeen bestuur betrokken is of waaromtrent verschillende departementshoofden van advies hebben gezien.

Art. 7b. De hoofden der departementen van algemeen bestuur worden door of vanwege den Vice-president tijdig er mede in kennis gesteld, wanneer op een vergadering van den Raad een voorstel in behandeling zal komen, dat het departement van algemeen bestuur betreft, aan het hoofd waarvan zij staan. Zij hebben het recht de behandeling van dat voorstel bij te wonen en brengen alsdan een raadgevende stem uit (st. 38b).

§ 8. In het eerste lid van art. 8 wordt in plaats van „Nederlanders” gelezen: „Nederlandsch onderdaan”.

In het laatste lid van art. 8 worden de woorden: „het overlijden der vrouw, die” vervangen door: „de ontbinding van het huwelijk, dat”.

§ 9. Aan art. 10 wordt toegevoegd een nieuw eerste lid, luidende:

„1. Indien het ambt van vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië open valt, wordt door den Gouverneur-Generaal zoo spoedig mogelijk een met redenen omkleede aanbeveling van minstens twee personen aan den Minister van Koloniën gezonden”.

Het tegenwoordige eerste, tweede en derde lid worden achtereenvolgens tweede, derde en vierde lid.

§ 10. De aanhef van het tweede (thans eerste) lid van artikel 10 wordt gelezen: „Tot het vervullen eener opengevallen plaats van lid van den Raad”.

§ 11. In artikel 11 worden de woorden: „het Reglement op het beleid regeering van” vervangen door: „de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië” en de woorden „de welvaart” door „het welzijn”.

(1) § 7. Van het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend was van den volgenden inhoud:

„Na artikel 7 wordt ingelascht:
Art. 7a. De buitengewone leden van den Raad van Nederlandsch-Indië worden door of van wege den Vice-president tijdig er mede in kennis gesteld, wanneer op een vergadering van den Raad een voorstel in behandeling zal komen dat het departement van algemeen bestuur betreft, aan het hoofd waarvan zij staan. Zij hebben het recht de behandeling van dat voorstel bij te wonen en brengen alsdan een raadgevende stem uit”.

§ 12. Het slot van het eerste lid van art. 15 wordt na de woorden „te zamengeroepen:” gelezen als volgt:

„de ter plaats aanwezige leden en buitengewone leden van den Raad;

de voorzitter van den Volksraad;

de president van het Hooggerechtshof;

de procureur-generaal bij het Hooggerechtshof, en de president der Algemeene Rekenkamer”.

§ 13. In het vierde lid van art. 15 en het eerste lid van artikel 18 worden de woorden: „van het Gouvernement” vervangen door: „der Regeering”.

(²) § 14. Art. 17 te lezen als volgt:

Artikel 17.

1. Wanneer er vermoeden bestaat, dat de Gouverneur-Generaal door krankzinnigheid buiten staat is zijne waardigheid te blijven uitoefenen, belegt degene, die hem zou moeten vervangen eene vergadering van den Raad van Ned.-Indië ten einde te onderzoeken of er gronden aanwezig zijn om het bestaande vermoeden als juist aan te nemen.

2. In die vergadering worden de ambtenaren, die dagelijks met den Gouverneur-Generaal in aanraking zijn, geroepen om inlichtingen te geven.

3. Zoo daartoe redenen bestaan, wordt vervolgens door den Raad eene commissie van drie geneeskundigen benoemd om den Raad te dienen van bericht omtrent den toestand van den Gouverneur-Generaal. Deze commissie is bevoegd om den gewonen geneesheer van den Gouverneur-Generaal in haar midden te roepen.

4. Bevestigt dit nader onderzoek het bestaande vermoeden dan treedt de vervanging in als omschreven in art. 13.

5. Van elk gedeelte des onderzoeks worden nauwkeurig processen-verbaal in dubbel opgemaakt en ondertekend door de betrokken leden.

6. Een der dubbelen wordt gezonden aan Minister van Koloniën (st. 23c).

§ 15. In art. 19 wordt voor: „dit reglement” gelezen: „deze wet”.

§ 16. Na art. 19 worden ingelascht de volgende artikelen:

1. Als art. 19a een artikel gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 27.

(2) § 14. Van het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend was van den volgenden inhoud:

„Het derde, het vierde en het vijfde lid van art. 17 worden vervangen door de volgende bepaling:

3. Zoo daartoe redenen bestaan, wordt vervolgens door den Raad eene commissie van drie geneeskundigen benoemd, om den Raad te dienen van bericht omtrent den toestand van den Gouverneur-Generaal. Deze commissie is bevoegd om den gewonen geneesheer van den Gouverneur-Generaal in haar midden te roepen.

Het tegenwoordige zesde, zevende, achtste, negende en tiende lid worden achtereenvolgens vierde, vijfde, zesde, zevende en achtste lid”.

2. Als art. 19b een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 28, behoudens de volgende wijzigingen van het tweede lid:
- Het bepaalde onder de letters *a* en *b* wordt gelezen:
 - alle instructies en reglementen het algemeen, gewestelijk of plaatselijk bestuur betreffende, op zijn last ontworpen,
 - de regeling der staatkundige betrekkingen met Ned.-Indische zelfbesturen.
 - b. f.* wordt vervangen door:
 - de voorstellen, welke bij den Volksraad aanhangig worden gemaakt en gewichtige mededeelingen, welke aan den Volksraad worden gedaan;
 - de voorstellen, door den Volksraad aan den Gouverneur-Generaal gedaan;
 - de ontwerpen van regeeringsverordeningen".
3. Als art. 19c een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 30, behoudens dat:
- van het derde lid de beide eerste zinnen worden gelezen: „Alvorens die maatregelen worden genomen, wordt het onderwerp opnieuw aan eene beraadslaging in den Raad, onder het voorzitterschap van den Gouverneur-Generaal, onderworpen".
 - het vierde lid vervalt.
4. Als art. 19d een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 34, behoudens dat de woorden: „alle kollegien en landsdienaren, geene uitgezonderd", worden vervangen door: „Alle landsdienaren".
5. Als art. 19e een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 35, behoudens dat het tweede en het derde lid worden vervangen door de volgende bepaling:
- „2. De Gouverneur-Generaal geeft van zijn besluit kennis aan den Raad en brengt, indien de Raad dit verzoekt, het voorstel en het genomen besluit ter kennis van den Koning".
6. Art. 19f, luidende als volgt:
- „De Gouverneur-Generaal kan aan den vice-president en aan de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië bijzondere commissiën opdragen en hen met zendingen belasten, mits hetzij de vice-president en twee leden, hetzij drie leden ter hoofdplaats aanwezig blijven".
7. Als art. 19g een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 37, behoudens dat voor: „159" wordt gelezen: „164".
8. Als art. 19h een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 38, behoudens dat:
- in *a* en *b* de woorden: „aan Koninklijke besluiten of Koninklijke beschikkingen" worden vervangen door de woorden: „aan algemeene maatregelen van bestuur, aan andere Koninklijke besluiten of aan Koninklijke beschikkingen";
 - in *c* en *d* voor: „dit reglement" wordt gelezen: „deze wet" en na het woord „verdragen" wordt ingevoegd „en andere overeenkomsten";
 - in *d* vervallen de woorden: „wetten of".
9. Als art. 19i een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 39, behoudens dat in plaats van: „artikel 38" wordt gelezen: „het vorige artikel".
10. Als art. 19j een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 39a, behoudens dat voor: „38 en 39" wordt gelezen: „19h en 19i".
11. Als art. 19k een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 40, behoudens dat voor: „159" wordt gelezen: „164" en voor: „dit reglement": „deze wet".
12. Als art. 19l een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 41, behoudens dat daaraan worden toegevoegd de volgende leden:
2. De bevelhebber van de zeemacht wordt door den Koning benoemd.
 - De officieren van een korps, dat bestemd is voor den dienst bij de zeemacht in Nederlandsch-Indië, worden door den Koning of door den Gouverneur-Generaal benoemd en ontslagen, al naar gelang hij, die benoemd en ontslagen wordt, verblijf houdt buiten dan wel binnen Nederlandsch-Indië.
 - Op den voet bij ordonnantie te bepalen geschiedt de bevordering van deze officieren door den Gouverneur-Generaal.
 - De regelen omtrent het toekennen van pensioenen worden bij ordonnantie gesteld".
13. Als art. 19m een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 42, behoudens dat:
- het vierde en het vijfde lid zullen luiden:
 - Op den voet, bij algemeenen maatregel van bestuur te bepalen, wordt de rang van opperofficier verleend door den Koning; alle overige bevorderingen van de officieren geschieden door den Gouverneur-Generaal op den voet bij ordonnantie te bepalen.
 - De opperofficieren en alle buiten Nederlandsch-Indië vertoevende officieren worden ontslagen door den Koning, alle overige officieren door den Gouverneur-Generaal, een en ander op den voet, bij ordonnantie en, voor zoover de opperofficieren betreft, bij algemeenen maatregel van bestuur, te bepalen".
 - in het zesde lid de woorden: „algemeene verordening" worden vervangen door: „ordonnantie".
14. Art. 19n, luidende als volgt:
- Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan door of vanwege den Gouverneur-Generaal elk gedeelte van Nederlandsch-Indië in staat van oorlog of in staat van beleg worden verklaard. Bij ordonnantie wordt de wijze waarop zulks kan geschieden bepaald en de gevolgen geregeld.
 - Bij die regeling kunnen bepalingen van algemeene verordeningen worden aangewezen, die tengevolge van de verklaring in staat van oorlog of beleg, geheel of gedeeltelijk buiten werking treden".
15. Als art. 19o een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 44, behoudens, dat:
- het eerste lid zal luiden:
 - De Gouverneur-Generaal sluit verdragen met Nederlandsch-Indische Zelfbesturen".
 - in het tweede lid de woorden: „het Rijk" worden vervangen door: „den Staat";
 - aan het artikel een derde lid wordt toegevoegd, luidende:
 - Gelijke mededeeling geschiedt alsdan door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad".
16. Als art. 19p, een artikel, gelijkloidend met het tegenwoordige artikel 45, behoudens dat in het laatste lid

- achter het woord: „verwijdering” wordt ingevoegd: „geschiedt mededeeling aan den Volksraad en”.
17. Als art. 19q een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 46, behoudens, dat in het laatste lid achter het woord: „maatregel” wordt ingevoegd: „geschiedt mededeeling aan den Volksraad en”.
18. Als art. 19r een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 47, behoudens dat van het laatste lid de vier laatste woorden vervallen.
19. Als art. 19s een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 48, behoudens dat voor: „45, 46 en 47”, wordt gelezen: „19p, 19q en 19r”.
20. Als art. 19t een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 49, behoudens dat:
- in het eerste en het vierde lid voor: „algemeene verordening” wordt gelezen: „ordonnantie” en in het eerste lid voor: „dit reglement”; „deze wet”;
 - dat in het derde lid vervallen de woorden „met machtiging des Konings”.
21. Als art. 19u een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 50, behoudens dat de tweede volzin vervalt.
22. Als art. 19v een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 51, behoudens dat in het eerste, derde en vierde, onderscheidenlijk tweede lid het woord: „ambtenaren”, onderscheidenlijk „ambtenaar”, wordt vervangen door „landsdienaren”, onderscheidenlijk „landsdienaar” en in het vierde lid de woorden: „dit reglement” door „deze wet” zoomede „algemeene verordening” door „ordonnantie”.
23. Als art. 19w een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 52, behoudens dat in het tweede lid voor „algemeene verordening” wordt gelezen: „ordonnantie”.
24. Als art. 19x een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 53, behoudens dat in het tweede lid vervallen de woorden: „en na gehoord advies van het Hoog-gerechtshof” en in plaats van: „ordonnantie” wordt gelezen: „regeeringsverordening”.
25. Als art. 19ij een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 54, behoudens dat het slot wordt gelezen: „een en ander op den voet bij algemeene maatregel van bestuur te bepalen”.
26. ⁽¹⁾ Als art. 19z een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 55.
27. Als art. 19aa een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 57, behoudens dat:
- in het eerste lid de woorden: „de inboorlingen verplicht zijn” vervangen worden door: „de inheemsche bevolking verplicht is” en de woorden: „door den Gouverneur-Generaal” door „bij ordonnantie”;
 - in het tweede lid wordt gelezen voor: „verordeningen”: „ordonnanties” en de woorden: „door den Gouverneur-Generaal” vervallen;
 - in het derde lid voor: „het eerste lid van art. 60” wordt gelezen: „het derde lid van art. 61”.
28. Als art. 19bb een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 58, behoudens dat in plaats van: „68c en 145” wordt gelezen „68c, 71, 5e lid en 145”.
29. Als art. 19cc een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 57, behoudens dat:
- in het derde, het vierde, het zevende en het achtste lid voor: „algemeene verordening” wordt gelezen: „ordonnantie”;
 - dat het slot van het zesde lid de woorden: „en ten behoeve van” enz. vervallen.
- § 17. Het opschrift van het tweede hoofdstuk wordt gelezen: „Van den Volksraad”.
- § 18. Ter vervanging van de tegenwoordige artt. 20 tot en met 39, 39a, 40 tot en met 55, en 57 tot en met 66 worden ingelascht de volgende bepalingen:
- Art. 20, luidende:
 - Er is een Volksraad, bestaande uit een door den Koning te bepalen aantal leden. Dit aantal bedraagt ten minste negenenvertig en ten hoogste vijfenzeventig.
 - Van de leden wordt minstens de helft verkozen op de wijze bij ordonnantie te regelen.
 - De overige leden worden, behoudens het bepaalde in lid 5, benoemd door den Gouverneur-Generaal, na raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië, die eene aanbeveling doet van twee personen voor elke te vervullen plaats.
 - Van de verkozen leden zal een door den Koning te bepalen gedeelte, minstens de helft bedragende, tot de Inlanders behooren.
 - De Koning benoemt het lid tevens voorzitter voor het tijdperk, bedoeld in het eerste lid van artikel 24, of bij tusschentijdsehe benoeming tot het einde van dat tijdperk. De bezoldiging en het pensioen, aan het voorzittersambt verbonden, worden door den Koning vastgesteld.
 - De Volksraad benoemt en ontslaat zijn secretaris. Deze is geen lid van den Volksraad”.
 - Als art. 21 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 133, behoudens dat:
 - in den aanhef het woord: „mannelijke” vervalt;
 - het bepaalde onder de letters c, d en e wordt vervangen door:
 - „e. niet krachtens de vroegere strafwetgeving:
 - gevangenisstraf of eene zwaardere straf dan wel dwangarbeid hebben ondergaan, met uitzondering van vrijheidsstraf ter vervanging van geldboete of wegens overtreding van politie en wier straftijd nog geen vijf jaar is verstreken (st. 24a);
 - van de waarneming van alle openbare bedieningen of ambten zijn ontzet;
 - niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak wegens krankzinnigheid of zwakheid van vermogens de beschikking of het beheer over hunne goederen missen, niet in staat van faillissement verkeeren of niet van de verkiesbaarheid zijn ontzet;
 - niet bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak tot een vrijheidsstraf zijn veroordeeld, anders dan ter vervanging van geldboete of wegens overtreding;
 - niet op niet-eervolle wijze zijn ontslagen uit den dienst van den Lande”.

(1) Punt 26 van § 18 was in het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend van den volgende inhoud:
„Als art. 19z een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 55, behoudens dat uit het eerste lid het woord: „Inlandsche” en uit het tweede lid de woorden: „den Inlanders” vervallen”.

(2) In het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend was het bepaalde sub c 1 van punt 2 van § 18 van den volgende inhoud:
„1. Gevangenisstraf of eene zwaardere straf dan wel dwangarbeid hebben ondergaan, met uitzondering van vrijheidsstraf ter vervanging van geldboete of wegens overtreding van politie”.

3. Als art. 22 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 134, behoudens de toevoeging van een tweede lid luidende:

„2. De gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van den Volksraad met andere dan de in het eerste lid genoemde, uit 's Lands kas bezoldigde ambten, worden voor zooveel noodig bij ordonnantie geregeld”.

4. Als art. 23 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 136, behoudens dat het laatste lid van het eedsformulier wordt vervangen door twee alinea's luidende:

Ik zweer (beloof) dat ik om iets in deze bediening te doen of te laten van niemand hoegenaamd eenige belofte of eenig geschenk zal aannemen, middellijk noch onmiddellijk.

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en dat ik de wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië steeds zal helpen onderhouden en het welzijn van Nederlandsch-Indië naar mijn vermogen zal voorstaan”.

5. Art. 24, luidende:

„Art. 24. De leden van den Volksraad worden voor een tijdperk van vier jaar verkozen of benoemd. Zij treden te gelijk af en zijn dadelijk opnieuw verkiesbaar of benoembaar.

Hij, die ter aanvulling van een tusschentijds opengevallen plaats is verkozen of benoemd, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij verkozen of benoemd is, moest aftreden”.

6. Als art. 25 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 138, behoudens dat:

a. het tweede lid wordt gelezen als volgt:

2. Indien tot lid van den Volksraad zijn verkozen of benoemd personen, die geen lid van den Volksraad kunnen zijn, vernietigt de Gouverneur-Generaal hunne verkiezing of trekt hij hunne benoeming in. Personen, die niet langer lid van den Volksraad kunnen zijn, worden door den Gouverneur-Generaal van het lidmaatschap ontheven. Ten aanzien van het lid, tevens voorzitter, geschiedt een en ander door den Koning;

b. in het vierde lid de woorden „algemeene verordening” worden vervangen door „ordonnantie”.

7. Art. 26 luidende:

Artikel 26.

1. De Volksraad houdt zijne vergaderingen in het openbaar te Batavia, tenzij bij ordonnantie eene andere plaats daarvoor is aangewezen.

2. De deuren worden gesloten wanneer minstens vijf leden het vorderen dan wel de voorzitter het noodig keurt.

3. De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd; zoodanige beraadslaging is niet toegelaten ten aanzien van de aangelegenheden bedoeld in de artt. 63a, 63g en 63h eerste lid.

4. Over de punten in besloten vergadering behandeld kan daarin ook eene beslissing genomen worden.

5. Jaarlijks worden, zonder voorafgaande oproeping, twee gewone zittingen gehouden.

De eerste zitting wordt op den derden Dinsdag der maand Mei geopend en duurt ten hoogste drie maanden. De tweede zitting vangt aan op den derden Dinsdag der maand October en duurt ten hoogste zes weken.

6. Wanneer de Gouverneur-Generaal of de Voorzitter het noodig oordeelt of ten minste een derde der leden daartoe hun wensch te kennen geven worden buitengewone zittingen gehouden.

7. In de buitengewone zittingen worden geene andere onderwerpen behandeld dan in de oproeping zijn vermeld”.

8. Als art. 27 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 140, behoudens dat aan het tweede lid wordt toegevoegd de volgende zin:

„Deze gemachtigden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering, onder geheimhouding is gezegd of overgelegd”.

9. Art. 28, luidende als volgt:

„1. In de eerste vergadering van het in het eerste lid van artikel 24 bedoeld tijdperk benoemt de Volksraad voor den duur van dat tijdperk uit zijn midden een eersten en een tweeden plaatsvervangend-voorzitter.

2. Bij het tusschentijds openvallen van de in het eerste lid vermelde bedieningen geschiedt de benoeming van den opvolger voor den verderen duur van het in dat lid bedoelde tijdperk”.

10. Als art. 30 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 143, behoudens dat:

a. in het tweede lid achter het woord: „beslissingen” worden ingevoerd de woorden: „over zaken”;

b. het derde, het vierde en het vijfde lid worden vervangen door de volgende bepalingen:

„3. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping wanneer een der leden dit verlangt en alsdan mondeling; bij staking van stemmen, tenzij deze in een voltallige vergadering plaats vindt, wordt het nemen van de beslissing tot eene volgende vergadering uitgesteld.

4. In deze en evenzoo in eene voltallige vergadering wordt bij staking van stemmen het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming over personen geschiedt bij gesloten en ongeteekende briefjes. De volstreckte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staking van stemmen beslist het lot.

6. De leden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Volksraad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmede openbaar maken, wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd”.

11. Als art. 31 een artikel, gelijkkluidend met het tegenwoordige artikel 144, behoudens dat voor: „algemeene verordening” wordt gelezen: „ordonnantie”.

12. (1) De art. 32 tot en met 40, luidende als volgt:

„Art. 32. 1. De in art. 43, 44, 46, 48, 49, 50, 53, 55 en 56 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden uitgeoefend door een college uit den raad,

(1) In dit geamendeerd ontwerp vervangen de leden 1, 2 en 3 van art. 32, het eerste lid van artikel 32 van het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend dat luidde:

Art. 32. 1. De in art. 43, 44, 46, 48, 49, 50 en 55 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden uitgeoefend door eene commissie uit dien raad, wetgevenden Raad genaamd, tenzij de Volksraad zich de behandeling van een ontwerp heeft voorbehouden en deze kan wachten op het bijeenkomen van dit college. Ook de in de art. 41 en 42 vermelde bevoegdheden van den Volksraad worden door den wetgevenden raad uitgeoefend, doch alleen wanneer de Volksraad niet bijeen is.

Wetgevenden Raad genaamd tenzij de Volksraad zich de behandeling van een ontwerp heeft voorbehouden.

2. In het laatste geval is eene behandeling door den Wetgevenden Raad alleen dan mogelijk indien de afdoening zoo dringend is, dat niet op het bijeenkomen van den Volksraad kan gewacht worden, zulks ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal in overleg met den Wetgevenden Raad.

3. De Wetgevende Raad is belast, tenzij de Volksraad anders beslist, met het verrichten van voorbereidende werkzaamheden ten aanzien van de aangelegenheden welke behandeling de Volksraad zich voorbehouden heeft; hij maakt daarbij, waar noodig, gebruik van de in lid 1 bedoelde bevoegdheden. Is de Volksraad niet bijeen dan kan de Wetgevende Raad ook de in artt. 41 en 42 vermelde bevoegdheden uitoefenen (st. 39).

4. De Wetgevende Raad bestaat uit den voorzitter van den Volksraad als lid tevens voorzitter, benevens achttien leden en even zoovele plaatsvervangende leden, door den Volksraad telkens voor een jaar uit zijn midden te kiezen.

5. De inkomsten, aan de functie van lid van den Wetgevenden Raad verbonden, worden bij ordonnantie geregeld.

6. Bij ordonnantie worden de gevolgen van het aanvaarden van het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad door een landsdinaar geregeld.

7. De secretaris van den Volksraad is tevens secretaris van den Wetgevenden Raad.

Art. 33. 1. De verkiezing van leden en plaatsvervangende leden van den Wetgevenden Raad geschiedt op de wijze, bij ordonnantie te regelen.

(¹) 2. Zij treden tegelijk af. (st. 24*d*).

3. Het plaatsvervangend lid, dat ter vervulling van een tusschentijds opengevallen plaats in den Wetgevenden Raad optreedt, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij opgetreden is, moest aftreden.

Art. 34. 1. Het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad houdt op door het eindigen van dat van den Volksraad.

2. De leden van den Wetgevenden Raad zijn bevoegd te allen tijde hun ontslag te nemen; zij geven daarvan schriftelijk kennis aan den voorzitter van den Volksraad.

Art. 35. 1. De Wetgevende Raad houdt zijne vergaderingen in het openbaar te Batavia tenzij bij ordonnantie eene andere plaats daarvoor is aangewezen.

2. De deuren worden gesloten, wanneer minstens vier leden het vorderen dan wel de voorzitter het noodig oordeelt.

3. De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

4. Over de punten, in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook eene beslissing worden genomen.

Art. 36. 1. Wanneer hij dat noodig acht, kan de Gouverneur-Generaal de beraadslagingen van den Wetgevenden Raad bijwonen. Hij heeft alsdan eene raadgevende stem.

2. Hij kan mede de beraadslagingen door gemachtigden doen bijwonen, teneinde namens hem inlichting te verschaffen. Deze gemachtigden zijn niet gerechtigd vervolggbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Wetgevenden Raad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmee openbaar maken, wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd.

Art. 37. 1. In zijne eerste vergadering benoemt de Wetgevende Raad een van zijn leden tot plaatsvervangend-voorzitter voor den duur van het in artikel 24 bedoelde tijdperk.

2. Bij het tusschentijds openvallen van de in het eerste lid vermelde bediening, geschiedt de benoeming van den opvolger voor den verderen duur van het in dat lid bedoelde tijdperk.

Art. 38. 1. De Wetgevende Raad mag niet beraadslagen noch besluiten zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

2. De beslissingen over zaken worden bij volstreekte meerderheid der stemmende leden genomen.

3. Bij staking van stemmen, tenzij deze in een voltallige vergadering plaats vindt, wordt het nemen van eene beslissing tot eene volgende vergadering uitgesteld.

4. In deze en evenzeer in eene voltallige vergadering wordt bij staking van stemmen het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

5. De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping, wanneer een der leden dit verlangt en heeft alsdan mondeling plaats.

6. De stemming over personen geschiedt bij gesloten en ongeteekende briefjes. De volstreekte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staking van stemmen beslist het lot.

Art. 39. De leden van den Wetgevenden Raad zijn niet gerechtigd vervolggbaar voor hetgeen zij in de vergadering van den Raad hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmee openbaar maken, wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd.

Art. 40. Het Reglement van orde voor de vergaderingen van den Wetgevenden Raad wordt bij ordonnantie vastgesteld".

13. Als art. 41 een artikel, gelijkkluidend met het laatste lid van het tegenwoordige artikel 131.

14. De artt. 42, 43 en 44, luidende als volgt:

„Art. 42. 1. De Volksraad kan den Gouverneur-Generaal uitnoodigen om nopens zaken, Nederlandsch-Indië betreffende, inlichtingen aan den Raad te geven.

2. De Gouverneur-Generaal voldoet aan deze uitnoodiging.

(1) Het tweede lid van art. 33 van het gewijzigd ontwerp door de Regeering was van den volgenden inhoud: „Zij treden, met uitzondering van het lid tevens voorzitter, telken jare op 1 Juni af".

(Handteekeningen van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

„Art. 61. Het formulier van afkondiging der ordonnanties is als volgt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
„Gezien het derde hoofdstuk der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië;

„Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten”.

(Hieronder volgen de beweegredenen en de inhoud der ordonnantie en daarna de woorden):

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worden geplaatst.

„Gedaan te den

(Handtekening van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 62. Het formulier van afkondiging der regeeringsverordeningen is als volgt:

„In naam des Konings!

„De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,

„Den Raad van Nederlandsch-Indië gehoord;

„Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doet te weten”.

(Hieronder volgen de beweegredenen en de inhoud der regeeringsverordening en daarna de woorden):

„En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië worden geplaatst.

„Gedaan te den

Handtekening van den Gouverneur-Generaal en van den Algemeenen Secretaris of van een der secretarissen der Regeering).

Art. 62a. 1. De ordonnanties kunnen op grond van strijd met de Grondwet, met de wet of met het algemeen belang door den Koning geheel of gedeeltelijk worden geschorst en bij de wet worden vernietigd.

2. De schorsing wordt door den Koning bevolen bij een met redenen omkleed, in het Staatsblad van Nederlandsch-Indië te plaatsen besluit. Binnen een jaar na de schorsing wordt een voorstel tot vernietiging bij de Staten-Generaal ingediend.

3. De schorsing stuit onmiddellijk de werking der geschorste bepalingen.

4. Is binnen den in het tweede lid bepaalden tijd geen ontwerp tot vernietiging bij de Staten-Generaal ingediend, dan wordt de ordonnantie geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving.

5. Indien het wetsontwerp tot vernietiging wordt verworpen, wordt de ordonnantie mede geacht geldig te zijn. Hiervan geschiedt openbare kennisgeving. Bepalingen, die geschorst zijn geweest, kunnen niet opnieuw worden geschorst.

6. Vernietiging wegens strijd met de Grondwet of met de wet brengt mede vernietiging van alle gevolgen

der vernietigde bepalingen, voor zoover die nog voor vernietiging vatbaar zijn.

7. Bij vernietiging wegens strijd met het algemeen belang kunnen de niet met dat belang strijdige gevolgen in stand blijven.

8. De Gouverneur-Generaal zorgt, in geval van geheele of gedeeltelijke schorsing of vernietiging eener ordonnantie, dat aan het bepaalde in het derde, het vierde, het vijfde, het zesde en het zevende lid van dit artikel worde voldaan en dat opnieuw in hetgeen de geschorste of vernietigde bepalingen regelden voor zooveel noodig bij ordonnantie worde voorzien.

9. Gedeeltelijke schorsing of vernietiging eener ordonnantie heeft op de geldigheid der in het besluit tot schorsing of in de wet tot vernietiging niet genoemde bepalingen geen invloed.

Art. 63. De bepalingen van het vorige artikel gelden eveneens ten opzichte van de regeeringsverordeningen, met dien verstande, dat de vernietiging daarvan bij algemeen maatregel van bestuur geschiedt en dat de bepaling van het achtste lid zóó gelezen wordt, dat het woord ordonnantie tweemaal vervangen wordt door: „regeeringsverordening”.

21. Een vierde hoofdstuk, bestaande uit de artt. 63a tot en met 63h, luidende als volgt:

„VIERDE HOOFDSTUK.

Van de begrooting.

„Art. 63a. De vaststelling van de begrooting geschiedt jaarlijks bij door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad, te nemen besluiten op den voet der volgende artikelen.

(¹) Art. 63b. 1. De jaarlijksche begrooting bestaat uit twee deelen respectievelijk betreffende de gewone en de buitengewone uitgaven en inkomsten (st. 25a).

2. Elk begrootingsdeel bestaat uit afdelingen, elk voor zooveel noodig gesplitst in vier hoofdstukken, het eerste tot vaststelling van de uitgaven in Nederland, het tweede tot vaststelling van de uitgaven in Nederlandsch-Indië, het derde tot aanwijzing van de middelen in Nederland en het vierde tot aanwijzing van de middelen in Nederlandsch-Indië.

3. De afdelingen, die betrekking hebben op de departementen van algemeen bestuur, betreffen elk niet meer dan één departement.

(²) Art. 63c. 1. De ontwerpen der algemeene begrooting worden door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad bij de opening der eerste jaarlijksche gewone zitting aangeboden. Zij worden door den Volksraad, onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen drie maanden na den dag van aanbidding, aan den Gouverneur-Generaal teruggezonden (st. 25b).

(1) Het eerste lid van art. 63b van dit geamendeerd ontwerp betreft eene nieuwe bepaling, die in het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend niet voorkwam. In verband met deze uitbreiding werd in het 2e lid van dit artikel in stede van „de begrooting” gelezen „elk begrootingsdeel”.

(2) De woorden „binnen drie maanden” vervangen de woorden „binnen tien weken” voorkomende in het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend.

2. De ontwerpen van aanvullingsbegrotingen worden telkens, wanneer noodig, door den Gouverneur-Generaal, aan den Volksraad aangeboden. Zij worden door den Volksraad onder mededeeling van zijn gevoelen, binnen een voor zooveel noodig voor elk geval door den Gouverneur-Generaal te bepalen termijn, aan dezen teruggezonden.

(¹) Art. 63d. Begrotingsposten, waaromtrent tusschen den Gouverneur-Generaal en den Volksraad geen overeenstemming is verkregen worden door den Gouverneur-Generaal uit het betrekkelijk begrotings ontwerp gelicht en aan het oordeel onderworpen van den wetgever, die terzake eene beslissing neemt.

Alle overige posten, waaromtrent die overeenstemming wel is verkregen, worden door den Gouverneur-Generaal afdeelingsgewijs bij besluit vastgesteld en binnen twee weken na de vaststelling in het Staatsbad van Ned.-Indië afgekondigd. (st. 33)

Art. 63e. 1. De Gouverneur-Generaal stelt bij een in overeenstemming met den Volksraad genomen besluit het slot der rekening van Nederlandsch-Indië, over elk dienstjaar afzonderlijk, vast en beslist, mede bij een in overeenstemming met dien Raad genomen besluit, omtrent de bestemming van de voordeelige en de dekking van de nadeelige sloten dier rekeningen, telkenmale over tijdvakken van ten hoogste tien jaren.

2. Indien geene overeenstemming met den Volksraad is verkregen, geschieden de in het vorige lid bedoelde vaststelling en beslissing bij de wet.

Art. 63f. 1. Geldleeningen ten laste van Nederlandsch-Indië kunnen niet worden aangegaan of gewaarborgd, dan uit kracht van de wet of van een door den Gouverneur-Generaal, in overeenstemming met den Volksraad genomen besluit, goedgekeurd bij de wet.

2. Met inachtneming van bij ordonnantie te stellen regels, is de Gouverneur-Generaal bevoegd de uitgifte van Nederlandsch-Indische schatkistbiljetten of schatkistpromessen te bevelen.

3. Verpanding of beleening van gouvernementenproducten geschiedt krachtens machtiging van den Gouverneur-Generaal.

22. Een vijfde hoofdstuk, bestaande uit de artt. 64, 65, 66, luidende als volgt:

„VIJFDE HOOFDSTUK.

(²) Van de Departementen van algemeen bestuur.

Art. 64. De Departementen van algemeen bestuur worden beheerd door departementshoofden, wier taak en bevoegdheid door den Gouverneur-Generaal worden geregeld.

Art. 65. Zij vereenigen zich tot een raad van departementshoofden, telkens wanneer de Gouverneur-Generaal hun samenwerking beveelt. De Gouverneur-Generaal stelt voor den raad een instructie vast.

(³) HOOFDSTUK Va.

Van de algemeene rekenkamer.

Art. 66. 1. Er is eene Algemeene Rekenkamer, belast met het toezicht op de handelingen der ordonnateurs en op de verantwoording der rekenplichtigen.

2. De samenstelling van de Kamer en hare instructie worden door den Koning geregeld, in overeenstemming met de wet tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederlandsch-Indië". (st. 35).

§ 19. Het tegenwoordige vierde, vijfde, zesde, zevende, achtste en negende hoofdstuk worden achtereenvolgens het zesde, zevende, achtste, negende, tiende en elfde hoofdstuk.

§ 20. In de artt. 67a (¹), eerste, tweede, derde, zevende, achtste en negende lid; 67b (¹), tweede lid; 67c (¹), derde, vierde, vijfde en zesde lid; 68b, eerste lid, 68c, tweede lid; 71 (¹), eerste en tweede lid; 72, 75 eerste en vierde lid; 77, eerste en derde lid; 82, tweede lid; 84, 87, 88, 91, derde en vierde lid; 101, 109, derde, vierde en laatste lid; 110, 111, tweede lid; 113, 125, tweede lid en 127 wordt voor: „algemeene verordening" gelezen: „ordonnantie".

§ 21. In art. 67b (⁴) wordt de eerste volzin van het eerste lid gelezen: „Voor zoover niet bij of krachtens deze wet anders is bepaald, wordt ten aanzien van aangelegenheden van bestuurszorg, welke geen deel uitmaken van de in het tweede lid van het vorige artikel bedoelde gewestelijke huishouding, in de provinciën het bestuur, in naam van den Gouverneur-Generaal, uitgeoefend door den Gouverneur".

(²) In het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend luidde het opschrift van het vijfde hoofdstuk: „Van de departementen van algemeen bestuur en de Algemeene Rekenkamer".

(³) Het hoofdstuk Va van dit geamendeerd ontwerp vervangt het artikel 66 van het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend luidende:

Art. 66. 1. Er is eene Algemeene Rekenkamer belast met toezicht over het beheer der landsgeldmiddelen en voor de verantwoording der rekenplichtigen.

2. De samenstelling der Kamer en hare instructie worden door den Koning vastgesteld in overeenstemming met de wet tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording der geldmiddelen van Nederlandsch-Indië.

(⁴) Wet van 6 Februari 1922 (Nederlandsch Staatsblad No. 51; Indisch Staatsblad No. 216).

(1) Het artikel 63d van dit geamendeerd ontwerp vervangt de art. 63d, 63e en 63f van het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend, luidende:

„Art. 63d. Voor zoover over eenige begrooting overeenstemming met den Volksraad is verkregen, wordt zij afdeelingsgewijs bij besluit vastgesteld en zoo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen twee weken na afloop van de in het vorig artikel bedoelde termijnen openbaar gemaakt in de Javasche Courant.

Art. 63e. 1. De onderdeelen der begrooting, tot welke vaststelling de Gouverneur-Generaal wegens gebrek aan overeenstemming met den Volksraad niet heeft kunnen overgaan, worden bij de wet vastgesteld.

2. Eveneens geschiedt de vaststelling der begrooting bij de wet, voor zooveel de Volksraad de in artikel 63e bedoelde termijnen niet in acht heeft genomen.

Art. 63f. 1. De in artikel 63d bedoelde besluiten van den Gouverneur-Generaal moeten, alvorens te kunnen werken, bij de wet worden goedgekeurd.

2. Indien de wetgever zijne goedkeuring onthoudt aan zoodanig besluit, worden de betrokken onderdeelen bij de wet vastgesteld".

§ 22. In de artt. 68c, derde lid; 75, eerste lid, 81, 107 en 109, eerste lid, wordt voor: „dit reglement” gelezen: „deze wet”.

§ 23. In het derde lid van art. 68c wordt het cijfer „57” vervangen door „19 aa”.

§ 24. Art. 71 wordt gewijzigd als volgt:

a. de tweede zin van het vierde lid wordt gelezen:

„In de gevolgen van deze opheffing wordt, voor zooveel noodig, bij ordonnantie voorzien”;

b. aan het artikel wordt een nieuw vijfde lid toegevoegd, luidende:

„5. Bij ordonnantie kan aan Inlandsche gemeenten de bevoegdheid worden gegeven:

1e. om, met inachtneming van de daarbij te stellen regelen en onder het daarbij te bepalen toezicht, belastingen te heffen”;

(¹) 2e. om tegen de overtreding van hare verordeningen straf te bedreigen. (st. 41).

§ 25. In de artt. 75, 76, 85 en 91, tweede lid, wordt voor: „algemeene verordeningen” gelezen: „ordonnanties”.

§ 26. In art. 85 worden de cijfers 43, 45 en 47 achtereenvolgens vervangen door 19n, 19p en 19r.

§ 27. In het eerste lid van art. 95 worden onder letter a de woorden: „door den Koning te bepalen strafbare feiten” vervangen door het woord: „misdrijven” en onder letter d de woorden: „der door den Koning vastgestelde” vervangen door: „van wettelijke”.

§ 28. In art. 105 wordt voor „bij algemeene verordening” in het eerste lid gelezen: „voor zooveel noodig bij algemeenen maatregel van bestuur”, voor „de voorschriften dier verordening” in het tweede lid gelezen: „wettelijke bepalingen” en voor „45” in het derde en vierde lid: „19p”.

§ 29. In het tweede lid van art. 108 wordt voor „algemeene verordening” gelezen: „algemeenen maatregel van bestuur”.

§ 30. Uit art. 110 vervallen in het eerste lid de woorden „elders dan in Nederland”, zoomede het tweede lid.

§ 31. Van art. 113 vervalt het tweede lid.

§ 32. De artt. 115, 116, 117 en 118 vervallen.

§ 33. In art. 119 wordt voor: „algemeene verordeningen op het strafrecht” gelezen: „strafwet”.

§ 34. In het derde lid van art. 125 worden de woorden: „eerste lid van art. 60” vervangen door: „derde lid van art. 61”.

35. Het tweede lid van art. 129 wordt gelezen als volgt:

„In dringende omstandigheden kunnen die tarieven bij ordonnantie tijdelijk worden gewijzigd, onder nadere bekrachtiging door de wet”.

§ 36. Het tegenwoordige tiende hoofdstuk „Van den Volksraad”, bestaande uit de artt. 131 tot en met 144, vervalt.

§ 37. Het tegenwoordige elfde hoofdstuk wordt het twaalfde hoofdstuk.

§ 38. Na art. 145 wordt onder het opschrift „Slotbepaling” ingevoegd een nieuw artikel, luidende:

„Art. 146. Deze wet kan worden aagnehaald onder den naam van wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië”.

Artikel 2.

De volgende overgangsbepalingen worden vastgesteld:

I. Het tijdstip van de inwerkingtreding dezer wet wordt door den Koning bepaald.

II. Alle op het tijdstip van de inwerkingtreding dezer wet verbindende wettelijke verordeningen, reglementen en besluiten blijven van kracht, totdat zij door andere overeenkomstig de voorschriften dezer wet zijn vervangen.

III. Alle bepalingen nopens onderwerpen, betreffende de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië, ook die, voorkomende in wetten en algemeene maatregelen van bestuur, kunnen bij ordonnantie worden gewijzigd, aangevuld, ingetrokken of door andere vervangen, met uitzondering van die, voorkomende in:

a. deze wet;

b. wetten en algemeene maatregelen van bestuur, afgekondigd na de inwerkingtreding dezer wet;

c. wetten en algemeene maatregelen van bestuur betreffende onderwerpen, welke bij deze wet of bij na hare inwerkingtreding afgekondigde wetten voor regeling bij de wet of bij algemeenen maatregel van bestuur zijn aangewezen;

d. de Indische Comptabiliteitswet;

e. de Indische Muntwet;

f. de Indische Mijnwet;

g. de Javasehe Bankwet;

h. de Oetrooiwet;

i. de wet op het Auteursrecht.

IV. De wijze van verkiezing van de leden van den Volksraad en die van de leden van den Wetgevenden Raad worden voor de eerste maal geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur. Op het ontwerp daarvan moet de oude Volksraad zijn gehoord.

V. De bepalingen van het derde hoofdstuk blijven buiten werking, totdat de Wetgevende Raad is gekozen. Tot zoolang blijven de oude artikelen 20 tot en met 27, 29 tot en met 31, 33 en 35 ongewijzigd van kracht.

VI. De tekst der wet op de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië wordt door den Koning bekend gemaakt in

(1) In dit geamendeerd ontwerp betreft de bepaling sub 2e van lid 5 van art. 71 eene aanvulling van het vijfde lid van art. 71 van het gewijzigd ontwerp door de Regeering ingediend.

een doorlopend genummerde reeks van artikelen, met nummering voor zooveel noodig van de leden der artikelen, wijziging voor zooveel noodig van de aanhaling van artikelen en leden van artikelen hetzij in deze wet, hetzij in de andere wetten en met inachtneming van de spelling, gevolgd in de van regeeringswege uitgaande stukken.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle Ministerieele Departementen, Autori-

teiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Koloniën,

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 3 — STUK 49.

Herziening van het reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië.

ALPHABETISCH REGISTER

(op de handelingen en de bijlagen betreffende dit onderwerp) ⁽¹⁾.

- Algemeene Secretarie. (1ste gew. zitt. '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 4); Ond. 3 — st. 2, blz. 4; H 46, 54, 135, 155, 212.
- Autonomie voor Indië. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 2—3); Ond. 3 — st. 2, blz. 3; H 8—9, 12, 16—18, 19, 25—27, 28, 32, 35—36, 37—38, 41—42, 48, 56, 56—59, 63, 64, 71—72, 78—83, 87, 89, 96, 99, 102, 105, 108, 109—110, 113, 165—166, 170, 189—192, 193, 195—196, 203, 206, 211, 215, 219, 222, 226, 229, 232, 235, 247, 248, 249—250, 254, 514.
- Begrooting. Definitieve vaststelling van de —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 15—16); Ond. 3 — st. 2, blz. 10; st. 10; st. 28, blz. 5; st. 33; st. 34; H 11, 34, 46—47, 53, 57, 63, 86, 88, 98, 157, 172, 178, 194, 197, 210—211, 213, 214, 227, 230, 236, 246, 249, 255, 257—258, 282—284, 285—286, 288, 326.
- Indeeling van de —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 15, 16); Ond. 3 — st. 2, blz. 10; st. 25a; st. 28, blz. 5; st. 34; H 156—157, 179, 286—287, 289, 326.
- Termijn voor de behandeling van de —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 16); Ond. 3 — st. 2, blz. 10; st. 10; st. 25b; st. 28, blz. 5; st. 34; H 148, 150, 179, 284, 289, 326.
- Tweejaarlijksche —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 16); Ond. 3 — st. 2, blz. 10.
- Departementshoofden. Positie der —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 4—5, 16—17); Ond. 3 — st. 2, blz. 4—5, 11; st. 7 b en c; st. 11a; st. 16b; st. 28, blz. 2, 5; st. 45; H 21—22, 39—40, 45, 55, 68, 77, 87, 116, 127—130, 130—132, 133—135, 135—137, 155, 157, 166, 172—173, 174, 179, 198—199, 225, 258, 260, 262, 263—266, 268—269, 312, 627.
- Eedsformulier van den Gouverneur-Generaal en Raad van Indië. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 8); Ond. 3 — st. 2, blz. 6; st. 23b; st. 34a; H 174, 189.
- van leden van den Volksraad. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 11); Ond. 3 — st. 2, blz. 8; st. 34, blz. 1.
- Exorbitante rechten. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 10); Ond. 3 — st. 2, blz. 7; st. 7i; st. 28, blz. 2; H 139, 176, 315.
- Financieele Raad. Zie Rekenkamer.
- Gewestelijke en plaatselijke besturen. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 17); Ond. 3 — st. 5, blz. 11; st. 41; st. 43; H 63, 179, 297, 308—309, 327, 328—329.
- Gouverneur-Generaal. Instructie van den —. Ond. 3 — st. 28, blz. 2; H 54, 133, 140—141, 174, 311.
- Krankzinnigheid van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 8); Ond. 3 — st. 2, blz. 6; st. 14e; st. 23c; st. 27d en e; H 137, 174, 266, 267—268, 300, 308, 313, 328.
- Positie van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 3—4, 7, 8, 13, 14); Ond. 3 — st. 2, blz. 3, 4; st. 7; st. 8f; st. 16; st. 20; st. 27 a—b; st. 28, blz. 1—2, 6; st. 29; st. 38; st. 44; st. 45; H 10—11, 21—22, 54, 58, 61, 100, 116, 130, 136, 172, 174, 175, 261, 264, 267, 308, 312, 328.
- Grondwet. Strekking van de —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 1, 2—3); Ond. 3 — st. 2, blz. 3; H 9, 13, 33, 34, 51—52, 69, 76, 82, 86, 96, 102, 114, 162, 163, 199, 210, 231, 234, 255, 278, 281, 281—282.
- Hooge ambtenaren. Overgang van — in particuliere betrekkingen. Ond. 3 — st. 22; st. 28, blz. 6; H 301—302, 303, 304, 305, 306, 307, 310, 328.
- Inlandsche gemeenten. Verordeningrecht voor —. Zie gewestelijke en plaatselijke besturen.
- Kerk. Scheiding van — en staat. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 8); Ond. 3 — st. 2, blz. 3, 6.
- Kiesrecht. Regeling van het — voor den Volksraad. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 1, 11, 17); Ond. 3 — st. 2, blz. 1, 7, 8, 11; st. 13; st. 15; st. 17 a—b; st. 19; st. 28, blz. 3, 5; st. 42; H 15, 23, 27—28, 30—31, 39, 54, 57, 60, 65, 72, 87, 99, 103, 108, 117, 143, 145, 151, 160, 164—165, 176, 179, 200, 216—217, 221, 222, 250, 272, 274, 276, 297—298, 299, 315—316, 317—318, 319, 320, 327.

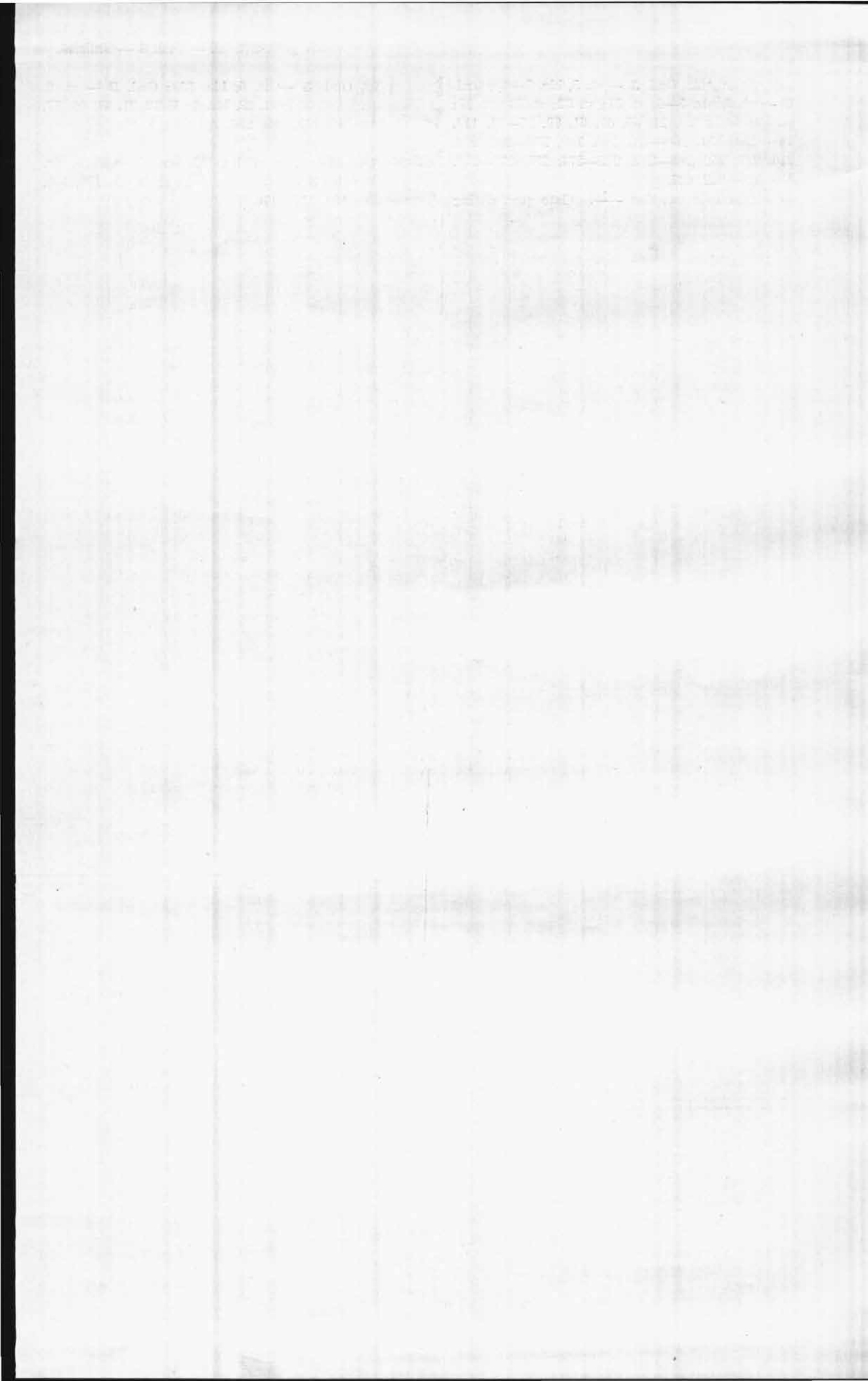
(1) Tusschen haakjes zijn eenige verwijzingen aangebracht naar het Afdelingsverslag betr. Ond. 5 van de 1e gew. zitting '22.

- Minister van Koloniën. Invloed van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 3—4, 9, 14); Ond. 3 — st. 2, blz. 3, 4, 7; st. 7a; st. 20; st. 28, blz. 1, 4, 6; st. 44; H 11, 57, 86, 92—93, 96, 117, 141, 154, 171, 215, 224, 251, 280.
- Onderwijs. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 8); Ond. 3 — st. 2, blz. 6.
- Overgangsbepalingen. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 17); Ond. 3 — st. 2, blz. 11; st. 13; st. 19; st. 28, blz. 5; st. 42; H 160, 179, 297—300, 327.
- Pandelingschap. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 17); Ond. 3 — st. 2, blz. 11; st. 12; st. 28, blz. 5; H 18, 159, 179, 297.
- Partieele herziening of geheel nieuwe staatsregeling. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 2); Ond. 3 — st. 2, blz. 2—3; H 39, 59, 70, 82—83, 96, 100, 116, 163.
- Raad van Indië. Buitengewone leden van den —. Ond. 3 — st. 2, blz. 5; st. 7b; st. 16b—e; st. 23a; st. 28, blz. 1—2; st. 38; st. 45; H 22, 40, 54, 68, 88, 117, 130, 133, 173, 178, 198—199, 208, 260, 262, 263—266, 268—269, 300, 312.
- Positie van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 4—5, 8, 9, 16—17); Ond. 3 — st. 2, blz. 4—5, 6, 7; st. 7 a—h; st. 16 b—e; st. 23 a en b; st. 27c; st. 28, blz. 1—2; st. 38; st. 44; st. 45; H 21—22, 31, 45, 68, 77, 88, 92, 116, 126—130, 130—132, 133—135, 135—137, 139, 154, 166, 172—173, 174, 207, 225, 258, 260, 261, 261—262, 263, 266, 268—269, 280, 294, 296, 301, 312, 328, 627.
- Regentsbenoeming. Erfelijkheidsbeginsel bij —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 8); Ond. 3 — st. 2, blz. 6.
- Rekenkamer. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 17); Ond. 3 — st. 2, blz. 11; st. 11b; st. 26; st. 28, blz. 5; st. 35; st. 36; H 158—159, 179, 261, 290, 294—295, 296, 311, 326.
- Volksraad. Bezoldiging van de leden van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 12); Ond. 3 — st. 2, blz. 5; st. 8i; st. 17e; st. 28, blz. 3—4; st. 45; H 20, 91, 141, 144, 167, 177.
- Enquête recht van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 14); Ond. 3 — st. 2, blz. 9; st. 8i; st. 28, blz. 3; st. 45; H 146—147, 151, 177, 321, 322.
- Geloofsbriefen. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 12); Ond. 3 — st. 2, blz. 8; H 177.
- Kiesrecht voor den —. Zie kiesrecht.
- Leden ter beschikking. Ond. 3 — st. 8i; st. 28, blz. 3; H 20, 120, 141, 167, 321.
- Positie van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 5—7, 10—16); Ond. 3 — st. 2, blz. 3, 4, 5—6, 7—9; st. 8; st. 17; st. 24; st. 28, blz. 3—4; st. 34; st. 40; st. 44; st. 45; H 9—10, 11—12, 19, 40, 44, 61—62, 65, 90—92, 118, 119, 122, 141, 147, 167, 176, 192, 203, 237, 275, 277, 316, 318, 514.
- Quorum verlagings. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 12); Ond. 3 — st. 2, blz. 5, 8.
- Reglement van Orde. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 12); Ond. 3 — st. 2, blz. 8; st. 8h; st. 17a; st. 28, blz. 3; st. 40; H 146, 177, 316, 321.
- Samenstelling van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 10); Ond. 3 — st. 2, blz. 7; st. 8 a—d; st. 17 a—c; st. 24a; st. 28, blz. 3—4; st. 40; st. 44; st. 45; H 144, 145, 176, 226, 316, 317—318.
- Voorzitter van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 11, 12); Ond. 3 — st. 2, blz. 7—8; st. 8a; st. 8g; st. 17a; st. 28, blz. 3; st. 40; st. 45; H 144, 176.
- Vragen. Stellen van schriftelijke —. H 10, 45, 77, 116, 168, 323.
- Zittingsduur van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 12); Ond. 3 — st. 2, blz. 5, 8; st. 7e; st. 17d; st. 24c; st. 28, blz. 3, 4; st. 44; H 91, 146, 148, 150, 166, 222, 228, 320.
- Voorontwerp. Beteekenis van het woord —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 1); Ond. 3 — st. 2, blz. 1; H 30, 34, 53—54, 59—60, 70—71, 100, 111, 152, 164, 208, 220—221.
- Wetgeving. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 5—7, 14—15; Ond. 3 — st. 2, blz. 9—10; st. 9; st. 28, blz. 4; st. 30; st. 37; st. 44; H 11, 141, 194—195, 207, 237.
- Conflicte tusschen Gouverneur-Generaal en Wetgevenden Raad. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 14); Ond. 3 — st. 2, blz. 3, 9—10; st. 9c; st. 18a; st. 28, blz. 4; st. 30; st. 40; H 22, 32—34, 51, 61, 88, 100, 152—153, 153—154, 156, 171—172, 178, 194, 199, 207, 208—210, 224, 249, 255, 264, 278, 280, 324—325.
- Schorsing van ordonnanties door den koning. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 15); Ond. 3 — st. 2, blz. 10; st. 9i en j; st. 18c; st. 28, blz. 4; H 58, 155, 178, 249, 325.
- Waarmedering van ordonnanties, enz. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 15); Ond. 3 — st. 2, blz. 10; st. 9g; st. 18b; st. 28, blz. 4; H 155, 166.
- Wetgevende Raad. Bezoldiging van leden van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 13); Ond. 3 — st. 2, blz. 9; H 20, 49, 77, 123, 151, 168, 195, 198, 237, 250.
- Reglement van Orde van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 14); Ond. 3 — st. 2, blz. 9.
- Samenstelling van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5, blz. 13—14, 17); Ond. 3 — st. 2, blz. 5—6, 9; st. 3; H 13, 46, 50, 66, 68, 74, 77, 89, 99, 100, 106—107, 120, 123, 142—143, 168, 186—188, 212, 237, 252, 272.
- Taak van den —. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 12—14); Ond. 3 — st. 2, blz. 5—6, 8—9; st. 31; st. 32; st. 34; st. 37; st. 39; H 12, 61, 97, 142, 145, 169, 194—195, 198.
- Verhouding tusschen Volksraad en —. (1ste

gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 5—6); Ond. 3 — st. 2, blz. 5—6; st. 31; st. 32; st. 34; st. 37; st. 39; H 12, 20, 21, 40, 49, 61, 89, 97—98, 118, 148—150, 151, 169—170, 194, 199, 200—202, 212, 216, 227, 252, 269—272, 272—274, 275, 278—279, 310, 321—322, 627.
Zittingsperiode van den —. (1ste gew. zitting

'22, Ond. 5 — st. 5, blz. 13); Ond. 3 — st. 2, blz. 9; st. 24d; st. 28, blz. 4; H 13, 21, 41, 49, 77, 148, 168, 177, 198, 216, 223, 272, 322.

Zelfbesturen. (1ste gew. zitting '22, Ond. 5 — st. 5, blz. 9); Ond. 3 — st. 2, blz. 6, 7; st. 34; H 105, 131, 138—139, 175—176.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUK 1.

Herziening van de ijkwetgeving.

GELEIDEBRIEF.

Mijne Heeren!

Ik heb de eer U hierbij aan te bieden het ontwerp voor eene ordonnantie strekkende tot herziening van de ijkwetgeving hier te lande.

De toelichting, welke het ontwerp vergezelt, bevat de gronden, waarop het berust.

Het zal der Regeering aangenaam zijn terzake het oordeel van Uwen Raad te vernemen.

Ik teeken hierbij aan, dat ik den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel heb gemachtigd om bij de beraadslagingen van Uwen Raad over gemeld ontwerp namens de Regeering nadere voorlichting te verschaffen.

Buitenzorg, 6 November 1922.

De Gouverneur-Generaal,
(w.g.) **D. FOCK.**

Aan

den Volksraad.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

LECTURE 10

STATISTICAL MECHANICS

ENTROPY

AND INFORMATION

PROFESSOR JOHN S. VAUGHAN

SPRING 2008

LECTURE 10

ENTROPY

AND INFORMATION

PROFESSOR JOHN S. VAUGHAN

SPRING 2008

LECTURE 10

ENTROPY

AND INFORMATION

PROFESSOR JOHN S. VAUGHAN

SPRING 2008

LECTURE 10

ENTROPY

AND INFORMATION

PROFESSOR JOHN S. VAUGHAN

SPRING 2008

LECTURE 10

ENTROPY

AND INFORMATION

PROFESSOR JOHN S. VAUGHAN

SPRING 2008

LECTURE 10

ENTROPY

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUKKEN 2 en 3.

Herziening van de ijkwetgeving.

ONTWERP-ORDONNANTIE EN MEMORIE VAN TOELICHTING.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

Dat Hij, het wenschelijk oordeelende over te gaan tot geleidelijke invoering van verplichte ijk en herijk van maten, gewichten en weegwerktuigen, mede om langs dien weg te komen tot algeheele invoering van het metrieke stelsel van maten en gewichten in Nederlandsch-Indië;

Lettende op de artikelen 20, 29, 31 en 33 van het Reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch-Indië;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Met intrekking der ordonnantie van 11 December 1907 (Staatsblad No. 506) te bepalen:

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Verschillende moeilijkheden met betrekking tot de personeelsvoorziening hebben in de laatste jaren den ijkdienst vrijwel tot stilliggen gedoemd. Nu echter ten deze een aanmerkelijke verbetering is ingetreden, en het uitzicht bestaat, dat de ijkdienst weer geregeld zal kunnen werken, acht de Regeering het tijdstip aangebroken om tot herziening van de huidige ijkwetgeving over te gaan.

Hiertoe bestaat te meer aanleiding, wijl de grondslagen der thans geldende voorschriften geheel zijn verouderd en niet meer in overeenstemming kunnen worden geacht met de eischen, die het moderne handelsverkeer stelt.

De verplichte ijk, die slechts voor diensten van den Lande is voorgeschreven, kan zonder veel bezwaar tot alle ijkvoorwerpen worden uitgebreid. De thans bestaande vrijwillige ijk voor particulieren kan daarmee vervallen.

De herziening geeft tevens gelegenheid een flinken stap voorwaarts te doen tot de verwezenlijking van het einddoel: uitsluitend gebruik hier te lande van het metrieke stelsel van maten en gewichten. Is dit ter vereenvoudiging van het binnenlandsch handelsverkeer op zich zelf reeds aan te bevelen, bovendien wordt zoo de aansluiting op handelsgebied vergemakkelijkt met landen, waar dit stelsel reeds werd, of op den duur zal worden ingevoerd.

Waar de grondslagen veranderd worden, kan niet volstaan met verbetering der bestaande wetgeving, maar zal deze door een andere, op meer in het huidig stadium van ontwikkeling passende grondslagen opgebouwde, moeten worden vervangen.

Om hiertoe geraken is een nieuwe regeling ontworpen, waarbij van de volgende beginselen is uitgegaan:

- 1e. gelijke behandeling van ijkvoorwerpen bij particulieren en diensten van den Lande in gebruik;
- 2e. invoering van den verplichten ijk en herijk:
 - a. voor metrieke lengte- en inhoudsmaten en gewichten;
 - b. bij wijze van overgangsmaatregel, voor enkele met name te noemen, thans in deze gewesten algemeen gangbare, niet-metrieke lengte- en inhoudsmaten en gewichten;
 - c. voor bepaaldelijk aan te duiden betrouwbare weegwerktuigen tot zeker maximum-weegvermogen met schaalverdeling, voorzover die daarop voorkomt, in metriek gewicht;
 - d. onder het sub b gestelde voorbehoud ook voor soortgelijke weegwerktuigen met schaalverdeling in niet-metrieke gewicht;

ONTWERP-ORDONNANTIE.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

- 3e. toelating tot ijk en herijk van weegwerktuigen, van de soorten, als waarvoor ijk en herijk verplicht is, doch met een weegvermogen boven het onder 2e c. en d, bedoelde maximum;
- 4e. geleidelijke doorvoering van de onderwerpelijke hervorming, hierin bestaande, dat naarmate personeel beschikbaar komt, in de belangrijke centra van handelsverkeer ijkkantoren worden gevestigd, van waaruit in steeds wijder te trekken kring eerst verplichte ijk en vervolgens geregelde en verplichte herijk, op den duur gepaard met afkeuring van ondeugdelijke lengtematen, inhoudsmaten, gewichten en weegwerktuigen door deskundige ijkers, en, wat den herijk betreft, later door eenvoudiger opgeleide herijkers plaats vindt.

De tegenwoordige ijkwetgeving is vervat in de ordonnantie van 11 December 1907 (Staatsblad No. 506) en twee Gouvernementsbesluiten van dienzelfden datum (Staatsbladen No. 505 en 507).

Het eerste dezer twee Gouvernementsbesluiten regelt den verplichten ijk en herijk van maten, gewichten en weegwerktuigen, in gebruik bij 's Lands diensten.

De ordonnantie bevat de regelen voor den vrijwilligen ijk voor particulieren, terwijl het laatste Gouvernementsbesluit de daarop betrekking hebbende uitvoeringsvoorschriften bevat.

Het ligt voor de hand deze drie verordeningen in te trekken en te vervangen door één ordonnantie, die regelen stelt voor den verplichten ijk van alle daarvoor in aanmerking gebrachte voorwerpen, bij wie dan ook in gebruik, en een Gouvernementsbesluit, dat de uitvoeringsvoorschriften bevat.

Ter toelichting op de artikelen van de ter overweging aangeboden ontwerp-ordonnantie diene het volgende.

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Artikel 1.

In deze ordonnantie wordt verstaan onder:

ijk: het waarmerken of stempelen na onderzoek der daaraan onderworpen of daartoe toegelaten maten, gewichten en weegwerktuigen;

herijk: het opnieuw waarmerken of stempelen na herhaling van het onderzoek;

ijkgebied: de gebiedsdeelen, waar de verplichte ijk van maten, gewichten en weegwerktuigen is ingevoerd;

herijkgebied: de deelen van het ijkgebied, waar de verplichte herijk van maten, gewichten en weegwerktuigen is ingevoerd;

gewichten en weegwerktuigen voor fijnere weging: die, welke bestemd zijn of gebruikt worden voor de weging van edele metalen, paarden, edelgesteenten, munten en geneesmiddelen, alsmede alle gewichten in plaatvorm ter zwaarte van 1000 milligram of minder, karaatgewichten van 4 karaat of minder en gewichten van 2 en 1 hoen.

Artikel 2.

(1) Als Nederlandsch-Indische standaarden van de eenheid van lengte en van de eenheid van gewicht worden kopieën der voorwerpen, in het jaar 1799 onder de benamingen van Mètre en Kilogramme in de staatsarchieven van

Artikel 1. In de ordonnantie is uitgegaan van het begrip „ijk" als de vereeniging van twee causaal samenhangende onderdeelen: onderzoek en waarmerking naar gelang van den uitslag, zoodat onder ijkmerken zoowel de goed- als de afkeuringsmerken te verstaan zijn, terwijl de afgekeurde ijkvoorwerpen even goed als de goedgekeurde als geijkt dienen te worden beschouwd.

Waar de ordonnantie met het oog op sommige harer bepalingen aanstonds voor heel het land zal moeten werken, vordert de geleidelijke invoering de instelling van gebieden, waarbinnen ijk en herijk verplicht zullen zijn en die als ijk- en herijkgebied kunnen worden aangeduid.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

Frankrijk neergelegd, bewaard ter plaatse en op de wijze door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel bepaald.

(2) De eenheid van lengte is de afstand tusschen de middelpunten der eindvlakken van voornoemden Mètre bij de temperatuur van smeltend ijs.

(3) De eenheid van gewicht is de zwaarte van voormeld Kilogramme in het luchtledige.

(4) Voor den openbaren dienst worden kopieën van de Nederlandsch-Indische standaarden benevens andere daarvan afgeleide maten en gewichten vervaardigd, bewaard, gebruikt en onderzocht volgens voorschriften, door voornoemden Directeur gegeven.

Artikel 3.

De Gouverneur-Generaal wijst bij in de Javasehe Courant te plaatsen besluit de gebiedsdeelen aan, welke behoren tot het ijkgebied en tot het herijkgebied.

Artikel 4.

Tot inspecteur, iiker of adjunct-iiker bij den dienst van het Ijkwezen zijn benoembaar zij, die hebben voldaan aan het examen, dat in Nederland de benoembaarheid tot de gelijksoortige ambten verleent, of wel aan een examen, waarvan de inrichting en het programma door den Gouverneur-Generaal worden geregeld en vastgesteld.

HOOFDSTUK II.

Van maten, gewichten en weegwerktuigen en den ijk en herijk daarvan.

Artikel 5.

In ijkgebied zijn aan ijk onderworpen:

A. Maten en gewichten.

namen der stoffelijke maten en gewichten: waarde:

I. lengtematen:

dubbele decameter	20	meter
decameter	10	„
halve decameter	5	„
dubbele meter	2	„
meter	eenheid	

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Artikel 3. De aanwijzing van ijk- en herijkgebied vindt plaats bij Gouvernementsbesluit, dat in de Javasehe Courant wordt openbaar gemaakt.

Artikel 4. Het hier bedoelde Nederlandsche examen is geregeld bij Koninklijk besluit van 11 Juli 1871 (Nederlandsch Staatsblad No. 76), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 24 November 1875 (Nederlandsch Staatsblad No. 207). In de Memorie van Antwoord op het Afdelingsverslag van den Volksraad betreffende de zesde afdeling der begrooting van Nederlandsch-Indië voor 1923 ad. onderafdeeling 614c werd reeds uiteengezet waarom het niet wenschelijk is thans hier te lande een opleiding voor iikers in het leven te roepen (Bijlagen der Handelingen van den Volksraad, 1e gewone zitting 1922, Onderwerp I — Afd. VI: stuk 7, blz. 5, 1e kolom bovenaan).

Artikel 5A en 6A. Aangezien het in de bedoeling ligt in de toekomst alleen het gebruik van metrieke maten en gewichten te vergunnen, wordt ten opzichte hiervan in artikel 5A de ijkplicht principieel opgelegd. Om echter de betrokkenen in staat te stellen zich het op den duur vereischte meet- en weegmateriaal geleidelijk aan te schaffen, is het wenschelijk om bij wijze van overgangsmaatregel het gebruik van enkele thans in deze gewesten algemeen gangbare, niet-metrieke maten en gewichten, mits aan ijk onderworpen, voorloopig nog toe te staan.

Zoodra de Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel het tijdstip daarvoor aangebroken acht, kunnen echter deze in artikel 6A met name aangeduide niet-metrieke maten en gewichten van verderen ijk worden uitgesloten.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

namen der stoffelijke maten en gewichten:	waarde:	
halve meter	0.5	meter
2. inhoudsmaten voor droge waren: (met daarbij behoorende strijkers)		
hectoliter	100	liter
halve hectoliter	50	„
25 liter	25	„
dubbele decaliter	20	„
decaliter	10	„
halve decaliter	5	„
dubbele liter	2	„
liter	1	„
halve liter	0.5	„
dubbele deciliter	0.2	„
deciliter	0.1	„
halve deciliter	0.05	„
3. inhoudsmaten voor natte waren:		
halve hectoliter	50	liter
25 liter	25	„
dubbele decaliter	20	„
decaliter	10	„
halve decaliter	5	„
dubbele liter	2	„
liter	1	„
halve liter	0.5	„
dubbele deciliter	0.2	„
deciliter	0.1	„
halve deciliter	0.05	„
dubbele centiliter	0.02	„
centiliter	0.01	„
4. gewichten:		
50 kilogram	50	kilogram
25 „	25	„
20 „	20	„
10 „	10	„
5 „	5	„
2 „	2	„
kilogram	eenheid	
5 hectogram (5 ons)	0.5	kilogram
2 „ (2 ons)	0.2	„
hectogram (ons)	0.1	„
5 decagram	0.05	„
2 „	0.02	„
decagram	0.01	„
5 gram	0.005	„
2 „	0.002	„
gram	0.001	„
5 decigram	0.5	gram
2 „	0.2	„
decigram	0.1	„
5 centigram	0.05	„
2 „	0.02	„
centigram	0.01	„
5 milligram	0.005	„
2 „	0.002	„
milligram	0.001	„

ONTWERP-ORDONNANTIE.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

B. Weegwerktuigen:

- a. uit één hefboom bestaande, met uitzondering van kwadrantwegers voor andere dan fijnere weging, met een weegvermogen van niet meer dan 50 gram;
- b. waarvan de werking berust op de samenstelling van twee of meer hefboomen;
- c. kwadrantwegers voor fijnere weging met een weegvermogen van niet meer dan 50 gram;
- d. veerweegwerktuigen, in gebruik op spoorwegstations en andere door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel aan te wijzen inrichtingen;
- a—d met uitsluiting van die in een der aangeduide groepen begrepen weegwerktuigen, op welke een schaalverdeling voorkomt, welke de zwaarte der belading in ander dan metrick gewicht aanwijst, en die, welke een weegvermogen hebben van meer dan 2000 K.G.

Artikel 5B. In artikel 5B zijn de weegwerktuigen opgesomd, waarvan in de toekomst het gebruik alleen zal veroorloofd wezen.

Van verplicht ijk zijn uitgezonderd de kwadrantwegers met weegvermogen van 50 gram of minder. Dit zijn de kleinste soort brievenwegers, waarvoor het niet noodig schijnt den ijk verplichtend te stellen, omdat zoodanig weegtoestelletje toch voor den gewonen handel niet bruikbaar is. Evenmin schijnt dit noodig voor de op schrijftafels gewoonlijk aanwezige linialen van een of twee decimeter, waarop een verdeling in centimeters voorkomt. Deze voorwerpen zijn dan ook in artikel 5A niet genoemd. Grootere briefwegers leenen zich echter wel tot afwegen van koopwaren en zijn dus aan ijk onderworpen, wanneer ze in winkels of verkoopp plaatsen voorkomen.

Aan weegwerktuigen voor fijnere weging worden andere eischen gesteld dan aan de gewoonlijk gebruikelijke. Vandaar dat van weegwerktuigen van deze soort ook die met weegvermogen van minder dan 50 gram aan ijk kunnen worden onderworpen.

Veerweegwerktuigen bezitten weinig nauwkeurigheid en worden daarom veelal van ijk uitgesloten. Toch zijn er gevallen, waarin de eenvoud van het instrument en zijn snelle werking meer op prijs zijn te stellen dan de nauwkeurigheid van gewichtsbepaling, zooals b.v. bij de weging van vrachtgoed op spoorwegstations. De bij dergelijke inrichtingen aanwezige veerweegtoestellen kunnen op aanwijzing van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel onder den verplichten ijk gebracht worden.

De grootste soort van weegwerktuigen (de ingebouwde weegbruggen, meestal dienende tot gewichtsbepaling van beladen wagens en andere groote vrachten), waarbij hef eveneens niet in de eerste plaats op groote nauwkeurigheid aankomt, kunnen vrij blijven van verplichten ijk. Als grens is een weegvermogen van 2000 K.G. aangenomen. Die keus lijkt veilig, aangezien voor den gewonen in- en verkoop nog geen weegwerktuigen met grooter weegvermogen dan 1000 K.G. worden gebezigd.

Artikel 6.

In ijkgebied zijn, zoolang de Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel ze niet van ijk heeft uitgesloten, mede daaraan onderworpen:

A. Maten en gewichten.

namen der stoffelijke maten en gewichten:

1. lengtematen:

Amsterdamsche el 0.688 meter

2. inhoudsmaten voor droge waren:

gantang 8.58 liter
 halve gantang 4.29 ..
 kwart gantang 2.145 ..
 achtste gantang 1.0725 ..

ONTWERP-ORDONNANTIE.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

3. gewichten:

100 Amsterdamsch pond	49.409042 K.G.
50 " "	24.704521 "
25 " "	12.352260 "
20 " "	9.881808 "
10 " "	4.940904 "
5 " "	2.470452 "
2 " "	0.988181 "
Amsterdamsch pond	494.090 gram
1/2 Amsterdamsch pond	247.045 "
1/4 " "	123.523 "
1/8 " "	61.761 "
1/16 " "	30.881 "
1/32 " "	15.440 "
1/64 " "	7.720 "
2/10 " "	98.818 "
1/10 " "	49.409 "
1/20 " "	24.704 "
pikol of 100 kati	61.761302 K.G.
50 kati	30.880551 "
25 "	15.440326 "
20 "	12.352260 "
10 "	6.176130 "
5 "	3.088065 "
2 "	1.235226 "
kati	617.613 gram
1/2 kati	308.807 "
1/4 "	154.403 "
1/8 "	77.202 "
1/16 "	38.601 "
5 tji	19.300 "
2 "	7.720 "
tji	3.860 "
5 hoen	1.930 "
2 "	0.772 "
hoen	0.386 "
128 karaat	26.240 "
64 "	13.120 "
32 "	6.560 "
16 "	3.280 "
8 "	1.640 "
4 "	0.820 "
2 "	0.410 "
karaat	0.205 "
1/2 karaat	0.1025 "
1/4 "	0.0512 "
1/8 "	0.0256 "
1/16 "	0.0128 "
1/32 "	0.0064 "
1/64 "	0.0032 "

B. Weegwerktuigen, als bedoeld in het vorig artikel onder B, doch met een schaalverdeling, welke de zwaarte der belading in ander dan metriek gewicht aanwijst.

Artikel 7.

Meetwerktuigen, strekkende om een verbruikte hoeveelheid, bij de maat verkocht, aan te wijzen, zijn aan de voorschriften omtrent maten onderworpen.

Artikel 6B. Ook hier is weer tijdelijk ten gerieve der betrokkenen het niet-metrieke weegmateriaal onder ijkplicht gebracht.

Artikel 7. Hier zijn bedoeld de z.g. kraanmaten, zooals o.a. bij den verkoop van benzine hoe langer hoe meer in zwang komen. Het gemak, dat ze verschaffen en de zindelijkheid van hun gebruik geven hun aanspraak op erkenning als wettig meetmiddel, met als noodzakelijk gevolg onderwerping aan verplichten ijk. Groot bezwaar is er niet aan verboden, sinds dergelijke maten met metrieke indeeling verkrijgbaar zijn.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

Artikel 8.

In ijkgebied worden tot den ijk toegelaten weegwerktuigen van de soorten als ingevolge de artikelen 5 en 6 aan ijk zijn onderworpen, doch met een weegvermogen van meer dan 2000 K.G.

Artikel 9.

In herijkgebied zijn aan herijk onderworpen de in artikel 5, zoomede, zoolang de Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel ze niet van herijk heeft uitgesloten, de in artikel 6 genoemde voorwerpen.

Artikel 10.

In herijkgebied worden tot den herijk toegelaten weegwerktuigen van de soorten, als ingevolge artikel 9 aan herijk zijn onderworpen, doch met een weegvermogen van meer dan 2000 K.G.

Artikel 11.

Van ijk en herijk zijn uitgesloten weegwerktuigen, waarmede met schijfgewichten moet worden gewogen.

Artikel 12.

(1) Goedkeuring heeft bij ijk of herijk niet plaats ten aanzien van maten en gewichten, waarop hun in de artikelen 5 en 6 aangegeven naam of waarde, noch ook ten aanzien van weegwerktuigen, waarop de zwaarte der grootste belading, waarvoor zij bestemd zijn, niet op duidelijke en duurzame wijze is uitgedrukt.

(2) Ten aanzien van weegwerktuigen voor fijnere weging is uit dezen hoofde vereischt de aanwezigheid van een daaraan door middel van koperdraad of schroeven bevestigd ellipsvormig plaatje met opschrift:

„nauwkeurige wegingen

..... totG. (K.G.)”

(3) De Gouverneur-Generaal geeft voorschriften nopens de voorwaarden, waaraan maten, gewichten en weegwerktuigen verder hebben te voldoen ter bekoming van een goedkeuringsmerk bij ijk en herijk, en geeft tevens aan in welke mate daarvan mag worden afgeweken.

Artikel 13.

(1) Bij ijk en herijk worden de maten, gewichten en weegwerktuigen, welke voldoen aan de bij of krachtens deze ordonnantie gegeven voorschriften, behoudens het bepaalde in artikel 14, gewaarmerkt of gestempeld met een goedkeuringsmerk.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Artikel 8. Ofschoon het niet noodig voorkomt weegwerktuigen voor grootere gewichten dan 2000 K.G. onder ijkplicht te stellen, is er aan den anderen kant ook weer geen reden om ze van ijk te weren, indien belanghebbenden dit verlangen en de daaraan verbonden kosten willen dragen.

Artikel 9 en 10. Deze artikelen onderwerpen in herijkgebied dezelfde voorwerpen aan herijk als in ijkgebied aan ijk zijn onderworpen.

Artikel 11. Schijfgewichten zijn vanwege hun geringe hoogte niet vatbaar voor justeeing en stempeling, waarom het noodig voorkomt weegwerktuigen, die zoo zijn ingericht, dat daarmede slechts met schijfgewichten kan worden gewogen, van ijk en dus ook van herijk uit te sluiten.

Bezwaar brengt deze maatregel niet met zich. Veelal is een kleine, weinig kostbare wijziging reeds voldoende om die weegwerktuigen voor weging met gewone gewichten geschikt te maken.

Artikel 12. Aan weegwerktuigen voor fijnere weging zijn hooger eischen te stellen dan aan die voor gewone weging. Dus is het noodig een duidelijk herkenbaar onderscheidingsteeken op een van beide voor te schrijven, al was het alleen maar ter voorkoming, dat een voor fijnere weging bestemd, maar niet aan de betrekkelijke eischen voldoende, weegwerktuig toch een goedkeuringsmerk zou erlangen, omdat het, ter ijking voor gewone weging aangeboden, aan de daarvoor gestelde eischen wel zou blijken te voldoen. Het voorschrift omtrent het ellipsvormige plaatje kan hierin voorzien.

De in het derde lid bedoelde voorschriften zijn opgenomen in een ontwerp-besluit tot vaststelling van de uitvoeringsvoorschriften der ijkordonnantie.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

(2) Gewichten, welke bij het aan ijk of herijk voorafgaand onderzoek niet de juiste zwaarte blijken te hebben, worden door de met het onderzoek belaste ambtenaren zoo mogelijk gejusteerd.

(3) Maten, gewichten en weegwerktuigen, welke bij het aan ijk of herijk voorafgaand onderzoek blijken niet aan de gestelde voorschriften te voldoen, worden door de met het onderzoek belaste ambtenaren gewaarmerkt of gestempeld met een afkeuringsmerk en kunnen, indien ze door de met het onderzoek belaste ambtenaren niet voor herstel vatbaar worden geacht door dezen onbruikbaar gemaakt worden.

Artikel 14

(1) Bij ijk van gewichten van 20, 10, 5, 2 en 1 milligram en van 1/8, 1/16, 1/32 en 1/64 karaat, zoomede bij herijk van gewichten in plaatsvorm ter zwaarte van ten hoogste 1000 milligram wordt het afslaan van goedkeuringsmerken vervangen door de afgifte van een verklaring van den met ijk of herijk belasten ambtenaar, welke het aantal en de soort der onderzochte en goedgekeurde gewichten vermeldt, zoomede den naam en de woonplaats van den eigenaar en de plaats van gebruik der gewichten.

(2) Deze verklaring wordt gesteld op de enveloppe, waarin de gewichten aan den belanghebbende worden teruggegeven, nadat die enveloppe behoorlijk gesloten en met een stempelafdruk in lak verzegeld is.

(3) Zij is vrij van zegel.

Artikel 15.

Het afkeuringsmerk en de goedkeuringsmerken worden, ook wat vorm en afmeting betreft, vastgesteld door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel bij een in de Javasche Courant te plaatsen besluit, waarbij tevens bepaald wordt voor hoe langen tijd het goedkeuringsmerk, dat laatstelijk werd vastgesteld voor dat deel van het ijkgebied, waarvoor het nieuwe goedkeuringsmerk bestemd is te werken, alsnog van kracht zal zijn.

Artikel 16.

Voor den ijk en den herijk van maten, gewichten en weegwerktuigen, alsmede voor het justeeren van gewichten is vergoeding verschuldigd volgens een door den Gouverneur-Generaal vast te stellen tarief.

HOOFDSTUK III.

Van de plaatsen voor ijk en herijk.

Artikel 17.

(1) In door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen plaatsen worden ijkkantoren gevestigd.

(2) De Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel bepaalt welke deelen van het ijkgebied tot den kring van ieder ijkkantoor behooren.

Artikel 14. Deze bepaling is noodig met het oog op de kleine afmetingen der hier bedoelde gewichten. Stempeling ieder jaar opnieuw bij herijk zou ze spoedig door beschadiging als gewicht onbruikbaar maken.

De vrijstelling van zegelrecht voor de verklaring bestaat reeds onder de huidige ijkwetgeving (artikel 7, laatste lid der ordonnantie in Staatsblad 1907 No. 506), zoodat medewerking van Kroon en Staten-Generaal bij vaststelling der begrooting voor de onderwerpelijke bepaling niet noodig is.

Artikel 15. Het tweede deel van dit artikel houdt rekening met de mogelijkheid, dat voor sommige deelen van het ijk- of herijkgebied onverhoopt ijk of herijk niet jaarlijks zou kunnen plaats hebben.

Artikel 16. Het tarief kan als bijlage gehecht worden aan het besluit, waarbij de uitvoeringsvoorschriften worden vastgesteld.

Artikel 17. De vaststelling van en de inlijving van streken bij ijk- en herijkgebied zijn in artikel 1 aan den Gouverneur-Generaal voorbehouden.

De indeeling van het ijkgebied in ijkkringen behoort tot den werkkring van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

Artikel 18.

(1) Ijk heeft plaats:

- a. aan de ijkkantoren;
- b. op een ten behoeve van een bij het ijkgebied ingelijfd gebiedsdeel buiten de standplaats van het betrokken ijk-kantoor te houden ijkzitting;
- c. in de bij artikel 20 bedoelde gevallen ter plaatse van gebruik van het te ijken voorwerp.

(2) Ijk van merieke gewichten in plaatvorm van 1000 milligram of minder, van karaatgewicht of van 4 karaat of minder, zoomede van gewichten van 2 en 1 hoen geschiedt uitsluitend aan de ijkkantoren.

Artikel 19.

(1) Herijk heeft plaats:

- a. aan de ijkkantoren;
- b. op zoo mogelijk jaarlijks voor bij het herijkgebied ingelijfde gebiedsdeelen buiten de standplaats van het betrokken ijkkantoor te houden herijkzittingen;
- c. in de bij artikel 20 bedoelde gevallen ter plaatse van gebruik van het te herijken voorwerp.

(2) Herijk van metrieke gewichten in plaatvorm van 1000 milligram of minder, van karaatgewichten van 4 karaat of minder, zoomede van gewichten van 2 en 1 hoen geschiedt uitsluitend aan de ijkkantoren.

Artikel 20.

De Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel is bevoegd de mogelijkheid te openen om in bijzondere gevallen ijk en herijk van meetwerktuigen als in artikel 7 bedoeld, en weegwerktuigen ter plaatse van gebruik te doen geschieden.

HOOFDSTUK IV.

Strafbepalingen.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Artikel 18. Als regel zal voor ijk, waarvoor immers onderscheidene gevoelige instrumenten van fijnen bouw noodig zijn, die niet zonder veel last en kosten en dan nog met veel kans op beschadiging vervoerd kunnen worden, slechts aan de ijkkantoren gelegenheid gegeven worden. Wanneer de ijk eenmaal is ingevoerd en dus enkel nog maar nieuw materiaal voor ijk in aanmerking komt, is dit ook de meest eenvoudige wijze van uitvoering, omdat nieuwe maten, gewichten en weegwerktuigen bij invoer hier te lande toch altijd een ijkkantoor moeten passeeren.

Het gaat echter niet aan bij invoering van den verplichten ijk binnen zekeren ijkkring de houders der tallooze ongeijkte, maar wel aan ijk onderworpen voorwerpen, die aldaar buiten de standplaats van het ijkkantoor in gebruik zijn, te verplichten deze uitsluitend aan het ijkkantoor ten ijk aan te bieden. Voor dezen eersten ijk zullen ijkzittingen buiten de standplaats gehouden moeten worden.

Van deze gedragslijn zal op twee punten moeten worden afgeweken. Vooreerst zal gelegenheid moeten worden geopend om moeilijk verplaatsbaar ijk materiaal, waar bij in de eerste plaats aan kraanmaten en weegbruggen te denken valt, ter plaatse van gebruik te ijken. Hierin voorziet artikel 20 der ontwerp-ordonnantie, waarnaar in dit artikel wordt verwezen.

Tweedens kan de ijk van zeer klein gewicht, dat zonder bezwaar kan worden verzonden, aan de ijkkantoren gebonden worden.

Artikel 19. Om het publiek niet noodeloos te bemoeilijken ligt het in de bedoeling voor herijk, die met eenvoudiger, minder kostbare en gemakkelijker vervoerbare instrumenten kan geschieden, gelegenheid te openen zowel aan de ijkkantoren als op buiten de standplaats- en dan zooveel mogelijk jaarlijks te houden herijkzittingen. Ook hier bestaat reden voor de beide uitzonderingen, die in het vorig artikel werden opgenomen.

Artikel 20. Toelichting van dit artikel is, na hetgeen terzake reeds bij de twee vorige artikelen is opgemerkt, overbodig.

Artikelen 21—26. Deze artikelen bevatten de strafbepalingen.

Naast die, vervat in de artikelen 255, 258 en 259 van het Strafwetboek, welke opzettelijke vervalsching van ijkmerken strafbaar stellen, zijn minder vérgaande strafbepalingen noodig om de verplichting tot ijk en herijk te ondersteunen. In tegenstelling met de drie voornoemde artikelen zullen de nieuwe bepalingen zich dus tot ijkgebied moeten beperken. Onderscheiding van ijk- en herijkgebied is, om de zaak niet te ingewikkeld te maken, hierbij liever te vermijden.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In tweeërlei opzicht evenwel kan de strafwetgeving hier zonder bezwaar het terrein buiten ijkgebied betreffen. Men kan daar n.l. wel strafbaar stellen verkoop van ongeijkte, in ijkgebied aan ijk onderworpen, maten, gewichten en weegwerktuigen, alsmede gebruik van zoodanige voorwerpen, die een afkeuringsmerk dragen.

Ten aanzien van de strafpositie is uitgegaan van die, welke gesteld is in artikel 4 van de ordonnantie in Staatsblad 1907 No. 506. Met deze laatste vervalt bij het in werking treden der onderwerpelijke ontwerp-ordonnantie voornoemde strafbepaling, die daarom in artikel 21, b, 3e met uitbreiding over de weegwerktuigen, doch met gelijke strafpositie, weer is opgenomen. Deze laatste geldt ook voor de overige in dat artikel strafbaar gestelde feiten, omdat hier moeilijk van te voren naar zwaarte te onderscheiden valt. De rechter, die hiertoe achteraf veel beter in staat is, blijft hierin uiteraard vrij bij de straftoemeting binnen de grenzen der strafbepaling.

Artikel 21.

Artikel 21. (lid 1, a 1e) De slotzinsnede is toegevoegd om den verkoop der in de huishouding veelvuldig gebruikte z.g. familieschalen niet te belemmeren.

(1) Met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste honderd gulden wordt gestraft:

a. hij, die in ijkgebied te koop aanbiedt of in den handel brengt:

1e. andere maten, gewichten of weegwerktuigen dan die, welke ingevolge de artikelen 5, 6, 8, 9 en 10 dezer Ordonnantie aan ijk of herijk zijn onderworpen of daartoe zijn toegelaten, met uitzondering van veerweegwerktuigen voor huiselijk gebruik;

2e. maten, gewichten of weegwerktuigen als ingevolge de artikelen 5, 6 en 9 dezer ordonnantie aan ijk of herijk zijn onderworpen, welke niet van een geldig goedkeuringsmerk voorzien zijn;

3e. maten, gewichten of weegwerktuigen, welke een afkeuringsmerk dragen.

b. hij, die in ijkgebied op plaatsen, bestemd voor of gebruikt tot het drijven van handel of tot het bepalen van gewicht of maat bij het drijven van handel of het doen van leveringen, gebruikt of voorhanden heeft:

1e. andere weegwerktuigen voor het wegen van edele metalen, paarden, edelgesteenten, munten of geneesmiddelen dan die, welke voor fijnere weging bestemd zijn;

2e. andere maten, gewichten of weegwerktuigen dan die, welke ingevolge de artikelen 5, 6, 8, 9 en 10, aan ijk en herijk zijn onderworpen of daartoe zijn toegelaten;

3e. maten, gewichten of weegwerktuigen, welke ingevolge de artikelen 5, 6 en 9 dezer ordonnantie aan ijk of herijk zijn onderworpen, welke niet van een geldig goedkeuringsmerk voorzien zijn;

4e. maten, gewichten of weegwerktuigen, welke een afkeuringsmerk dragen;

5e. maten, gewichten of weegwerktuigen, waaraan herstellingen verricht zijn, die een veranderden inhoud of onjuiste aanwijzingen tengevolge kunnen hebben of die schending van stempelmerken tengevolge gehad hebben en welke voorwerpen daarna niet voor zijn van een geldig goedkeuringsmerk;

ONTWERP-ORDONNANTIE.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

- 6e. maten, gewichten of weegwerktuigen, welke een valsche lengte of inhoud hebben, een valsch gewicht aanwijzen of van vervalschte ijkmerken voorzien zijn;
- 7e. maten, gewichten of weegwerktuigen, waarop bijzondere merkteekens voorkomen met het doel om bij andere maat- of gewichtseenheid te verkoopen, dan die, waarvan de stoffelijke eenheden ingevolge de artikelen 5, 6, 8, 9 en 10 aan ijk en herijk zijn onderworpen of daartoe zijn toegelaten; deze strafbepaling is niet van toepassing op de deelstrepen, waarmede de indeeling in decimeters en centimeters op stoffelijk lengtematen wordt aangegeven.
- c. hij, die in ijkgebied op plaatsen, als bedoeld onder b met uitzondering echter van spoorwegstations en andere door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel aan te wijzen inrichtingen, veerweegwerktuigen, hetzij al dan niet van ijkmerken voorzien, gebruikt of voorhanden heeft;
- d. hij, die in ijkgebied op plaatsen onder b bedoeld, weegwerktuigen gebruikt voor de bepaling van gewichten, kleiner dan 10% of grooter dan 100% van het weegvermogen, dan wel weegwerktuigen voor fijnere weging voor de bepaling van gewichten, kleiner dan 1/10% of grooter dan 100% van het weegvermogen;
- e. hij, die buiten ijkgebied te koop aanbiedt of in den handel brengt:
- 1e. maten, gewichten of weegwerktuigen, als ingevolge de artikelen 5 en 6 in ijkgebied aan ijk zijn onderworpen welke niet van een goedkeuringsmerk voorzien zijn;
- 2e. maten, gewichten of weegwerktuigen, welke een afkeuringsmerk dragen.
- (2) De onder b 2e, 3e en 7e; c, d en e 1e van het eerste lid omschreven strafbepalingen treden ten aanzien van enig gebiedsdeel in werking op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen datum.

Artikel 22.

(1) Hij die zich in ijkgebied in aankondigingen betrekkelijk onroerende goederen of koopwaren, die bij de maat of het gewicht verkocht, worden, in bladen of tijdschriften, aanplakbiljetten, etiketten, welke aan de waren of haar verpakking gehecht zijn, dan wel deze vergezellen, of in eenig ander middel tot bekendmaking, voor het aangeven van de maat of het gewicht bedient van de benaming van niet-metrische maten of gewichten, wordt, tenzij die maten of gewichten ter plaatse der aankondiging ingevolge artikel 5, 6 en 9 aan ijk of herijk zijn onderworpen, gestraft met hechtenis van ten hoogste drie dagen of geldboete van ten hoogste vijftig gulden.

(2) Dit voorschrift is niet van toepassing ingeval de aankondiging betrekking heeft op buiten Nederlandsch-Indië gelegen onroerende goederen dan wel koopwaren, die naar het buitenland bestemd zijn of die, mits in den toestand waarin zij uit het buitenland zijn ingevoerd, onaangebroken

(lid 1. d.) Belading van een weegwerktuig boven zijn vermogen kan allicht doorbuiging van het juk of een andere beschadiging tengevolge hebben, die het werktuig onbetrouwbaar maakt. Voorts zijn enkele soorten weegwerktuigen b.v. die met tegenwichten en looppengewichten en veerweegwerktuigen, veelal zoo ingericht, dat wegingen boven het maximumvermogen steeds dezelfde uitkomsten opleveren.

Wegingen beneden zekere grens zijn eveneens onbetrouwbaar, omdat dan op zich zelf kleine, niet geheel te weren invloeden (stof b.v.) naar verhouding te veel meespreken. Dit geldt zoowel van werktuigen voor de gewone als van die voor fijnere weging. Omdat de laatste echter aan strengere eischen voldoen, en veelal met meer zorg behandeld worden, kan de minimumgrens hier lager zijn.

(lid 2.) De toepassing der hier opgesomde strafbepalingen vereischt een tijd van overgang, om de betrokkenen in staat te stellen zich op den nieuwen toestand in te richten. De overige betreffen toestanden, die bij het in werking treden der ordonnantie niet langer kunnen worden geduld of waarvan het voortbestaan zonder bezwaar alsdan onmiddellijk kan worden tegengegaan.

Artikel 22. Het verdient aanbeveling om ter ondersteuning der invoering van het metrische stelsel een bepaling op te nemen, die strafbaar stelt het bezigen van z.g. afgeschafte eenheidsnamen in aankondigingen van rechtshandelingen betreffende onroerend goed en handelswaren. Tot ijkgebied beperkt, is zulk een verbod zeer goed te handhaven, mits met uitzondering voor die waren, welke bestemd zijn om na invoer van uit het buitenland binnen ijkgebied onovergepakt afgeleverd te worden.

Slechts bieden hier eenige moeilijkheid de advertenties in bladen, die deels verspreiding vinden over verschillende streken van het ijkgebied met afwisselende nuanceering van bij wijze van overgangsmaatregel alsnog aan ijk onderworpen maten en gewichten, deels ook lezers tellen in streken buiten ijkgebied, waar elke maat en elk gewicht nog gangbaar is. Aan die moeilijkheid kan men echter ontkomen door in die aankondigingen uitsluitend de metrische benamingen te bezigen, die overal veroorloofd zijn en dit altijd zullen blijven. Voor de grootere bladen kan

ONTWERP-ORDONNANTIE.

en niet overgepakt, bij de maat of per gewichtseenheid verkocht worden.

Artikel 23.

(1) Hij, die het beheer of de beschikking heeft over een binnen het ijkgebied aanwezig weegwerktuig van een soort als aan ijk onderworpen of daartoe toegelaten is, doch met een weegvermogen van meer dan 2000 K.G., dat niet van een geldig goedkeuringsmerk voorzien is en gebruikt wordt of voorhanden is tot gewichtsbepaling bij het drijven van handel of het doen van leveringen is verplicht te allen tijde daarbij gewichten, van een geldig goedkeuringsmerk voorzien, tot een gezamenlijke zwaarte van ten minste twintig ten honderd van het maximum-weegvermogen voorhanden te hebben en voor belanghebbenden bij de weging ter onderzoek van de juistheid van het weegwerktuig beschikbaar te stellen.

(2) Ingeval eenzelfde persoon het beheer of de beschikking heeft over meerdere in dezelfde inrichting, instelling of stichting, fabriek, werk-, verkoop-, levering-, berg- of opslagplaats aanwezige weegwerktuigen, als in het vorig lid omschreven, komt voor de toepassing van het daarin vervatte voorschrift alleen het weegwerktuig met het grootste weegvermogen in aanmerking.

(3) Overtreding van de voorschriften, vervat in het eerste lid van dit artikel wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Artikel 24.

De in deze ordonnantie strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als overtredingen.

Artikel 25.

Maten, gewichten en weegwerktuigen, waarmede in deze ordonnantie strafbaar gestelde feiten zijn gepleegd, kunnen, voorzoover ze den veroordeelde toebehooren, worden verbeurd verklaard.

Artikel 26.

(1) Tot het opsporen der in deze ordonnantie omschreven overtredingen zijn behalve de ambtenaren en beambten van politie ook bevoegd de Inspecteur van het IJkwezen, zoomede de bij dezen dienst aangestelde ijkers, adjunct-ijkers en herijkers.

(2) De plaatsen, bedoeld in artikel 21, lid 1 onder b, zijn gedurende den tijd, waarin zij voor het publiek geopend zijn, ook tegen den wil der bewoners of gebruikers, aan het onderzoek der in het eerste lid bedoelde ambtenaren onderworpen.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

dit geen bezwaar opleveren. Nut ter bevordering der unificatie valt hiervan wel te verwachten. De kleinere, plaatselijke bladen passen zich van zelf wel aan bij den wettelijk veroorloofden toestand in hun verspreidingsgebied, welke allengs met het monopolie der metrieke eenheidsnamen samenvalt.

Artikel 23. Deze bepaling dient om belanghebbenden in staat te stellen tot contrôle over weegwerktuigen, die niet aan verplichten ijk en herijk zijn onderworpen. Verder dan de verplichting om 20% van het maximumweegvermogen aan stoffelijke gewichten voorhanden te hebben behoeft hier niet te worden gegaan. Grove fouten blijken ook reeds bij kleinere beladingen en uitbreiding tot hooger percentage zou den eigenaar, exploitant of beheerder onnoodig op hooge kosten jagen. Bij ernstig verschil van meening kan ijk aangevraagd worden.

ONTWERP-ORDONNANTIE.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

(3) Niet voor het publiek toegankelijke gebouwen, waarin plaatsen, als bedoeld in artikel 21, lid 1, onder *b* gelegen zijn, zijn alleen tussehen zonsopgang en zonsondergang aan dit onderzoek onderworpen.

(4) Wanneer aan de in het eerste lid genoemde ambtenaren bij het opsporen der daarbedoelde overtredingen op de in het tweede en derde lid vermelde tijden de toegang tot de aldaar mede aangeduide plaatsen wordt geweigerd, kunnen zij zich dien met den sterken arm verschaffen.

HOOFDSTUK V.

Overgangs- en slotbepalingen.

Artikel 27.

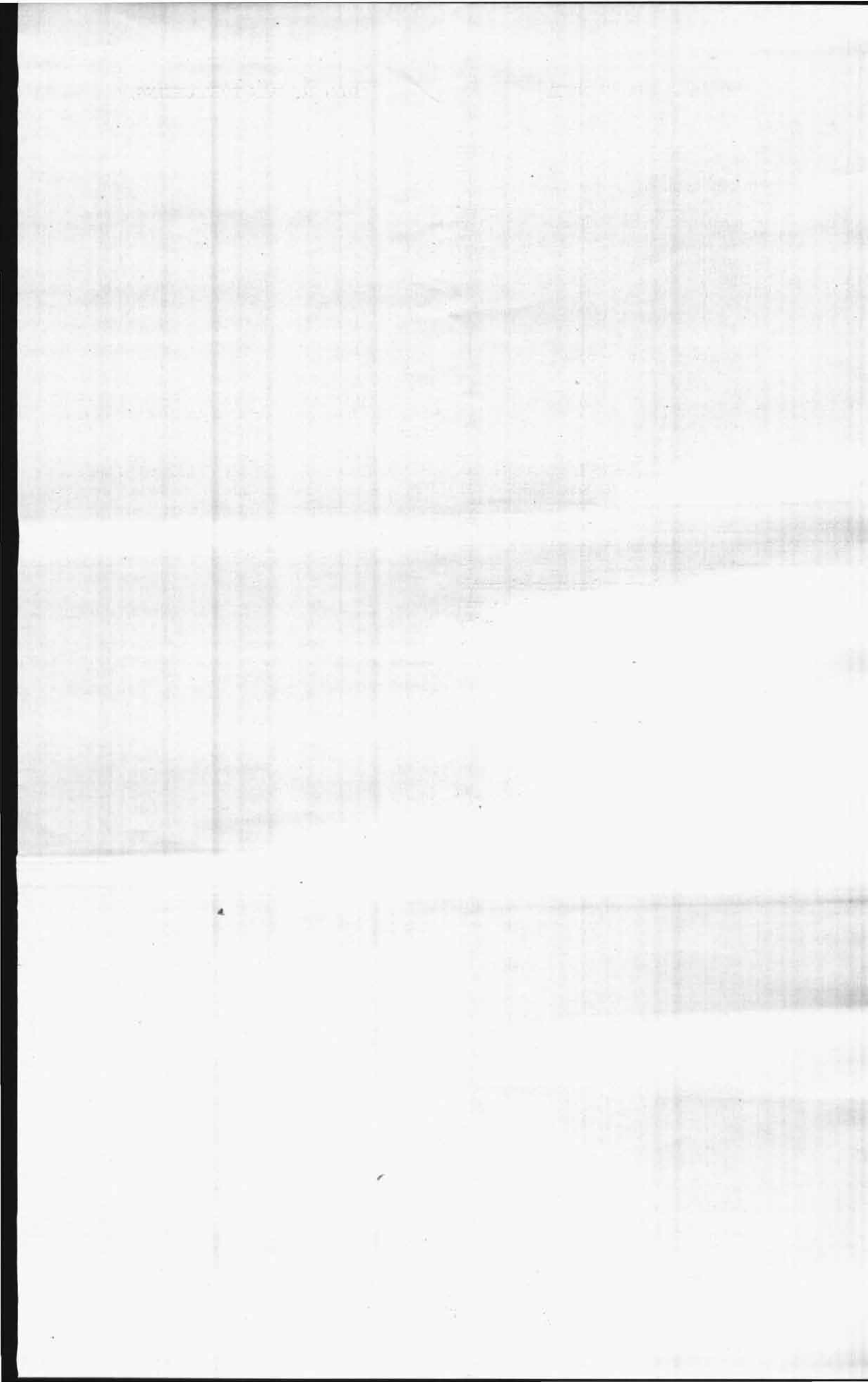
De maten, gewichten en weegwerktuigen, die bij de inlijving van zeker gebiedsdeel bij het ijkgebied aldaar reeds in gebruik zijn, zoomede die, welke onder de werking van het besluit van 11 December 1907 No. 23 (Staatsblad No. 505) of der ordonnantie van 11 December 1907 (Staatsblad No. 506) zijn geijkt, kunnen, de eerste bij den ijk en de tweede bij den herijk, worden goedgekeurd, indien, wat de maten en gewichten aangaat, hun lengte, inhoud of zwaarte binnen de geoorloofde afwijkingen is gelegen en hun naam of waarde op duidelijke en duurzame wijze daarop gesteld is, en, wat de weegwerktuigen betreft, deze voldoen aan de ingevolge deze ordonnantie te stellen eischen van gevoeligheid, juistheid en bestendigheid en het grootste weegvermogen daarop is aangeduid.

Artikel 27. Onder de tot hertoe bestaande bepalingen konden van de weegwerktuigen van particulieren alleen de datjins met ijk in aanraking komen en dan wel, evenals de maten en gewichten van particulieren, slechts voorzover dezen ijk zochten. Er is dan ook heel veel ijk materiaal in gebruik, dat niet of onvoldoende geijkt is. Het vermoeden ligt voor de hand, dat veel daarvan niet aan alle eischen zal voldoen, met het oog waarop een overgangsbepaling zich wel laat aanbevelen.

Slotbepaling.

Artikel 28.

Deze ordonnantie treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUK 4.

Herziening van de IJkwetgeving.

AFDEELINGSVERSLAG.

Algemeene opmerkingen.

Men merkte op, dat de motiveering van het ontwerp bijzonder zwak is. Uit den aanhef zou zijn op te maken dat de aanwezigheid van bruikbaar personeel de hoofdaanleiding is geweest tot het treffen van een nieuwe regeling. Men betwijfelde of de Regeering zich wel voldoende rekenenschap heeft gegeven van de moeilijkheden, die het uitoefenen van een intensieve controle hier te lande zal opleveren, terwijl toch zonder zulk een controle de Inlandsche bevolking niet tegen bedrog zal kunnen worden beschermd.

Hiertegen werd aangevoerd dat immers nu reeds overal op groote schaal valsche maten en gewichten worden gebruikt. Bij invoering van de regeling zal echter uit vrees voor ontdekking en straf meer dan tot dusver geknoei achterwege blijven. Ook het publiek zelf zal dan beter tot bescherming van zijn belang kunnen optreden. In het binnenland, waar het aantal toko's niet groot is, zullen de B. B.-ambtenaren nog gemakkelijker dan in een groote stad overtredingen kunnen achterhalen.

Verscheidene leden juichten dan ook de indiening van het ontwerp toe, waarbij intusschen de hoop werd uitgesproken, dat maatregelen zullen worden getroffen voor goede controle. Voorts werd uiting gegeven aan de verwachting, dat de invoering op tactvolle wijze zal geschieden en dat de bevolking, waar zij aan bepaalde maten en gewichten gewoon is, niet opeens zal worden gedwongen, het gebruik daarvan vaarwel te zeggen.

Eenige leden gaven in overweging stappen te doen om de nieuwe regeling algemeen tot het volksbewustzijn te doen doordringen. Bijv. zou door de commissie voor de volksleer een populair geschriftje kunnen worden samengesteld, hetwelk dan door middel van de scholen zou kunnen worden verbreid.

Gevraagd werd of ook geen toezicht zou kunnen worden ingevoerd ten aanzien van gas-, water-, elektriciteitsmeters, taximeters e.d.g. Juist zulke meet-inrichtingen kunnen door het publiek zelf moeilijk worden gecontroleerd.

Gaarne zou vernomen worden wat vermoedelijk de financiële consequenties der regeling zullen zijn.

Opgemerkt werd dat nergens bepaald is, wie bevoegd zullen zijn, den ijk aan te brengen, terwijl ook het plaatsen van goedkeurings- of afkeuringsmerken door onbevoegden niet strafbaar is gesteld. Ter voorkoming van knoeierij zal hierin, naar men meende, alsnog moeten worden voorzien.

Een lid was van oordeel, dat de dienst van het ijkwezen niet behoort te ressorteren onder het departement van Landbouw, dat z.i. over te weinig technische krachten be-

schikt voor de controle, maar ondergebracht moet worden bij het departement der B. O. W. of van Gouvernementsbedrijven.

Hiertegen werd door vele andere leden aangevoerd, dat het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel overal van goed onderlegde technische krachten beschikt, en dat de dienst van het ijkwezen samengesteld wordt uit opgeleide ijkers, onder toezicht van deskundige technici. H.i. bestaat er niet de minste reden deze toch vrij zelfstandige dienst onder een der departement van B. O. W. of Gouvernementsbedrijven te brengen.

Aan een der leden wilde het voorkomen, dat het einddoel, waarvan sprake is op blz. 1 der Memorie van Toelichting 4e alinea, t. w. het uitsluitend gebruik h. t. l. van het metrieke stelsel van maten en gewichten niet spoedig bereikt zal worden, indien enkel de werking van het ijkkantoor dit zou moeten bevorderen. De vraag werd daarom gesteld of de Regeering niet bereid is om ook andere middelen aan te wenden bijv. het verstrekken van metrieke maten en gewichten door tussehenkomst van het Binnenlandsch Bestuur die het bereiken van het einddoel kunnen bespoedigen. Hier tegen merkten meerdere leden op dat gratis-verstrekking belangrijke kosten zou medebrengen.

Andere leden waren van oordeel, dat de geleidelijke doorwerking van de bovendien voorgestelde regeling voldoende zal blijken om binnen afzienbaren tijd in den geheelen archipel het metrieke stelsel te kunnen invoeren.

Enkele leden verklaarden geen hooge verwachtingen te koesteren, omtrent de mogelijkheid eener spoedige invoering van het metrieke stelsel. Zij waarschuwden daarom tegen overhaasting.

Artikel 6 A. Eenige leden stelden de vraag waarom onder de lengtematen alleen de Amsterdamsche el is opgenomen en niet de toembah.

Artikel 8. Gevraagd werd waarom de hierbedoelde ijk van weegwerktuigen met een weegvermogen van meer dan 2000 K. G. niet verplichtend is gesteld.

Opgemerkt werd, dat blijkens de toelichting bij vrijwilligen ijk de „belanghebbenden" de daaraan verbonden kosten moeten dragen. Indien met „belanghebbenden" niet de eigenaar of gebruiker van het weegwerktuig bedoeld wordt, maar — evenals in artikel 23 —, zij die belanghebbenden bij de juistheid van het weegwerktuig zijn, dan wordt op deze laatste een onbillijke last gelegd. De kwestie werd van belang geacht voor de suikerfabrieken waar fouten in de weegwerktuigen ten nadeele komen van de vervoerders van

de rietvrachten. In het voorschrift van artikel 23 dat bepaalt, dat in dergelijke gevallen, contrôlegewichten aanwezig moeten zijn, werd geen voldoende waarborg gezien.

Artikel 14. De bedoeling der slotzinsnede van het tweede lid der toelichting werd verre van duidelijk geacht.

Artikel 16. Gaarne zag men duidelijk bepaald, door wie de vergoeding verschuldigd is.

Artikelen 18 en 19. In plaats van in het eerste lid sub c van de artt. 18 en 19 te verwijzen naar artikel 20, dat op zijn beurt weer naar artikel 7 verwijst, zou ter vereenvoudiging artikel 20 kunnen vervallen en in beide genoemde artikelen alinea c kunnen luiden:

„ter plaatse van gebruik van weegwerktuigen en van meetwerktuigen als in artikel 7 bedoeld in bijzondere door den directeur van L. N. H. te bepalen gevallen”.

Artikel 20. De woorden „de mogelijkheid te openen” kunnen, naar betoogd werd, als overbodig worden geschrapt.

Gevreesd werd, dat het tot misverstand aanleiding zou kunnen geven dat het woord „gewichten” hier in anderen zin is gebezigd dan b.v. in artikel 1 en ook elders in deze

ordonnantie. Liever zag men hier het woord „gewichtshoeveelheden” gebruikt.

Artikel 21. De onder e (2o) gestelde strafbepaling werd overbodig geacht, immers maten „welke een afkeuringsmerk dragen” zijn „niet van een goedkeuringsmerk voorzien” en het te koop aanbieden en in den handel brengen daarvan is reeds onder e (1o) strafbaar gesteld.

Blijkens de Memorie van Toelichting op blz. 10 bovenaan schijnt het de bedoeling te zijn, strafbaar te stellen het gebruik van maten enz. die een afkeuringsmerk dragen. Na e ware derhalve in te lassen:

„f. hij, die buiten ijkgebied gebruik maakt van maten, gewichten of weegwerktuigen, welke een afkeuringsmerk dragen.”

Artikel 28. Meerdere leden hadden tegen dadelijke inwerkingtreding bezwaar, aangezien dan de tijd tot de noodige voorbereiding zou ontbreken.

Aldus vastgesteld door de Commissie van rapporteurs, den 25sten November 1922.

ROEP.
SOEJONO.
WAWOROENTOE.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUK 5.

Herziening van de IJkwetgeving.

MEMORIE VAN ANTWOORD (ontvangen 28 November 1922).

Dat de motiveering van het ontwerp bijzonder zwak is, kan niet worden toegegeven. Evenmin bestaat er grond voor de gevolgtrekking, dat de aanwezigheid van bruikbaar personeel de hoofdaanleiding vormde tot het voorstellen der nieuwe regeling.

Zooals toch de Memorie van Toelichting te kennen geeft, ligt de beweegreden voor de indiening in het feit, dat de thans bestaande wetgeving verouderd is, terwijl het beschikbaar komen van geschoold personeel niet meer is dan de omstandigheid, die veroorlooft, dat de noodzakelijke herziening thans ter hand genomen kan worden.

Terecht werd de meening geuit, dat de moeilijkheden aan de uitoefening eener intensieve contrôle verbonden, niet onoverkomelijk zullen zijn.

Van de preventieve werking der regeling en de medewerking van het publiek tot bescherming van zijn eigen belangen valt in dezen zeker nog wel wat te verwachten. Ook schijnt de onderstelling wel juist, dat het achterhalen van overtredingen in het binnenland geen groote bezwaren zal ondervinden, terwijl het in de steden niet moeilijk zal vallen intensieve contrôle-maatregelen te treffen.

Gaarne geeft de Regeering de verzekering het Hare te zullen doen om een tactvolle uitvoering der regeling te bevorderen.

De geleidelijke invoering brengt ook mede, dat de bevolking niet gedwongen zal worden plotseling het gebruik van maten en gewichten, waaraan zij gewoon is, te laten varen. In dit verband moge nog worden verwezen naar de toelichting op de artikelen 5A en 6A en 6B, alwaar de wenschelijkheid betoogd wordt om, ten einde de betrokkenen in staat te stellen zich het op den duur vereischte meet- en weegmateriaal geleidelijk aan te schaffen, bij wijze van overgangsmaatregel het gebruik van enkele thans in deze gewesten algemeen gangbare niet-metrische maten en gewichten, mits aan ijk onderworpen, voorloopig nog toe te staan. Tevens zij hier nog de aandacht gevestigd op de overgangsbepaling in artikel 27.

Middelen om de nieuwe regeling in het bewustzijn der bevolking te doen doordringen zal de Regeering gaarne in overweging nemen.

Uitgifte van populaire geschriftjes door de Commissie voor de Volkslectuur zal zeker krachtig kunnen meewerken om dit doel te bereiken. In de eerste plaats echter zou het school onderwijs in die richting kunnen werkzaam zijn door het metrische stelsel in de leerstof op te nemen.

Met de leden, die aan het slot van het afdelingsverslag

aan het woord zijn, meent de Regeering, dat bij de invoering der nieuwe regeling tegen overhaasting gewaakt moet worden. Zij meent daarom vooralsnog niet te moeten overgaan tot toezicht op gas-, water-, electriciteits- en afstandmeters. In dit verband moge er nog op worden gewezen, dat ook in het moederland bovenbedoelde voorwerpen met uitzondering van de gasmeters niet aan ijk onderworpen zijn.

Naar te verwachten valt, zal de uitvoering der onderwerpelijke regeling jaarlijks een bate voor den Lande opbrengen, daar de kosten aan personeel en inrichting van ijkkantoren door de opbrengst aan ijk- en herijkgelden zullen worden overtroffen.

Het komt beter voor de bepalingen omtrent de bevoegdheid tot het plaatsen van ijkmerken niet in de ordonnantie op te nemen, maar in een bij Gouvernementsbesluit vast te stellen instructie voor het personeel van het ijkwezen.

Het plaatsen van goed- of afkeuringsmerken door onbevoegden is thans reeds strafbaar ingevolge artikel 255 van het Wetboek van Strafrecht.

De Regeering deelt het gevoelen der vele leden, die meenen, dat er geenerlei reden bestaat den dienst van het ijkwezen naar een ander Departement over te brengen.

Het verleen van tussehenkomst bij de voorziening in de behoefte aan metrische maten en gewichten licht niet in de bedoeling der Regeering. Zij meent dit werk veilig aan den handel te kunnen overlaten. Van gratis-verstrekking van ijk materiaal zou bovendien alleen al om de hooge kosten geen sprake kunnen zijn.

Artikel 6 A. Naar aanleiding van de vraag waarom wel de Amsterdamsche el en niet de toembak is opgenomen, wordt in herinnering gebracht, dat de nieuwe wetgeving ook bedoelt het metrische stelsel in te voeren. Niet-metrische maten en gewichten dienen dus niet dan bij uitzondering en tijdelijk te worden opgenomen. Nu wil het voorkomen dat de Amsterdamsche el, die nog zeer veel in gebruik is, wel onder die uitzonderingsgevallen behoort, doch dat dit met de toembak veel minder het geval is. Bovendien heeft de Amsterdamsche el een vaststaande lengte, terwijl die van de toembak in verschillende streken zeer uiteenlopend wordt berekend.

Artikel 8. Weegwerktuigen met een vermogen van meer dan 2000 K.G. zijn ingebouwde weegbruggen, waarvan de ijk alleen ter plaatse en dus in de meeste gevallen niet zonder betrekkelijk hooge kosten kan geschieden.

Bovendien maakt het doel dezêr werktuigen, dat meer ligt in snelle, zij het dan ook min of meer grove, gewichtsbe-paling, waarbij de fouten evengoed in het voordeel als ten nadeele van elk der partijen kunnen werken, ijk minder noodzakelijkheid. Een en ander leidt er toe deze instru-menten niet onder ijkplicht te brengen.

Van ijk uitgesloten zijn ze evenwel niet. Er bestaat geen bezwaar tegen om, als de dienst van het ijkwezen daartoe in staat is, het weegwerktuig op aanvraag en nadat de kosten betaald zijn of voldoening daarvan verzekerd is, te ijken. Door wie die kosten betaald worden is een om-standigheid, die in dit verband uiteraard niet ter zake doet.

Ook zonder dat ijk plaats heeft, zal het evenwel moge-lijk zijn contrôle op de juistheid van het weegwerktuig uit te oefenen.

Artikel 23 immers legt aan den beheerder de verplich-ting op om goedgekeurde gewichten tot een gezamenlijke zwaarte van ten minste 20% van het maximum-weegver-mogen te allen tijde voor handen te hebben en voor belang-hebbenden bij de weging ter onderzoek van de juistheid van het weegwerktuig beschikbaar te stellen. Beide ver-plichtingen zijn gesanctioneerd door bedreiging met hech-tenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Dat dit voorschrift geen voldoende waarborg zou geven kan niet worden toegestemd. Onderzoek bij volle belading is meestal niet noodig. Grove fouten blijken ook reeds bij kleinere beladingen. En voorzoover onderzoek bij volle belading noodig blijkt, is die toch ook langs dezen weg niet uitgesloten, naardien de mogelijkheid bestaat om met behulp der contrôlegewichten, b.v. met behulp van zakken zand, aanvullende weegmiddelen te improviseren, die teza-men met de contrôlegewichten tot proeven met volle bela-ding in staat stellen.

Artikel 14. Het tweede lid der toelichting op dit artikel bedoelt te kennen te geven, dat, waar de vrijstelling van zegelrecht in de plaats treedt van een reeds onder de huidige wetgeving bestaande (artikel 7 laatste lid der or-donnantie in Staatsblad 1907 No. 506) zich hier niet voor-doet een geval, als bedoeld in artikel 19 der Comptabili-teitswet, zoodat de vaststelling der onderwerpelijke bepa-ling onafhankelijk van de vaststelling der begroting kan geschieden.

Artikel 16. Aanwijzing van den persoon, door wien de ijkvergoeding verschuldigd is, zou met allerlei moeijijk-heden gepaard gaan. Zij is echter in het geheel niet noodig. In elk afzonderlijk geval wordt deze vraag van zelve

opgelost door de omstandigheid, dat uiteraard niet tot ijk wordt overgegaan alvorens betaald is of voor de betaling zekerheid bestaat. Bij verplichten ijk werkt bovendien de strafsanctie mede.

Artikel 18, 19 en 20. De Regeering is bereid het denkbeeld te overwegen om artikel 20 te schrappen en het eerste lid van artikel 18 en 19 onder c te doen luiden: „c. ter plaatse van gebruik van weegwerktuigen en van „meetwerktuigen, als in artikel 7 bedoeld, in bijzondere „door den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Han-„del te bepalen gevallen”.

Artikel 21. De vrees, dat het woord „gewichten” in lid 1 onder d tot misverstand aanleiding kan geven, wordt niet gedeeld. Naar het voorkomt bewijzen de daarop vol-gende woorden: „kleiner dan 10% of grooter dan 100% van het weegvermogen” genoegzaam, dat met het woord „gewichten” geen stoffelijke voorwerpen maar be-grippen bedoeld zijn.

Bovendien zou verandering er toe moeten leiden om in onderdeel b van het eerste lid en in het eerste lid van arti-kel 22 van „gewichts- of maathoeveelheden” te spreken, wat niet als een verfraaiing zou kunnen worden aange-merkt.

Ook na de onder e 1e omschreven strafbepaling heeft de onder e 2e opgenomene reden van bestaan, naardien eerst-genoemde ingevolge het tweede lid eerst op een door den Gouverneur-Generaal te bepalen datum in werking treedt en de laatstgemelde onmiddellijk bij het van kracht wor-den der ordonnantie.

Ook inlassching van eene bepaling, die het gebruik van afgekeurd ijkmateriaal buiten ijkgebied strafbaar stelt, is de Regeering bereid in overweging te nemen. De bepaling ware dan echter liever als volgt te redigeeren:

„f. hij, die buiten ijkgebied op plaatsen onder b bedoeld, „gebruikt of voorhanden heeft maten, gewichten of „weegwerktuigen, welke een afkeuringsmerk dragen”.

Artikel 28. Zonder enig bezwaar kan de ordonnan-tie onmiddellijk in werking treden. Op zich zelf zal daarmede nog niet meer bereikt zijn dan dat een grondslag ge-legd is voor het treffen van verdere maatregelen. Prac-tische uitwerking krijgt de ordonnantie eerst bij het in-stellen van ijkgebied. En ook dan treden de meeste straf-bepalingen eerst in werking op een nog door den Gouverneur-Generaal vast te stellen tijdstip. Mitsdien kan niet met grond beweerd worden dat de tijd tot de noodige voor-bereiding ontbreken zal.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 4 — STUK 6.

Herziening van de IJkwetgeving.

AMENDEMENT.

Amendement voorgesteld door de heeren 's Jacob, Roep en Westra.

Ingezonden 18 December 1922.

Ondergeteekenden hebben de eer voor te stellen art. 3 van de ontwerp-ordonnantie tot herziening der IJkwetgeving (Ond. 4 — stuk 2) uit te breiden met de woorden:

„zoo mede de personen, die bevoegd zijn, ingevolge deze verordening goed- of afkeuringsmerken op maten, gewichten of weegwerktuigen te stellen”.

'S JACOB.
ROEP.
WESTRA.

Dit amendement is in de vergadering van 18 December 1922 z. h. s. aangenomen.

VOLKSRAAD

TWEEDE GEWONE ZITTING 1922.

ONDERWERP 5.

Balans der Nederlandsch-Indische aardolie maatschappij.

Aan

den Voorzitter van den Volksraad.

Ter opvolging van het bepaalde in het tweede lid van artikel 19 der wet van 5 Juli 1921 (Nederlandsch Staatsblad No. 845, Indisch Staatsblad No. 552), heb ik de eer, op last van den Gouverneur-Generaal, UHoogEdelGestrenge hiernevens te doen toekomen afschriften van de door de **Algemeene Vergadering** van aandeelhouders der Nederlandsch-Indische aardolie-maatschappij ⁽¹⁾ goedgekeurde Balans en Winst- en Verliesrekening over 1921 en van het door den Raad van Beheer aan den Minister van Koloniën uitgebracht Jaarverslag, met verzoek deze stukken in de **Bijlagen der Handelingen van den Volksraad** te willen doen opnemen.

Buitenzorg, 26 September 1922.

De 1ste Gouvernements Secretaris,

H. A. HELB.

(1) Nederlandsch-Indische Aardolie Maatschappij. Opgemaakt 14 December 1921.

Raad van beheer: H. J. E. Wenckebach, Mr. J. Limburg, Ir. E. Middelberg, Dr. J. W. IJzerman en Mr. Aug. Phillips.

Directie: De Bataafsche Petroleum Maatschappij.

JAARVERSLAG

van de

NEDERLANDSCH-INDISCHE AARDOLIE
MAATSCHAPPIJ

over 1921.

De acte van oprichting van de N. I. A. M. werd op 14 December 1921 te 's Gravenhage verleden.

Ingevolge het bepaalde bij art. 6 lid 2 van de wet van 5 Juli 1921 Stbl. No. 845 werd benoemd tot Vertegenwoordiger der Venootschap in Nederlandsch-Indië de Administrateur van De Bataafsche Petroleum Maatschappij te Pladjoe.

Voor de eerste exploratieboringen besloot men te kiezen de Rambei-, Betoeng- en Kehilangan-antielinaal, alwaar ten spoedigste tot 2 boringen zou worden overgegaan.

Onmiddellijk na de oprichting werd dan ook een uitvoerig telegram naar Indië uitgezonden bevattende instructiën aan den Administrateur der B. P. M. te Pladjoe om onverwijld met de voorbereidende werkzaamheden een aanvang te maken, d. i. het bepalen van de gunstigste plaats der locaties voor de boringen; het onderzoek betreffende het transportwezen naar en in Djambi; het verwerven van opslagterreinen in de stad Djambi, enz.

NEDERLANDSCH-INDISCHE AARDOLIE MAATSCHAPPIJ.

Balans per 31 December 1921.

Aandeelhouders nog te storten.....	f	9.000.000.—	Kapitaal	f	10.000.000.—
5% Ned. Schatkistbiljetten	"	875.000.—	Crediteuren	"	977.—
Ned. Handel Mij., Agentschap 's Gravenhage....	"	61.245.24			
Oprichtingskosten 1).....	"	48.477.—			
Interest 2).....	"	15.202.47			
Telegramkosten 3).....	"	60.10			
Saldo Winst- en Verliesrekening.....	"	902.19			
TOELICHTING.					
	f	10.000.977.—		f	10.000.977.—

1) Oprichtingskosten:

Registratierechten	f	47.500	
Declaratie notaris J. V. Herwijnen	"	977.—	f 48.477.—

2) Interest:

Tegoed op 31 Dec. 1921 interest van Schatkistbiljetten	
f 600.000 per 1—8 '22 5 mnd. f 12.500	
" 275.000 per 2—5 '22 59 dagen " 2.253.47 f 14.753.47	

Zegolkosten ten laste 1922

7 8 van f 408	f	357.—	
4/5 van " 115	"	92.—	f 449.—
			" 15.202.47

3) Telegramkosten:

Telegramadres Niam 1—1 '22 — 31—12 '22.....	"	60.10
---	---	-------

WINST- EN VERLIESREKENING OVER 1921.

Onkosten	f	9.—	Interest	f	1.511.26
Telegramkosten.....	"	411.10	Saldo	"	992.19
Honorarium Raad van Beheer.....	"	2.083.35			f 2.503.45
		f 2.503.45			

's Gravenhage, Mei 1922.

De Raad van Beheer

(get.) WENCKEBACH.

" E. MIDDELBERG.

De Directie.

De Bataafsche Petroleum Maatschappij.

(get.) J. E. F. DE KOK.

DR. J. TH. ERB.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal

bij het Departement van Koloniën,

(w. g.) KOSTER.

Voor eensluidend afschrift:

De Gouvernements Secretaris,

INHOUDSOPGAVE VAN DEN INDEX.

<p>1. INLEIDING (blz. 1).
Overzicht, inrichting van het register, beteekenis der afkortingen, nummering van de gedrukte stukken, enz.</p> <p>2. NAAMLIJST (blz. 2—4):
van de leden van den Volksraad en de Regeeringsgemachtigden, gedurende de tweede gewone zitting 1922.</p> <p>3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKSRAAD (blz. 5—6).</p> <p>4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING OM ADVIES AANGEBODEN ONTWERPEN (blz. 6).</p> <p>5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSTELLEN (blz. 7).</p> <p>6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN (blz. 7).</p> <p>7. LIJST VAN INGEDIENDE MOTIES (blz. 8—9).</p> <p>8. LIJST VAN INGEDIENDE VERZOEKSCRIFTEN (blz. 10—14).</p> | <p>9. NAMENREGISTER (blz. 15—23).
Opgave — naar de alphabetische volgorde der namen — van de door de leden en de Regeeringsgemachtigden gehouden redevoeringen, met aanwijzing van de bladzijden waar die te vinden zijn.</p> <p>10. DEPARTEMENTSGEWIJS ZAKENREGISTER (blz. 24—38).
Korte samenvatting van de onderwerpen op de onderscheiden departementen betrekking hebbende.</p> <p>11. ZAKENREGISTER (blz. 39—43).
Aanwijzing — naar de alphabetische volgorde der onderwerpen — van de bladzijden in de Bijlagen der Handelingen en in de Handelingen, waar de verschillende onderwerpen besproken zijn, dan wel verwijzing naar de betrokken afdeeling van het departementsgewijs zakenregister.</p> <p>12. INDIE IN DE STATEN-GENERAAL (blz. 44—47).
Register betreffende de behandeling van Indische aangelegenheden in de Staten-Generaal gedurende de zitting 1920—1921.</p> |
|---|---|

INDUSTRY AND TRADE

The following table shows the results of the survey conducted in the year 1921. The data is presented in two columns, with the first column representing the various industries and the second column representing the corresponding figures. The figures are given in thousands of dollars.

Industry	Value
Manufacturing	1,200,000
Wholesale Trade	800,000
Retail Trade	600,000
Transportation	400,000
Finance	300,000
Insurance	200,000
Real Estate	150,000
Professional Services	100,000
Government	50,000
Education	30,000
Health	20,000
Recreation	10,000
Other	5,000

The above table shows that the manufacturing industry is the largest sector of the economy, followed by wholesale and retail trade. The transportation and finance sectors also show significant activity. The government and education sectors represent smaller but important parts of the economy.

The data indicates a strong and diverse economic base. The manufacturing sector's growth is particularly noteworthy, as it provides the foundation for many other industries. The retail trade sector's performance is also a positive indicator of consumer confidence and economic health. The transportation sector's activity suggests a well-developed infrastructure, which is essential for trade and commerce. The finance and insurance sectors' growth reflects a stable and growing financial system. The government and education sectors' contributions are also significant, as they provide the necessary support for a healthy and productive society. The health and recreation sectors' growth is a sign of a rising standard of living and a focus on well-being. The other sector, while small, represents a variety of services that are essential to the economy.

I N D E X

OP HANDELINGEN EN BIJLAGEN-BETREFFENDE DE TWEEDE GEWONE
ZITTING VAN DEN VOLKSRAAD 1922.

1. I N L E I D I N G.

Al de stukken betreffende de tweede gewone zitting van den Volksraad 1922 zijn te onderscheiden in:

- A. Handelingen.
- B. Bijlagen der Handelingen.
- C. Index.

A. HANDELINGEN. De Handelingen bevatten:

- I. Een chronologisch overzicht van het behandelde in de tweede gewone zitting van den Volksraad 1922, blz. I—VI.
- II. De Handelingen van de tweede gewone zitting van den Volksraad in het jaar 1922, loopende tot 20 December 1922, blz. 3—731.
- III. Aanhangsel van de Handelingen van den Volksraad gedurende de tweede gewone zitting 1922 (Vragen door de leden van den Volksraad gedaan met de antwoorden van de Regeering, voor zoover deze laatste vóór 25 Januari 1923 zijn ingekomen).

B. BIJLAGEN DER HANDELINGEN. De bijlagen zijn van elkaar onderscheiden door een onderwerp- en een stuknummer in den derden regel van het hoofd. De onderwerpen in deze zitting behandeld, zijn doorlopend genummerd.

Zijn er meer stukken, die op hetzelfde onderwerp betrekking hebben, dan worden deze van elkaar onderscheiden door het stuk-nummer.

Aangaande de nummering van de stukken der **ontwerp-aanvullingsbegroting 1923** zij nog het volgende medegedeeld:

Alle stukken van algemeenen aard worden nader

aangeduid door eene hoofdletter b.v.: de aanbiedingsbrief (Ond. I — stuk A), de ontwerp-besluiten (Ond. I — stuk B 1 en B 2), de eerste nota van wijzigingen (Ond. I — stuk C 1 en C 2).

Overigens worden de Memories van Toelichting, uitgewerkte staten, Afdeelingsverslagen, Memories van Antwoord, moties, amendementen enz. alle duidelijk naar de afdeeling onderscheiden en wel door aan het stuk-nummer te laten voorafgaan de vermelding van de betrokken afdeeling, b.v.: Ond. I — Afd. IV — stuk 3.

Om duidelijk te doen uitkomen tot welke afdeeling een post behoort, is het cijfer der honderdtallen van de onderafdeelingen steeds gelijk aan het cijfer van de betrokken afdeeling; de posten betreffende Regeering en Hooge College's (afd. I) beginnen dus te loopen van 101 af, die betreffende het departement van Binnelandseh Bestuur (afd. IV) van 401 af, die betreffende het departement van Oorlog (afd. IX) van 901 af enz.

Voor de samenvoeging der bijlagen zie de inhoudsopgave der bijlagen.

C. DE INDEX. De index bevat: inleiding, naamlijsten, lijst van commissies uit den Volksraad, lijsten van door de Regeering om advies aangeboden ontwerpen, van door leden ingediende voorstellen, amendementen, moties en van verzoekschriften, namen-, departements-gewijs- en zakenregister. (Zie de inhoudsopgave van den Index).

Afkortingen: een H met een cijfer verwijst naar de bladzijde van de Handelingen.

De bijlagen worden als volgt aangegeven:

Ond. I — Afd. VIII: st. 25, blz. 4.

2. LIJST DER LEDEN VAN DEN VOLKSRAAD.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* AAY, (S. J.)	Ambt. ter beschikking van het hoofd van het kantoor voor reiswezen.	Mr. Cornelis.	17 Mei 1921.	
ARIODINOTO, (R. M. A. P.)	Regent.	Cheribon.	17 Mei 1921.	
* BERGE, (A. B. TEN)	Hoofd eener Holl.-Inlandsche school.	Buitenzorg.	17 Mei 1921.	
BERGMELJER, (P.)	Onderwijzer aan de Paul Krugerschool.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* BUFFART, (Mr. J. F. A. M.)	Voorzitter Alg. Vereeniging van Rubberplanters ter Oostkust van Sumatra (Avros).	Medan.	7 Juni 1922.	Vac. Mr. J. van den Brand.
* BURER, (W.)	Ambtenaar ter beschikking van den alg. secretaris.	Buitenzorg.	17 Mei 1921.	
* CRAMER, (Ch. G.)	Hoofdingenieur bij de Burgerlijke Openbare Werken.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* DAHLER, (P. F.)	Ambt. ter beschikking van den hoofdamtenaar v. d. volkslectuur.	Weltevreden.	11 Jan. 1922.	Vacature J. J. E. Teeuwen.
* DELPRAT, (Mr. D. A.)	Vertegenwoordiger van de stoomvaartmaatschappij „Nederland”.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
DJAJADININGRAT, (R. A. A. A.)	Regent.	Serang.	17 Mei 1921.	
* DWIDJOSEWOJO, (M. W.)	Particulier secretaris van den Sultan van Djokjakarta.	Djokjakarta.	17 Mei 1921.	
ENGELBERG, (A. J. N.)	Oud-resident.	Bandoeng.	17 Mei 1921.	
GALESTIN, (Mr. A. A.)	Particulier.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
GENNEP, (Mr. A. VAN)	Advocaat.	Soerabaja.	Weltevreden.	
HOUTSMA, (G. J.)	Directeur v/d Bank voor Indië.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
's JACOB, (Mr. H.)	Chef Firma Reijnst & Vinju, Voorzitter Kamer van Koophandel.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
JAGT, (M. B. VAN DER)	Resident.	Magelang.	17 Mei 1921.	
KAMIL, (R.)	Oud-adjunct-inspecteur bij het Inlandsch onderwijs.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* KAN, (H. H.)	Landeigenaar.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	

* Benoemde leden.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
KERKKAMP, (H. C.)	Gepens. luitenant-kolonel, lid van het Hoog-Militair-Gerechtshof.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* KHOUW KIM AN,	Oud-Majoor der Chineezen.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
KIES, (C. H. M. H.)	Majoor der Artillerie.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
KOESOEMO JOEDO, (P. T. A.)	Regent.	Ponorogo.	17 Mei 1921.	
* KOSASIH AL SOERAKOESOE-MAH,	Inl. landbouwleeraar.	Bandoeng.	17 Mei 1921.	
* LAOH, (F.)	Geëmployeerde bij de K. P. M.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* LIM A PAT,	Oud-Majoor der Chineezen.	Muntok.	17 Mei 1921.	
MANDAGIE, (P. A.)	Districtshoofd.	Menado.	17 Mei 1921.	
MADJOLELO, (DARWIS GELAR DATOEK)	Demang.	Sumatra's Westkust.	7 Nov. 1922.	Vac. R. T. Moh. Notohadisoerjo.
* MOELIA, (TODONG GELAR SOETAN GOENOENG)	Hoofd eener Holl.-Inlandsche school.	Kota-Nopan (Tapanoeli).	21 Mei 1921.	
* PONTO, (Ch.)	Zelfbestuurder.	Taroena.	17 Mei 1921.	
* QUELJOE, (R. P. DE)	Bestuursassistent 2e klasse.	Porto (Saparoea).	17 Mei 1921.	
RADJIMAN alias WEDIODI-POERO (Dr. R. Ng.)	Arts.	Soerakarta.		Toelating en beëdiging nog niet plaats gehad. Vac. R. T. R. Soeria Karta Legawa.
* RIVALI, (Dr. ABDUL)	Arts.	Bandoeng.	17 Mei 1921.	
ROEP, (B.)	Referendaris gemeente-secretarie.	Soerabaja.	16 Mei 1922.	Vac. J. den Hollander.
SADJIROEN, (R.)	Wedana.	Banjoemas.	17 Mei 1921.	
SAID, (R. A. A.)	Regent.	Blora.	17 Mei 1921.	
* SALIM, (HADJI A.)	Journalist.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* SANDICK, (J. C. F. VAN)	Wd. Hoofdinspecteur der Staatsspoor- en Tramwegen.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
* SCHUMANN, (Mr. Dr. W. M.-G.)	Voorzitter van den Volksraad.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
SOEJONO, (R. T. A.)	Regent.	Pasaroean.	15 Sept. 1922.	Vac. Moh. Zain.

Naam.	Betrekking.	Woonplaats.	Aanvang van het lidmaatschap.	Bijzonderheden.
* SOETADI, (H.)	Journalist.	Soerakarta.	17 Mei 1921.	
* SOETATMO SOERIOKOESEMO, (R. M.)	Opzichter 3de klasse B. O. W.	Djokjakarta.	17 Mei 1921.	
* SOSELISA, (J. A.)	Ambt. ter besch. v/h bestuur der S.S.	Mr. Cornelis.	13 Juni 1921.	
* SOSROHADIWIDJOJO, (R.)	Patih.	Koetoardjo.	17 Mei 1921.	
* TEIXEIRA DE MATTOS, (S. A.)	Superintendent der Soenans Ondernemingen.	Salatiga.	17 Mei 1921.	
VALKENBURG, (A. M.)	Adv. v/h Havenwezen.	Weltevreden.	25 Mei 1921.	
WAWOROENTOE, (A. L.)	Oud-Majoor.	Menado.	17 Mei 1921.	
WESTRA, (Mr. Dr. H.)	Adj.-Regeeringscommissaris voor de bestuursvorming.	Weltevreden.	17 Mei 1921.	
WIRANATA KOESOEMA, (R. T. A.)	Regent.	Bandoeng.	11 Sept. 1922.	Vac. R. M. A. A. Koesoemo Oetoyo.

Secretaris: Mr. A. B. COHEN STUART.

Adjunct-Secretaris: Mr. W. H. VAN HELSDINGEN.

Referendaris: A. C. ULJEE.

Hoofd van den Stenografischen dienst: N. A. JANSEN.

Hoofd van den Huishoudelijken Dienst (met verlof): J. R. FALK.

Ambtenaren ter beschikking: C. Th. DE BOOY; E. W. OSTREIG.

GEMACHTIGDEN VAN DE REGEERING.

Naam.	Ambt.
BODENHAUSEN, (C. W.)	Directeur van Financiën.
BRUYN KOPS, (J. W. DE)	Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.
COWAN, (Mr. F. J. H.)	Directeur van Justitie.
GOEJE, (C. H. DE)	Hoofdinspecteur, hoofd van den dienst van Scheepvaart.
JONGENEEL, (Mr. D. J.)	Adviseur voor de Decentralisatie.
KROESEN, (F. J.)	Commandant van het Leger en hoofd van het departement van Oorlog.
LONKHUYZEN, (J. J. VAN)	Hoofdinspecteur, hoofd van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.
MEULEN, (J. F. W. VAN DER)	Wd. Directeur van Onderwijs en Eeredienst.
NEYTZELL DE WILDE, (Mr. A.)	Advocaat-Generaal.
RIEMER, (Mr. J. DE)	Administrateur bij het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.
ROELOFSEN, (P. A.)	Directeur van Gouvernementsbedrijven.
SCHIPPERS, (L. J.)	Directeur van Binnenlandsch Bestuur.
SCHRIEKE, (Mr. J. J.)	Wd. Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad.
SIBINGA MULDER, (J.)	Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.
UMBROVE, (W. J. G.)	Commandant der Zeemacht en hoofd van het departement der Marine.

* Benoemde leden.

3. LIJST VAN COMMISSIES UIT DEN VOLKSRAAD.

Volgno.	Benaming der Commissie.	Taak.	Leden.	Bijzondere mededeelingen.
1	Commissie voor de huishoudelijke aangelegenheden (1e gew. zitting 1922, H 12).	De taak is in hoofdzaak omschreven in art. 7 van het Reglement van Orde.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Cramer en Kan.	
2	Centrale afdeeling.	Overleg ter regeling van de werkzaamheden.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de voorzitters der tweede en derde afdeeling.	
3	Schakelcommissie (2e gew. zitting 1918, H 608; 1e gew. zitting 1921, H 13; 1e gew. zitting 1922, H 13).	Het onderhouden van het contact tusschen de Regeering en den Volksraad.	Voorzitter: de heer Schumann. Leden: de heeren Koesoemo Joedo—plvv. Engelenberg, Bergmeijer—plvv. Valkenburg, Galestin—plvv. Teixeira de Mattos, Ten Berge—plvv. Burer, Kerkkamp—plvv. Djajadiningrat, Dwidjosewojo—plvv. Soeriokoesoemo, Cramer, Dahler en Salim.	
4	Commissie voor de verzoekschriften (1e gew. zitting 1922, H 13).	Verslag doen over de verzoekschriften, welke bij den Volksraad inkomen.	Leden: de heeren Burer, Kamil en Kiès.	Verslag uitgebracht H 725—730.
5	Commissie van rapporteurs voor de Iste algemeene aanvullingsbegrooting voor 1923, tevens voor de Eerste nota van wijzigingen op die aanvullingsbegrooting (Ond. I).	De taak is omschreven in de artt. 39—44 van het Reglement van Orde.	Leden: de heeren Roep, Soejono en Sosrohadiwidjojo.	Verslag uitgebracht. Ond. I: Afd. I — stukken 2 en 3. Afd. II — stukken 2 en 5. Afd. III — stukken 2 en 5. Afd. IIIA — stuk 2. Afd. IV — stukken 2 en 5. Afd. V — stukken 2 en 8. Afd. VI — stukken 2 en 5. Afd. VII — stukken 2 en 5. Afd. VIII — stukken 2 en 5. Afd. IX — stukken 2 en 5. Afd. X — stukken 2 en 5.

Volgno.	Benaming der Commissie.	Taak.	Leden.	Bijzondere mededeelingen.
6	Commissie van rapporteurs voor het regularisatie ontwerp over 1921 (Ond. 2).	De taak is omschreven in de artt. 39—44 van het Reglement van Orde.	Leden: de heeren Mandagie, Roep en Soejono.	Verslag uitgebracht. Ond. 2 — stuk 4.
7	Commissie van rapporteurs voor de amendementen op het voorontwerp van wet tot herziening van het R.R. (Ond. 3).	Idem.	Leden: de heeren Buffart, 's Jacob en Westra.	Verslag uitgebracht. Ond. 3 — stuk 28.
8	Commissie van rapporteurs voor het ontwerp betr. de ijkwetgeving (Ond. 4).	Idem.	Leden: de heeren Roep, Soejono en Waworoentoe.	Verslag uitgebracht. Ond. 4 — stuk 4.

4. LIJST VAN DOOR DE REGEERING OM ADVIES AANGEBODEN ONTWERPEN.

Volgno.	Onderwerp.	Ingediend.	Uitspraak van den Volksraad.	Opmerkingen.
1	Begrooting. Iste algemeene aanvullingsbegrooting voor het dienstjaar 1923 (Ond. 1).	2 Nov. 1922.	De Volksraad heeft zich met de ontwerpen van besluit — zooals deze nader van Regeeringszijde zijn gewijzigd en aangevuld — behoudens de door het college aangebrachte wijzigingen, kunnen vereenigen (H 725).	Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad voorloopig vastgesteld. G.B. 22 December 1922 Nos. 3 en 4. (Jav. Crt. van 22 December 1922 No. 102).
2	Begrooting. Regularisatie-ontwerp voor het dienstjaar 1921 (Ond. 2).	2 Nov. 1922.	De Volksraad heeft zich met de ontwerp besluiten kunnen vereenigen (H 702).	Overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad voorloopig vastgesteld. G.B. 22 December 1922 Nos. 1 en 2. (Jav. Crt. van 22 December 1922 No. 102).
3	Regeeringsreglement. Herziening van het — (Ond. 3). (Zie: 1e gew. zitting 1922, Ond. 5).	18 Juni 1922.	De Volksraad heeft zich met het ontwerp — zooals het nader door de Regeering is gewijzigd en aangevuld — behoudens de door het college aangebrachte wijzigingen, kunnen vereenigen (H 329).	
4	Ijkwetgeving. Herziening van de — (Ond. 4).	2 Nov. 1922.	De Volksraad heeft zich met het ontwerp besluit — met inachtname van een door den Volksraad aangenomen wijziging — kunnen vereenigen (H 641).	

5. LIJST VAN INGEDIENDE VOORSTELLEN,

als bedoeld bij artikel 131, 6de lid van het Regeeringsreglement en artikel 49 van het Reglement van Orde.

GEENE.

6. LIJST VAN INGEDIENDE AMENDEMENTEN.

Volgno.	Betrekking hebbende op:	Strekking.	Ingediend door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
(A. Ingediend bij de behandeling der 1e algemeene aanvullingsbegrooting voor 1923.)					
1	Hoofdstuk II, Afd. I, onderafdeeling 109: Verdere uitgaven voor den Volksraad.	Verhooging van den post met f 3 000 om aan de Nederlandsch-Indische groep der Interparlementaire Unie een subsidie te kunnen toekennen.	Schumann, Koesoemo Joedo, Bergmeijer, Cramer en Kan.	Ond. 1 — Afd. I: stuk 7.	Aangenomen H 626.

(B. Ingediend bij de behandeling van de herziening van het Regeeringsreglement.)

(De amendementen betrekking hebbend op de herziening van het Regeeringsreglement (Ond. 3) zijn omschreven in de lijsten opgenomen onder de bijlagen van Ond. 3. Zie: Ond. 3 — stukken 46 en 47).

(C. Ingediend bij de behandeling van de herziening der IJkwetgeving.)

2	Art. 3 van de ontwerp-ordonnantie luidende: De Gouverneur-Generaal wijst bij in de Javasche Courant te plaatsen besluit de gebiedsdeelen aan, welke behooren tot het ijkgebied en tot het herijkgebied.	Toevoeging aan art. 3 van de woorden „zoomede de personen, die bevoegd zijn, in gevolge deze verordening goed- of afkeuringsmerken op maten, gewichten of weegwerktuigen te stellen.	's Jacob, Roep en Westra.	Ond. 4 — st. 6.	Aangenomen H 641.
---	---	--	---------------------------------	--------------------	----------------------

7. LIJST VAN INGEDIENDE MOTIES ⁽¹⁾.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden:	Beslissing.
1	Aneta. Uitnoodiging aan de Regeering om met het persbureau Aneta geen abonnement voor het leveren van telegrammen af te sluiten.	Dahler.	Ond. 1 — Afd. I: stuk 8.	Ingetrokken H 627.
2	Belasting. Heffing eener aardoliebelasting volgens het oorspronkelijk door de Regeering ingediend voorstel.	Cramer.	Ond. 1 — Afd. III: stuk 7.	Aangenomen H 689.
3	Belasting. Het toelaten van een hooger kinderaftrek bij de aanslagen in de inkomstenbelasting.	Burer.	Ond. 1 — Afd. III: stuk 9.	Aangenomen H 689.
4	Bezoldiging. Toepassing van het tropen-toelagenstelsel.	Cramer.	2e gew. zitt. 1921, Ond. 6 — stuk 21.	Aangehouden. 2e gew. zitt. 1921 H 815.
5	Decentralisatie. Uitbreiding kiesrecht voor Inlanders.	Dwidjosewojo.	1e gew. zitt. 1918, Ond. 1 — No. 63, 1b; 1e gew. zitt. 1921, H 13.	Aangehouden tot de behandeling van de nieuwe kiesrechtregeling.
6	Pensioenen. Dringend verzoek aan de Regeering om te bevorderen, dat het nieuwe reglement voor het Wed.- en Weezenfonds voor de officieren van het Nederlandsch-Indische leger 1 Januari 1923 in werking treedt.	Kiès, Houtsma en Kerkkamp.	Ond. 1 — Afd. IX: stuk 7.	Aangenomen H 725.
7	Pensioenen. Toekenning van de nieuwe — en en gagementen ook aan vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde en gegageerde landsdienaren.	Bergmeijer, Laoh en Soselisa.	2e gew. zitt. 1920, Ond. 1 — st. 11; st. 16; st. 24; 1e gew. zitting 1921, H 13.	Aangehouden. 2e gew. zitt. 1920 H 672.
8	Rechtsschool. Niet-overbrenging van de — van Batavia naar Soerabaja.	Van Gemep, Djajadiningrat en Ten Berge.	Ond. 1 — Afd. V: stuk 6.	Aangenomen H 433.
9	Regeeringsreglement. (De moties betrekking hebbend op de herziening van het Regeeringsreglement (Ond. 3) zijn omschreven in de lijsten opgenomen onder de bijlagen van Ond. 3 . Zie: Ond. 3 — stukken 46 en 47).			
10	Regeeringsverklaring. Omschrijving der noodzakelijk geachte hervorming in het bestuursstelsel.	Djajadiningrat, Schumann, Waworoentoc, Kan en 's Jacob.	2e gew. zitt. 1918, Ond. 27 — No. 4; 1e gew. zitt. 1921, H 13.	Behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting. Daarna ingetrokken, 2e gew. zitt. 1922 H 73.

(1) Ook die Moties, welke tijdens vorige zittingen zijn ingediend en waarvan de behandeling in de 2e gewone zitting 1922 werd beëindigd of opgeschort.

Volgno.	Inhoud.	Voorgesteld door de heeren:	Waar te vinden.	Beslissing.
11	Regeeringsverklaring. Hervorming van het bestuursstelsel hier te lande, gepaard gaande met de instelling van een parlement met volledige wetgevende bevoegdheid en van eene aan dat parlement verantwoordelijke Regeering.	Dwidjosewojo en Cramer.	2e gew. zitt. 1918, Ond. 27 — No. 2 en 3, H 443; 1e gew. zitt. 1921, H 13.	Behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting. Daarna ingetrokken, 2e gew. zitt. 1922 H 73.
12	Schoolgelden. Uitnoodiging aan de Regeering om een uitspraak van den Volksraad ter zake uit te lokken alvorens tot verdere verhooging van de schoolgelden over te gaan.	Burer.	Ond. I — Afd. V: stuk 5.	Aangenomen H 433.
13	Volksgezondheid. Omzetting van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in een dienst voor de Volksgezondheid.	Kiës, Mandagie, Djajadiningrat en Cramer.	Ond. I — Afd. V: stuk 7.	Aangenomen H 433.
14	Volksraad. Toekenning van het recht van enquête aan den —.	Cramer, Waworoentoe, Rivai en Kan.	2e gew. zitt. 1918, Ond. 13 — No. 1 en 2e gew. zitt. 1919, H 90; 1e gew. zitt. 1921, H 13.	Behandeling werd uitgesteld in afwachting van de herziening der staatsinrichting. Daarna ingetrokken, 2e gew. zitt. 1922 H 73.
15	Wachtgeldregeling. Instelling van commissies van beroep met het oog op de toepassing der nieuwe wachtgeldregeling.	Cramer.	Ond. I — Afd. III: stuk 8.	Aangenomen H 722.
16	Wachtgeldregeling. Toekenning van onderstand bij ontslag wegens overtolligheid aan tijdelijke landsdienaren die 10 jaar en langer in dienst waren.	Aay, Burer, Bergmeijer, Westra, Sosrohadiwidjojo, Soselisa, De Queljoe en Mandagie.	Ond. I — Afd. III: stuk 10.	Ingetrokken H 719.

8. LIJST VAN VERZOEKSCRIFTEN.

VERZOEKSCRIFTEN IN HANDEN GESTELD VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN.

Volgno.	Korte inhoud.	Conclusie.	Beslissing van den Volksraad.
1	Adat-toestanden. Verzoek van Hadji Oesman Affandei, gedagteekend Lampongsche districten 29 Augustus 1922, inzake adat-toestanden in de Lampong.	De commissie stelt voor dit ongezegeld verzoekschrift, dat geen positieve inhoud heeft, ter zijde te leggen.	cfm. commissie H 727, 728.
2	Belasting. Verzoek (ongezegeld) van een zevental inwoners der kampong Lingai en Poenoe-wang, district Menggala, onderafdeeling Toelang Bawang, residentie Lampongsche districten, gedagteekend Menggala 13 November 1922, betreffende hun aanslag in de personeele belasting over 1920 en 1921.	De commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennisneming aan de Regeering door te zenden.	cfm. commissie H 728, 729.
3	Benoeming negeri-hoofd. Verzoek, gedagteekend Seborong-borong 17 November 1922, van Loas, om te bevorderen dat hij benoemd wordt tot negeri-hoofd van Hoeta Tinggi.	De commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen.	cfm. commissie H 728, 729.
4	Benoemingsreglement. Telegrafisch verzoek (ongezegeld) van Atmawidjaja, gedagteekend Bandoeng 27 November 1922, inzake toepassing van het benoemingsreglement voor den Inlandschen bestuursdienst of schrijvers bij de Landge-rechten.	De commissie stelt voor dit ongezegeld telegram ter zijde te leggen.	cfm. commissie H 729.
5	Duurtetoeslag. Verzoek van het hoofd-be-stuur van den Inlandschen schrijversbond te Pa-dang, gedagteekend Padang 2 November 1922, inzake de intrekking van den duurtetoeslag.	De commissie stelt voor adressanten mededeeling te doen dat door de Regeering overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad over de voorgestelde vermindering van den duurtetoeslag reeds een beslissing is genomen, waarop niet kan worden teruggekomen.	cfm. commissie H 727, 728.
6	Duurtetoeslag. Verzoek (ongezegeld) van K. van Bode, inzake de intrekking van den duurtetoeslag.	De commissie stelt voor dit ongezegeld verzoekschrift ter zijde te leggen in verband met de reeds door den Volksraad ter zake genomen beslissing.	cfm. commissie H 727, 728.
7	Electrisch gemeentebedrijf. Verzoek van H. C. van den Bos q.q. den gemeenteraad van Soekaboemi, gedagteekend Soekaboemi 15 Juli 1922, om een spoedige beslissing te bevorderen op een tot de Regeering gericht verzoek, betreffende een electrisch gemeentebedrijf. Index 1e gew. zitt. 1922, lijst 8, No. 28. Brief van den Gouv. Secretaris van 7 October 1922 heeft op dit verzoek betrekking.	De commissie stelt voor: a. adressant in kennis te stellen met het schrijven van den Gouv. Secretaris; b. de Regeering te verzoeken den Volksraad in kennis te stellen met de door Haar ter zake te nemen beslissing.	cfm. commissie H 726, 728.

Volgn.	Korte inhoud.	Conclusie.	Beslissing van den Volksraad.
8	Grond. Verzoek van Reksodimedjo, gewezen hoofd van de desa Wolobonosari, onderdistrict Ketawang, district en regentschap Koetoardjo, residentie Kedoe, gedagteekend Wolobonosari 10 November 1922, betreffende door hem gekochten en ontgonnen grond.	De commissie stelt voor der Regeering ter zake om inlichtingen te verzoeken.	cfm. commissie H 728, 729.
9	Gronden. Verzoek van Soekandar Singoredjo, gedagteekend Tjikelat 1 Juni 1922, betreffende aanvragen om vergunning tot ontginning van gronden in bepaalde gedeelten van de Preanger-Regentschappen. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 16 November 1922 heeft op dit verzoek betrekking.	De commissie acht de van de Regeering verkregen inlichting afdoende en stelt voor adressant mede te deelen, dat geen termen aanwezig zijn verdere tusschenkomst te verleen.	De beslissing is tot nader aangehouden H 728, 729.
10	Herplaatsing in 's Lands dienst. Verzoek van Mas Sentot Nitidiwirija, te Serang, gedagteekend Weltevreden 11 November 1922, om herplaatsing in 's Lands dienst.	De commissie stelt voor der Regeering ter zake om inlichtingen te verzoeken.	cfm. commissie H 728, 729.
11	Hollandsch Inlandsche school. Verzoek van Mas Nitisastro en Mas Sardjono, gedagteekend Singaradja 5 September 1921, inzake toelating van leerlingen tot de H. I. S. aldaar. Brief van den 1sten Gouvernements-Secretaris van 5 Augustus 1922 No. 2169/IIIA2 heeft op dit verzoekschrift betrekking.	De commissie stelt voor adressant mede te deelen, dat na kennisname van de ter zake van de Regeering ontvangen inlichtingen geen aanleiding bestaat verdere tusschenkomst te verleen.	cfm. commissie H 729—730.
12	Klachten. Verzoek van een aantal bewoners van Pelau (Saparoea) strekkende tot onderzoek van bestaande misstanden.	De commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te verzoeken.	cfm. commissie H 729.
13	Klachten. Verzoek van Satjatrona, gewezen kliwon van de desa Soegian, onderdistrict Ombon, res. Madoera, gedagteekend Sampang 23 October 1922, om ondersteuning van zijn tot de Regeering gericht verzoekschrift van dien datum, houdende klachten tegen het districtshoofd van Ombon.	De commissie stelt voor de Regeering te verzoeken den Volksraad mededeeling te willen doen van de op het tot Haar gericht verzoekschrift te nemen beslissing.	cfm. commissie H 727, 728.
14	Klachten. Verzoek van een aantal hoofden in de Lampongs, houdende klachten tegen den wd. assistent-resident van Maggala.	De commissie stelt voor het verzoekschrift ter kennis van de Regeering te brengen, met verzoek t.g.t. te worden ingelicht omtrent de resultaten van een eventueel te houden onderzoek.	cfm. commissie H 727, 728.
15	Klachten. Verzoek van Raden Hadji Mohamad Rasjid, gedagteekend Telok-Betong 2 November 1922, houdende klachten over den demang van Kota Boemi.	Het verzoekschrift is ingetrokken.	cfm. commissie H 727, 728, 729.
16	Klachten. Verzoek (on gezegd) van (onleesbaar), houdende klachten tegen den wedana van Djampangkoelon (Soekaboemi).	De commissie stelt voor de Regeering ter zake inlichtingen te verzoeken.	cfm. commissie H 727, 728.

Volgnr.	Korte inhoud.	Conclusie.	Beslissing van den Volksraad.
17	Landraadvonniss. Verzoek, gedagteekend Ternate 11 November 1922, van Joenoës Maana, om tusschenkomst inzake zijn veroordeeling door den Landraad van Ternate.	De commissie stelt voor het verzoekschrift in handen van het Hooggerechtshof te stellen, aangezien de Volksraad in zaken van justitie geen tusschenkomst kan verleenen, en hiervan aan adressant mededeeling te doen.	cfm. commissie H 728, 729.
18	Militaire dienst. Verzoek (ongezegeld) van H. van der Wulp, gep. adjudant-onderofficier-schrijver, gedagteekend Padang 30 September 1922, ten vervolge van zijn rekest van 12 Juli 1922, om eene vrijwillige verbintenis voor den militairen dienst te mogen aangaan, dan wel hem van verderen verplichten krijgsdienst vrij te stellen.	De commissie stelt voor dit ongezegeld verzoekschrift ter zijde te leggen.	cfm. commissie H 727, 728.
19	Ondersteuning verzoekschrift. Verzoek van I. van den Berg, sergeant-majoor-schrijver te Padang, gedagteekend Padang 5 December 1922, om ondersteuning van een door hem tot de Regeering gericht rekest.	De commissie stelt voor de Regeering te verzoeken den Volksraad t.g.t. mededeeling te willen doen van de slissing op het verzoekschrift van den 27en November j.l. door adressant tot Haar gericht.	cfm. commissie H 728, 729.
20	Ontheffing. Verzoek van Alexander Dulag laihad te Ngalipaeng (Tamako), gedagteekend Ngalipaeng 8 September 1922, inzake zijne eervolle ontheffing van het ambt van districtshoofd.	De commissie stelt voor der Regeering ter zake om inlichtingen te verzoeken.	cfm. commissie H 726, 728.
21	Ontslag. Verzoek van Raden Joedo, gewezen hulppostcommies te Randoeblatoeng, gedagteekend Gemolong 29 April 1922, betreffende het hem verleend ontslag uit 's Lands dienst. Index 1e gew. zitt. 1922, lijst 8 No. 20. Brief van den Gouv. Secretaris van 7 September 1922 heeft op dit verzoek betrekking.	De commissie acht de van de Regeering verkregen inlichtingen afdoende en stelt voor adressant onder toezending van een afschrift van het Regeeringsschrijven, mede te deelen, dat geen termen aanwezig zijn verdere tusschenkomst te verleenen.	cfm. commissie H 726, 728.
22	Ontslag. Verzoek van J. A. Claassen te Makassar, gedagteekend 27 September 1922, ten vervolge van zijn rekest van 20 Juli 1922, betreffende het hem verleend ontslag als tijdelijk klerk bij de Weeskamer te Makassar. Brief van den 1en Gouv. Secretaris van 13 November 1922 heeft op dit verzoekschrift betrekking.	De commissie acht de van de Regeering verkregen inlichtingen afdoende en stelt voor adressant, onder toezending van een afschrift van het Regeeringsschrijven, mede te deelen, dat geen termen aanwezig zijn verdere tusschenkomst te verleenen.	cfm. commissie H 726, 728.

Volgnr.	Korte inhoud.	Conclusie.	Beslissing van den Volksraad.
23	<p>Ontslag. Verzoek van G. le Cerff, gewezen adjunct-griffier van de landraden te Bandoeng 6 Mei 1922, inzake het hem z.i. ten onrechte verleend ontslag.</p> <p>Index 1e gew. zitt. 1922, lijst 8, No. 21.</p> <p>Brief van den 1en Gouv. Secretaris van 31 October 1922 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>Aangezien bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 31 October 1922 No. 32 op een tot de Regeering gericht gelijksoortig rekest van adressant afwijzend werd beschikt en de gronden, waarop deze afwijzing berustte, der commissie afdoende voorkomen, wordt voorgesteld het verzoekschrift ter zijde te leggen en adressant hiervan mededeeling te doen.</p>	efm. commissie H 726, 728.
24	<p>Ontslag. Verzoek van Kamsir alias Sosrodime-djo, gedagteekend Soekaradja 28 Juli 1922, betreffende het hem verleend ontslag als hoofdschat-ter bij den pandhuisdienst.</p> <p>Index 1e gew. zitting 1922, lijst 8, No. 40.</p> <p>Brief van den 1en Gouv. Secretaris van 7 November 1922 heeft op dit verzoek betrekking.</p>	<p>De commissie acht de van de Regeering verkregen inlichtingen afdoende en stelt voor adressant, onder toezending van een afschrift van het Regeeringsschrijven, mede te deelen, dat geen termen aanwezig zijn verdere tusschenkomst te verleenen.</p>	efm. commissie H 726, 728.
25	<p>Ontslag. Verzoek (ongezegeld) van Ch. O. Walter, gedagteekend Ngawen S. J. S. 7 September 1922, inzake het hem verleend ontslag uit 's lands dienst.</p>	<p>De commissie stelt voor dit verzoekschrift ter zijde te leggen.</p>	efm. commissie H 727, 728.
26	<p>Ontslag. Verzoek van het bestuur van het verbond van vereenigingen van oud-onderofficieren van oud-onderofficieren van het N.-I. leger, gedagteekend Weltevreden 22 November 1922, betreffende het verleenen van ontslag van gepensioneerde of gegageerde militairen.</p>	<p>De commissie stelt voor — in verband met de ter zake behandelde motie — der Regeering om inlichtingen te verzoeken.</p>	efm. commissie H 728, 729.
27	<p>Passagegelden. Verzoek van een aantal inwoners van de doesoen Kajoe Agoeng, onderafdeling Komering Ilir, res. Palembang, gedagteekend Kajoe Agoeng 9 November 1922, om vrijstelling van de betaling van passagegelden voor hun terugreis van Djeddah naar Palembang.</p>	<p>De commissie stelt voor het verzoekschrift in handen van het Hooggerechtshof te stellen, aangezien de Volksraad in zaken van justitie geen tusschenkomst kan verleenen, en hiervan aan adressant mededeeling te doen.</p>	efm. commissie H 728, 729.
28	<p>Pensioen. Verzoek van Kartadisastra, gewezen Koewoe der desa Tjiawigadjah, district Beber (Cheribon), gedagteekend Tjiawigadjah 7 September 1922, om toekenning van een gelijk pensioen als zijn collega's ontvingen.</p>	<p>De commissie stelt voor de Regeering te verzoeken den Volksraad mededeeling te willen doen van de beslissing op het verzoekschrift van den 1en Maart 1922 door adressant tot Haar gericht.</p>	efm. commissie H 726, 728.

Volgno.	Korte inhoud.	Conclusie.	Beslissing van den Volksraad.
29	Preventieve hechtenis. Verzoek van Mevrouw W. J. Emons—Teljer, onderwijzeres aan de 2de H. I. S. te Weltevreden, gedagteekend Weltevreden 22 November 1922, inzake de langdurige preventieve hechtenis van haar echtgenoot.	De commissie stelt voor der Regeering te verzoeken den Volksraad ter zake zoo spoedig mogelijk inlichtingen te willen verschaffen.	cfm. commissie H 728, 729.
30	Schadevergoeding. Verzoek van P. W. Ockerse, gep. kapitein der Infanterie, gedagteekend Weltevreden 14 September 1922, betreffende toekenning van schadevergoeding voor buiten zijn schuld geleden nadeel.	De commissie stelt voor der Regeering ter zake te verzoeken den Volksraad zoo spoedig mogelijk te willen mededeelen, welke redenen Haar er toe geleid hebben bij besluit van 13 Juni j.l. No. 63 afwijzend te beslissen op het door verzoeker tot Haar gericht verzoekschrift van 12 December '21, zoomede uit welke omstandigheden gebleken is dat door adressant tot tweemaal toe een plaats als kapitein voor speciale diensten zou geweigerd zijn zonder daarvoor bestaande geldige reden.	cfm. commissie H 726, 728.
31	Schadevergoeding. Verzoek van een aantal inwoners van Ameth, onderafd. Saparoea, residentie Ambon, gedagteekend Ameth 25 Augustus 1922, om tusschenkomst inzake de door hen geleden schade.	De commissie stelt voor adressanten mede te deelen, dat zij zich ter zake tot den rechter hebben te wenden.	cfm. commissie H 726, 728.
32	Statutengoedkeuring. Verzoek van het bestuur der Sarekat Ambon, gedagteekend Weltevreden 22 November, betreffende de verzochte goedkeuring van de statuten dezer vereeniging.	De commissie stelt voor der Regeering ter zake om inlichtingen te verzoeken.	cfm. commissie H 728, 729.
33	Studiebeurs. Verzoek van G. V. G. Simons, gedagteekend Bandoeng 23 October 1922, om terug erlanging van de aan zijn zoon aanvaankelijk verleende en thans ingetrokken studiebeurs.	Aangezien adressant opkomt tegen een beslissing van den Minister van Koloniën, stelt de commissie voor hem in overweging te geven zich ter bespoediging van de afdoening met zijn verzoek tot de Staten-Generaal te wenden.	cfm. commissie H 726, 727, 728.
34	Weduwen- en weezenpensioen. Verzoek van mevrouw de weduwe J. H. Voogd—Knuppel, gedagteekend Rembang 20 October 1921, inzake toekenning van weduwen- en weezenpensioen, dan wel onderstand. Index 2e gew. zitt. 1921, lijst 8, No. 58. Erief van den Gouv. Secretaris van 10 October 1922 heeft op dit verzoek betrekking.	Aangezien bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 10 October 1922 No. 20 op het tot de Regeering gericht gelijkluidend verzoek afwijzend is beschikt en de commissie zich met de gronden, waarop deze afwijzing berustte, kan vereenigen, wordt voorgesteld aan adressante mede te deelen, dat geen termen aanwezig zijn verdere tusschenkomst te verlenen.	cfm. commissie H 725, 728.

9. NAMENREGISTER.

AAJ (S. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: de kabinetswisseling H 491—492, sluitende begroting H 492, inkrimping van het aantal ambtenaren H 492, te late invoering der belastingen H 493, het tweemaal per jaar houden van algemeene beschouwingen H 493, toekenning van proportioneel pensioen en van onderstand H 493, radicale concentratie H 493, uitgaven ten behoeve van het technisch bureau v/h dept. van koloniën H 493—494, retourcommissies H 494, publicatie van comminiqués H 648, geschil met de Javasche bank H 648; Afd. II, Justitie, over: toelagen personeel immigratiedienst H 396, 468, te uitgebreid immigratie-personeel H 397, huurcommissie-ordonnantie H 397, premie-obligatie-leeningen H 397, 468, schending van het telefoongeheim H 397—398, uitbreiding personeel wees- en boedelkamers H 398, 468; Afd. III, Financiën, over: verantwoording van zegelkosten der vendurekeningen H 564, invoer van munitie voor windbuksen in Deli H 564, klasse-indeeling van de landsdienaren op de mailbooten H 564, 648, staatsloterij H 564, het geschil met de Javasche bank H 565, gelijkstelling mil. pensioenen H 565, 685—686, aardoliebelasting H 565—567, 684—685, wachtgeldregeling het verlenen proportioneel pensioen en van onderstand aan ontslagen tijd. landsdienaren H 704—706, 718—719; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: Volkseredietwezen H 389, 451, vervanging gewapende politie door het leger H 389—390, 452, commissie Gerth van Wijk—Hoorweg H 389—390, 452, particuliere land Pondok-Gedeh H 391, 451—452, invoeren van geweren te Bindjei H 390, 452, drukkosten registers burgerlijke stand H 390—391, personeel agrarische zaken H 391, 452, rijstpellerij Tjiblagong H 391, 452; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: aankoop woning Dr. Blommestein te Soekaboemi H 470, 522, controleurswoning en pakhuisen te Bodjong-Lopang en Nga Lindoeng H 470, rioleeringswerken in Zuid-Cheribon H 470—471, waterleiding Makasser H 471—472, 522—523, onderzoek hoofd afdeling assaineringswerken te Makasser H 472; Afd. IX, Oorlog, over: bezuiniging op de legeruitgaven H 587—590, politieleger H 587—590, reorganisatie der legersamenstelling H 587—590, pensionneering en bevordering van hoofdofficieren H 590, 609, overcompleet aan onderofficieren H 591, proportioneel pensioen H 591, 609, fouriersdiensten door onderofficieren onder genot van daggeld H 591, Vickers-proefgeschut H 591, koloniale reserve H 591, onderofficiersopleiding bij de koloniale reserve H 591, 609, laboratorium onderzoeken voor particulieren H 591—592, 610, prijs van genesmiddelen H 592, 610, vergaderingen van militairen H 592, 609, overcompleet aan artillerie-officieren H 592, inrichting spreekkamers der garnizoensdokters H 592—593, 610, pensioenen der voor 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen H 593, 609—610, inheemsche onderofficieren H 609, vliegdiens H 610; Afd. X, Marine, over: overeenkomst met de K. P. M. H 577, toelagen inspecteerend personeel en werktuigkundigen dienst van scheepvaart H 580.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: inbreuk op de positie van Volksraadsleden H 125, zittingsduur van den Volksraad H 145—146, regle-

ment van orde voor den Volksraad H 146, overgang van hooge ambtenaren in particuliere betrekkingen H 303, 307, samenstelling van den Volksraad H 317.

— verzoekschriften, over: het verzoek van G. V. G. Simons in zake intrekking van een aan zijn zoon toegekende studiebeurs H 727, het in behandeling nemen van ongezegelde verzoekschriften H 727, het verzoek van het verbond van vereenigingen van oud-onderofficieren in zake ontslagverleening aan gepensioneerde en gegageerde militairen H 729, verzoek van den sergeant-majoor-schrijver D. van den Berg om ondersteuning van zijn tot de Regeering gericht rekest H 729.

BERGE (A. B. TEN).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: het tweemaal per jaar houden van algemeene beschouwingen H 510, 652, sluitende begroting H 510, 656, samenstelling en taak der bezuinigingscommissie H 510, 655, instelling van bezuinigingsinspectie en van het kantoor voor de bestuurshervorming H 511, wachtgeldregeling H 511, onderstand aan ontslagen tijdelijke landsdienaren H 511, verhooging van schoolgelden H 511, 656, aardoliebelasting en het beleid van den Minister H 511—512, 655, 656, sociale wetgeving H 653—654; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: relaties tusschen Aneta en de Regeering H 543, 627; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging H 351—352, 430, 431, verkorting leertijd kweekscholen van 5 tot 4 jaar i. v. m. internaatopvoeding H 352, kweekschool Goenoeng Saharie H 352—353, schoolgeldverhoging H 353, opheffing instelling voor inlandse talen H 353, leerboek geschiedenis M. O. en Mulo H 353, subsidie R. K. H. B. S. in de Minahassa H 353, schakelscholen H 354, 430, juridische hoogeschool H 354, overbrenging rechtsschool naar Soerabaja H 354, onderwijzer Adolf H 354—355, handenarbeid en lichamelijke opvoeding H 355, 430, communistische onderwijzer Coster H 355—356; Afd. IX, Oorlog, over: huwelijksverbod aan onderofficieren, opgeleid bij de koloniale reserve H 597, 610.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 37—38, 215, kiesrechtregeling H 39, partieele herziening H 39, positie der departementshoofden H 39—40, wetgevende raad H 40, 216, zittingsperiode van den wetgevenden raad H 41, 216, interview v. d. minister van koloniën H 95, 126, begrotingsrecht H 214, inmenging van den minister H 215.

BERGMEIJER (P.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: het tweemaal per jaar houden van algemeene beschouwingen H 494—495, 658, invoering der bestuurshervorming H 495, voorstellen kiesrechtcommissie H 495, 658, inkomsten uit monopolies en bedrijven H 495, onderstand aan ontslagen tijdelijke landsdienaren H 496, overplaatsing Van Creveld H 496, 658, geschil met de Javasche Bank H 496, 658, radicale concentratie H 496—498, houding van N. I. V. B. bij de stemming over de herziening van het R.R. H 498—499, 659, critiek op den Gouverneur-Generaal H 499—500, de toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B.

H 659—660; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: relaties tusschen Regeering en Aneta H 543—544, 622—623, 626; Afd. II, Justitie, over: Sragense zaak H 400—401; Afd. III, Financiën, over: invoering verplichte boekhouding H 561, achterstand bij den belastingdienst H 561, aardoliebelasting H 562, 689, sluitende begrooting H 563—564, kinderaftrek H 689, de belastingaccountantsdienst en de gouvernements-accountants H 707, 719, wachtgeldregeling en commissies van beroep H 708; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: Commissie Gerth van Wijk—Hoorweg H 371, 453, waterverschaffing in het Djombangse H 371—372, 453, Europeesche rietcultuur in het Kedirische H 372, 453; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: overbrenging rechtschool naar Soerabaja H 356, samenvoeging Nias met Stovia H 356, opheffing instelling voor Inlandsche talen H 356, kweekschool voor alle landaarden H 356—357, toelating tot de H. I. S. H. 357, schoolgeldverhooging H 357, subsidie R. K. H. S. in de Minahassa H 357, opleiding van verplegers en verpleegsters H 362—363; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: rentabiliteitsbeginsel havenwerken H 481, aanleg van kringwadoeks H 481, dag- en nachtregeling H 481—482, onderhoud van gebouwen H 482.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 48, karakter van den wetgegenden raad H 49, 198, zittingsperiode van den wetgegenden raad H 49, 151, 198, samenstelling van den wetgegenden raad H 50, bedoeling v/d Grondwet H 51—52, 281, begrotingsrecht H 53, 197, 287, beteekenis voorontwerp H 53, kiesrecht H 54, 200, positie Gouverneur-Generaal H 54, instructie van den Gouverneur-Generaal H 54, 140, Raad van Indië en de departementshoofden H 54—55, 139—140, 198, 260, 300, 312, inbreuk op de positie van Volksraadsleden 103—104, 124, verhouding Volksraad-wetg. raad H 199, niet overeenstemming Gouverneur-Generaal—Volksraad H 199, 324, financieele raad H 294—295, overgang van hooge ambtenaren in particuliere betrekkingen H 303, 305, benoeming van desahoofden H 308—309, samenstelling van den Volksraad H 318.

BODENHAUSEN (C. W.).

Directeur van Financiën.

Beantwoordt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923 de algemeene beschouwingen, voor zoover betrekking hebbend op de bezuiniging en spreekt daarbij over: de noodzakelijkheid om tot een sluitende begrooting te geraken H 631, bezuinigingspolitiek en arbeid der bezuinigingscommissie H 631—632, publicatie van bezuinigingsvoorstellen H 632, begrootingsbewaking H 632, bezuiniging op personeele uitgaven en ontslag van lager personeel H 632—633, de besparing op den duurtetoeslag H 633.

Beantwoordt de sprekers over Afd. III, Financiën der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923 en spreekt daarbij over: de voorgenomen herziening van het belastingstelsel H 633, 687, verlenging der productenbelastingen H 634—635, 636—637, 687, de aardoliebelasting H 635—636, 687—688, uitvoerrecht op klapperolie H 637, 687, de inning der theebelasting H 637, de koffiëbelasting, de verponding, de inkomstenbelasting en de oorlogswinstbelasting H 637—638, het preferentierecht H 638, verplichte boekhouding H 638, achterstand aanslag inkomstenbelasting H 638, inning van belasting door inhouding op salaris H 638—639, wijziging aangiftebiljetten voor de

inkomstenbelasting H 639, rentabiliteit van cultures in de buitengewesten H 639, verlaging muntloon of aandeel in winst van het muntbedrijf H 639, salarissen niet voldoen bij vooruitbetaling H 639, verantwoording zegelrecht voor vendurekeningen H 639, kinderaftrek H 639, 688, gelijkstelling militaire pensioenen en steunverleening aan oud-militairen H 639—640, 688, douanedienst H 640, klasseindeeling van landsdienaren op mailbooten H 688, proportioneel pensioen H 714, 720, onderstand aan ontslagen tijdelijke landsdienaren H 715, 720, wachtgeldregeling H 715—717, commissies van beroep voor de toepassing der wachtgeldregeling H 716, 720, belasting-accountantsdienst H 717—718, 720—721.

Beantwoordt de sprekers over de regularisatievoorstellen 1921 en spreekt daarbij over: begrootingsoverschrijding H 699—700, 701, begrootingsbewaking H 700, reconstructie der afdelingen comptabiliteit der departementen H 701, uitzending van goederen H 701.

BRUIJN KOPS (J. W. DE).

Directeur der Burgerlijke Openbare Werken.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, en spreekt daarbij over: aankoop woning Dr. Blommestein te Soekaboemi H 516, 523, controleurswoning en pakhuizen te Bodjong Lopang en Nga Lindoeng H 516, rioleeringswerken in Zuid-Cheribon H 516—517, waterleiding te Makassar H 517, 523, verbetering van verkeersmiddelen H 518—519, aanleg van wegen in Sumatra H 519, wegenplan van Sumatra H 519, verbetering van de bevaarbaarheid der rivieren in Sumatra H 519, reorganisatie van den waterstaatsdienst H 519, woningbouw voor landsdienaren H 520, opleiding tot architect H 520, bezoldiging van architecten H 520, havenbeheerders van Menado en Emmahaven H 520—521, begrootingsoverschrijding havenwerken Menado H 521, aanleg weg Amoerang—Bolaäng H 521, aanleg van kringwadoeks H 521—522, dag- en nachtregeling H 522, overbrenging scholen en kantoren in huurhuizen H 522, landskoepokinrichting H 522, onderhoud van gebouwen H 522.

BUFFART (Mr. J. F. A. M.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923 Afd. III, Financiën, over: de rentabiliteit der cultures in de buitengewesten H 549—550, de noodzaak tot herziening van het belastingstelsel, productenbelastingen H 550—554.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: verhouding Volksraad-wetg. raad H 119, 148—150, 200—202, 269—271, 310, 311, samenstelling wetg. raad H 120, 272, leden ter beschikking H 120, zittingsduur van den Volksraad H 150, 272.

BURER (W.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: het tweemaal per jaar houden van algemeene beschouwingen H 514, beleid van den Minister van Koloniën H 514, onderstand aan ontslagen tijdelijke landsdienaren H 515; Afd. III, Financiën, over aardoliebelasting H 557—559, 681—683, kinderaftrek b/d inkomstenbelasting H 559—560, 684, 689; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging H 338, schoolgeldverhooging H 338, 342, 343, 344, subsidieëring kweekschool I. E. V. H 339—340, 428—429,

Roomsche Katholieke H. B. S. in de Minahassa H 429; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: woningbouw voor landsdienaren H 476—477; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: posttarieven H 574, 601.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: positie van den Volksraad H 44, stellen van schriftelijke vragen H 45, positie van den Raad van Indië en der departementshoofden H 45, algemeene secretarie H 46, begrootingsrecht H 46—47, 230.

— verzoekschriften, over: verzoek van Mas Nitisastro en Mas Soedjono in zake toelating van Javaansche leerlingen tot de H. I. S. te Singaradja H 730.

COWAN (Mr. F. J. H.).

Directeur van Justitie.

Beantwoordt de sprekers over Afd. II, Justitie der Ie algemeene aanvullingsbegroting 1923 en spreekt daarbij over: poenale sanctie H 462, landbouwkolonie van Pro Juventute H 462—463, rekest Ned. Handelsmij inzake verlijden van acten H 463, rekest N.-I. Bankiersvereniging inzake wijziging pandrecht H 463, toelagen personeel immigratiedienst H 463—464, te uitgebreid immigratiedienst H 463—464, te uitgebreid immigratie-personeel H 464, huuremissie-ordonnantie H 464, premie-obligatieleeningen H 464—465, uitbreiding personeel wees- en boedelkamers H 465—466, sterfte-statistiek gevangenen en statistiek preventief gevangenen H 446, preventieve hechtenis H 466, gebrek aan gevangenisruimte H 466, credit-saldi Chineesche koelies in Deli H 466—467, Kantoor van Arbeid H 467, arbeidsinspectie H 467, B.B.ambtenaren als landrechters H 467.

CRAMER (CH. G.).

Spreekt bij de beraadslaging over de Iste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: het tweemaal per jaar houden van algemeene beschouwingen H 532, 671, bezuinigingspolitiek en financieele toestand van Indië H 532—535, rechtspositie der ambtenaren H 535, overplaatsing Van Creveld H 535—536, 672—673, verbod aan den landbouwleeraar Koens om in „de Taak” te schrijven H 536, 671, de voorstellen der kiesrechtcommissie H 536, herbenoeming president Javaasche bank H 537, 671, de radicale concentratie H 537—541, 673—674, het karakter van den P. E. B. en de toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B. H 674—675; Afd. II, Justitie, over: kantoor van arbeid H 403, 404, 469, arbeidsinspectie H 403, 404, sociale wetgeving H 404, arbeidswetgeving H 404, poenale sanctie H 404—405, credit-saldi Chineesche koelies in Deli H 405, assistenten-regeling H 405, B. B.-ambtenaren als landrechters H 405; Afd. III, Financiën, over: de aardoliebelasting H 567—569, de wachtgeldregeling en commissies van beroep H 702—704, 719—720; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging op den B. G. D. H 363, opleiding van verplegers en verpleegsters H 363—364, samenvoeging afdeling assaineering der B. O. W. met den B. G. D. H 364; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: havenwezen H 478—479, rentabiliteitsbeginsel bij de vaststelling der haventarieven H 478—479, begrotingsoverschrijdingen havenwerken H 479, onderbrenging scholen en kantoren in huurhuizen H 479, aanleg van kringwadocks H 479, 480, dag- en nachtregeling H 479, irrigatiecommissie H 479, reorganisatie waterstaatsdienst H 480—481; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: beperking Gouvernements-kolenproductie H 573, slechte kwaliteit der steenkolen H 573, vooruitzich-

ten Gouvernements-steenkoolondernemingen H 573, werkzaamheden op mijnbouwgebied H 573, opdracht aan Ir. Van der Waerden H 573—574, 601, ontginning van ijzerertsvelen in Midden-Celebes en Borneo H 574, 600—601; Afd. IX, Oorlog, over: bezuiniging op de legeruitgaven H 586—587.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 56, 219, 226, invloed van den Minister H 57, 224, kiesrecht H 57, 60, 143, 221, 297, 298, 299, begrootingsrecht H 57, schorsingsrecht H 58, positie van den Gouverneur-Generaal H 58, 61, partieele herziening H 59, beteekenis „voortontwerp” H 59, 220—221, conflict Gouverneur-Generaal—Volksraad H 61, 156, 224, verhouding Volksraad—wetgevende raad H 61—62, verordeningsrecht der Inlandsche gemeenten H 63, 297, overgang van hooge ambtenaren in particuliere betrekkingen H 301—303, 304—305, 307, instructie van den Gouverneur-Generaal H 133, Raad van Indië en departementshoofden H 133—135, 225, 261, algemeene secretarie H 135, benoeming Voorzitter Volksraad H 144, gelijke aanspraak op bescherming H 159, permanente Volksraad H 222, zittingsperiode wegevende raad H 223, financieele raad H 261.

DAHLER (P. F.).

Spreekt bij de beraadslaging over de Iste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: het tweemaal per jaar houden van algemeene beschouwingen H 525, het begrip revolutie H 525, 675—676, de volksgeweging H 526—528, perconflict Aneta—Indische Courant en critiek van verschillende bladen H 528—530, de toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B. H 676; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: relaties tusschen Regeering en Aneta H 542—543, 621—622, 626; Afd. II, Justitie, over: Sragensche zaak H 401—403, preventieve hechtenis H 401, 402, 403; Afd. III, Financiën, over: intrekking van circulaire tot het douane-personeel H 570, 686, diverse maatregelen ten aanzien van het douanepersoneel H 570—572, 686—687, verlaging van invoerrechten voor gedistilleerd H 572, wachtgeldregeling en commissies van beroep H 708—709; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: opheffing der instelling voor Inlandsche talen H 340—341, schoolgeldverhooging H 341; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: opleiding van ijkers H 713; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: opleiding van opzichters tot architect H 477, bezoldiging van architecten H 477.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 78—81, 239—245, partieele herziening H 82.

DJAJADININGRAT (R. A. A. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de Iste algemeene aanvullingsbegroting 1923, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bezoldiging Europeesch bestuur H 387, positie Inlandsch bestuur H 387, volkscredietwezen H 388, bezoldiging politiepersoneel H 388, bestuurspolitie H 388—389, hervorming bestuursmiddelen Celebes H 462; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging H 346, opheffing van kweek- en normaalscholen H 346, 2de klasse scholen H 346, subsidie volkscholen H 346—347, kostenverdeling Inlandsch onderwijs H 346—347, lichamelijke opvoeding bij de H. I. S. H 347, handenarbeid H 347, samenvoeging Nias en Stovia H 347, besparing op de leerkrachten van 2de klasse scholen H 429—430, ambachtsscholen H 709—711.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 84—85, 87, 235, invloed van den Minister H 86, begrootingsrecht H 86, 236, kiesrecht H 87, departementshoofden H 87, 157, recht van enquête H 146, bevoegdheden van den Volksraad H 147, pandelingschap H 159, beteekenis grondwet H 234.

DWIDJOSEWOJO (M. W.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: Boedi Oetomo en de radicale concentratie H 503, Boedi Oetomo en de staatsherziening H 656—657, de toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B. H 657—658; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging H 337—338, 428, schoolgeldverhooging H 338, uitzending van Inlandsche onderwijzers H 338, 428.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 35—36, 196.

— verzoekschriften, over: het verzoek van Mas Nitisastro en Mas Soedjono inzake toelating van Javaansche leerlingen tot de H. I. S. te Singaradja H 729.

ENGELBERG (A. J. N.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: de toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B. H 648—652; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging H 344, scholenbouw H 344, onderwijzer Adolf H 344, schoolgeld H 344, Hollandsch-Chineesche kweekschool H 344, personeelsvoorziening H 344—345, kweekschool I. E. V. H 345, kweekschool voor alle landaarden H 345, middelbaar technische school te Djokja H 345, lichamelijke opvoeding bij de H. I. S. H 345, tucht onder het lager onderwijs-personeel H 345, communistische onderwijzer Coster H 345—346.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: beteekenis voorontwerp H 111, autonomie H 113, nieuwe grondwetsartikelen H 114—115, partiëele herziening H 116, stellen van schriftelijke vragen H 116, departementshoofden en Raad van Indië H 116, 263—266, kiesrechtregeling H 117, invloed v. d. Minister H 117, wetgevende raad H 118, 148, 272, krankzinnigheid van den Gouverneur-Generaal H 137, 266, 308, termijn voor de begrootingsbehandeling H 148, 284, conflict Gouverneur-Generaal—Volksraad H 264, samenstelling van den Volksraad H 272, verhouding Volksraad—Wetgevende raad H 272—274, 310, 311.

GENNEP (Mr. A. VAN).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: de toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B. H 661—662; Afd. III, Financiën, over de verlenging der productebelastingen H 560—561; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: samenvoeging Nias en Stovia H 331—332, 418, 419, 420, 421, overbrenging rechtsschool naar Soerabaja H 418, 419, 420, 421; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: Kamers van Landbouw H 183.

— herziening van het Regeeringsreglement over: autonomie H 29, 32, 206, 211, beteekenis voorontwerp H 30, 152, 208, kiesrechtregeling H 30, Raad van Indië H 31, 207, gebrek aan overeenstemming tusschen Gouverneur-Generaal en Volksraad H 32—33, 152—153, 207, 208—209, 278, 324, begrootingsrecht H 34, 210, 285—286, beteekenis grondwetsartikelen H 210, 278—279.

GOEJE (C. H. DE).

Hoofdinspecteur van Scheepvaart.

Beantwoordt de opmerkingen met betrekking tot de scheepvaart bij de beraadslaging over Afd. X, Marine, der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923 en spreekt daarbij over: scheepsbranden a/b K. P. M. schepen als gevolg van gebruik van Berouw-kolen H 577—578, voorloopig machinisten-diploma H 578, loodsdienst ter reede van Samboe H 578, ontsmettingsinrichting te Poeloe Samboe H 578, overeenkomst met de K. P. M. H 578—579, toelagen aan inspecteerend personeel en werktuigkundigen bij den dienst van scheepvaart H 579—580.

HOUTSMA (G. J.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, algemeene beschouwingen over: de in 1923 door te voeren bezuinigingen H 507—508, noodzakelijkheid van bezuiniging H 508—509, lagere bezuinigingscommissie H 508, salarisverhooging voor Marinepersoneel H 509; Afd. II, Justitie, over: rekest Nederlandsche-Handelmaatschappij inzake verlijden van acten H 396, rekest N.-I. Bankiersvereniging inzake wijziging pandrecht H 396; Afd. III, Financiën, over kinderaftrek H 689; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: beurzen H 331; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: caoutchoufabriek te Tjipetir H 181—182, Korintji-rijstbedrijf H 712—714; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: Korintji-rijsttransport H 574, 600; Afd. X, Marine, over: toelagen inspecteerend personeel en werktuigkundigen bij den dienst van scheepvaart H 577, 580.

— regularisatievoorstellen 1921 over: begrootingsoverschrijding H 698—699, Korintji-rijstbedrijf H 699.

's JACOB (Mr. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923 Afd. III, Financiën, over uitvoerrecht op klapperolie H 544—545, 678, aardoliebelasting H 545, 678—681, verlenging productebelastingen H 546—547, 678; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: overbrenging rechtsschool naar Soerabaja H 332—333, 420.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: zelfbestuur in Indië H 19, 193 bevoegdheden van den Volksraad H 19, wetgevende Raad H 20, 194, leden ter beschikking H 20, zittingsperiode van den wetgevenden raad H 21, conflict tusschen Gouverneur-Generaal en Volksraad H 21, 194, verhouding tusschen Gouverneur-Generaal en departementshoofden H 21, Raad van Indië H 21—22, 135—136, kiesrecht H 23, 151, 298, inbreuk op de positie van Volksraadsleden H 126, verantwoordelijkheid van den Gouverneur-Generaal H 136, recht van enquête H 151, begrootingsrecht H 194, overgang van hooge ambtenaren in particuliere betrekkingen H 303—304, 306—307, samenstelling van den Volksraad H 317.

— voorstel tot herziening der ijkwetgeving H 640—641.

JAGT (M. B. VAN DER).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, Afd. II, Justitie, over: landbouwkolonie Klakah van Pro Juventite H 396; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bezoldiging Europeesch bestuur H 375, Volkseredietwezen en Centrale kas

H 376—379, 451, vervanging gewapende politie door het leger H 379—386, persoonlijk feit H 451.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 69, positie van den Volksraad H 65, kiesrechtregeling H 65—66, verhouding Volksraad—wetgevende raad H 67, Raad van Indië H 68, samenstelling wetgevende raad H 68, 212, algemeene secretarie 212—213, overgang van hooge ambtenaren in particuliere betrekkingen H 306, samenstelling Volksraad H 316.

KAMIL (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: zijn houding bij de behandeling van de herziening van het R.R. H 513—514, zijn toetreding tot den N. I. V. B. H 628—629; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: lichamelijke opvoeding aan de H. I. S. H 333, inspectie H. I. S. H 333.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: houding als lid v. d. grievencommissie H 43, houding t. a. v. het ontwerp H 513—514, 628—629.

KAN (H. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, Afd. III, Financiën, over: in het leven roepen van bepalingen omtrent aantooning van verliezen, die in aanmerking mogen worden gebracht bij de vaststelling van belastingaanslagen H 569, belastingverlaging H 569, opheffing preferentierecht H 569—570, waardeering van den arbeid der belastingambtenaren H 570; Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, over: verstreking van radiotelegrammen aan de dagbladen H 573, 600.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: grondwetsherziening H 76, bezoldiging leden wetgevende raad H 77, 195, zittingsperiode wetgevende raad H 77, stellen van schriftelijke vragen H 77, Raad van Indië H 77, 294, financieele raad H 294.

KERKKAMP (H. C.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: een persoonlijk feit H 500, critiek op het opperbestuur H 500—501, de houding van den N. I. V. B. bij de stemming over de herziening van het R.R. H 501—503, 664, Raden Kamil lid van den N. I. V. B. H 502, 664—668, het tweemaal per jaar houden van algemeene beschouwingen H 663, het publiceeren van communiqué's H 663; Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: relaties tusschen Regeering en Aneta H 626; Afd. II, Justitie, over: poenale sanctie H 399—400, B. B.-ambtenaren als landrechters H 400, gevangeniswezen H 400, sterfte-statistiek gevangenen en preventief gevangenen H 400, preventieve hechtenis H 400, gebrek aan gevangenisruimte H 400; Afd. III, Financiën, over: de bezuinigingsplannen H 554—556, de steunverleening aan oud-militairen H 556, aardoliebelasting H 556—557, commissies van beroep voor de toepassing der wachtgeldregeling H 721—722; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: hervorming bestuursmiddelen Celebes H 461—462; Afd. IX, Oorlog, over: bezuiniging op de legeruitgaven H 593—596, reorganisatie der legersamenstelling H 593—596, taak van het leger H 593—596, politieleger H 596.

— regularisatievoorstellen, over: begroo-

tingsoverschrijdingen H 697, begrootingsbewaking H 697, reconstructie der afdelingen comptabiliteit der departementen H 697, uitzending van goederen van uit Nederland H 698.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: partiële herziening H 70, autonomie H 71, 247, kiesrecht H 72, 160, 274, 298, 299, Raad van Indië en departementshoofden H 126—129, 154, 261, 280, 293, 301, positie van den Gouverneur-Generaal H 130, buitengewone leden v. d. Raad van Indië H 130—131, 262, wetgevende bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal H 141, wetgevende raad H 142—143, wetgeving door de Kroon H 154, 280, algemeene secretarie H 155, schorsingsrecht H 155, vaststelling begroting H 246, 282—284, positie van den Volksraad H 275, verhouding Volksraad—wetgevende raad H 275, 311, conflict Gouverneur-Generaal—Volksraad H 279—280, 324, pandelingschap H 297, exorbitante rechten H 315, samenstelling van den Volksraad H 316, 317, 318, recht v. enquête H 322.

KI&S (C. H. M. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: de houding van den P. E. B. tegenover amendementen en moties, afkomstig van links, ingediend bij de behandeling van het ontwerp in zake de herziening van het R.R. H 503, 627, toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B. H 628; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: vervanging gewapende politie door het leger H 393—394; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: dienst voor de volksgezondheid H 361, pestbestrijding H 361—362, hygiënische toestanden in de desa H 362, reorganisatie van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst H 362; Afd. IX, Oorlog, over: bezuiniging op de legeruitgaven H 581—584, nota-Kerkkamp H 581, 582, 583, inkrimping der legersterfte H 582—584, reorganisatie van de legersamenstelling H 582—583, commissie Gerth van Wijk—Hoorweg H 582, selectie van het officierskorps H 584, bevordering tot hoofdofficier H 584, bevorderingsstelsel-Geldorp H 584 verloven en pensionneering van hoofdofficieren H 584—585, terugzending gedetacheerde reserve-officieren H 585, overgang van reserve-officieren naar het beroepskorps H 585, overcompleet aan officieren en onderofficieren H 585, selectie van het onderofficierskorps H 585 beoordeelingsysteem voor onderofficieren H 585, proportioneel pensioen H 585, beoordeelingsysteem voor officieren H 585—586, kustartillerie H 586, voorziening der infanterie met machinegeweren H 586, moderniseering van het materieel H 586, pensioenen van vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen H 608—609, weduwen- en weezenfonds voor officieren H 724, 725.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: inrichting van de begroting H 156—157, 286—287, financieele raad en Rekenkamer H 157—159, 263, 290, beoordeeling van de houding van den heer Kamil H 627—628.

— verzoekschriften, over: het in behandeling nemen van ongezegelde verzoekschriften H 727—728, het verzoek van den sergeant-majoor-schrijver D. van den Berg om ondersteuning van een tot de Regeering gericht rekest H 729.

KOESOEMO JOEDO (P. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, over: subsidie aan de Ned.-Indische groep

der interparlementaire Unie H 541—542; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: volksredietwezen H 387.

KROESEN (F. J.).

Commandant van het leger en hoofd van het departement van Oorlog.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IX, Oorlog, der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923 en spreekt daarbij over: bezuiniging op de legeruitgaven H 603—604, reorganisatie van de legersamenstelling H 603—604, 608, politieleger H 604, 608, taak van het leger H 604, 608, overcompleet aan officieren H 604, bevordering tot hoofdofficier H 604, 611, beoordeelingsstelsel voor officieren H 604—605, bevorderingsstelsel-Geldorp H 605, pensionneering van hoofdofficiëren H 605, 606, verloven van hoofdofficiëren H 605—606, overgang van reserve-officiëren naar het beroepskorps H 606, overcompleet en selectie van onderofficiëren H 606, beoordeelingsstelsel voor onderofficiëren H 606, proportioneel pensioen H 606, 611, onderofficiërs-opleiding bij de Koloniale Reserve H 606, 611, overcompleet aan artillerie-officiëren H 606—607, vergaderingen van militairen H 607, 611, moderniseering van het materieel H 607, pensioenen der vóór 1 Januari 1920 gepensionneerde militairen H 607, 610, 611—612, laboratorium-onderzoekingen voor particulieren H 607, 612, prijzen van geneesmiddelen H 607—608, 612, inrichting spreekkamers garnizoensdokters H 608, 612, huwelijksverbod aan onderofficiëren opgeleid bij de Koloniale Reserve H 608, 613, inheemsche onderofficiëren H 611, vliegdiens H 612—613.

LAOH (F.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: hervorming bestuursmiddelen Celebes H 393, 454—455; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: subsidie R. K. H. B. S. in de Minahassa H 356, schoolgeldverhooging H 356; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: havenwerken van Menado en Emmahaven H 477—478, begrootingsoverschrijding havenwerken Menado H 478, aanleg weg Amoerang—Bolaäng H 478; Afd. X, Marine, over: voorloopig machinisten-diploma H 576—577, loodsdiens ter reede van Samboe H 577, ontsmettingsgelegenheid te Poeloe Samboe H 577.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: bevoegdheid van den Volksraad H 122, 237, samenstelling van den wetgevenden raad H 123, 237, bezoldiging van leden wetgevende raad H 123, 237, vertegenwoordiging Minahassa H 238.

LONKHUIJZEN (J. J. VAN).

Hoofdinspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

Beantwoordt bij de beraadslaging over Afd. V der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, de sprekers over den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst en spreekt daarbij over: dienst voor de volksgezondheid H 422, pestbestrijding H 422—425, reorganisatie van den B. G. D. H 425, hygiënische toestanden in de desa's H 426, opleiding van verplegers en verpleegsters H 426, 427, poliklinieken H 426, bezuiniging op den B. G. D. H 426, steun aan particuliere ziekenhuizen H 427, kosteloze verstrekking van medicijnen H 427—428, leprabestrijding H 428.

MADJOLELO (DARWIS GELAR DATOEK).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: landrenteregeling Sumatra's Westkust H 366—367, 451, te royaal opgezct districtsbestuur ter Sumatra's Westkust H 367, 451, bezoldiging Inlandsch bestuur Sumatra's Westkust H 367—368, 451, bezuiniging door samenvoeging van bestuursressorten H 368, opheffing van eenige controleursplaatsen H 368; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging H 333—337, inspectie Inlandsch lager onderwijs H 334, subsidies volksscholen H 334, opheffing van 2e klasse scholen H 334, uitzending Inlandsche onderwijzers H 334, Osvia's H 334.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 108, kiesrechtregeling H 108.

MANDAGIE (P. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: het tweemaal per jaar houden van algemeene beschouwingen H 530—531, de radicale concentratie H 531—532; 677; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: kantoor-kosten bestuursambtenaren in de Minahassa H 391—392, bestuurstelefoon H 392, toelating van Minahassa-candidaten tot de bestuurschool H 392, personeel agrarische zaken H 392, Inlandsche verponding H 391, bezoldiging politiepersoneel H 393, Inlandsch bestuur Sumatra's Westkust H 393; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: leprabestrijding H 364; Afd. X, Marine, over: scheepsbranden aan boord K. P. M. schepen als gevolg van gebruik van Berouw-kolen H 575—576.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: betekenis Grondwet H 102, 231, autonomie H 102, 232, kiesregeling H 103.

MEULEN (J. F. W. VAN DER).

Wd. Directeur van Onderwijs.

Beantwoordt de sprekers over Afd. V, Onderwijs en Eeredienst der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, en spreekt daarbij over: bezuiniging H 406—408, 409—410, 431, de instelling voor Inlandsche talen H 408, subsidie volksscholen H 408, juridische hogeschool H 408, middelbaar technische school te Djokja H 408, samenvoeging Nias met Stovia H 408, 420, overbrenging rechtsschool naar Soerabaja H 403, 419, 421, inspectie Inlandsch onderwijs H 409 inspectie H. I. O. H 409, scholenbouw H 409, internaten H 409—410, beurzen H 410, lichamelijke opvoeding bij de H. I. S. H 411, 432—433, handenarbeid H 411, 432—433, Osvia's H 412, vervanging 2de klasse scholen op Ambon door volksscholen H 412, ambachtscholen H 412, 711—712, kweekschool voor alle landaarden H 412—413, kweekschool I. E. V. H 412—413, 432, H. I. S. te Sipirok H 414, H. I. S. te Kota Nopan H 414, uitzending van Inlandsche onderwijzers H 414, 431—432, schoolgelden H 414, 418, ambtenaar voor handenarbeid Adolf H 414—416, tucht onder het Inlandsch onderwijscorps H 416, communistische onderwijzer Coster H 416, kweek- en normaal-scholen H 416, kostenverdeling Inlandsch onderwijs H 417, onderwijs in Nederlandsch door onbevoegden H 417, verkorting leertijd kweekscholen van 5 tot 4 jaar H 417, 432, A. B. C. H 417, R. K. H. B. S. in de Minahassa H 417, schakelscholen H 418, toelating en verwijdering van leerlingen H. I. S. H 418, ambachtsonderwijs H 711—712.

MOELIA (TODONG GELAR SOETAN GOENOENG).

Spreekt bij de beraadslaging over de Iste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: waterrecht in Simelangoen H 447, dienstreis directeur B. B. H 447, bezuiniging op het districtsbestuur in Sumatra H 447—448; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging H 335—336, juridische hoogeschool H 336, kweekschool voor alle landaarden H 336—337, kweekschool L. E. V. H 336—337, subsidie particuliere H. I. S. te Sipirok H 337, H. I. S. te Kota Nopan H 337.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: partieele herziening H 96, beteekenis v/d Grondwet H 96, invloed van den Minister H 96, wetgevende raad H 97, 227, begrotingsrecht H 98, 227, samenstelling v/d wetgevende raad H 99, samenstelling Volksraad H 226, verhouding Volksraad—wetgevende raad H 227, zittingsduur Volksraad H 228.

NEYTZELL DE WILDE (Mr. A.).

Advocaat-Generaal.

Beantwoordt bij de beraadslaging over Afd. II, Justitie, der Iste algemeene aanvullingsbegrooting v/d wetgevendenden raad H 99, samenstelling Volksraad H 226, 1923, de sprekers over het optreden van het Openbaar Ministerie en spreekt daarbij over: schending van het telefoongheim H 468, Sragensche zaak H 468.

Beantwoordt bij de beraadslaging over Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, Iste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, de sprekers over het optreden der politie en spreekt daarbij over: misstanden in Timor H 441—444, 461, circulaire procureur-generaal aan residenten inzake A. B. C. cursussen H 444, politieinkrimping op de hoofdplaatsen H 444, bezoldiging politiepersoneel H 444, 461, vervanging der gewapende politie door het leger H 444—445, commissie Gerth van Wijk—Hoorweg H 444—445, 461, organisatie der veldpolitie H 445, 446, bestuurspolitie H 445—446.

PONTO (CH.).

Spreekt bij de beraadslaging over de Iste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bezoldiging Europeesch bestuur H 368—370, Inlandsche zelfbesturen H 370—371, kosten onderwijs op de Sangireilanden gedragen door de zelfbesturen H 370—371.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: zelfbesturende landschappen H 105, 138—139, autonomie H 105, samenstelling wetgevende raad H 106.

QUELJOE (R. P. DE).

Spreekt bij de beraadslaging over de Iste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, Afd. II, Justitie, ten inzake A. B. C. cursussen H 444, politieinkrimping op in residentie Amboina H 401; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: vervanging 2e klasse scholen op Ambon door Volksscholen H 334, ambachtsschool op Ambon H 334—335; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: vervanging landbouweconsulent Koert H 182, landbouwschool te Ambon H 182.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: Luitenant-Gouverneur-Generaal H 300, krankzinnigheid van den Gouverneur-Generaal H 300.

RIEMER (Mr. J. DE).

Administrateur bij het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Beantwoordt de sprekers over het voorstel tot herziening der ijkwetgeving H 641.

RIVAI (Dr. ABDUL).

Spreekt bij de beraadslaging over de herziening van het Regeeringsreglement, over: strekking van de Grondwet H 9, bevoegdheden van den Volksraad H 9—10, positie van den Gouverneur-Generaal H 10, invloed van den Minister H 11, vaststelling der begrooting H 11, wetgevende bevoegdheid H 11, de Wetgevende Raad H 12, zittingsperiode van den Wetgevendenden Raad H 13, grondwettigheid van den Wetgevendenden Raad H 13—14, samenstelling van den Volksraad H 15, samenstelling Wetgevende Raad H 186—188, eed van den Gouverneur-Generaal H 189, vertegenwoordiging Minahassa H 191.

ROELOFSEN (P. A.).

Directeur van Gouvernementsbedrijven.

Beantwoordt de sprekers van Afd. VIII, Gouvernementsbedrijven, der Iste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, en spreekt daarbij over: verstreking van radiotelegrammen aan de dagbladen H 597—598, 601, vooruitzichten der steenkolenmijnen H 598, beperking productie Gouvernements-steenkoolontginningen H 598, slechte kwaliteit der steenkolen H 598, werkzaamheden op mijnbouwgebied H 598, opdracht aan Ir. Van der Waerden H 598—599, 602, ijzerertsbeddingen in Midden-Celebes en Borneo H 599, 602, Korintji-rijsttransport H 599—600, 601—602, posttarieven H 600.

ROEP (B.).

Spreekt bij de beraadslaging over de Iste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: radicale concentratie H 488—491, 644—647; Afd. II, Justitie, over: poenale sanctie H 394, landbouwkolonie Klakah van Pro Juventute H 394—395; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: politie-inkrimping op de groote hoofdplaatsen H 365, bezoldiging politiepersoneel H 366—367, 448, toezicht op bioscopen H 366, 448, volkscredietwezen en centrale kas H 448—450, hervorming bestuursmiddelen Celebes H 462.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: samenstelling van den Wetgevendenden Raad H 74—76.

SADJIROEN (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de Iste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: desa-loemboengs en volkscredietwezen H 374, Inlandsche verponding H 375.

SAID (R. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 55—56, 211.

SALIM (HADJI A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de Iste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, algemeene beschouwingen, over: de geringe waardeering van de Volksraadadviezen H 504, het tweemaal per jaar houden aan algemeene

beschouwingen H 504—505, bezuinigingspolitiek H 505—506, tekort aan gezondheidszorg H 506, de volksbeweging H 506—507, de bedoelingen van den P. E. B. en toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B. H 668—670, de vrijspraak van R. Tjokroaminoto H 670—671; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: misstanden op Timor H 455—456.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 90, permanente Volksraad H 91, 203, Raad van Indië H 92, invloed van den Minister H 93.

SANDICK (J. C. F. VAN).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, Afd. III, Financiën, over: de wachtgeldregeling en commissies van beroep H 706—707; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: herstelling van motor- en andere rijwielen der politie H 372—373, 453—454; Afd. VII, Burgerlijke Openbare Werken, over: verbetering van de bevaarbaarheid der rivieren in Sumatra H 472—475, verbetering van verkeersmiddelen H 472—475, 523, wegeaanleg in Sumatra H 473—475, wegenplan van Sumatra H 474—475, reorganisatie van den waterstaatsdienst H 475—476, 523.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: overgang van hooge ambtenaren in particuliere betrekkingen H 304, 305.

SCHIPPERS (L. J.).

Directeur van Binnenlandsch Bestuur.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923 en spreekt daarbij over: filmkeuring H 434, landrente-regeling Sumatra's Westkust H 434, 457, dienstreis directeur B. B. H 435, districtsbestuur Sumatra's Westkust H 435, 456, 459, bezoldiging Inlandsch bestuur Sumatra's Westkust H 435, bestuursassistenten 2e klasse op Amboina H 435, 460, bezoldiging Europeesch bestuur H 435—436, positie Inlandsch bestuur H 435—436, kosten onderwijs op de Sangi-eilanden, gedragen door de zelfbesturen H 436, watervrestrekking in het Djombangsche H 436, 460, Europeesche rietcultuur in het Kediri'sche H 436, 460, herstelling van motor- en andere rijwielen der politie H 436—437, 460, instelling van desaraden H 437, Inlandsche verponding H 437—438, volkscredietwezen, centrale kas en loemboengs H 438—439, 457—459, particuliere land Pondok-Gedeh H 439, 459—460, personeel agrarische zaken H 439, 460, rijstpellerij te Tjiblagoeng H 439—440, 460, innemen van geweren te Bindjei H 440, 469, drukkosten registers burgerlijke stand H 440, kantoorkosten bestuursambtenaren in de Minahassa H 440, toelating Minahassa-sollicitanten bestuurschool H 440, hervorming bestuursmiddelen Celebes H 440—441, 461, 462, waterrecht in Simeloeng H 456.

SCHRIEKE (Mr. J. J.).

Beantwoordt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, de algemeene beschouwingen en spreekt daarbij over: enkele uitspraken van den heer Kerkkamp in diens rede bij de herziening der Staatsinrichting H 613—614, invoering der bestuurshervorming H 614, de voorstellen der Kiesrechtcommissie H 614, 692, het tweemaal per jaar houden van algemeene beschouwingen H 615—616, het geschil met de Javasehe Bank en de herbenoeming van den president dier

bank H 616, 691—692, den rechtstoestand der ambtenaren, de overplaatsing van Van Creveld en het geval Koen H 616—617, 692—694, Solosche toestanden en het beleid van resident Harloff H 617—620, 690, het euvel der retourcommissies H 620, de radicale concentratie H 621, de vrijpraak van R. Tjokroaminoto H 691.

Beantwoordt de sprekers over Afd. I, Regeering en Hooge Colleges, der 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923, en spreekt daarbij over: de subsidie voor de Nederlandsch-Indische Groep der interparlementaire Unie H 620, de relaties tusschen Regeering en Aneta H 620—621, 623—626.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, der Nota van Wijzigingen op de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923 en spreekt daarbij over: Korintji-rijsttransport H 712—713, 722—724, opleiding van ijkers H 722.

Beantwoordt de sprekers over Afd. IX, Oorlog, der Nota van Wijzigingen op de 1ste algemeene aanvullingsbegrooting 1923 en spreekt daarbij over: weduwen- en weezenfonds voor officieren H 725.

Beantwoordt de sprekers over de herziening van het Regeeringsreglement en spreekt daarbij over: interview van den Minister H 123, inbreuk op de positie van de Volksraadsleden H 123—124, beteekenis nieuwe grondwet H 162, 255, 277, 281—282, partieele herziening H 163, beteekenis voorontwerp H 164, kiesrechtregeling H 164, 176, 179, 250, 299, autonomie H 165, 170, 248, 249, 254, Raad van Indië en departementshoofden H 166, 172—174, 179, 258, 268, permanente Volksraad H 166, bezoldiging Volksraadsleden H 167, leden ter beschikking H 167, vragenrecht H 168, samenstelling wetgevende raad H 168, 252, bezoldiging leden van den wetgevenden raad H 168, 250, zittingsperiode van den wetgevenden raad H 168, 177, verhouding Volksraad—wetgevende raad H 169, 252—254, 278, invloed van den Minister H 171, 251, gemis overeenstemming Gouverneur-Generaal—Volksraad H 171—172, 178, 249, 255, 282, vaststelling begrooting H 172, 178—179, 249, 255—258, 288, 289, positie van den Gouverneur-Generaal H 172, 174, 175, instructie van den Gouverneur-Generaal H 174, ambtseed van de leden van den Raad van Indië H 174, krankzinnigheid van den Gouverneur-Generaal H 174, 267, zelfbesturende landschappen H 175, exorbitante rechten H 176, 315, samenstelling Volksraad H 176, 276, benoeming Voorzitter Volksraad H 176, 177, onderzoek geloofsbriefjes H 177, reglement van Orde Volksraad H 177, recht van enquête H 177, 322, schorsingsrecht H 178, 249, financieele raad H 179, 295—296, verordeningrecht van Inlandsche gemeenten H 179, 297, pandelingschap H 179, 297, overgang van hooge ambtenaren naar particuliere betrekkingen H 310.

SCHUMANN (Mr. Dr. W. M. G.).

Voorzitter van den Volksraad.

Opent de zitting H 3, beëdigd nieuw-inkomende leden H 6, spreekt een afscheidswoord tot den directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel H 184.

Beantwoordt de bezwaren van den heer Aay tegen het weglaten uit de Handelingen van een door den Regeerings-gemachtigde voor algemeene zaken gemaakte opmerking H 330—331.

Geeft in overweging niet in bespreking te nemen bezuinigingsvoorstellen, waaromtrent de Regeering nog geen beslissing heeft genomen H 342—344.

Spreekt naar aanleiding van de motie-Van Gennep, betreffende de overbrenging van de rechtsschool naar Soerabaja H 419, 420, 421, 422.

Spreekt naar aanleiding van het protest van den heer Houtsma ten aanzien van de wijze van behandeling van de gestelde vragen over het Korintji-rijsttransport H 601.

Heeft bezwaar tegen de wijze waarop het vragenrecht wordt gehanteerd H 630.

Geeft in overweging niet in den Volksraad in verzet te komen tegen de wijze, waarop door de pers de woorden en bedoelingen van Volksraadsleden worden weergegeven H 647.

Spreekt bij de behandeling der verzoekschriften, over: het in behandeling nemen van ongezegelde verzoekschriften H 728, het verzoek van het verbond van vereenigingen van oud-onderofficieren inzake ontslag-verleening aan gepensioneerde of gegageerde militairen H 729, uitsstel van behandeling van het verzoekschrift van Soekandar Singoredjo, inzake ontginning van grond in de Preanger H 729, het verzoek van Mas Nitisastro en Mas Soedjono, om toelating van Javaansche leerlingen tot de H. I. S. te Singaradja H 730.

Regelt de werkzaamheden H 6, 7, 73, 160, 180, 185, 291—292, 300, 310, 311, 317—318, 329, 364, 398, 433, 469, 482, 515, 548, 602, 641, 695.

Sluit de tweede gewone zitting 1922 H 730—731.

SIBINGA MULDER (J.).

Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Beantwoordt de sprekers over Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, der 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923 en spreekt daarbij over: caoutchoucondernehmung te Tjipetir H 283, vervanging landbouw-consulent Koert H 183, landbouwschool op Ambon H 183, vertegenwoordiging van Indië op de Pan-Pacific-conferentie H 183, Kamers van Landbouw H 183, richt een afscheidswoord tot den Volksraad H 183—184.

SOEJONO (R. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de herziening van het Regeeringsreglement, over: zelfbeschikkingsrecht H 25—26, kiesrechtregeling H 27, 145, 216—217, overgang van hooge ambtenaren in particuliere betrekkingen H 306.

SOERAKOESOEMAH (KOSASIH AL).

Spreekt bij de beraadslaging over herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 109—111, exorbitante rechten H 139.

SOERIKOESOEMO (R. M. SOETATMO).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: Solosche toestanden (persdelict Boedi Oetomo, Klatensche rietbranden en Sragensche zaak) H 483—488, 642, toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B. en de mentaliteit van den P. E. B. H 643—644; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging H 360—361, schoolgeldverhooging H 360.

— verzoekschriften, over: het uitsstel van behandeling van het rekest van Soekandar Singoredjo in zake ontginning van gronden in de Preanger H 729, het verzoek van Mas Nitisastro en Mas Soedjono in zake toelating van Javaansche leerlingen tot de H. I. S. te Singaradja H 729, 730.

SOETADI (H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: bezuiniging op onderwijsuitgaven H 523—524, ontslag van lager personeel H 524; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: bezuiniging H 347—348, 349, 430, besparing op leerkrachten der 2de klasse scholen H 348, schoolgebouwen H 348, onderwijzer Adolf H 349, les in Nederlandsch op particuliere scholen door onbevoegden H 349, kweekscholen voor alle landaarden H 349—350 H. I. O. 349—351, kweek- en normaalscholen H 350, A. B. C. H 351, 430.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: kiesrechtregeling H 99, voorontwerp H 100, samenstelling Wetgevende Raad H 100, partieele herziening H 100, conflict Gouverneur-Generaal—Volksraad H 100, positie van den Gouverneur-Generaal H 100, zwaartepunt in Indië H 229.

SOSELISA (J. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, algemeene beschouwingen, over: onderstand aan ontslagen tijdelijke landsdienaren H 512—513, ontslag van gehuwde vrouwelijke landsdienaren H 513; Afd. II, Justitie, over: invoering burgerlijk huwelijk Inlandsche Christenen residentie Amboina H 403; Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: bezoldiging Inlandsch bestuur Sumatra's Westkust H 373, bevordering bestuursassistenten 2de klasse in Amboina H 373, 454; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: ambachtsschool op Ambon H 357—358, leprabestrijding H 358.

SOSROHADIWIDJOJO (R.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, Afd. IV, Binnenlandsch Bestuur, over: instelling van desaraden H 373—374, 454; Afd. V, Onderwijs en Eeredienst, over: kostelooze verstreking van medicijnen H 358, poliklinieken H 358—359, opleiding van verplegers en verpleegsters H 359, steun aan particuliere ziekenhuizen H 359.

WAWOROENTOE (A. L.).

Spreekt bij de beraadslaging over de herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie H 63, begrootingsrecht H 63, 213.

WESTRA (Mr. Dr. H.).

Spreekt bij de beraadslaging over de 1ste algemeene aanvullingsbegroting 1923, Afd. III, Financiën, over: verlaging van muntloon H 547, betaling van belasting door inhouding van salaris H 548, betaling van bezoldiging aan 't eind der maand H 548, commissies van beroep voor de toepassing der wachtgeldregeling H 721; Afd. VI, Landbouw, Nijverheid en Handel, over: vertegenwoordiging van Indië op de Pan-Pacific-conferentie H 182—183.

— herziening van het Regeeringsreglement, over: conflict Gouverneur-Generaal—Volksraad H 88, budgetrecht H 88, Raad van Indië H 88, verhouding Volksraad-wetg. Raad H 89.

WIRANATA KOESOEMA (R. T. A.).

Spreekt bij de beraadslaging over de herziening van het Regeeringsreglement, over: autonomie voor Indië H 16—18, partieele herziening H 18, begrootingsrecht H 157.

10. DEPARTEMENTSGEWIJS ZAKENREGISTER.

Afd. I. REGEERING EN HOOG COLLEGES.

- Algemeene Rekenkamer. Inkringing van het aantal leden van de —. Ond. 1 — Afd. I: st. 3, blz. 1; st. 5, blz. 1.
 Inkringing van het personeel der —. Ond. 1 — Afd. I: st. 3, blz. 1; st. 5, blz. 2.
 Verslag van de —. Ond. 1 — Afd. I: st. 3, blz. 1; st. 5, blz. 1.
 Aneta. Relaties met —. Ond. 1 — Afd. I: st. 3, blz. 1; st. 5, blz. 1; H 542—543, 620—621, 621—623, 623—627.
 Persconflict Aneta-Indische Courant. H 528.
 Regeeringsreglement. Herziening van het —. Zie Ond. 3 — st. 49.
 Subsidie. — aan de Ned.-Ind. groep der Interparlementaire Unie. H 541—542, 620.
 Volksraad. Geringe waardeering van de — adviezen. H 504.
 Overzichten der Inl. pers. aan Volksraadsleden. Ond. 1 — Afd. I: st. 3, blz. 1; st. 5, blz. 2.
 Regeling voor Volksraadsleden in dienst van locale ressorten. Ond. 1 — Afd. I: st. 3, blz. 1; st. 5, blz. 2.
 Subsidie aan de Ned.-Ind. groep der Interparlementaire Unie. H 541—542, 620.
 Toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B. H 502, 628—629, 643, 648—652, 657—658, 659—660, 661—662, 664—668, 669—670, 674—675, 676.

Afd. II. DEPARTEMENT VAN JUSTITIE.

- Acten. Verlijden van —. Zie aldaar.
 Arbeidsinspectie. H 403, 404, 467.
 Arbeidstoestanden. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 405, 466—467.
 Arbeidswetgeving. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 404, 467, 469.
 Assistenten-regeling. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 405.
 Bezuiniging. — op arbeidsinspectie. Zie: „Arbeidsinspectie”.
 — op Kantoor van Arbeid. Zie: „Kantoor van Arbeid”.
 Boedelkamers. Zie: „Wees- en boedelkamers”.
 Bokswedstrijden. Verbod —. Zie: „Verbodsbepaling”.
 Burgerlijk huwelijk. Zie: „Huwelijk”.
 Credit-saldi. — Chineesche werklieden in Deli. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 405, 466—467.
 Dactyloscopie. Kwestie Hoedt-Grampré Molière. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Douane-plaat. Inmenging justitie n.a.v. —. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Faillissement. Zie: „Wees- en boedelkamers”.
 Gevangenisbedrijven. Ond. 1 — Afd. II: st. 1, blz. 2—3; st. 2, blz. 2—3; st. 3, blz. 3; Ond. 2 — st. 3c, blz. 1; st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 2.
 Gevangenispen. Gebrek aan gevangenisruimte. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; H 400, 466.
 Gevangeniswezen. Gebrek aan gevangenisruimte. Zie aldaar.
 Gevangenisbedrijven. Zie aldaar.
 Sterfte-statistieken. Zie: „Statistiek”.
 Uitzending van personeel —. Ond. 1 — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
 Grampré-Molière. Kwestie Hoedt —. Zie: „Dactyloscopie”.
 Hechtenis. Preventieve —. Zie aldaar.
 Hoedt. Kwestie — Grampré Molière. Zie: „Dactyloscopie”.
 Huure commissie. Wijziging der — ordonnantie. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 397, 464.
 Huwelijk. Burgerlijk — Inlandsche Christenen in de residentie Amboina. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 401, 403.
 Immigratie. Overdracht taak — dienst aan algemeene politie. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Te uitgebreid personeel — dienst. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1—2; H 397, 464.
 Toelagen — dienst. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 397, 463—464.
 Inlandsche Christenen. Burgerlijk huwelijk — Amboina. Zie: „Huwelijk”.
 Inlandsche rechtbanken. Uitgaven voor de —. Ond. 2 — st. 3c, blz. 1; st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 2.
 Kantoor van Arbeid. Ond. 1 — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 403, 404, 467, 469.
 Klakah. Landbouwkolonie — van Pro Juventute. Zie aldaar.

- Klaten. —sche rietbranden. Zie: „Rietbranden”.
- Koelie-toestanden. — Sumatra's Oostkust. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 405, 466—467.
- Landbouwkolonie. — Klakah van Pro Juventute. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2—3; H 394—395, 396, 462—463.
- Landrechters. Opdracht functiën — aan het B. B. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 400, 405, 467.
- Notarissen. Aandeel — in venduprocenten. Zie: „Vendupercenten”.
- Obligatie-leeningen. Premie —. Zie aldaar.
- Pandrecht. Rekest N. I. Bankiersverenigingen inzake wijziging —. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1—2; st. 3, blz. 2; H 396, 463.
- Persdelict. — Boedi Oetomo. H 483—485.
- Personeel. — gevangeniswezen. Zie: „Gevangeniswezen”.
- Uitbreiding — wees- en boedelkamers. Zie: „Wees- en boedelkamers”.
- Poenale sanctie. Afschaffing —. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 394, 399—400, 404, 405, 462.
- Premie-obligatie. — leeningen. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 397, 464—465, 468.
- Preventieve hechtenis. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 400, 401, 402, 403, 466.
- Pro Juventute. Zie: „Landbouwkolonie Klakah”.
- Raad van Justitie. Opheffing — te Padang. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 1; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Recht. — tot vergaderen in de Vorstenlanden. Zie: „Vergaderverbod”.
- Rechtbank. Inlandsche —en. Zie aldaar.
- Rechtspraak. Opdracht functiën landrechters aan het B. B. Zie: „Landrechters”.
- Spionnenstelsel. Zie aldaar.
- Sragensche zaak. Zie aldaar.
- Rekest. Nederl. Handelsmaatschappij. Zie: „Verlijden van acten”.
- N. I. Bankiersvereniging. Zie: „Pandrecht”.
- Rietbranden. Klatensche —. H 485, 620.
- Sociale wetgeving. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 404, 467, 469.
- Spionnenstelsel. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Sragensche zaak. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 400—401, 402, 403, 468, 485—488, 617—619, 642, 690.
- Statistiek. Sterfte — gevangenen en preventief gevangenen. H 400, 466.
- Stoomtram. Toezicht op Bataviasche —. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Telefoongheim. Schending —. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 397—398, 468.
- Toezicht. — Bataviasche stoomtram. Zie: „Stoomtram”.
- Vendupercenten. Aandeel — notarissen. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Verbanning. — Santopranoto. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 4; st. 4, blz. 5; H 487, 619.
- Verbodsbepaling. — openbare boks- en worstelwedstrijden. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Vergaderverbod. — in de Vorstenlanden. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Verlijden van acten. Rekest Nederl. Handelsmij inzake —. Ond. I — Afd. II: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 396, 463.
- Vooronderzoek. — Sragensche zaak. Zie: „Sragensche zaak”.
- Vorstenlanden. Vergaderverbod in de —. Zie aldaar.
- Wees- en boedelkamers. Ond. I — Afd. II: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 398, 465—466, 468.
- Wetgeving. Arbeids—. Zie aldaar.
- Huurcommissie-ordonnantie. Zie aldaar.
- Sociale —. Zie aldaar.
- Worstelwedstrijden. Verbod —. Zie: „Verbodsbepaling”.

- Afd. III. DEPARTEMENT VAN FINANCIËN.**
(Afd. IIIA, Indische Schuld, hierbij inbegrepen).
- Aanmunting.** Aandeel in de winst van het muntbedrijf en verlaging muntloon. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 547, 639.
Aanmaak van pasmunt. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Aardolie.** Zie: „Belasting” en „Uitvoerrecht”.
- Accountantsdienst.** Gouvernements — onder dept. van Financiën. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
- Begrooting.** —sbewaking. H 632.
Eindeijfers der —. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 507.
Sluitende —. H 492, 509, 510, 631.
Tweemaal per jaar houden van algemeene beschouwingen. Ond. I — Afd. I: st. 4, blz. 1; H 483, 493, 494—495, 504—505, 510, 514, 525, 530, 532, 615—616, 658, 663.
Vaststelling van de — na de herziening van het R.R. Zie Ond. 3 — st. 49.
- Belasting.** Aardolie —. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 4—8; st. 2, blz. 3—4; st. 3, blz. 4—5; st. 7; H 511—512, 514, 545, 556—559, 562, 565—569, 635—636, 678—683, 685, 687—688.
Achterstand bij de —en. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 1; H 561, 638.
Auto—. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1—2; st. 3, blz. 1.
Bepalingen omtrent aantooning van verliezen. H 569.
Brochure-Treub over de producten —en. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
Herziening van het —stelsel. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 550—554, 633, 677, 687.
Inningskosten thee—. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 553, 637.
Inning van —en door inhouding van salaris. H 548, 638—639.
Kinderaftrek. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; st. 9; H 559—560, 639, 684, 688, 689.
Koffie—. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 3—4; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 553, 537.
Opbrengst zegelrecht. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 1.
Preferentierecht. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 1; H 569—570, 638.
Producten —en, zie: „Belasting”, bij brochure Treub en bij verlenging.
Publicatie opbrengst der —en. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 1, 2.
Uitbreiding —dienst (accountants en lager personeel). Ond. I — Afd. III: st. 4, blz. 1—2; st. 5, blz. 1; st. 6, blz. 2; H 707—708, 717—718, 719.
Verlaging der —en. H 569.
Verlenging producten —en. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 6; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4—5; H 546—547, 553, 560—561, 634—635, 636—637, 678, 687.
Verplichte boekhouding. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 561.
Vuurwerk—. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 1.
- Bezoldiging.** Betaling der — aan 't eind der maand. H 548, 639.
- Bezuiniging.** Arbeid der —secommissie. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 1; st. 4, blz. 1—2; Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 509, 510, 631—632.
—spolitiek. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 1—2; st. 4, blz. 1—2; H 495, 505—506, 507—508, 523—524, 532—535.
Diverse —smaatregelen. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 2; st. 4, blz. 3; H 554—556.
Instelling van —sinspectie. H 511.
Lagere —secommissie. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 2; st. 4, blz. 3; H 508.
Samensmelting van inspecties. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 2; st. 4, blz. 3.
- Boekhouding.** Verplichte —. Zie: „Belasting”.
- Brochure.** — Treub over de productenbelastingen. Zie: „Belasting”.
- Circulaire.** — tot het douanepersoneel H 570, 640, 686, 689.
- Commissie.** Bezuinigings —. Zie: „Bezuiniging”.
- Contract.** Vaststelling — met K. P. M. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
- Cultures.** Rentabiliteit der — in de buitengewesten H 549, 639.
- Douane.** Maatregelen t. a. v. het —personeel. H 570—572, 640, 686—687.
Verlaging van invoerrechten voor gedistilleerd H 572, 640.
- Duurtetoeslag.** Besparing op den —. H 495—496, 633.
- Eindeijfers.** — der begrooting. Zie: „Begrooting”.
- Geldleening.** Uitgifte eener Indische — in Amerika. Ond. I — Afd. IIIA: st. 2; st. 3.
- Javasehe bank.** Geschil met de —. H 496, 565, 616, 648, 658, 691—692.
- Herbenoeming president** —. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 4; st. 4, blz. 5; H 537, 616, 671, 691—692.
- Kapitaal.** — vlucht. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Kinderaftrek.** Toestaan van —. Zie: „Belasting”.
- Klapperolie.** Uitvoerrecht op —. Zie aldaar.
- Koffiebelasting.** Zie: „Belasting”.
- K. P. M.** Aanrakingen met bedrijf der K. P. M. bij het dept. der Marine. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
Vaststelling contract met —. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3. (Zie ook het register der Xde afdeling).
- Muntbedrijf.** Zie: „Aanmunting”.
- Onderstand.** — bij ontslag van tijdelijke landsdienaren. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 3; st. 4, blz. 3; Afd. III: st. 10; H 493, 496, 511, 512, 515, 704—706, 715, 718—719.
- Overtocht.** Klasse-indeeling van landsdienaren bij — van- en naar Nederland. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; H 564, 684, 688.
- Pandhuisdienst.** Oorzaak van de grieven bij den —. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Pensioen.** Gelijkstelling militaire —en. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 556, 565, 639—640, 685—686. (Zie ook het register der IXde afdeling).
- Proportioneel** —. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 3; st. 4, blz. 3; H 492, 493, 714, 718.

Preferentierecht. Zie: „Belasting”.

Productenbelasting. Zie: „Belasting”.

Staatsloterij. Invoering —. Ond. I — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; Afd. III: st. 3, blz. 3; H 564.

Steunverleening. — aan oud-militairen. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 556, 565, 639—640, 685—686, 688. (Zie ook het register der IXde afdeeling).

Theebelasting. Zie: „Belasting”.

Uitkeering. Herziening — aan de zelfbesturen. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.

Uitvoerrecht. Afschaffing — op aardolie. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 4—5; st. 2, blz. 3—4; st. 3, blz. 4.

— op klapperolie. Ond. I — Afd. III: st. 1, blz. 2—3; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 544—545, 637, 678, 687.

Vrijstelling — ondernemingstabak. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.

Vuurwerkbelasting. Zie: „Belasting”.

Wachtgeldregeling. Ond. I — Afd. III: st. 4, blz. 2—5; st. 5, blz. 1—2; st. 6, blz. 2—3; st. 8; st. 10; H 702—707, 708—709, 715—717, 719—720, 721—722.

Windbuksen. Verbod invoer munitie voor windbuksen in Deli. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; H 564.

Zegelrecht. Opbrengst —. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.

Verantwoording — vendurekeningen. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; H 564, 639.

Zelfbesturen. Uitkeering aan de —. Zie aldaar.

Afd. IV. DEPARTEMENT VAN BINNENLANDSCH BESTUUR.

Aanval. — 2 Atjehers op militair geleide. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.

Agrarische zaken. Bezoldigingssysteem voor personeel —. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 8; st. 2, blz. 7; st. 3, blz. 6—7; H 391, 392, 439, 452, 460.

Algemeene politie. Zie: „Politie”.

Batak- en Karolanden. Onrust in de —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.

Bestuur. Europeesch —. Zie aldaar.

Inlandsch —. Zie aldaar.

Kantoorkosten aan —sambtenaren in de Minahassa. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 391—392, 440.

Overschrijding raming kantoorkosten. Zie: „Inlandsch bestuur”.

Bestuursassistenten. — 2e kl. op Amboina. H 373, 435, 454, 460.

Bestuurshervorming. Invoering der —. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 4; st. 4, blz. 5; H 495, 614.

Bestuurspolitie. Zie: „Politie”.

Bestuurschool. Toelating van Minahassacandidaten. H 392, 440.

Bestuurstelefoon. Zie: „Telefoon”.

Bezoldiging. — bestuurspolitie. Zie: „Politie”.

— Europeesch bestuur. Zie aldaar.

— Inlandsch bestuur ter Sumatra's Westkust. Zie: „Inlandsch bestuur”.

— personeel agrarische zaken. Zie: „Agrarische zaken”.

— personeel der algemeene politie. Zie: „Politie”.

Bezuiniging. — op de politie. Zie: „Politie”.

— door samenvoeging van bestuursressorten. H 368, 435.

Bioscoop. Filmkeuring. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 7—8; st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6; H 366, 434, 448.

Toelagen voorzitter en secretaris — commissie. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 7; st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6.

Boenoengan. Zie: „Pondok Gedeh”.

Burgerlijke stand. Drukkosten registers — Europeanen en Chineezers. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 390—391, 440.

Centrale kas. Zie: „Volkscredietwezen”.

Circulaire. — procureur-generaal aan residenten inzake A. B. C. cursussen. H 444.

Collecteloon. — Inlandsche verponding. Zie: „Verponding”.

Commissie. Bioscoop —. Zie aldaar.

— Gerth van Wijk—Hoorweg. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 371, 389—390, 393—394, 444—445, 452, 453, 461.

Credietverschaffing. Ond. I — Afd. IV: st. 1, blz. 10; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 7.

Departement. Toevoeging decentralisatie-bureau aan het —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.

Desaraden. Instelling van —. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 373—374, 437, 454.

Dienstreis. — directeur B. B. naar Sumatra. Ond. I — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 367—368, 435, 447.

- Districtsbestuur. — in Sumatra's Westkust. H 367, 393, 435, 447—448, 451, 456, 459.
- Dorpscredietinstellingen. Zie: „Volkscredietwezen”.
- Europeesch bestuur. Aanval 2 Atjehers op militair geleide. Zie: „Aanval”.
- Bezoldiging —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 2, blz. 1—2; H 368—370, 375, 387, 435—436.
- Belasten van controleurs met de waarneming van ass.-res. plaatsen. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
- Inneming geweren door — te Bindjai. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 390, 440, 452, 460.
- Inneming geweren door — te Bindjai. Ond. 1 IV: st. 4, blz. 3; st. 5; st. 6.
- Onrust in de Batak- en Karolanden. Zie: „Batak- en Karolanden”.
- Personeel residentiekantoor te Ambon. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4.
- Uitgifte gronden, behoorende tot het perceel Boenoengan. Zie: „Grond”.
- Film keuring. Zie: „Bioscoop”.
- Gewapende politie. Zie: „Politie”.
- Grond. Afstand van — in het Kediri'sche aan de H. V. A. Zie: „Riet-cultuur”.
- Uitgifte van —en, behoorende tot het land Tjiomas. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Uitgifte van —en, behoorende tot het land Pondok Gedeh. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 391, 439, 451—452, 459—460.
- Heerendienst. — in de Karolanden. Zie: „Batak- en Karolanden”.
- Hervorming. Bestuurs—. Zie aldaar.
- bestuursmiddelen in Celebes. Ond. 1 — Afd. IV: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5; H 393, 440—441, 454—455, 461, 462.
- Hoofdgeld. Baseering actief desakiesrecht op de betaling van —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 2.
- Combineeren van landrente met —. Zie: „Landrente”.
- Vrijstelling van godsdienstleeraren. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3—4.
- Inlandsch bestuur. Bezoldiging — Sumatra's Westkust. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 367—368, 373, 393, 435, 451.
- Desaraden. Zie aldaar.
- Districtsbestuur Sumatra's Westkust. Zie aldaar.
- Hervorming bestuursmiddelen Celebes. Zie aldaar.
- Klasseverdeeling districtshoofden Sumatra's Westkust. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Onveiligheid in het Priamansche. Zie aldaar.
- Ontvoogding. Zie aldaar.
- Overschrijding raming kantoorkosten. Ond. 2 — st. 3f, blz. 3—4; st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 3.
- Positie —. H 387, 435—436.
- Rechtsgemeenschappen. Zie aldaar.
- Inlandsche rechtsgemeenschappen. Zie: „Rechtsgemeenschappen”.
- Japansche zaken. Opheffing kantoor —. Ond. 1 — Afd. I: st. 2, blz. 1; st. 4, blz. 2; Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- voor de bestuurshervorming. Ond. 1 — Afd. I: st. 2, blz. 1; st. 4, blz. 2; H 511.
- Kantoor voor Japansche zaken: Zie: „Japansche zaken”.
- kosten. Zie: „Bestuur” en „Inlandsch bestuur”.
- Kolonisatie. — in de Lampongs en Palembang. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Landrente. Combineeren van — met hoofdgeld. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 7.
- Herziening van den aanslag in de —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 1, blz. 11; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 7.
- regeling in Borneo. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 7.
- regeling ter Sumatra's Westkust. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 366—367, 434, 451, 457.
- Loemboengs. Zie: „Volkscredietwezen”.
- Marechaussée. Ond. 2 — st. 3, blz. 1; st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 3.
- Motorboot. — voor het verkeer tussehen Ambon en Sapa-roea. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Onveiligheid. — in het Priamansche. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Ontvoogding. Belasten wedana's met rechtstreeks bestuur over onderdistricten. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Toevoeging aan regent van een secretaris. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
- Voortgang der —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4—5.
- in de Minahassa. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
- Particuliere landerijen. Credietverschaffing vrijgekomen — in Tjisaroea. Zie aldaar.
- Terugkoop —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 1, blz. 8; st. 2, blz. 2, 3, 4; st. 3, blz. 3, 4, 7.
- Pondok Gedeh. Zie: „Grond”.
- Politie. Bestuurs—. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 388, 445—446.
- Bezoldiging — personeel. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6; H 366—367, 393, 444, 448, 461.
- Commissie Gerth van Wijk—Hoorweg. Zie aldaar.
- Gewapende —. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 379—386, 389—390, 393—394, 444—445, 452.
- Herstellingen in eigen beheer van — motor- en andere rijwielen. Ond. 1 — Afd. IV: st. 1, blz. 7; st. 3, blz. 4; st. 3, blz. 6; H 372—373, 436—437, 453—454, 460.
- Overneming taak gewapende — door veld—. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Overneming taak gewapende — door het leger. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 2, 4; st. 3, blz. 2, 6; H 379—386, 389—390, 393—394, 444—445, 452.
- Organisatie der veld—. Ond. 1 — Afd. IV: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6; H 445, 446.
- Personeelsinkrimping op de groote hoofdplaatsen. Ond. 1 — Afd. I: st. 2, blz. 1; st. 4, blz. 2; Afd. IV: st. 2, blz. 3—4; st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 5; H 365, 444.

- Plaatsing Europeesch — personeel in de binnenlanden. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Recherche personeel in Soerakarta. Ond. I — Afd. IV; st. 4, blz. 4; st. 5; st. 6.
- Reorganisatie bestuurs—. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 1—2; st. 3, blz. 2.
- Toevoeging van rechercheurs aan de mantri's politie. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6.
- Vermindering algemeene — te Soerabaja. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6.
- Politieschool. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 5—6.
- Pondok Gedeh. Zie: „Grond”.
- Priaman. Onveiligheid in het —sche. Zie aldaar.
- Recherche. Zie: „Politie”.
- Rechtsgemeenschappen. Vorming Inlandsche —. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Regentschapsraden. Instelling van —. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
- Reis. Dienst— directeur B.B. Zie aldaar.
- Reiswezen. Kantoor voor —. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Resident. Circulaire Procureur-Generaal aan de —en. Zie aldaar.
— Harloff in Solo; H 483—488, 618, 642, 690.
- Rietcultuur. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 371—372, 436, 453, 460.
- Rijstpellerij. — Tjiblagoeng. Ond. I — Afd. IV; st. 3, blz. 8; H 391, 439—440, 452, 460. (Zie ook register Vide afdeeling).
- Sangi-eilanden. Kosten onderwijs — bekostigd door zelfbesturen H 370—371, 436.
- Simeloengoep. Waterrecht —. Zie aldaar.
- Solo. —sche toestanden H 483—488, 617—620, 642, 690.
- Suikerriet. — aanplant. Zie: „Rietcultuur”.
- Telefoon. Bestuurs— lijnen. Ond. I — Afd. IV; st. 1, blz. 8; st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 6; H 392.
- Timor. Misstanden in —. H 442—444, 455—456, 461.
- Tjiomas. Zie: „Grond”.
- Tjisaroea. Particuliere landen in —. Zie aldaar.
- Toelagen. — voorzitter en secretaris bioseopecommissie. Zie: „Bioseop”.
- Toezicht. — op bioseopen. Zie: „Bioseop”.
- Uitgifte. — van gronden. Zie: „Grond”.
- Veldpolitie. Zie: „Politie”.
- Verponding. Inlandsche —. Ond. I — Afd. IV; st. 1, blz. 11—13; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 7—8; st. 4, blz. 4—5; st. 5; st. 6; H 375, 391, 437—438.
- Volkseredietwezen. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 374, 376—379, 387, 388, 389, 438—439, 448—450, 451, 457, 459.
- Waterrecht. — in het landschap Simeloengoen. Ond. I — Afd. IV; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 447, 456.
- Waternverstreking. — in het Djombangsche. Zie: „Rietcultuur”.
- Zelfbesturen. Ond. I — Afd. IV; st. 1, blz. 9—10; st. 2, blz. 4; H 370—371, 436.

Afd. V. DEPARTEMENT VAN ONDERWIJS EN EEREDIENST.

- A. B. C. Steun aan het —. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 351, 417.
- Adolf. Ambtenaar voor den handenarbeid —. Zie: „Handenarbeid”.
- Algemeene middelbare school. Zie: „Middelbaar Onderwijs”.
- Algemeen Nederlandsch Verbond. Ond. I — Afd. V; st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5.
- Ambachtscholen. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; st. 8; st. 9; H 334—335, 357—358, 412.
- Begrootingsoverschrijding. Ond. 2 — st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 3.
- Beurzen. Toekenning van beurzen. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; Ond. 2 — st. 3g, blz. 7; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 4; H 331, 410.
- Bezuiniging. — op het Onderwijs. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 1; H 333—334, 335—336, 337—338, 344, 346, 347—348, 349, 351—352, 360—361, 406—408, 409—410, 428, 430, 431.
- Burgeravondschool. — te Soerabaja. Ond. 2 — st. 3g, blz. 8; st. 4, blz. 3.
- Bijzonder onderwijs. Particuliere Inlandsche scholen. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; H 349, 417.
Particuliere kweekscholen. Zie: „Kweek- en normaalscholen”.
- Comité. Analphabetisme-bestrijdings —. Zie: „A. B. C.”.
- Communisme. Plaatsing onderwijzer Coster. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3; H 345—346, 355—358, 416.
- Coster. Plaatsing communistische onderwijzer —. Zie: „Communisme”.
- Eeredienst. Godsdienst-onderwijs. Zie aldaar.
Zending. Zie aldaar.
- Europeesche lagere scholen. Zie: „Lager onderwijs”.
- Godsdienstonderwijs. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
- Handenarbeid. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 344, 347, 349, 354—355, 411, 414—416, 430, 431—432.
- Hollandsche-Chineesche scholen. | Zie: „Lager onderwijs”.
- Hollandsche-Inlandsche scholen. |
- Hoogere Burgerscholen. Zie: „Middelbaar onderwijs”.
- Hooger onderwijs. Juridische hoogeschool. H 336, 354, 408.
- Inlandsch lager onderwijs.
Aansluiting volksscholen op 2e klasse scholen. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 2.
- Inspectie. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 1, 3; st. 3, blz. 1, 2; H 334 409.
- Schakelscholen H 354, 418, 430.
- Tucht onder het personeel. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 2—3; H 345, 416.
- Tweede klasse scholen. Besparing op leerkrachten. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 1, st. 3, blz. 1; H 348, 429—430, 432.
- Gebouwen. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Opheffing —. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 334, 412.
— op Ambon. Ond. I — Afd. V; st. 2, blz. 3; H 334, 412.

- Volksscholen. Pensioenfond's volksonderwijzers. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
 Vacantieregeling. Zie: „Vacantie”.
- Vrijstelling van lesuren des Vrijdags na 11 uur v.m. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
 Subsidie. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 334, 346, 346—347, 408, 417.
 — op de Sangi-eilanden. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
- Inlandsch onderwijs. Kostenverdeling. H 346—347, 417.
 Totaal uitgaven. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Inlandsche talen. Opheffing instelling voor —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 3; H 340—341, 353, 356, 408.
- Internaten. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3, 5; st. 3, 5; H 352, 409—410.
- Kweek- en normaalscholen. Hollandsch-Chineesche kweek-school. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; H 344.
 Internaten. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3, 5; st. 3, blz. 3, 5; H 352, 409, 410.
 Kweekschool voor alle landaarden. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; H 336—337, 345, 349—350, 356—357, 412—413.
 Kweekschool Goenoeng Sahari. H 350, 352—353.
 Kweekschool I. E. V. H 336—337, 339—340, 345, 412—413, 428—429, 432.
 Kweekschool te Salatiga. Ond. **1** — Afd. V: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5.
 Opheffing voorbereidingsklasse kweekscholen voor Inlandsch onderwijs. Ond. **1** — Afd. V: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5; H 350, 416, 417, 430, 432.
 Schoolgeld —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5.
 Sluiting van —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 1, 3; st. 3, blz. 1, 3; H 346.
- Lager onderwijs op Westersche leest geschoeid.
 Europeesche lagere scholen. Omzetting 7-jarige scholen in 6-jarige. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Hollandsch-Inlandsche scholen. Aanvragen om — uit de Minahasa. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 353.
 Inspectie —. H 333, 409.
 Lichamelijke opvoeding. Zie aldaar.
 Toelagen aan onderwijzers. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Toelating tot —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 357, 418.
 Uitbreiding aantal —. H 349—350.
 — te Kota Nopan. H 337, 414.
 — te Sipirok. Zie: „Subsidie”.
- Leergang. — voor de zeevaartkunde. Ond. **1** — Afd. V: st. 1, blz. 1, 2; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5.
- Leermiddelen. Leerboek algemeene geschiedenis M. O. en Mulo. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 353.
 Voorraad —. Ond. **2** — st. 3g, blz. 3; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 4.
- Leerplan. — lagere scholen. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Leeszaal. Openbare — Semarang. Ond. **1** — Afd. V: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5.
- Lichamelijke opvoeding. Onderwijs in — aan de H. I. S. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 333, 345, 347, 355, 411, 430, 431—432.
- Loterij. Invoering Staats—. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Middelbaar onderwijs. Algemeen middelbare school. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
 Hoogere burgerscholen. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 353, 356, 357, 429.
 Leermiddelen. Zie aldaar.
 Middelbaar technische school te Djokja. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 1, 2; st. 3, blz. 1; H 345, 408, 417.
- Middelbaar technische school. Zie: „Middelbaar onderwijs”.
- Museum. Openlucht. — te Denpasar. Ond. **2** — st. 3g, blz. 5; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 3.
- Nederlandsch. Les in — op particuliere scholen door onbevoegden. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; H 349, 417.
- Nias. Samenvoeging — met Stovia. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4; H 331—332, 347, 356, 408.
- Normaalscholen. Zie: „Kweek- en normaalscholen”.
- Onderwijsraad. Ond. **1** — Afd. V: st. 1, blz. 1; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5.
- Opleiding. Osvia. Zie aldaar.
- Osvia. Opheffing — voor Zuid-Sumatra. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3; H 334, 412.
 Diploma a en b —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4.
 Directeurskeuze —'s. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
- Pensioenfond's. — desa-onderwijzers. Zie: „Inlandsch lager onderwijs, volksonderwijs”.
- Personeel. —voorziening. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 344—345.
- Pestbestrijding. Zie het afzonderlijke register betreffende den B. G. D. hierachter.
- Rechtsschool. Overbrenging — naar Soerabaja. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4; st. 6; H 332—333, 354, 356, 409.
- Scholenbouw. H 344, 348, 409.
- Schoolgeld. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2, 5; st. 3, blz. 1—2, 5; st. 5; H 338, 341, 342, 343, 344, 353, 356, 357, 360, 414, 418, 511.
- Speciale scholen. — in de Minahasa. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Stovia. Samenvoeging Nias met —. Zie: „Nias”.
- Studietoelagen. — voor de middelbare aeten. Ond. **2** — st. 3g, blz. 7; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 4.
- Subsidie. — Algemeen Nederlandsch Verbond. Ond. **1** — Afd. V: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5.
 — opbare leeszaal Semarang. Ond. **1** — Afd. V: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5.
 — particuliere H. I. S. te Sipirok. H 337, 414.
 — R. K. H. B. S. in de Minahasa. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 353, 356, 357, 417, 429.
- Toelagen. Studie —. Zie aldaar.
- Uitzending. — Inlandsche onderwijzers. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 334, 338, 414, 428, 431—432.

Vacantie. —regeling Inlandsche scholen. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
 Volksboekeringen. Ond. **2** — st. 3g, blz. 5; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 3.
 Zeevaartkunde. Leergang voor de —. Zie: „Leergang”.
 Zending. Voorschotten Rijsche — genootschap. Ond. **2** — st. 3g, blz. 1; st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 3.

BURGERLIJKE GENEESKUNDIGE DIENST.

Artsenscholen. Zie: „Nias” (register Afdeeling V, departement van Onderwijs en Eeredienst).
 Assaineering. Samentrekking afdeeling — met B. G. D. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 2, blz. 1; st. 7; H 364.
 Commissie. Medische —, ingesteld door den Volkenbond. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4.
 — voor de drinkwatervoorziening. Zie: „Drinkwatervoorziening”.
 Drinkwatervoorziening. Instelling commissie voor de —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5.
 Examen. — tandarts. Zie: „Tandarts”.
 Filtratie. Verkoop van ondeugdelijke filters. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4.
 Zuivering van rivierwater te Soerabaja. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4—5; st. 3, blz. 5.
 Gezondheidsraad. Instelling —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4.
 Hygienie. Hygienische toestanden in de desa. H 382, 426.
 Landskoepokinrichting. Zie: „Pasteur”.
 Lepra. — bestrijding. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4; H 358, 364, 428.
 Medicijnen. Kosteloze verstrekking van —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 1, 4; st. 3, blz. 1, 5; H 358, 427—428.
 Medische commissie. — ingesteld door den Volkenbond. Zie: „Commissie”. id
 Opleiding. Samenwerking Nias met Stovia. Zie: „Nias” (register Afdeeling V, departement van Onderwijs en Eeredienst).
 — van verplegers en verpleegsters. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4; H 359, 362—363, 363—364, 426, 427.
 Ozonisatie. Zuivering van rivierwater. Zie: „Filtratie”.
 Pasteur. Overbrenging instituut — naar Bandoeng. Ond. **1** — Afd. V: st. 8; st. 9.
 Pestbestrijding. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4; H 361—362, 422—425.
 Poliklinieken. Ond. **1** — Afd. V: st. 1, blz. 5; st. 2, blz. 1, 5; st. 3, blz. 1, 5; H 358—359, 426.
 Reorganisatie. — van den B. G. D. H 362, 425.
 Specialisten. Contrôle op artsen —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 5.
 Subsidie. — aan ziekeninrichtingen. Ond. **2** — st. 4, blz. 2; st. 5, blz. 3. (Zie ook: „Ziekeninrichtingen”).
 Tandarts. Examen —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4—5.
 Uitzwaveling. — van schepen te Singapore en Poeloe Samboe. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 4; st. 3, blz. 4.
 Volksgezondheid. Afzonderlijke dienst voor de —. Ond. **1** — Afd. V: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; st. 7; H 361, 422, 429.
 Zorg voor de —. H 506.
 Ziekeninrichtingen. Steun aan particuliere —. Ond. **1** — Afd. V: st. 1, blz. 5; st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 5; H 359, 427.

**Afd. VI. DEPARTEMENT VAN LANDBOUW,
NIJVERHEID EN HANDEL.**

- Begrootingsoverschrijding. Ond. 2 — st. 3h, blz. 3; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 4—5.
- Boschwezen. Ond. 2 — st. 3h, blz. 3; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 4—5.
- Caoutchouc. — fabriek te Tjipetir. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; Ond. 2 — st. 3h, blz. 3; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 4; H 181—182, 183.
- Commissie. — voor de fabrieksnijverheid. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
— voor de houtpolitiek. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Fabrieksnijverheid. Commissie voor de —. Zie: „Commissie”.
- Fokkerij. — te Padang Mengatas. Ond. 1 — Afd. VI: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
— op Soembawa. Ond. 1 — Afd. VI: st. 1, blz. 1—2; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Getah-pertja. Zie: „Caoutchouc” en „Rubber”.
- Handelsvertegenwoordiging. Pan Pacific-conferentie. Zie aldaar.
- Houtpolitiek. Commissie voor de —. Zie aldaar.
- Ica. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
- Indische Centrale Aanschaffingsdienst. Zie: „Ica”.
- Industrie. Commissie voor de fabrieksnijverheid. Zie aldaar.
Ondersteuning van nijverheidsondernemingen. Ond. 2 — st. 3h, blz. 7; st. 4, blz. 3—4; st. 5, blz. 5.
Papierfabriek te Padalarang. Zie aldaar.
Rheine Elbe-Union. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
Textiel—. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Jaarbeurs. Ned.-Indische —. Ond. 2 — st. 3h, blz. 1; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 4.
- Kamers van Landbouw. H 183.
- Koens. Artikelen — in „de Taak”. Ond. 1 — Afd. I: st. 2, blz. 4; st. 4, blz. 4; H 536, 617, 671, 694.
- Koert. Landbouweconsulent —. Zie: „Landbouw”.
- Korintji. — rijsttransport. Zie „Rijst”.
- Landbouw. Kamers van —. Zie aldaar.
Opleiding voor den —. Zie aldaar.
—leeraar Koens. Zie: „Koens”.
—consulent Koert. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 1; H 182, 183.
—school te Ambon. Zie: „Opleiding”.
—voorlichting. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Landsfokkerij. Zie: „Fokkerij”.
- Nijverheid. Zie: „Industrie”.
- Opleiding. Landbouw-hoogeschool Wageningen. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
Oprichting landbouwschool te Ambon. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 182, 183.
Veeartsenijschool te Buitenzorg. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
—aan de textielinrichting te Bandoeng. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
—van ijkers. Ond. 1 — Afd. VI: st. 1, blz. 1; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 713, 722.
- Padalarang. Papierfabriek te —. Zie aldaar.
Stoeterij te —. Zie aldaar.
- Papierfabriek. — te Padalarang. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
- Pan Pacific-conferentie. Vertegenwoordiging van Indië op de —. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 182—183.
- Rhein-Elbe-Union. Zie: „Industrie”.
- Rijst. —bedrijf te Selatdjaran. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
—pellerij Tjiblogoeng op het land Tjiomas. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1. (Zie ook het register der IVde afdeling).
—transport-Korintji. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; Ond. 2 — st. 3h, blz. 1; st. 4, blz. 3; st. 5, blz. 4; H 699, 712—713, 713—714, 722—724 (zie ook het register der VIIIste afdeling).
- Rubber. Verkoop van Gouvernements —. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
Verkoop van de —onderneming Bedji. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Selatdjaran. Rijstbedrijf te —. Zie: „Rijst”.
- Stoeterij. — te Padalarang. Ond. 1 — Afd. VI: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Subsidie. — nijverheidsondernemingen. Zie: „Industrie”.
- Textielnijverheid. Zie: „Industrie”.
- Tjiblogoeng. Rijstpellerij —. Zie: „Rijst”.
- Tjiomas. Rijstpellerij op het land —. Zie: „Rijst”.
- Tjipetir. Caoutchoucfabriek te —. Zie: „Caoutchouc”.
- Veeartsenijschool. — te Buitenzorg. Zie: „Opleiding”.
- Veeteelt. Fokkerij te Padang Mengatas. Zie aldaar.
- Vogelnestgrotten. Ond. 1 — Afd. VI: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- IJkwetgeving. Herziening van de —. Ond. 1 — Afd. VI: st. 1, blz. 1; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; st. 4, blz. 1—2; Ond. 4 — stukken 1—6; H 640—641.
Opleiding van ijkers. Zie aldaar.

**Afd. VII. DEPARTEMENT DER BURGERLIJKE
OPENBARE WERKEN.**

- Architect. Bezoldiging van — en. H 477, 520.
Opleiding tot —. Zie aldaar.
- Assainering. Onderzoek te Makasser door het hoofd der afdeling — werken. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 472.
Rioleeringswerken — Zuid-Cheribon. H 470—471, 517.
- Begrootingsoverschrijding. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 3; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5; Ond. 2 — st. 4; blz. 4; st. 5, blz. 5; H 478, 479, 521.
- Bevloeingswerken. Zie: „Irrigatie”.
- Blommestein. Aankoop woning Dr. —. Zie: „Gebouwen”.
- Commissie. Irrigatie —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5; H 479.
- Controleurswoning. Zie: „Gebouwen”.
- Cursus. Architecten —. Zie: „Opleiding”.
- Djali. Bedijking der kali —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Drinkwaterleiding. Zie: „Waterleiding”.
- Gebouwen. Artillerie-kampement te Malang. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 2; st. 3, blz. 2—3; st. 3, blz. 4—5.
Controleurswoning te Bodjong Lopang. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 470, 516.
Gevangenis te Malang. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
Instituut Pasteur. Ond. 1 — Afd. V: st. 8, blz. 1; Afd. VII: st. 6, blz. 1; H 522.
Landgerechten. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 2; blz. 3; st. 3, blz. 5.
Landsdrukkerij. Ond. 2 — st. 3i, blz. 2; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 5.
Landskantoren. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1, 2; st. 3, blz. 1, 4.
Landskoopkinrichting. Zie: „Instituut Pasteur”.
- Militaire hospitalen te Malang en Soerabaja. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 2—3; st. 3, blz. 5.
- Onderbrenging van scholen en kantoren in huurhuizen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4; H 479, 522.
- Onderhoud van —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 1—2; st. 2, blz. 2—3; st. 3, blz. 4—5; H 482, 522.
- Pakhuizen te Bodjong Lopang en Nga Lindoeng. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 470, 516.
- S.S. hotel. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Woningbouw. Zie aldaar.
- Woning Dr. Blommestein te Soekaboemi. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 470, 516, 522, 523.
- Gevangenis. Zie: „Gebouwen”.
- Havens. Aanstelling havenbeheerder Menado en Emmahaven. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 478, 520—421.
Begrootingsoverschrijding. Zie aldaar.
- Claims van de H. A. M. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Rantabiliteitsbeginsel. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 478—479, 481.
— Benkoelen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 3.
— Belawan. Ond. 2 — st. 3i, blz. 3; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 5.
— Menado. Zie: „Begrootingsoverschrijding”.
- Soerabaja. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Havenwezen. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2—3; H 478—479, 481.
- Hotel. S.S. —. Zie: „Gebouwen”.
- Huishuurindemiteit. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1—2.
- Ingenieurs. Studietoelagen aan aspirant —. Ond. 2 — st. 3i, blz. 2; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 5.
- Irrigatie. Aanleg van kringwadoeks. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 2—3; st. 2, blz. 3; st. 4, blz. 5; H 479—480, 481, 521—522.
- Dag- en nachtregeeling. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5; H 479 481—482, 522.
- Heerendiensten ten behoeve van de —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
— commissie. Zie: „Commissie”.
- Instituut Pasteur. Zie: „Gebouwen”.
- Kampement. Artillerie — te Malang. Zie: „Gebouwen”.
- Kringwadoeks. Zie: „Irrigatie”.
- Landsdrukkerij. Zie: „Gebouwen”.
- Landskantoren. Zie: „Gebouwen”.
- Landskoopkinrichting. Zie: „Gebouwen”.
- Militair hospitaal. Zie: „Gebouwen”.
- Opleiding. — van opzichters tot architect. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 477, 520.
- Pakhuizen. Zie: „Gebouwen”.
- Rioleering. — werken in Zuid-Cheribon. Zie: „Assaineringswerken”.
- Rivieren. Bedijking der kali Djali. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
Verbetering van de bevaarbaarheid der — in Sumatra. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 472—475, 519.
- Reorganisatie. — waterstaatsdienst. Zie: „Waterstaat”.
- Studietoelagen. — aspirant-ingenieurs. Zie: „Ingenieurs”.
- Verkeersmiddelen. Verbetering der — in Sumatra. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 472—475, 518—519, 523.
- Vischvijvers. Inpoldering der — bij Batavia. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Volksgezondheid. Werken in het belang van de —. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1—2; st. 3, blz. 2.
- Waterleiding. — te Makasser. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1—2; st. 3, blz. 2; H 471—472, 517, 522—523.
- Waterstaat. Reorganisatie — dienst. Ond. 1 — Afd. VII: st. 1, blz. 1; st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3—4; H 475—476, 480—481, 519, 523.
- Wegen. Aanleg van — in Sumatra. H 473—475, 519.
Aanleg weg Amoerang—Bolaäng H 478, 521.
Aanleg weg Tjikadjang—Pameungpeuk. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
— plan van Sumatra. H 474—475, 519.

Woningbouw. — voor landsdienaren. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4; H 476—477, 520.
 Woningregeling. Ond. 1 — Afd. VII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1—2.

Afd. VIII. DEPARTEMENT VAN GOVERNEMENTS-BEDRIJVEN.

- Banka-tinwinning. Versmelting van ertsen. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
 Bedrijven. Raming opbrengst monopolies en —. Zie: „Monopolies”.
 Begrotingsoverschrijding. — bij de S.S. Zie: „Staatspoorwegen”.
 Bezuiniging. — op de staatsbedrijven. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Commissie. — van overleg tusschen dienstleiding en personeel. Zie: „Georganiseerd overleg”.
 Creveld. Overplaatsing Van —. Ond. 1 — Afd. I: st. 2, blz. 4; st. 4, blz. 4; H 496, 535—536, 617, 658, 672, 673, 692—694.
 Departement. Bouw van het — te Bandoeng. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 5.
 Dwarsliggers. Zie: „Staatspoorwegen”.
 Ertsen. Versmelten van —. Zie: „Bankatinwinning”.
 IJzer—. Zie aldaar.
 Georganiseerd overleg. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
 Hotelwezen. Zie: „Staatspoorwegen”.
 Ingenieurs. — P. T. T. dienst. Zie: „Post-, telegraaf- en telefoondienst”.
 Kabelbaan. — ten behoeve van den bouw van het departement. Zie: „Departement”.
 Korintji. — rijsttransport. H 574, 599—600, 601—602. (Zie ook het register der Vide afdeeling).
 Landsdrukkerij. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 3.
 Malabar. Radiostation —. Zie aldaar.
 Monopolies. Raming opbrengst — en bedrijven. H 495, 633.
 Mijnbouw. Opdracht Ir. Van der Waerden. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4—5; H 573—574, 598—599, 601, 602.
 Werkzaamheden op — gebied. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4; H 573, 598.
 Overleg. Zie: „Georganiseerd overleg”.
 Personeel. — S.S. Zie: „Staatspoorwegen”.
 Post-, telegraaf- en telefoondienst. Intrekking van toelagen. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
 Opleiding van aspirant-ingenieurs. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 3.
 Overplaatsing-Van Creveld. Zie: „Creveld”.
 Postarieven. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 574, 600, 601.
 Tewerkstelling van gepensioneerden. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 3.
 Radio. Ongeluk — station Malabar. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3—4.
 Verstrekking — telegrammen aan de dagbladen. H 573, 597—598, 600, 601.
 Rijsttransport. — Korintji. Zie: „Korintji”.
 Staatspoorwegen. Aankoop en verzending van dwarsliggers. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1—2.
 Aanschaffing van spoormaterieel. Ond. 1 — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
 Begrotingsoverschrijding. Ond. 2 — st. 3j, blz. 1, 2; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 5—6.

- Diefstallen uit goederenwagens. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
- Inkrimping van personeel. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2.
- S. S. hotel. Ond. I — Afd. VII: st. 2, blz. 1; Afd. VIII: st. 3, blz. 2.
- Steenkolen. Bepierking Gouvernements — productie. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4; H 573, 598.
- Slechte kwaliteit —. H 573, 598.
- Vooruitzichten Gouvernements — Ondernemingen. H 573, 598.
- Tin. Zie: „Banka-tinwinning”.
- Toelagen. — P. T. T. personeel. Zie: „Post-, telegraaf- en telefoondienst”.
- Waterkracht. — werk Tjisaroe te Pengalengan. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4.
- IJzererts. — beddingen in Midden-Celebes en Borneo. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4—5; H 574, 599, 600—601, 602.
- Zout. Overdracht bemoeienis visch—verstrekking op het departement van Gouvernementsbedrijven. Ond. I — Afd. VIII: st. 4; st. 5; st. 6.
- verkoop in Banka. Ond. I — Afd. VIII: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4.
- Afd. IX. DEPARTEMENT VAN OORLOG.**
- Artillerie. Kust —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 586.
- Overcompleet — officieren. Zie: „Officieren, overcompleet”.
- Attaché. Militaire — te Tokio. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Begrafenis. — kosten. Ond. I — Afd. IX: st. 4, blz. 3; st. 5; st. 6.
- Belooningen. — aan officieren voor onderwijs in Nederlandsch. Zie: „Onderwijs”.
- Beoordeeling. — officieren. Zie: „Officieren”.
- onderofficieren. Zie: „Onderofficieren”.
- Bevordering. — tot hoofdofficier. H 584, 590, 604, 609, 611.
- tot onderluitenant. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4—5.
- van sergeanten 1ste klasse bij de Koloniale Reserve. Zie: „Onderofficieren”.
- stelsel-Geldorp. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 584, 605.
- Bezoldiging. — vliegeniers. Zie: „Vliegdiens”.
- Bezuiniging. — op de legeruitgaven. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1—2; 4—8; st. 2, blz. 1—2; H 581—584, 586—587, 587—590, 593—596, 603—604.
- Capitulantenstelsel. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Cavalerie. Overcompleet — officieren. Zie: „Officieren, overcompleet”.
- Commissie. — Gerth van Wijk—Hoorweg. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1—2; H 582.
- reizen van met verlof in Nederland zijnde officieren. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Formaline. Prijs van —. Zie: „Geneesmiddelen”.
- Fourier. —sdiensten in de buitengewesten door onderofficieren onder genot van daggeld. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 591.
- Reëngagement — Van Lom. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
- Garnizoensarts. Inrichting spreekkamers —en. H 592—593, 608, 610, 612.
- Geneeskundig laboratorium. Militair —. Zie aldaar.
- Geneesmiddelen. Zie: „Militair geneeskundige dienst”.
- Geschut. Proef—. Zie aldaar.
- Huishuurvergoeding. — aan onderofficieren. Zie: „Onderofficieren”.
- Huisvesting. — te Soerabaja. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Huwelijk. —sverbod aan de bij de Koloniale Reserve opgeleide onderofficieren. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 597, 608, 610, 613.
- Infanterie. Encadreering der compagnieën —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Inlichtingsdienst. Militaire —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.
- Kazernes. — te Soerabaja. Zie: „Huisvesting”.
- Kerkkamp. Nota —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1, 4—8; st. 3, blz. 1—2; H 581, 582, 583, 603.
- Koloniale Reserve. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 591, 597, 608, 610, 613.
- Krijgswetenschap. Subsidie vereeniging tot beoefening der —. Ond. I — Afd. IX: st. 4, blz. 1; st. 5; st. 6.
- Kust-artillerie. Zie: „Artillerie”.

- Laboratorium. Militair geneeskundig —. Zie aldaar.
- Leger. Bezuiniging op de — uitgaven. Zie aldaar.
- Inkrimping der — sterkte. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 4—8; st. 3, blz. 1—2; H 582—584.
- Politie —. Zie aldaar.
- Reorganisatie der — samenstelling. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 4—8; st. 3, blz. 1—2; H 582—583, 587—590, 593—596, 603—604, 608.
- Taak van het —. H 593—596, 604, 608.
- Levensmiddelen. Prijzen der —. Ond. 2 — st. 3k, blz. 3; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 6.
- Machinegeweren. Madsen —. Zie aldaar.
- Madsen-geweren. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3—4; H 586, 607.
- Manoeuvres. Ond. 1 Afd. IX: st. 5; st. 6.
- Materieel. Modernisatie van het —. H 586, 607.
- Manoeuvres. Ond. 1 — Afd. IX: st. 5; st. 6.
- Materieel. Modernisatie van het —. H 586, 607.
- Militaire attaché. Zie: „Attaché”.
- Militaire hospitalen. Inrichtingen voor besmettelijke ziekten. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Militaire inlichtingsdienst. Zie: „Inlichtingsdienst”.
- Militaire tehuizen. Zie: „Tehuizen”.
- Militair geneeskundige dienst. Buitenlandsche artsen. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Laboratorium-onderzoekingen voor particulieren. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 591—592, 610.
- Prijs van geneesmiddelen. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 592, 607—608, 610, 612.
- Spreekkamers garnizoensartsen. Zie: „Garnizoensartsen”.
- Verblijf officieren van gezondheid in de buitengewesten. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Militair geneeskundig laboratorium. Onderzoekingen voor particulieren. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 591—592, 607, 610, 612.
- Militie. Eerste oefeningstijd miliciens onbereden troepen. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 4.
- Opleiding van — plichtige tot officier. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2—3; st. 3, blz. 4.
- Mindere militairen. Onderwijs in Nederlandsch aan niet-Europeesche —. Zie: „Onderwijs”.
- Steun aan vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde —. Zie: „Pensioen”.
- Mitrailleurs. Zie: „Machinegeweren”.
- Motorboot. — voor het vervoer van Ambon naar Sappora. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
- Officieren. Aantal — in actieven dienst en op non-activiteit. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- Belooningen voor onderwijs in Nederlandsch aan niet-Europeesche militairen. Zie: „Onderwijs”.
- Beoordeelingssysteem —. H 595—596, 604—605.
- Bevorderingsstelsel-Geldorp. Zie: „Bevordering”.
- Cavalerie —. Zie: „Cavalerie”.
- Commissiereizen —. Zie aldaar.
- Gehalte korps —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 584, 604.
- Opleiding militieplichtigen tot —. Zie: „Militie”.
- Opleidingskosten —. Zie: „Opleiding”.
- Overcompleet aan —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 1, 3; st. 3, blz. 3, 4; H 585, 592, 604, 606—607.
- Pensionneering overcomplete hogere —. Zie: „Pensioenen”.
- Reserve —. Zie aldaar.
- Selectie —. Zie: „Officieren, gehalte”.
- Studie-opdrachten aan —. Ond. 2 — st. 3k, blz. 1; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 6.
- Tusschentijdsche terugzending gedetacheerde beroeps- en —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2; H 585.
- Weduwen- en weezenfonds —. Zie aldaar.
- van gezondheid. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- woningen te Soerabaja. Zie: „Huisvesting”.
- Onderluitenant. Bevordering tot —. Zie: „Bevordering”.
- Onderofficieren. Beoordeeling —. H 585, 606.
- Bevordering sergeanten 1e kl. bij de Koloniale Reserve. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3.
- Fouriersdiensten door —. Zie aldaar.
- Gehalte korps —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4; H 585, 606.
- Huishuurvergoeding aan —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Huwelijken van —. Zie: „Huwelijk”.
- Inheemsche —. H 609, 611.
- Opleiding —. Zie aldaar.
- Overcompleet aan —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 1—2; st. 3, blz. 2; H 585, 591, 606.
- Onderwijs. — in Nederlandsch aan niet-Europeesche militairen. Ond. 1 — Afd. IX: st. 1, blz. 2; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
- Opleiding. — aan de K. M. A. tot cavalerie-officier. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.
- van militieplichtigen tot officier. Zie: „Militie”.
- van onderofficieren bij de Koloniale Reserve. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2—3; H 591, 606, 609, 611.
- aan de rijsschool te Amersfoort. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
- kosten officieren. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
- Overcompleet. — officieren. Zie: „Officieren”.
- onderofficieren. Zie: „Onderofficieren”.
- Paardenmest. Verkoop van —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
- Pensioenen. Pensionneering van hoofdofficieren. Ond. 1 Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 584—585, 590, 605—606, 609.
- Toekenning proportioneel pensioen. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 585, 591, 606, 609, 611.
- van vóór en na 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen. Ond. 1 — Afd. III: st. 2, blz. 2; Afd. IX: st. 3, blz. 5; H 593, 607, 608—609, 609—610, 610—612.
- Politieleger. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1—2; H 587—590, 596, 604, 608.
- Premies. Schiet —. Ond. 1 — Afd. IX: st. 1, blz. 1; st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 5.
- Proefgeschut. Ond. 1 — Afd. IX: st. 2, blz. 1, 2; st. 3, blz. 1, 2; st. 4, blz. 1; st. 5; st. 6; H 591.
- Reëngagement. — fourier Van Lom. Zie: „Fourier”.

Reglement. — weduwen- en weezenfonds. Zie: „Weduwen- en Weezenfonds”.

Reserve. Koloniale —. Zie aldaar.

Overgang — officieren naar het beroepskorps H 585, 606.

Overgang naar het Europeesch — personeel van land- en zeemacht. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2—3; st. 3, blz. 4; H 585, 606.

Tusschentijdsche terugzending gedetacheerde beroeps- en — officieren. Zie: „Officiieren”.

Uitzending — officieren. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 3; st. 3, blz. 4.

Schietpremies. Zie: „Premies”.

Soerabaja. Steunpunt —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.

Steun. — aan vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde militairen. Zie: „Pensioenen”.

Steunpunt. — Soerabaja. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.

Studie-opdrachten. — aan officieren. Zie: „Officiieren”.

Subsidie. — militaire tehuizen. Zie: „Tehuizen”.

— vereeniging tot beoefening der krijgswetenschap. Zie: „Krijgswetenschap”.

Tehuizen. Militaire —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 2.

Toelagen. — aan mindere militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.

Vergaderingen. — van militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 592, 607, 609, 611.

Verlof. Commissiereizen van met — zijnde officieren. Zie aldaar.

Verloven van hoofdofficiieren. H 584—585, 605—606.

Verpleging. Verhooging —kosten. Ond. I — Afd. IX: st. 4, blz. 3; st. 5; st. 6.

Vervoer. —kosten. Ond. 2 — st. 3 $\frac{1}{2}$, blz. 3; st. 4, blz. 4; st. 5, blz. 6.

Vickers-kanon. Proefnemingen met het —. Zie: „Proefgeschut”.

Vliegdiens. Bezoldiging vliegeniers. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 610, 612—613.

Uitgaven voor den —. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 610, 612—613.

Voeding. — van militairen. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.

Weduwen- en weezenfonds. — officieren. Ond. I — Afd. IX: st. 2, blz. 2; st. 3, blz. 3; H 469, 724, 725.

Afd. X. DEPARTEMENT DER MARINE.

Aanbouw. — van schepen. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1—2.

Bedienden. Werving militaire —. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.

Bezoldiging. — inspecteerend personeel van den dienst van scheepvaart. Zie: „Toelagen”.

— militaire koks. Zie: „Personeel”.

—svoorstellen van marinepersoneel H 509.

— werktuigkundigen van den dienst van scheepvaart. Zie: „Toelagen”.

Contract. — met de K. P. M. Zie: „Paketvaart”.

Diploma. Voorloopig machinisten —. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 576—577, 578.

Hydrografische dienst. Voedingstarief —. Zie aldaar.

Koks. Zie: „Personeel”.

K. P. M. Zie: „Paketvaart”.

Loodsdienst. — ter reede van Samboe. Zie: „Loodsgeld”.

Loodsgeld. — ter reede van Samboe. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 577, 578.

Machinisten-diploma. Zie: „Diploma”.

Marine-vliegdiens. Zie: „Vliegdiens”.

Militaire bedienden. Zie: „Bedienden”.

Onderzeebooten. Uitzending drie —. Zie: „Uitzending”.

Ontsmettingsinrichting. — te Poeloe Samboe. H 577, 578.

Overeenkomst. — met de K. P. M. Zie: „Paketvaart”.

Paketvaart. Onderbrenging bemoeiing met K. P. M. bij het departement der Marine. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 3; Afd. X: st. 3, blz. 2.

Overeenkomst met K. P. M. Ond. I — Afd. III: st. 2, blz. 3; Afd. X: st. 3, blz. 2; H 577, 578—579.

Scheepsbranden a/b K. P. M. schepen. Zie: aldaar.

„Pelikaan”. Uitzending Hr. Ms. —. Zie: „Uitzending”.

Personeel. Inspecteerend — van den dienst van scheepvaart. Zie: „Toelagen”.

Koks —. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.

Militaire bedienden. Zie: „Bedienden”.

Werktuigkundigen van den dienst van scheepvaart. Zie: „Toelagen”.

Samboe. Loodsdienst ter reede van —. Zie: „Loodsgeld”.

Ontsmettingsinrichting te Poeloe —. Zie aldaar.

Scheepsbranden. — a/b K. P. M. schepen. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 575—576, 577—578.

Scheepsvaart. Aanrakingen K. P. M. met dienst van —. Zie: „Paketvaart”.

Loodsgeld. Zie aldaar.

Ontsmettingsinrichting te Poeloe Samboe. Zie aldaar.

Scheepsbranden. Zie aldaar.

Toelagen personeel van den dienst van —. Zie: „Toelagen”.

Steenkolen. Gebruik van Berouw-kolen door K. P. M. schepen. Ond. I — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1; H 575—576, 577—578.

Toelagen. — inspecteerend personeel en werktuigkundigen van den dienst van scheepvaart. Ond. I — Afd. X: st. 1, blz. 1—3; st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 2; H 577, 579, 580.

Uitzending. — Hr. Ms. „Pelikaan” en drie onderzeebooten. Ond. I — Afd. X: st. 4, blz. 1—2; st. 5; st. 6.

Voedingstarief. — hydrografischen dienst. Ond. **I** —
Afd. X: st. 4, blz. 2; st. 5; st. 6.
Vliegdiens. Uitgaven voor den —. Ond. **I** — Afd. X:
st. 2, blz. 1; st. 3, blz. 1.
Vlootmanoeuvres. Ond. **I** — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3,
blz. 2.
Vlootwet 1922. Ond. **I** — Afd. X: st. 2, blz. 1; st. 3, blz.
1—2.
Werving. — militaire bedienden. Zie: „Bedienden”.

Afd. XI. PLAATSELIJK EN GEWESTELIJK ZELFBESTUUR.

Ambtenaren van locale ressorten, tevens Volksraadslid zijn-
de. Zie het register der Iste afdeeling bij: „Volks-
raad”.
Gemeenteraden in de Vorstenlanden. Ond. **I** — Afd. I: st. 2,
blz. 4; st. 4, blz. 5.
Vermeerdering der financieele steun aan locale ressorten.
Ond. **I** — Afd. I: st. 2, blz. 5; st. 4, blz. 5.

11. ZAKENREGISTER.

Dit register verwijst voor zooveel mogelijk naar de afdelingen van het departementsgewijs zakenregister. Waar zulks niet mogelijk is, wordt de vindplaats wel opgegeven.

A.

Aanbouw. — van schepen. Afd. X.
 Aanmunting. Afd. III.
 Aanval. — 2 Atjehers op militair geleide. Afd. IV.
 Aardolie. Afd. III.
 A. B. C. Steun aan het —. Afd. V.
 Accountantsdienst. Gouvernements — onder departement van Financiën. Afd. III.
 Acten. Verlijden van —. Afd. II.
 Agrarische zaken. Afd. IV.
 Algemeen Nederlandsch Verbond. Afd. V.
 Algemeene Rekenkamer. Afd. I.
 Ambachtsscholen. Afd. V.
 Aneta. Afd. I.
 Arbeidsinspectie, —toestanden, —wetgeving. Afd. II.
 Archief. Publicatie van —stukken. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 5; st. 4, blz. 5.
 Architecten. Afd. VII.
 Artsenscholen. Afd. V.
 Assainering. Afd. VII.
 Samentrekking afdeling — met B. G. D. Afd. V.
 Assistenten-regeling. Afd. II.
 Attaché. Militaire — te Tokio. Afd. IX.

B.

Banka-tinwinning. Versmelting van ertsen. Afd. VIII.
 Batak- en Karolanden. Onrust in de —. Afd. IV.
 Bedienden. Werving militaire —. Afd. X.
 Beurzen. Toekenning van —. Afd. V.
 Begrafenis. —kosten. Afd. IX.
 Begroting. Afd. III.
 Begrotingsoverschrijdingen. Afd. IV, VI, VII en VIII.
 Belastingen. Afd. III.
 Beleid. — van den Minister. H 504, 512, 514.
 — van resident Harloff. H 483—488, 618.
 Belooningen. — aan officieren voor onderwijs in Nederlandsch. Afd. IX.
 Beoordeeling. — officieren. Afd. IX.
 — onderofficieren. Afd. IX.
 Bestuur. Afd. IV.
 Bestuurshervorming. Afd. IV.
 Bestuurspolitie. Afd. IV.
 Bestuurstelefoon. Afd. IV.
 Bevloeiingswerken. Afd. VII.
 Bevordering. — tot hoofdofficier. Afd. IX.
 — tot onderluitenant. Afd. IX.
 — sergeanten 1e klasse bij de Koloniale Reserve. Afd. IX.
 —stelsel-Geldorp. Afd. IX.
 Bezoldiging. Bij iedere Afd. afzonderlijk, zoomede: Betaling der — aan 't eind der maand. Afd. III.
 Bezuiniging. Afd. III en bij elke Afd. afzonderlijk.
 Bioscoop. Filmkeuring. Afd. IV.
 Blommestein. Aankoop woning Dr. — te Soekaboemi. Afd. VII.

Boedelkamers. Afd. II.
 Boekhouding. Verplichte —. Afd. III.
 Boenoengan. Uitgifte gronden perceel —. Afd. IV.
 Bokswedstrijden. Verbod —. Afd. II.
 Boschwezen. Afd. VI.
 Brochure. — Treub over de productenbelastingen. Afd. III.
 Burgerlijke geneeskundige dienst. Afd. V.
 Burgerlijk huwelijk. Afd. II.
 Burgerlijke stand. Drukkosten registers — Europeanen en Chineezen. Afd. IV.

C.

Caoutchouc. —fabriek te Tjipepir. Afd. VI.
 Capitulantenstelsel. Afd. IX.
 Circulaire. — tot het douanepersoneel. Afd. II en III.
 Collecteloon. — Inlandsche verponding. Afd. IV.
 Commissie. Arbeid en samenstelling van de salariscommissie. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 4; st. 4, blz. 4.
 Bezuinigings—. Afd. III.
 Bioscoop—. Afd. IV.
 Irrigatie—. Afd. VII.
 Medische — Volkenbond. Afd. V.
 Voorstellen der kiesrechtcommissie. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 4; st. 4, blz. 4; H 495, 536, 614, 658, 692.
 — voor de fabrieksnijverheid. Afd. VI.
 — Gerth van Wijk—Hoorweg. Afd. IV en IX.
 — voor de houtpolitiek. Afd. VI.
 — van overleg tusschen dienstleiding en personeel. Afd. VIII.
 —reizen van met verlof in Nederland zijnde officieren. Afd. IX.
 Communiqué's. Publicatie van officieuse —. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 5; st. 3, blz. 1; st. 5, blz. 1; H 623, 648, 663.
 Communisme. Plaatsing onderwijzer Coster. Afd. V.
 Comité. Analphabetisme-bestrijdings—. Afd. V.
 Contract. Vaststelling — met K. P. M. Afd. III en X.
 Controleurswoning. Afd. VII.
 Cultures. Rentabiliteit der — in de buitengewesten. H 549, 639.
 Cursus. Architecten —. Afd. VII.
 Credietverschaffing. Afd. IV.
 Crediet-saldi. — Chinesche werklieden in Deli. Afd. II.
 Creveld. Overplaatsing-Van —. Afd. I.
 Critiek. — op den Gouverneur-Generaal. H 499—500.
 — op het Opperbestuur. H 500—501, 614.

D.

Daetyloscopie. Kwestie Hoedt—Granpré Molière. Afd. II.
 Decentralisatie. Afd. XI.
 Departement. Bezuiniging op het —spersoneel. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 3; st. 4, blz. 4.

Bouw van het — van Gouvernementsbedrijven te Bandoeng. Afd. VIII.
 Formatie van het —spersoneel. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 3; st. 4, blz. 4.
 Onderdirecteuren der —en. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 3; st. 4, blz. 4.
 Toevoeging decentralisatie-bureau aan het — B. B. Afd. IV.

Desaraden. Instelling van —. Afd. IV.
 Diploma. Voorloopig machinisten—. Afd. X.
 Djali. Bedijking der Kali —. Afd. VII.
 Douane. Afd. II en III.
 Dorpsredietinstellingen. Afd. IV.
 Drinkwaterleiding. Afd. VII.
 Drinkwatervoorziening. Instelling commissie voor de —. Afd. V.
 Duurtetoeslag. Besparing op den —. Afd. III.
 Dwarsliggers. Afd. VIII.

E.

Eeredienst. Afd. V.
 Ertsen. Afd. VIII.
 Examen. — tandarts. Afd. V.

F.

Fabrieksnijverheid. Commissie voor de —. Afd. VI.
 Faillissementen. Afd. II.
 Filmkeuring. Afd. IV.
 Filtratie. Afd. V.
 Fokkerij. Afd. VI.
 Formaline. Prijs van —. Afd. IX.
 Fraudes. Opgaaf van aantal — in 's Lands dienst gepleegd. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 5; st. 4, blz. 5.

G.

Garnizoensarts. Inrichting spreekkamers —en. Afd. IX.
 Gebouwen. Afd. VII.
 Geneesmiddelen. Afd. V en IX.
 Georganiseerd overleg. Afd. VIII.
 Gevangeniswezen. Afd. II.
 Gewapende politie. Afd. IV en IX.
 Gezondheidsraad. Instelling —. Afd. V.
 Granpré Molière. Kwestie Hoedt —. Afd. II.
 Grond-uitgifte. Afd. IV.

H.

Handelsvertegenwoordiging. Pan Pacific — conferentie. Afd. VI.
 Handenarbeid. Afd. V.
 Havens. Afd. VII.
 Heerendienst. — in de Karolanden. Afd. IV en VII.
 Hervorming. — bestuursmiddelen in Celebes. Afd. IV.
 Hoedt. Kwestie — Granpré Molière. Afd. II.
 Hoofdgeld. Afd. IV.
 Hotel. S.S. —. Afd. VII en VIII.
 Houtpolitiek. Commissie voor de —. Afd. VI.
 Huishuurindemniteit. Afd. VII.
 Huishuurvergoeding. — aan onderofficieren. Afd. IX.
 Huisvesting. — van militairen te Soerabaja. Afd. IX.
 Huurcommissie. Wijziging der — ordonnantie. Afd. II.

Huwelijk. Burgerlijk — Inlandsche Christenen in de residentie Amboina. Afd. II.
 —sverbod aan de bij de Koloniale Reserve opgeleide onderofficieren. Afd. IX.
 Hydrografische dienst. Voedingstarief —. Afd. X.
 Hygiene. Hygienische toestanden in de desa. Afd. V.
 B. G. D.

I.

Ica. Afd. VI.
 Immigratie. Afd. II.
 Indische centrale aanschaffingsdienst. Afd. VI.
 Industrie. Afd. VI.
 Ingenieurs. Afd. VII en VIII.
 Inlandsche Christenen. Burgerlijk huwelijk — Amboina. Afd. II.
 Inlandsche rechtsgemeenschappen. Afd. IV.
 Inlandsche talen. Opheffing instelling voor —. Afd. V.
 Instituut. — Pasteur. Afd. V en VII.
 Irrigatie. Afd. VII.

J.

Jaarbeurs. Ned.-Indische —. Afd. VI.
 Japansche zaken. Opheffing kantoor voor —. Afd. IV.
 Javasehe Bank. Afd. III.

K.

Kabelbaan. — ten behoeve van den bouw van het departement van G. B. Afd. VIII.
 Kabinetwisseling. H 491—492.
 Kampement. Artillerie — te Malang. Afd. VII.
 Kantoor. — voor de bestuurshervorming. Afd. IV.
 — van Arbeid. Afd. II.
 — van Japansche zaken. Afd. IV.
 — voor reiswezen. Afd. IV.
 Kapitaal. —svlucht. Afd. III.
 Kiesrecht. Voorstellen der —commissie. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 4; st. 4, blz. 4; H 495, 536, 614, 658, 692.
 Klakah. Landbouwkolonie —. Afd. II.
 Klapperolie. Uitvoerrecht —. Afd. III.
 Klaten. —sche rietbranden. Afd. II.
 Koelie-toestanden. — Sumatra's Oostkust. Afd. II.
 Koeltechniek. Congres voor — te Parijs. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 5; st. 4, blz. 5.
 Koens. Artikelen van — in „de Taak”. Afd. VI.
 Koert. Landbouwconsulent —. Afd. VI.
 Koloniaal verslag. Inrichting van het —. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 5; st. 4, blz. 5.
 Kolonisatie. — in de Lampongs en Palembang. Afd. IV.
 Korintji. — rijsttransport. Afd. VI en VIII.
 K. P. M. Aanrakingen met bedrijf der — bij het departement der Marine. Afd. III en X.
 Contract met —. Afd. III en X.

L.

Landbouw. Afd. VI.
 Landbouwkolonie. — Klakah van Pro Juventute. Afd. II.
 Landrechtters. Opdracht functiën — aan het B.B. Afd. II.
 Landrente. Afd. IV.

Landsdrukkerij. Afd. VII en VIII.
 Landsfokkerij. Afd. VI.
 Landskantoren. Afd. VII.
 Landskoopkinrichting. Afd. VII.
 Leergang. — voor de zeevaartkunde. Afd. V.
 Leger. Afd. IX.
 Lepra. — bestrijding. Afd. V.
 Leeszaal. Openbare — Semarang. Afd. V.
 Lichamelijke opvoeding. Afd. V.
 Locale ressorten. Afd. XI.
 Loemboengs. Afd. IV.
 Loodsdienst. — reede van Samboe. Afd. X.
 Loodsgeld. — reede van Samboe. Afd. X.
 Loterij. Invoering Staats—. Afd. II en V.
 Luchtvaart. Steun aan particuliere —, Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 5; st. 4, blz. 5.

M.

Machinisten-diploma. Afd. X.
 Malabar. Radiostation —. Afd. I en VIII.
 Manoeuvres. Afd. IX en X.
 Marechauseé. Afd. IV.
 Marine. Afd. X.
 Medicijnen. Verstrekking van —. Afd. V en IX.
 Medische commissie. — aangewezen door den Volkenbond Afd. V.
 Militair geneeskundige dienst. Afd. IX.
 Militaire hospitalen. Afd. VII en IX.
 Mindere militairen. Steun aan vóór 1 Januari 1920 gepensioneerde —. Afd. III en IX.
 Monopolie. Raming opbrengst —s en bedrijven. Afd. VIII.
 Motorboot. — voor het vervoer van Ambon naar Sapa-roea. Afd. IV en IX.
 Muntwezen. Afd. III.
 Mijnwezen. Afd. VIII.

N.

N. I. V. B. Houding — bij de stemming over de herziening van het Regeeringsreglement H 498—499, 501—503, 659, 664.
 Toetreding van R. Kamil tot den —. H 502, 628—629, 643, 648—652, 657—658, 659—660, 661—663, 664—668, 669—670, 674—675, 676.
 Nctariaat. Afd. II.
 Nijverheid. Afd. VI.

O.

Obligatie-leeningen. Premie—. Afd. II.
 Onderdirecteur. Handhaving ambt van — op de departementen. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 3; st. 4, blz. 4.
 Onderstand. — bij ontslag van tijd. landsdienaren. Afd. III.
 Onderwijs. Afd. V.
 Ontslag. — van gehuwde vrouwelijke landsdienaren H 513.
 — van overtollig personeel. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 2—3; st. 3, blz. 3—4; H 496, 513, 524, 632—633.
 Ontsmettingsinrichting. — te Poeloe Samboe. Afd. X.

Onveiligheid. — in het Priamansche. Afd. IV.
 Opleiding. Landbouwhoogeschool te Wageningen. Afd. VI.
 Oprichting landbouwschool te Amboina. Afd. VI.
 Osvia. Afd. V.
 Samenvoeging Nias met Stovia. Afd. V.
 Veeartsenijschool te Buitenzorg. Afd. VI.
 — van officieren en onderofficieren. Afd. IX.
 — van opzichters tot architect. Afd. VII.
 — aan de textielinrichting te Bandoeng. Afd. VI.
 — van verplegers en verpleegsters. Afd. V.
 — van ijkers. Afd. VI.
 Overeenkomst. — met de K. P. M. Afd. III en X.
 Overleg. Georganiseerd —. Afd. VIII.
 Overtocht. Klasse-indeeling van landsdienaren bij — van en naar Nederland. Afd. III.
 Ozonisatie. Zuivering van rivierwater. Afd. V.

P.

Padalarang. Papierfabriek te —. Afd. VI.
 Stoeterij te —. Afd. VI.
 Paketvaart. Contract met de K. P. M. Afd. III.
 Onderbrenging bemoeiing met K. P. M. bij het departement der Marine. Afd. III.
 Scheepsbranden a/b K. P. M. schepen. Afd. X.
 Pakhuizen. Afd. VII.
 Pandhuisdienst. Afd. III.
 Pandrecht. Rekest N.-I. Bankiersvereniging inzake wijziging —. Afd. II.
 Pan Pacific-conferentie. Vertegenwoordiging van Indië op de —. Afd. VI.
 Papierfabriek. — te Padalarang. Afd. VI.
 Particuliere landerijen. Afd. IV.
 Pasteur. Overbrenging instituut — naar Bandoeng. Afd. V en VII.
 Pelikaan. Uitzending Hr. Ms. —. Afd. X.
 Pensioenen. Pensionneering van hoofdofficieren. Afd. IX.
 Tewerkstelling van gepensioneerden. Afd. VIII.
 Toekenning proportioneel pensioen. Afd. III en IX.
 — van vóór en na 1 Januari 1920 gepensioneerden militairen. Afd. III en IX.
 Pensioenfonds. — desa-onderwijzers. Afd. V.
 Pers. —conflict Aneta—Indische Courant. H 528.
 Critiek der —. H 528—530.
 —delict Boedi Oetomo. Afd. II.
 Personeel. Inkrimping van —. H 492.
 Inspecteerend — dienst van scheepvaart. Afd. X.
 Militaire bedienden. Afd. X.
 Militaire koks. Afd. X.
 Ontslag overtollig —. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 2—3; st. 4, blz. 3—4; H 496, 513, 524, 632—633.
 Selectie van het —. Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 3; st. 4, blz. 3.
 Uitbreiding — wees- en boedelkamers. Afd. II.
 Werktuigkundigen dienst van scheepvaart. Afd. X.
 — gevangeniswezen. Afd. II.
 — S.S. Afd. VIII.
 —svoorziening. Afd. V.
 Pestbestrijding. Afd. V.
 Poenale sanctie. Afshaffing —. Afd. II.
 Politie. Afd. IV en IX.
 Politie-school. Afd. IV.

Pondok Gedeh. Afd. IV.
 Post-, telegraaf- en telefoondienst. Afd. VIII.
 Premie-obligatie. —leeningen. Afd. II.
 Preventieve hechtenis. Afd. II.
 Priaman. Onveiligheid in het —sche. Afd. IV.
 Pro Juventute. Afd. II.
 Prijsdaling. H 492—493.

R.

Radicale concentratie. Vergaderingen der —. Ond. I —
 Afd. I: st. 2, blz. 4; st. 4, blz. 5; H 488—491,
 493, 496—497, 503, 531—532, 537—541, 621, 644—
 647, 673—674, 677.
 Radio. Ongeluk — station Malabar. Afd. VIII.
 Verstrekking — telegrammen aan de dagbladen.
 Ond. I — Afd. I: st. 3, blz. 1; st. 5, blz. 1 en Afd.
 VIII.
 Recherche. Afd. IV.
 Recht. — tot vergaderen in de Vorstenlanden. Afd. II.
 Rechtsgemeenschappen. Vorming Inlandsche —. Afd.
 IV.
 Rechtspraak. Afd. II.
 Rechtsschool. Overbrenging — naar Soerabaja. Afd. V.
 Rechtstoestand van Ambtenaren. Ond. I — Afd. I: st. 2,
 blz. 4; st. 4, blz. 4; H 496, 535, 616—617, 692—694.
 Regentschapsraden. Instelling van —. Afd. IV.
 Reiswezen. Kantoor voor —. Afd. IV.
 Rekest. Behandeling van —en. H 725—730.
 — Nederl. Handelmaatschappij. Afd. II.
 — N.-I. Bankiersvereniging. Afd. II.
 Resident. Beleid van — Harloff in Solo. Afd. IV.
 Retourcommissie. Bestrijding van het euvel der —s. Ond.
 I — Afd. I: st. 2, blz. 5; st. 4, blz. 5; H 494, 620.
 Revolutie. Het begrip —. H. 525, 528, 675—676.
 Rhein Elbe Union. Afd. VI.
 Rietbanden. Klatensche —. Afd. II.
 Rietcultuur. Afd. IV.
 Rioleeringswerken in Zuid-Cheribon. Afd. VII.
 Rubber. Afd. VI.
 Rijst. —bedrijf te Selatdjaran. Afd. VI.
 —pellerij Tjiblagong op het land Tjiomas. Afd.
 IV en VI.
 —transport-Korintji. Afd. VI en VIII.

S.

Samboe. Loodsdienst ter reede van —. Afd. X.
 Ontsmettingsinrichting te Singapore en Poeloe
 —. Afd. V en X.
 Scheepbranden. — a/b K. P. M. schepen. Afd. X.
 Scheepvaart. Afd. X.
 Schoolgebouwen. Afd. V en VII.
 Selatdjaran. Rijstbedrijf te —. Afd. VI.
 Simeloengoen. Waterrecht —. Afd. IV.
 Sociale wetgeving. Afd. II.
 Spionnenstelsel. Afd. II.
 Sragensche zaak. Afd. II.
 Staatsloterij. Invoering —. Afd. III en V.
 Staatsspoorwegen. Afd. VIII.
 Statistiek. Sterfte — gevangenen en preventief gevan-
 genen. Afd. II.
 Steenkolen. Afd. VIII.

Gebruik van Berouw-kolen door K. P. M. schepen.
 Afd. X.

Stoeterij. — te Padalarang. Afd. VI.
 Stoomtram. Toezicht op Bataviasche —. Afd. II.
 Studietoelagen. — aspirant-ingenieurs. Afd. VII.
 Subsidie. — algemeen Nederlandsch verbond. Afd. V.
 — openbare leeszaal Semarang. Afd. V.
 — Ned.-Ind. groep der Interparlementaire Unie.
 Afd. I.
 Suikerriet. —aanplant. Afd. IV.

T.

Technisch bureau. Kostbare reizen van directeur en inge-
 nieurs van het — bij het dept. van Koloniën.
 Ond. I — Afd. I: st. 2, blz. 4—5; st. 4, blz. 5;
 H 494.
 Telefoon. Bestuurs — lijnen. Afd. IV.
 Telefoongeheim. Schending —. Afd. II.
 Tinwinning. Afd. VIII.
 Toelagen. Waterkrachtswerk —. Afd. VIII.
 — voor het dienen in de buitengewesten. Ond.
 I — Afd. I: st. 2, blz. 3; st. 4, blz. 4.
 Toezicht. — op de Bataviasche stoomtram. Afd. II.

U.

Uitgifte. — van gronden. Afd. IV.
 Uitkeering. Herziening — aan de zelfbesturen. Afd. III.
 Uitvoerrecht. Afd. III.
 Uitzending. — Hr. Ms. Pelikaan en drie onderzeebooten.
 Afd. X.
 Uitzwaveling. — van schepen te Singapore en Poeloe
 Samboe. Afd. V en X.

V.

Vischvijvers. Inpoldering der — bij Batavia. Afd. VII.
 Veeartsenijschool. — te Buitenzorg. Afd. VI.
 Veeteelt. Fokkerij te Padang Mengatas. Afd. VI.
 Veuldpolitie. Afd. IV.
 Verbanning. — van Santopranoto. Afd. I.
 Verbodsbepaling. — openbare boks- en worstelwedstrij-
 den. Afd. II.
 Vergaderverbod. — in de Vorstenlanden. Afd. II.
 Verkeersmiddelen. Verbetering der — in Sumatra. Afd.
 VII.
 Verlijden van acten. Rekest Nederl. Handelsinzake —.
 Afd. II.
 Verpleging. Verhooging —kosten. Afd. IX.
 Verponding Inlandsche —. Afd. IV.
 Verzoekschrift. Behandeling van —en. H 725—730.
 — Ned. Handelsinzake verlijden van acten. Afd.
 II.
 — N.-I. Bankiersvereniging inzake pandrecht.
 Afd. II.
 Vliedienst. Afd. IX en X.
 Vogelnestgrotten. Afd. VI.
 Volksbeweging. H 506—507, 526—528.
 Volkserediewezen. Afd. IV.
 Volksgezondheid. Afzonderlijke dienst voor de —. Afd. V.
 Tekort aan gezondheidszorg. Afd. V.
 Werken in het belang van de —. Afd. VII.

Volksraad. Afd. I.
 Toetreding van R. Kamil tot den N. I. V. B.
 II 502, 628—629, 643, 648—652, 657—658, 659—
 660, 661—663, 664—668, 669—670, 674—675, 676.
 Vuurwerkbelasting. Afd. III.

W.

Wachtgeldregeling. Afd. III.
 Waterkracht. —swerk Tjisaroea te Pengalengan. Afd.
 VIII.
 Waterleiding. — te Makasser. Afd. VII.
 Waterrecht. — in het landschap Simeloengoen. Afd. IV.
 Waterstaat. —s dienst. Afd. VII.
 Watervrestrekking. — in het Djombangsehe. Afd. IV.
 Weduwen- en weezenfonds. — officieren. Afd. IX.
 Wees- en boedelkamers. Afd. II.
 Wegen. Afd. VII.
 Wetgeving. Arbeids —. Afd. II.
 Huurcommissie-ordonnantie. Afd. II.
 Sociale —. Afd. II.

Windbuksen. Verbod invoer munitie voor windbuksen in
 Deli. Afd. III.

Woningbouw. — voor landsdienaren. Afd. VII.

Woningregeling. Afd. VII.

Worstelwedstrijden. Verbod —. Afd. II.

IJ.

Ijkwetgeving. Afd. VI.

Ijzererts. — beddingen in Midden-Celebes en Borneo.
 Afd. VIII.

Z.

Zeevaartkunde. Leergang voor de —. Afd. V.

Zegelrecht. Afd. III.

Zelfbesturen. Afd. III en IV.

Zout. Afd. VIII.

Zwemer. Reis van Dr. — door Indië. Ond. I — Afd.
 I: st. 2, blz. 5; st. 4, blz. 5.

12. INDIË IN DE STATEN GENERAAL ⁽¹⁾.*Regeeringsreglement.*

34. Ontwerp van wet tot nadere wijziging van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië. (Indeeling grondgebied Ned.-Indië in provinciën en andere gewesten).

(De stukken zijn opgenomen onder No. **438** der zitting 1920—1921).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 22 Sept. 1921, b. 7; — Amendementen, B. blz. 1; — Behand., b. 36; — Aann. van het w.o. met 57 tegen 24 stemmen 14 Oct. 1921, b. 69.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 8 Nov. 1921, b. 45; — Benoem. der comm. van rapp., b. 135; — Voorl. Verslag, b. 251; — Eindverslag, b. 302; — Behand., b. 355; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 3 Febr. 1922, b. 371.

De wet is vastgesteld 6 Febr. 1922 (Stbl. No. 51).

428. Ontwerpen van wet tot:

1o. nadere aanvulling van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië;

2o. vaststelling van een Javasche Bankwet 1922;

3o. toekenning van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel in Nederlandsch-Indië aan de biljetten der Javasche Bank. (Circulatiebankwetgeving voor Nederlandsch-Indië).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 15 Febr. 1922, b. 1511; — Kon. boodschap (13 Febr. 1922); ontw. van wet; Mem. van Toel. en bijlagen, B. blz. 1—35; — Benoem. der comm. van rapp., b. 1657; — Brief van den Min. v. Koloniën, B. blz. 36; — Voorl. Verslag, B. blz. 39; — Mem. van Antwoord, B. blz. 43; — Verslag, B. blz. 46; — Nota's van Wijz., B. blz. 37, 45; — Behand., b. 2110; — Aann. van de w.o. zonder hoofd. stemming 24 Maart 1922, b. 2118 en 2120.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 28 Maart 1922, b. 517; — Benoem. der comm. van rapp., b. 531; — Eindverslag, b. 557; — Nota naar aanleiding van het Eindverslag, b. 558; — Behand., b. 542; — Aann. van de w.o. zonder hoofd. stemming 30 Maart 1922, b. 543.

De wetten zijn vastgesteld 31 Maart 1922 (Stbl. Nos. 158—160).

Geldleening.

378. Ontwerp van wet tot het aangaan van eene geldleening ten laste van Nederlandsch-Indië in de Vereenigde Staten van Amerika.

⁽¹⁾ De verschillende deelen van het Verslag der Handelingen zijn aldus aangeduid:

I. Verslag van het verhandelde in de Eerste Kamer.

II. Verslag van het verhandelde in de Tweede Kamer.

VV. Vereenigde Vergadering.

B. Bijlagen behoorende tot het Verslag der Tweede Kamer.

Bijlage A. Staatsbegrooting.

" B. Begrooting Nederlandsch-Indië.

" C. Koloniaal verslag.

" D. Verslag omtrent den staat der scholen.

" E. Verslag Armbestuur.

Het vette cijfer, geplaatst vóór den titel van de wetsontwerpen en regeeringsbescheiden of achter de letter B., duidt aan het rangnummer aan het hoofd van de bladzijden der Bijlagen gesteld. Dit cijfer is niet herhaald bij de aanduiding der verschillende stukken van het onderwerp; men vindt daar alleen de aanwijzing der bladzijde.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 16 Dec. 1921, b. 1123; — Kon. boodschap (15 Dec. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—3; — Benoem. der comm. van rapp., b. 116; — Verslag, B. blz. 3; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 4; — Nota's van Wijz., B. blz. 6; — Behand., b. 1321; — Aann. van het w.o. met 57 tegen 18 stemmen 23 Dec. 1921, b. 1326.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 27 Dec. 1921, b. 187; — Benoem. der comm. van rapp., b. 219; — Eindverslag, b. 218; — Behand., b. 232; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 29 Dec. 1921, b. 241.

De wet is vastgesteld 30 Dec. 1921 (Stbl. No. 1455).

447. Rekening wegens de tegeldemaking van f 50 000 000 schuldbewijzen; ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië, uitgegeven krachtens de Nederlandsch-Indische Leeningwet 1917 (Staatsblad 502).

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 9 Maart 1922, b. 1847; — Geleidende brief (8 Maart 1922); Rekening, B. blz. 1—4; — Aann. voor kennisgeving, 25 April 1922, b. 2429.

Koelie-ordonnantie.

152. Bescheiden, door den Minister van Koloniën aan de Kamer overgelegd te zake van het ontwerp-Koelie-ordonnantie van mr. A. F. van Blommestein.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **397** der zitting 1918—1919, No. **125** der zitting 1919—1920, No. **140** der zitting 1920—1921).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 22 Sept. 1921, b. 7.

De openbare behandeling van het verslag heeft niet plaats gehad.

Overeenkomsten.

253. Ontwerp van wet tot bekrachtiging eener overeenkomst met de Nederlandse Handel-Maatschappij voor den verkoop in Nederland van de voor Landsrekening in Nederlandsch-Indië gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw, voor de jaren 1922 tot en met 1926.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **590** der zitting 1920—1921).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 22 Sept. 1921, b. 7; — Benoem. der comm. van rapp., b. 38; — Verslag, B. blz. 1; — Behand., b. 313; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 3 Nov. 1921, b. 313.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 8 Nov. 1921, b. 45; — Benoem. der comm. van rapp., b. 61; — Voorl. Verslag, b. 105; — Eindverslag, b. 106; — Behand., b. 221; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 29 Dec. 1921, b. 224.

De wet is vastgesteld 30 Dec. 1921 (Stbl. No. 1471).

340. Overeenkomsten met inlandsehe zelfbestuurders in Nederlandsch-Indië.

II. Aann. voor kennisgeving 9 Dec. 1921, b. 975.

Comptabiliteitswet.

410. Ontwerp van wet tot nadere wijziging en aanvulling van de Indiësch Comptabiliteitswet.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 1 Febr. 1922, b. 1340; — Kon. boodschap (18 Jan. 1922); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—2; — Benoem. der comm. van rapp., b. 1530; — Verslag, B. blz. 3; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 3; — Behand., b. 2422; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 7 April 1922, b. 2422.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 18 April 1922, b. 687; — Benoem. der comm. van rapp., b. 705; — Eindverslag, b. 704; — Behand., b. 733; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 20 April 1922, b. 733.

De wet is vastgesteld 21 April 1922 (Stbl. No. 201).

Tariefwet.

315. Ontwerp van wet tot aanvulling van de Indiësch Tariefwet.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 1 Nov. 1921, b. 265; — Kon. boodschap (31 Oct. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1; — Benoem. der comm. van rapp., b. 288; — Voorl. Verslag, B. blz. 3; — Mem. van Antwoord, B. blz. 5; — Bijlage, B. blz. 7; — Verslag, B. blz. 7; — Amendementen, B. blz. 9; — Gewijzigd ontwerp van wet, B. blz. 6; — Behand., b. 1187, 1302, 1328; — Aann. van het w.o. met 47 tegen 39 stemmen 23 Dec. 1921, b. 1329.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 27 Dec. 1921, b. 187; — Benoem. der comm. van rapp., b. 287; — Voorl. Verslag, b. 453; — Eindverslag, b. 502; — Behand., b. 531, 543, 560; — Verwerping van het w.o. met 19 tegen 15 stemmen 4 April 1922, b. 598.

Kastekort.

117. Ontwerp van wet tot verhooging van het kredietbedrag ter voorziening in het kastekort van den Indischen dienst hier te lande, gedurende het jaar 1921.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **533** der zitting 1920—1921).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 22 Sept. 1921, b. 7; — Benoem. der comm. van rapp., b. 38; — Verslag, B. blz. 1; — Behand. b. 313; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 3 Nov. 1921, b. 313.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 8 Nov. 1921, b. 44; — Benoem. der comm. van rapp., b. 61; — Voorl. Verslag, b. 102; — Eindverslag, b. 102; — Behand., b. 232;

— Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 29 Dec. 1921, b. 232.

De wet is vastgesteld 30 Dec. 1921 (Stbl. No. 1458).

374. Ontwerp van wet tot voorziening in het kastekort van den Indischen dienst hier te lande gedurende het jaar 1922.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 15 Dec. 1921, b. 1083; — Kon. boodschap (14 Dec. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1; — Benoem. der comm. van rapp., b. 1166; — Verslag, B. blz. 1; — Behand., b. 1303; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 22 Dec. 1921, b. 1303.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 27 Dec. 1921, b. 187; — Benoem. der comm. van rapp., b. 219; — Eindverslag, b. 218; — Behand., 232; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 29 Dec. 1921, b. 232.

De wet is vastgesteld 30 Dec. 1921 (Stbl. No. 1461).

Kwijtschelding.

134. Ontwerp van wet tot kwijtschelding aan de te Batavia gevestigde Naamlooze Vennootschap „Celebes-Handel-Maatschappij” van eene den Lande aankomende vordering.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **561** der zitting 1920—1921).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 22 Sept. 1921, b. 7; — Benoem. der comm. van rapp., b. 38; — Voorl. Verslag, B. blz. 1; — Mem. van Antw., B. blz. 3; — Verslag, B. blz. 5; — Behand., b. 2216; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 29 Maart 1922, b. 2210.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 31 Maart 1922, b. 559; — Benoem. der comm. van rapp., b. 599; — Eindverslag, b. 727; — Behand., b. 803; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 3 Mei 1922, b. 803.

De wet is vastgesteld 5 Mei 1922 (Stbl. No. 257).

359. Ontwerp van wet tot kwijtschelding aan Mas Agoes Achmad van eene den Lande aankomende vordering.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 6 Dec. 1921, b. 861; — Kon. boodschap (2 Dec. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1; — Benoem. der comm. van rapp., b. 929; — Verslag, B. blz. 3; — Behand., b. 1187; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 20 Dec. 1921, b. 1187.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 20 Dec. 1921, b. 120; — Benoem. der comm. van rapp., b. 287; — Eindverslag, b. 320; — Behand., b. 324; — Schorsing der behandeling, b. 326.

Verdediging Ned.-Indië.

320. Ontwerp van wet tot vaststelling van de sterkte en samenstelling der zeemacht en aanleg van steunpunten en versterkingen in Ned.-Indië.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 4 Nov. 1921, b. 335; — Kon. boodschap (3 Nov. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel. en bijlagen, B. blz. 1—35; — Benoem. der comm. van rapp., b. 700; — Voorl. Verslag, B. blz. 37; Mem. van Antw., B. blz. 41; — Verslag, B. blz. 45; — Nota's van Wijz., B. blz. 47; — Behand., b. 2345; — (Schorsing van de behandeling, b. 2360).

Uitzetting Baars.

222. Besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 8 Mei 1921, No. 1x, waarbij in het belang van de openbare rust en orde aan A. Baars het verblijf daar te lande is ontzegd.

(De stukken zijn opgenomen onder No. **570** der zitting 1920—1921).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit besluit 22 Sept. 1921, b. 7; — Aann. voor kennisgeving 22 Sept. 1921, b. 7.

Uitzetting Bergsma.

526. Besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van den 2den Maart 1922, No. 1a, waarbij in het belang van de openbare rust en orde aan P. Bergsma het verblijf in Ned.-Indië is ontzegd.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 9 Mei 1922, b. 2631; — Brief (5 Mei 1922), B. blz. 1.

Omtrent de behandeling is geen beslissing genomen.

Begrootingen.

534. Ontwerpen van wet tot:

Wijziging van hoofdstuk I der begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1920;

Wijziging en verhooging van hoofdstuk II der begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1920. (Verschillende onderwerpen).

II. Kon. boodschap (11 Mei 1922); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—44.

Van de indiening is geen kennis gegeven.

Ontwerp van wet tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1921. (No. **515** der zitting 1920—1921).

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 20 Sept. 1921, b. 5; — Benoem. der comm. van rapp., b. 21; — Voorl. Verslag, b. 51; — Eindverslag, b. 87; — Behand., b. 224; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming 29 Dec. 1921, b. 232.

De wet is vastgesteld 30 Dec. 1921 (Stbl. No. 1462).

268. Ontwerp van wet tot nadere wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1921. (Verschillende onderwerpen).

(De stukken zijn opgenomen onder No. **602** der zitting 1920—1921).

II. Besluit genomen tot het hervatten der werkzaamheden omtrent dit w.o. 22 Sept. 1921, b. 7; — Verslag, B. blz. 3; — Nota naar aanl. van het verslag, B. blz. 3; — Nota's van Wijz., B. blz. 1; — Behand., b. 707; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 29 Nov. 1921, b. 707.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 20 Dec. 1921, b. 120; — Benoem. der comm. van rapp., b. 135; — Voorl. Verslag, b. 260; — Eindverslag, b. 261; — Behand., b. 324; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 31 Jan. 1922, b. 324.

De wet is vastgesteld 2 Febr. 1922 (Stbl. No. 40).

411. Koninklijk besluit van 13 Januari 1922 No. 57 (Staatsblad No. 18) tot af- en overschrijving van het Iste op het IIde en omgekeerd van het IIde op het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1921.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 1 Febr. 1922, b. 1340; — Besluit, B. blz. 1; — Aann. voor kennisgeving 10 Febr. 1922, b. 1492.

Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1922.

4. Wetsontwerpen tot vaststelling der begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1922.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 1 Nov. 1921, b. 265; — Kon. boodschap (31 Oct. 1921); ontw. van wet; Mem. van Toel. en bijlagen, Bijl. B, Nos. 1—9 (blz. 1—168); — Voorl. Verslag, id. No. 10; — Mem. van Antwoord, id. No. 11; — Bijlagen, id. Nos. 11A—11C; — Nota van Wijz., id. No. 12; — Brief van den Minister, id. No. 13; — Verslag, id. No. 14; — Amendementen, id. Nos. 15 en 16; — Motie, id. No. 17; — Amendementen, id. No. 18; — Alg. beraadsl., b. 1188, 1196, 1240, 1272.

Hoofdstuk I (*Uitgaven in Nederland*). Ber. over onderafd. 308 (Verlofgangers), b. 1301; — Aann. van het w.o. zonder hoofd. stemming, 22 Dec. 1921, b. 1302.

Hoofdstuk II (*Uitgaven in Ned.-Indië*). Ber. over onderafd. 229a (Oprichting Kantoor van Arbeid), b. 1277; onderafd. 321 (Pensioenen), b. 1277; onderafd. 331 (Duurtebijslag), b. 1279; onderafd. 401 (Personeel), b. 1280; onderafd. 404 (Personeel), b. 1281; onderafd. 416F (Bestuur Karangasem), b. 1281; onderafd. 417 (Politie), b. 1285; afdeling V (Departement van Onderwijs en Eeredienst), b. 1286; onderafd. 557A (Scholen R.-K. missie Nieuw-Guinea), b. 1293; onderafd. 561A (Inlandsch onderwijs), b. 1291; afdeling VI (Departement van Landbouw, enz.), b. 1294; onderafd. 643 (Centrale aanschaffingsdienst), b. 1296; afdeling VIII (Gouvernementsbedrijven), b. 1297; onderafd. 811 (Mijnwezen), b. 1298, 1327; onderafd. 816 (Spoor- en tramwegen), b. 1299, 1327; afdeling IX (Departement van Oorlog), b. 1300; onderafd. 912A (Regiments- en divisieverband), b. 1301, 1327; — Aann. van het w.o. met 60 tegen 26 stemmen, 23 Dec. 1921, b. 1328.

Hoofdstuk I (*Middelen in Nederland*). Aann. van het w.o. zonder ber. of hoofd. stemming, 22 Dec. 1921, b. 1302.

Hoofdstuk II (*Middelen in Ned.-Indië*). Aann. van het w.o. zonder ber. of hoofd. stemming, 23 Dec. 1921, b. 1328.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 27 Dec. 1921, b. 187; — Benoem. der comm. van rapp., b. 287; — Voorl. Verslag, b. 439; — Mem. van Antwoord, b. 469, 663; — Verbetering, b. 502; — Ber., b. 531, 543, 560; — Aann. van de w.o. zonder hoofd. stemming, 4 April 1922, b. 598. De wetten zijn vastgesteld 5 April 1922 (Stbl. Nos. 174—176).

514. Ontwerp van wet tot wijziging en verhooging der begrooting van uitgaven en middelen van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1922.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 2 Mei 1922, b. 2509; — Kon. boodschap (29 April 1922); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—34.

Het onderzoek in de afdelingen heeft niet plaats gehad.

466. Ontwerp van wet tot vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven voor Ned.-Indië over het dienstjaar 1917.

II. Ingekomen bij de Tweede Kamer 21 Maart 1922, b. 2021; — Kon. boodschap (20 Maart 1922); ontw. van wet; Mem. van Toel., B. blz. 1—4; — Benoem. der comm. van rapp., b. 2510; — Verslag, B. blz. 5; — Behand., b. 2634; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 9 Mei 1922, b. 2634.

I. Ingekomen bij de Eerste Kamer 10 Mei 1922, b. 905; — Benoem. der comm. van rapp., b. 960; — Eindverslag, b. 1012; — Behand., b. 1034; — Aann. van het w.o. zonder beraadsl. of hoofd. stemming 17 Mei 1922, b. 1034.

De wet is vastgesteld 19 Mei 1922 (Sbl. No. 358).

Ambtenaren B.B. Bijl. B, b. 178. I. 448, 479. Aanhangsel II, b. 123; id. I, b. 5, 19, 25.

Arbeidsbeurzen. (Oprichting) Aanhangsel II, b. 297.

Belastingpolitiek. Bijl. B, b. 172, 187. I. 445, 476.

Beleid van den Minister. Bijl. B, b. 169.

Bezuinigingsinspectie. Bijl. B, b. 178, 196. I. 442, 472.

Burgerlijke Openbare Werken. Bijl. B, b. 180, 199.

Celebes-Handel-Maatschappij. (Kwijtschelding aan de Zie Indië (O.) Kwijtschelding.

Centrale Aanschaffingsdienst. B. **514**, b. 18.

Chineesche studenten. (Uitzending) Aanhangsel I, b. 35.

Comité voor de Autonomie van Indië. (Zitting nemen van regenten in het) Zie Interpellatiën en Motiën.

Communisten. (Vervolgingen tegen) Zie Interpellatiën.

Cultuur-Hulpbank voor Ned.-Indië. Bijl. B, b. 73.

Decentralisatie. (Ambtelijke) B. **34**.

Dokters, vroedvrouwen en apothekers in Indië. (Aantal) Aanhangsel II, b. 223, 259.

Duitsche industriele groep. (Bestelling materieel bij een) Aanhangsel II, b. 19.

Encyclopaedisch bureau. Bijl. B, b. 60.

Exorbitante recht van den Gouverneur-Generaal. Zie Motiën.

Financieele toestand. Bijl. B, b. 169, 183. I. 440, 471.

Geneeskundigen dienst over Noesa Kambangan. (Overlegging rapport burgerlijken) Aanhangsel II, b. 297.

Gevangenis te Pekalongan. (Wantoestanden) Aanhangsel II, b. 237.

Gouvernementsbedrijven. Bijl. B, b. 180, 200.

Haven van Soerabaja. Indië (O.), B. **268**.

Hygiënische wantoestanden te Tandjong Priok. Aanhangsel II, b. 211.

Inkomstenbelasting. (Wijziging der ordonmantie op de Zie Belastingen, B. **424**.

Inlandsche beweging. I. 445, 476.

Inlandsche nederzettingen. (Verplaatsing) Aanhangsel I, b. 67, 71.

Inlandsche zelfbesturen. I. 445, 475.

Invoerrechten. (Verhooging) Zie Indië (O.) Tariefwet, B. **315**.

Instrumentmakers en glasblazers. (Opleiding) Bijl. B, b. 65.

Javasche Bankwet 1922. Zie Indië (O.), B. **428**.

Koelies op het eiland Misool. (Behandeling) Aanhangsel II, b. 55, 57.

Landbouw, Nijverheid en Handel. Bijl. B, b. 179, 199.

Malaka. (Publicatie brieven in zake) Zie Motiën.

Marine. Bijl. B, b. 181, 202.

Ned.-Indisch Landsyndicaat. I. 44, 481.

Nieuw-Guinea. Bijl. B, b. 179, 199.

Onderwijs. Bijl. B, b. 178, 197.

Oorlog. Bijl. B, b. 181, 202.

Opium. Bijl. B, b. 177, 194.

Pensioenen. (Militaire) Bijl. B, b. 178, 196.

Petroleumpolitiek. Bijl. B, b. 172, 174, 188, 190, 202. I. 446, 447, 477, 478.

Provinciale raden. B. **34**.

Productenbelasting. Zie Motie-Van Lanschot.

Passage naar Nederland aan werkloos geworden Europeesche employé's. (Vrije) Aanhangsel I, b. 69, 77.

Politie. (Uitzending beruchte personen voor dienstneming bij de) Aanhangsel I, b. 13, 15, 45, 61.

Politieke toestand. Bijl. B, b. 169, 183.

Regeeringsreglement. (Art. 123) Bijl. B, b. 176, 193.

— (Wijziging) Zie Motiën.

Regentschapsraden. B. **34**.

Ritsema van Eck. (Ontslag) Bijl. B, b. 177, 194, 207.

Salarispolitiek. Bijl. B, b. 175, 192.

Schoolbioscoop. Bijl. B, b. 179, 198.

Sint Carolusvereniging. Bijl. B, b. 71.

Uitvoerrechten. (Verhooging) Zie Indië (O.), Tariefwet, B. **315**.

Volksgezondheid. Bijl. B, b. 176, 193.

Volksraad. Bijl. B, b. 53, 164, 177, 194. I. 449, 480.

(Recht van enquête) Zie Motiën.

Winstandeelkassen. Bijl. B, b. 174, 190. I. 447, 479.

Zinovief. (Gevangenneming) Aanhangsel II, b. 268.

(6) ... (7) ... (8) ...

... (9) ... (10) ...

... (11) ... (12) ...

... (13) ... (14) ...

... (15) ... (16) ...

... (17) ... (18) ...

... (19) ... (20) ...

... (21) ... (22) ...

... (23) ... (24) ...

... (25) ... (26) ...

... (27) ... (28) ...

... (29) ... (30) ...

... (31) ... (32) ...

... (33) ... (34) ...

... (35) ... (36) ...

... (37) ... (38) ...

... (39) ... (40) ...

... (41) ... (42) ...

... (43) ... (44) ...

... (45) ... (46) ...

... (47) ... (48) ...

... (49) ... (50) ...

... (51) ... (52) ...

... (53) ... (54) ...

... (55) ... (56) ...

... (57) ... (58) ...

... (59) ... (60) ...

... (61) ... (62) ...

... (63) ... (64) ...

... (65) ... (66) ...

... (67) ... (68) ...

... (69) ... (70) ...

... (71) ... (72) ...

... (73) ... (74) ...

... (75) ... (76) ...

... (77) ... (78) ...

... (79) ... (80) ...

... (81) ... (82) ...